İBRAHİM ALÂETTİN GÖVSA

YENİ TALEBE LÛGATİ

GENİŞLETİLMİŞ VE YENİDEN DÜZELTİLMİŞ

BEŞİNCİ BASI

30.000 Kelime

1949

KANAAT KİTABEVİ

Muzaffer Turan Onat.

YENİ
TALEBE LÛGATİ

AHMET SAİT MATBAASI

1949

İBRAHİM ALÂETTİN GÖVSA

YENİ TALEBE LÛGATİ

BEŞİNCİ BASI

Dilimizde kullanılan ve (İmlâ Lûgati) nde bulunan bütün kelimelerle yeni terimlerin hepsi konmuş, lûgat baştan başa düzeltilerek genişletilmiştir.

Lûgata metin harici renkli bir Türkiye haritası ilâve edilmiştir.

KANAAT KİTABEVİ

1949

BEŞİNCİ BASKI İÇİN

Bu baskı son bir iki yıl içinde dilimizde meydana gelen değişme ve yenileşmeleri de içine almak üzre yapılmıştır.

Dördüncü baskının sonuna kattığımız Anayasa ve İçtüzük karşılıklarını şimdi Alfabedeki sıralarına geçirmiş olduğumuz gibi Türk Dil Kurumu'nun geçen yıl çıkarılan «Tükçe Sözlük» ünde rasladığımız yenilikleri de eserimizin çapına göre kısaltarak almış bulunuyoruz.

Dilimizdeki gelişmelerle birlikte yürümek kararından hiç bir zaman şaşmıyan Talebe Lûgati, halkımızın ve gençliğimizin en güvenilir bir dil yardımcısı olmaya çalışmaktadır.

İbrahim Alâettin Gövsa

MUALLİM ARKADAŞLARIMA

Dil, düşünmenin aletidir. Kelimesiz iyi anlamıya ve düşünmiye imkân var mı?

Çocuğun fikirlerimizi, derslerimizi, telkinlerimizi kavrıyabilmesi için kullandığımız her kelimeye bizim kastettiğimiz mananın aynını vermiş olması zarurî değil midir?

Her tahsil derecesinde, hele ilk ve orta tahsilde türkçe, bütün derslerin anasıdır. Mekteplerdeki muvaffakıyetsizliğin yarıdan fazlası hiç şüphe yok ki çocukların ana dillerinde geri olmalarından ileri geliyor. Arkadaşlarından daha çok kitap ve gazete okumak suretile türkçesini, usulsüz ve tesadüfî bir halde bile olsa, ilerlemiş olan talebenin her dersi daha kolaylıkla kavrıyabildiklerini görmez miyiz?

İnsan bir kelimenin taşıdığı hayali iyice tanırsa, onun uzun uzun tasavvura muhtaç olmaz ve o kelime vasıtasile hem çabuk anlar, hem kolay düşünür. Halbuki bir kelimenin bize verdiği hayal müphem ve dumanlı olursa, ona ait olan düşüncemiz tabiatile gölgeli ve çapraşık olacaktır. Demek ki iyi anlatmak ve iyi düşünmek için kelimeleri etrafile tanımıya mutlak bir zaruret vardır.

Bundan başka bir fikri çabuk bellemek ve hatırda tutabilmek için de ona ait olan kelimeyi iyi tanımanın pek ziyade faydası oluyor.. Demek ki kelime hafızanın ve tahatturun da en büyük yardımcısıdır.

Zihnimizin tahlil ve terkip yapabilmesi, yani düzgün ve doğru bir şekilde işliyebilmesi için de kelimeleri berrak bir surette tanımamız zarurîdir.

Bundan dolayıdır ki ilkmekteplerin, ortamekteplerin, hattâ liselerin bile her muallimi, okuttukları dersler ne olursa olsun, talebenin lisanlarına dikkat etmek ve onları fırsat düştükçe düzeltmek vazifesile mükelleftirler. İngiliz filozof ve terbiyecisi Ben (Bain) in dediği gibi "bir ilmî tedris eden muallim aynı zamanda lisan muallimliği de yapmak mecburiyetindedir."

Yine bu hakikatin takdir edilmiş olmasından dolayıdır ki ilerlemiş memleketlerin mekteplerinde Lûgat kitabı ta ilk sınıflardan itibaren talebenin ayrılmaz bir arkadaşı addolunur.

Yakın zamanlara kadar bizde lûgate ancak yüksek sınıflar talebesi muhtaç zannedilirdi ve çocuklar, ilkmekteplerde şöyle dursun, ortamekteplerin son sınıflarında bile lûgatte kelime bulabilmek itiyadile ve mana aramak ihtiyacile hiç ülfet etmemiş bulunurlardı.

Hele öz türkçe olan ve konuşma dilinde çok geçen kelimelerin lûgatte aranmasına hiç lüzum görülmez ve lûgat yalnız arapça ve farisî ile diğer yabancı dillere ait bir şifre anahtarı gibi kullanılırdı. Zaten Ahmet Vefik Paşa ve Şemsettin Sami Beylerden maada eskiden lûgat yazmış olanların hemen hepsi, bu büyük ve affedilmez hataya düşmüşler ve Türk dili için yazdıkları kitaplarda türkçe kelimeleri kâmilen ihmal etmişlerdir.

Bu hal şüphe yok ki milliyet ve millî dil hakkındaki şuursuzluktan ve umumî surette lisanların asıl mahiyetleri hakkındaki vukufsuzluktan ileri geliyordu.

Bir lûgat kitabının en mühim yardımı yalnız az kullanılan kelimeler için değil, belki ve daha ziyade lisanda en çok geçen ve dilin temeli demek olan kelimeler hakkında açık ve doğru tarif ve izahı ihtiva etmesindedir.

İyi bir lûgat kitabı dil bilgisini ve dil sevgisini arttırdığı gibi millet ve memleket bağlarını çocuğun ta beyninin içinde görünmez, fakat kırılmaz zincirlerle düğümler. Lûgate bakmak âdetini kazanmış olan talebe, herşeyi üstünkörü geçmemek, araştırmak, derinleştirmek ve dolayısile açık ve dürüst düşünmek itiyadını da beraber elde eder.

Dilimizde mükemmel lûgat kitaplarının meydana gelmesi, muallimlerimizin ve terbiyecilerimizin işlerini çok kolaylaştıracaktır.

Elinizdeki bu cilt mükemmel olmak iddiasile meydana çıkmıyor. Bununlaberaber, bu eser vücude gelirken yukarıdanberi arzettiğim fikirler ve ihtiyaçlar gözönünde bulunduruldu. Bu kitap bir sene evvel neşrettiğimiz ve yeni yazımızın ilk lûgati olan *"Yeni Türk Lûgati"* nin küçültülmüş bir kopyesinden ibaret değildir. Bunda öz Türk kökünden gelmiş kelimelere daha fazla ve daha çok ehemmiyet verildi. Bununlaberaber bugünkü konuşma ve yazma dilinde kullanılan kelimeler de hiç ihmal olunmadı.

Bu lûgatin kelime tariflerinde Avrupa lisanlarındaki lûgatlerin kelime tarifleri için takip ettikleri usule mümkün olduğu kadar riayete çalışılmıştır. Tariflerin yazılış itibarile de çok açık ve sade olmasına dikkat olunmuştur. Kezalik büyük kıt'adaki lûgatimizin gözden kaçmış bulunan bazı hatalarını bu ciltte elden geldiği kadar düzeltilmiştir.

İşte bu sebeplerden dolayıdır ki, bu eseri ilkmektepler, ortamektepler, muallim mektepleri ve liseler talebesile halk dershaneleri müdavimlerinin ihtiyaçlarına uygun addediyorum ve şu mukaddememi bu kanaatle muhterem meslektaşlarım olan muallim arkadaşlarıma tevcih etmiş bulunuyorum.

İbrahim Alâettin Gövsa

TABİDEN KARİE...

Geçen sene gene İbrahim Alâettin Beyin reisliği altında güzide bir heyet marifetile tertip edilen *Yeni Türk Lûgati* nin intişarı matbuatımızda ve ilmî mahfilimizde büyük bir alâka tevlit eyledi. Esası Lâtin olan yeni harflerin lisanımıza kabulünden sonra ilk defa olarak meydana çıkan bu eserin mukaddemesinde arz ve izah olunduğu veçhile lisanımızın muhtevi bulunduğu kelimelerin yeni harflere tasnifi ve son zamanlarda lisanımıza maledilmiş olup mevcut lûgat kitaplarımızda bulunmıyan ve hattâ Dil Encümeninin cücude getirmiş olduğu **İmlâ Lûgatinde** de dercedilmemiş olan birçok kelimelerin tesbiti gibi müşkülât lûgati cemi ve tertip eden cevatı hayli yormuştur. Bununla beraber *Yeni Türk Lûgati,* intişarını büyük bir alâka ve memnuniyetle karşılıyan matbuatımız sütunlarında bazı tenkidata da hedef oldu; ecnebi kelimelerin bir Türk lûgatinde yeri olamıyacağından tezyifkâr bir lisanla bahsedildi, bazı kelimelerin imlâ şekillerine itiraz olundu. Halbuki lûgatimizde mevcut ve münekkitlerimizin ecnebi addeyledikleri kelimeler noter, ipotek, profesör, rektör... gibi Türkiye Cümhuriyeti hükümetinin de resmen kabul eylediği ıstılahlarla kültür, sübjektif, objektif, realist, formül... v.s. gibi ilmî eserlerimizde sık sık tesadüf edilen lisanımıza intikal eylemiş ve bizzat münekkitlerimizin de — daha fazlasile — kendi yazılarında kullanmış oldukları ıstılah ve lûgatleri teşkil ediyor ki bunları yeni harflerimizin imlâ tarzını tesbit eden Dil Encümeni de aynen kabul ve İmlâ Lûgatine derceylemiştir. Lûgatlerimizdeki imlâ tarzında ise tabiidir ki gene Dil Encümeninin meydana getirmiş olduğu ve resmî bir mahiyeti haiz olan İmlâ Lûgatini esas ittihaz eyledik.

Maamafih, biz eserimizin mükemmeliyetini iddia etmiyoruz, tenkitlerine hedef olduğumuz zevatın istedikleri gibi *Larousse* derecesinde mükemmel bir lûgat meydana getirmek için daha hayli zaman uğraşmak ve lisanımızın grameri de Fransız lisanı gibi asırlardanberi kökleşmiş ve takarrür eylemiş bulunmak gerektir. O *"Larousse"* kil otuz senedenberi her sene ıslah edilerek ve yeni kelimeler ilâve olunarak yüz binlerce tab olunmaktadır ve yüz binlerce karii vardır.

Bunun içindir ki "Larousse" un otuz sene evvelki ilk tab'ı ile bugünkü tabıları arasındaki fark pek büyüktür. Tabiidir ki otuz sene sonra çıkacak Yeni Türk lûgati de

ilk tab'ını geride bırakacak bir tekâmül safhasına yükselecektir.

Büyük Gazi, veciz hitabelerinden birinde "'zaman mefhumunu idrak etmek'" lüzumuna işaretle diyorlar ki, "mükemmel bir eserin ani bir teşebbüsle vücude gelmesi o kadar kolay değildir." Ve "asırların terakûm ettirdiği noksanların" izalesi için bugünkü ve gelecek nesillerin vazifelerini işaret buyuruyorlar: "Bu nesil, hattâ bundan sonraki nesiller çok seneler çalışarak bu noksanları telâfi edebileceklerdir. Her vatandaşın arzu ettiğini yapmağı düşünmek hayalperestliktir. Yapılabilecek olan şey herkesin arzularının vasatisi olabilir."

Bizim de münekkitlerimize karşı bu vecizeden daha beliğ verilecek bir cevap olamaz.

Bu defa karilerimize takdim eylediğimiz *Talebe Lûgati* biraz daha muhtasar, fakat üzerinde daha ziyade işlenmiş, lisanın sadeleştirilmesine itina edilmiş bir eserdir. Mamafih; biz gene mükemmel bir eser meydana getirmiş olduğumuzu iddia edemeyiz. Onun zaman yaratacaktır.

*Talebe Lûgati*ni takdim ederken muhterem karilerimizi tekrar ve hürmetle selâmlarım.

Kanaat Kitabevi Sahibi
İLYAS BAYAR

DÖRDÜNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ

İki yıl içinde üçüncü baskının tükenmesi açıkça gösterir ki memleket gençliğinin ve halkının okumaya ve kitaba düşkünlüğü arttığı gibi okuduğunu iyice kavramak için lûgate bakmak alışkanlığı da çoğalmıştır.

Pek yakın zamanlara kadar yazılarımız birer bilmece gibi çözülmesi güç yabancı kelimeler ve zincirleme terkiplerle dolu bulunurdu. Bugün kitaplarımızın yazılışı konuşma diline çok yaklaşmıştır. Böyle iken lûgata bakmak alışkanlığının artmasını memlekette dil sevgi ve saygı adına bir kâr saymak ve bundan sevinmek yerinde olur.

Yaşayan her şey gibi diller de yıldan yıla az çok değişmelere ve gelişmelere uğrarlar. Fakat Türkçemizin son yıllarda uğradığı değişmeler okadar hızlı olmuştur ki bunun diller tarihinde bir benzeri yoktur, diyebiliriz. Nasıl ki harf devrimimiz de dünya kültür tarihinde eşsizdi.

Yıllarca önce bakımsızlıktan yolları kapanarak sularının çoğu yerin altına doğru sızan bir pınar düşününüz. Bu kaynağın kaçmış sularını yeniden yüze çıkarmak için uzun uzu emek harcamak gerekir. Öz Türkçe uğrundaki çalışmalarımız da tıpkı buna benziyor. Son yıllarda değişmelerin pek çabuk ve çok olması da kaynağı bulmak uğrundaki çalışmaların sürekli ve verimli oluşundan ileri geldi. Okadar ki lûgat kitaplarının her yeni baskısını bu değişmelere göre hazırlamak bile güçleşmiştir. Biz her zaman gençliğe lâyık bir arkadaş ve bir kılavuz olabilmesi için bu kitabı, daima yeni ve canlı bulundurmak kaygısındayız. Dildeki en son değişmelere dahi her baskıda yer vermek isteriz. Dördüncü baskı yapılırken ANAYASA ve İÇTÜZÜK dilinin yenileşmesi dolayısıyla meydana gelen değişmeler için kitabın sonuna bir ek katmamız bu düşünceden ileri gelmiştir. Talebe Lûgati daima dilimizdeki gelişmelerle birlikte yürüyecek ve birlikte gelişecektir.

Şunu da unutmamalı ki lûgatlerin hazırlanışı kadar basılışları da önemli bir çalışma işidir ve Kanaat Kitabevi bu yolda daima başarılı ve faydalı oldu. Onun Türk kültürüne çok hizmet etmiş olan pek zeki ve değerli kurucusu İlyas Bayar'ı kaybetmemizin acısını bugün aynı çalışma yolunu tutmuş olan oğulları azaltıyor. Yerinin boş kalmadığını düşünerek hatırasını selâmlamayı bir borç sayarım.

Nisan 1945

İbrahim Alâettin Gövsa

KISALTMALAR

Ask.	Askerlik	*m.*	Mükerrer, tekrarlanan kelimeler
Ast.	Astronomi		
Bak.	Bakınız		
Bio.	Biyoloji	Man.	Mantık
Bot.	Botanik	Mat.	Matematik
c.	Cinas	*mec.*	Mecazî anlam.
Coğ.	Coğrafya	Mus.	Musiki
çağ.	Çağrı	*n.*	Nida (ünlem)
e.	Edat	Posta-tel.	Posta-telgraf.
esk.	Eski	Ps.	Psikoloji
f.	Fiil	*s.*	Sıfat
Fel.	Felsefe	*t.*	Türkçe
Fiz.	Fizik	*tkz.*	Teklifsiz konuşmada
h.	Hal		
Hk.	Hekimlik	*ü.*	Ünlem (nida)
i.	İsim	*yu.*	Yunanca
i. s.	İsim ve sıfat	*yu. i.*	Yunanca isim
it.	İtalyanca	*z.*	Zarf
it. i.	İtalyanca isim	*zm.*	Zamir
Jeo.	Jeoloji	Zoo.	Zooloji
Kim.	Kimya		

YENİ TALEBE LÛGATİ

A

A Türk alfabesinin ilk harfi ve seslilerin birincisi.

§ Sayı yerine kullanıldığı zaman 1 rakamını gösterir.

§Ask. Alay'ın kısaltması: 1. P. A. = Birinci Piyade Alayı.

§Fiz. Amper'in kısaltması.

§Kim. Argon'un simgesi.

§Müs. "la" notunu gösterir ve Alto'nun kısaltılmasıdır.

A *e.* Fiillerden sonra manayı kuvvetlendirmek ve işin tabii bir şey olduğunu belirtmek için kullanılır: *satar a kendi malı.*

§ Şartlardan sonra aceleyi ve teşviki gösterir: *Haydi yazsan a!*

A *n.* Okşayarak seslenme manası verir: *A gözümün bebeği!* §Sitem ve paylama anlatır: *A mubarek bu ne hal?*

§Sesli isimlerden sonra çok defa *y* katılarak kullanılır: *Ay oğul, Ay Efendim.*

Â *n.* Beğenme, şaşma, öfkelenme gibi duyguları anlatır: *Â bu ne güzel resim! Â işte bu çok oluyor!*

AA Altesler unvanının kısaltması.

A.A. Anadolu Ajansı'nın kısaltması.

Aah *e.* Hayır, olmaz, değil.

Ab *i.* Su. *Abı hayat, Abı ru, Abü hava* gibi bileşik sözlerde kullanılır.

Aba *i.* Kaba yün kumaş, bu kumaştan yapılan mırka.

Âba *i.* Babalar.

Abacı *s.* Aba eşya yapan veya satan.

Abadan *s.* Şen, bayındır, mamur.

Âbadetmek *f.* Şenletmek, bayındırlamak.

Abadi *i.* İpek hind kâğıdı.

Abajur *i.* Lâmba siperi.

Abamak *f.* Kabul etmemek, reddetmek.

Abandırmak *f.* Abanmak hareketini yaptırmak.

Abani *i. Bak:* Ağbani.

Abanlamak *f.* Uzun adımlarla yeri ölçmek.

Abanmak *f.* Bir şeyin üstüne kapanmak; yaslanmak.

Abanoz *i.* Sert ve siyah bir ağaç. — *kesilmek f.* Sertleşmek.

Abanozgiller *i.* Abanoz çeşidinden bitkiler. *esk. t.* Abanosiye.

Abartmak *f.* Büyütmek. Mübalâğa etmek.

Âbat *s.* Şen, bayındır.

Abdülleziz *i.* Dut kurusu biçiminde bir yemiş.

Abe *çağ. tkz.* Dikkati çekmek için kullanılır: *Abe kardeşim.*

Aberasyon *i.* Sapınç.

Abes *s.* Boş, saçma.

Abıhayat *i.* Bengisu, içenlerin ölmiyecekleri zannedilen masal olmuş bir çeşmenin suyu.

Abırevan *i.* Akar su.

Abıru *i.* Yüz suyu. — *dökmek f.* Yalvarıp yakarmak.

Âbide *i.* Anıt.

Âbidevî *s.* Anıt gibi; Anıtsal.

Abis *yu. i.* Dokuz bin metreyi geçen deniz derinliği.

Âbit *i.* İbadet eden. Tapkan.

Abit *i.* Kul, köle, bende.

Abla *i.* Büyük kızkardeş.

Ablak *s.* Değirmi ve dolgun çehreli.

Abli *it. i.* Yelkeni idare eden ip.

Abluka *i.* Kuşatma, muhasara.

Abone,a *i.* Bedelini peşin vererek bir şeye muayyen müddet için müşteri olan.

Aborda *i.* Geminin yandan yanaşması.

Abraş *s.* Alaca benekli. Beyaza yakın sarı saç.

Abstre *s.* Tutulup görülmeyen ve zihinde beliren. Soyut. Mücerret (Mat.)

Abuk sabuk *s.* Münasebetsiz, saçmasapan: *abuk sabuk söyleme.*

Abuli *i.* İrade yitimi.

Abullabut *s.* Hantal, kaba (kimse).

Abur cubur *i.* Rasgele yenen şeyler, münasebetsiz ve karışık işler.

Abus *i.* Ekşi surat, çatık çehre, somurtkan.

Acaba *e.* Şüphe ve tereddüdü anlatır: *acaba gelir mi ?*

Acaibi seba *i.* Eski devirlerin yedi tane şaşılacak eseri. Yedi tansık.

Acar *s.* Ele avuca sığmaz.

Acayip *s.* Tuhaf. *n.* Çok şey!

Acele *i.* Çabukluk, sürat, telâş, içdarlığı, evme, ivedi.

Acem *i.* Eskiden İranlılara verilen ad.

Acemaşiran *i.* Bir alaturka musiki makamı.

Acemi *s.* Tecrübesiz, müptedi, bir işe yeni başlıyan,

yabancı.

Acemilik *i.* Tecrübesizlik.

Acemistan *i.* Eskiden İrana verilen ad.

Acenta.te *i.* Bir kumpanya veya şirketin başka yerdeki vekili, ajan.

Acep *e.* Acaba.

Acı *s.* Tadın kötüsü, tatlının tersi. *i.* Sızı. Felâket: *ne acılar gördüm.* Öc, intikam: *acımı aldım.*

Acıca *s.* Biraz acı.

Acık *i.* Yas, facia.

Acıklanmak *f.* Derde düşmek, müteessir olmak.

Acıklı *s.* Dertli, kederli. Dokunaklı, müessir.

Acıkmak *f.* Açlık duymak, yemek istemek.

Acıktırmak *f.* Açlık duyurtmak, iştah vermek.

Acılanmak *f.* Acılaşmak. Acı olmak.

Acımak *f.* Acılanmak. Acı duymak. Ağırmak. Yüreği sızlamak. Teessüf etmek. Esirgemek.

Acımsı *s.* Az acı, acıya çalan.

Acımtırak *s.* Tadı acıya çalan, acıca.

Acınacak *s.* Merhamet, teessüf olunacak hal.

Acınmak *f.* Teessüf olunmak, yanmak.

Acırak *s.* Acımtırak.

Acırga *i.* Yaban turpu.

Acırganmak *f.* Acımak, merhamet etmek.

Acıtmak *f.* Ağrıtmak, canını yakmak.

Acibe *i.* Şaşılacak şey.

Âcil *s.* Acele eden, aceleci. Çabuk, seri.

Acilen *z.* Acele olarak.

Acip *s.* Tuhaf, garip.

Aciz *i.* İktidarsızlık, beceriksizlik, zayıflık.

Âciz *s.* Beceriksiz, eksik.

Âcizane *z.* Âcize yakışır yolda.

Acul *s.* Aceleci, evecen, daryürekli.

Acun *i.* (Ast.) Kosmos.

Acunsal *s.* (Ast.) Acunla ilgili, kevnî.

Acur *i.* Bir nevi hıyar.

Acuze *i.* Kocakarı.

Acyo *i.* Para farkından ve esham alışverişinden olan kâr.

Aç *s.* Acıkmış olan, doymaz. Haris, tamahkâr.

Açacına *s.* Bir şey yemeden.

Açalya *i.* Fundagillerden güzel çiçekli bir bitki.

Açan *i.* (Bio.) Oynak kemikleri arasındaki kas, bâsıta.

Açar *i.* Anahtar. İştah açan şeyler, aperitif.

Açgözlü *i.* Arsız, haris.

Açı *i.* (Mat.) Bir noktadan çıkan iki yarım doğru arasındaki açıklık. Zaviye.

Açığa vurmak *f.* Meydana çıkarmak, izhar etmek.

Açık *s.* Kapalı olmıyan. Geniş. Örtüsüz, kapaksız, çıplak. Seyrek. Bulutsuz, berrak: *açık hava.* Aşikâr, meydanda. Boş, münhal. Koyu olmıyan. — *deniz i.* Okyanus. *Gözü — s.* Becerikli.

Açıkağız *i.* Bir çiçek.

Açık bono *i.* Hâmiline ait tüccar senedi.

Açıkça *z.* Gizli olmıyarak, alenen, sarahaten.

Açıkgöz *s.* Kurnaz, uyanık, tetik.

Açıkgözlük *i.* Kurnazlık.

Açık kalmak *f.* İnhilâl etmek.

Açıklama *i.* Meydana vurma, izah.

Açıklamak *f.* İzah etmek.

Açıklamalar *i.* İzahlar, izahat.

Açıklık *i.* Meydan, aralık, mesafe. Açık olma hali. Serbest tabiatlilik. (Ast.) Semt.

Açık oy *i.* Açık rey.

Açık oylama *i.* Açık rey verme.

Açıktan, Açıktan açığa *s.* Meydanda olarak. Sarih ve alenî.

Açıktohumlular *i.* (Bot.) Tohumu meydanda, uryanülbüzur.

Açılamak *f.* İnkişaf etmek.

Açılım *i.* İnkişaf. (Ast.) İnhiraf.

Açılış *i.* Açma işi, küşat. — *töreni.* Küşat resmi.

Açılma *i.* Açılmak fiili.

Açılmak *f.* Açık haline gelmek, genişlemek, aralık olmak. Sıkıntıdan kurtulmak. Sırtını açmak. Bahsi geçmek. Münhal olmak.

Açım *i.* Açılış, küşat.

Açımlamak *f.* Bir soru veya konuyu en ince noktalarına kadar incelemek, teşrih etmek.

Açın *i.* Bilinmeyeni bulma, keşif.

Açındırmak *f.* (Bio. ve Mat.) Bir şeyin gelişmesini sağlamak, inkişaf ettirmek.

Açınım *i.* (Bio.) İnkişaf.

Açınlamak *f.* Keşfetmek. Varlığı bilinmiyen şeyi bulmak.

Açıortay *i.* (Mat.) Bir açıyı ikiye bölen yarım doğru. Bölen, münassıf, nâsıf.

Açkı *i.* Cilâ, perdah.

Açkıcı *s.* Cilâcı, perdahçı.

Açma *i.* Ot ve çalısı söküle rek ekilebilecek hale getirilmiş tarla. Kesilmiş koyunun bacağına açılan delik. Açmak işi.

Açmak *f.* Bir şeyi açık etmek. Örtü ve kapağını kaldırmak. Delmek. İşlemek. Çözmek.

Açmalık *i.* Kir çıkarmıya mahsus sabun v.s.

Açmaz *i.* Oyun, hile.

Açtırmak *f.* Bir şeyi başkasına açık ettirmek.

Ad *i.* İsim, ün.

Ad *f.* Sâymak, addetmek.

Ada *i.* Dört tarafı su ile çevrilmiş toprak parçası.

Âda *i.* Düşmanlar.

Âdabımuaşeret *i.* İnsanların biribirile geçinmeleri usulü.

Adak *i.* Mübarek sayılan bir yere bir şey vermek için edilen nezir, vait.

Adalât *i.* Kaslar, adaleler.

Adale *i.* Kas, vücutte hareketleri yapan sinirli et.

Adalet *i.* Âdillik, herkesin hakkını verme. Tüze.

Adalı *s.* Ada ahalisinden olan.

Adali *s.* Kaslara, adalelere ait, kaslak.

Adam *i.* İnsan, beşer. Mert ve namuslu kimse. Memur, uşak, hizmetkâr.

Adamak *f.* Nezretmek, vadetmek.

Adamakıllı *s.* Makul, işe yarar.

Adamcağız *i.* Acınacak halde bulunan adam.

Adamcasına *s.* İnsanlığa yakışır surette.

Adamcık *s.* Küçük veya fakir adam.

Adamcıl *s.* Adama alışkın hayvan.

Adamsız *s.* Kimsesiz, yardımcısız.

Adanmak, adanılmak *f.* Nezir mevzuu olmak.

Âdap *i.* Edepler. *Bak:* Edep.

Adaptasyon *i.* Uydurma, tatbik etme.

Adapte *s.* Bir edebi eserden değiştirilerek yapılmış eser.

Adaş *s.* İsmi bir olan kimseler.

Âdat *i.* Âdetler.

Âdat *i.* Adedler, sayılar.

Adatmak *f.* Nezrettirmek.

Adavet *i.* Düşmanlık, kin.

Aday *i.* Namzet, bir işe adı konmuş.

Addedilmek *f.* Sayılmak.

Addetmek *f.* Saymak.

Addolunmak *f.* Sayılmak.

Adet *i.* Sayı, miktar, rakam, tane, parça.

Adedî *s.* Adede ait.

Âdem *i.* İlk insan.

Adem *i.* Yokluk, bulunmama, olmama.

Adese *i.* Mercek, rasat ve fotoğraf aletlerinde kullanılan pertavsız cam.

Âdet *i.* Alışılmış şey. Usul, resim. Kadınların aybaşısı, hayız.

Âdeta *h.* Bayağı, her zamanki gibi, sadece.

Adım *i.* Hatve, yürürken iki ayağın arasındaki açıklık. — *atmak f.* Yürümek, ilerlemek. Yeni başlamak.

Adımadım *h.* Yavaş yavaş, ağır ağır.

Adımlamak *f.* Adımla ölçmek.

Âdi *s.* Bayağı, değersiz.

Adil *i.* Herkesin hakkını verme, adalet.

Âdil *s.* Adalet yapan.

Âdilâne *s.* Âdil olana yakışır surette, adaletle.

Âdilik *i.* Bayağılık, değersizlik aşağılık.

Âdillik *i.* Âdil olmaklık.

Adiyö *i.* Allaha ısmarladık.

Adlamak *f.* Ad vermek.

Adlanmak *f.* Ad almak. Şöhret kazanmak.

Adlandırmak *f.* Ad vermek.

Adlı *s.* Namlı, şöhretli. Adlı, sanlı.

Adlî *s.* Adliyeye, adalete ait.

Adliye *i.* Adalete ait işlerin görüldüğü daire, davaların bakıldığı hükûmet dairesi. — *Vekili:* Adalet Bakanı.

Adres *i.* Birinin bulunduğu yer.

Aerodrom *i.* Tayyare istasyonu, meydanı, uçak alanı.

Aeroplan *i.* Tayyare, uçak.

Af *i.* Suçunu bağışlama. İstisna etme. Azletme.

Afacan *s.* Pek yaramaz, ele avuca sığmaz.

Âfak *i.* Ufuklar.

Âfakî *s.* Havaî, dereden tepeden söz. Nesnel, objektif.

Afallamak *f.* Şaşırmak, sersemlemek.

Afallaşmak *f.* Şaşkın hale gelmek.

Afallatmak *f.* Şaşırtmak.

Âfat *i.* Âfetler, belâlar.

Afazi *i.* Söz yitimi.

Aferide *i.* Yaratılmış.

Aferin *n.* Beğenmeyi ve öğmeyi anlatır.

Âfet *i.* Belâ, musibet. Pek güzel: *O kadar ki âfet.*

Âfetzede *s.* Bir felâkete uğramış.

Affetmek *f.* Suçunu bağışlamak. İstisna etmek. Azletmek.

Afif *s.* İffet ve namusu olan, temiz, nezih.

Afiş *i.* Duvar ilânı.

Afitap *i.* Güneş. *c.* Pek güzel yüz

Afiyet *i.* Sağlık, esenlik.

Aforoz *i.* Hıristiyanlarda kilise tarafından yapılan lânet.

Aforozlamak *f.* Kiliseden kovmak, lânetlemek.

Aforozlu *s.* Lânetleme, kiliseden kovulmuş.

Afsun *i.* Büyü, efsun.

Afsuncu *i.* Büyücü, üfürükçü, sihirbaz.

Afsunlamak *f.* Büyülemek.

Afyon *i.* Haşhaştan çıkan uyutucu bir madde.

Afyonkeş *s.* Afyon tiryakisi.

Afyonruhu *i.* Afyondan çıkarılan hulâsa.

Ag (Kim.) Gümüş madeninin simgesi.

Agâh *s.* Bilen, haberi olan.

Âgaz *i.* Başlama.

Aglütinin *i.* (Bio.) Birleştiren madde.

Agrandisman *i.* Bir resmi büyütme.

Agreje *i.* Profesör olmaya kabiliyetli.

Ağ *i.* Kafes gibi olan örgü, şebeke.

Ağa *i.* Okuyup yazma bilmiyen erkek. Bir yerin büyüğü. Bir köy veya bir cemaatin büyüğü. Patron, çorbacı.

Ağabey *i.* Büyük erkek kardeş.

Ağaç *i.* Gövdesi köklerle yere dikili, tepesi dallar ve yapraklarla süslü bitki, nebat. Odun, tahta, kereste, direk v.s.

Ağaççileği *i.* Kırmızı veya beyaz güzel kokulu bir meyva.

Ağaçkakan *i.* Ağaçların kabuğunu gagalıyan kargadan küçük bir kuş.

Ağaçkavunu *i.* Turunçgillerden bir meyva.

Ağaçkurdu *i.* Ağacın içinde meydana gelen bir türlü kurt.

Ağaçlâlesi *i.* Ağaçta yetişen bir türlü lâle.

Ağaçlık *s.* Ağaçları çok yer, orman, koru.

Ağalanmak *i.* Büyüklük taslamak.

Ağalık *i.* Büyüklük, kibirlilik. İlerigelirlik. Bir cemaat ve köyün reisliği.

Ağarma *i.* Şafak, fecir, tan. Ağarmak işi.

Ağarmak *f.* Beyazlanmak, rengi solmak. Şafak sökmek.

Ağartmak *f.* Beyazlatmak, soldurmak.

Ağbani *i.* Sarı ipekle işlenmiş kumaş.

Ağda *i.* Kaynatıp koyulaştırılan şeker, bal v.s.

Ağdalanmak *f.* Şeker, bal v.s. kaynatıp koyulatmak.

Ağdalaşmak *f.* Şeker v. s. kaynatıp koyulaşmak.

Ağdırmak *f.* Kaynatıp koyulaştırmak.

Ağı, Ağu *i.* Zehir, sem.

Ağıl *i.* Koyun, keçi, sığır gibi hayvanların muhafazası için etrafı çit ile çevrilmiş yer.

Ağılamak *f.* Zehirlemek.

Ağılanmak *f.* Zehirlenmek.

Ağılı baldıran *i.* Zehirli baldıran.

Ağıllanmak *f.* Hayvanlar ağıla konulup orada korunmak.

Ağım *i.* Ayağın üstü.

Ağır *s.* Hafif olmıyan, tartıda çok gelen, sakil. Güç. Çok ehemmiyetli, kıymetli. Yavaş. Vakarlı. Tehlikeli. Fena, çirkin. Dokunaklı. Az işiden, sağırca.

Ağırbaşlı *s.* Vakarlı, haysiyetini koruyan, ciddi.

Ağırlamak *f.* Yavaşlamak. Hürmet ve ikram etmek.

Ağırlanmak *f.* Ağır olmak. Yavaşlanmak. İkram olunmak.

Ağırlaşmak *f.* Ağır olmak. tehlikesi çoğalmak. Temkin ve vakar peyda etmek. Yavaşlamak. Fena kokmıya başlamak.

Ağırlaştırmak *f.* Ağırlığını, ehemmiyetini artırmak. Güçleştirmek.

Ağırlatmak *f.* Ağırlığını artırmak. İkram ettirmek.

Ağırlık *i.* Ağır oluş, siklet. Yavaşlık. Vakar. Bir askerî kıt'anın mühimmatı. Geline düğünden evvel güvey tarafından verilen çeyiz parası. Uykuda insanın üzerine basan kâbus. Sıkıntı, havanın sıcak olmasından meydana gelen durgunluk.

Ağırlık merkezi *i.* (Fiz.) Ağırlığın bastığı yer, merkezi siklet.

Ağırşak *i.* İplik bükülen aletin ucundaki yuvarlak şey.

Ağış *i.* Su buharının yerden havaya çıkışı, yağışın karşılığı.

Ağıt *i.* Mersiye.

Ağıtçı *s.* Mersiye söyleyen, ölünün arkasından ücretle bağıran.

Ağız *i.* Canlı mahlûkların başlarında yiyip içmeğe ve ses çıkarmağa mahsus uzvu. Testi, şişe gibi içi boş şeylerin açık tarafı. Bıçağın keskin yüzü. Bir nehrin denize döküldüğü yer. Methal. Yeni doğuran hayvanın ilk sütü.

Ağızaçmak *f.* Dedikodu etmek. Söylenmek.

Ağızaçmamak *f.* Susmak, hiçbir şey söylememek.

Ağızaçtırmak *f.* Bağırtmak, söylenmiye mecbur etmek.

Ağızaçtırmamak *f.* Söz söyletmemek.

Ağızağıza *s.* Kenarına kadar dolu.

Ağızaramak *f.* Fikrini veya doğrusunu söyletmek için çalışmak.

Ağızdan *h.* Sözle, şifahen.

Ağızkalabalığı *i.* Boş gürültü, manasız sözler.

Ağızkullanmak *f.* Bir şeyi saklıyarak, değiştirerek söylemek. Sözle aldatmağa çalışmak.

Ağızlaşma *i.* (Bio.) İki damarın uc uca birleşmesi, müfagama.

Ağızlık *i.* Cigara emziği, cigaralık. Boru, klârnet gibi musiki aletlerinin ağza gelen parçası. Yemiş küfelerinin üzerine konulan dal ve yapraklan kapak.

Ağızotu *i.* Falya barutu.

Ağızpersengi *i.* Bazı adamların söz söylerken sık sık tekrar ettikleri ses.

Ağızsatmak *f.* Atıp tutmak, kendini övmek.

Ağlama *i.* Ağlamak fiili.

Ağlamak *f.* Gözyaşı akıtmak. Yalvararak istemek, sızlamak.

Ağlamsamak *f.* Ağlar görünmek.

Ağlamsık *s.* Yalandan ağlayan.

Ağlaşmak *f.* Birkaç kişi beraber ağlamak. Halinden

daima şikâyet ile sızlaşmak.

Ağlatmak *f.* Birinin ağlamasına sebep olmak.

Ağlayış *i.* Ağlama.

Ağma *i.* Yıldız. Yükselme.

Ağmak *f.* Yükselmek, yukarı kalkmak.

Ağnam *i.* Koyun ve keçi cinsi. — *vergisi* *i.* Sayım vergisi.

Ağniya *i.* Zenginler.

Ağraz *i.* Garazlar.

Ağrı *i.* Istırap, dert, acı. — *tutmak* *f.* Doğuracak kadın ıstırap çekmeğe başlamak.

Ağrılı *s.* Dertli, acılı.

Ağrıma *i.* Ağrı, sızı.

Ağrımak *f.* Ağrı vermek, acımak.

Ağrıtmak *f.* Ağrı peyda etmek, acıtmak.

Ağşı *i.* (Bio.) Gözde ağa benzer zar, şebeki.

Ağtabaka *i.* (Bio.) Gözde ağa benzer zar. Tabakai şebekiye.

Ağu *i.* Ağı, zehir.

Ağustos *i.* Senenin sekizinci ayı.

Ağustosböceği *i.* Cırlak böceği.

Ağuş *i.* Kucak.

Ağyar *i.* Rakipler. Engeller. Başkaları, yabancılar.

Ağzadüşmek *f.* Dile düşmek, kepaze olmak.

Ağzıaçık *s.* Şaşkın, avanak, budala.

Ağzıbozuk *s.* Küfürbaz.

Ağzıkara *s.* Münafık, iftiracı. Kara haberci.

Ağzınıbozmak *f.* Sövmek, küfretmek, fena söylemek.

Ağzınıtutmak *f.* Bir şey söylememek.

Ağzıpek *s.* Sır tutan.

Ah *n.* Maddi ve manevî bir acıyı anlatır: *ah! başım, ah! kardeşim.* Pişmanlık ve teessüf beyan eder: *ah! yazık!* *i.* İç çekme.

Aha, *e.* İşte.

Ahadiyet *i.* Tanrının birliği.

Ahali *i.* Halk, nüfus, bir memleketteki insanlar.

Âhar *s.* Başka, özge, diğer.

Ahar *i.* Akdüzgün.

Aharlamak *f.* Düzgün, alık sürmek.

Ahat *i.* Birler.

Ahbap *i.* Dost, muhip, sadık.

Ahbaplık *i.* Dostluk.

Ahçı *i.* Yemek pişiren.

Ahdar *s.* Yeşil.

Ahdetmek *f.* And etmek.

Ahdî *s.* Anda, ahde bağlı.

Ahen *i.* Demir.

Ahenin *i.* Demirden, demir gibi.

Ahenk *i.* Düzen, sesler veya renkler arasında uygunluk. Çalgı ile eğlence.

Ahenkli *s.* Düzenli.

Ahenksiz *s.* Düzensiz.

Ahenktar *s. Bak:* Akenkli.

Aheste *s.* Yavaş, ağır.

Ahetmek *f.* Beddua etmek.

Ahfat *i.* Hafitler, zürriyet, evlât oğulları, nesil.

Ahır *i.* Hayvanların konulduğu yer.

Ahibba *i.* Dostlar.

Ahir *s.* Sonraki, en sonra vaki olan .

Âhir *s.* Son,sonra. Biten, hitam bulan. *h.* Sonra, en sonra, âkıbet.

Ahiren *h.* En sonra.

Ahit, Ahd *i.* Ant, yemin. Vait. Mukavele, muahede, misak. Zaman, devir.

Ahitleşmek *f.* Antlaşmak.

Ahitname *i.* Muahede şartlarını ve tarafeynin imzasını havi varaka.

Ahiz *i.* Alma.

Âhize *i.* Telefon, telsiz telefon cihazlarında kulağa getirilen kısım, reseptör, almaç.

Ahkâm *i.* Emirler, hükümler.

Ahlâf *i.* Ardıllar, bizden sonrakiler, halefler. Eslâf'ın tersi.

Ahlâk *i.* Huylar, tabiatler.

Ahlâkdışçılık *i.* Töredışçılık.

Ahlâkdışı *s.* Töredışı.

Ahlâkıyat *i.* Ahlâka ait bahisler ve mütalealar.

Ahlâklı *s.* Huy ve tabiatı, terbiyesi iyi olan.

Ahlâksız *s.* Ahlâkı bozuk, huyu fena.

Ahlat *i.* Yabani armut.

Ahlât *i.* Karışmış maddeler. *Ahlâtı erbaa:* dört esaslı madde.

Ahmak *s.* Akılsız, budala, bön.

Ahmer *s.* Kırmızı.

Ahrar *i. s.* Hür olanlar. Liberaller.

Ahret, Ahiret *i.* Öbür dünya, insanın öldükten sonra gideceği âlem.

Ahretlik, Ahiretlik *i.* Evlâtlığa alınan öksüz.

Ahşa *i.* Bağırlar, insanın ve hayvanın bağırsak, ciğer, işkembe gibi iç âzası.

Ahşap *s.* Tahtadan yapılmış. *i.* Odunlar, keresteler, tahtalar.

Ahtapot *i.* Sekiz ayaklı bir nevi deniz hayvanı.

Ahter *i.* Yıldız.

Ahu *i.* Ceylân, gazal. *s.* Güzel ve acip göz.

Ahududu *i.* Bir nevi kırmızı ağaççileği.

Ahval *i.* Haller, olaylar, oluşlar, bulunuşlar. — *i âlem* *i.* Dünyanın halleri.

Ahyanen *h.* Ara sıra.

Ahzüita *i.* Alışveriş, aksata.

Aidat *i.* Verimce, resim, vergi, irat.

Aidiyet *i.* Aitlik.

Aile *i.* Bir çatı altında yaşıyan ana, baba ve çocuklar. En yakın akraba. Bir erkeğin karısı. Arda.

Ailevî *s.* Aileye mensup ve müteallik olan. Ardal.

Ait *s.* İlgili. Münasebet ve taallûku olan, raci, dair.

Ajan *i.* Bir devletin, bir şirketin memuru, mümessili, acente.

Ajanda *i.* Muhtıra, akıldefteri, cüzdan.

Ajans *i.* Bir devletin, bir şirketin mümessilliği, acentelik. İdarehane.

Ak *s.* Beyaz. *c.* Temiz.

Aka *i.* Ağa, büyük.

Akabe *i.* Tehlike.

Akabinde *h.* Arkasısıra.

Akaçlama *i.* (Jeo.) Toprağı kurutma. Tefcir.

Akademi *i.* Edipler ve âlimler cemiyeti.

Akağa *i.* Zenci olmıyan hadımağası. Akburun.

Akağaç *i.* Bir nevi kayın.

Akait *i.* Akideler. İnanılan şeyler. Bir dinin ibadetlerini anlatan bilgi.

Akalliyet *i.* Azınlık.

Akamber *i.* Amberin beyaz cinsi.

Akamet *i.* Kısırlık.

Akanyıldız *i.* (Ast.) Şihabı sakip.

Akar *i.* İrat getiren mallar ve binalar.

Akasma *i.* Çardağa sarılı bir nevi beyaz gül.

Akasya *i.* Salkım çiçekli ve küçük yapraklı bir ağaç.

Akbaba *i.* Tepesi tüysüz beyaz ve iri bir nevi yırtıcı kuş.

Akbalık *i.* Kefala benzer bir cins göl balığı.

Akbenek *i.* Gözbebeğine gelen bir illet.

Akciğer *i.* Ciğerin nefes almağa ve kanı temizlemeğe yarıyan kısmı.

Akciğer göbeği *i.* (Bio.) Sürrei rie.

Akciğer keseciği *i.* (Bio.) Huveysalı rievî.

Akciğerliler *i.* (Bio.) Rieviye.

Akciğer zarı *i.* (Bio.) Gışayı cenep.

Akça *s.* Beyazımsı.

Akça, Akçe *i.* Para, sikke, nakit.

Akçaağaç *i.* Bir cins orman ağacı.

Akçaağaçgiller *i.* (Bot.) İsfendaniye.

Akçaarmudu *i.* Bir nevi armut.

Akçakavak *i.* Dalları yukarı doğru çıkan, beyaz kavak ağacı.

Akçalı *s.* Paraya ait, paraya bağlı, malî.

Akçalı sorum *i.* Malî mesuliyet.

Akçapar *i.* Derisi ve saçları beyaz, gözleri kırmızı adam.

Akçıl *s.* Beyazımsı.

Akdem *s.* Daha eski, daha önde.

Akdemce *z.* Önce, evvelce.

Akdes *s.* Çok mukaddes.

Akdetmek *f.* Bağlamak, iki taraf arasında bir iş kararlaştırmak, nikâh kıymak.

Akdiken *i.* Meyvası müshil, dikenli bir nebat.

Akgünlük *i.* Ardıç ağacından hâsıl olan zamk.

Akhardal *i.* Beyaz bir cins hardal.

Akhaşhaş *i.* Şurubu yapılan bir nevi haşhaş.

Akı *i.* (Fiz.) Seyelân.

Âkıbet *i.* Son, netice.

Akıcı *s.* Akan, cari, revan.

Âkid *i.* Akdeden, bağlayan, bir mukaveleyi yapanlardan biri.

Akıl *i.* Us. insanı hayvandan ayırt eden hassa, anlama, fehim,idrak, zekâ. Düşünme, tefekkür. Mülâhaza. Hafıza, hatır. Rey, tedbir.

Âkıl *s.* Akıllı, uslu.

Âkılâne *s.* Akıllı adama yakışır surette, akıllıca.

Akılbalig *s.* Ergenlik çağına gelmiş olan.

Akıldişi *i.* Yirmi yaşında çıkan en nihayetteki azı dişi.

Akılgın *i.* Kabuğu tabaklıkta kullanılır bir nevi ılgın ağacı.

Akılhocası *s.* Akıl öğreten, şeytanlık belleten.

Akıllı *s.* Aklı olan, zeki.

Akıllılık *i.* Akıl sahibi olmaklık, zekâ.

Akılsız *s.* Akıldan mahrum, budala, ahmak.

Akılsızlık *i.* Ahmaklık, budalalık.

Akım *i.* (Elektrik, hava ve su gibi şeyler için) Cereyan. (Jeo.) Cereyan.

Akın *i.* Şiddetle hücum. düşman memleketine tecavüz.

Akın akın *s.* Biribirini mütaakıp kalabalıkla, takım takım, fevç fevç.

Akıncı *i.* Akın yapan süvari askeri.

Akıntı *i.* Sulu bir şeyin mütemadiyen akması.

Akışkan *s.* (Fiz.) Seyyal.

Akıtma *i.* Akıtmak fiili.

Akıtma *i.* Atın alnından burnunun ucuna doğru uzanan beyaz leke. Bir nevi gözleme.

Akıtmak *f.* Akmasına sebep olmak, cereyan ettirmek, isale etmek.

Akide *i.* İnanılan şey, iman. — *şekeri* *i.* Bir nevi şeker.

Akik *i.* Yüzüktaşı ve mühür yaptıkları kırmızı ve oldukça kıymetli bir taş.

Âkil *s.* Yiyen, ekleden.

Akim *s.* Kısır, mahsulsüz.

Akip *s.* Bir şeyin arkasından gelen.

Akis *i.* Çarparak geri dönme. Ziyanın bir parlak şeyde görünmesi. Sesin bir yere vurup geri dönmesi, yankılama. *s.* Ters, zıt.

Akise *i.* Ziyayı aksettiren âlet.

Akit *i.* Bağıt. İki taraf arasında kararlaştırıp taahhüt altına alma. Evlenme.

Akkefal *i.* Kefal balığına benzer bir nevi balık.

Akkor *i.* (Kim.) Nârı beyza, beyaz ateş.

Akkor *s.* (Fiz.) Müteşehhip.

Akkorluk *i.* (Kim. Fiz.) Korlaşma, teşehhüp.

Akkuyruk *i.* Bir çeşit çay.

Aklamak *f.* Ağartmak, beyaz etmek.

Aklen *h.* Akıl ile, akılca.

Aklı *s.* Beyazlı.

Aklık *i.* Beyazlık.

Akli *s.* Akla mensup.

Akma *i.* Cereyan.

Akmadde *i.* (Bio.) Beynin beyaz örgüsü, cevheri ebyaz.

Akmak *f.* Sulu bir şeyin aşağıya doğru gitmesi.

Akman *s.* Temiz, nezih.

Akordeon *i.* Armonik. Ütü kırması, pilise.

Akort *i.* Piyano v.s. musiki aletinin düzeni.

Akpelin *i.* Pelin denilen acı bir otun beyaz çeşidi.

Akraba *i.* Hısımlar. Ahibba.

Akran *i.* Biribirine derece, sınıf, liyakat cihetile benziyenler.

Akrep *i.* Kuyruğu ile sokan zehirli bir böcek. Saatin kısa ibresi.

Akrepler *i.* (Zoo.) Akrebe benzer böcekler, akrebiye.

Aksâ *s.* En uzakta bulunan.

Aksak *s.* Topal.

Aksaklık *i.* Topallık .

Aksama *i.* Topallama.

Aksamak *f.* Topallamak. *c.* Noksan kalmak.

Aksata *i.* Alışveriş, ahzüita.

Aksatmak *f.* Topal etmek. *c.* Noksan bırakmak.

Akse *i.* Hastalık nöbeti.

Aksetmek *f.* Ziya ve sada geldiği istikamette geri dönmek.

Aksırık *i.* Nezleli adamlarda sık olan ve birdenbire havayı burun deliklerinden dışarı çıkaran hal.

Aksırmak *f.* Aksırık yapmak.

Aksırtmak *f.* Aksırığa sebep olmak.

Aksi *s.* Ters, zıt, muhalif. Huysuz, inatçı.

Aksilik *i.* Terslik.

Aksine *h.* Tersine, zıddına.

Aksiyom *i.* (Mat.) Müteârife.

Aksiyon *i.* Hisse, sehim.

Aksöğüt *i.* Söğüt ağacının bir çeşidi.

Aksu *i.* Gözlere gelen bir hastalık. Perde, kataraki.

Aksülamel *i.* Tepki.

Aksülümen *i.* Cıvadan çıkarılan şiddetli bir zehir, sübline.

Akşam *i.* Güneşin battığı zamana kadar olan vakit.

Akşamcı *s.* Akşam erken yatan. Her akşam içki kullanan.

Akşamlamak *f.* Bütün günü bir işte veya bir yerde geçirip akşama ermek.

Akşamlatmak *f.* Akşama erdirmek, akşama kadar oyalamak.

Akşamleyin *z.* Akşam vakti.

Akşamlık *s.* Akşama mahsus.

Aktar, Attar *i.* Ufaktefek çeşitli şeyler satan dükkân.

Aktarma *i.* Aktarma işi. Bütçede: münakale.

Aktarmak *f.* Bir yerden başka yere geçirmek.

Aktavşan *i.* Bir çeşit çöl sıçanı.

Aktör *i.* Tiyatroda erkek oyuncu.

Aktris *i.* Tiyatroda kadın oyuncu.

Aktüalite *i.* Şimdiki işler ve olaylar.

Aktüel *s.* Şimdiki.

Akustik *i.* (Fiz.) Ses bilimi, ilmi savt. Kapalı bir yerde seslerin dağılma tarzı.

Akümülâtör *i.* Lüzumunda sarfolunmak için elektrik kuvveti toplıyan alet.

Akvam *i.* Kavimler. — *Cemiyeti i.* Dünya milletleri arasındaki düzeni muhafazaya çalışan beynelmilel büyük meclis.

Akvaryum *i.* Tatlı su balıkları için cam havuz.

Akya *i.* Lüfer azmanı denilen iri bir balık.

Akyuvar *i.* (Bio.) Kandaki beyaz yuvarlaklar, küreyvei beyza.

Al *s.* Parlak kırmızı renk.

Âl *i.* Aile, soy, sülâle. *s.* Yüksek, yüce. Pek iyi.

Ala *e.* Bazı isimlerin başına gelerek usulünce manasını anlatır. Alafranga, alaturka gibi. *s.* Karışık renkli, alacalı, benekli.

Âlâ *s.* Pek güzel. Çok yüksek, pek yüce.

Alabacak *i.* Bir nevi kuş.

Alabalık *i.* Bir cins gayet lezzetli tatlısu balığı.

Alabanda *i.* Geminin her iki yanı. Zırhlıların bir yanındaki topların ateşi. *c.* Azar.

Alabora, Alabura *i.* Serenlerin, direklerin üzerine kaldırılıp bağlanması. Selâm için sandal küreklerinin yukarı kaldırılması.

Alâbros *i.* Bir çeşit saç tuvaleti. *s.* Fırça gibi.

Alaca *s.* Renk renk, karışık renkli. — *karanlık i.* Ortalığın kararmıya veya sabahleyin aydınlanmıya başlaması.

Alacak *i.* Matlûp, ödünç verilen para.

Alacakaranlık, Yarıkaranlık *i.* Güneş battıktan sonraki zaman.

Alacaklı *s.* Alacağı olan.

Alacalanmak *f.* Renk renk leke ve benek peyda etmek.

Alacalı *s.* Renkleri değişik.

Alafranga *s.* Frenk usulü. Avrupalıca.

Alâgarson *i.* Saç tuvaleti. *s.* Erkek çocuk gibi.

Alâimisema *i.* Alkım.

Alâka *i.* İlgi, ilişik, rabı-

ta, bağlılık.

Alâkadar *s.* İlgili, alâka ve münasebeti olan.

Alâkalı *s.* İlişik ve münasebeti olan, ilgili.

Alakarga *i.* Siyah ve kül rengi karga.

Alâkullihal *z.* Olabildiği kadar, şöyle böyle.

Alâm *i.* Elemler.

Alaman *i. Bak:* Alman.

Alamana *i.* Küçük odun gemisi, balıkçı kayığı.

Alamanya *i. Bak:* Almanya.

Alâmet *i.* Belgi. Beldek. Nişan, işaret.

Alan *i.* Meydanlık. Orman açıklığı, saha, uçak alanı.

Alarga *i.* Açıkdeniz, engin. *n.* Açık gel! yaklaşma! uzak geç!

Alârm *i.* Korku ve tehlike işareti ve hali.

Alaşım *i.* (Kim.) Halita.

Alât *i.* Aletler. Avadanlık.

Alaturka *i.* Türk usulü, eski Şark yolunda.

Alavere *i.* Bir şeyin elden-ele verilerek aktarılması. Emmebasma tulumba.

Alay *i.* Kalabalık, cemaat. Üç tabur askerden meydana gelen kuvvet. *c.* Eğlenme, istihza.

Alaycı *s.* Herkesle eğlenmeği seven.

Alâyim *i.* Alâmetler.

Alâyiş *i.* Yalancı süs ve gösteriş.

Alaylı *s.* Debdebeli. Eğlenceli. Neferden yetişmiş subay.

Alaz *i.* Ateş yalını, alev.

Alazlamak *f.* Alevde kızartmak, yalında tütsülemek.

Albay *i.* Askerlikte yarbaydan sonra ve generalden önceki subay rütbesi, eski miralay.

Albüm, Albom *i.* Resim cüzdanı, musiki mecmuası, şiir defteri.

Albümin *i.* Bir hastalık neticesi olarak insan kanında yumurta akı gibi hâsıl olan tuzlu bir madde.

Alca *s.* Alımsı.

Alçacık *s.* Alçakça.

Alçak *s.* Yüksek olmıyan. Kısa boylu. *c.* Deni, çok kötü.

Alçakça *s.* Az alçak. *c.* Zilletle, denice.

Alçakgönüllü *s.* Kibirsiz, mütevazı.

Alçakgönüllülük *i.* Kibirsizlik.

Alçaklamak *f.* Tahkir etmek.

Alçaklatmak *f.* Yüksekliğini azaltmak.

Alçaklık *i.* Alçak oluş. Boy kısalığı. *c.* Denilik, zelillik.

Alçalmak *f.* İğilmek, inmek. Tedenni etmek.

Alçarak *s.* Alçakça.

Alçı *i.* Binalarda ve san'atlerde kullanılan beyaz toz.

Alçılamak *f.* Alçı ile yapıştırmak.

Aldaç *i.* Hile, desise.

Aldanç *s.* Çabuk aldanır.

Aldangıç *i.* Aldatıcı şey, hile, oyun.

Aldanık *s.* Aldanmış, mağlûp.

Aldanış *i.* Aldanma.

Aldanmak *f.* Hileye kapılmak. Yanlış bir fikre uymak.

Aldatıcı *s.* Aldatan, oyalayan.

Aldatmak *f.* Hile ile kandırmak, iğfal etmek.

Aldırış *i.* Dikkat, önem.

Aldırışsız *s.* Dikkat etmeyen, ehemmiyet vermiyen.

Aldırmak *f.* Almağa sevketmek. Sığdırmak. Önem vermek.

Aleddevam *h.* Sürekli, devamlı olarak.

Alelacayip *h.* Tuhaf.

Alelâcele *h.* Acele ile.

Alelâde *h.* Âdeta.

Alelhusus *h.* Hele. Bahusus.

Alelûmum *h.* Umumiyetle.

Alelûsul *h.* Yolunca. Usulile.

Âlem *i.* Dünya, acun, cihan. Mahlûkat. Cemiyet.

Alem *i.* Nişan, alâmet. Sancak. Has isim. Minare tepesi.

Alemdar *s.* Bayrak taşıyan, önder.

Alemdarlık *i.* Bayraktarlık, sancaktarlık, önderlik.

Âlemiap *i.* İçki meclisi.

Âlemiervah *i.* Ruhlar âlemi.

Âlemigayp *i.* Görülmiyen şeyler dünyası.

Âlemilâhut *i.* Tanrılık âlemi.

Âlemşümul *s.* Bütün cihanı şamil olan. Acunsai.

Alenen *h.* Herkesin gözü önünde. Açıktan açığa.

Aleni *s.* Açıkça, meydanda olan. *h.* Meydanda.

Aleniyet *i.* Bir işin açıkta olması.

Alesta *s.* Hazır.

Alet *i.* Araç, aygıt. Bir iş işlemek için kullanılan edevat, avadanlık. Uzuv, (düzgü). *c.* Sebep, vasıta.

Alev *i.* Ateş yalını. — *almak f.* Ateş almak, yanmak. *c.* Hiddetlenmek.

Alevî *s.* Şii mezhebi mensubu. Ali'ye mensup.

Alevilik *i.* Şiilik.

Alevlendirmek *f.* Alev çıkarır hale getirmek. *c.* Şiddetini artırmak.

Alevlenmek *f.* Yalınlamak, tutuşmak. *c.* Hiddetlenmek.

Alevli *s.* Yalınlı. *c.* Hiddetli.

Aleyh *i.* Karşı. Birinin veya bir işin aksi hali, (leh) in tersi. *Aleyhine söylemek:* kötülüğünü söylemek.

Alfabe *i.* Bir dilin bütün harflerini bir arada gösteren tertip; bu harfleri öğreten kitap.

Algı *i.* Ganimet, yağma.

Algılamak *f.* Ganimet almak, savaşta yağmalamak.

Alıcı *s.* Alan. *i.* Müşteri. c. Cazip.

Alıç *i.* Yabani erik.

Alık *s.* Budala, ahmak.

Alıklanmak *f.* Budalalanmak. Şaşırmak.

Alıklaşmak *f.* Alık gibi olmak.

Alıklatmak *f.* Birini alık haline getirmek.

Alıkomak *f.* Yanında tutmak. Saklamak.

Alım *i.* Alma, tahsil, satın alma. Cazibe. — *satım* Aksata.

Alımca *i.* Alınan şey. Avait, caize.

Alımsa *i.* Rüşvet.

Alımsak *i.* Rüşvet alan, mürtekip.

Alımsız *s.* Cazibesiz, sevimsiz.

Alın *i.* Saçlardan kaşlara kadar yüzün üst kısmı, nasiye. Her şeyin ön cihetı, cephe.

Alınç *i.* Alınan, tahsil edilen.

Alındamarı *i.* Haya.

Alındı *i.* Alıt, makbuz.

Alıngan *s.* Her şeyden alınan, şüphelenen.

Alınma *i.* Alınmak işi.

Alınmak *f.* Ele almak. Ele geçirmek. Sözü üstüne almak.

Alınteri *i.* Güç ve namusluca çalışma.

Alınyazısı *i.* Başa gelecek şey. Kader.

Alış *i.* Alma.

Alışık *i.* Bir şeyi çok yapmış, kullanmış olan.

Alışılmak *f.* Bir şeyi çok yapmış veya kullanmış olmak, ülfet edilmek.

Alışkan *s.* Alışmış, melûf, menus.

Alışkanlık *i.* Bir şeyi tekrardan meydana gelen hal, ülfet.

Alışmak *f.* Bir şeyi çok tekrar etmiş olmak, huy, âdet etmek. Ateş almak.

Alıştırmak *f.* Bir şeyi tekrar ettirmek. Ülfet ettirmek, öğretmek.

Alışveriş *i.* Aksata.

Alıt *i.* Makbuz.

Alıvermek *f.* Hemen ve kolayca almak.

Âli *s.* Yüce, yüksek.

Âlicenap *s.* Cömert. Fazilet, erdem sahibi.

Âlicenaplık *i.* Faziletkârlık, cömertlik, erdem.

Alihe *i.* İlâhlar. Tanrılar.

Alil *s.* Hasta, kör.

Âlim *s.* Bilen, çok okumuş. Bilgin.

Âlimlik *i.* Bilginlik.

Alkali *i.* (Kim.) Kalevî.

Alkalik *s.* (Kim.) Kalevî.

Alkalimetre, Alkalölcer *i.* (Kim.) Mikyası kalevî.

Alkaloit *i.* (Kim.) Şibih kalevî.

Alkım *i.* Alâimisema.

Alkış *i.* El çırparak ve yaşa diye bağırarak edilen takdir.

Alkışlamak *f.* El çırparak takdir ve tahsin etmek.

Alkışlanmak *f.* Kendine alkış edilmek.

Alkol *i.* İspirto, küül.

Alkolik *i.* Fazla içki içmekten hasta olan.

Alkolizm *i.* İçki meseleleri.

Allah *i.* Tanrı, çalap. Halik, mabut.

Allâk *s.* Hilekâr, müzevvir. Sözünde durmaz.

Allak bullak *s.* Karmakarışık.

Allâme *s.* Çok bilgili.

Allegro *i.* Şenlikli ve gürültülü hava, beste, çalgı.

Allık *i.* Koyu ve parlak pembe renk. Kadınların yüzlerine sürdükleri al düzgün.

Alma *i.* Almak işi.

Almaç *i.* (Fiz.) Ahize.

Almak *f.* Elle tutup kaldırmak. Edinmek. Kabul etmek. Sığmak. Cibayet etmek. Ele geçirmek. Anlamak. *Satın* — *f.* Mübayaa etmek. *Soluk* — *f.* Rahat etmek.

Alman, Alaman *i.* Alamanyalı. Cermen.

Almanak *i.* Yıllık kitap, salname.

Almanca, Alamanca *i.* Alaman lisanı.

Almanya, Alamanya *i.* Alamanların memleketi. Cermanya.

Almaş *i.* Becayiş.

Alnıaçık *s.* Namuslu.

Alnıak *s.* Suçsuz.

Alo *n.* Telefonda çağırılan adamın ne istiyorsun manasına olarak verdiği parola.

Alp *s.* Er, kahraman.

Alpaka *i.* Sofa benzer bir nevi yün kumaş.

Alşimi *i.* Batıl kimya.

Alşimist *i.* Batıl kimya ile uğraşan.

Alt *i.* Üstün karşısı. Geri, son, aşağı. (Bio.) Süflâ, esfel.

Altcins *i.* (Zoo. Bot.) Cins altı.

Altçene *i.* (Bio.) Fekki esfel.

Altderi *i.* (Bio.) Ededme.

Alternatör *i.* (Fiz.) Biribiri arkasından getiren.

Altes *i.* Prenseslere verilen ünvan.

Altetmek *f.* Yenmek.

Altfamilya *i.* (Bot.) Tahta fasile.

Altı *i.* Beşle yedi arasındaki sayı.

Altıgen *i.* (Mat.) Altı köşeli. Müseddes.

Altık *s.* Zımnî, içinde, altında bulunan.

Altıköşe *i.* Bir nevi oyun.

Altılı *i.* Tabanca.

Altılık *s.* Kıymeti altı kuruş, lira v.s. olan şey.

Altın *i.* Sarı parlak renkli ve kıymetli maden.

Altına almak *f.* Tabi tutmak.

Altıncı *s.* Beşinciden sonra.

yedinciden evvel gelen.

Altınlamak *f.* Altınla kaplamak.

Altınsuyu *i.* (Kim.) Mai zerrin.

Altıntop *i.* Amberçiçeği.

Altıntopu *i.* Sarışın, güzel çocuk.

Altıparmak *s.* Elinde fazla bir parmağı olan adam.

Altıpatlar *i.* Tabanca.

Altışar *s.* Herbirine veya her defasında altı.

Altlık *i.* Yazı yazarken kâğıdın altına konulan kalınca mukavva. Bir şeyin altına konulmağa mahsus şey.

Altmış *s.* Altı kere on, elli dokuzdan bir fazla.

Altmışaltı *i.* İskambil ile oynanan bir oyun.

Altmışlık *s.* Altmış parçadan mürekkep. Altmış yaşında adam. Kıymeti altmış olan.

Altsınıf *i.* (Bot.) Tahtı sınıf.

Altşube *i.* (Bot.) Tahtı şube.

Alttakım *i.* (Bot.) Bir zümreye bağlı bitki takımı.

Alttakalmak, Altakalmak *f.* Mağlûp olmak.

Alûfte *s.* Kötü kadın. Aşifte, fahişe.

Alüminyum *i.* Gümüş gibi parlak bir maden.

Âm *s.* Genel, herkese ait. Umumî.

Ama, Amma *e.* Lâkin, ancak, şu kadar ki: *ama yaptın ha.*

Âmâ *s.* Kör.

Amaç *i.* Nişan, hedef. Dilek. Gaye.

Amaçgâh *i.* Nişangâh.

Amaçlamak *f.* İstihdaf etmek.

Âmade *s.* Hazır, müheyya.

Âmal *i.* Emeller, ümitler.

Amal *i.* Ameller, işler.

Aman *n.* İmdat talebi ve feryat: *aman, yetiş!* Af, rica ve niyaz: *aman ayağına düştüm, — vermek. f.* Affetmek. Bağışlamak.

Amatör *i.* Hevesli.

Ambalâj *i.* Denk bağlama, sandıklama.

Ambar *i.* Eşya konulan büyük sandık. Mahsul ve eşya koymak için yapılan bina, depo, mağaza. Gemilerde yük doldurulan yer.

Ambarcı *i.* Bir ambarı muhafaza eden memur.

Ambargo *i.* Bir geminin limanda haciz ve tevkifi.

Amber *i.* Amber balığının barsaklarından toplanan ve güzel kokan külrenginde yumuşak ve yapışkan bir madde.

Amberbalığı *i.* Boyu yirmi beş metreye varan ve barsaklarından amber çıkan balinaya benzer pek iri bir balık, adabalığı.

Amberçiçeği *i.* Sarı renkli ve güzel kokulu yuvarlak bir çiçek.

Amberin *s.* Amber gibi kokan, amberden.

Amberiye *i.* Yayla çiçeği, amberli ve güzel kokulu şey.

Amca *i.* Baba kardeşi.

Amcakızı *i.* Amcanın kızı.

Amcalık *i.* Baba kardeşliği.

Amcaoğlu *i.* Amcanın erkek evlâdı.

Amcazade *i.* Amcanın kızı veya oğlu.

Amden *h.* Kasten, istiyerek ve bilerek.

Amel *i.* İş, işlev, fiil, meşgale. İz, eser.

Amele *i.* Rençper, işçi.

Ameli *s.* Pratik, nazarî olmıyan, şartlarına ve kaidelerine riayetle yapılan iş. Pratik.

Ameliyat *i.* Nazari olarak öğrenildikten sonra yapılan şeyler. Bir operatörün hastanın bir yerini kesme, yarma ve dikme işleri.

Ameliye *i. Bak:* ameliyat.

Amelmanda, e *veya* **Amelimanda** *s.* İşten kalmış, tembel.

Amenna *n.* İnandık, tasdik ederiz: *amenna ona diyecek yok.*

Amerikan *s.* Amerikalı, Amerika yapması. *i.* Bir nevi pamuk bez.

Ametçi *i.* Babıâlide maruzat kalemi başkâtibi. Amedii Divanı Hümayun.

Amfiteatr *i.* Dereceli sıralar ve böyle bir seyir yeri veya dershane.

Amik *s.* Derin.

Âmil *i.* Etgen, etmen. Sebep.

Amin *n.* Öyle olsun, yarabbi kabul eyle. *Türklüğü daima yükselt yarabbi, amin.*

Âmir *s.* Üst. Buyuran, emreden. Bir memurun büyüğü.

Amiral *i.* En büyük deniz kumandanı.

Âmirane *s.* Buyurucasına, âmire yakışacak surette.

Âmiyane *s.* Adice.

Âmme *s.* Herkes. Kamu.

Amonyak *i.* Nişadırruhu.

Amorti *i.* Piyangoda teselli mükâfatı.

Amortisman *i.* Bir borcun, bir şirkete konan sermayenin yavaş yavaş ödenip kapatılması.

Amper *i.* Elektrik cereyanının şiddetini gösteren ölçü.

Ampirik *s.* Tecrübe ile, ilimsiz.

Ampul *i.* Elektrik lâmbası.

Amuden *s.* Dikliğine, amut vaziyetinde.

Amudî *s.* Dikine, yukarıdan aşağıya bir vaziyet almış olan, şakulî.

Amudufikarî *i.* Omurga, belkemiği.

Amut *i.* Yukardan aşağıya dik.

An *i.* Lâhza, pek az zaman.

Ân *i.* Güzellik.

Ana *i.* Evlât veya yavru sahibi olan dişi insan veya hayvan. Bir şeyin en başlı

kısmı.

Anababa *i.* Ebeveyn. — *evlâdı c.* Kıymetli, sevgili, aziz.

Anaç *s.* Birkaç kere yavru yetiştirip kartlaşmış ve alışmış olan kümes hayvanı.

Anaçlanmak *f.* İş içinde kocalıp tecrübe hâsıl etmek.

Anadandoğma *s.* Çırçıplak.

Anadolu *i.* Asyanın Karadenizle Akdeniz, Marmara ve Ege Denizi arasında şarktan (doğudan) Fırat boyuna kadar uzanan ve Küçükasya da denilen yarımada ki Türkiyenin büyük bir kısmını meydana getirir.

Anadolulu *s.* Anadolu ahalisinden olan.

Anafor *i.* Denizde akıntının yanında ve altında tersine olarak akan su. Bir rüzgârın bir engine çarparak geri dönmesile meydana gelen yelakıntısı. *c.* Parasız, bedava, açıktan.

Anaforcu *s.* Parasız, bedava, açıktan olarak başkasının kesesinden geçinen.

Anahtar *i.* Bir şeyi açmağa veya kurmağa mahsus türlü biçimde aletler, açar. Şifre halline yarıyan cetvel.

Anak *i.* Hâfıza.

Analık *i.* Ana hal ve sıfatı. Üvey ana.

Analiz *i.* Tahlil. Çözümleme.

Ananas *i.* Sıcak memleketlerde bulunan lezzetli bir meyva.

An'anat *i.* Gelenekler. An'aneler.

An'ane *i.* Bir şeyin ağızdan ağıza geçerek naklolunması. Gelenek. Eski âdet ve görenek.

Anarşi *i.* Hükûmetsizlik, hükûmet nüfuzunun hiçe inmesi, kargaşalık.

Anarşist *i.* Hükûmet nizamını bozmak istiyen.

Anasal *s.* Esasî, esaslı.

Ana ses *i.* (Fiz.) Aslî ses.

Anasır *i.* Unsurlar. Asıllar, mayalar.

Anason *i.* Ekmeğe, gevreklere, içkilere konulan kokulu bir tohum.

Anatomi *i.* Canlı varlıkların vücutlarını ve teşekküllerini anlatan ilim. Teşrih.

Anayasa *i.* Bir devletin şeklini, idaresini, yurttaşların haklarını belirten temel kanun.

Anayön *i.* Doğu, batı, kuzey ve güney yönlerinden her biri. Aslî cihet.

Anbean *h.* Zaman zaman.

Anca *e.* Ancak, onun gibi, onun kadar, öylece: *anca vardık!*

Ancak *e.* Yalnız, sade, tek. Lâkin, fakat. O kadar, onun gibi.

Ancelika *i.* Melekotu.

Andaç *i.* Hâtıra, yadigâr.

Andavallı *s.* Sâf, işini bilmez.

Andetmek *f.* Yemin etmek.

Andıç *i.* Muhtıra.

Andırışım *i.* İltibas.

Andırışma *i.* Biribirini andırma, bir şeyin benzeri olan şey sanılması. İltibas.

Andırmak *f.* Benzemek.

Andız *i.* Ardıç nev'inden bir çalı. Şehir haricinde çalılık. Kötü kadınlar mahallesi.

Andiçmek *f.* Yemin etmek.

Andlaşma *i.* Muahede.

Anestezi *i.* Duygusuzlandırma. Hissi iptal.

Angajman *i.* Mukavele, sözleşme.

Angarya *i.* Parasız görülen iş.

Angı *i.* Şöhret.

Angın *s.* Şöhretli.

Angıt *i.* Kazdan büyücek, tuğla renginde bir kuş.

Anı *i.* Hâtıra.

Anık *s.* Kabiliyetli.

Anıklık *i.* Kabiliyet.

Anılmak *f.* Hatırlanmak.

Anırmak *f.* (Eşek hakkında) bağırmak.

Anıt *i.* Âbide.

Anıtsal *s.* Âbide gibi. Âbidevî, çok büyük.

Âni *s.* Birdenbire.

Ânide *z.* Hemen o anda: *adamcağız ânide öldü.*

Anjin *i.* Boğaz (ingisi) nezlesi, kuşpalazı.

Anka *i.* Mevhum bir kuş. *c.* İsmi var cismi yok. *Bak:* zümrütanka.

Ankarîp *h.* Yakında: *ankarîp Ankaraya gideceğim.*

Ankastin *h.* Kastle, istiyerek.

Ankebut *i.* Örümcek.

Anket *i.* Bir mes'ele hakkında herkesin fikir ve mütaleasını sorma. Araştırma, tahkik.

Anlak *i.* Zekâ, müdrike.

Anlam *i.* Mana, meal.

Anlama *i.* İdrak, anlayış.

Anlamak *f.* Akıl erdirmek.

Anlamlı *s.* Manalı, manidar.

Anlaşık *s.* Anlaşmış, mütelif.

Anlaşmak *f.* Uyuşmak.

Anlaşmazlık *i.* Uyuşmazlık. İtilâfsızlık.

Anlatım *i.* İfade.

Anlatmak *f.* Aklına koymak, öğretmek, nakletmek.

Anlayış *i.* İdrak, akıl erme.

Anlayışlı *s.* İdrak sahibi.

Anmak *f.* Hatırlamak.

Anmalık *i.* Andıç, muhtıra.

Anne *i.* Ana, valide.

Anneanne *i.* Büyükanne, ananın annesi.

Anonim *s.* İsmi belli olmıyan, isimsiz. — *şirket i.* Kimsenin namına olmıyarak ortaklara ait bulunan şirket.

Anormal *s.* Tabiî olmayan, normalin tersi.

Ansız, Ansızın *h.* Beklenilmediği halde, birdenbire: *ansızın geldi.*

Ansiklopedi *i.* Bütün ilim

ve san'atlerden bahseden lûgat şeklinde yapılmış kitap.

Ant *i.* Yemin, kasem.

Antant *i.* Anlaşma, uyuşma, itilâf.

Anten *i.* Telsiztelgraf ve telsiztelefonda kullanılan uzun elektrik nâkili.

Antihomolog *s.* (Mat.) Akisçe nazîr.

Antika *i.* Eskiden kalma eser.

Antimon *i.* Kurşuna karıştırıldığı zaman sertlik veren mavimsi beyaz meden.

Antipati *i.* Sevimsizlik, sempatinin tersi.

Antipatik *s.* Sevimsiz, sempatik'in tersi.

Antipot *s.* (Bot.) Ayakları karşılıklı, mütekabilülkadem.

Antisepsi *i.* Mikrop (karşıtlama) giderme.

Antiseptik *s.* Mikrop karşıtı.

Antitoksin *i.* (Bio.) Zehir karşılığı.

Antlaşmak *f.* Yeminleşmek.

Antlı *s.* Yeminli, yemin etmiş, tahlif olunmuş.

Antoloji *i.* Seçme şiir veya nesir mecmuası.

Antrasit *i.* Çok dayanan kokusuz ve dumansız bir kömür.

Antre *i.* Girek. Bir yerin girileceği yer, kapı.

Antrenör *i.* İnsanları spora ve hayvanları koşuya hazırlıyan idmancı.

Antrepo *i.* Tüccar eşyasının depo edildiği ambar.

Anut *s.* İnatçı.

Apaçık *s.* Bütün bütüne açık; vazîh: *apaçık söyledim.*

Apalak *s.* İri ve tombul küçük çocuk.

Apandis *i.* Fazlalık, ilâve. (Bio.) Zeyl. Ardala.

Apandisit *i.* Körbarsak hastalığı.

Apansız *h.* Hiç hatırda yokken, birdenbire.

Apansızın *h.* *Bak:* Apansız.

Aparmak *f.* Alıp götürmek. Aşırmak.

Apartman *i.* Bir ailenin oturmasına mahsus bir kaç odadan mürekkep daire. Bu gibi dairelere bölünmüş büyük bina.

Apaş *i.* Külhanbeyi.

Apaz *i.* Kapalı avuç, yumruk. Bir avuca sığan miktar, bir tutam.

Apazlama *i.* Geminin hafif surette yalpası.

Apazlamak *f.* Hafif yalpa yaparak yavaş yavaş gitmek.

Aperitif *i.* İştahı açan şey.

Apış *i.* Oyluğun iç tarafı, budun iç yüzü.

Apışarası *i.* *Bak:* Apış.

Apışık *s.* Kuyruğunu bacağı arasına alıp yorgun ve yılgın bir halde giden hayvan. Âciz kalmış, şaşırmış adam.

Apışmak *i.* Apışlarını açıp hareketsiz kalmak. Şaşırmak, yılmak.

Apıştırmak *f.* Hayvanı çok yormak, artık yürüyemiyecek bir hale getirmek. Gemiyi iki ucundan demirleyip hareketsiz bir hale getirmek. Bir adamı âciz ve yılgın etmek.

Apolet *i.* Askerlerin rütbe ve sınıflarına göre omuzlarına taktıkları sırma alâmet.

Apse *i.* Çiban, şiş. İrin cebi.

Apsent *i.* Pelinotu ve bundan yapılan içki.

Apsis *i.* (Mat.) Fasla. Koordinat.

Apşak *s.* Apışları açık hayvan. *c.* Takatsiz.

Aptal *s.* Budala, sersem.

Aptalca *h.* Aptala yakışır surette.

Aptalımsı *h.* Aptal gibi.

Aptallaşmak *f.* Aptal olmak, afallaşmak.

Apteriks *i.* (Zoo.) Kanatsız kuş. Adimülcenah.

Aptes *i.* Namaz ve ibadet için yıkanma.

Aptesane *i.* Aptes bozacak yer.

Aptessiz *s.* Aptes alamamış.

Ar *i.* Utanma, haya.

Ar *i.* Arazinin ölçülmesinde kullanılan ve yüz metre murabbaı tutan bir ölçü.

Ara *i.* Fasıla, mesafe. Zaman. Fırsat.

Âra *i.* Reyler. *Bak:* rey.

Araba *i.* İnsan ve eşya taşımağa mahsus tekerlekli vasıta.

Arabacı *i.* Araba yapan. Arabayı süren.

Arabağı *i.* Burunun iki deliği arasındaki zar.

Arabalık *i.* Araba ahırı. Bir arabanın aldığı kadar.

Arabî *s.* Arap kavmine veya lisanına mensup. Arapça.

Arabistan *i.* Arapların yaşadıkları memleket.

Arabiyat *i.* Arapçaya dair bilgiler.

Aracı *i.* Mütevassıt, arayı bulan.

Aracılık *i.* Vasıtalık, arabulma.

Araç *i.* Vasıta.

Araçlı *s.* Vasıta ile, bilvasıta.

Ara doğrusu *i.* (Mat.) Münebbih hat.

Araf *i.* Cennet ile cehennem arasındaki yer.

Arafat *i.* Mekke civarında hacılık zamanında halkın üstüne çıktıkları dağ.

Arakapı *i.* Aralık kapısı.

Arakesit *i.* (Mat.) Fasıl müşterek.

Arakiye *i.* Tiftikten yapılan ince külâh. Derviş takkesi.

Aralamak *f.* Aralık etmek.

Aralanmak *f.* Seyrekleşmek, aralık kalmak.

Aralaşmak *f.* Araları açılmak. Seyrekleşmek.

Aralatmak *f.* Seyreklet-

mek, aralık bırakmak.

Aralık *i.* İki şey beynindeki boşluk. Fırsat, zaman. Kesme. Seyrek. (Fiz.) Fasıla.

Aralık ayı *i.* Yılın son ayı ki Kasım'dan sonra ve Ocaktan önce gelir. 31 gündür. İlkkânun.

Âram *i.* Dinlenme, sükûn.

Arama *i.* Aramak işi.

Aramaç *i.* Taharri. Eski eserleri arama işi.

Aramak *f.* Bulmağa çalışmak. Yoklamak.

Âramgâh *i.* Dinlenme yeri.

Aranılmak *f.* Bulmağa çalışılmak. Arzu edilmek.

Aranmak *f.* Arayıp durmak.

Arap *s.* Arabistan halkı. Zenci.

Arapça *i.* Arap dili.

Araplık *i.* Arap olmaklık.

Ararot *i.* Ufak çocuklara yedirilen ve Amerikada bir kökten çıkarılan bir çeşit nişasta.

Arasıl *s.* Muvazi, mütevazi.

Arasıra *h.* Bazı bazı, zaman zaman.

Arasöz *i.* Söz arasına koman başka bir söz. İstitrad.

Arasta *i.* Çarşının bir esnafa mahsus kısmı.

Âraste *s.* Süslü.

Araştırmak *f.* Bulmağa çalıştırmak.

Aratmak *f.* İstetmek. Biri vasıtasile aramak.

Arattırmak *f.* Birine emredip aratmak.

Araverme *i.* Tatil.

Arayıcı *s.* Arıyan. *i.* Muayene memuru.

Arayış *i.* Arama.

Ârayiş *i.* Süs.

Araz *i.* Kaza. Düşke.

Âraz *i.* Kendiliğinden ve doğuştan olmıyan hal, sonradan ârız olan. Alâmetler, beldekler.

Arazî *s.* Rasgele olan, doğuştan olmıyan hallere ait.

Arazi *i.* Yerler, topraklar.

Arbede *i.* Kavga, dalaş.

Arda *i.* Aile.

Arda *i.* Asdıl, halef.

Ardaç *i.* Peyk.

Arda kalmak *f.* Geç kalmak, sonraya kalmak.

Ardal *s.* Ailevî, aileye mensup.

Ardala *i.* Apandis, zeyl.

Ardıç *i.* Katran ve tohumu ilâç için kullanılan dağselvisi.

Ardıçkatranı *i.* Ardıç ağacından alınan bir çeşit katran.

Ardıçkuşu *i.* Sarılı karatavuk.

Ardıçsuyu *i.* Ardıç ağacının suyu.

Ardıl *i.* Sonra gelen. Halef. Öncel, selef tersi.

Ardısıra *h.* Arkasısıra.

Ardışık *s.* (Mat.) Mütevali, mütaakıp.

Ardiye *i.* Gümrük, banka v.s. daireler depolarında muayyen müddetten ziyade kalan eşya için sahibinden alınan ücret. Ücretle tüccar malı konulan ambar, antrepo.

Ardoda *i.* (Bio.) Arkadaki oda. Beyti halfi.

Areometre *i.* (Fiz.) Sulu şeylerin kesafetini ölçen âlet.

Argaç *i.* Dokumacılıkta enine atılan iplik, atkı.

Argaçlamak *f.* Dokumada argaç atmak.

Argalı *i.* Yabankoyunu.

Argıdal *i. Bak:* Argıt.

Argın *s.* Zayıf, düşkün.

Argıt *i.* Geçit, dağbeli.

Argıtmak *f.* Zayıflatmak.

Argo *i.* Külhaniler veya suçlular arasında, yahut bir sanat mensupları içinde anlaşılan dil.

Arı *i.* Bal yapan maruf kanatlı böcek.

Arı *s.* Temiz. (Kim.) Sâf.

Arıbeyi *i.* Her kovanda kumanda eden dişi arı.

Arıçiçeği *i.* Bir çiçek.

Arıdöl *i.* (Bot.) Saf hat.

Arık *s.* Zayıf.

Arıotu *i.* Yüksükotunun pembe veya sarı çeşidi.

Arıklamak *f.* Zayıflamak.

Arıklanmak *f. Bak:* Arıkmak.

Arıklatmak *f.* Zayıflatmak.

Arıkmak *f.* Yorulup bitkin düşmek.

Arıkovanı *i.* Arıların bal yaptıkları yuva, kovan.

Arıkuşu *i.* Yeşilli sarılı, çığırtkan bir kuş.

Arılmak *f.* İyileşmek. Hastalıktan kalkmak.

Arımak *f.* Temizlenmek. Zayıflamak. Hastalıktan kalkmak. (Kim.) Tasfiye etmek.

Arınmak *f.* Yıkanmak.

Arış *i.* Dokumacılıkta uzunlamasına iplikler. Kolun dirsekde bilek arası. Öküz arabasının oku.

Arıtmak *f.* Yıkamak.

Ârız *s.* Sonradan gelme, tabiî olmayıp rasgele oluş.

Ârıza *i.* Aksama. Ârız olan hal. Kaza. (Coğ.) Engebe.

Ârızalı *s.* Engebeli. Düz olmıyan, engelleri çok olan yer, güçlüğü çok olan iş.

Ârızasız *s.* Ârızası olmıyan.

Ârızî *s.* Kendiliğinden ve doğuştan olmayıp sonradan hâsıl olan.

Ârî *s.* Arya ırkına mensup.

Âri *s.* Çıplak. Hür.

Ârif *s.* Bilen, vakıf, ince ruhlu.

Ârifane *s.* Ârifçe, akıllıca. *i.* Ortaklaşa yapılan masraf.

Arife *i.* Bayramdan bir evvelki gün.

Aristokrasi *i.* Asılzadeler, kibarlar sınıfı.

Aristokrat *i.* Aristokrasiye mensup veya taraftar olan.

Aritmetik *i.* (Mat.) Hesap ilmi.

Ariyet *s.* Ödünç, iğreti.
Ariz *s.* Geniş, enli.
Ariza *i.* Sunuk. Küçükten büyüğe yazılan mektup.
Arjantin *i.* Cenup Amerikasında bir cümhuriyet.
Ark *i.* Küçük suyolu, hark, cetvel.
Arka *i.* Sırt, geri taraf. Sonra. *c.* Koruyucu. İltimas. (Bio.) Halfi
Arkadaş *i.* Dost, yoldaş.
Arkalı *s.* İltimaslı.
Arkalık *i.* Hamal semeri.
Arkasıpek *s.* Üşümiyecek surette giyinmiş. *c.* İltimaslı.
Arkegon *i.* (Bot.) Dişilik uzvu.
Arkeoloji *i.* Eski eserler ilmi.
Arlanmak *f.* Utanmak.
Arma *i.* Geminin direk, seren, v.s. si. Hükûmetlere, hükümdarlara mahsus işaret. Ongun.
Armağan *i.* Hediye.
Armatör *i.* Gemi mücehhizi, gemi donatan.
Armatur *i.* (Fiz.) Hafıza.
Armonik *i.* Körüklü bir nevi çalgı aleti.
Armudi *s.* Armut biçiminde olan.
Armut *i.* Maruf meyva.
Arnavut *i.* Balkan yarımadasının garp (batı) cihetinde yaşıyan bir kavim.
Arnavutça *i.* Arnavut lisanı.
Arnavutluk *i.* Arnavutların memleketi.
Arnika *i.* Kanı durduran ve öküzgözü denilen bir kök.
Arpa *i.* Hayvanlara yedirilen tane.
Arpacık *i.* Gözkapağının kenarında çıkan kabarcık. Silâh namlusunun ucunda, nişan almağa mahsus kabarcık.
Arpağ *i.* Büyü, sihir, afsun.
Arpağan *i.* Yaban arpası.
Arpağcı *i.* Üfürükçü, sihirbaz.
Arpalamak *f.* Fazla arpa yiyerek hastalanmak.
Arpalık *i.* Hayvan dişlerinde yaşın bilinmesine yarıyan nişan. Toprağı kuvvetli tarla. Eskiden memurlardan bazısına verilen aylıktan ayrı geçim parası.
Arpasuyu *i.* Bira.
Arsa *i.* Bina yapmağa yarıyan boş yer.
Arsenik *i.* Sıçanotu, zırnık.
Arsıulusal *s.* Milletler arası. Beynelmilel.
Arsız *s.* Hayasız.
Arsızlanmak *f.* Arsızlık etmek.
Arş *n.* Askerde yürü kumandası: *bölük arş!*
Arş *i.* Taht. Çatı. Sema.
Arşın *i.* 68 santimetrelik uzunluk ölçüsü.
Arşınlamak *f.* Arşın ile ölçmek.
Arşınlık *s.* Bir arşın boyunda olan.
Arşidük *i.* Bazı hükümdar hanedanına verilen ünvan.
Arşiv *i.* Eski kâğıtlar ve belgelerin saklandığı yer.
Art *i.* Arka. Sırt. Alt taraf. Son.
Artamak *f.* Benzerleri tükenip sona kalmak.
Artist *i.* Bestekâr, heykeltıraş, ressam, aktör gibi güzel sanatlar erbabı.
Artı *i.* (Mat.) Zait.
Artık *s.* Fazla. Artan. *e.* Daha, gayri: *artık okunam.* Elverir, kâfi: *artık yetişir.*
Artıkgün *i.* (Ast.) Yevmi kebis.
Artıklık *i.* Ziyadelik.
Artıkyıl *i.* (Ast.) Senei kebise.
Artımlı *s.* Mütezayit.
Artırmak *f.* Çoğaltmak.
Artma *i.* Çoğalma. (Mat.) Tezayüt.
Artmak *f.* Çoğalmak, fazlalaşmak.
Arttırmak *f.* *Bak* : Artırmak.
Aruz *i.* Şiirin vezinlerinden bahseden ilim. Arap, Acem ve bazı Türk şiirlerinde kullanılan vezin, söz ölçüsü.
Arz *i.* Gösterme. Takdim etme. Sunma. Genişlik.
Arz *i.* Yertoparlağı, yer, toprak.
Arz *i.* En, yen.
Arzan *h.* Enliliğine.
Arzanî *s.* Enine olarak.
Arzetmek *f.* Sunmak. Takdim etmek. Göstermek. Söylemek.
Arzi *s.* Arza ait. Arzda yaşıyan mahlûklar.
Arziyat *i.* Arza ait ilimler, jeoloji.
Arziye *i.* *Bak:* Ardiye.
Arzu *i.* İstek.
Arzuhal *i.* Dilekçe. İstida.
Arzukeş *s.* İstekli.
Arzulamak *f.* İstemek, temenni etmek.
Arzulu *s.* İstekli.
As *i.* Kakım denilen hayvan.
Asâ *i.* Değnek, baston.
Âsâ *e.* Gibi.
Asabe *i.* Baba tarafından akraba olanlar.
Asabi *i.* Sinirli. Siniriere ait.
Asabilik *i.* Sinirlilik.
Asabiyet *i.* *Bak:* Asabilik.
Asal *s.* Asli.
Asalak *s.* (Bot.) Tufeyli. parazit.
Asalaklık *i.* (Bio.) Tufeylilik.
Asal analiz (Kim.) Asli tahlil.
Asal sayı (Mat.) Asli adet.
Asalet *i.* Soyluluk. Zadegânlık, necabet. Vekil olmayış.
Asaleten *h.* Asil olarak.
Âsan *s.* Kolay.
Asansör *i.* Yüksek binalarda yukarı katlara çıkarmak

için yapılan makinalı odacık.

Asap *i.* Sinir.

Âsap *i.* Sinirler.

Âsar *i.* Eserler. *Bak:* eser.

Âsar *i.* Asırlar.

Asayiş *i.* Güvenlik. Rahatlık, düzen, huzur. Emniyet.

Asbaşkan *i.* İkinci reis, reis muavini.

Asepsi *i.* Mikroptan korunma.

Ases *i.* Polis ve belediye polisi.

Asesbaşı *i.* Eski belediye reisi; Cellât başı.

Asetilen *i.* Parlak ve beyaz ziya veren bir gaz.

Aseton *i.* Uçucu, eter gibi kokan, kolay alev alan bir sıvı ki eritici olarak kullanılır.

Asfalt *i.* Sokaklara döşenilen kumla karışık zift kaldırım.

Asgar *s.* Daha küçük.

Asıl *i.* Kök. Dip. Temel. Soy. Hakikat.

Asılası *s.* Asılmağa müstahak.

Asılı *s.* Asılmış duran.

Asılış *i.* Musallat oluş.

Asılma *i.* Asılmak işi.

Asılmak *f.* Sarkmak, uzanmak, eğilmek. Salben, asılarak öldürülmek.

Asım *i. Bak:* Asma.

Asımtakım *i.* Süsler (bezekler).

Asıntı *i.* Bir işin sonraya bırakılması, oyalayış.

Asır *i.* Zaman, devir. Yüz yıl.

Âsi *s.* Karşı koyan, isyan eden, şaki.

Aside *i.* Pirinç ve bamya ile yapılan bir yemek.

Asil *s.* Soyu temiz, necip. Vekil karşılığı.

Asilâne *s.* Asalete lâyık.

Asilik *i.* Âsi olmaklık.

Asilzade *i.* Asil adam evlâdı.

Asit *i.* Ekşi, hamız, (ekşit)

Asiyab *i.* Değirmen.

Askat *i.* (Mat.) Ecza.

Asker *i.* Vatanın korunması için silâh altında hizmet eden vatandaş.

Askerce *s.* Askere yakışır surette.

Askerî *s.* Askere mensup.

Askerlik *i.* Askerin hayat ve vazifesi.

Askı *i.* Pantolon düşmemek için bağ. Düğün hediyesi. Müzayede.

Asla *h.* Hiçbir vakit.

Aslan *i.* Sıcak memleketlerde yaşıyan vahşi hayvan. *c.* Yiğit. (Ast.) Bir burç adı.

Aslen veya **asilen** *h.* Kökünden. Başlangıcından : *Türkler aslen Ortaasyalıdır.*

Aslanağzı *i.* Anasına, babasına pay veren de denen bir nevi süs çiçeği.

Aslangiller *i.* (Zoo.) Aslanı andırır hayvanlar. Esediye.

Aslankuyruğu *i.* Bir bitki.

Aslanlamak *f.* Sonradan gayrete gelip birdenbire atılmak.

Aslanpençesi *i.* Gülgillerden bir ot.

Aslî *s.* İptidaî. Kendiliğinden.

Asma *i.* Üzüm ağacı.

Asma *i.* Asmak işi.

Asmak *f.* Bir yere iliştirip takmak. Asarak öldürmek. *c.* Oyalamak.

Asmakabağı *i.* Çardakta yetişen bir cins uzun kabak.

Asman *i.* Âvize.

Asmayaprağı *i.* Dolma yapılan üzüm yaprağı.

Asrî *s.* Şimdiki zamana uygun.

Asrilik *i.* Zamana uymaklık, yenikafalılık.

Astar *i.* Kumaş altına geçirilen bez. Sıva ve boya altına sürülen kaba kat.

Astarlamak *f.* Astar geçirmek.

Astarlı *s.* Altına astar geçirilmiş.

Astarlık *s.* Astara yarar.

Asteğmen *i.* İkinci mülâzim rütbesinde subay.

Astırmak *f.* Bir şeye iliştirip sarkıttırmak. Asarak öldürtmek.

Astragan *i.* Rusyanın bir çeşit kürk ve kürklü kumaşı.

Astrolâtri *i.* Yıldızlara tapınma.

Astrolog *i.* Yıldız falcısı. Müneccim.

Astroloji *i.* Yıldız falı bilgisi. İlmi nücum.

Astronom *i.* Yıldızlar âlimi. Hey'etşinas.

Astronomi *i.* Yıldızlar ilmi. Hey'et.

Astronomik *s.* Astronomiye ait.

Âsude *s.* Rahatlanmış. Sakin.

Âsudegi *i.* Rahatlık.

Âsuman *i.* Gök, sema.

Asya *i.* Dünya topraklarının beş büyük parçasından biri.

Asyaî *s.* Asyaya mensup.

Aş *i.* Yemek.

Aşağı *s.* Yukarı olmıyan. Alçak. Bayağı.

Aşağı bitkiler (Bot.) Nebatatı süfliye.

Aşağılamak *f.* Aşağı olmak. Bayağılaşmak. İtibardan düşürmek.

Aşağılı *s.* Aşağısı olan.

Aşağılık *s.* İtibarsız.

Aşağı omurgalılar (Zoo.) Fıkariyei süfliye.

Aşağı yukarı *h.* Tahmini olarak.

Aşağsamak *f.* Aşağı görmek. Tezyif etmek.

Aşama *i.* Mertebe, pâye.

Âşar *i.* Ondabirler. Öşürler. Evvelce ekinlerden alınan vergi.

Aşarat *i.* Onlar. Hesapta onlar hanesi.

Âşarî *s.* Hesapta onlara ait.

Aşayir *i.* Oymaklar. Aşi-

retler.

Aşçı *i. Bak:* Ahçı.

Aşçılık *i.* Yemek pişirme bilgisi.

Aşerat *i.* Onlar.

Aşermek *f.* Kadınların, gebelik zamanında olur olmaz şeyleri yemek istemeleri.

Aşevi *i.* Ahçı dükkânı, aşhane.

Aşhane *i. Bak:* Aşevi.

Aşı *i.* Çiçek, tifo ve dizanteri gibi bir hastalığın önünü almak için kana katılan madde. Yabani bir ağaca iyi bir ağaçtan vurulan kalem ve yaprak.

Aşıboyası *i.* Kırmızı ve yarısı toprak boya.

Aşıcı *i.* Aşı yapan. Aşan.

Aşık *i.* Oynak kemiği.

Âşık *s.* Çok seven, tutkun. Vurgun. Sazşairi.

Âşıkane *s.* Âşıkça.

Âşıklık *i.* Tutkunluk, meftunluk. Sazşairliği.

Âşıktaş *i.* Sevda ortağı.

Âşıktaşlık *i.* Aşk ortaklığı, sevişme.

Aşılama *i. Bak:* Aşılamak.

Aşılamak *f.* Bir hastalığa karşı veya yabani bir ağaca aşı vurmak. Su v.s. yi karda, buzda, kuyuda soğutmak.

Aşılanma *i. Bak:* Aşılanmak.

Aşılanmak *f.* Hastalığa karşı veya ağaca aşı vurulmak. Bir hastadan hastalık kapmak.

Aşılatmak *f.* Aşı yaptırmak.

Aşılı *s.* Aşı vurulmuş.

Aşındırmak *f.* Sürterek ezip çukurlatmak, silmek.

Aşınma *i.* Aşınmak işi.

Aşınmak *f.* Çok sürtünmekten oyulup çukurlanmak.

Aşırı *s.* Pek çok. Bir şeyin ötesinde olan.

Aşırıbesi *i.* (Bio.) Çok beslenme, fartı tağaddi.

Aşırıdoyma *i.* (Fiz.) Fevki işba.

Aşırıergime *i.* (Fiz.) Fevki zeveban.

Aşırılmak *f.* Atlatılmak, savulmak, koğulmak. Çalınmak.

Aşırma *i.* Aşırmak işi.

Aşırmak *f.* Atlatmak, geçirmek, savmak. Koğmak. Çalmak. İleri varmak.

Aşırtma *i.* Aşırtmak işi.

Aşırtmak *f.* Atlatmak. Geçirmek, savmak, tehlikeyi atlatmak. Koğdurmak. Çaldırmak.

Aşısız *s.* Hastalığa karşı aşılanmamış. Aşı vurulmamış yabani ağaç.

Aşıtaşı *i.* Toprak boyanın taş halinde ve ezilmemiş olanı.

Aşifte *s.* Oynak, namusu şüpheli kadın.

Aşikâr *s.* Açık, meydanda, belli.

Aşikâre *s. Bak:* Aşikâr.

Aşina *s.* Aşna. Bildik, tanıdık. *c.* Vâkıf.

Aşinalık *i.* Bildiklik. Muarefe, tanışıklık.

Aşir *i.* Kurandan on cümlelik bir parça.

Âşir *s.* Onuncu.

Aşiret *i.* Oymak. Göçebe halinde yaşıyan cemaat.

Aşiyan *i.* Yuva.

Aşk *i.* Çok sevme, vurgunluk. Düşkünlük.

Aşketmek *f.* Hızla vurmak.

Aşkın *s.* Geçkin. İleri varan.

Aşkolsun *n.* Aferin. Yazıklar olsun: *böyle mi denir, aşkolsun sana.*

Aşlama *i.* Yemek yedirme. Aşılanmış ağaç. Kar ve buzda soğutulmuş su v.s.

Aşlamak *f. Bak:* Aşılamak.

Aşlatmak *f. Bak:* Aşılatmak.

Aşma *i.* Üstünden geçme. *s.* Aşan.

Aşmak *f.* Yüksek bir şeyin üstüne çıkıp ötesine inmek. Atlamak. Erkek hayvan dişiye binmek. *c.* İleri varmak. Tecavüz etmek.

Aşna *i. Bak:* Aşina

Aşnafişna *i.* Oynaş. Oynaşlık.

Aşnalık *i. Bak:* Aşinalık.

Aşure *i.* Muharremin onu. Buğday tatlısı.

At *i.* Binek v.s. için kullanılan hayvan: *Arap atı.*

Ata *i.* Baba.

Atâ *i.* İhsan.

Atak *s.* Düşünmeden her işe atılıp saldıran, patavatsız. Atılgan.

Ataklık *i.* Atılganlık.

Atalarsözü *i.* Darbımesel.

Atalet *i.* İşsizlik.

Atalık *i.* Babalık.

Atamak *f.* Tayin etmek, nasbetmek.

Atanık *s.* Mansup.

Atardamar *i.* (Bio.) Şiryan.

Atarkanal *i.* (Bio.) Kanatı dafika.

Atasağun *i.* Hekim.

Ataşe *i.* Elçilik maiyetinde memur.

Atavik *s.* Soydan geçme.

Atavizm *i.* Soylardan yetişen nesillere benzeyişlerin geçmesi.

Ataya *i.* Atiyeler, hediyeler. Bahşişler.

Atbalığı *i.* Hipopotam.

Atebrin *i.* Kininin yerini tutan sarı renkli bir sıtma ilâcı.

Ateh *i.* Bunama.

Atelye *i.* İş yeri.

Ateş *i.* Odun ve kömürün yanmasından hâsıl olan sıcaklık. Hiddet. Top, tüfek gibi silâhların patlaması. — *almak f.* Alevlenmek. — *vermek f.* Patlatmak.

Ateşbalığı *i.* Gece ateşle tutulan ve sardalya yapılan küçük balık.

Ateşböceği *i.* Yaz geceleri parlıyarak uçan bir çeşit

fosforlu sinek.

Ateşçi *i.* Vapurlarda, buhar makinalarında kazanın ateşini yakan adam.

Ateşgede *i.* Ateşe tapanların ateş yaktıkları ibadet yeri.

Ateşi *s.* Ateş renginde, açık kızıl.

Ateşin *s.* Ateşli, kızgın. Şiddetli.

Ateşlendirmek *f.* Tutuşturmak. *c.* Pek ziyade kızdırmak.

Ateşlenmek *f.* Ateş almak. Tutuşmak. *c.* Kızmak.

Ateşli *s.* Sıcak, kızgın.

Ateşlik *i.* Ateş yanan yer, külhan, ocak. *s.* Ateşe yarar.

Ateşnak *s.* Ateşli.

Ateşpare *i.* Kıvılcım. *c.* Pek şiddetli adam. Ateş parçası.

Ateşperest *s.* Ateşe tapan. Zerdüşt.

Ateşzeban *s.* Sözü ateş gibi keskin ve dokunaklı olan.

Atfetmek *f.* Çevirmek, yöneltmek. Yükletmek.

Atgiller *i.* (Zoo.) At ve benzeri hayvanlar. Hayliye.

Atıcı *s.* İyi silâh atan. Çok yalan söyliyen.

Atıf *i.* İğme, yöneltme. Yükletme.

Atıf *s.* Eğilen. Birine sevgi, iyilik duyan.

Atıf *i.* Üstüne atma.

Atıfet *i.* Sevgi ve iyilik duyma. Kayra, ihsan.

Atık *i.* Küçük yayık.

Âtıl *s.* İşe yaramaz, beyhude. Tembel.

Atılım *i.* Hamle.

Atılış *i.* Savlet.

Atılış *i.* Atılma.

Atılgan *s.* Atak, cüretli.

Atılma *i.* Atılmak işi.

Atılmak *f.* Fırlatılarak elden bırakılmak. Koğulmak. Saygıdan düşmek. Söze karışmak. Kendini ileri atmak.

Atım *i.* Silâhın atılması, endant. Kurşun menzili.

Atış *i.* Atma.

Atışmak *f.* Kavga etmek.

Atıştırmak *f.* Sövüp saymak. Çekiştirmek. Acele ile yemek.

Âti *s.* Gelecek olan, müstakbel. Aşağıda.

Atik *s.* Eski.

Atik *s.* Çevik, gözüaçık.

Atiyen *h.* İlerde, gelecekte. Aşağıda.

Atiyye *i.* Kayra, vergi. Bahşiş.

Atkestanesi *i.* Ağacı caddeleri süsliyen yenmez bir çeşit kestane.

Atkestanesigiller *i.* (Bot.) Atkestaneleri.

Atkı *i.* Omuza atılan şal v.s.

Atkulağı *i.* Marula benzer bir nebat (bitki).

Atkuyruğu *i.* (Bot.) Bir nebat.

Atkuyruğugiller *i.* Damarlı çiçeksizlerden bir bitki familyası. (Bot.) Zenebül hayliye.

Atlama *i.* Atlamak işi.

Atlamak *f.* Sıçramak. Geçmek. Aşmak. Yüksekten aşağıya sıçramak.

Atlanmak *f.* Ün kazanmak. Adı çıkmak.

Atlas,z *i.* Harita mecmuası. İpek ve pamuk ile dokunmuş bir çeşit parlak kumaş.

Atlas *i.* (Bio.) Atlas fıkrası.

Atlasçiçeği *i.* (Bot.) Sabbar.

Atlasçiçeğigiller *i.* (Bot.) Sabbariye.

Atlatma *i.* Atlatmak işi.

Atlatmak *f.* Birini atlamıya ve sıçramıya sevketmek. Geçirmek. Aşırmak, savmak. Aldatmak.

Atlayış *i.* Atlama.

Atlet *i.* Zorlu sporla uğraşan.

Atlı *s.* Ata binmiş, süvari.

Atma *i.* Atmak işi.

Atmaca *i.* Av için yetiştirilen bir yırtıcı kuş.

Atmak *f.* Fırlatmak. Koğmak. Bırakmak. Örtmek. Saçmak. Vurmak. Ateş etmek. İsnat etmek. Yalan söylemek. *Adım — f.* Başlamak. *Beniz — f.* Korkudan beniz solmak. *Dayak — f.* Döğmek. *Kapağı — f.* Kaçmak. *Lâf — f.* Konuşmak, söz atmak, sarkıntılık etmek.

Atmık *i.* Canlıların tohumu. Meni.

Atmosfer *i.* (Ast.) Havaküre.

Atmosfer *i.* (Fiz.) Havayı nesimî.

Atmosferik *s.* (Fiz.) Cevvî.

Atol *i.* (Jeo.) Mercan ada.

Atom *i.* Bölünmez zerre, çok küçük ve bölünmez cisim.

Atomal *s.* (Kim.) Cüzü ferdî.

Atsız *s.* Atı olmıyan, yaya. İsmi olmıyan. Şöhreti olmıyan.

Atsineği *i.* Büyük hayvanların kanını emen iki çift kanatlılardan bir çeşit sinek.

Atş *i.* Susuzluk.

Atşan *s.* Susamış.

Attırmak *f.* Atmağa sevketmek.

Av *i.* Eti yenen yabani hayvan ve kuş, bunları yakalama, şikâr. *c.* Kelepir.

— köpeği *i.* Av avlıyan köpek.

Avadanlık *i.* Dülger, marangoz v.s. nin kullandıkları aletler.

Avait *i.* Alımca. Aidat, gelirler.

Avakip *i.* Akıbetler, sonlar.

Avam *i.* Halkın okumamış ve kaba olanı. Karal.

Avamil *i.* Âmiller, sebepler.

Avanak *s.* Alık, budala.

Avanaklık *i.* Alıklık.

Avans *i.* Peşin, önceden

verilen para.

Avanta *i.* Fayda, çıkar.

Avare, Avara *s.* Boşgezen.

Avarelik *i.* İşsizlik.

Avarız *i.* Arızalar. Engebeler.

Avarya *i.* Bir geminin veya yükünün ziyana uğraması.

Avaz *i.* Ses, seda.

Avcı *s.* Av avlıyan.

Avcılık *i.* Av işi.

Avdet *i.* Geri gelme.

Avene *i.* Yardakçılar.

Avenk *i.* Salkım.

Avgın *i.* Duvar dibinde su deliği. Kapalı su yolu.

Avize *i.* Tavandan asılan lâmba, fener, mum ve ampulleri olan billûr veya madenî askı. Asman.

Avlak *i.* Dere. Av yeri.

Avlamak *f.* Tüfek, tuzak, ağ, zağar v.s. ile kuş, hayvan ve balık tutmak. Bir yolile eldeetmek.

Avlanmak *f.* Av edilmek, av ile meşgul olmak.

Avlu *i.* Bir evin veya dairenin önünde etrafı duvar ve çitle çevrili açık yer.

Avrat, Avret *i.* Kadın. Bir kocanın karısı. Vücudun ayıp yeri.

Avrupa *i.* Dünyanın beş parçasından en küçük ve en ilerlemiş olanı.

Avuç *i.* Elin iç tarafı, aya. Bir elin içine sığacak miktar.

Avuçlamak *f.* Avucun içine almak.

Avukat *i.* Mahkemelerde dava takip ve deruhte eden hukuk adamı, dava vekili, mahami.

Avunç *i.* Teselli.

Avundurmak *f.* Oyalamak. Kandırmak.

Avunmak *f.* Oyalanmak. Kandırılmak.

Avurdetmek *f.* Surat asmak.

Avurt *i.* Yanağın iç tarafı.

Avustralya *i.* Dünyanın beş büyük parçasından beşincisi.

Avusturya *i.* Orta Avrupada bir cümhuriyet.

Avutmak *f.* Oyalamak, kandırmak.

Avutturmak *i.* Oyalattırmak.

Avutulmak *i.* Oyalandırılmak.

Ay *i.* Yeryuvarlağının çevresinde dönen ve geceleri aydınlık veren yıldız. Senenin on ikide biri. *c.* Güzel yüz.

Ay *n.* Birdenbire duyulan şaşkınlığı bildirir: *ay, bu ne hal!*

Aya *i.* Elin iç kısmı. Ayağın altı.

Âya *h.* (Soru) Acaba, niçin.

Ayağınaçabuk *s.* Becerikli, çevik.

Ayak *i.* İnsan ve hayvanın yürümesine yarıyan uzuv (düzgü). Dikili duran şeylerin yere dokunan alt tarafı. Basamak, kademe. Çay ve nehrin deniz ile veya başka bir nehir ve göl ile birleştiği yer. Bir gölden veya havuzdan ayrılıp suyun faziasını akıtan suyolu. Adım. kadem. Yarım arşından ibaret uzunluk ölçüsü.

Ayakaltı *i.* Yolüstü.

Ayakkabı *i.* Papuç, kundura, terlik v.s.

Ayakkabıcı *i.* Ayakkabı yapan ve satan.

Ayaklamak *f.* Ayakla çiğnemek, ayakla ölçmek, adımlamak.

Ayaklandırmak *f.* Ayağa kaldırmak, isyan ettirmek.

Ayaklanma *i.* İsyan.

Ayaklanmak *f.* Ayağa kalkmak. İsyan etmek. Karşı koymak.

Ayaklı *s.* Ayağı olan.

Ayaklık *s.* Ayak yapmıya yarıyan.

Ayaksız *s.* Ayağı olmıyan, yürüyemiyen.

Ayaktakımı *i.* Bayağı insanlar, eclâf.

Ayaktaş *i.* Yoldaş.

Ayakteri *i.* Bir iş gördürülen adama yorgunluk karşılığı verilen para.

Ayakucu *i.* (Ast.) Semtî kadem.

Ayaküstü *h.* Ayakta.

Ayakyolu *i.* Aptesane.

Ayal, İyal *i.* Aile.

Âyan *i.* İlerigelen, eşraf. — *Meclisi i.* Bazı memleketlerde Millet Meclisinin kararlarını tetkik eden ve devletin büyük adamlarından toplanan ikinci bir meclis.

Ayan *s.* Belli, aşikâr.

Ayanbeyan *s.* Apaçık.

Ayani *s.* Göz ile görülen.

Ayar *i.* Altın ve gümüşün derecesi. Doğruluk, Derece. Bazı makina ve saatlerin düzeltilmesi.

Ayarcı *s.* Ayar eden.

Ayarmak *f.* Yoldan şaşmak, azmak.

Ayartılmak *f.* Kandırılıp işinden çıkarılarak başka işe konulmak.

Ayartmak *f.* Kandırıp işinden çıkarmak. İğfal etmek.

Ayaz *i.* Kurusoğuk.

Ayazlamak *f.* Ayazda beklemek.

Ayazlanmak *f.* Ayazdan soğuk almak.

Ayazlatmak *f.* Gece ayaza bırakmak.

Ayazma *i.* Pınar, memba.

Aydın *s.* Aylı gece. Aydınlık, aşikâr. Mubarek, kutlu.

Aydınlamak *f.* Aydınlık, ruşen olmak.

Aydınlanmak *f.* Işıklanmak, aydınlık olmak.

Aydınlatmak *f.* Aydınlık etmek.

Aydınlık *i.* Işık, ziya, nur. Işıklı yer.

Ayet *i.* Alâmet, nişan. Eser. Kuran v.s. mukaddes ki-

taplardaki cümlelerin herbiri.

Aygır *i.* Damızlık erkek at. *c.* Azgın, kaba adam.

Aygıt *i.* Alet, cihaz.

Ayı *i.* Dört ayaklı, postlu, yassı tabanlı yırtıcı hayvan. *c.* İriyarı kaba adam.

Ayıbalığı *i.* Buzdenizlerinde yaşıyan fok.

Ayıgiller *i.* (Zoo.) Ayıya benzer hayvanlar. Dübbiye.

Ayık *s.* Aklı başında, sarhoş veya baygın olmıyan.

Ayıklamak *f.* Ayırmak, temizlemek.

Ayıklanmak *f.* Seçilip iyileri alınmak.

Ayıklatmak *f.* İyisini fenasını seçtirmek.

Ayıklık *i.* Sarhoş ve baygın olmayış. *c.* Uyanıklık.

Ayılmak *f.* Kendine gelmek, aklı başına gelmek.

Ayıltmak *f.* Aklını başına getirmek. Baygınlıktan kurtarmak.

Ayıp *i.* Kusur. Utanılacak şey.

Ayıplamak *f.* Ayıp saymak.

Ayıplanmak *f.* Ayıp sayılmak.

Ayıplı *s.* Kusurlu.

Ayıpsız *s.* Kusursuz.

Ayıraç *i.* (Kim.) Miyar.

Ayıran *s.* (Fiz.) İntişari.

Ayırdedilmek *f.* Farklı olmak.

Ayırdetmek *f.* Seçmek.

Ayırmak *f.* Bölmek. Seçmek. Tefrik etmek.

Ayırt *i.* Bölüş, seçme, ayırma.

Ayırtı *i.* Fark, tefavüt.

Ayırtlamak *f. Bak:* Ayıklamak.

Ayırtlatmak *f. Bak:* Ayıklatmak.

Âyin *i.* Tören. Âdet, görenek. İbadet.

Âyine *i.* Ayna, gözgü.

Aykırı *s.* Biribirine uymıyan. Mugayir, münafi, muhalif.

Ayla *i.* Hale.

Aylak *s.* Boşgezen.

Aylakçı *s.* Belli bir işi olmayıp gündelikle çalışan.

Aylık *s.* Her ay, ayda bir olan, şehrî. *i.* Bir ay hizmete karşılık verilen ücret, maaş.

Aylıkçı *s.* Aylıkla çalışan.

Aylıklı *s.* Aylığı olan. Muvazzaf memur.

Ayna *i.* Ziyanın aksetmesile karşısındaki cisimleri aynen gösteren parlak ve düz yüzlü ve arkası sırlı cam, ayine, gözgü.

Aynacı *i.* Ayna yapan veya satan adam. *c.* Hileci. Allâk.

Aynalı *s.* Aynalarla süslü. *c.* Güzel.

Aynasız *s.* Çirkin, fena.

Aynen *h.* Ayniyle. Tıpkı tıpkısına, tamamile: *bu kitap aynen kopyedir.*

Ayni *s.* Bir şeyin, bir şahsın kendisi, zati, asli, özü. Bir şeyin çok benzeri, tıpkı: *bu kostüm benimkinin aynıdır.*

Ayni *s.* Göze mensup.

Aynile *h. Bak:* aynen.

Aynisafa *i.* Ayçiçeği.

Ayniye *i.* Göze ve göz hastalıklarına dair.

Ayniyet *i.* Bir şey veya şahsın kendisi veya çok benzeri olması.

Ayniyle *h.* Aynen.

Ayol *n.* Hitap: *Ayol, orada ne yapıyorsun!*

Ayra *i.* İstisna.

Ayraç *i.* Parantez.

Ayral *s.* Müstesna.

Ayrallık *i.* İstisnaiyet, müstesna oluş.

Ayramak *f.* Müstesna tutmak.

Ayran *i.* Yayıkta döğülüp yağı alınmış veya su katılmış yoğurt.

Ayranlık *i.* Dalak.

Ayrı *s.* Ayrılmış. Başlıbaşına. Başka.

Ayrı ayrı *s.* Herbiri ayrılmış olan.

Ayrıca *s.* Başkaca.

Ayrıcalık *i.* İmtiyaz (Privilège).

Ayrıç *i.* Bölüm, fasıl.

Ayrı çanakyapraklılar *i.* (Bot.) Müteferrikül vüreykatı ke'siye.

Ayrık *s.* Ayral, müstesna.

Ayrık *i.* Bir cins çayırotu.

Ayrıksız *s.* İstinasız.

Ayrılamak *f.* Cins cins ayırmak. Tasnif etmek.

Ayrılaşmak *f.* Ayrılmak.

Ayrılık, Ayrılış *i.* Ayrı oluş.

Ayrılmak *f.* Ayrı düşmek, bölünmek. Farklı olmak. Seçilmek. Çatlamak. Boşanmak.

Ayrım *i.* Fark. Kitaplarda fasıl. Tefrik.

Ayrıntı *i.* Feri.

Ayrıntılar *i.* Teferruat.

Ayrışık *s.* Çeşitli, muhtelif. Muhalif.

Ayrıt *i.* (Mat.) Mücessem dılı.

Ayta *i.* Hitabe.

Aytaç *i.* Hatip.

Aytamak *f.* Hitabetmek.

Aytanç *i.* Muhatap.

Aytar *i.* Muhabir.

Aytışmak *f.* Münakaşa etmek.

Ayva *i.* Reçeli ve kompostosu yapılan güzün ağaçta yetişir tadı burucu meyva.

Ayvaz *i.* Eski konaklarda kullanılan ve çoğu Ermeni olan erkek hizmetkâr.

Ayyar *s.* Allâk, düzenci.

Ayyarlık *i.* Düzencilik.

Ayyaş *s.* Çok içki içen.

Ayyaşlık *i.* Sarhoşluk.

Ayyuk *i.* Keçi denen, durur yıldız. Gökyüzünün en yüksek yeri. — *a çıkmak f.* Yükselmek. Yayılmak.

Az *s.* Çok olmıyan. eksik. Seyrek. Nadir.

Âza *i.* Üye. Organ.

Azabetmek *f.* Eziyet vermek.

Azacık, Azıcık *s.* Pek az miktarda.

Azade *s.* Ergin. Başına buyruk, bağsız. Hür, serbest.

Azadegi *i.* Bağsızlık. Hürriyet.

Azadetmek *f.* Serbest bırakmak.

Azalmak *f.* Az olmak, eksilmek.

Azaltmak *f.* Eksiltmek.

Âzam *s.* Pek büyük.

Azamet *i.* Büyüklük, ululuk. Gurur, kibarlık. Çalım.

Azametli *s.* Büyük, ulu. Kibirli, gururlu. Çalımlı.

Âzamî *s.* En büyük olarak, nihayet derecede. En geç.

Azap, Azab *i.* Ceza, eziyet. Elem, ezinç. Bekâr, erğen. Bahriye (denizcilik) tüfekçisi.

Azar *i.* Paylama, tekdir, darılma.

Azar azar *s.* Yavaş yavaş.

Azarlamak *f.* Paylamak. Tekdir etmek.

Azarlanmak *f.* Paylanmak.

Azarlatmak *f.* Paylatmak.

Azarlayış *i.* Paylama, tekdir.

Azat *i.* Kulluktan, esirlikten kurtarma. Çocukların mektepten salıverilmesi.

Azatlamak *f.* Azat etmek.

Azatlı *s.* Azat edilmiş (köle v.s.)

Azatlık *i.* Serbestlik.

Azdırılmak *f.* Şımartılmak. Yoldan çıkarılmak. Fenalığı artırılmak.

Azdırmak *f.* Şımartmak. Ayartmak, baştan çıkarmak. Fenalığını artırmak.

Azerbaycan *i.* Rus Sovyet Birliğine dahil bir Türk cümhuriyeti.

Azerî *s.* Azerbaycanlı.

Azgın *s.* Azmış, azılı.

Azgınlık *i.* Azmış adamın hali.

Azı *i.* İsyan, ihtilâl.

Azı *i.* Ağzın iki tarafındaki düz ve yassı dişler.

Azıdişi *i. Bak:* Azı.

Azık *i.* Yiyecek. Yol yiyeceği.

Azılı *s.* Dikbaşlı, hoyrat.

Azım *i.* Kemik.

Azımsamak *f.* Az görüp beğenmemek.

Azırganmak *f.* Esirgemek.

Azışmak *f.* Yavaştan başlayıp azmak.

Azıştırmak *f.* Gittikçe şiddetlendirmek.

Azıtmak *f.* Yoldan sapmak. Azgın etmek.

Azil *i.* Bir memurluktan veya bir işten çıkarılma.

Azim *i.* Dilek. Karar, niyet.

Âzim *s.* Azim ve niyet eden. Bir yere giden.

Azîm *s.* Büyük, ulu.

Azimet *i.* Bir yere gitme.

Aziz *s.* Muhterem. Az bulunur. Çok sevgili.

Azizlik *i.* Muziplik, şaka.

Azletmek *f.* Memurluktan çıkarmak.

Azlolunmak *f.* Memurluktan çıkarılmak.

Azma *i.* Kızgın bir hale gelme. Şımarma. c. Melez. Soyu karışık.

Azmak *i.* Taşmış dere, sel.

Azmak *f.* Şımarmak. Taşmak. Şiddetlenmek. Ayrı iki cins hayvandan doğmak.

Azman *s.* Melez. Soyu karışık.

Aznif *i.* Domino oyununun bir çeşidi.

Azot *i.* Kokusuz, renksiz, tatsız basit bir gaz. *Hamızı — i.* Kezzap.

Azrail *i. Bak:* Ezrail. Alıcı.

Azrak *s.* Pek seyrek, ender.

Azvay *i.* Sarısabır. Bir cins yaban mersini.

B

B *i.* Türkçe alfabenin ikinci harfi.

Baba *i.* Çocuğu olan erkek. Ata, peder. Yaşlı adam. Zencilerde görülen tutarağa benzer bir hastalık.

Babafingo *i.* Gemide direk ve yelken yeri.

Babalı *s.* Tutarağa benzer bir hastalığı olan. Babası olan.

Babalık *i.* Baba oluş, atalık. Ahret babası. Üvey baba, kaynata.

Babaocağı *i.* Babadan kalma ev.

Babayani *s.* Yaşlı ve ağır halli adama yakışır olan.

Babayiğit *i.* Yetişmiş delikanlı. *s.* Kabadayı.

Babayiğitlik *i.* Gençlik, kabadayılık.

Babıâli *i.* Eskiden İstanbulda başlıca devlet dairelerinin toplandığı yer.

Baca *i.* Dumanı çekmek için ocağın damdan yukarı çıkan kısmı. Tepepenceresi.

Bacak *i.* Kalçadan ayağa kadar olan uzuv (düzgü, dike). Oyun kâğıtlarında oğlan, vale, fanti.

Bacaklı *s.* Uzun boylu.

Bacaksız *s.* Bacakları ve boyu kısa, boysuz.

Bacaksızlık *i.* Kısa boyluluk.

Bacanak *i.* İki kız kardeşin kocaları.

Bacanaklık *i.* İki kız kardeş ile evlenmiş iki erkeğin biribirine olan akrabalığı.

Bacanış *i.* İdman.

Bacanmak *f.* İdman. mümarese yapmak.

Bacı *i.* Abla. Yaşlı kadın, kalfa. Zenci hizmetçi kadın.

Baç *i.* Vergi, harç.

Bad *i.* Rüzgâr.

Badana *i.* Duvarlara sürülen sulu ve boyalı kireç.

Badanacı *i.* Badana eden adam.

Badanacılık *i.* Badana sürmek san'atı.

Badanalamak *f.* Badana sürmek.

Badanalatmak *f.* Badana ettirmek.

Badanalı *s.* Badana sürülmüş.

Badaşmak, Bağdaşmak *f.* Uymak. Uyuşmak. Uzlaşmak.

Badat *i.* Bir çeşit yerelması.

Bade *i.* Şarap, içki.

Badehu *z.* Ondan sonra.

Bademe *i.* Kabuklu bir meyva.

Badema *z.* Bundan böyle: *badema düzgün yaz.*

Bademcik *i.* Boğazın içinde ve iki tarafta bulunan bademe benzer iki bez.

Bademezmesi *i.* Bademden yapılan yumuşak bir çeşit şeker.

Bademi *s.* Badem biçiminde.

Bademlik *i.* Badem ağaçları olan yer.

Bademşekeri *i.* İçi badem ve üzeri şekerle kaplı bir şeker.

Bademyağı *i.* Bademden çıkarılan bir yağ.

Badısaba *i.* Hafif, serin sabah rüzgârı. Tanyeli.

Badi *i.* Ördek. *c.* Ördek gibi iki tarafa sallanarak yürüyen, paytak.

Bâdi *i. s.* Sebep olan, icap eden. İlk, iptida, evvel.

Badire *i.* Ansızın çıkan vak'a. Koran, zorgeçit.

Badiye *i.* Çöl, kır.

Badya *i.* Ağaçtan veya topraktan yapılan su kabı.

Bagaj *i.* Yük.

Bagi *i.* Azgın. Asi.

Bağ *i.* İki şeyi biribirine bağlıyan şey. Bağlanmış şey. Münasebet, alâka.

Bağ *i.* Üzüm kütüklerinin bulunduğu yer.

Bağa *i.* Kurbağa ve kaplumbağa gibi kabuklu hayvanların umumî ismi ve bu hayvanların kabuğu. *s.* Bu kabuktan yapılmış eşya.

Bağan *i.* Vakti tamam olmadan düşen yavru, düşük. Ölü doğan kuzunun derisi.

Bağbozumu *i.* Üzümlerin toplanması.

Bağdadi *i.* Aralıklı ince tahtalardan örtülüp üstüne kireçli harç sıvanan duvar, bölme ve tavan.

Bağdamak *f.* Biribirine geçirerek bağlamak. Düğümlemek.

Bağdaş *i.* Ayakları karşılıklı oylukların altına alarak oturma. — *kurmak f.* Bağdaş oturmak.

Bağdaşma *i.* İttifak.

Bağdaşmak *f.* İttifak etmek.

Bağı *i.* Büyü, sihir.

Bağıcı *s.* Büyücü, gözbağıcı.

Bağıl *s.* (Fiz.) İzafî.

Bağıldak, Bağırdak *i.* Bağır sargısı. Beşikteki çocuğu göğsü üzerinden geçerek beşiğe bağladıkları enli bağ.

Bağım *i.* Kayıd, irtibat.

Bağımlı *s.* Tabi, mukayyed.

Bağımsız *s.* Tabi olmayan. Müstakil.

Bağımsızlık *i.* İstiklâl.

Bağıntı *i.* (Mat.) Münasebet.

Bağır *i.* Karaciğer. Her şeyin iç veya ön tarafı. Göğüs. Kucak.

Bağırçak *i.* Yük arabası okunun çatal yeri.

Bağırış *i.* Yüksek perdeden seslenme, nâra.

Bağırışmak *f.* Birlikte ve bir ağızdan bağırmak. Yaygara koparmak.

Bağırlar *i.* (Bio.) Ahşa.

Bağırma *i.* Bağırmak işi.

Bağırmak *f.* Yüksek perdeden seslenmek, haykırmak, nâra atmak.

Bağırsak *i. Bak:* Barsak.

Bağırtlak *i.* Bir çeşit yaban ördeği. Su çulluğu.

Bağırtmak *f.* Bağırmıya zorlamak.

Bağış *i.* Af, bahşetme.

Bağışık *s.* (Bio.) Muaf.

Bağışıklamak *f.* (Bio.) Muaf kılmak.

Bağışıklık *i.* (Bio.) Muafiyet.

Bağışlama *i.* Bağışlamak işi.

Bağışlamak *f.* Karşılıksız vermek, Alacağından vazgeçmek. Affetmek.

Bağışlanmak *f.* Karşılıksız verilmek. Suçu affedilmek.

Bağışlatmak *f.* Bağışlamağa sevk ve mecbur etmek. Affettirmek.

Bağışlayış *i. Bak:* Bağışlama.

Bağıt *i.* Taahhüt. Bağlama işi. Akit (Akd).

Bağıtçı *s.* Bir akdi yapan, âkid.

Bağıtlı *s.* Taahhütlü.

Bağlaç *i.* Rabtiye, hattı vasıl.

Bağlama *i.* Tambura gibi telli çalgı. Bağlamak işi.

Bağlamak *f.* Düğümlemek. Bir şeyi ip gibi bir şeyle bir yere iliştirmek. Sarmak. Takmak. Asmak, kuşanmak. Kavuşturmak. Tayin etmek. Yapmak. Toplayıp bohça ve denk yapmak.

Bağlan *i.* Kızıl kanatlı bir çeşit kaz. Angıt.

Bağlanıklık *i.* Eklentiler. Müştemilât.

Bağlanma *i.* Bağlanmak işi.

Bağlanmak *f.* Tutulmak, ayrılmamak. Mecbur olmak, söz vermek, taahhüt altına girmek.

Bağlantı *i.* Bir şeye bağlı bulunan, merbut.

Bağlantılar *i.* Merbutat.

Bağlatmak *f.* Düğümlet-

Bağlı *s.* Bağlanmış olan. Tabi, merbut, menut.

Bağlılık *i.* Sadakat.

Bağmak *f.* Aldatmak. Büyülemek.

Bağnaz *s.* Mutaassip.

Bağnazlık *i.* Taassup.

Bâh *i.* Şehvet, kösnü.

Baha *i.* Paha, fiat.

Bahane *i.* Uydurma sebep.

Bahar *i.* Tarçın, karanfil, karabiber v.s. gibi güzel kokulu şeylerin umumî ismi. Senenin dört mevsiminden ilki, ilkbahar. Ağaçların kış sonunda açtıkları çiçek.

Baharat *i.* Tarçın v.s. gibi baharlar.

Bahariye *i.* Sayfiye, köşk. Bahar için yazılan şiir.

Baharlı *s.* İçine bahar konulmuş yemek v.s.

Bahçe *i.* İçinde sebze veya çiçek yetiştirilen veyahut içinde meyvalı, meyvasız ağaçlar bulunan yer. Bostan. Park.

Bahçeli *s.* Bahçesi olan.

Bahçelik *s.* Bahçeleri çok yer.

Bahçıvan *i.* Bahçeyi eken veya düzelten adam.

Bahçıvanlık *i.* Bahçe bakmak san'atı.

Bâhir *s.* Belli. Parlak, güzel.

Bahir *i.* Deniz, derya. Aruzda ayrı vezin çeşitleri.

Bâhis *s.* Bahseden.

Bahis *i.* Bir şey hakkında söz söyleme. Konuşma. Bir madde hakkındaki tafsilât, mes'ele. Bir iddia üzerine sözü doğru çıkan tarafından kazanılmak için ortaya bir mükâfat (öndül) konulması, öndül.

Bahren *h.* Deniz yolile.

Bahrî *s.* Denize ait. *i.* Patka da denilen tüyü kürk olur, kaşık gibi gagalı bir çeşit deniz ördeği.

Bahriye *i.* Deniz teşkilâtının ve kuvvetlerinin bütünü.

Bahriyeli *s.* Gemici, donanma askeri.

Bahsetmek *f.* Bir şey hakkında söz söylemek. Bahse tutulmak.

Bahş *i.* Bağışlama. Af.

Bahşayış *i.* Bağışlayış.

Bahşetmek *f.* Bağışlamak.

Bahşiş *i.* Ücretten başka olarak verilen para.

Baht *i.* Talih, kısmet.

Bahtiyar *s.* Bahtlı, talihli.

Bahtiyarlık *i.* Talihlilik.

Bahtlı *s.* Talihli.

Bahtsız *s.* Talihsiz.

Bahusus *h.* Hususile, alelhusus. Hele. En ziyade: *vapurla seyahati severim bahusus yazın.*

Bâis *s.* Sebep, mucip.

Bait *s.* Uzak.

Bak *n.* Askerlerde selâm kumandası: *sağa bak.*

Bakalorya *i.* Yüksek tahsile devam için lise mezunlarının ehliyet imtihanı.

Bakan *i.* Vekil: *Milli Eğitim bakanı.*

Bakanak *i.* Koyun ve sığır gibi hayvanların çataltırnağı.

Bakanlar Kurulu *i.* İcra vekilleri heyeti.

Bakanlık *i.* Vekillik: *Maliye Bakanlığı.*

Bakara *i.* Kâğıtla oynanan bir kumar.

Bakıcı *s.* Bakan, hizmet eden. *i.* Falcı.

Bakıcılık *i.* Falcılık.

Bakıldak *i.* Harmanda kabuktan çıkan çürük tane.

Bakılmak *f.* Gözle tetkik ve seyredilmek. Dikkat olunmak. Hizmet edilmek.

Bakım *i.* Bakma, bakış. Hizmet.

Bakımından *e.* İtibariyle, noktainazarından.

Bakımlı *s.* İyi bakılmış, semiz.

Bakındı *n.* Hele bak! bakında şuna!

Bakınmak *f.* Kendi üstüne ve etrafına bakmak. Şaşırmak.

Bakır *i.* Mutbak takımları v.s. yapılan dayanıklı ve kırmızımtırak maden. Bu madenden yapılan kapkacak.

Bakış *i.* Bakma.

Bakışık *s.* (Mat.) Mütenazır.

Bakışım *i.* (Mat.) Tenazur.

Bakışlı *s.* Kendine mahsus bir türlü bakışı olan.

Bakışmak *f.* Biribirine bakmak.

Bakıye *i.* Artık kalan şey. Alt taraf, sonrası.

Bakî *s.* Daimî, ebedî. Kalan, artan. *i.* Kalan miktar. Alt taraf.

Bâki *s.* Ağlayan.

Bakir *s.* El dokunmamış, aslında olduğu gibi.

Bakire *s.* Kocaya varmamış kız. Kız oğlan kız.

Bakkal *i.* Zahire ve yiyeceğe ait şeyler satan esnaf.

Bakkaliye *i.* Bakkal eşyası.

Bakla *i.* Yaz sebzelerinden en evvel yetişen fasulyeye benzer sebze.

Baklagiller *i.* (Bot.) Bakliye fasilesi.

Baklakırı *i.* Tamamen beyaz olmayıp, yer yer siyaha çalar dalgalı kır, ton (at rengi).

Baklava *i.* Ceviz, badem veya kaymakla yapılan hamur tatlısı.

Bakma *i.* Bakmak işi.

Bakmak *f.* Görmek. Seyretmek. Tetkik etmek. Uymak. Dikkat etmek, gözünü açmak. İtibar etmek. Beslemek. Tedavi etmek (sağıtmak). Muayene etmek, gözden geçirmek.

Bakman *i.* Müfettiş.

Bakmazlık etmek *f.* İmtina etmek.

Bakraç *i.* Bakırdan kulplu kap.

Bakteri *i.* Mikrop.

Bakteriyolog *i.* Mikroplarla uğraşan bilgin.

Bakteriyoloji *i.* Mikroplarla iştigal eden bilgi.

Baktırmak *f.* Bakmıya sevketmek. Hizmet ettirmek.

Bal *i.* Arının çiçeklerden toplayıp yaptığı tatlı madde. Bazı ağaçların ve yemişlerin koyulaşmış özleri. *s.* Tatlı, lezzetli.

Bâl *i.* Kanat, göğüs.

Bala *i.* Çocuk, yavru, enik.

Bâlâ *s.* Yüksek, yukarı, yüce.

Balaban *i.* Gezdirilip oynatılan ayı. İri yapılı adam veya hayvan. Büyük davul tokmağı.

Balabanlanmak *f.* İrileşmek, şişmek, şişman olmak. Lâkırdıyı ağızda çiğneyip sarhoş gibi söylemek.

Balabanlaşmak *f. Bak:* Balabanlanmak.

Balak *i.* Tilki yavrusu.

Balar *i.* İnce tahta, padavra.

Balarısı *i.* Bal yapan işçi arı.

Balayı *i.* Evliliğin ilk zamanları.

Balçak *i.* Ufak sap. Kılıç kabzasının siperi.

Balçık *i.* Yapışkan ve özlü çamur, çömlekçi ve lüleci çamuru.

Baldır *i.* Dizkapağından topuğa kadar bacak kısmı, bu kısmın arka tarafındaki kaba et.

Baldıran *i.* Yaprakları dereotuna benzer zehirli bir ot.

Baldırıçıplak *i.* Ayak takımı, eclâf.

Baldırıkara *i.* (Bot.) Bir çeşit bitki.

Baldız *i.* Zevcenin kızkardeşi.

Balet *i.* Danslı tiyatro.

Balgam *i.* Soğuk alma ve nezle neticesi olarak nefes borusunda hâsıl olan ve öksürük ile çıkarılan sümük.

Balık *i.* Suda yaşıyan hayvanların genel adı.

Balıkçı *i.* Balık avcılığı yapan veya balık satan esnaf.

Balıkçıl *i.* Turna nev'inden balık yiyen bir deniz kuşu.

Balıkçılık *i.* Balık avcılığı veya balık satmak san'atı.

Balıketi *s.* Ne zayıf, ne şişman orta vücut.

Balıketli *s.* Orta derecede toplu olan kadın veya erkek.

Balıkhane *i.* Balık vergisi alınan daire.

Balıklamak *f.* Balık gibi sıçramak. Bir gölde balık yetiştirmek.

Balıklava *i.* Deniz, göl ve nehrin balıkyatağı olan yeri.

Balıksırtı *i.* Ortası biraz yüksek ve kubbemsi yol.

Balıkyağı *i.* Morina balığından çıkarılan ve kuvvet ilâcı olarak kullanılan yağ.

Balıkyumurtası *i.* Bazı balıklardan çıkarılan besleyici madde.

Baliğ *s.* Erin. Gençlik çağına eren. Âkılbaliğ, erişkin. Nihayet mertebeyi bulan. *i.* Toplam. Yekûn, mecmu.

Balina *i.* Büyük denizlerde yaşar büyük ve memeli bir balık. Bu balığın kadın elbiselerinde kullanılır ince ve yassı kemiği.

Balinagiller *i.* (Zoo.) Kıtasiye.

Balkabağı *i.* Kışın yenilen bir nevi sarı ve iri kabak.

Balkan *i.* Yüksek, sarp ve ormanlı sıradağlar. Avrupanın cenubuşarkîsinde (güney doğusunda) Tuna ile Akdeniz ve Karadeniz ile Adriyatik denizi arasındaki büyük yarımada ve bu yarımadanın batısından doğusuna doğru uzanan sıradağ.

Balkapanı *i.* Balcılar çarşısı.

Balkımak *f.* Balık pulu gibi parıldamak.

Balkon *i.* Binalarda çok defa pencerelerin önüne yapılan üstü açık etrafı parmaklıklı çıkıntı. Tiyatrolarda seyircilere mahsus çıkıntı gibi yapılan yer.

Ballandırmak *i.* Bal gibi yapmak, çok öğüp imrendirmek.

Ballanmak *i.* Bal gibi olmak, tatlılanmak.

Ballı *s.* Balı olan.

Ballıbabagiller *i.* (Bot.) Şefeviye.

Balmumu *i.* Eritilen baldan alınan ve mum yapmakta kullanılan bir madde.

Balo *i.* Umumî veya hususî danslı ziyafet ve gece toplanması.

Balon *i.* Lâstikli ve sağlam kumaştan yapılan ve havadan hafif gazle doldurularak havaya yükselen yuvarlak veya beyzî hava gemisi. Gazle dolu havada durur lâstikten çocuk oyuncağı, top. Camdan içi boş balon şeklinde olan şey. — *uçurmak* *f.* Yalan havadis çıkarmak.

Balözü *i.* (Bot.) Rahik.

Balözülük *i.* (Bot.) Nekter uzvu.

Balpeteği *i.* Arıların bal koymak için hazırladıkları yer, dalak, petek.

Balsıra *i.* Ağaç yaprakları üzerinde hâsıl olan bir nevi hastalık, samvuruğu.

Balta *i.* Odun kesmeğe mahsus saplı alet. O şekilde silâh.

Baltacı *i.* Balta yapan ve satan adam. Eskiden saray hademesinin bir sınıfı, bir çeşit baltalı asker.

Baltalamak *f.* Balta ile vurup kesmek. Bir işi hükümden düşürecek şeyler söyle-

mek.

Baltalık *i.* Ahalinin ihtiyacı için odun kesmelerine ayrılmış orman parçası.

Balya *i.* Beze sarılı tüccar eşyası, denk.

Balyemez *i.* Eski bir top.

Balyoz *i.* Eski zamanlarda Avrupa elçi ve konsoloslarına verilen isim. Gayet büyük çekiç.

Bambaşka *s.* Kendi çeşidine benzemez, bütün bütün başka: *bu adam âdeta bambaşka.*

Bambu *i.* Hezaren denilen uzun kamış.

Bamteli *i.* Altdudağın altındaki kıllar. Sazın ses veren teli. — *ne basmak f.* Kızdırmak.

Bamya,e *i.* Yazın memleketimizde bollukla yetişen bildiğimiz sebze.

Bandıra *i.* Yabancı devlet bayrağı. Gemi bayrağı.

Bandırma *i.* Pekmezli ceviz sucuğu.

Bandırmak *f.* Sulu bir şeyin içine daldırmak.

Bandırol *i.* Kurdele biçiminde kâğıt şerit ve sargı. İskambil kâğıdı gibi bazı eşyaya vergi karşılığı hükûmet tarafından yapıştırılan kâğıt. — *resmi i.* Bandırol yapıştırmak suretile alınan vergi. — *usulü i.* Bandırol yapıştırmak suretile vergi alma usulü.

Bando *i.* Mızıka takımı.

Bangır *n.* Çok bağırmayı anlatır ve tekrar edilerek kullanılabilir: *bangır bangır bağırma.*

Bâni *s.* Kurucu. Bina eden: *Gazi harf inkılâbının bânisidir.*

Banka *i.* Para işlerile uğraşan büyük şirket.

Bankacı *i.* Banka işlerile uğraşan.

Banker *i.* Banka sahibi, büyük sarraf

Bankınot *i.* Hükûmetler veya bankalar tarafından akçe yerine çıkarılan kâğıt para, kaime.

Banliyö *i.* Şehir civarı, kenar mahalle, çevre, dolay.

Banmak *f.* Sulu şeye batırmak.

Banu *i.* Büyük hatun.

Banyo *i.* Hamam, ısıdan, ılıca. İçinde yıkanmağa mahsus kap. Yıkanma, çıplak vücutle kuma girme, güneşte kalma.

Baobap *i.* Afrikada yetişen büyük bir ağaç.

Bap *i.* Kapı, methal. (Girek). Bir kitabın ayrıldığı kısımlardan herbiri. Husus, madde: *bu bapta benim mütalâam şudur.*

Bâr *i.* Yük, ağırlık.

Bar *i.* Çalgılı ve danslı birahane, dans salonu.

Baraj *i.* Su bendi, büğet.

Barak *s.* Uzun tüylü, uzun kıllı kumaş veya hayvan. Ağaca sarılan büyük asma.

Baraka *i.* Tahtadan kurulan kulübe, salaş, sundurma.

Barbar *s.* Vahşi, medenî olmıyan, kan içici.

Bar bar *n.* Çok ve devamlı bağırmayı anlatır: *bar bar bağırdı.*

Barbunya *i.* Bir nevi balık. Bir nevi fasulye.

Barbut *i.* Zarla oynanan bir çeşit kumar.

Barça *i.* Büyük sandal

Barçak *i.* Kılıç kabzasının eli koruyan siperi.

Barda *i.* Fıçıcı keseri ve küsteresi.

Bardak *i.* Su içmeğe mahsus kap, kupa, maşrapa

Barem *i.* Hesap cetveli, maaş ve ücret cetveli.

Bargam *i.* Levrek cinsinden bir nevi balık.

Barhane, Berhane *i.* Büyük ve harap bina

Barı *i.* Hisar, baru, önek.

Barınmak *f.* Muhafaza etmek.

Barınak *i.* Sığınacak yer.

Barındırmak *f.* Sığdırmak. Siper altına almak, korumak.

Barındırmak *f.* Sığındırmak, ibate etmek.

Barınmak *f.* Siper altına girmek, sığınmak.

Barış *i.* Uzlaşma, barışma, sulh, hazar.

Barışçıl *s.* Sulh sever, sulhperver.

Barışık *s.* Barışmış, uzlaşmış.

Barışma *i.* Barışıklık.

Barışmak *f.* Uzlaşmak.

Barıştırma *i.* Aralarını bulma, uzlaştırma.

Barıştırmak *f.* Uzlaştırmak, aralarını bulmak.

Bari *e.* Hiç olmazsa: *bilmiyorsun bari söyleme.*

Bâri *i.* Allah, Tanrı.

Bârika *i.* Şimşek. Yıldırım parıltısı (Işın).

Barikat *i.* Siper, kaldırım taşları veya ağaçlarla yapılan metris.

Bârit *s.* Soğuk. *c.* Sevimsiz, isteksiz: *fakirlere bârit muamele yapma.*

Baritin *i.* (Jeo.) Baryum madeni cinsinden bir maden.

Bariton *i.* Bas ile tenor arasında insan sesi. Bir cins keman. Borulu bir musiki aleti.

Bâriz *s.* Belirgin, meydanda.

Bark *i.* Aile. *Ev — i.* Aile ocağı.

Barka *i.* Büyük sandal.

Barkacı *i.* Sandalcı.

Barklanmak *f.* Ev bark sahibi olmak.

Baro *i.* Avukatlar cemiyeti.

Barometre *i.* Hava tazyiki miktarını ve havanın alacağı hali gösteren alet.

Baron *i.* Avrupada bir asalet unvanı.

Baroskop *i.* Hava terazisi. Havanın tazyikını gösterir alet.

Barsak, bağırsak *i.* Karnın içinde ve mideden büzüğe kadar uzanan dolaşık ip biçiminde yol.

Barsam *i.* Küçük ve dikenli bir balık.

Barsama *i.* Nane gibi güzel kokulu geniş yapraklı bir ot.

Baru *i.* Kale duvarı. Sığınılacak yer. Siper.

Barudî *s.* Barut rengi, açıkça vapur dumanı rengi.

Barut *i.* Ateşli silâhları atmak için kullanılan ve küherçile ile kükürt ve kömürden yapılan siyah yahut beyazmadde. *c.* Gayet sert.

Baruthane *i.* Barut yapılan yer.

Barutluk *i.* Barut kutusu.

Bas *i.* Kaba ve kalın ses ve öyle keman ve tel.

Basamak *i.* Merdiven ayağı, ayak basacak yer

Basar *i.* Göz, görme.

Basarık *i.* Dokuma tezgâhının ayaklığı.

Basarî *s.* Görmeye ve göze ait.

Bası *i.* Tabı, kitap basısı.

Basıcı *i.* Tâbi, kitap basan.

Basık *s.* Alçak ve sıkıntılı. Dar.

Basıklık *i.* Basık olanın hali.

Basılı *s.* Basılmış Damga veya kalıpla tab'olunmuş, matbu.

Basılış *i.* Basılma.

Basılma *i.* Basılmak işi.

Basılmak *f.* Ayakla çiğnenmek. Ezilmek, sıkılmak. Birden hücuma uğramak Tab'olunmak. Söndürülmek. Damga vurulmak.

Basım *i.* Tabaat, Matbaacılık.

Basımcı *i.* Matbaacı.

Basımevi *i.* Matbaa.

Basın *i.* Matbuat. Gazete, dergi gibi belli zamanlarda çıkan basınların hepsi.

Basınç *i.* (Fiz.) Tazyik.

Basıölçer *i.* (Fiz.) Manometre.

Bâsıra *i.* Görme kuvvet ve hassası.

Basırganmak *f.* Ağırlık basarak rahatsız olmak, kâbusa tutulmak.

Basış *i.* Basma

Basil *i.* (Bio.) Mikrop gibi küçük hayvanlar.

Basiret *i.* Kalp gözü, doğru ve evvelden sezme.

Basit *i.* Düz, yalınç, arızasız. Açık. Sade.

Baskı *i.* Basık, sıkacak şey, mengene, cendere. Tazyik. Kalıp, damga.

Baskıcı *i.* Tülbent üzerine kalıp basan kimse.

Baskıç *i.* Baskı âleti.

Baskın *s.* Ağır. Basıp geçen. Galip, üstün. *i.* Ansızın hücum

Baskınlık *i.* Tefevvuk, üstünlük.

Baskül *i.* Yükleri tartmağa mahsus oturak kantar.

Basma *i.* Basmak işi. Beyaz dokunup sonradan üstüne renkleri ve çiçekleri basılan kumaş. *s.* Basılmış, tab'olunmuş.

Basmacı *i.* Tülbent üstüne kalıp basan adam. Matbaacı. Basma yapan ve satan adam.

Basmak *f.* Ayakla çiğnemek. Ağırlık vermek, tazyik etmek. Kalıp, mühür vurmak. Ansızın hücum etmek. Birdenbire tutmak. Kuluçka oturtmak.

Baso *i.* Yalnız kalın ses çıkaran çalgı aleti.

Bast *i.* Yayma, serme.

Bastı *i.* Et ile pişirilen sebze. Bir şeyin üzerine basan.

Bastıbacak *i.* Paytak.

Bastırılmak *f.* Baskı altına konmak, Tab'ettirilmek. Söndürülmek.

Bastırmak *f.* Ezdirmek, çiğnetmek, tazyik ettirmek, Tab'ettirmek. Söndürmek. Galebe etmek, geçmek. Örtbas etmek, saklamak.

Baston *i.* Elde taşınılan ve dayanılan değnek.

Basur *i.* Mayasıl, kalın barsağın iltihabından dolayı büzükten kan ve cerahat gelme.

Baş *i.* İnsan ve hayvanın kafası. Bir şeyin en yukarısı, tepe. Uç, düğme şeklinde tepe. Kenar, başlangıç. Top ve kelle şeklinde şey. Canlı hayvan sayısı. Reis, âmir, birinci. Akıl, zekâ. — *a çıkmak f.* Becermek. — *göstermek f.* Görünmek —*a kakmak f.* Yapılan iyiliği yüzüne vurmak. — *kaldırmak f.* İsyan etmek. — *vurmak f.* Müracaat etmek.

Başabaş *h.* Tastamam: *başabaş geldi.*

Başağrısı *i.* Başın ağrıması. Rahatsız etme, cansıkma.

Başak *i.* Ekin başı. (Ast.) Bir burcun adı.

Başakçı *i.* Orak zamanında tarlada dökülüp kalan başakları toplıyan.

Başaklanmak *f.* Ekin başak bağlamak.

Başaklı *s.* Başağı olan, başak tutmuş.

Başarı *i.* Muvaffakıyet.

Başarılmak *f.* Başa çıkarılmak, becerilmek.

Başarmak *f.* Başa çıkarmak, becermek.

Başaşağı *s.* Aşağı doğru. Baş tarafı aşağıda olarak.

Başat *i.* (Bio.) Hüküm.

Başatlık *i.* Hâkimiyet.

Başatlık Yasası (Bio.) Hâkimiyet kanunu.

Başbakan *i.* Başvekil.

Başbuğ *i.* Gayrimuntazam asker kumandanı. İzcilerin

başkumandanı.

Başçavuş *i.* Askerlikte çavuştan büyük rütbe.

Başçı *i.* Koyun başlarını pişiren ve satan adam.

Başçık *i.* (Bot.) Haşefe.

Başeğmek *f.* Ramolmak.

Başetmek *f.* Başa çıkmak.

Başgöz *i.* Evlendirme. — *etmek* *f.* Evlendirmek, evermek

Başıboş *s.* Boşgezen, serseri. Bağlanmamış (hayvan).

Başıbozuk *s.* Düzensiz. Sivil. Resmî üniformayı giymiyen.

Başıkabak *s.* Çıplak başlı, şapkasız.

Başın *s.* Esasî.

Başka *s.* Bir şeyin ayrı, değişik olanı, sair, gayri, özge, diğer.

Başkaca *h.* Ayrıca, ayrı olarak.

Başkalamak *f.* Değiştirmek, tagyir etmek.

Başkalaşma *i.* (Bio.) İstihale.

Başkalaşmak *f.* Başka türlü olmak, değişmek.

Başkalık *i.* Değişiklik.

Başkan *i.* Reis.

Başkanlık *i.* Reislik, riyaset.

Başkası *i.* Diğeri, gayri, diğer biri.

Başkâtip *i.* Bir resmî dairede, bir kalemde bulunan kâtiplerin başı.

Başkent *i.* Devlet merkezi. Makar, payıtaht.

Başkomutan *i.* En büyük komutan.

Başkomutanlık *i.* Başkumandanlık.

Başkonsolos *i.* Başşehbender.

Başlama *i.* Başlamak işi.

Başlamak *f.* Bir işe girişmek.

Başlangıç *i.* Baş taraf, ibtida.

Başlanmak *f.* Bir işe girişilmek. Baş bağlamak, yuvarlak olmak.

Başlantı *i.* Mebde.

Başlatmak *f.* Bir işe giriştirmek.

Başlı *s.* Başı, tepesi olan. Esaslı, ehemmiyetli.

Başlıbaşına *h.* Kendi başına, tek başına: *bu başlıbaşına bir iştir.*

Başlıca *s.* En ehemmiyetli, en esaslı. *h.* En ziyade, en evvel: *başlıca işimiz bu olmalıdır.*

Başlık *i.* Bir işin başı, âmiri olmaklık. Başı yağmurdan korumak için kullanılan örtü, kukuleta. Harpte başı muhafaza için giyilen tolga, miğfer. Direk başı, tepelik. Atın başını ve ensesini korumıya mahsus kılıf.

Başmak *i.* Sandal gibi ayakkabı.

Başman *i.* Rükün, erkândan biri.

Başmuallim *i.* Müdürü olmıyan ilkokullarda müdür vazifesi gören öğretmen, başöğretmen.

Başmuavin *i.* Müdür muavinlerinden en büyüğü.

Başmuharrir *i.* Gazetelerde siyasî makaleyi yazan muharrir. Başyazar.

Başmurakıp *i.* Maliye murakıplerinin en büyüğü.

Başmüdür *i.* Müdürlerin en büyüğü.

Başmüfettiş *i.* Müfettişlerin en büyüğü.

Başörtü *i.* Kadınların başlarını sardıkları veya örttükleri ince tül.

Başörtülü *s.* Başörtüsü olan.

Başsavcı *i.* Başmüddeiumumî.

Başsız *s.* Başı olmıyan, âmiri olmayan.

Başsızlık *i.* Başı ve reisi olmama hali.

Baştanbaşa *h.* Bir ucundan öbür uca kadar: *bunu baştanbaşa okumak lâzım.*

Başucu *i.* (Ast.) Semtürre-is.

Başucul *s.* (Ast.) Semtürre'sî.

Başüstüne *h.* Peki yerine saygı göstermek için kullanılır: *bu yazıyı yaz! başüstüne efendim.*

Başvekâlet *i.* Başbakanlık. Başvekillik dairesi. Başvekilin vazife ve makamı.

Başvekil *i.* Başbakan. Kabine reisi. Vekiller Heyeti reisi.

Başvurma *i.* Müracaat.

Başyaver *i.* Yaverlerin başı.

Başyazar *i.* Başmuharrir.

Bataet *i.* Ağırlık.

Batak *i.* Batılan çamurlu yer. Batacak, ümitsiz iş. Karabatak, ördeğe benzer bir çeşit su kuşu.

Batakçı *s.* Borcunu vermiyen.

Batakçılık *i.* Dolandırıcılık, borcunu vermemezlik.

Batakhane *i.* Gidenleri soyup batıran kumar veya kötülük yeri.

Bataklı *s.* Batakları ve sulak yerleri çok olan yer.

Bataklık *i.* Batak yer, çamurluk.

Bataksal *s.* (Bot.) Merzagi.

Batarya *i.* Altı veya dört topu olan takım. Altı veya dört pilden ibaret elektrik pili takımı. c. Sert muamele.

Batı *i.* Güneşin battığı taraf, garp. Doğunun tersi. Oradan esen rüzgâr.

Batık *s.* Batmış, çökük.

Bâtıl *s.* Doğruya ve hakikate uymıyan. Boş, beyhude, nafile.

Batım *i.* İnkıraz, batma.

Batın *i.* Karın. Soy, sülâle.

Bâtın *s.* İç, gizli. *i.* İçyüz. Sır, esrar.

Bâtınen *h.* İçyüzden, gizliden.

Bâtınî *s.* Gizli, içyüzüne

ait.

Batır *s.* Şecaatli, yılmaz.

Batırılmak *f.* Sokulmak. Yokedilmek. Perişan edilmek. Çok zarar ve ziyana uğratılmak.

Batırmak *f.* Sokmak, daldırmak, girdirmek. Mahvetmek, kaybetmek. İflâs ettirmek. Perişan etmek.

Batısal *s.* Batıya, Garba mensup.

Batış *i.* Batma.

Bati *s.* Ağır hareketli, yavaş, geç.

Batist *i.* Bir çeşit ince patiska, patis.

Batka *i.* İflâs.

Batkamak *f.* İflâs etmek.

Batkın *s.* Batmış, çökmüş, çökük. Çukur, derin. İşi harap, müflis.

Batkınlık *i.* Bataklık, çöküklük. Müflislik.

Batma *i.* Batmak işi.

Batmak *f.* Bir şeyin içine sokulmak, dalmak. Girmek. Kaybolmak. Bitmek. İflâs etmek.

Batman *i.* Yerine göre iki okkadan sekiz okkaya kadar değişen bir ölçü.

Battal *s.* Hükümsüz. Boş. İşlemez. Çok büyük, hantal. *i.* Bir işe ait hükümsüz evrak.

Battal etme *i.* İptal.

Battaniye *i.* Yün yatak örtüsü.

Batur *s.* Batır.

Bavul *i.* Yolculuk çantası, valiz.

Bay *s.* Bey.

Bayağı *s.* Âdi. Âdeta, düzce.

Bayağılık *i.* Âdilik, aşağılık.

Bayan *s.* Hanım.

Bayar *s.* Yüksek, celil.

Bayat *s.* Eskiyip güzelliğini kaybeden, taze olmıyan. Eski, modası geçmiş. Tatsız, lezzetsiz.

Bayati *i.* Musikide bir makam.

Bayatlamak *f.* Bayat olmak, bayağılaşmak.

Bayatlaşmak *f.* *Bak*: Bayatlamak.

Bayatlatmak *f.* Eskitmek, bekleterek tazeliğini geçirmek.

Baygın *s.* Bayılmış, kendinden geçmiş. Gevşek, mecalsiz. Mahmur. Tutkun, çok seven.

Baygınlık *i.* Bayılmış ve kendinden geçmiş adamın hali.

Bayık *s.* Muhakkak, şüphesiz.

Bayılma *i.* Bayılmak işi.

Bayılmak *f.* Kendini kaybetmek, kendinden geçmek. Çok sevmek: *Bu tatlıya bayılırım.*

Bayıltmak *f.* Baygın yapmak.

Bayındır *s.* Şen, mamur.

Bayındırlık *i.* Mamurluk. Nafia.

Bayındırlık Bakanı *i.* Nafia Bakanı.

Bayındırmak *f.* İmar etmek.

Bayındırsız *s.* Mamur olmamış.

Bayır *i.* Az inişli yer.

Bayırcın *i.* Bayır kuşu.

Bâyi *i.* Satan, satıcı.

Baykuş *i.* Viranelerde yaşıyan ve geceleri fena fena bağıran bir kuş, puhu.

Bayrak *i.* Bir devletin işareti olan ve bir direk veya mızrağa takılan kumaş. Bandıra, alem, sancak.

Bayraktar *i.* Alemdar. Elebaşı.

Bayram *i.* Dince ve milletçe mubarek sayılan gün. Şenlik.

Bayramak *f.* Kutlamak, tesid etmek.

Bayramlaşmak *f.* Biribirine bayram tebriki etmek.

Bayramlık *s.* Bayrama mahsus. *i.* Bayram hediyesi, bahşişi, elbisesi.

Bayrı *s.* Eski, sadık.

Baysal *s.* Rahatlıkta olan.

Baysallık *i.* Rahatlık, huzur.

Baytar *i.* Hayvan hastalıkları doktoru. Veteriner.

Baytarlık *i.* Baytarın san'at ve mesleki. Veterinerlik.

Baz *i.* (Mat.) Taban.

Baz *i.* (Kim.) Esas.

Bazal *s.* (Kim.) Esasî.

Bazalt *i.* (Jeo.) Sert bir taş.

Bazan, en *z.* Bazı kere, arasıra, vakit vakit.

Bâzı *s.* Birtakım, birkaç, bir kısım, arasıra.

Baziçe *i.* Oyuncak.

Bazlamaç *i.* Saç gözlemesi.

Bazu *i.* Pazı. Kolun dirsekle omuz arasındaki kısmı.

Bazubend *i.* Pazıbent. Pazı bağı.

Be *n.* Dikkati ve ihtarı celp için kullanılır: *be kardeş! be adam! gel be!*

Bebe, Bebek *i.* Küçük çocuk. İnsan şeklinde çocuk oyuncağı.

Beca *s.* Yerinde, münasip, lâyık.

Becayiş *i.* Memurlar arasında yer değiştirme.

Bece *i.* Arpacık, sivilce.

Becerik *i.* Kolayını bulup işini yoluna koyabilme.

Becerikli *s.* Elinden iş gelen, işin kolayını bilen.

Beceriksiz *s.* Elinden iş gelmez.

Becerilmek *f.* Bir işi kolayca görmek.

Becerme *i.* Becermek işi.

Becermek *f.* Bir işi kolaylıkla görmek.

Becertmek *f.* Birinin işini bitirmek.

Bed *s.* Kötü, çirkin.

Bedahet *i.* Bellilik, açıklık, aşikârlık.

Bedava *s, h.* Parasız, mec-

Bedava *s. h.* Parasız, caba.

Bedavet *i.* Göçebelik. Be-

devilik.

Bedayi *i.* Son derecede güzel ve beğenilen şeyler, bedialar.

Bedbaht *s.* Bahtsız, talihsiz.

Bedbahtlik *i.* Bahtsızlık.

Bedbin *s.* Herşeyi fena gören, Loş gören, hoş görenin tersi. Kötümser.

Bedbinî *i.* Kötümserlik. Her şeyde fena görme, loş görenlik.

Beddua *i.* İlenme, Kötü dua. İnkisar.

Bedel *i.* Bir şeyin yerini tutan. Karşılık. Bedelinaktî.

Bedelci *i.* Bedelinaktî veren.

Bedelinaktî *i.* Askerlik hizmetini azaltmak için verilen para, bedel.

Bedelli *i.* Bedelinaktî vermiş efrat.

Beden *i.* Gövde, vücut, ten. Ağacın gövdesi. Kendi, şahsı.

Bedenen *h.* Bedenile, şahsan.

Bedenî *s.* Bedensel. Bedene ait. — *terbiye i.* Cimnastik.

Bedensel *s.* Bedenî.

Bedesten *i.* Kıymetli eşya satılan kapalı çarşı. Bezesten.

Bed'etmek *f.* Başlamak.

Bedevi *s.* Çölde çadırlarda göçebe halinde yaşıyan, medenî olmıyan. Göçebe.

Bedevilik *i.* Bedevi hayatı.

Bedeviyet *i.* Bedevilik.

Bedi *i.* Başlama.

Bedi *s.* Güzel.

Bedia *i. Bak:* Bedayi.

Bedihî *s.* Belli, meydanda.

Bedihiyat *i.* İsbata muhtaç olmıyacak kadar açık şeyler.

Bedir *i.* Ayın daire şeklinde olan hali. Dolunay.

Begonyagiller *i.* (Bot.) Begonya çiçeği fasilesi.

Beğence *i.* Takriz. Bir kitaba yazılan medih.

Beğendi *i.* Bir nevi etli patlıcan yemeği.

Beğendirmek *f.* Birine birçok şeylerin içinden birini seçtirmek. Makbule geçecek bir iş yapmak.

Beğenik *s.* Makbul.

Beğenilmek *f.* Hoşa gitmek. Seçilmek.

Beğeniş *i.* Seçme, tercih.

Beğenme *i.* Beğeniş. Tasvip.

Beğenmek *f.* İyi bulmak, kabul etmek. Seçmek.

Beğenmeme *i.* Ademi tasvip.

Behane, Bahane *i.* Boş sebep. Asılsız özür.

Behemehal *h.* Herhalde, ne olursa olsun, mutlaka: *vazifeyi behemehal yapmalı.*

Beher *s.* Her, herbiri: *beher arşınına bir lira verdim.*

Behey *n.* Hey; Ey be: *behey adam ne bakarsın!*

Behime *i.* Canavar, hayvan.

Behimî *s.* Hayvanca.

Behişt *i.* Cennet.

Behre *i.* Pay, hisse, bilgi, yordam.

Behreli *s.* Kıymetli. Bilgili. Yordamlı.

Behresiz *s.* Bilgisiz. Yordamsız.

Behş *i.* Şaşma, hayret.

Beis *i.* Zarar, mahzur.

Bej *s.* Sarımtırak renk.

Beka, Baka *i.* Bulunduğu halde kalma, devam. — *bulmak f.* Olduğu gibi kalmak.

Bekâr *i.* Evlenmemiş erkek, yatı mekteplerinde pazar geceleri de mektepte kalan talebe. — *odası i.* Han odası.

Bekâret *i.* Kızlık.

Bekârlık *i.* Bekâr olma.

Bekaya *i. Bak:* bakıye. Tahsil olunmayıp ertesi seneye kalan vergi. Askerliğe geç alınan efrat.

Bekçi *i.* Bir şeyi bekleyip koruyan adam.

Bekem *s.* Sağlam, muhkem.

Bekit *i.* Tesis, vakıf.

Bekiten *s.* Vakfeden.

Bekleme *i.* Beklemek işi. — *odası i.* Dairelerde intizar odası.

Beklemek *f.* Bir şeyin olmasını veya gelmesini ummak, gözlemek.

Beklenilmek *f.* Gözlenmek. Gözlenilmek. Umulmak.

Beklenmek *f. Bak:* Beklenilmek.

Bekleşmek *f.* Birlikte beklemek.

Bekletmek *f.* Beklemeğe sebep olmak. Bekçi komak.

Bekri *s.* Sarhoş.

Bekrilik *i.* Sarhoşluk.

Bektaşi *i.* Hacı Bektaş Velinin tarikatına mensup dervîş. *c.* Kaygısız.

Bel *i.* İnsan bedeninin göğsü ile karnın arası. Sırt, arka. Dağlar arasındaki geçit.

Bel *i.* Ayakla basılıp yere batırarak toprağı kazmağa yarar çiftçilik aleti (aygıtı).

Belâ *i.* Tasa. Afet. Ağır iş.

Belâğat *i.* Düzgün, güzel ve hale en uygun olarak söyleme.

Belâhet *i.* Ahmaklık.

Belâlı *s.* Sıkıntılı. *i.* Orospunun dostu.

Bel bel *s.* Aptalca.

Bel bölgesi (Bio.) Nahiyei kataniye.

Belde *i.* Şehir.

Beldek *i.* Alâmet. Belgi.

Beledî *s.* Şehirli. Şehre, belediyeye mensup.

Belediye *i.* Uray. Bir şehrin düzgünlüğüne ve temizliğine bakan idare. — *meclisi i.* Belediye işlerine bakmak için azası halk tarafından seçilen heyet.

Beleş *h.* Bedava, caba.

Beleşçi *s.* Bedavacı.

Belge *i.* Delil, vesika.

Belgelemek *f.* Tevsik etmek.

Belgeler saklağı *i.* Evrak hazinesi.

Belgem *i.* İlâm.
Belgi *i.* Alâmet, işaret.
Belgin *s.* Meşhur.
Belgit *i.* Senet.
Beli *e.* Evet.
Beliğ *s.* Belâğatle ifade olunan söz ve böyle düzgün söz söyliyen.
Belin *i.* Korku, haşyet.
Belinlemek *f.* Ürkmek, haşyete uğramak.
Belirgi *i.* Tebarüz.
Belirgin *s.* Bâriz, meydanda. Mütemeyyiz.
Beliriş *i.* Belirme.
Belirli *s.* (Mat.) Muayyen.
Belirme *i.* Belirmek işi.
Belirmek *f.* Belli olmak, meydana çıkmak. Tecelli etmek.
Belirsiz *s.* Belli olmıyan.
Belirti *i.* (Bio.) Âraz. Emare.
Belirtme *i.* (Mat.) Tayin.
Belirtmek *f.* (Mat.) Tayin etmek.
Belkemiği *i.* Enseden kuyruksokumuna kadar uzanan kemik. Omurga.
Belki *h.* İhtimal, olabilir, umulur: *belki gelir belki gelmez.*
Belleme *i.* Bellemek işi. At eyerinin altına konan keçe.
Bellemek *f.* Öğrenmek. Ezberlemek. Zannetmek. Bel ile kazmak.
Bellenmek *f.* Öğrenilmek. Bel ile kazılmak.
Belleten *i.* Bülten.
Belli *s.* Meydanda. Muayyen. — *belirsiz h.* Güçlükle görülebilen.
Belli başlı *s.* Belirtili, önemli.
Beloğukluğu *i.* İdrar yolunda hasıl olan bir (yangı) iltihap.
Bembeyaz *s.* Çok beyaz.
Bemol *i.* Sesin yarım perde indirilmesini bildirir bir musiki tabiri.
Ben *zm.* (Şahsî zamirin müfret mütekellimi) kendim, şahsım, özüm.
Ben *i.* Yüzde veya vücutta benek.
Bence *h.* Bana kalırsa: *bence bu daha güzeldir.*
Bencil *s.* Hotbin. Hotkâm.
Bende *i.* Kul, köle.
Bendegân *i.* Bendeler.
Bendeniz *h.* Büyüklere karşı kendini küçük göstermek için ben yerine kullanılır: *bendeniz arzettim.*
Bender *i.* Ticaretgâh, büyük iskele.
Bendetmek *f.* Bağlamak. Kendine çekmek.
Benek *i.* Ben gibi leke.
Beneksiz *s.* Beneği olmıyan.
Bengi *s.* Ebedi, kalıt.
Bengileme *f.* Ebedileştirmek.
Bengilik *i.* Ebedilik.
Bengisu *i.* Abıhayat.
Beniâdem *i.* Ademoğlu, insanlar.
Beniisrail *i.* İsrail oğulları. Yahudiler.
Benimsemek *f.* Kendinin olmıyan şeyi kendine maletmek.
Beniz *i.* Çehre, yüz. — *atmak f.* Benzi solmak.
Benli *s.* Beni olan.
Benlik *i.* İnsanın kendi varlığı, şahsiyeti. Kendine çok ehemmiyet veriş, kibir.
Bent *i.* Bağlama. Celbetme. Rabıta. Boğum. Fıkra, madde. Suyu biriktirmek için yapılan set. Makale, bahis.
Benzek *i.* Taklit. Benzetme şey.
Benzeme *i.* Benzemek işi.
Benzemek *f.* Bir şeyin uyarı olmak. Tıpkı onun gibi olmak. Uymak.
Benzer *s.* Mümasil.
Benzeşik *s.* İki taraflı benzeyen, müteşabih.
Benzeşim *i.* İki taraflı benzeyiş, teşabuh.
Benzetilmek *f.* Uyarı yapılmak. Onun gibi yapılmak. Taklit edilmek.
Benzetiş *i.* Teşbih.
Benzetme *i.* Benzetmek işi.
Benzetmek *f.* Bir şeyi diğer bir şey gibi yapmak. Taklit etmek, aynını yapmak.
Benzeyiş *i.* *Bak:* Benzeme.
Benzin *i.* Madenkömürü katranından çıkan uçucu ve parlayıcı mayi.
Ber *i.* Kara, denizin tersi.
Beraber *z.* Birlikte bulunan. Müsavi. Bir hizada olan.
Beraet *i.* Aklanma. İlişiksizlik. Bir davanın neticesinde ilişiksiz çıkma.
Berat *i.* Nişan, rütbe, imtiyaz verildiğine veya vergiden istisna olunduğuna dair verilen ferman. — *gecesi i.* Hazreti Muhammede peygamberliğin bildirildiği Şaban ayının on beşine rastgelen kandil günü.
Berbat *s.* Pis. Kötü, harap.
Berber *i.* Sakal tıraş edip ve saçı kesip düzelten perükâr. Afrikanın şimalinde bulunan büyük bir kavim.
Berberî *s.* Berber kavmine mensup.
Berberlik *i.* Berberin san'atı.
Berdevam *s.* Sürek üzre, devam üzere olan, süren: *İşimde berdevamım.*
Bere *i.* Vurma, incitme gibi bir şey neticesi bedenin bir tarafında hâsıl olan çürük, pek hafif yara.
Bere *i.* Sipersiz gemici ve mektepli kasketi.
Bereket *i.* Nimet. Bollık. — *versin h.* Çok şükür manasına kullanılır: *düştüm, bereket versin bir yerim incinmedi.*
Berelemek *f.* Bere hâsıl etmek.
Berelenmek *f.* Bere peyda etmek.
Bergamot *i.* Portakal cinsinden güzel kokulu bir

meyva.

Bergüzar *i.* Andaç. Yadigâr olarak verilen hediye.

Berhava *i.* Havaya fırlama. Ziyan olma.

Berhurdar *s.* Mutlu. Çalışmanın veya bir hayır işinin mükâfatını elde etme. *Berhurdar olmak:* Onmak.

Berhurdarlık *i.* Mutluluk. Berhurdar oluş.

Beri *i.* Ötenin tersi, yakın. *Beri gel, yakına gel.*

Beri *s.* Kurtulmuş, aklanmış.

Beriki *s.* Yakındaki.

Berilik *i.* Beraet.

Berk *i.* Şimşek.

Berk *i.* Yaprak.

Berkarar *s.* Yerleşmiş, devamlı.

Berkem *s.* Müstahkem.

Berkitmek *f.* Kuvvetlendirmek.

Berklik *i.* Sağlamlık. Rasanet.

Berrak *s.* Duru. Pek parlak. Bulanık olmıyan. Bulutsuz.

Berraklaşmak *f.* Durulaşmak. Berrak olmak.

Berraklaştırmak *f.* Berrak yapmak. Durulaştırmak.

Berrî *s.* Karaya mensup, bahrî karşılığı.

Berriye *i.* Kara kuvveti. Çöl, sahra.

Bertaraf *s.* Savulan, bir tarafa bırakılan: *şakâ bertaraf, ciddî konuşalım.* — *etmek f.* Ortadan kaldırmak.

Berzah *i.* Kıstak. İki karayı biribirine bağlayan ve iki denizi biribirinden ayıran dar dil. *c.* Sıkıntılı yer, cehennem.

Besa *i.* Kavgalı Arnavutlar arasında yapılan barışıklık.

Besalet *i.* Yiğitlik.

Besbelli *s.* Pek belli, çok açık.

Besi *i.* Hayvan semirtecek yer. Bir şeye istenilen duruşu vermek için etrafına konulan şey.

Besidoku *i.* (Bot.) Tohumun içinde "embriyon" u. (Rüşeymi) çevreliyen kısım. Süveyda.

Besili, besli *s.* Semirtilmiş, semiz.

Besin *i.* (Bio.) Gıda, yiyecek.

Besiörü *i.* (Bot.) Besidoku.

Besisuyu *i.* (Bot.) Usare.

Beslem *i.* İaşe.

Besleme *i.* Semirtme. Evlâtlık kız.

Beslemek *f.* Yiyeceğini bulup vermek. Semirtmek. Etrafını doldurmak.

Beslenme *i.* Beslenmek işi.

Beslenmek *f.* Yiyip içmek. Semirmek.

Besletmek *f.* Yiyeceğini buldurup verdirmek. Semirtmek.

Besmele *i.* Bismillâh cümlesi. Başlangıç.

Beste *s.* Bağlanmış. *i.* Bir musiki parçasının havası, makamı.

Bestekâr *i.* Manzumelere makamı uyduran musikişinas.

Bestelemek *f.* Bir manzumeye makam ve ahenk uydurmak.

Besteli *s.* Makam ve ahengi olan nazım.

Beş *i.* Dört ile altı arasındaki sayı.

Beşaret *i.* Müjde.

Beşaşet *i.* Güleryüzlülük.

Beşbıyık *i.* Muşmula.

Beşer *s.* Herbirine veya her defasında beş.

Beşer *i.* Adam, insan.

Beşere *i.* Derinin dış tabakası. Dış deri.

Beşerî *s.* İnsana mahsus.

Beşeriyet *i.* İnsanlık.

Beşik *i.* Küçük çocukları içine yatırıp salladıkları tahtadan küçük karyola.

Beşinci *s.* Dördüncüden sonra gelen.

Beşli *s.* Beş tane olan.

Beşlik *s.* Beş kuruş v.s. değerinde.

Beşuş *s.* Güleryüzlü.

Bet *i.* Yüzün rengi, beniz. Bereket, bolluk.

Bet *s.* Bed. Kötü. Çirkin.

Beter *s.* Daha fena.

Betik *i.* Mektup, kâğıt.

Betke *i.* Makale.

Beton *i.* Çimento, kum ve küçük taşlardan yapılan kaldırım ve duvar.

Betonarme *i.* Betonu demirden çubuklarla sıkıştırılarak yapılan bina.

Bevil *i.* Sidik, siyi.

Bevvap *i.* Kapıcı.

Bey *i.* Bay. Tahsil ve sınıf itibarile ilerigelenlere verilen unvan. Baş, reis. Oyun kâğıdında birli. *Arı — i. i.* Koğanda kumanda eden dişi arı.

Beyaban *i.* Çöl, sahra.

Beyan *i.* Anlatma, demeç.

Beyanat *i.* Demeçler.

Beyanname *i.* Demeç.

Beyaz *s.* Ak. Müsveddenin temize çekilmesi.

Beyazımsı *s.* Akça.

Beyazımtrak *s. Bak:* Beyazımsı.

Beyazlanmak *f.* Ağarmak. beyaz olmak.

Beyazlaşmak *f. Bak:* Beyazlanmak.

Beyazlatmak *f.* Ağartmak.

Beyazlık *i.* Aklık.

Beyefendi *i.* Hürmet makamında eskiden beylere verilen unvan.

Bey'etmek *f.* Satmak.

Beygir *i.* At, yük atı.

Beyhude *s.* Nafile, boş. *h.* Boşyere: *Beyhude uğraşma.*

Beyi *i.* Satma.

Beyin *i.* Duygunun merkezi olan başın içindeki beyaz sinir külçesi, dimağ. *c.* Akıl, zekâ.

Beyincik *i.* Dimağçe.

Beyinli *s.* Akıllı.

Beyinorağı *i.* (Bio.) Miş-

veli **muh.**

Beyinsi *s.* Beyine benzer.

Beyinsiz *s.* Akılsız, budala.

Beyinsizlik *i.* Akılsızlık.

Beyinüçgeni *i.* (Bio.) Dimağ müsellesi.

Beyin zarları (Bio.) Sehaya.

Beyit *i.* İki misradan ibaret manzum söz. Ev.

Bey'iye *i.* Satımlık. Bir satıcının sattığı şey bedelinden aldığı pay.

Beylik *s.* Devlete ait, mirî. *i.* Eski Bey unvanı. Asillik. Bir beyin idaresindeki hükûmet. Prenslik.

Beyn *i.* Ara, aralık, meyan. *z.* Arada, araya: *bu söz beynimizde kalsın.*

Beynelmilel *s.* Arsıulusal, milletler arasında.

Beytutet *i.* Bir yerde geceyi geçirme. Geceleme, bir yerde oturma, ikamet.

Beyyine *i.* Kanıt. Delil. Belge.

Beyza *s.* Ak.

Beyzade *i.* Bey oğlu, asil.

Beyzî *s.* Yumurta biçiminde, uzunca yuvarlak veya münhani.

Bez *i.* Pamuk veya ketenden beyaz veya renkli dokuma. Boyunda, koltuk altı ve kasık gibi yerlerde oynak taneler, gudde.

Bezdirmek. *f.* Usandırmak.

Bezek *i.* Süs.

Bezekçi *i.* Gelinleri süsleyip giydiren kadın.

Bezeksel *s.* Tezyinî, dekoratif.

Bezel *s.* (Bio.) Guddevî.

Bezelye *i.* Nohut cinsinden bir sebze.

Bezemek *f.* Süslemek.

Bezen *i.* Süs.

Bezenmek *f.* Süslenmek.

Bezesten *i.* Bedesten.

Bezgin *s.* Bezmiş, bıkmış.

Bezginlik *i.* Usanç, fütur.

Bezik *i.* Bir çeşit iskambil oyunu.

Bezili *s.* Süslü.

Bezir *i.* Ketentohumundan çıkarılan yağ.

Bezir *i.* Tohum.

Beziryağı *i. Bak:* Bezir.

Bezl *i.* Verme, esirgememe.

Bezletmek *f.* Bol bol vermek. Esirgememek.

Bezm *i.* Meclis. İşret meclisi.

Bezmek *f.* Bıkmak.

Beztüy *i.* (Bio.) Gudde kılları.

Bezzaz *i.* Bez, v.s. dokuma satan tüccar.

Bezzaziye *i.* Bezzaz eşyası. Bezzazlık.

Bıçak *i.* Çelikten yapılan keski aleti.

Bıçakçı *i.* Bıçak yapan ve satan adam.

Bıçaklamak *f.* Bıçakla yaralamak.

Bıçkı *i.* Tahta kesen dişli bıçak. Kumaş v.s. biçmek işi, san'atı.

Bıçkıcı *i.* Bıçkı ile tahta yaran adam.

Bıdaa *i.* Kabiliyet, kudret.

Bıkılmak *f.* Bıkıntı gelmek, usanmak.

Bıkıntı *i.* Usanç, bıkma.

Bıkkın *s.* Usanmış, bezmiş.

Bıkkınlık *i.* Usanma, bıkma.

Bıkmak *i.* Usanmak.

Bıktırmak *f.* Usandırmak.

Bıldır *z.* Geçen sene.

Bıldırcın *i.* Sonbahar mevsiminde avlanan eti lezzetli bir kuş.

Bıngıl bıngıl *s.* Tombul ve salıntılı.

Bıngıldak *i.* Yeni doğan çocuğun başının yumuşak olan yeri.

Bıngıldamak *f.* Hafif oynayıp tepremek.

Bırakılmak *f.* Terkolunmak.

Bırakıt *i.* Tereke, miras.

Bırakma *i.* Bırakmak işi. Talik.

Bırakmak *i.* Elden atmak, elden çıkarmak. Terketmek. Koymak. Birinin yanına emanet etmek. Boşamak. Müsaade etmek. Salıvermek. Talik etmek.

Bıraktırmak. *f.* Terkettirmek.

Bıyık *i.* Üst dudak üzerinde biten kıllar. Asmada ve kabak gibi bazı sebzelerin fidanlarındaki ince ve kıvrık iplik gibi dal.

Bıyıklanmak *f.* Bıyığı gelmek.

Bıyıklı *s.* Bıyığı olan.

Bıyıksız *s.* Bıyığı olmıyan, henüz bıyığı çıkmamış.

Bi *e.* Önüne geldiği kelimenin manasını menfi yapar: *biar (arsız), biedep (edepsiz), biaman (amansız)* v.s.

Biat *i.* Uyma. Bağlanma. Hükûmdarların tebealığını kabul etme.

Bibehre *s.* Behresiz, melekesiz.

Biber *i.* Hindistandan getirilen yakıcı bir bahar. *Kırmızı — i.* Acı ve yakıcı arnavut biberi.

Biberiye *i.* Ballıbabagillerden hekimlikte ve kokuculukta kullanılan bir bitki.

Biberli *s.* Biberi olan.

Bibliyograf *i.* Kitap bilgini.

Bibliyografya *i.* Kitaplar ilmi.

Bibliyomani *i.* Kitap delliği, merakı.

Biblo *i.* Büfe ve masa üzerine konulan süs eşyası.

Biçare *s.* Çaresiz.

Biçilmek *f.* Yarılmak. Kesilmek. Orakla kesilmek.

Biçilmiş *s.* Yarılmış. Hasat edilmiş. — *Kaftan s.* Yerinde, münasip.

Biçim *i.* Şekil, vaziyet. Yakışık.

Biçimli *s.* Yakışıklı.

Biçimsiz *s.* Yakışıksız.

Biçki *i.* Biçmek işi.

Biçme *i.* (Mat, Fiz.) Prisma, menşur.

Biçmek *f.* Kesmek. Yarmak. Hasat etmek.

Biçmesel *s.* (Fiz.) Menşurî.

Biçtirmek *f.* Kestirmek, yardırmak.

Bidar *s.* Uyanık.

Bidarlık *i.* Uyanıklık.

Bid'at *i.* İslâmlığın yayılması zamanında mevcut olmayıp sonraları icat olunan şeyler.

Bidayet *i.* Başlangıç, ibtida.

Bidayeten *h.* İlkin.

Bidon *i.* Gaz ve benzin tenekesi.

Biftek *i.* Izgarada pişirilmiş sığır eti.

Bigâne *s.* Yabancı. Lâkayt. İlgisiz.

Bigayrihakkın *h.* Haksızlıkla, nahak yere: *Bigayrihakkın ceza yedi.*

Bihakkın *h.* Hakkile, lâyıkı veçhile: *bu işle bihakkın uğraştım.*

Bihude *Bak:* Beyhude.

Bihuş *s.* Baygın, akılsız.

Bihuşluk *i.* Bayginlik.

Bihuzur *s.* Rahatsız.

Bikarbonat *i.* Hamızı karbon milhleri.

Bikes *s.* Kimsesiz.

Bikir *i.* Kızlık, bekâret.

Bilâd *i.* Beldeler, şehirler.

Bilâhara *z.* Sonra: *ben bilâhara gelirim.*

Bilâistisna *s.* İstisnasız.

Bilâkis *z.* Aksine, zıddı olarak.

Bilârdo *i.* Etrafı çerçeveli bir masa içinde bulunan yuvarlaklar ve bu yuvarlaklara dokundurulan değneklerle oynanan bir oyun.

Bilâvasıta *s.* Dolaysız (Vergiler için).

Bilcümle *s.* Hep, bütün.

Bildik *s.* Bilinen, yabancı olmıyan, aşina.

Bildirilmek *f.* Anlatılmak. Haber verilmek.

Bildirim *i.* Beyanname.

Bildirmek *f.* Anlatmak, haber vermek. Beyan etmek.

Bile *z.* Beraber, birlikte. *e.* Dahi: *hattâ bu bile yanlış.*

Bileği *i.* Kesici şeyleri bilemeğe mahsus alet.

Bileğitaşı *i. Bak:* Bileği.

Bilek *i.* Elin kola birleştiği oynak.

Bilemek *f.* Kesici aleti bileğitaşına veya çarka tutup keskinletmek.

Bilenmek *f.* Taşa sürülerek, çarka tutularak keskin olmak.

Bileşik *s.* (Kim.) Mürekkep.

Bileşikgiller *i.* (Bot.) Mürekkebe.

Bileşim *i.* (Kim.) Terekküp.

Bileşke *i.* (Fiz.) Muhassala.

Bileşmek *f.* (Kim.) Terekküp etmek.

Bilet *i.* Bir yere gitmek ve bir şeye binmek için ücret karşılığında alınan kâğıt.

Biletçi *i.* Bilet veren adam.

Biletmek *f.* Taşa veya çarka sürülüp keskin etmek.

Bilezik *i.* Kadınların süs için bileklerine taktıkları halka. Kuyunun ağzına konulan delikli taş.

Bilge *i.* Çok bilgin, allâme.

Bilgi *i.* Malûmat, ilim.

Bilgiç *s.* Malûmat satan. Bilgi taslıyan.

Bilgilenmek *f.* Bilgi edinmek.

Bilgiler *i.* Malûmat.

Bilgili *s.* Malûmatlı.

Bilgin *i.* Âlim, malûmatlı.

Bilgisiz *s.* Bilgisi olmayan. Malûmatsız.

Bilgisizlik *i.* Cahillik.

Bilhassa *h.* Hususile, alelhusus: *bu işe bilhassa ben önayak oldum.*

Bilim *i.* Malûmat, irfan.

Bilimli *s.* Arif.

Bilinçaltı *i.* Altbilinç. Tahteşşuur.

Bilinen *s.* Malûm.

Bilinmedik *s.* Meçhul.

Bilinmek *f.* Tanınmak. Makbule geçmek.

Bilinmez *s.* Meçhul.

Bilinmezlik *i.* Meçhuliyet.

Bilirkişi *i.* Bir işten iyi anlıyan. Ehli hibre.

Biliş *i.* Bilme.

Bilişmek *f.* Tanışmak.

Bilit *i.* İlân.

Bilitmek *f.* İlân etmek.

Billûr *i.* Elmas gibi parlak ve şeffaf taş ve buna benzetilerek yapılan cam, elmastraş.

Billûrlaşmak *f.* Tebellür etmek.

Bilme *i.* Bilmek işi.

Bilmece *i.* Bir şeyi karışık ve şaşırtıcı olarak anlatmak için düzülmüş söz, muamma.

Bilmedik *s.* Bilmiyen, bilinmiyen.

Bilmek *f.* Bir şey hakkında malûmatı olmak. Öğrenmek. Tanımak. Hatırlamak. Zannetmek. Mes'ul tutmak. Şüphelenmek.

Bilmezlenmek *f.* Bilmez görünmek, tecahül etmek.

Bilûmum *h.* Hepsi, umumen.

Bin *s.* On kere yüz, dokuz yüz doksan dokuzdan bir fazla.

Bina *i.* Yapı yapma. Dayama. Yapı.

Binaberin *h.* Ondan dolayı. Bundan ötürü. Binaenaleyh: *çalışıyorum, binaberin ben muvaffak olacağım.*

Binaen *h.* Dayanarak, istinat ederek: *Teşkilâtı Esasiye kanununa binaen Türkiye Cümhuriyettir.*

Binaenaleyh *h.* Bunun üzerine, ondan dolayı: *yüzme*

bilirim, binaenaleyh denizden korkarım.

Binbaşı *i.* Bir tabur askere kumanda eden zabit.

Binbaşılık *i.* Binbaşı rütbesi.

Bindebir *s.* Çok nadir.

Bindirmek *f.* Araba, gemi, at gibi şeylerin üzerine çıkarmak. Sandal, araba v.s. hakkında çarpmak.

Bincfsihi *h.* Bizzat, kendisi.

Binek *s.* Binmeğe mahsus olan.

Binektaşı *i.* Ata binmek için üstüne çıkılan taş.

Biner *s.* Herbirine veya her defasında bin.

Binici *i.* Ata binmeye alışık adam, süvari.

Binicilik *i.* Süvarilik.

Binilmek *f.* Üstüne çıkılmak.

Bininci *s.* Bin derecesinde olan.

Biniş *i.* Binme. Sarıklıların giydikleri geniş cüppe.

Binlik *s.* Bin kuruş v.s. değerinde olan. *i.* Bin dirhem alan şişe.

Binme *i.* Binmek işi.

Binmek *i.* Hayvanın üstüne çıkmak, arabanın içine girmek. Bir şeyin üstüne çıkmak.

Bir *i.* Sayının en küçüğü. Tek. Müsavi. — *düziye h.* Mütemadiyen.

Bira *i.* Arpasuyu ve ömerotundan yapılan içki.

Birader *i.* Erkek kardeş.

Biraderane *s.* Kardeşçe.

Birahane *i.* Bira içmeğe mahsus yer.

Biraz *h.* Azıcık, az vakit. — *evvel h.* Deminden: *biraz evvel yedim.*

Bircilik *i.*(Fel.) Varlığı yalnız bir şeyde bulan meslek. Monizm.

Birçok *h.* Hayli, çok miktar: *birçok yazı yazdım.*

Birden *h.* Bir defada. Birlikte, beraber.

Birdenbire *h.* Ansızın.

Birebir *s.* Hiç yanılmaz, muhakkak: *bu ilâç başağrısına birebirdir.*

Birer *h.* Bir bir sayarak. Teker teker.

Bireşim *i.* Terkip, sentez.

Birey *i.* Fert.

Bireyler *i.* Efrat.

Bireylik *i.* Ferdiyet.

Bireysel *s.* Ferdî.

Biri *zm.* Birisi. Bir kimse.

Biricik *s.* Yalnız, bir tane.

Birikinti *i.* Birikmekten hâsıl olan şey.

Birikme *i.* Birikmek işi.

Birikmek *f.* Toplanmak, yığılmak.

Biriktirmek *f.* Toplamak.

Birinci *s.*İlk, evvel, evvelki. En başlı. Sınıfbaşı.

Birisi *zm.* Biri.

Birkaç *h.* Az ve sayısı belli olmıyan miktarda.

Birleşim *i.* Bir meclisin bir gün içinde toplanmaları. İnikat.

Birleşmek *f.* Bir olmak, toplanmak, içtima, inikat etmek. Uyuşmak.

Birleştirmek *f.* Bir yere getirip bir etmek. Uyuşturmak.

Birli *i.* Bir rakamı yazılı olan: İskambilde as, aso.

Birlik *i.* Bir ve tek olma. İçtima, cemiyet, klüp, dernek. *s.* Uyuşmuş, anlaşmış.

Birlikte *h.* Beraberce. Müştereken.

Birsam *i.* Varsanı, hallüsinasyon.

Bir şeye benzetmek *f.* Oldukça iyi bir hale koymak.

Birtakım *h.*Bazı, bir kısım.

Biset *i.* Tanrı tarafından gönderilme, mebusluk.

Bisiklet *i.* Biribiri arkasında iki tekerlekli, ayakla yürüyen araba, velosipet.

Bismillâh *i.* Besmelenin ilk kelimesi.

Bisturi *i.* Cerrah bıçağı.

Bit *i.* Pis adamların baş ve üstlerinde hâsıl olan küçük böcek, kehle.

Bitabî *i.* Kuvvetsizlik.

Bitap *s.* Kuvvetsiz.

Bitaraf *s.* Hiçbir tarafla uyuşuk olmıyan, bir tarafa meyletmiyen, tarafsız.

Bitek *s.* Mümbit.

Biteksiz *s.* Mümbit olmıyan.

Bitevi *s.* Bütün. *h.* Bir düziye, boyuna.

Biteviye *h.* Bir düziye.

Bitik *s.* Bitmiş, harap olmuş, ümitsiz.

Bitirim *i.* Bitirme, son.

Bitirme *i.* Bitirmek işi. *s.* Götürü, kesme.

Bitirmek *f.* Sona erdirmek. Tamamlamak, tüketmek.Mahvetmek, kuvvet bırakmamak. Tohumun filizlenip topraktan dışarı çıkmasına sebep olmak.

Bitişik *s.* Biribirine dokunacak surette yaklaşmış, muttasıl.

Bitişmek *f.* Biribirine dokunacak surette yaklaşmak, kavuşmak.

Bitki *i.* Yerden biten ağaç, ot v.s. canlı mahlûklar, nebat.

Bitkimsi *s.* Nebata benzer.

Bitkin *s.* Bitmiş.

Bitkisel *s.* Nebatî.

Bitlemek *f.* Bitleri toplayıp kırmak.

Bitlenmek *f.* Kendi bitini ayıklayıp kırmak. Vücudünde bit hâsıl olmak.

Bitli *s.* Üstünde bit bulunan.

Bitme *i.* Bitmek işi.

Bitmek *f.* Sona ermek, tamamlanmak.Tükenmek, mahvolmak. Bozulmak. Yorulup kalmak. Fütur getirmek. Şaşmak, çok sevmek. Tohum yerden çıkmak.

Bitpazarı *i.* Eski elbise ve eşya satılan çarşı.

Bittabi Tabiî olarak, şüp-

hesız.

Bitüm *i.* Madenî zift.

Bityeniği *i.* Gizli ayıp.

Biyocoğrafi *i.* (Bio.) Yaşalabetim.

Biyoloğ *i.* Hayat ilmi bilgini.

Biyoloji *i.* Canlı mahlûkların hayatından bahseden ilim.

Biz *zm.* Ben zamirinin cem'i: *biz geldik.*

Biz *i.* Kunduracı ve saraçların iğneyi geçirecekleri yeri delmeğe mahsus tahta saplı sivri demirden alet.

Bizar *s.* Bıkmış, usanmış.

Bizmut *i.* İshali kesen beyazımtrak bir toz.

Bizzat *h.* Kendi. *Bizzat gittim:* Kendim gittim.

Blenoraji *i.* Belsoğukluğu.

Blokhavz *i.* Siper, sığınacak yer.

Bloknot *i.* Not defteri.

Blöf *i.* Aldatma, gözdağı.

Bluz *i.* Kadınların giydikleri ipek v.s. den yapılan iç ceketi.

Boa *i.* Büyük yılan. Kadınların kürk sargısı.

Bobin *i.* Üzerine elektrik kablo veya teli sarılan içi boş makara. Bu şekilde olan kâğıt, kablo v.s. yuvarlağı.

Boca *i.* Devirme, aktarma.

Bocalamak *f.* Gemi sağ tarafa dönmek. *c.* Söz söylerken şaşırmak.

Bocurgat *i.* Ağır şeyleri kaldırmak ve yukarı çekmek için kullanılan alet.

Bodoslama *i.* Geminin başında ve kıçında omurgaları tutmak üzere dikilen ağaç veya demir, omuzluk direği.

Bodrum *i.* Binanın yeraltında mahzen gibi kullanılmak üzere yapılan yer, izbe.

Bodur *s.* Pek kısa boylu ve kalın gövdeli.

Bodurluk *i.* Boysuzluk.

Boğa *i.* Sığır aygırı.

Boğak *i.* (Hk.) Anjin, hunnak.

Boğaz *i.* Ağzın içinde yenilen ve içilen şeyi mideye göndermeğe mahsus delik, gırtlağın yukarısı. Herşeyin dar ve boğuk yeri. İki dağ arasındaki dar geçit, derbent. İki kara arasındaki dar deniz. *c.* Yiyecek, azık.

Boğazkesen *i.* Su ile beraber olan hisar, boğazdan geçmeyi kesmek için sahilde yapılan kale ve tabya.

Boğazlamak *f.* Boğazdan kesmek.

Boğazlaşmak *f.* Birbirini boğazlamak.

Boğazlı *s.* Çok yiyen, iştahlı.

Boğazlıyan *i.* Batakhane.

Boğazsız *s.* İştahsız.

Boğmaca *i.* Çocuklarda olan çok öksürtücü bir hastalık.

Boğmak *i.* Boğum yeri.

Boğmak *f.* El veya iple çekip sıkmak. Soluğunu kesmek için boğazını sıkmak. Suya daldırıp öldürmek. *c.* Bunaltmak. Daldırmak.

Boğmaklı *s.* Boğum boğum olan. *i.* Güzel öter ve toygara benzer bir kuş.

Boğuk *s.* Boğulmuş. Boğulmakta olan bir adamın sesi, kısık ses.

Boğukluk *i.* Boğuk oluş.

Boğulmak *f.* Sıkılmak veya suya batmak suretile boğazı tıkanıp soluk alamıyarak ölmek. *c.* Zor nefes almak. İçi sıkılmak.

Boğum *i.* Boğulmuş yer. Kemiklerin oynak yeri, mafsal (oynak). Kumaş ve saz gibi şeylerin düğüm yeri ve bunlar arasında kalan kısım.

Boğumlu *s.* Boğum boğum olan.

Boğun *i.* Kubbe ve tavanlarda dumanı çekmeğe mahsus delik.

Boğuntu *i.* Boğulma. Dolandırma, çarpma. — *ya getirmek f.* Dolandırmak. — *yeri i.* Batakhane.

Boğunuk *s.* Tannan olmıyan, çınlamsız. *Bak:* Boğuk. Hava ve ışık almıyan yer.

Boğuşmak *f.* Biribirinin boğazına sarılmak.

Bohça *i.* Eşya sarmağa mahsus dört köşeli kumaş, böyle bir kumaşa sarılmış eşya.

Bohçaböreği *i.* Bir nevi börek.

Bohçacı *i.* Gezerek kumaş v.s. satan.

Bohçalamak *f.* Bohçaya sarmak.

Bok *i.* İnsan ve hayvan tersi. Pislik, murdarlık.

Boklamak *f.* Kirletmek.

Boklaşmak *f.* Fenalaşmak.

Boklatmak *f.* Pisletmek.

Bokluk *i.* Fenalık. Gübrelik, çöplük.

Boks *i.* Yumruk güreşi.

Boksör *i.* Boks oynıyan.

Bol *s.* Geniş, çok.

Bollanmak *f.* Genişlemek, bereketli olmak.

Bollaşmak *f.* Genişlemek. Bereketlenmek.

Bollatmak *f.* Genişletmek. Çoğaltmak.

Bolluk *i.* Genişlik. Çokluk, bereket.

Bolşevik *i.* Ferdin mülkiyeti yerine müşterek mülkiyet taraftarı, komünist. Rus hükûmetinin idare şekli.Soviyet.

Bolşevizm *i.* Bolşeviklerin mesleki, komünism.

Bomba *i.* İçi barut v.s. patlayıcı maddelerle dolu ve fitilli kumbara, dinamit.

Bombacı *i.* Bomba atan asker.

Bombardıman *i.* Bomba ile hücum etme, topa tutma.

Bomboş *s.* Büsbütün boş.

Bonbon *i.* Şekerleme.

Boncuk *i.* Süs ve bazan

nazar değmemesi için kullanılan ortası delik camdan renkli küçük halka.

Bonjur *i.* Günaydın sözünün frenkçesi. Etekleri değirmi bir nevi uzun ceket.

Bono *i.* Tüccar senedi.

Bonservis *i.* İyi ve doğru hizmet vesikası.

Bonsuvar *i.* Tünaydın sözünün frenkçesi. Vakitler hayrolsun.

Bor *i.* Çorak yer.

Bor *i.* Basit cisimlerden biri.

Bora *i.* Pek şiddetli rüzgâr, fırtına.

Boraks *i.* Alçıtaşı.

Borani *i.* Pirinçli sebze yemeği.

Borasit *i.* Maden, tenkârlı manezya.

Borazan *i.* Askerde boru ile emir bildiren nefer, ve bu işte kullanılan boru.

Borazanbaşı *i.* Her kıt'ada borazanları idare eden asker.

Borcetmek *f.* Ödünç para almak.

Borç *i.* Ödünç. Vazife.

Borçlanmak *f.* Borca girmek.

Borçlu *s.* Verecekli.

Borda *i.* Geminin dış yanı.

Bordro *i.* Maaş ve hesap cetveli.

Bornoz, Bornuz *i.* Banyo havlusu. Arapların bürnus dedikleri geniş cübbe.

Borsa *i.* Kambiyo, zahire, hayvan v.s. alım satım yeri.

Boru *i.* İçi boş üstüvane. Nefesle çalınır bir çalgı aleti.

Boruçiçeği *i.* Boruya benzer bir çiçek.

Bos *i.* "Boy,, la kullanılır ve ifadeye kuvvet verir: *Boylu boslu.*

Bostan *i.* Sebze bahçesi. Kavun ve karpuz.

Bostancı *i.* Bahçıvan. Eski Türk ordusunda bir sınıf asker.

Boş *s.* İçinde kimse ve bir şey olmıyan. Manasız, beyhude. Münhal. — *durmak f.* Bir işte olmamak.

Boşalmak *f.* İçindeki dışarı çıkmak. Akmak.

Boşaltaç *i.* (Fiz.) Boşluk tulumbası.

Boşaltı *i.* (Bio.) İfrağ.

Boşaltım *i.* (Bio.) İfrağ.

Boşaltmak *f.* Bir şeyin içindekini çıkarıp boş bırakmak. Bir kaptan başka kaba aktarmak.

Boşamak *f.* Karısını bırakmak.

Boşanmak *f.* Kurtulmak. Akmak. "Karı, koca hakkında" ayrılmak.

Boşatmak *f.* Akıtmak. Boş bıraktırmak.

Boşboğaz *s.* Geveze.

Boşboğazlık *i.* Boşboğazın hali.

Boş bulunma *i.* Gaflet.

Boşgezen *i.* İşsiz, serseri.

Boş kalmak *f.* İnhilâl etmek.

Boşlamak *f.* Bırakmak, vazgeçmek.

Boşluk *i.* İçinde bir şey olmamaklık. Açıklık. (Fiz.) Halâ.

Boşnak *s.* Bosnalı.

Boşta *s.* İşsiz, açıkta.

Boşuboşuna *h.* Boş yere.

Boşuk *i.* Çalışma durgusu, tatil.

Boşuklamak *f.* Çalışmayı durdurmak, tatil etmek.

Boşuna *s.* Nafile, beyhude: *boşuna yorulma.*

Bot *i.* Uzun konçlu potin.

Boy *i.* Uzunluk. Yükseklik. Oymak. — *atmak i.* Boy salvermek. — *bos i.* Kılık kıyafet.

Boya *i.* Eşyaya renk vermek için kullanılan madde.

Boyacı *i.* Boya yapan ve satan, eşyaya boya süren.

Boyahane *i.* Boyacı dükkânı.

Boyalamak *f.* Boya sürmek.

Boyalanmak *f.* Boya sürülmek.

Boyalatmak *f.* Boya sürdürmek.

Boyalı *s.* Boya sürülmüş, renkli.

Boyama *i.* Boyamak işi. *s.* Boyanmış.

Boyamak *f.* Boya sürerek veya boyaya batırarak, renk vermek.

Boyanmak *f.* Boya vurulmak.

Boyar madde *i.* (Kim.) Maddei mülevvine.

Boyatmak *f.* Boya sürmek.

Boyayıcı *s.* Boyıyan. Göz — *s.* Sahtekâr. Büyücü.

Boykot *i.* Alışverişi kesme.

Boylam *i.* (Ast.) Tul derecesi.

Boylamak *f.* Uzanmak, gitmek.

Boylanmak *f.* Boy atmak.

Boylatmak *f.* Uzatmak, boy kazandırmak.

Boylu *s.* Boyu olan, uzun.

Boynuz *i.* Bazı hayvanların başlarında silâh yerine kullandıkları uzun, sivri veya kıvrık kemik. — *takmak f.* Pezevenklik yapmak.

Boynuzlu *s.* Boynuzu olan. *c.* Pezevenk.

Boyotu *i.* Çimen denilen bahar.

Boysuz *s.* Kısa boylu.

Boyun *i.* Gövdeyi başa bağlıyan düzgü. Bazı kapların dar ve uzun olan yukarı kısmı.

Boyuna *h.* Durmaksızın : *bu su boyuna akar.*

Boyuna *h.* (Fiz.) Tulanî.

Boyunbağı *i.* Kıravat, boyuna bağlanan bağ.

Boyunduruk *i.* Çift süren ve araba çeken öküz ve mandaların boyunlarına geçirilen ağaç çerçeve.

Boyut *i.* (Mat.) Buut.

Boz *s.* Kül renginde olan.

Boza *i.* Ekşimiş darı hamurundan yapılan içki.

Bozarmak *f.* Boz rengini almak.

Bozca *s.* Bozumsu.

Bozdurmak *f.* Bozmağa sebep olmak. Parayı ufaklatmak.

Bozgun *s.* Bozulmuş. Perişan. Mağlûp. *i.* Bozulma, perişanlık. Yenilmeklik.

Bozgunluk *i.* Yeniliş.

Bozkır *i.* (Bot.) Sitep.

Bozma *i.* Fesih.

Boz madde (Bio.) Beyindeki külrengi madde, cevheri sincabî.

Bozmak *f.* Düzenini gidermek. Harap etmek. Parayı ufalamak. *Ağız — f.* Fena söz söylemek. *Aklını — f.* Çıldırmak. *Bağ — f.* Üzümleri toplamak. *Kız — f.* Kızın kızlığını gidermek.

Bozrak *s.* Bozumsu.

Bozuk *s.* Bozulmuş. İşlemez. Yıkılmış. Tertipsiz. Ekşimiş, kokmuş. Ufak para.

Bozukdüzen *s.* Tertipsiz.

Bozukluk *i.* Fesat.

Bozulmak *f.* Düzgünlüğünü kaybetmek. İşlemez olmak. Çürümek, kokmak. Utanmak. Zayıflamak. İnhilâl etmek.

Bozum *i.* Bozma.

Bozumca *i.* Bir cins kertenkele.

Bozuntu *i.* Bozgunluk. Dökün tü.

Bozuşmak *f.* Ara açılmak.

Bozuşturmak *f.* Aralarını açmak.

Bozuşuk *s.* Arası açılmış.

Bozuşukluk *i.* Ara açıklığı, dargınlık.

Bozut *i.* Ara açma. Nifak, mefsedet.

Bozutçu *s.* Nifakçı, ara açan.

Böbrek, Böğrek *i.* Belkemiğinin iki tarafında ve midenin altında yumurta büyüklüğünde sidik (siyme) yapan iki iç âzası (dikesi).

Böbürlenmek *f.* Azamet satmak.

Böcek *i.* Arı, karınca, bit v.s. gibi küçük hayvan, haşere.

Böcekçil *i.* (Bio.) Böcek yiyen. Âkilülhaşarat.

Böcekkabuğu *i.* Yeşil ile mavi arasında güzel ve parlak bir renk.

Böğür *i.* Bedenin koltuk ile oyluk arasında iki yanı.

Böğürdek *i.* Bir çeşit bülbül.

Böğürmek *f.* (Sığır, manda ve deve gibi hayvan) bağırmak.

Böğürtlen *i.* Dut gibi fakat daha ufak ve siyah bir meyva veren dikenli bir çalı, bunun meyvası.

Böğürtmek *f.* Eti yarı pişirmek, sebzeyi ateşte öldürmek.

Böğürtü *i.* Sığır, manda gibi ses çıkarma.

Bölem *i.* Bir eserden ayrılmış kısım, tefrika.

Bölen *i.* (Mat.) Maksumunaleyh.

Bölge *i.* Mıntaka.

Bölge *i.* (Bio.) Nahiye.

Bölme *i.* Ayırma. Kesme. Bir büyük yerden bölünüp ayrılmış yer. Hane. Yapının içindeki ara duvarları. (Mat.) Taksim.

Bölmek *f.* Ayırmak. Kesmek.

Bölü *i.* Fasıl. (Mat.) Taksim.

Bölük *i.* Paralanmış bir şeyin herbir parçası. Pay. Duvar, oda. Bir büyük cemaetten ayrılmış bir kısım. Orduda yüz kişilik kıt'a.

Bölüm *i.* (Mat.) Harici kısmet.

Bölünen *i.* (Mat.) Maksum.

Bölünme *i.* (Bot.) İnkısam.

Bölünmek *f.* Ayrılmak. Münkasem olmak.

Bölünmez *s.* Lâyetecezza.

Bölüntü *i.* Bölünüş, bölme. Fasikül.

Bölüş *i.* Paylaşma.

Bölüşmek *f.* Paylaşmak.

Bölüştürmek *f.* Paylaştırmak.

Bön *s.* Ahmak, budala.

Bönlük *i.* Ahmaklık.

Börek *i.* Yufka ve peynir veya kıyma ile yapılan hamurişi yemek.

Börekçi *i.* Börek satan ve yapan adam.

Börk *i.* Kalpak.

Börülce *i.* Küçük ve yuvarlak taneli bir nevi fasulya.

Böy *i.* Uzun ayaklı ve zehirli bir cins örümcek.

Böyle *h.* Bunun gibi: *ben de böyle yaparım.*

Böylece *h.* Bu suretle: *böylece giyindim.*

Brakisefal *i.* (Bio.) Kısa kafalı.

Brakisefali *i.* (Bio.) Kısa, basık kafalılık.

Bravo *n.* Aferin, aşkolsun: *bravo böyle olmalı.*

Brehmen *i.* Hindistanda eski bir din ve bu dine mensup olanlar.

Briç, Biriç *i.* Dört kişi ile oynanır bir çeşit kâğıt oyunu.

Briçka, Bırıçka *i.* İki tekerlekli hafif araba.

Brik *i.* İki direkli ve yollu küçük bir yelken gemisi.

Briyantin *i.* Saç cilâsı.

Brom *i.* Deniz suyundan çıkarılan fena kokulu ve basit cisimlerden biri.

Bromür *i.* Brom ile birleşen cisimler.

Bronş *i.* (Bio.) Kasaba.

Bronşcuk *i.* (Bio.) Kuseybe.

Bronşit *i.* Nefes borularının iltihabı (yangısı).

Bronz *i.* Tunç, bakır, kalay ve tutya halitası.

Broş *i.* Kadınların göğüs-

lerine veya başlarına taktıkları elmaslı iğne.

Broşür, Buroşür *i.* Risale, sönk.

Bu *i.* Yakındakini gösteren işaret ismi: *bu adam, bu ağaç.*

Bû *i.* Koku.

Bucak *i.* Köşe. Zaviye. Nahiye.

Bucurgat *i. Bak:* Bocurkat.

Buç *i.* Sınır, hudut.

Buçlamak *f.* Tahdit etmek.

Buçlu *s.* Tahdit edilmiş.

Buçuk *i.* Yarım.

Buda *i.* Hindistanda budî mezhebini meydana getiren.

Budacık *i.* Küçük budak.

Budak *i.* Ağaçta ve tahtada dal yeri. *Dal — salmak f.* Ağaç dallanmak. Çapraşık bir hal almak.

Budaklanmak *f.* Dallanmak. Pürüzlenmek.

Budaklı *s.* Budağı olan. *Dallı — s.* Çapraşık, çatal-çatal.

Budala *s.* Ahmak, aptal.

Budama *i.* Budamak işi.

Budamak *f.* Ağaç ve asmanın fazla dal ve budaklarını kesmek.

Budanmak *f.* Dalı ve budakları kesilmek.

Budatmak *f.* Dal ve budaklarını kestirmek.

Budî *i.* Budanın kurduğu din ve bu dine mensup olan.

Budist *i.* **Budî mezhebine** mensup adam.

Budizm *i.* Budî mezhebi.

Budun *i.* Kavim.

Bugün *h.* İçinde bulunduğumuz gün.

Buğ *i.* Reis, âmir, baş.

Buğday *i.* Ekmek yapılan tanelerin en başlısı. Miskalin yetmiş ikide biri.

Buğdaygiller *i.* (Bot.) Necliye.

Buğdaypası *i.* (Bot.) Sehk.

Buğdaysılar *i.* (Bot.) Şibih necliye.

Buğu *i.* Kaynıyan sudan kalkan sulu gaz, buhar.

Buğuevi *i.* Buğuhane.

Buğuhane *f.* Koza böceklerini boğmıya mahsus fırın.

Buğulamak *f.* Buğuya tutmak.

Buğulanmak *f.* Buğuya tutulmak.

Buğz *i.* Düşmanlık, sevmeyiş, hınç.

Buğzetmek *f.* Düşmanlık gütmek.

Buhar *i. Bak:* Buğu. *—makinası i.* Buhar kuvveti ile işliyen makine. *— kazanı i.* Buhar makinalarında suyu kaynatmıya mahsus büyük kazan.

Buharlaşma *i.* (Fiz. Kim.) Tebahhur.

Buharlaşma *i.* (Fiz.) Tebahhur harareti.

Buharlaşmak *f.* (Fiz.) Tebahhur etmek.

Buharlaştırmak *f.* (Kim.) Tephir etmek.

Buhran *i.* Bir şeyin veya hastalığın tehlikeli ve müşkül bir hal alması, sıkıntı.

Buhur *i.* Tütsü.

Buhurdan *i.* Buhur yakmağa mahsus kap.

Buhurlamak *f.* Tütsülemek.

Buhurlanmak *f.* Tütsülenmek.

Buhurluk *i. Bak:* Buhurdan.

Bukadar *s.* Bu derecede çok.

Bukağı *i.* Köstek. Pranga.

Bukağılamak *f.* Kösteklemek.

Bukal *i.* Ağzı geniş ve boynu kısa şişe. Binlik.

Bukalemun *i.* Derisi türlü renkler gösterir bir cins keler. Çevrildikçe başka bir renk gösteren kumaş, şanjan. *c.* Dönek adam.

Buket *i.* Demet.

Bukle *i.* Kıvrılmış saç.

Bulak *i.* Yerden bulana bulana çıkan su, kaynak.

Bulama *i.* Bir nevi toprak ile bulandırarak yapılan koyu pekmez.

Bulamaç *i.* Un, yağ ve şeker ile pişirilen bir yemek.

Bulamak *f.* Sürmek, sıvamak. Lekeletmek.

Bulandırmak *f.* Bulanık etmek. Bulantı getirmek.

Bulanık *s.* Karışık, sâf ve duru olmıyan.

Bulanmak *f.* Bulanık olmak. Bulantı hâsıl olmak.

Bulantı *i.* Midenin karışıp kusacak hale gelmesi.

Bulaşık *s.* Üzerine bir şey sürülmüş. Lekeli. Kusursuz olmıyan. *i.* Kirli mutbak takımları.

Bulaşkan *s.* Geçen, sari.

Bulaşmak *f.* Sürülmek. Hastalık geçmek. Girişmek. Karışmak.

Bulaştırmak *f.* Sürmek, kirletmek.

Buldok *i.* Bir cins köpek.

Buldurmak *f.* Bir vasıta ile bulmak.

Bulgar *i.* Balkanlarda yaşıyan bir millet.

Bulgarca *i.* Bulgar dili.

Bulgaristan *i.* Balkan yarımadasının şarkında bir kırallık. Bulgar memleketi.

Bulgarya *i. Bak:* Bulgaristan.

Bulgu *i.* Anlayış. İcat.

Bulgur *i.* Haşlanıp kurutulduktan sonra kırılmış buğday.

Bulma *i.* Bulmak işi.

Bulmak *f.* Arıyarak veya tesadüfen bir şey görmek ve almak. Kaybolmuş bir şeyi tekrar ele geçirmek. Raslamak. Keşfetmek.

Bulman *i.* İcat eden, ihtira eden, mucit.

Bulundurmak *f.* Hazırlamak. Taşımak. Bulunmasına sebep olmak.

Bulunmadı *h.* Namevcut.

Bulunmak *f.* Aranılarak veya tesadüfen ele geçirilmek. Keşfolunmak. Hazır olmak.

Bulunmaz *s.* Ele geçmez. Nadide.

Bulunulmak *f.* Hazır olmak.

Buluş *i.* Bulma.

Buluşmak *f.* Biribirini bulmak, bir araya gelmek.

Buluşturmak *f.* Bir araya getirmek.

Bulut *i.* Yeryüzündeki sulardan havaya yükselen buğu tabakası.

Bulutlu *s.* Bulanık.

Bulutsu *i.* (Ast.) Sehabiye, nebülöz.

Bumbar *i.* Koyun ve sığır gibi hayvanların kalın barsağı.

Bun *i.* Müzayaka.

Bunak *s.* Bunamış.

Bunalmak *f.* Şaşırmak. Nefesi tutulmak.

Bunaltmak *f.* Şaşırtmak. Nefesi kesmek.

Bunama *i.* İhtiyarlıkta zekâyı kaybetme.

Bunamak *f.* İhtiyarlıktan zekâsı bozulmak. Alıklaşmak, söylediğini bilmez olmak.

Bunca *h.* Bu kadar, bu derecede. Çok: *Bu işe bunca emek sarfettim.*

Bura *i.* Bu yer. Bu hal.

Burak *i.* Mukaddes kitaplarda bahsi geçen cennet atı.

Buram *h.* Durmaksızın, yerinde ve tekrarlamak suretile kullanılır: *buram buram terliyorum.*

Buran *i.* Kasırga.

Burç *i.* Kale kulesi. Güneş mahrekinin ayrıldığı on iki kısımdan herbiri.

Burçak *i.* Yuvarlak taneli bir nebat, cılban.

Burçak *s.* Burulmuş, lüle lüle demek olup tekrarlanarak kullanılır: *bu kızın saçları burçak burçak.*

Burçun *i.* Dişi geyik.

Burdurmak *f.* Erkek hayvanı iğdiş ettirmek.

Burgacık *i. Bak:* Burgaç.

Burgaç *i.* Karışık ve dolaşmış şey.

Burgaçlanmak *f.* Karmakarışık olmak.

Burgu *i.* Tahta v.s. yi dönerek delmeğe mahsus alet. Tirbuşon

Burgulamak *f.* Burgu ile delmek.

Burhan *i.* Kanıt, delil.

Burjuva *i.* Orta halli halk tabakasına mensup kimse.

Burjuvazi *i.* Şehirli ve hatırlı halk tabakası.

Burkulmak *f.* Burulup incinmek.

Burma *i.* Burmak işi. Vida. Musluk. *s.* Burulmuş, iğdiş edilmiş hayvan.

Burmak *f.* Döndürüp bükmek, kıvırmak. Kıvırıp incitmek. İğdiş etmek. Sancımak.

Burs *i.* Hükûmetçe verilen mektep ücreti, para yardımı.

Burtlak *i.* Taşlık, çakıllık yer.

Buru *i.* Mide ve barsaklarda şiddetli ağrı.

Buruk *s.* Burulup incinmiş. İğdiş edilmiş, hadım. Ağız buruşturan.

Burulma *i.* (Fiz.) İltiva.

Burum *i.* Burma.

Burun *i.* Canlı mahlûklarda koku alma aleti. Karanın denize doğru çıkmış ağzı.

Burunduruk, Burundalık *i.* Haşarı hayvanların burunlarını sıkmağa mahsus tahta kıskaç.

Burunsalık *i. Bak:* Burunduruk.

Buruntu *i.* Barsaklarda duyulan ağrı.

Buruşmak *f.* Çekilip toplanmak. Sölpümek.

Buruşturmak *f.* Büzüp buruşuk etmek.

Buruşuk *s.* Çekilip toplanmış. Düzgünlüğü bozulmuş.

Buse *i.* Öpüş, öpücük.

But *i.* Bacağın yukarısı ve kalın tarafı.

Butlan *i.* Bâtıl, boş olma. Hükümsüz olma.

Buut *i.* Uzaklık, mesafe.

Buyruk *i.* Emir, hüküm.

Buyruldu *i.* Hükûmet reisi tarafından yazılan emirname.

Buyurmak *f.* Emretmek. Söylemek. Gitmek, gelmek. Yemek. (Hürmet tabiridir).

Buyurman *i.* Emir veren.

Buyurtmak *f.* Emrettirmek.

Buz *i.* Soğuktan donmuş su. — *tutmak f.* Buz hâsıl etmek.

Buzağı *i.* İneğin yavrusu.

Buzdağı *i.* (Jeo.) Aysberg.

Buzhane *i.* Buz yapılan veya saklanan yer. Soğuk hava deposu.

Buzkıran *i.* Buzları kırarak vapurlara yol açan gemi.

Buzlanmak *f.* Buz tutmak.

Buzlu *s.* Donmuş, buz bağlamış.

Buzlucam *i.* Üzeri buzlu gibi yapılan ve görmeğe engel olan yarı şeffaf cam.

Buzul *i.* (Jeo.) Glasiye.

Bücür *s.* Bodur, kısa boylu.

Büfe *i.* Sofra takımlarına mahsus dolap, yemek salonu.

Büfeci *i.* Büfe memuru.

Büğü *i.* Bükme, bağlama. Sihir.

Büğünlemek *f.* Suyun önüne set çekip durdurmak.

Bühtan *i.* İftira, suç atma. Karacılık.

Bühtancı *i.* İftiracı.

Bükâ *i.* Ağlama.

Büken *i.* (Bio.) Kaabıza.

Büklüm *i.* Kıvrım, kat. *İki — s.* Beli bükülü, kambur. — — *s.* Kıvrım kıvrım.

Bükme *i.* Bükmek işi.

Bükmek *f.* Kıvırmak. İğir-

mek. Katlamak, kırmak. İğmek.

Büksül *s.* Eğri büğrü.

Büksülme *i.* Dolambaç. İvicaç.

Bükülmek *f.* İğrilmek, burulmak. İğilmek. Sancıdan kıvrılmak.

Bükülü *s.* Bükülmüş, kıvrılmış.

Büküm *i.* Bükme.

Bükünmek *f.* Kıvrılıp yatmak. Sancıdan kıvranmak.

Büküntü *i.* Düğüm. Bükerek yapılan dikiş.

Bülbül *i.* Güzel sesli serçemsi bir kuş.

Bülent *s.* Yüksek.

Bülûğ *i.* Erginlik. Çocuğun olgunluk yaşına ermesi.

Bünyan *i.* Yapı, bina.

Bünyat *i.* Temel, esas.

Bünye *i.* Vücut, beden. Düzgü.

Bürç *i. Bak:* Burç.

Bürgü *i.* Örtü, perde.

Bürhan *i.* Delil. Şahit.

Bürkân *i.* Yanardağ.

Büro *i.* Yazı masası, yazıhane. Kalem odası.

Bürokrasi *i.* Büro işleri, kâğıt işlerine fazla ehemmiyet verme.

Bürudet *i.* Soğukluk.

Bürülü *s.* Sarılı, örtülü. Katlanmış.

Bürüm *i.* Bürülme, katlama.

Bürümcek *i.* Koza gibi yumaklanmış şey.

Bürüme *i.* Bürümek işi.

Bürümek *f.* Sarmak. Etrafını almak, kaplamak.

Büründük *i.* Ham ipek. Böyle ipekten yapılan bez.

Bürünme *i.* Örtünme.

Bürünmek *f.* Örtünmek.

Büsbütün *s.* Kâmilen, tamamile: *bu söz büsbütün yanlış!*

Büst *i.* Bedenin belden yukarı kısmı. Yarım heykel.

Bütçe *i.* Bir senelik gelirle masrafın tasarlanmış cetveli. Eski: Muvazenei umumiyei maliye.

Bütün *s.* Hep, tekmil, tam (Mat.) Yekûn. Bilumum, bilcümle, umum.

Bütünleme *i.* İkmal.

Bütünlemek *f.* Tamamlamak.

Bütünler *s.* (Mat.) Mütemmim.

Büyü *i.* Sihir, afsun. Arpağ.

Büyücü *i.* Sihirbaz, arpağcı.

Büyücülük *i.* Afsunculuk.

Büyük *s.* İri. Ulu. Yaşlı, koca. Geniş. Bol.

Büyük atardamar (Bio.) Ebher, aort.

Büyükelçi *i.* Sefir.

Büyükelçilik *i.* Sefirlik, sefaret.

Büyüklemek *f.* Büyük saymak.

Büyüklenmek *f.* Kendini büyük göstermek.

Büyüklük *i.* İrilik, ululuk. Yaşlılık, kocalık.

Büyülemek *f.* Büyü yapmak.

Büyülenmek *f.* Büyü yapılmak.

Büyültmek *f.* Büyük yaptırmak.

Büyülü *s.* Büyüye uğramış olan.

Büyümek *f.* Büyük olmak. Yaşlanmak, kocamak. Boy atmak, uzanmak. Genişlenmek, bollaşmak. Çoğalmak.

Büyüteç *i.* (Fiz.) Pertavsız.

Büyütmek *f.* Büyük etmek.

Büzgen *i.* (Bio.) Muassıra.

Büzme *i.* Büzmek işi.

Büzmek *f.* Toplayıp sıkmak, daraltmak.

Büzük *s.* Çekilip büzülmüş şey. *i.* Kıç.

Büzülmek *f.* Çekilip toplanmak. Buruşmak.

C

C *i.* Türk alfabesinin üçüncü harfi.

Ca, Ça, Ce, Çe, e. Göre nazaran: *Yaşça, akılca, bence, güzellikçe.* Tarz, usul ve lisanı anlatır: *Fransızca, arapça, bulgarca.* Sıfatlara ilâve olunarak azlık gösterir: *Güzelce, aptalca, hoşça.*

Caba *h.* Bedava, parasız.

Cabacı *i.* Anaforcu.

Câbeca *h.* Yer yer: *Vatanımız câbeca Türk kanile yuğurulmuştur.*

Cabi *i.* Vakıflarda tahsildar.

Cacık *i.* Yoğurt ile hıyardan yapılan salata.

Cadaloz *s.* Yaygaracı, şarlatan.

Cadalozluk *i.* Yaygaracılık.

Cadde *i.* Ana yol.

Cadı *i.* Hortlak. Cadaloz, koca karı.

Cafcaf *i.* Şatafat.

Cafcaflı *s.* Şatafatlı.

Cağ, Cav *i.* Tekerlek parmaklığı mili.

Cağız, Ceğiz *e.* Manasını küçültmek ve acıma duygusu vermek için kelime sonuna konur: *adamcağız, evcegiz.*

Cah *i.* Yer, makam.

Cahil *s.* Bilgisiz. Okumamış. Genç, tecrübesiz.

Cahilâne *s.* Bilimsizce.

Cahiliyet *i.* Cahillik.

Cahillik *i.* Bilmezlik. Okumamışlık. Tecrübesizlik. Gençlik.

Caiz *s.* Yasak olmıyan. Yapılması kabil, mümkün.

Caize *i.* Bahşiş.

Caket *i.* Ceket.

Câli *s.* Yapma, sahte.

Câlip *s.* Celbeden, kendine çeken.

Cam *i.* Çakıltaşlarını ve bir cins kumu eriterek yapılan şeffaf cisim. Sırça, şişe, kadeh. *s.* Sırçadan, şişeden olan.

Câm *i.* Kadeh, bardak.

Camadan *i.* Çapraz düğmeli ve kolsuz yelek. Asker çantası.

Cambaz *i.* İple veya at üzerinde oyunlar yapan. At alıp satan adam. Hilekâr.

Cambazhane *i.* Cambazlık yapılan yer.

Cambazlık *i.* Cambaz sanatı ve mahareti. *c.* Hilekârlık.

Camcı *i.* Cam satan veya yapan.

Camdolap *i.* Kitap v.s. koymak için camdan çerçeveli dolap.

Camekân *i.* Camdolap, mostra.

Camgöbeği *i.* Yeşile çalar mavi renk.

Camgöz *s.* Hasis. *i.* Köpek balığının bir cinsi.

Cami *i.* Müslüman mabedi.

Câmi *s.* Toplıyan.

Camia *i.* Birlik, topluluk. Kütle.

Camit *s.* Cansız. Taş gibi katı.

Camlamak *f.* Cam takmak.

Camlatmak *f.* Cam taktırmak.

Camlı *s.* Cam takılmış, camlar ile süslü.

Camlık *i.* Camekân.

Camus *i.* Manda.

Can *i.* Hayvan ve nebatları yaşatan ve diğer cisimlerden farklı kılan hal, ruh. Gönül. Kuvvet. (Tıntın.)

Canacısı *i.* Ağrı, sızı.

Canacıtmak *f.* Ağrıtmak.

Canalmak *f.* Öldürmek.

Canan *i.* Sevgili.

Canavar *i.* Yırtıcı hayvan. Domuz. *c.* Gaddar.

Canavarlık *i.* Canavar oluş.

Canciğer *i.* Yakın dost.

Cançekişmek *f.* Ölmek üzre bulunmak.

Cançıkmak *f.* Ölmek.

Caneriği *i.* Yeşil iken yenir bir cins erik.

Canevi *i.* Ruh, kalp, esas.

Canfes *i.* İnce, parlak ipek kumaş. *s.* Bu kumaştan yapılan.

Canfeza *s.* Can artıran. *i.* Eski musikimizde bir makam.

Cani *s.* Cinayet işliyen.

Canibî *s.* Yanlı.

Canip *i.* Yan, taraf, cihet.

Caniptar *i.* Ordunun bir tarafında, cenahta bulunan kıt'a.

Cankurtaran *i.* Vapurlarda tehlike zamanında kullanılmak üzre yapılmış mantar. Hasta nakline mahsus otomobil.

Canlandırmak *f.* Diriltmek. Ayıltmak. Şenlendirmek.

Canlanmak *f.* Dirilmek. Ayılmak. Şenlenmek.

Canlı *s.* Canı, kuvveti olan. (Bot.) Zevilhayat.

Cansıkılmak *f.* Üzülmek, sıkılmak.

Cansıkıntısı *i.* Üzülme, sıkılma.

Cansıkmak *f.* Üzmek, üzüntü vermek.

Cansız *s.* Canı olmıyan, ölü. Canlı olmıyan. Pek zayıf, kuvvetsiz.

Cansızlık *i.* Canı olmayış. Kuvvetsizlik, dermansızlık.

Canvermek *i.* Ölmek.

Car *i.* Çarşaf.

Carcar *i.* Geveze.

Carcı *i.* Tellâl.

Cari *s.* Akan. Kullanılan.

Carih *s.* Yaralıyan, cerheden.

Cariha *s.* Yaralayıcı. *Alâtı — i.* Yaralayıcı aletler.

Cariye *i.* Eskiden para ile alınan hizmetçi kız, halayık.

Carta *i.* Yellenme.

Cascavlak *s.* Çırçıplak.

Casus *i.* Düşman kuvvet ve vaziyeti hakkında haber almak için kullanılan adam, hafiye, çaşıt.

Casuslamak *f.* Casusluk etmek.

Casusluk *i.* Casus mesleki. Çaşıtlık.

Cavlak *s.* Çıplak, açık.

Cavlaklık *i.* Çıplaklık. Tüysüzlük.

Cavlamak *f.* Çıplaklanmak. Tüyü dökülmek.

Cavmak *f.* Ok nişandan şaşmak.

Cây *i.* Yer, mahal.

Caydırmak *f.* Vazgeçirmek.

Cayır cayır *h.* Devam gösterir: *Cayır cayır satıyor.*

Cayırdamak *f.* Yanan ve yırtılan şey gibi seslenmek.

Câyîgir *s.* Yerleşen.

Caymak *f.* Vazgeçmek. Kararından dönmek.

Cazbant *i.* Davul, trampet ve zilden ibaret bir nevi Amerika çalgı takımı.

Cazibe *i.* Alım. Gönül çeken güzellik.

Cazibeli *s.* Alımlı.

Cazip *s.* *Bak:* Cazibeli.

Cebanet *i.* Korkaklık.

Cebbar *s.* Kuvvet ve kudret sahibi. Zalim, gaddar.

Cebbarane *s.* Cebbarca.

Cebe *i.* Zırh. Pusat.

Cebeci *i.* Zırhlı asker.

Cebel *i.* Dağ.

Ceberut *i.* Kibir. Ululuk. Kurum.

Cebin *s.* Korkak.

Cebîn *i.* Alın.

Cebir *i.* Zor. Zorlama. İnce hesap ve matematik bilgisi.

Cebire *i.* Cerrahların kullandıkları kırık tahtası.

Cebirsel *s.* (Mat.) Cebrî.

Cebirsel değer *i.* Artı veya eksi imlerinden biriyle belirtilmiş aritmetik bir değer anlatan ifade.

Cebrail *i.* Dört büyük melekten biri ki peygamberlere Allahın emrini getirir. cibril.

Cebren *h.* Zorla: *hırsızı cebren götürdüler.*

Cebretmek *f.* Zorlamak.

Cebrî *s.* Zorla yaptırılan.

Cebrinefis *i.* Kendini zorlama.

Cebrinefsetmek *f.* Kendini tutmak.

Cebriye *i.* Kişinin her işi elinde olmadan yapmaya mecbur olduğuna inanan bir meslek.

Ceddanî *s.* Ataç, atavik, cedlerden gelme.

Cedde *i.* Büyük ana.

Cedel *i.* Münakaşa.

Cefa *i.* Üzgü. Vefasızlık. Eza, zahmet.

Cefakâr *s.* Cefa eden.

Cefakeş *s.* Cefa çeken.

Cehalet *i.* Bilmezlik, gençlik.

Cehdetmek *f.* Çabalamak.

Cehennem *f.* Tamu, ahrette suçluların azap görecekleri yer. *c.* Çok sıcak yer. — *zebanisi s.* Korkunç adam.

Cehennemî *s.* Tamusal, cehennem gbi.

Cehennemlik *s.* Cehenneme lâyık.

Cehennemtaşı *i.* Doktorlukta ve saraçlıkta kullanılan renkli bir taş.

Cehil *i.* Bilmezlik.

Cehir *i.* Seslilik.

Cehre *i.* Pamuk ve ipek sardıkları iğ.

Cehren *h.* Sesli olarak, alenen.

Cehri *i.* Kırmızı boya çıkarılan kök.

Cehrî *s.* Yüksek sesle.

Ceht *i.* Çalışma, çabalama.

Ceket *i.* Setre, kısa palto.

Celâdet *i.* Yiğitlik.

Celâl *i.* Büyüklük, ululuk.

Celâlî *s.* Çabuk kızar, sert huylu.

Celbetmek *i.* Getirtmek.

Celep *i.* Hayvan getirip satan adam.

Celî *s.* Açık, aşikâr.

Celîl *s.* Büyük, ulu.

Cellât *i.* İdam mahkûmlarını öldürmeğe memur adam.

Celp *i.* Çekme, getirme. Celpname.

Celpname *i.* Birisini mahkemeye davet için yazılan tezkere, geldiri.

Celse *i.* Bir meclis veya mahkeme heyetinin müzakere müddeti. Oturum.

Cem *i.* Cemaat, kalabalık.

Cemaat *i.* Bir yere toplanmış insanlar, takım, bölük, kabile.

Cemaât *i.* Cemaatler.

Cemadat *i.* Cansız cisimler.

Cemal *i.* Güzellik.

Cem'an *h.* Cümleten, bütün. Cemedilerek.

Cemaziyelâhır *i.* Arabî ayların altıncısı.

Cemaziyelevvel *i.* Arabi ayların beşincisi.

Cemetmek *f.* Toplamak, biriktirmek, yığmak, birleştirmek.

Cemi *i.* Toplam, çoğul.

Cemî *s.* Hep, bütün.

Cemil *s.* Güzel.

Cemile *i.* Hatır hoşluğu.

Cemilenmek *f.* Toplanmak.

Cemiyet *i.* Topluluk. Kurum. Birlik, dernek. Düğün.

Cemiyetli *s.* Toplu.

Cemolmak *f.* Toplanmak.

Cemre *i.* Kor. Şubatta havaların yavaş yavaş ısınması. Haçta şeytan taşlama.

Cenabet *s.* Cinsî münasebetten sonra yıkanmıyan, cünüp. Kötü, berbat.

Cenabıhak *i.* Allah, Tanrı.

Cenap *i.* Hürmet unvanı: *sefir cenapları.*

Cenaze *i.* Henüz gömülmemiş ölü.

Cenbiye *i.* Bir çeşit hançer.

Cendere *i.* Baskı makinası. Sıkı ve dar yer.

Ceneviz *s.* Eski Cenova hükûmeti ahalisinden olan.

Cengâver *s.* Cenkçi, kahraman.

Cengâverlik *i.* Cengâver oluş.

Cenge *i.* Kıvılcım gibi küçük ateş koru.

Cengetmek *i.* Harbetmek.

Cenin *i.* Ana karnındaki çocuk, döl.

Cenk *i.* Harp, savaş, muharebe.

Cenkleşmek *f.* Cengetmek.

Cennet *i.* Ahrette iyi adamların gidecekleri yer, uçmak.

Cennetli *s.* Cennete lâyık olan, ölü.

Cennetlik *s.* Mübarek.

Cennetmekân *s.* Yeri cennet olan.

Centilmen *i.* Kibar, zarif.

Centilmenlik *i.* Naziklik, kibarlık.

Cenuben *h.* Güney tarafından.

Cenubi *s.* Güneysel, güneyde bulunan.

Cenup *i.* Güney, kıble, dört asli cihetten şarka karşı duranın sağ tarafına düşen cihet.

Cep *i.* Elbisenin yan ve iç taraflarında öteberi koymak için yapılan kese.

Cepane *i.* Barut v.s. patlayıcı şeylerin ve silâhların konulduğu yer.

Cepanelik *i.* İçinde kurşun barut v.s. bulunan yer.

Cephe *i.* Alın. Yapının ön tarafı. Ordunun ön tarafı.

Cer *i.* Çekme, sürükleme, kendine doğru çekme. Hocaların ramazanda yaptıkları dinî vazife karşılığı aldıkları ücret.

Cerahat *i.* İrin.

Cerahatlenmek *f.* Cerahat bağlamak.

Cerahatli *s.* İrinli.

Ceraim *i.* Cürümler. Suçlar.

Cerbeze *i.* Beceriklilik.

Cerbezeli *s.* Becerikli.

Cereme, Cerime *i.* Suç, kabahat, günah. Para cezası.

Cerep *i.* Uyuz illeti.

Ceres *i.* Hayvanın boynuna asılan çan.

Cereyan *i.* Akma, akıntı. Vaki olma. *Hava — ı i.* Hava akıntısı.

Cerh *i.* Yaralama. İddiayı çürütme.

Cerhetmek *f.* Yaralamak. Bir iddiayı çürütmek.

Ceride *i.* Gazete.

Ceriha *i.* Yara.

Cerime *i. Bak:* Cereme.

Cerip *i.* Uzunluğu ve genişliği altmış arşın arazi ölçüsü.

Cerrah *i.* Yaralara ve dış hastalıklarına bakan ve ameliyat yapan doktor, operatör.

Cerrahlık *i.* Cerrah fen ve san'atı, operatörlük.

Cerrar *i.* Cer yapan softa.

Cerretmek *f.* Çekmek, sürüklemek. Softa cer yapmak.

Cerrieskal *i.* Ağırlıkları çekme ve bu işin ilmi.

Cesamet *i.* Büyüklük.

Cesametli *s.* Kocaman.

Cesaret *i.* Cesurluk, korkusuzluk.

Cesaretlenmek *f.* Cesaret almak.

Ceset *i.* Cansız vücut, nâş.

Cesim *s.* İri, büyük.

Ceste *h.* Kısım. — — *h.* Azar azar, derece derece, tedricen.

Cesur *s.* Cesaretli, yiğit.

Cesurluk *i.* Cesûr oluş.

Cet *i.* Büyük baba, dede.

Cetvel *i.* Su yolu, kanal. Çizgili ve haneli defter kâğıdı. Çizgi tahtası.

Cev *i.* Gök denilen boşluk.

Cevaben *h.* Cevap olarak.

Cevabî *h. Bak:* Cevaben.

Cevahir *i.* Kıymetli taş, elmas. Cevherler.

Cevahirci *i.* Cevahir yapan ve satan.

Cevahircilik *i.* Cevahirci san'at ve ticareti.

Cevap *i.* Soruya karşı söylenilen söz. Kabul etmeme, ret.

Cevaplamak *f.* Cevap vermek.

Cevaplı *s.* Cevabı olan.

Cevapname *i.* Cevap yazılan mektup.

Cevapsız *s.* Cevabı olmıyan.

Cevaz *i.* Caiz olma, yasak olmayış.

Cevelân *i.* Dolaşma.

Cevf *i.* İç. Kof. Boşluk.

Cevher *i.* Öz. Kendi, asıl. Kıymetli taş.

Cevherî *s.* Cevhere ait.

Cevherli *s.* Cevheri olan.

Cevir *i.* Cevretmek işi. Üzme. Hırpalama.

Ceviz *i.* Kalın kabuklu ve kokulu yapraklı bir güz yemişi.

Cevizgiller *i.* (Bot.) Cevizi**ye.**

Cevretmek *f.* Hırpalamak, üzmek, sitem etmek.

Cevval *s.* Koşan, dolaşan. Kıpırdak.

Cevvî *s.* Havaya ait.

Cevza *i.* Gökteki on iki burçtan biri.

Ceylân *i.* Sıcak memleket sahralarında yaşar geyik cinsinden ince bacaklı ve pek çevik hayvan, gazal.

Ceyp *i.* (Mat.) Sinüs.

Ceza *i.* Suçlu adamı yola getirmek için hapsetmek, para almak, öldürmek v.s. suretile yapılan muamele. — *mahkemesi i.* Ceza işlerine bakan mahkeme. — *kanunu i.* Cezaları tayin eden kanun. *Nakdî — i.* Suçludan para almak suretile yapılan ceza.

Cezaevi *i.* Hapisane.

Cezalandırmak *f.* Ceza vermek.

Cezalanmak *f.* Ceza görmek.

Cezalı *s.* Cezaî.

Cezbe *i.* Dalma, erme.

Cezbeli *s.* Cezbesi olan, kendinden geçen.

Cezbetmek *f.* Kendine çekmek.

Cezim *i.* Kat'iyyen kararlaştırma.

Cezir *i.* Dış denizlerde her gün muayyen saatte suların taştıktan sonra geri çekilmesi. *Met ve — :* Suların muayyen saatlerde yükselip çekilmesi.

Cezir *i.* Kök, asıl. Kendi misline zarbolunarak bir adet hâsıl eden rakam. Hesapta: √ işareti.

Cezire *i.* Ada.

Cezmetmek *f.* Kat'i karar vermek.

Cezp *i.* Kendine çekme.

Cezrî *s.* Köksel.

Cezve *i.* Kahve pişirmeğe mahsus uzun kulplu kap.

Cezzar *s.* Kan döken.

Cıgara *i.* Gayet ince kâğıda sarılmış tütün, sigara. — *içmek f.* Cıgaranın ucunu yakıp dumanını çekmek.

Cılgar *i.* Arabaya yokuşta koşulan yedek hayvan.

Cılız *s.* Zayıf.

Cılızlık *i.* Zayıflık.

Cılk *s.* Bozuk, kokmuş. *c.* Boş, beyhude.

Cılkava *i.* Kurdun ensesinden yapılan kürk. Kafasının tüyü parlak bir cins kurt.

Cımbıstra *i. Bak:* Cımbız.

Cımbız *i.* Kıl yolmağa yarar maşa gibi alet.

Cınak *i.* Yırtıcı hayvanın pençe ve tırnağı.

Cınaklamak *f.* Tırmalamak.

Cıngıl *i. Bak:* Cingil.

Cırboğa *i.* Bir cins göl sıçanı. *c.* Cılız çocuk.

Cırcır *h.* Hafif gürültü. *i.* Orakböceği. *c.* Geveze.

Cırıldamak *f.* Gevezelik etmek, çok söylemek.

Cırıltı *i.* Gevezelik, cırcır-

lık.

Cırlak *s.* Batar ve acı sesli geveze. *i.* Ocakçekirgesi. Bir karga.

Cırlamak *f.* Zırlamak. *c.* Gevezelik etmek.

Cırlayık *i.* Kırlarda bulunur bir nevi küçük av kuşu.

Cıva *i.* *Bak:* **Civa.**

Cıvadra *i.* Geminin baş tarafındaki baston denilen direk.

Cıvata *i.* Ucu vidalı ve somun geçer çivi.

Cıvgar *i.* Bak: Çıvgar.

Cıvık *s.* Ziyade sulu ve bulaşan. *c.* Sırnaşık.

Cıvıklamak *f.* Cıvık yapmak

Cıvıklanmak *f.* Cıvık olmak.

Cıvıl *h.* Piliç veya ufak kuşların ötüşmesni anlatır ve tekrarlanarak kullanılır, cıvıltı.

Cıvıldamak *f.* Cıvıl cıvıl olmak.

Cıvıltı *i.* Cıvıl cıvıl ötüş.

Cıvımak *f.* *Bak:* Cıvıklanmak.

Cıvıtmak *f.* Cıvık yapmak. Saçmalamak.

Cıvızlanmak *f.* Mızıklanmak.

Cıyak *i.* Çaylak gibi büyük kuşların ve dayak yiyen çocukların bağırması. —— *h.* Cıyak diye bağırmayı anlatır.

Cıyırdamak *f.* Kuş gibi ses çıkarmak.

Cıyırtı *i.* Kuş ve benzerleri gibi gürültülü ses.

Cız *e.* Et ve ona benzer şeylerin yanarken çıkardığı ses. —— *h.* Cızlamayı anlatır.

Cızbız *i.* Iskarada az pişirilen et v.s.

Cızık *i.* Kuyrukyağının kıkırdağı. Yazı, çizgi.

Cızıktırmak *f.* Çabuk yazmak.

Cızıldamak *f.* Cızır cızır ses çıkarmak.

Cızıltı *i.* Cız cız yapma.

Cızıltılı *s.* Cızıltısı olan.

Cızır *i.* *Bak:* Cız. —— *h.* *Bak:* Cız cız.

Cızırdamak *f.* *Bak:* Cızıldamak.

Cızırdatmak *f.* Cız cız ettirerek yakmak.

Cızırtı *i.* *Bak:* Cızıltı.

Cızlamak *f.* Cız cız ederek yanmak.

Cızlatmak *f.* *Bak:* Cızırdatmak.

Ci, Cı, Cu, Cü *e.* Bir isme ilâve olununca yapan ve satan manasına gelir: *avcı, ekmekçi, balıkçı, sucu, sütçü.*

Cibayet *i.* Vergi toplama.

Cibilli *s.* Yaradılışta olan.

Cibilliyet *i.* Yaradılış, hilkat, tabiat, huy.

Cibinlik *i.* Sivrisinek v.s. den korunmak için yatağın üzerine asılan tülden çadır, namusiye.

Cibre *i.* Suyu alınan üzüm v.s. meyva posası.

Cibril *i.* *Bak:* Cebrail.

Cici *s.* Güzel. *i.* Süs.

Cicik *i.* Meme.

Cicili *s.* Cici olan.

Cicim *i.* Örtü ve perde olarak kullanılan ince kilim.

Cicoz *i.* Yokluk.

Cidağu *i.* Atın omuz arası, cidav.

Cidal *i.* Kavga, savaş.

Cidalci *i.* Kavgacı.

Cidar *i.* Duvar, perde.

Cidari *s.* Cidara mensup.

Cidden *h.* Gerçekten.

Ciddiyet *i.* Ciddi oluş.

Cife *i.* Leş, ölü hayvan. İğrenç şey.

Cifir *i.* Remil gibi bir nevi fal.

Ciğer *i.* İnsan ve hayvanın teneffüs uzuvları.

Ciğerci *i.* Koyun ve sığır ciğeri satan adam.

Ciğerotu *i.* Denizkadayıfı.

Ciğerpare *i.* Sevgili evlât.

Cihad *i.* Savaş, din uğruna muharebe.

Cihan *i.* Âlem, dünya.

Cihangir *s.* Fatih. Dünyanın büyük parçalarını ele geçiren.

Cihangirlik *i.* Cihangir olma.

Cihannüma *i.* Binanın üzerinde her tarafa nezareti olan açık taraça.

Cihar *i.* Dört.

Cihat *i.* Cihetler, yönler.

Cihaz *i.* Alât ve edavat.Çeyiz. Aygıt.

Cihet *i.* Taraf, yön. Sebep. Vesile, bahane.

Cik,Cık, Cük, Cek, Cak *e.* İlâve olunduğu ismin manasını küçültür: *Merkepçik: ufak merkep, küçücük: pek küçük, büyecek: az büyük, yavrucak: pek yavru.*

Cil, Cıl *e.* İlâve olunduğu isme yakınlığı anlatır: *adamcıl, akçıl.*

Cilâ *i.* Perdah.

Cilâcı *i.* Cilâ veren.

Cilâlamak *f.* Parlatmak.

Cilâlı *s.* Parlatılmış, perdahlı.

Cilbe *i.* Gemkayışı.

Cildî *s.* Deriye ait.

Cildiye *i.* Cilt yapmak ücreti. Deri hastalıkları.

Cileyin, Cılayın *e.* İsimlere ilâve edilir, ve benzerlik gösterir: *bencileyin, adamcılayın.*

Cilt *i.* Deri. Kitap kabı. Kitaba kap geçirilmesi. Büyük bir kitabın kısımlarından herbiri.

Ciltbend *i.* Cilt bağı, kapağı.

Cilve *i.* Kırıtma.

Cilvekâr *s.* Cilveli.

Cilvelenmek *f.* Kırıtmak.

Cilveleşmek *f.* Karşılıklı naz ve kırıtkanlık yapmak.

Cilveli *s.* Kırıtkan.

Cima *i.* Cinsî münasebet.

Cimbakuka *s.* Vücudü iğ-

ribüğrü, biçimsiz ve çelimsiz adam.

Cimcime *i.* Küçük ve nefis bir cins karpuz.

Cimnastik *i.* Beden terbiyesi.

Cimri *s.* Pinti, hasis.

Cimrilik *i.* Pintilik.

Cin *i.* Görünmez bir cins mahlûk. — *fikirli s.* Kurnaz, zeki. — *tutmak f.* Sar'a (tuturga) nöbeti gelmek c. Hiddetlenmek.

Cinan *i.* Uçmak, cennet.

Cinas *i.* İki manaya gelen bir kelimeyi her iki manaya getirerek kullanma.

Cinayet *i.* Adam öldürmek, ırza ve mala el uzatmak gibi büyük suç.

Cingil *i.* Asmanın sonradan sürdüğü salkım.

Cinnet *i.* Delilik.

Cinni *i.* Ecinni, cin.

Cins *i.* Bir şeyin ayrıldığı çeşit ve nevileri. Soy, nesil, ırk. Kavim, kabile. Erkeklik, dişilik ayrılışı.

Cinsel *s.* Cinslikle ilgili, cinsî

Cinsî *s.* Cinse mensup, cinsel.

Cinsiyet *i.* Cinslik. Bir cinse mensup olma. Erkeklik, dişilik

Ciranta *i.* Poliçeyi ciro eden kimse.

Cirit *i.* At üzerinde değneklerle oynanan oyun.

Cirm *i.* Canlı olmıyan cisim. Büyüklük, cirim.

Ciro *i.* Poliça veya senedi başkasına devretme.

Cisim *i.* Uzayda yer dolduran varlık.

Cisimcik *i.* (Bio.) Cüseym.

Cismanî *s.* Gövdelik, düzgünlük. Ruhanî ve manevî olmıyan. Cismel.

Cismen *h.* Cisim itibarile.

Civa *i.* Erimiş gümüşe benzer maden, zeybak.

Civan *s.* Genç, taze.

Civanlık *i.* Gençlik.

Civanmert *s.* Cömert. İyilik yapan.

Civanmertlik *i.* Cömertlik, iyilik yapma.

Civar *i.* Yöre. Yakın yer, etraf.

Civciv *i.* Yumurtadan yeni çıkmış kuş ve tavuk yavrusu.

Civcivli *s.* Gürültülü, sesli. Canlı. Çok.

Civelek *s.* Canlı ve oynak; yavru.

Cizye *i.* Eskiden Müslüman olmıyanlardan alınan vergi, haraç.

Coğrafî *s.* Coğrafyaya ait.

Coğrafya *i.* Yeryuvarlağının her türlü hallerinden bahseden ilim.

Cokey *i.* Koşu hayvanlarına binerek koşturan.

Coşkun *s.* Coşmuş, taşkın.

Coşkunluk *i.* Taşkınlık.

Coşmak *f.* Taşmak. Heyecana gelmek.

Coşturmak *f.* Taştırmak. Heyecana getirmek.

Cömert *s.* Eli açık.

Cömertlik *i.* Elaçıklığı.

Cönk *i.* Risale, broşür.

Cudam *i.* Bayağı adam.

Cuma *i.* Haftanın altıncı günü.

Cumalık *s.* Cuma gününe mahsus.

Cumartesi *i.* Haftanın yedinci günü.

Cumba *i.* Binanın ön tarafında duvarın hizasından dışarıya çıkmış pencere, şehnişin.

Cumbadak *h.* Birdenbire suya veya derin bir yere düşen şeyin çıkardığı sesi anlatır.

Cumbalak *i.* Büyük taklak.

Cumbul *h.* Bir şeyin suya düştüğü zaman çıkardığı sesi anlatır ve tekrarlanır.

Cumbuldamak *f.* Cumbul cumbul etmek.

Cumburdamak *f.* *Bak:* Cumbuldamak.

Cumburtu *i.* Suya düşen bir şeyin veya çalkanan sulu bir şeyin çıkardığı ses.

Cumhur *i.* Halk. Umum. — *cemaat i.* Kalabalık. — *Başkanı i.* Cumhuriyetle idare olunan devletin reisi, başkanı. Reisicümhur.

Cumhur başkanı *i.* Cumhuriyetle yönetilen memleketlerde devlet başkanı.

Cumhurî *s.* Cumhuriyete ve cumhura ait.

Cumhuriyet *i.* Vatandaşların seçtiği bir reisin idaresindeki Halk hükûmeti. Demokrasi.

Cüce *i.* Normalden çok küçük olan kimse.

Cülûs *i.* Tahta çıkma.

Cümbüş *i.* Eğlenti.

Cümle *i.* Mecmu. Birikiş. Bütün. Hep, cemi. Bir işi, bir şeyi anlatacak kadar kelimelerden toplanmış söz.

Cümleten *h.* Hep, bütün, cem'an.

Cümudiye *i.* Buzdağı. Glâsiye.

Cündi *i.* İyi binici.

Cündilik *i.* Süvarilerin koşu oyunu.

Cünha *i.* Ehemmiyetlice suç.

Cünüp *s.* Cenabet olan.

Cünüplük *i.* Cenabetlik.

Cüppe *i.* Sarıklıların giydikleri uzun palto.

Cüra, Cür'a *i.* Bir yudum içilecek şey.

Cüret, Cür'et *i.* Atılganlık.

Cüretli, Cür'etli *s.* Atılgan.

Cürmü meşhut *i.* Suç üstü.

Cüruf *i.* Maden posası.

Cürüm *i.* Suç, kabahat.

Cüsse *i.* Gövde, beden.

Cüsseli *s.* Gövdesi büyük, iri.

Cüz *i.* Kısım, parça, bölük. Kuranın otuz kısmından herbiri.

Cüzam *i.* Miskin illeti.

Cüzamlı *s.* Cüzam hasta-

lığı olan.

Cüzdan *i.* Evrak ve para konan çanta, portföy.

Cüzi, Cüz'i *s.* Az miktarda.

Cüzur *i.* Cezirler, kökler.

Cüzüferdi *s.* Atomal.

Cüzüfert *i.* Atom. Zerre, bölünmez.

Ç

Ç *i.* Türk alfabesinin dördüncü harfi.

Çaba *i.* Çalışma, sây, ceht.

Çabalama *i.* Çabalamak işi.

Çabalamak *f.* El ve ayağını oynatıp teprenmek. Çok çalışmak, uğraşmak.

Çabalanmak *f.* El ve ayak oynatarak teprenmek.

Çabalatmak *f.* Çabalamağa mecbur etmek.

Çabalayış *i.* Çabalama.

Çabucacık *h.* Pek süratle, alelâcele.

Çabucak *h. Bak:* Çabucacık.

Çabuk *s.* Seri, aceleli. — — *h.* Acele ile.

Çabukluk *i.* Acele.

Çaça *i.* Gemici.

Çaçaron *s.* Geveze.

Çadır *i.* Göçebelerin, orduda askerlerin oturmak için kurdukları bezden durak, oba.

Çadırcı *i.* Çadır yapan ve satan adam.

Çağ *i.* Bulaşık çukuru.

Çağ *i.* Zaman, vakit. Yaş.

Çağan *i.* Kalın ve kavi deve kösteği. Mevsim.

Çağanoz *i.* Deniz yengeci.

Çağatay *i.* Ortaasyada, Kırım ve Kazanda yaşıyan Türkler.

Çağatayca *i.* Çağatayların konuştuğu Türk lehçelerinden biri.

Çağdaş *s.* Bir devirde olan, muasır.

Çağıl *i.* Suyun akıp fışkırması. — *h.* Çağıldama.

Çağıldama *i.* Çağıldamak işi.

Çağıldamak *f.* Su köpürerek ve taşlara çarparak akmak.

Çağıltı *i.* Çağıl çağıl yapma.

Çağırma, Çığırma *i.* Çağırmak işi.

Çağırmak, Çığırmak *f.* Bağırmak, haykırmak. Davet etmek. *Türkü* — *f.* Yırlamak.

Çağırtkan, Çığırtkan *i.* Diğer kuşları celbetmek için öttürülen avcı kuşu.

Çağırtmak, Çığırtmak *f.* Çağırmağa, bağırmağa, haykırmağa sevketmek. Davet etmek.

Çağla *i.* Yeşil badem, olmamış meyva.

Çağlama *i.* Çağlamak işi.

Çağlamak *f.* Su köpürerek ve kayalara çarparak akmak.

Çağlar *i.* Köpürerek ve gürültü ile akan su.

Çağlayan, Çağlıyan *i.* Yüksek bir yerden gürültü ile düşen su. Şelâle.

Çağlayık *i.* Yerden ses çıkararak kaynıyan su, kaynarca.

Çağlayış *i.* Çağlama.

Çağlı *s.* Endamlı. Semiz.

Çağlıyan *i. Bak:* Çağlayan.

Çağrı *i.* Davet.

Çağrık *s.* Çağrılmış, davet edilmiş.

Çağrılık *i.* Davet mektubu, davetiye. Davetname.

Çağrılmak, Çığrılmak *f.* Bağrılmak. Davet edilmek.

Çağrışmak, Çığrışmak *f.* Biribirini çağırmak. Hep birden çağırmak.

Çak *e. Bak:* Çağ.

Çak *i.* Çakmaktan hâsıl olan ses. — — *h.* Çakılan şeyin sesini anlatır.

Çâk *s.* Yarık, yırtık. — — *h.* Parça parça.

Çakal *i.* Köpeğe benzer bir yabani hayvan.

Çakaleriği *i.* Eriğin en adi ve ekşi cinsi.

Çakaloz *i.* Çakıltaşları ve onlar gibi kurşun atan bir top.

Çakı *i.* Açılır kapanır küçük cep bıçağı.

Çakıl *i.* Dere ve deniz kenarlarında suyun çalkayıp yuvarlattığı ufak taşlar.

Çakıldak *i.* Değirmenin üst taşı üzerinde yürürken daima ses çıkaran tahta parçası.

Çakıldamak *f.* Çakıltaşlarının gürültüsü gibi bir ses çıkarmak.

Çakıllık *i.* Çakıl döşenmiş veya birikmiş yer.

Çakılmak *f.* Mıhlanıp yerleşmek, kakılmak.

Çakıltaşı *i. Bak:* Çakıl.

Çakıltı *i.* Çakıltaşlarının seslerine benziyen gürültü.

Çakım, Çakın *i.* Şimşek. Kıvılcım.

Çakır *s.* Mavi çizgili, elâ renginde. *i.* Çiçekbozuğu, çopur, çil. Pençesi iri ve pek keskin bir cins doğan. Şarap.

Çakırcı *i.* Meyhaneci.

Çakırkeyf *s.* Yarım sarhoş.

Çakırpençe *s.* Tuttuğunu bırakmaz, herşeyden istifade eder.

Çakışmak *f.* Takılmak.

Çakıştırmak *f.* İçip keyif yetiştirmek.

Çakma *i.* Çakmak işi. Vurup çakmakla yapılmış kuyumcu işi.

Çakmak *f.* Kakmak, kakarak sokmak. Çakmağı taşa vurmak. Parlamak. İçip keyif yetiştirmek. Sezmek.

Çakmak *i.* Çakacak alet. Taşa vurarak kıvılcım çıka-

rıp kavı yakan alet. Tüfeğin horoz ve zembereği.

Çakmakçı *i.* Çakmak yapan ve satan adam.

Çakmaklı *i.* Çakmaktaşı ve zemberek ile ateş alan tüfek.

Çakmaktaşı *i.* Sert ve parlak bir taş.

Çakşır *i.* Bir çeşit uzun şalvar. Bazı tavukların ayağındaki paça.

Çaktırmak *f.* Kaktırmak, mıhlatmak. İçki içirmek. Sezdirmek.

Çal, Çala *h.* Bir ismin başına gelerek durmayıp hareket ettiğini anlatır: *çalakalem, çalyaka, çalçene, çalakaşık.*

Çalâk *s.* Çevik.

Çalap *i.* Tanrı.

Çalçene *i.* Geveze.

Çaldırmak *f.* Soydurmak. Çırptırmak. Bir çalgı aletini işletmek.

Çalgı *i.* Musiki aleti. Çalı süpürgesi.

Çalgıcı *i.* Çalgı çalan.

Çalgıcılık *i.* Çalgı san'atı.

Çalgıç *i.* Mızrap.

Çalı *i.* Ağaç ile ot arasında dikenli bir bitki.

Çalıçırpı *i.* Çalı gibi şeyler.

Çalıfasulyesi *i.* Çalıya sarılan fasulye.

Çalık *s.* Çarpık, yan yan giden. *i.* Koyun uyuzu.

Çalıkavak *i.* Sepetçi kavağı.

Çalıkuşu *i.* Arıkuşunun bir nev'i, şakrak.

Çalılık *i.* Fundalık.

Çalım *i.* Kurum, düzen.

Çalımlı *s.* Kurumlu.

Çalınmak *f.* Vurulmak. Çarpılmak, aşırılmak, soyulmak. Ses vermek. Bir şeyin lezzetini veya kokusunu vermek.

Çalışılmak *f.* İş işlenmek.

Çalışkan *s.* Çok çalışan.

Çalışma *i.* Çalışmak işi. Sa'yü amel.

Çalışmak *f.* Çabalamak. İşlemek, iş görmek. Uğraşmak.

Çalışmaya ara verme *i.* Faaliyeti tatil etme.

Çalıştırmak *f.* Çabalatmak. İşletmek, işte kullanmak.

Çalkalama *i.* Sallama, hafif yıkama.

Çalkalanmak *f.* Sallanmak.

Çalkama *i.* Omlet v.s. çalkamak işi.

Çalkamak *f.* Sallayıp karıştırmak. Gargara etmek. Yalpa ettirmek. *Göbek — f.* Göbek atmak.

Çalkanmak *f.* Sallanmak. Karışmak. Damgalanmak. Altüst olmak. Yürürken iki yana sallanmak.

Çalkantı *i.* Çarpıntı. Dalgalanma.

Çalkar *i.* Mide bozar şey. Müshil. Pamuk kozasını temizlemeğe mahsus dolap, çırçır.

Çalma *i.* Çalmak işi. Sarık.

Çalmak *f.* Haksız ve habersiz almak, vurmak, çarpmak. Aşırmak. Çalgıdan ses çıkarmak. Bir şeyin lezzet ve kokusunu almak.

Çalpara *i.* Çengilerin oynarken parmaklarına taktıkları zil.

Çam *i.* Yaz ve kış yaprağını dökmiyen güzel kokulu ve ince uzun yapraklı ağaç. *— fıstığı i.* Bir çeşit çamın meyvası.

Çamariva *i.* Gemide armaya çıkmak komutası.

Çamaşır *i.* Alttan giyilen gömlek, don v.s. iç elbisesi.

Çamaşırcı *i.* Çamaşır yıkıyan.

Çamaşırhane *i.* Çamaşır yıkamağa mahsus yer.

Çamaşırlık *i.* Çamaşır konulan dolap. Çamaşır yapmağa yarar bez.

Çamçak *i.* Ağaçtan kulplu su kabı.

Çamfıstığı *i.* Çam ağacının meyvası.

Çamgiller *i.* Kozalaklılardan iğne gibi yaprakları dökülmiyen reçineli ağaçlar familyası. Tennubiye.

Çamıç *s.* Ufaktefek. Hırçın. Ufak taneli kuru üzüm. Siyahı az ve beyazı çok göz.

Çamlık *i.* Çam ormanı.

Çamsakızı *i.* Çam ağacından çıkarılan bir sakız, reçine. *c.* Yılışık, yapışkan.

Çamuka *i.* Aterina balığının küçüğü.

Çamur *i.* Su ile karışık toprak.

Çamurlamak *f.* Çamur sürmek. *c.* Lekelemek.

Çamurlanmak *f.* Çamura bulaşmak, çamurla sıvanmak. *c.* Lekelenmek.

Çamurlatmak *f.* Çamur sürdürmek, çamura batırmak. *c.* Lekelettirmek.

Çamurlu *s.* Çamura bulanmış. *c.* Lekeli.

Çamurluk *i.* Çamurlu yer. Paçaları çamurdan korumak için giyilen tozluk. Çamur sıçramasına mâni olmak için araba tekerleklerinin üstüne yapılan siper.

Çan *i.* İçinde asılı tokmağın kenarlarına vurulmasile ses çıkaran madenden mahrut şeklinde alet, büyük çıngırak. *— — h.* Boş yere söylemeği anlatır.

Çanak *i.* Toprak kap. (Bot.) Ke's.

Çanaklık *i.* Gemi direklerinin tepesine yapılan taraçamsı yer.

Çanaksı *s.* (Bot.) Ke'si.

Çangal *i.* Takılmış şey. Başka koyuna emzirilen anasız kuzu.

Çangılcungul, Çangırcungur *h.* Kaba maden seslerini anlatır.

Çangırdamak *f.* Demir parçalarının biribirine çarp-

masından hâsıl olan gürültü.

Çanta *i.* Meşinden veya bezden çamaşır, para, evrak v.s. konulan büyüklü küçüklü cüzdan, valiz. Bavul. Portföy.

Çantacı *i.* Çanta yapan.

Çap *i.* Bir şeyin kalınlığı. (Mat.) Kutur. Top ve tüfek namlusu gibi içi boş üstüvane şeklinde olan şeylerin iç kutru.

Çapa *i.* Tarla içindeki otları temizlemeğe mahsus bir tarafı düz ve bir tarafı çatal bahçıvan kazması. Yapı harcı karıştıracak büyük gelberi. Gemi demiri, lenger.

Çapacı *i.* Çapa ile çalışan rençper.

Çapaçul *s.* Pasaklı.

Çapak *i.* Göz kenarlarında ve kirpiklerde hâsıl olan kir. Dökme madenlerin etrafında kalan pürüz.

Çapaklanmak *f.* Göz çapak tutmak.

Çapaklı *s.* Çapağı olan.

Çapalamak *f.* Çapa ile kazmak.

Çapalanmak *f.* Çapa ile kazılmak.

Çapalatmak *f.* Çapa ile kazdırmak.

Çapan, Çapar *i.* Posta tatarı, ulak.

Çapanak *i.* Kaçırılmış mal, kaçak eşya.

Çapanoğlu *i.* Karışık şey: *Bu işin sonu çapanoğlu çıkacak.*

Çaparı *i.* Çok iğneli balık oltası.

Çapariz *i.* Engel.

Çaparizli *s.* Engelli.

Çapavul *i.* Akıncı asker.

Çapıcı *i.* Akıncı, sürücü.

Çapkı *i.* Akın, çapul.

Çapkıcı *s.* Akıncı, çapulcu.

Çapkın *s.* Hovarda. Bir yerde dikiş tutmaz. Serseri.

Çapkınlık *i.* Hovardalık.

Çaplı *s.* Bir türlü çapı olan.

Çapmak *f.* At koşturmak, koşmak. Akın etmek.

Çapmak *i.* Eğerin örtüsü.

Çapraşık *s.* Karışık. *i.* Çapraz vaziyette düğmeleri olan yelek.

Çapraz *s.* Aykırı. Matematikteki çarpma × işareti biçimindeki iki şeyin biribirini bölmesi.

Çaprazlama *i.* Çaprazlamak işi.

Çaprazlamak *f.* Çapraz şeklinde takmak.

Çapul *i.* Düşman toprağına akın edenlerin yaptıkları yağma.

Çapulcu *s.* Akıncı, yağmacı.

Çapulculuk *i.* Yağmacılık.

Çapullamak *f.* Akın etmek.

Çapullanmak *f.* Yağma mal kazanmak.

Çaput *i.* Paçavra, bez parçası, yama.

Çar *i.* Eskiden Rusya imparatorlarına verile isim. Bulgar kıralı.

Çâr *s.* Dört, cihar.

Çarçur *i.* Yolsuz ve lüzumsuz harcama.

Çardak *i.* Dört direk üzerine çalıçırpıdan yapılan kulübe. Asma sarılmak için yapılmış çatı.

Çare *i.* Yol, vasıta, tedbir.

Çaresiz *s.* Çare ve tedbiri kalmamış olan. Biçare. *h.* Herhalde: *Çaresiz gitmeliyim.*

Çaresizlik *i.* Çare ve tedbir yokluğu.

Çarha, Çarka *i.* Askerin saf ilerisinde yaptığı talim.

Çarhacı, Çarkacı *i.* Ordunun ilerisinde, muharebe eden asker.

Çarık *i.* İşlenmemiş sığır derisinden sırım veya iple ayağa bağlanan köylü ayakkabısı.

Çarıkçı *i.* Çarık yapan ve satan.

Çariçe *i.* Eski Rusya imparatoriçesi. Bulgar kraliçesi.

Çark *i.* Tekerlek. Dönerek işliyen makine.

Çarkçı *i.* Bir makinayı veya vapur makinasını idare edip işleten adam.

Çarkçılık *i.* Çarkçının san'atı.

Çarkıfelek *i.* Yakıldığı zaman dönerek ateş püskürtür donanma fişeği. Bir çeşit ağaç. *c.* Talih, baht.

Çarkıfelekgiller *i.* (Bot.) Kavun ağaçları.

Çarklı *s.* Çarkı olan.

Çarlık *i.* Eski Rusya imparatorluğunun ismi. Bulgar kırallığı.

Çarmık *i.* Suçluyu germek için kurulmuş haç biçiminde darağacı. Gemi direklerinin tepesinden aşağıya inen kalın ipler.

Çarnaçar *h.* İster istemez: *Çarnaçar gittim.*

Çârpa *s.* Dört ayaklı.

Çarpan *i.* (Mat.) Madrubunfih.

Çarpı *i.* Sadme, darbe. Badana.

Çarpık *s.* İğribüğrü. Çarpılmış. Ters. — *bacaklı i.* İğri bacaklı.

Çarpıkçurpuk *s.* İğribüğrü.

Çarpılan *i.* (Mat.) Madrup.

Çarpılış *i.* Çarpılma.

Çarpılma *i.* Çarpılmak işi.

Çarpılmak *f.* İğrilip bükülmek. Yüzünü buruşturmak. Vücudün bir tarafı iğrilmek.

Çarpım *i.* (Mat.) Hasılı zarp.

Çarpım Tablosu *i.* (Mat.) Kerrat cetveli.

Çarpınmak *f.* Vurunmak. şiddetle oynamak, halecana gelmek.

Çarpıntı *i.* Şiddetle oynama, halecan. *Yürek — sı i.* Nefes darlığı, korkudan yü-

rek çarpması.

Çarpışık *s.* Biribirine çarpmış, karışık. Çetrefil.

Çarpışma *i.* Çarpmak işi.

Çarpışmak *f.* Vuruşmak, tokuşturmak.

Çarpıştırmak *f.* Vuruşturmak, tokuşturmak. Çaldırmak. Halecana getirmek.

Çarpma *i.* Çarpmak işi. (Mat.) Darp.

Çarpmak *f.* Şiddetle vurmak. (Mat.) Zarp etmek. Tesadüf etmek. Vurup yıkmak. Zorla almak, kapıp gitmek. Başağrısı vermek. Titremek, hızla sallanarak bir yere vurmak.

Çarşaf *i.* Yatağa serilen, yorgana kaplanan bezden örtü. Eskiden kadınların üzerlerine aldıkları örtü, çar.

Çarşaflanmak *f.* Çarşafla örtünmek.

Çarşaflı *s.* Çarşaf örtülü.

Çarşamba *i.* Haftanın dördüncü günü. — *karısı i.* Cadı.

Çarşı *i.* İki tarafı dükkân, üstü açık veya örtülü alışveriş yeri, pazar.

Çasar *i.* Kayser.

Çaşıt *i.* Casus.

Çaşıtlamak *f.* Casusluk etmek.

Çaşıtlık *i.* Casusluk.

Çat *h.* Vurma sesi: *Çat kapı çalındı.* Patlama. Çatlama.

Çatak *s.* Çapraşık. *i.* İki dağın bitiştiği yer.

Çatal *i.* İkiye ayrılmış dal v.s. Yemekte kullanılan dört dişli madenî alet. *s.* Ucu ikiye ayrılmış. İki manalı söz.

Çatallandırmak *f.* Çatal etmek. Anlaşılmaz bir hale getirmek: *Bu işi o kadar çatallandırdın ki.*

Çatallanmak *f.* Çatal olmak, karışık bir hale gelmek.

Çatallaşmak *f. Bak:* Çatallanmak.

Çatallı *s.* İkiye ayrılıp çatal olmuş. *c.* Karışık bir hale gelmiş.

Çatallık *i.* Çatal oluş.

Çatalmuk *i.* Buğday tarlasında biten bir çeşit zararlı ot.

Çatana *i.* Makina ile işler sandal.

Çatı *i.* Yapının çatılmış iskelesi, tavan. — *arası i.* Tavanarası.

Çatık *s.* Uçlarından bitişik. Aralıksız. — *kaş s.* Ortası bitişik kaş.

Çatıkkaş *s.* Kaşları bitişik, suratı asık.

Çatır *i.* Kereste, diş ve kemik gibi şeylerin biribirine vurmasından çıkan gürültü. — — *h.* Çatırdamayı anlatır.

Çatırdama *i.* Çatırdamak işi.

Çatırdamak *f.* Çatır çatır ses çıkarmak.

Çatırdatmak *f.* Çatır çatır ettirmek.

Çatırtı *i.* Gevrek bir şeyin düşerken, kırılırken çıkardığı ses.

Çatışma *i.* Çatışmak işi.

Çatışmak *f.* Kavuşmak. İlişmek. Biribirine çatmak. Bazı hayvanların çiftleşmesi.

Çatıştırmak *f.* Uc uca kavuşturmak, iliştirmek. Biribirine birleştirmek. Kavga ettirmek.

Çatkı *i.* Çatılan ve kurulan şeyler. Ters bağlanan şey.

Çatkılık *i.* Çift öküzlerini biribirine bağlıyan ağaç, boyunduruk oku.

Çatkın *s.* Bir zengine veya büyük bir adama çatmış.

Çatlak *s.* Parçaları ayrılmıyacak derecede yarık. *i.* Bir şeyin çatladığı yer.

Çatlama *i.* Çatlamak işi. (Bot.) İnficar.

Çatlamak *f.* Parçalanmadan yarılmak, ayrılmak. Dalga paralanmak. Hayvan çok yürümekten ölmek *c.* Hasetten, hiddetten, sıcaktan v.s. den ölüm derecesine gelmek.

Çatlatmak *f.* Çatlamağa sebep olmak. Sıkıntıdan veya çok yemekten patlıyacak dereceye getirmek. Haset ettirmek. Atı çok koşturup öldürmek.

Çatlayış *i. Bak:* Çatlama.

Çatma *i.* Çatmak işi. İğreti tutturulmuş kereste veya elbise.

Çatmak *f.* Kurmak, kereste v.s. yi biribirine bağlayıp durdurmak, iliştirmek. Çarpmak. Uğramak, rasgelmek. Vakit yaklaşmak. Büyük veya zengin bir adama sokulmak. *Silâh — f.* Tüfekleri uçlarından iliştirip durdurmak.

Çatpat *h.* Tektük, arasıra. Bir dili pek az bilme.

Çatrapatra *h.* Bir dili yarımyamalak söyleme.

Çattırmak *f.* Vuruşturmak. Kurdurmak.

Çavdar *i.* Ekmeği esmer olan buğday ve arpa biçiminde tane.

Çavlan *i.* (Jeo.) Şelâle.

Çavlı *i.* Terbiye olmamış şahin ve doğan yavrusu.

Çavun *i.* Deriden veya sinirden yapılan kırbaç.

Çavuş *i.* Askerlikte onbaşıdan büyük ve başçavuştan küçük rütbe.

Çavuşkuşu *i.* Taraklı, hüthüt, ibikkuşu.

Çavuşluk *i.* Çavuş rütbe ve vazifesi.

Çavuşüzümü *i.* İri ve yuvarlak taneli güzel bir üzüm.

Çay *i.* Doğrudan denize akmayıp başka bir ırmağa dökülen büyük dere.

Çay *i.* Haşlanarak suyu içilen yaprak.

Çaycı *i.* Çay satan ve çay pişiren adam.

Çaydan, Çaydanlık *i.* İçinde çay haşlanılan ibrik.

Çayhane *i.* Çay pişirilip satılan yer.

Çaygiller *i.* (Bot.) Çaiye.

Çayır *i.* İnce uzun ve sık yapraklı ot. Çayırlık.

Çayır Çayır *h.* Şiddetle yanmayı anlatır: *Çayır çayır yanıyor.*

Çayırkuşu *i.* Toygar cinsinden bir kuş.

Çayırlamak *f.* Çayırda otlamak.

Çayırlık *i.* Yeşil otlarla ve çayırla örtülü yer.

Çayırotu *i.* Çayır.

Çayırpeyniri *i.* Tuzsuz taze peynir.

Çaylak *i.* Bir cins avcı kuş. *c.* Kaparozcu.

Çeç *i.* Ekin yığını.

Çedik *i.* Sarı meşinden mest, papuç.

Çegane *i.* Çengi teli.

Çehre *i.* Yüz, surat.

Çek *i.* Banka havalesi.

Çek, Çekli *i.* Şimal İslâvlarından bir millet.

Çekçek *i.* Dört tekerlekli el arabası.

Çekememek *f.* Kıskanmak, haset etmek.

Çekememezlik *i.* Kıskançlık, haset.

Çeki *i.* Tartı. İki yüz elli kiloluk tartı. Bezek, süs, çekidüzen.

Çekiç *i.* Çivi çakmağa ve çatal tarafı ile çivi çekmeğe mahsus demir tokmak.

Çekidüzen *i.* Süs. — *vermek f.* Süslenmek.

Çekik *i.* Tarlakuşu. *s.* Çekilmiş.

Çekilce *i.* İstifaname.

Çekilim *i.* İstifa, memuriuktan istiyerek ayrılma.

Çekilir *s.* Tahammül edilebilir.

Çekilme *i.* İstifa.

Çekilmek *f.* Sürüklenmek. Tahammül edilmek. Toplanmak, büzülmek. Geri gitmek. İstifa etmek.

Çekilmez *s.* Tahammül olunmaz.

Çekim *i.* (Ast.) Cazibe.

Çekin *i.* Omuzbaşı ile boyun arası.

Çekingen *s.* Sokulgan olmıyan.

Çekinmek *f.* Sakınmak.

Çekinsemek *f.* Bir şeyi yapmaktan geri durmak, el çekmek, istinkâf etmek.

Çekinser *f.* Çekinsiyen, müstenkif.

Çekirdek *i.* Meyvanın içindeki tohum, tane.

Çekirdeklenmek *f.* Çekirdek peyda etmek.

Çekirdekli *s.* İçinde çekirdeği olan.

Çekirdeksiz *s.* İçinde çekirdeği olmıyan.

Çekirge *i.* Ekinleri berbat eden ve uçup sıçrıyan bir böcek.

Çekişmek *f.* Biribirini çekmek. Biribirile ağız veya el kavgası etmek.

Çekiştirmek *f.* Fenalığını söylemek.

Çekitaşı *i.* Çekide kullanılan tartı.

Çekme *i.* Çekmek işi. Çekilmiş şey. Masa ve dolabın çekilen gözü. İş işlerken üstten giyilen geniş pantalon.

Çekmece *i.* Küçücük sandık veya dolap. Küçük liman.

Çekmek *f.* Ucundan tutup uzatmak. Kendine doğru getirmek. Sürükleyip götürmek. Çıkarmak. Tahammül etmek. Germek, asmak. Sürmek. Hayvanı dişiye aşırmak. Terazi ve kantar ile tartmak. Yürütmek. Daralmak, büzülmek. Benzetmek, andırmak. *Gönül — f.* İstek duymak. *Kahve — f.* Kahveyi el değirmeninde toz yapmak.

Çekmel *i.* Ağaçlardan yemiş koparmağa yarayan çengelli sırık.

Çekmen *i.* (Bot. ve Bio.) Çekip emmeğe yarayan organ. Mihcem.

Çektiri *i.* Kürekle çekilen küçük gemi.

Çektirme *i.* Çektirmek işi. Kürekle yürütülen bir direkli büyük odun kayığı.

Çektirmek *f.* Çekmeğe mecbur etmek.

Çekül *i.* (Fiz.) Şakul aleti.

Çelebi *i.* Efendi. Nazik ve zarif adam. Eskiden Konyada Mevlevî şeyhi.

Çelebilik *i.* Efendilik. Naziklik.

Çelenk *i.* Çiçek ve yaprakla donatılmış atnalı şeklinde dal. Kıymetli taşlarla işlenmiş bir çeşit bezek.

Çelik *i.* Dayanıklığı arttırılmış demir, pulat. Kısa kesilmiş dal. Kök salmak için yere gömülen dal parçası. *s.* Çelikten yapılmış.

Çelikçomak *i.* Değneklerle vurularak oynanan oyun.

Çelim *i.* Çalım, gövde yapısı. Gösteriş.

Çelimsiz *s.* Zayıf.

Çelme *i.* Devirmek için ayağa vurma.

Çelmek *f.* Vurmak, çarpmak. Düşürmek, devirmek. Caydırmak.

Çeltik *i.* Kabuğu içinde, dövülmemiş pirinç. Pirinç tarlası.

Çember *i.* Daire. Tahtadan veya demirden her nevi halka, tekerlek. Boyun veya başa bağlanan yemeni. (Mat.) Muhiti daire.

Çemçe *i.* Yassı bir çeşit büyük balık. Ağaç kepçe.

Çender *i.* Saç uzatan bir ot.

Çene *i.* Yüzün altında ve iki taraf kemiklerinin birleştikleri yer. *c.* Beyhude lâf. — *çalmak f.* Gevezelik etmek.

Çenealtı *i.* Çenenin alt kısmı.

Çenebaz *s.* Çok söyliyen.

Çenek (Bio.) Fekçe, küçük çene. (Bot.) Tohumun etli kısmı.

Çenekemiği *i.* Çeneyi teşkil eden kemikler.

Çenel *s.* (Bio.) Çeneye ilgili, fekki.

Çeneli *s.* Çenebaz.

Çenet *i.* (Bot.) Mısra.

Çenge *i.* Köylerde gelin karşılarken tef çalarak söyledikleri bir türkü.

Çengel *i.* Bir şey asmak için demirden kanca. Bir nevi ot.

Çengellemek *f.* Çengele takmak.

Çengelli *s.* Çengeli olan. —*iğne i.* Ortasından kıvrık iğne.

Çengelsakızı *i.* Çengel denilen otun sütünden çıkan sakız.

Çengi *i.* Çalgı çalıp oynıyan kadın.

Çenk *i.* Pençe. Harp dedikleri çalgı.

Çent *i.* Santim, herhangi bir adedin yüzde biri. *s.* Kaç, birkaç.

Çentik *i.* Çetele dişi. Kertik. *c.* Ayıp, kusur.

Çentiklemek *f.* Kertmek.

Çentilmek *f.* Kertilmek.

Çentmek *f.* Kertmek.

Çepçevre *h.* Bütün etrafı.

Çepel *s.* Bulanık. *i.* Çöp, toz.

Çeperi *i.* (Bio.) Cidar.

Çepiç *i.* Bir yaşında keçi.

Çepken *i.* Kolları yarık harçlı salta.

Çepreşik *s.* Dolaşık, çapraşık.

Çepreşmek *f. Bak:* Çapraşmak.

Çerağ *i.* Kandil. Işık.

Çerçeve *i.* Korniş, cam, ayna, resim v.s. takılmak üzere yapılan pervaz.

Çerçevelemek *f.* Çerçeve geçirmek.

Çerçi *i.* Satılık ufaktefek eşya.

Çerez *i.* Yemek arasında veya kahvaltıda yenen yemiş, meze.

Çerezlenmek *f.* Vakitsiz yiyip iştahı kestirmek.

Çerezlik *i.* Mezelik.

Çerge, Çergi *i.* İki direkli hafif oba.

Çeri *i.* Asker. Kafile.

Çeribaşı *i.* Çerinin başı.

Çerika, Çeruka *i.* Kırmızı kanatlı göl hamsisi.

Çerkes *i.* Kafkasyada yaşıyan müslüman bir kavim.

Çerviş *i.* Eritilmiş sığır yağı. Âdi yağ.

Çesit *i.* Nevi, örnek, cins, türlü. — — *h.* Türlü türlü.

Çeşitkenar *s.* (Mat.) Kenarları değişik. Muhtelifüladla.

Çeşitlemek *f.* Çeşit çeşit yapmak.

Çeşitli *s.* Türlü türlü.

Çeşme *i.* İçilecek su akan yer.

Çeşni *i.* Tat, lezzet. Ayar, nümune.

Çeşnici *i.* Ayar ve nümunelerin tayinine bakan adam.

Çeşnilenmek *f.* Tadına bakmak.

Çeşnili *s.* Lezzetli.

Çete *i.* Bölük, takım. Çapulcu takımı. Komita.

Çeteci *i.* Komitacı.

Çetele *i.* Bir tahta parçasına kertikler yaparak meydana gelen sayı.

Çetin *s.* Sert, katı, güç, inatçı. Zor.

Çetinleşmek *f.* Zorlaşmak.

Çetinlik *i.* Sertlik. İnatçılık. Güçlük.

Çetrefil *i.,s.* Pürüzlü bir lisanı bozuk ve yanlış bir şive ile söyleme.

Çevik *s.* Atik, hareketleri çabuk. Becerikli. Sağlam.

Çeviklik *i.* Çevik oluş.

Çevirme *i.* Çevirmek işi. Şişte döndürülerek pişirilen kuzu v.s. Tercüme.

Çevirmek *f.* Döndürmek. Altüst etmek. Etrafını almak. Kuşatmak. Değiştirmek. Geri almak. Tercüme etmek.

Çevirmen *i.* Bir dilden bir dile çevirme yapan. Mütercim.

Çevirtmek *f.* Döndürtmek. Altüst ettirmek. Kuşattırmak. geri göndertmek. Tercüme ettirmek.

Çevre *i.* Kenar, etraf. Daire. Seçim dairesi. (Mat.) Muhit. Klapdanla işlenmiş tülbentten mendil.

Çevreaçı *i.* (Mat.) Muhiti zaviye.

Çevrel *s.* (Mat.) Muhiti.

Çevren *i.* (Ast.) Ufuk.

Çevresinde *h.* Dairesinde.

Çevreteker *i.* (Bot.) Dairei muhitiye.

Çevri *i.* 1 — Lâkırdıyı başka anlama çekme, te'vil. 2 — Coğrafyada su veya hava çevrisi: girdap, girdibad.

Çevrilemek *f.* Te'vil etmek.

Çevrilmek *f.* Döndürülmek. Altüst olmak. Kuşatılmak. Geri döndürülmek, geri alınmak.

Çevrinti *i.* Muhtelif hububat karıştırılıp vücude gelen karışık zahire. Suların dönmesi ve döndüğü yer, girdap.

Çeyiz *i.* Gelinin babası evinden kocası evine beraber götürdüğü elbise ve eşya, cihaz.

Çeyizlemek *f.* Gelini, yolcuyu, askeri, gemiyi lâzım olan eşya ile donatmak.

Çeyizlik *s.* Çeyiz olmağa yarıyan.

Çeyrek *i.* Dörtte bir. Beş kuruşluk para, on beş dakikalık zaman.

Çeyreklemek *f.* Çocukların kol ve bacaklarını çapraz olarak gerip oğuşturmak.

Çıban *i.* Bedenin bir tarafında toplanan irinli kızarmış kabarcık.

Çıdam *i.* Sabır, tahammül. Katlanma.

Çıdamak *f.* Sabır ve tahammül etmek, acıya dayanmak. Katlanmak.

Çıdamlı *s.* Sabırlı.

Çıdamsız *s.* Sabırsız.

Çıfıt *i.* Yahudi.

Çıfıtlık *i.* Yahudilik.

Çığ *i.* Dağdan yuvarlanan kar kümesi. Kamış v.s. den yapılmış yüksek çit. Gürültü, yaygara.

Çiğa *i.* Yüzerken hışırtı çıkaran bir nevi dere balığı, karamersin.

Çığıltı *i.* Çığlık.

Çığır *i.* Çığın açtığı yol, çığ, iz. Yol. c. Tarz, üslûp.

Çığırgan *i.* Başka kuşları çekmek için öttürülen avcı kuşu.

Çığırmak *f. Bak:* Çağırmak.

Çığırtkan *i.* Çığırgan. c. Gürültücü adam.

Çığırtma *i. Bak:* Çağırtma. Bir nevi kaval. Kafkas pilâvı.

Çığırtmak *f. Bak:* Çağırtmak.

Çığlık *i.* Bağırış. Feryat.

Çığrık *i.* Alakarga.

Çığrılmak *f.* Çağrılmak.

Çığrış *i.* Feryat, gürültü.

Çığrışmak *f. Bak:* Çağrışmak.

Çıkak *i.* Çıkacak yer, mahreç.

Çıkar *i.* Kâr. Fayda. Şahsi istifade.

Çıkarılmak *f.* Dışarıya atılmak. Alınmak. Yükseltilmek.

Çıkarma *i.* 1 — Hülâsa. 2 — İstihraç.

Çıkarma *i.* (Mat.) Tarh.

Çıkarmak *f.* Dışarıya atmak. Çekmek, sökmek. Göstermek, meydana koymak. Isdar etmek, tedvin etmek. Azletmek. (Mat.) Tarhetmek. Kaldırmak. Aldırmak. *Acısını — f.* Öç almak. *Elden — f.* Kaybetmek. Sarfetmek. *Ses — f.* Karşı komak. *Taş — f.* Ağır basmak.

Çıkartı *i.* (Bio.) Çıkarılan maddeler, mevadı ıtrahiye.

Çıkartma *i.* Çıkartmak işi. Üzerindeki zamklı resim diğer bir yere alınan kâğıt.

Çıkartmak *f.* Dışarı attırmak. Meydana koydurmak. Yükselttirmek. Aldırmak.

Çıkık *s.* Dışarı çıkmış, fırlamış, yerinden oynamış.

Çıkıkçı *i.* Ütükçü, çıkık kemiği yerine koyan adam.

Çıkın *i.* Bağ, bohça, paket.

Çıkınlamak *f.* Çıkın yapmak.

Çıkıntı *f.* Hizadan dışarıya çıkmış olan şey, dirsek.

Çıkış *i. Bak:* Çıkma.

Çıkışma *i.* Çıkışmak işi.

Çıkışmak *f.* Girişmek. Varmak. Yetişmek. Azarlamak, paylamak.

Çıkıştırmak *f.* Yetiştirmek. Çaresini bulmak. Bitirmek.

Çıkma *i.* Çıkmak işi. Çıkıntı. Hamam takımı. *Yeni — s.* Son moda, yeni icat olunmuş.

Çıkmak *f.* Dışarıya varmak. Yükselmek. Meydana gelmek. Doğmak. Verilmek. Bitmek. Duyulmak. Birinin önüne yatmak. Alınmak. Artmak. Doğru olduğu anlaşılmak. Yetişmek. Yerinden oynamak. Sadır olmak. *Başa — f.* Hakkından gelmek *Baştan — f.* Ahlâkı bozulmak. *Gözden — f.* Sevgiden düşmek. *Yoldan — f.* Sapıtmak.

Çıkmaz *i.* Uçurum, girive.

Çikolata *i. Bak:* Çikolata.

Çıkra *i.* Av yerlerindeki sık çalı. Kaful.

Çıkralık *i.* Çıkra yeri.

Çıkrık *i.* Kuyu el dolabı. İplik sarmağa mahsus dolap. Bazı san'atlerde kullanılan küçük dolap ve çark.

Çılbır *i.* Yoğurtlu yumurta yemeği.

Çıldır *h.* Parlak gözlerile bakmağı anlatır ve tekrarlanarak kullanılır: *Çocuk çıldır çıldır bakıyordu.* Fıldır fıldır.

Çıldırmak *f.* Aklını kaçırmak.

Çıldırtmak *f.* Çileden çıkarmak. Kızdırmak.

Çılgın *s.* Çıldırmış.

Çılgınlık *i.* Çılgınca hareket.

Çıma *i.* Kalın gemi halatı, palamar.

Çımacı *i.* Vapurda çımayı bağlıyan işçi.

Çımkırık *i.* Bazı hayvanların ve kuşların tersi.

Çımkırmak *f.* Bazı hayvanlar ve kuşlar pislemek.

Çın *i.* Karşılıklı ve irticalen söylenen türkü. — *h.* Çınlamayı anlatır: *hamamın içi çın çın ötüyor.*

Çınakop *i. Bak:* Çinakop.

Çınar *i.* Büyük ve çok yaşar meyvasız ağaç.

Çınargiller *i.* (Bot.) Delbiye.

Çınarlık *i.* Çınar ağaçlığı.

Çıngar *i.* Kavga ve gürültü.

Çıngıl *i.* Üzüm salkımının küçük dallarından herbiri, çitmik.

Çıngır *h.* Çıngırak sesi gibi çıngırtıyı anlatır ve tekrarlanarak kullanılır.

Çıngırak, Çıngırdak *i.* Küçük çan ve zil.

Çıngırdamak *f.* Çıngır çıngır etmek.

Çıngırdatmak *f.* Çıngır çıngır ettirmek.

Çıngırtı *i.* Çıngırak sesi.

Çınlam, Çınlama *i.* Tınnet.

Çınlamak *f.* Çın çın etmek, ses aksolunmak. Yankılanmak.

Çınlatmak *f.* Sesi aksettirmek. Çın çın ettirmek.

Çıplak *s.* Soyunmuş. Tüyü dökülmüş. Döşemesiz. Eğersiz. Pek züğürt.

Çıplaklık *i.* Çıplak olmaklık.

Çıra *i.* Çam ağacının sakızlı ve yağlı yeri.

Çırak *i.* San'at öğrenmek için bir usta yanında çalışan

genç şakirt. c. Eyilik gören.

Çıraklık *i.* Çırak oluş.

Çırakma *i.* Şamdan.

Çırakman *i.* Üzerinde meşale yakılan kule yahut demir direk.

Çıralı *s.* Yağlı çam ağacı.

Çıramoz *i.* Balıkçıların ateşbalığı tutmak için üzerinde çalı yaktıkları ıskara.

Çırçıl *i.* Büyük fıçılar kaldırmağa mahsus kancalı zencir veya halat.

Çırçıplak, Çırılçıplak *s.* Büsbütün çıplak.

Çırpı *i.* Ağaç kırpıntısı, çalı. Tahtayı bıçmek için çizgi yaptıkları ip. Bıçkı ile yarılmış ağaç. c. Hiza, sıra. Tahmin: *bir çırpıda anladım.*

Çırpıcı *i.* Yazma yemenileri basıldıktan sonra soğuk suya batırıp çırparak yıkıyan.

Çırpınma, Çırpınış *i.* Çırpınmak işi.

Çırpınmak *f.* Oynamak, titremek. Telâşa düşmek, düşmek.

Çırpıntı *i. Bak:* Çırpınma.

Çırpıştırmak *f.* İnce değnekle hafifçe vurmak. Acele yazmak.

Çırpmak *f.* Yavaş yavaş vurmak. Yontmak. Bezi soğuk su ile sallayıp yıkamak. Boyaya batırılmış iple tahtaya çizgi çekmek. Şimşir ve çimen budamak. *El — f.* Alkışlamak.

Çırptırmak *f.* Yavaş vurdurmak. Kenarından az kestirmek. Temiz su ile yıkatmak. Çırpı ipile nişan vurdurmak.

Çırt *i.* Tulumlu su dolabı.

Çırtlak *i. Bak:* Cırlak.

Çıt *h.* Hafif ve az sesi anlatır.

Çıta *i.* İki parmak eninde dar ve uzun tahta, pervaz.

Çıtak *i.* Dili çetrefilce olan. Bulgaristan Türkleri.

Çıtarı *i.* Yassı, mavimsi, güzel, tatsız bir balık. Bir çeşit kumaş.

Çıtık *s.* Çatık, buruşuk.

Çıtıkotu *i.* Ebepisliği denilen ot.

Çıtıpıtı *h.* Pek hafif bir sesi anlatır.

Çıtır, Çıtırpıtır *h. Bak:* Çıtıpıtı.

Çıtırdamak *f.* Çıt diye ses çıkarmak.

Çıtırdatmak *f.* Çıt diye ses çıkartmak.

Çıtkırıldım *s.* Nazlı, züppe.

Çıtlamak *f. Bak:* Çıtırdamak.

Çıtlatmak *f. Bak:* Çıtırdatmak. c. Lâf kaçırmak, sezdirmek. *Bu sözü çıtlattı.*

Çıtpıt *h. Bak:* Çıt.

Çıvga *i.* Sığır boynuzu.

Çıvgar *i.* Toprağı süren öküz çifti.

Çıyan *i.* Büyük bir cins kırkayak.

Çıyancık *i.* Bir cins ot.

Çiçek *i.* Ağaçların ve otların meyva ve tohumundan evvel açtıkları renk renk yapraklar. Kumaş v.s. üzerine boya ile veyahut oymakla yapılan süs. İnsanın bedeni üzerinde çiçek gibi çıbanlar açan hastalık. *— açmak f.* Nebat çiçek peyda etmek. *— aşısı i.* Çiçek hastalığına karşı yapılan aşı. *— çıkarmak f.* Çiçek hastalığı geçirmek.

Çiçekbozuğu *i.* Çiçek hastalığının yüzde bıraktığı yara yerleri. Çopur, çakır.

Çiçeklenmek *f.* Çiçek açmak, çiçeklerle süslenmek.

Çiçekli *s.* Çiçekleri olan. Boya, nakış veya oyma çiçek resimleri ile süslü olan.

Çiçeklik *i.* Çiçek tarlası. Çiçek koymağa mahsus süslü saksı. Kışın çiçekleri saklamağa mahsus camekân.

Çiçeksuyu *i.* Limon ve portakal çiçeklerinden imbikle çekilen güzel kokulu ve ferahlık verir bir su.

Çifçi *i. Bak:* Çiftçi.

Çifçilik *i. Bak:* Çiftçilik.

Çift *s.* Tek olmıyan, iki şeyden ibaret takım, eş. *i.* Saban çeken iki öküz, koşu. Bir erkek ile bir dişinin teşkil ettikleri takım. *— sürmek f.* Tarlayı işletmek.

Çiftçi *i.* Çift süren, ekincilikle uğraşan adam, rençper.

Çiftçilik *i.* Rençperlik.

Çiftçubuk *i.* Tarla işleri, ziraat.

Çiftdesimetre *i.* (Mat.) Dubldesimetre.

Çifte *s.* İki kat, ikili, iki yanlı, katmerli *i.* Kayığın bir adam tarafından çekilen iki küreği. İki namlulu av tüfeği. Hayvanın iki art ayağile birden tepmesi.

Çiftehane *i.* Kuş üretmeğe yarıyan kafesli yer.

Çiftelemek *f.* Hayvan iki ayağile tepmek.

Çifteli *s.* Kötü huylu. Uğursuz. Çifte atan hayvan. c. Hilekâr.

Çiftleşme *i.* Çiftleşmek işi.

Çiftleşmek *f.* Eşini bulup çift olmak. Hayvan dişiye aşmak.

Çiftleştirmek, Çiftletmek *f.* Çift yapmak. Hayvanları evlendirmek.

Çiftlik *i.* Birçok tarlalarla bağ, mer'a, orman v.s. den ibaret ve bir adam veya ailenin malı olan arazi.

Çiğ *s.* Pişmemiş. Olmamış, ham. c. Tecrübe görmemiş, ham.

Çiğ *i.* Sıcaktan buğu haline gelen nemin gece serinliğinde tekrar sulanmasından hâsıl olan çayır ve yaprakların üzerindeki ufak inci gibi su taneleri, jale, şebnem.

Çiğde *i.* Hünnap denilen kızılcığa benzer sert kabuklu bir meyva.

Çiğdem *i.* İlkbaharda çı-

kan beyaz, sarı veya pembe narin bir çiçek.

Çiğdemgiller *i.* (Bot.) Lâhlahiye denen nebat fasilesi.

Çiğdene *i.* Kaplamalarda kullanılan çıralı tahta.

Çiğin *i.* Omuz.

Çiğindirik *i.* Omuzda taşınan ve uclarına yoğurt tabları gibi eşya asılan sırık.

Çiğit *i.* Kabuklu çekirdek.

Çiğlik *i.* Çiğ oluş.

Çiğnemek *f.* Ayakla basmak, ayak altında ezmek. Ağıza alınan şeyi dişle kırıp ezmek.

Çiğnemik *i.* Çiğnenmiş şey. Ananın yavruya verdiği çiğnenmiş yiyecek.

Çiğnenilmek *f. Bak:* Çiğnenmek.

Çiğnenmek *f.* Ayakla basılmak, ayak altında ezilmek. Ağızda dişle kırılıp ezilmek.

Çiğnetmek *f.* Ayak altında ezdirmek. Dişle iyice övüttürmek.

Çikolata *i.* Kakao, şeker ve sütle yapılmış hamur.

Çil *s.* Beyaz veya kır renkte benekleri olan, ak benekli. Yeni, parlak. *i.* Yüzde hâsıl olan sarımsı leke. Abraşlık. Benekli bir cins keklik.

Çile *i.* İbrişim, iplik, sırma v.s. demeti. Yay kirişi. Tarikatta kırk gün devam eden riyazet. *c.* Eziyet, zahmet. — *çekmek f.* Zahmet çekmek.

Çilehane *i.* Eski tekkelerde çile çekilen hücre.

Çilek *i.* Lezzetli ve güzel kokulu kırmızı ve pembe renkli yumuşak bir meyva.

Çilekeş *s.* Meşakkat ve zahmet çeken. Eski tekkelerde çile dolduran.

Çilingir *i.* Kilit ve anahtar gibi ince demir işleri yapan usta.

Çillenmek *f.* Çil olmak.

Çilli *s.* Çili bulunan.

Çim *i.* Çimen otu, bahçelerde yol kenarlarını örtmeye mahsus kısa, sık, ince yeşillik. Bazı taş ve ağaçların üzerinde biten yeşillik, yosun.

Çimdik *i.* Parmak uçlarile vücudün bir yerini sıkma.

Çimdiklemek *f.* Parmak uçlarile birinin etini sıkmak.

Çimen *i.* Çimle örtülü yer. Pastırmaya konulan bir bahar.

Çimenlik *i.* Çimli yer.

Çimento *i.* Pek çabuk tutar ve rutubete karşı çok dayanır harç.

Çimlendirmek *f.* Ekilecek tohum ve çekirdekleri ve dikilecek çubukları su veya rutubetli toprak içinde bulundurarak filizlendirmek. Bir şeyin ötesinden berisinden yedirmek, çerezlendirmek, çöplendirmek.

Çimlenme *i.* (Bot.) İntaş.

Çimlenmek *f.* Tohum ve çubuklar su veya rutubetli toprak içinde filizlenmek. Bir şeyin ötesinden berisinden yemek, çerezlenmek, çöplenmek.

Çimmek *f.* Yıkanmak.

Çimrenmek *f.* Paçaları sıvamak. Hazırlanmak.

Çin *i.* Asya kıt'asında dört yüz milyon nüfuslu bir memleket. Kıvrım, büklüm. Buruşuk, buruşma. *s.* Toplıyan, devşiren. — *h.* Billur veya madenden çıkan ince ses. *c.* Doğru. Sadık, aslı olan.

Çinakop *i.* Lüfer balığının küçüğü.

Çingene, Çingâne *i.* Kıptı tayfası. *s.* Arsız, cimri.

Çingeneleşmek *f.* Çingene gibi olmak. Arsızlaşmak. Cimrileşmek.

Çingenelik *i.* Kıptılık. *c.* Arsızlık, cimrilik.

Çini *i.* Çinde yapılan tabak, kâse gibi şeyler. Duvarları kaplamak, yere döşemek için yapılan sırlı ve nakışlı tuğla. Koyu siyah mürekkep.

Çinili *s.* Çini ile süslü.

Çinko *i.* Tutya denilen maden ve bunda yapılan levhalar.

Çinkograf *i.* Çinko üzerine fotoğrafla resim, yazı v.s. işleyen usta.

Çinkografi *i.* Çinko üzerine oyma ve resim yapma san'atı.

Çinli *s.* Çin memleketi ahalisinden.

Çipil *s.* Gözleri ağrılı ve çapaklı, kirpiklerinin dibi yaralı.

Çiriş *i.* Mukavva ve meşin yapıştırmakta kullanılan sarızambak kökünden çıkan bir un.

Çirişlemek *f.* Çirişle yapıştırmak.

Çirişlenmek *f.* Çirişle yapıştırılmak.

Çirkef *i.* Birikmiş pis su, kokmuş bulaşık suyu. *c.* Terbiyesiz.

Çirkin *s.* Güzel olmıyan. Kötü, fena.

Çirkinlemek *f.* Çirkin yapmak, çirkin saymak.

Çirkinlenmek, Çirkinleşmek *f.* Çirkinlik peyda etmek.

Çirkinleştirmek Çirkinletmek *f.* Çirkin etmek, çirkin göstermek.

Çirkinlik *i.* Güzelliğin tersi, göze fena görünmeklik. Kötülük.

Çirkinsemek *f.* Çirkin bulmak.

Çiroz *i.* Uskumru kurusu. *c.* Pek zayıf adam.

Çis *i.* Kudret helvası.

Çise *i.* Hafif yağmur, toz.

Çiselemek *f.* Çok hafif yağmur yağmak, tozarmak.

Çisimek *f.* Çiğ yağmak, çığ gibi yağmur yağmak.

Çisinti *i.* Çiğ gibi pek ince yağmur.

Çiskin *i.* Pek ince çiğ.

Çiş *i.* İşeme, sidik, siyme.

Çişetmek *f.* İşemek, siymek.

Çişik *i.* Tavşan yavrusu.

Çit *i.* Basma nev'inden bir cins bez. Çalı ve kamış gibi şeylerden örülmüş hafif bölme. Köy evlerinin ve bazı bahçelerin çalıdan yapılmış duvarı.

Çiti *i.* Çitilemek, ovalamak işi.

Çitilemek *f.* Elde ovalıyarak yıkamak.

Çitili *s.* Ufak çentiği olan.

Çitlembik *i.* Küçük taneli tek çekirdekli siyah, lezzetli bir meyva ve onun çınara benzer ağacı.

Çitmek *f. Bak:* Çitilemek.

Çitmik *i.* Üzüm salkımının küçük dalı, çıngıl.

Çivdirmek *f.* Hedeften şaşırtmak.

Çivi *i.* Tahta v.s. mıhlamağa mahsus ucu sivri ve başı tablalı demir, mıh.

Çividi *s.* Çivit rengi, koyu mavi.

Çividişi *i.* Dokuz yaş dişi.

Çivilemek *f.* Çivi ile kakmak.

Çivilenmek *f.* Çivi ile mıhlanmak. *c.* Bir yerde ilişip kalmak, gecikmek.

Çivit *i.* Hintte ve Yemende yetişen bir nebattan çıkarılan koyu mavi boya.

Çivitlemek *f.* Çivitle boyamak.

Çivmek *f.* Hedeften şaşmak.

Çiy *i. Bak:* Çiğ.

Çiyirmek *f.* Nefret etmek, iğrenmek.

Çizdirmek *f.* Kalem veya başka bir şeyle çizgi çektirmek.

Çizgi *i.* Çizilen sıra, iz. (Mat.) Hat.

Çizgili *s.* Çizgileri olan.

Çizgisel *s.* (Mat.) Doğrusal, hattî.

Çizi, Çizik *i. Bak:* Çizgi.

Çizi *i.* (Bio.) Telem.

Çizikli *s. Bak:* Çizgili.

Çizilme, Çiziliş *i.* Çizilmek işi.

Çizilmek *f.* Çizgiler yapmak. Çizgi çekerek bozmak. Tasrih etmek, tesbit, tayin etmek.

Çizme *i.* Koncu dize ve bazan daha yukarıya kadar uzun olan ayakkabı. Çizmek işi.

Çizmek *f.* Çizgi çekmek. Sivri bir şeyle tırmalamak. Silmek.

Çoban *i.* Sürüleri kırlarda otlatan adam.

Çobanaldatan *i.* Alacatavuk denilen uzun ve oynak kuyruklu bir kuş.

Çobankebabı *i.* İnce dallara geçirilerek çalıçırpı ateşinde pişirilen kebap.

Çobanköpeği *i.* Hayvan sürüsünü bekliyen köpek, çomar.

Çobanlık *i.* Çoban oluş.

Çobansüzgeci *i.* Çobanların sütü süzmekte kullandıkları bir ot.

Çobanyıldızı *i.* Çulpan. Akyıldız. Cihet tayinine yarıyan çok parlak bir yıldız. Zühre, Venüs.

Çocuk *i.* Doğduktan ergenlik çağına kadar yaştaki insan yavrusu. Genç, delikanlı. *s.* Çocuk gibi.

Çocukça *s.* Çocuk gibi.

Çocuklaşmak *f.* Çocuk gibi olmak.

Çocukluk *i.* Çocuk hali ve zamanı. Hoppalık.

Çoğalmak *f.* Çok olmak, artmak.

Çoğaltmak *f.* Arttırmak.

Çoğay *h.* En çok. Azami.

Çoğul *s.* Birden fazlayı gösteren. Cemi. Tekil (müfret) karşılığı.

Çoğullamak *f.* Cemetmek. Bir araya getirmek.

Çoğumsamak *f.* Çok görmek.

Çoğun *h.* Ekseriya, çok defa.

Çoğunluk *i.* Ekseriyet. Azınlık karşılığı.

Çoğur *i.* Pancar.

Çoğurcuk *i.* Sığırcık kuşu.

Çok *s.* Az olmıyan, bol, ziyade, fazla, lüzumundan artık. *h.* Pek ziyade. Pek sık. Bir şeyin büyük kısmı. — *görmek* *f.* Yakıştıramamak, çekememek.

Çokal *i.* Zırh, cebe. Sırlı çömlek

Çokça *s.* Az ziyade.

Çok çok *h.* En fazla, nihayet.

Çok düzlemli açı (Mat.) Çok vecihli zaviye.

Çokgen *i.* (Mat.) Mudalla.

Çokluk *i.* Bir şeyin çok olması, ziyadelik, çokluk. Kalabalık. *h.* Çok kere, çok defa, sık sık.

Çokmak, Çokman *i.* Başı iri ve toparlak değnek. Topuz.

Çokmar, Çomar *i.* İri başlı çobanköpeği. Boynuzsuz koyun, çokmak.

Çoksamak *f. Bak:* Çoğumsamak.

Çoksanmak *f.* Çok görüp esirgemek.

Çoksımak *f. Bak:* Çoksamak.

Çoksınmak *f. Bak:* Çoksanmak.

Çoktan *h.* Epiy zamandanberi: *Seni çoktan görmedim.*

Çokterimli *i.* (Mat.) Zuhududu kesire.

Çokumak *f.* Kuşlar gagalarile öpüşmek veya didişmek.

Çokyüzlü *i.* (Mat.) Çok vecihli şekil.

Çolak *s.* Bir kolu sakat veya eksik olan.

Çolaklık *i.* Çolak oluş.

Çolpa *s.* Bir ayağı sakat

olan. Yürürken iptida sol ayağını atan. Beceriksiz.

Çolukçocuk *i.* Ev halkı. Yeni yetişmeler.

Çomak *i.* İri başlı değnek.

Çomar *i.* İri başlı çoban köpeği.

Çopra *i.* Balık kılçığı. Sık çalılık.

Çoprabalığı *i.* Kayabalığına benzer yuvarlak ve çok kılçıklı bir balık.

Çopur *s.* Yüzü çiçekbozuğu.

Çopurina *i.* İzmarite benzer küçük balık.

Çorak *s.* Verimsiz, kıraç.

Çoraklık *i.* Verimsizlik, kıraçlık.

Çorap *i.* Ayağa giyilen yünden veya pamuktan ve iplikten örme. — *örmek f.* Başına iş çıkarmak.

Çorap kaçmak *f.* Kadın çorabının bir teli kopmak.

Çorapsöküğü *i.* Biribirine bağlı işler.

Çorba *i.* Kaşıkla içilen sulu yemek.

Çorbacı *i.* Köy muhtarı, kocabaşı. Patron. Yeniçerilerde takım zabiti.

Çorbalık *s.* Çorbaya yarar.

Çortu *i.* Değirmen taşına tane döken huni, bardak.

Çotrabalığı *i.* Yassı burunlu ufak mercan.

Çotuk *i.* Dışarda kalmış ağaç kökü.

Çotur *s.* Yassı. Yassı burunlu.

Çöğür *i.* Ekin içinde biten büyük bir cins diken. Gayet iri bir keman.

Çökel *i.* Bir çökelme sonunda bir sıvının (mayiin) dibine çöken şey (rüsup).

Çökeltin *i.* (Bio.) Ayrılıp dibe çökenler. Presipitin.

Çökermek *f.* Denizin dibine düşürmek. Dizüstü düşürmek. Deveyi ıhlatmak. İndirmek.

Çökertme *i.* Denizin dibine indirilip üstüne balıklar gelince birden kaldırılan ağ. Çökertmek işi.

Çökertmek *f. Bak:* Çökermek.

Çökmek *f.* İnmek, konmak. Tuz veya tortu yere veya dibe oturmak. Çukurlaşmak, batmak. Birdenbire yıkılmak. Basmak, kaplamak. İhtiyarlayıp kuvvetten düşmek. Zayıflamak.

Çökük *s.* Çökmüş, batmış, çukurlaşmış.

Çökül *i. Bak:* Çökel.

Çöküntü *i.* Dibe çöken tortu, rüsup.

Çökürme *i. Bak:* Çökertme.

Çökürmek *f. Bak:* Çökertmek.

Çöküş *i.* Kocama, ihtiyarlama, herem.

Çöküşmek *f.* Her taraftan birden gelip çökmek, toplayıp inmek.

Çöl *i.* Kumluk ve susuz ova, sahra.

Çölek *i.* Girdap. Çöngül.

Çömelmek *f.* Dizleri toplayıp kalçaları baldırlara dokundurarak iğreti oturmak.

Çömeltmek *f.* Çömelmeğe mecbur etmek.

Çömez *i.* Yamak, çırak, şakirt.

Çömlek *i.* Topraktan kap.

Çömlekçi *i.* Çömlek yapan ve satan kimse.

Çömlekhesabı *i.* Cahil işi hesap.

Çömlekkebabı *i.* Çömlekte pişen bir türlü et yemeği.

Çöngül *i.* Ufak bataklık.

Çöp *i.* Saman, ot v.s. parçacığı. Değnek. Süprüntü.

Çöpatlamaz *s.* Meraklı, titiz.

Çöpçatan *s.* Kısmet veren.

Çöpçü *i.* Çöpleri evlerden toplıyan temizlik amelesi.

Çöplenme *i.* Çöplenmek işi.

Çöplenmek *f.* Az bir şey yemek. Kırıntılardan kâr etmek.

Çöplü *s.* Çöpü olan.

Çöplük *i.* Süprüntü yeri.

Çörçöp *i.* Çalıçırpı. Süprüntü. Çocuk oyunlarında bir tabir.

Çörek *i.* Ufak yağlı ekmek. Çörek şeklinde olan şey.

Çöreklenmek *f.* Çörek gibi kıvrılıp kangal olmak.

Çöreotu *i.* Çörek, ekmek, yoğurt v.s. üzerine ekilen küçük ve siyah tane.

Çöven *i.* Helvacıkökü, şeker ağdasını beyazlandıran bir kök.

Çöygen *i.* Döğülmemiş dökme demir.

Çöz *i.* İçyağı.

Çözdürmek *f.* Bağlanmış ve iliklenmiş şeyin bağını açtırmak.

Çöze *i.* Tahlil, analiz.

Çözel *s.* Tahlili.

Çözelmek *f.* Tahlil etmek.

Çözge *i.* Halletme çaresi.

Çözgü *i.* Çarşaflık dokuma. Dokumada boydan boya olan iplik. Arış.

Çözme *i.* Çözmek işi. Bir çeşit dokuma.

Çözmek *f.* Düğüm, bağ v.s. yi açmak. Halletmek.

Çözük *s.* Düğüm ve bağı açılmış. Erimeğe başlamış, gevşemiş.

Çözülmek *f.* Düğüm ve bağ açılmak. Erimeğe başlayıp gevşemek. c. Çetin bir mes'ele anlaşılmak.

Çözüm *i.* (Mat.) Hal neticesi.

Çözüm yeri *i.* Bir mesele veya davanın çözüleceği yer. Mercii hal.

Çubuk *i.* Uzun değnek. Tütün içmeğe mahsus içi delik değnek. Değnek gibi madenden ince üstüvane. Kumaş üzerinde dar çizgi.

Çubukçu *i.* Çubuk yapan, satan. Eskiden tütün içenle-

re hizmet eden hizmetçi.

Çubuklamak *f.* Değnekle vurup düzeltmek veya tozunu almak.

Çubukluk *i.* Tütün çubuklarını koymağa mahsus dolap.

Çuha *i.* Yünden kumaş.

Çuhacı *i.* Çuha dokuyan veya satan adam.

Çuhaçiçeği *i.* Bir çeşit kırmızı şebboy.

Çuhadar *i.* Uşak.

Çuka *i.* Mersine benzer siyah ve sırtı testere gibi, lezzetli bir balık.

Çukur *s.* Oyulmuş, derin. *i.* Oyulmuş yer, delik.

Çukurlanmak *f.* Derinleşmek. Çökmek.

Çukurlaşmak *f. Bak:* Çukurlanmak.

Çukurlatmak *f.* Derinleştirmek.

Çukurluk *i.* Çukur oluş.

Çul *i.* Kıldan yapılan kaba dokuma.

Çulha *i.* Tezgâhta bez dokuyan kimse.

Çullama *i.* Üstü hamurla örtülerek pişirilen yemek. Çullamak işi.

Çullamak *f.* Örtmek.

Çullanmak *f.* Örtünmek. Abanmak, musallat olmak. Kılığını yenilemek.

Çuliuk *i.* Sonbaharda meydana çıkan uzun gagalı av kuşu. Bekasa.

Çulpa *i. s. Bak:* Çolpa.

Çultarı *i.* Hayvan örtüsü.

Çultutmaz *s.* Para ve malını korumaz.

Çurçur *i.* Kayalar arasında bulunur, dikenli ve değersiz bir balık.

Çutra *i.* Çok pullu yassı ve Akdenizde bulunur bir balık.

Çuval *i.* Kaba yün ve pamuktan yapılan büyük torba.

Çuvaldız *i.* Çuval, çul v.s. dikmeğe yarar büyük iğne.

Çünkü, Çünki *e.* Sebep gösteren edat. Olduğu için, olduğundan, mademki: *Türkiyeyi severiz, çünkü Türküz.*

Çürük *s.* Çürümüş olan. Sağlam ve emin olmıyan, batak.

Çürükçül *i.* (Bio.) Saprofit.

Çürüklük *i.* Çürük oluş.

Çürümek *f.* Yaş yerde bırakılıp bozuk bir hale gelmek. İtibarı bozulmak. Batırılmak.

Çürütmek *f.* Bozuk hale getirmek. Değerini bozmak.

Çüş *n.* Eşeği durdurmak için kullanılır bir tabir. *c.* Eşekçe hareket eden bir adamı tahkir için kullanılır.

D

D *i.* Türk alfabesinin beşinci harfi.

Da, De *e.* Ve, hem. Dahi, daha: *Bu çocuk evde de çalışır.*

Da, De *e.* Mef'ulünbih edatıdır: *Evde, çarşıda.*

Dadandırmak *f.* Tadını tattırıp alıştırmak.

Dadanmak *f.* Bir şeyin tadını alıp alışmak.

Dader *i.* Kardeş.

Dadı *i.* Çocuğa bakan kadın. Taya.

Dadılık *i.* Tayalık.

Dadüsitet *i.* Alışveriş.

Dafi *s.* Defeden, iten. Savuşturan.

Dağ *i.* Kızgın demirle vurulan damga. Yakı, iz bırakan yara.

Dağ *i.* Toprağın çok yüksek ve kabartılı yeri.

Dağar, Dağarcık *i.* Deriden erzak torbası.

Dağdağa *i.* Gürültü. Can sıkıntısı.

Dağdağalı *s.* Gürültülü. Cansıkıntılı.

Dağıdar *s.* Yaralı, acı çeken.

Dağıderun *i.* İçacısı.

Dağılım *i.* (Kim.) İntişar. (Ps.) Sinir merkezleri arasındaki işbirliğinin bozulması.

Dağılış *i.* (Coğ.) Tevezzü.

Dağılma *i.* Saçılma, yayılma, ayrılma. Ayrı ayrı verilme.

Dağılmak *f.* Saçılmak, yayılmak, ayrılmak. Ayrı ayrı verilmek.

Dağınık *s.* Saçılmış, yayılmış, perişan.

Dağınıklık *i.* Dağınık oluş.

Dağıstan *i.* Kafkasyada bir memleket.

Dağıstanlı *s.* Dağıstan ahalisinden olan.

Dağıtılmak *f.* Perişan edilmek. Defolunmak.

Dağıtmaç *i.* Müvezzi.

Dağıtmak *f.* Saçmak. Ayrı ayrı vermek. Defetmek.

Dağlamak *f.* Kızgın demirle yakmak.

Dağlanmak *f.* Kızgın demirle yakılmak.

Dağlatmak *f.* Kızgın demirle yaktırmak.

Dağlı *s.* Kızgın demirle yakılmış. Dağlık yer ahalisinden.

Dağlık *s.* Dağ ve tepeleri çok olan yer.

Dağlıyan *s.* (Kim.) Kâvi.

Dağoluş *i.* (Jeo.) Dağların tekevvünü.

Dağoluşsal *s.* (Jeo.) Tekevvünü cibali.

Dağotlağı *i.* (Coğ.) Dağ mer'ası.

Dağselvisi *i.* Bir çeşit selvi ağacı.

Daha *e.* Başka, ziyade, artık: *Hasta bugün daha fena.* Tekrar, kezalik: *daha*

var mı? Hâlâ, henüz: *babam daha gelmedi.*

Dahi *e.* Hem, de, kezalik: *geceleri dahi çalışıyorum.*

Dâhi *s.* Zekâsı ve ruh kabiliyetleri çok yüksek derecede olan.

Dahil *s.* Giren. Bir şeyin içinde bulunan. *i.* İç, iç taraf. — *olmak f.* Girmek.

Dahîl *s.* Sığınmış.

Dahilen *h.* İçerden, içten.

Dahilî, Dahiliye *s.* İçsel. İçe ve içeriye ait. — *Vekili i.* Memleketin dahilî idaresine bakan vekil. — *Vekâleti i.* Dahiliye vekilinin dairesi. İç işleri Bakanlığı.

Dahiliye *i.* Memleketin iç işleri. Dahiliye Bakanlığı. İç işleri Bakanlığı.

Dahiyane *s.* Dâhiye yakışır tarzda.

Dahiye *i.* Âfet, musibet. Deha sahibi.

Dahl *i.* Girme, karışma. Tesir: *onun bu işte dahli yok.*

Dahletmek *f.* Karışmak, itiraz etmek.

Dahme *i.* Mezar, türbe.

Daim *s.* Devam eden, sürekli.

Daima *z.* Her zaman.

Daimî *s.* Sürekli. Devam eden, eksik olmıyan.

Dair *s.* Bir şeyin hakkında olan, müteallik, ait: *bu işe dair fazla bir şey söyliyemem.*

Daire *i.* Yuvarlak, tekerlek gibi olan hat ve bu hattın içi. Büyük bir binanın ayrıldığı bölûklerin herbiri. Devlet işlerini idare eden şubelerin herbiri. Büro. Tef.

Dairesel *s.* Dairevi.

Dairevî *s.* Daire şeklinde.

Dakik *s.* İnce, nazik. Ufak. *i.* Un.

Dakika, Dakka *i.* Bir saatin veya bir dairenin altmışta biri.

Daktilo, Daktilograf *i.* Yazı makinesi ile yazı yazan kimse.

Daktilografi *i.* Makina ile yazı yazmak san'atı.

Dal *i.* Ağacın gövdeden ayrılan sürgünleri.

Dâl *s.* Delâlet eden.

Dalak *i.* Midenin sol tarafında ve ciğerin üzerinde bulunan kanlı ve siyahımsı yumuşak et parçası.

Dalâlet *i.* Sapkınlık. Doğru yoldan sapma, azma.

Dalamak *f.* Isırmak, yakmak.

Dalaş *i.* Kavga, arbede.

Dalaşmak *f.* Boğuşmak.

Dalay *i.* Umman. Okyanus.

Dalbudak *i.* Birçok küçük dallara ayrılmış dal. — *salmak f.* Dallanmak, kısımlara ayrılmak.

Daldırma *i.* Daldırmak işi.

Daldırmak *f.* Toprak, su v.s. içine batırmak.

Dalga *i.* Deniz veya göl sularının rüzgârla kabarıp köpürmesi, talaz. Kumaş üzerinde hare.

Dalgacı *s.* Aklı işinde olmıyan, sözünde durmıyan.

Dalgakıran *i.* Gemilerin fırtınadan barınması için yapılan set.

Dalgalandırmak *f.* Dalgalı etmek.

Dalgalanmak *f.* Dalga peyda etmek.

Dalgalı *s.* Dalgası olan. Talazlı. Hareli.

Dalgıç *s.* Denizin dibine bir iş için inen.

Dalgın *s.* Dalmış, kendinden geçmiş. Unutkan.

Dalgınlık *i.* Dalgın oluş.

Dalgış *i.* Suyun içinde yüzme.

Dalınç *i.* İstiğrak, dalım.

Dalış *i.* Dalma.

Dalız *i.* (Bio.) Dehliz.

Dalkavuk *i. s.* Kendi faydası için birini öğüp eğlendiren, yaltak.

Dalkavukluk *i.* Yaltaklık.

Dalkılıç *s.* Yalın kılıç. *i.* Yalın kılıçlı adam.

Dallandırmak *f.* Dalbudak peyda ettirmek. Bir işi büyütüp güçleştirmek.

Dallanmak *f.* Dalbudak peyda etmek. Güçleşmek.

Dallı *s.* Dalları olan. (Bio.) Müteşa'ip.

Dallıbudaklı *s.* Dalbudak salmış.

Dalma *i.* Dalmak işi.

Dalmak *f.* Batmak. Sokulmak, içine girmek. Kendinden geçmek. Uykuya varmak. Bir işle meşgul olmak.

Daltaban *s.* Baldırıçıplak.

Dalya *i.* Son sayı: *dalya on.*

Dalyan *i.* Deniz kenarında balık tutmak için ağ ve kazıklarla kurulan tuzak yeri. — *tarlası i.* Dalyan yeri

Dalyancı *i.* Bir dalyanda çalışan balıkçı, dalyan sahibi.

Dam *i.* Binanın üstü. Tavan. Kapalı yer.

Dâm *i.* Tuzak. Ağ.

Dama *i.* Murabbalara (dördüllere) ayrılmış haneler içinde karşılıklı yerleştirilmiş taşlarla ve iki kişi arasında oynanan bir oyun. — *tahtası i.* Altmış dört dördüle ayrılmış ve üzerinde dama oynanan tahta.

Damacana *i.* Hasırlı büyük şişe.

Damacı *i.* Dama oyununda usta olan.

Damak *i.* Ağzın üstü.

Damalı *s.* Satrançlı, bölüklü.

Dâman *i.* Etek, damen.

Damar *i.* Vücutte kanın dolaştığı ince borular. Mermer ve tahtadaki ince ve uzun lekeler. Toprağın içindeki maden ve su tabakası. *c.* Huy. İnat.

Damardaraltan *s.* (Bio.)

Mukabbizi eviye.

Damargenişleten *s.* (Bio.) Müvessii eviye.

Damarlı *s.* İçinden çizgili.

Damarsız *s.* Huysuz, inatçı.

Damasko *i.* İki yüzlü ipek, yün ve keten karışık döşemelik kumaş. *s.* Bu kumaştan yapılmış olan Şam kumaşı.

Damat *i.* Güvey.

Damataşı *i.* Dama oyununa mahsus iki renkte on altışardan otuz iki tane tahta, kemik, boynuz v.s. den yapılan pul. *c.* Daima yeri değiştirilen kimse.

Damga *i.* Bir şeyin üzerine nişan koymak için kullanılan alet. Böyle bir aletle basılan nişan. Pul. — *pulu i.* Damga yerinde kullanılmak üzere hükûmet tarafından çıkarılan kâğıt pul.

Damgalamak *f.* Damga vurmak.

Damgalanmak *f.* Damga vurulmak. *c.* Lekelenmek. Fena şöhret bulmak.

Damgalı *s.* Damgası olan. *c.* Lekeli.

Damgasız *s.* Damgası olmıyan.

Damıtık *s.* (Kim.) İmbikten geçmiş, mukattar.

Damıtık su *i.* (Kim.) Mai mukattar.

Damıtma *i.* (Kim.) Taktir. İmbikten geçirme.

Damıtmak *f.* İmbikten geçirmek, taktir etmek.

Damız *i.* Hayvan üretmeğe mahsus ahır.

Damızlık *s.* Döl için beslenen (hayvan).

Damla *i.* Sulu bir şeyin kesik kesik düşen ufak yuvarlak kısmı. Nüzul, inme. — — *h.* Damla halinde: *damla damla göl olur.*

Damlalık *i.* Damın saçağı altında ve iki bina arasında bırakılan aralık. İlâcı damla damla akıtmağa mahsus küçük boru veya şişe.

Damlamak *f.* Damla damla akmak. *c.* Birdenbire meydana çıkarmak. Az yağlamak.

Damlatmak *f.* Damla damla akıtmak.

Damlayakut *i.* Yakutun gayet düzgün ve pek güzel renklisi.

Dan, Den; Tan, Ten *e.* Mef'ulüanh edatı: *Dükkândan, evden, topraktan, mektepten.*

Dana *i.* Sütten kesilmiş inek yavrusu.

Danabaş *s.* Kalınkafalı.

Danaburnu *i.* Toprağın altında ekinlerin köklerini kesen iri başlı bir böcek.

Dandini *s.* Hoppa. Şımarık. *h.* Hoppala.

Dandun *h.* Top ve davul sesi gibi gürültü.

Dang *i. Bak:* Dank.

Dangalak *s.* Kaba ve akılsız.

Danışık *i.* Müzakere, müşavere, istişare, sözbirliği.

Danışıklı *s.* Aralarında anlaşılmış. Sözbirlikli.

Danışım *i.* Meşveret.

Danışmak *f.* Birinin fikir ve reyini sormak, müşavere etmek.

Danışman *i.* Müşavir.

Danışma oyu *i.* İstişarî rey.

Danıştay *i.* Devlet Şûrası.

Danimarka *i.* Kuzey Avrupada bir kırallık.

Danimarkalı *s.* Danimarka ahalisinden olan.

Dâniş *i.* Bilgi.

Dânişment *i.* Bilgin

Dank *i.* Bir nevi hastalık.

Dans *i.* Raks.

Dansör *i.* Rakseden erkek.

Dansöz *i.* Rakseden kadın.

Dantel, Tentene *i.* Mendil, esvap v.s. etrafına dikilen örme süs.

Dar *s.* Bol ve geniş olmıyan, sıkı. Az. Sıkıntılı. Sabırsız. *i.* Geniş olmıyan yer. Zaruret, sıkıntı. *h.* Ancak, güç hal ile: *Eve kendimi dar attım.*

Dâr *i.* Ev, yer, yurt.

Dara *i.* Bir şeyin tartısından indirilen kabın ağırlığı.

Daraban *i.* Çarpma, vurma. Çarpıntı.

Daracık *s.* Pek dar.

Dar açı *i.* (Mat.) Hat zaviye.

Daradar, Dardar *h.* Güç halle: *Bu kumaştan daradar bir kostüm çıkar.*

Darağacı *i.* Ölüme mahkûm olanların asılmasına mahsus sehpa.

Daralmak, Darlaşmak *f.* Bolluğu azalıp dar olmak, kısılmak. Azalmak. Zarurete düşmek.

Daraltmak *f.* Kısmak.

Dârat *i.* Debdebe.

Darbe *i.* Vuruş, çarpış.

Darbetmek *f.* Vurmak, dövmek. Sikke basmak. (Mat.) Çarpmak.

Darbımesel *i.* Atalar sözü, sav.

Darbız *i.* Sulak yer.

Darbuka *i.* Desti gibi topraktan veya madenden yapılan ve bir tarafı deri kaplı bir çalgı, davul.

Dâreyn *i.* İki ev, iki âlem, yani dünya ve ahiret.

Dargın *s.* Darılmış, gücenmiş.

Darginlik *i.* Gücenme.

Darı *i.* Ufak taneli bir çeşit tahıl (hububat).

Darıbeka *i.* Ahiret.

Darılgan *s.* Kolay darılan.

Darılmak *f.* Gücenmek. Paylamak, azarlamak.

Darıltmak *f.* Gücendirmek.

Darlanmak, Darlaşmak *f.* Daha dar olmak.

Darlık *i.* Dar olan şeyin hali.

Darmadağan, Darmadağın *s.* Pek dağınık, karmakarı-

şık.

Darp *i.* Vurma, dövme. Sikke basma. Hesapta kara cümlenin üçüncüsü, çarpma, kereleme.

Darphane *i.* Para (Sikke) basılan fabrika.

Darülfünun *i.* Üniversite.

Dasitan, Destan *i.* Hikâye, masal, sergüzeşt. Bir zaferi veya işi anlatan manzume.

Daş *e.* İsimlerin sonuna gelerek birlik ve beraberlik bildirir: *yoldaş, vatandaş.*

Dât *i.* Yardım, imdat.

Daülkep *i.* Kuduz illeti.

Daüssıla *i.* Yurtsama.

Dav *i.* Yabaneşeği.

Dâva *i.* Hakkını aramak için mahkemeye müracaat. Mahkemenin tetkik edip hüküm verdiği mes'ele. Riyazî hakikatleri ihtiva eden mesele.

Dâvacı *s.* Dava eden, müddei.

Dâvalı *s.* Hakkında dava olunan, münazaalı.

Davar *i.* Koyun, keçi. Mevaşi.

Dâvavekili *i.* Avukat.

Dâvavekilliği *i.* Avukatlık.

Davet *i.* Çağrı. Celbetme. Ziyafet.

Davetçi *i.* Çağırıcı. Bir ziyafete daveti bildiren adam.

Davetiye *i.* Çağrılık. Davet tezkeresi.

Davetli *s.* Çağrılı. Davet edilmiş.

Davlumbaz *i.* Gemide pervane üstü.

Davlun *i.* Geminin alt güvertesinin üzeri.

Davrandırmak *f.* Ayağa kaldırtmak. Gayrete getirmek.

Davranış *i.* *Bak:* Davranma.

Davranma *i.* Davranmak işi.

Davranmak *f.* Ayağa kalkmak. Karşı durmak. Gayrete gelmek, sarılmak.

Davudi *i.* Kalın ve ahenkli ses.

Davul *i.* İki tarafı deri ile kaplanmış ve çomakla vurulduğu zaman gürültü çıkarır alet.

Davulcu *i.* Davul çalan adam.

Dayak *i.* Dayanacak değnek, sopa. Dövmekte kullanılan sopa, kötek. Dövme. Destek, payanda.

Dayaklamak *f.* Destek koymak.

Dayalı *s.* Yaslanmış.

Dayama *i.* Dayamak işi.

Dayamak *f.* Destek komak, payanda vurmak, yaslamak.

Dayanak *i.* Dayanılan şey. Zabıt. *Dayanaklar:* Zevabıt.

Dayangaç *i.* Oturulan yerde dayanmağa mahsus bir ucu hilâl şeklinde kısa değnek.

Dayangan *s.* Dayanıklı.

Dayanık *i.* Devam etme. Sağlamlık, sebat.

Dayanıklı *s.* Devamlı. Çok dayanan. Sebatlı. Sağlam.

Dayanıksız *s.* Çok dayanmaz.

Dayanım *i.* Tahammül.

Dayanımlı *s.* Tahammüllü.

Dayanmak *f.* Yaslanmak. Güvenmek, sebat etmek. Sürmek, yaşamak, bozulmamak, devam etmek.

Dayatmak *f.* Yaslatmak. Karıştırmak, zıt gitmek.

Dayı *i.* Anne kardeşi. Yaşlıca ve kahramanca adam. Gemi kaptanı, reis.

Dayılık *i.* Dayı oluş.

Dâyin *i.* Alacaklı.

Daz *i.* Baş tepesinin saçsız olması. Saçın dökülmesi.

Dazar *s.* Tez, acele.

Dazlak *s.* Başın tepesinde saçı olmıyan.

De *e.* Dahi.

De *e.* Zarf edatı: *Evde.*

De, Deh *h.* Ha, haydi, ya: *şöyle söyleme deh!*

Debagat *i.* Tabaklık.

Debbe *i.* Dibi yuvarlak bakır kap.

Debboy, Deppoy *i.* Askerî erzak ve cephane deposu.

Debdebe *i.* Tantana. Gürültü, alay.

Debdebeli *s.* Tantanalı. Alaylı.

Debe *s.* Debelik illetine tutulan.

Debelenmek *f.* Arka üstü yatıp çabalamak.

Debelik *i.* Bir nevi fıtık.

Dede *i.* Baba babası, ana babası, büyük baba. Tarikat şeyhi.

Dedik *s.* Denilmiş, söylenmiş olan: *Dediği dediktir.*

Dedikodu *i.* Ötekinin berikinin hakkında söylenen sözler.

Dedirgin, Didirgin *s.* Tedirgin. Yerini yadırgıyan.

Dedirginlik *i.* Yerini yadırgamaklık.

Dedirtmek *f.* Söyletmek.

Defa *i.* Kere, nöbet: *Kaç defa söyledim.*

Defaten *h.* Bir defada, birden: *Borcumu defaten verdim.*

Defetmek *f.* Öteye itmek, kakmak, savmak. Kovmak, ortadan kaldırmak. Bertaraf etmek.

Defi *i.* Defetme.

Defin *i.* Gömme.

Define *i.* Gömülmüş para ve mal. *c.* Gösterişi olmıyan değerli adam.

Defne, Tefne *i.* Yaprakları güzel kokar küçük bir ağaç.

Defnetmek *f.* Toprağın içine ve mezara sokmak, gömmek.

Defolmak *f.* Savuşmak. İstenmiyen biri veya bir şey hakkında gitmek: *Sancı defoldu.*

Defter *i.* Hesap yapmak ve yazı yazmak için kitap gibi dikilmiş beyaz kâğıtlar. He-

sap ve isimler kaydedilmiş olan liste.

Defterdar *i.* Vilâyetlerde en büyük maliye memuru.

Defterdarlık *i.* Defterdarın makam ve vazifesi.

Defteremini *i.* Eskiden kadastro müdürlerine verilen isim.

Defterhakani, Defterihakanî *i. Bak:* Defterhane.

Defterhane *i.* Eskiden kadastro ve tapu müdürlüğü.

Değdirmek *f.* Dokundurmak. Ulaştırmak, vardırmak. Kıymetini buldurmak. Sözü dokundurmak.

Değer *i.* Kıymet, paha. İtibar. *s.* Kıymetinde olan. Lâyık.

Değerbilir *s.* Kadirşinas.

Değerleme *i.* Takdir.

Değerlemek *f.* Takdir etmek.

Değerli *s.* Kıymetli. Ehliyet sahibi.

Değersiz *s.* Aşağı kıymette, itibarı olmıyan.

Değersizlik *i.* Değersiz oluş.

Değil *e.* Nefiy edatıdır: *Değilim, değilsin, değil idi. Bu bildiğin gibi değil.*

Değil mi ki *e.* Mademki.

Değim *i.* Liyakat, meziyet.

Değimli *s.* Lâyık.

Değin *e.* Kadar, hattâ, tâ: *sabaha değin, gelinceye değin.*

Değirmen *i.* Zahire tanesi öğütmeğe, zeytin, susam v.s. nin ezip yağını çıkarmağa mahsus su veya buhar, elektrik kuvvetlerile işler makina ve bu makinanın bulunduğu bina. Fabrika. Bulgur v.s. yi kırmak için el ile dönen ve iki değirmi taştan ibaret alet. *El—i i.* Kahve v.s. yi toz yapmak için elde çekilen küçük alet. — *taşı i,* Arasında taneleri ezmek için alttaki durur, üstteki döner iki değirmen taşı.

Değirmi *s.* Yuvarlak, daire şeklinde. Eni ve boyu bir, murabba, dördül.

Değirmilik *i.* Değirmi olmaklık.

Değiş *i.* Bir şey verip yerine başka birşey alma. Mübadele, trampa.

Değişge *i.* Tadil.

Değişik *s.* Değişmiş, başkalaşmış.

Değişiklik *i.* Başkalaşma, değişik olma.

Değişiklik *i.* Tadil.

Değişiklik yapmak *f.* Tadil etmek.

Değişim *i.* (Mat.) Tahavvül.

Değişimcilik *i.* (Bio.) Birbirinin yerini tutma. Müstasyonizm.

Değişinim *i.* (Bio.) Tebadül.

Değişir *s.* Başkalaşan, değişen.

Değişke, Değişkeme *i.* (Bio.) Tadil.

Değişkemek *f.* (Bio.) Tadil etmek.

Değişken *s.* (Mat.) Mütehavvil.

Değişme *i.* Değişmek işi.

Değişmek *f.* Başkalaşmak. Değişik olmak. Temiz çamaşır giymek.

Değiştirge *i.* Tadilname.

Değiştirmek *f.* Bir şeyi verip yerine başka bir şey almak. Başkalatmak. Tadil etmek.

Değiş tokuş *i.* Trampa, mübadele.

Değme *i.* Değmek işi. *s.* Olur olmaz, rasgele, her ne olursa: *bu iş değme adamın harcı değildir.*

Değmek *f.* Dokunmak, ilişmek. Çarpmak, rasgelmek. Ulaşmak, varmak, erişmek. Yetişmek. Taketmek. Bir paha ve kıymette olmak.

Değnek *i.* İnce sopa, baston.

Değnekçi *i.* Kayıkçı, hamal gibi esnafın onbaşısı.

Değnekli *s.* Elinde değnek tutan, değnekle yürüyen.

Deha *i.* Fevkalâde zekâ.

Dehir *i.* Zaman, uzun müddet, devir. Cihan.

Dehliz *i.* Sokak kapısı ile merdiven arasındaki aralık. Kulağın içindeki boşluk.

Dehrî *s.* Zamana ve tabiate müteallik. Âlim. Ruha inanmıyan.

Dehşet *i.* Korkunç bir şey veya büyük bir tehlike önünde şaşıp kalma, ürkme, korkma. Şaşılacak ve korkulacak şey.

Dehşetli *s.* Korkunç, müthiş.

Deist *s.* Tanrıya inanan.

Deizm *i.* Tanrının varlığına ve birliğine inanma mesleği.

Dejenere *s.* Bozuk, soysuz.

Dejenereleşmek *f.* Soysuzlaşmak.

Dek *h. Bak:* Değin.

Dek *i.* Hile, aldatma.

Dekadan *s.* 1 — Aşağılamış. 2 — Züppe.

Dekagram *i.* (Mat.) On gramlık ölçü.

Dekalitre *i.* (Mat.) On litrelik ölçü.

Dekametre *i.* (Mat.) On metrelik ölçü.

Dekbaz *s.* Hileci.

Dekbazlık *i.* Hilecilik.

Dekçi *s.* Hileci, ayyar.

Dekolte *s.* Boynu, omuzları ve biraz da göğsü açık.

Dekor *i.* Süs, ziynet, bir tiyatronun tertibatı. Gösteriş.

Delâil *i.* Deliller.

Delâlet *i.* Yol gösterme, kılavuzluk.

Deldirmek *f.* Delik açtırmak.

Delecen *s.* Delici.

Delege *i.* Vekil, murahhas. Elçi. Salgıt.

Delgi *i.* Delen alet, miskap, burgu.

Delfin *i.* Yunusbalığı. Se-

mada bir yıldız kümesi.

Deli *s.* Çılgın, divane. Azgın, pervasız. Düşkün, vurgun.

Delice *s.* Biraz deli. *i.* Buğday ve çavdarın içinde biten hastalıklı siyah bir tane, külçer. *h.* Deli gibi.

Delidolu *s.* Muvazenesiz.

Delik *i.* Derin çukur veya bir yandan bir yana açılmış oyuk. *s.* Delinmiş. (Bio.) Sukbe.

Delikanlı *i.* Ergenlik çağında genç erkek.

Delikanlılık *i.* Gençlik.

Delikli *s.* Deliği veya delikleri olan.

Delikliler *i.* (Zoo.) Zatüssukabat.

Delil *i.* Kılavuz, rehber, yol gösterici. Bir davayı ispata yarıyan şey, tutamak. Belge. Kanıt.

Delilik *i.* Deli oluş.

Delinmek *f.* Delik peyda etmek.

Delirmek *f.* Deli olmak. Sevdaya düşmek.

Delirtmek *f.* Çıldırtmak, deli etmek. *c.* Çok kızdırmak. Sevdaya düşürmek.

Delişmen *s.* Delice tavurlu, savruk.

Delk *i.* Oğma, oğuşturma.

Delketmek *f.* Oğuşturmak.

Dellal *i. Bak:* Tellal.

Dellâllık *i. Bak:* Tellâllık.

Dellâliye *i. Bak:* Tellâliye.

Delme *i.* Delmek işi. *s.* Delinmiş.

Delmek *f.* Bir şeyin içine delik açmak.

Delta *i.* Çatalağız. Bir nehrin denizle birleştiği yerde nehrin ikiye bölünmesiyle hâsıl olan müselles ada, koyar, ağız.

Delta kası *i.* (Bio.) Adalei daliye.

Delv *i.* Kova. Semadaki on iki burçtan biri.

Dem *i.* Kan. Soluk, nefes. An, zaman, lâhza. Bahis, iddia. — *çekmek f.* Dervişler zikretmek. Aynı sözü tekrar edip sızlanmak. İçki içmek.

Demadem *h.* Her zaman.

Demagog *i.* Halka riyakârlık yapan politikacı.

Demagoji *i.* Halka riya yapma politikası.

Dembedem *h.* Zaman zaman: *hasta dembedem iyileşmektedir.*

Demeç *i.* Beyanat.

Demek *f.* Söylemek. — *ki h.* Demek oluyor ki: *demek ki bu işin sonu fena.*

Demet *i.* Ekin bağı, bir yerde bağlanmış biçilmiş ekin. Birlikte bağlanmış çiçek v.s. Buket. (Bot. Fiz. Mat.) Huzme.

Demetlemek *f.* Demet bağlamak.

Demevi *s.* Kana ait. İnsanın dört mizacından biri. Kanlak.

Demin *h.* Biraz evvel.

Demincek *h.* Pek az evvel.

Demir *i.* Sert bir maden ve bu madenden yapılmış olan her şey. Gemiyi bir yerde durdurmak için denize salandırılan çıka.

Demirbaş *i.* Kiraya verilen bir yerin kiracı tarafından kullanılıp müddeti bitince aynile sahibine iadesi şart olan alet, hayvan v.s. *c.* Değişmez ve daimî şey. *s.* İnatçı.

Demirci *i.* Demiri işleyip her türlü alât ve edevat yapan adam.

Demircilik *i.* Demircinin san'atı.

Demiri *s.* Demir rengine çalan kır (At hakkında).

Demirkapan *i.* Mıknatıs.

Demirkapı *i.* Nehirlerde gemilerin geçmesine engel olan kayalık set ve şelâle.

Demirkırı *s.* Demir rengine çalar kır [at].

Demiryeri *i.* Liman, limanda gemilerin demir attıkları yer.

Demiryolu *i.* Şimendifer. Trenin üzerinde yürüdüğü demir raylar.

Demlemek *f.* Çağına getirmek, zamanını bulmak.

Demlenmek *f.* Zamanını bulmak, içki içmek.

Demokrasi *i.* Halk hükûmeti. Kuvvet ve iktidar ve hakimiyetin halkın elinde olduğu hükûmet şekli.

Demokrat *s.* Demokrasi taraftarı.

Denaet *i.* Alçaklık.

Denaetkâr *s.* Alçak tabiatli.

Denaetkârane *s.* Alçakça.

Deneç *i.* Tecrübe.

Deneme *i.* Denemek işi.

Denemek *f.* Sınamak, tecrübe etmek.

Denenmek *f.* Sınanılmak.

Denet *i.* Denetlemek işi, kontrol, murakabe.

Denetçi *s.* Murakıp.

Denetlemek *f.* Kontrol, murakabe etmek.

Denetmek *f.* Sınatmak.

Deney *i.* (Fiz. Kim.) Tecrübe.

Deneyim *i.* (Fel.) Tecrip.

Deneykap *i.* Kimya denemeleri yapılan kap.

Deneysel *s.* Deneye dayanan.

Deneyselcilik *i.* (Fel.) Deneye dayanan bilgi usulü.

Deneyüstü *s.* (Fel.) Deneyi aşan.

Denge *i.* (Fiz. Kim.) Muvazenet.

Dengelemek *f.* (Fiz. Kim.) Tevzin etmek.

Dengesiz *s.* Muvazenesiz.

Dengeşik *s.* Mütevazin.

Dengeşmek *f.* Teadül etmek.

Deni *s.* Alçak, aşağı.

Denilik *i.* Alçaklık.

Denilmek *i.* Söylenmek.

Deniz *i.* Yeryuvarlağının dörtte üçünü kaplıyan su

kütlesi, büyük göl. Derya, okyanus.

Denizaşırı *s.* Denizin öte tarafında olan.

Denizel *s.* (Coğ.) Bahrî. Denize ait.

Denizkadayıfı *i.* Öksürüğe karşı göğsü yumuşatmak için haşlanıp içilir bir cins denizotu, ciğerotu.

Denizköpüğü *i.* Hafif ve beyaz bir cins taş.

Denizotu *i.* Denizin dibinde biten otlar. Şilte ve kanape döşemesi doldurmağa yarar bir cins ot.

Denizsel *s.* (Coğ.) Bahrî. Sahillere ait.

Denk *i.* Balya, yük.

Denk *s.* Bir gelme, aynı ve eş olma. Müsavi.

Denkleşmek *f.* Denk olmak.

Denkleştirmek *f.* Denk yapmak.

Denksiz *s.* Aykırı.

Denlemek *f.* Dikkat etmek. Saymak, itibar etmek.

Denli *s.* Bir türlü. Bir miktar ve derecede olan. Dikkatli. Sayılır, itibarlı. Tabiat sahibi.

Denmek *f.* Söylenmek.

Densiz *s.* Ehemmiyetsiz, âdi, itibarsız. Huysuz, tabiatsiz. Tabisiz.

Densizlenmek *f.* Densizlik yapmak.

Densizlik *i.* Ehemmiyetsizlik, âdilik. İtibarsızlık. Tabiatsızlık.

Depo *i.* Tüccar eşyası konulan yer.

Depozito *i.* Rehin, teminat.

Deppoy *i. Bak:* Debboy.

Deprem *i.* (Coğ.) Yer sarsıntısı, zelzele.

Depremsel *s.* (Coğ.) Tezelzüli. Depremle ilgili.

Deprenmek *f.* Çabalamak.

Derağuş *i.* Kucaklama.

Derakap *z.* Arkasısıra, akabinde. Hemen.

Derbar *i. Bak:* Dergâh.

Derbeder *s.* Serseri.

Derbent *i.* Dar geçit, boğaz.

Dercetmek *f.* Sokmak, araya sıkıştırmak. Kaydetmek. Gazeteye, kitaba yazmak.

Derç *i.* Dercetmek işi.

Derdest *i.* Elde etme, tutma, yakalama .*s.* Elde bulunan, yapılmakta olan.

Dere *i.* İki dağ arasındaki çukur yer. Küçük çay ve ırmak.

Derebey, Derebeyi *i.* Vaktile birkaç köye veya bir memlekete hükmü geçen bey.

Derebeylik *i.* Bir derebeyinin hükmettiği yer, derebeyi sıfatı.

Derece *i.* Yukarıya çıkacak basamak. Kerte. Bir dairenin üç yüz altmış kısmının beheri. Termometrenin ayrıldığı kısımların herbiri. Mertebe. Miktar. Rütbe. Termometre.

Dereke *i.* Aşağıya inen basamak.

Dereotu *i.* Salataya ve bazı yemeklere konur güzel kokulu bir ot.

Deretepe *i.* Düz olmıyan inişli yokuşlu arazi.

Derey *i.* (Jeo.) Vadi.

Dergâh *i.* Büyük bir dairenin, sarayın kapısı. Tekke. Dergi.

Dergeh *i.* Dergâh, mahfil.

Dergi *i.* Mecmua.

Dergilemek *f.* Tedvin etmek. Toplayıp dergi haline koymak.

Derhal *z.* Ânide, hemen.

Deri *i.* İnsan ve hayvanın etini örten kabuk, post, cilt.

Derialtı *i.* (Bio.) Tahtelcilt.

Derilenmek *f.* Deri bağlamak.

Derilgen *s.* Derli toplu.

Derilmek *f.* Toplanmak, devşirilmek.

Derin *s.* Çukurluğu ziyade olan. *c.* Esaslı, etraflı.

Derinleşmek *f.* Derin olmak.

Derinletmek *f.* Derinliğini artırmak.

Derinlik *i.* Çukurluk, kuytuluk.

Derinti *i.* Öteden beriden toplanılmış âdi şeyler, dermeçatma.

Derisidikenliler *i.* (Zoo.) Mukanfezül cilt.

Derişik *s.* (Kim.) Kesif.

Derişme *i.* (Kim.) Temerküz.

Derk *i.* Anlama. Derketmek işi.

Derkâr *s.* İşte bulunan, işin içinde olan. Meydanda, aşikâr. Belli.

Derken *h.* O esnada, o sırada, diye düşünürken: *biz gidelim derken o geldi.*

Derkenar *i.* Kenarda, bir yazının kenarına yazılan yazı, haşiye. Havale. Çıkma.

Derketmek *f.* Anlamak.

Derleme *i.* Toplama.

Derlenmek *f.* Toplanmak, devşirilmek.

Derlitoplu *s.* Muntazam.

Derman *i.* Çare, deva. Kuvvet, takat.

Dermansız *s.* Dermanı olmıyan.

Dermansızlık *i.* Dermansız oluş.

Derme *i.* Dermek işi.

Dermeç *i.* Seçme ve toplama şeyler, muktetefat.

Dermeçatma *s.* Sağlam olmıyan.

Dermeyan *s.* Ortada, arada bulunan. — *etmek f.* Söylemek.

Dernek *i.* Cümbüş, düğün. Kurum. Cemiyet.

Derpiş *s.* Önde olan, gözönünde bulunan. — *etmek f.* Gözönünde tutmak, nazarı mütaleaya almak.

Ders *i.* Bir şeyi öğrenmek için hergün alınan talim. — *almak f.* Öğrenmek. —

vermek *f.* Öğretmek.

Dersane *i.* Ders vermeğe mahsus yer, sınıf.

Dert *i.* Keder, acı, tasa. Zahmet, eziyet. Cansıkıntısı. — *yanmak* *f.* Derdini anlatmak.

Dertlenmek *f.* Tasalanmak. Dertli olmak. Hastalanmak.

Dertleşmek *f.* Biribirine dert ve kederini söyleyip hasbihal etmek.

Dertli *s.* Dert ve kederi olan, alil.

Dertsiz *s.* Dert ve kederi olmıyan. c. Tasasız, kaygusuz.

Dertsizlik *i.* Dertsiz oluş.

Deruhte *i.* Uhdesine alma, üstüne alma.

Derun *i.* İç, iç taraf. Kalb, yürek.

Deruni *s.* İç tarafa ait. Yürekten, kalbî. İçsel.

Dervent *i.* *Bak:* Derbent.

Derviş *s.* Bir şeyhe intisapla tarikata giren (adam). Sâf, kanaatkâr, mütevekkil.

Dervişane *s.* Dervişlere lâyık surette.

Dervişlik *i.* Derviş hal, sıfat ve kıyafeti.

Derya *i.* Deniz, büyük göl, büyük nehir.

Derz *i.* Derzetmek işi.

Derzetmek *f.* Duvar taşları aralarını harç ile doldurup sıvamak.

Desen *i.* Resim, çizgi. Plân.

Desigram *i.* Bir gramın onda biri.

Desilitre *i.* Bir litrenin onda biri.

Desimetre *i.* Bir metrenin onda biri.

Desise *i.* Hile. Aldaç.

Desiseci *s.* Desise yapan, hilekâr.

Desisekâr *s.* *Bak:* Desiseci.

Desisekârlık *i.* Hilekârlık.

Desiseli *s.* Hileli.

Despot *i.* Rum piskoposu, metropolit. Keyfine göre hüküm süren, zalim hükümdar.

Despothane *i.* Metropolithane.

Despotluk *i.* Rum piskoposluğu. Müstebitlik.

Dessas *s.* Desisekâr, hilekâr. Aldatıcı.

Dest *i.* El.

Destan *i.* *Bak:* Dasitan.

Destar *i.* Sarık.

Deste *i.* Tutam, demet, bağ. Sap, kabze. Takım.

Destek *i.* Payanda, dayak. — *vurmak* *f.* Payanda ile tuturmak.

Desteklemek *f.* Destek vurmak. Terviç etmek, teyit etmek.

Destekli *s.* Destek vurulmuş.

Destres *s.* Eli yetişen, nail olan.

Destur *n.* İzin verin, müsaade edin, açılın.

Deş *e.* Daş. Köydeş.

Deşik *s.* Delikli, delinmiş *Delik* — *s.* Delik delik bir halde.

Deşilmek *f.* Delinmek, yarılmak.

Deşmek *f.* Yarmak, delmek.

Detektif *i.* 1 — Polis, 2 — El fotoğrafı.

Detektör *i.* Madenlerde grizo gazının bulunup bulunmadığını anlamıya mahsus alet. Telsizde algaç.

Determinant *i.* (Bio. Mat.) Sebep.

Determinist *i.* Her hadiseyi bir sebeple zarurî sayan felsefeci.

Determinizm *i.* Hadiseleri birtakım sebeplerle zaruri sayma felsefesi.

Dev *i.* Masallarda söylenen korkunç ve iri mahlûk. — *gibi* *s.* İri yarı.

Deva *i.* İlâç. Çare, derman.

Devai *s.* Devaya mensup.

Devair *i.* Daireler.

Devam *i.* Sürme, kesilmeme. Sebat.

Devamlı *s.* Devamı olan.

Devamsız *s.* Devamı olmıyan.

Devamsızlık *i.* Devamsız oluş.

Devayımisk *i.* Güzel kokulu bir helva.

Devaynası *i.* Eşyayı büyük gösteren ayna.

Deve *i.* Hörgüçlü ve iri bir hayvan.

Devedikeni *i.* Dikenli bir ot.

Devekini *i.* Uzun ve devamlı kin.

Devekuşu *i.* Tüyleri süs olarak kullanılan ve Afrikada yaşıyan iri bir kuş.

Deveran *i.* Dönüp dolaşma.

Devetüyü *s.* Devenin kılından yapılan. Açık boz renginde.

Devim *i.* (Fiz.) Hareket.

Devingen *s.* (Fiz.) Hareketli.

Devir *i.* Dönme, bir şeyin kendi mihveri üzerinde hareketi. Bir şeyin etrafında dolaşma. Aktarma, bir şeyin başkasına teslimi. Zaman, asır. Bir işin, bir hastalığın geçirdiği safhalar.

Devirmek *f.* Yıkmak. Bir yana yatırmak. Başaşağı çevirmek.

Devirtmek *f.* Devirmeyi mucip olmak.

Devlet *i.* Müstakillen idare olunan hükûmet ve ülkesi. Baht, raht. Nimet.

Devlethane *i.* Bir büyüğün konağı.

Devletli *s.* Bahtlı.

Devran *i.* Çağ, âlem.

Devre *i.* Tayin edilen bir zaman. Dönem.

Devrel *s.* Devre mensup. devrî.

Devretmek *f.* Dönmek.

Devrî *s.* Devre ait. Çevrimsel.

Devrik *s.* Çevrilip katlanmış, yatık.

Devrilmek *f.* Yıkılmak, başaşağı çevrilmek, yuvarlanmak.

Devrim *i.* İnkılâp, ihtilâl. Çevrilme, katlanma, büyüme. Üstü yuvarlak masa.

Devrimci *s.* İnkılâpçı.

Devriye *i.* Kol, şehirde dirliği ve düzeni korumak için dolaşan polis, jandarma veya asker kolu.

Devşirim *i.* Bir defa toplanan şey.

Devşirme *i.* Devşirmek işi. Öteden beriden toplanmış düzensiz asker.

Devşirmek *f.* Toplamak, cemetmek. Katlamak, sarmak.

Devşirtmek *f.* Devşirme işini yaptırmak.

Devvar *s.* Çok ve daima dönen, devreden.

Deyim *i.* Tabir, terim.

Deyin *i.* Borç.

Deyiş *i.* Söyleme şekli, telâffuz tarzı.

Deyyus *i. s.* Pezevenk.

Dezenfekte *i.* Mikroptan ve pislikten temizleme.

Dılı *i.* Bir hendesî şeklin etrafındaki hatlardan herbiri, kenar.

Dımdızlak *s.* Çırçıplak.

Dırdır *i.* Münasebetsiz ve lüzumsuz çok söz: *karşımda dırdır etme.*

Dırıltı, Dırlama *i.* Dırlamak işi.

Dırlamak *f.* Münasebetsiz sözler söylemek.

Dırlanmak *f.* Abuksabuk söylemek.

Dış *i.* İçin karşılığı, her şeyin açıkta kalan kısmı. Hariç. *s.* Haricî.

Dışarı, Dışarısı *i.* Açık yer.

Dışarlık *i.* Merkezden veya bulunduğumuz yerden başka olan yer.

Dışarlıklı *s.* Merkezden olmayan, bulunduğumuz kasabadan başka yerli olan.

Dışbaşkalaşım *i.* (Jeo.) Dış metaforfizm.

Dışbükey *s.* (Fiz.) Muhaddep, konveks.

Dışderi *i.* (Bio.) Ektoderm. (Bot) Gışayı harici.

Dışık *i.* (Jeo. Kim.) Cüruf, posa.

Dışında *s.* Müstesna.

Dışişleri *i.* Hariciye: *Dışişleri Bakanı.*

Dışkı *i.* (Bio.) Çıkarılan pislik, mevaddi gaita.

Dışlı *s.* Dışarısı olan. *İçli — s.* Teklifsiz.

Dışmerkez *i.* (Jeo.) Haricî merkez.

Dışmerkezli *s.* (Mat.) Hariç anilmerkez.

Dışmerkezlik *i.* (Mat.) Hariç anilmerkez.

Dışplazma *i.* (Bio.) Ektoplazma.

Dışrak *s.* (Fel.) Herkesin önünde olan, kapalı olmıyan, içrek karşılığı.

Dıştan *s.* (Mat.) Haricen.

Dıştersaçı *i.* (Mat.) Hariçten mütebadil zaviye.

Dışyarıçap *i.* (Mat.) Nısıf kutur.

Dışyürek zarı *i.* (Bio.) Kalbin haricî gışası.

Dışyüz *i.* Görünüş, zahir, zavahir.

Dışzar *i.* (Bio.) Haricî gışa, dış glâf.

Dızdız *i.* Vızıltı.

Dızlak *s.* Çıplak.

Dızlamak *f.* Vızıldamak. Fırlamak.

Dızlatmak *f.* Vızıldatmak. Fırlatmak.

Dızman *s.* Zıpır.

Diba *i.* Dallı, çiçekli bir ipekli kumaş.

Dibace *i.* Kitabın mukaddemesi. Başlangıç.

Dibek *i.* Taş veya kütükten büyük havan.

Didar *i.* Yüz görme.

Didik *i.* Didiklenmiş, iplik iplik, lif lif ayrılmış. — *h.* Didilmiş bir halde.

Didiklemek *f.* Parça parça koparmak, lif lif ayırmak. Pamuk gibi atmak. Birinin etini parça parça koparıyor gibi incitmek.

Didinmek *f.* Çabalamak.

Didişmek *f.* Biribirini ditmek.

Difteri *i.* Kuşpalazı denilen çocuk hastalığı.

Diğer *s.* Başka.

Diğergûn *s.* Başka türlü.

Dik *s.* Aşağıdan yukarıya doğru amudî olan. Pek sarp. Tiz, sert, yüksek. Haşin, hırçın.

Diken *i.* Bazı ot ve ağaçlarda bulunan sivri ve batar iğne çalı. Arı ve akrep gibi hayvanların iğnesi. *c.* Mâni, engel.

Dikendudu *i.* Böğürtlen.

Dikensi *s.* Dikene benzeyen.

Dikey *s.* (Mat.) Amudî.

Dikgen *i.* (Mat.) Kaim.

Dikici *s.* Eskici, yamacı.

Dikicilik *i.* Dikicinin sanatı.

Dikili *s.* İğne ve iplik ile dikilmiş. Dik bir biçimde kakılmış.

Dikilmek *f.* Ayakta ve dik durdurulmak. Nebat toprağa sokulmak. İğne ve iplik ile biribirine birleştirilmek. Ayak üzerinde olmak, dimdik durmak.

Dikim *i.* Dikme, dikiş.

Dikimhane *i.* Askere giyecek dikilen iş yeri.

Dikine *h.* Dik biçimde. İnadına.

Dikiş *i.* Dikme. Dikilecek şey. *c.* İlişik. — *tutmaz s.* Sebatsız.

Dikişçi *i.* Dikiş diken kadın.

Dikit *i.* (Jeo.) İstalâgmit. Mağaralarda yukarıdan damlıyan kireçli suların meydana getirdikleri dikme (amutlar) lerden her biri.

Dikiz *i.* Bakış, çapkınca bakış.

Dikizaynası *i.* Otomobillerde şoförün karşısında ve bazı evlerin pencerelerinin dışına konulan küçük ayna.

Dikizlemek *f.* Gözetlemek.

Dikkat *i.* İnceden inceye düşünme ve bakma. Ehemmiyet verme.

Dikkatdeğer *s.* Dikkate şayan.

Dikkatli *s.* Dikkati olan.

Dikkatsiz *s.* Dikkati olmıyan.

Dikkatsizlik *i.* Dikkatsiz olma.

Dikme *i.* Dikmek işi.

Dikme *i.* (Mat.) Amut.

Dikmek *f.* Ayakta durdurmak. Nebatı kökleştirmek üzere yere gömmek. Kabı başaşağı çevirip içmek. İğne ve iplikle iliştirmek. *Göz — f.* Gözü kalmak.

Diktatör *i.* Bütün kuvvetleri kendisinde toplıyan hükûmet başı.

Diktatörlük *i.* Diktatörün sıfatı. Onunla idare edilen memleket.

Dikte *i.* İmlâ.

Diktirmek *f.* Ayakta durdurmak. Nebatı kökleşmek üzere yere gömdürmek. İğne ve iplik ile iliştirtmek.

Dil *i.* Canlı mahlûkların ağzındaki lezzet duyma ve söz söyleme uzvu. İnsanların konuştukları lehçelerin herbiri, lisan. Muhtelif aletlerin uzunca, yassı ve ekseriya oynar kısımları. Denizin içine uzanmış kumluk ve üstü düz kara parçası. *Küçük — i.* Boğazın ağzında kapak vazifesi gören et parçası. *—uzatmak f.* Fena söylemek. *— ini tutmak f.* Susmak.

Dil *i.* Gönül, yürek.

Dilaltı *i.* Kurbağacık denilen bir nevi hastalık.

Dilâver *s.* Yürekli, cesur, kahraman.

Dilâverlik *i.* Yiğitlik, cesurluk, kahramanlık.

Dilbalığı *i.* Bir nevi balık.

Dilbaz *s.* Söz bulup tatlı söyleyen.

Dilber *s.* Gönül alan, yürek çeken. Çok güzel.

Dilberdudağı *i.* Bir çeşit hamur tatlısı.

Dilcik *i.* Küçük dil. Dil şeklinde küçük alet. (Bot.) Lüseyn.

Dildade *s.* Gönül vermiş, sevdalı.

Dilek *i.* İstek. Mefkûre.

Dilekçe *i.* Arzuhal, istida.

Dilekçi *s.* Müstedi, dilekçe veren.

Dileme *i.* Temenni.

Dilemek *f.* İstemek, arzu etmek, aramak.

Dilenci *i., s.* Avuç açıp herkesten para isteyen fakir adam. *c.* Herşeyi istemekten utanmıyan arsız.

Dilencilik *i.* Dilenci oluş.

Dilendirmek *f.* Dilenmeğe mecbur etmek.

Dilenmek *f.* Dilencilik etmek.

Dilerge *i.* Takrir. Önerge.

Dilgir *s.* Hatırı kalmış, gücenmiş.

Dilhah *i.* Gönül isteği.

Dilhıraş *s.* Yüreği tırmalıyan, feci.

Dilhun *s.* Yüreği kanlı, çok kırgın.

Dilim *i.* Uzunluğuna kesilmiş parça.

Dilimlemek *f.* Parçalara ve dilimlere ayırmak.

Dilinim *i.* (Jeo.) Teflik.

Dillenmek *f.* Dili açılıp çok söylemek. Dillere düşmek.

Dilleşmek *f.* Söyleşmek.

Dilli *s.* Çok ve iyi söz söyleyen.

Dilididük *s.* Durmayıp söyliyen, geveze.

Dilmaç *i.* Tercüman.

Dilmek *f.* Dilim dilim kesmek.

Dilpeyniri *i.* Uzun parçalı bir cins taze peynir.

Dilrüba *s.* Gönül kapan, güzel.

Dilsel *s.* Lisanî, dile mensup.

Dilsiz *s.* Lâkırdı söyliyemez, lâl, ahraz. Sükûtî.

Dilsizlik *i.* Lâkırdı söylememezlik, ahrazlık. Sükûtilik.

Dilsuz *s.* Yürek yakan, pek acıklı.

Dilşad *s.* Gönlü şen, sevinçli.

Dimağ *i.* Sinirlerin ve duyguların merkezi olan kafanın içindeki beyin. *c.* Akıl.

Dimağçe *i.* Beyincik, beynin arka tarafındaki kısım.

Dimağî *s.* Dimağa ait.

Dimdik *s.* Pek dik.

Dimi *i.* Bir çeşit bez.

Din *i.* İnsanların Allaha ibadet ve Allahın emirlerine itaat için tuttukları yollardan herbiri.

Dinamik *i.* (Fiz.) Kuvvet bahsi.

Dinamit *i.* Bir nevi bomba, kumbara.

Dinamo *i.* Mihanik kudretini elektrik kuvvetine çeviren makine.

Dinamometre *i.* (Fiz.) Kuvvetölçer.

Dinar *i.* Aşağı yukarı bir çeyrek lira kıymetinde eski bir altın para. Bir frank kıymetinde Sırp parası.

Dincelmek *f.* Hastalıktan sonra nekahet haline gelmek.

Dinç *s.* Vücudü sağlam.

Dinçlik *i.* Sağlamlık.

Dindar *s.* Dinin emirlerini tutan.

Dindarane *s.* Dindarca.

Dindarlık *i.* Dinin emirlerini tutma.

Dindirmek *f.* Durdurmak. Söndürmek, kesmek.

Dineri *i.* İskambilde orya, karo.

Dingil *i.* Araba v.s. de karşılıklı iki tekerlek arasındaki mil.

Dingin *s.* (Kim.) Münfail.

Dingin *s.* (Coğ.) Sönmüş (volkan).

Dinginlik *i.* (Kim.) Münfailiyet.

Dinî *s.* Din ve mezhebe ait olan. Dinsel.

Dinibütün *s.* Sağlam inançlı.

Dinlemek *f.* İşitmek üzere kulak vermek. Kulak asmak, kabul etmek.

Dinlendirmek *f.* Sükûnet vermek. Yorgunluk aldırmak.

Dinlenek *i.* Dinlenecek yer, aramgâh.

Dinlenme *i.* Teneffüs, istirahat.

Dinlenmek *f.* İstirahat etmek.

Dinletmek *f.* Bir sözü, bir sazı başkasına işittirmek.

Dinleyici *s.* Sami.

Dinmek *f.* Durmak, kesilmek, sükûnet bulmak. Rahatlanmak.

Dinsel *s.* Dinî.

Dinsiz *s.* Hiçbir din tanımıyan. *c.* Merhametsiz.

Dinsizlik *i.* Dinsiz oluş.

Din töreni *i.* Dinî âyin.

Dip *i.* Bir şeyin en derin ve aşağı yeri. Ağaç ve duvar gibi şeylerin altı; kök, temel.

Dipçik *i.* Tüfeğin atıldığı zaman omuza dayanan kısmı.

Dipdiri *s.* Sapsağlam.

Diploma *i.* Mektep ve san'at şahadetnamesi.

Diplomalı *s.* Diploması olan.

Diplomasi *i.* Siyaset, politika.

Diplomat *i.* Siyasî.

Dipsel *s.* Esasî.

Dipsiz *s.* Asılsız, esassız, yalan. Sebatsız, devamsız.

Dir, Dır; Dur, Dür *e.* Cem'i: *dirler, dırlar; durlar, dürler.* İlâve olunduğu kelimenin manasında kat'iyeti bildirir: *Allah doğrunun yardımcısıdır.*

Dirahmi *i.* Yunan frangı.

Dirayet *i.* Zekâ, malûmat, ilim, tecrübe, beceriklilik.

Dirayetli *s.* Dirayeti olan.

Dirayetsiz *s.* Dirayeti olmıyan.

Dirayetsizlik *i.* Dirayetsiz oluş.

Direk *i.* Düz ve uzun ağaç. Gemi sereni. Ağaç ve taştan sütun.

Direktif *i.* Talimat, tembihler.

Direktör *i.* Müdür.

Diremek *f.* Gerip sertleşmek. Kuvvetli basıp dayanmak.

Diren *i.* Harman savurmıya mahsus büyük yaba.

Direnç *i.* (Fiz.) Mukavemet.

Direngen *s.* Dayanan, mütemerrit.

Direnim *i.* Israr.

Direnlemek *f.* Diren ile savurmak.

Direnmek *f.* Dayanmak, kuvvetli davranmak, karşı durmak. Israr etmek.

Direy *i.* (Bio.) Canlılar, mecmuai hayvanat.

Dirhem *i.* Okkanın dört yüzde biri, takriben üç gram ağırlığında bir tartı.

Diri *s.* Canlı. *c.* İyi pişmemiş, çiğ. Sert, dürüst, kuvvetli.

Dirig *i.* Esirgeme, kıyamama. *h.* Yazık.

Dirilik *i.* Canlılık, hayat, yaşayış. Sertlik, dürüstlük.

Dirilmek *f.* Canlanmak.

Diriltmek *f.* Can vermek. Sertleştirmek, katılaştırmak, sülpüklüğünü gidermek. *c.* Şenlendirmek.

Dirim *i.* Hayat: *Ölüm dirim.*

Dirlik *i.* Hayat, yaşayış, ömür. Yaşamak için lâzım olan şey, maişet. Birlikte yaşayış, geçinme.

Dirlikli *s.* Geçimli.

Dirliksiz *s.* Dirliği olmıyan, imtizaçsız.

Dirliksizlik *i.* Dirliksiz olmaklık.

Dirsek *i.* Bilek ile kol kemiklerinin birleştiği yerdeki büküm. Köşe, zaviye. Makina çevirmeğe mahsus ortasından bükülü kol.

Disiplin *i.* Tuturgu. Nizam ve intizam, zapturapt.

Disk *i.* Sporda ağır ve daire biçiminde kaydırak, kurs.

Diskriminant *i.* (Mat.) Kasime.

Dispanser *i.* Umuma mahsus muayene ve tedavi yeri.

Diş *i.* İnsan ve hayvanların ağızlarında bulunan ve yemeği ezmeğe yarıyan kemik taneler. Tarak, testere ve çark gibi çentikli şeylerin çentikleri. Bazı şeylerin ince ve uzun dilimleri, taneleri.

Dişbademi *i.* Kabuğu gevrek ve dişle kırılabilir bir badem.

Dişbudak *i.* Bir cins orman ağacı.

Dişçi *i.* Diş çeken ve tedavi eden, diş hekimi.

Dişçilik *i.* Dişçinin san'atı.

Dişhekimi *i.* Dişçi.

Dişi *i., s.* Canlı mahlûklarda erkek olmıyan ve doğuran kısım. Biribirine girer bir çiftten ibaret olan aletlerde diğerini içine alan eş.

Dişil *s.* Müennes. Nisai.

Dişili *s.* Dişisi olan.

Dişilik *i.* Dişi oluş.

Dişlek *s.* Dişleri iri ve daima görünen.

Dişlemek *f.* Diş geçirmek, ısırmak.

Dişlenmek *f.* Isırılmak.

Dişli *s.* Dişi olan. *c.* Zararı olan. Sözü geçen.

Dişotugiller *i.* (Bot.) Şıtırcıye.

Dişözü *i.* (Bio.) Lübbü sin.

Dişsel *s.* (Bio.) Dişe ait, sinni.

Dişsiz *s.* Dişi olmıyan, kimseye zararı olmıyan.

Diştabibi *i. Bak:* Dişçi.

Diştacı *i.* (Bio.) Tacüssin.

Ditmek *f.* Lif lif, iplik iplik ayırmak. Pamuğu atmak, yünü taramak. Kuş gagasile parça parça koparmak.

Dival *i.* Altı mukavva ile besli sırma işleme.

Divan *i.* Büyük meclis. Bir şairin şiirlerinin mecmuası.

Divançe *i.* Küçük divan.

Divane *s.* Deli, aptal.

Divanelik *i.* Delilik. Aptallık.

Divanhane *i.* Odalar arasındaki geniş sofa.

Divanı Muhasebat *i.* Sayıştay.

Divanî *s.* Divana mensup. Arap harflerile bir nevi yazı.

Divik *i.* (Zoo.) Ağaç kemiren karınca.

Divit *i.* Kalem koymağa mahsus maden bir boru ve hokkadan ibaret yazı takımı.

Divringi *s.* Cevval.

Diyabaz *i.* (Jeo.) Bir çeşit madenî taş.

Diyafram *i.* (Fiz. Kim.) Hicap.

Diyagram *i.* (Bot. Fiz.) Jeometri şeklile izah, münhani.

Diyakoz *i.* Metropolit muavini.

Diyanet *i.* Dindarlık.

Diyapazon *i.* Musiki aletlerini ayar etmeğe yarıyan iki kollu çelik alet.

Diyar *i.* Memleket.

Diye *e.* Gûya, sözde. Zannile, maksadile: *Bunu ne diye yaptın.*

Diyelek *i.* Lehçe.

Diyem *i.* İfade.

Diyet *i.* Kanpahası.

Diyev *i.* Beyanat.

Diyez *i.* Önünde bulunduğu notayı yarım ses yükselten bir işaret.

Diz *i.* Bacağın alt kısmını oyluğa birleştiren kısım. — *çökmek f.* Dizleri alta alarak oturmak.

Dizanteri *i.* Kanlı basur hastalığı (İğinik).

Dizbağı *i.* Çorapbağı. Bacaktaki sinirler. — *çözülmek f.* Yorulup veya korkup takatsiz kalmak.

Dizdar *i.* Kale muhafızı.

Dizdirmek *f.* Sıraya koydurmak. Tertip ettirmek.

Dizdize *h.* Dizler bitişik olarak, yanyana.

Dizge *i.* Çorapbağı. Manzume.

Dizgin *i.* Gemi çeken kayışlar.

Dizi *i.* Sıralama. Sıralanış.

Dizici *i.* Mürettip.

Dizili *s.* Sıralanmış. Tertip olunmuş.

Dizilmek *f.* Sıralanmak. Tertip olunmak.

Dizim *i.* Nazım.

Dizlik *i.* Don.

Dizmek *f.* Sıralamak. Dizi yapmak. Tertip etmek.

Do *i.* Üçüncü beyazın üstünde bulunan musiki notası.

Doçent *i.* Profesör muavini.

Doğa *i.* (Kim.) Tabiat.

Doğal *s.* (Kim.) Tabiî.

Doğal hal *i.* (Kim.) Hali tabiî.

Doğan *i.* Kuş tutmak için alıştırılan yırtıcı kuş.

Doğancı *i.* Doğanları besleyip onlara bakan kimse.

Doğma *i.* Doğmak işi.

Doğmak *f.* Dünyaya gelmek. Meydana çıkmak. Ay ve güneş çıkmak.

Doğram *i. Bak:* Doğrama.

Doğrama *i.* Parça parça kesme, paralama. Keresteden yapılan iş ve bu işe yarıyan kereste.

Doğramacı *i.* Doğrama işi yapan san'atkâr.

Doğramacılık *i.* Doğramacı işi ve san'atı.

Doğramak *f.* Parça parça kesmek. Paralamak.

Doğratmak *f.* Kestirmek, paralatmak.

Doğru *s.* İğri olmıyan, düz. (Mat.) Müstakim. Gerçek, muhakkak. Yalan söylemez. Namuslu. — *dan — ya h.* Araya vasıta girmeden, dolaşmıyarak, doğruca: *Bu mektubu doğrudan doğruya kendisine ver.*

Doğru *i.* Hakikat. (Mat.) Müstakim hat.

Doğruca *h.* Doğrudan doğruya. Vasıtasızca.

Doğrucu *s.* Doğruyu söyleyen, hakikatgû.

Doğrulamak *f.* Düzeltmek, tashih etmek.

Doğrulmak *f.* Düz olmak. Kalkmak. Bir yol tutmak. Yönelmek, dönmek, yüzünü çevirmek. Gerçek olmak, düzeltmek.

Doğrultmaç *i.* (Fiz.) Doğrultma aleti, redresör.

Doğrultmak *f.* Doğru yapmak, düzeltmek.

Doğrultman *i.* (Mat.) Tevcih eden, müveccih.

Doğrultu *i.* (Mat.) İstikamet.

Doğruluk *i.* Gerçeklik. Yalan söylememezlik. Namus.

Doğrulum *i.* (Bot.) Bir nebatın güneş gibi bir tesir altında bir istikamete doğru büyümesi, tropizm.

Doğu *i.* Doğulan yer. Anavatan. Güneşin doğduğu yer, şark, gündoğuşu.

Doğum *i.* Doğma.

Doğurgan *s.* Çok doğuran.

Doğurmak *f.* Dünyaya ge-

tirmek. Meydana çıkarmak.

Doğurtma *i.* Doğurtmak işi.

Doğurtmak *f.* Doğurmasını sağlamak.

Doğusal *s.* (Ast.) Şarkî.

Doğuş *i. Bak:* Doğum.

Doğuşlu *s.* Soylu, cins.

Doğut *i.* Doğulan yer, meskatı reis.

Dok *i.* Gemi yapmağa ve tamirine mahsus havuz.

Doka, Duka *i.* Avrupada bir asalet unvanı, düka.

Dokalık *i.* Doka sıfatı. Bir dokanın idaresinde olan yer, dükalık.

Doksan *s.* Dokuz kere on.

Doksanar *s.* Herbirine veya her defasında doksan.

Doksanıncı *s.* Doksan derecesinde olan.

Doksanlı *s.* Doksan adette olan.

Doksanlık *s.* Doksan yaşında, doksan adedinde olan.

Doktor *i.* Hekim. Bir fakülteden doktora almış olan kimse.

Doktora *i.* Yüksek mekteplerden mezuniyet imtihanı.

Doktorluk *i.* Hekimlik. Doktor unvan ve derecesi.

Doktrin *i.* Öğreti. Farazîye, nazariye, meslek.

Doku *i.* (Bio.) Nesiç, örgü.

Dokubilim *i.* (Bio.) İlmi ensaç. Histoloji.

Dokum *i.* (Bio.) Nesiçlenme, intisaç.

Dokuma *i.* Dokumak işi. Dokunmuş şey.

Dokumak *f.* İplik, yün, ipek, ot v.s. den tezgâhta kumaş yapmak.

Dokunak *i.* İşleme, geçme, tesir. Başa vurma.

Dokunaklı *s.* Dokunan.

Dokundurmak *f.* Dokunmağı mucip olmak.

Dokunma *i.* Dokunmak işi. (Bio.) Temas.

Dokunmak *f.* İlişmek. Bozmak. İncitmek, sataşmak. Tesir etmek. İşlemek. Hüzün vermek.

Dokunsal *s.* (Bio.) Lemsî.

Dokunulmak *f.* İlişilmek, sataşılmak.

Dokunulmaz *s.* Masun. İlişilmez.

Dokunulmazlık *i.* Masuniyet. İlişilmezlik.

Dokunum *i.* (Bio.) Lâmise.

Dokunur *s.* Dokunaklı.

Dokurcun *i.* Demet yığını, Gelin çeyizi kafesi.

Dokuş *i.* Dokanılma, çarpışma. *Değiş— i.* Tırampa.

Dokuşmak *f.* Biribirine dokunmak, vuruşmak, çarpışmak.

Dokuşturmak *f.* Biribirine dokundurmak, vuruşturmak, çarpıştırmak.

Dokutmak *f.* İpliği bez haline koydurmak.

Dokuz *i.* Sekiz ile on arasındaki sayı.

Dokuzar *s.* Herbirine veya her defada dokuz.

Dokuzlu *s.* Dokuz miktarında olan.

Dokuzuncu *s.* Dokuz derecesinde olan.

Dolak *i.* Tozluk yerine baldırlara doladıkları ensiz uzun kumaş.

Dolam *i.* Sarılan bir şeyin beher sarılması.

Dolama *i.* Dolamak işi. Tırnağın etrafında hâsıl olan bir yangı (iltihap).

Dolamak *f.* Etrafında çevirip döndürmek, sarmak.

Dolambaç *s.* Döne döne bükülmüş, pek dolaşık. (Bio.) Tiyh.

Dolamık *i.* Bir çeşit avcı tuzağı.

Dolan *i.* Dolandırma. Hile. *Yalan — i.* Büsbütün yalan.

Dolandırıcı *s.* Aldatmak suretile soygunculuk eden.

Dolandırıcılık *i.* Dolandırıcı hali.

Dolandırmak *f.* Çevirmek, etrafını almak. Aldatıp soymak.

Dolanı *i.* Dolambaç.

Dolanlı *s.* Hileli.

Dolanmak *f.* Etrafında dönmek, yayılmak. Bükülmek, ilişmek.

Dolantaşı *i.* (Jeo.) Dolerit.

Dolap *i.* Kuyudan su çıkarıp bahçeleri sulamağa mahsus döner makina. Döner çark, çıkrık. Eşya komak için duvara açılan veya taşınabilen kapaklı yer. Bedesten dükkânı. Değirmenlerde kullanılan küçük meşe direği. Hile. İşin düzeninde olması. *Aynalı — i.* Elbise konan gardrop. *Cam — i.* Cam kapaklı dolap. *Tel — i.* Yemek komak için telden yapılan dolap. *Dönme — i.* Eski konaklarda haremle selâmlık arasında duvar içine gömülü döner dolap. *Dolaba sokmak f.* Kandırmak.

Dolapçı *i.* Dolap yapan san'atkâr. Hileci.

Dolaplı *s.* Dolabı olan. — *bahçe i.* İçinde dolaplı kuyu olan bostan.

Dolâr *i.* Amerika Birleşik Devletlerinin para birimi.

Dolaş *i.* Biribirine dolanma. Dolaşık. Engel. *Sarmaş — i.* Kucaklama.

Dolaşık *s.* Doğru gitmeyen, dolaşan, sapa. Karışık.

Dolaşıklık *i.* Dolaşık olma.

Dolaşım *i.* (Bio.) Deveran.

Dolaşma *i.* Dolaşmak işi.

Dolaşmak *f.* Dönmek, çepeçevre gezmek. Yayılmak. Biribirine geçmek, karışmak. Boşuna gezmek. Çevrilip öbür tarafa geçmek.

Dolaştırmak *f.* Dolaşmasını mucip olmak.

Dolay *i.* Havali, yöre.

Dolayı *i.* Çevre, etraf. Daire. *h.* Münasebet, • sebep-

ten: *param olmadığından dolayı borcumu veremiyorum.*

Dolayısiyle *h.* Doğrudan doğruya olmıyarak, münasebet düşürerek, sebebile.

Dolaykutupsal *s.* (Ast.) Kutup etrafında olan.

Dolaysız *s.* Vasıtasız, bilâvasıta (vergiler).

Doldurmak *f.* Boş şeyi dolu etmek. Eksik olanı tamamlamak.

Doldurtmak *f.* Doldurmasını mucip olmak.

Doldurulmak *f.* Dolu haline konmak.

Dolgun *s.* Dolmuş. İçi dolu. Kabarık, şişkin. Tam. çokça. İçinde saklama. Göz yaşlarını zaptetme.

Dolgunluk *i.* Dolgun olma.

Dolikosefal *i.* Uzunkafalı.

Dolma *i.* Dolmak işi. İçi pirinç, fıstık, üzüm veya kıyma ile doldurularak pişirilen yemek. *s.* Doldurulmuş. Moloz v.s. ile doldurularak düzeltilmiş. *c.* Şişirilmiş, uydurulmuş haber. — *kalem i.* Mürekkebi içinde olan kalem. — *yutmak f.* Yalana inanmak.

Dolmacı *i.* Dolma yapan kimse. *s.* Yalancı.

Dolmak *f.* Bir kap v.s. ye girip onu doldurmak. Şişmek. Kabarmak. Tamam olmak. İçi veya gözleri dolgun olmak.

Dolmen *i.* (Jeo.) İki dik taş üstüne uzatılmış taş yığını ki eski zamanların anıtlarıdır.

Dolomi *i.* (Jeo.) Bir çeşit taş.

Dolu *s.* Boş olmıyan, içine teplanıp birikmiş. Çok. *i.* Bir kap v.s. yi dolduran miktar. İçki kadehi.

Dolu *i.* Soğuktan donarak ufak taneler halinde yere düşen yağmur. — *yağmak f.* Gökten dolu düşmek.

Doludizgin *h.* Atın tam hızile koşması.

Doluk *i.* Tulum.

Dolumay *i.* (Ast.) Ayın on beşi. Bedir.

Doluş *i.* Dolmak işi.

Domalan *i.* Yermantarı. Yumru, çıban. (Bot.) Keme.

Domalıç, Domanıç *s.* Hörgüçlenmiş, çıkıntılı.

Domalmak *f.* Tümselmek. Çökmek, eğilmek.

Domaltmak *f.* Tümseltmek.

Domates *i.* Yemeğe çeşni vermek için kullanılan kırmızı ve yuvarlak sebze. — *ezmesi i.* Domatesin suyundan yapılan salça.

Dombay, Tombay *i.* Dişi manda.

Dombaz *i.* Dişi manda.

Domino *i.* Yirmi sekiz taşla oynanan ve taşların üzerinde sayılar bulunan bir oyun. Bir nevi karnaval ve balo elbisesi.

Dominyon *i.* İngiltere sömürgesi, müstemleke.

Domuz *i.* Hıristiyanların etini yedikleri ve evde besledikleri çok yağlı hayvan, hınzır, canavar. — *sucuğu i.* Jambon.

Domuz aygırı *i.* (Bot.) Bir çeşit ot.

Domuzgiller *i.* (Zoo.) Hınzıriye.

Domuzluk *i.* Domuz tabiati, inat.

Domuzşeridi *i.* (Zoo.) Düdu vahid.

Don *i.* Belden aşağıya giyilen ve bacakları örten çamaşır, dizlik, şalvar, tuman.

Don, Ton *i.* Hayvanın rengi.

Don *i.* Soğuktan katı bir hale gelmiş su ve sulu şeyler. Buz.

Donanma *i.* Umumî şenlik. Bir devletin harp gemileri.

Donanmak *f.* Süslenmek, bezenmek. Gemi levazımı ile teçhiz olunmak.

Donatan *s.* Süsliyen. Teçhiz eden. *Gemi — i.* Gemi mücehhizi, vapur sahibi, armatör.

Donatı, Donatım *i.* Teçhizat.

Donatılmak *f.* Süslendirilmek. Teçhiz olunmak.

Donatma *i.* Donatmak işi.

Donatmak *f.* Süslendirmek, bezetmek. Gemiyi teçhiz etmek.

Donattırmak *f.* Donatmayı mucip olmak.

Dondurma *i.* Buz haline getirme. Karın veya buzun içinde döndürerek buz haline getirilmiş süt veya meyvalı su.

Dondurmacı *i.* Dondurma yapıp satan adam.

Dondurmak *f.* Su v.s. sulu şeyleri soğutup buz haline getirmek. *c.* Çok üşütmek.

Donma *i.* Donmak işi.

Donmak *f.* Buz haline gelmek, soğuktan katılaşmak. Çok üşümek. Soğuktan ölmek.

Donra *i.* Baştaki saçların altında hâsıl olan kepek.

Donsuk *i., s.* Donmuş. Camit.

Donsuz *s.* Çıplak, sefil. *c.* Yoksul, serseri.

Donuk *s.* Parlak olmıyan, Uyuşuk. Donmuş, buz bağlamış, çok üşümüş. Üstü donmuş gibi, dumanlı, puslu, berrak olmıyan, buzlu. *c.* Fersiz, ruhsuz, soğuk.

Donuklanmak *f.* Donuk olmak.

Donuklaşmak *f.* Rengi donuk hale gelmek.

Donukluk *i.* Donuk olma.

Donuş *i.* Donma.

Dopdolu *s.* Tamamile dolu.

Doru *s.* Siyah ile kızıl arası bir donda olan.

Doruk *i.* (Coğ.) Zirve. *s.* Sâf, berrak.

Doruk çizgisi *i.* (Coğ.) Hat-

tı balâ.

Doruklamak *f.* Tepeleme yapmak.

Dosa *i.* Girip çıkmak için vapurla iskele arasına konulan tahta.

Dost *i.* Samimi arkadaş, gayrimeşru münasebette bulunan kadın ve erkek. Metres. — *tutmak f.* Kadın erkeği veya erkek kadını dost yapmak.

Dostane *s.* Dostça, dost gibi.

Dostluk *i.* Dost hali. — *muahedesi i.* Devletler arasında münasebeti daha sıklaştırmak için yapılan hususî muahede.

Dosya *i.* Bir şahsa veya bir muameleye ait evrakın mecmuu. — *memuru i.* Dosyaları saklıyan memur.

Doygu *i.* Rızk, yaşamaya yeten yiyecek.

Doygun *s.* Meşbu.

Doyma *i.* Doymak işi. (Fiz.) İşba.

Doymak *f.* Karnı tok olmak. Açlığı gidermek. Kanmak.

Doymaz *s.* Tamahkâr.

Doymazlık *i.* Doymaz olma.

Doymuş *s.* (Fiz. Kim.) Meşbu.

Doyulmak *f.* Karın tok olmak, açlığı giderilmek, kanmak.

Doyum *i.* Doyma.

Doyumluk *i.* Bir kere doyacak miktar.

Doyurmak *f.* Birinin karnını tok yapmak. Beslemek.

Doyurulmak *f.* Başkası tarafından yedirilip açlığı giderilmek.

Döğme *i.* Kızgın demirle yapılan damga. İğne ile vücude yapılan süs.

Döğmek *f.* *Bak:* Dövmek.

Döğüş *i.* Vuruşarak yapılan kavga.

Döğüşmek *f.* Biribirile kavga etmek, vuruşmak.

Döğüştürmek *f.* Döğüşmelerini mucip olmak.

Dökme *i.* Dökmek işi. Kalıba dökülmüş maden ve bu suretle yapılan eşya.

Dökmeci *i.* Dökme yapan san'atkâr.

Dökmecilik *i.* Dökmeci san'atı.

Dökmek *f.* Suyu veya sulu yahut küçük taneli şeyleri bulunduğu yerden boşaltmak. Düşürmek. Saçmak. serpmek, ekmek. Akıtmak. Vücutte sivilce gibi şeyler çıkarmak. Asker yığmak. Erimiş madeni kalıba doldurmak. Tüyünü ve havını atmak.

Döktürmek *f.* Su veya sulu bir şeyi veyahut küçük şeyleri bir kaptan diğer kaba veya yere boşaltmak. Erimiş madeni kalıba doldurmak. Saçtırmak, serptirmek, yere dağıtmak.

Dökülmek *f.* Su veya sulu yahut taneli şeyler bulunduğu yerden dışarı akmak. Düşmek, yığılmak. Çıkarılmak, üstüne düşmek. Erimiş maden doldurmak. Çok eskimek.

Döküm *i.* Eritme, eritip kalıba dökme.

Dökümcü *i.* Dökmeci.

Dökümhane, Dökümane *i.* Dökme işlerine mahsus fabrika.

Döküntü *i.* Dökülmüş şeyler. Perakende. Arta kalış.

Döl *i.* Rahmin içindeki yavru, cenin. Soy, nesil, ırk.

Dölek *i.* Kavun ve karpuz keleği. Tekerleğin merkezindeki ağırşak. Yumruk.

Dölleme, Döllenme *i.* (Bio.) İlkah.

Döllemek *f.* (Bio.) İlkah etmek.

Döllenme *i.* (Bot.) İlkah.

Döllenmek *f.* (Bot.) İlkah edilmek.

Döllenmiş *s.* (Bot.) İlkah edilmiş.

Dölüt *i.* (Bio.) Cenin.

Dölyatağı *i.* Rahim.

Döndürmek *f.* Çevirmek. Geriye bırakmak için dışını veya altını üstüne yahut önünü arkasına çevirmek. *Baş — f.* Yüksekten bakmaktan veya çok dönmekten gözü kararmak.

Döneç *i.* (Fiz.) Rotor.

Dönek *s.* Sözünde durmıyan. İmtihanda kazanmayıp sınıfta kalan.

Dönel *s.* (Fiz.) Deverani.

Dönem *i.* Devre. Bir meclisin seçim süresi.

Döngel *i.* Muşmula.

Dönme *s.* Dininden dönmüş, mühtedi. *i.* Dönmek işi. Avdet. Sabatayist zümreye verilen ad. (Fiz. Ast. Mat.) Deveran.

Dönmek *f.* Çevrilmek. Etrafını dolaşmak. Arkaya ve geri gitmek, avdet etmek. Değişmek. Dinini değiştirmek. Caymak, sözünde durmamak. Yüz çevirmek. Benzemek. Yüksekten ve fazla dönmekten başta sersemlik hâsıl olmak.

Dönülmek *f.* Kendikendine dönmek. Geri gelinmek. Sözden cayılmak.

Dönüm *i.* Boyu ve eni kırk adım olan arazi ölçüsü. *Yeni — i.* Boyu ve eni yüz metre olan arazi ölçüsü.

Dönüm *i.* Dönme, devir. Avdet. Kere, nöbet. — *noktası i.* Bir halden büsbütün başka bir hale geçilen yer veya zaman.

Dönüş *i.* Geri gelme, avdet.

Dönüştürmek *f.* Gezinip aramak. (Mat.) Tahvil etmek.

Dönüşüm, Dönüştürüm *i.* (Mat.) Tahavvül.

Dönüşümcülük *i.* (Bio.) Değişme. Transformasyon.

Dönüşün z. Dönerken, avdette.

Dördayak *h.* Elleri de ayak gibi kullanarak yürüme.

Dördel *i.* İki kişi tarafından bir piyanoda çalma. — *ile sarılmak* *f.* Bir işe fazla ehemmiyet vermek.

Dörder *s.* Herbirine veya her defasında dört.

Dördül *i.* Kare, murabba.

Dördün *i.* (Ast.) Terbi.

Dördüncü *s.* Dört derecede olan.

Dördüz *s.* Dördü bir arada olan.

Dört *i.* Üç ile beş arasındaki sayı.

Dörtbaş *i.* Her taraf, her yan. — *i mamur* *s.* Mükemmel.

Dörtgen *i.* (Mat.) Dört kenarlı şekil.

Dörtgözle *h.* Sabırsızlıkla.

Dörtkaş *s.* Bıyığı yeni terlemeğe başlıyan (delikanlı).

Dörtkenar *i.* (Mat.) Münharif.

Dörtköşe *s.* Murabba (dördül) şeklinde.

Dörtköşeli *s.* Dört köşesi olan, murabba (dördül).

Dörtleşmek *f.* Dört tane olmak.

Dörtlü *s.* Dört rakamlı, dört adedinde.

Dörtlük *s.* Dört miktar ve kıymetinde.

Dörtnal *i.* Hayvanı doludizgin koşturma.

Dörtyüzlü *s.* (Mat.) Zuerbaatülvücuh.

Döş *i.* Kaburga altı, boş böğür, göğüs.

Döşek *i.* Yatak.

Döşekli *s.* Oturaklı.

Döşeli *s.* Döşenmiş. — *dairesi* *s.* İyi döşenmiş.

Döşeme *i.* Odanın zeminini örten tahta. Oda takımı, mobilya.

Döşemeci *i.* Döşeme yapan, mobilyacı.

Döşemek *f.* Yaymak, açmak, yere sermek. Kaplamak. Mobilya ile süslemek.

Döşemeli *s.* *Bak:* Döşeli.

Döşengi *i.* Bir yeri döşemeğe yarıyan eşya. Mefruşat.

Döşenmek *f.* Yayılmak, serilmek, uzanmak. Hasta olup yatağa yatmak. Sözü uzatmak, etrafile anlatmak. Girmek, koyulmak.

Döşetmek *f.* Döşemeği mucip olmak.

Döşettirmek *f.* Döşetmeği mucip olmak.

Dövdü *i.* Tokmak, çekiç.

Dövdürmek *f.* Dövmeğe sevketmek.

Döven, Döğen *i.* Harmanda ekini dövdükleri alet.

Döviz *i.* Kâğıt para, yabancı memleket parası.

Dövme *i.* Dövmek işi.

Dövmek *f.* Vurmak. Vurarak kırmak, ezmek, toz haline getirmek. Bir madeni kızdırıp vurarak işlemek. Topa veya kurşuna tutmak.

Dövüç *i.* Tokaç, çamaşır tokmağı.

Dövülmek *f.* Vurulmak. Kırılmak, ezilmek, toz haline getirilmek. Topa tutulmak.

Dövünmek *f.* Kendikendine vurmak, vurunmak. Esef etmek.

Döviş, Döğüş *i.* Vuruşma, mudarebe.

Dövişken *s.* Çok ve iyi dövüşen.

Dövüşmek, Döğüşmek *f.* Kavga etmek, vuruşmak.

Dragon *i.* Bir sınıf süvari askeri.

Dram *i.* Haile, korkunç ve feci tiyatro piyesi. *c.* Müthiş bir vak'a, facia, musibet.

Dramatik *s.* Tiyatroya ait. *i.* Tiyatronun facia kısmı.

Dramaturj *i.* Facia yazarı.

Dretnot *i.* Çok kuvvetli teslih edilmiş pek büyük harp gemisi.

Drenaj, Direnaj *i.* Ziraatta akaçlama. Tefcir.

Dresuvar, Diresuvar *i.* Büfenin küçüğü, sofra takımı için dolaplı masa.

Drezina, Direzina *i.* Demiryollarında tecrübe ve iş arabası. İki tekerlekli bir çeşit bisiklet.

Dua *i.* Tanrıya yalvarma.

Duacı *s.* Birinin duasında bulunan.

Duba *i.* Altı düz, yedekte çekilir büyük bir nevi mavuna. Her tarafı kapalı, içi boş ve suyun üstünde durur bir nevi şamandıra. Köprünün şamandıradan ibaret sabit ayağı *c.* Şişman.

Dubar *i.* Kefala benzer sivri burunlu ve karnı büyük bir balık.

Dubara *i.* Tavla oyununda iki zarın birden iki benekli gelmesi. *c.* Hile, oyun.

Dubaracı *s.* Hilekâr.

Duçar *s.* Ulaşmış, çatmış. Düşkün, müptelâ.

Duçe *i.* İtalyan başvekili Mussoliniye Faşist partisi tarafından verilen unvan.

Dud *i.* 1. Duman. 2. Böcek, kurt.

Dudak *i.* Ağzın üst ve alt kenarı. *c.* Kenar, bir şeyin ağzının kenarı.

Dudakçukuru *i.* Üst dudağın, burnun altına gelen oluğu.

Dudakdudağa *h.* Ağız ağıza (öpüşmek).

Dudu *i.* Hanım, kadın. Yaşlı Ermeni kadını.

Dudu, Dudukuşu *i.* Yeşil renkli, söz söylemeğe alışan bir kuş, papağanın küçük bir çeşidi.

Duduvahit *i.* Şerit denilen uzun karın solucanı, tenya. Domuz şeridi.

Duhul *i.* Girme.

Duhuliye *i.* Girimlik. Bir umumî yere girmek için verilen ücret veya izin kâğıdı. — *resmi* *i.* Oktruva.

Duka, Düka *i. Bak:* Doka.

Dul *s.* Kocası ölen veya kocasından ayrılan kadın. Karısı ölen veya karısından ayrılan erkek.

Dulluk *i.* Dul oluş.

Duman *i.* Yanan bir şeyden çıkan siyah tütün. Havadaki sis, pus. Buğu. *Tozu —a katmak f.* Karmakarışık etmek. Son süratle koşmak.

Dumanlamak *f.* Duman vermek, dumana tutmak. Bulandırmak.

Dumanlanmak *f.* Dumanda durmak, dumandan kararmak. Bulanmak.

Dumanlı *s.* Duman, sis, pusu veya buğusu olan. (Kim.) Duhanî.

Dumanlık *s.* Duman kaplamış, duman içinde olan.

Dumdum *i.* Tehlikeli yara açmak için kullanılan kurşun.

Dun *s.* Alçak. Aşağı. Aşağıda olan

Dûr *s.* Uzak.

Dura *i.* Bağlı kalış, sebat. Vefa.

Duraç *i.* Heykel, sütun gibi şeylerin üstüne oturulduğu parça. Kaide.

Durak *i.* Durulacak yer.

Duraklamak *f.* Lâkırdı söylerken tutukluk göstermek. Şaşırmak.

Duraklı *s.* (Fiz.) Kararlı.

Dûrbin *s.* Uzağı gören. Uzgören.

Durdurmak *f.* Durmağa sevketmek.

Dûrendiş *s.* Uzağı düşünen. Uzgörür.

Dûrendişlik *i.* Dûrendiş oluş.

Durgu *i.* Vakfe, sekte.

Durgun *s.* Duran, kımıldamıyan, sakin. Ağır, gevşek.

Durgunluk *i.* Durgun oluş.

Durma *i.* Durmak işi.

Durmak *f.* Oynamamak, kımıldamamak. Yürürken olduğu yerde kalmak. Bulunmak. Beklemek, şaşıp kalmak. Devam etmemek. Geçmemek, ilerlememek. İşlemek. Dinmek, kesilmek. Düşmek, konmak. Bir yerde oturmak. *Boş — f.* İşsiz kalmak. *Rahat — f.* Uslu durmak. Serbest durmak. *Selâm — f.* Selâm vaziyetinde durmak.

Duru *s.* Berrak, sâf, açık.

Duruk *i. Bak:* Doruk.

Duruklamak *f. Bak:* Doruklamak.

Duruksamak, Duruksımak *f.* Durup tereddüt etmek.

Duruksun *s.* Müteredditt.

Durulamak *f.* Çamaşırı soğuk sudan geçirmek.

Durulanmak *f.* Çamaşır soğuk sudan geçirilmek. Durulmak.

Durulmak *f.* Tortusu dibe çökerek berrak olmak. Sakinleşmek.

Durultmak *f.* Durulmayı mucip olmak.

Durum *i.* Hal, vaziyet.

Durumsamak *f.* Durur gibi olmak, tereddüt etmek.

Duruş *i.* Durma.

Duruşma *i.* Duruşmak işi. Mürafaa, mahkeme huzurunda yüzleşme.

Duruşmak *f.* Karşı karşıya gelip bir işe başlamak. Mahkemede iki taraf karşılaşmak.

Duruştay *i.* Hak yeri, mahkeme, yargı yeri.

Duş *i.* Yukarıdan serpinti suretinde soğuk su dökünme ve buna mahsus süzgeçli alet.

Dûş *i.* Omuz.

Dut *i.* Yaprakları ipekböceklerini beslemekte kullanılan ve meyvası yenilen bir ağaç ve meyvası.

Dût, Dûd *i.* Duman. Kurt, böcek.

Dutgiller *i.* (Bot.) Tutiye.

Dutluk *i.* Dut fidanlığı, ağaçlığı.

Duvak *i.* Gelinin ve yeni doğan çocuğun yüzünü örttükleri telli, süslü tül örtü.

Duvaklanmak *f.* Duvak örtünmek.

Duvaklı *s.* Yüzü duvakla örtülmüş.

Duvar *i.* Ev, oda, avlu, bahçe v.s. nin etrafını çevirmek veya bölmek için yapılan set.

Duyar *s.* (Ps.) Duygun. Hassas.

Duyarga *i.* (Bio.) Kelebek gibi bazı hayvanlarda boynuz biçiminde organ, lâmise (Antenne).

Duyarlık *i.* (Ps.) Hassasiyet.

Duygu *i.* İşitme, duyma. His, hissetme. (Bio.) İhtisas.

Duygulu *s.* Hissi ziyade. Malûmatlı, haberdar.

Duygusuz *s.* Duygusu olmıyan.

Duygusuzluk *i.* Duygusu olmayış.

Duyma *i.* Duymak işi. (Bio.) His, tahassüs.

Duymak *f.* İşitmek. Hissetmek.

Duymaz *s.* İşitmez, anlamaz. *Vurdum — s.* Gamsız, hissiz. Anlayışsız.

Duymazlık *i.* Hissizlik.

Duysal *s.* (Ps.) Hissî.

Duyulmak *f.* İşitilmek. Yayılmak. Meydana çıkmak. Hissedilmek.

Duyulur *s.* (Bio.) Mahsus.

Duyum *i.* (Bio.) Hasse.

Duyurmak *f.* İşittirmek. Hissettirmek.

Duyurtmak *f.* Başkası vasıtasile duyurmak.

Duyuş *i.* İntiba.

Düalizm *i.* Felsefede ikilik mezhebi, senaiye.

Dübbüasgar *i.* Gökyüzünün kuzey tarafında bir yıldız kümesi. Küçük ayı.

Dübbüekber *i.* Gökyüzünün

kuzey tarafında, evvelkinden daha büyük başka bir yıldız kümesi. Koca ayı.

Dübür *i.* Kıç, büzük.

Düçar *s. Bak:* Duçar.

Düdük *i.* Üflendiği veya işlim verildiği zaman ince bir ses çıkaran alet. Uzun ve içi boş şey, zıvana. *c.* Akılsız.

Düdükçü *i.* Düdük çalan, yapan ve satan adam.

Düello *i.* Tahkiri tamir için iki kişi arasındaki vuruşma.

Düetto *i.* İki ses veya iki alet için musiki parçası.

Düğme *i.* İliklemek için maden, ağaç, kemik veya kumaştan yapılan yuvarlak kopça, ilik. Top, baş, ufak yuvarlak.

Düğmelemek *f.* İliklemek, düğmeyi ilik deliklerine geçirmek.

Düğmelenmek *f.* İliklenmek, düğmeler ilik deliklerine geçirilmek. Düğme gibi top top olmak.

Düğmeli *s.* Düğmesi olan, düğmelenmiş.

Düğü *i.* Bulgurun ufak tanelisi.

Düğücek *i.* Küçük dolu tanesi.

Düğüm *i.* İki ip v.s. nin biribirine bağlanmasından hâsıl olan bağ. (Bot.) Ukde. Boğmak. *Kör — i.* Çözülmesi güç düğüm, karışık iş.

Düğümlemek *f.* Düğüm yaparak bağlamak.

Düğümlenmek *f.* Düğüm yapılarak bağlanmak.

Düğümletmek *f.* Düğümlemeyi mucip olmak.

Düğümlü *s.* Düğümü olan. düğümle bağlanmış.

Düğün *i.* Bir adamın evlendiği, bir çocuğun doğduğu veya sünnet edildiği gün yapılan şenlik, cemiyet.

Düğüncüçegigiller *i.* (Bot.) Şakikiye.

Dük *i. Bak:* Doka.

Dükkân *i.* Küçük esnafların alışveriş ettikleri veya çalıştıkları yer.

Dükkâncı *i.* Dükkân sahibi.

Dülger *i.* Bir binanın ahşap işlerini yapan san'atkâr.

Dülgerlik *i.* Dülgerin işi.

Dümbelek *i.* Ağzı gergin deri ile kapalı, kâse biçiminde bir çalgı.

Dümdar *i.* Bir ordunun arkasından gidip orduyu koruyan asker kıt'ası. Artçı (akıncı); piştar, (öncü) karşılığı.

Dümdüz *z.* Büsbütün düz. Dosdoğru.

Dümen *i.* Geminin arkasında, istikametini düzelten ve istenilen tarafa çeviren alet.

Dümenci *i.* Dümen idare eden ve kullanan adam.

Dün *i.* İçinde bulunulan günden evvelki gün.

Dünel *s.* Düne mensup.

Dünkü *s.* Bir gün evvel vaki olan.

Dünür *i.* Gelinle damat babalarının akrabalık adı, yakın hısımlık, sıkıfıkı.

Dünürlük *i.* Sıhriyet.

Dünya *i.* İçinde yaşadığımız âlem, kâinat. Yeryuvarlağı.

Dünyalık *i.* Mal, servet.

Dünyaperest *s.* Dünyaya tapan. Yaşamaya çok düşkün.

Dünyevî *s.* Dünyaya mensup ve müteallik.

Düpedüz *s.* Büsbütün düz, dümdüz. Apaçık.

Dürbün *i.* Uzaktaki şeyleri yakın göstermeğe mahsus âlet.

Dürmek *f.* Katlamak, sarmak, devşirmek.

Dürtmek *f.* Parmak veya sivri bir değnek ile itmek, ileriye sürmek. Teşvik etmek.

Dürtü *i.* Doğuştan gelen meyil, yaradılışta olan his. Sevkıtabiî. Girize.

Dürtüş *i.* Dürtmek işi.

Dürtüşlemek *f.* Teşvik, ikaz etmek.

Dürtüşmek *f.* Birbirini dürtmek.

Dürtüştürmek *f.* Arka arkaya, sık sık dürtmek. Zorla bir iş yaptırmak.

Dürülmek *f.* Katlanmak, sarılmak, devşirilmek.

Dürüm *i.* Katlama, devşirme. Katlama yeri. Yufka ekmeği.

Dürüst *s.* Sıhhati yerinde, sağ, salim. Doğru, hatasız. *Doğru — s.* Dosdoğru.

Dürüsti *i.* Doğruluk.

Dürüşt *s.* Sert, katı, kaba. Dokunaklı, ters.

Dürzi *i.* Suriyede yaşıyan bir Arap kavmi.

Dürzü *s.* Hain, alçak. Deyyus.

Düstur *i.* Genel kural. Devlet kanunlarının mecmuası. Esas kaide.

Düsturülâmel *i.* Her işte nümune olunacak kaide.

Düş *i.* Rüya.

Düşerge *i.* 1. Fariza, vecibe. 2. Kader, nasip.

Düşes *i.* Dükün karısı.

Düşeş *i.* Tavla oyununda iki zarın altı benekli tarafları üste gelmesi, dominoda üstü iki kerre altı benekli taş. *c.* Rasgelme, iyi tesadüf.

Düşey *s.* (Mat.) Şakuli.

Düşgelmek *f.* İsabet etmek.

Düşkü *i.* (Fel.) Esaslı bir olay sırasında umulmadık yeni bir olay.

Düşkü *i.* İkbalden düşme. Menkûbiyet.

Düşkün *s.* Düşmüş. Saadetini kaybetmiş. Tutkun.

Düşkünlük *i.* Düşkün olanın hali.

Düşman *i.* Hasım, yağı, yav. *c.* Dost olmıyan, kavga-

lı.

Düşmanlık *i.* Düşman oluş.

Düşme *i.* (Fiz.) Sukut.

Düşmek *f.* Yukardan aşağıya birdenbire ve istemiyerek inmek. Yürürken yahut dururken yıkılıp yere yatmak. Yağmak. Kıymeti aşağılamak. Şiddeti azalmak. Zayıflamak. Servet ve itibarını kaybetmek. Uğramak, tutulmak. Uymak. Katılmak. Sığınmak.

Düşük *s.* Düşmüş, yerinden çıkıp eksik olmuş. Aşağıya sarkmış. *i.* Vakitsiz doğmuş çocuk.

Düşüklük *i.* Düşük olma.

Düşüm *i.* 1. İnhitat. 2. Sukut. 3. Tahtadan damga.

Düşünce *i.* Düşünme, fikir, endişe.

Düşünceli *s.* Düşüncesi olan.

Düşüncesiz *s.* Düşüncesi olmıyan.

Düşündürmek *f.* Düşünmeği mucip olmak.

Düşünme *i.* Düşünmek işi.

Düşünmek *f.* Düşünceye dalmak. Zihin yormak.

Düşünülmek *f.* Tefekkür edilmek, hatırlanmak.

Düşünür *s.* Mütefekkir.

Düşünüş *i.* Düşünme işi ve şekli.

Düşürme *i.* Düşürmek işi.

Düşürmek *f.* Aşağıya bırakmak, indirmek. Düşmesini mucip olmak. Rasgetirmek.

Düşürtmek *f.* Aşağıya bıraktırmak.

Düşüş *i.* Düşme.

Düşüt *i.* Yaşayacak hale gelmeden doğan yavru. Cenini sakıt.

Düttürü *s.* Hafif ve gülünç kılıklı. *Düttürü Leylâ:* Hafif ve gülünç kadın.

Düve *i.* Dişi buzağı.

Düvel *i.* Devletler.

Düveli *s.* Devletlere mensup olan.

Düyun *i.* Deyinler, borçlar.

Düz *s.* İnişi, yokuşu, çukuru, tepesi olmıyan. Doğru, sade, süssüz.

Düzayak *s.* Yokuşu ve merdiveni olmıyan, bir katta bulunan.

Düzce *s.* Düz ve açık olarak.

Düze *i.* (Kim.) Miktarı muayyen.

Düzelmek *f.* Düz olmak. Yoluna girmek.

Düzeltge *i.* Düzeltme kâğıdı, tashih varakası.

Düzeltmek *f.* Düz etmek, yoluna koymak. Tertip etmek.

Düzeltmen *i.* Düzeltici, mürettip, musahhih.

Düzem *i.* (Kim.) Tayini miktar.

Düzen *i.* Nizam, tertip. Uygu, akort. Uydurma söz, uyduruş. Alet, takım, aza. — *vermek f.* Süslemek, düzeltmek.

Düzengeç *i.* (Fiz.) Nâzım.

Düzenlemek *f.* Tanzim etmek, düzene koymak.

Düzenli *s.* Düzeni olan. Muntazam.

Düzenlice *s.* Muntazam. Muntazamen.

Düzenlik *i.* İnzibat, intizam.

Düzenlik bozucu *s.* İntizamı bozan, inzibatı ihlâl eden.

Düzensiz *s.* Düzeni olmıyan. İntizamsız.

Düzensizlik *i.* Düzensiz hal. İntizamsızlık.

Düzenteker *i.* (Fiz.) Volan.

Düzetilmek *f.* Düz edilmek. Tashih edilmek.

Düzetmek *f. Bak:* Düzeltmek.

Düzgün *s.* Düzetilmiş. Yoluna konmuş. (Mat.) Muntazam. *i.* Kadınların yüzlerine sürdükleri aklık ve allık.

Düzine *i.* On iki parçadan ibaret takım, deste.

Düzlem *i.* (Mat.) Müstevi satıh.

Düzlem açı *i.* (Mat.) Müstevi zaviye.

Düzlemek *f.* Düz yapmak.

Düzlemküre *i.* (Coğ.) Kürei musattaha.

Düzlenmek *f.* Düz edilmek.

Düzlük *i.* Düz yer. Doğruluk. Sadelik. Düz oluş.

Düzme *s.* Yalandan icat, uydurulmuş, sahte.

Düzmece *s.* Uydurma.

Düzmek *f.* Yapmak, işlemek, kılmak. Tertip etmek. Uydurmak, yalan kurmak.

Düztaban *s.* Ayak tabanı düz olan, çıkıntısı olmıyan. *c.* Uğursuz.

Düzü *i.* Tarz, nevi.

E

E *i.* Türk alfabesinin altıncı harfi.

E *h.* Cansıkıntısını ve darılmayı anlatır: *E! artık çok oluyorsun.*

Eali *i.* Âlâlar, büyükler.

Eazım *i.* Büyükler.

Eb *i.* Baba.

Ebaancet *h.* Babadan oğula.

Ebabil *i.* Dağ kırlangıcı.

Eb'at *i.* Boyutlar. Bir cismin uzunluk, genişlik ve çukurluktan ibaret buutleri.

Ebcet *i. Bak:* Epçet.

Ebe *i.* Çocuk doğurtan kadın veya hekim, kabile.

Ebedî *s.* Bengi. Sonu olmıyan, sonsuz.

Ebediyen *h.* Ebedî olarak. Asla, hiçbir vakit.

Ebediyet *i.* Bengilik. Ebedilik.

Ebegümeci *i.* Hazmı kolay bir nevi şebze.

Ebegümecigiller *i.* (Bot.) Hubbaziye.

Ebekuşağı, Ebemkuşağı *i.* Alkım. Eleğimsağma.

Ebet *i. Bak:* Ebediyet.

Ebeveyn *i.* Ana, baba.

Ebir *i.* Bulut.

Ebleh *s.* Alık.

Ebna *i.* Oğullar.

Ebniye *i.* Binalar.

Ebru *s.* Hare gibi dalgalı veya damarlı. *i.* Kaş.

Ebrulamak *f.* Harelemek.

Ebrulu *s.* Hareli, dalgalı.

Ecdat *i.* Cetler.

Ece *i.* Koca ve ihtiyar adam. Ermiş kadın.

Ecel *i.* Sebep. Mukadder ölüm zamanı. — *kaza i.* Tabii olmıyan ölüm.

Ecil *i.* Sebep.

Ecinni *i.* Cin.

Ecir *i.* Ücret. Sevap.

Ecir *i.* Ücretle çalışan kimse.

Eclâf *i.* Baldırıçıplak takımı.

Ecnas *i.* Cinsler.

Ecnebi *s.* Yabancı *i.* Başka bir memleket ahalisinden, başka bir devlet tebaasından olan, tebaalı.

Ecram *i.* Cirimler, yıldızlar.

Ecvef *s.* İçi boş, kof, cahil.

Ecza *i.* İlâç yapılmakta kullanılan şeyler. Patlayıcı madde. Ciltlenmemiş kitap. Perakende. Bir şeyin parçaları, kısımları, cüzleri. — *deposu i.* Hazır ilâç ve eczaların, sıhhiye aletlerinin satıldığı mağaza.

Eczacı *i.* İlâç yapan ve satan adam.

Eczane *i.* Eczacı dükkânı.

Eçhel *s.* Çok cahil.

Eçsam *i.* Cisimler.

Eçsat *i.* Cesetler.

Eda *i.* Tavır, biçim, kurum. Şive, naz. Ödeme, verme. Yapma.

Edalı *s.* Oynak

Edani *i.* Deniler.

Edat *i.* Başlıbaşına manası olmıyan harf veya kelime.

Edebî *s.* Edebiyata mensup.

Edebiyat *i.* Güzel san'atlerin bir şubesi olan his ve fikrin yazı ile ifadesi san'atı. — *fakültesi i.* Üniversitenin edebiyat, tarih, coğrafya, felsefe ve ilâhiyat dersleri gösterilen şubesi.

Edeme *i.* Alt deri.

Edep *i.* Terbiye. Naziklik. Utanma. — *yeri i.* Vücudün gizli bulunması icap eden yeri.

Edep dışı *s.* Müstehcen.

Edepli *s.* Terbiyeli.

Edepsiz *s.* Terbiyesiz.

Edepsizce *h.* Edepsizlikle.

Edepsizlik *i.* Edepsiz oluş

Edep töreleri *i.* Muaşeret âdabı.

Eder *i.* Paha, fiat.

Edevat *i.* Aletler, düzenler, avadanlık. Edatlar.

Edib *i. Bak:* Edip.

Edibane *s.* Edibe yakışır.

Edilmek *f.* Olunmak, kılınmak, yapılmak.

Edinç *i.* Kazanç, kisp.

Edinik *s.* Kazanılmış, müktesep.

Edinim *i.* Edinme, iktisap.

Edinimsime *i.* Edinme dürtüsü, sevkıtabii.

Edinmek *f.* Kendikendine etmek. Maletmek, kazanmak.

Edinsel *s.* Kisbî.

Edip *s.* Edepli, terbiyeli. Edebiyatla uğraşan.

Edna *s.* Daha ve pek aşağı. Pek bayağı. Pek az. *i.* Ayaktakımı.

Edvar *i.* Devirler.

Edviye *i.* Devalar.

Edyan *i.* Dinler.

Efal, Ef'al *i.* Fiiller.

Efe *i.* Zeybek ağası.

Efektif *i.* Nakit akçe.

Efendi *i.* Tahsil görmüş olanlara verilen unvan. Mal sahibi, patron.

Efgan, Afgan *i.* Ortaasya, İran ve Türkistan ile Hindistan arasında müslüman bir devlet.

Efgan *i.* Figanlar.

Efganistan *i. Bak:* Efgan.

Efganlı *i.* Afganistan ahalisinden olan.

Efkâr *i.* Düşünme. Niyet, maksat. — *ı umumiye i.* Umum, halkın fikir ve reyi.

Eflâk *i.* Felekler, gökler.

Eflâtun *i.* Açık menekşe rengi.

Efrat *i.* Erat. Askerler.

Efrenci *s.* Frenklere ait.

Efrenciye *s.* Frengi illetine ait.

Efrenç *i.* Frenk.

Efsane *i.* Masal.

Efsun *i. Bak:* Afsun.

Efsus *h.* Yazık.

Ege *i.* Veli, hâkim.

Egemen *s.* Hâkim, hüküm süren.

Egemenlik *i.* Hâkimiyet.

Egzama *i.* Mayasıl.

Egzersiz *i.* Temrin.

Eğe *i.* Törpü. (Bio.) Dılı.

Eğelemek *f.* Eğe ile törpülemek.

Eğelerarası *i.* (Bio.) Azmı dıl'i.

Eğeletmek *f.* Eğe ile törpületmek.

Eğer *h.* Şart edatıdır. *Eğer erken davranırsam sana uğrarım.*

Eğerçi, Gerçi *h.* Hernekadar, olsa da, vakıâ, ise de: *gerçi hava açık fakat rüzgâr var.*

Eğiç *i.* Dal eğmeğe yarar ağaç kanca.

Eğik *s.* (Mat.) Mail.

Eğiliş, Eğilme *i.* Eğilmek işi.

Eğilme *i.* (Fiz.) Meyil.

Eğilmek *f.* Bükülmek, iki kat olmak.

Eğim *i.* (Mat.) Meyil.

Eğin *i.* Arka kemiğinin eğilir yeri.

Eğinç *i.* Ur, tümsek.

Eğindirik *i.* Devrik büyük yaka.

Eğinti *i.* Eğeden çıkan ince talaş.

Eğirmek *f.* İğ ile iplik bükmek.

Eğitim *i.* Terbiye, çocuk yetiştirme. *Milli Eğitim:* Maarif.

Eğitmek *f.* Terbiye etmek.

Eğitmen *i.* Terbiyeci, öğretmen yardımcısı.

Eğitmenlik *i.* Köyde öğretmenlik.

Eğlek *i.* Oturulan yer. Mesken.

Eğlemek *f.* Durdurmak, alıkoymak.

Eğlence *i.* Sıkılmadan vakit geçirecek şey. Faidesiz şey. Oyuncak. Pek kolay iş.

Eğlencelik *i.* Oyuncak. *s.* Maskara.

Eğlendirmek *f.* Alıkoymak. Avutmak. Hoş vakit geçirtmek.

Eğlenmek *f.* Durmak. Beklemek. Cansıkıntısını defedip iyi vakit geçirmek. Alay etmek.

Eğlenti *i.* Eğlenmek için yapılan toplantı.

Eğleşmek *f.* Oturmak, dinlenmek.

Eğme *i.* Eğmek işi.

Eğmeç *i.* Kavis.

Eğmek, İğmek *f.* Katlamak, bükmek, iki kat yapmak. *Boyun — f.* İtaat etmek.

Eğmel *s.* Mukavves.

Eğrek *i.* Tarlanın suyunu akıtmak için açılan hendek.

Eğreti *s. Bak:* İğreti.

Eğri *s. Bak:* İğri. (Mat.) Münhani.

Eğri büğrü *s. Bak:* İğri büğrü.

Eğrilik *i. Bak:* İğrilik.

Eh *h.* Ey, artık, yeter, kâfi: *eh çok şükür bu dertten kurtuldum.*

Ehad *s.* Bir.

Ehem *s.* Çok önemli.

Ehemmiyet *i.* Önem. Mühim olma, ağırlık, değerlilik. — *vermek f.* Dikkat etmek, mühimsemek.

Ehemmiyetli *s.* Önemli.

Ehil *s.* Sahip. Muktedir, erbap. *i.* Karı ve kocadan herbiri. Topluluk.

Ehlî *s.* Alışık. Evcil.

Ehli hibre *i.* Bilirkişi.

Ehliyet *i.* İktidar. Yeterlik.

Ehliyetli *s.* Ehliyeti, yeterliği olan.

Ehliyetname *i.* Yeterlik kâğıdı, belgesi.

Ehram *i.* Kaidesi mudalla ve tepesi bir noktadan ibaret hendesî şekil. Piramit. Eski Mısırlılardan kalma bu şekilde abideler.

Ehven *s.* Daha hafif, daha zararsız. Daha ucuz.

Ejder *i.* Dört ayaklı, kanatlı ve ağzından ateş püsküren mevhum büyük yılan. Büyük ve korkunç yılan.

Ejderha *i. Bak:* Ejder.

Ek *i.* Noksanı tamamlamak için ilâve olunan parça, yama. Kusur, ayıp.

Ekâbir *i.* Büyük adamlar.

Ekal *s.* Daha az.

Ekalliyet *i.* Azlık. Azınlık.

Ekalliyetler *i.* Bir hükûmetin tabiiyeti altında yaşıyan yabancı din ve milliyete mensup halk. Azınlıklar.

Ekanim *i.* Uknumlar, asıllar.

Ekber *s.* En büyük.

Ekelge *i.* Ekilen yer, mezraa.

Ekid *s.* Sağlam.

Ekiden *h.* Sağlam olarak. Kat'iyyen.

Ekil *i.* Yemek.

Ekili *s.* Ekilmiş.

Ekilmek *f.* Tohum serpilmek.

Ekim ayı *i.* Yılın onuncu ayı (31 gün). İlkteşrin.

Ekin *i.* Ekilmiş hububatın sürmüşü. Mezruat.

Ekinci *i.* Ekip biçmekle uğraşan adam, çiftçi.

Ekinoks *i.* (Ast.) Gün-tün eşitliği

Ekip *i.* Takım.

Eklem *i.* (Bio.) Mafsal.

Eklembacaklılar *i.* (Zoo.) Bacakları mafsallı hayvanlar.

Ekleme *s.* Katma, munzam.

Eklemek *f.* Parça ilâve etmek.

Eklemlenmek *f.* (Bio.) Mafsallanmak.

Eklenmek *f.* Parça ilâve olunmak.

Ekler *i.* (Bio.) Levahik, mülhakat.

Ekletmek *f.* Parça ilâve ettirmek.

Ekletmek *f.* Yemek.

Ekletmek *f.* Ek yaptırmak.

Ekli *s.* İlâve edilmiş olan.

Ekmek *f.* Tohum serpmek. c. Saçmak, dağıtmak.

Ekmek *i.* Hububat ununundan yapılan hamurun fırında pişirilmesiyle elde edilen insanların başlıca gıdası. Yiyecek. İş, memuriyet, vazife.

Ekmel *s.* Çok mükemmel.

Ekonomi *i.* İktisat, tasarruf.

Ekran *i.* (Fiz.) Hail.

Eksantrik *s.* Ayrıksın. Benzerlerinden başka, garip.

Ekselâns *i.* Yabancı nâzırlara ve elçilere verilen unvan.

Eksen *i.* Mihver.

Eksenel *s.* (Coğ.) Mihverî.

Ekser *s.* En çok.

Ekser *i.* Demir çivi, mıh.

Ekseri, Ekseriya *h.* En ziyade, ekseriyet üzere.

Ekseriyet *i.* Çoğunluk. En büyük kısım, çokluk. Bir cemaat ve bir heyetin yarıdan fazlası. Çoğunluk.

Eksi *i.* (Mat.) Çıkarma i-

şareti. Nakıs.

Eksik *s.* Bütün olmıyan, tamam değil. Kusurlu — *bırakmak f.* Tamamlamamak — *etmemek f.* Var etmek. — *olma! h.* Var ol.

Eksiklik *i.* Eksik olma.

Eksiksiz *s.* Bütün, tamam, eksiği olmıyan.

Eksilen *i.* (Mat.) Matruhünminh.

Eksilme *i.* (Mat.) Tenakus.

Eksilmek *f.* Azalmak, eksik olmak.

Eksiltmek *f.* Eksik ve noksan etmek.

Eksin *s.* Âciz, kabiliyetsiz.

Eksper *i.* Bir işte, bir san'atte bilgi sahibi, muhammin.

Ekspres *i.* Çok süratli doğru ve çabuk giden tiren, vapur.

Ekstra *s.* İyinin iyisi.

Ekşi *s., i.* Dil ve ağzı buruşturan limon ve sirke gibi şeylerin lezzeti. —*surat i.* Soğuk ve gülmez çehre.

Ekşice, Ekşimsi *s.* Az ekşiye çalar.

Ekşili *s.* Ekşisi olan.

Ekşimek *f.* Ekşisi olmak. Mayalanmak. Bayatlayıp bozulmak. Tatsızlanmak.

Ekşimsi *s.* Ekşiye çalar.

Ekşimtrak *s.* Az ekşi.

Ekşit *i.* Hâmız, asit.

Ekşitlenmek *f.* Tahammuz etmek.

Ekşitmek *f.* Ekşi etmek. Bayatlatmak. Utandırmak.

Ekşiyoncagiller *i.* (Bot.) İki çeneklilerden bir bitki familyası. Hummaziye.

Ekti *s.* Kekre, acımtırak. *c.* Pinti.

Ektilik *i.* Kekrelik. *c.* Pintilik.

Ekûl *s.* Obur.

Ekvator *i.* (Ast.) Hattı istiva.

Ekvatoral *i.* (Ast.) Hattı istiva aleti. *s.* Hattı istivaya mensup.

El *i.* İnsanın tutmak, işlemek, asılmak, vurmak gibi işlerde kullandığı iki uzvundan herbiri. Dört ayaklı hayvanların iki ön ayağı. Sap, kulp, kol. Avuç, tutam. El ile yapılan işin bir kereliği. *c.* Karışma. İktidar, istek, ihtiyar. İş. — *çırpmak f.* Alkışlamak. — *den çıkarmak f.* Sarfetmek. — *den gelmek f.* Yapılmak. — *e geçirmek f.* Yakalamak. — *e vermek f.* Yakalanmak.

El *i.* Halk. Kavm, kabile. Memleket. *s.* Yabancı, başkaları

Elâ *s.* Açık gök rengi.

Elaçmak *f.* Dilenmek.

Elâlem *i.* Herkes, ağyar

Elaltından *h.* Gizlice.

El'âman *n.* İlâllah, bıktım: *el'aman senden.*

El'an *z.* Hâlâ, henüz: *yağmur el'an yağıyor.*

Elâstikiyet *i.* Esneklik.

Elâstikî *s.* Uzanıp kısalır, esnek.

Elatmak *f.* Karışmak.

Elbet, Elbette *h.* Mutlak.

Elbirliği *i.* İttifak.

Elbise *i.* Esvap. Giyim.

Elçabukluğu *i.* Hokkabazlık.

Elçekim *i.* Feragat. Vazgeçme.

Elçekmek *f.* Vazgeçmek.

Elçi *i.* Sefir, vekil.

Elçilik *i.* Elçi vazifesi ve dairesi, sefaret.

Eldeetmek *f.* Kazanmak, ele geçirmek.

Eldek *i.* İhtiyat.

Eldiven *i.* Ellik. Eli temiz tutmak ve soğuktan korumak için takılan kılıf.

Elebaşı *i.* Bir oyunda veya kötü bir işte baş olan kimse.

Eleğimsağma *i.* Alkım. Kavsikuzah, yeşilkuşak. Ebekuşağı.

Elek *i.* Un gibi toz halinde olan şeylerin incesini ayırmak için kullanılan çok ince delikli örme tel kalbur.

Elektrik *i.* Cisimlerde bulunan kıvılcım çıkarmak ve hafif şeyleri çekmek, sinirleri titretmek hassası ve bu hassadan istifade edilerek elde edilen ve makinaları işleten, ışık veren kuvvet.

Elektrikî *s.* Elektrik kuvvetine mensup.

Elektriklenmek *f.* Elektrik hassası edinmek.

Elektriksel *s.* Elektrikî.

Elektrolit *i.* (Fiz.) Elektrikle tahlile maruz cisim.

Elektroliz *i.* (Kim.) Elektrikle tahlil.

Elektromagnetizma *i.* (Fiz.) Elektrikiyeti miknatisiye.

Elektromıknatıs *i.* (Fiz.) Miknatisi elektrikî.

Elektromotor *i.* (Fiz.) Muharrikei elektrikiye.

Elektron *i.* Elektrikli zerreler.

Elektronegatif *s.* (Kim.) Menfi elektrikli.

Elektropozitif *s.* (Kim.) Müsbet elektrikli.

Elektroskop *i.* (Fiz.) Elektriknüma.

Elektrostatik *i.* (Fiz.) Elektrikiyeti sakine.

Elem *i.* Ağrı, acı. Gam.

Eleman *i.* (Fiz. Kim. Bio.) Unsur

Elemansel *s.* (Kim.) Unsurî.

Eleme *i.* Elemek işi. *s.* Elenmiş, seçilmiş.

Elemeği *i.* Ücret.

Elemek *f.* Elekten geçirmek. Seçmek. Aramak.

Elemli *s.* Kederli.

Elenmek *f.* Elekten geçirilmek. *c.* Seçilmek. Aranmak.

Eletmek *f.* Elekten geçirtmek.

Elgin *s.* Gurbette kalmış.

Elhak *h.* Doğrusu.

Elhamdülillâh *h.* Şükür Allaha: *Elhamdülillâh bugünleri gördüm.*

Elhan *i.* Nağmeler.

Elhasıl *h.* Hasılı: *Elhasıl bu iş kolay bitmez.*

Elibayraklı *s.* Edepsiz.

Elifbe, Elifba *i.* Alfabe.

Elîm *s.* Ağrıtan. Acıklı.

Elineağır *s.* Ağır iş gören.

Elips *i.* (Mat.) Katı nakış.

Elipsoidal *s.* (Mat.) Mücessem katınakısla ilgili.

Elipsoit *i.* (Mat.) Mücessem katı nakış.

Eliptik *s.* (Mat.) Katı nakısa ait.

Elişi *i.* El ile yapılan iş. Kâğıt, mukavva v.s. den yapılan resim ve oyuncaklar.

Eliyle *h.* Marifetiyle, delâletiyle.

Elkap *i.* Rütbe ve mevki sahiplerine verilen unvan.

Elkoymak *f.* Bir işi veya şeyi ele almak, vaziyed etmek.

Elleme *i.* Ellemek işi. *s.* El ile seçilmiş, seçme.

Ellemek *f.* El dokundurmak. Kovmak.

Ellenmek *f.* El ile dokunulmak. Kovulmak.

Elleşmek *f.* El şakası yapmak.

Elli *i.* Beş defa on. *s.* Elleri olan. Sapı ve kulpu olan.

Ellilik *s.* Elli yaşında, elli adedinde.

Ellinci *s.* Kırk dokuzuncudan sonra gelen.

Ellişer *s.* Her defasında elli.

Elma *i.* Yaz sonunda yetişir yuvarlak ve kırmızımtırak ince kabuklu bir meyva.

Elmacık *i.* Yüzdeki çıkıntılı kemik.

Elmas *i.* Çok kıymetli bir taş. *s.* Pek parlak ve dilber. Temiz ahlâklı.

Elmasiye *i.* Balık tutkalı ile dondurulmuş bir tatlı.

Elmastraş *i.* Üzerine çiçekler kazılmış billûr.

Elti *i.* İki kardeş karıları.

Elveda *n.* Allaha ısmarladık.

Elveriş *i.* Elverme.

Elverişli *s.* İşe yarar.

Elverme *i.* Elvermek işi.

Elvermek *f.* Yetmek, uymak, işe yaramak.

Elviye *i.* Livalar.

Elyaf *i.* Lifler, teller, karyalar.

Elyevm *z.* Bugün.

Elzem *s.* Pek lâzım.

Em *i.* Ecza, ilâç.

Em'a *i.* Barsaklar.

Eman *i.* Emniyet.

Emanet *i.* Birine emniyet edip verilen şey. Birçok daire ve müesseseye nezaret eden büyük makam, eminlik.

Emanetçi *i.* Eşya komisyoncusu.

Emaneten *h.* Emanet olarak.

Emare *i.* Belirti. Alâmet, nişan. İpucu.

Emaret *i.* Emîrlik.

Embiya *i.* Nebiler, peygamberler.

Embriyoloji *i.* (Bio.) Mebhasi rüşeym.

Embriyon *i.* (Bio. Bot.) Rüşeym.

Embube *i.* İnce boru.

Emcik *i.* Meme.

Emdirmek *f.* Emzirmek.

Emeç *i.* (Bot.) Miselium.

Emek *i.* Çalışma, yorgunluk. Çalışma hakkı.

Emeklemek *f.* (Küçük çocuk) sürünerek yürümeğe çabalamak.

Emekli *i.* Mütekait.

Emeklilik *i.* Tekaüt.

Emektar *s.* Emeği geçmiş.

Emektaş *i.* İş arkadaşı.

Emel *i.* Umut, umma.

Emik *i.* Emmekten çürümüş yer.

Emilmek *f.* Ağzı ile çekilip süzülmek.

Emin *s.* Korkusuz, emniyette olan. Doğru, namuslu, emniyetli. *i.* Birçok dairelere ve müesseselere bakan umumî müdür.

Eminlik *i.* Emin oluş. Eminin vazife ve makamı, emanet.

Emir *i.* Buyurma, buyuruk. Emirname.

Emîr *i.* Prens.

Emir altındakiler *i.* Maiyet.

Emirname *i.* Büyük bir makamdan yazılan emir, buyurultu.

Emlâk *i.* Mülkler.

Emleme *i.* İlâçlama.

Emlemek *f.* İlâç vermek.

Emmare *s.* Emredici. *Nefsi — i.* İnsanın emredip sürükliyen nefsi, hırsı.

Emmeç *i.* (Fiz.) Hortum.

Emmek *f.* Ağzile, nefesle sömürmek.

Emniyet *i.* Güvenlik. Eminlik, korkusuzluk.

Emniyetli *s.* Güvenilir. Emin.

Emraz *i.* Marazlar.

Emred *i.* Tüysüz delikanlı.

Emretmek *f.* Buyurmak, emir vermek.

Emrivaki *i.* Olut.

Emsal *i.* Benzerler. Meseller, atasözleri, saviar.

Emtaa, Emtia *i.* Metalar. Eşya, tüccar malı.

Emval *i.* Mallar.

Emvat *i.* Meytalar, ölüler.

Emzik *i.* Meme tepesi. Meme yerine çocuklara süt verdikleri şişe, bu şişenin ağzına geçirilen lâstik. Küçük lüle.

Emzikli *s.* Memede çocuğu bulunan (kadın).

Emzirmek *f.* Çocuğa meme veya emzik vermek, emdirmek.

En *i.* Genişlik, arz.

En *h.* Çokluk ve ziyadeliği bildirir: *en büyük, en temiz, en güzel.*

En *i.* Yüzün rengi. bet. — *ben i.* Bet, beniz.

Enaniyet *i.* Benlik. Benlik iddiası, kendini beğenme.

Enayi *s.* Kendini beğenmiş.

aptal.

En az *h.* Lâakal.

Encam *i.* Son, akıbet.

Encek, Enik *i.* Köpek ve kedi yavrusu.

Encik *i.* İncinmiş, vurulmuş, burkulmuş yer.

Encümen *i.* Meclis, heyet, komisyon.

Endaht *i.* Atma, atış.

Endam *i.* Boybos, Biçim, — *aynası* *i.* Büyük duvar aynası.

Endamlı *s.* Endamı uygun, Boyu biçimli.

Endaze *i.* Ölçü, mikyas. 65 santimetre boyunda bir nevi arşın.

Ender *s.* Pek nadir, Azak.

Enderun *i.* Vaktile sarayın harem dairesi.

Endişe *i.* Kaygı. Düşünce. Gam, keder, gaile, merak.

Endüksiyon *i.* Kıyas, istintaç.

Endüstri *i.* Sanayi.

Ene *i.* Ben.

Eneiyet *i.* Benlik.

Enek *s.* Enenmiş, iğdiş edilmiş.

Enemek *f.* Erkek hayvanı burmak, iğdiş etmek.

Enenmek *f.* Burulmak, iğdiş edilmek.

Enerji *i.* (Fiz.) Kudret.

Enerjik *s.* İradeli.

Enfes *s.* Çok nefis.

Enfiye *i.* Buruna çekilen çürütülmüş tütün tozu. — *çekmek* *f.* Enfiye kullanmak. c. Uyumak.

Enflüanza *i.* Nezle, İngi.

Enfüs *i.* Nefisler.

Enfüsî *s.* Nefiste hâdis olanlar; düşünene, ferdî zihne ait olan, afakî olmıyan. Sübjektif.

Engebe *i.* Ovalık yerin iniş ve çıkışı. (Coğ.) Ârıza.

Engebelik *i.* (Coğ.) Avarız.

En geç *h.* Azamî, nihayet.

Engel *i.* Mâni.

Enger *i.* Çengelsakızı.

Engerek *i.* Pek zehirli bir yılan.

Engin *i.* Denizin içerleri. *s.* Açık, geniş.

Enginar *i.* İlkbaharda yetişen toparlak ve kat kat bir sebze.

Enginlik *i.* Açıklık, genişlik, vüs'at.

Enginsel *s.* (Bot.) Bahrî.

Engûr *i.* Üzüm.

Enikonu *s. h.* Gereği gibi, lâyıkile: *Bu işi enikonu düşündüm.*

Enîn *i.* İnilti.

Enine *z.* (Fiz.) Arzanî. (Bio.) Müstaraz.

Enis *i.* Arkadaş.

Enişte *i.* Kızkardeş, teyze veya hala kocası.

Enkaz *i.* Bina yıkıntıları.

Enlem *i.* (Coğ. Ast.) Arz dairesi.

Enmuzeç *i.* Misal, örnek, kip, tip.

Ensal *i.* Nesiller. Soylar. ürenler.

Ensap *i.* Nesepler. Geçmiş soylar.

Ense *i.* Başın arka tarafının saçlar altında olan kısmı.

Enselemek *f.* Yakalamak.

Ensep *s.* En uygun, en münasip.

Ensice *i.* Nesiçler, örgüler.

Ensiz *s.* Dar.

Enspektör *i.* Müfettiş.

Enstantane *i.* Bir anda, bir lâhzada. Çabuk fotoğraf.

Enstitü *i.* İlmî ve edebî bir maksatla hizmet için açılan cemiyet ve bu cemiyetin binası, müessese.

Entari *i.* Vücudü boydan boya örten fistan. *Gecelik — si* *i.* Geceleri giyilen entari.

Entbent *s.* Parça parça. — *olmak* *f.* Utanmak.

Enteresan *s.* İlgi veren. İlgin.

Entipüften *s.* Boş şey, saçmasapan. Çürük.

Entrika *i.* Hile.

Enva *i.* Neviler. Çeşitler.

Envanter *i.* Müfredat defteri, cetveli.

Epçet *i.* Herbiri bir adedi bildiren arap harflerinden mürekkep sekiz kelime ve bu kelimelerin birincisi.

Epey *h.* Ziyade, pek fazla.

Epeyce *h.* Ziyadece, fazlaca.

Epher *i.* Büyük atardamar. Aort.

Epitelyum *i.* (Bio.) Nesci beşerei muhatiye.

Epkem *s.* Dilsiz.

Eprimek *f.* Genizden söylemek.

Epsem *s.* Susan, dilsiz.

Er *i.* Erkek. Nefer, asker. *s.* Mert, yiğit.

Er *z.* Erken.

Eracif *i.* Yalan ve uydurma şeyler.

Eramil *i.* Dul kadınlar.

Erat *i.* Erler, askerler, neferler, efrat.

Erazil *i.* Reziller.

Erbain *i.* Kırk. Birinci kânunun yirmi ikisinden itibaren kırk gün devam eden karakış.

Erbap *s.* Ehil, lâyık.

Erbaş *i.* Küçük subay.

Erce *h.* Mertçe.

Ercik *i.* Nebatların (bitkilerin) erkeklik uzvu, etamin.

Erdem *i.* Fazilet, meziyet.

Erdemli *s.* Fâzıl.

Erdişi *i.* Hem kadınlığı hem erkekliği olan, hünsa.

Erek *i.* Maksat.

Eren *i.* Yetişen, evliya.

Erganun *i.* Mabetlerde çalınan bir çalgı, org.

Erge *i.* Maksat, meram.

Ergeç *i.* Erkek keçi, teke. Fırıncı küreği. *h.* Erken veya geç olsun manasını anlatır: *ergeç ölüm var.*

Ergen *s.* Bekâr.

Ergenlik *i.* Bekârlık. Yüzde çıkan sivilce.

Ergi *i.* Mazhariyet.

Ergime *i.* (Kim.) Zeveban.
Ergin *s.* Olgun. Baliğ. Reşit.
Erginlik *i.* Ergin olma çağı, rüşt.
Erguvan *i.* Kızıl renkli bir çiçek.
Erguvani *s.* Erguvan çiçeği renginde güzel ve parlak kızıl.
Eriğen *s.* Ağızda erir gibi lâtif olan.
Erik *i.* Yaz başında yetişen ve çok çeşitleri bulunan meyva.
Erike *i.* Taht.
Erime *i.* Erimek işi. (Kim.) İnhilâl.
Erimek *f.* Katı bir cisim sulanmak, sulu olmak c. Üzülüp zayıflamak.
Erimez *s.* (Kim.) Gayri münhal.
Erimiş *s.* (Fiz.) Mahlûl. (Kim.) Münhal.
Erincik *s.* Üşenen, tembel. Utangaç.
Erinç *i.* Nimet.
Erir *s.* (Kim.) Münhal.
Erirlik *i.* (Kim.) Kabiliyeti inhilâl.
Erişkin *s.* Kâmil.
Erişkinlik *i.* Kemal.
Erişmek *f.* Yetişmek. El veya boy yetişmek. Olgun olmak.
Erişte *i.* Hamurdan kesilen taze ev şehriyesi.
Eriten *s.* (Fiz.) Muhallil.
Eritilmek *f.* Katı ve donmuş bir cisim sulu bir hale geçirilmek .
Eritmek *f.* Erimesini mucip olmak.
Eriyik *i.* (Fiz.) Mahlûl.
Erk *i.* Kudret. Kuvvet. Şevket.
Erkân *i.* Rükünler. Büyük adamlar. Teşrifat.
Erkânıharp *i.* Kurmay. Askerlik fenninde ihtisas sahibi olan zabit. Büyük kumandanların müşaviri.
Erkeç *i. Bak:* Ergeç.
Erkek *s.* Canlı mahlûkların dişi olmıyanı. Koca. Güçlü, kuvvetli. Çift şeylerin deliksiz olanı.
Erkeklik *i.* Erkek oluş.
Erkeksi *s.* Erkeğe benziyen.
Erkeksiz *i.* Kocası ve erkeği olmıyan kadın.
Erken *z.* Vakit geçmeden. Daha evvel.
Erkence *z.* Biraz erken.
Erkenci *s.* Erken kalkmak, erken yatmak, eve erken dönmek gibi âdeti olan.
Erkin *s.* Müstakil.
Erkinlik *i.* İstiklâl.
Erkişi *i.* Erkek.
Erlik *i. Bak:* Erkeklik.
Ermek *f.* Yetişmek. Olmak. Evliya derecesine yükselmek.
Ermeni *i.* Kafkasyanın cenup taraflarında oturan bir kavm.
Erselik *i.* (Bot.) Hünsa.
Ersiz *s. Bak:* Erkeksiz.
Erte, Ertesi *i.* Gün, hafta, ay, sene gibi zamanları takip eden gün, hafta, ay, sene.
Ertelemek *f.* Erteye kalmak. Tecil etmek. Yarına, geriye bırakmak.
Ertik *i.* Sanat, meslek.
Ervah *i.* Ruhlar. *Âlemi — i.* Ruhlar dünyası.
Erzak *i.* Rızıklar. Yiyecek şeyler. Azıklar.
Erzan *s.* Ucuz, münasip.
Erzel *s.* Pek rezil.
Es *i.* Zihin.
Esame *i.* Asker eratının kaydı.
Esameli *s.* İsmi defterde kaydolunmuş.
Esami *i.* İsimler.
Esans *i.* (Kim.) Ruh.
Esar *i.* Yiyecek şeylerin fiyatı.
Esaret *i.* Esirlik. Kölemenlik.
Esas *i.* Temel, asıl. Hakikat, doğruluk.
Esasen *h.* Esasından, aslından.
Esasî *s.* Asıl ve temele müteallik. *Kanunu — i.* Hükûmetlerin bütün kanunlarının tabi olduğu en başlı kanun. Anayasa.
Esasiye *i. Bak:* Esasî. *Teşkilâtı — kanunu i.* Türkiye Cumhuriyetinin kanunu esasîsi. Anayasa.
Esaslandırmak *f.* Temelini atmak. Sağlamlaştırmak.
Esaslanmak *f.* Temelleşmek. Sağlamlaşmak. Doğrulmak.
Esaslı *s.* Asıl ve esası olan. Sağlam.
Esassız *s.* Esası olmıyan.
Esatir *i.* Hurafeler. Mit. Çok eski masal ve rivayetler.
Esbab *i.* Sebepler.
Esbak *s.* Geçmiş, sabıktan, önceki.
Esbap, Esvap *i.* Elbise.
Esbapçı *i.* Hazır elbise satan. Elbiselere bakan hizmetçi.
Esbaplık *s.* Elbiselik.
Esef *i.* Acıma, keder.
Esen *s.* Sağ, sıhhatte. Sağlâm. Sâf. Zeki.
Esenleme *i.* Veda, vedalaşma.
Esenlik *i.* Afiyet. Selâmet.
Eser *i.* Alâmet, nişan. Emare. Bir adamın yaptığı şey. Telif. Kitap. İş.
Esham *i.* Sehimler. Hisse senetleri
Esi *i.* Ağabey, büyük kardeş.c. Asil (vekil karşıtı).
Esim *i.* Esme, hübup.
Esin *i.* İlham, vahiy. c. Meltem, nesim.
Esir *i.* Tutsak, harpte düşmanın eline düşen. Kul, köle. c. Düşkün.
Esir *i.* Havadan daha hafif olup kâinatı dolduran ve ziya, hararet, elektrik v.s. yi nakle vasıta olan bir cisim.
Esirci *i.* Esir tüccarı.

Esirgemek *f.* Korumak, saklamak. Kıyamamak.

Esirgenmek *f.* Korunmak, saklanmak.

Esirgeyici *s.* Esirgiyen.

Esîr *s.* Esire mensup. Çok hafif.

Eskal *i.* Sıkletler. Ağırlıklar.

Eski *s.* Yeni olmıyan, yıpranmış, köhne. Şimdikinden evvel olan, eskiyip yerleşmiş. Hükmü geçmiş, vakti geçmiş. Yaşlı, ihtiyar.

Eskimek *f.* Eski olmak.

Eskitmek *f.* Eski haline koymak.

Eskizamanlar *i.* Tarihin ilk devresi. Kurunu kadime.

Eskrim *i.* Meç talimi.

Eslâf *i.* Selefler. Bizden evvelki insanlar. Önceller.

Eslem *s.* Çok salim.

Eslemek *f.* İtaat etmek. Mutavaat etmek.

Esliha *i.* Silâhlar.

Esma *i.* İsimler.

Esman *i.* Semenler, paha.

Esmek *f.* Hava oynamak, yel hareket etmek. Birdenbire hatıra gelmek.

Esmer *s.* Karaya çalar renk.

Esna *i.* Ara, aralık, sıra. An: *yağmur yağdığı esnada ben evde idim.*

Esnaf *i.* Küçük tüccar ve san'atkâr. Ortahalli.

Esnan *i.* Sinler. Yaşlar. Askerlik çağı.

Esnek *s.* Esneyen, iğrilip gene doğrulan, uzanıp kısalan. *i.* Esneme. Hayvanların ağızlarına geçirilen kayış bağ. (Kim. Fiz.) Elâstik.

Esneklik *i.* (Fiz.) Elâstikiyet.

Esnemek *f.* İğrilip doğrulmak, uzayıp kısalmak, elâstiki olmak. Uyku veya cansıkıntısından ihtiyarsız ağız açmak, gevşemek.

Esnetmek *f.* Esnemesini mucip olmak.

Espap, Esvap *i.* Elbise, giyisi.

Esrar *i.* Sırlar. Hintkınnabı denilen bir otun yaprağından çıkarılarak tütün gibi içilir veya yenir ise insanı sarhoş eden bir madde. — *çekmek, içmek* *f.* Esrar kullanmak.

Esrarkeş *i.* Esrar içen adam.

Esre *i.* Kesre.

Esrik *s.* Sarhoş. Azgın.

Esrimek *f.* Sarhoş olmak. Azmak. Kızmak.

Estağfurullah *e.* Tanrıdan af dilerim manasına saygı lâkırdısı.

Ester *i.* Katır.

Estetik *i.* Güzellik ve güzel sanat bilgisi.

Estimator *i.* Gümrükte eşyaya kıymet koyan memur. Muhammin.

Estirmek *f.* Esmesini mucip olmak.

Esvap *i.* *Bak:* Espap.

Esvet *s.* Kara, siyah.

Eş *i.* Bir çift olan şeylerin beheri, teki. Benzer. Müsavi, akran. Arkadaş. Karı veya koca.

Eş'ar *i.* Şiirler.

Eşbası *s.* (Coğ.) İzobar.

Eşbeh *s.* 1. Çok benzeyen, 2. Kabadayı.

Eşbiçimli *s.* (Kim.) Şekli müsavi.

Eşcar *i.* Ağaçlar.

Eşdeğer *s.* (Mat. Fiz.) Muadil.

Eşek *i.* Uzun kulaklı bir binek ve yük hayvanı, merkep. *c.* Ahmak.

Eşekçi *i.* Eşekle yük taşıyan kiracı.

Eşeklik *i.* Ahmaklık.

Eşelemek *f.* Karıştırmak, didiklemek. Araştırmak. Kışkırtmak.

Eşhas *i.* Şahıslar.

Eşik *i.* Kapının alttabanı.

Eşilmek *f.* Kazılmak.

Eşinmek *f.* Hayvan ayağı ile yeri kazımak.

Eşinzaman *s.* (Fiz.) Hemzaman.

Eşirra *i.* Şerirler.

Eşit *s.* (Mat.) Müsavi.

Eşitlik *i.* (Mat.) Müsavat. Tesavi.

Eşitsizlik *i.* (Mat.) Gayri müsavat.

Eşkâl *i.* Şekiller.

Eşkenar *s.* (Mat.) Mütesaviüladla.

Eşkıya *i.* Şakiler. Yolkesenler.

Eşkin *i.* Yorga yürüyüş. *s.* Çabuk yürüyüşlü (at).

Eşlenik *s.* (Mat.) Müzdeviç.

Eşleşmek *f.* Eş edinmek.

Eşmanalı *s.* Manaları eş olan, müteradif.

Eşme *i.* Eşmek işi. Kumsal yerde çıkan kaynak.

Eşmek *f.* Kazmak, tırmıklamak. Koşmak. Eşkin yürümek.

Eşraf *i.* İleri gelenler, bir yerin uluları. Şerifler.

Eşref *s.* Pek şerefli.

Eşsıcak *s.* (Ast.) İzoterm. Mütesaviyül harare.

Eşsiz *s.* Mukayese olunamaz, benzersiz.

Eşteprem *i.* (Jeo.) İzoseism, teprem müsaviliği.

Eştirmek *f.* Eşmeyi mucip olmak.

Eşya *i.* Mobilya. Mal, yük. Cansız cisimler. — *dersleri* *i.* Basit surette fizik ve tabiat hadiselerinden bahseden kitap veya ders.

Eşyazı *i.* Biribirinin tıpkısı olarak yazılmış şeylerden bir tanesi, nüsha.

Eşzamanlık *i.* (Fiz.) Hemzaman oluş.

Et *i.* Canlıların bedeninde deri ile kemik arasındaki madde. Meyvaların derisile çekirdeği arasındaki yenen lezzetli madde.

Etabli *s.* Yerleşmiş.

Etajer *i.* Kat kat rafları

bulunan açık dolap.

Etamin *i.* İnce, seyrek bir kumaş. Bitkilerin (nebatların) erkeklik uzvu. Ercik.

Etba *i.* Tabiler, avene, yardakçılar.

Etçil *s.* (Bio.) Et yiyen.

Etek *i.* Esvabın aşağı kısmı. Dağın alt kısmı. — *öpmek f.* Eteklemek.

Eteklemek *f.* Büyük bir adamın eteğine sarılıp öpmek veya öper gibi yapmak.

Eteklik *i.* Belden aşağı giyilen kadın elbisesi, fistan.

Etem *s.* Noksansız, pek tamam.

Eten *i.* Madde.

Etene *i.* (Bot. Bio.) Meşime, döl yatağı.

Etensel *s.* Maddî.

Eter *i.* Alkolün bir hamızla birleştirilmesinden hâsıl olan uçucu su; ruh.

Etfal *i.* Çocuklar.

Etibba *i.* Doktorlar.

Etinedolgun *s.* Tıknaz.

Etkafalı *s.* Ahmak.

Etke *i.* Âmil, faktör.

Etken *s.* (Kim.) Müessir.

Etkesimi *i.* Hıristiyanların büyük perhize girecekleri günlerdeki şenlik ve yortuları.

Etki *i.* Tesir.

Etkime *i.* (Kim.) Tesir.

Etkimek *f.* (Kim.) Tesir etmek.

Etkin *s.* (Kim.) Faal, müessir.

Etkinlik *i.* (Kim.) Faaliyet.

Etli *s.* Eti çok olan, tıknaz, dolgun.

Etmek *f.* Yapmak, işlemek.

Etmen *i.* (Bot.) Âmil.

Etobur *s.* (Bio.) Lâhime.

Etraf *i.* Taraflar, civar.

Etsiz *s.* Eti olmıyan.

Etsuyu *i.* Et ve kemiği kaynatarak eldeedilen yağlı su.

Ettirmek *f.* Etmeğe sevketmek.

Etüv *i.* Tephir makinesi.

Etvar *i.* Tavırlar, duruşlar.

Ev *i.* Aile ocağı, hane, yurt. Oturulacak çatı altı. Hücre. Aile halkı. Büyük mağaza.

Evbaş *i.* Ayaktakımı.

Evca *i.* Ağrılar.

Evce *h.* Ev halkınca.

Evcik *i.* Küçük ev. Çocukların oynamak için yaptıkları yalancıktan ev veya ev düzeni.

Evcil *s.* Ehlî.

Evciment, Evcimen *s.* Evinin idaresini bilen.

Evç *i.* Seyyareler mahreklerinin merkezden en uzak noktaları. Bir şeyin en yüksek yeri. Musikimizde bir makamın adı.

Evecen *s.* Aceleci.

Evedi *i.* Acele.

Evel, Evvel *s.* Birinci. İlk, eski, geçmiş. *i.* Başlangıç, baş.

Evelce, Evvelce *z.* Önce, daha evvel.

Eveli *z.* Eskiden.

Evelki, Evelsi *s.* Birinci, ilk, eski. — *gün i.* Dünden evvel olan gün.

Evemek *f.* Acele etmek.

Evermek *f.* Evlendirmek.

Evet *e.* Tasdik edatı: *hayhay, öyledir.*

Evetlemek *f.* Bir şeyi anlamadan evet diye tasdik etmek. Acele etmek.

Evgin *s.* Müstacel.

Evham *i.* Vehimler, kuruntular, karasevda.

Evhamlı *s.* Korkak. Titiz, meraklı, karasevdalı.

Evin *i.* Lüb, cevher, öz.

Evirmek *f.* Çevirip ötesine berisine bakmak. Uhdesinden gelmek. *c.* Doğruca söylemeyip dolayısile anlatmak.

Evirtik *s.* (Kim.) Münkalip.

Evirtim *i.* (Mat.) Akis.

Evirtim *i.* (Kim.) Taklip.

Ev'iye *i.* Damarlar.

Evkadını *i.* Evcimen kadın.

Evkaf *i.* Vakıflar.

Evlâ *s.* Daha iyi, yey.

Evlât *i.* Çocuk.

Evlâtlık *i.* Başka biri tarafından evlât edilen çocuk.

Evlek *i.* Bir dönümün dörtte biri. Ark.

Evlemek *f.* Eve alıştırmak, evsimek.

Evlendirmek *f.* Evlenmeye sevketmek, evermek.

Evlenme *i.* Evlenmek işi.

Evlenmek *f.* Karı almak. Kocaya varmak.

Evleviyet *i.* Evlâ olma.

Evli *s.* Karılı. Kocalı.

Evlilik *i.* Bekârlığın tersi.

Evliya *i.* Ermiş, mubarek kimse.

Evolüsyon *i.* Tekâmül. Evrim.

Evrak *i.* Varaklar, yazılı kâğıtlar. Bitkiler. — *kalemi i.* Bir dairenin evrakı alıp göndererek kaydeden kalemi.

Evram *i.* Veremler.

Evre *i.* Safha.

Evren *i.* (Ast.) Kâinat, âlem

Evrenbilim *i.* Kâinatı idare eden genel kanunların ilmi.

Evrenk *i.* Taht.

Evrensel *s.* Âlemşümul.

Evrik *s.* Ters. (Mat.) Makûs.

Evrilim *i.* Akis.

Evrim *i.* (Bio.) Tekâmül.

Evrimcilik *i.* (Bio.) Tekâmüliye. Evolüsyonism.

Evrinmek *f.* Tekâmül etmek.

Evsaf *i.* Vasıflar.

Evsahibi *i.* Ev kendisinin malı olan kimse.

Evsimek *f.* Eve alıştırmak, ehlileştirmek.

Evvel *s.* *Bak:* Evel.

Evvelâ *h.* Birinci derece-

de. En evvel.

Evveliyat *i.* İlk kısım.

Evza *i.* Vazılar. Tavır ve duruşlar, durumlar.

Ey *n.* Çağırmağa yarar: *ey dostum bana bak.*

Eyalet *i.* Büyük vilâyet.

Eyer *i.* Binmek için atın üzerine konulan takım.

Eyi *s. Bak:* İyi.

Eyilenmek *f. Bak:* İyilenmek.

Eyileşmek *f.* İyileşmek.

Eyilik *i. Bak:* İyilik.

Eyitmek *f.* Hitap etmek.

Eylem *i.* Fiil.

Eylemek *f.* Etmek.

Eylemli *s.* Fiilî.

Eylûl *i.* Senenin dokuzuncu ayı.

Eynehan *s.* Açgözlü, obur.

Eytam *i.* Yetimler.

Eyvah *n.* Yazık: *eyvah başıma neler geldi.*

Eyvallah *n.* Evet, öyle olsun: *ne yapsan eyvallah der.* Teşekkür ederim. Allah razı olsun. Allaha ısmarladık.

Eyyam *i.* Günler, zamanlar.

Eyyam efendisi *i.* Zamana kolayca uyan ve ona göre değişen adam.

Eza *i.* İncitme, eziyet, üzgü.

Ez'af *i.* 1. Zıflar, katlar, bir şeyi iki misli yapan fazlalıklar. 2. *s.* En zayıf.

Ezan *i.* Namaza çağırmak ve namaz vaktini bildirmek için minarede okunan dua.

Ezani *s.* Ezan vaktine göre.

Ezber *i.* Kitaba bakmadan okuma.

Ezberci *s.* Dersini anlamadan ezberliyen.

Ezbere, Ezberden *h.* Ezber olarak.

Ezberlemek *f.* Ezber öğrenmek.

Ezberlenmek *f.* Ezber öğrenilmek.

Ezberletmek *f.* Ezber öğretmek.

Ezdat *i.* Zıtlar. Tersler. Karşıtlar.

Ezdirmek *f.* Ezmeğe sevketmek.

Ezel *i.* Başlangıcı olmıyan mazi. Üzel.

Ezeli *s.* Ezele mensup, ötedenberi. Öncesiz.

Ezeliyet *i.* Ezelî oluş.

Ezgi *i.* Nağme, terane, beste.

Ezgil *i.* Bir çeşit muşmula.

Ezhan *i.* Zihinler, esler.

Ezhar *i.* Çiçekler.

Ezik *s.* Ezilmiş.

Eziklik *i.* Ezik olma hali.

Ezilmek *f.* Toz haline getirilmek, dövülmek. Basılmak, ayak altında kalmak. Mağlûp olmak.

Ezinç *i.* Azap, işkence.

Ezinmek *f.* Midede baygınlık duymak.

Ezinti *i.* Midede duyulan eziklik.

Eziyet *i.* Zahmet. Üzü, üzgü.

Eziyetli *s.* Zahmetli.

Ezme *i.* Ezmek işi.

Ezmek *f.* Dövüp toz haline getirmek. Basıp veya sıkıp yassılatmak. Bir şeyi su içinde karıştırıp sulandırmak. Mağlûp etmek. Çok zahmet vermek.

Ezrail, Azrail *i.* Canalıcı melek.

Ezvaç *i.* Zevçler, kocalar, çiftler.

Ezvak *f.* Zevkler.

F

F *i.* Türk alfabesinin yedinci ve sessizlerin beşinci harfi.

Fa *i.* Musikide beşinci çizgi üzerindeki nota.

Faal *s.* Etkin. Çok işliyen. Çalışkan, işleğen. İşcen.

Faaliyet *i.* Etkinlik. Faal oluş, işleğenlik. İşcenlik.

Fabrika *i.* Makinelerle iş yapan yer. İmalâthane.

Fabrikacı *i.* Fabrika sahibi.

Fabrikatör, Fabrikator *i.* Fabrikacı.

Facia *i.* Acıklı vak'a. Dram.

Facialı *s.* Acıklı.

Facianüvis *i.* Facia muharriri.

Fâcir *s.* Sefih, fısk ve fücur yapan.

Fâcire *s.* Sefih kadın.

Faça *i.* Gemiyi geriye doğru hareket ettirme.

Façeta *i.* Yüz, safha, elmas safhaları.

Façuna *i.* Halatı telle veya katranlı sicimle sarma.

Fagosit *i.* (Bio.) Yutar hücre.

Fagositoz *i.* (Bio.) Hücre yutarlığı.

Fağfur *i.* Eski zamanlarda Çin imparatorlarına verilen isim. Çin porseleni.

Fağfurî *i.* Çin porseleni.

Fahim *i.* Kömür.

Fahir *i.* Öğünülecek şey.

Fahiş *s.* Büsbütün yolsuz. Çok fena. Pek pahalı.

Fahişe *i.* Orospu.

Fahmî *s.* Kömüre ait.

Fahrî *s.* İftihara mensup. Ücretsiz olup şeref ve iftihar için verilen memuriyet, isim ve unvan. Bedava.

Fahriye *i.* Bir şairin kendini medih yolunda söylediği şiir.

Fahur *s.* Çok öğünen.

Fahurane *h.* Öğünerek.

Faide, Fayda *i.* Kâr, kazanç, menfaat.

Faidelenmek, Faydalanmak *f.* Kâr etmek, kazanmak, menfaat görmek.

Faideli, Faydalı *s.* Faide ve menfaati olan.

Faidesiz, Faydasız *s.* Fayda ve menfaat bulunmıyan.

Faidesizlik, Faydasızlık *i.* Faidesiz olma.

Faik *s.* Üstün.

Faikıyet *i.* Üstünlük.

Fail *s.* İşliyen, yapan. Etkin.

Failiyet *i.* Fail olma.

Faiz *i.* Ödünç verilen para için borçludan alınan kâr, nema.

Fak *i.* Tuzak, kapan.

Fakabasmak *f.* Pot kırmak. Yakalanmak.

Fakabastırmak *f.* Fakabasmağa mecbur etmek.

Fakat *e.* Ancak, lâkin.

Fakfon *i.* Nikel ile karışık gümüşe benzer beyaz bir maden.

Fakıh, Fakih *s.* Okumuş.

Fakır *i.* Yoksulluk.

Fakir *s.* Yoksul, züğürt. Biçare. Dilenci. Alçakgönüllülük göstermek için ben yerine söylenir; âciz, bendeniz.

Fakirane *s.* Fakircesine. Âcizane.

Fakirhane *i.* Alçakgönüllülük için kendi evi için söylenir.

Fakirlik *i.* Fakir oluş.

Fakrüddem *i.* Kansızlık.

Fal *i.* Uğur. İlerde olacak şeyi anlama. — *a bakmak f.* Fal ile geleceği anlamak.

Falaka *i.* Ayaklara takarak dayak atmak için üzerine bir ip geçirilmiş kalın sopa.

Falan *i.* İsmi söylemek istenmeyen biri yerine kullanır: *Falan, filan adam.*

Falanca *s.* Filan ve falanın daha açıkçası: *Falanca adam.*

Falcı *s.* Fala bakan.

Falcılık *i.* Fala bakma sanatı.

Falso *i.* Musikide bir perdeye ait sesin iyi ve tamam çıkmaması. Kusur, hata, gaf.

Falya *i.* Ağızdan dolan topların ateş edilmesi için ağızlık barutun konulduğu yer ve bu topa konan barut.

Familya *i.* Aile. Soy. (Bot.) Fasile

Fanatik *s.* Mutaassıp.

Fanatism *i.* Fanatiklik, taassup, bağnazlık.

Fânî *s.* Ölümlü, ebedî olmıyan.

Fanilâ *i.* Yünden ince ve yumuşak bir kumaş. Ten üzerine giyilen yün ve pamuk örgü.

Fantazi, Fantaziye *i.* Süs, ziynet. Gösteriş.

Fanus *i.* İçinde mum veya lâmba yakılan büyük cam fener, cam balon, kavanoz.

Faraş *i.* Süprüntü küreği.

Faraza *h.* Farzedelim ki: *Faraza burası bir sokak olsun.*

Farazî *s.* Farz ve zannolunan.

Faraziyat *i.* Farazî olan şeyler.

Faraziye *i.* Farazî olan şey.

Fare *i.* Kemirici ve zararlı küçük ve pis hayvan, sıçan.

Farfara *s.* Ağzı kalabalık, yaygaracı.

Farfaralık *i.* Ağız kalabalığı.

Farımak *f.* Bıkmak. Vazgeçmek. Baygın düşmek. Uykuya varmak.

Farınmak *f.* Bıkılmak.

Fariğ *s.* İş ve gücü kalmamış. Vazgeçmiş. — *olmak.* Vazgeçmek.

Farik *s.* Ayıran, farkeden, belirici.

Farika *i.* *Bak:* Farik. Belirti. *Alâmeti — i.* Firma, bir ticarethanenin alameti. Ayıran belirti.

Fâris *i.* İran. *s.* Süvari.

Farisî *s.* İrana mensup. Farsça. Fürsçe.

Fariza *i.* Yapılması zarurî iş, vazife. Miras hissesi.

Fark *i.* Ayrılık, benzemeyiş. Farketmek işi.

Farketmek *f.* Ayırmak, tanımak, anlamak. Ayırt etmek.

Farklı *s.* Farkı olan.

Farklıca *s.* Biraz farklı.

Farklı olmak *f.* Ayırd edilmek.

Farksız *s.* Farkı olmıyan.

Farksızlık *i.* Farksız oluş.

Farmason *i.* Her memlekette bulunan gizli bir cemiyetin âzası. Dinsiz. *Bak:* Franmason.

Farmasonluk *i.* Bütün insanlara şamil gizli bir cemiyet. Dinsizlik. *Bak:* Franmasonluk.

Fars *i.* İran.

Farsça *i.* İran dili.

Fart *i.* Hadden ziyade olma, pek çok, aşkın, ifrat.

Farz *i.* Farzetmek işi. Zarurî, elzem. Tanrı buyruğu.

Farzetmek *i.* Sahi gibi bakmak, tahmin etmek. Allah emretmek.

Farzımuhal *z.* Olmıyacak şeyi olabilirmiş gibi düşünüp ona göre fikir yürütüldüğü hallerde kullanılır.

Farzolmak *f.* Sahi nazarile bakılmak. Allah tarafından emrolunmak.

Farzolunmak *f.* Sahi nazarile bakılmak.

Fas *i.* Afrikanın kuzeyinde bir müslüman memleketi ve devleti.

Fasahat, Fesahat *i.* Bir dilin doğru, hatasız, kolaylıkla söylenmesi ve yazılması. Uzdillik.

Fasıl *i.* Bölüm, ayrıç. Ayrılma, ayrılık. Kesme, hal. Bir kitap ve bahsin kısımlarından herbiri. Senenin dört kısmından herbiri. Bir musiki ahengi. Birini çekiştirme.

Fâsıl *s.* Ayıran, bölen.

Fâsıla *i.* Ayıran veya kesen şey, bölme. Aralık, ara.

Fâsılalı *s.* Arası kesilen.

Fâsılasız *s.* Arası kesilmiyen.

Fasih *s.* Fesahatle söyliyen, böyle söylenen söz. Üzdil.

Fasik *s.* Fitne, ahlâksız.

Fasile *i.* Takım, bölük.

Fâsit *s.* Bozuk, sağlam ve doğru olmıyan. Fesatçı.

Fasiyes *i.* (Jeo.) Sima.

Fasletmek *f.* Çekiştirmek.

Fason *i.* İşçi ve dikiş ücreti.

Fasone *i.* Düzenleme, işleme.

Fassal *i.* Dedikoducu.

Fasulya, Fasulye *i.* Taze ve kuru halinde yenilen sebze.

Faş *i.* Faşetmek işi. Açığa vurma.

Faşetmek *f.* Bir sırrı açığa vurmak.

Faşır *h.* Bol bol akmağı anlatır ve tekrarlanır: *sular faşır faşır akıyordu.*

Faşist *i.* İtalyan milliyetçileri.

Faşizm *i.* İtalyan parti nizamı.

Fatanet *i.* Zekilik.

Fâtih *s.* Fetheden.

Fatiha *i.* Kuranın birinci Elhamdü sureti. *c.* Başlama.

Fatin *s.* Zeki.

Fatura *i.* Satın alınan bir mal için satan adamın verdiği fiat ve hesap cetveli.

Favori *i.* Çene tıraş edilip yüzün iki tarafına uzatılan sakal.

Fay *i.* (Jeo.) Esik.

Fayans *i.* Bir çeşit sırlı porselen.

Fayda, Faide *i.* Kâr, kazanç. Menfaat.

Faydalanmak *f.* Kârlanmak.

Faydalı *s.* Kazançlı.

Faydasız *s.* İşe yaramaz.

Fayrap *i.* Buharlı makinelerde hareket. Gemi ocaklarının yakılması.

Faz *i.* (Fiz.) Safha.

Fazahat *i.* Fenalık, kepazelik.

Fazail *i.* Faziletler.

Fazıl *i.* Değer, hüner. Bilgi. Üstünlük. Erdem.

Fâzıl *s.* Fazilet sahibi, âlim. Erdemli.

Fazilet *i.* *Bak:* Fazıl. Erdem.

Faziletkâr *s.* Faziletler işliyen.

Fazla *i.* Artık, ziyade, daha çok artan.

Feci *s.* Acıklı.

Fecia *i.* Acıklı hâdise.

Fecir *i.* Tan vakti.

Feda *i.* Bir adamı kurtarmak için verilen şey, fidye. Bir adamın uğruna verilen veya sarfolunan şey, kurban. — *etmek* *f.* Kurban etmek. Esirgememek.

Fedai *s.* Özveren. Serdengeçti, bir hayırlı iş için canını bile esirgemiyen, fedakâr.

Fedailik *i.* Fedai oluş.

Fedakâr *s.* *Bak:* Fedai.

Fedakârane *s.* Fedakârlıkla.

Fedakârlık *i.* Fedakâr oluş.

Federasyon *i.* Birleşik hükûmetler. Birkaç kurumdan meydana gelen kurum.

Fehamet, Fahamet *i.* Ululuk.

Fehim *i.* Anlayış.

Fehîm *s.* Anlayışlı.

Fehmetmek *f.* Anlamak.

Fehva *i.* Mana.

Fehvasınca *h.* Manasına göre.

Fek *i.* Ayırma. Çözme.

Fekketmek *f.* Ayırmak, çözmek.

Fekül *i.* (Kim.) Nişasta.

Felâh *i.* Kurtuluş. — *bulmak* *f.* Selâmete ermek.

Felâhat *i.* Çiftçilik.

Felâket *i.* Büyük belâ.

Felâketli *s.* Felâketleri mucip.

Felç *i.* İnme.

Felek *i.* Gök, sema. Talih, baht.

Felekî *s.* Göğe ve astronomiye mensup.

Felekiyat *i.* Astronomi.

Felekzede *s.* Felâkete uğramış.

Felemenk *i.* Almanya ile Belçika arasında küçük bir memleket. Holanda.

Felemenkli *s.* Holandalı.

Felemenkpeyniri *i.* Karpuz gibi yuvarlak ve dışarısı kırmızı boyalı bir peynir.

Felemenktaşı *i.* Felemenkte işlenen âdi elmas.

Fellâh *i.* Çiftçi. Mısır köylüsü. Siyah Arap.

Felsefe *i.* Esasları, sebepleri ve hakikatleri araştıran umumî ilim. Her şeyin ve her hâdisenin nazarî tarafı. Derin ve etrafı görüş ve düşünüş. Filozofi.

Felsefî *s.* Felsefeye ait.

Fem *i.* Ağız.

Feminist *s.* Feminizm mesleği taraflısı.

Feminizm *i.* Kadınlığı yükseltmek taraftarlığı.

Fen *i.* Bilgi. Tecrübî ve amelî bilgi.

Fena *s.* Kötü.

Fenâ *i.* Yokolma, zeval. Tüken. — *bulmak* *f.* Mahvolmak.

Fenalaşmak *f.* Kötüleşmek. Ağırlaşmak. Üzerine fenalık gelmek.

Fenalaştırmak *f.* Kötüleştirmek.

Fenalık *i.* Kötülük. Zarar. Hastalık. — *gelmek* *f.* Birdenbire hastalanmak veya bayılmak.

Fener *i.* Mum, lâmba etrafındaki cam balon, fanus. Geceleri gemilere yol göstermek için sahilde kulede veya yüksek bir yerde yanan ışık.

Fenerci *i.* Sokak fenerlerini yakıp söndüren veya deniz fenerlerini bekliyen memur. Fener satan ve yapan adam.

Fenike *i.* Suriye sahillerinin eski ismi.

Fenikeli *i.* Bu memleket ahalisinden olan kimse.

Fennen *h.* Fen vasıtasile.

Fenni *s.* Fenne mensup.

Fent *i.* Yalan, hile.

Fer *i.* Parlaklık, aydınlık. Heybet. Kuvvet.

Ferace *i.* Vaktile kadınların örtündükleri bir manto.

Feragat *i.* Vazgeçme. Vazgeçme, elçekim. Özgeçi.

Feragğ *i.* Vazgeçme, terk. Bir mülkü başkasına satma veya terketme.

Ferah *i.* Gönülaçıklığı.

Ferah *s.* Bol, geniş. Şen. — — *h.* Bol bol.

Ferahî *i.* Eskiden askerî inzibat memurlarının boyunlarına taktıkları ay biçiminde maden işaret.

Ferahlandırmak *f.* Gönül açmak.

Ferahlanmak *f.* Gönül açılmak.

Ferahnak *s.* Ferahlık verici. *i.* Alaturka musikide bir makam.

Feraiz *i.* Farzolan şeyler. Mirastan bahseden şer'i bir ilim.

Feraset *i.* Tez anlayış.

Ferç *i.* Kadının ve dişinin tenasül âleti.

Ferda *i.* Yarın, gelecek zaman.

Ferden *s.* Şahsan.

Ferdenferda *h.* Teker teker.

Ferdî *s.* Bireysel, ferde ait.

Fere *i.* Bıldırcın, keklik, çil gibi kuşların yavrusu.

Ferhenk *i.* İlim. Zekâ.

Feri *i.* Dal, budak. Asıl olmayıp ikinci derecede olan. Ayrıntı.

Fer'î *s.* Ferilere müteallik.

Feribot *i.* Tren vapuru.

Ferik *i.* Çil, bıldırcın gibi kuşların pilici.

Ferik *i.* Eskiden liva ile müşir arasında bir paşa rütbesi. Korgeneral.

Feriklik *i.* Korgenerallik.

Ferit *s.* Tek, eşsiz.

Ferli *s.* Kuvvetli. *Kerli* — *s.* Gösterişli.

Ferma *s.* Buyuran. *Ferman* — *s.* Hükümran.

Ferman *i.* Buyruk. Buyrultu.

Fermanber *s.* Fermana itaat eden.

Fermanlı *s.* Fermanı olan.

Fermene *i.* Harçla işlenmiş dar ve yuvarlak yanlı yelek.

Fermeneci *i.* Fermene biçip diken terzi.

Fermjüp *i.* Erkekli dişili ve biribirine geçerek ilişiklenen düğme. Çıtçıt.

Fersa *s.* Eskiten, bozan, aşındıran, yoran. *Takat* — *s.* Dayanılmaz.

Fersah *i.* Beş bin metrelik mesafe. — — *h.* Bol bol: *Amerika Avrupayı fersah fersah geçti.*

Fersiz *s.* Kuvvetsiz.

Fersude *s.* Eskimiş. Feri olmıyan

Ferş *i.* Döşeme. Yeryüzü.

Fert *i.* Bir mecmuun her teki. Şahıs. Birey.

Fertut *s.* Bunak.

Feryat *i.* Acı acı bağırma. Çığlık.

Ferz *i.* Satranç oyununda veziri gösteren taş.

Ferze *i.* Makkapla açılan deliklere cilâ vermeğe mahsus alet.

Fes *i.* Kırmızı renkte ve püsküllü bir başlık ki eskiden şapka yerine kullanılırdı.

Fesat *i.* Bozukluk. Fitnelik. — *karıştırmak* *f.* Fitne çıkarmak.

Fesatçı *s.* Fitneci.

Fesatçılık *i.* Fitnecilik.

Feshetmek *f.* Bozmak. Hükümsüz bırakmak.

Fesih *i.* Kaldırma. Feshetmek işi.

Fesleğen *i.* Reyhan denilen güzel kokulu ot.

Festekiz *i.* (*Filân* kelimesi ile beraber kullanılır.) Şu bu, öteberi.

Festival *i.* Şenlik.

Feşmekân *i.* Falanla birlikte kullanılır. Festekiz gibi.

Fetha *i.* Aralık, ağız.

Fethetmek *f.* Açmak. Başlamak. Zaptetmek.

Fethimeyit *i.* Cesedi açma işi.

Fetih *i.* Fethetmek işi.

Fetihname *i.* Bir fetih ve zafere ait manzume.

Fetiş *i.* İlkel kavimlerde put yerine tapılan eşya. Uğurlu sayılan şey.

Fettan *s.* Fitne karıştırıcı. Gönül alan, oynak.

Fetva *i.* Bir işe dair müftü tarafından verilen hüküm.

Fetvahane *i.* Evelce fetvaların yazıldığı daire.

Fevcafevç *h.* Bölük bölük, akın akın.

Fevç *i.* Bölük, kalabalık. — — *h. Bak:* Fevcafevç.

Feveran *i.* Fışkırma.

Fevk *z.* Üst, üzeri. Evelce geldiği kelimeye bitişerek üstünde manasını anlatır: *fevkalbeşer:* insan kuvveti üstünde.

Fevkalâde *h.* Müstesna. Olağanüstü.

Fevkalbeşer *i.* Üstinsan. *s.* İnsanlıktan üstün.

Fevkanî *s.* Üst katta.

Fevr *i.* Bir işe derhal girişme.

Fevren *h.* Birdenbire, çarçabuk.

Fevt *i.* Mahv. Ölüm.

Fevtetmek *f.* Bir fırsatı elden kaçırmak. Mahvetmek.

Fevtolmak *f.* Mahvolmak, ölmek.

Fevvare *i.* Fıskiye.

Fevz *i.* Kurtuluş.

Fevza *i.* Kargaşa.

Feyezan *i.* Suyun coşup taşması.

Feylesof, Filosof *s.* Hakîm. felsefe ile uğraşan. *c.* Dünya umurunda olmıyan.

Feylesofluk, Filozofluk *i.* Feylesof hali.

Feyyaz *s.* Bereket veren.

Feyz *i.* Bolluk. İlerleme.

Feza *i.* Uzay. Boşluk. Gökboşluğu.

Fezahat *i.* Alçaklık.

Fezail *i.* Faziletler.

Fezleke *i.* Hulâsa. Tahkikat evrakı.

Fıçı *i.* Su, şarap v.s. şeyler koymak için tahtadan yapılan kap. Varil.

Fıçıcı *i.* Fıçı yapan ve satan adam.

Fıkara, Fukara *i.* Fakirler, fakir.

Fıkaralık *i.* Fakirlik.

Fıkdan *i.* Yokluk.

Fıkı *s.* *Bak:* Sıkı fıkı.

Fıkıh *i.* Şeriat ilmi.

Fıkırdak *s.* Oynak.

Fıkırdamak *f.* Yerinde duramamak, oynamak, kaynamak.

Fıkır fıkır *h.* Kaynıyan suyun sesini, oynaklığı, kalabalığı anlatır.

Fıkırtı *i.* Kaynıyan suyun çıkardığı ses.

Fıkra *i.* Parça, belkemiğinin parçalarından herbiri. Omurga. Bir bahis, madde ve makalenin bir parçası. Küçük hikâye. Anlatık.

Fıldır *h.* Süratle hareket ve dönmeyi anlatır ve tekrarlanarak söylenir. — *—aramak* *f.* Telâşla aramak.

Fındık *i.* Kabuklu ve besleyici bir meyva.

Fındıkaltını *i.* Üçüncü Sultan Ahmet zamanında basılmış bir altın sikke.

Fındıkçı *i.* Fındık satan adam. *c.* Aldatarak soyan yosma.

Fındıkçılık *i.* Fındıkçı yosmanın hali.

Fındıkî *s.* Fındık kabuğu rengi.

Fındıkkıran *i.* Fındık, ceviz gibi sert kabuklu meyvaları kırmağa yarar demirden kıskaç.

Fındıklık *i.* Fındık ağacı ormanı.

Fındıksıçanı *i.* Küçük fare.

Fırak *i.* *Bak:* Frak.

Fırank *i.* *Bak:* Frank.

Fıransız *i.* *Bak:* Fransız.

Fırça *i.* Elbise, ayakkabı v.s. süpürmek, boya sürmek için kıldan, süpürge otundan yapılan alet. *Diş — sı i.* Dişleri fırçalamak için kullanılan fırça.

Fırçalamak *f.* Fırça ile süpürmek, temizlemek.

Fırçalanmak *f.* Fırça ile temizlenmek.

Fırçalatmak *f.* Fırça ile temizletmek.

Fırdolayı *h.* Çepeçevre.

Fırıl *h.* Çabuk çabuk durmadan dönme ve dolaşmayı anlatır ve tekrarlanarak söylenir.

Fırıldak *i.* Rüzgârla dönen tekerlek şeklinde oyuncak ve her nevi alet. *c.* Hile.

Fırıldakçı *i.* Fırıldak yapan ve satan adam. *c.* Hilekâr

Fırıldatmak *f.* Çabuk çabuk döndürmek.

Fırın *i.* Ekmek pişirmeğe yarar ocak.

Fırıncı *i.* Fırın sahibi veya fırın işleten adam.

Fırka *i.* Parti. Cemaat, cemiyet. Tümen. Bir kaç alaydan teşekkül eden asker kuvveti. Millet meclisinde bir fikir etrafında birleşen grup.

Fırkacı *i.* Partici.

Fırlak *s.* Çıkık, fırlamış.

Fırlama *i.* Fırlamak işi. Fırlatmış şey.

Fırlamak *f.* Atılmak, sıçramak. Fiyatı artmak.

Fırlatmak *f.* Şiddetle atmak. Sıçratmak. Fiyatını artırmak.

Fırlayış *i.* Fırlama.

Fırsat *i.* Münasip ve elverişli vakit. — *bulmak* *f.* Fırsatına rasgelmek. — *vermek* *f.* Fırsatı hazırlamak. *—kovalamak* *f.* Fırsat aramak.

Fırt *h.* Kuşların uçuşunu anlatır. *Fırt fırt:* bir düziye.

Fırtına *i.* Şiddetli rüzgâr, kasırga, bora.

Fırtınalı *s.* Fırtınası olan.

Fısıldamak *f.* Yavaşça bir şey söylemek.

Fısıldaşmak *f.* Yavaş sesle söyleşmek.

Fısıltı *i.* Yavaş sesle söylenen söz.

Fısır, Fosur *h.* Tütün gibi yanan bir şeyin sesini anlatır ve tekrarlanarak söylenir: *Fosur fosur cigara içiyor.*

Fıskiye *i.* Havuzlarda suyu fışkırtan alet, fevvare.

Fıslamak *f.* *Bak:* Fısıldamak.

Fıstık *i.* Ağaçta ve bir nebatın kökünde hâsıl olan muhtelif cinste kabuklu bir meyva. *Bak:* Çamfıstığı, yerfıstığı.

Fıstıkçı *s.* Fıstık satan.

Fıstıkî *s.* Çamfıstığı renginde açık yeşil.

Fıstıklık *i.* Fıstık ağaçları korusu.

Fış, Fışır *h.* Akan su, ipek kumaş v.s. nin sesini anlatır ve tekrarlanır.

Fışırdamak *f.* Fışır fışır yapmak.

Fışırdatmak *f.* Fışırdamayı mucip olmak.

Fışırtı *i.* Fışır fışır yapma.

Fışkı *i.* Taze gübre.

Fışkın *i.* Ağacın kökünden çıkan sürgün.

Fışkırık *i.* Fıskiye.

Fışkırma *i.* (Ast.) Hadebe.

Fışkırmak *f.* Su yukarı

fırlamak. Tohum birdenbire filizlenip büyümek, ıslık çalmak.

Fışkırtmak *f.* Fışkırmayı mucip olmak.

Fıta, Futa *i.* Hafif sandal. Önlük, peştemal.

Fıtık *i.* Kasık yarığı.

Fıtır *i.* Oruç bozma. *İdi fıtır:* Ramazan bayramı.

Fıtnat *i.* Zihin açıklığı.

Fıtrat *i.* Yaradılış.

Fıtraten *h.* Yaradılışta.

Fıtrî *s.* Yaradılışta olan, tabiî.

Fi *i.* Paha, fiat.

Fiat, Fiyat *i.* Kıymet, paha.

Fibrin *i.* (Bot.) Liyfi.

Fidan *i.* Ağaç ve çiçeğin tazesi.

Fidanlık *i.* Tohumdan ağaç yetiştirmeğe mahsus tarla veya bahçe.

Fide *i.* Yetiştirilmiş sebze ve çiçek fidanı.

Fidelik *i.* Fide tarlası.

Fidye *i.* Kurtarma parası.

Figan *i.* İnleme.

Figür *i.* Resimde yüz.

Figüran *i.* Tiyatroda göstermelik aktör.

Fihris, Fihrist *i.* Bir kitabın içindeki bahislerin, bir kütüphanede bulunan kitapların cetveli. Bulduru.

Fiil *i.* İş. Sözde kalmayıp meydana çıkan, işlenen. Bir iş ve zamana delâlet eden kelime. İşlem.

Fiili *s. Bak:* Fili.

Fiiliyat *i. Bak:* Filiyat.

Fik *i.* Yabanbörülcesi.

Fikâr *s.* Yaralı. *Dil — s.* Gönlü yaralı.

Fikir *i.* Düşünme, akıl, zihin. Maksat. Endişe.

Fikirli *s.* Fikir sahibi.

Fikirsiz *s.* Düşüncesiz.

Fikirsizlik *i.* Düşüncesizlik.

Fikren *h.* Düşünerek.

Fikrî *s.* Fikre ait.

Fil *i.* Hindistan ve Afrikada yaşıyan büyük hayvan.

Filân *i.* İsmi belli olmıyan için kullanılır: *filân geldi, filân şeyi aldım.*

Filânca *h.* İsmi söylenmek istenmiyen için kullanılır: *filâncayı gördüm, filânca yerden aldım.*

Filânıncı *s.* Şu kadarıncı: *Kitabın filânıncı sahifesinde.*

Filântrop *i.* İnsanlığı ve iyiliği seven kimse.

Filântropi *i.* Hayır severlik.

Filârmonik *s.* Musiki seven. *i.* İnce mızıka takımı.

Filbahar, Filbahri *i.* (Bot.) Güzel kokulu bir çiçek.

Filcan, Fincan *i.* Çay ve kahve konulan kulplu ve kulpsuz küçük tas.

Filcancı, Fincancı *i.* Filcan ve ona benzer şeyler satan tacir.

Filcanlık, Fincanlık *s.* Bir filcan dolusu: *iki filcanlık cezve, altı fincanlık tepsi.*

Fildekos *i.* Keten gibi ince ve iyi pamuk ipliği ve bu iplikten örülen fanilâ, çorap v.s.

File *i.* Balık ağı gibi örülmüş herşey. Kitabın bahisleri sonuna konulan küçük çiçek.

Filen *h.* Yapılarak, işlenerek, hakikaten.

Filenk *i.* İki boruyu birbirine bağlıyan çember.

Fileto *i.* Sığırın belkemiğinin iki tarafındaki etler ve bundan yapılan külbastı.

Filhakika *h.* Hakikatte, doğrusu: *filhakika bu güzel bir eserdir.*

Fili *s.* Filen ve hakikaten yapılan, kuvvede ve sözde kalmıyan. İtibarî ve farazî olmayıp hakikî olan. İşnel.

Filigran *i.* Kâğıdın içinde aydınlığa tutulunca görülen çizgi, resim, yazı v.s.

Filik *i.* Tiftiğin beyaz cinsi.

Filika *i.* Gemi sandalı.

Filim *i.* Sinema şeridi. Cam yerine kullanılan fotoğraf levhası.

Filinta *i.* Kısa süvari tüfeği.

Filistin *i.* Suriye, Mısır ve Hicaz arasında bir ülke.

Filistinli *s.* Filistin ahalisinden olan.

Filiyat *i.* Filen ve hakikaten yapılan, sözde kalmıyan. Edim, edimler.

Filiz *i.* Ağaç ve çiçek sürgünü.

Filizî *i.* Açık fıstıki renk.

Filizkıran *i.* Mayıs iptidasında çıkan ve bağ filizlerini kıran fırtına.

Filizlemek *f.* Bağ filizlerini koparmak.

Filizlenmek *f.* Filiz sürmek, yeşermek.

Filizli *s.* Filiz sürmüş.

Filo *i.* Birkaç harp gemisinden veya tayyareden mürekkep deniz ve hava kuvveti.

Filolog *i.* Dil âlimi.

Filoloji *i.* Milletlerin lisan ve edebiyatlarını, içtimaî, siyasî ve fikrî noktalardan tetkik eden ilim.

Filotillâ *i.* Torpido ve muhriplerden teşekkül eden donanma.

Filoz *i.* Sukabağı veya mantardan balıkçı şamandırası.

Filozof *i.* Felsefeci.

Filozofi *i.* Felsefe.

Filtre *i.* Süzgeç.

Filurya *i.* Serçegillerden güzel öten bir kuş.

Filvaki *h.* Vakaa, doğrusu: *filvaki yoruldum, fakat hava aldım.*

Final *i.* Son.

Finalizm *i.* Erekçilik.

Fincan *i. Bak:* Filcan.

Fingirdek *s.* Oynak.

Fingirdemek *f.* Fıkırdamak, cilve yapmak.

Fino *i.* Küçük ev köpeği.

Firak *i.* Ayrılık. Hüzün.

Firaklı *s.* Dokunaklı.

Firar *i.* Kaçma, sıvışma.

Firarî *s.* Kaçak.

Fir'avun *i.* Eski Mısır hükümdarlarına verilen isim. *c.* Kibirli, zalim veya inatçı adam.

Firdevs *i.* Cennet.

Firkat *i.* Ayrılık.

Firkateyn *i.* Bataryalarında elli veya daha ziyade topu bulunan eski tarzda harp gemisi.

Firkete *i.* Kadınların saçlarını tutturdukları çatal tel.

Firma *i.* Bir ticarethanenin unvanı, alâmeti farika.

Firuz *s.* Muzaffer, uğurlu.

Firuze *i.* Gök renginde kıymetli bir taş.

Fiske *i.* Baş ve orta parmakları birleştirip birdenbire açarak vurma. Bu suretle vurmanın bıraktığı iz ve bere. İki parmak arasına alınan toz miktarı.

Fiskelemek *f.* Fiske ile vurmak. *c.* Lâf sokmak.

Fisket *i.* Gemi kaptan ve postromolarının kumanda için kullandıkları düdük.

Fiskos *i.* Fısıldayarak konuşma, gizli sözleşme.

Fıslemek *f. Bak:* Fıslamak.

Fistan *i.* Belden aşağı giyilen eteklik.

Fistül *i.* Akarca. Basur yarası.

Fiş *i.* Kumar oyunlarında para yerine kullanılan pul. Ufak ufak not kâğıtları. Çivi.

Fişek *i.* Ucu kurşunlu ve içi barut dolu tüfek ve tabancaya konulan kovan. Şenlik ve donanmalarda atılan ve yakılan barutlu ateş oyuncakları. Küçük paket.

Fişekhane *i.* Fişek fabrikası.

Fişeklik *i.* Fişek koymağa mahsus palaska.

Fit *i.* Fenalığa teşvik. Fitnelik. — *gelmek f.* Kumarda ve oyunda zararı çıkarmak. — *vermek f.* Fenalığa teşvik etmek.

Fitil *i.* Lâmba, mum ve kandilin yanan pamuk ipi. Bomba gibi patlayıcı şeylere ateş vermek için eczalı pamuk kaytan. Yarayı işletmek için sokulan uzun tiftik. — *almak f.* Alevlenmek, birdenbire öfkelenmek. — *vermek f.* Ateşlemek. Fit vermek.

Fitillemek *f.* Fitili ateşlemek. Fit vermek.

Fitilli *s.* Fitili olan.

Fitlemek *f.* Fitnelik yapmak.

Fitne *i.* Azdırma. Baştan çıkarma. Karışıklık, fesat. Fettan.

Fitneci *i.* Fesatçı.

Fitnecilik *i.* Fesatçılık.

Fitre *i.* Ramazanda verilen sadaka.

Fitret, Fetret *i.* Uyuşukluk. İki peygamber veya iki hükümdar arasında geçen boş zaman.

Fiyonga *i.* Kurdelâ v.s. den süslü düğüm.

Fizik *i.* Tabiî hadiselerden bahseden ilim.

Fiziki *i.* Tabiî. Fizik ilmine ait. Fiziksel.

Fiziksel *s.* (Jeo.) Fizikî.

Fizyografi *i.* Tabiatı tavsif ilmi.

Fizyolog *i.* Fizyoloji âlimi.

Fizyoloji *i.* Hayvan ve nebatın uzvî vazifelerinden bahseden ilim.

Fizyolojik *s.* Fizyolojiye ait.

Fizyonomi *i.* Yüzün şekil ve ifadesi.

Flâma veya **Filâma** *i.* Mızrak ucuna ve gemilerin direklerine takılan uçkurluğu geniş, ucu ince işaret bayrağı. Yol ölçmekte kullanılan boyalı sopa.

Flâvta veya **Filâvta** *i.* Flüt, üflenerek çalınan bir musiki aleti.

Flok veya **Filok** *i.* Üçgen biçiminde yelken.

Floka *i.* Güvertesi olmıyan sandal.

Florin veya **Filorin** *i.* Bir Avusturya parası.

Floş veya **Filoş** *i.* Çile halinde ipek. Poker oyununda kâğıt düzeni.

Flört veya **Filört** *i.* Hafif sayılan sevda oyunu.

Flûrcun *i.* Başı büyük, gagası kalın bir kuş.

Flüt veya **Fülüt** *i.* Flâvta.

Fobya *i.* Hastalık halinde korku. Fobi.

Fodla *i.* Pide ekmeği.

Fodra *i.* Elbiseyi dik ve düz tutmak için yüz ile astar arasına konulan sert bez.

Fodul *s.* Kendini beğenmiş.

Fokstrot *i.* Bir çeşit dans.

Fokurdamak *f. Bak:* Fıkırdamak.

Fokurdatmak *f.* Fokurdamasını sağlamak.

Fol *i.* Folluğa tavukları heveslendirmek için konulan yumurta.

Folklor *i.* Halk âdet, masal ve inanışlarının ilmi.

Folluk *i.* Tavukların yumurtlamalarına mahsus yumuşak yer.

Fonda *i.* Demir atma emri.

Fondalık *i.* Demir atmak için zincir.

Fondan *i.* İçinde şurup konulmuş şekerleme.

Fondo *i.* Bir devletin çıkardığı esham. Gemilerde demirlemek için verilen kumanda.

Fonksiyon *i.* (Mat.) Tabi.

Fonograf *i.* Sesi alıp kurulunca tekrar eden makine, gramofon.

Fora *i.* Aç, açıl kumandası. — *etmek f.* Bir makinenin kısımlarını açıp ayırmak.

Forma *i.* Makinede bir de-

fada basılan 16 sayfalık kitap cüz'ü. Şekil, kıyafet. Üniforma.

Formalite *i.* Usul, merasim.

Formül *i.* Düstur, usul.

Formüler *i.* Formül örnekleri mecmuası, cetveli.

Fors *i.* Gemide yüksek bir zat bulunduğu zaman rütbesine göre çekilen sancak.

Forsa *i.* Kürek mahkûmu.

Fosfor *i.* Çabuk ateş alır, karanlıkta parlar renksiz, şeffaf, kimya ve san'atlerde kullanılan bir basit cisim.

Fosforışı *i.* (Fiz.) Fosfor parıltısı. Lemeanı fosforî.

Fosur *i. Bak:* Fısır.

Fosurdatmak *f.* Fosur fosur ses çıkarmak.

Fota *i.* Şarap yapmağa mahsus uzun fıçı.

Fotoğraf *i.* Makine ile resim çıkaran adam. Makine ile çıkarılmış resim. — *makinesi i.* Ziya vasıtasile eczalı bir cama karşısındakinin resmini alan makine.

Fotoğrafçı *i.* Fotoğraf çeken san'atkâr.

Fotoğrafya *i.* Ziya vasıtasile eczalı bir levha üzerine resim çıkartmak fen ve san'atı.

Fotojenik *s.* Fotoğraf plâkına tesir yapan (madde). Sinemaya uygun (yüz).

Fotometre *i.* Ziyanın şiddetini ölçen alet. Işıkölçer.

Fotosfer *i.* (Ast.) Işıkküre. Güneşin ışıklı çevresi.

Foya *i.* Üzerine elmas taşları konan ince varak. *c.* Gözboyacılığı, sahtekârlık.

Fötr *i.* Keçe şapka.

Frak veya **Fırak** *i.* Siyah, beli sıkı ve önde etekleri bulunmıyan resmî elbise.

Francala *i.* Has undan yapılan beyaz ekmek.

Francalacı *i.* Francala satan adam.

Frank *i.* Fransız altınının yirmide biri.

Franklık *s.* Frank kıymetinde.

Franmason *i.* Dinî ve millî düşüncelerin üstünde güya insanlar arasında kardeşlik kurmağa çalışan gizli bir cemiyet.

Franmasonluk *i.* Franmason oluş, farmasonluk.

Fransa *i.* Avrupanın garbinde kırk milyon nüfuslu bir memleket.

Fransalı *s.* Fransız.

Fransız *i.* Fransa ahalisini teşkil eden millet. Frenk.

Fransızca *i.* Fransız lisanı. Fransız âdeti.

Frekans, Firekans *i.* (Fiz.) Sık oluş.

Fren *i.* Şimendifer, tramvay, araba ve makine tekerleklerini sıkarak harekette iken durdurmağa veya yavaşlatmağa yarar alet.

Frengi *i.* Bulaşık, korkunç ve pis bir hastalık. Anahtarla açılan kapı kilidi.

Frengili *s.* Frengi hastalığına tutulmuş, frengisi olan.

Frengistan *i.* Avrupa.

Frenk *s.* Avrupalı.

Frenkgömleği *i.* Çamaşırın üzerine giyilen ve boyun tarafına yakalık geçirilen gömlek, kolalı gömlek.

Frenküzümü *i.* Küçük kırmızı taneli bir meyva.

Freze *i.* Delik açıp genişletmeğe yarar alet.

Frigorifik, Firigorifik *i.* Soğutan alet veya dolap.

Friksiyon *i.* Ovma, saç temizliği.

Fuhşiyat *i.* Fuhuş hali.

Fuhuş *i.* Orospuluk

Fukara *i. Bak:* Fıkara.

Fukusgiller *i.* (Bot.) Tulumlu alklar. Bir yosun familyası.

Ful *i.* Büyük çiçekli yasemin. Bir çeşit bakla.

Fulya *i.* Gayet güzel kokan beş yapraklı sarı bir çiçek.

Funda *i.* Çalılık, çalı ormanı, ormanlarda çürümüş yapraklardan ibaret gübre.

Fundagiller *i.* (Bot.) Halenciye.

Fundalık *i.* Çalı ormanı.

Funt *i.* Bir nevi top tartısı.

Funya *i.* Top ateşlemeğe mahsus kapsol.

Furgon *i.* Trenlerde eşya vagonu.

Furun *i. Bak:* Fırın.

Futa *i. Bak:* Fıta.

Futbol *i.* Hava ile şişirilmiş ve deriden yapılmış ayaktopu.

Fuzala *i.* Fâzıllar.

Fuzulen *h.* Haksız yere.

Fuzuli *s.* Haksız, yersiz. *h.* Haksız olarak.

Füc'e *i.* Birdenbire ölme.

Füceten, Füc'eten *h.* Ansızın, birdenbire. — *ölmek f.* Birdenbire ölmek.

Fücur *i.* Günah, fuhuş. Nikâh düşmiyen akraba ile gayrimeşru münasebet.

Fümerol *i.* (Jeo.) Yanardağ ağızlarından gaz fışkırması.

Fümuvar *i.* Cigara içmeye mahsus yer.

Fünun *i.* Fenler.

Fürce *i.* Yarık, girilecek yer.

Fürceyap *s.* Girecek yer bulan.

Fürs *i.* İran, Faris.

Füru *i.* Aşağı. Feriler.

Füruat *i.* Dalbudak. Bir soydan gelenler.

Füruht *i.* Satma.

Fürümaye *s.* Soysuz.

Füshat *i.* Genişlik.

Füsun *i.* Sihir, büyü.

Füsunkâr *i.* Sihirli güzel.

Fütuhat *i.* Muzafferiyetler.

Fütur *i.* Usanç.

Fütüvvet *i.* Akıllılık, iyilik.

Füzun *s.* Artık, çok.

G

G *i.* Türk alfabesinin sekizinci ve sessizlerin altıncı harfi.

Ga (Kim.) Galyum cisminin simgesi.

Gaasıp *i.* Gaspeden, zorla alan.

Gabardin *i.* Sıkı dokunmuş yün kumaş.

Gabavet *i.* Kalınkafalılık.

Gabi *s.* Kalınkafalı.

Gaddar *s.* Zalim. İnsafsız.

Gaddarane *h.* Gaddarcasına.

Gaddarlık *i.* Gaddar oluş.

Gadir *i.* Zulüm.

Gadretmek *f.* Zulmetmek. Zarar vermek.

Gaf *i.* Pot. Kabalık.

Gafil *s.* Gaflet eden, ihtiyatsız. — *avlamak f.* Tuzağa düşürmek.

Gaflet *i.* Boşbulunma, ihtiyatsızlık, dalgınlık.

Gafleten *h.* Ansızın.

Gafur *s.* Afedici (Tanrı hakkında).

Gaga *i.* Kuşların dudak ve diş hizmetini gören ağızlarının ucundaki kemik.

Gagalamak *f.* Gaga ile vurmak. Didiklemek.

Gâh, Kâh *z.* Vakit. Arasıra, bazan: *gâh iyi gâh fena. e.* Kelimenin sonuna ilâve olunarak yer bildirir: *namazgâh:* namaz kılınan yer; *ticaretgâh:* ticaret yeri.

Gaile *i.* Sıkıntılı iş.

Gaileli *s.* Gailesi olan.

Gailesiz *i.* Gailesi olmıyan.

Gaip, Kayıp *s.* Nerde olduğu belli olmıyan.

Galâ *i.* Pahalılık.

Gala *i.* Resmî akşam müsameresi, süvare.

Galan *s.* Şık, centilmen.

Galantur, Kalantur *i.* Zengin, kıyafeti düzgün.

Galat *i.* Yanlış.

Galebe *i.* Galip gelme.

Galeri *i.* Sergi yeri. Tiyatroda seyircilere mahsus balkon. Yeraltında açılmış uzun ve dar yol.

Galeta *i.* Peksimet.

Galeyan *i.* Kaynama. *c.* Coşma.

Gali *s.* Pahalı.

Galiba *h.* Kuvvetle zannolunduğuna göre: *galiba bugün yağmur yağacak.*

Galibane *s.* Galip sıfatile.

Galibarda *i.* Kırmızı renk çeşidi.

Galibiyet *i.* Galiplik.

Galip *s.* Yenen, üstün.

Galiye *i.* Saça sürülen güzel kokulu macun. *s.* Siyah renk.

Galiz *s.* Kaba, çirkin.

Galon *i.* 1. Büyük su şişesi. 2. Şerit, rütbe şeridi.

Galoş, Kaloş *i.* Potin üzerine giyilen deri veya lâstik ayakkabı.

Galvaniz *i.* Madenlere başka bir madenden bir tabaka kaplama.

Galvanize *s.* Üzerine kalay, bakır v.s. kaplanmış.

Galvanizm *i.* Cinsleri ayrı cisimlerin temasından meydana gelen elektrik.

Galvanometre *i.* Galvanizmi ölçmeğe mahsus alet.

Galvanoplasti *i.* (Fiz. Kim.) Bir madene başka bir madenden yüz geçirme usulü.

Gam *i.* Tasa, kaygı. — *yemek f.* Tasalanmak.

Gambot *i.* Küçük kıt'ada bir harp gemisi.

Gamız *i.* Göz kırpma. Arkadan söyleme. Yerme.

Gamızlamak *f.* Kovlamak.

Gamlanmak *f.* Tasalanmak.

Gamlı *s.* Tasalı.

Gammaz *s.* Müzevvir. Yerici. Kovcu, kovlayıcı.

Gammazlık *i.* Gammaz oluş. Yerme. Kovculuk.

Gamsele *i.* Muşamba pardösü.

Gamsız *s.* Tasasız.

Gamze *i.* Kırpma. Göz süzme.

Ganaim *i.* Ganimetler, çapullar.

Gangran, Gangren, Kangren *i. s.* Vücudün bir yerinin yara iltihabından çürümesi.

Gani *s.* Zengin. Kanaatkâr.

Ganimet *i.* Muharebede düşmandan alınan mal ve eşya, çapul. *c.* Fırsat.

Gar *i.* Şimendifer istasyonu.

Garabet *i.* Tuhaflık.

Garaip *i.* Garibeler.

Garaj *i.* Otomobil, kamyon, araba v.s. nin barındırıldıkları örtülü yer.

Garam *i.* Aşk, sevgi.

Garamet *i.* Borç.

Garanti *i.* Kefalet. Teminat.

Garaz, Garez *i.* Maksat, niyet. Kin. Hınç.

Garazkâr *s.* Kin besliyen. Hınç güden.

Garazkârane *s.* Garazkârlıkla.

Garazkârlık *i.* Garazkâr oluş.

Garazlı *s.* Garazı olan.

Garazsız *s.* Gizli bir maksadı olmıyan.

Garben *h.* Garp cihetinden. Batı yönünden.

Garbî *s.* Garp tarafına mensup. Batısal.

Gardenparti *i.* Bir bahçede verilen ziyafet.

Gardfren *i.* Trende, freni kullanan adam.

Gardiyan *i.* Bekçi. Hapishane bekçisi.

Gardiyanlık *i.* Gardiyanın vazifesi.

Gardrop *i.* Çamaşır ve elbise dolabı. Aynalı dolap.

Garet *i.* Çapul.

Garez *i. Bak:* Garaz.

Gargara *i.* Boğaz çalkama.

Garibe *i.* Tuhaf, acayip şey.

Garik *s.* Boğulmuş.

Garip *s.* Yabancı. Kimsesiz. Tuhaf.

Gariplik *i.* Garip oluş.

Garipsemek *f.* Kendini bir yerde yapayalnız görüp mahzun olmak.

Gark *i.* Suya batma, batırma. Bozma, boğulma. Bolca verme ve alma.

Garketmek *f.* Batırmak. Boğmak. Bolca vermek.

Garkolmak *f.* Batmak. Boğulmak. Bolca almak.

Garp *i.* Batı. Güneşin battığı taraf. Güneşin battığı taraftaki yerler.

Garplı *i.* Garp tarafı ahalisi.

Gars *i.* Ağaç dikme.

Garsetmek *f.* Ağaç dikmek.

Garson *i.* Cocuk. Lokanta veya gazinoda hizmetçi.

Gaseyan *i.* Kusma.

Gasıp veya **Gaasıp** *s.* Gaspeden.

Gasil *i.* Yıkama.

Gasp *i.* Zorla alma.

Gaspetmek *f.* Zorla almak, zaptetmek.

Gassal *i.* Ölü yıkayıcı.

Gaşiye *i.* Haşa, örtü.

Gaşy, Gaşiy *i.* Bayılma, kendinden geçme.

Gaşyetmek, Gaşyeylemek *f.* Bayıltmak, kendinden geçirmek.

Gaşyolmak *f.* Bayılmak, kendinden geçmek.

Gavail *i.* Gaileler.

Gavamız *i.* Bir ilmin ve bir meselenin ince ve gizli noktaları.

Gâvur *i.* Allahın birliğine inanmıyan adam, kâfir. Dinsiz. Hıristiyan.

Gâvurca *h.* Gâvura yakışır surette. *i.* Hıristiyan miletinin lisanı.

Gâvurluk *i.* Gâvur olma.

Gaybubet *i.* Mevcut olmayıp başka yerde olma.

Gayda *i.* Tulumlu bir düdük.

Gaye *i.* Amaç. Erek. Maksat, beklenen netice, meram.

Gayet *i.* Son, bitim, encam. Netice. *h.* Çok ziyade, son derecede: *okumıya gayet meraklıyım.*

Gayetle *h.* Son derecede: *bugün hava gayetle güzeldir.*

Gayp *i.* 1. Hazır olmayış. 2. Bilinmez şeyler.

Gayr *s. Bak:* Gayrı.

Gayrendiş *s.* Başkalarını düşünen.

Gayret *i.* Çalışma. — *e geçmek f.* Çalışmak, heveslenmek.

Gayretkeş *s.* Yardakçı.

Gayretkeşlik *i.* Yardakçılık.

Gayretlenmek *f.* Gayrete gelmek.

Gayretli *s.* Çalışkan.

Gayretsiz *s.* Gayretli olmıyan.

Gayretsizlik *i.* Gayreti olmama.

Gayrı, Kayrı *s.* Başka, diğer: *o gayrı iştir.* Her hangi bir sıfatın veya ismin evveline gelerek aksi mana verir; ancak kelimenin nihayetindeki *ı* harfi *i* şeklini alır: *gayrîilmî,* ilmî olmıyan; *gayrikabil,* kabil olmıyan; *gayrikâfi,* kâfi olmıyan; *gayrimahsus,* hissedilmiyen; *gayrimemnun,* memnun olmıyan; *gayrimümkün,* mümkün olmıyan; *gayrimüslim,* müslüman olmıyan; *gayrivaki,* vaki olmıyan v.s.

Gaytan, Kaytan *i.* Bükme iplik veya ipek.

Gayur, Gayyur *s.* Çalışkan.

Gayz *i.* Kin. Hınç.

Gaz *i.* Katı ve sulu olmayıp hava gibi hafif ve uçucu cisim. Madenkömüründen çıkarılan ve tenvirata yarıyan bir uçucu cisim.

Gaz *i.* Pek ince tül.

Gaza *i.* Harpte düşmana galip gelme.

Gazal *i.* Erkek geyik.

Gazanfer *i.* Aslan. *c.* Yiğit.

Gazap, Gazep *i.* Öfke.

Gazaplanmak, Gazeplenmek *f.* Öfkelenmek.

Gazaplı, Gazepli *s.* Öfkeli.

Gaze *i.* Kızıllık düzgünü.

Gazel *i.* Güzel. Aşka dair şiir. Ağacın üzerinde kuruyan yaprak.

Gazelhan *i.* Gazel okuyan hanende.

Gazeliyat *i.* Gazeller mecmuası.

Gazete *i.* Günün haberlerini yazan varaka. Ceride.

Gazeteci *i.* Gazete çıkaran veya gazeteye yazı yazan adam, muharrir. Gazete müvezzii.

Gazetecilik *i.* Gazeteci mesleği.

Gazışı *i.* (Fiz.) Lemean.

Gazışıl *s.* (Fiz.) Lemeanlı.

Gazi *s.* Gaza eden, düşmana karşı harbederek muzaffer olan. Harpte yaralanıp malûl kalan.

Gazî *s.* Gazlere ait.

Gazilik *i.* Gazi sıfat ve unvanı.

Gazino *i. Bak:* Kazino.

Gazlenmek *f.* Gaze bulanmak.

Gazometre *i.* (Kim.) Gazölçer. Havagazı deposu.

Gazölçer *i.* (Kim.) Gazometre.

Gazöz, Gazoz *i.* Limontozu ile şeker ve bâzı hamızlardan yapılan köpürücü bir şerbet.

Gazup *s.* Öfkeli.

Gazve *i. Bak:* Gaza.

Gebe *s.* Karnında çocuk bulunan (kadın veya hay-

van). Hâmile. — *kalmak f.* Gebe olmak.

Gebelik *i.* Gebe oluş.

Gebermek *f.* Ölmek. Mahvolmak.

Gebertmek *f.* Öldürmek.

Gebeş *i.* Demir tokmak. *s.* Biçimsiz, yobaz. (Eskiden) Pehlivan.

Gebre *i.* Çuldan yapılan tımar kesesi.

Gebreotugiller *i.* (Bot.) Kibiriye.

Gece *i.* Günün akşamdan sonra gelen karanlık kısmı.

Gecekuşu *i.* Yarasa denilen kanatlı küçük hayvan.

Gecelemek *f.* Geceyi geçirmek. Karanlık basmak.

Gecelik *s.* Geceye mahsus. *i.* Geceleri giyilen entari veya esvap.

Gecesefası *i.* Akşamları açan bir çiçek.

Geceyarısı *i.* Geceleyin saat on ikiye yakın ve sonraki zamanlar. Nısfılleyl.

Geceyatısı *i.* Gece yatmak üzere olan misafirlik.

Gecikme *i.* Gecikmek işi.

Gecikmek *f.* Geç kalmak. Teehhür etmek. Daha sonra yapmak.

Geç *z.* Zamanca geri olan, erkenin zıddı ,vakitsiz.

Geçe *h.* Geçtiği halde: *Saat dördü çeyrek geçe geldim.*

Geçegen *s.* Muvakkat.

Geçen *s.* Geçmiş veya geçmekte olan. Sabık. Sürümlü.

Geçenlerde *h.* Birkaç gün evvel: *Geçenlerde ona rastgeldimdi.*

Geçer *s.* Revaçta. Satılır, alınır, geçmekte olan. — *akçe i.* Şimdiki halde geçmekte olan para.

Geçerli *s.* Geçer olan, muteber.

Geçerlik *i.* Revaç.

Geçici *s.* Geçen, yerli olmıyan, muvakkat. Bulaşan, sarî.

Geçici olarak *h.* Muvakkaten.

Geçilmez *s.* Geçit vermiyen. Terkolunmaz.

Geçim *i.* Birlikte yaşayış, imtizaç. Revaç, sürüm. İdare, maişet.

Geçimsiz *s.* Kimse ile geçinemiyen, huysuz.

Geçindirmek *f.* Yiyeceğini temin etmek.

Geçinecek *i.* İrat, gelir.

Geçinim *i.* Geçinme vasıtası, medarı maişet.

Geçinme *i.* Geçinmek işi, geçim.

Geçinmek *f.* Geçinmesini temin etmek, yaşamak. İmtizaç etmek.

Geçirgenlik *i.* (Fiz.) Nüfuziyet.

Geçirilmek *f. Bak:* Geçirmek.

Geçirmek *f.* Takmak, komak. Bir yandan sokup öbür yandan çıkarmak. Durdurmak, sağıtmak. Sürmek.

Geçirtmek *f.* Geçmesini kolaylaştırmak.

Geçiş *i.* Mürur, geçme.

Geçiştirmek *f.* Savuşturmak, atlatmak.

Geçit *i.* Geçecek yer ve yol. Dağ yolu, boğaz. Irmağın geçilebilen yeri. Geçiş. Deniz yolu. — *resmi i.* Asker, mektep talebesi veya bir alayın bir zat veya heyet önünden geçmesi.

Geçkin *s.* Çok olgun, geçmiş.

Geçme *i.* Geçmek işi. *s.* Bir aletin sonradan geçirmek suretile ilâve olunan parçası.

Geçmek *f.* Öte tarafına gitmek. Yer değiştirmek, gitmek, taşınmak. Girmek, nüfuz etmek. Bitirmek. Bırakmak, terketmek. Sürümü olmak. Hastalık savmak. Akmak. Geride bırakmak. *Başa — f.* Baş tarafta yer tutmak. *Biribirine — f.* Karmakarışık olmak, kavga etmek. *Kendinden — f.* Bayılmak. *İleri — f.* İlerlemek. *Zihninden — f.* Hatırına gelmek.

Geçmelik *i.* Bir yerden geçmek için verilen para. Müruriye.

Geçmez *s.* Sürümsüz. Kalp. Savulması kabil olmıyan. Salgın olmıyan.

Geçmiş *i.* Şimdiki zamandan evvelki zaman, mazi. Macera. Ecdat. *s.* Evelce olmuş. Çok olgun.

Gedik *i.* Çentik. Yıkık yer, rahne. Düşük diş. Noksan, kusur, eksik. Esnafa yalnız başına san'atlerini yapmak için verilen ruhsat, patente. Bazı emlâkin vakfa ait vergisi.

Gedikli *s.* Gediği olan. *i.* Harbiye ve Bahriye mekteplerinde tahsil görmeyip kıt'alardan ve küçük zabit mektebinden yetişen zabit.

Gedilmek *f.* Oyulmak, çentilmek, gedik olmak. Kaşınmak.

Gedişmek *f.* Kaşınmak.

Gedmen *i.* Külünklü kazma.

Geğe, Geğeç *s.* Böcek sokması. Sokucu.

Geğeçarı *i.* Zehirli bir arı.

Geğeçkuşu *i.* Atmacanın bir cinsi.

Geğelemek *f.* (Böcek, veya hayvan) sokmak.

Geğirme *i.* Geğirmek işi.

Geğirmek *f.* Midede hâsıl olan gazı ağızdan çıkarmak.

Geğirti *i.* Ağızdan gaz çıkarma.

Geğrek *i.* Kaburganın alt tarafı.

Geğrekaltı *i.* Böğürün üstü.

Gelberi *i.* Soba ve ocaklardan ateşi çekmeğe mahsus alet.

Geldiri *i.* Celpname.

Gele *i.* Tavla oyununda pulu koymamak.

Gelecek *i.* İlerdeki, Öndeki zaman, istikbal, âti.

Gelecek *s.* Müstakbel.
Gelen *s.* (Fiz.) Varit.
Gelenek *i.* Anane.
Gelgit *i.* Meddücezir.
Gelin *i.* Yeni evlenmiş veya evlenmekte olan kız yahut kadın. Oğul karısı.
Gelince *h.* Geldikte, geldiği zaman. İmdi: *Bu işe gelince, ben anlamam.*
Gelincik *i.* Çayırlarda yetişen kızıl renkli çiçek. Sansar nev'inden küçük ve ince uzun bir hayvan.
Gelincikbalığı *i.* Eti lezzetli bir balık.
Gelincikgiller *i.* (Bot.) Haşhaşiye.
Gelincikilleti *i.* Vücudün muhtelif yerlerinde su toplanma hastalığı, istiska.
Gelinfeneri *i.* Bir ot.
Gelinlik *s.* Yetişmiş (kız). *i.* Gelin elbise ve eşyası.
Gelir *i.* Varidat. Bir mülkün getirdiği para, irat, akar.
Geliş *i.* Gelmek işi. Tarz, tavır, suret. Siyak, tevi.
Gelişigüzel *h.* Rasgele, olduğu gibi.
Gelişim *i.* İnkişaf.
Gelişmek *f.* Yetişmek, boy atmak. Semirmek. İnkişaf etmek.
Gelme *i.* Gelmek işi. Tevarüt.
Gelmek *f.* Başka bir yerden yakına veya bulunduğumuz yere yetişmek, gitmek mukabili. Geri dönmek. Girmek. Başlamak. Olmak. Dokunmak. Uymak, yakışmak. Bulunmak, görünmek. İrat olmak. Kabul etmek. *Bir araya — f.* Toplanmak. *Çıka — f.* Birdenbire gelmek. *Gidip — f.* Bir gidip bir gelmek. *İçeri — f.* Girmek. *İmana — f.* Hakikati teslim etmek. *İşe — f.* Uygun olmak. *Karşı — f.* Karşılamak. Dayatmak. *Uhdesinden — f.* Becermek. *Yola — f.* İtaat etmek.
Gem *i.* Atı idare için ağzına vurulan dizgine bağlı demir. — *vurmak f.* Hayvana gem takmak.
Gemi *i.* Deniz, göl veya nehirlerde eşya ve insan taşıyan ve kürek, yelken, buhar gibi kuvvetlerle yürüyen nakil vasıtası, sefine, vapur. *Harp — si i.* Harpte kullanılan toplarla mücehhez gemi.
Gemici *i.* Denizci. Gemi sahibi, gemi kaptanı, tayfa, bahriyeli.
Gemicilik *i.* Gemici mesleği.
Gemicinuru *i.* Gemi direklerinin ucundaki fener.
Gemiyatağı *i.* Liman, koy.
Gemrenmek *f.* Dişle oyulmak. Gıcırdatmak.
Gen *s.* Geniş, bol.
Genbilik *i.* Ansiklopedi.
Gencecik *s.* Pek genç.
Gencelmek *f.* Gençleşmek.
Genç *s.* Taze, yaşlı olmıyan, delikanlı. Yeni, körpe.
Gençleşmek *f.* Genç gibi olmak.
Gençlik *i.* Genç oluş.
Gene, Yine *h.* Tekrar, bir daha, yeniden: *Gene mi geldin?*
Gene *i.* Hayvanlara musallat olan bit nev'inden bir böcek.
Genel *s.* Umumî.
Genelge *i.* Tamim.
Genel Kâtip *i.* Umumî kâtip.
Genel Kurmay *i.* Erkânı Harbiyei Umumiye.
Genel Kurul *i.* Heyeti umumiye.
Genellemek *f.* Umumileştirmek.
Genel Sekreter *i.* Umumî kâtip.
Genel Uygunluk Bildirimi *i.* Umumî mutabakat beyannamesi.
Genetik *i.* (Bot.) Jenetik.
Geniş *s.* Dar olmıyan, bol. Enli. Kaygısız. Ferah.
Genişlemek *f.* Geniş olmak.
Genişlenmek *f. Bak:* Genişlemek.
Genişletmek *f.* Geniş yapmak.
Genişlik *i.* Bolluk. Enlilik. Rahatlık.
Geniz *i.* Burun deliğinin boğaza dayandığı yer.
Genleşme *i.* (Fiz.) İmbisat.
Genlik *i.* (Fiz.) Vüs'at.
Gensoru *i.* Milletvekilleri tarafından bir iş için meclis te yapılan soruşturma, istizah.
Geometri *i.* (Mat.) Hendese.
Gerçek *s.* Doğru.
Gerçek Kişiler *i.* Eşhası hakikiye.
Gerçekleme *i.* Tahkik.
Gerçeklenmek *f. Bak:* Gerçekleşmek.
Gerçekleşmek *f.* Gerçek olmak.
Gerçekleştirmek *f.* Gerçek kılmak.
Gerçeklik *i.* Doğruluk.
Gerçekten *h.* Hakikaten.
Gerçel *s.* Hakikî.
Gerçi, Eğerçi *h.* Her nekadar, ise de: *Gerçi bu iyi bir fikirdir.*
Gerçin *i.* Anket, tahkik.
Gerçinlemek *f.* Tahkik etmek.
Gerdan, Gerden *i.* Boynun ön tarafı.
Gerdanlık *i.* Kadınların gerdana taktıkları mücevher dizileri.
Gerdek *i.* Evlenme gecesi gelin ile güveyin kapandığı oda, zifaf odası.
Gerdel *i.* Ağaç kova.
Gerdirmek *f.* Gergin ettirmek.
Gereç *i.* Levazım, malzeme.
Gereği *h.* Lâzım olduğu kadar, kâfi derecede: *Çocuğu gereği gibi adam etti.*
Gereğince *h.* Mucibince.
Gerek *s.* Lâzım. Yarar. *i.*

Lüzum.

Gerekçe *i.* Esbabı mucibe lâyihası. (Mat.) Lâzime.

Gereklik *i.* Yararlık. (Mat.) Lüzum.

Gerekmek *f.* Lâzım olmak.

Geren *i.* Balçıklı toprak.

Gergedan *i.* Burnu üzerinde boynuzu bulunan vahşi hayvan.

Gergef *i.* Nakış işlenecek kumaşın gerilmesine mahsus alet.

Gergin *s.* Gerilmiş. Dargın.

Gerginlik *i.* Gergin oluş. Dargınlık.

Geri *i.* Art, arka, kıç. Son. Dönüş. Aşağı. — *almak f.* Verilen bir şeyi tekrar almak. Arkaya çekmek. — *dönmek f.* Arkaya doğru tekrar gelmek. — *çevirmek f.* Geriye döndürmek. — *durmak f.* Sakınmak. — *gelmek f.* Tekrar gelmek. — *gitmek f.* Gerilemek. — *kalmak f.* Arkada kalmak. Gecikmek. — *komak f.* Sonraya bırakmak. — *vermek f.* Alınan bir şeyi tekrar vermek.

Geridurmak *f.* Çekinmek, iba etmek.

Gerilemek *f.* Geride kalmak.

Gerili *s.* Gevşek olmıyan, gerilmiş.

Gerilik *i.* Geri oluş.

Gerilim *i.* (Fiz.) Tevettür, germe.

Gerilme *i.* Gerilmek işi.

Gerilmek *f.* Çekilip uzanmak. Gevşek olmak.

Gerinmek *f.* Kolları, gövdeyi uzatarak esnemek.

Gerisigeri, Gerisingeri *h.* Geri dönme.

Geriz *i.* Lâğım.

Germ *s.* Sıcak.

Germek *f.* Çekip uzatmak, gevşek bırakmak. *Göğüs — f.* Karşı komak.

Germen *i.* (Bio.) Hayvanlarda üreme organlarının topu.

Germi *i.* Sıcaklık. Çalışma.

Geştügüzar *i.* Gezip dolaşma.

Getiren *s.* (Bio.) Musil.

Getirilmek *f.* Yakına alınmak.

Getirmek *f.* Uzak yerden yakına almak, komak, sokmak. Uydurmak. *Vücuda — f.* Yaratmak.

Getirtilmek *f.* Yakına aldırılmak.

Getirtmek *f.* Yakına aldırtmak.

Getr, Getir *i.* Tozluk, kalçın.

Gevelemek *f.* Isırıp koparmağa çalışmak, Geviş getirmek, lâkırdıyı ağızda dolaştırmak.

Geven *i.* (Bio.) Şecerei ketire.

Geveze *s.* Çok söyliyen, boşboğaz.

Gevezelik *i.* Geveze oluş.

Gevher *i.* Cevher.

Gevirmek *f.* Sokmak, karıştırmak.

Geviş *i.* Deve, inek ve koyun gibi bazı hayvanların yedikleri şeyi tekrar ağıza getirip yeniden çiğnemeleri. — *getirmek f.* Geviş yaparak çiğnemek.

Gevrek *s.* Yumuşak olmayıp çabuk kırılır sert. *i.* Kuru çörek, peksimet.

Gevrekçi *i.* Gevrek yapan ve satan adam.

Gevremek *f.* Katılaşmak, gevrek olmak.

Gevretmek *f.* Katılaştırmak, kurutmak.

Gevşek *s.* Gergin veya sert olmıyan. Sölpük.

Gevşeklik *i.* Gevşek olmaklık.

Gevşeme *i.* (Bio.) İstirha.

Gevşemek *f.* Gevşek olmak.

Gevşetilmek *f.* Gevşek yapılmak.

Gevşetmek *f.* Gevşek yapmak.

Geyik *i.* Dallıbudaklı boynuzlu bir hayvan.

Gez *i.* Ölçü ipi. Tüfeğin ve tabancanın üzerindeki nişan noktası. *e.* Kez, defa, kere.

Gezdirmek *f.* Dolaştırmak, yürütmek. Seyrettirmek. Serpmek.

Gezeğen *i.* (Astr.) Seyyare.

Gezgin, Gezginci *s.* Çok gezmiş.

Gezi *i.* Bir arşın eninde ipek ve iplikten yapılan kumaş.

Gezici *s.* Gezen, seyyar.

Gezilmek *f.* Dolaşılmak, yürümek. Seyredilmek.

Gezinmek *f.* Dolaşmak, gezip vakit geçirmek.

Gezinti *i.* Gezinme. Gezilecek yer.

Gezlemek *f.* Ölçmek.

Gezme *i.* Gezmek işi.

Gezmek *f.* Dolaşmak, yürümek, seyretmek.

Gezmen *i.* Seyyah.

Gıcık *i.* Boğazda duyulan yakıcı kaşıntı.

Gıcıklamak *f.* Kaşındırmak.

Gıda *i.* Besin.

Gıdalı *s.* Gıdası olan.

Gıdasız *s.* Gıdası olmıyan.

Gıdık *i.* Gerdan altı, gabgab.

Gıdık *i.* Vücudün bazı yerlerine dokunulunca istemiyerek gülme.

Gıdıklama *i.* Gıdıklamak işi.

Gıdıklamak *f.* Gıdık hâsıl etmek.

Gıdıklanmak *f.* Gıdık hâsıl olmak.

Gılâf *i.* Kılıf, kın.

Gıllügiş *i.* Garaz, öç. Hile.

Gılzet *i.* Kabalık.

Gına *i.* Bıkkınlık. Zenginlik. Doyma. — *gelmek f.* Doymak, bıkmak.

Gına *i.* Şarkı söyleme.

Gıpta *i.* İmrenme.

Girah *i.* Fasulye nev'inden bir tane.

Girgir *i.* Gürültü.

Girıldamak *f.* Karın girıltı etmek, guruldamak.

Girıltı *i.* Barsakların içindeki gaz ve suyun hareketile karında hâsıl olan gürültü, gur gur yapma.

Girıv *i.* Bağırma.

Girize *i.* Dürtü, sevkıtabiî, canlı mahlûkların öğretme neticesi olmayıp kendiliğinden olan hareketleri.

Girizî *s.* Sevkıtabiîden hâsıl olan, dürtüden gelen.

Girla *h.* Çokluk anlatır.

Girlamak *f.* *Bak:* Girıldamak.

Girtlak *i.* Boğazımızdan başlayıp akciğerde nihayet bulan boru, teneffüs borusu. — *veremi* *i.* Verem hastalığının girtlakta olanı.

Gışa *i.* Örtü, zar.

Gıyaben, Gıyabi *h.* Gözönünde olmaksızın. Arkadan.

Gıyap *i.* Gözönünde bulunmama. Kaybolma, meydanda bulunmama.

Gıybet *i.* Çekiştirme. — *etmek* *f.* Çekiştirmek.

Gibi *s.* Benzeri anlatır: *Pamuk gibi, ay gibi.* Zamanca yakınlığı gösterir: *geldiği gibi, aldığı gibi.*

Gider *i.* Masraf. Gelir karşılığı.

Giderayak *h.* Son dakikada, gitmek üzere iken.

Giderenalan *i.* (Fiz.) Krezitif saha.

Gidermek *f.* Savuşturmak.

Gidi *i.* Pezevenk (eski). *n.* Çıkışmağı anlatır: *Seni gidi beni bilmez.*

Gidilmek *f.* Gitmek kabil olmak.

Gidiş *i.* Gitme. Tutam.

Gidişmek *f.* Biribirine gitmek. Kaşınmak.

Gidon *i.* Bisiklet dümeni.

Gil *e.* Aile ve san anlatır: *Ahmetgil.*

Girah *i.* Arşının on altıda biri.

Giran *s.* Ağır.

Giranbaha *s.* Kıymetli.

Giray *i.* Eski Kırım sultanlarına verilen isim.

Girdap *i.* İki akıntının karşılaşmasından suyun üzerinde hâsıl olan çevrinti. Tehlikeli yer. Çevrinti.

Girdibat *i.* Kasırga.

Girek *i.* Girilecek yer, methal.

Girgin *s.* Sokulgan.

Girginlik *i.* Girgin oluş.

Girift *s.* Biribirine geçmiş. Girişik.

Giriftar *s.* Tutulmuş, uğramış. — *olmak* *f.* Duçar olmak.

Girilmek *f.* Girmek mümkün olmak.

Girimlik *i.* Bir yere girme hakkı veren kâğıt. Duhuliye.

Girinti *i.* Bir şeyin içeriye girmiş yeri.

Girintili *s.* Girintisi olan. — *çıkıntılı* *s.* Çıkıntı ve girintisi çok.

Giriş *i.* Girmek işi. Başlama.

Girişim *i.* (Fiz.) Tedahül.

Girişmek *f.* Sokulmak. Bulaşmak. Başlamak.

Girive *i.* Çıkmaz, uçurum, dolaşık yol. Güçlük, çaresizlik.

Girizgâh *i.* Kaçacak yer.

Girme *i.* Girmek işi.

Girmek *f.* Sokulmak, içeri varmak. Karışmak, araya sıkışmak. *Araya* — *f.* Uzlaştırmak. *Biribirine* — *f.* Sevilmek. *Günaha* — *f.* Günah işlemek. *Zihne* — *f.* Anlaşılmak.

Giryan *s.* Ağlıyan.

Girye *i.* Ağlama.

Gişe *i.* Bilet, para, pul gibi şeyler alıp verilen pencere.

Gitgide, Gitgit *h.* Gittikçe: *Hastalık gitgide ilerliyor.*

Gitme *i.* Gitmek işi.

Gitmek *f.* Varmak. Uzaklaşmak. Kaçmak, ayrılmak. Kaybolmak. Sürmek, dayanmak. Geçmek. Savuşmak. Bitmek. Yürümek. Görülmek. *Aralığa* — *f.* Kaybolmak. *Elden* — *f.* Fırsat kaçırmak. *Geri* — *f.* Dönmek. *İleri* — *f.* İlerlemek. *Yola* — *f.* Seyahate çıkmak.

Giydirmek *f.* Giymek işini yaptırmak.

Giyecek *i.* Giyilecek şey.

Giyim *i.* Giyilecek şey.

Giyimli *s.* Elbiseli.

Giyinmek *f.* Üstüne elbisesini geçirmek.

Giymek *f.* Vücuduna örtünecek bir şey geçirmek. Alınmak.

Giyotin *i.* Fransada ölüm mahkûmlarının başlarını kesmekte kullanılan alet.

Gizem *i.* (Fel.) Aklın erişemiyeceği şey, sır.

Gizlemek *f.* Belli olmıyacak hale koymak, saklamak.

Gizlenmek *f.* Saklanmak.

Gizli *s.* Saklı, belli olmıyan.

Gizlice *h.* Gizli olarak.

Gizli oy *i.* Kapalı oy, reyi hafi.

Gliserin *i.* Hekimlikte kullanılan yumuşatıcı su.

Glükoz *i.* Şeker maddesi.

Glüten *i.* Nişasta maddesi.

Gocuk *i.* Kalın kürklü palto.

Gol *i.* Futbolda topu kaleye sokma.

Gomalaka *i.* Mühür mumu yapmağa yarar bir cins zamk.

Gomalâstik *i.* Kurşun kalemi izlerini silmeğe yarıyan kavuçuk parçası. Muşamba v.s. yapmağa yarıyan bir nevi zamk.

Gomba *i.* Hasır halat.

Gonce, Konca *i.* Açılmamış çiçek.

Gondol *i.* Venedik sandalı.

Gong *i.* Radyoda, işaret çanı. Çinlilerin değnekle çalınan tefi.

Goril *i.* Bir cins maymun.

Göbek *i.* Ana rahminde iken çocuğun karnına dış taraftan bağlı olan barsağın doğduktan sonra kesilen yeri. Bazı sebze ve meyvaların ortası. *c.* Orta. Batın, zürriyet. — *atmak f.* Göbeği hoplatarak oynamak.

Göbeklenmek *f.* Fazla şişmanlıktan karın dışarı fırlamak. Salata, marul gibi şeyler göbek bağlamak.

Göbekli *s.* Göbeği olan.

Göbektaşı *i.* Hamamların ortasında yuvarlak set.

Göç *i.* Taşınma.

Göçebe *s.* Hiçbir yeri olmıyan, bir yerden bir yere konan (adam veya kavm).

Göçer *s.* Göçen, dolaşıcı.

Göçetmek *f.* Göçmek.

Göçken *i.* Tavşan yavrusu. Kır sansarı.

Göçmek *i.* Taşınmak. Başka yere konmak. Ölmek. Batmak, çökmek.

Göçmen *i.* Muhacir.

Göçmenlik *i.* Muhacirlik.

Göçürmek *i.* Taşıtmak. Batırmak. Yutmak.

Göğümtül *s.* Mavimsi.

Göğüs *i.* Vücudün gerdanla bel arasındaki kısmı. — *geçirmek f.* İç çekmek. — *germek.* — *vermek f.* Karşı durmak.

Göğüsçukuru *i.* Göğsün mideye yakın olan çukur yeri.

Göğüslemek *f.* Göğsü dayamak. Karşılamak.

Göğüslük *i.* Elbisenin kirlenmemesi için boyundan asılıp giyilen önlük.

Göğüssel *s.* (Bio.) Sadrî.

Göğüstahtası *i.* Göğsün yukarı kısmı.

Gök *s.* Mavi.

Gök *i.* Yeryüzünün ve bütün yıldızların bulunduğu boşluk, sema.

Gökcismi *i.* (Ast.) Cirmi semavî.

Gökçe *s.* Gökle ilgili, semavî. Mavimsi.

Gökçek *s.* Güzel.

Gökçen *s.* Lâtif, güzel.

Gökgürleme, Gökgürlemesi *i.* Gökgürültüsü.

Gökgürlemek *f.* Bulutların çarpışmasından gürültü hâsıl olmak.

Gökgürültüsü *i.* Bulutların çarpışmasından hâsıl olan gürültü.

Gökkandil *s.* Zilzurna sarhoş.

Gökkır *s.* Külrengi.

Gökkubbe *i.* Gök. Asüman.

Göklük *i.* Mavilik.

Gökremek, Göğermek *f.* Gök rengini almak. Morarmak. Tazelenmek.

Göksel *s.* (Ast.) Semavî.

Göktaşı *i.* (Ast.) Haceri semavî.

Gökyüzü *i.* Gök.

Göl *i.* Büyük durgun su.

Gölayağı *i.* Göl suyunun fazlasını denize veya bir ırmağa akıtan çay.

Gölbaşı *i.* Göl suyunun çıktığı yer.

Göle, Gölek *i.* Sulak yerlerde hâsıl olan tatarcık gibi ufak sivrisinek.

Gölek *i.* Gölün dalgalanması.

Gölge *i.* Bir cismin ışık karşısında yere düşen sureti. Resimde gölgeyi tasvir eden açık siyah boya. *c.* Birini taklit eden, daima arkasından giden. Koruma. Himaye, saye.

Gölgealtı *i.* Gölgelik yer.

Gölgelendirmek *f.* Gölge etmek, gölge şekli yapmak.

Gölgelenmek *f.* Gölge altına girmek.

Gölgeli *s.* Gölgesi olan.

Gölgelik *i.* Gölge altı.

Gölotu *i.* Sarı nilüfer.

Gömdürmek *f.* Gömmesini mucip olmak.

Gömgök *s.* Koyu mavi.

Gömlek *i.* Tenin yukarı kısmını örten beyaz çamaşır. Zar, örtü. Yeleğin altına giyilen ve boyun hizasına yaka takılan beyaz veya renkli çamaşır. *Kolalı* — *i.* Frenk gömleğinin kolalanmış nev'i.

Gömlekçi *i.* Kolalı gömlek yapan ve satan adam.

Gömleklik *s.* Gömlek yapmıya yarar kumaş.

Gömlekliler *i.* (Zoo.) Kamisiye.

Gömleksarması *i.* Kuzu ciğerinin gömleğine pirinç doldurarak yapılan yemek, sarma.

Gömme *i.* Gömmek işi. *s.* Gömülmüş.

Gömmek *f.* Ölüyü mezara koyup örtmek, defnetmek. Toprağın veya diğer bir şeyin içine sokmak, gizlemek.

Gömü *i.* Define, gencine.

Gömük *s.* Metfun.

Gömülmek *f.* Toprağın veya diğer bir şeyin altında kalmak, örtülmek. Derinleşmek, batmak. Defnedilmek.

Gömülü *s.* Defnedilmiş, gömülmüş. Gizli, saklı (define).

Gön *i.* İşlenmiş deri. Meşin.

Gönan *i.* Durgun su.

Gönder *i.* Uzun sopa. Geminin başına, kıçına dikilen sancak direği.

Gönderi *i.* Havale.

Gönderilmek *f.* Yollanmak.

Gönderiş *i.* Gönderme.

Gönderişme *i.* Karşılıklı gönderme, müraselât.

Gönderme *i.* Yollama, salma.

Göndermek *f.* Yollamak, salmak.

Göndertmek *f.* Yollatmak.

Gönelmek *f.* Mesut olmak.

Gönendirmek *f.* İyileştirmek, mesut etmek.

Gönenmek *f.* İyi ve mesut olmak.

Gönül *i.* Yürek, kalb, dil. İstek, arzu, heves, niyet. Duygu. Aşk, sevda. Rıza, muvafakat. Yiğitlik. Kibir, gurur. Ahlâk, tabiat. Hatır. —*açıklığı* — *i.* Neşe, sevinç. —*açılmak* *f.* Ferahlanmak. — *açmak* *f.* Ferahlatmak. — *almak* *f.* Meftun etmek. Gönlünü yapmak. — *çekmek* *f.* İstemek. — *darlığı* *i.* Cansıkıntısı. — *hoşluğu* *i.* Hoşnutluk. — *rızası* *i.* Muvafakat. — *vermek* *f.* Âşık olmak. — *yapmak* *f.* Kandırmak, memnun etmek.

Gönüldeş *s.* Gönülleri bir olan, yekdil.

Gönüllü *s.* Kendi arzusu ile iş gören. Kibirli. Mecbur olmadığı halde asker yazılan, fedaî.

Gönülsüz *s.* Kibirsiz. *h.* İsteksiz.

Gönülsüzlük *i.* Gönülsüz oluş.

Gönye *i.* (Mat.) Açı ölçüsü, köşe, zaviye ölçen âlet.

Gördürmek *f.* Göstermek. Yaptırmak.

Göre *e.* Nazaran, kalırsa, bakılırsa, itibarile, mucibince: *Bana göre hava hoş.*

Göre *i.* Manzara.

Görek *i.* Gösteriş. Manzara.

Göreli *s.* Bağıntılı, izafî.

Görenek *i.* Âdet, başkalarında görülüp yapılan şeyler.

Göresimek *f.* Göreceği gelmek, müştak olmak.

Göret *i.* Ziyaret.

Görev *i.* Yapılan iş, vazife (Fonction).

Görevdeşlik *i.* İş ortaklığı.

Görevlendirmek *f.* Birine bir görev vermek, tavzif etmek.

Görevlenmek *f.* Üstüne bir görev almak.

Görevli *s.* Görevi olan, vazifedar.

Görgü *i.* Tecrübe.

Görgülü *s.* Görgüsü olan.

Görgüsüz *s.* Toy, görgüsü olmıyan.

Görgüsüzlük *i.* Toyluk.

Görkem *i.* Haşmet, tantana.

Görkemli *s.* İhtişamlı, debdebeli.

Görme *i.* Görmek işi. *s.* Gören, görmüş.

Görmece *s.* Görmek şartile.

Görmek *f.* Göz vasıtasile bir şeyi tanımak. Anlamak. Bulmak, muhakeme etmek. Okumak. Rasgelmek. Ziyaret etmek. Yapmak. Uğramak. Denemek. Gezmek. Almak, öğrenmek. Hazırlamak. Geçirmek. *Âdet* — *f.* Kadın aybaşı olmak. *Çok* — *f.* Çoğumsamak. *Hoş* — *f.* Müsamaha etmek. *İş* — *f.* Çalışmak. *Rüya* — *f.* Uykuda rüya âleminde yaşamak.

Görmemezlik *i.* Aldırmama. Müsamaha.

Görmen *i.* Müşahit.

Görmez *s.* Görmiyen, kör.

Görsel *s.* (Bio.) Basarî.

Görü *i.* Bakış, nazar, nezaret.

Görücü *s.* Gelinlik kız arayıp bulmağa giden (kadın.) Gören, bakan.

Görücülük *i.* Görücü sıfatı.

Görülme *i.* Görülmek işi.

Görülmek *f.* Gözle tanımak. Tesviye olunmak, halledilmek.

Görüm *i.* Görüş. (Bio) Basıra.

Görümce *i.* Kocanın kızkardeşi.

Görümlük *i.* Yüzgörümü.

Görümsü *i.* Hayalet, tayf.

Görünen *s.* (Ast.) Zahirî.

Görüngü *i.* Tezahür.

Görünme *i.* Görünmek işi.

Görünmek *f.* Gözle görülebilir halde olmak. Benzemek, zannolunmak. Gözükmek, çıkmak, meydanda olmak.

Görünmez *s.* Görünmeyen. Na mer'i.

Görüntü *i.* (Fiz.) Hayal.

Görüniş *i.* Görünme. Görünen şekil ve suret. Gösteriş.

Görüş *i.* Görme. Noktai nazar.

Görüşme *i.* Görüşmek işi. Müzakere.

Görüşmek *i.* Biribirini görmek, buluşmak. Konuşmak. Söylemek. Tanışmak.

Görüştürmek *f.* Görüşmelerini temin etmek.

Görüşülmek *f.* Bir yere gelinmek, konuşulmak.

Gösterge *i.* (Fiz. Kim.) Müş'ir.

Gösteri *i.* Tezahür, nümayiş.

Gösterilmek *f.* Görülecek bir hale konmak.

Gösteriş *i.* Göstermek işi. Görünüş. Yalandan kendisini satma. Yakışıklık.

Gösterişli *s.* Gösterişi olan. Yakışıklı.

Gösterişsiz *s.* Gösterişi olmıyan.

Gösterişsizlik *i.* Gösterişsiz oluş.

Göstermek *i.* Gördürmek. Öğretmek, anlatmak. Çıkarmak. İspat etmek. Karşısında tutmak, meydana koymak.

Göstermelik *i.* Örnek, nümune.

Göstertmek *f.* Göstermesini mucip olmak.

Göt *i.* Vücudün lüzumsuz ve pis posasının dışarıya atıldığı delik, kıç. Dip. Arka.

Götlük *i.* Eyer ve palanın arkasına kaplanan meşin.

Götün *h.* Arkaya doğru manasına kullanılır ve tekrarlanarak söylenir: *Götün götün yürüme.*

Götüren *i.* (Bio.) Mürsil.

Götürme *i.* Götürmek işi.

Götürmek *f.* Yakından uzağa almak. Kaldırmak. Almak. Dayanmak.

Götürtmek *f.* Götürmesini temin etmek.

Götürü *s.* Toptan, ölçülüp tartılmadan.

Götürülmek *f.* Yakından uzağa alınmak. Kaldırılmak, dayanılmak.

Gövde *i.* Vücut, beden, ceset, cüsse. Vücudün göğüs ve omuzlardan ibaret kısmı. Ağacın dallardan maada olan kısmı, kütük. (Bio.) Cezi.

Gövdeli *s.* Gövdesi olan. İri.

Göysa *i.* Göksu, mavi su.

Göya, Güya *h.* Sanki, sözde.

Göydergi *i.* Çok yanar ve kaşınır bir çıban.

Göymek *f.* Yakmak.

Göynük *i.* Ufak torba.

Göyük *i.* Yanmış şey. Kaynıyan suyun köpüğü. *c.* Yanık. Keder. Sıtma.

Göyünmek *f.* Yanmak.

Göz *i.* Canlı mahlûkların görme uzvu. Görme. Kaynak, memba. Delik, çukur. Çekmece, oda. Bölük, kısım. Terazi kefesi. Köprü kemeri. Kıymet, itibar. Sevgi. — — *h.* Delik delik. — *değmek f.* Nazar değmek. — *dikmek f.* Gözleri açarak bakmak. Haset etmek. — *doymak f.* Kanmak. — *gezdirmek f.* Aramak. — *kalmak f.* İmrenmek. — *kararmak f.* Başdönmek. Kudurmak. — *kesmek, kestirmek f.* Cesaret etmek. — *ü korkmak f.* Yılmak. — *kulak olmak f.* Dinlemek, dikkat etmek.

Gözaçıklığı *i.* Uyanıklık, kurnazlık.

Gözağrısı *i.* Gözde hâsıl olan hastalık. *İlk* — *s.* İlk yavuklu.

Gözakı *i.* Gözün beyaz kısmı.

Gözalıcı *s.* Göze çarpan, gözü cezbeden. Gözü kamaştıran.

Gözbağı *i.* Afsun. Büyü.

Gözbağıcı *s.* Afsuncu.

Gözbebeği *i.* Gözün asıl gören ortasındaki siyah, çakır, mavi, elâ, yeşil renkteki yuvarlak kısmı. *c.* Çok sevilen insan.

Gözboncuğu *i.* Nazara karşı takılan mavi boncuk.

Gözcü *i.* Nöbetçi. Bekçi.

Gözcülük *i.* Bekçilik, nöbetçilik.

Gözdağı *i.* Göztaşı. Korkutma.

Gözde *s.* Sevgili.

Gözdikeği *i.* Göz dikilen şey, matmahı nazar.

Gözdoktoru *i.* Göz hastalıklarından anlıyan ve göze bakan doktor, göz hekimi.

Gözeme *i.* Gözemek işi.

Gözemek *f.* Nakışı ipekle örtmek, iki kat yapmak.

Gözen *i.* Alaca geyik. *s.* Cazibeli.

Gözenek *i.* (Bio.) Mesane.

Gözenmek *f.* Nakış üstünde ipekle bir kat daha geçirilmek.

Gözer *i.* Harman kalburu.

Gözetilmek *f.* Bakılmak. Korunmak. Beslenmek. Beklenmek. Tutulmak, sayılmak.

Gözetim *i.* Gözetme işi.

Gözetin *i.* Nezaret.

Gözetlemek *f. Bak:* Gözetmek.

Gözetme *i.* Gözetmek işi.

Gözetmek *f.* Korumak. Bakınmak. Beslemek. Beklemek. Tutmak, saklamak. Dikkat etmek. İşaret etmek.

Gözettirmek *f.* Korutmak.

Gözevi *i.* Göz çukuru.

Gözgöre *h.* Meydanda.

Gözgü *i.* Ayna. Dürbün.

Gözhapsi *i.* Gözönünden ayrılmama.

Gözhekimi *i.* Göz doktoru.

Gözkapağı *i.* Biri yukarıdan, öteki aşağıdan kapanarak gözü örten perdeler.

Gözkararı *i.* Tahmin.

Gözkarası *i.* Gözbebeği.

Gözkıpma *i.* Gözkırpmak işi.

Gözkırpmak *f.* Gözkapaklarını yarı kapamak. Gözkapaklarını açıp kapıyarak işaret etmek.

Gözkuyruğu *i.* Gözün kulak tarafındaki ucu.

Gözleme *i.* Gözlemek işi. Hamurdan yapılan bir börek.

Gözlemek *f.* Beklemek, tarassut etmek.

Gözlemen *i.* Râsıt.

Gözlemevi *i.* Rasathane.

Gözlü *s.* Gözü olan. Bölüklü. Delikleri olan.

Gözlük *i.* Uzak veya yakından iyi görmek ve gözleri toz, ziya v.s. den korumak için takılan camlı alet.

Gözlükçü *i.* Gözlük yapan ve satan adam.

Gözlüklü *s.* Gözlük takan.

Göznuru *i.* Görme. Gözle yapılan ve gözleri yoran iş. Çok sevgili. — *dökmek f.* Gözle emek sarfetmek.

Gözönü, Gözönünde *h.* Gözden kaçmıyacak yerde, meydanda.

Gözpınarı *i.* Gözün burun tarafındaki ucu.

Gözsüz *s.* Gözü olmıyan, kör.

Gözsüzlük *i.* Göz yokluğu.

Göztaşı *i.* Zaç.

Gözüaçık *s.* Uyanık. Kurnaz. İşini bilir.

Gözüardında *s.* Ardında bir düşündüğü olan, birini veya bir şeyi merak eden. Umduğunu görmeden ölen.

Gözükapalı *s.* Tecrübesiz.

Gözükara *s.* Pervasız. Hain.

Gözükmek *f.* Görünmek. Kendini göstermek.

Gözüpek *s.* Yiğit.

Gözütok *s.* Kanaatkâr.

Gözyaşı *i.* Ağlarken yahut çok sevinince veya nezle olunca gözden dökülen su.

Grado, Girado *i.* Derece.

Grafik *i.* Bir şeyi çizgi veya resim ile anlatma.

Grafit *i.* Kurşunkalemi yapmakta kullanılan bir kömür.

Gram *i.* Kilonun binde biri.

Gramofon *i.* Plâklar vasıtasile sesi tekrar eden âlet, fonograf.

Grandi *i.* Geminin orta direği.

Granit *i.* Yol ve yapıda kullanılan sert taş.

Granülit *i.* (Jeo.) Bir çeşit taş.

Grekoromen *s.* Eski Yunan ve Romalılara ait.

Grena *i.* (Jeo.) Bir çeşit taş.

Grev *i.* İşçilerin işlerini hep birden bırakması.

Grevci *s.* Grev yapan.

Grizu *i.* (Kim.) Maden kuyularından çıkan gaz.

Grup *i.* Zümre, takım. Toplanma.

Guano *i.* (Jeo.) Martı gübresi.

Gudde *i.* Bez, yumru.

Gudruf *i.* Kıkırdak.

Gudrufî *s.* Kıkırdaklı olan veya ona benziyen.

Gudubet *s.* Çirkin.

Gufran *i.* Allahın affı.

Guguk *i.* Mayıs ayında bu sesi tekrar ederek öten güvercin büyüklüğünde bir kuş.

Guguklu Saat *i.* Guguk sesini çıkaran duvar saati.

Gul *i.* Gulyabani.

Gulâm *i.* Oğlan. Köle.

Gulfe *i.* Sünnet derisi.

Gulgule *i.* Gurultu.

Gûna *h.* Çeşit.

Gûnagûn *h.* Çeşit çeşit.

Gunne *i.* Burundan çıkan ses.

Gurama *i.* Alacaklılar.

Gurbet *i.* Gariplik. Yabancılık, vatan dışı.

Gureba *i.* Garipler, kimsesizler.

Gurk *s.* Kuluçka olup kabarmış ve kızarmış (tavuk ve hindi).

Gurklamak *f.* Gurk olmak.

Gurlamak, Guruldamak *f.* Karın ve barsaklar gurultu etmek.

Gurre *i.* Yeni başlıyan ay.

Gurub *i. Bak:* Gurup.

Gurultu *i.* Barsaklardaki gaz ve suyun hareketile karından ses gelme.

Gurup *i.* Batma, görünmez olma, güneş batma.

Gurup *i. Bak:* Grup.

Gurur *i.* Güvenme, kurulma, kibir.

Gururlanmak *f.* Öğünmek, gurura kapılmak.

Gururlu *s.* Kibirli, mağrur.

Gussa *i.* Tasa.

Gusül *i.* Loğusalıktan, âdet gördükten, cünüplükten, sonra yıkanma.

Gusülhane *i.* Gusledilecek, yıkanılacak yer.

Gûya *h. Bak:* Göya.

Gübre *i.* Tarla ve araziye atılan hayvan pisliği, eski fışkı.

Gübrelemek *f.* Gübre atmak.

Gübrelenmek *f.* Gübre atılmak.

Gübreli *s.* Gübrelenmiş.

Güc veya **Güç** *i.* Kuvvet. (Fiz.) Takat.

Güce *i.* Kaynatılmamış bulgur.

Gücem *i.* Zaruret.

Gücendirmek *f.* Darıltmak, hatır kırmak.

Gücenik *s.* Dargın.

Güceniklik *i.* Dargınlık.

Gücenme *i.* Gücenmek işi.

Gücenmek *f.* Darılmak, hatırı kırılmak.

Güclü *s.* Zorlu, kuvvetli. — *kuvvetli s.* Kuvveti yerinde.

Gücsüz *s.* Kuvvetsiz.

Gücü *i.* Karakış.

Güçük *s.* Kuvvetsiz, zayıf.

Gücümsemek *f.* Güç görmek. Müşkûlât çıkarmak.

Güç *s.* Zor, çetin — *belâ h.* Güç halle. *İş — i.* Meşguliyet. *Güce gitmek f.* Ağır gelmek, gücenmek.

Güçbelâ *h.* Zorlukla, uğraşarak.

Güçlendirmek, Güçleştirmek *f.* Zorlaştırmak.

Güçlenmek, Güçleşmek *f.* Zorlaşmak.

Güçlük *i.* Zorluk.

Güçsümek *f.* Zorluk çıkarmak.

Güçsüz *s.* Kuvvetsiz. *İşsiz — s.* Meşguliyetsiz.

Güçüne *z.* Güçle, zorla.

Güden *i.* Körbarsak.

Güderi *i.* Terbiye olunmuş ince ve yumuşak deri.

Güdük *s.* Kuyruksuz. Tüysüz. Sakat, eksik.

Güfte *i.* Bestelenen manzume. Şarkı sözü.

Güftügû *i.* Dedikodu.

Güğeri *i.* Yeşil sebze veya meyva.

Güğüm, Güüm *i.* Bakırdan uzun kulplu su kabı.

Güher *i. Bak:* Gevher.

Güherçile *i.* Barut yapmağa yarıyan külçe halinde bir madde.

Gül *i.* Çok güzel kokulu kırmızı, pembe, beyaz, sarı v.s. renkteki çiçeğinden yağ çıkarılan ve şurup, reçel yapılan dikenli küçük bir nebat.

Gülağacı *i.* Gül veren dikenli küçük ağaç.

Gülâp *i.* Gülsuyu.

Gülbank *i.* Bir ağızdan ve makamla söylenen dua.

Gülbeşeker *i.* Gül reçeli ve tatlısı.

Gülcük *i.* Küçük gül. Rozet.

Güldürmek *f.* Gülmesini mucip olmak.

Güldürücü *s.* Güldüren.

Güleç *s.* Mütebessim.

Gülen, Güler *s.* Neşeli.

Güleryüz *i.* Sevinç. — *göstermek f.* İltifat etmek.

Güleryüzlü *s.* Sevimli.

Güleş, Güreş *i.* Pehlivanlık,

musaraa, birini yenmek için uğraşma.

Güleşçi, Güreşçi *i.* Güreş eden, pehlivan.

Güleşilmek, Güreşilmek *f.* Güreş edilmek.

Güleşme, Güreşme *i.* Güreş etme.

Güleşmek, Güreşmek *f.* Güreş etmek, biribirini yere vurmağa çalışmak.

Güleştirmek, Güreştirmek *f.* Güreş ettirmek.

Gülgibi *h.* Tertemiz.

Gülgiller *i.* (Bot.) Verdiyeler.

Gülistan *i. Bak:* Gülüstan.

Gülkurusu *i.* Reçel yapmak için kurutulan gül çiçeğinin yaprağı. Bir rengin adı.

Güllâbi *i.* Tımarhanede delilere bakan adam.

Güllâç *i.* Nişastadan yapılan ince yufka.

Gülle *i.* Top mermisi.

Gülleci *i.* Gülle kaldıran jimnastikçi.

Güllü *s.* Gülü olan.

Güllük *i.* Gül bahçesi.

Gülme *i.* Gülmek işi.

Gülmek *f.* Ağız ve dudakların bir hareketi ve çehredeki değişiklikle hoşa gittiğini, keyiflendiğini anlatmak. Sevinmek. Alay etmek.

Gülmez *s.* Çatık çehre.

Gülrengi *s.* Gülün renginde, hafif kırmızı.

Gülsuyu *i.* Gülden çıkarılan iyi kokulu su, gülâp.

Gülümsemek *f.* Güler gibi yapmak.

Gülünç *s.* Gülünecek şey, maskara.

Gülünçlü *s.* Eğlenceli.

Gülünmek *f.* Gülme hareketi yapmak. Alay edilmek.

Gülüstan *i.* Güllük.

Gülüş *i.* Gülme, hande.

Gülüşmek *f.* Birlikte gülmek.

Gülyağı *i.* Gülden çıkarılan kokulu yağ.

Gülzar *i.* Güllük.

Güm *i.* Kemiklerin arasına batkın et. Ağıl. Boğuk ses. — — *h.* Boğuk ve gürültülü bir sesi taklit için kullanılır: *güm güm top atılıyor.*

Güman *i.* İşgil, şüphe.

Gümbürdemek *f.* Gürlemek.

Gümbürtü *i.* Çok gürültülü, boğuk ses.

Gümbürtülü *s.* Gümbürtüsü olan.

Gümeç *i.* Arı peteği.

Gümlemek *f.* Güm güm ses çıkarmak.

Gümrük *i.* Bir memlekete giren ve memleketten çıkan eşyadan hudutta veya iskelede alınan vergi. Bu vergiyi alan daire. Rüsumat.

Gümrükçü *i.* Gümrük memuru, gümrükte çalışan adam. Gümrük komusyoncusu.

Gümürdemek *f.* Böğürmek.

Gümüren *i.* Yaban soğanı.

Gümürtü *i.* Böğürtü.

Gümüş *i.* Beyaz renkte kıymetli maden, sim. *s.* Gümüşten yapılmış. Gümüş gibi beyaz olan.

Gümüşbalığı *i.* Küçük ve eti tatlı bir balık.

Gümüşgöz *s.* Paracanlısı.

Gümüşlemek *f.* Gümüşle kaplamak veya süslemek.

Gümüşletmek *f.* Gümüşle kaplatmak.

Gümüşlü *s.* Gümüşü olan.

Gümüşselvi *i.* Ayın suya aksetmesinden hâsıl olan beyaz yol.

Gün *i.* Yeryuvarlağının kendi mihveri üzerinde bir kere dönmesinden ibaret geceyarısından başlayıp ertesi günün gece yarısına kadar süren 24 saatlik zaman. Vakit, zaman. Hal. — *den* — *e h.* Gittikçe: *günden güne iyiyim.*

Günah *i.* Ahretçe cezayı icap ettiren hareket. Kabahat. Yazık, ayıp. — *a girmek,— işlemek f.* Günah bir iş yapmak.

Günahkâr *s.* Günah işliyen. Fahişe.

Günahkârlık *i.* Günahkâr oluş.

Günahlı *s.* Günahkâr.

Günahsız *s.* Günahı olmıyan.

Günahsızlık *i.* Günahsız oluş.

Günaşırı *h.* Her iki günde bir.

Günaydın *n.* Sabahı şerifler hayır olsun! Tünaydın karşılığı.

Günbalığı *i.* Eti lezzetli bir balık.

Günbatısı *i.* Gurup. Garp. Batı. Kuzeybatı rüzgârı.

Günberi *i.* (Ast.) Haziz (güneşe göre). Günöte karşılığı.

Gündelik *i.* İşçilerin bir günlük iş için aldıkları ücret, yevmiye. *s.* Hergünlük.

Gündelikçi *i.* Gündelikle çalışan adam.

Gündem, *i.* Ruzname.

Gündoğrusu *i. Bak:* Gündoğuşu.

Gündoğuşu *i.* Güneşin doğduğu taraf. Doğu. Güneydoğu rüzgârı.

Gündönümü *i.* Dört mevsimin başları.

Gündüz *i.* Günün aydınlık kısmı.

Gündüzlük *s.* Gündüze mahsus.

Gündüzsafası *i.* Bir çiçek.

Gündüzün *h.* Gündüz vakti.

Günedoğrulum *i.* (Bot.) Nebatların gün ışığına teveccüh etmeleri.

Güneş *i.* Yeryuvarlağı ile diğer seyyarelerin tabi oldukları yıldız, gün, şems. Çok parlak şey.

Güneş çarpması *i.* Teşemmüs.

Güneş günü *i.* (Ast.) Yevmi şemsî.

Güneşlenmek *f.* Güneşin karşısında oturup ısınmak.
Güneşletmek *f.* Güneşe göstermek.
Güneşli *s.* Güneş alan, şemsâbat.
Güneşlik *i.* Siperi şems.
Güney *i.* (Ast.) Cenup. Dağların güneşe bakan kısmı.
Güneysel *s.* (Ast.) Cenubi.
Güngörmez *s.* Güneş almaz.
Güngörmüş *s.* İyi zamanlar geçirmiş.
Günlemek *f.* Günü geçirmek.
Günlük *i.* Kokusu için yakılan bir madde.
Günlük *s.* Güne mahsus. (Ast.) Yevmî.
Günmerkezli *s.* (Ast.) Helyosantrik.
Günöte *i.* (Ast.) Evç (güneşe göre). (Günberi) karşılığı.
Günsüler *i.* (Zoo.)Şemsiye. Güneş hayvanları.
Gün tutulması *i.* (Ast.) Küsuf.
Gün-tün eşitliği (Ast.) Ekinoks. İtidal.
Günü *i.* Kıskançlık, haset.
Günübirlik *h.* Bir gün içinde.
Günücü *s.* Kıskanç.
Günügününe *h.* Aynı günde. Söz verilen günde.
Günülemek *f.* Kıskanmak.
Günye *i. Bak:* Gönye.
Güpegündüz *h.* Gün ortasında.
Gür *s.* Bol, çok. Açık, yüksek, kuvvetli. — — *h.* Bol bir şeyin akmasını yahut yıkılıp düşmesini anlatır. *i.* Gürültü.
Gürbüz *s.* Dinç, sağlam.
Gürbüzlük *i.* Gürbüz oluş.
Gürcistan *i.* Kafkasyada Gürcülerin oturduğu bir memleket.
Gürcü *s.* Gürcistan ahalisinden olan.
Güreş *i. Bak:* Güleş.
Güreşçi *i. Bak:* Güleşçi.
Güreşilmek *f. Bak:* Güleşilmek.
Güreşmek *f. Bak:* Güleşmek.
Güreştirmek *f. Bak:* Güleştirmek.
Gürgen *i.* Cilâ tutan ve kayın ağacına benziyen bir ağaç.
Gürgengiller *i.* (Bot.) Betuliye.
Gürleme *i.* Büyük ses çıkaran gürültü, gürlemek işi.
Gürlemek *f.* Gürültülü ses çıkarmak. Ölmek.
Gürlük *i.* Bolluk, feyz.
Güruh *i.* Takım. Aşağı cemaat.
Gürül *h.* Gürültüyü anlatır ve tekrarlanarak söylenir: *Gürül gürül su akıyor.*
Gürüldemek *f.* Gürlemek.
Gürültü *i.* Büyük ve ahenksiz ses. Patırdı, şamata, kavga.
Gürültücü *s.* Gürültü eden.
Gürültüsüz *s.* Gürültüsü olmıyan.
Gürz *i.* Topuz.
Gütmek *f.* Öne katıp sürmek. Otlatmak. Takip etmek. *c.* Saklamak, tutmak.
Güvan *i.* Bir cins dikenli ot.
Güve *i.* Yünlü kumaşları yiyen muzır bir böcek.
Güven *i.* İtimat.
Güvenilmek *f. Bak:* Güvenmek.
Güveniş *i.* Güvenme.
Güvenlik *i.* Emniyet. Asayiş.
Güvenme *i.* Güvenmek işi.
Güvenmek *f.* Dayanmak. Emniyet etmek. Mağrur olmak. Göze kestirmek.
Güvenotu *i.* Bir bitki.
Güvercin *i.* Birçok çeşitleri bulunan lezzetli bir kuş.
Güvercingerdanı *s.* Yeşil ile mavi ve pembe arasında dalgalı renk.
Güvercinlik *i.* Güvercin kümesi. Kayığın kıçındaki küçük dolap veya kamara. Kule şeklindeki istihkâm.
Güverte *i.* Geminin ambar ve kamaralarının üstü.
Güvertli *s.* Güvertesi olan.
Güvey *i.* Evlenmeğe hazırlanmış, evlenmek üzere bulunan erkek, damat; bir adamın veya bir kadının kızının kocası.
Güveyeniği *i.* Güvenin kumaşta yaptığı delik.
Güveyfeneri *i.* Bir çiçek.
Güveyk *i.* Sebze ve salata gibi gullanılan mayhoşça bir yaprak, hindiba.
Güveylik *i.* Güvey hali. Güveyliğe mahsus elbise v.s.
Güvez *s.* Koyu kırmızı (renk).
Güz *i.* Sonbahar, eylülün yirmi birinden birinci kânunun yirmi birine kadar olan zaman.
Güz *i.* Kıkırdak.
Güzaf *i.* Boş lâkırdı.
Güzel *s.* Hoş, iyi. Göze hoş gelen.
Güzelavrat otu *i.* (Bot.) Lüfah.
Güzelleme *i.* Derin ve kuvvetli duygular anlatan şiir.
Güzellenmek, Güzelleşmek *f.* Güzel olmak, süslenmek.
Güzelleştirmek *f.* Güzellik vermek.
Güzellik *i.* Güzel oluş. Melâhat, hüsün.
Güzeran *i.* Geçme.
Güzergâh *i.* Yol uğrağı.
Güzeşte *s.* Geçmiş, geçen. *i.* Faiz.
Güzide *s.* Seçilmiş. Seçkin.
Güzül *s.* (Ast.) Güzle ilgili. Harifî.
Güzün *z.* Güz vaktinde.

Ğ

Ğ *i.* Türk alfabesinin dokuzuncu harfi. Bu harf Türkçede kelimelerin başında hiç bulunmaz. Ancak tek heceli kelimelerin sonunda bulunabilir.

H

H *i.* Türk alfabesinin onuncu ve sessizlerin sekizinci harfi.

Ha *e.* Ünlem. Tembih ve ihtar edatı: *bir daha yapma ha!* Teşvik ve tacile delâlet eder: *ha bakalım.* Taaccüp ve hayretle beraber sorguyu anlatır: *gitti ha, yazık?* İşaret edatıdır: *ha şurada.* Bir şeyin sonradan hatıra geldiğini gösterir: *ha! size yazmayı vadetmiştim.* İşte mânasına gelir: *ha böyle olmalı.* Evet yerinde söylenir: *sana mı söyledi? Ha!*

Ha *h.* İkisi bir, arasında fark yok: *ha Ali Hoca ha Hoca Ali.*

Hâb *i.* Uyku.

Habaset *i.* Kötülük. Alçaklık.

Habazan *s.* Obur.

Habbe *i.* Tane.

Haber *i.* Bir iş hakkında verilen malûmat, salık. Bilgi. — *almak f.* Haberdar olmak. — *göndermek,* — *vermek f.* Haberdar etmek.

Haberci *s.* Haber veren, getiren.

Haberdar *s.* Haber ve malûmatı olan.

Haberleşmek *f.* Biribirine haber göndermek.

Habeş, Habeşî *i.* Habeşistanlı. Beyaz ile siyah arasında koyu esmer adam.

Habeşî *s.* Habeş renginde, Habeş memleketi halkından.

Habeşistan *i.* Afrikanın Şapdenizi sahilinde bir memleket.

Hâbide *s.* Uyumuş.

Habip *s.* Sevgili, dost.

Habire *h.* Bir düziye: *Habire yiyor.*

Habîs *s.* Kötü. Alçak.

Habtetmek *f.* Susturmak.

Hac *i.* Kâbeyi ziyaret. Hacılık.

Hacalet *i.* Utanma.

Hacamat *i.* Kan alma.

Hacamatçı *i.* Hacamat yapan kimse

Haccetmek *f.* Kâbeyi ziyaret etmek.

Hacet *i.* İhtiyaç. Lâzım olan şey.

Hacı *s.* Hacceden.

Hacılaryolu *i.* Gökyüzünde beyaz bir yol gibi uzanan sık ve büyük yıldız kümesi, samanyolu, kehkeşan.

Hacılık *i.* Kâbeyi ziyaret.

Hacım *i. Bak:* Hacim.

Hacil *s.* Utanık.

Hacim, Hacım *i.* Bir cismin büyüklüğü, cüsse.

Hacir *i.* Kısıt. Kanuni bir sebepten dolayı insanın kendi mal ve mülküne tasarruftan menolunması.

Haciz *i.* Bir borcun veya bir hakkın temini için bir mal veya mülkün mahkeme tarafından zaptedilmesi.

Hâciz *s.* Ayıran, bölen.

Hacle *i.* Gerdek, gelin odası.

Hacmen *h.* Hacım itibarile.

Haç *i.* Salip, ıstavroz, çelipa, çarmıh.

Haçlamak *f.* Çarmıha germek. Haç vaziyetine koymak.

Haçvari *s.* Haç biçiminde.

Had *i.* Derece. Değer, kıymet. Sınır.

Hâd *s.* Sivri. Sert. Şiddetli (hastalık).

Hadde *i.* Tel yapmak için delikli alet. — *den geçirmek f.* İnceden inceye tetkik etmek.

Hâdde *i.* Doksan dereceden küçük olan zaviye. Daraçı.

Hademe *i.* Hizmetçi.

Hadım *i.* Burulmuş insan. Buruk. — *etmek f.* İnsanı burmak.

Hadımağası *i.* Hadım hizmetçi.

Hadi, Haydi *e.* Emir ve tembih edatıdır: *Haydi gidelim.* — — *h.* Ferah ferah, kolay kolay.

Hâdi *s.* Doğru yol gösteren, rehber, kılavuz.

Hadid *s.* Hiddetli. *i.* Demir.

Hadika *i.* Bahçe.

Hadim *s.* Hizmet eden.

Hâdim *s.* Yıkıcı.

Hadis *i. Bak:* Hads.

Hadis *i.* Peygamber sözü.

Hâdis *s.* Kadim olmıyan, sonradan çıkan.

Hâdise *i.* Vaka. Olay.

Hads, Hadis *i.* Sezi.

Hadsî *s.* Seziş kuvvetine ait. Entüvitif.

Hadsiz *s.* Haddi olmıyan.

Hafakan *i.* Yürek oynaması.

Hafazanallah *n.* Tanrı korusun.

Hafız *s.* Koruyan, muhafaza eden. *i.* Kuranı ezbere okuyan kimse.

Hâfıza *i.* Anak, bellek.

Hafi *s.* Gizli.

Hafide *i.* Torun kız.

Hafif *s.* Tartıda az, yeğnik. Kolay. Hoppa.

Hafiflik *i.* 1. Yeğniklik. 2.

Hoppalık.

Hafifsemek *f.* Hafif görmek. Önemsememek.

Hafir *i.* Kazma, kazı.

Hafit *i.* Torun.

Hafiye *i.* Sivil polis, casus.

Hafiyyen *h.* Gizlice.

Hafretmek *f.* Toprağı kazmak.

Hafriyat *i.* Kazı, kazmak işi.

Hafta *i.* Yedi günlük zaman.

Haftabaşı *i.* Haftanın ilk günü.

Haftalık *s.* Haftada olan. *i.* Hafta itibarile verilen ücret.

Hah *h.* Ünlem: Tamam, işte: *hah işte bu iyi.*

Hah *s.* İster, isteyici. Nihayetine geldiği kelimeye istek mânası verir: *dilhah*, gönül isteği. — *nahah h.* İster istemez.

Haham *i.* Yahudî ruhanîsi.

Hahambaşı *i.* Hahamların başı.

Hahamhane *i.* Hahamlık işleri görülen yer.

Hahiş *i.* İstek.

Hahişger *s.* İstekli.

Hahnahah *h.* Ister istemez, mecbur olarak.

Hail *i.* Engel.

Haile *i.* Dram.

Hain *s.* Hıyanet eden. Fena yürekli.

Hainane *h.* Haince.

Hainleşmek *f.* Hain olmak.

Hainlik *i.* Hıyanet.

Haip *s.* Mahrum.

Haiz *s.* Kendinde bulunan.

Hak [*"k" ince*] *i.* Maden ve ağaç üzerine demir kalemle oyma veya kabartma şekiller yapma, yazma. Bir yazı ve v.s. yi kazıyarak bozma.

Hak *i.* Doğruluk. Adalet. Kazanılan mal. Ücret. Pay, hisse. *s.* Doğru, gerçek.

Hak *i.* Allah.

Hâk [*"k" ince*] *i.* Toprak.

Hakan *i.* Ulu han.

Hakaret *i.* Tahkir etme. Horlama.

Hakbin *s.* Doğruyu gören.

Hakediş *i.* İstihkak. Bir şeye hak kazanma.

Hakem *i.* İki dâvalı taraf için sözü muteber adam veya heyet, jüri. Aracı. Yargıç.

Haketmek *f.* Lâyık olmak. Hak kazanmak. Bitirmek.

Hakeza *h.* Böylece. Gene öyle, kezalik: *Bu gün tatil, yarın hakeza.*

Hakgû *s.* Doğru söyliyen.

Hakî *s.* Toprağa mensup. Toprak rengi.

Hâki *s.* Hikâye eden.

Hakikat *i.* Bir şeyin doğrusu, asıl. Sahih.

Hakikaten *h.* Gerçekten.

Hakikatli *i.* Sadık, vefakâr.

Hakikatsiz *s.* Vefasız.

Hakikî *s.* Sahih. Aslî.

Hâkim *s.* Hükmeden, âmir. Daha yüksekte olan. *i.* Yargıç. Mahkeme reisi ve âzası.

Hakîm *i.* Filozof.

Hâkimane *h.* Hâkime yakışır surette.

Hakîmane *h.* Filozofça.

Hâkimiyet *i.* Hâkimlik.

Hâkimlik *i.* Yargıçlık. Hâkim oluş.

Hakîr *s.* Âdi, itibarsız.

Hakîrane *h.* Hakîrce.

Hakkâk *i.* Hâk yapan. Sanatkâr mühürcü.

Hakkâklık *i.* Hâk san'atı.

Hakkaniyet *i.* Adalet. Doğruluk.

Hakketmek *f.* Kazımak.

Hakkında *h.* Dair, ait: *Bu iş hakkında bir şey söyliyemem.* — *n gelmek f.* Becermek.

Haklamak *f.* Hakkından gelmek.

Haklaşmak *f.* Biribirinin hakkını vererek alacak verecek kalmamak.

Haklı *s.* Gerçek, sahih. Hakkı olan. Alacaklı.

Hakperest *s.* Doğruyu seven.

Haksız *s.* Hakkı olmıyan.

Haksızlık *i.* Haksız oluş.

Hakşinas *s.* Doğruyu tanıyan.

Hal *i.* Oluş, bulunuş, suret, heyet, keyfiyet. Şimdiki zaman. Kuvvet. Sıkıntı. Dert. *Bir — olmak f.* Yeni bir hal almak, fenalaşamak. — *den düşmek i.* Kuvvetsiz kalmak.

Hal *i.* Şimdiki zaman.

Hal *i.* Çözme. Ayırma. Karışık bir işi neticelendirme. Eritme.

Hal *i.* Üstü örtülü meyva ve sebze pazarı.

Hâl *i.* Ben.

Hala *i.* Baba kızkardeşi.

Halâ *i.* Aptesane. Boşluk, havası boşaltılan kapalı yer.

Hâla *z.* Şimdi. Daha, henüz, şimdiye kadar.

Halâs *i.* Kurtuluş. — *bulmak, — olmak f.* Kurtulmak — *etmek f.* Kurtarmak.

Halâskâr *s.* Kurtarıcı.

Halat *i.* Kalın ip.

Halât *i.* Haller.

Halâvet *i.* Tatlılık.

Halâvetli *s.* Tatlı.

Halâvetsiz *s.* Tatsız.

Halayık *i.* Satın alınmış kadın hizmetçi.

Halazade *i.* Hala oğlu veya kızı.

Halbuki *h.* Öyle iken, şu kadar ki: *Çok işim var, halbuki hastayım.*

Haldaş veya **Haldeş** *s.* Hal arkadaşı, hemhal, bir halde.

Hale *i.* Ayla, ayağılı, ayın etrafında görülen parlak daire.

Halecan *i.* Yürek çarpıntısı.

Halef *i.* Ardıl, sonradan gelen zürriyet. Bir işte kendinden evvelkinin yerine geçen kimse. Karşılığı: *selef.*

Halel *i.* Açıklık, bozukluk, eksiklik. — *gelmek f.* Bozulmak. — *getirmek, — vermek f.* Bozmak.

Halen *h.* Şimdiki halde.

Halet *i.* Hal, suret.

Hal'etmek *f.* Hükümdarlıktan düşürmek.

Halfa *i.* (Bot.) Rami.

Halfî *i.* (Bio.) Arka, art.

Halhal *i.* Ayak bileziği.

Halı *i.* Havlı kilim.

Halıcı *s.* Halı yapan ve satan.

Halıcılık *i.* Halıcının sanatı.

Hali, Hal'i *i.* Hükümdarları tahttan indirme.

Hâli *s.* Boş, tenha.

Haliç *i.* Koy.

Halife *i.* Vekil, halef. Peygamberin vekili olduklarını iddia eden bazı islâm hükümdarları.

Halifelik *i.* Halife sıfatı.

Halik *s.* Yaradan.

Hâlik *s.* Helâk eden, öldüren.

Halile *i.* Kocanın eşi. Zevce.

Halîm *s.* Tabiati yavaş.

Halis *s.* Katıksız, temiz.

Halisane *h.* Halis olarak.

Halisiyet *i.* Halislik.

Halita *i.* Alaşım. İki madenin karışmasından hâsıl olan şey.

Halk *i.* Bir milletin bütün efradı. Ahali.

Halka *i.* Ortası boş, ip, tel ve madenden daire, kangal.

Halkalamak *f.* Halka takmak.

Halkalanmak *f.* Halka içine girmek.

Halkalı *s.* Halkaları olan.

Halkalı damar *i.* (Bot.) Halka damar.

Halkalılar *i.* (Zoo.) Halkiye.

Halkavî *s.* Halka biçimli.

Halkçı *s.* Halk taraflısı.

Halkçılık *i.* Halkın haklarını ve faydalarını düşünme ve koruma.

Halketmek *f.* Yaratmak.

Halkevi *i.* Halkın faydalanması için açılmış kurum.

Halkodası *i.* Halkevlerinin küçük kasabalardaki şubeleri.

Hallaç *i.* Pamuk atan kimse.

Hallâk *i.* Yaratıcı, Tanrı.

Hallenmek *f.* Bir yeni hal peyda etmek.

Halleşmek *f.* Dertleşmek.

Halletmek *f.* Çözmek, ayırmak, müşkül bir işi neticelendirmek. Eritmek.

Halli *s.* Halle ait.

Hallice, Hallıca *s.* Hali iyice.

Halojen *i.* (Kim.) Tuzveren.

Halt *i.* Karıştırma. Saçmalama.

Halta *i.* Tasma. Boyunduruk.

Halter *i.* Cimnastik güllesi.

Haltetmek *f.* Karıştırmak. Saçmalamak.

Halûk *s.* İyi huylu.

Halvet *i.* Tenha, boş yer. Hamamın içindeki bölmeler. Zifaf odası. c. Çok sıcak yer.

Halvetî *i.* İslâmda tasavvuf tarikatlerinden biri.

Ham *s.* Çiğ. Olmamış. Tecrübesiz. İşlenmiş. Boş. beyhude.

Hamail *i.* Sağ omuzun üzerinden sol kolun altına aykırı asılan bağ. Muska.

Hamaili *i.* Dört köşe yelkenlerin orta kısmı.

Hamak *i.* Asma yatak.

Hamakat *i.* Ahmaklık.

Hamal *i.* Yük taşıyan adam.

Hamaliye *i.* Hamalın ücreti.

Hamallık *i.* Hamal işi. Hamaliye.

Hamam *i.* Yıkanacak yer.

Hamamcı *i.* Hamam işleten kimse. Dince gusletmesi lâzımgelen kimse.

Hamamlı *s.* Hamamdan yeni çıkmış.

Hamarat *s.* Becerikli, çalışkan.

Hamaset *i.* Yaradılışta yiğitlik.

Hamasi *s.* Kahramanlığa ait (şiir veya hikâye).

Hamasiyat *i.* Zafer destanı. Kahramanlığa dair şiirler.

Hambeli *i.* Müslümanlıktaki dört mezhepten biri.

Hamdetmek *f.* Allaha şükretmek.

Hamdolsun *n.* Tanrıya şükür!

Hamdüsena *n.* Allaha şükretme.

Hamel *i.* On iki burçtan biri.

Hamhalat *s.* Kaba, şapşal.

Hamhum *i.* Sözü ağzında geveliyerek baştan savma.

Hâmız *s.* Ekşi, ekşimtrak. *i.* (Kim.) Asit.

Hami *s.* Himaye eden.

Hamil *i.* Yük. Gebelik. Yükleme, isnat.

Hâmil *s.* Yüklü. Sahip. Taşıyan.

Hâmile *s.* Gebe (kadın).

Hâmilen *h.* Hâmil olduğu halde: *Tayyare 45 yolcuyu hâmilen kalktı.*

Haminne *i.* Büyük anne. Hanım nine.

Hamir *i.* Şarap.

Hâmis *s.* Beşinci.

Hâmisen *z.* Beşinci olarak.

Hâmiş *i.* Haşiye, derkenar. İlâve. Eklenti.

Hamiyet *i.* İnsanlığa, vatana, millete hizmet. Vatan ve millet duygusu, şeref.

Hamiyetli *s.* Hamiyet sahibi.

Hamiyetsiz *s.* Hamiyeti olmıyan.

Hamlacı *i.* Büyük kayıklarda kürek çekenlerin başta oturanı.

Hamlamak *f.* Uzun zaman

rahata alışmaktan yorgunluğa dayanamaz olmak.

Hamlaşmak *f.* Hamlamağa başlamak.

Hamle *i.* Atılım, saldırma, atılma. — *etmek f.* Saldırmak.

Hamletmek *f.* Yüklemek. Üzerine kondurmak. İsnat etmek.

Hamlık *i.* Ham olmaklık.

Hammadde *i.* (Kim.) Maddei iptidaiye.

Hampa, Hempa *i.* Yardakçı. Yolsuz bir kadının âşıkı.

Hamra *s.* Kızıl.

Hamse *i.* Beş kısımlı manzum eser. *s.* Beşli: *Havası hamse.*

Hamsi *i.* Karadenizde çok çıkan küçük bir balık.

Hamsin *i.* Kış mevsiminin elli gün süren ikinci kısmı.

Hamt *i.* Allaha şükür.

Hamul *s.* Tahammülü ziyade olan.

Hamule *i.* Yük, gemi yükü.

Hamur *i.* Un ve un gibi tozların su ile karıştırılmış macunu. Ekmek mayası. c. Asıl cevher. *s.* İyi pişmemiş.

Hamurişi *i.* Hamurdan yapılan yemekler.

Hamurkâr *i.* Hamur yuğuran amele.

Hamursuz *i.* Mayasız ekmek. Yahudilerin hamursuz ekmek yedikleri bayram.

Hamuş *s.* Susmuş, sâkit.

Hamuşi *i.* Susma, sükût.

Hamut *i.* Koşum halkası ve deve semeri.

Han *i.* Doğu memleketlerinde hükümdar ve prens unvanı.

Han *i.* Otel, konak, Apartıman, Mağaza, yazıhane ve depoların bulunduğu büyük bina.

Hancı *i.* Han işleten kimse.

Hançer *i.* Ucu sivri ve iğri, iki yüzlü keskin kama.

Hançere *i.* Gırtlağın yukarı kısmı.

Handan *s.* Gülen.

Hande *i.* Gülme.

Hane *i.* Ev. Küçük kısımlara taksim edilmiş bir şeyin beher kısmı. Rakamların sağdan sola doğru sıra ve derecelerinin beheri.

Haneberduş *s.* Yeri yurdu olmıyan. Evi omuzunda.

Hanedan *i.* Asîl ve büyük aile. *s.* Böyle bir aileye mensup.

Hanedanlık *i.* Hanedan oluş.

Hanefi *i.* İslâmda dört mezhepten biridir ki İmam Ebuhanifeye mensup olduğu için bu adı almıştır.

Haneharap *s.* Perişan, sefil.

Hanende *i.* Şarkı söyliyen, muganni.

Hangar *i.* Büyük ambar. Garaj.

Hangi, Hangisi *zm.* Birkaç veya birçok şeylerden birini öğrenmek için sorgu: *Hangi dersi seversiniz? Bu renklerin hangisi daha iyidir?*

Hanım *i.* Kadınlara mahsus hürmet unvanı. Zevce. Bayan.

Hanımböceği *i.* Güllere musallat olan siyah benekli, kırmızı küçük bir böcek.

Hanımefendi *s.* Yakın zamanlara kadar Bayanlara mahsus saygı ve hitap unvanı.

Hanımeli *i.* Sarmaşık fidanı. Güzel kokulu bir çiçek.

Hanımeligiller *i.* (Bot.) Bilsaniye.

Hanımhanımcık *i.* Evciment kadın.

Hani *e.* Nerede? *i.* Eti beyaz ve lezzetli bir balık.

Hanif *s.* Hak dine tabi olan.

Hâniş *s.* Yeminini tutmıyan.

Hanlık *i.* Han oluş. Bir hanın idaresinde olan memleket.

Hantal *s* Kaba, biçimsiz.

Hantallaşmak *f.* Kabalaşmak.

Hantallık *i.* Hantal oluş.

Hanüman *i.* Aile ocağı.

Hap *i.* Küçük yuvarlak. İlâç olarak yutulan tane. — *yutmak f.* İşi bitmek, ölmek.

Hâp *i.* Uyku. Hâb.

Hapis *i.* Bir yere kapanma. Koyuvermeme. Hapishane. *s.* Hapsolunmuş, mahpus.

Hapisane, Hapishane *i.* Cezaevi. Hapis cezasına mahkûm olanları kapattıkları bina.

Hapsetmek *f.* Hapse sokmak.

Hapsolmak *f.* Hapse girmek.

Haptetmek *f.* Yanıltmak. susturmak.

Haptolmak *f.* Susturulmak, yanıltmak.

Har *s.* Sıcak. *i.* Diken.

Hara *i.* At ve beygir yetiştirmeğe mahsus çiftlik.

Harabat *i.* Meyhane.

Harabati *s.* Sarhoş. Sefih. Perişan.

Harabatilik *i.* Harabati oluş.

Harabe *i.* Virane, eski bina yıkıntısı. Harap.

Harabezar *i.* Viranelik.

Harabiyet *i.* Haraplık.

Haraç *i.* Eskiden müslümanın gayrı tebaadan alınan vergi. *Haraca kesmek f.* Soymak.

Haraç *i.* Mezada çıkarma.

Haraççı *i.* Eskiden haraç denen verginin tahsildarı.

Haraçgüzar *s.* Haraç veren.

Haraçmezat *i.* Mezatta satma.

Harakiri *i.* Japonların namus uğrunda karınlarını deşerek kendilerini öldürme âdetleri.

Haram *s.* Dince yasak olan. Dokunulması yasak o-

lan, mukaddes. Mubarek. — *yeyici s.* Hak yiyen. Rüşvetçi.

Haramcı *s.* Harama düşkün.

Haramî *i.* Hırsız.

Haramzade *i.* Piç.

Harap *s.* Bozulmuş, yıkılmış, viran. Bitkin.

Haraplık *i.* Harap oluş.

Harar *i.* Büyük çuval.

Hararet *i.* Sıcak, sıcaklık. Susuzluk. Hastalık ateşi. Coşkunluk.

Hararetlenmek *f.* Sıcaklanmak, kızışmak, coşmak.

Hararetli *s.* Kızgın. Coşkun.

Haraza *i.* Çekişme, kavga.

Harb *i. Bak:* Harp.

Harbe *i.* Kısa mızrak, süngü.

Harbeci *i.* Eskiden harbe taşıyan bir kısım asker.

Harbetmek *f.* Harp yapmak.

Harbi *i.* Tüfeği temizlemek için kundağa takılan demir çubuk.

Harbi *s.* Harbe ait.

Harbiye *s.* Harp ve asker işlerine ait. — *Mektebi:* Harp okulu. Orduya zabit yetiştiren yüksek okul.

Harç *i.* Masraf. Resmi bir muamele için verilen para.

Harcamak *f.* Sarfetmek, elden çıkarmak, ziyan etmek. Birini bilerek tehlikeye sokmak, öldürmek.

Harcamalar *i.* Sarfiyat.

Harcanmak *f.* Sarfedilmek.

Harcıâlem *s.* Bol, kıymeti az.

Harcırah *i.* Yolluk. Yol masrafı.

Harclık *i.* Masraf parası.

Harç *i.* Bir bina, yemek v.s. nin yapılması için lâzım olan maddeler. Elbiseye yapılan süs.

Harçlı *s.* Kireç, kum, horasan ve saman gibi şeylerle yapılmış: *Harçlı duvar.*

Hardal *i.* Yakıda kullanılan ve etli yemeklere konan yakıcı bir tohum. — *lâpası i.* Hardal tanelerinden yapılarak soğuk algınlığına karşı arkaya konulan lapa. —— *yakısı i.* Üzerine hardal sürülmüş kâğıt.

Hardaliye *i.* Hardal ile terbiye olunan şira.

Hare *i.* Kumaş, kâğıt v.s üzerindeki dalgalı çizgi.

Harekât *i.* Hareketler. *Askerî — i.* Asker toplayıp sevketme.

Hareket *i.* Kımıldanma, yürüme. İş işleme. Tarz, tavır, gidiş. Yola çıkma. Coşkunluk.

Hareketiarz *i.* Zelzele. Deprem.

Hareketli *s.* Hareketi olan.

Hareketsiz *s.* Hareketi olmıyan.

Hareki *s.* Harekete mensup.

Harelenmek *f.* Hare gibi dalgalanmak.

Hareli *s.* Haresi olan.

Harem *i.* Herkesin giremiyeceği yer. Eskiden evlerin erkek misafir alınmıyan iç tarafı. Zevce.

Haremağası *i.* Eski konakların harem tarafında hizmet eden hadım ağası.

Haremeyn *i.* Mekke ve Medine. Eskiden bir İlmiye payesi.

Harf *i.* Bir alfabeyi meydana getiren işaretlerin herbiri.

Harfendaz *s.* Söz atan.

Harfendazlık *i.* Lâkırdıyla sarkıntılık.

Harfi harfine *h.* Harfiyen.

Harfiyen *h.* Harfi harfine, ayniyle.

Harhara *i.* Hırıltı.

Harıl *h.* Bol bol, bir düziye, boyuna mânalarını anlatır ve tekrarlanarak söylenir: *kardeşim harıl harıl çalışıyor.*

Harıltı *i.* Gürültü.

Haricen *h.* Dışardan.

Harici *s.* Dışarıya, dış tarafa mensup. Ecnebi memleketlere ait.

Hariciye *i. Bak:* Harici. — *Vekâleti i.* Ecnebi devletlerle münasebette bulunan vekâlet. — *Vekili i.* Hariciye Vekâletini idare eden Vekiller Heyeti âzası.

Hariç *i.* Dış. *s.* Dışta. *h.* Dışta olmak üzere

Harik *i.* Yangın.

Harika *i.* Şaşkınlık veren şey. Harikulâde şey. Deha.

Harikulâde *s.* Âdet, tabiat ve yaradılış haricinde bulunan (şey). Olağanüstü.

Harikzede *s.* Yangına uğramış.

Harikzedegân *i.* Yangına uğrayanlar.

Harim *i.* Herkese girmesi memnu ve hürmet edilmesi lâzım gelen yer.

Harir *i.* İpek.

Haris *s.* Tamahkâr. Hırslı.

Hâris *s.* Koruyan

Harita *i.* Yeryuvarlağının tamamını veya bir kısmını, yıldızları, bir memleket ve araziyi çizgilerle gösteren plân.

Harlamak *f.* Tutuşmak.

Harlı *s.* Alevli.

Harman *i.* Taneleri samandan ayırma. Bu iş için hazırlanmış meydan. Sıralanmış kitap formalarını toplayıp kitap haline koyma. Birkaç çeşit tütün, çay v.s. yi karıştırma.

Harmancı *i.* Harman yapan kimse.

Harmani, Harmaniye *i.* Bol pardesü. Geniş pelerin.

Harmanlamak *f.* Karıştırmak. Manej yapmak.

Harmansonu *i.* Toz toprakla karışık hububat. *c.* Kârlı bir işin sonu.

Harmanyeri *i.* Harman dövmek için meydan.

Harmoni *i.* Ahenk.

Harmonik *s.* (Mat.) Müellef. *i.* Bir çeşit körüklü çalgı.

Harp *i.* Devlet ve milletler, kabîleler arasında kavga, savaş, muharebe.

Harp, Harpa *i.* Dik tutularak çalınan kanuna benzer eski bir çalgı aleti.

Harrengürra *h.* Gürültü ile.

Hars *i.* Çift sürme. Dil, bilgi ve âdet gibi fikir ve ruh ekini. Kültür.

Harsî *s.* Kültürel. Harsa ait.

Harşefiye *i.* Enginar gibi dikenli nebatlar. Fasilei harşefiye.

Harta *i.* *Bak:* Harita.

Hartuç *i.* Top fişeği.

Harubiye *i.* Keçiboynuzu şerbeti.

Harup *i.* Keçiboynuzu.

Has *s.* Bir zümreye, adama veya bir şeye mahsus, hususî. Halis. Sâfi. *i.* Halk arasında mümtaz sınıf.

Has *i.* Mârul.

Hasa *i.* Beyaz patiska.

Hasadetmek *f.* Mahsul biçmek.

Hasar *i.* Zarar.

Hasarat *i.* Hasarlar, zararlar.

Hasat *i.* Deyirgi. Orak, biçme. Mahsul alma.

Hasbelicap *h.* İcabına göre.

Hasbelüzum *h.* Lüzumuna göre.

Hasbıhal *i.* Danışma, konuşma.

Hasbî *s.* Gönüllü. Karşılıksız, ücretsiz olarak.

Hasebile, Hasebiyle *h.* Cihetile, münasebetile: *Hasta olmaklığım hasebile evden çıkamadım.*

Hasedetmek *f.* Kıskanmak.

Haseki *i.* Eskiden saray hizmetçilerinin başı.

Hasekiküpesi *i.* (Bot.) Küpe biçiminde çiçek.

Hasenat *i.* İyi işler.

Hasep *i.* İnsanın kendi kıymeti. *Hasep, nesep:* Soy sop.

Haset *i.* Günü. Kıskanma, gözdikme.

Hâsıl *s.* Meydana gelen. Biten. Netice. — *olmak f.* Meydana gelmek.

Hasılat *i.* Mahsul, gelir.

Hâsılı *h.* Nihayet, sözün kısası: *hâsılı bu iş olmaz.*

Hasım *i.* Düşman. Davalı.

Hasımlık *i.* Düşmanlık.

Hasır *i.* Saz örgü ve bu suretle örülmüş yaygı, kap v.s.

Hasır *i.* Ayırma. Mahsus kılma.

Hasıraltı *i.* Cevapsız bırakma. Ortadan kaldırma.

Hasırcı *i.* Hasır yapan ve satan adam.

Hasırlamak *f.* Hasır döşemek, hasır geçirmek.

Hasırlı *s.* Hasır döşeli. *i.* Üzerine hasır kaplanmış şişe v.s.

Hâsir *s.* Mahrum, mütahassir.

Hasis *s.* Cimri. Âdi.

Hasislik *i.* Hasis oluş.

Hasiyet *i.* Has oluş. Fayda.

Hasiyetli *s.* Faydalı.

Haslat, Haselet *i.* Huy.

Hasna *i.* Güzel kadın.

Haspe, Haspa *s., i.* Oynak.

Hasret *i.* Özlem. Yanma ve iççekme. İştiyak, göreceği gelme. — *çekmek f.* Hasret duymak.

Hasretli *s.* Hasret çeken.

Hasretmek *f.* Mahsus kılmak. Bir şey için ayırmak.

Hassa *i.* Özgülük. Hal, tutum, vasıf. Kuvvet, tesir. Duygu. — *askeri:* Hükümdarların muhafız askeri.

Hassas *s.* Duygulu, duygun.

Hassasiyet *i.* Duygunluk. Hislilik. Duygulu olma.

Hassaten *h.* Has olarak, bilhassa. Hele, daha ziyade.

Hâsse *i.* Duyu. Duygu.

Hasta *s.* Sıhhati yerinde olmıyan, mizaçsız, marizdertli. Sayrı.

Hastabakıcı *i.* Hastaya hizmet eden kimse.

Hastalandırmak *f.* Hasta etmek.

Hastalanmak *f.* Hasta olmak.

Hastalık *i.* Hasta oluş.

Hastalıklı *s.* Daima hasta, dertli.

Hastane *i.* Hastaların tedavi edildikleri bakım evi.

Hasut *s.* Günücü. Kıskanç.

Haşa *i.* Eyer örtüsü. Bir çeşit yün kumaş.

Hâşa *e.* İnkâr edatı, asla: *hâşa ben yapmadım!*

Haşâk *i.* Çöp, süprüntü.

Haşarat *i.* Küçük hayvanlar, böcekler, haşereler.

Haşarı *s.* Yaramaz, hırçın.

Haşarılık *i.* Haşarı oluş.

Haşefe *i.* Erkek tenasül aletinin başı.

Haşere *i.* Arı, kelebek, karınca v.s. gibi böceklerin, akrep, çıyan gibi muzır hayvanların umumî ismi. Böcek.

Haşhaş *i.* Suyundan afyon çıkarılan yuvarlak başlı bir bitki (nebat).

Haşhaşiye *i.* Gelincikgiller. Haşhaşa benzer bitki bölümü (nebat fasilesi).

Haşin *s.* Katı, sert.

Haşir *i.* Mahşerde toplanma. — *neşir olma i.* Karmakarışık olma. Mahşerde toplanma.

Haşiş *i.* Esrar, afyon.

Haşiv *i.* Lüzumsuz ve saçmasapan söz. Şişirme.

Haşiye *i.* Çıkma, derkenar, hamiş.

Haşiyeli *s.* Çıkmalı.

Haşlama *i.* Haşlamak işi. Suda haşlanmış yemek. söğüş.

Haşlamak *f.* Kaynar suya daldırmak. Kaynar su döke-

rek yakmak. Azarlamak.

Haşlamlılar *i.* (Zoo.) Nakliye. Mikroskopla görülebilen hayvanlar.

Haşlanmak *f.* Kaynar suya daldırılmak. Kaynar su dökülerek yanmak. Azarlamak.

Haşlatmak *f.* Haşlanmasını mucip olmak.

Haşmet *i.* Heybet. Görkem.

Haşmetli, Haşmetlû *s.* Haşmet sahibi. Ecnebi hükümdarlara mahsus unvan.

Haşretmek *f.* Toplamak. karıştırmak.

Haşviyat *i.* Haşivler.

Haşyet *i.* Korku. Belin.

Hat *i.* Yazı. Çizgi ve çizgi gibi uzanan her şey. — *boyu i.* Demir yolu uğrağı.— *tı hareket i.* Tutulacak yol. *Münhani — i.* Kavis ve daire teşkil eden iğilmiş hat. *Münkesir — i.* Girintili çıkıntılı düz hatlardan ibaret hat. *Müstakim — i.* Düz ve doğru hat.

Hata *i.* Yanlış. Yanılma.

Hataen *h.* Yanlışlıkla.

Hatalı *s.* Kusurlu.

Hatap *i.* Odun.

Hatıl *i.* Taş duvarı kuvvetlendirmek için arasına konulan direkler.

Hatır *i.* Düşünme ve belleme kuvveti. Bellek. Hafıza. Gönül. Kalb. Sevgi. — *almak f.* Gönlünü yapmak. — *için h.* Ücret karşılığı olmıyarak. — *da kalmak f.* Unutmamak. — *kalmak f.* Gücenmek. — *kırmak f.* Gücendirmek. — *saymak f.* Hürmet etmek. — *sormak f.* Halini sormak.

Hâtıra *i.* Andaç, anı, yadigâr.

Hâtırat *i.* Hâtıralar. Hatırlanan vak'aların mecmuası.

Hatırlamak *f.* Hatırda tutmak, unutmamak.

Hatırlatmak *f.* Hatırlamasını mucip olmak.

Hatırlı *s.* Hatırı sayılır, itibarlı.

Hatırşinas *s.* Hatır sayan.

Hâtif *i.* Gaipten işitilen ses.

Hatim *i.* Mühürleme. Bitirme.

Hâtime *i.* Son.

Hatip *i.* Hutbe söyleyen. Aytaç. Konferans veren. Umum karşısında söz söyliyen. *s.* İyi söz söyliyen.

Hatiplik *i.* Ayta ve hitabe, söyleme. Güzel konuşma.

Hatire *i.* Bir cami veya türbe avlusundaki mezarlık.

Hatmetmek *f.* Bitirmek. Bir kitabı baştan başa okuyup bitirmek.

Hatmi *i.* Ebegümecine benzeyen çiçek.

Hats *i. Bak:* Hads.

Hatsî *s. Bak:* Hadsî.

Hattâ *e.* O kadar ki, bile: *vatanını sevmiyen, hattâ kardeşim olsa, düşmanımdır.*

Hattat *i.* Güzel yazı yazan san'atkâr.

Hattatlık *i.* Hattatın sanatı.

Hattıdest *i.* Elyazısı.

Hattıhareket *i.* Gidiş, tutum.

Hatun *i.* Kadın, hanım.

Hatve *i.* Adım.

Hav *i.* İnce, sık ve kısa tüy, ölker.

Hava *i.* Yeryuvarlağı etrafında canlı mahlûkların teneffüs ettiği gaz tabakası. Hafif rüzgâr. Arzu, heves.— *almak f.* Açık ve taze havaya çıkmak. Havayı değiştirmek.

Havacı *i.* Uçakçı, pilot. Tayyareci.

Havacılık *i.* Uçakçılık. Tayyarecilik.

Havacıva *i.* Boş yer. Beyhude, manasız.

Havadan *h.* Bedava.

Havadar *s.* İyi hava alan.

Havadireği *i.* Tahtelbahirlerde hava almağa mahsus içi boş direk.

Havadis *i.* Haberler. Bilget.

Havagazı *i.* Maden kömüründen çıkan aydınlatma ve ısıtma vasıtası.

Havaî *s.* Havaya ait. Hava renginde, açık gök. Keyfine düşkün. Boş, beyhude.

Havaküre *i.* (Ast.) Havayı nesimî.

Havalandırmak *f.* Havalanmasını mucip olmak.

Havalanmak *f.* Hava almak. Hava yenilenmek. Havaya kalkmak, uçmak.

Havale *i.* Gönderi. Üzerine bırakma. Saldırma. Bir alacağı veya bir işi başkasına çevirme. Nezarete mâni olan şey. Tahta perde. Çocuklarda tutarak hastalığı.

Havaleli *s.* Havalesi olan. Büyük, kocaman.

Havalename *i.* Bir paranın ödenmesi için verilen yazılı emir.

Havaleten *h.* Havale suretile.

Havali *i.* Dolay. Etraf. Civar.

Havan *i.* Bir şeyi dövüp toz haline koymak için kap. Tütün kıymağa mahsus bıçak. — *topu i.* Kumbara ve obüs atmağa mahsus kısa top.

Havana *i.* Havana tütününden yapılan cigara.

Havaneli *i.* Havanda döğmek için kullanılan tokmak.

Havaoyunu *i.* Tahvilât alım ve satımı.

Havaparası *i.* İşlek bir yerde kiralanan dükkânın mevkiinin şerefi için verilen fazla para, şerefiye.

Havari *i.* İsa'nın on iki şakirdi.

Havariyun *i.* Havariler.

Havas *i.* Hasseler. Duygular.

Havas *i.* Hassalar. Haller.

Havas *i.* Ağal. (Avam karşılığı).

Havasız *s.* İyi hava almıyan, içinde hava az olan ve-

ya hiç bulunmıyan.

Havataşı *i.* (Ast.) Hacerisemavî.

Havayiç *i.* Hacetler.

Havhav *i.* Köpeğin havlaması.

Havi *s.* İçine alan, içinde olan.

Havlamak *f.* Ürümek, (köpek) bağırmak.

Havlatmak *f.* Ürütmek, köpeği bağırtmak.

Havlı *s.* Havı olan. *i.* Tüylü silecek, peşkir.

Havlu *i. Bak:* Avlu. Peşkir.

Havra *i.* Yahudi mabedi.

Havruz *i.* Aptes bozmağa mahsus kap, lâzımlık, oturak.

Havsala *i.* Kalça kemiklerinin arasına tesadüf eden alt karın. *c.* Anlayış. Dayanık, tahammül.

Havuç *i.* Sebze olarak çiğ ve pişmiş kullanılan kırmızı veya mor bir kök.

Havut *i.* Deve sepeti.

Havuz *i.* İçine su toplanılan taş ve harçla yapılmış çukur.

Havuzlamak *f.* Bir gemiyi tamir için havuza almak.

Havva *i.* İnsanların ilk anası, Âdemin karısı.

Havya *i.* Lehim sürmeğe yarıyan alet.

Havyar *i.* Mersinbalığı yumurtasından yapılan kuvvetli bir gıda. *Japon — s i.* Havyarın kırmızı renkli ve acımtırak bir nev'i — *kesmek f.* Tembellik yapmak.

Havza *i.* Irmağın sularını aldığı civar arazi.

Havze *i.* Hudut ve dairenin içi.

Hay *s.* Diri.

Hay *n.* Cansıkıntısını anlatır: *hay Allah cezasını versin!*

Haya *i.* Taşak.

Hayâ *i.* Utanma. Utanç.

Hayal *i.* Tasarlama. Uyum. Asıl ve hakikati olmaksızın zihinde tecessüm eden suret. İmge. Sanı, hulya. Suya ve aynaya akseden suret. Karagöz oyunu.

Hayalât *i.* Hayaller.

Hayalci *i.* Hayal oynatan kimse, karagözcü.

Hayalet *i.* Görümsü. Göze görünen hayal.

Hayalî *s.* Hayale ait.

Hayalifener *s.* Görünür görünmez, pek zayıf.

Hayalmeyal *s.* Hayal gibi, görünür görünmez.

Hayalperest *s.* Çok hulya kuran, hayale kapılan.

Hayâsız *s.* Utanmaz.

Hayâsızlık *i.* Hayâsız oluş.

Hayat *i.* Dirim. Dirilik, sağlık. Yaşayış, ömür.

Hayat *i.* Üstü kapalı avlu.

Hayatî *s.* Hayata ait.

Hayatiyat *i.* Biyoloji.

Hayatiyet *i.* Dirilik, canlılık.

Haydalamak, Haydamak *f.* Hayvan gütmek. Bağırarak hücum etmek.

Hayda *n.* Haydi.

Hayderiye *i.* Kalın şayaktan yakasız cübbe. Kolsuz kısa ceket.

Haydi, Hadi *e.* Emir, tembih, ve teşvik için kullanılır: *Haydi yürü! Haydi gayret!* Peki öyle olsun: *Haydi dediğini kabul edeyim.* — — *h.* Ferah ferah; kolay kolay: *o sınıfı geçtikten sonra ben haydi haydi geçerim.*

Haydin *e. Bak:* Haydi.

Haydut *i.* Dağ hırsızı, yolkesen şaki.

Haydutluk *i.* Haydut oluş.

Haf, Hayıf, Hayfa *n.* Yazık.

Hayfaki *n.* Yazık ki: *Hayfaki sözünü dinlemedim.*

Hayhay *n.* Şüphesiz, elbette: *niçin olmasın? hayhay.*

Hayhuy *i.* Gürültü.

Hayıflanmak *f.* Yazıklanmak. Acınmak.

Hayınlık *i.* Hiyanet, kötülük.

Hayır *i.* İyilik, iyi iş. Fayda. Mubarek. Uğur. *Akşamşerifler — olsun. h.* Tünaydın. İyi akşamlarınız olsun. *Geceniz — olsun h.* Geceyi iyilik ve rahatlıkla geçiriniz.

Hayır *e.* Evet mukabili, yok, olmaz: *hayır bu işe ben gelemem.*

Hayırhah *s.* İyilikçi, hayır istiyen, hayır seven.

Hayırlaşmak *f.* Alımsatım işini hayır temenni ederek bitirmek.

Hayırlı *s.* İyi. Faydalı.

Hayırperver, Hayırsever *s.* Hayırhah.

Hayırsız *s.* Kimseye hayrı olmıyan.

Hayız *i.* Kadınların aybaşısı, âdet.

Haykırı *i.* Feryat, figan.

Haykırış, Haykırma *i.* Haykırmak işi.

Haykırmak *f.* Bağırmak.

Haykırtmak *f.* Bağırtmak.

Haylaz *s.* Hayırsız, tembel. Boşgezer.

Haylazlık *i.* Haylaz oluş.

Haylı, Hayli *s.* Çok, birçok. epice: *Dün hayli çalıştım.*

Haylıca *s.* Epiyce.

Haylûlet *i.* Araya girme. engel olma.

Haymana *i.* Başıboş hayvanları salıverdikleri çayırlık. *s.* Başıboş.

Hayran *s.* Çok beğenen. Hayrette kalan. — *olmak f.* Hayret etmek.

Hayranlık *i.* Hayran oluş.

Hayrat *i.* Hayır için yapılan şeyler.

Hayret *i.* Şaşıp kalma, taaccüp. — *etmek f.* Şaşmak.

Haysiyet *i.* Değer, şeref. Onur.

Haysiyetli *s.* Haysiyet sahibi

Haysiyetsiz *s.* Haysiyeti olmıyan.

Hayta *i.* Haydut.

Hayvan *i.* Nebatın gayrı canlı mahlûklar. Dirik. *Binek —ı i.* Üzerine binilebilen at, eşek v.s. hayvan. *Ehli — i.* İnsana alışık faydalı hayvan. *Koşum —ı i.* Çifte koşulan hayvan. *Vahşi — i.* Yabani ve yırtıcı hayvan.

Hayvanca *s. h.* Hayvan gibi.

Hayvanî *s.* Hayvansal. Hayvanlara mensup.

Hayvaniyet *i.* Hayvanlık. Diriklik.

Hayvanlık *i.* Hayvan hali. Düşüncesizlik. Budalalık.

Hayvansal *s.* (Bio.) Hayvanî.

Haz *i.* Hoşlanma, lezzet alma. Sevinme.

Hazakat *i.* Uzluk. Maharet.

Hazakatli *s.* Uz. hazakati olan.

Hazan *i.* Sonbahar. Güz.

Hazar *i.* Barış. Sulh zamanı.

Hazar *i.* Kereste biçmek için büyük bıçkı.

Hazarcı *s.* Hazarla kereste biçen.

Hazari *s.* Hazar zamanına ait.

Hazer *i.* Sakınma.

Hazf *i.* Giderme, silme.

Hazfetmek *f.* Aradan kaldırmak, gidermek, silmek.

Hazfolunmak *f.* Silinmek.

Hazık *s.* Uz. San'atinde tecrübeli, değerli, mahir.

Hazım *i.* Sindirme, midede eritme. Sindirilim. *c.* Tahammül etme.

Hâzım *s. Bak:* Hâzim.

Hazır *s.* Mevcut olan. Gözönünde bulunan. Yapılmış ve dikilmiş halde, ısmarlama olmıyan. Şimdiki hal: *hazır gelmişken beraber gidelim.— bulundurmak, — etmek f.* Hazır bir hale koymak. — *olmak f.* Hazır bir hale gelmek. — *ol! h.* Askerde dik ve muntazam duruş kumandası.

Hazırcevap *s.* Kolay karşılık veren, çabuk cevap bulan.

Hazırcı *i.* Hazır ve dikilmiş elbise satan kapamacı *s.* Hazıra konan.

Hazırcılık *i.* Hazırcı sanatı, hali.

Hazırlamak *f.* Hazır etmek, bulundurmak.

Hazırlanmak *f.* Hazır bulunmak.

Hazırlatmak *f.* Hazır ettirmek.

Hazırlık *i.* Bir işe hazır olmak için lâzım olan şeyler, tedarikât.

Hazırlop *i.* Suda pişmiş yumurta. Bir nevi kabuksuz kestane.

Hazırun *i.* Hazır olanlar. Bir toplantı veya mecliste bulunanlar.

Hazim *i.* İhtiyat.

Hâzim *s.* Hazmettiren. Sindirgin.

Hazin *s.* Kederli, acıklı, üzüntülü.

Hazine, Hazne *i.* Para ve kıymetli şeyler konulan yer, vezne. Top ve tüfekte barut ve fişeğin konduğu yer. Define.

Hazinedar, Haznedar *i.* Hazine memuru.

Haziran *i.* Senenin altıncı ayı.

Hazmetmek *f.* Sindirmek, midede eritmek. *c.* Tahammül etmek.

Hazmî *s.* Sindirmeye ait.

Hazne, Hazine *i. Bak:* Hazine. Su deposu.

Haznedar, Hazinedar *i. Bak:* Hazinedar.

Hazret *i.* Hürmet unvanı.

Hazretleri *i.* Eskiden kullanılan saygı unvanı.

Hazzetmek *f.* Hoşlanmak.

He *e. Bak:* Ha.

Heba *i.* İsraf. Boş. — *etmek f.* İsraf etmek. — *olmak f.* Boşa gitmek.

Hece *i.* Ağızdan bir çırpıda çıkan ses, bir kelimenin birden okunan kısımlarından herbiri: *al*, bir heceli; *aldı*, iki heceli kelimelerdir.

Hecelemek *f.* Heceleri ayrı ayrı söyliyerek okumak.

Heceletmek *f.* Hece yaptırmak.

Hecin *i.* Melez at, yürük deve.

Hecinsüvar *i.* Hecin devesine binmiş bir sınıf asker.

Hedaya *i.* Hediyeler.

Hedef *i.* Amaç. Nişan, surak, nişangâh. *c.* Gaye.

Heder *i.* Boş yere sarfolunma, telef ve heba olma. Ziya.

Hedim *i.* Yıkma.

Hediye *i.* Armağan.

Hediyeli *s.* Hediye olarak verilmeye lâyık.

Hediyeten *h.* Hediye olarak.

Hedmetmek *f.* Yıkmak.

Hegemonya *i.* Üstünlük.

Hekim *i.* Tabip, doktor.

Hekimlik *i.* Doktorluk.

Hekimsel *s.* Tıbbî.

Hektar *i.* On bin metre murabbaında bir arazi ölçüsü.

Hektarlık *s.* Ölçüsü hektar olan.

Hektogram *i.* Yüz gram ağırlığında bir ölçü.

Hektolitre *i.* Yüz litre miktarı.

Hektometre *i.* Yüz metrelik uzunluk.

Helâ *i.* Aptesane.

Helâk *i.* Ölme. — *olmak f.* Ölmek *c.* Zebun düşmek.

Helâl *i.* Meşru iş veya kazanç. Nikâhlı. — *etmek f.* Hak aramamak, meşru kılmak.—*olmak f.* Meşru olmak.

Helâli *i.* Bürüncük ve pamuk karışık yerli bez.

Helâlleşmek *f.* Biribirine hakkı helâl etmek.

Helâlzade *i.* Meşru evlât.

c. İyi adam.

Hele *e.* Hususile: *Hele bu işe hiç gelemem.* Âkıbet, nihayet: *hele bitirdim.* Bari: *hele sevsem bari.* Darılma ve korkutmayı anlatır: *hele git de göreyim.* Bakayım mânasını anlatır: *anlat hele nasıl oldu?*

Helezon *i.* Sümüklüböcek kabuğu. Sümüklüböcek kabuğu şekli, saat zembereği gibi kıvrımlı şekil. Helis.

Helezonî *s.* Helezon şeklinde. Yılankavi. Helisel, sarmal.

Helikoit *s.* (Mat.) Helezon şekilli. Helis biçiminde.

Helis *i.* (Mat.) Helezon.

Helisel *s.* (Mat.) Helezonî. Sarmal

Helme *i.* Hububatın suda çok kaynıyarak şişip dağılması. Meni. — *dökmek f.* Helmelenmek.

Helmelenmek, Helmeleşmek *f.* Helme peyda etmek.

Helva *i.* Un, irmik, nişasta v.s. ile şeker ve yağdan yapılan tatlı.

Helvacı *s.* Helva yapıp satan.

Helvacıkabağı *i.* Tatlı ve iri bir kabak.

Helvahane *i.* Helva pişirmeye mahsus geniş ve az derin tencere. Kuşhanenin büyüğü.

Helyosta *i.* Güneş şuaını aksettirerek muhabereye mahsus makina.

Helyoterapi *i.* Hastalıkları güneş ışığile tedavi usulü.

Helyum *i.* Havada pek az miktarda bulunur bir basit gaz.

Hem *e.* Birlikte, beraber.

Hem *e.* Önüne geldiği isimlerde birliği anlatır ve sıfat teşkil eder: *hemasır,* aynı asırda yaşıyan, *hemzaman,* bir zamanda olan v.s.

Hemayar *s.* Ayarları bir, uygun, aynı çeşitten.

Hemcins *s.* Bir cinsten olan.

Hemcivar *s.* Komşu.

Hemdert *s.* Dert arkadaşı.

Hemdest *s.* Elele veren. Birlikte çalışan.

Hemen *z. h.* Derhal, çabucak: *hemen gelir.* Bir düziye: *hemen söylenir.* Takriben, sanki. Ancak, tek: *bunu yaparım, hemen sen yardım et.*

Hemencecik *h. Bak:* Hemen.

Hemfikir *s.* Düşüncesi bir.

Hemhal *s.* Aynı halde bulunan.

Hemhudut *s.* Sınırları bir olan.

Hemicik *i.* Meme.

Hemmeşrep *s.* Tabiat ve ahlâkı bir olan.

Hemoglobin *i.* Kanın kırmızı maddesi.

Hemoraji *i.* Kan kaybı.

Hemoroit *i.* Basur.

Hempa, Hampa *i.* Fena yolda arkadaş.

Hempaye *s.* Aynı derecede olan.

Hemsin *s.* Bir yaşta.

Hemşeri, Hemşehri *s.* Bir şehir ahalisinden olan.

Hemşerilik *i.* Hemşeri oluş.

Hemşire *i.* Kızkardeş.

Hemşirelik *i.* Kızkardeşlik.

Hemşirezade *s.* Kızkardeş evlâdı, yeğen.

Hemta *s.* Denk, eş.

Hemücük *i.* Dili kaba köylü, köylü nefer.

Hemze *i.* Arap yazısında (e) sesini veren harf.

Hemzeban *s.* Sözleri, ifadeleri bir olan.

Hendek *i.* Br yerin etrafına kazılan fırdolayı çukur.

Hendese *i.* Geometri. Cisimlerin şekillerinden, mesafelerin ölçülmesinden bahseden ilim.

Hendesehane *i.* Eskiden mühendis yetiştiren okul.

Hendeseli *s.* Hendese, geometri kaidelerine uygun.

Hendesesiz *s.* Ölçüsüz.

Hendesî *s.* Geometrik. Hendeseye ait. — *şekil i.* Muntazam şekil.

Henüz, Henoz *h.* Ancak hemen: *kardeşim henüz gitti.* Daha, hâlâ: *kitabı henüz okuyamadım.*

Hep *e.* Bütün, cümle, tekmil.

Hepsi *e.* Bütün, cümlesi, tekmili.

Her *e.* Hepsi: *ben her söze inanmam.* Teker teker.

Heras *i.* Korku.

Herbir *s.* İçlerinden ayrı ayrı bir, beher: *herbir insan bunu ister.*

Hercai *s.* Sebatsız, dönek. *i.* Renkleri çeşitli ve yaprakları geniş menekşe.

Hercailik *i.* Hercai oluş.

Hercümerç *s.* Karmakarışık.

Herdem *h.* Daima.

Herek *i.* Asma, fasulya gibi tırmanıcı nebatları bağlamak için yanlarına dikilen değnek.

Hergele *i.* Terbiye olunmamış salma beygir. *c.* Terbiyesiz.

Hergün *h.* Daima.

Hergünkü *h.* Hergün yapılan.

Hergünlük *s.* Hergün kullanılan.

Herhangi *s.* Hangisi olursa olsun.

Herif *i.* Âdi ve bayağı adam.

Herkes *h.* Bütün halk.

Herkim *h.* Kim olursa.

Hernasıl *h.* Her ne türlü.

Hernasılsa *h.* Nasıl olduysa oldu.

Herne *h.* Herşey.

Hernedense *h.* Herhangi sebepten ise.

Hernekadar *h.* Nekadar olsa.

Herneyse *h.* Nasılsa.

Hervakit *h.* Daima.

Herze *i.* Boş lâkırdı, saçma.

Herzegû *s.* Saçma söyliyen.

Herzevekil *s.* Her işe karışan.

Hesabetmek *f.* Hesap yapmak, bir şeyi iyi düşünmek.

Hesabî *s.* Hesaba ait. Hesabını bilir, idareli.

Hesap *i.* Sayı, sayma. Aritmetik. Sayı bilgisi. — *etmek* *f.* Hesaplamak. — *görmek* *f.* Hesabını yapıp kapatmak. — *tutmak* *f.* Alacak ve vereceği bir deftere kaydetmek. *c.* Tahmin.

Hesapçı *s.* *Bak*: Hesabî.

Hesaplamak *f.* Sayıp kıymet ve adedini bulmak. Tahmin etmek. Bir şeyin neticesini düşünmek.

Hesaplaşmak *f.* Hesabını görmek.

Hesaplatmak *f.* Birine hesap ettirmek.

Hesaplı *s.* Hesap edilmiş, düşünülmüş.

Hesapsız *s.* Sayısız, pek çok. Hesap etmeksizin, düşünülmeden.

Heterogen *s.* (Kim.) Gayri mütecanis. Ayrı cinsten.

Hetk *i.* Yırtma, bozma. — *i ırz* *i.* Irzına geçme.

Hetman, Ataman *i.* Kabile başı.

Hevenk *i.* Askı, demet, üzerine meyvalar asılıp saklanan ip veya değnek.

Heves *i.* Arzu, istek. — *etmek* *f.* İmrenmek.

Heveskâr *s.* Heves eden.

Heveskârlık *i.* Heveskâr oluş.

Hevesli *s.* Hevesi olan.

Hevil *i.* Korku.

Hevilnak *s.* Korkunç.

Hey *e.* Tenbih ve nida edatı: *hey bana bak!*

Heyamola *n.* Ağır bir şey çeken amelenin bir ağızdan söyledikleri bir tabir.

Heybe *i.* Eşya koymağa mahsus iki taraflı küçük torba.

Heybet *i.* Hürmetle beraber korku hissini uyandıracak hal.

Heybetli *s.* Heybeti olan.

Heyecan *i.* Hissin galeyanı, coşma, coşkunluk. Coşku.

Heyecanlı *s.* Heyecan veren. Heyecana gelen.

Heyecansız *s.* Duygusuz.

Heyelân *i.* Çöküntü. Arazinin kayarak yer değiştirmesi. (Jeo.) Kayşa.

Heyet *i.* Şekil, görünüş. Duruş. Kılık, kıyafet. Hal, keyfiyet. Birlik, topluluk. Kurul., — *ilmi* *i.* Astronomi. Kozmoğrafya. *Vekiller* — *i i.* Başbakanın reisliği altında bakanlardan müteşekkil hükûmet kurulu, kabine.

Heyetşinas *i.* Heyet âlimi. Kozmoğraf, astronom.

Heyhat *e.* Yazık, yazık oldu: *heyhat başıma gelenler.*

Heyhey *i.* Ahenk, eğlence.

Heykel *i.* Taştan veya madenden insan ve hayvan şekli. Kurçak.

Heykeltraş *i.* Heykel yapan san'atkâr.

Heykeltraşlık, Heykeltraşi *i.* Heykel yapmak sanatı.

Heyulâ *i.* Bütün eşyanın ilk maddesi. *s.* Hayal gibi, belli belirsiz.

Heyulâî *s.* Heyulâya ait.

Hezar *s.* Bin.

Hezaran *s.* Binler, binlerce.

Hezaren *i.* Sıcak memleketlerde yetişen ve baston, sandalye v.s. yapılan bir kamış.

Hezarfen *s.* Bilgiç.

Hezeç *i.* Aruz vezinlerinden biri.

Hezel *i.* Lâtife, şaka.

Hezeliyat *i.* Şaka ve alay edebiyatı.

Hezeyan *i.* Sayıklama. Saçmalama.

Hezimet *i.* Bozgunluk.

Hıçkırık *i.* Hıçkırırken çıkan ses, havanın nefes borusuna birden girmesinden dolayı meydana gelen kesik kesik hık diye ses çıkarma.

Hıçkırma *i.* Hıçkırmak işi.

Hıçkırmak *f.* Hıçkırıklanmak, hıçkırıkla ağlamak.

Hıdır, Hızır *i.* Kıyamete kadar yaşadığına ve dokunduğu şeyleri tükenmez bir hale koyduğuna itikat edilen İlyas peygamberin lâkabı.

Hıdiv *i.* Vezir, eskiden Mısır valisine verilen unvan.

Hıdiviyet *i.* Hıdivlik.

Hıdrellez *i.* Çiftçilerce yazın başlangıcı sayılan mayısın altıncı günü.

Hıfız *i.* Saklama, koruma. Ezberleme.

Hıfzetmek *f.* Saklamak, korumak. Ezberlemek.

Hıfzıssıha *i.* Sağlık korumu.

Hıl'at *i.* Eskiden hükümdarlar tarafından hediye edilen elbise.

Hımbıl *s.* Miskin, budala.

Hımhım *s.* Genzi tıkalı olup burnundan söyliyen.

Hımhımlık *i.* Hımhım oluş.

Hıncahınç *h.* Ağzına kadar dolu.

Hınç *s.* Dolu. *i.* Öc, kin.

Hınzır *i.* Domuz. *c.* Hain, gaddar.

Hınzırlık *i.* Domuzluk. Hainlik.

Hır *h.* Köpek kavgası gibi gürültü. Göğüsten çıkan kısık ve boğuk ses. — *çıkarmak* *f.* Sebepsiz kavga ve gürültü yapmak.

Hırçın *s.* Huysuz, yaramaz.

Hırçınlık *i.* Hırçın oluş.

Hırdavat, Hurdavat *i.* Ufaktefek şeyler, alât ve edevat.

Hırdavatçı, Hurdavatçı *s.* Hırdavat satan.

Hırgür *h.* *Bak:* Hır.

Hırıldamak *f.* Göğüs hı-

rıltısı gibi ses çıkarmak.

Hırıltı *i.* Göğüsten veya genizden sesle nefes alma. Sebepsiz kavga. Horuldama.

Hırıltıcı *s.* Sebepsiz kavga çıkaran, marazacı.

Hırızma *i.* Azgın hayvanların ağızlarına ve ayıların üst dudağına geçirilen demir halka. Bedevi kadınların burunlarına taktıkları halka.

Hıristiyan *i., s.* İsa dininden olan.

Hıristiyanlık *i.* İsa dini.

Hırka *i.* İçi pamuklu ev paltosu.

Hırlamak *f.* Hır çıkarmak. *Bak:* Hırıldamak.

Hırlaşmak *f.* Kavgalaşmak.

Hırs *i.* Açgözlülük. Bir şeyin üzerine düşme. Kızma, öfke.

Hırsız *s.* Başkalarının malını çalan, uğru.

Hırsızlama *i.* Çalma. *h.* Hırsızcasına, gizlice.

Hırsızlık *i.* Hırsız hali.

Hırsızyatağı *i.* Hırsızları ve çalınmış malı saklıyan adam ve evi.

Hırslandırmak *f.* Birinin hırs ve tamahını uyandırmak. Kızdırmak, hiddetlendirmek.

Hırslanmak *f.* Tamah etmek. Kızmak.

Hırslı *s.* Haris. Kızgın, öfkeli.

Hırt *s.* Aptal. *h.* Makas sesi gibi sesi taklit eder.

Hırtıpırtı *h.* Eskipüskü.

Hırtlamba *i.* Eskipüskü şey.

Hırvat *i.* Evvelce Avusturyanın, bugün Sırbistanın idaresinde olan İslâv ırkından bir millet.

Hısar, Hisar *i.* Kale.

Hısım *i.* Akraba.

Hısımlık *i.* Akrabalık.

Hışıldamak *f. Bak:* Hışırdamak.

Hışım *i.* Öfke.

Hışır *i.* Kavun ve karpuzun sert kalan beyaz kısmı. *c.* Âdi adam. *h.* Kuru yaprakların sesini taklit eder ve tekrarlanır.

Hışırdamak *f.* Hışır hışır etmek.

Hışırtı *i.* Hışır hışır çıkan ses.

Hışt, Hişt *n.* Ünlem: Hey!

Hıtta *i.* Ülke.

Hıyaban *i.* Koru yolu. İki tarafı ağaçlı yol.

Hıyanet *i. Bak:* Hiyanet.

Hıyar *i.* Salatası yapılan veya çiğ yenen kabak cinsinden bir sebze, salatalık.

Hıyarcık *i.* Kasıkta çıkan şiş.

Hız *i.* Çabukluk. Yüksek ses.

Hızır *i.* Peygamber İlyasın lâkabı. *s.* Kurtarıcı.

Hızlanmak *f.* Çabuklanmak.

Hızlatmak *f.* Çabuklandırmak.

Hızlı *s.* Çabuk. Yüksek sesli.

Hibe *i.* Bağışlama.

Hibre *i.* Bilgi ve tecrübe. Malûmat ve tecrübe. Künh ve hakikate varma. Mükemmel vukuf. *Ehli — i.* Mütehassıs, eksper.

Hicabetmek *f.* Utanmak.

Hicap *i.* Perde. Utanma. *— etmek f.* Utanmak.

Hicaz *i.* Arabistanda Mekke ve Medinenin bulunduğu kıt'a. Musikide bir makam.

Hicazkâr *i.* Bir musiki makamı.

Hicir *i.* Ayrılık.

Hiciv *i.* Edebiyatta bir kimse hakkında zem ve alay yollu yazı yazma.

Hicran *i.* Ayrılık. Unutulmaz acı.

Hicret *i.* Memleketini terkedip başka yere gitme, göç, göçme. *—etmek f.* Göçmek.

Hicrî *s.* Hicrete ait. *— tarih i.* Peygamberin Mekkeden Medineye hicreti esas tutulan tarih. *— sene i.* Hicrî tarihe göre sene.

Hicvetmek *f.* Hicviye yazmak. Sövmek.

Hicviye *i.* Hiciv yazısı. Taşlama.

Hiç *s.* Yok olan veya yok denilecek kadar az olan. *i.* Yokluk. *h.* Asla, kat'iyyen.

Hiçbir *h.* Hiç, asla: *onu hiçbir yerde göremedim.*

Hiçî *i.* Hiçlik.

Hiçten *s.* Hiç yoktan. Esas olmadan: *Bu adam hiçten zengin oldu.*

Hidayet *i.* Doğru yol.

Hiddet *i.* Sertlik. Öfke.

Hiddetlendirmek *f.* Öfkelendirmek.

Hiddetlenmek *f.* Kızmak.

Hiddetli *s.* Öfkeli.

Hiddetsiz *s.* Öfkesiz.

Hidemat *i.* Hizmetler.

Hidiv *i.* Vezir, imtiyazlı vali.

Hidivî *s.* Hidive ait.

Hidiviyet *i.* Bir hidivin idaresinde olan memleket ve hidivin sıfatı.

Hidrasit *i.* (Kim.) Hidrojenli asit.

Hidrofil *s.* (Kim.) Suya düşkün.

Hidrojen *i.* (Kim.) Müvellidülma.

Hidroloji *i.* Sular bilgisi.

Hidrometre *i.* Su ölçüsü, mikyasülma.

Hidrosfer *i.* (Jeo.) Suküre.

Hidrostatik *i.* (Fiz.) Muvazenei mayiat.

Hiffet *i.* Hafiflik. Budalalık. Hoppalık.

Hikâye *i.* Sırasile anlatma. Masal. Roman. *— etmek f.* Etrafile anlatmak.

Hikâyet *i. Bak:* Hikâye.

Hikemî *s.* Hikmet ve felsefeye ait.

Hikemiyat *i.* Hikemî sözler.

Hikmet *i.* Hakimlik, filozofluk. Felsefe ilmi. Fizik ilmi. Hakikat ve ahlâka ait kısa söz, mesel. Garip, aca-

yip: *bu ne hikmettir bilmem ki.*

Hikmetşinas *i.* Hikmet ve felsefe âlimi.

Hilâf *i.* Karşı, zıt, aksi. Yalan.

Hilâfet *i.* Halifelik.

Hilâfgir *s.* Karşı koyan. Muhalif.

Hilâl *i.* Ayın ince kavis hali. Ayça.

Hilâl *i.* Diş ve kulak karıştıracağı, kürdan.

Hilâliahmer *i.* Kızılay kurumunun eski adı. Yaralılara, hastalara, yoksullara, felâket vurgunlarına bakan cemiyet.

Hile *i.* Dolan. Aldatmak için kurulan oyun ve düzen.

Hilebaz *s.* Dekçi, hileci.

Hileci *s. Bak:* Hilebaz.

Hilekâr *s.* Hile yapan, sahtekâr.

Hilekârlık *i.* Dekçilik.

Hileli *s.* Hilesi olan. Sâf olmayıp karışık olan.

Hilesiz *s.* Hileli olmıyan. Sâf.

Hilim *i.* Tabiat yavaşlığı.

Hilkat *i.* Yaratma, yaradılış.

Hilkaten *h.* Yaradılışta.

Hilkî *s.* Yaradılışa ait, fıtrî.

Himaye *i.* Koruma.

Himmet *i.* Candan çalışma, emek sarfetme. Lûtuf.

Himye *i.* Perhiz.

Hin *i.* Zaman, an.

Hindi *i.* Hint tavuğu.

Hindî *s.* Hindistanlı, Hintli.

Hindiba *i.* Salatalık bir sebze.

Hindistan *i.* Asya kıt'asının güneyinde büyük bir yarımada.

Hindistancevizi *i.* Kalın kabuklu içi beyaz ve yağlı büyük bir yemiş. Koka.

Hindu *i. Bak:* Hindî.

Hinihacette *h.* Lüzumunda.

Hinoğlu *i.* Şeytan gibi, cin fikirli kimse.

Hint *i. Bak:* Hindistan.

Hintkumaşı *i.* Bulunmaz matah, nadide şey.

Hintli *s.* Hindî.

Hinto *i.* Yaylı araba.

Hinttavuğu *i. Bak:* Hindî.

Hintyağı *i.* İçimi güç bir müshil yağ.

Hiperbol *i.* (Mat.) Kat'ı zaîf.

Hiperbolik *s.* (Mat.) Kat'ı zaidî.

Hiperboloidal *s.* (Mat.) Mücessem kat'ı zaidî.

Hiperboloit *i.* (Mat.) Mücessem kat'ı zaît.

Hipermetrop *s.* (Fiz.) Medidülbasar.

Hipnotizma *i.* Birine tesir yaparak uyutmak usulü.

Hipnoz *i.* Yapma uyku.

Hipodrom *i.* At koşularının yapıldığı yer.

Hipokondri *i.* Bir sinir hastalığı.

Hipopotam *i.* Su aygırı. İpopotam.

Hipotek *i.* Rehin, ipotek.

Hipotez *i.* Faraziye. İpotez.

Hirek *i.* Yassı ve geniş kuyruklu bir koyun.

His *i.* Duygu. Görmek, işitmek, koklamak, tatmak, dokunmak, duygularının herbiri. Anlama. İçten duyma. —*i kablelvuku i.* Bir şeyi olmadan evvel sezme.

Hisar *i. Bak:* Hısar.

Hisse *i.* Pay. İbret. — *senedi i.* Anonim ve bunun gibi şirketlerde sermayeyi teşkil eden hisselerin senedi, aksiyon.

Hissedar *i.* Hisse sahibi.

Hisseleşmek *f.* Paylaşmak.

Hisseli *s.* Hisseleri olan.

Hissement *i.* Hisse alan kimse.

Hisset *i.* Hasislik.

Hissetmek *f.* Beş hisden birile duymak. Anlamak, içten duymak.

Hissî *s.* Hise ait. His ve heyecan uyandıran. Duysal.

Hissikablelvuku *i.* Önsezi. Bir şeyi önceden sezme.

Hissiyat *i.* Hissolunan şeyler. Duygular.

Hissiyet *i.* Duyma, duyuş.

Hissolunmak *f.* Duygu uyandırmak, duyulmak.

Histerezis *i.* (Fiz.) Kesafet.

Histeri, İsteri *i.* Sinir hastalığı.

Histerik *i.* Sinir hastası.

Hiş, Hişt *n.* Dikkati uyandırmak için kullanılır: *Hiş! sana söylüyorum.*

Hitabe *i.* Nutuk, bir kalabalığa söylenen söz. Ayta.

Hitaben *h.* Hitap ederek.

Hitabet *i.* Hatiplik. Umuma konferans verme.

Hitabetmek *f.* Aytamak, karşıdakine anlatmak.

Hitam *i.* Bitme. Son.

Hitan *i.* Erkek tenasül aletinin ucundaki derîyi kesmekten ibaret sünnet ameliyesi.

Hitap *i.* Eyitme. Karşısındakine söz söyleme.

Hiyanet *i.* Hainlik. Hainlik etme. *s.* Vefasız.

Hiyeroglif *i.* Kelime ve harfleri şekillerle gösteren eski Mısır yazısı.

Hiza *i.* İstikamet, düzlük, çırpı.

Hizip *i.* Zümre, grup.

Hizmet *i.* Birinin işini görme, vazife, memuriyet.

Hizmetçi *s.* Hizmet eden.

Hizmetçilik *i.* Hizmetçi işi.

Hizmetkâr *i. Bak:* Hizmetçi.

Hizmetkârlık *i. Bak:* Hizmetçilik.

Hoca *i.* Öğretmen, muallim. Eskiden sarıklılar sınıfı.

Hocalık *i.* Öğretmenlik, hoca meslek ve sıfatı.

Hodbin *s.* Bencil. Yalnız kendini düşünen.

Hodbinlik *i.* Yalnız kendini düşünme. Bencilik.

Hodkâm *s.* Özsever.

Hodperest *s.* Kendine tapınan.

Hodpesent *s.* Kendini beğenmiş.

Hokeç *i.* Burulmuş erkek kuzu.

Hokey *i.* Bir çeşit top oyunu.

Hokka *i.* Mürekkep, şeker, reçel v.s. koymak için küçük kap.

Hokkabaz *i.* Elçabukluğu ile marifetler gösteren adam. *c.* Hilekâr.

Hokkabazlık *i.* Hokkabaz hali.

Hol *i.* Sofa.

Holânda *i.* Avrupanın kuzey kısmında bir küçük hükûmet. Felemenk.

Holotüritler *i.* (Zoo.) Hayvanatı nebatiye.

Homogen *s.* (Mat. Fiz. Kim.) Mütecanis, aynı cinsten.

Homografik *s.* (Mat.) İşaretleri benzeyen.

Homolog *s.* (Mat.) Mevzuları benzeyen.

Homologi *i.* (Mat.) Benzerlik, teşabüh.

Homoteti *i.* (Mat.) Mümaselet. Andırış.

Homotetik *s.* (Mat.) Mümasil.

Homurdamak, Homurdanmak *f.* Surat asmak, kendi kendine söylenmek.

Homurdatmak *f.* Homurdamasını mucip olmak .

Homurtu *i.* Kızgın bir hayvanın kendi kendine hırlaması. Kızgın adamın homurdanması.

Hop *h.* Birdenbire sıçramağı anlatır.

Hoplamak *f.* Birdenbire sıçramak, oynamak.

Hoplatmak *f.* Sıçratmak, oynatmak.

Hoppa *s.* Düşüncesiz, delişmen, şımarık.

Hoppala *h.* Birdenbire atlamağı ve atılmağı anlatır.

Hoppalık *i.* Hoppa oluş.

Hor *s.* Hakir, zelil. Uyurken boğazdan çıkarılan sesi anlatır: *hâlâ hor hor uyuyor.* — *görmek* *f.* Ehemmiyet vermemek.

Hora *i.* Elele vererek sekiz on kişinin bir arada oynadığı bir raks.

Horasan *i.* Tuğla tozile kireçten yapılan harç.

Horlamak *f.* Hor ve hakir tutmak. Uyurken hor hor etmek.

Horlanmak *f.* Hor ve hakir tutulmak.

Horlatmak *f.* Hor ve hakir tutturmak.

Horluk *i.* Hakaret.

Horospina *i.* Gelincik balığına benzer yenmez bir balık.

Horoz *i.* Tavuk cinsinin erkeği. Çakmaklı tüfeğin çakmağının tepesi. Kapı zemberëğinin mandalı.

Horozibikliler *i.* (Bot.) Lazebeliye, bir çiçek bölüğü.

Horozlanmak *f.* Horoz gibi kabarıp kurulmak.

Horozoğlu *s.* Çalgın, sapık, Hileci.

Horozyumurtası *i.* Ufak yumurta.

Hortlak *i.* Dirilip geceleri dolaştığına itikat edilen ölü, cadı, vampir. Kocakarı .

Hortlamak *f.* Dirilmek.

Hortum *i.* Fîlin uzun burnu. Uzun bez veya lâstikten tulumba borusu.

Hortumlular *i.* (Zoo.) Hortumiye.

Horuldamak *f.* *Bak:* Horlamak.

Horultu *i.* Uyurken boğazdan çıkan kalın ses.

Hoş *s.* İyi, güzel. Tuhaf. — *görmek* *f.* Aldırmamak, gözyummak. *Bir* — *olmak* *f.* Neşesizlenmek .

Hoşaf *i.* Şekerli suda pişirilerek kaşıkla yenilen kuru veya taze meyva.

Hoşbeş *i.* Hatır sorma.

Hoşça *s.* İyice.

Hoşgörmek *f.* Müsamaha etmek.

Hoşgörü *i.* Müsamaha.

Hoşgörür *s.* Müsamaha eden.

Hoşhoş *i.* Köpek.

Hoşlandırmak *f.* Memnun etmek. Hazzettirmek.

Hoşlanmak *f.* Memnun olmak, hoşuna gitmek.

Hoşlaşmak *f.* *Bak:* Hoşlanmak.

Hoşluk *i.* İyilik, güzellik. Tuhaflık. *Bir* — *i.* Neşesizlik, kırıklık.

Hoşmerim *i.* Tuzsuz peynir ile yapılan bir tatlı.

Hoşnut *s.* Razı, memnun.

Hoşnutluk *i.* Razı oluş, memnunluk.

Hotkâm *s.* *Bak:* Hodkâm.

Hotoz *i.* Eskiden kadınların başlarına giydikleri süslü başlık. Hayvan, kuş ve tavuk tepesi.

Hotperest *s.* *Bak:* Hodperest.

Hov *i.* Şahin, doğan gibi av kuşile yapılan av.

Hovarda *s.* Cömert. Çapkın, malını sefahette sarfeden.

Hovardalık *i.* Hovarda oluş .

Hovlamak *i.* Fırlayıp atılmak.

Hoyrat *s.* Kaba, nezaketsiz. Beceriksiz.

Hoyratlık *i.* Kabalık, terbiyesizlik. Beceriksizlik.

Höcre *i.* *Bak:* Hücre.

Hödük *i.* Kaba adam.

Hörgüç *i.* Devenin arkasındaki tümsek. Tepe, çıkıntı.

Hu! *e.* Baksana, hey, yahu: *hu, sana söylüyorum.*

Hububat *i.* Buğday, arpa v.s. gibi taneli nebatat. Tahıl.

Hubut *i.* Aşağıya inme.

Huda *i.* Allah, Tanrı.

Hud'a *i.* Hile.

Hudavendigâr *i.* Hükümdar unvanı.

Hudayinabit *i.* Ekilmeden

kendiliğinden biten ot, ağaç.

Huddam *i.* Hizmetçiler. Cincilerin gûya hizmetlerinde bulunan cinler.

Hudut *i.* Sınır.

Hukuk *i.* Haklar. Haklara ve kanunlara ait bilgi. — *Fakültesi i.* Avukat ve adliyeci yetiştiren üniversite fakültesi.

Hukuki *s.* Hukuka ait.

Hulâsa *i.* Özet. Öz, kısa. Bir şeyin en ruhlu ve kuvvetli kısmı, şüpte. Netice. — *çıkarmak f.* Hulâsasını almak. — *etmek f.* Özetlemek. Hulâsa olarak yazmak veya anlatmak.

Hulâsaten *h.* Az sözle, hulâsa olarak.

Hulefa *i. Bak:* Halifeler.

Hulf *i.* Sözde durmama.

Hulfetmek *f.* Sözünde durmamak.

Hulk *i.* Huy.

Hulkum *i.* Boğazın mideye açılan deliği.

Hulûl *i.* Girme, yanaşma.

Hulûs *i.* Halislik. Doğruluk. Samimiyet. Yaranma. Dalkavukluk. — *çakmak f.* Dalkavukluk yapmak.

Hulûskâr *s.* Muhabbet besliyen. Dalkavuk.

Hulûskârlık *i.* Hulûskâr oluş.

Hulya *i.* Kuruntu, hayal.

Humaka *i.* Ahmaklar.

Humanist *i. Bak:* Hümanist.

Humanizm *i. Bak:* Hümanizm.

Humar *i.* İçki sersemliği.

Humayun *s.* Hükümdara ait bir unvan.

Humk *i.* Ahmaklık.

Humma *i.* Sıtma, hararet nöbeti. Tifo hastalığı.

Humus *i.* Beşte bir. *Bak:* Hümüs.

Humuz *i.* Ekşilik, kekrelik. Hâmızın bir esasla birleşmesinden hâsıl olan kimyevî madde. Asitlik.

Hun *i.* Kan.

Hunhar *s.* Kan içen. Zalim.

Hunharlık *i.* Hunhar oluş.

Huni *i.* Ağzı dar kaplara su veya sulu şey doldurmağa mahsus mahrutî alet.

Hunnak *i.* Boğaz hastalığı.

Hunnaki *s.* Boğaz hastalığına ait.

Hunnap *i.* Zeytin tanesi şeklinde kırmızı kabuklu bir meyva.

Hunriz *s.* Kan döken, zalim.

Hura *i. Bak:* Hora.

Hurafat *i.* Hurafeler.

Hurafe *i.* Uydurma, düzme masal ve uydurma rivayet. Sanaka.

Hurafevî *s.* Hurafeye ait.

Hurç *i.* Meşin heybe.

Hurda, Hurde *i.* Ufak şey, ufak parça. İnce nükte. *s.* Pek küçük ve ince.

Hurdacı *i.* Hurda satan kimse.

Hurdalanmak *f.* Ufalanmak.

Hurdebin *i.* Mikroskop. Gözün göremiyeceği en ufak şeyleri, mikropları görmeğe mahsus alet. *s.* En küçük ve ince şeyleri görebilen.

Hurdebini *s.* Hurdebinle görülecek derecede küçük.

Hurdehaş *s.* Parça parça.

Huri *i.* Cennet kızları.

Hurma *i.* Sıcak memleketlerde yetişen bir meyva.

Hurrem *s.* Sevinçli.

Hurucetmek *f.* Çıkmak, isyan etmek.

Huruç *i.* Çıkma.

Huruf *i.* Harfler.

Hurufat *i.* Dökme harfler.

Husran *i.* Yokluk.

Husuf *i.* Ay tutulması.

Husul *i.* Hâsıl olma.

Husumet *i.* Düşmanlık.

Husus *i.* Has ve mahsus olma. İş, keyfiyet: *Bu hususta malûmatım yok.*

Hususi *s.* Umuma ait olmayıp bir şahsa, bir şeye ait olan. Zatî, şahsî, özel.

Hususiyet *i.* Hususî hal. Dostluk. Özellik.

Husye *i.* Haya, taşak.

Huş *i.* Akıl, us.

Huşu *i.* Alçak gönüllülük, tevazu.

Huşunet *i.* Kabalık.

Hut *i.* Balık. On iki burçtan biri.

Hutbe *i.* Kalabalık bir cemaate karşı söylenen nutuk. Cuma namazından evvel hatibin söylediği nutuk.

Hutut *i.* Hatlar. Çizgiler, yazılar.

Huveynat *i.* Pek küçük hayvanlar, mikroplar.

Huy *i.* Tabiat, ahlâk. Âdet. Fena alışma.

Huy *i.* Bir nevi madenkömürü.

Huylanmak *f.* Kuşkulanmak.

Huysuz *s.* Kötü huylu, hırçın.

Huysuzluk *i.* Huysuz oluş.

Huzme *i.* Deste, demet.

Huzu *i. Bak:* Huşu.

Huzur *i.* Hazır olma. Ön. Rahat.

Huzuz *i.* Hazlar, zevkler.

Huzuzat *i.* Hazlar.

Huzzar *i.* Hazır bulunanlar.

Hübubetmek *f.* Esmek.

Hübup *i.* Esme.

Hüccet *i.* Delil. Mahkeme ilâmı.

Hüceyre *i.* Odacık. Küçük hücre. Uzvî cisimlerin en ufak cüz'ü.

Hücre, Höcre *i.* Küçük oda, odacık. Loca. Dolap gözü. Uzvî cisimlerin bünyesindeki gözle görünmez küçük delik.

Hücresel *s.* (Bio.) Hücrevî.

Hücrevî *s.* (Bio.) Hücresel.

Hücreyutarlığı *i.* (Bio.) Fagositoz.

Hücum *i.* Saldırma, üstüne yürüme. Baskın.

Hüda *i. Bak:* Huda.

Hükema *i.* Hakimler.
Hükkâm *i.* Hâkimler.
Hükmen *h.* Hüküm ile.
Hükmetmek *f.* Kat'î karar vermek, hüküm ve nüfuzu altına almak.
Hükmî *s.* Hükme ait. Öyle itibar olunan.
Hüküm *i.* Hâkimlik, hükûmet, âmirlik. Emir. Bir mahkemenin kararı. Kuvvet, nüfuz. Tesir.
Hükümdar *i.* Yerine halkça seçilerek değil, verasetle geçen devlet reisi. İmparator, kıral, padişah.
Hükümdarlık *i.* Hükümdar sıfatı ve vazifesi.
Hükümet *i.* Memleket idaresi, devlet. Bir memlekette hüküm süren ve onu idare eden heyet.
Hüküm giyme *i.* Mahkûm olma.
Hükümlü *s.* Hüküm giymiş olan, mahkûm.
Hükümname *i.* İlâm.
Hükümran *i.* Hüküm ve saltanat süren hükümdar.
Hükümsüz *s.* Hükmü olmıyan. Devamsız.
Hülle *i.* Eskiden üç defa boşanan kadının tekrar alınabilmesi için başkasına nikâh edilmesi.
Hülleci *i.* Hülle ile geçinen yobaz.
Hüma *i.* Devletkuşu.
Hümanist *i.* Eski diller âlimi.
Hümanizm *i.* Eski diller ilmi. Bir felsefe mesleği.
Hümayun *s. Bak:* Humayun.
Hümüs *i.* (Jeo.) Türabı nebati.
Hüner *i.* Bilme, marifet. Ustalık. İnce san'at.
Hünerli *s.* Hüner sahibi. İnce ve sanatlı (iş).
Hünersiz *s.* Hüneri olmıyan.
Hüngür *h.* Sesle ağlamayı anlatır ve tekrarlanır.
Hüngürdemek *f.* Hüngür hüngür ağlamak.
Hünkâr *i.* Padişah.
Hünnap *i. Bak:* Hunnap.
Hünnapgiller *i.* (Bot.) Ünnabiye.
Hünsa *s.* Erdişi. Hem erkek hem kadın tenasül aleti olan
Hür *s.* Esir ve köle olmıyan, serbest, kendi başına buyruk. İradesine sahip. Erkin.
Hürmet *i.* Şeref. Riayet, itibar. Dince, kanunca haram, yasak olma.
Hürmeten *h.* Hürmet ederek.
Hürmetli *s.* Saygılı. *c.* Büyük, okkalı.
Hürmetsiz *s.* Saygısız.
Hürmetsizlik *i.* Hürmet ve itibar etmeyiş.
Hürriyet *i.* Hürlük, hür oluş.
Hüsnükabul *i.* İyi kabul etme.
Hüsnüniyet *i.* İyi niyet.
Hüsran *i. Bak:* Husran.
Hüsün *i.* Güzellik. İyilik.
Hüveyda *s.* Belli, meydanda.
Hüveynat *i. Bak:* Huveynat.
Hüviyet *i.* Özlük. Bir adamın kim olduğu, benliği. Kimlik. *Hüviyet cüzdanı i.* Kimlik cüzdanı.
Hüyük *i.* Tümsek.
Hüzam *i. Bak:* Hüzzam.
Hüzün *i.* Keder.
Hüzünlenmek *f.* Kederlenmek.
Hüzünlü *s.* Kederli.
Hüzünsüz *s.* Kedersiz.
Hüzzam, Hüzam *i.* Şark musikisinde bir makam.

I

I *i.* Türkçe alfabenin onbirinci ve seslilerin üçüncü harfi.
Iblık *i.* Erkek.
Içkırık *i. Bak:* Hıçkırık.
Içkırmak *f. Bak:* Hıçkırmak.
Ih *n.* Deveyi çökertme.
Ihlamak, Ihlatmak *f.* Deveyi ıh diyerek çökertmek.
Ihlamur *i.* Kerestesi marangozlukta kullanılan ve çiçeği haşlanıp çay gibi içilen ağaç.
Ihlamurgiller *i.* (Bot.) Zirifuniye.
Ikınma *i.* Ikınmak işi.
Ikınmak *f.* Nefes salıvermeyerek sıkınıp zorlamak.
Ikıntı *i.* Ikınma.
Iklamak *f.* Güçlükle nefes almak, ıklayıp sıklamak, zahmet çekmek.
Iklim *i. Bak:* İklim.
Iktida *i. Bak:* İktida.
Ilgamak *f.* At başıboş olarak dörtnala koşmak.
Ilgar *i.* Akın. Çapul. Başıboş hayvanın dörtnala koşması.
Ilgarcı *i.* Akıncı.
Ilgarlamak *f.* Akıncılık etmek.
Ilgımsalgım *i.* Sıcak mevsimlerde çöl veya ovalarda buharın yayılmasile su gibi görülen yer, pusarık, serap.
Ilgın *i.* Yabani bir ağaç.
Ilı *s.* Ilık.
Ilıca *i.* Sıcak pınar suyu, kaplıca.
Ilıcak *s.* Az ılık.
Ilık *s.* Ne sıcak ne soğuk.
Ilıklatmak *f.* Ilıtmak.
Ilımak *f.* Ilık olmak, itidal kesbetmek.
Ilıman *s.* Mutedil.
Ilındırmak *f.* Ilıtmak.
Ilınmak *f.* Ilık olmak.
Ilıştırmak *f.* Ilıtmak.
Ilıtmak *f.* Ilık yapmak.
Imızganmak *f. Bak:* İmizgenmek.
Incalız *i.* Turşusu yapılan

bir nevi yabani sarımsak ve soğan.

Ir *i.* Ahenk. Terane.

Ira *i.* (Bio.) Karakter, seciye.

Irak *i.* Elcezirede bir arap kırallığı.

Irak, İrak *s.* Uzak.

Iraksak *s.* (Fiz.) Mütebait.

Iraksama *i.* (Mat.) Tebaüt.

Irasal *s.* (Bio.) Seciyevî, karakteristik.

Irda, İrza *i.* Süt, meme verme.

Irgalamak *f.* İki tarafa sallamak, kımıldatmak.

Irgalanmak *f.* İki tarafa sallanmak, kımıldanmak.

Irgalatmak *f.* Irgalamağa mecbur etmek.

Irgantı *i.* Sallantı, sarsıntı.

Irgat *i.* Yapı amelesi, rençber, işçi.

Irgatbaşı *i.* Irgatların reisi.

Irgatlık *i.* Irgat işi.

Irıp *i.* Balık tutmak için atılan büyük ağ.

Irk *i.* Kök, asıl, damar. Nesil, soy. Uruk.

Irkıl *i.* Falcı, kâhin.

Irkî *s.* Irka ait, uruksal.

Irlamak *f.* Türkü söylemek.

Irlayış *i.* Irlamak işi.

Irmak *i.* Denize dökülen büyük su, nehir.

Irvalamak *f.* Hamur yapışmamak için tepsiye un serpmek.

Irz *i.* Namus, iffet. —*a geçmek* *f.* Namusunu bozmak.

Irza *i.* Kandırma, razı etme.

Is *i.* Sahip.

Isgara *i.* Dibe konan ağaç veya demirden kafes veya parmaklık.

Isı *i.* Sıcaklık. (Fiz.) Hararet.

Isıalan *s.* (Kim.) Hafiyülharare.

Isıl *s.* (Fiz.) Harurî.

Isınmak *f.* Sıcak olmak, sıcaklık duymak. *c.* Alışmak.

Isıölçer *i.* (Fiz.) Kalorimetre.

Isırgan *i.* İnce bir havla örtülü ve dokunulduğu vakit deriyi yakan bir ot.

Isırgangiller *i.* (Bot.) Encüriye.

Isırık *i.* Isırma izi.

Isırılmak *f.* Dişle tutulup sıkılmak veya koparılmak.

Isırmak *f.* Dişle tutup sıkmak veya koparmak. *Göz —* *f.* Tanır gibi olmak.

Isırtmak *f.* Isırmağa sevketmek.

Isıtmak *f.* Isınmasını mucip olmak.

Isıveren *s.* (Kim.) Naşirülharare.

Iskala *i.* Çalgı öğrenirken perdelere parmak alıştırma talimi. Notların sıra ile dizilişi.

Iskara *i. Bak:* Isgara.

Iskarça *i.* Gemi yükünün çok sıkı istif olması, kalabalık.

Iskarmoz *i.* Sandal veya kayıkta kürek takılacak tahta.

Iskarta *i.* Açığa çıkarma, kıymetten düşürme.

Iskat *i.* Ölünün ödenmemiş ibadetleri için ailesi ve vârişleri tarafından verilen para.

Iskat *i.* Düşürme.

Iskatçı *s.* Iskat parası toplıyan.

Iskonto *i. Bak:* İskonto.

Islah *i.* İyileştirme, düzeltme.

Islahat *i.* Fenalıkları, yolsuzlukları düzeltmek ve eksikleri tamamlamak için yapılan iş.

Islak *s.* Suyu bitirilmemiş, su bulaşmış.

Islaklık *i.* Islak oluş.

Islamak *f. Bak:* Islatmak.

Islanmak *f.* Suya bulaşmak.

Islatmak *f.* Suya batırmak veya üzerine su serpmek *c.* Dayak atmak.

Islık *i.* İki dudağı büzerek arasından düdük gibi ses çıkarma.

Ismarlama *i.* Ismarlamak işi. Sipariş üzerine yapılma.

Ismarlamak *f.* Sipariş etmek. Emanet etmek. *Allaha —* *f.* Veda etmek.

Ispanak *i.* Büyük yapraklı bir sebze.

Ispanakgiller *i.* (Bot.) İsfenahiye.

Isparçana *i.* Halatın üzerine sarılmış ip ve kendir.

Isparmaça *i.* Denizin içinde birkaç zincirin karışması.

Ispati, İspati *i.* İskambil kâğıdında, yonca yaprağına benzer şekilde olan, sinek.

Ispavli *i.* Gemilerde kullanılan kalın sicim.

Ispazmoz *i.* Sinir gerilmesi.

Israr *i.* Direnme. Bir şeyde sebat edip dönmeme. İnat etme.

Issız *s.* Kimsesiz, boş. Mamur ve şen olmıyan.

Istakoz *i. Bak:* İstakoz

Istampa *i. Bak:* İstampa.

Istavroz *i.* Haç.

Istıfa *i.* Seçme. Elenip ayrılma.

Istılah *i.* Terim, bir ilim ve san'ate mahsus tabir. Herkesin anlamadığı güç lûgat.

Istırap *i.* Büyük zahmet ve eziyet, azap, sıkıntı, acı, ağrı. Elem.

Istırar *i.* Çaresizlik.

Işığadoğrulum *i.* (Bot.) Nebatların güneşe dönmeleri. Teveccüh ilezziya.

Işık *i.* Aydınlık, ziya. Lâmba, kandil.

Işıkgöcüm *i.* (Bot.) Fototaksi.

Işıkküre *i.* (Ast.) Kürei ziya.

Işıklandırmak *f.* Aydınlatmak.
Işıkölçer *i.* (Fiz.) Fotometre.
Işılatmak *f.* Aydınlatmak. Parlatmak.
Işıldak *i.* Projektör.
Işıldamak *f.* Parıldamak.
Işıltı *i.* Parıltı.
Işıma *i.* (Fiz.) İnşia.
Işımak *i.* Işılamak.
Işın *i.* Güneşin parıltısı. Uzakta parıldıyan ziya. Şua.
Işın *i.* (Mat.) Şua.
Işınım *i.* (Fiz.) İnşia.
Işınlılar *i.* (Zoo.) Şuaiye.
Işmar *i. Bak:* İşmar.
Iştın *i.* Toprak kandil.
Itır *i.* Yaprakları güzel kokulu bir nebat.
Itırlı *s.* (Kim.) Itrî.
Itlak *i.* Salıverme. *Af.* İsim verilme.
Itma *i.* Tamah ettirilme.
Itnap *i.* Sözü uzatma.
Itrî *s.* Itırlı. Güzel kokulu.
Itriyat *i.* Güzel kokulu şeyler.
†Ittılâ *i.* Haber alma, öğrenme.
Iyadet *i.* Hatır sorma.
Izam *i.* Kemikler, azımlar.
Izbandut *i.* Haydut, yolkesen. *s.* İrivücutlü ve korkunç.
Izgara *i. Bak:* Isgara.
Izlal, Idlal *i.* Kötülüğe sürükleme, dalâlete düşürme.
Izmar *i.* Gizleme.
Izrar *i.* Zarara sokma.

İ

İ *i.* Türkçe alfabenin onikinci ve seslilerin dördüncü harfi.
İade *i.* Çevirme, geri verme. Eski haline getirme. Gerit.
İadeli *s.* (Posta-tel.) Geritli.
İane *i.* Yardım. Yardım için toplanan para.
İaneten *h.* İane olarak.
İare *i.* Ödünç.
İaşe *i.* Geçindirme.
İba *i.* Çekinme.
İbadet *i.* Allahın emrettiği şeyleri yapış, tapınma. Tapınış.
İbadetgâh *i.* İbadet yeri.
İbadethane *i.* Mabet.
İbaha *i.* Mubah etme.
İbare *i.* Bir yazının cümleleri.
İbaret *s.* Meydana getiren, mürekkep, müteşekkil. Bir şeyin aynı, ta kendisi.
İb'at *i.* Uzaklaştırma.
İbate *i.* Eve koyma, geceletme.
İbcal *i.* Büyükleme. Çok saygı.
İbda *i.* Yaratma, icat.
İbik *i.* Horozun başındaki kırmızı deri.
İbin *i.* Oğul.
İbiş *i.* Hımbıl, salak, soytarı.
İblâğ *i.* Yetiştirme. Doldurma, varma.
İblis *i.* Şeytan. *c.* Habis.
İblisane *s.* Şeytanca.
İbra *i.* Alacak verecek kalmadığını tasdik. — *senedi i. Bak:* İbraname.
İbram *i.* Yalvarma.
İbraname *i.* İbra edildiğine dair verilen senet.
İbranî *i.* Peygamberlerin mensup olduğu Sami kavimlerinden biri. İsrailoğulları.
İbraz *i.* Gösterme.
İbre *i.* Miknatısta müsbet ve menfi, kuzey ve güney kutuplarını gösteren uc. İğne. Çiçeklerin ortasındaki erlik aletleri.
İbret *i.* Ders ve örnek alınacak bir vak'a ve hal.
İbretamiz, İbretbahş *s.* İbret veren.
İbreten *h.* İbret olmak üzere.
İbrik *i.* Kulplu ve emzikli kap, güğüm.
İbriktar *i.* İbrik taşıyan veya tutan eski saray hademesi.
İbrişim *i.* İpek ipliği.
İbzal *i.* Bezletme. Bol verme.
İcabet *i.* Kabul.
İcabetmek *f.* Lâzım olmak, gerekmek.
İcadetmek *f.* Meydana getirmek.
İcap *i.* Lâzım gelme.
İcar *i.* Kira. — *etmek,* — *a vermek f.* Kiraya vermek.
İcat *i.* Bulma, meydana getirme, ihtira. Uydurma.
İcaz *i.* İhtisar. Az ve öz söyleme.
İcaz *i.* Şaşırtma. Mucize gösterme.
İcazet *i.* İzin. *Bak:* İcazetname.
İcazetname *i.* Yüksek tahsil şahadetnamesi. İzinname.
İcbar *i.* Zorlama.
İclâ *i.* Uzaklaştırma, sürme.
İclâl *i.* Büyüklük.
İclâs *i.* Oturtma. Tahta geçirme.
İcma *i.* Toplama.
İcmal *i.* Hulâsa. Bir arada toplama.
İcmalen *h.* Hulâsa olarak.
İcra *i.* Yapma, başarma. Bir karar veya bir hüküm tatbiki. — *dairesi i.* Mahkeme kararlarını tatbik eden daire. — *kuvveti i.* Millet meclisinin kararlarını tatbik eden hükümet kuvveti. — *memuru i.* Mahkeme kararlarını tatbik eden memur. — *Vekilleri Heyeti i.* Vekiller heyeti.
İcraat *i.* İşler, yapılan şeyler, faaliyetler.
İç *i.* Bir şeyin görünmez

ciheti. Bir şeyin dış olmıyan tarafı. Karın, mide, kalb.

İç açı *i.* (Mat.) Dahilî zaviye.

İçağrısı *i.* Vücudün içinde duyulan ağrı.

İçbaşkalaşım *i.* (Jeo.) Dahilî istihale.

İçbulantısı *i.* Midede hâsıl olan bulantı.

İçbükey *s.* (Fiz.) Mukaar, konkav.

İççamaşırı *i.* Tene giyilen çamaşır.

İçderi *i.* (Bot.) Edimmei dahiliye.

İçdonu *i.* Don.

İçerde *z.* İç tarafta.

İçeri *i.* İç taraf.

İçerlek *i.* Kuytu yer. *s.* İçeri doğru olan.

İçerlemek *f.* İçin için kızmak.

İçgöbek *i.* (Bot.) Sürrei dahiliye.

İçgüdel *s.* İnsiyaki, dürtüsel.

İçgüdü *i.* Sevkıtabiî, dürtü. İnsiyak.

İçgüvey *i.* Kaynatanın evine alınan güvey.

İçiçe *s.* Biribirinin içinde.

İçim *i.* Bir defada içilen. Bir yudum. İçilen şeyin tadı.

İçimli *s.* İçimi güzel.

İçin *e.* Sebep ve gaye bildirir. Yolunda, uğrunda: *bu hediye kardeşim içindir.* — — *h.* Alttan alta, gizliden gizliye.

İçinde *z.* Ortasında, arasında.

İçinden *z.* İç taraftan, arasından.

İçirmek *f.* İçmeğe sevketmek, sindirmek.

İçiş *i.* İçme.

İçişleri *i.* Bir devletin sınırları içindeki işler. Dahiliye.

İçitim *i.* (Bio.) Zerk.

İçkabuk *i.* Meyvaya yapışık olan ince kabuk.

İçkale *i.* Kalenin içindeki küçük kale.

İçken *s.* Çok içen, ayyaş.

İçki *i.* İçilecek şey. Sarhoşluk. — *içmek f.* İşret etmek.

İçkil *i.* Kin.

İçkil, İçkin *s.* İçeriye ait.

İçli *s.* İçi dolu. Duygulu, yüreği yufka.

İçlidışlı *s.* Teklifsiz, yüzgöz.

İçlik *s.* İçe ve içeriye ait.

İçme *i.* Memba, kaynak. İçmek işi.

İçmek *f.* Suyu ve su gibi şeyleri ağzından içeriye çekmek. İşret etmek. Tütünü yakıp dumanını içeri çekmek.

İçplâzma *i.* (Bio.) Andoplazma.

İçre *i.* İç taraf. *z.* İçinde.

İçsel *s.* Dahilî, derunî.

İçsıkıntısı *i.* Cansıkıntısı.

İçten *s.* Samimî.

İçtihat *i.* İnan. İnanış. Fikir, kanaat, çalışma.

İçtima *i.* Toplanma. Bir yere gelme.

İçtimaî *s.* Cemiyete, topluluk hayatına ait. Sosyal.

İçtimaiyat *i.* Sosyoloji. Cemiyet hayatından bahseden ilimler.

İçtinabetmek *f.* Çekinmek.

İçtinap *i.* Çekinme.

İçtisar *i.* Cesaretlenme.

İçtüzük *i.* Dahili nizamname.

İçyağı *i.* Barsakları kaplıyan yağ. Et yağı. Donyağı.

İçyapı *i.* (Bot.) Dahilî bünye.

İçyarıçap *i.* (Mat.) Nısıf kutru kalm.

İçyüz *i.* İşin aslı.

İd *i.* Bayram.

İdadi, İdadiye *s.* Hazırlayıcı. *i.* Ortamektep.

İdam *i.* Öldürme, ölüm cezası.

İdame *i.* Devam ettirme.

İdane *i.* Ödünç verme.

İdare *i.* Çevirme. Düzenine koma. Kullanma, becerme. Geçinme. Tasarruf. Yetme, kâfi gelme. Âmirlik etme. Müdürlük. Daire, büro.

İdare *i.* Küçük gece lâmbası.

İdarehane *i.* İşin idare olunduğu yer.

İdarei örfiye *i.* Sıkıyönetim.

İdareli *s.* İdaresini ve geçinmesini bilen. Kullanışlı, elverişli.

İdaresiz *s.* İdare bilmiyen.

İdbar *i.* Talihsizlik, perişanlık.

İddet *i.* Dul kalan kadının tekrar evlenmek için beklemeğe mecbur olduğu müddet.

İddia *i.* Savlama. Davaya kalkışma. Kendine süs verme. İnat, ısrar. — *makamı i.* Umumî müddeilik. Savcılık.

İddiacı *i.* İnatçı.

İddianame *i.* Mahkemede savcının dava kâğıdı.

İddihar *i.* Biriktirme.

İdeal *i.* Ülkü. Dilek, ileri için tasarlanan gaye, mefkûre.

İdealist *s.* Ülkü sever.

İdealizm *i.* Fikir felsefesi.

İdentik *s.* (Mat.) Özdeş.

İdeolog *i.* İlim ve felsefede fikir taraflısı.

İdeoloji *i.* Bir bahsin fikir sistemi. Fikre dayanan ilim ve felsefe.

İdil *i.* Sâf ve temiz aşk ve bu aşkı tasvir eden şiir ve masal.

İdiş *s.* İğdiş. Hayaları çıkarılmış (at).

İdman *i.* Beden terbiyesi, spor, cimnastik.

İdrak *i.* Anlayış. Erişme. Çağını bulma, mevsimine yetişme.

İdrar *i.* Sidik, siyi.

İdrojen *i.* *Bak:* Hidrojen.

İdroplan *i.* Deniz tayyaresi, uçağı.

İfa *i.* Yapma, etme.

İfade *i.* Söyleme, anlatma. Anlatış.

İfakat *i.* Hastalıktan kalkma.

İffet *i.* Akmanlık. Namus. Doğruluk.

İffetli *s.* İffet sahibi.

İffetlû *s.* Kadınlara hürmet için kullanılan elkap.

İfham *i.* Anlatma.

İflâh *i.* Selâmete çıkma.

İflâs *i.* Batkı. Tüccarın borcunu vermeyip itibarını kaybetmesi, topatma.

İfna *i.* Yoketme.

İfrağ *i.* Başka biçime koma.

İfrat *i.* Aşırılık.

İfraz *i.* Ayırma. Salgı.

İfrazat *i.* Salgılar.

İfrit *i.* Şeytan. c. Korkunç.

İfsat *i.* Bozma.

İfşa *i.* Meydana çıkarma.

İftar *i.* Oruç bozma.

İftariye, İftarlık *i.* Ramazanda yemekten evvel yenen çerez.

İftihar *i.* Öğünme.

İftikar *i.* İhtiyaç.

İftira *i.* Suç atma.

İftiracı *s.* Suç atan, müfteri.

İftirak *i.* Ayrılma. Ayrılık.

İftiras *i.* Paralama. (Yırtıcı hayvan hakkında).

İftitah *i.* Açma.

İğ *i.* Koku, is.

İğ, İği *i.* Yün, pamuk eğirmek için kullanılan alet.

İğbirar *i.* Gücenme.

İğde *i.* Yaprakları güzel bir ağaç ve bu ağacın kırmızı yemişi.

İğdiş *s. Bak:* İdiş.

İğfal *i.* Kandırma.

İğilmek *f. Bak:* Eğilmek.

İğitaşı *i.* Değirmenin alt taşı.

İğlâk *i.* Karanlıklaştırma. Anlaşılmaz bir hale koma.

İğmaz *i.* Görmemezliğe gelme.

İğmazıayn *i.* Gözyumma.

İğme, Eğme *i.* İğmek işi.

İğmek, Eğmek *f.* Bir yana sarkıtmak. Bükmek, kıvırmak.

İğne *i.* Dikiş dikmek için bir ucu sivri ve öbür ucunda iplik geçirilecek deliği olan alet. Diken, arı, akrep gibi sokucu böceklerin batırdıkları diken. Aşı yapmak için kullanılan sivri alet ve bu şekilde her şey. *Toplu — i.* Tutturmak için kullanılan bir ucu toparlak iğne.

İğneardı *i.* Makine dikişine benziyen el dikişi.

İğnedan, İğnelik *i.* İğne koymaya mahsus ufak kutu.

İğnelemek *f.* İğne ile delmek veya iliştirmek.

İğnelenmek *f.* İğne ile delinmek, veya iliştirilmek.

İğreltiotu, Eğreltiotu *i.* Bazan ağaç gibi büyüyen bir ot.

İğrenç *i.* İğrenme. *s.* İğrenilecek şey.

İğrençlik *i.* İğrenç oluş.

İğrendirmek *f.* Tiksindirmek.

İğrenilmek *f.* Tiksinilmek.

İğrenmek *f.* Tiksinmek.

İğreti *s.* Esaslı olmayıp, muvakkat. Ödünç.

İğretilik *i.* İğreti oluş.

İğri, Eğri *s.* Çarpık, doğru olmıyan. Bükülmüş.

İğribacak *s.* Çarpık bacaklı.

İğribüğrü, Eğribüğrü *s.* Çarpık.

İğrilik, Eğrilik *i.* İğri oluş.

İğrilmek, Eğrilmek *f.* İğri olmak.

İğritmek, Eğritmek *f.* İğri etmek.

İğtinam *i.* Yağma.

İğtişaş *i.* Kargaşalık.

İğva *i.* Azdırma.

İğzabetmek *f.* Kızdırmak.

İğzap *i.* Kızdırma.

İhafe *i.* Korkutma.

İhale *i.* Müzayede veya münakasaya konan şeyi en muvafık fiat verene terketme.

İhaleten *h.* İhale suretile.

İham *i.* Şüphe. Birkaç manalı söyleme.

İhanet *i.* Hainlik.

İhata *i.* Kuşatma.

İhatalı *s.* Etraflı, bilgin.

İhbar *i.* Haber verme.

İhbariye *i.* Kaçak eşyayı haber verene verilen mükâfat.

İhbarname *i.* Bildirge. Bir şeyi haber veren kâğıt.

İhda *i.* Hediye etme.

İhdas *i.* Meydane getirme.

İhfa *i.* Gizleme.

İhlâl *i.* Bozma.

İhlâs *i.* Samimiyet, doğruluk.

İhmal *i.* Aldırmayış. Bırakış. Savsa.

İhmalci *s.* İhmal eden. Savsak

İhnak *i.* Boğma.

İhracat *i.* Yabancı memleketlere gönderilen eşya ve mahsuller.

İhraç *i.* Çıkarma.

İhrak *i.* Yakma.

İhram *i.* Arapların büründükleri beyaz yün çarşaf. Battaniye .

İhraz *i.* Eldeetme.

İhsa *i.* Sayma.

İhsaî *s.* Sayıya alt.

İhsaiyat *i.* İstatistik. Sayım.

İhsan *i.* Bağışlama.

İhsas *i.* Hissettirme. Beş duygudan biri ile duyma.

İhtar *i.* Hatırlatma.

İhtısas *i.* Bir ilim veya fende bilgisini derinleştirme.

İhticaç *i.* Uyarma. Delil gösterme.

İhticap *i.* Gizleme, örtünme.

İhtida *i.* Müslüman olma.

İhtifa *i.* Gizlenme.

İhtifal *i.* Hürmet ve saygı

için yapılan merasim.

İhtikan *i.* Sırınga. Sırınga ile barsakları yıkama. Vücudün bir yerinde kan birikmesi.

İhtikâr *i.* Vurgunculuk. Fırsat bulup meşru haddinden fazlaya mal satma. Hile yapma.

İhtilâç *i.* Çarpıntı.

İhtilâf *i.* Uyuşmazlık.

İhtilâl *i.* Kargaşa, ayaklanma. Devrim.

İhtilâm *i.* Düş azma, rüyada cinsi münasebette bulunma neticesi meni gelme.

İhtilâs *i.* Aşırım, zimmetine para geçirme, çalma.

İhtilât *i.* Karışma.

İhtimal *i.* Olasılık. İmkân. *h.* Belki, olabilir.

İhtimalki *h.* Olabilir ki: *ihtimalki bu gün gelir.*

İhtimam *i.* Dikkatle çalışma. Özen.

İhtinak *i.* Boğulma.

İhtira *i.* Bulma, icat etme.

İhtirak *i.* Yanma.

İhtiram *i.* Saygı. Sayma.

İhtiras *i.* Aşırı istek.

İhtiraz *i.* Sakınma.

İhtisap *i.* Hesap sorma.

İhtisar *i.* Kısaltma.

İhtisaren *h.* Kısaltılarak.

İhtisas *i.* Duyuş, sezme.

İhtişam *i.* Görkem. Tantana.

İhtiva *i.* Kapsama. İçine alma.

İhtiyaç *i.* Bir şeyi onsuz yapamıyacak derecede bağlı olma, lüzum. Yokluk, yoksulluk.

İhtiyar *s.* Yaşlı. Koca. *i.* Seçme. Arzu, irade.

İhtiyarî *s.* İstenel. Kendi arzu ve rızasile olan. İstiyerek.

İhtiyarlamak *f.* Kocamak, yaşlanmak.

İhtiyarlatmak *f.* Kocatmak, yaşlatmak.

İhtiyarlık *i.* İhtiyar oluş.

İhtiyat *i.* İlerisini düşünme ve bu maksatla saklanan şey, yedek, tedbir. — *askeri i.* Harp zamanında silâh altına alınan kırk beş yaşına kadar olan erat. Yedek. — *zabiti i.* Yalnız harp zamanında davet edilen zabitlik rütbesi almış siviller. Yedek subay.

İhtiyaten *h.* İhtiyat olarak.

İhtiyatlı *s.* İlerisini düşünen

İhtiyatsızlık *i.* İhtiyatsız oluş.

İhtizar *i.* Can çekişme.

İhtizaz *i.* Hafifçe titreme.

İhvan *i.* Dostlar, Kardeşler.

İhya *i.* Diriltme, canlandırma. Şenlendirme.

İhzar *i.* Hazırlama. Mahkemeye getirme.

İhzariye *i.* Mahkemeye getirmek için yazılan tezkere.

İka *i.* Yapma. Meydana getirme.

İkame *i.* Oturtma. Doğrultma, yerleştirme. *Dava — si i.* Dava açma.

İkamet *i.* Bir yerde oturma.

İkametgâh *i.* Konut. Oturulan yer.

İkat, İkad *i.* Aydınlatma.

İk'at *i.* Oturtma.

İkaz *i.* Uyandırma. *c.* Aklını başına toplama.

İkbal *i.* Talih. İşi yolunda gitme.

İkbalperest *s.* Gözü yüksek makamlarda olan.

İkbalsiz *s.* İşi ters giden, talihsiz.

İkdam *i.* Sebat ve sabır ile çalışma.

İkdar *i.* Geçindirme. Kudret verme.

İken *e.* Olduğu halde. Olduğu zaman: *ben vapurda iken hava iyi gidiyordu.*

İki *i.* Birden sonra gelen sayı.

İkiçenekliler *i.* (Bot.) Zatülfilkateyn.

İkiçenetli *s.* (Bot.) İki mısralı.

İkidebir, İkidebirde *h.* Pek sık, her vakit: *İkidebirde yanıma gelme.*

İkievcikli *s.* (Bot.) Sünaiyülmesken.

İkifazlı *s.* (Fiz.) İki safhalı.

İkilemek *f.* İki yapmak.

İkili *s.* İki adetli olan.

İkilik *i.* İki oluş. Ayrılık. İkiye bölünme.

İkinci *s.* Birinciden sonra gelen.

İkincizar *i.* (Bot.) Sekondin.

İkindi *i.* Öğle ile akşam arasındaki namaz vakti.

İkindiyin *z.* İkindi vakti.

İkişer *s.* Herbirine veya her defasında iki.

İkiterimli *i.* (Mat.) İki hadli ifade.

İkiyaşayışlı *s.* (Bio.) Zülmaişeyn.

İkiyüzlü *s.* İki tarafı biribirinin aynı. *c.* Birine bir türlü diğerine başka türlü söyliyen.

İkiz *s.* Bir gebelikten doğmuş iki (kardeş). Çift. (Jeo.) Tevem.

İkizkenar üçgen *i.* (Mat.) Müsellesi mütesaviyüssakeyn.

İkizleme *s.* İkizli.

İkizli *s.* Çifte.

İklil *i.* Taç.

İklim, İklim *i.* Bir memleketin yer ve hava şartları. Memleket, kıt'a.

İkmal *i.* Tamamlama.

İkna *i.* Kandırma.

İkrah *i.* Tiksinme. İstemiyerek, zorla yapma.

İkram *i.* Ağırlama.

İkramiye *i.* Hediye. Mükâfat. Piyangoda isabet eden para.

İkrar *i.* Dil ile söyleme. İtiraf ve kabul etme.

İkraz *i.* Ödünç para verme.

İkrazat *i.* Ödünç verilen paralar.

İksa *i.* Giydirme.

İksir *i.* Şifalı ilâç. Bir şeyin ruhlu ve kuvvetli maddesi, hulâsası.

İktibas *i.* Başkasının yazı veya fikrini nakletme.

İktibasen *h.* İktibas suretile.

İktida *i.* Uyma, taklit etme.

İktidar *i.* Güç yetme, takat. Bilgi. Yüksek makam. — *mevkii i.* Hükümet idaresi. *Ademi* — *i.* İktidarsızlık. Şehvanî kuvvetin, (kızgı) nın genç yaşta sönmesinden ibaret hastalık.

İktidarlı *s.* İktidar sahibi.

İktidarsız *s.* Takatsız, bitik.

İktidarsızlık *i.* İktidarsız oluş.

İktifa *i.* Yetinme. Kâfi görme.

İktiham *i.* Tahammül etme. Atılma.

İktiran *i.* Yaklaşma. Büyük bir makam tarafından tasdik.

İktisa *i.* Giyme, giyinme.

İktisabetmek *f.* Kazanmak.

İktitaf *i.* Derme, seçme. Eldeetme.

İktisadî *s.* İktisada ait.

İktisadiyat *i.* İktisat ilim ve sahası.

İktisap *i.* Kazanma.

İktisat *i.* Tasarruf, idare. — *ilmî i.* Servetin istihsal ve idaresinden bahseden ilim. Ekonomi.

İktiza *i.* Lâzımgelme. İhtiyaç.

İl *i.* Vilâyet. Ülke.

İlâ *e.* Ye kadar, ta, dek: *Saat beş ilâ altı çalışma zamanı.*

İlâ *i.* Yükseltme.

İlâç *i.* Hastalığı veya yarayı gidermek için kullanılan yenir, içilir veya sürülür tertip. *c.* Çare.

İlâçlı *s.* İlâcı olan. İlaç ile karışık.

İlâçsız *s.* İlâcı olmıyan. Çaresiz.

İlâh *i.* Tanrı, Mabut.

İlâhe *i.* Dişi ilâh.

İlâhi *n.* Ünlem: Allahım yerine kullanılır: *ilâhi sen sabır ver!* Hayreti anlatır: *ilâhi çocuk!*

İlâhi *i.* Dinî şarkı ve şiir.

İlâhî *s.* Ülûhiyete ve Allaha ait.

İlâhîri, İlâhirihi *e.* Vesaire, daha var manasında ve kısaltılarak ilâh.. yahut v. s. şeklinde kullanılır.

İlâhiyat *i.* Ülûhiyetten ve din felsefesinden bahseden ilim. — *fakültesi i.* Üniversitenin, din felsefesi okutulan fakültesi.

İlâhiyun *i.* Felsefenin ilâhiyat kısmiyle iştigal edenler.

İlâm *i.* Bildirme, anlatma. Muhakeme kararnamesi.

İlân *i.* Bildirme. Umuma anlatma, yayma, reklâm.

İlânat *i.* İlânlar.

İlâve *i.* Katma, artırma. Fazla, artık. Zeyl, haşiye.

İlâveli *s.* İlâvesi olan.

İlâveten *h.* İlâve suretile.

İlbas *i.* Giydirme.

İlbay *i.* Vali.

İlca *i.* Mecbur kılma.

İlcaat *i.* İlcalar.

İlce *i.* İllerin ayrıldığı idare bölümlerinden her biri. Kaza.

İldem *s.* Pişman.

İldemlik *i.* Pişmanlık.

İle, İlen *h.* Beraberliği anlatır: *benimle beraber.* Olması üzerine, olunca: *zekâ çalışmakla işlenir.*

İlelebet *h.* Ebedî olarak, daima.

İlemek *f.* İğreti tutturmak, çatmak. Rasgelmek.

İlenç *i.* Beddua.

İlenmek *f.* Lânet etmek.

İlercil *s.* Terakki sever. Terakkiperver.

İleri *i.* Ön taraf. Gelecek zaman. — *gitmek f.* İlerlemek. —*sürmek f.* Dermeyan etmek. Ortaya çıkarmak.

İleride, İlerde *h.* Âtiyen.

İlerigelen *i.* Önde bulunan, önde giden. Nüfuz sahibi. Bellibaşlı ve tanınmış olan.

İlerigelmek *f.* Hâsıl olmak, meydana gelmek: *Pislik tembellikten ileri gelir.*

İlerlemek *f.* İleri geçmek. İleride bulunmak. Çok yürümek, terakki etmek.

İlerletmek *f.* İlerlemesini mucip olmak.

İletken *s.* (Fiz.) Nâkil.

İletkenlik *i.* (Fiz.) Nâkiliyet.

İletki *i.* (Mat.) Minkale.

İletmek *f.* Götürmek.

İlga *i.* Kaldırma. Hükümsüz bırakma.

İlgi *i.* Alâka, münasebet. (Kim.) Alâka.

İlgilemek *f.* Alâkadar etmek.

İlgilenmek *f.* Alâkadar olmak.

İlgili *s.* Alâkalı, münasebettar. Ait, mütaallik.

İlhak *i.* Katma, ilâve etme.

İlham *i.* Zihne birden gelme ve böyle doğan fikir. Esin.

İlhat *i.* Dinsizlik.

İlik *i.* Kemiğin içindeki yağa benziyen madde. Düğme deliği. *c.* Dilber.

İliklemek *f.* Düğmeyi iliğe geçirmek.

İlikli *s.* İliklenmiş.

İlim *i.* Bilgi. Bilme. Bilim.

İlinti *i.* Tutturma, iliştirme. Düğüm.

İlişik *i.* Alâka, münasebet. Alacak ve verecek. Engel. *s.* Bağlı, merbut.

İlişikli *s.* 1. Ait. 2. Alâkadar. Münasebetli.

İlişiksiz *s.* İlişiği olmıyan.

İlişkin *s.* Mütaallik.

İlişmek *f.* Takılmak. İğreti oturmak. Dokunmak, sataşmak.

İliştirmek *f.* Takmak, tutturmak.

İlk *s.* Evvelki, birinci, iptidaki. *h.* En evvel, en başta.

İlka *i.* Koma, bırakma. Kandırma. İndirme.

İlkaat *i.* Kandırış.

İlkah *i.* Aşılama.

İlkbahar *i.* Bahar.

İlkçağ *i.* Tarihin en eski zamanlarından başlıyarak Milâdın 395 yılına kadar süren çağ.

İlke *i.* Unsur, eleman.

İlkin *h.* En evvel. Bidayeten.

İlkipsiler *i.* (Zoo.) İp biçiminde iptidaî hayvancıklar. Habliyei iptidaiye.

İlkkânun *i.* Aralık ayı.

İlkokul *i.* İlk mektep.

İlköğretim *i.* İptidaî tahsil.

İlksöz *i.* Başlangıç.

İlkteşrin *i.* Yılın onuncu ayı, Teşrinievvel, Ekim ayı.

İllâllah *n.* Bıktım usandım mânasına kullanılır: [kelime ile Allahtır. Dilimizde illâllah şekline girmiştir].

İlle, İllâ *e.* Hele, hususile: *tatlıyı severim, ille muhallebiyi. h.* Mutlaka: *Kardeşim ille ben de geleceğim diyor.*

İllet *i.* Hastalık. Sakatlık. Sebep.

İlletli *s.* İlleti olan.

İlliyet *i.* Sebebiyet.

İlliyin *i.* Göğün ve Cennetin en yüksek yeri.

İlmek, İlmik *i.* Çözülmesi kolay düğüm.

İlmeklemek *f.* İlmek yapmak.

İlmekli, İlmikli *s.* İlmeği olan.

İlmî *s.* İlme ait. Bilsel, bilimsel.

İlmihal *i.* Dinin erkânından bahseden kitap.

İlmik *i. Bak:* İlmek.

İlmiye *i.* Din ilimlerile ve din işlerile uğraşan sınıf.

İlmühaber *i.* Bilgi ve haber kâğıdı. Makbuz.

İlsak *i.* Bitiştirme. Yapıştırma.

İltibas *i.* Andırışım, karışıklık.

İltica *i.* Sığınma.

İlticagâh *i.* Sığınacak yer. Sığınak.

İltifat *i.* Sevme, okşama.

İltifatkârane *s.* İltifat ederek.

İltihak *i.* Katılma, bitişme. Yetişme, ulaşma.

İltihap *i.* Yangı. Kan ufuneti. Kan ve irin toplaması.

İltima *i.* Işıldama.

İltimas *i.* Rica. Ricaya delâlet. Hatır için birini veya bir işi kayırma.

İltimasçı *s.* İltimas eden.

İltisak *i.* Bitişme, birleşme.

İltiva *i.* Bükülme, ırmak yatağının dolaşıklı olması.

İltiyam *i.* Yara kapanma.

İltizam *i.* Birinin tarafını tutma. Lüzum gösterme. Bir işi üstüne alma. Kesenek.

İltizamcı *s.* Hükümet varidatından bazılarının tahsilini üzerine alan, mültezim. Kesenekçi.

İltizamen *h.* İltizam suretiyle.

İltizamî *s.* İltizama ait. — *fiil i.* Alayım, vereyim gibi lüzum anlatan sıyga.

İlzam *i.* Susturma, matetme, hapsetme.

İm *i.* İşaret.

İma *i.* İşaretle anlatma.

İmal *i.* Yapma.

İmalât *i.* Yapımlar. Yapılan şeyler, mamulât.

İmalâthane *i.* Fabrika.

İmale *i.* Bir tarafa iğme, yatırma, meylettirme.

İmalı *s.* İşaretli, manalı.

İmam *i.* Cemaate namaz kıldıran hoca. Din ulusu.

İmame *i.* Tespihin başındaki uzun tane.

İmamet *i.* İmamlık.

İmamevi *i.* Kadınlar hapishanesi.

İmamlık *i.* İmam sıfat ve vazifesi.

İm'an *i.* İlerlyi sezme, dikkat.

İman *i.* İnan, inanma. Kuvvetli kanaat.

İmansız *s.* Dinsiz. *c.* İnsafsız. *c.* Yağsız, yavan.

İmansızca *h.* Merhametsizce.

İmansızlık *i.* İmansız oluş.

İmar *i.* Mamur etme.

İmaret *i.* Mamuriyet. Fukaraya yiyecek dağıtılan hayır müessesesi.

İmba *i.* Bildirme.

İmbat *i.* Nebat bitirme, yetiştirme

İmbat *i.* Deniz rüzgârı.

İmbiaş *i.* İlerigelme.

İmbik *i.* İçki, ispirto, kahve gibi şeyleri taktir için kullanılan alet.

İmbisat *i.* Hararet tesirile uzama, yayılma. Ferahlama, iç açılma.

İmdat *i.* Yardım.

İmdatçı *s.* Yardımcı.

İmdi *h.* Artık, şimdi. Bu halde.

İmece *i.* Yardımlaşma, teavün, tesanüt. Köyün umumî işlerinde ve kendi işlerinde köy halkının elbirliği ile çalışması.

İmek *f.* Olmak, olunmak.

İmge *i.* Hayal.

İmgelem *i.* Hayal kurma işi. Muhayyile.

İmha *i.* Yoketme.

İmhal *i.* Mühlet verme. Geri bırakma.

İmik *i.* Başın tepesindeki yumuşak yer, bıngıldak.

İmizgenmek *f.* Imızganmak. Uyuklamak. Uyku kestirmek. Ateş kararıp sönmüş gibi durmak.

İmkân *i.* Mümkün olma.

İmkânsız *s.* İmkânı olmıyan.

İmkânsızlık *i.* Mümkün olmayış.

İmlâ *i.* Doldurma.

İmlâ *i.* Bir dilin yazısını yanlışsız yazma. Söyleyip birine yazdırma, dikte. — *ya gelmek f.* Makul olmak, yola yatmak.

İmlâsız *s.* İmlâsı yanlış.

İmlâsızlık *i.* İmlâ yanlışlığı, imlâ kaidesi olmama.

İmleç *i.* (Fiz.) Mukayyit.

İmparator *i.* Ülkesinde ayrı ayrı milletler bulunan hükümdar.

İmparatoriça, İmparatoriçe *i.* İmparatorluk makamında bulunan kadın. İmparator zevcesi.

İmparatorluk *i.* Bir imparatorun hükmü altında bulunan devlet. İmparator unvan ve sıfat.

İmrar *i.* Geçirme.

İmren *i.* Gıpta

İmrence *i.* Gıpta olunan şey, magbut.

İmrendirmek *t.* İştah uyandırmak, istek vermek.

İmrenmek *f.* İştaha gelmek. Beğenmek, cançekmek.

İmsak *i.* Perhiz, bir şeyden el çekip nefsini zaptetme. Ramazanda oruca başlama vakti.

İmsakiye *i.* Ramazanda imsak vakitlerini bildiren cetvel.

İmtidat *i.* Uzama, devam etme, uzun sürme.

İmtihan *i.* Sınav. Deneme, sınama, tecrübe etme. Mektep talebesinin sınıf geçmek için, bir memuriyet istiyen adamın bilgisini anlamak için denenmesi ve sorguya çekilmesi.

İmtilâ *i.* Dolma, dolgunluk. Kan durma, kan toplanma.

İmtina *i.* Çekinme, abama, istememe, yapmama. Bakmazlık etme. Kaçınma. Mümkün olmayış, imkânsızlık.

İmtinan *i.* Başa kakma.

İmtisal *i.* Örnek yapma, uyma.

İmtisalen *h.* Uyarak.

İmtisas *i.* Emerek çekme.

İmtiyaz *i.* Ayrıcalık. Fark, farklı oluş. İstisna. Bir memleket idaresine, bir zümreye verilen hususiyet ve ayrılık. Bir işi bir adam veya şirketin inhisarına terketme. Mektep talebesine verilen bir mükâfat.

İmtiyazlı *s.* İmtiyazı olan.

İmtizacetmek *f.* Uyuşmak, kaynaşmak.

İmtizaç *i.* Birden ziyade cismin karışıp bir cisim teşkil etmesi. Uygunluk. Geçinme, uyuşma. Alışma.

İmza *i.* Kendi ismini yalnız kendisinin yapabileceği bir şekilde mektup, senet v.s. altına yazma. — *atmak, — komak f. Bak:* İmzalamak.

İmzalamak *f.* Bir yazılı kâğıdın altına kendi imzasını yazmak.

İmzalanmak *f.* Altına imzası yazılmak.

İmzalaşmak *f.* İmza verip almak.

İmzalatmak *f.* İmza ettirmek.

İn *i.* Yabani hayvanların yeraltındaki yuvası, mağara.

İnabe *i.* Birinin yerine diğerini bırakma, vekil bırakma. Tarikata girme.

İnadetmek *f.* Dikine gitmek.

İnadına *h.* Zorla, dikine.

İnal *s.* Asaletli. Emniyetli.

İn'am *i.* İyilik etme, ihsan etme.

İnan *i.* İman. İnanma. İçtihat

İnancı Kötüye Kullanma *i.* Emniyeti suiistimal.

İnanç *i.* İtimat, emniyet.

İnançlamak *f.* İtimat etmek, kredi vermek.

İnandırmak *f.* Kandırmak. Temin etmek.

İnanılmak *f.* Doğru diye kabul olunmak. İtimat edilmek.

İnanış *i.* İnanmak işi ve tarzı.

İnanma *i.* İnanmak işi.

İnanmak *f.* İnan hâsil etmek. Doğru bilmek.

İnas *i.* Dişiler.

İnat *i.* Öngü, dikine gitme.

İnatçı *s.* Öngül, inat eden.

İnatçılık *i.* Öngüllük, inat etme, muannitlik, inatçı adamın hali.

İnayet *i.* İyilik, ihsan.

İnayeten *h.* İnayet ederek.

İnbias *i. Bak:* İmbias.

İnbisat *i. Bak:* İmbisat.

İncaz *i.* Yapma, yerine getirme.

İnce *s.* Kalın olmıyan, boyu uzun fakat eni, kalınlığı gayet az olan, yufka. Ufak. sivri. Zarif, nazik. Anlayışlı.

İncecik *s.* Pek ince. *h.* Yufkacık.

İncehastalık *i.* Verem.

İncelemek *f.* İnce yapmak. Derin aramak. Tetkik etmek.

İnceleşmek *f. Bak:* İncelmek.

İncelik *i.* İnce oluş.

İncelmek *f.* İnce olmak. Fazla naziklik göstermek.

İnceltmek *f.* İnce yapmak.

İncerek *s.* İnce yapılı.

İncesaz *i.* Alaturka çalgı.

İnci *i.* İstiridyenin içinden çıkan sert taneli, parlak ve beyaz mücevher.

İnciçiçeği *i.* Beyaz ve yuvarlak bir çiçek.

İncik *s.* İncinmiş, vurulmuş (uzuv).

İncik *i.* Dizin altındaki kemik.

İncil *i.* İsaya inen mukaddes kitap.

İncilâ *i.* Parlama.

İncimadetmek *f.* Donmak.

İncimat *i.* Donma.

İncinmek *f.* Uzuv zedelenmek, burkulmak. Kalb kırılmak, gücenmek.

İncir *i.* Muhtelif iklimlerde yetişir çok ve küçük çekirdekli yumuşak yuvarlak meyva. *Kuru — i.* İncirin kurutulmuşu.

İncitaşı *i.* (Jeo.) Perlit.

İncitiş *i.* İncitme.

İncitme *i.* İncitmek işi.

İncitmek *f.* Can acıtmak. Dokunmak. Gücendirmek. Ağrıtmak, zedelemek.

İncizabetmek *f.* Çekilmek, cezbolunmak.

İncizap *i.* Çekilme, gönül akma. Cazibe. Sıcakkanlılık.

İnd *i.* Yan, göre: *Benim indimde*, bana göre.

İndî *s.* Kendine göre. Esassız. Bir adamın kurduğu, kendi tasarladığı, keyfî, şahsî, zatî: *bu indî bir mülâhazadır.*

İndifa *i.* Ortadan kalkma, itilme, savulma. Püskürme.

İndinde *z.* Yanında, halinde, takdirinde. Göre, nazaran: *Halk indinde bazı yanlış itikatlar vardır.*

İndiras *i.* Silinme, mahvolma.

İndirgeme *i.* (Mat.) İrca. (Kim.) İrca, redüksiyon.

İndirgemek *f.* (Mat. Kim.) İrca etmek.

İndirgen *s.* (Kim.) Mürci, redüktör.

İndirgenir *s.* (Kim.) Kabili irca.

İndirgenmez *s.* (Kim.) Gayri kabili irca.

İndirme *i.* İndirmek işi.

İndirmek *f.* Aşağı getirmek, aşağı almak. Azaltmak, tenzil etmek, düşürmek. Vurmak, dövmek.

İndirtmek *f.* İndirmesini mucip olmak.

İndis *i.* (Mat.) Müş'ir.

İndiyat *i.* Esassız sözler, keyfe göre şeyler.

İndükleç *s.* (Fiz.) Müessir.

İndükleme *i.* (Fiz.) Tesir.

İndüklemek *f.* (Fiz) Tesir ile hâsıl etmek.

İneç *i.* (Jeo.) Senklinal.

İnek *i.* Sığırın, südünden istifade edilen dişisi.

İnfak *i.* Besleme.

İnfaz *i.* Geçirtme. Bir emri yerine getirme, yapma.

İnfial *i.* Gücenme.

İnficar *i.* Tan atma, açılma.

İnfikâk *i.* Ayrılma.

İnfilâk *i.* Patlama.

İnfirat *i.* Ayrılık, tek ve tenha kalma.

İnfisah *i.* Bozulma, feshedilme.

İnfisal *i.* Ayrılma, memuriyetinden kalkma, azlolunma.

İngiliz *i.* Anglosakson ırkından ve İngiltere devleti tebaasından olan. İsterlin lirası.

İngiltere *i.* Avrupanın kuzeybatısında 47 milyon nüfuslu ve İngilizlerle meskûn birtakım adalardan mürekkep Büyük Britanya Krallığı da denilen devlet.

İnha *i.* Yetiştirme, ulaştırma, itirme. Bitirme, nihayette erdirme. Hükümet dairelerinde bir iş hakkında âmirlere yazılış.

İnhidam *i.* Yıkılma.

İnhidap *i.* Kamburlaşma.

İnhilâl *i.* Çözülüp açılma, hallolma. Dağılma, bozulma. *Bir iş veya memurluk inhilâl etme:* Açık kalma.

İnhimak *i.* Bir şeyin üzerine ziyade düşme.

İnhina *i.* İğilme, bükülme.

İnhinak *i.* Boğulma, nefes tutulma.

İnhiraf *i.* Sapma, dönme. Bir tarafa iğilme. Değişme, bozulma. Kırıklık.

İnhisaf *i.* Ay tutulma. Görünmez bir hale gelme.

İnhisar *i.* Bazı eşyanın işletme ve yapma hakkının bir şirkete verilmesi veya bizzat hükümet tarafından idare olunması, hasrolunma. Tekel. Bir şeye mahsus olup başka şeye şümulü olmama.

İnhitat *i.* Düşme, alçalma, aşağılama. Geri gitme. Kuvvetten düşme.

İnhizam *i.* Bozulma, yenilme.

İni *i.* Küçük kardeş.

İn'idam *i.* Yokolma.

İnik *s.* İnmiş. *i.* Köpek yavrusu.

İnikâs *i.* Geri çevirme, geri dönme, ziya ve ses bir yere çarpıp aksetme, yankılanma.

İnikat *i.* Birleşim. Kurulma, toplanma. Bağlanma, kararlaştırılma.

İniklemek *f.* Yırtıcı hayvan yavrulamak, eniklemek.

İnildemek *f.* Çınlamak. İnilti çıkarmak.

İnilti *i.* İnleyiş, acı ile hafif bağırma. Yankılanma.

İnisyal *i.* İhtisar için veya marka olarak kullanılan kelimenin ilk harfi.

İniş *i.* Yokuş karşılığı, yokuş aşağı. İnme.

İnitaf *i.* Yönelme, bir tarafa dönme, iğrilme.

İnkâr *i.* Bilmezlenme, tanımama. Yaptığını ve söylediğini gizleme, itiraf etmeme. Reddetme.

İnkıbaz *i.* Büzülme. Sıkıntı, tutukluk. Büyük apdesti güç yapma, peklik.

İnkılâp *i.* Devrim. Değişiklik. Fikirlerde görüş ve bilgilerde, hükümet idaresinde yenilik. Altüst olma, evvelkine benzemiyen bir hale sokulma.

İnkıraz *i.* Batma, söğünme.

İnkısam *i.* Bölünme.

İnkıta *i.* Kesilme, bitme, tükenme. Kırılma. Arası kesilme.

İnkıyadetmek *f.* Boyun eğ-

mek, uymak.

İnkıyat *i.* Boyun eğme, itaat etme.

İnkıza *i.* Bitme, tükenme, vadesi gelme.

İnkisar *i.* Kırılma. Ziyanın su, cam gibi saydam bir cisimden geçerken istikametini değiştirmesi. *c.* Kalp kırılma. Beddua.

İnkişaf *i.* Açılma, meydana çıkma.

İnleme *i.* İnlemek işi.

İnlemek *f.* Herhangi bir acı yüzünden hazin bir ses çıkarmak, korkunç bir ses vermek. Çınlamak, yankılanmak. *İnim inim—* *f.* Ağlar gibi feryat etmek, azap içinde kıvranmak.

İnletmek *f.* İnlemesini mucip olmak.

İnme *i.* Birdenbire ölüm veya tutukluk, damla, nüzül, felç, sekte. İnmek işi.

İnmek *f.* Aşağı gelmek. Düşmek. Azalmak. Şişkinliği gitmek, düzleşmek, sinmek. Teskin olunmak. Konmak, misafir olmak. Nüzul isabet etmek. Yıkılmak.

İnmeli *s.* Meflûç.

İnnin *s.* Cinsî münasebete muktedir olmıyan.

İnorganik *s.* (Bio.) Gayri uzvî.

İnsaf *i.* Hakkını verme, acıma. Adalete ve vicdana uygun hareket. — *a gelmek* *f.* Haksızlık etmekten vazgeçmek, merhamet etmek.

İnsafkâr *s.* İnsaflı.

İnsafkârane *s.* İnsafa uygun.

İnsaflı *s.* Vicdanlı, merhametli.

İnsaflıca *h.* Az insaflı. İnsaflıya yakışır surette.

İnsafsız *s.* İnsafı olmıyan.

İnsafsızca *h.* İnsafsız olarak.

İnsafsızlık *i.* İnsafsız oluş.

İnsan *i.* Akıl ve dil yüzünden öteki hayvanlara üstün olan mahlûk, adam, beşer. *s.* İnsaniyetli ve vicdanlı. Terbiye.

İnsanca *s.* İnsana yakışır surette.

İnsanımsılar *i.* (Zoo.) Şibih insaniye.

İnsanî *s.* İnsana ait.

İnsaniyet *i.* İnsan oluş, beşeriyet. Adama yakışır iyi ahlâk.

İnsaniyetli *s.* İyi huylu.

İnsaniyetsiz *s.* İnsanlık vazifesini yapmıyan.

İnsaniyetsizlik *i.* İnsaniyetsiz oluş.

İnsanlık *i. Bak:* İnsaniyet.

İnsibap *i.* Dökülme, akıp birleşme.

İnsicam *i.* İfadede düzgünlük.

İnsilâp *i.* Ortadan kalkma, mahvedilme, münselip olma.

İnsiyak *i.* İçgüdü, dürtü.

İnsiyaki *s.* İçgüdel, dürtüsel.

İnşa *i.* Yapma, meydana getirme, yapı. Tahrir dersi ve usulü.

İnşaat *i.* Yapı. Yapıya ait işler.

İnşai, İnşaiye *s.* Yapıya ait. Güzel yazmak usulüne ait.

İnşallah *h.* Allah isterse makamında kullanılan temenni: *inşallah bu akşam size gelirim.*

İnşat *i.* Şiir okuma.

İnşiap *i.* Dallanma.

İnşikak *i.* Yarılma, ikiye ayrılma.

İnşirah *i.* Ferahlık.

İnt *i. Bak:* İnd.

İntaç *i.* Neticelendirme.

İntak *i.* Söyletme.

İntaş *i.* Tohumun şişip kabararak sürmesi.

İntıba *i.* Zihin ve ruhta hâsıl olan tesir, his.

İntıbak *i.* Uyma.

İntıfa *i.* Sönme.

İntibah *i.* Uyanma, uyanıklık. Gözaçıklığı. Sinirlerde duyulan sürat.

İntifa *i.* Faydalanma.

İntiha *i.* Nihayet bulma. Tükenme. Son.

İntihabat *i.* Bir heyet ve meclis âzalarını seçme.

İntihabetmek *f.* Seçmek.

İntihai *s.* Sonluk. Sona ait.

İntihal *i.* Başkasına ait söz, şiir veya yazıyı kendine maletme.

İntihap *i.* Seçme, ayırma. Bir heyete âza seçmek için rey verme.

İntihar *i.* Kendini öldürme. Ölünç.

İntikal *i.* Nakledilme, bir yerden bir yere geçme. Bulaşma. Miras kalma. Anlayış, kavrayış. *—süratı* *i.* Çabuk anlayış.

İntikam *i.* Öc.

İntikat *i.* Edebi eserler hakkında mütalaa beyan etme, tenkit.

İntisap *i.* Mensup olma.

İntişar *i.* Üreme, yayılma, dağılma.

İntizam *i.* Düzen, düzgünlük.

İntizamsız *s.* Düzensiz.

İntizamsızlık *i.* Düzensizlik.

İntizar *i.* Bekleme, gözleme.

İnzal *i.* İndirme.

İnzar *i.* Nezretme.

İnzıbat *i.* Zapturapt içinde, nizam altında bulunma. Askerî polis memuru. Kolluk işleri.

İnzimam *i.* Katılma, zammolunma.

İnziva *i.* Yalnızlık. Dünya işlerine karışmayıp bir köşeye çekilme.

İp *i.* Keten veya kenevirden yapılan uzun ve kalınca bağ, kınap, sicim, urgan, halat.

İpçik *i.* (Bot.) Hayt.

İpek *i.* İpekböceğinin yaptığı kumaş, ibrişim v.s. yapılmağa yarar ince tel. *s.* İpek-

ten yapılmış, ipekli.

İpekböceği *i.* İptida kurt sonra kelebek haline geçen, ipek tellerini yapan ve dut yaprağı ile beslenen böcek.

İpekçi *i.* İpek yetiştiren veya satan adam.

İpekhane *i.* İpek fabrikası.

İpekli *s.* İpekten yapılmış, ipekle karışık.

İpham *i.* Güç anlaşılış, kapalılık.

İpka *i.* Daim ve baki etme. Yerinde bırakma.

İplik *i.* Dikmeğe veya kumaş dokumağa yarıyan pamuk, yün, ipek, keten, v.s. den ip. — — *h.* İplik gibi, tel tel.

İpliklenmek *f.* Kumaş dağılarak iplikleri meydana çıkmak.

İpopotam *i.* Su aygırı, hipopotam.

İpotek *i.* Hipotek. Bir mülkün tasarrufunu borca mukabil terketmek, vefaen ferağ, rehin.

İpotetik *s. Bak:* Hipotetik.

İpotez *i. Bak:* Hipotez.

İpsiler *i.* (Zoo.) Haytiye. İp gibi hayvancıklar.

İpsit *i.* Tekerlek çemberinin parçaları.

İpsiz *s.* İpi olmıyan. *c.* Serseri, külhanbeyi.

İptal *i.* Battal etme.

İptida *i.* Başlama, baş. *h.* İlkin, başlangıç olarak.

İptidaî *s.* İlkel. *i.* İlkmektep.

İptidar *i.* Başlama.

İptihaç *i.* Sevinme.

İptilâ *i.* Düşkünlük, tutulma.

İptina *i.* Bir şeyin üzerine bina etme, dayanma.

İptisam *i.* Tebessüm etme, gülümseme.

İptisar *i.* Müşahede.

İptizal *i.* Müptezellik. Pek bol ve kıymetsizlik.

İpucu *i.* Nişan, emare, delil, vesika.

İrade *i.* İrde. Azim, dilek. En büyük makamın emir veya arzusu.

İradî *s.* İradeye bağlı, ihtiyarî. İrdesel.

İrae *i.* Gösterme. Öğretme.

Irak, Irak *s.* Uzak.

Iraklaşmak, Iraklaşmak *f.* Uzaklaşmak.

Iraklaştırmak, Iraklaştırmak *f.* Uzaklaştırmak.

Iraklık, Iraklık *i.* Uzaklık. Mesafe.

İran *i.* Anadolunun doğusundan Ortaasyaya kadar uzanan Acemlerle meskûn ülke. Acemistan.

İranî *s.* İranlı. İrana ait ve İran ahalisinden olan.

Iranlı *i.* İranî. Acem.

İrap *i.* Arap gramerinde bir kaide. — *ta yeri yok h.* Ehemmiyetsiz, ismi anılmaz.

İras *i.* İcap etme.

İrat *i.* Söyleme. Bir mülkün geliri. Akar.

İraz *i.* Yüzçevirme.

İrca *i.* Geri çevirme. (Mat) İndirgeme.

İrde *i.* İrade.

İrdeleme *i.* Tetkik etme. (Mat.) Münakaşa.

İrdemin *s.* Müdakkik.

İrdesel *s.* İradî.

İrem *i.* Cennet.

İrfan *i.* Bilme, biliş, ilim.

İri *s.* Büyük, kocaman.

İribaş *i.* (Zoo.) Dufayda.

İrice *s.* Oldukça iri.

İrigatör *i.* Bahçe sulamaya mahsus tulumba. Şırınga.

İrileşmek *f.* Büyümek.

İrileşmek *f.* Büyümek.

İrili *s.* İçinde irisi bulunan. — *ufaklı:* Büyük küçük karışık.

İrilik *i.* İri oluş.

İrin *i.* Yaranın içinde toplanarak deşilince çıkan sarı pislik, cerahat.

İrincebi *i.* Çıban, apse.

İris *i.* (Bio.) Tabakai kuzahiye.

İriş *i. Bak:* Arış.

İriyarı *s.* Boylu ve cüsseli (adam).

İrkâbetmek *f.* Bindirmek.

İrkap *i.* Bindirme.

İrkilmek *f.* Korkudan geri çekilip durmak. Birikmek.

İrkiltme *i.* (Bio.) Tahriş.

İrkilten *s.* (Bio.) Muharriş.

İrkiltmek *f.* (Bio.) Tahriş etmek.

İrkinti *i.* Birikmiş, durgun su, çirkef.

İrmik *i.* Buğday v.s. hububattan alınan iri taneli rarımtırak un.

İrs *i.* Ana ve babadan evlâda benzeyiş veya mal geçmesi, veraset, miras.

İrsal *i.* Yollama.

İrsen *h.* İrsî olarak, miras suretile.

İrsî *s.* İrse ait.

İrşadetmek *f.* Erdirmek.

İrşat *i.* Doğru yolu gösterme.

İrtelemek *f.* Talik etmek, ertesiye bırakmak.

İrtiaş *i.* Ürperme.

İrtibat *i.* Münasebet, biribirini tutma. Bitişiklik.

İrtica *i.* Kaytaklık. Geri dönme. Yeniliğe karşı koyma.

İrticaî *s.* İrticaya ait.

İrtical *i.* Hazırlanmadan şiir, ve güzel söz söyleme.

İrticalen *h.* İrtical suretile. Doğaçtan.

İrtidat *i.* Müslümanlıktan başka dine geçme.

İrtifa *i.* Yükselme. Yükseklik.

İrtifaen *h.* Yükseklikçe.

İrtihal *i.* Ölme, vefat.

İrtika *i.* Yükselme, terakki etme.

İrtikâp *i.* Yiyicilik. Rüşvet alma, kabahati çıkma.

İrtisam *i.* Resmi çıkma.

İrtişa *i.* Yiyicilik. Rüşvet alma.

İrva *i.* Su vermç, sulama, iska.

İrza, İrda *i.* Emzirme.

İs *i.* Dumandan hâsıl olan siyah toz, kurum.

İsa *i.* Hıristiyan dinini tesis eden ve kendisine İncil nazil olan peygamber.

İsabet *i.* Doğru bir rey ve düşüncede bulunma, uygun düşme, tutma. Dokunma. Rasgelme, yerini bulma.

İs'af *i.* Arzuyu yerine getirme.

İsağa *i.* Kalıba dökme.

İsal *i.* Yetiştirme, ulaştırma.

İsale *i.* Akıtma.

İsar *i.* İkram.

İse, Se, Sa *e.* Halbuki, yerde: *okudum ise de bir şey anlamadım. Yağmur yağarsa evden çıkamam.*

İsevî *i.* Hıristiyan. *s.* İsaya ait.

İsevilik, İsaviyet *i.* Hıristiyanlık.

İsfenci *s.* Sünger cinsinden, süngere benziyen.

İsfenç *i.* Sünger.

İsfenks *i.* Eski Mısırlılarda başı insan, vücudü aslan şeklindeki büyük put. Ebülhevl.

İshakkuşu *i.* Geceleri hazin hazin öten bir kuş.

İshal *i.* Sık sık ve sulu büyük aptest yapma. Amel. Sürgün.

İsilik *i.* Sıcaklık ve terden vücutta hâsıl olan kırmızılık.

İsim *i.* Her şeye verilen ad, nam. *C'ns — i.* Birçok şeylere birden verilen müşterek ad. *Has — i.* Yalnız bir şahsa veya yere verilen ad.

İsir *i.* İz. Gidiş.

İska *i.* Su verme, sulama.

İskambil *i.* Oyun kâğıdı. Bir nevi kâğıt oyunu.

İskân *i.* Yerleştirme. Tavattun ettirme.

İskandil *i.* Denizin derinliğini ölçme. *c.* Bir şeyin hakikatini anlatmağa çalışma.

İskarpin *i.* Koncu kısa ayakkabı.

İskat *i.* Düşürme.

İskât *i.* Susturma. Yatıştırma.

İskele *i.* Yapıda yüksek yerleri yapmak için kurulan muvakkat çatı. Gemi ve kayıkların yanaşması için deniz kıyısında yapılan yer. Deniz kenarında ve vapurların yanaşmasına elverişli kasaba. Geminin sol yanı.

İskelet *i.* İnsan ve hayvan vücûdundaki kemiklerin çatısı, kadit.

İskemle *i.* Oturmak için tahta veya hasırdan yapılan şey, sandalya.

İskete *i.* Güzel ve çok öten sarı kanatlı bir cins küçük kuş.

İskonto *i.* Bir parayı vadesi gelmeden evvel almak için senet veya poliçeyi kırdırma. Kırdırma payı. Tenzilât.

İskorpit *i.* Eti lezzetli bir balık. Bir nevi diş hastalığı.

İslâm *i.* Müslüman. Müslümanlık.

İslâmî *s.* İslâm dinine ait.

İslâmiyet *i.* İslâm dini.

İslâv *i.* Rusyada ve Balkan yarımadasının kuzeyinde yaşıyan Rus, Bulgar, Sırp Leh, Hırvat v.s. milletlerin dahil oldukları büyük bir kavim.

İslâvca *i.* İslâv dili. *s.* İslâv âdetince.

İslâvlık *i.* İslâv ırkından olma. İslâvlarla meskûn yer.

İslemek *f.* İse tutup kararmak. İs kokutmak.

İslenmek *f.* İsle kararmak, is kokmak.

İslim *i.* Buharla işliyen makinaların kazanında birikip makineyi işleten buğu, buhar.

İsma *i.* İşittirme.

İsmen *i.* Kendisi olmayıp yalnız adı olarak.

İsmet *i.* Namus, iffet.

İsmetli *s.* İsmet sahibi.

İsmetlû *s.* Kadınlara verilen hürmet unvanı.

İsnadetmek *f.* Üstüne atmak.

İsnat *i.* Yükleme. Bir şeyi bir adama nispet etme. İftira.

İsnatlamak *f.* İsnat etmek, yüklemek.

İsot *i.* Dolmalık yeşil biber.

İspanya *i.* Avrupanın güneybatısında bir devlet.

İspanyol *i.* İspanya ahalisinden olan kimse.

İspanyolca *i.* İspanyol lisanı, İspanyol tarz ve usulünde.

İspanyolet *i.* Pencerenin çerçevesini açıp kapamağa yarıyan uzun ve saplı demir.

İspat *i.* Sağlamlaştırma. Delil göstererek, hakikati meydana çıkarma. Varetme.

İspati *i.* İskambil oyununda sinek denen kâğıt cinsi. *Bak:* Ispati.

İspatlamak *f.* (Mat.) İspat etmek.

İspenç *i.* Ufak cüsseli bir nevi horoz ve tavuk.

İspençiyar *i.* Eczacı.

İspençiyarî *i.* Eczacılık.

İspendik *i.* Levrek balığının küçüğü.

İspermeçet *i.* Tasfiye edilmiş yağda yapılan mum.

İspinoz *i.* Küçük bir kuş.

İspir *i.* Seyis, hayvanlara bakan uşak.

İspirto *i.* Muhtelif maddelerden çıkarılarak san'atlarda ve tıpta kullanılan yanıcı su, alkol, küül.

İspritizma *i.* Ruhlar ve ölülerle haberleşmek istiyenlerin meslek ve ilmi.

İsraf *i.* Lüzumsuz yere sarfetme.

İsrafil *i.* Kıyamet günü sûru üfliyeceği söylenen bir melek.

İsrail *i.* Yakup peygamberin lâkabı.

İsrailiyet *i.* İsrailoğullarından kalma masallar.

İsrailoğulları *i.* Beniisrail, yahudiler, ibraniler.

İstakoz *i.* Eti beyaz ve lezzetli bir cins deniz böceği.

İstalâgmit *i.* Yeraltında bazı mağaralarda kilsli maddeleri havi suların damlamasından hâsıl olan aşağıdan yukarıya dikine uzanmış taşlar. Dikit.

İstalâktit *i.* Yeraltında bazı mağaralarda kilsli maddeleri havi suların damlamasından yukarıdan aşağıya sarkmış taşlar. Sarkıt.

İstampa *i.* Mürekkeple veya kuru olarak bir şeyin üzerine basılan damga, kalıp. Bu damgayı vuracak alet. Mühür ve damgaları mürekkeplemek için içinde mürekkepli bez bulunan kutu.

İstasyon *i.* Trenlerin durak yeri, gar. Bekleme yeri.

İstatistik *i.* İçtimaî ve iktisadî hâdiseleri bir usul dairesinde sayıp toplamak ilmi, ihsaiyat.

İstavrit *i.* Eti lezzetli bir balık.

İstek *i.* Arzu, dilek.

İstekli *s.* İsteği olan.

İsteksiz *s.* İştahsız.

İstem *i.* Talep.

İsteme *i.* İstemek işi.

İstemek *f.* Kendine verilmesini, kendinin olmasını bildirmek. Dilemek. Arzu etmek. Lâzım olmak.

İstem Kâğıdı *i.* Talepname.

İstemli *s.* (Bio.) İradi.

İstemsiz *s.* (Bio.) Gayri iradi.

İstenmek *f.* Arzu olunmak.

İsteno *i.* İstenograf.

İstenograf *i.* İstenografi bilen kimse.

İstenografi *i.* Çabuk yazmak ve söylenen sözleri zaptedebilmek için yazı yerine işaretler kullanma.

İster *h.* Gerek, hal: *ister gelsin, ister gelmesin.* — *istemez h.* Her şeye rağmen, cebren: *ister istemez geleceksin.*

İstereoskop *i.* Mücessem gösteren dürbün.

İstereotipi *i.* Matbaacılıkta dizilmiş sahifelerin mukavvaya kalıbını alıp bu kalıp üzerine dökmek suretile vücuda gelen sahifeyi makinaya koyarak basma usulü.

İsteri, Histeri *i.* Bir nevi sinir hastalığı.

İsterik, Histerik *s.* İsteri hastalığına tutulmuş, sinirli.

İsterilize *s.* Takim edilmiş, mikropsızlandırılmış.

İsterler *i.* İcabat.

İsterlin *i.* İngiliz lirası.

İstetmek *f.* Başkası vasıtasile istemek.

İsteyiş *i.* İsteme.

İstıkra *i.* Hususî vak'alardan umumî bir netice çıkarmaktan ibaret muhakeme tarzı.

İstıkraî *s.* İstıkra suretile olan.

İstıkraz *i.* Ödünç para alma.

İstıtlâ *i.* Haberdar olmağa çalışma.

İstiane *i.* Yardım isteme.

İstiap *i.* İçine alma, sığma. Kaplama.

İstiare *i.* Ödünç alma. Bir kelimenin hakikî mânasının gayri benzerinde kullanılması.

İstibdal *i.* Müddeti biten askeri salıvererek yerine yeni kur'a askeri getirme. Değiştirme.

İstibdat *i.* Hiçbir kanuna tabi olmaksızın keyfe göre idare, mutlakıyet.

İstibdatkârane *s.* İstibdat yaparak.

İstical *i.* İvedi. Acele etme.

İsticar *i.* Kiralama, kira ile tutma.

İsticvap *i.* Sorgulama, sorup cevap alma, istintak, söyletme.

İstida *i.* Dilekçe, hükümetten resmen bir şey isteme ve bunun için verilen pullu kâğıt.

İstidaname *i.* Dilekçe, arzuhal.

İstidat *i.* Anıklık, Elverişlilik, kabiliyet. İlim ve terbiyeye müstait oluş.

İstidlâl *i.* Delil ile anlama. Çıkarıma, sezme.

İstidlâlen *h.* İstidlâl suretile.

İstif *i.* Dizi, sıra. Muntazam yığın.

İstifa *i.* Tamamen alma, tahsil etme.

İstifa *i.* Çekilme. Bir vazife veya hizmetten kendi isteğile ayrılma.

İstifade *i.* Kazanma, faydalanma. Öğrenme.

İstifadeli *s.* İstifade edilen.

İstifaname *i.* Vazifeden istifa ettiğini bildiren kâğıt. Çekilce.

İstifham *i.* Sorup anlama, sorgu, soru. — *edatı i.* Sorguyu bildiren *mi, mı, mu, mü,* lâhikaları. — *işareti* Sorgu cümleleri sonuna konan (?) işareti.

İstifhamî *s.* Sorguya ait.

İstiflemek *f.* İstif yapmak.

İstifrağ *i.* Kusma.

İstifraş *i.* Geriye alma.

İstifsar *i.* Sorup anlama.

İstifta *i.* Fetva isteme.

İstiğfar *i.* Allahtan günahlarının affını dileme.

İstiğlâl *i.* Borç olarak bir binayı rehine koyma, ipo-

istinbat

tek.

İstiğna *i.* Varı ile kanaat etme. **Naz.**

İstiğrabetmek *f.* Şaşmak.

İstiğrak *i.* Dalma, dalgınlık.

İstiğrap *i.* Şaşma.

İstihale *i.* Bir halden diğer hale geçme, değişme.

İstihare *i.* Bir işin sonunu keşif için rüyaya yatma.

İstihbar *i.* Haber alma.

İstihbarat *i.* İstihbar edilen şeyler. Bilgetler.

İstihdaf *i.* Amaçlama. Hedef ve gaye edinme.

İstihdam *i.* Hizmete alma.

İstihfaf *i.* Hafifseme. Ehemmiyet vermeyiş. Alay etme.

İstihkak *i.* Hakediş. Haketme. Hakedilen para.

İstihkâm *i.* Düşmana karşı koymak için yapılan kale, set, siper, v.s.

İstihkar *i.* Küçükseme. Hor görme.

İstihlâf *i.* Yerine geçme.

İstihlâk *i.* Yoğaltım. Sarfetme. Bitirme. — *vergisi i.* İçkilere sarfedilen para nisbetinde müşteriden alınan vergi.

İstihlâl *i.* Helâllaşma. Helâl sayma.

İstihlâs *i.* Kurtarma. Kurtulma.

İstihmam *i.* Hamamda yıkanma.

İstihraç *i.* Çıkarma, çıkartma. İstidlâl.

İstihsal *i.* Üretim, eldeetme, mahsul alma.

İstihsalât *i.* Bir memleketin yetiştirdiği mahsuller. Ürünler, üretimler.

İstihsan *i.* Beğenme.

İstihza *i.* Alay etme.

İstihzar *i.* Hazırlama.

İstikamet *i.* Doğruluk. Cihet. Yönelim.

İstikbal *i.* Gelecek, ileri. — *etmek f.* Karşılamak.

İstikbalen *h.* Gelecekte.

İstiklâl *i.* Kendi başına buyurukluk. Hürriyetine sahip olma, kimseye tabi olmama. Erkinlik, bağımsızlık.

İstikmal *i.* Tamamlama.

İstiknah *i.* Künhüne varma. Derinleştirme.

İstikra *i. Bak:* İstıkra.

İstikrah *i.* Tiksinme.

İstikrar *i.* Kararlaşma.

İstikraz *i. Bak:* İstıkraz.

İstiksar *i.* Çok görme.

İstiksaf *i.* Öğrenmeğe çalışma. Açılma.

İstiktap *i.* Yazdırma.

İstilâ *i.* Yayılma, kaplama. Zaptetme.

İstilâî *s.* İstilâya ait.

İstilâm *i.* Soruklama, malûmat isteme.

İstilzam *i.* Gerektirme, icap etme.

İstima *i.* İşitme.

İstimal *i.* Kullanma.

İstiman *i.* Aman dileme, teslim olma.

İstimbat *i.* Gizli ve güç olan manayı çıkarma.

İstimbot *i.* Küçük vapur, motör, çatana.

İstimdat *i.* Yardım isteme.

İstimhal *i.* Mühlet isteme. Önel dileme.

İstimlâk *i.* Malsırat. hükümet tarafından bir mülkün halkın faydası gözetilerek satın alınması.

İstimna *i.* Tabiî olmıyan bir surette meniyi dökme.

İstimrar *i.* Sürme, devam.

İstimzaç *i.* Yoklama, fikrini ve arzusunu sorma.

İstinabe *i.* Bir mahkeme diğer bir mahkemeyi vekil ederek tahkik etme.

İstinaden *h.* İstinat ederek. Dayanarak.

İstinaf *i.* Yerinden başlama. Mahkemece verilen hükme razı olmıyarak davayı istinaf mahkemesine nakletme. — *mahkemesi i.* Eski adliye teşkilâtında aslî mahkeme ile temyiz mahkemesi arasında ikinci derecedeki mahkeme.

İstinafen *z.* İstinaf suretile.

İstinafi *s.* İstinafa ait.

İstinas *i.* Alışma.

İstinat *i.* Dayanma. Güvenme, itimat.

İstinatgâh *i.* Dayanacak ve güvenecek yer. Dayanç, destek.

İstinkâf *i.* Çekinseme, kabul etmeme.

İstinsah *i.* Bir yazının suretini çıkarma. Kopya alma.

İstintaç *i.* Netice çıkarma.

İstintak *i.* Sorgu. Sorgulama. Sorma, söyletme. Sorguya çekme.

İstintakname *i.* Sorgu yargıcı tarafından sorulan suallere verilen cevapların zabıtnamesi. Sorgu tutanağı.

İstirahat *i.* Dinlenme, rahatlanma.

İstirdat *i.* Geri alma.

İstirham *i.* Yalvarma, rica etme.

İstirhamname *i.* Yalvarış mektubu. İstirhamı havi yazı.

İstiridye *i.* İki kabuk arasında bulunur ve eti yenir küçük deniz hayvanı.

İstirkap *i.* Çekememe, kıskanma.

İstisal *i.* Kökünden koparma, mahvetme.

İstisgar *i.* Küçük görme.

İstiska *i.* Vücudun muhtelif yerlerinde su toplanma hastalığı, gelincik. Sıskalık.

İstiskal *i.* Ağırsama. Birine karşı soğuk davranarak hoşlanılmadığını anlatma.

İstismar *i.* İşletme, mahsulünü alarak faydalanma. Sömürme.

İstisna *i.* Ayra. Ayırt etme, müstesna tutma.

İstisnaî *s.* Ayral, istisna suretile.

İstişare *i.* Danış. Müşavere etme. Danışma.

İstişhat *i.* Şahit ve delil

gösterme. Tanık getirme.

İstişmam *i.* Koku alma. *c.* Karine ile sezme.

İstitaat *i.* Güç yetme, iktidar.

İstitale *i.* Uzantı. (Bio.) Uzama. Uc, kuyruk.

İstitradî *s.* Arasöz olarak.

İstitrat *i.* Arasöz. Asıl bahse ait olmayıp söz arasında ve münasebet düştükçe söylenen söz veya fıkra.

İstiva *i.* Müsavi olma. Düz olma. — *hattı i.* Yer yuvarlağının kutuplara müsavi uzaklıkta bulunan merkez dairesi, ekvator.

İstizah *i.* Gensoru. İzahat isteme.

İstizahen *h.* İstizah suretile. Sorma yolile.

İstizan *i.* İzin isteme.

İstop *i.* Durma.

İstrongilos *i.* İzmaritten büyükçe sivri burunlu bir balık.

İsveç *i.* Kuzey Avrupada altı milyon nüfuslu bir krallık.

İsveçli *s.* İsveç ahalisinden olan.

İsviçre *i.* Orta Avrupada dört milyon nüfuslu bir cumhuriyet.

İsviçreli *s.* İsviçre ahalisinden olan.

İsyan *i.* Ayaklanma. Azı. Karşı koyma, âsilik .

İş *i.* Çalışarak meydana gelen netice. Vazife, hizmet. Keyfiyet, husus, madde, mesele.

İşaa *i.* Yayma.

İş'ar *i.* Yazı ile bildirme.

İşaret *i.* İm. Bir şeyi anlatmak için yapılan hareket veya resim, yazı yerine konulan şekil. Alâmet, nişan, işmar.

İşba *i.* Doyurma. Suyun içindeki cismi eriterek artık eritemiyecek hale gelmesi.

İşbaşı *i.* Bir işle uğraşan adamların başı. İşe başlama saati.

İşbilir *s.* Elinden iş gelen.

İşbu *s.* İşte bu, şu.

İşçen *s.* Faal.

İşçi *s.* İş işleyen. *i.* Amele.

İşçilik *i.* İş işleyiş.

İşe alınak *f.* Nasbetmek.

İşemek *f.* Siymek.

İşetmek *f.* İşemesini mucip olmak.

İşgal *i.* Uğraştırma. İşten alıkoyma. İstilâ ve zaptetme.

İşgüç *i.* Meşguliyet.

İşhat *i.* Tanıklama.

İşidim *i.* (Bio.) Samia.

İşitilmek *f.* Kulak vasıtasile ses duyulmak.

İşitme *i.* İşitmek işi.

İşitmek *f.* Kulak vasıtasile sesi duymak.

İşitmezlenmek *f.* İşitmemiş görünmek.

İşitmezlik *i.* İşitmeyiş. İşitmez görünme.

İşitsel *s.* (Bio.) Sem'î.

İşittirmek *f.* Kulak vasıtasile sesi duyurmak.

İşkâl *i.* Güçleştirme.

İşkembe *i.* Ot yiyen hayvanların ikinci midesi. Karın.

İşkembeci *s.* İşkembe veya işkembe çorbası satan.

İşkence *i.* Zulüm, eziyet.

İşkil *i.* Şüphe, kuruntu.

İşkillenmek *f.* Şüphelenmek.

İşkilli *s.* İşkili olan.

İşlek *s.* Çok işlenen, çok işler. Alışık.

İşlem *i.* Muamele. (Kim.) Tesir.

İşleme *i.* İşlemek işi. Nakış. Oyma. Elişi.

İşlemek *f.* İş görmek. Uğraşmak. Makina v.s. hareket ve faaliyette bulunmak. Girmek, sızmak. Tesir etmek. Çok gidilip gelinmek. Cerahat bağlamak. Yapmak. Oymak. İğne ile nakış yapmak.

İşlemeli *s.* İşlemesi olan, işlenmiş.

İşlenmek *f.* İş yapılmak. Oyulmak. Elişi ve nakış yapılmak.

İşler *i.* Umur, icraat, hususat.

İşlerlikten alıkonulmak *f.* Tatil edilmek.

İşletme *i.* Nakliye vasıtalarını, seyrüseferi yoluna koma.

İşmar *i.* Göz kırpma, işaret.

İşmizaz *i.* Bir nevi yayvan sepet. Seyyar tezgâh.

İşportacı *i.* İşporta ile sebze, meyva, v.s. satan seyyar satıcı.

İşrap *i.* Çıtlama, maksadını dolayısile veya zımnen anlatma, ima

İşret *i.* İçki, müskirat kullanma, sarhoşluk.

İşsiz *s.* İşi olmıyan.

İşsizlik *i.* İşi olmayış.

İştah *i.* Yemeğe istek. Arzu.

İştahlı *s.* İştahı olan. Çok arzu eden. *Maymun — s.* Sebatsız.

İştahsız *s.* İştahı olmıyan.

İştahsızlık *i.* İştah yokluğu.

İşte *e.* İşaret edatı. Bak, na: *işte bu en boş.*

İşten ayrılmak *f.* İnfisal etmek.

İşten çıkarmak *f.* Azletmek.

İştial *i.* Tutuşma, parlama, alevlenme. Ses çıkararak ateş alma.

İştibah *i.* Şüphe. Şüphelenme.

İştidat *i.* Artma, şiddetlenme.

İştigal *i.* Uğraşma, çalışma.

İştihar *i.* Ün alma, şöhret bulma.

İştikâ *i.* Sızlanma, yanıklama. Şikâyet etme.

İştikak *i.* Türeme. Bir kökten ayrılan kelimelerin biri-

birlerile ve asıllarile olan münasebetleri.

İştira *i.* Satın alma.

İştirak *i.* Ortaklık. Bir işe karışma. Birlik, birleştirme.

İştiyak *i.* Göresi. Özleme, göreceği gelme. Çok isteme.

İşünüş *i.* Cümbüş, içerek eğlenme.

İşve *i.* Eda, naz. Kırıtma.

İşvekâr *s.* Kırıtkan, işve yapan.

İşyar *i.* Memur.

İt *i.* Köpek.

İta *i.* Verme. — *emri i.* Hükümet veznesinden para verilmesi için müsaade kâğıdı.

İtaat *i.* Eğleme. Boyun eğme. Verilen emri dinleme.

İtaatli *s.* İtaat eden.

İtaatsiz *s.* İtaat etmiyen.

İtaatsizlik *i.* İtaatsiz oluş.

İt'ab *i.* Darılma.

İt'abetmek *f.* Yormak.

İtale *i.* Uzatma. — *i lisan i.* Dil uzatma, küfretme.

İtalik *i.* Basım harflerinde eğik yazı.

İtalya *i.* Avrupanın güneyinde büyük bir yarımada teşkil eden otuz yedi milyon nüfuslu bir devlet.

İtalyan *s.* İtalyan tabiiyetinde olan.

İt'am *i.* Yemek yedirme.

İt'ap *i.* Yorma.

İtap *i. Bak:* İt'ab.

İtfa *i.* Söndürme.

İtfaiye *i.* Söndürge. Yangın söndürme teşkilâtı.

İtfaiyeci *i.* İtfaiye eri.

İthaf *i.* Armağan, hediye verme.

İthal *i.* İçeri sokma. Dışardan mahsul ve eşya getirtme.

İthalât *i.* Memlekete hariçten getirilen eşya ve mahsulât.

İtham *i.* Suçlama, töhmetleme, birine töhmet ve kabahat isnadı.

İthamname *i.* Bir töhmetin isnadı hakkındaki kararname.

İtibar *i.* Güvenme. Ehemmiyet verme. Hürmet, riayet. Ticarette inanma. Şeref, haysiyet. Bir zamandan başlıyarak sayma. Bir şeye verilen izafi kıymet. Farzetme.

İtibaren *h.* Başlıyarak, itibar ederek: *yarından itibaren işe başlıyorum.*

İtibari *s.* Hakiki olmayıp tahmini kıymeti olan. Saymaca.

İtibarlı *s.* İtibar sahibi, muktedir.

İtibarsız *s.* İtibarı olmıyan.

İtibarsızlık *i.* İtibar yokluğu.

İtidal *i.* İki tarafı bir oluş, orta hallilik. Ne az ne çok, lüzumu kadar. Yavaşlık. Uygunluk. Âran. İlim.

İtikâf *i.* İnzivaya çekilip ibadetle meşgul olma.

İtikâl *i.* Aşınma. Aşınım.

İtikat *i.* İnan, iman.

İtikatlı *s.* İtikadı olan.

İtikatsız *s.* İtikadı olmıyan.

İtikatsızlık *i.* İtikatsız oluş.

İtilâ *i.* Terakki, yükselme.

İtilâf *i.* Anlaşma, uyuşma. Dostluk.

İtilâfname *i.* İki hükümet arasında yapılan mukavelename.

İtileşmek *f.* Keskinleşmek.

İtimaden *h.* İtimat ederek.

İtimat *i.* Güvenme, emniyet. Dayanma.

İtimatname *i.* Elçi ve sefirin gittikleri memleket reislerine kendi hükümetleri namına verdikleri mektup. İnanç mektubu.

İtimek *f.* Keskin ve sert olmak.

İtina *i.* Özenme.

İtiraf *i.* İkrar etme, hakkı teslim etme.

İtiraz *i.* Bir fikri çürütmeğe çalışma. Kabul etmeme.

İtirazcı *s.* Muteriz.

İtisaf *i.* Yolsuzluk. Zorlama. Zulüm.

İtiş *i.* İtmek işi.

İtişmek *f.* Biribirini itip kakmak, boğuşmak.

İtiyat *i.* Alışma.

İtizal *i.* Bir köşeye çekilme.

İtizar *i.* Özür gösterme.

İtke *i.* Saik.

İtlâf *i.* Telef etme, öldürme.

İtlik *i.* Köpeklik. Ahlâksızlık.

İtmam *i.* Tamamlama.

İtme *i.* İtmek işi.

İtmek *f.* Dürtmek, kakmak, ileriye sürmek.

İtminan *i.* Emin olma.

İttırat *i.* Yolunda ve düzeninde olma, uyma. Bir türlülük.

İttıratsız *s.* Düzensiz.

İttiba *i.* Uyma, tabi olma.

İttibaen *h.* İttiba ederek.

İttifak *i.* Bağdaşma. Birleşme, söz birliği etme.

İttifaken *h.* İttifak ederek. *(eski)* : Tesadüfen.

İttiham *i.* Bir kabahatin isnadı altında bulunma.

İttihat *i.* Bir olma, birleşme.

İttihaz *i.* Edinme.

İttikâ *i.* Yaslanma.

İttisa *i.* Genişleme.

İttisaf *i.* Sıfatlanma.

İttisal *i.* Bitişme.

İttisam *i.* İsimlenme.

İtyatağı *i.* Ahlâksız takımının toplandığı yer.

İvaz *i.* Karşılık, bedel.

İvazsız *s.* Karşılık beklemiyerek.

İvdirmek *f.* Koşturmak, acele ettirmek.

İvedi *s.* Acele, ividi, müstacel.

İvedili *s.* Müstacel.

İvedilik *i.* Acele, müstaceliyet.

İvedilikle *h.* Müstacelen, müstaceliyetle.

İvgen *s.* Koşan, aceleci.
İvgenlik *i.* Koşma. Acele.
İvgi *i.* Ağaç oymak için ufak balta.
İvicaç *i.* İğribüğrü olma.
İvidi *s.* Aceleci. Savruk.
İvirmek *f.* Koşturmak, acele ettirmek.
İvme *i.* (Fiz.) Tacil.
İvmek *f.* Acele etmek, koşmak.
İy *i.* Koku, is.
İyadet *i.* Ziyaret, hatır sorma.
İye *i.* Malik, sahip.
İyi, Eyi *s.* Beğenilecek, hoşa gidecek (şey). Uygun, kâfi.
İyice *s.* Biraz iyi.
İyilenmek, Eyilenmek *f.* İyileşmek.
İyileşmek, Eyileşmek. *f.* Daha iyi olmak. Hastalıktan kalkmak, düzelmek.
İyilik *i.* İyi oluş.
İyot *i.* Deniz yosunundan alınan ve ısıtılınca mavi bir buhar veren basit bir cisim.
İyş *i.* İşret.
İz *i.* İnsan ve hayvanın geçtiğini gösteren ayak resmi. (Mat.) İsir.
İzabe *i.* Eritme.
İz'aç *i.* Sıkma, taciz etme.
İzafe *i.* Bağlama.
İzafet *i.* Yastama.
İzafi *s.* Bağıntılı, göreli.
İzah *i.* Açıklama, etrafile anlatma.
İzahan *h.* İzah suretile.
İzahat *i.* Açıklamalar. İzah edilen şeyler.
İzale *i.* Yok etme.
İzam *i.* Yollama.
İzam *i.* Büyütme, lüzumundan fazla ehemmiyet verme.
İzan *i.* Anlayış.
İzanlı *s.* Anlayışlı.
İzansız *s.* Anlayışsız.
İzaz *i.* Ağırlama, ikram etme.
İzbar *i.* Yazma, bildirme.
İzbe *i.* Binaların en altında ve temelle bir hizada olan kat, bodrum, kuytu ve loş yer.
İzci *i.* Gençler ve mektep talebesi arasında idmana ve iyi huylara alışmak için kurulmuş teşkilât mensubu.
İzcilik *i.* İzci teşkilâtı, izci oluş.
İzdiham *i.* Kalabalık. Yığılım.
İzdivaç *i.* Evlenme.Eşleşme.
İzdiyat *i.* Çoğalma.
İzdüşel *s.* (Mat.) İrtisamî.
İzdüşüm *i.* (Mat.) İrtisam.
İzdüşürmek *f.* (Mat.) İrtisam ettirmek.
İzhar *i.* Belirtme.
İzin *i.* Ruhsat, yasağın kaldırılması, müsaade. Mezuniyet.
İzinname *i.* Mezuniyet kâğıdı, ruhsatname. Evlenmek için alınan izin kâğıdı.
İzinsiz *s.* İzni olmıyan. Mekteplerde tatil günleri mektepte alıkoma cezası.
İzlemek *f.* İzini aramak, takip etmek.
Izmarit *i.* Bir küçük balık. Sigaranın içildikten sonra atılacak dip tarafı.
İzmihlâl *i.* Mahvolma.
İzomeri *i.* (Kim.) Tesavii terkip.
İzomerili *s.* (Kim.) Müteşaviyütterkip.
İzomerisel *s.* (Kim.) Tesavii terkibe ait.
İzzet *i.* Kıymet, itibar. Hürmet.
İzzetinefis *i.* Şeref ve haysiyetini koruma, vekar, Özsaygı, onur.
İzzetli, İzzetlû *s.* Şeref ve itibar sahibi. Eskiden bâzı rütbe sahiplerine verilen unvan.

J

J *i.* Türkçe alfabenin on üçüncü harfi.
Jaketatay *i.* Merasimde giyilen arkası düğmeli uzun siyah caket. Bonjur.
Jale *i.* Çığ.
Jambon *i.* Domuz sucuğu.
Jandarma *i.* Köy ve kırlarda hükümet düzenini korumağa memur maaşlı asker.
Japon *i.* Japonyalı.
Japonca *i.* , *s.* Japon dili. Japon usul ve tarzı.
Japonya *i.* Asyanın doğusunda adalardan mürekkep bir imparatorluk.
Jardiniyer *i.* Çiçeklik.
Jartiyer *i.* Çorap bağı.
Jelâtin *i.* Et, kemik, deri, boynuz v.s. nin kaynatılmasından hâsıl olan pelte.
Jeneral *i.* *Bak*: General.
Jeneratör *i.* Müessir, makine kazanı.
Jeolog *i.* Yer bilgisi âlimi.
Jeoloji *i.* Yerbilim. Arzın teşekkülünü tetkik eden ilim, arziyat.
Jeolojik *s.* Jeolojiye ait.
Jerse, Jarse *i.* Bir çeşit kumaş.
Jest *i.* Tavır, duruş, çalım.
Jilet *i.* Traş bıçağı.
Jura *i.* (Jeo.) Jürasik.
Jurnal, Curnal *i.* Mühim vukuatı yazmağa mahsus defter. Birinin fenalığı hakkında büyük bir makam veya adama verilen rapor.
Jurnalcı, Curnalcı *s.* Jurnal veren, hafiye.
Jübile *i.* Elli veya yirmi yıllık bir meslek veya evlilik hayatı için yapılan tören.
Jüjkomiser *i.* İflâs işlerini tetkik için mahkemece seçilen memur.
Jüri *i.* Hakem kurulu.

K

K *i.* Türk alfabesinin on dördüncü harfi. (Kim.) Potasyum cisminin simgesi.

Kaan *i. Bak:* Kağan, Han ve hakan.

Kab *i. Bak:* Kap.

Kaba *s.* Hafif olduğu halde hacmı büyük olan. Şiş, tümsek. Terbiyesiz. Çirkin, yontulmamış. Âdi, bayağı. *c.* Terbiyesiz.

Kabadayı *s.* Cesaret taslıyan.

Kabadayılık *i.* Kabadayı oluş.

Kabaet *i.* But eti.

Kabahat *i.* Suç. Hafif kusur.

Kabahatsiz *s.* Suçsuz.

Kabahatsizlik *i.* Kabahatsiz oluş.

Kabak *i.* Birçok çeşitleri olan yuvarlak veya uzun etli sebze.

Kabak *s.* Tatsız, olmamış (kavun ve karpuz). Çıplak, açık.

Kabakgiller *i.* (Bot.) Kısaiye fasilesi.

Kabakulak *i.* Bir nevi ateşli hastalık.

Kabalak *i.* Sıcak mevsimlerde giyilen mantarlı şapka.

Kabalaşmak *f.* Kaba olmak.

Kabalaştırmak *f.* Kabalık vermek.

Kabalık *i.* Kaba oluş.

Kabara *i.* Başı yuvarlak sarı veya beyaz çivi.

Kabarcık *i.* İçi hava dolu şiş. Sivilce.

Kabarık *s.* Kabarmış, şişmiş, tümsek. *i.* Kabarcık.

Kabarma *i.* Kabarmak işi. (Ast.) Met hareketi.

Kabarmak *f.* Şişmek, ağırlığı değişmeden büyümek. Yükselmek, yukarı kalkmak. Taşmak, artmak. Kurulmak, gururlanmak. Ekşiyip köpürmek. Kumaşın havı kalkıp düzlüğü bozulmak. Tavlanmak, ıslanıp yumuşamak.

Kabartı *i.* Şişkinlik.

Kabartma *i.* Kabartmak işi. *s.* Tersinden kakarak veya kenarları oyularak yapılan (yazı, resim, v.s.).

Kabartmak *f.* Kabarmağa sebep olmak.

Kabasaba *h.* Kaba bir surette.

Kabasakal *s.* Sakalı kabarık.

Kabataslak *i.* Bir şeyin üstünkörü taslağı.

Kâbe *i.* Mekkedeki İslâm kıblesi ve ziyaret yeri.

Kabız *i.* Ele alma, kavrama. Alma, tesellüm. Peklik, inkıbaz.

Kabız *s.* Tutan, alan, zapteden. Peklik veren.

Kabızlık *i.* Kabız oluş, peklik.

Kabih *s.* Çirkin. Fena.

Kabil *s.* Mümkün.

Kabil *i.* Cins, türlü.

Kabile *i.* Ebe.

Kabile *i.* Bir soydan türemiş cemaat, göçebe halkı, aşiret, oymak.

Kabiliyet *i.* Yaradılış uygunluğu. İstidat.

Kabiliyetsizlik *i.* Kabiliyet yokluğu.

Kabine *i.* Devleti idare eden vekiller heyeti.

Kabine *i.* Aptesane.

Kabine *i.* Çalışma odası, yazıhane. Muayenehane. Küçük oda.

Kabir *i.* Mezar.

Kabl *e.* Önüne gelen ismin mânasına ön, önünde, ileri, ilerde, evvel mânalarını verir: *Kablelvuku:* vukuundan evvel; *kablelvefat:* vefatından evvel.

Kablo *i.* Deniz altından geçen telgraf hattı. Deniz veya toprak altından borularla geçirilen elektrik, havagazı, v.s.

Kabotaj *i.* Bir memleketin kara suları içinde deniz nakliyatı.

Kabran *s.* Üşenç, tembel, gevşek. *i.* Dalları kesilmiş kütük.

Kabristan *i.* Mezarlık.

Kabuk *i.* Meyvaların, ağaçların ve bazı hayvanların dışındaki sert örtü. (Ast. ve Jeo.) Kışır.

Kabuklanmak *f.* Kabuk bağlamak.

Kabuklu *s.* Kabuğu olan. Sünnetsiz.

Kabuklular *i.* (Zoo.) Kışriye.

Kabuksal *s.* (Bio.) Kışrî.

Kabuksuz *s.* Kabuğu olmıyan.

Kabul *i.* Alma. Verilen bir şeyi almakla razı olma. Karşılama, misafiri ağırlama. Kötü bir işe tenezzül etme. Razı olma.

Kabullemek *f.* Kabul etmek.

Kabullenmek *f.* Bir şeyi kendine maletmek. Tekabül etmek.

Kaburga *i.* Belkemiği ile göğüskemiği arasındaki ilgi eğekemikleri. Gemi veya kayığın çatısı.

Kaburgadolması *i.* Kuzu kaburgasının pirinç, kuruüzüm ve fıstık ile dolması.

Kâbus *i.* Uykuda ağırlık basma.

Kabza *i.* Pençe, avuç. Bir şeyin tutulacak yeri. Bir avuç dolusu, bir tutam.

Kaç *e.* Belli olmıyan sayı: *kaç defa söyledim.* Sayı için sorgu edatıdır: *saat kaçtır?*

Kaçak, Kacak *i. Bak:* Kapkacak.

Kaçak *s.* Kaçmış, firari. Vergisi verilmeden gizlice kaçırılıp satılan (eşya). Bir işten kaçan.

Kaçakçı *i.* Kaçak mal satan kimse.

Kaçakçılık *i.* Kaçakçı iş ve muamelesi.

Kaçamak *i.* Kaçar gibi davranma. İşe gitmeyiş, bahane. Kaçacak yer. Mısırununu haşlıyarak yapılan bir çeşit yemek.

Kaçan *z.* Ne vakit, ne zaman.

Kaçar *e.* Biribirine benziyen şeylerin adedini sormak için: *bu evler kaçar kattır?*

Kaçgöç *i.* Kadının erkeğe görünmemesi.

Kaçık *s.* Çarpık, delişmen.

Kaçıklık *i.* Delişmenlik.

Kaçıncı *s.* Kaç derecede bulunan.

Kaçıngan *s.* Müçtenip, çekingen.

Kaçınmak *f.* Çekinmek, kaçamak göstermek. İmtina etmek.

Kaçırılmak *f.* Kaçmıya sevkolunmak. Gümrüğü verilmiyerek gizliden geçirilmek. Elden çıkarılmak.

Kaçırmak *f.* Kaçmağa meydan vermek. Gümrüğünü vermeksizin gizlice mal geçirmek. Dikkatsizlikle söyleyivermek. Fırsatı elden kaçırmak. Kadını erkeğe göstermemek.

Kaçırtmak *f.* Başkası vasıtasile kaçırmak. Gümrük vermeksizin geçirtmek.

Kaçış *i.* Kaçma.

Kaçışmak *f.* Birden dağılıp her biri bir tarafa gitmek, perişan olmak, süratle dağılmak.

Kaçıt *i.* Kaçılacak yer.

Kaçkaç *i.* Dağılma. Hicret, düşman istilâsından kaçma.

Kaçkın *s.* Kaçmış, kaçak, aklını sapıtmış.

Kaçlı *s.* Kaç adet ve miktarında olan.

Kaçlık *i.* Kaç adet ve miktarda oluş.

Kaçma *i.* Kaçmak işi.

Kaçmak *f.* Gizlice savuşmak. Koşup gitmek. Habersiz girmek. Rengi atmak.

Kad *i.* Boy.

Kadana *i.* İri at.

Kadar *e.* Miktar ve aded bildirir: *şu kadar kuruş aldım.* Tahmini anlatır: *bu mal bu kadar etmez.* Nihayet ifade eder: *bu vakte kadar nerde kaldın.*

Kadastro *i.* Emlâk ve arazi kayıtları, tapu.

Kadavra *i.* Ölmüş insan veya hayvan cesedi, lâşe.

Kadayıf *i.* Türlü çeşitte yapılan bir nevi hamur tatlısı.

Kadayıfçı *i.* Kadayıf yapan ve satan adam.

Kadeh *i.* Su veya içki içmeğe yarar kap. Ufak bardak.

Kadehçik *i.* (Bot.) Kudeyh.

Kadem *i.* Ayak. Adım. Yarım arşın uzunluğunda bir ölçü. *c.* Uğur.

Kademe *i.* Basamak, derece.

Kademhane *i.* Aptesane.

Kademî *s.* Ayağa ait.

Kademli *s.* Uğurlu.

Kademsiz *s.* Uğursuz.

Kademsizlik *i.* Uğursuzluk.

Kader *i.* Başa gelecek hadiseleri evvelden tanzim ettiğine inanılan manevî kuvvet. Takdir. Nasip, kısmet. Alınyazısı.

Kaderî *s.* Kadere ait.

Kaderiye *i.* Her işin kaderden geldiğini kabul eden mezhep.

Kaderiyun *i.* Kadere inanma mezhebinde olanlar.

Kadı *i.* Şeriat hâkimi.

Kadılık *i.* Kadı sıfatı.

Kadın *i.* İnsanın dişisi, karı.

Kadınbudu *i.* Yumurtalı ve pirinçli köfte.

Kadıncık *i.* Küçük kadın.

Kadıngöbeği *i.* Bir çeşit hamur tatlısı.

Kadınkadıncık *i.* Evciment kadın, hanımhanımcık.

Kadınlık *i.* Kadın oluş. Kadın cinsi.

Kadıntuzluğu *i.* Bir çeşit nebat.

Kadırga *i.* Eski bir nevi harp gemisi.

Kadife *i.* Bir tarafı düz ve yumuşak öbür tarafı sık kumaş.

Kadih *i.* Yazarak veya söyliyerek birile eğlenme.

Kadim *s.* Eski. Başlangıcı bilinmiyen.

Kadimen *h.* Eskidenberi.

Kadimî *s.* Eskiden beri.

Kadip *i.* İnce ve düz budak. Erkek tenasül aleti.

Kadir *s.* Kuvvet sahibi.

Kadir *i.* Değer, itibar, haysiyet.

Kadir, Kadır *s.* Allahın kudret sıfatı.

Kadirgecesi *i.* Ramazanın yirmi yedinci gecesi.

Kadirî *s.* Abdülkadir Geylâninin tarikatine mensup (derviş).

Kadirşinas *s.* Kıymet bilir.

Kadirşinaslık *i.* Kadirşinas oluş.

Kadril *i.* Dört çiftile oynanan dans.

Kadro *i.* Erkân.

Kafa *i.* Baş, başın ve boynun arka tarafı, ense. Baş kemiği. *c.* Zekâ, akıl.

Kafadanbacaklılar *i.* (Zoo.) Zatül ercületür re'siye.

Kafadar *i.* Arkadaş.

Kafadarlık *i.* Arkadaşlık.

Kafaiçi *i.* (Bio.) Ansefal.

Kafalı *s.* Zeki.

Kafasız *s.* Budala.

Kafasızlık *i.* Akılsızlık.

Kafatası *i.* Cümcüme, kıhıf.

Kafatutmak *f.* Sertleşmek, karşı koymak.

Kafein *i.* Kahveden çıkarılan bir madde.

Kafes *i.* Telden, ince demir veya ağaç çubuklarından yapılan ve içine kuş ve hayvan konulan kapalı yer. Dışardan içerisi görünmemek için ince tahta çubuklarından yapılan perde. Ahşap binanın yalnız direklerden ibaret taslağı. — *e koymak f.* Aldatmak.

Kafeşantan *i.* Çalgılı kahvehane.

Kâffe *i.* Bütün, hep.

Kâffeten *h.* Hepsi.

Kâfi *s.* Kifayet eden, elveren. *h.* Elverir, yeter.

Kâfil *s.* Bir işi üstüne alan, kefillik eden.

Kafile *i.* Birlikte yolculuk eden bir cemaat, kervan. Takım.

Kâfir *s.* İyilik bilmiyen. Allaha inanmıyan, dinsiz.

Kâfirlik *i.* Allahı inkâr.

Kafiye *i.* Nazımda mısraların son kelime ve harflerinin biribirine uygun sesle bitmesi. **Uyak.**

Kafiyeci *s.* Kafiye uyduran.

Kafkasya *i.* Türkiye ile Rusya ve Hazer denizi ile Karadeniz arasında dağlık mıntaka.

Kafkasyalı *s.* Kafkasya ahalisinden.

Kaftan *i.* Eskiden palto yerine giyilen süslü elbise.

Kâfur *i.* Hindistanda yetişen bir ağaçtan çıkan beyaz ve sert kokulu bir madde.

Kâfurî, Kâfuru *s.* Kâfura benzer. Beyaz.

Kâgir *s.* Taş veya tuğla ile yapılmış.

Kağan *i.* Hakan, hükümdar.

Kağanlık *i.* Hakanlık.

Kâğıt *i.* Yazı yazmak, kitap, v.s. basmak, paket sarmak için kullanılan ve odun talaşı, paçavra gibi şeylerin hamurile yapılan ince ve düz tabaka, varak. Mektup, evrak.

Kâğıtçı *s.* Kâğıt satan.

Kâğıthane *i.* Kâğıt fabrikası.

Kâğıthelvası *i.* Nişasta ile şekerden yapılan ince ve hafif bir helva.

Kâğıt İşleri Müdürlüğü *i.* Evrak müdürlüğü.

Kağnı *i.* İki tekerlekli öküz arabası.

Kağşamak *f.* Kağış kağış ses çıkarmak. Çok eskimek. Çok kocayıp bunaklaşmak.

Kâğşar *s.* Yıkılmak üzere olan.

Kâh *z.* Gâh. Kimi vakit.

Kahhar *s.* Mahveden (büyük kuvvet ve kudret sahibi).

Kahır *i.* Zorla bir iş yaptırma, cebir. Mahvetme. Kederlenme.

Kahırlanmak *f.* Çok kederlenmek.

Kâhin *i.* Eski zamanlarda kayıptan haber vermek iddiasında bulunan ruhanî reis. Bir şeyi olmadan evvel bildiren kimse.

Kahir *s.* Kahreden. Üstün gelen, galip.

Kahkaha *i.* Sesle ve çok gülme. Sarmaşık gibi tırmanır bir çiçek.

Kahkarî *s.* Bozularak düşman önünden kaçmağı anlatır.

Kahpe *i.* Orospu. *s.* Orospu tabiatli, vefasız.

Kahpelik *i.* Kahpe hali.

Kahpeoğlu *s.* Dolancı, hilekâr.

Kahraman *i.* Yiğit. Er. Alp. Bir vak'anın âmili. Bir roman veya tiyatronun başlı başlı şahsiyeti.

Kahramanca, Kahramanane *s.* Yiğitçe.

Kahramanlık *i.* Yiğitlik.

Kahren *h.* Zorla.

Kahretmek *f.* Mahvetmek. Kahırlanmak.

Kahrolmak *f.* Mahvolmak. Çok kederlenmek.

Kaht *i.* Kıtlık.

Kahvaltı *i.* Hafif yemek.

Kahve *i.* Meyvası kavrulup dövülerek ve suda haşlanarak içilen sıcak memleketlerde yetişir bir ağaç ve bu meyvanın kaynamış suyu. Kahvehane.

Kahveci *s.* Kahve pişirip satan. *i.* Kahve tüccarı.

Kahvecilik *i.* Kahveci sanatı.

Kahvehane *i.* Kahve içilen umumî yer, gazino.

Kahveocağı *i.* Kahvehanelerde kahve pişirilen ocak ve bu ocağın bulunduğu oda.

Kahverengi *i.* Boz ile koyu sarı arasındaki kavrulmuş kahve rengi.

Kâhya *i.* İşbaşı. Kethüda.

Kâhyalık *i.* Bir işe karışma ve buyurma, kethüdalık.

Kaır *i.* Dip, suyun altı.

Kaide *i.* Bir şeyin altına gelen yeri, ayaklık. Taban. Dip. Usul, nizam, yol. Kural.

Kaideten *h.* Kaidece.

Kail *s.* Söyliyen. Rivayet eden. Razı olan.

Kaim *s.* Ayakta duran. Mevcut, baki. Birinin yerini tutan. Dikili duran.

Kaime *i.* Kâğıt para, banknot. Fatura. Doksan derecelik zaviye.

Kaimen *h.* Ayakta durarak.

Kâin *s.* Bulunan, varolan, mevcut.

Kâinat *i.* Evren. Cihan. Bütün dünya. Âlem.

Kait *e.* Oturan.

Kaka *i.* İnsan pisliği. *s.*

Kötü, pis.

Kakao *i.* Meyvası çikolata yapmakta kullanılan ve kahve gibi içilen Amerikada yetişir bir ağaç.

Kakavan *s.* Ahmak. Çirkin.

Kakavanlık *i.* Ahmaklık. Çirkinlik.

Kakılmak *f.* Üzerine vurularak sokulmak.

Kakım *i.* Kuzey taraflarında yaşıyan sansar ve gelinciğe benzer ve kürkü makbul bir hayvan. Bu hayvanın derisinden yapılan kürk.

Kakımak *f.* Azarlamak.

Kakır *h.* Kuru şeylerin biribirine dokundukları zaman çıkardıkları sesi anlatır ve tekrarlanır.

Kakırca *i.* Küzey memleketlerinde bulunur bir cins büyük dağsıçanı.

Kakırdak *i.* Eritilen kuyruğun kavrulmuş posası.

Kakırdamak *f.* Kakırkakır ses çıkarmak. Kaskatı kesilmek.

Kakırdatmak *f.* Kakırdamasını mucip olmak.

Kakırtı *i.* Kakır kakır çıkan ses.

Kakışmak *f.* Biribirini dürtüp iterek hırpalaşmak.

Kakıştırmak *f.* Biribirini itip dürterek hırpalamak.

Kakma *i.* Kakmak işi. Altın, gümüş veya sedef kakılarak yapılan süs.

Kakmak *f.* Vurmak, itmek, dürtmek. Üstüne vurarak sokmak.

Kakmalı *s.* Kakma ile süslü.

Kakule *i.* Hindistandan gelen baharlı otlardan biri.

Kâkül *i.* Yüzün alın tarafına sarkan saç.

Kâküllü *s.* Kâkülü olan.

Kal *i.* Söz, lâf.

Kal *i.* Maden külçelerini eritip tasfiye etme, temizleme.

Kala *h.* Eksik olarak, evvel: *saat ikiye beş kala* — — *h.* Geriye kalarak: *kalakala elimde bu var.*

Kalabalık *i.* Çokluk, topluluk. Gürültü, şamata.

Kalafat *i.* Gemi tahtalarının aralıklarını macunlayıp üzerine zift sürme.

Kalafatçı *i.* Kalafat yapan kimse.

Kalafatlamak *f.* Kalafat etmek.

Kalafatlanmak *f.* Kalafat edilmek.

Kalafatlatmak *i.* Kalafat ettirmek.

Kalamar *i.* Mürekkep balığının büyük cinsi.

Kalamış *i.* Deniz kenarında bulunan sazlık, kamışlık.

Kalan *i.* (Mat.) Baki.

Kalantor *s.* (Argoda) zengin.

Kalas *i.* Direk olarak kullanılan kalın tahta.

Kalay *i.* Bakır kapların üzerine sürülen beyaz madeni. *c.* Perdah, sahte iş.

Kalaycı *s.* Kap kalaylıyan. *c.* Sahtekâr.

Kalaycılık *i.* Kalaylama sanatı. *c.* Sahtekârlık.

Kalaylamak *f.* Kalay yapmak. *c.* Sahtekârlık yapmak. Azarlamak.

Kalaylanmak *f.* Kalay yapılmak. *c.* Gösteriş olarak süslenmek. Paylanmak, azarlanmak.

Kalaylatmak *f.* Kalay sürdürmek. *c.* Azarlatmak. Sahte süs yapmak.

Kalb *i.* Yürek, gönül.

Kalben *h.* Yürekten.

Kalbetmek *f.* Değiştirmek, başka bir kalıba sokmak. Çevirmek.

Kalbî *s.* Yürekten, gönülden.

Kalbur *i.* Seyrek elek.

Kalburcu *s.* Kalbur yapan ve satan. Kalbur ile bir şeyi eliyen.

Kalburlamak *f.* Kalburla elemek.

Kalburlatmak *f.* Kalbur ile eletmek.

Kalbursu *s.* (Bio.) Gırbalî.

Kalça *i.* Bacağın dizden yukarısı.

Kalçakemiği *i.* Kalçanın oynak yerindeki çıkıntılı kemik.

Kalçın *i.* Kalçaya kadar çıkan uzun çorap. Abadan yapılan konçlu terlik. Aba getr.

Kaldıraç *i.* (Fiz.) Manivelâ.

Kaldıran *i.* (Bio.) Rafia.

Kaldırılmak *f.* Yukarı çıkarılmak. Lağvedilmek. Taşınmak.

Kaldırım *i.* Toprak üzerine taş döşeme.

Kaldırımcı *i.* Kaldırım yapan kimse.

Kaldırımsı *s.* (Bio.) Rasafî.

Kaldırımtaşı *i.* Kaldırım döşemekte kullanılan taş.

Kaldırmak *f.* Yukarı çıkarmak. Taşımak. Lâğvetmek. Yüklenmek, tahammül edebilmek. Müsait olmak.

Kaldırtmak *f.* Kaldırmasını mucip olmak.

Kale *i.* Bir yeri korumak için yapılan sağlam bina, hisar, istihkâm, yüksek duvar. Oyunlarda geçilmesi veya topun geçirilmesi şartile oyun kazanılan belli ve işaretli yer.

Kalebent *s.* Kale duvarı içinde gezip dışarısına çıkmamağa mahkûm.

Kaleci *i.* Oyunda kaleyi müdafaa eden kimse.

Kalem *i.* Yazı yazmak için kullanılan her türlü alet. İfade, üslûp. Maden, taş ve tahta üzerine oymak için ucu sivri çelik alet. İnce boya fırçası. Resim, nakış. Ağacı aşılamak için kullanılan ucu kalem gibi yontulmuş ince

çöp. Çiçek hastalığına, v.s. için kullanılan ufak aşı şişesi. — *odası i.* Resmî dairelerde yazı odası, büro.

Kalembek *i.* Ödağacı.

Kalemen *h.* Kalemle, yazı ile.

Kalemî *s.* Kaleme, yazıya ait.

Kalemis *i.* Miskedisinden alınan sert kokulu bir yağ.

Kalemiye *i.* Yazı parası.

Kalemkâr *i.* Kumaş, duvar, v.s. üzerine nakışlar yapan sanatkâr.

Kalemkârlık *i.* Kalemkârın sanatı.

Kalemtraş *i.* Kalemi yontmağa mahsus uzun saplı çakı.

Kalender *i.* Kendini bırakmış kimse. Derbeder. Dünya alâkalarından uzak kalan kimse.

Kalenderane *s.* Kalenderlere yakışır surette.

Kalenderlik *i.* Kalender oluş.

Kalensöve *i.* Sivri tepeli külâh.

Kaleska *i.* Bir cins körüklü küçük payton.

Kaleta, Galeta *i.* Fırınlanmış kuru ekmek.

Kaletmek *f.* Maden külçelerini eritip tasfiye etmek, temizlemek.

Kal'etmek *f.* Sökmek, yerinden koparmak.

Kalevi *i.* Soda ve potas hassalarındaki kimyevî madde. *s.* Alkali, alkalik.

Kalfa *i.* Usta veya muallim muavini. Yapı inşasını üstüne alan mimar, başusta. Bir san'atte usta ile çırak arasında işçi. Emektar hizmetçi kadın.

Kalık *s.* Noksan, eksik. *i.* Eksiklik.

Kalım *i.* Beka: *Ölüm kalım.*

Kalımlı *s.* Yok olmayıp kalma vasfı olan, muhallet.

Kalımsız *s.* Fânî.

Kalın *s.* Yoğun, tok, kaba, ince olmıyan. Koyu, kıvamlı, sulu olmıyan. *c.* Terbiye olmamış, kaba.

Kalınkafa, Kalınkafalı *s.* Zekâsı olmıyan, bir şey anlamıyan, ahmak.

Kalınkafalık *i.* Kalınkafalı oluş.

Kalınlaşmak *f.* Kalın olmak, koyulaşmak.

Kalınlaştırmak *f. Bak:* Kalınlatmak.

Kalınlatmak *f.* Kalın etmek, yoğunlatmak, kabalatmak.

Kalınlık *i.* Kalın oluş. (Mat.) Sihan.

Kalınmak *f.* Durulmak. Mola verilmek.

Kalıntı *i.* Artmış miktar bakiye. Nişan, alâmet, eser.

Kalıp *i.* İçine dökülen şeyin donduğu zaman aynen şeklini alması için yapılmış kap. Baskı veya ütü ile şekil vermeğe mahsus alet Damga. Nümune. Gövde.

Kalıpçı *s.* Kalıp yapan veya kalıba geçiren.

Kalıplamak *f.* Kalıba vermak.

Kalıtım *i.* (Bio.) Veraset.

Kalıtsal *s.* (Bio.) İrsî.

Kali *i.* Sökme, çekip çıkarma.

Kalibre *i.* Çap, tüfeklerin iç boşluk ölçüsü.

Kaliçe *i.* Küçük halı.

Kaligraf *i.* Hattat.

Kaligrafi *i.* Güzel ve san'atkârane yazı.

Kalinis *i.* Deniz martısına benzer eti lezzetli bir dere kuşu.

Kalinos *i.* Levreğe benzer bir balık.

Kalkan *i.* Eski muharebelerde kılıca ve oka karşı korunmak için kullanılan siper.

Kalkanbalığı *i.* Kalkan gibi yassı ve yuvarlak, eti lezzetli bir balık.

Kalkanotu *i.* Devedikeni nevinden öksürüğe yarıyan bir ot.

Kalker *i.* (Jeo.) Kireç taşı.

Kalkık *s.* Kalkmış, dik, yüksek, yatık olmıyan.

Kalkım *i.* Kalkmak işi.

Kalkımak *f.* Sıçramak, fırlamak, hoplamak. *Şaha —* *f.* Beygir iki ayağı üzerine fırlamak.

Kalkınmak *f.* Kuvvet bulmak, yükselmek. Hali iyileşmek.

Kalkışmak *f.* İddia ile ve iktidarından fazla bir şeye girişmek. Kıyam etmek.

Kalkıtmak *f.* Sıçratmak, yükseltmek, hoplatmak.

Kalkma *i.* Kalkmak işi.

Kalkmak *f.* Ayak üzeri durmak, yataktan çıkmak, uyanmak. Yükselmek, yukarı çıkmak. Kabarmak, şişip ayrılmak. Yola çıkmak. Dikilmek, dik durmak, dinelmek. Yokolmak, lâğvolmak. (Hasta) yatağı terketmek. Tuğyan ve isyan etmek.

Kallâvi *i.* Vaktile vezirlerin giydikleri ehram şeklindeki telli sarık ve kavuk. *s.* Kocaman, okkalı.

Kalle *i.* Ayva ile etten yapılan bir nevi yemek. Un çorbası.

Kalleş *s.* Batakçı, edepsiz, hilekâr.

Kalleşlik *i.* Hilecilik. Oyunbazlık.

Kalma *i.* Kalmak işi. Yatma. *s.* Artan, fazla. Eskiden beri duran.

Kalmak *f.* Olduğu yerde ve halde durmak. Gecikmek, gerilemek, geride durmak. Durmak, hareket etmemek. Artmak, fazla gelmek. Mola vermek, yatmak. Dinmek. Sürmek, devam etmek. Terkolunmak, vazgeçilmek, bırakılmak. Bir hal peyda etmek. Yapamamak, mahrum

olmak, muvaffak olmamak. Miras düşmek. Yaşamak. Ait olmak. Yorulmak, ileri gidememek.

Kalmaki *i.* Bir cins pullu zırh.

Kalori *i.* Bir kilo suyun sıcaklığını bir derece arttırmak için lâzımgelen harâret miktarından itibaren sıcaklık ölçüsünün esası. Vücudü besliyen gıda miktarı.

Kalorifer *i.* Bir ocakta kaynatılan suyun buharını borularla bütün bir binaya nakletmek suretile yapılan ısıtma tertibatı.

Kalorimetre *i.* (Fiz.) Isıölçer.

Kaloş, Galoş *i.* Potinleri çamurdan korumak için potinin üzerine giyilen kundura, lâstik.

Kalp, Kalb *i.* Kan devranının merkezi olan uzuv, yürek. Gönül. *c.* Herşeyin ortası, merkezi.

Kalp, Kalb *i.* Değiştirme, tebdil, diğer bir şekle koyma, çevirme.

Kalp *s.* Doğru ve sahih olmayıp taklit olarak yapılmış, sahte. Yalancı. Tembel.

Kalpak *i.* Kıvırcık kuzu derisinden veya kıvırcık tüylü kumaştan, yapılan başlık.

Kalpakçı *i.* Kalpak yapan ve satan adam.

Kalpazan *s.* Taklit para yapan. Yalancı. Tembel.

Kalpazanlık *i.* Kalpazan oluş.

Kalplaşmak *f.* Cinsi bozularak kalp hale gelmek.

Kalsiyom, Kalsiyum *i.* Sarıya çalar beyaz bir maden.

Kaltaban *s.* Pezevenk. Namussuz. Yalancı, şaklaban, şarlatan.

Kaltabanlık *i.* Kaltaban oluş.

Kaltak *i.* Eyer, at takımı. Eyerin tahtadan olan kısmı. *c.* Aşağı orospu.

Kaltaktaşı *i.* Eyerin önden ve arkadan yüksek yeri.

Kalûbelâ *i.* Pek eski zaman, yaradılıştan önce.

Kalya *i.* Etsiz olarak yağda kavrulan sebze.

Kalya *i.* Yakılan deniz otlarının küllerinden çıkarılan tuz.

Kalyataşı *i.* Hamızı sodyom denilen madde.

Kalyatuzu *i.* Soda.

Kalyon *i.* Büyük ahşap harp gemisi.

Kalyoncu *i.* Kalyon denilen gemi tayfası, bahriyeli.

Kam *i.* Şaman.

Kâm *i.* Arzu, meram.

Kama *i.* İki tarafı keskin ve ucu sivri bıçak. Duvar, kereste v.s. ye kakılan büyücek tahta çivi. Ağaç, kütük, v.s. yi yarmak için kullanılan ucu ince ve arkası kalın ağaç veya demir takoz. Topların gerisini kapıyan kapak. Bazı oyunlarda yenilen adamın yüzüne yaptıkları leke.

Kamara *i.* Vapur odası. Mebuslar meclisi. Buğday ve arpa gibi mahsulün demetlerinden harman yerinde yapılan küme. *Avam — sı i.* İngiliz meb'usan meclisi. *Lortlar —sı i.* İngiliz âyan meclisi.

Kamarot *i.* Vapurlarda kamara hizmetçisi.

Kamaşık *s.* Kamaşmış.

Kamaşmak *f.* Ekşi bir şey yemekle diş uyuşuk bir hale gelmek. Parlak bir şeye bakmaktan göz kararıp görmez olmak.

Kamaştırmak *f.* Kamaşmayı mucip olmak.

Kamber *i.* Herşeye burnunu sokan kimse.

Kambiyal *i.* Ticari senet, poliçe, bono.

Kambiyo *i.* Esham, evrakı nakdiye, para alışverişi, sarraflık ve borsa muamelesi.

Kambur *s.* Arkası çıkık. Beli iki kat olmuş. Bükülmüş, tümsek. *i.* Kamburluk, yumru.

Kamburlaşmak *f.* Kambur olmak.

Kamburlaştırmak *f.* Kambur yapmak.

Kamburluk *i.* Bel bükülme ve arka çıkık olma. Yumruluk, eğrilik.

Kamçı *i.* Ucunda ip veya meşin, sırım örmesi bağı bulunan bir dayak aleti, kırbaç.

Kamçılamak *f.* Kamçı ile vurmak. Rüzgâr veya yağmur yüze çarpmak. *c.* İşi kovalamak, takip etmek.

Kamçılanmak *f.* Kamçı ile vurulmak. Rüzgâr veya yağmur altında kalmak. *c.* (İş) kovalanmak, takip olunmak.

Kamçılatmak *f.* Kamçı ile vurdurmak. *c.* İşi kovalatmak.

Kamçılılar *i.* (Zoo.) Zülevalik.

Kamelya *i.* Beyazı çok makbul bir çiçek.

Kamer *i.* Ay.

Kamerî *s.* Kamere ait. — *sene:* Kamerin hareketlerine göre tanzim olunan arabî aylardan ibaret sene.

Kameriye *s.* *Bak:* Kamerî. *i.* Etrafı sarmaşıklar ve güllerle örtülü çardak, küçük köşk.

Kamet *i.* Boy, endam. Namaza başlamadan evvel okunan dua.

Kamış *i.* Sulak yerlerde, bataklıklarda biten uzun, içi boş, boğumlu ot, saz. *c.* Erkek tenasül aleti. — *bayramı i.* Yahudilerin bir bayramı.

Kamışçık *i.* Kuyumcu ocağının alevleri bir noktaya göndermek için kullanılan ince ve ucu sivri boru.

Kamışlık *i.* Kamış ormanı, sazlık.

Kamışsı *s.* (Bot.) Kasaba.

Kâmil *s.* Bütün, tam, noksansız. Kemale ermiş, ortayaşlı (adam). Tecrübe görmüş, pişkin, yaşını almış.

Kâmilen *z.* Bütün, tam, tam olarak, noksansız, hep.

Kamineto *i.* İspirto ile yanar ocak.

Kamoy *i.* Efkârı umumiye.

Kamp *i.* Kırda asker, izci ve talebenin kurdukları karargâh. Üsera karargâhı.

Kampana *i.* Vakti ilân eden çan.

Kâmran *s.* Meramına ermiş.

Kamu *s.* Hep, bütün. Umum, Âmme.

Kamu hakları *i.* Hukuku âmme.

Kamu hizmetleri *i.* Umumi hizmetler.

Kamulaştırmak *f.* Bir şeyi sahibinden satın alarak kamuya nakletmek. İstimlâk etmek.

Kamus *i.* Lûgat, söz kitabı, Deniz.

Kamutay *i.* Büyük Millet Meclisi Umumî Heyeti.

Kamyon *i.* Yük taşıyan büyük otomobil.

Kamyonet *i.* Küçük kamyon.

Kan *i.* Hayvanların damarlarında dolaşarak hayatı temin eden kırmızı sulu madde. Adam öldürme. Düşmanlık. — *a boyamak f.* Adam öldürerek ortalığı kan içinde bırakmak. — *ağlamak f.* Çok acı çekmek. — *almak f.* Hacamat etmek, kan çıkarmak. — *a susamak f.* Adam öldürmek istemek. — *dökmek f.* Adam öldürmek. — *gütmek f.* Öc beslemek. — *kusmak f.* Çok zahmet çekmek. — *pahası i.* Diyet. Ölen adamın hayatı bedeli.

Kana *h.* Doymayı ve kanmayı anlatır ve tekrarlanarak şöylenir: doya doya: *Kana kana su içtim.*

Kanaat *i.* Göz tokluğu.

Kanaatkâr *s.* Gözü tok.

Kanaatkârlık *i.* Kanaatkâr oluş.

Kanad *i. Bak:* Kanat.

Kanada *i.* Kuzey Amerikanın yukarı kısmında İngiltereye tabi bir memleket.

Kanadlanmak *f. Bak:* Kanatlanmak.

Kanadlı *s. Bak:* Kanatlı.

Kanadsızlar *i.* (Zoo.) Madumülcenah.

Kanaktarım *i.* (Bio.) Naklüddem. Sağlamdan hastaya kan verme.

Kanal *i.* İki denizin, iki gölün, iki nehrin arasında açılan tabii veya sun'i cetvel, mecra.

Kanalcık *i.* (Bio). Kuneyve.

Kanalizasyon *i.* Kanal, yeraltında lâğım açma.

Kanamak *f.* Kan akmak.

Kanape *i.* Uzun koltuk, arkalıklı sedir.

Kanara *i.* Salhane, mezbaha.

Kanarya *i.* Güzel öten sarı ve küçük kuş.

Kanaryalık *i.* Bazı gemilerin kıç tarafında önü parmaklıklı taraça.

Kanaryasarısı *i.* Açık sarı renk.

Kanaryayemi *i.* Küçük taneli bir çeşit darı.

Kanat *i.* Kuşların uçma, balıkların yüzme uzuvları. Kapı ve pencerelerin açılır ve kapanır kapakları. Kilim ve perde gibi şeylerin yanyana dikilen parçalarının herbiri. Yeldeğirmeni yelkenlerinin herbiri. c. Himaye.

Kanat *i.* Kanal, mecra.

Kanata *i.* Bol ağızlı camdan su testisi.

Kanatlanmak, Kanadlanmak *f.* Kanat peyda etmek, uçacak hale gelmek.

Kanatlı *s.* Kanadı olan.

Kanatmak *f.* Kan akıtmak.

Kanatsızlar *i.* (Zoo.) Madumülcenah.

Kanava *i.* Taslak.

Kanaveçe, Kanaviçe *i.* Kenevirden dokunmuş kaba bez. Yün ipliği ile nakış işlemeğe mahsus seyrek ve satranç dokumalı sert ve kolalı bez.

Kanca *i.* Demirden büyük çengel. Çengelli sırık.

Kancalamak *f.* Kancayı atıp tutmak. c. Musallat olmak.

Kancalanmak *f.* Kanca ile tutulmak.

Kancalatmak *f.* Kanca ile tutturmak.

Kancalı *s.* Kancası olan, ucuna kanca takılmış olan.

Kancığa *i.* Eyerin ön kısmının tokası.

Kancık *s.* Dişi. c. Hain, dönek.

Kancıklık *i.* Kancık oluş.

Kançıbanı *i.* Kanın bozulmasından hâsıl olan çıban.

Kançılar *i.* Konsolos muavini.

Kançılarlık *i.* Kançıların vazife ve makamı.

Kançılarya *i. Bak:* Kançılarlık.

Kande *z.* Nerede.

Kanden *z.* Nereden, neden, handen.

Kanderi *i.* Sepet ve hasır örmeğe mahsus bir bez.

Kandırıcı *s.* Kandıran. Doyuran.

Kandırılmak *f.* Zihni çelinmek, razı edilmek.

Kandırış *i.* Kandırma.

Kandırma *i.* Kandırmak işi.

Kandırmak *f.* Zihnini çelmek. Doyurmak, razı etmek.

Kandil *i.* İçine zeytinyağı konularak yakılan dibi sivri

kadeh, Lâmba. — *gecesi i.* Müslüman dininde sayılı günler. — *çiçeği i.* Bir çiçek. — *simidi i.* Kandil geceleri için yapılan yağlı simit.

Kandilleşmek *f.* Kandil gecesini biribirlerine tebrik etmek.

Kandilli *s.* Kandilleri olan. — *temenna, — selâm i.* Eli yere kadar birkaç kere indirip kaldırarak edilen temenna.

Kangal *i.* İp, tel ve boru gibi şeylerin halka şeklinde sarılmışı, tura.

Kangallamak *f.* Kangal yapmak.

Kangallanmak *f.* Halka halka, ve çöreklenerek toplanmak.

Kangı *e. Bak:* Hangi.

Kangren, Gangren *i.* Bir uzvun çürümesi.

Kanıklı *i.* Pek eski bir Türk boyu.

Kanıkmak *f.* Kan dökmek istemek. Alışmak.

Kanıksamak *f. Bak:* Kanıkmak.

Kanıksımak *f. Bak:* Kanıkmak.

Kanırmak *f.* Bükerek ve zorla çekip koparmak.

Kanısıcak *s.* Sevimli.

Kanıt *i.* Delil, hüccet.

Kanıtkan *s.* Kanaat veren, kandıran, mukni.

Kanıtlı *s.* Kanıtla gösterilmiş, müdellel.

Kani *e. Bak:* Hani.

Kani, Kanni *s.* Kanaat eden.

Kankardeş *i.* Çok samimi arkadaş.

Kanlamak *f.* Kanlı etmek.

Kanlanmak *f.* Kan sürülmek. Benze renk gelmek. Kanlı, katil olmak.

Kanlı *s.* Kana bulaşmış. Kanı çok. Katil, kan dökmüş.

Kanmak *f.* İnanmak, razı olmak. Doymak.

Kanmaz *s.* İnanmıyan. Doymaz.

Kano *i.* Küçük sandal.

Kansa *i.* Kuş kursağı.

Kanser *i.* Tenlikeli bir hastalık.

Kansız *s.* Kanı az olan. Kanlı olmıyan. *c.* Hareketsiz. Duygusuz.

Kansızlık *i.* Kan azlığı.

Kantar *i.* Ağır şeyleri tartmağa mahsus tartı aleti. *Eski — i.* Kırk dört okka ağırlık. *Yeni — i.* Yüz kilo ağırlık.

Kantarağası *i.* Eski zamanlarda tartılara bakan belediye çavuşu.

Kantarcı *i.* Belediye tarafından alınıp satılan şeyleri tartarak resmini alan memur. Kantar yapan kimse.

Kantarcılık *i.* Kantarcı vazifesi ve sanatı.

Kantariye *i.* Kantar vergisi.

Kantarma *i.* Azılı atların ağızlarına vurulan ağır gem.

Kantarmak *f.* Kana kana su içirmek.

Kantaron *i.* Bir çeşit yabani sarı çiçek, kılıççiçeği, aşıkkulağı. — *yağı i.* Kantaron çiçeğini zeytinyağı içinde güneşte durdurarak yapılan yağ.

Kantaşı *i.* Akik taşı.

Kantin *i.* Kışla, fabrika gibi yerlerde bakkal.

Kanun *i.* Millet Meclisinin kabul ettiği ve herkesin riayete mecbur olduğu nizam ve emir. Kanunname. Bir musiki aleti. İnzibat eri ve subayı.

Kânun *i.* Kış mevsiminin ilk iki ayı. *Birinci — i.* Kânunuevvel. *İkinci — i.* Kânunusani.

Kanuni *s.* Kanun ve nizama ait. Kanun tanzim eden. Kanun denilen çalgıyı iyi çalan.

Kanuniyet *i.* Kanun oluş.

Kanunlaşmak *f.* Kanun haline gelmek.

Kanunname *i.* Kanun kitabı.

Kanunşinas *s.* Kanun bilen.

Kânunuevvel *i.* Aralık ayı. Senenin son ve kış mevsiminin birinci ayı.

Kânunusani *i. Bak:* Ocak.

Kanyak *i.* Konyak.

Kaolin *i.* (Jeo.) Arıkil.

Kap *i.* Örtü, yüz. Kapak. İçine su, yemek, öteberi konan herşey. Kâse, v.s. Çuval, torba, v.s.

Kap *i.* Manto.

Kap *e.* Bazı sıfatların iptidasına gelerek mübalâğa anlatır: *kapkara.*

Kâp *i.* Topukkemiği. Eş. küfüv.

Kapak *i.* Her kabın üstünü örtmeğe yarıyan herşey. Suyolu, lâğım v.s. örtüsü. Gözleri örtmeğe mahsus açılıp kapanır zar, gözkapağı.

Kapaklı *s.* Kapağı olan. *i.* İlk icat olunan dipten dolma tüfek. *Gizli —s.* Gizli.

Kapaksız *s.* Kapağı olmıyan. Utanmaz.

Kapalı *s.* Açık olmıyan, kapanmış. Örtülü. Gizli. Geçilmez, işlemez. Bulutlu. Berrak olmıyan.

Kapalıtohumlular *i.* (Bot.) Mesturülbüzur.

Kapama *i.* Kapamak işi. Soğanlı kuzu eti.

Kapamacı *i.* Hazırcı.

Kapamak *f.* Açık bir şeyi kapalı etmek. Örtmek. Hapsetmek. İşletmemek, tatil etmek. Sözüne devam etmemek. Tıkamak. Alacak verecek, ilişik bırakmamak. *Ağzını — f.* Susturmak.

Kapan *i.* Hayvan ve kuş tutmak için kullanılan alet, tuzak, fak.

Kapanca *i.* Küçük kuş kapanı, fak.

Kapanık *s.* Her tarafı kapalı olan. Nezaretsiz. Bulutlu. Utangaç, mahcup. Gamlı.

Kapanmak *f.* Kapalı olmak. Örtülmek. Tıkanmak. Dışarı çıkmamak. Erkekten kaçmak. İşlememek, muattal olmak. Sözü kesilmek, doldurulmak. Tıkanmak. Hesap kesilmek, ilişik kalmamak. Yüz üstü düşmek. Yara iyi olarak örtülmek. Muhasaraya girmek.

Kaparo *i.* Pey.

Kaparoz *i.* Kapmak ile ele geçen mal.

Kaparozcu *s.* Kaparoz yapan.

Kapatçı *s.* Vurguncu. Muhtekir.

Kapatma *s.* Kapatılmış. Artırmağa konmayıp elaltından ve değerinden noksan alınmış. *i.* Mantinato, metres. Kapatmak işi.

Kapatmak *i.* Başkası vasıtasile kapamak. Hile ile ucuz satın almak.

Kapçak *i.* Büyük kanca.

Kapçık *i.* Çiçeklerin sap ile yaprakları arasındaki yeşil kısım. İnce kabuk.

Kapelâ *i.* Kasket.

Kapı *i.* Bir binanın girilip çıkılan yeri. Hükümet dairesi. — *açmak f.* Söze başlamak. — *yapmak f.* Evvelden sebep ve bahane hazırlamak.

Kapıcı *i.* Resmî ve umumî binalarda kapıyı bekliyen hademe.

Kapıcık *i.* (Bot.) Sukeybei külliye.

Kapıçuhadarı *i.* Resmî dairelerin dışarı işlerini yapmak vazifesi olan memur.

Kapıhalkı *i.* Hademe ve uşaklar.

Kapıkâhyası *i.* Kapı çuhadarı.

Kapıkulu *i.* Eski saray ve konaklarda maiyet halkı.

Kapılandırmak *f.* İş bulmak.

Kapılanmak *f.* Bir işe yerleşmek.

Kapılgan *s.* Kolay kapılıp sürüklenen.

Kapış *i.* Kapma. — — *h.* Kapışarak.

Kapışmak *f.* Yağma etmek.

Kapıştırmak *f.* Kapışmayı mucip olmak.

Kapıyoldaşı *i.* Hizmet arkadaşı.

Kapital *i.* Sermaye.

Kapitalist *i.* Sermayedar.

Kapitalizm *i.* Sermayeyi esas tutan ekonomi ve politika mesleği.

Kapitone *i.* Kaplanmış, pamukla doldurulup çukurları düğmelenmiş kanape ve koltuk.

Kapitülâsyon *i.* Eskiden ecnebilere verilen imtiyaz ve kanunî istisnalar.

Kapkacak *i.* Kaplar.

Kapkaç *i.* Fırsatla iş gören kimse. Rasgele müşterek olan araba, taksi.

Kapkara *s.* Simsiyah.

Kaplama *i.* Kaplamak işi. Bir şeyin dışını örten ince tabaka. Altın ve gümüş suyuna sokulmuş âdi maden. *s.* Örtülü. — *tahtası i.* Mobilyaların üzerinde çok ince tahtadan örtü.

Kaplamacı *i.* Bir madene altın veya gümüş kaplama sanatını yapan kimse.

Kaplamak *f.* Her tarafını çevirmek, tamamile örtmek. Üstüne bir tabaka çekmek, kap geçirmek. Bir madeni altın ve gümüş suyuna sokmak. Her tarafa yayılmak.

Kaplan *i.* Sıcak memleketlerde yaşar yırtıcı bir hayvan.

Kaplanmak *f.* Kap geçirilmek. Bir şeyin üzerine madenden ince bir tabaka geçirilmek.

Kaplatmak *f.* Kaplamayı mucip olmak.

Kaplayıcı *s.* Kuşatan, örten. *i.* Kaplama işi yapan kimse.

Kaplayış *i.* Kaplama.

Kaplı *s.* Kabı olan.

Kaplıca *i.* Ilıca.

Kaplıca *i.* Yulafa benziyen bir cins tane.

Kaplumbağa *i.* Kara ve denizde yaşar cinsleri olan üzeri sert bir kabukla örtülü hayvan, tosbağa.

Kapma *i.* Kapmak işi.

Kapmaca *i.* Köşe kapmaca oyunu ve buna benzer iş.

Kapmak *f.* Birdenbire eline almak, çarpmak, kavramak, alıp götürmek. Zorla almak. Uzaktan çekip almak. cezbetmek. Sirayet etmek. yakalamak. Kelepir bulup hemen yakalamak. Isırmak.

Kapsal *s.* Umumî, şamil, âm.

Kapsam *i.* Muhteva, şümul.

Kapsamak *f.* Şâmil olmak, tazammun etmek. İhtiva etmek.

Kapsol *i.* Fişek ve hartuçların arka tarafında vurulunca barutu patlatan düğme. Toz ilâçların gülâç kabı. Fermejüp denilen biribiri içine kapanır düğme.

Kapsül *i.* (Bot.) Mahfaza.

Kaptan *i.* Reis, baş. Gemi süvarisi.

Kaptanlık *i.* Kaptan vazifesi.

Kaptıkaçtı *i. Bak:* Kapkaç.

Kaptırmak *f.* Elinden aldırmak. kaçırtmak. Çaldırmak.

Kapuska *i.* Etli lâhana yemeği.

Kaput *i.* Kalın palto. Cinsî münasebette hastalıktan korunmak veya çocuk yapmamak için erkek tenasül aletine geçirilen ince kılıf.

Kar *i.* Soğuktan donarak beyaz bir renk ve pamuk gibi yumuşak bir şekil alan yağmur tanesi.

Kâr *e.* İsimlerin sonlarına

gelerek işliyen manasını anlatır: *san'atkâr, hilekâr.*

Kâr *i.* İş. Kazanç, istifade. Fayda. İşletme.

Kara *i.* Yer yuvarlağının toprak kısmı. *s.* Siyah, ak karşılığı. Esmer. *c.* Matemli, kederli. Ayıplı. *i.* Siyahlık. Siyah boya. Zenci.

Karaağaç *i.* Büyük bir orman ağacı.

Karaağaçgiller *i.* (Bot.) Dürdaniye.

Karabasan *i.* Uykuda basan ağırlık.

Karabaş *i.* Manastırda yaşıyan keşiş, papaz. İlkbaharda açar bir çiçek. Atış talimlerinde merminin hedefe isabet etmemesi.

Karabatak *i.* Ördeğe benzer siyah bir deniz kuşu.

Karabet *i.* Hısımlık.

Karabiber *i.* Yemeklere konulan ve Hindistanda yetişen baharlardan acı bir tane. *c.* Esmer adam.

Karabibergiller *i.* (Bot.) Biberiye.

Karabina *i.* Kısa süvari tüfeği.

Karabinyer *i.* İtalyan jandarması.

Karabuğday *i.* Bir çeşit buğday.

Karabuğdaygiller *i.* (Bot.) Ravendiye.

Karaca *i.* Geyik ve yabankeçisi nev'inden bir orman hayvanı.

Karacı *i.* Yolkesen. *s.* Müfteri.

Karaciğer *i.* Midenin sağ tarafında bulunan dahili uzuv, kebet.

Karaciğerüstü toplardamarı *i.* (Bio.) Veridi fevkalkebet.

Karacümle *i.* Basit hesap, toplama (cemi) ameliyesi.

Karaçalı *i.* Bir çeşit dikenli çalı.

Karaçam *i.* Bir nevi çam ağacı.

Karadağ *i.* Eskiden müstakil iken Umumî Harpten sonra Sırbistana ilhak olunan Adriyatik kenarında bir memleket.

Karademir *i.* Kalıp dökülmüş demir.

Karadeniz *i.* Türkiye, Rusya, Romanya ve Bulgaristan arasındaki içdeniz.

Karadiken *i.* Bir çalı.

Karadut *i.* Dutun siyah cinsi.

Karafik *i.* Bir nevi yaban böğrülcesi.

Karagöz *i.* Perde üzerinde hayal oyunu. Maskara. — *balığı i.* Palamut balığının büyük ve bayağı cinsi.

Karagözcü *i.* Karagöz oynatan adam.

Karagözlük *i.* Karagöz sanatı. Maskaralık.

Karagürgen *i.* Tahtası cilâ tutan bir nevi ağaç.

Karağı *i.* Ucu iğri karıştıracak demir çubuk.

Karahaber *i.* Ölüm ve felâket haberi.

Karahumma *i.* Tifo.

Karakaçan *i.* Yaz ve kış kırda koyunlarile göçebe hayatı yaşıyan kimse. Ulah, Bulgar ve Rumlardan bir cemaat.

Karakafes *i.* (Bot.) Bir çeşit ot.

Karakalem *i.* Kurşunkalemile yapılan resim.

Karakarga *i.* Bütün siyah karga.

Karakaş *s.* Kaşları siyah olan.

Karakavak *i.* Boy salıvermiyerek dalbudak salan koyu yapraklı bir kavak.

Karakedi *i.* Uğursuzluk. *Aradan — geçmek f.* Bozuşmak.

Karakış *i.* Kışın ortası ve pek soğuk çağı.

Karakoca *s.* Ağarmamış, ihtiyar.

Karakol *i.* Emniyeti muhafaza için gece gezen jandarma, polis nöbetçisi. Polis mevkii.

Karakolhane *i.* Karakolun bulunduğu bina.

Karakoncolos *i.* Cadı.

Karakter *i.* Seciye, huy, mizaç. Ira.

Karakteristik *s.* (Bio.) Irasal.

Karakterli *s.* Dürüst, iradeli.

Karaktersiz *s.* Dönek, iradesiz, densiz.

Karaktersizlik *i.* Densizlik, döneklik.

Karakulak *i.* Çakala benzer bir hayvan. *c.* Hafiye.

Karakurbağa *i.* Karada yaşıyan ve geceleri meydana çıkan kurbağa.

Karakuş *i.* Kartaldan küçük yırtıcı bir kuş.

Karalama *i.* Karalamak işi. Yazı öğrenmek için tekrar yazılan satırlar.

Karalamak *f.* Kara sürüp siyah etmek. Yazı öğrenmek için meşketmek.

Karalık *i.* Kara oluş.

Karaltı *i.* Uzakta veya karanlıkta görünen ve ne olduğu seçilmiyen şey.

Karaman *i.* Pek esmer ve siyahımsı adam. Anadolunun bu isimli bir kasabasında yetişen koyun.

Karamandola *i.* Ayakkabı yüzü yapılan bir nevi parlak kenevir bezi.

Karamanlı *i.* Karaman ahalisi. Türkçe konuşan ortodoks.

Karambol *i.* Bilârdo oyununda itilen yuvarlağın öteki yuvarlaklara çarpması.

Karamelâ *i.* Bir az yakılmış şekerle yapılan şekerleme.

Karamuk *i.* Buğday arasında biten küçük ve yuvarlak bir tane.

Karanfil *i.* Hindistandan gelen güzel kokulu bir ba-

kar. Güzel kokulu bir çiçek.

Karanlık *i.* Aydınlık olmayış, gecenin hali.

Karantina *i.* Bulaşık yerden gelenlerin karışıp görüşmelerinin bir zaman için yasak edilmesi. Gelen gemilerin temiz veya bulaşık olup olmadıklarını muayene eden ve pratika veren daire.

Karantinahane *i.* Karantina dairesi, tahaffuzhane.

Karaoğlan *i.* Çingene.

Karapazı *i.* Pazı denilen sebzenin bir nevi.

Karapelin *i.* Pelin denilen tıpta kullanılır acı bir otun bir nev'i.

Karar *i.* Durma. Sebat. Rahat, düzen. Devam, süreklik. Müzakere veya tahkikat neticesi olarak verilen hüküm.

Kararca *h.* Kâfi derecede, karara göre.

Karargâh *i.* Karar kılınacak yer. Orduda kumandanlığın bulunduğu yer.

Kararlamak *f.* Karar vermek. Tahmin etmek.

Kararlarında *h.* Raddelerinde, sularında.

Kararlaşmak *f.* Karar verilmek.

Kararlaştırılmak *f.* Kararı verilmek.

Kararlaştırmak *f.* Kararını vermek.

Kararlı *s.* Sebatlı. Karar verilmiş. Hallolunmuş. Neticelenmiş.

Kararmak *f.* Kara olmak. Uzaktan siyah görünmek. Bulanmak. Karanlık olmak. Bulanık ve karanlık görmek.

Kararsız *s.* Bir yerde durmaz, oynak, sebatsız, devamsız, süreksiz. Rahatsız, ne olacağı belirsiz. Hiçbir işe karar vermez, müteredditt.

Kararsızlık *i.* Kararsız olma.

Karartı *i.* *Bak:* Karaltı.

Karartmak *f.* Kara etmek.

Karasakız *i.* Zift.

Karasal *s.* (Jeo.) Berrî.

Karasallar *i.* (Zoo.) Türabiye.

Karasevda *i.* Malihulya.

Karasongu *i.* Doğan denilen yırtıcı kuşun siyah bir cinsi.

Karasöğüt *i.* Söğüt ağacının bir nev'i.

Karasu *i.* Göze gelen bir hastalık. Hayvanların ayaklarına âriz olan bir hastalık. *Ayaklara — inmek* *f.* Çok yorulmak.

Karasu, Karasuları *i.* Bir devletin hududu dahilinde bulunan deniz mıntakası.

Karataban *i.* Horasan demiri. Hayvanların ayaklarına âriz olan bir hastalık.

Karatavuk *i.* Sık ağaçlıklarda bulunur sarı gagalı ve ışığı güzel siyah bir kuş. Geceleri görmiyen adamların gözlerindeki hastalık.

Karavana *i.* Bakırdan yayvan yemek kabı.

Karavaş *i.* Cariye, halayık.

Karavide *i.* Göllerde bulunan istakoz ile yengeç arasında küçük bir hayvan.

Karayazı *i.* Talihsizlik.

Karayel *i.* Yıldızla batı kerteleri arasında esen sert ve soğuk rüzgâr.

Karayosunları *i.* (Bot.) Üşniyel berriye.

Karayüzlü *s.* Bir utanılacak hali olan.

Karbon *i.* Cisimlerin bünyesindeki yandıktan sonra kömür haline geçen madde.

Karbonat *i.* Hamızıkarbon tuzu.

Karbüratör *i.* Motorları harekete getiren cihaz.

Karcı *i.* Yazın kar satan adam.

Karcığar *i.* Bir musiki makamı.

Karç *i.* İri bir mantar.

Kardaş, Kardeş *i.* Bir baba ve anadan yahut bir anadan, veya ayrı ayrı ana ve babadan doğan erkek ve kızın biribirine nisbetle hali, birader, hemşire, Eş. Akran, çift.

Kardaşça, Kardeşçe *s.* Kardeş gibi. Kardeş olu.

Kardaşlamak, Kardeşlemek *f.* Fidan kökten filiz sürüp azmak.

Kardaşlık, Kardeşlik *i.* Dostluk, muhabbet.

Kardeşpayı *i.* Dostça ve âdilâne pay.

Kardinal *i.* Papanın etrafındaki yetmiş başpapazdan her biri.

Kardiyak *s.* Kalp hastalığına uğramış olan.

Kare *i.* Dört köşe, dördül, Murabba. Poker oyununda aynı neviden dört kâğıdın bir araya gelmesi.

Kâretmek *f.* Kazanmak.

Karfiça, Karfiçe *i.* Yapılarda kullanılan orta boy demir çivi.

Karga *i.* Muzır, pis ve etli yenmez siyah veya alaca bir kuş.

Kargaburun *i.* Tel bükmek için ucu sivri bir nevi kıskaç.

Kargabüken *i.* Hindden gelen ve kusma veren bir ceviz.

Kargacık *i.* Küçük karga. — *burgacık* *i.* Fena ve karışık yazı.

Kargaşa *i.* Karışıklık.

Kargaşa, Kargaşalık *i.* Düzen bozukluğu, fitne.

Kargaşalık *i.* Karışıklık.

Kargı *i.* Ucu demirli hafif gönder. Uzun mızrak.

Kargılık *i.* Fişeklik.

Kargıma *i.* Lânet.

Kargımak *f.* Lânetlemek.

Kargın *i.* Bir nevi büyük rende.

Kargış *i.* Lânet, ilenç.

Kârgir *s.* Taş veya tuğla

ile yapılmış, tahtadan yapılmıyan.

Karhane *i.* Yaz için kar toplanan yer.

Kârhane *i.* İş yeri. Südün yoğurt yapıldığı yer. Çömlek imalâthanesi. Umumi ev.

Kârhaneci *i.* Pezevenk.

Karhelvası *i.* Kar ile karışık pekmez.

Karı *i.* Kadın. Zevce.

Karık *i.* Kara bakmaktan hâsıl olan göz kararması ve bu hastalığa tutulan.

Karıkocalık *i.* Evlilik.

Karılık *i.* Karı oluş.

Karımak *f.* Hayvanın karnını yoklayıp semizliğine bakmak.

Karın *i.* İnsan ve hayvanın göğüsten kasıkların birleştiği yere kadar olan bağırsak, mide, böbrekler ve dişide rahmin bulunduğu kısım, batın. Rahim. İç.

Karınağrısı, Karnaksı *i.* Mide ağrısı.

Karınca *i.* Toprak içinde cemaatle yaşıyan küçük böcek. Demirdeki ince delikler, pasyeniği.

Karıncalanmak *f.* Karınca dolmak. Vücudün bir yeri uyuşup üstünde karıncalar gezliyor gibi veya iğneler batıyor gibi olmak. Demir delik deşik olmak.

Karıncalar *i.* (Zoo.) Nematelliye.

Karıncalı *s.* Karıncası olan. Pasyeniği olan.

Karıncık *i.* (Bio.) Butyen.

Karındanbacaklılar *i.* (Zoo.) Zatül ercületül batniye.

Karındaş *i. Bak:* Kardeş.

Karındaşlamak *f. Bak:* Kardeşlemek.

Karınkarına *h.* Karınları birbirine dokunarak, karşı karşıya.

Karınlamak *f.* Gemiler karnakarına gelmek.

Karnaklı *s.* Karnı büyük, şişman. İçi geniş.

Karınmak *f.* İki yana sallanıp karışmak.

Karınsa *i.* Kuşların tüy değiştirdikleri mevsim.

Karıntı *i.* Akıntının anafor sularına karışmasından doğan çevrinti.

Karın zarı *i.* (Bio.) Periton.

Karış *i.* Ayrık serçeparmağın ucundan başparmak ucuna kadar olan mesafe, bir arşının üçte biri.

Karışık *s.* Karışmış, mahlût. Halis ve sâf olmıyan, hileli. Biribirine geçmiş. Karmakarış. Tertipsiz. Anlaşılmaz, muğlâk.

Karışıklık *i.* Karışık oluş.

Karışılmak *f.* Müdahale olunmak.

Karışım *i.* (Kim.) Mahlût.

Karışkuruş *s.* Karmakarışık.

Karışlamak *f.* Karışla ölçmek.

Karışma *i.* Karışmak işi.

Karışmak *f.* Birleşmek, ihtilât ve imtizaç etmek. Karmakarışık olmak. Biribirine girmek. Müdahale etmek, işin içine sokulmak. Bulanmak. Birleşmek. Biri ötekine dökülmek. Bakmak, idare etmek, idaresi kendisine ait olmak.

Karıştıran *s.* Karmakarışık eden. *c.* Kavşak, koyar.

Karıştırıcı *s.* Karmakarışık yapan. **Bulantı veren.**

Karıştırılmak *f.* Birleştirilmek. Altüst olunmak.

Karıştırmak *f.* Karışmasını mucip olmak. Biribirine düşürmek, fesat koymak. Nizam ve tertibini bozmak. Bir işe veya söze sokmak. müdahale ettirmek.

Kari *i.* Okur, okuyucu.

Karides *i.* Haşlandığı zaman kızaran beyaz ve gevrek etli küçük bir deniz böceği.

Kariha *i.* Fikir. Hayal istidadı. Kabiliyet. Zekâ.

Karikatür *i.* Gülünç resim.

Karikatürist *i.* Karikatür yapan ressam.

Karin *i.* Yüzyıl, asır, devir.

Karîn *s., i.* Yakın, hısım.

Karina, Karine *i.* Gemi teknesinin deniz içinde olan kısmı.

Karine *i.* Sezme dolayısiyle ve emare ile anlama.

Karip *s.* Yakın.

Karkara *i.* Büyük sorguçlu bir cins turna.

Karkas *i.* İskelet, kafes.

Karkuşu *i.* Bir cins kırlangıç.

Karkuyusu *i.* Yaz için kar biriktirip sakladıkları kuyu, karhane.

Karlamak *f.* Kar yağmak.

Karlı *s.* Karla örtülü, karı olan, içine kar konmuş. Kar yağdırmağa müsait.

Kârlı *s.* Kazançlı.

Karlık *i.* Kar ile su v.s. soğutulmağa mahsus kap, şişe v.s.

Karma *s.* Muhtelit.

Karmaç *s.* (Kim.) Muharrik.

Karmak *f.* Sokmak, daldırmak, batırmak. Dökmek. Yoğurmak, su ile karıştırmak.

Karmakarış *s.* Pek karışık. Altüst, intizamı bozuk. Anlaşılmaz.

Karmakarışık *s. Bak:* Karmakarış.

Karman çorman *s.* Karmakarışık.

Karmaşık *s.* (Kim.) Mudil.

Karmık *i.* Irmak ağzında balıkçı seddi.

Karmuk *i.* Büyük kanca.

Karnabahar, Karnabit *i.* Lâhana cinsinden bir sebze.

Karnaksı *s. Bak:* Karınağ-

rısı.

Karnaval *i.* Hıristiyanlarda büyük perhize girmeden bir hafta evvelki maskeli şenlikler.

Karnıyarık *i.* Ortadan yarılmış ve içine kıyma konulmuş patlıcan yemeği.

Karo *i.* İskambil kâğıdında dineri veya orya.

Karoça *i.* Dört tekerlekli süslü bir nevi araba.

Karperdaz *i.* İran şehbenderi.

Karpuz *i.* Kalın kabuklu ve içi kırmızı veya sarı, sulu yuvarlak bir meyva.

Karpuzcu *s.* Karpuz satan.

Karşı *i.* Bir şeyin önünde bulunan, mukabil, hiza. Zıt, muhalif. *s.* Mukabilinde, hizasında. Aksine, zıddına. Aleyhine. *z.* Doğru, takriben, sularında, yakın olarak. — *gelmek*, — *koymak* *f.* Muhalefet etmek.

Karşıgelim *i.* (Bio.) Tezat.

Karşıkarşıya *h.* Tam karşısında.

Karşılamak *f.* Gelen bir adamın karşısına çıkmak, istikbal etmek. Karşı koymak.

Karşılanmak *f.* Karşı karşıya gelmek, istikbal edilmek.

Karşılaşmak *f.* Karşılanmak, yüzyüze gelmek. Boy ölçmek. Hesabı ödeşmek.

Karşılaştırılmak *f.* Karşıkarşıya okunmak veya hesaba bakılmak.

Karşılaştırmak *f.* Karşıkarşıya okumak veya hesaba bakmak.

Karşılık *i.* Bir muameleye karşı yapılan muamele, bedel, mukabele. Cevap, itiraz. Bir masrafa ayrılan irat ve teminat.

Karşılıklı *s.* Karşılığı olan. Cevaplı. Mütenazır.

Karşılık olarak *h.* Mukabeleten.

Karşıma *i.* (Ast.) İstikbal.

Karşıt *s.* (Mat.) Mütekabil.

Karşıtlık *i.* (Mat.) Mütekabiliyet.

Kart *s.* Tazeliği geçmiş, kartlaşmış. Geçkin, yaşça büyük.

Kart *i.* Üzerine yazı yazmağa mahsus veya üzerinde isim ve adres yazılı veyahut resim bulunan ince karton, kartpostal, kartvizit.

Kartadak *h.* Sert bir şeyi ısırmağı anlatır.

Kartal *i.* Yırtıcı büyük bir kuş.

Kartalmak, Kartlanmak, Kartlaşmak *f.* Kart bir hale gelmek.

Kartel *i.* Müstahsil birliği.

Kartlık *i.* Kart oluş.

Kartograf *i.* Kartografi yapan adam.

Kartografi *i.* Harta çizme sanatı.

Kartografik *s.* Kartografyaya ait.

Karton *i.* İnce mukavva.

Kartonpiyer *i.* Sert mukavva.

Kartopu *i.* Kardan yapılan yuvarlak top. Sık yapraklı ve yuvarlak beyaz bir çiçek. *c.* Pek beyaz ve tombul yüz.

Kartpostal *i.* Resimli veya yazılı kart.

Kartuk *i.* Toprak tırmığı.

Kartvizit *i.* Üzerine birinin adı, sanı ve işi basılmış küçük kart.

Karun *i.* İbranîlerce pek zengin bir adamın ismi. *c.* Pek zengin.

Kârüzarar *i.* Kâr ve zarara ait hesap, muvazene, bilânço.

Karyağdı *s.* Beyaz benekli (kumaş rengi).

Karyola *i.* Üstünde yatak yapılıp yatılan demir veya ağaçtan kerevet.

Karz *i.* Ödünç.

Karzan, Karzen *h.* Ödünç olarak.

Kas *i.* (Bio.) Adale.

Kasa *i.* Para ve kıymetli şeyler konmak için demir sandık veya dolap. Vezne.

Kasaba *i.* Küçük şehir.

Kasaba *i.* Kamış. Akciğer boruları.

Kasadar *i.* Veznedar.

Kasap *i.* Eti yenir hayvanları kesip etini satan adam.

Kasapane, Kasaphane *i.* Et kesilen ve satılan yer.

Kasaplık *i.* Kasap sanatı. Kasap ücreti. *c.* Kan dökücülük.

Kasara *i.* Geminin baş ve kıç taraflarına yapılan yüksek yarım güverte.

Kasatura *i.* Düz ve kısa asker kılıcı. Süngü.

Kasavet *i.* Keder, tasa. — *çekmek* *f.* Kaygılanmak.

Kasavetlenmek *f.* Kasavet çekmek, tasalanmak.

Kasavetli *s.* Kasaveti olan.

Kasdoku *i.* (Bio.) Nesci adeli.

Kâse *i.* Çini veya billûrdan tas ve çanak.

Kâselis *i.* Dalkavuk.

Kasem *i.* Yemin, ant.

Kasık *i.* Karnın alt tarafı.

Kasıkbağı *i.* Kasık yarığını tutmak için yaylı bağ.

Kasıkbiti *i.* Ete yapışan bir nevi küçük kene.

Kasılmak *f.* Çekilip daralmak, kısılmak.

Kasım, Kaasım *s.* Ayıran, taksim eden. *i.* Bir adedin kaça taksim olunduğunu gösteren aded.

Kasım *i.* Çiftçilerce kışın ilki sayılan Birincikânunun sekizinci günü.

Kasım ayı *i.* Yılın onbirinci ayı (30 gün). Sonteşrin.

Kasımpatı *i.* Sonbaharda açan bir çiçek, krizantem.

Kasınmak *f.* Darlaşmak.

Kasıntı *i.* Elbiseye daral-

ması için sonradan vurulan dikiş.

Kasır *i.* Köşk.

Kasır *s.* Kısa.

Kasırga *i.* Çok şiddetli ve çevrintili rüzgâr.

Kasıt *i. Bak:* Kast.

Kaside *i.* Medih yollu yazılan şiir, methiye.

Kâsip *s.* Kazanan, Alışverişçi.

Kasîr *s.* Kısa.

Kâsir *e.* Kırıcı.

Kaskatı *s.* Çok katı.

Kasket *i.* Önü siperli kenarsız şapka, kapelâ.

Kaslak *s.* Adalı.

Kasmak *f.* Çekip daraltmak. Eksiltmek, azaltmak.

Kasnak *i.* Tekerleğin etrafındaki enli çember. Üzerine gerili kumaşı işlemeğe mahsus çember.

Kassam *i.* Miras taksim memuru.

Kassamlık *i.* Kassam vazifesi.

Kast, Kasd, Kasıt *i.* Kurma, niyet, tertip, tasavvur. Garez. Öldürmek, yaralamak, veya zarara sokmak teşebbüsü.

Kastanyet *i.* Parmaklara takılıp çalınan tahta zil.

Kastanyola *i.* Gemi demirinin zincirini zapteden mandal.

Kastar *i.* Pamuk ipliğinin beyazlatılması.

Kastarlamak *f.* Kastar yapmak.

Kastarlı *s.* Ağartılmış (pamuk ipliği).

Kasten *h.* Kastederek.

Kastetmek *f.* Kurmak, niyet etmek, tasavvur etmek.

Kastî *s.* İstiyerek.

Kasvet *i. Bak:* Kasavet.

Kasvetli *s. Bak:* Kasavetli. Sıkıntılı.

Kaş *i.* Gözlerin üstündeki kavis şeklinde kısa kıllar. (Bio.) Hacip. Yüzük taşı. — **çatmak** *f.* Kaşları biribirine yaklaştırarak dik dik bakmak.

Kaşağı *i.* Hayvanları kaşıyıp tozlarını düşürmeğe mahsus saçtan dişli alet.

Kaşağılamak *f.* Hayvana kaşağı sürmek. Tımar etmek.

Kaşamak *f. Bak:* Kaşağılamak.

Kaşan *i.* (Hayvan) İşeme.

Kaşandırmak *f.* Hayvanı işetmek.

Kâşane *i.* Köşk.

Kaşanmak *f.* (Hayvan) İşemek.

Kaşar, Kaşer *i.* Sarımtırak renkte tekerlek bir nevi peynir, kaşkaval. Yahudilerce yenmesi caiz olan yemek.

Kaşarlanmak *f.* Eskimek, yıpranmak, pişmek.

Kaşarlı *s.* Yıpranmış, pişmiş, eskimiş.

Kaşe *i.* Güllaç, hap.

Kaşık *i.* Sulu ve taneli yiyeceği ağza götürmeğe mahsus alet. — *atmak f.* İştahla yemek.

Kaşıkçı *i.* Kaşık yapan ve satan adam.

Kaşıkçın *i.* Gagası kaşığa benzer bir ördek.

Kaşıma *i.* Kaşımak işi.

Kaşımak *f.* Tırnakla veya sert bir şeyle vücudün bir yerini ovmak. Kazımak.

Kaşındırmak *f.* Kaşınmağı mucip olmak.

Kaşınma *i.* Gıcışme. Kendi bedenini kaşıma.

Kaşınmak *f.* Vücudünün bir tarafı kaşıdıkça hoşa gidecek bir tarzda batmak, gıcışmek. Kendi bedeninin gıcışen yerini tırnakla veya başka şeyle ovmak. c. Kavga çıkarmak için bahane aramak.

Kâşif *s.* Açan, keşfeden.

Kaşkariko *i.* Soytarılık, yabancılık.

Kaşkaval *i.* Kaşar peynirinin kalın ve yumuşak nev'i.

Kaşkol *i.* İpek veya yün boyun atkısı.

Kaşkorse *i.* İnce ve seyrek dokumlu iç fanilâsı.

Kaşlamak *f.* Yüzüğe taş takmak.

Kat *i.* Biribiri üstüne konmuş tabakaların veya aşağıdan yukarıya sıralara ayrılmış bir şeyin her biri. Bükülmüş bir kumaş v.s. nin her bükümü. Bükme, kırma, kırım. Esvap ve çamaşır takımı. (Mat.) Misil. Bir miktarın misli. Derece.

Kat *i.* Kuşların taşları eriten mideleri.

Kat *s.* Hayran.

Kat'a, Kat'an *h.* Asla.

Katakulli *i.* Yalan, hile.

Katalitik *s.* (Kim.) Bir maddenin ötekine tesir yapmasına ait.

Kataliz *i.* (Kim.) Bir maddenin ötekine tesiri.

Katalizliyen *s.* (Kim.) Tesir yapan, katalizör.

Katalog *i.* Fihrist.

Katar *i.* Biribiri arkasında sıralanmış hayvan dizisi. Şimendifer vagonları.

Katarakt *i.* (Bio.) Aksu, gözperdesi.

Katarlamak *f.* Katar yapmak.

Kategori *i.* Zümre.

Kat'etmek *f.* Kesmek, biçmek. Ayırmak. Yoketmek. Halletmek. Yol almak, geçmek.

Katı *s.* Sert. Kuru, sulu ve yumuşak olmıyan, kavi.

Katı *i.* Kesme, kat'etmek işi.

Katı, Kaatı *s.* Kesen, kat'eden.

Katı *i. Bak:* Kat.

Katıa *i.* Çene kemiklerinin ön tarafında bulunan kesici dişler.

Katık *i.* Ekmek ile beraber yenen yemek.

Katılanmak, Katılaşmak *f.*

Katı olmak.

Katılaşma *i.* (Kim.) Tasallüp.

Katılaştırmak *f.* Katı yapmak.

Katılık *i.* Katı oluş.

Katılış, Katılma *i.* Katı olma.

Katılmak *f.* Katı olmak.

Katılmak *f.* Birleşmek, karışmak, bir cemaatin, bir küllün içine girmek. İltihak etmek. Baygın ve dermansız bir hale gelmek.

Katım *i.* Katma, katış. **Koç — ı** *i.* Koyunları koçlarla çiftleştirme.

Katır *i.* Babası eşek ve anası beygir olan melez hayvan, ester.

Katırboncuğu *i.* Mavi cam boncuk.

Katırkuyruğu *i.* Bir yabanî ot.

Katırtırnağı *i.* Sarı çiçek açar bir ot.

Katıryemeni *i.* Kaba köylü ayakkabısı.

Katıryılanı *i.* Bir engerek yılanı.

Katış, Katma *i.* Katmak işi.

Katışık *s.* Karışık, mahlût.

Katışmak *f.* Arasına girmek.

Katıştırmak *f.* Karıştırmak.

Katıyağ *i.* (Kim.) Don yağı, şahım.

Katıyürekli *s.* Merhametsiz.

Kat'î *s.* Kesin. Kestirme, muhakkak.

Kati *s.* Çok.

Kâtibane *h.* Kitabet usûlüne muvafık olarak.

Kâtibiadil *i.* Noter.

Katil *i.* Öldürme.

Katil, Kaatil *s.* Öldüren. Öldürücü. Cani.

Kat'ileşmek, Kat'ileşmek *f.* Kat'î bir hal almak.

Kat'ileştirmek *f.* Kat'î bir şekil vermek. Kesinleştirmek.

Katilik *i.* Öldürücülük, canilik.

Kâtip *i.* Yazman.

Kâtiplik *i.* Kâtip sıfat ve vazifesi.

Kat'iyet *i.* Kesinlik. Kat'î oluş.

Kat'iyyen, Katiyen *h.* Kesin olarak. Kat'î olarak.

Katlama *i.* Katlamak işi.

Katlamak *f.* Bükmek, kat kat etmek, devşirmek.

Katlandırmak *f.* Büklüm büklüm bükmek. Mecbur etmek, Tahammül ettirmek.

Katlanmak *f.* Kat kat olmak, bükülmek, eğilmek. Mecbur olmak, tahammül etmek.

Katlatmak *f.* Kat kat devşirtmek.

Katletmek *f.* Öldürmek.

Katlettirmek *f.* Öldürtmek.

Katliam *i.* Kırım. Umumî katil, öldürme, kılıçtan geçirme.

Katma *s.* Eklenmiş, ilâve ve ilhak edilmiş. *Katma bütçe:* Mülhak bütçe.

Katmak *f.* İki şeyi, iki işi birbirine karıştırmak. İlâve etmek. Takip etmek.

Katman *i.* (Jeo.) Tabaka.

Katmer *i.* Kat kat ve tabaka halinde ve çok yaprakli olma. — — *h.* Kat kat, katmerli.

Katmerlenmek, Katmerleşmek *f.* Katmer olmak, iki kat olmak, üstlemek.

Katmerli *s.* Katmeri olan. *c.* İki katlı, mubalâğalı.

Katolik *i.* Roma kilisesine tabi olan hıristiyan.

Katoliklik *i.* Katolik oluş.

Katra *i.* Damla.

Katran *i.* Çam ağacından veya madenkömüründen çıkarılarak san'atlerde ve tıpta kullanılan koyu ve siyah bir su.

Katranlamak *f.* Katran sürmek.

Katranlatmak *f.* Katran sürdürmek.

Katranlı *s.* Katran sürülmüş, katran karıştırılmış.

Katrantaşı *i.* (Jeo.) Pekgtayn.

Katrat *i.* Yazı tertibinde noksan kalan satırları doldurmakta kullanılan üstü yazısız ufak kalıplar.

Katsayı *i.* (Mat.) Emsal.

Kauçuk *i.* Lâstik.

Kav *i.* Bazı ağaçlarda ur gibi hâsıl olarak kıvılcım değince çabuk tutuşan mantara benzer bir madde.

Kavaf *i.* Hazır ayakkabı satan kimse.

Kavaflık *i.* Kavaf sanatı.

Kavak *i.* Sulak yerlerde yetişen yüksek ve düz ağaç.

Kavaklık *i.* Kavak ağaçları ormanı.

Kaval *i.* Çobanların çaldığı düdük. *c.*, *s.* Ahmak. Boş.

Kavala *i.* Deniz kenarındaki salaş.

Kavalye *i.* Dansta erkek.

Kavança, Kavanço *i.* Gemideki eşyayı bir yerden başka bir yere nakil, aktarma.

Kavanin *i.* Kanunlar.

Kavanoz *i.* Topraktan ve camdan ağzı geniş kap, ufak küp. Kâse.

Kavara *i.* Yellenme.

Kavas *i.* Sefir ve konsolos uşağı.

Kavaslık *i.* Kavas sıfat ve hizmeti.

Kavasya *i.* Acıağaç.

Kavat *i.* Ağacın ipi oyularak yapılan kap.

Kavata *i.* Turşusu yapılan bir cins domates.

Kavga *i.* Döğüşme. Gürültü. Harp. Dargınlık.

Kavgacı *s.* Geçimsiz, gürültücü.

Kavgalaşmak *f.* Kavga etmek.
Kavgalı *s.* Kavga etmiş.
Kavi *s.* Sağlam.
Kavî *s.* Yakan, yakıcı.
Kavil *i.* Söz.
Kavilleşmek *f.* Sözleşmek.
Kavim *i. Bak:* Kavm.
Kavis *i.* Yay. Daire muhitinin bir parçası. Yay, kemân. On iki burçtan biri.
Kavlak *s.* Kabuğu düşmüş, kabarıp dökülmüş.
Kavlamak *f.* Kav gibi olmak. Kavlak olmak.
Kavlen *h.* Sözle.
Kavm, Kavim *i.* Aynı dille konuşan büyük cemaat, millet. Budun.
Kavmî *s.* Kavme mensup.
Kavmiyet *i.* Milliyet.
Kavram *i.* Mefhum, medlûl.
Kavrama, Kavrayış *i.* Kavramak işi.
Kavramak *f.* Yakalamak, avucunun içine almak. Anlamak. Akıl erdirmek. Sormak. Yanarak biraz kızarmak.
Kavruk *s.* Kavrulmuş.
Kavrulmak *f.* Fazla yanarak siyahlanmak.
Kavsî *s.* Kavse ait. Yay gibi.
Kavsikuzah *i.* Bulutlardaki yağmur tanelerinin güneş ziyasını aksettirmesinden ve yedi renge ayırmasından hâsıl olan gökyüzündeki renkli kemer. elegimsağma, yeşil kuşak. Alkım.
Kavşak *i.* İki çayın birleştiği yer. (Coğ.) Mülteka.
Kavuk *i.* Eskiden başa giyilen pamuklu iri başlık. İçi boş şey. Sidik torbası. — *sallamak* *f.* Dalkavukluk yapmak.
Kavuklu *s.* Kavuk giyen. *i.* Orta oyununda bir aktör.
Kavukluk *i.* Eskiden evlerde kavuk koymağa mahsus raf.
Kavun *i.* Yazın yetişen kabuklu ve toparlak veya uzun meyva.
Kavuniçi *i.* Pembeye çalar sarı renk.
Kavurma *i.* Tavada kavrulmuş et. Kavurmak işi.
Kavurmaç *i.* Kavrulmuş kuru buğday.
Kavurmak *f.* Ateşte kızartmak.
Kavurtmak *f.* Kavurmayı mucip olmak.
Kavuşma *i.* Kavuşmak işi.
Kavuşmak *f.* Birleşmek, biribirine çatmak. Ayrıldıktan sonra buluşmak.
Kavuşturmak *f.* Kavuşmayı mucip olmak.
Kavuşum *i.* (Ast.) İçtima.
Kavut *i.* Kavrulmuş un, buğday v.s. Bu undan yapılan yemek.
Kavza *i.* Sert kabuk.
Kavzamak *f.* Saklamak.
Kay *i.* Kusma.
Kay *i.* Yağmurlu hava.
Kaya *i.* İri ve sert taş. Taşlık ve sarp dağ.
Kayabalığı *i.* Küçük ve lezzetli bir balık.
Kayabaşı *i.* Bir nevi çoban türküsü.
Kayağan *i.* Üzerine yazı yazmak ve döşeme yapmak için kullanılan tabaka halinde yumuşak ve esmer taş.
Kayağantaş *i.* (Jeo.) Arduvaz.
Kayan *i.* Dağdan süratle inen sel. *s.* Süratli.
Kayar *i.* Hayvanın buz üzerinde yürümesine mahsus çengelli nal.
Kayasa *i.* Eyer kolanının tokaya geçen kayışı.
Kaybetmek *f.* Zayi etmek. elden kaçırmak, yitirmek.
Kaybolmak *f.* Yitmek, zayi olmak, elden kaçmak.
Kaydaltı *h.* Tahdit edilmiş olarak.
Kaydetmek *f.* Kaydını almak, yazmak, deftere geçirmek, Ehemmiyet vermek.
Kaydırak *i.* Yassı ve kayar bir taşla yapılan oyun.
Kaydırılmak *f.* Kaymıya sevkolunmak.
Kaydırma *i.* Kaydırmak işi.
Kaydırmak *f.* Bakmak, sevketmek. c. Mevkiinden düşürmek.
Kaydiye *i.* Kayıt ücreti.
Kayetmek *f.* Kusmak.
Kaygana *i.* Omlet. Yumurtayı çalkayıp unla veya ekmek içile karıştırarak yağda pişirilen tatlı.
Kaygı, Kaygu *i.* Tasa.
Kaygı *s.* Kaydırılmış, bir tarafa eğilmiş.
Kaygılı *s.* Kaygısı olan.
Kaygın *s.* Cilâlı. Gebe kalmış.
Kaygırmak *f.* Kayırmak. Tasasını çekmek. Bir işi döndürmek.
Kaygısız *s.* Kaygısı olmıyan.
Kaygısızlık *i.* Kaygısız olus.
Kayık *i.* Deniz ve ırmaklarda yüzen nakil vasıtalarının en küçüğü. *Motörlü* — *i.* Kayığın motörle yürütülen nev'i. *Yelkenli* — *i.* Yelken takılmış kayık.
Kayıkçı *i.* Kayığı idare eden kimse.
Kayıkçılık *i.* Kayık kullanmak sanatı.
Kayıkhane *i.* Kayıkların barındığı üstü örtülü yer.
Kayın *i.* Bir nevi ağaç, akgürgen.
Kayın *i.* Karının veya kocanın kardeşi.
Kayınbirader *i. Bak:* Kayın.
Kayıngiller *i.* (Bot.) Betuliye.
Kayınpeder *i.* Kaynata.
Kayınvalide *i.* Kaynana.
Kayıp *s.* Gaip. Yitik.

Kayır *i.* Nehirlerin ağızlarındaki kum yığını.

Kayırıcı *s.* Kayıran, himaye eden.

Kayırmak *f.* Bakmak, himaye etmek, gailesini çekmek. İleri sürmek. Kullanmak, bir işte çalıştırmak.

Kayısı *i.* Yazın yetişir zerdalinin büyüğü ve daha iyisi bir meyva.

Kayış *i.* Dar ve uzun kösele ve meşin parçası.

Kayış *i.* Kaymak işi.

Kayışbalığı *i.* Bir cins balık.

Kayışçı *i.* Kayış yapan ve satan adam. *s.* Hilekâr.

Kayışdili *i.* Terbiyesizce söz.

Kayışkıran *i.* Kökü sert ve sağlam bir ot.

Kayıt, Kayit *i.* Bağlama. Rabıta, bağ. Deftere geçirme. Bir şeyin tahdit ve tayini. Ehemmiyet verme. Gaile. Haşiye. Marangoz işlerinde iki tahtayı biribirine bağlıyan tahta.

Kayıtlamak *f.* Bir takım kayıtlara bağlamak, takyit etmek.

Kayıtlı, Kayitli *s.* Kaydı olan.

Kayıtsız, Kayitsiz *s.* Dikkatsiz, ihmalci. Kaydı olmıyan.

Kayıtsızlık, Kayitsizlik *i.* Kayıtsız oluş.

Kayma *i.* Kaymak işi.

Kaymaç *s.* Kuyruğu yukarıya mail (göz.)

Kaymak *i.* Süt kaynatılınca üzerinde toplanan lezzetli ve yağlı madde. Bir şeyin en iyi seçilmiş kısmı. Yağmur veya selden sonra toprağın üzerinde duran özlü ve gübreli çamur. *s.* Pek lezzetli. Pek yumuşak. Pek beyaz.

Kaymak *f.* Parlak ve cilâlı bir şeyin üstüne sürtünerek gitmek veya düşmek. Kayar gibi hızlı gitmek. İğrilmek, çarpılmak.

Kaymakam *i.* İlcebay. Bir kazayı idare eden memur. Vekil, naip. Binbaşı ile miralay arasındaki rütbe.

Kaymakamlık *i.* Kaymakam sıfat ve vazifesi. İlce.

Kaymaklanmak *f.* Üstünde kaymak bağlamak.

Kaymaklı *s.* Kaymağı olan. Kaymakla yapılmış.

Kaymakyağı *i.* Tereyağın iyisi.

Kaynaç *i.* (Jeo.) Gayzer

Kaynak *i.* Yerden kaynayıp çıkan su, ufak pınar, ayazma.

Kaynak *i.* İki şeyin yapıştıkları yer. Sırt etlerinin but etlerine yapıştığı yer.

Kaynama *i.* Kaynamak işi. *s.* Kaynamış.

Kaynamak *f.* Su veya sulu bir şey ateşte yüz hararet derecesine kadar ısınmak. Kaynar suyun içinde pişmek. Şişip kabarmak, ekşimek. Yerden fışkırmak. Birleşmek, yapışmak. Elaltında ve gizliden gizliye fesat kurulmak. Mahvolmak, kavolmak. Batmak. *Kanı* — *f.* Sevmek.

Kaynana *i.* Karı veya kocanın anası.

Kaynar *s.* Kaynıyan, çok sıcak.

Kaynarca *i.* Kaplıca.

Kaynaşmak *f.* Birleşmek.

Kaynaştırmak *f.* Kaynaşmasını mucip olmak.

Kaynata *i.* Karı veya kocanın babası.

Kaynatmak *f.* Kaynamasını mucip olmak.

Kaynattırmak *f.* Suda pişirtmek, suda haşlatmak. Ateşte haşlatmak.

Kaypak *s.* Bir yerde durmaz, kayar, sıvışık. Aşırılmış.

Kaypakbalık *i.* Elden kayar ve lüzucetli bir göl balığı.

Kaypakçı *s.* Yağmacı.

Kaypamak, Kaypımak *f.* Kayıp sıvışmak, sıyrılmak.

Kayra, Kayrı *i.* Himmet, ihsan.

Kayrak *i.* Toprağı kayan yer. Buz üzerinde kayılacak yer.

Kayralmak *f.* (Irmak) kum indirmek, kumla dolmak.

Kayran *i.* Orman içinde boş yer, büyük alan.

Kayrı *s. Bak:* Gayrı.

Kayrılmak *f.* Bakılmak, korunmak, himaye edilmek.

Kayser *i.* İmparator.

Kayşa *i.* (Jeo.) Heyelân. Arazinin kayması.

Kayşamak *f.* (Jeo.) Heyelân etmek.

Kayşat *i.* (Jeo.) İndifa, ebuli.

Kaytak *s.* Mürteci, oynak.

Kaytaklık *i.* Oynaklık. İrtica.

Kaytan *i.* İplik, sicim, bükme.

Kaytaz *i.* Hotoz. Tataristan sığırı.

Kayyım *i.* Satranç oyununda iki tarafın bir gelmesi, pata.

Kayyum *i.* Cami hizmetçisi.

Kaz *i.* Suda yüzen eti makbul büyük ehli bir kuş. *c.* Ahmak.

Kaza *i.* Hüküm. Kader, mukadder olan hüküm. Bir hâkimin hükmettiği, bir kaymakamın idare ettiği bölge. İlce. Kaymakamlık. İstenilmediği halde vukua gelen hâdise. Tehlike. İşleme, yapma. Vaktinde eda olunmıyan ibadeti sonradan yapma.

Kazaen *h.* Kasdî olmıyarak. Kaza suretile.

Kazaî *s.* Kazaya ait.

Kazak *i.* Rus süvari askeri. Moskof.

Kazalı *s.* Kazayı mucip olan (şey). Kaza ahalisinden.

Kazan *i.* Büyük tencere.

Su toplama ve kaynatmağa, islim hâsıl etmeğe mahsus büyük kap. Tabı makinelerinde basılmağa giden kâğıdın sarıldığı büyük üstüvane.

Kazancı *i.* Kazan yapan kimse. Kazan başında çalışan adam.

Kazanç *i.* Kazanılan şey, kâr, fayda. Çalışmakla elde edilen semere. — *vergisi i.* Kazancın yüzde hesabile muayyen kısmını hükümete vermekten ibaret olan vergi.

Kazançlı *s.* Kazancı olan.

Kazandırmak *f.* Kazanmasını mucip olmak.

Kazandibi *i.* Kazanın dibine yapışmış ve üzeri kızarmış mahallebi.

Kazanılmak *f. Bak:* Kazanmak.

Kazanmak *i.* Kâretmek, fayda görmek. Edinmek. Tutulmak, uğramak.

Kazara *h.* Kazaen. *e.* Şayet: *kazara gelemezsem.*

Kazasker *i.* Vaktile meşihatte iki büyük mevki ve rütbeden biri: *Rumeli ve Anadolu kazaskeri.*

Kazaskerlik *i.* Kazasker dairesi ve rütbesi.

Kazayağı *i.* Birçok kolu olan çengel. Salatası yapılan bir ot.

Kazazede *s.* Kazaya uğramış.

Kazbeyinli *s.* Ahmak.

Kazboku *s.* Sarıya yakın açık yeşil (renk).

Kazdırmak *f.* Bir aletle açtırmak veya oydurmak, çukurlaştırmak, eştirmek.

Kazein *i.* Sütteki albüminin büyük bir kısmı olan madde.

Kazel *i. Bak:* Gazel.

Kazellenmek *f.* (Yaprak) gazel haline gelmek.

Kazemat *i.* İstihkâmda düşman ateşinden korunmak için toprak altında yapılan oda.

Kazevi *i.* Saz ve hasırdan yapılmış torba.

Kazı *i.* Hafriyat. Toprak içinde kalmış eski eserleri bulmak için yapılan araştırma.

Kazıcı *s.* Kazan, Oyan, *i.* Mühür. Hakkâk.

Kazık *i.* Bir yere kakılmak üzere ucu sivrilmiş odun veya demir. Temelin tutması için suyun içine veya çürük topraklara kakılan direk. *c.* Hile. Oyun. Zarar.

Kazıkbağı *i.* Gemicilikte kullanılan bir bağ.

Kazıkçı *s.* Hilekâr. İhtikârcı.

Kazıkkök *i.* (Bot.) Cezri vetedi. Kazık gibi aşağı giden nebat kökü.

Kazıklamak *f.* Kazığa vurmak. *c.* Hile ile aldatmak, zarara sokmak.

Kazıklanmak *f.* Kazığa vurulmak. *c.* Aldatılmak, zarara sokulmak.

Kazıkmarka *s.* Serseri.

Kazılmak *f.* Eşilmek, açılmak. Oyulmak.

Kazıma *i.* Kazımak işi.

Kazımak *f.* Bir şeyin üst kısmını keskin bir aletle kaldırmak. Kuvvetle kaşımak. Oymak. Hakketmek. Dibinden tıraş etmek.

Kazınmak *f.* Tırnakla deri kuvvetlice kaşınmak. Oyulmak.

Kazıntı *i.* Hak, kazılan yer.

Kazıntılı *s.* Kazılmış.

Kazış *i.* Kazmak işi.

Kazıtmak *f.* Kazımasını mucip olmak.

Kazino, Gazino *i.* Kahvehane, umumi istirahat ve eğlence yeri.

Kazinocu *s.* Kazino işleten.

Kâzip *s.* Yalancı. Yalan.

Kaziye *i.* (Man.) Önerme. Mesele, dava, bahis.

Kazkanadı *i.* Pehlivan oyunlarından biri.

Kazma *i.* Yeri kazmağa mahsus alet. Kazmak işi. *s.* Kazılmış.

Kazmak *f.* Toprağı eşmek. Açmak. Oymak, hakketmek.

Kazmir *i.* Erkek esvaplığı için yün kumaş.

Kazmirci *i.* Kazmir satan adam.

Kazurat *i.* Dışkı.

Kebabetmek *f.* Kızartmak.

Kebair *i.* Büyük günah ve suçlar.

Kebap *i.* Kızartılmış et ve yemek. *s.* Yanmış, kavrulmuş.

Kebapçı *i.* Kebap yapan ve satan adam.

Kebapçılık *i.* Kebapçının sanatı.

Kebe *i.* Çobanların giydikleri keçe aba. Bir nevi kilim.

Kebedi *s.* Karaciğere ait.

Kebeş *i.* Koyunun erkeği, koç.

Kebet *i.* Karaciğer.

Kebir *s.* Büyük, ulu.

Kebire *i.* Büyük günah.

Kebise *i.* Dört senede bir gelen ve bir gün fazlası olan sene. Artıkyıl.

Kebut *s.* Mavi.

Kebuter *i.* Güvercin.

Kebze *i.* Omuz küreği.

Keçe *i.* Yünü dövmek suretile yapıştırarak yapılan kalın yaygı, külâh v.s. Döşemeye serilen yaygı, kilim.

Keçeci *i.* Keçe yapan sanatkâr.

Keçekülâh *i.* Keçe yağmurluk. *c.* İpsiz.

Keçeleşmek *f.* Uyuşmak. Karışıp telleri belli olmıyacak surette keçe gibi olmak.

Keçeleştirmek *f.* Keçeleşmeği mucip olmak.

Keçi *i.* Sütü ve yünü için beslenen davarın bir çeşidi.

Keçiboynuzu *i.* Sert kabuklu boynuz şeklinde bir

yemiş, harup.

Keder *i.* Tasa.

Kederlenmek *f.* Tasalanmak.

Kederli *s.* Kederi olan. Keder veren.

Kedi *i.* Evlerde beslenerek fare tutan ehli hayvan, pisi.

Kedibalı *i.* Ağaçların özünden çıkan bir nevi yapışkan madde.

Kediotu *i.* Tıpta kullanılan bir ot.

Keene *h.* Sanki.

Keenlemyekün *h.* Hiç yokmuş, hiç olmamış gibi: *bu kanun bugün keenlemyekündür.*

Kef *i.* Köpük.

Kef *i.* Eliçi, elayası. Taban, ayakdüzü.

Kefaf *i.* Nafaka. Gıda, rızık.

Kefafınefis *i. Bak:* Kefaf.

Kefal *i.* Büyük başlı lezzetli bir balık.

Kefalet *i.* Kefil olma. Tutaklık.

Kefaleten *h.* Kefalet suretile.

Kefaletname *i.* Kefilin verdiği ve imzaladığı senet. Tutakça.

Kefaret *i.* Arınma. Bir günahı affettirmek için verilen sadaka veya tutulan oruç. Diyet.

Kefçe *i.* Kepçe.

Kefe *i.* Terazi gözü.

Kefe *i.* İnce gebre.

Kefeki *i.* Dişlerde hâsıl olan pas ve kir.

Kefekitaşı *i.* Sünger şeklinde yontulmamış yumuşak taş.

Kefelemek *f.* Atı kefe ile tımar etmek.

Kefen *i.* Ölüyü sardıkları beyaz ince patiska.

Kefenci *i.* Cenaze levazımı satan adam. *c.* Soyguncu.

Kefenlemek *f.* Ölüyü kefene sarmak. Tavuk, hindi, v.s. yi bütün olarak yufkaya sarıp pişirmek.

Kefenli *s.* Kefene sarılmış.

Kefere *i.* Kâfirler.

Keffiyet, Keffiyed *i.* El çekme, karışmama, vazgeçme.

Kefil *i.* Borçlunun, borcunu ödemediği takdirde onun yerine borcu ödemeği kabul ve taahhüt eden kimse. — *olmak f.* Kefalet etmek. — *vermek f.* Kefil göstermek.

Kefillik *i.* Kefil oluş.

Kefin *i. Bak:* Kefen.

Kefiye *i.* Arapların başlarına örttükleri kenarları püsküllü başörtüsü.

Kefne *i.* Bizle ve çuvaldızla iş işliyenlerin avuçlarının incinmemesi için ellerine geçirdikleri demirli kayış.

Kega, Gega *i.* Arnavutların Kuzey Arnavutluk ve Yugoslavya ahalisinden olan kısmı.

Keh *e.* Sevinci anlatır ve tekrarlanarak söylenir: *keh keh, bayılırım.*

Kehanet *i.* Kâhinlik. — *göstermek f.* Bir şeyin olacağını evvelden sezmek.

Kehhal *i.* Sürmeci. Göz hekimi.

Kehhallık *i.* Göz hekimliği.

Kehkeşan *i.* Hacılaryolu denilen büyük yıldız kümesi. Samanuğrusu.

Kehle *i.* Bit.

Kehlelenmek *f.* Bitlenmek.

Kehleli *s.* Bitli.

Kehlibar *i.* Tespih, ağızlık v.s. yapmakta kullanılan ve hafif cisimleri uzaktan kapan kıymetli maden.

Kehlibarcı *i.* Kehlibardan tespih, ağızlık v.s. yapan sanatkâr.

Kehrübar *i.* Kehlibar.

Keis *i.* Çiçeğin alt tarafındaki yeşil kapçık, kâse. (Bot.) Çanak.

Kek *i.* İçi üzümlü peksimet.

Keke *s.* Kekeme.

Keke *i.* Iğri uçlu değnek.

Kekelemek *f.* Kelimenin baş harflerini tekrar ederek serbest söylememek.

Kekelik *i.* Keke oluş.

Kekeme *s.* Keke, kekeliyerek söyliyen.

Kekemek *f.* Kekelemek. Şaşırmak, ne söyliyeceğini bilmemek.

Kekik *i.* Yemeklere konan ve yağı çıkarılan kokulu bir ot.

Kekikyağı *i.* Kekikten çıkarılan bir yağ.

Kekiz *s.* Uysal, mukavemetsiz.

Keklik *i.* Eti lezzetli bir av kuşu.

Kekre *s.* Acımtrak, ekşi, dil buruşturucu.

Kekrelik *i.* Kekre oluş.

Kekremsi, Kekresi *s.* Az kekre.

Kel *i.* Baştaki saçları düşüren çibanlı ve bulaşık bir hastalık. *s.* Başının kılları dökülmüş. *c.* Ağaçsız, çıplak. Miskin, uyuz.

Kelâ *i.* Bıkıntı, usanç.

Kelâm *i.* Mana ifade eden söz. Söyleyiş, nutuk. Lisan. lehçe. Ülûhiyet, ve vahdaniyetten bahseden ilim.

Kelâmıkadim *i.* Kuran.

Kelbî *s.* Köpeğe ait, köpeğe yakışır.

Kelebek *i.* İstihale eden böceklerin kanatlı hali. Koyunların ciğerinde kelebek şeklinde parçalar hâsıl eden bir hastalık.

Kelek *i.* Nehirlerde şişirilmiş tulumlar üzerinde yürütülen sal. *s.* Kel yarası gibi çıplak ve boş yerleri olan. Olmamış, ham.

Kelek *i.* Olmamış kavun ve karpuz.

Kelem *i.* Lâhana.

Kelepçe *i.* Suçluların bilek veya parmaklarına takılan demir halka.

Kelepçeli *s.* Kelepçeye vurulmuş.

Kelepir *s.* Çok ucuz ele geçen, zahmetsiz.

Kelepirci *i.* Kelepir mal peşinde koşan kimse.

Keler *i.* Yere sürünerek gezen hayvan, kertenkele.

Kelerbalığı *i.* Ahtapot denilen deniz hayvanı.

Kelerderisi *i.* Zımpara kâğıdı yerine kullanılan deri.

Kelerler *i.* (Zoo.) Dinobasiye.

Keleş *s.* Başı kel. *c.* Uyuz.

Kelime *i.* Bir veya birçok heceden bir fikir ifade eden ses. Lâfız, söz. Lûgat.

Kelle *i.* Baş, kafa. *s.* Yuvarlak.

Kellekulak *i.* Kılık, endam.

Kelli *s.* Keli olan.

Kellifelli, Kelliterli *s.* Kılık kıyafeti yerinde, vekarlı.

Kellik *i.* Kel oluş.

Keloğlan *i.* Kulnanbeyi. Öksüz ve fakir çocuk.

Kelp *i.* Köpek, it.

Kelpe *i.* Büyük bağ hereği

Kem *s.* Az, eksik. Kötü.

Kema *e.* Gibi, olduğu gibi manasını ifade edip kelimenin başına gelir: *kemafissabık:* eskisi gibi. *Kemakân:* evvelce olduğu gibi.

Kemal *i.* Yetkinlik. Olgunluk, pişkinlik. Tamlık, mükemmeliyet. Değer, kıymet. Erdem.

Kemalsiz *s.* Değersiz. Boş. nafile.

Keman *i.* Yayla çalınan bir çalgı. Yay, kiriş.

Kemancı *i.* Keman yapan veya çalan adam.

Kemane *i.* Keman veya kemençe yayı.

Kemani *i.* Keman çalan san'atkâr.

Kemankeş *i.* Ok atan adam. Keman çalan kimse.

Kemençe *i.* Çiftçilerin tarlalara kimyevî gübre atmak için kullandıkları bir nevi alet.

Kemençe *i.* Tırnağı tellerine temas ettirmekle ses çıkaran kemana benzer küçük bir çalgı.

Kemençeci *i.* Kemençe satan veya çalan kimse.

Kement *i.* Avda bazı hayvanları tutmak için kullanılan ucu ilmekli uzun ip. Geyik yuları. Güzellik zülfü.

Kemer *i.* Bez, kayış veya madenden bel kuşağı. Herhangi bir daire veya münhanînin bir parçası, tak — *patıcan i.* Uzun ince patlıcan.

Kemeraltı *i.* Üzerleri kemer şeklinde, kârgir sıra dükkânlar.

Kemerli *s.* Kemeri olan. Kemer şeklinde.

Kemerlik *i.* Bâzı işçi ve satıcıların aletlerini veya bardaklarını koymak için bele bağladıkları yarım daire şeklinde ve gözlere ayrılmış tahta veya teneke kutu.

Kemertaşı *i.* Kapı ve pencerelerin üstlerine konulan uzun ve yekpare taş, kemeri teşkil eden taşların beheri.

Kemha *i.* Bir nevi ipek kumaş.

Kemik *i.* İnsan ve hayvan vücudünün kerestesini teşkil eden sert ve katı kısmı.

Kemikdoku *i.* (Bio.) Nesciazmi.

Kemikleşme *i.* (Bio.) Taazzum.

Kemikli *s.* Kemiği olan. Kemiği iri.

Kemiksel *s.* (Bio.) Azmi.

Kemiksiz *s.* Kemiği olmıyan, ince kemikli.

Kemin *s.* Gizli, örtülü. *i.* Pusu.

Kemine *s.* Âciz, hakir.

Kemingâh *i.* Pusu yeri.

Kemirelik *i.* Kemirtilik. Burun, göz ve kulak kıkırdağı.

Kemirdek *i.* Kuyruğun kemikli kısmı.

Kemirgenler *i.* (Zoo.) Kemirici hayvanlar, kadıma.

Kemirici *s.* Kemiren.

Kemirmek *s.* Dişle oymak. dişle kazımak.

Kemirtilik *i.* Kemirelik.

Kemiyet *i.* Sayı, miktar. Nicelik.

Kemküm *h.* Tereddütle söylemeği anlatır.

Kemlik *i.* Kötülük, zarardokunma.

Kemsöz *i.* Fena lâkırdı.

Kemter *s.* Daka aşağı. Tevazu ile 'ben' demektir.

Ken *e.* 'İken' edatının kısa şekli olup kelime sonuna bitişir: *gelirken, gelir iken.*

Kenar *i.* Kıyı, çevre. Sahil. Köşe, uc. *s.* Ücra. Kıyıda bulunan. (Mat.) Dılı.

Kenarcı *i.* Deniz kıyısında avlıyan balıkçı.

Kenarlı *s.* Kenarı olan.

Kenarlık *i.* Kenara konulan süs.

Kenarortay *i.* (Mat.) Hattı vâsıl.

Kenarsız *s.* Kenarı, ucu bucağı olmıyan.

Kende *s.* Kokmuş, müteaffin. *i.* Hendek, çukur. Müstahkem şehir. İhtiyar.

Kendi *i.* Öz, zat, nefis. *zm.* Ekseriya şahsi zamirlere muzaf olur: *Kendim, kendin, h.* Bizzat o, başkası değil: *kendim okudum, kendine söyle. — ne gelmek f.* Aklı başına gelmek. *— liğinden h.* Kendi kendine: *bu tıkanın suyu kendiliğinden sıcaktır.*

Kendibeslek *s.* (Bio.) Ototraf.

Kendikendine *h.* Hariçten bir tesire tabi olmaksızın, binefsihi.

Kendiliğinden *h.* Bizatihi. Re'sen.

Kendilik *i.* Zat, nefis.

Kendinden *h.* Nefsinden.

Kene *i. Bak:* Gene.

Kenef *i.* Aptesane. Kenar, taraf.

Kenefçi *i.* Lâğımcı.

Kenegöz *i.* Küçük batık göz.

Keneotu *i.* Tohumundan hintyağı çıkarılan bir nebat.

Kenet *i.* İki taşı biribirine bağlamak için kıvrık olan iki ucu deliklere sokularak perçinlenen demir çember.

Kenetlemek *f.* Bağlayıp yapıştırmak. *c.* Kenet olmuş gibi sıkı bağlamak.

Kenetlenmek *f.* Bağlanıp yapıştırılmak. *c.* Kenet olmuş gibi sıkıca bağlanmak.

Kenetletmek *f.* Kenet ile sıkıca bağlatmak.

Kenetli *s.* Kenetle bağlanmış. *c.* Pek sıkı kapalı.

Kenevir *i.* Sapından kendir denilen bir lif yapılan nebat. Bu nebatın tohumu, kuşyemi.

Kenise *i.* Kilise.

Kenker *i.* Yaban enginarı, eşekdikeni denilen nebat.

Kent *i.* Şehir, kasaba.

Kental *i.* (Mat.) Yüz kilogram ağırlığında ölçü. Eskiden elli kilogram sayılırdı.

Kepaze *s.* Âdi, itibarsız. Haysiyetsiz, rezil.

Kepazelik *i.* Kepaze oluş.

Kepbastı *i.* İki kat dalyan ağı, çekme.

Kepçe *i.* Sapı uzun büyük kaşık. Balıkçıların bir nevi ağları. Kefçe.

Kepek *i.* Hayvanlara yem olarak verilen dövülmüş hububatın ince kabukları. Derinin kabuklanıp düşmesinden başta hâsıl olan ufak deri parçaları.

Kepenek *i.* Tüylü buğday böceği. Kebe.

Kepenk *i.* Dükkân kapağı.

Kepez *i.* Deniz kıyısında kaya.

Kerahat, Kerahet *i.* İğrenme, tiksinme, ikrah. Dince harama yakın günah.

Keramet *i.* Evliyaların yaptıkları mucize kabilinden iş. İhsan.

Kerata *i.* İskarpinlerin giyilmesini kolaylaştıran çekecek. *c.* Pezevenk.

Keratalık *i.* Pezevenklik.

Kere *i.* Defa.

Kerem *i.* Cömertlik, âlicenaplık. Lûtuf.

Keremkâr *s.* Kerem sahibi, cömert.

Kerempe *i.* Karadan denize uzanan taşlık burun.

Keres *i.* Büyük kavata.

Kereste *i.* Bina yapmakta kullanılan direk, tahta gibi kesilmiş ağaç. Her yapılan şeyin esas maddeleri.

Keresteci *s.* Kereste satan.

Kerevet *i.* Tahtadan yapılan ve üzerinde yatak veya minder konularak yatmağa ve oturmağa yarıyan yüksek sedir.

Kereviz *i.* Yemek ve turşusu yapılan bir sebze.

Kergin *s.* Azmış, azgın.

Kerh *i.* İğrenme, tiksinme. İstemiyerek, zorla bir iş yapma. Cebir.

Kerhane *i. Bak:* Kârhane.

Kerhaneci *i.* Kerhane işleten kimse. *c.* Pezevenk.

Kerhen *h.* İğrenerek. İstemiyerek, cebren.

Kerih *s.* İğrenç.

Kerihe *i.* İğrenç şey, murdarlık, musibet.

Kerim *s.* Kerem sahibi.

Kerimane *s.* Kerime yakışır surette.

Kerime *i.* Kız evlât.

Keriye *i.* Sağdıç.

Keriz *i.* Bulaşık lâğımı.

Kerkenes, Kerkenez *i.* Kanatlarının altında kırmızı ve mavi tüyleri bulunan ufak ve siyah bir yırtıcı kuş.

Kerki *i.* Büyük balta.

Kerkin *s.* Azmış, şehvetli.

Kerkinmek *f.* Sıkı sarılmak. Şiddetle basmak. Balta ile kökünden kesmek.

Kerm *i.* Bağ kütüğü, bağ çubuğu.

Kermes *i.* Panayır. Eğlence.

Kerpeten *i.* Çivi, diş v.s. sökmeğe mahsus kıskaç.

Kerpiç *i.* Kalıp kalıp kesilip kurutulmuş çamur.

Kerpiççi *i.* Kerpiç yapan kimse.

Kerrat *i.* Kereler, defalar. — *cetveli i.* Birden dokuza kadar olan adedlerin herbirinin birden dokuza kadar olan adedlerle ayrı ayrı hasılızarplarını ayrı gösterir cetvel. Çarpım tablosu.

Kersele *i.* Pezevenk.

Kerte *i.* Puslanın 32 kısmından 11 derece 15 dakikalık herbiri.

Kerte *i.* Çizgi, işaret, nişan, çentik. Oyuk, yol. Derece, mertebe.

Kertenkele *i.* Bir karış uzunluğunda ve dört kısa ayaklı sürünen hayvan, keler.

Kerteriz *i.* Bir mevkiin gemiden veya başka bir yerden pusla kertelerine göre kaldığı cihet. Bir yıldızın pusula vasıtasile alınan semt zaviyesi.

Kerti *i. Bak:* Kerte.

Kertik *i.* Çentik.

Kertilmek, Kertinmek *f.* Çentilmek.

Kertme *i.* Kertmek işi.

Kertmek *f.* Çentmek.

Kerttirmek *f.* Çenttirmek.

Kerubi, Kerrubi *i.* Büyük melek. Tanrıya yakın melek.

Kervan *i.* Yolcu kafilesi.

Kervanbaşı *i.* Kervancı.

Kervancı *i.* Kervanbaşı. Kervanı idare eden adam.

Kervankıran *i.* Zühre. Çobanyıldızı.

Kervansaray *i.* Han.

Kes *s.* Şaşkın.

Kesafet *i.* Tokluk, sıklık. Kalınlık, koyuluk. Yoğunluk.

Kesalet, Kesel *i.* Tembellik.

Kesan *i.* Kimseler.

Kesat, Kesatlık *i.* Sürümsüzlük, revaçsızlık. Kıtlık, işsizlik.

Kesbetmek *f.* Kazanmak.

Kese *i.* Madenî parayı koymağa mahsus küçük torba. Saat, çakı v.s. gibi şeylerin kumaştan kılıfı. Hamamda vücudün kirini çıkarmak için kullanılan küçük torba. Vaktile beş yüz kuruştan ibaret para. *c.* Servet.

Kese *s.* Kestirme, dolaştırma. *i.* (Bio.) Küveys.

Kesedar *i.* Vekilharç.

Kesek *i.* Bel, kazma, veya sapanın çıkardığı büyük toprak parçası. Başka yere nakledilmek için bir çayırdan çıkarılan çimenli toprak parçası, tezek.

Keselemek *f.* Hamamda kese sürerek vücudün kirini çıkarmak.

Keselenmek *f.* Kendini keselemek.

Keseliler *i.* (Zoo.) Keysiye.

Kesen *i.* (Mat.) Kat'ı. Sekant.

Kesenek *i.* Bir şeyin gelirini alma işi, iltizam.

§ Âidat, katlat.

Kesenekçi *s.* Mültezim.

Keser *i.* Ağaç yontmağa ve çivi çıkarmağa yarar alet.

Kesi *i.* Bezden biçilmiş elbise, çamaşır. Bir atım barut miktarı.

Kesici *s.* Kesen.

Kesici dişler *i.* (Bio.) Esmanı katıa.

Kesif *s.* Sık, tok. Kalın. Şeffaf olmıyan. Koyu.

Kesik *s.* Kesilmiş.

Kesik *i.* Sıra, nöbet.

Kesik koni *i.* (Mat.) Mahruti nakıs.

Kesikli *s.* (Mat.) Süreksiz, münkati.

Kesiklik *i.* Kesilmiş şeyin hali. Yorgunluk, kırıklık.

Kesikli tayf *i.* (Fiz.) Münkatı tayf.

Kesilme *i.* Kesilmek işi.

Kesilmek *f.* Bıçakla bölünmek, biçilmek: *Ağacı kestim. Durmak, dinlenmek: Yağmur kesildi.* Neticelendirmek: *Mes'eleyi kesti attı.* Kırıklık duymak: *Yürümekten bacaklarım kesildi.* Bozulmak, ekşimek: *Süt kesilmiş.* Benzemek, dönmek: *Başıma cellât kesildi.* Boğazlamak. Ayrılmak.

Kesim *i.* Kesme, kesiş. Aralık verme. Biçim. İltizam bedeli. Mukataa. Bölük, kısım.

Kesimci *i.* İltizamcı.

Kesiminde *h.* Mevzii.

Kesimli *s.* Mukannen.

Kesin *s.* Kat'î.

Kesin hesap *i.* Hesabı kat'î.

Kesin hüküm *i.* Kaziyei muhkeme.

Kesinleşmek *f.* Kat'îleşmek. Kesbi katiyet etmek.

Kesinleştirmek *f.* Katileştirmek.

Kesinlik *i.* Katiyet.

Kesinmek *f.* Kendine elbise yaptırmak. Eğlenmek, alay etmek.

Kesinti *i.* Kesilen şeyden çıkan parçalar, kırpıntı. Taklit, maskaralık.

Kesinti yapmak *i.* Kıstelyevm yapmak.

Kesir *i.* Kırma, parçalama, paralama. Bir adedin cüz'ü olan miktar.

Kesîr *s.* Bol, çok.

Kesiş *i.* Kesme.

Kesişen *s.* (Mat.) Mütekatı.

Kesişme *i.* Kesişmek işi.

Kesişmek *f.* İki kişi aralarındaki hesabı kesmek, uzlaşmak, kararlaştırmak. Oyunda taş alıp vermek.

Kesit *i.* (Mat.) Makta.

Kesitaşı *i.* Üzerinde çamaşır yıkanan yassı taş.

Kesken *i.* Elbise ve kumaşları kesen ufak bir cins fare.

Keski *i.* Ufak balta. Saç ve demir kesmeğe mahsus makas.

Keskin *s.* Bilenmiş, iyi keser. Sivri, ince, delici. Sert, kuvvetli, şedit. Dokunaklı. Pürüzsüz. Çalışkan. *i.* Bir aletin keser tarafı.

Keskinlenmek, Keskinleşmek *f.* Keskin olmak.

Keskinlik *i.* Keskin oluş.

Kesme *i.* Kesmek işi. Lokum. *s.* Götürü, kat'î. Kesilmiş gibi veya kesilebilir. Kesmece.

Kesme *i.* Büyük makas.

Kesmece *h.* Kesip beğendikten sonra almak şartile.

Kesmek *f.* Keskin bir aletle ikiye bölmek. Biçmek. Durdurmak, dindirmek, geçirmek, vermek. Ayırmak. Kararlaştırmak. Boğazlamak, keser bir aletle öldürmek. Yontmak, paralamak. Tenzil etmek. Tutmak, malolmak. Taklit etmek, eğlenmek. *Çivi — f.* Donmak, üşümek. *Önünü — f.* Karşılamak.

Kesmelik *i.* Taş ocağı.

Kesmez *s.* Keskin olmıyan, kör.

Kesmik *i.* Başak samanı, kırık ve ince saman.

Kesp *i.* Kazanç. Kâr. Edinme.

Kespetmek, Kesbetmek *f.* Edinmek, kazanmak.

Kesre *i.* Esre, eski yazıda (i) sesi veren işaret.

Kesret *i.* Bolluk, çokluk.

Kesretli *s.* Çok, ziyade.

Kesrî *s.* Hesapta kesre, artan bakıyeye ait.

Kesriadi *i.* Bayağı kesir. Herhangi tam bir şeyin, bir vahidin müsavi parçalarından bir veya birkaçına verilen isim. Âdi kesir.

Kesriaşarî *i.* Ondalık kesir. Tam bir vahidin onar onar ayrılmış müsavi parçalarına verilen isim, aşarî kesir.

Kestane *i.* Dikenli ve yeşil kabuğu içinde kahverengi bir kabuğu daha bulunan bir meyva. — *rengi i.* Açık siyah renk. — *şekeri i.* Kabuksuz kestaneyi bal içinde koyarak yapılan şekerleme.

Kestaneci *i.* Kestane kebabı satan adam.

Kestanedorusu *i.* Atın açık alyah tüylüsü.

Kestanefişeği *i.* Çok patırdılı bir fişek.

Kestanelik *i.* Kestane ağaçlığı.

Kestaneturpu *i.* Bir cins küçük turp.

Kestel *i.* Küçük hisar.

Kestere *i.* Kutre. Bez dokurken, pamuğunu çırçırladıkları beyaz sakız.

Kestirilmek *f.* Kesilmesini mucip olmak. Kat'i karar verilmek.

Kestirme *i.* Kestirmek işi. *s.* Kat'i, itiraz kabul etmiyen. Tahmini. Kısa, dolaşmaz.

Kestirmek *f.* Kesmeyi mucip olmak. Kısaltmak, ihtisar ettirmek. Bıraktırmak, vazgeçirmek. Hükmetmek, karar vermek. Tahmin etmek. Şurubun içine ekşi katmak. Boğazlatmak. Dindirmek. Uyku — *f.* Olduğu yerde uykuya dalmak.

Kestör *i.* İdare âmiri.

Keş *s.* Ahmak.

Keş *i.* Yağsız peynir.

Keş *e.* Sonuna ilâve olunduğu kelimeye çeken, işleten, uzatan, kaldıran mânalarını verir: *Cefakeş*, cefa çeken, *kemankeş*, keman çeken, *arzukeş*, arzu duyan.

Keşakeş *i.* Çekişme, münakaşa. Tereddüt.

Keşan *i.* Zincirden yular. *s.* Çeken, çekerek, çeke çeke.

Keşboğaz *i.* Ubur.

Keşf *i.* Açın.

Keşfetmek *f.* Açınlamak. Meydana çıkarmak.

Keşfi *s.* Keşfe ait. Açınsal.

Keşfiyat *i.* Keşifler. Açınlar.

Keşide *s.* Çekilmiş. Geçirilmiş. Yazılmış. *i.* Piyangonun çekilişi. Harfler arasında bulunan çızgi, tire. — *etmek f.* (Telgraf) çekmek. (Ziyafet) vermek.

Keşif, keşf *i.* Açın. Meydana çıkarma. Bir sırrı öğrenme. Yeni yapılacak veya tamir edilecek bina, yol gibi şeylere kaç para gideceğini evvelden hesaplama. Düşman ordusunun vaziyet ve kuvvetini tetkik etme. — *kolu i.* Düşman kuvvetlerini anlamak için ileri gönderilen askeri müfreze.

Keşiş *i.* Papaz.

Keşişhane *i.* Manastır.

Keşişleme *i.* Kıble ile gündoğrusu arasında esen rüzgâr.

Keşişlik *i.* Keşiş sıfatı.

Keşke, Keşki *e.* Arzu ve pişmanlığı anlatır: *keşki zengin olsaydım.*

Keşkek *i.* Haşlandıktan sonra kurutulmuş buğday ve bunun kurutulmuş etle yapılan yemeği.

Keşkül *i.* Dilencilerin ellerinde gezdirerek para topladıkları kap.

Keşkülüfukara *i.* Sütlü ve fıstıklı bir tatlı.

Keşmekeş *i.* Kararsızlık. Karışıklık.

Keşşaf *i.* Keşfeden kimse. İzci.

Keşti *i.* Gemi.

Ket *i.* Sekte.

Ketal *i.* Kolalı ve nişastalı parlak bez.

Kete *i.* Bir nevi çörek.

Ketebe *i.* Kâtipler.

Keten *i.* Lifleri dayanıklı kumaşlar yapmağa yarıyan bir nebat.

Ketencik *i.* Deniz yosununun ince bir cinsi.

Ketengiller *i.* (Bot.) Kataniye.

Ketenhelvası *i.* Kışın yapılan tel helva.

Ketentohumu *i.* Tıpta kullanılan ketenin tohumu.

Ketibe *i.* Alay, asker.

Ketif *i.* Kürekkemiği.

Ketim *i.* Gizleme.

Ketmetmek *f.* Gizlemek, saklamak, sır tutmak.

Ketum *s.* Sır vermez, ağzı pek.

Ketumluk *i.* Ketum oluş.

Ketvurmak *f.* Sekte vermek.

Kevgir *i.* Büyük ve delikli kepçe.

Kevser *i.* Cennetten bir havuz ve ırmağın ismi. *s.* Cömert, bol.

Key *i.* Dağlama.

Keyfemayeşa *h.* Uluorta gelişigüzel: *bu iş keyfemayeşa olmaz.*

Keyfetmek *f.* Eğlenmek. keyif yapmak.

Keyfi *s.* Hiçbir nizam ve kanuna uymıyan. Keyfe, hevese göre.

Keyfiyet *i.* Nitelik. Nasıllık. Hal, vasıf, bulunuş. Madde, iş, husus.

Keyif *i.* Mizaç, sıhhat. Hoşlanma. Sevinç. Heves, arzu. *s.* Az sarhoş. — *çatmak f.* Zevketmek.

Keyiflenmek *f.* Sevinmek. neşelenmek.

Keyifli *s.* Keyfi olan.

Keyifsiz *s.* Az hasta. Neşesiz.

Keyifsizlenmek *f.* Hastalanmak.

Keyifsizlik *i.* Hafif hastalık.

Keylûs *i.* Midede hazmolunan yemekten çıkan beyaz bir suyun ince damarlar vasıtasile vücude yayılması. Hazım sonu. Kilüs.

Keymus *i.* Yenilen yemeklerin mide usaresile karışmasından hâsıl olan su. Kimüs.

Keza, Kezalik *h.* Böyle, şöyle, şöylece, gene, hakeza. Defa.

Kezzap *i.* Hamızı azot denilen, sanatlarda kullanılır sert mayi.

Kıbal *i.* Şekil, kıyafet.

Kıbale *i.* Ebelik.

Kible *i.* Namazda yönelinen Kâbe cihetı. Güney rüzgârı.

Kıblegâh *i.* Kible yeri ve etrafı.

Kıblename, Kıblenüma *i.* Kible tarafını göstermeğe mahsus pusula.

Kıcı *i.* Yenirken dil yakan şey.

Kıç *i.* Arka taraf, geri. Göt. Makat.

Kıçatmak *f.* Çifte vurmak.

Kıçın *h.* Gerisingeri, arkaya doğru mânasına tekrarlanarak kullanılır: *kıçın kıçın nereye gidiyorsun?*

Kıdem *i.* Öncelik. Eskilik. Zamanca eski bulunma.

Kıdemce, Kıdemen *h.* Kıdem itibarile.

Kıdemli *s.* Sınıf ve memuriyetinde eskimiş, kıdemi olan.

Kıdemsiz *s.* Eskimemiş. Bir işte yeni olan.

Kığ *i.* Koyun tersi, kuru gübre. c. Kuru meyvanın bayağısı.

Kığı *i.* Kurumuş âdi şey.

Kığınış *i.* İpekli kumaşların hışırtısı.

Kığırdanmak *f.* Ürünmek, ulumak.

Kığırmak *f.* Çağırmak.

Kığıştamak *f.* Kığıştı yapmak.

Kığıştı *i.* Kığınış. Birbirine dokunan silâhların çıkardıkları ses.

Kığıştırmak *f. Bak:* Kığıştamak.

Kığız *i.* Piz paçavra.

Kığlamak *f.* (Koyun) terslemek.

Kıh *h.* İğrenmeyi anlatır.

Kıhfî *s.* Kıhfa ait. Kafa tasına dair.

Kıhıf *i.* Kafatası, beyni örten kemik.

Kık *i. Bak:* Kığı.

Kıkırdak *i.* Yumuşak kemik. Kulağın dış kısmı. Kuyrukyağının erimiyen kısmı. Gudruf.

Kıkırdakdoku *i.* (Bio.) Nesci gudrufi.

Kıkırdamak *f.* Ölmek.

Kıl *i.* İnsanın ve bâzı hayvanların vücudunda biten kalın ve sert tüy. Keçi tüyü. sof.

Kılağı *i.* Kesici aletlerin keskinliği.

Kılağılamak *f.* Bilemek. c. Düzeltmek. Sivriltmek.

Kılaptan *i.* Sırma veya tel ile karışık ipek veya pamuk iplik. Bakırdan sırma taklidi.

Kılav *i.* Koyunların ağızlarından köpük gelerek ölmelerini mucip olan tehlikeli bir hastalık.

Kılavuz *i.* Yol gösteren kimse, rehber. Marangozların delik açmak için kullandıkları alet. Cerrahların kullandığı bir alet.

Kılavuzlamak *f.* Birinin evlenmesine tavassut etmek. Anlaşmağa vasıta olmak.

Kılavuzluk *i.* Kılavuz olus.

Kılbarak *i.* Uzun tüylü bir cins at.

Kılburun *i.* Deniz içine uzanmış ince burun.

Kılcal *s.* (Fiz.) Şa'rî.

Kılcalboru *i.* (Bot.) Enbubei şa'riye.

Kılcallık *i.* (Fiz.) Şa'riyet.

Kılçık *i.* Balıkların eti içinde bulunan küçük ve ince kemikler. Ekin başaklarının ucundan yukarıya uzanan sert ve dik dikenler.

Kıldırmak *f.* Ettirmek, yaptırmak.

Kılıbık *i.* Karısının emrinden dışarı çıkmıyan erkek.

Kılıç *i.* Uzun ve bir tarafı keskin harp silâhı, seyf. — *çalmak f.* Kılıçla vurmak.

Kılıçbalığı *i.* Burnu meç gibi sivri, uzun ve keskin bir cins balık.

Kılıçlama *h.* Dikine, keskin ve dar tarafı yukarı gelecek surette. *s.* Aykırı, bir yandan bir yana.

Kılıçlı *s.* Kılıç takınmış.

Kılıçotu *i.* Tıpta kullanılan bir nebat.

Kılıf, Gılâf *i.* Bir şeyi içine alıp sarmağa mahsus kap, muhafaza, yüz.

Kılık *i.* Kıyafet, biçim.

Kılıklı *s.* Kılığı yerinde.

Kılıksız *s.* Kıyafetsiz, biçimsiz.

Kılınmak *f.* Edilmek, olunmak.

Kılkıran *i.* Saçkıran illeti.

Kılkuyruk *i.* Bir cins ördek. c. Züğürt, kılıksız.

Kıllanmak *f.* Kılları gelmek, vücudunda kıl peyda olmak. Bıyığı sakalı gelmek. kartlaşmak.

Kıllet *i.* Azlık.

Kıllı *s.* Kılları olan.

Kılma *i.* Kılmak işi.

Kılmak *f.* Yapmak, etmek, eylemek.

Kılsız *s.* Tüysüz, henüz kılları çıkmamış.

Kılükal *i.* Dedikodu.

Kılyakı *i.* Hayvan yarasını delip geçen kaytan şeklindeki dar ve uzun yakı.

Kımıldama, Kımıldanma *i.* Kımıldamak işi.

Kımıldamak, Kımıldanmak *f.* Teprenmek, kıpırdanmak.

Kımıldatmak *f.* Tepretmek, kıpırdatmak.

Kımız *i.* Kısrak sütünün tahammürü ile yapılan içki.

Kımlanmak *f.* Ayağa kalkmak üzere davranmak. Kuş uçmak üzere hareket etmek.

Kın *i.* Kesici aletlerin kılıfı.

Kına *i.* Saç ve sakalı ve parmak uçlarını kırmızıya boyamak için kullanılan bir nebatın kurutulmuş tozu.

Kınacı *i.* Ekinlerin başak salıvermemesi hastalığı.

Kınacık *i.* (Bot.) Nebat pası.

Kınaçiçeği *i.* Koyu sarı bir çiçek.

Kınaçiçeğigiller *i.* (Bot.) Balsamiye.

Kınagecesi *i.* Düğünde zifaftan iki gece evvel tertip edilen eğlence gecesi.

Kınak *i.* Parmağın çıtlıyan mafsalı.

Kınakına *i.* Kinin ve kuvvet şurubu yapılan gayet acı bir ağacın kabuğu.

Kınamak *f.* Ayıplamak, kusur bulmak. Takbih etmek. Muaheze etmek.

Kınamsık *s.* Her şeyde noksan bulan, ayıplayan. Alaycı.

Kınamsımak *f.* Beğenmemek.

Kınanmak *f.* Ayıplanmak.

Kınap, Kınnap *i.* İnce sicim.

Kınca *i.* Aktarma, nakil.

Kındıraç *i.* Oluk ve yiv oymağa mahsus alet.

Kınkanadlılar *i.* (Zoo.) Mugammedülcenah.

Kınlamak *f.* Kın yapmak

Kınnak *f.* Kınamak.

Kınnap *i. Bak:* Kınap.

Kıp *h.* Bazı kelimelerin başına gelerek kelimenin mânasını kuvvetlendirir: *Kıpkızıl, kıpkırmızı.*

Kıpık *s.* Yarı kapalı.

Kıpıkgöz *s.* Yarı kapalı gibi duran (göz).

Kıpıkgözlü *s.* Gözü kıpık olan.

Kıpırdak *s.* Bir yerde durmıyan.

Kıpırdamak *f.* Kımıldamak.

Kıpırdatmak *f.* Kımıldatmak.

Kıpırdı, Kıpırtı *i.* Hafif ve sessiz hareket, hafif kımıldama.

Kıpır kıpır *e.* Kımıldamayı anlatır: *Kıpır kıpır yerinde duramaz.*

Kıpkırmızı *s.* Çok kırmızı

Kıpma *i.* Kıpmak işi.

Kıpmak *f.* Gözleri durmadan yumup açmak. Göz kapaklarını durmadan oynatmak.

Kıpt, Kıpti *i.* Eski Mısır halkı ve bu halka mensup olup Doğu Avrupa ve Batı Avrupada göçebe bir halde yaşıyan çingene.

Kıptice *i.* Kıpti lisanı. *s.* Kıpti âdetince.

Kır *s.* Külrengine yakın beyaz (renk).

Kır *i.* Şehir harici yer. Sahra. Boş yer. İşlenmemiş arazi.

Kıraat *i.* Okuma, mütalea. Mektepte okuma öğretilen ders ve kitap.

Kıraathane *i.* İçinde gazete v.s. okunabilen kahvehane, kıraat salonu.

Kıraç *s.* İşlenmemiş, ham (arazi). Mahsul vermez (toprak).

Kırağı *i.* Soğuk havada ekinlerin, çiçeklerin üzerinde görünen donmuş çiğ.

Kıral *i.* Hükümdar.

Kırali *s.* Kırala ait.

Kıraliça, Kıralîçe *i.* Kıral zevcesi. Kırallık tahtına oturan kadın.

Kıraliyet *i.* Kırallık.

Kırallık *i.* Bir kıralın hükmü altında bulunan memleket, kıraliyet. Kıral sıfat ve vazifesi.

Kıran *s.* Mahveden, bitiren. — *girmek* *f.* Bulaşık bir hastalıktan bitmek.

Kıranta *s.* Kır renkte. Bıyığı kır ve sakalsız.

Kırası *i.* İstavrite benzer küçük bir balık.

Kırat *i.* Dört keçiboynuzu çekirdeğinden ibaret ve altın gibi kıymetli şeylere mahsus ölçü. Bir halitanın ağırlığının yirmi dörtte biri veznindeki sâfi altın miktarı. *c.* Mahiyet, değer, kıymet.

Kırba *i.* Köseleden su kabı. Küçük çocukların karınlarının şişmesi.

Kırbacı *i.* Kırba ile su taşıyan kimse.

Kırbaç *i.* Değnek ucuna ip veya kayış bağlanarak yapılan dövme aleti, kamçı.

Kırbaçlamak *f.* Kırbaçla vurmak.

Kırbaçlanmak *f.* Kırbaçla vurulmak, kamçılanmak.

Kırcın *i.* Hayvanlara mahsus salgın bir hastalık.

Kırçan *i.* Sıtma nöbeti.

Kırçıl *i.* Beyaz benekli, kır renkte kısa ve biribirine girgin sert kıl.

Kırdırmak *f.* Başkası vasıtasile kırmak. Senet, poliça v.s. yi vadesi gelmeden almak için iskonto ettirmek. Ölümüne sebep olmak. Tenzil ettirmek.

Kırdonlu *s.* Tüyleri kır renkte (at).

Kırgın *s.* Kırılmış, şiddeti geçmiş. Düşük. Dargın, gücenmiş. Nevmit, meyus. *i.* Salgın bir nevi hayvan hastalığı.

Kırgınlık *i.* Kırgın oluş.

Kırgız *i.* Ortaasyada oturan bir Türk kavmi.

Kırı *i.* İskonto.

Kırıcı *i.* Sarraf. İskonto işlerile uğraşan kimse.

Kırık *s.* Kırılmış, parçalanmış. Suyu karışık. *i.* Bir şeyin kırılan yeri.

Kırıkçı *i.* Vücudün kırılan uzvunu bağlıyarak iyi eden çıkıkçı.

Kırıkçılık *i.* Kırıkçı sanatı.

Kırıkdöküklük *s.* Perişan. *c.* Âdi ve eski.

Kırıklık *i.* Kırık oluş. Hafif rahatsızlık.

Kırılmak *f.* *Bak:* Kırmak.

Kırılma *i.* Kırılmak işi. (Fiz.) İnkisar.

Kırılmak *f.* Sert bir şeyle vurularak parçalara ayrılmak. Ölmek, mahvolmak. Darılmak, gücenmek. Şiddeti geçmek. Katlanmak, bükülmek. Katılmak. Kırıtmak.

Kırım *i.* Kıtal, katliam. Çokça hayvan kesilmesi. Hıristiyanların pehriz bozmaları. Esvap kırması.

Kırım *i.* Vaktile Kıpçak Türklerinin hükümet sürdükleri ve şimdi Rus Sovyet Birliğine dahil Karadenizin kuzey sahillerinde büyük yarımada.

Kırımlı *s.* Kırım ahalisinden olan.

Kırınım *i.* (Fiz.) Tekâsür. Difraksiyon.

Kırıntı *i.* Ufak parça. Hurde.

Kırışık *s.* Buruşuk, kırmalı.

Kırışmak *f.* 1. Biribirini kırmak, vuruşmak. 2. Buruşuk ve kırışık olmak.

Kırıtkan *s.* Cilveli, işvebaz.

Kırıtmak *f.* Nazlanıp yosmalık yapmak.

Kırk *s.* Otuz dokuzdan bir fazla. *c.* Çok: *Kırk defa söyledim.*

Kırkambar *i.* Birçok şeyler alır yer veya kap. Birçok şeyler bilir adam. Geminin birçok muhtelif şeylerle yüklü olması.

Kırkambarbalığı *i.* Bir cins balık.

Kırkar *s.* Herbirine ve her defasında kırk.

Kırkayak *i.* İki yanında birçok ayakları bulunan bir kurt. Vücutte ve başlıca kasıkta türeyip ayaklarını ete geçiren bir cins kene.

Kırkbayır *i.* Geviş getiren hayvanların üçüncü midesi.

Kırkgeçit *i.* Birçok yerlerinde geçidi olan ırmak.

Kırkı *i.* Koyun ve keçi gibi hayvanların yapağısını kırkmağa mahsus makas, sındı.

Kırkıcı *s.* Koyun ve keçilerin yapağılarını kırkan.

Kırkıl *s.* Kır sakallı.

Kırkım *i.* Koyun v.s. hayvanların yapağısı kırpılan mevsim.

Kırkıncı *s.* Otuz dokuzuncudan bir fazla.

Kırkıntı *i.* Kırpıntı.

Kırkiklik *i.* Almanların Umumî Harpte icat ettikleri büyük çaplı top. *c.* Çok şişman.

Kırkikindi *i.* Anadolunun bazı yerlerinde kırk gün kadar devam eden yaz yağmuru.

Kırklamak *f.* Kırkı doldurmak. Pirinci taşından ayırmak için bir çok kere su ile yıkamak.

Kırklar *i.* Sayısı kırk olanlar. Eski inanışlarda kırk erenler.

Kırklı *s.* Kırk yaşında olan. Kırkı içinde, kırk gün zarfında doğan iki çocuk.

Kırklık *i.* Kırk adedinde oluş.

Kırkma *i.* Kırkmak işi. Ucu kesilip alnın üstüne bırakılan saç. Şap illeti.

Kırkmak *f.* Kırpmak, kenar ve uclarını kesmek. Saç, sakal veya yapağıyı kesmek.

Kırkmerdiven *i.* Dik yokuş.

Kırktabir *i.* Kırk defada bir defa, kırk cüzüde bir cüzü.

Kırlağan *i.* Yumurcak, tavun uru.

Kırlangıç *i.* Kışın sıcak memleketlere giden ve çamurdan yuvasını yapan küçük bir kuş. — *dönümü i.* Kırlangıçların sıcak memleketlere gittiği mevsim, Ekim iptidası. — *fırtınası i.* Mart sonlarında çıkan bir fırtına.

Kırlangıçbalığı *i.* Kanatları uzunca ve eti lezzetli bir balık.

Kırlangıçotu *i.* Zerdeçal, boya gibi kullanılan bir cins sarı kök.

Kırlı *i.* Çavuşkuşunun küçük bir nevi.

Kırma *i.* Kırmak işi. Kumaşı katlıyarak yapılan elbise süsü. Kitap formalarını katlama. Parçalanmış, ezilmiş arpa. *Ütü — si i.* Ütü ile elbiseye yapılan katlamalar.

Kırmacı *i.* Matbaalarda basılmış formaları kırıp katlıyan mücellit. Kepekçi, kırılmış arpa satan adam.

Kırmak *f.* Sert bir şeyi vurarak parçalamak, parçalara ayırmak. Doğramak, parçalamak. Batırmak, mahvetmek. İndirmek, tenzil etmek. Senet, poliçe, maaş gibi şeyleri peşin vermek için paranın bir miktarını tenzil etmek, iskonto etmek. Kırıcılık etmek. Darılmak, gücendirmek. Bükmek, katlamak. Çok para kazanmak. Şiddetini azaltmak. Teskin etmek, vazgeçirmek.

Kırmalamak *f.* Doğramak, ufaltmak. Kırma yapmak. Katlamak.

Kırmalı *s.* Kırması olan.

Kırmız *i.* Kırmızböceği denilen küçük bir kurttan çıkan ve kızıl renk veren bir boya. Dudak boyası.

Kırmızböceği *i.* Kırmız boyasını veren küçük bir kurt.

Kırmızı *s.* Kırmız renginde, al, kızıl.

Kırmızılık *i.* Kırmızı oluş.

Kırmızımsı *s.* Kırmızımtı.

rak.

Kırmızımtırak *s.* Kırmıziya çalar.

Kırmızmacunu *i.* Tıpta kullanılan bir macun.

Kırmızmadeni *i.* Kırmız böceğinden alınan boyanın taklidi olan bir madeni boya.

Kırnata *i.* Klârnet.

Kırpık *s.* Kırpılmış, kesilmiş.

Kırpılmak *f.* Uc ve kenarları kesilmek. Kırılmak.

Kırpıntı *i.* Kırpılan şeyden çıkan parçalar.

Kırpma *i.* Kırpmak işi. Sağırın dilaltı, kurbağacık.

Kırpmak *f.* Uc ve kenarlarını kesmek. Kırkmak. Kesip azaltmak.

Kırptırmak *f.* Kırpmasını mucip olmak.

Kırtas *i.* Kâğıt.

Kırtasî, Kırtasiye *i.* Yazı levazımı. *s.* Yazı levazımına ait. *c.* Resmî muamelede bir işin havalelerle ve birçok yazılarla uzaması.

Kırtasiyeci *i.* Kırtasiye esnafı. *c.* Havalelerle bir muameleyi uzatan memur.

Kırtasiyecilik *i.* Kırtasiye ticareti. *c.* Devlet muamelâtında yazıp çizmeğe fazla ehemmiyet vermek itiyadı.

Kırtipil *s.* Âdi. Kıtipiyos.

Kırtlama *i.* Çaya şeker atmıyarak bir yudum çaydan içip üzerine şekerden ısırma.

Kıs *e.* Bazı sıfatların başına geçerek mânayı kuvvetlendirir: *kıskıvrak.*

Kıs *h.* Gizli gizli gülmeyi taklit için tekrarlanarak kullanılır: *neden kıs kıs gülüyorsun?*

Kısa *s.* Boyu az. Uzun olmıyan. Muhtasar, tafsilâtı olmıyan.

Kısaca, Kısacık *s.* Az kısa. *h.* Kısa olarak.

Kısaç, Kıskaç *i.* Kısmağa mahsus alet. Istakoz gibi bazı hayvanların tutup sıkmağa ve kesmeğe mahsus uzuvları.

Kısaçlamak *f.* Kısaçla tutup sıkmak.

Kısakafalı *s.* (Bio.) Brakisefal. Müstarazulre's.

Kısalık *i.* Kısa oluş.

Kısalmak *f.* Kısa olmak.

Kısaltmak *f.* Kısa etmek.

Kısas *i.* Yapılan kabahati aynı suretle cezalandırma. Mukabelebilmisil.

Kısasen *h.* Kısas suretile.

Kısık *s.* Kısılmış, sıkışmış, boğuk (ses).

Kısıklı *i.* Kayadan azar azar akan su.

Kısıklık *i.* Kısık oluş.

Kısılma *i.* (Bio.) Takabbuz.

Kısılmak *f.* Sıkıda kalmak. Tutulmak, serbest işliyememek.

Kısım *i.* Tutam, bir avuç dolusu.

Kısım *i.* Parça, bölük, birçok pa çalı bir şeyin yalnız bir parçası.

Kısıntı *i.* Takyidat.

Kısır *s.* Doğurmaz, akim. Mümbit olmıyan.

Kısırganmak *f.* Esirgemek.

Kısırlık *i.* Kısır oluş.

Kısıt *i.* Hacir.

Kısıtlamak *f.* Kısıt altına almak. Hacretmek.

Kısıtlı *s.* Mahcur.

Kıskaç *i.* Açılıp kapanır merdiven. Kısaç.

Kıskanç *s.* Kıskanan.

Kıskançlık *i.* Kıskanç oluş.

Kıskandırmak *f.* Kıskançlığı mucip olmak.

Kıskanılmak *f.* Çekilememek. Esirgenilmek.

Kıskanmak *f.* Sevdiği bir şeyi başkasında görerek veya sevgilisinin başka birini kendisine tercih edeceği korkusu ile üzülmek. Çekememek. Esirgemek.

Kıskıvrak *s.* İyice dolanıp sarılmış. — *yakalamak f.* Kuvvetlice tutup yakalamak.

Kısma *i.* Kısmak işi.

Kısmak *f.* Sıkıştırmak. Azaltmak, küçültmek, darlaştırmak. Kıyamamak, esirgemek.

Kısmen *h.* Bir kısmı, bir parçası.

Kısmet *i.* Payetme, bölme. hisse. Kader, talih.

Kısmetli *s.* Talihli.

Kısrak *i.* Dişi beygir.

Kısrık *s.* Tutuk, beceriksiz.

Kıssa *i.* Hikâye. Öykü.

Kıstak *i.* (Coğ.) Berzah.

Kıstas *i.* Ölçek. Mizan.

Kıstelyevm *i.* Gündeliğin kesilmesi.

Kıstı *i.* Gerdanlık ve köstek gibi şeylerin biribirinevida veya ufak zincirlerle bağlı altın ve gümüş parçalarının herbiri.

Kıstırmak *f.* Sıkıştırmak. Elegeçirmek, tutmak.

Kış *i.* Aralık ayının yirmi birinden Martın yirmi birine kadar devam eden yılın en soğuk mevsimi.

Kış *h.* Tavuk gibi hayvanları ürkütmek için tekrarlanarak kullanılır.

Kışın *z.* Kış mevsiminde.

Kışır *i.* Kabuk.

Kışkırmak *f.* Ürkmek. Telâşa düşmek.

Kışkırtıcı *s.* Tahrikâmiz.

Kışkırtım *i.* Tahrik. Tahrikât. Teşvik.

Kışkırtmak *f.* Ürkütmek. Teşvik etmek.

Kışla *i.* Askerin oturmasına mahsus bina, kışlak.

Kışlak *i.* Kışla. Kışın oturulacak yer. Hayvanların kışın çekildiği havası mutedil yer.

Kışlamak *f.* Kış olmak. Kışı geçirmek.

Kışlatmak *f.* Kışı geçirtmek.

Kışlık *s.* Kışa mahsus.

Kışrıarz *i.* Yeryuvarlağının kabuğu sayılan ve ta-

bakalara ayrılmış olan dış kısmı.

Kışrî *s.* Kabuğa ait. Kabuklu. Kabuksal.

Kıt *s.* Az.

Kıt *i.* Yan, ind, nezd. Fikir ve zehap, itikat.

Kıt *n.* Tavuk v.s. yi çağırmak için tekrarlanarak kullanılır.

Kıta, Kıt'a *i.* Yeryuvarlağının, beş büyük karasından herbiri. Parça, kısım, bölük. Aded. Memleket, taraf, cihet. Dairenin kavsile veteri arasında kalan parça. Müfreze, askeri kuvvet. İki veya daha ziyade beyitten ibaret manzume.

Kıtâ *i.* Kesme. İki kutur arasındaki daire parçası.

Kıtaat *i.* Kıt'alar.

Kıtal *i.* Biribirini öldürme. Kırım.

Kıtık *i.* Minder gibi şeyler doldurmağa yarıyan keten ve kendir kabuğu.

Kıtipiyos *s.* Kırtıpil. Saçma şey.

Kıtır *i.* Uydurma söz, yalan. — *atmak f.* Ya'ın söylemek.

Kıtır *h.* Sert ve gevrek bir sesi taklit için tekrarlanarak kullanılır.

Kıtır *i.* Patlamış mısır tanesi.

Kıtırcı *s.* Yalancı.

Kıtırdamak *f.* Kıtır kıtır gevrek bir ses çıkarmak.

Kıtırdatmak *f.* Kıtır kıtır ettirmek.

Kıtlanmak *f.* Azalmak, kıt olmak.

Kıtlaşmak *f.* Kıtlanmak.

Kıtlık *i.* Azlık. Kuraklık v.s. sebeplerle yiyecek ve içecek bulunmaması ve bu yüzden ileri gelen açlık.

Kıvam *i.* Sulu bir şeyin koyuluk derecesi, karar. Duruş. — *a gelmek f.* Kıvamlı olmak.

Kıvamlanmak *f.* Kıvama gelmek.

Kıvamlı *s.* Olgun, kararlı.

Kıvamsız *s.* Kararını bulmamış, yersiz, mevsimsiz.

Kıvanca *i. Bak:* Kavança.

Kıvanç *i.* İftihar. Mefharet.

Kıvanmak *f.* Öğünmek, kendine güvenmek.

Kıvılcım *i.* Ateşten sıçrıyan küçük parça, şerare.

Kıvır *h.* Büklüm büklüm, kıvrım kıvrım manasına tekrarlanarak söylenir.

Kıvırcık *s.* Düz durmayıp kıvrılan, buruşup toplanan. *i.* Eti lezzetli ve tüyü kıvrık, kuyruğu ince bir cins koyun.

Kıvırma *i.* Kıvırmak işi. Kumaş kenarının bükülerek dikilmesi.

Kıvırmak *f.* Bükmek, kıvırcık haline koymak. Katlamak. *c.* Becermek. Oynamak, kıvrılmak.

Kıvırtmak *f.* Kıvrılmasını mucip olmak.

Kıvrak *s.* Kıvrılmış. Derlitoplu, becerikli. Canlı, ateşli. Oynak.

Kıvramak *f.* Bükülüp buruşmak, kıvırcık olmak.

Kıvranmak *f. Bak:* Kıvrınmak.

Kıvrılma *i.* (Jeo.) İltiva.

Kıvrılmak *f.* İğrilip bükülmek, çekilip toplanmak. Kangal olmak.

Kıvrım *i.* Bir şeyin iğrilip bükülen yeri, büklüm.

Kıvrım *h.* Çok kıvırcık olmayı ve sancıdan kıvranmayı anlatır ve tekrarlanarak söylenir.

Kıvrınmak *f.* Kıvrım olmak, bükülüp büzüşmek. Sancıdan iki yana sallanmak.

Kıvrıntı *i.* Kumaşın kenarını fitil gibi bükerek dikme, kıvrım.

Kıya *i.* Cinayet.

Kıyaç *i.* Cani. Cinayet yapan.

Kıyafet *i.* Kılık, biçim.

Kıyafetname *i.* Kıyafetlerden bahseden kitap. İnsanların şekillerinden ve renklerinden huylarını anlamak ilmini yazan eser.

Kıyafetsiz *s.* İyi giyinmemiş.

Kıyak *s.* Merhametsiz. Şiddetli. Fevkalâde, aşırı, pek. Güzel, nefis.

Kıyaklık *i.* Kıyak oluş.

Kıyal *s.* Cinai, cinayete dair.

Kıyam *i.* Kalkma, ayakta durma. Bir işe kalkışma, teşebbüs. Ayaklanma, karşı durma.

Kıyamamak *f.* Acımak, esirgemek.

Kıyamet *i.* Dünyanın sonu. *c.* Çok büyük musibet, âfet. Patırdı, gürültü. — *günü i.* Mahşer günü. — *koparmak f.* Gürültü yapmak.

Kıyas *i.* Bir şey hakkında diğer bir şeye göre hükmetme. Benzetme, temsil. Ayar, mikyas, ölçü. Asıl, kaide, usul. — *etmek f.* Mukayese yapmak.

Kıyasen *h.* Kıyas ederek.

Kıyasıya *h.* Acımadan, caniyane.

Kıyasi *s.* Kıyasa ait. Kaideye uygun.

Kıyaslama *i.* Mukayese.

Kıyaslık *i.* Mikyas.

Kıydırmak *f.* İnce ince doğratmak. Gadrettirmek. Öldürmek.

Kıyı *i.* Kenar, uc, köşe. Sahil. — *rüzgârı i.* Gece vakti karadan denize esen rüzgâr.

Kıyıcı *s.* Merhametsiz, gaddar. Kıyan, esirgemiyen. *i.* Tütün v.s. kıyan kimse. Sahilde balık avlıyan kimse.

Kıyıcılık *i.* Kıyıcı hali.

Kıyık *s.* Kıyılmış.

Kıyıklık *i.* Kıyık oluş.

Kıyılmak *f.* İnce ince doğranmak. Esirgenmek, gaddarlık edilmek. Öldürülmek.

Kıyım *i.* Kıymak işi. Bir defada kıyılan miktar. Uyuşukluk, kırıklık.

Kıyımlı *s.* Bir türlü doğranmış olan.

Kıyınç *i.* Zulüm.

Kıyınmak *f.* Kırıklık ve kesikliğe uğramak, ezinti hissetmek.

Kıyıntı *i.* Kıyılmış şey. Mide ezilmesi. Kırıklık, kesiklik.

Kıyısıra *h.* Kıyı boyunca, sahili takip ederek.

Kıyışmak *f.* Uyuşmak.

Kıylükal *i.* Dedikodu.

Kıyma *i.* Kıyılmış şey. Kıymak işi. Et tahtası. Üzerinde et kıyılan kalın tahta.

Kıymak *f.* İnce ince doğramak. Öldürmek, gadretmek. Acımamak. Kararlaştırmak. *Nikâh* — *f.* Nikâhı yapmak, aktetmek.

Kıymalı *s.* Kıyma ile yapılmış.

Kıymet *i.* Değer. İtibar.

Kıymetşinas *s.* Kıymet tanıyan.

Kıymık *i.* İncecik ve sivri yonga.

Kıymıklı *s.* Kıymığı olan.

Kıyrak *s.* Kenar, yakın.

Kıyye *i.* Okka.

Kız *i.* Kadının evlenmemişi.

Kızak *i.* Kar ve buz üzerinde kaymağa mahsus tekerleksiz araba. Çocukların kar üzerinde kaydıkları tahta. Üzerinde gemi yapılıp beraber denize indirdikleri tezgâh.

Kızaklık *i.* Döşeme tahtalarının altındaki kılıçlama kirişleri.

Kızalak *i.* Gelincik çiçeği.

Kızamık *i.* Vücutte kırmızımsı lekeler hâsıl eden bulaşık hastalık.

Kızan *i.* Delikanlı. Oğlan, erkek çocuk.

Kızarmak *f.* Kırmızı olmak. Ateş üzerinde kavrulmak. Utanmak.

Kızartı *i.* İhmirar. Kırmızılaşma.

Kızartma *i.* Kızartılmış yemek. Kızartmak işi.

Kızartmak *f.* Ateşte kırmızı oluncaya kadar kavurmak. *c.* Mahcup etmek.

Kızdırmak *f.* Ateşte ısıtmak. Öfkelendirmek. Azdırmak.

Kızgın, Kızgan *s.* Çok sıcak, çok kızmış, öfkeli. Azgın. Şehvetli.

Kızgınlık *i.* Kızgın oluş.

Kızgırmak *f.* (Yılan) ıslık çalmak. (Doğan) ulumak.

Kızık *i.* Birkaç gözden fışkıran madensiz sıcak su.

Kızıl *s.* Kırmızı, kızaracak kadar ısınmış, azgın.

Kızıl *i.* Kızamığa benziyen ve ondan daha tehlikeli olan bulaşık çocuk hastalığı.

Kızıl *i.* Kıldan ip.

Kızılağaç *i.* Bir cins büyük orman ağacı.

Kızılbaş *s.* Şii tarikatine mensup.

Kızılca *i.* Bir nevi düzgün. *s.* Kırmızıya çalar.

Kızılcık *i.* Reçel ve şerbeti yapılan kırmızı renkte mayhoş ve çekirdekli bir meyva.

Kızılcıkgiller *i.* (Bot.) Koranyaniye.

Kızılkantarongiller *i.* (Bot.) Çentiyaniye.

Kızıllık *i.* Kızıl oluş. Bir nevi düzgün.

Kızılsöğüt *i.* Söğüt ağacının bir cinsi.

Kızıl su yosunları *i.* (Bot.) Kırmızı alklar.

Kızılşap *s.* Açık eflâtuni (renk).

Kızışmak *f.* Şiddetlenmek, ateşlenmek. Alişveriş artmak.

Kızkardeş *i.* Bir kimsenin kadın veya kız olan küçük kardeşi.

Kızkilimi *i.* Aşiret kızlarının dokudukları bir kilim.

Kızkuşu *i.* Ağaçkakanın yeşili.

Kızlarağası *i.* Haremağalarının bir sınıfı.

Kızlık *i.* Kız olma hali. Bekâret, bakirelik.

Kızmemesi *i.* Bir nevi şeftali ve ağaçkavunu.

Ki *e.* Alttaki cümleyi üsttekine bağlamak için kullanılır: *ümit ederim ki gelirsiniz.* Çünki, zira. Tefsir ifade etmek için kullanılır. İstifham edatından sonra gelerek tereddüt ifade eder: *biliyor mu ki?* gibi. Kim.

Ki *e.* Kelimelerle birleşerek sıfat yapmağa yarar: *evdeki çocuk.* Zamir olup mülkiyeti anlatır: *benimki.*

Kibar *s.* Zarif, terbiyeli. asil, özden.

Kibarane, Kibârca *h.* Kibara yakışır surette.

Kibarca *h.* Kibara lâyık.

Kibarlaşmak *f.* Kibar olmak. Kibirlenmek.

Kibarlık *i.* Kibar oluş.

Kibir *i.* Büyüklük. Kurum. Böbür.

Kibirli *s.* Kurumlu.

Kibrit *i.* Kükürt. Ucu fosforlu ve ateş alır tutuşturucu çöp.

Kibritçi *s.* Kibrit satan. *c.* Cimri.

Kibritî *s.* Kükürde ait.

Kibriya *i.* Büyüklük. Tanrı.

Kifayet *i.* Yeterlik. Yetişme. İktidar. Yetki.

Kik *i.* Uzun ve dar sandal.

Kil *i.* Yeşilimsi bir cins toprak.

Kile *i.* Kırk litre tutarında hububat ölçüsü.

Kiler *i.* Evlerde erzak ve zahire ambarı.

Kilerci *i.* Kileri idare eden hizmetçi.

Kilercibaşı *i.* Saraylarda ki-

lercilerin başı.

Kilermeni *i.* Kil nev'inden yağlı kırmızı bir toprak.

Kilidotu *i.* Dal ve yaprakları çekildikçe çıkar bir ot.

Kilim *i.* Halının havsız çeşidi. Dokuma keçe.

Kilindir *i.* Eski bir şarap ölçüsü.

Kilindro *i.* Tabı makinalarında mürekkep üstüvane ve merdanesi.

Kilis *i.* Bir çeşit tatlı su balığı.

Kilisbalığı *i.* Yayınbalığı.

Kilise *i.* Hıristiyan mabedi.

Kilit *i.* Kapı, sandık ve dolap gibi şeylerin ancak anahtarla açılabilmesi için konulan sürgülü alet. Anahtar, açar. İki parçayı biribirine bağlıyan cıvatalı demir.

Kilitçik *i.* Kayık küreğinin geçirildiği delikli tahta. Küçük kilit.

Kilitlemek, Kitlemek *f.* Kilit ve anahtarla kapamak. Biribirine geçirilmek.

Kilitlenmek, Kitlenmek *f.* Kilit ve anahtarla kapanmak. Biribirine geçirilmek.

Kilitletmek, Kitletmek *f.* Kilit ve anahtarla kapattırmak.

Kilitli, Kitli *s.* Kilit ve anahtarla kapanmış, kapalı. Biribirine geçmiş, veya sıkışmış.

Kiliz *i.* Saz, kamış.

Kilizbalığı *i.* Sazan balığının bir cinsi.

Kilizman, Kilizmen *i.* Sazlık.

Kilo *i. Bak:* Kilogram.

Kiloamper *i.* Bin amper.

Kilogram *i.* Bin gram veya üç yüz on iki dirhemlik ağırlık.

Kilogrammetre *i.* Enerji vahidi.

Kiloluk *s.* Bir kilo ağırlığında olan.

Kilometre *i.* Bin metre.

Kilovat *i.* Bin vat.

Kils *i.* Kireç taşı.

Kilsî *s.* Kils cinsinden.

Kilte *i.* Demet, deste.

Kilüs *i. Bak:* Keylûs.

Kilye *i.* Böbrek.

Kilyevî *s.* Kilyeye ait.

Kim *zm.* Şahısları sormak için kullanılır: *kim söyledi?* Herkim: *kim görse.* İnkârî istifham gibi kullanılır: *Kim bilir? e.* Sonraki cümleyi evvelkine bağlar.

Kimesne *i. Bak:* Kimse.

Kimi *e.* Bazı, bazısı: *kimi gelir, kimi gelmez.*

Kimlik *i.* Hüviyet. *Kimlik cüzdanı i.* Hüviyet cüzdanı.

Kimono *i.* Japon burnusu.

Kimse *i.* Herkim olursa. Biri. *zm.* Hiçbir, hiçbiri: *kimse bilmez.*

Kimsesiz *s.* Kimsesi olmıyan, öksüz.

Kimsesizlik *i.* Kimsesiz oluş.

Kimüs *i. Bak:* Keymus.

Kimya *i.* Basit cisimlerle bu cisimlerin biribiri üzerine olan tesirlerini tetkik eden ilim. *c.* Kıymetli ve nadir şey.

Kimyaca *h.* (Kim.) Bilkimya.

Kimyacı *i.* Kimyager.

Kimyager *i.* Kimyacı. Kimya mütehassısı.

Kimyagerlik *i.* Kimyacılık. Kimyager sanatı.

Kimyasal *s.* (Kim.) Kimyevî.

Kimyevî *s.* Kimyasal. Kimyaya ait.

Kimyon *i.* Baharattan kokulu bir tohum.

Kimyonî *s.* Açık zeytunî (renk).

Kin *i.* Hınç, öc. Garaz. — *beslemek, — gütmek, — tasımak f.* İntikam hissi taşımak.

Kinaye *i.* Çelmece. Doğrudandoğruya söylenmeyip ima ile anlatılan söz.

Kinayeli *s.* Kinayesi olan.

Kindar *s.* Kin taşıyan.

Kinin *i.* Başağrısına ve sıtmaya iyi gelen beyaz ve acı bir toz.

Kinli *s.* Kindar.

Kip *i.* Sıyga. Örnek. *s.* Uygun, tam.

Kir *i.* Toz ve vücut ifrazatı v.s. den hâsıl olan pislik.

Kira *i.* Bir şeyin muvakkaten kullanılmak üzere sahibi tarafından bir başkasına verilmek ve buna mukabil alınan para.

Kiracı *s.* Kiralık bir şeyi tutan.

Kiracılık *i.* Kiracının durumu.

Kiralamak *f.* Kiraya vermek. Kira ile işletmek.

Kiralanmak *f.* Kiraya verilmek. Kira ile tutulmak.

Kiralı *s.* Kiraya verilmiş, kira ile tutulmuş.

Kiralık *s.* Kiraya verilecek olan.

Kiralıyan *i.* Müstecir, kira ile tutan kimse.

Kiram *i.* Kerimler.

Kiraz, Kirez *i.* Yaz başında çıkar ufak taneli ve uzun çöplü bir meyva.

Kirde *i.* İnce bir pide.

Kireç *i.* Yapıda duvarları badana etmekte kullanılan beyaz madde. — *kesilmek f.* Bembeyaz olmak. *Sönmüş — i.* Üzerine su döküllmüş kireç.

Kireçilleti *i.* İpekböceklerinin yakalandıkları bir hastalık.

Kireçkaymağı *i.* Sönmüş kireçe fazla su katılarak yapıda kullanılan sulu kireç.

Kireçleşileme *i.* (Kim.) Teklis.

Kireçleşme *i.* (Bot.) Tekellüs.

Kireçli *s.* Kireçle sıvan-

mış, içinde kireç bulunan.

Kireçocağı *i.* Kireç yaktıkları ocak.

Kireçsuyu *i.* Tıpta kullanılır bir su.

Kireçtaşı *i.* Kireç yapılan beyaz taş.

Kiremit *i.* Kalıplara döküldükten sonra fırında pişirilip kızartılan damları örtmeğe mahsus toprak parçası.

Kiremitane *i.* Kiremit yapılan yer.

Kiriş *i.* Çalgılarda tel olarak kullanılan kurutulmuş ve inceltilmiş barsak. Duvar sırasına ve döşemeye konulan ince direk. Ok yayını geren bağ.

Kirişane, Kirişhane *i.* Kiriş yapılan yer.

Kirişleme *i.* Kılıçlama konulmuş kereste.

Kirişlemek *f.* Yayın kirişini çekmek, germek.

Kirizme, Kirizma *i.* Toprağın derince kazılıp temizlenmesi.

Kirlemek *f.* Kirli etmek.

Kirlenmek *f.* Kirli olmak. Kadınlar aybaşı olmak.

Kirletmek *f. Bak:* Kirlemek.

Kirlettirmek *f.* Kirli ettirmek.

Kirli *s.* Pis, kiri olan. — *çamaşır i.* Yıkanmak için çıkarılmış çamaşır. c. Meydana çıkan çirkin haller.

Kirlikan *i.* (Bio.) Demi veridi, veritten yani toplardamardan gelen kan.

Kirlilik *i.* Kirli oluş. Kadınların aybaşı hali.

Kirman *i.* Hisar.

Kirmen *i.* Ağaçtan yün eğirecek başlı iğ.

Kirpi *i.* Üstü dikenlerle örtülü bir hayvan.

Kirpik *i.* Gözkapağının yanındaki kıllar.

Kirpik *i.* Bir nevi taş.

Kirpikliler *i.* (Zoo.) Züleh dap.

Kirş *i.* Geviş getiren hayvanların midesi. Dişide tenasül aleti. Mide, karın.

Kiryal *i.* Türkistan timsahı.

Kisbî *s.* Edinsel. Sonradan edinilmiş, kazanılmış, doğuştan olmıyan.

Kispet, Kisvet *i.* Esvap, elbise, kılık, kisve. Meşinden kısa pehlivan donu.

Kisra *i.* İran hükümdarlarına verilen isim.

Kisve *i.* Kılık.

Kisvet *i.* Kispet.

Kişi *i.* Adam. Zat, şahıs.

Kişi dokunulmazlığı *i.* Şahsî masuniyet.

Kişi özlüğü *i.* Şahsiyet.

Kisirti *i.* Kışneme.

Kişisel *s.* İnsanî. Şahsî.

Kişizade *s.* Asil, kibar.

Kişizadelik *i.* Asillik.

Kismiş *i.* Küçük taneli ve çekirdeksiz üzüm.

Kişneme *i.* At ve kısrağın bağırması.

Kişnemek *f.* (At ve kısrak) bağırmak.

Kişneyiş *i. Bak:* Kişneme.

Kişniş *i.* Güzel kokulu bir tane, karakimyon.

Kişver *i.* İklim, memleket.

Kitabe *i.* Yazıt, kazıt. Mezar taşında veya çeşme ve âbide gibi şeylerin üzerindeki yazı, levha.

Kitabeli *s.* Kitabesi olan.

Kitabet *i.* Yazı yazmak sanatı, tahrir, inşa. Kâtiplik.

Kitabevi *i.* Kitap satılan yer.

Kitabî *s.* Kitaba ait. *i.* Birinin kitaplarını idareye memur adam. Nakışlı bir nevi hint ve şam kumaşı.

Kitabiyat *i.* Neşriyat ve telifata ait malûmat.

Kitabiye *i.* Ağacın kâğıt yapmağa yarıyan iç kabuğu.

Kitap *i.* Telif veya tercüme edilerek yazılmış veya basılmış eser.

Kitapçı *i.* Kitap satan kimse.

Kitaphane, Kütüphane *i.* Umumun mütalâası için kitapların toplandığı salon. Kitap dolabı. Kitap basıp neşredenlerin mağazası. Kitaplık.

Kitaplık *i.* Kitap rafı. Kütüphane.

Kitapsaray *i.* Kütüphane.

Kitapsız *s.* Kitabı olmıyan. c. Mukaddes kitaplardan birine inanmıyan, dinsiz. Hesabını ve işini bilmiyen.

Kitara *i.* Altı telli ve parmak uçlarile çalınan bir çalgı.

Kitlemek *f.* Kilitlemek.

Kitlenmek *f.* Kilitlenmek.

Kitli *s.* Kilitli.

Kitre *i. Bak:* Kestere.

Kiyanus *i.* Lâcivert renkte kimyevi bir madde.

Kiyaset *i.* Uyanıklık, zekâ. Maharet.

Kizip *i.* Yalan.

Kizir *i.* Köv kâhyası.

Klârinet, Klârinetâ *i.* Bir büyük fülüt, kırnata.

Klâsik, Kılâsik *i.* 1. Örnek olacak eser. 2. Ders olacak madde. 3. Eskiden beri kullanılan usul.

Klâsisizme *i.* Eskiden beri örnek tanılmış eserlere uygun olmak mesleği.

Klâsör *i.* Kâğıt rafı, gözü veya kartonu. Musannif.

K'âviye *i.* Piyanonun taşları. tuş. Yazı makinasının herbiri bir harfe bağlı olan ve üzerine parmakla basılan düğmeleri.

Klefta *i.* Hırsızlık.

Kleftacı *i.* Hırsız.

Klinik *i.* Hekimlik öğrenen talebeye hastanın başucunda verilen ders. Muayenehane.

Klişe *i.* Basılmak üzere üstünde yazı veya resim bulunan madeni levha. Menfi fotoğraf resmi. Daima ve aynı şekilde tekrar edilen fikir veya cümle, basmakalıp.

Klişeci *i.* Klişe yapan, çinkograf.

Klişecilik *i.* Klişeci sanatı.

Klor *i.* Sarı ve yeşilimsi renkte bir basit cisim.

Klorofil *i.* Yapraklarda bulunan yeşil madde.

Kloroform *i.* Hastaya ameliyat yapılacağı sırada kullanılan hissi uyuşturucu mayi.

Kloş *i.* Alt tarafı geniş ve bol fistan.

Klüp, Kulüp *i.* Konuşmak, eğlenmek ve vakit geçirmek için umumî salon. Cemiyet.

Kobalt *i.* Kırmızımtırak, beyaz bir maden.

Kobay *i.* Diri olarak teşrih tecrübelerinde kullanılan küçük ve adatavşanına benzer bir havvan, hintdomuzu.

Koca *i.* Zevç, kadının erkeği. *s.* Büyük. İhtiyar, yaşlı. Eski, kadim, meşhur. Muktedir.

Kocabaşı *i.* Pancarın büyük ve iri cinsi.

Kocabaşı *i.* Köy muhtarı.

Kocakarı *i.* İhtiyar karı, acuze. — *soğuğu i.* Mart ayı içinde sekiz gün devam eden bir fırtına.

Kocalak *i.* Bir nevi büyük çaylak.

Kocalamak, Kocalaşmak *f.* Kocamak.

Kocalı *s.* Kocası olan.

Kocalık *i.* Koca oluş.

Kocalmak, Kocamak *f.* İhtiyarlamak. *c.* Çok yormak.

Kocama *i.* İhtiyarlama, şeyhuhet.

Kocamak *f.* İhtiyarlamak.

Kocaman *s.* İri, büyük.

Kocaoğlan *i.* Ayı.

Kocasız *s.* Kocası olmıyan, evlenmemiş yahut dul (kadın).

Kocatmak *f.* İhtiyarlatmak.

Kocayemişi *i.* Çileğe benzer bir meyva.

Kocunmak *f.* Alınmak, huylanmak. Kuşkulanmak.

Kocuşmak *f.* Biribirine sarılmak, kucaklaşmak.

Koç *i.* Damızlık erkek koyun. *c.* Yiğit, cesur. — *katımı i.* Koçların koyunlara salıverilmesi.

Koçaç *i.* Arabacı. Eski bir nevi araba.

Koçak *s.* Yiğit, metin.

Koçan *i.* Yapraklı bazı sebzelerin göbek kısmı. Mısırın taneleri çentildikten sonra kalan kazık kısmı. Zımbalı defterlerde defterin dibinde kalan kısım.

Koçbaşı *i.* Eskiden kalelere hücum ederken kullanılan bir alet.

Koçboynuzu *i.* Bir nevi nebat. Kuvvetli çengel. Halat bağlamak üzere güvertelerde mıhlanılan ağaç veya demir.

Koçkar *i.* Döğüş için hazırlanmış koç.

Koçkatımı *i.* Koçların koyunlara salıverilmesi ve bunun mevsimi ki sonbahardır.

Koçlanmak *f.* Koç gibi davranmak. Yiğitlenmek.

Kocmak *f.* Sarılmak, öpmek, bağra basmak.

Kocu *i.* Hububat ambarı Her tarafı pencereli bir araba.

Kocucu *i.* Arabacı.

Kodaman *s.* İri, hantal, battal. İlerigelen, eşraftan, nüfuzlu.

Kodein *i.* Öksürüğü kesmek için kullanılan ve afyondan çıkarılan bir madde.

Kodos *i.* Pezevenk, deyyus.

Kof *s.* Boş, kovuk. *c.* Cahil.

Kofana *i.* Lüferin büyüğü.

Koflık *i.* Kof oluş.

Koful *i.* (Bot.) Halâ.

Koğa *i. Bak:* Kova.

Koğalamak *f. Bak:* Kovalamak.

Koğan *i. Bak:* Kovan.

Koğdurmak *f. Bak:* Kovdurmak.

Koğmak *f. Bak:* Kovmak.

Koğucu *s. Bak:* Kovucu. Müzevir.

Koğulmak *f. Bak:* Kovulmak.

Koğuş, Kovuş *i.* Kışla ve yatılı okullarda yatakların bulunduğu geniş salon.

Kok *i.* Yağı çıktıktan sonra söndürülmüş maden kömürü.

Koka, Kuka *i.* Hindistan cevizi ağacının kökü ve bu kökten yapılan tespih v.s.

Koka *i.* Yaprakları çiğnenince ağızla midenin hissini iptal eden Amerikada yetişen bir ağaç.

Koka *i.* Bir nevi Yeniçeri başlığı.

Kokain *i.* Enfiye gibi burna çekilerek kullanılan ve koka yaprağından alınan hissi iptal edici beyaz bir toz.

Kokainoman *i.* Kokain düşkünü.

Kokana, Kokona *i.* Âdi hıristiyan kadını.

Kokarca *i.* Sansar nev'inden pis kokulu bir hayvan.

Kokayağı *i.* Sadeyağı makamında yemeklerde kullanılan bir nevi nebatî yağ vejetalin.

Koket *s.* Şık, yosma.

Koklam *i.* (Bio.) Koku alma duvgusu, şamme.

Koklama *i.* (Bio.) Koku alma, şem.

Koklamak *f.* Bir şeyi burna yaklaştırarak kokusunu almak.

Koklaşmak *f.* Biribirini koklamak. *c.* Tanışmak, anlaşmak, sevişmek.

Koklatmak *f.* Birine bir şeyin kokusunu duyurmak. *c.* Pek az miktarda vermek.

Kokmak *f.* Koku vermek, koku yapmak. Bozulup pis bir koku vermek. *c.* Evvelden vukuu hissolunmak.

Kokmuş *s.* Kötü koku hâsil etmiş, mütaaffin.

Kokoroz *i.* Koçanlı mısır

buğdayı. c. Çirkin kılıklı şey.

Kokot *i.* Orospu.

Kokoz *s.* Züğürt.

Kokozlamak *f.* Züğürtlemek.

Kokozluk *i.* Kokoz oluş.

Koku *i.* Cisimlerin en ufak zerrelerinin havaya yayılmasından burunda hâsıl olan duygu.

Kokulu *s.* Kokusu olan, iyi veya kötü bir koku veren.

Kokusal *s.* (Bio.) Şemmî.

Kokusuz *s.* Kokusu olmıyan.

Kokuşmak *f.* 1. Bir arada eskiyip kokmak, 2. Biribirini koklamak.

Kokuşuk *s.* Mütaaffin, kokuşmuş.

Kokutmak *f.* Koku vermek, iyi veya kötü bir koku aldırmak. Kokmasını mucip olmak. c. Bıktırmak.

Kol *i.* İnsan vücudünün omuzdan parmak uçlarına kadar olan kısmı, bazu. Atın ön ayağı. Elbisenin kolu örten kısmı. Ağaç dalı. Şube, bölük, kısım, taraf. Bâzı aletlerin tutulacak yeri, sapı. Bir ordunun ayrıldığı kısımların herbiri. Asker devriyesi.

Kola *i.* Kâğıt gibi şeyleri yapıştırmağa mahsus ve kaynatılmış nişastadan yapılmış macun. İnce tahtaları biribirine yapıştırmak için kullanılan tutkal. Gömlek, çamaşır v.s. yi parlak ve dik yapmak için sürülen ve üzerinden ütü geçirilen nişastalı su. Perdah, cilâ.

Kolacı *i.* Yaka, gömlek v.s. ye kola yapan kimse.

Kolacılık *i.* Kola yapmak sanatı.

Kolaçan *i.* Gezme, dolaşma.

Kolağası *i.* Eskiden yüzbaşı ile binbaşı arasındaki rütbe.

Kol akımı *i.* (Fiz.) Müşterak cereyan.

Kolalamak *f.* Kolaya batırıp ütülemek. Kola ile yapıştırmak.

Kolalanmak *f.* Kolaya batırılıp ütülenmek. Kola ile yapıştırılmak.

Kolalatmak *f.* Kolaya batırmak. Kola ile yapıştırtmak.

Kolalı *s.* Kolası olan.

Kolan *i.* Yassı ip, örme ve enli kuşak. Hayvanın belinin altından geçirilen ve üzerine eyer ve semer bağlanan örme veya kayıştan bağ. Salıncak ipi. — *vurmak f.* Salıncakta hızla sallanmak.

Kolanyeri *i.* Atın belinin ortası.

Kolay *s.* Zahmetsiz, güç olmıyan. *i.* Çare.

Kolayca. Kolaylıkla *h.* Oldukça kolay.

Kolaycacık *h.* Pek kolay olarak.

Kolaylamak *f.* Kolay yapmak. Sonuna yaklaştırmak.

Kolaylandırmak, Kolaylaştırmak *f.* Kolaylığı mucip olmak.

Kolaylanmak, Kolaylaşmak *f.* Kolay olmak. Bitmeğe yaklaşmak.

Kolaylatmak. *f. Bak:* Kolaylaştırmak.

Kolaylık *i.* Kolay oluş.

Kolcu *i.* Bekçi, gardiyan. Kaçakçılığa mâni muhafaza memuru.

Kolculuk *i.* Kolcu vazifesi.

Kolçak *i.* Bileğe takılan yün örme eldiven.

Koldaş *i.* Arkadaş.

Koldemiri *i.* Kapı desteği.

Kolej *i.* Ortamektep, lise.

Koleksiyon *i. Bak:* Koleksiyon.

Kolektif *s. Bak:* Kollektif.

Kolektivizm *i.* Sosyoloji ve ekonomide ortaklık ve iştirak mesleği.

Kolera *i.* Sık sık amel ve kusma ile başlıyan çok tehlikeli ve bulaşık bir hastalık.

Koleralı *s.* Koleraya tutulmuş.

Kolgan *i.* Bir nevi çatallı diken.

Koli *i.* Beze sarılı veya torba içinde büyük paket. Posta paketi

Kolkemiği *i.* Koldaki kemikler.

Kollamak *f.* Araştırmak, yoklamak, Kayırmak, himaye etmek. Beklemek, gözlemek.

Kollap *i.* Sırma sarmağa mahsus bir çark. Bir cins menteşe.

Kolleksiyon *i.* Toplak. Ele geçen pul, resim, çiçek v.s. gibi şeylerin her cinsinden birer tane toplama.

Kollektif *s.* İki veya daha ziyade kimselerin ortaklama çalışmak ve teşebbüsün neticesinden tamamen mes'ul olmak suretile yapılan (şirket).

Kollu *s.* Kolu olan.

Kolluk *i.* Gömlek kollarının nihayetine takılan işgreti ve kolalı veya kolasız kumaş.

Kolluk *i.* Zabıta.

Kolluk işleri *i.* İnzibat.

Kolon *i.* Sıpa. Yaban eşek.

Kolon *i.* Sütun, direk, yazı sütunu. Kalın bağırsak.

Koloni *i.* Müstemleke. Bir memlekette bulunan ecnebi tebaa.

Kolonlamak *f.* (Dişi eşek) Yavrulamak.

Kolordu *i.* Birkaç tümenden ibaret ve ordunun en büyük bir cüz'ü.

Koloridye *i.* Uskumru balığının küçüğü.

Koltuk *i.* Kol ile omuzun birleştiği yerin altındaki oyuk. Kenar, köşe. Tellâl, eskici dükkânı. Kenarlı ve arkalı büyük ve geniş sandalye. Zifaf günü. Âdi meyv

hane. Dalkavukluk. Pöhpöhleme.

Koltukaltı *i.* Koltuğun içi. oyuğu.

Koltukçu *i.* Eski eşya alan ve satan kimse. Meyhaneci.

Koltukdeğneği *i.* Sakat ve ayakta duramıyan insanların bir ucunun koltuklarına koyup üzerine dayandıkları kalın değnek. ç. Yardım.

Koltukhalatı *i.* Gemi rıhtıma yanaşınca baş ve kıç tarafından verilen palamar.

Koltuklamak *f.* Koltuğuna girmek. Dalkavukluk etmek.

Koltuklu *s.* Dayanacak yeri olan.

Kolum *i.* Yayın kolu.

Koluuzun *s.* Hükmü geçer, nüfuzlu.

Kolye *i.* Gerdanlık.

Kolyoz *i.* Uskumruya benzer ve biraz daha büyük bir balık.

Kolza *i.* Tohumundan yanacak bir yağ çıkarılan yabani lâhana.

Kolzayağı *i.* Kolza tohumundan çıkarılan ve sanatlerde kullanılan bir yağ.

Koma *i.* Bazı kelimelerin telâffuzunda durmayı temin eden (') işareti.

Koma *i.* Hastalık neticesi bitkinlik, derin uyku.

Koma *i.* Komak işi. Odalık, cariye.

Koma *h.* Acele ve sürati anlatır: *koma koş!*

Komak, Koymak *f.* Yerleştirmek. Bırakmak, terketmek. Müsaade etmek. Tutmak, edinmek. Kurmak. Giymek.

Komandit *i.* Hissedarları para verip, kâr ve zararına ve işine karışmıyan şirket.

Komanditer *i.* Bir şirkete para verip işine ve kârına, zararına karışmayan ortak.

Kombina *i.* Çiftçi yardım müessesesi.

Kombinezon *i.* Çare, tedbir. Kadınların gömlek yerine giydikleri iç çamaşır.

Komedi, Komedya *i.* Eğlenceli, güldürücü piyes. Gülünç vaka.

Komik *i.* Komedya oynıyan oyuncu. *s.* Gülünç.

Komiser *i.* Hükûmet tarafından tayin olunmuş mümessil. Polis âmiri.

Komiserlik *i.* Komiser sıfat ve memuriyeti.

Komisyon *i.* Bir işi tetkik ve idare etmek üzere toplanan heyet. Encümen. Yüzdelik.

Komita *i.* Gizli bir maksat peşinde koşan cemiyet. Böyle bir cemiyete mensup çete.

Komitacı *i.* Komita mensubu, çete.

Komitacılık *i.* Komitacı hali.

Komite *i.* Hususi bir iş veya hayırlı bir maksat için toplanan heyet.

Komodin *i.* Küçük dolap.

Komot *i.* Konsol.

Kompartıman *i.* Vagon içinde yolculara mahsus oda.

Kompas, Kumpas *i.* Müretteplerin harfleri içine toplıyarak satır yaptıkları alet. Ölçüp biçme, hesap kurma, tasarlama. Fesat, hile. — *kurmak f.* Hile düşünmek.

Komple *s.* Dolmuş, tamam

Kompliman *i.* Öğme, iltifat.

Komplo *i.* Suikast, suç hazırlığı.

Komposto *i.* Su içinde şekerle pişmiş meyva.

Kompozisyon *i.* Terkip, inşa. Beste.

Kompozitör *i.* Bestekâr.

Kompres *i.* Baskı.

Komprime *i.* İlâç hapı.

Komşu *i.* Biribirine yakın yerde oturanlar.

Komşuluk *i.* Komşu oluş.

Komut *i.* Emir.

Komuta *i.* Kumanda. Kumandanlık.

Komutan *i.* Kumandan.

Komutanlık *i.* Kumandanlık.

Komünism *i.* Bolşeviklik.

Komünist *s.* Bolşevik.

Komüsyon *i.* Ticarette aracılık ve bunun payı.

Komüsyoncu *i.* Ticarette aracılık yapan kimse.

Komüsyonculuk *i.* Ticarette aracılık.

Komütator *i.* Elektrik cereyanını değiştiren alet.

Konak *i.* Yolculukta gece vakti inilen yer. Büyük ev. Resmî daire. Başta hâsıl olan kepek.

Konakçı *i.* Yolda konak hazırlıyan adam.

Konaklamak *f.* Yolculukta bir yerde kalmak.

Konca, Gonce *i.* Açılmamış çiçek, tomurcuk.

Koncolos *i.* Korkunç adam veya hayal.

Konç *i.* Çorap ve potin v.s. nin yukarı kısmı.

Konçlu *s.* Koncu olan.

Kondansatör *i.* Buhar veya elektriği biriktiren hazne. Miksefe.

Kondoktor *i.* Tren, tramvay v.s. de bilet memuru.

Kondurmak *f.* Konmasını mucip olmak. *Toz kondurmamak f.* Birinin aleyhinde hiçbir şey söyletmemek: *sevgilisine toz kondurmaz.*

Konfederasyon *i.* Devlet ve şirket veya kurumların birliği.

Konfedere *i.* Bir devlet veya şirket birliğine giren kimse.

Konferans *i.* Bir mes'ele hakkında görüşmek üzere toplanma, müzakere. Muayyen bir mevzu etrafında verilen umumî ders.

Konferansçı *i.* Konferans veren hatip.

Konfeti *i.* Umumî eğlence

ve şenliklerde öteye beriye serpilen ufak renkli kâğıtlar.

Konfor *i.* Rahatlık, kolaylık ve bunun alet ve vasıtası.

Kongövde *i.* (Bot.) Cizil.

Kongre *i.* Kurultay. Müşterek bir gaye için müzakerede bulunmak üzere toplanan heyet. Bir cemiyetin veya şirketin senede bir defa yapılan umumi içtimaı.

Konguş *s.* Çok akıllı.

Koni *i.* (Mat.) Mahrut.

Konik *s.* (Mat.) Mahruti.

Konişmento *i.* Bir malın gönderildiğini anlatan vapur yahut demiryolu kâğıdı.

Konjonktür *i.* Bir müessese veya ticaretin içinde bulunduğu hal ve bunu yazan risale.

Konkav *s.* (Fiz.) İçbükey, muka'ar.

Konkordato *i.* İflâs eden bir adamın hesaplarını tasfiye için teşkil olunan vekiller heyeti.

Konkre *s.* Müşahhas, elle tutulabilir.

Konkur *i.* Müsabaka.

Konma *i.* Konmak işi.

Konmak *f.* Yerleştirilmek. Bırakılmak, terkolunmak. Yolda geceyi geçirmek üzere konaklamak. Kuşlar uçarken inmek. Misafir olmak. Bedavadan ele geçirmek.

Konsa *i.* Kuş kursağı.

Konser *i.* Musiki müsameresi.

Konserto *i.* Orkestra ile birlikte bir çalgı ile çalınmak üzere yazılmış müzik parçası.

Konservatör *i.* Muhafazakâr.

Konservatuvar *i.* Musiki mektebi, musiki akademisi.

Konserve *i.* Kapalı bir kap içinde iyice muhafaza olunmuş sebze, et, komposto v.s.

Konsol *i.* Komot, çekmeli dolap.

Konsolit *i.* Esham evrakı.

Konsolitçi *i.* Esham ve tahvilât alıp satan kimse.

Konsolos *i.* Şehbender.

Konsoloshane, Konsolata *i.* Şehbenderhane.

Konsolosluk *i.* Şehbenderlik.

Konsomasyon *i.* Bir lokanta veya kazinoda yenip içilen şey.

Konsulto *i.* Birkaç doktorun bir hastayı tedavi etmek veya hastalığını teşhis etmek için toplanıp görüşmesi.

Konsumento *i. Bak:* Konişmento.

Kont *i.* Batıda bir asalet unvanı.

Kontak *i.* İki zıt cereyanlı telin biribirine dokunması.

Kontenjan *i.* Pay.

Kontes *i.* Kontun zevcesi yahut kızı.

Kontra *h.* Zıt, karşı. —*gitmek* *f.* Karşı komak.

Kontralto *i.* Musikide en kalın kadın sesi ve böyle sesli olan.

Kontrat, Kuntrat *i.* Mukavelename.

Kontrbas *i.* Yaylı sazların en büyüğü ve kalın sesilisi.

Kontrbasçı *i.* Kontrbas çalan kimse.

Kontrol *i.* Denetleme. Murakabe, teftiş ve tahkik.

Kontrolcu *s.* Kontrol yapan. Denetçi.

Kontrolör *i.* Kontrolcu. Denetçi.

Kontrplâk *i.* Bir tahtaya başka cinsten bir tahtanın yapıştırılması.

Kontrpuvan *i.* Birkaç musiki melodisinin bir araya toplanması.

Konu *i.* Mevzu.

Konudan ayrılmak *f.* Sadetten çıkmak.

Konu dışı *h.* Sadet harici.

Konuk *i.* Misafir.

Konuklamak *f.* Misafirliğe kabul etmek, mihmandarlık etmek. Ziyafet çekmek.

Konukomşu *i.* Bütün komşular.

Konulmak *f.* İnilmek, konmak.

Konum *i.* (Mat.) Vaziyet.

Konur *s.* Toprak renginde. Cesur, yiğit.

Konuşma *i.* Görüşme. Sohbet.

Konuşmak *f.* Görüşmek, tanışmak. Söyleşmek, sohbet etmek.

Konuşturmak *f.* Konuşmalarını temin etmek.

Konuşulmak *f.* Görüşülmek. Sohbet edilmek.

Konut *i.* Mesken. Konulan, oturulan yer. (Mat.) Mevzua.

Konvansiyon *i.* İtibar, farz. Uzlaşma.

Konvansiyonel *s.* İtibari, uzlaşılarak.

Konveks *s.* (Mat.) Dışbükey, muhaddep.

Konyak *i.* İmbikten geçirilmiş şaraptan yapılan içki. Kanyak.

Kooperatif *i.* Müşterek sermaye ile tesis olunup kârı da müştereken taksim olunan şirket.

Koordinasyon *i.* Birleştirme ve bunu yapan heyet.

Koordinatlar *i.* (Mat.) Kemmiyatı vazieler.

Kopal *i.* Cilâ için kullanılan bir zamk.

Koparılmak *f.* Kestirilmek. Sökülmek, çekilip ayrılmak.

Koparmak *f.* Çekip ayırmak, kesmek. Sökmek. Zorla almak. *Gürültü* — *f.* Gürültü ve patırdı yapmak.

Kopartmak *f.* Kestirip ayırtmak, söktürmek.

Kopça *i.* İliklenme için kullanılan erkekli dişili çengel. Düğme.

Kopçalamak *f.* Kopça ile iliklemek.

Kopçalı *s.* Kopçası olan.

Koper *i.* İzmarite benzer

yassı bir balık.

Kopil *i.* Küçük Rum çocuğu. Çapkın. Piç.

Kopmak *f.* Kırılıp ayrılmak, ayrılıp düşmek. *Kıyamet — f.* Dünyanın sonu gelmek. Pek ziyade gürültü ve patırdı olmak. *Ödü — f.* Çok korkmak.

Kopoy *i.* Koşu zağarı.

Kopuk *s.* Kopmuş. *c.* Parasız. Serseri.

Kopuz *i.* Eski Türklerin kullandığı bir veya birkaç telli çalgı.

Kopya, Kopye *i.* Bir yazı veya resmin aslına bakarak alınan sureti. Model. — *defteri i.* Bir müessesenin gönderdiği mektupların suretini çıkarmağa yarıyan ince kâğıtlı bir defter. — *kalemi i.* Kopya çıkaran kurşunkalemi. — *makinası i.* Mektupların suretlerini kopya defterine çıkarmağa mahsus baskı makinası

Kopyacı *s.* Kopya eden.

Kor *i.* İyice yanıp kızarmış odun veya kömür ateşi.

Kordele, Kurdelâ *i.* Bir veya birkaç parmak genişliğinde ipek ince şerit.

Kordon *i.* İpek veya pamuktan örme ip. Saat asmağa mahsus köstek. Bir sıra teşkil eden taş veya tahta çıkıntısı. Rıhtım. Bir yerin polis ve jandarma veya asker tarafından çevrilmesi.

Koridor *i.* Küçük ve dar salon, sofa. Uzun ve dar geçit.

Korkak *s.* Çok korkan. Cebin.

Korkaklık *i.* Korkak oluş.

Korkmak *f.* Korkuya düşmek. Çekinmek, sakınmak. Ürkmek. Vehme kapılmak.

Korku *i.* Bir tehlikenin veya sıkıntının yaklaşmasından üzülme. Ürkme.

Korkulmak *f.* Korku duyulmak, çekinmek, sakınmak.

Korkulu *s.* Korku veren. Tehlikeli.

Korkuluk *i.* Kuşları yaklaştırmamak için tarlalarda odun ve bezden yapılan adam. Tehlikesi olan yerlerdeki duvar ve parmaklık. Yalnız gösterişi olup elinden bir iş gelmiyen kimse.

Korkunç *s.* Korku veren.

Korkusuz *s.* Cesaretli, çekineceği olmayan.

Korkut *i.* Bulamaç, pelte. *s.* Korkunç. Yavuz.

Korkutmak *f.* Korku vermek. Tehdit etmek. Ürkütmek, kaçırtmak.

Korluk *i.* Kordan ibaret parlak ateş. Kor komağa mahsus kap.

Korna, Korne *i.* Otomobil borusu. Burun içinde hâsıl olan bir takım kıkırdaklar.

Korniş *i.* Bir duvar veya binayı süsliyen çıkıntılar. Perde askısı.

Korno *i.* Av tüfeğine barut komağa mahsus alet. Kalafatçıların belde taşıdığı boynuzdan yapılmış yağdanlık.

Koro *i.* Kalabalık tarafından söylenen şarkı.

Korsaj *i.* Korsenin üzerine giyilen ince yelek.

Korsan *i.* Deniz haydudu.

Korsanlık *i.* Deniz haydutluğu.

Korse *i.* Vücudü düz tutmak ve elbiseyi biçimli göstermek için elbisenin altına giyilen dik yelek.

Korti organları *i.* (Bio.) Korti cüseymatı.

Koru *i.* Küçük orman.

Korucu *i.* Kır ve orman bekçisi.

Koruculuk *i.* Kır bekçiliği.

Koruk *i.* Olmamış üzüm.

Koruluk *i.* Koru olan yer.

Korum *i.* Müdafaa.

Koruma *i.* Korumak işi.

Korumak *f.* Himaye etmek. esirgemek. Kâfi gelmek.

Korunak *i.* Korunulacak yer. Melce.

Korunmak *f.* Tahaffuz etmek.

Korun tabakası *i.* (Bio.) Tabakai karniye.

Korunuk *i.* Mahmi.

Korvât, Korvet *i.* Küçük harp gemisi.

Kos *s.* Önüne geldiği kelimenin mânasını mubalâğalandırır: *koskoca*, çok koca, *koskocaman*, pek kocaman.

Kosinüs *i.* (Mat.) Tamamı ceyp.

Koskoslanmak *f.* Şişmek. kabarmak, kibirlenmek.

Kosmetik *i.* Saçı yumuşatıp yatık yapmak için sürülen bir siyah krem.

Kosmografya, Kozmografya *i.* Yıldızlardan ve bunların hareketlerinden bahseden ilim. Heyet.

Kosmopolit *s.* Milliyet fikriyle alâkası olmıyan.

Kostüm *i.* Elbise.

Kostümlük *i.* Elbiselik.

Koşalık *i.* Azgın hayvanı alıştırmak için kapadıkları yer. (Fel.) Terafuk.

Koşaltı *i.* İki hayvanın biribirine koşulması veya iki devenin bir iple bağlanması.

Koşma *i.* Hece vezniyle ve ikişer kafiyeli, bir nazım tarzı. Bir halat veya ağacı değiştirmek için yedek bulundurulan halat veya ağaç. Koşmak işi.

Koşmak *f.* Acele ile yürümek. İlâve etmek yakıştırmak. İsnat etmek. Beraber göndermek. Hayvanı çekmek için bağlamak. Arabayı hazırlamak. Tertip etmek.

Koşturmak *f.* Acele ile yürütmek. Birlikte göndermek. İlâve ettirmek. Araba v.s. yi göndermek, hayvan bağlat-

mak. Arabayı hazırlatmak. Tertip ettirmek.

Koşu *i.* Süratle yürüyüş. İnsan veya hayvanlar arasında yapılan yarış. Bir oyun havası. — *atı i.* Yarış için hazırlanan at.

Koşu *i.* Sürü, takım.

Koşuk *i.* Bir oyun havası.

Koşulmak *f.* Acele ile yürümek. İlâve olunmak. Yakıştırılmak. İsnat edilmek. Birlikte gönderilmek. Arabaya hayvan bağlamak.

Koşum *i.* Hayvanın arabaya koşulması. Arabaya koşulan hayvanın takımı. — *hayvanı i.* Arabaya koşulan hayvan.

Koşun *i.* Koşulmuş, birlikte sevkedilmiş halk, asker.

Koşuntu *i.* Bir adamın ardısıra gidenler, yardakçılar.

Koşuşmak *f.* Hep birlikte ve birden koşmak.

Koşuyolu *i.* Yarış yeri.

Kot *i.* (Mat.) Râkım.

Koterize *i.* Dağlama.

Kotes *i.* Kümes. Hapishane.

Kotiyon *i.* Bir müsamerede hediye dağıtma.

Kotlamak *f.* (Mat.) Râkımlamak.

Kotlet *i.* Kaburga etinden yapılan kızartma.

Kotlu Geometri *i.* (Mat.) Hendesei murakkama.

Koton *i.* Eczalı pamuk.

Kotonperle *i.* Etamin denilen kumaş üzerine nakış yapmıya yarıyan bir pamuk ipliği.

Kotra *i.* Yelkenli küçük gemi.

Kova *i.* Su taşımağa ve çekmeğe mahsus dibi dar ve ağzı geniş kap. Bâzı tulumbaların pistonuna bitişik kapak.

Kovalamak *f.* Arkasına düşmek, arkasından koşup yakalamağa çalışmak. Bir şeyi elde etmek için çalışmak, aramak. Beklemek, Müzevirlik etmek.

Kovalık *i.* Bir cins tüylü saz ve kamış.

Kovan *i.* Arıların içinde bal yaptıkları yuva. Top ve tabancanın kurşunu ile barutunun bulunduğu fişek.

Kovanotu *i.* Yüksükotu da denilen bir nebat.

Kovdurmak *f.* Koğdurmak, defettirmek, sürdürmek.

Kovma *i.* Kovmak işi.

Kovmak *f.* Koğmak, tardetmek, sürmek, defetmek. Geri çevirmek.

Kovucu *s.* Müzevir.

Kovucuk *i.* (Bot.) Adese.

Kovuk *s.* İçi boş, kof. *i.* Oyuk.

Kovulmak *f.* Koğulmak. Sürülmek, defedilmek. Geri çevirilmek. Kabul olunmayıp reddolunmak.-Kovalanmak.

Kovuş *i.* Kova.

Kovuş, Koğuş *i.* Kışla, mektep gibi yerlerde yatak veya yemek salonu.

Kovuşağacı *i.* Kiriş yapılan kereste.

Koy *i.* Küçük körfez.

Koyar *i.* Kavşak.

Koymak *f. Bak:* Komak.

Koyu *s.* Pek sulu olmıyan, kesif, ağdalı. Açık olmıyan (renk). *c.* Halis. Hakiki. Müfrit.

Koyulandırmak, Koyulaştırmak *f.* Daha koyu yapmak.

Koyulanmak, Koyulaşmak *f.* Koyu olmak.

Koyulmak *f.* Bırakılmak. Düşmek, dökülmek. Üzerine düşmek, çok çalışmak. Hücum ve takip etmek.

Koyultmaç *i.* Sütün çok kaynatılmasile yapılan tatlı.

Koyuluk *i.* Koyu oluş.

Koyun *i.* Elbise, yorgan veya kollar ile göğüs arasındaki kuytu yer, kucak, ağuş.

Koyun *i.* Yününden, sütü ve etinden istifade edilen ehli hayvan, davar. *c.* Halim, sessiz. Bön, ahmak.

Koyungözü *i.* Papatya.

Koyunkıran *i.* Kılıcotu, eşekkulağı da denilen ve tıpta kullanılan sarı çiçek.

Koyunkoyuna *h.* Kucakkucağa.

Koyunyılı *i.* Eski Türk takviminde bir devrin sekizinci senesi.

Koyuvermek, Koyvermek *f.* Bırakmak, salıvermek. İzin vermek.

Koz *i.* Ceviz. Kâğıt v.s. oyunlarında alıcı kâğıt. *s.* Toparlak. — *paylaşmak f.* Uzlaşmak, anlaşmak. — *kırmak f.* Oyunda koz kullanmak. Hata etmek.

Koza *i.* İpekböceğinin yaptığı ve içine kapandığı beyzi şekilde ipek toparlağı. Yuvarlak şey.

Kozak *i.* Bâzı ağaçların tohumlarının bulunduğu toparlak şey.

Kozalak *i.* Selvi ağacının meyvası sayılan yuvarlak Küçük ve cılız kalmış şey.

Kozalaklılar *i.* (Bot.) Sanavberiye.

Kozalaksı bez *i.*(Bio.) Guddei sanavberiye.

Kozmatik, Kozmetik *i.* Derinin yumuşaklığını veya kaş ve bıyıkların beslenmesine yarıyan tertip.

Kozmik *s.* (Ast.) Güneşin batıp doğmasile beraber olan. Acunsal.

Kozmogoni *i.* (Ast.) Tekvin ilmi. Yaradılış bilgisi.

Kozmogonik *s.* (Ast.) Tekvinî.

Kozmografya *i.* Dünyanın yıldızlarla münasebetini anlatan ilim.

Kozmoloji *i.* Kâinat bilgisi.

Kozmopolit *s.* Vatansız. Dünyanın her tarafını kendine yurt bilen (adam).

Köçek *i.* Ellerine ziller takarak oynıyan kadın kıyafet-

li erkek.

Köçeklemek *f.* Köşeklemek.

Köfte *i.* Kıyılmış etten yapılan bir yemek.

Köfteci *i.* Köfte yapan ve satan kimse.

Köftehor *s.* Çapkın, yaramaz, Şarlatan.

Köfter *i.* Üzüm şırasından yapılan kalın pestil.

Köftün *i.* Sığırlara yedirilen posa, küspe.

Köhne *s.* Eski, metrûk.

Köhneleşmek *f.* Köhne olmak.

Kök *i.* Bitkilerin toprağın içine giren kısmı. *c.* Temel, esas, asıl. Bir şeyin aşağı tarafı, dip, kütük. *Diş —ü i.* Dişin içindeki kısmı.

Kök *i.* Sazın burulacak kulağı.

Kökbacaklılar *i.* (Zoo.) Zatülercületül cezriye.

Kökboyasıgiller *i.* (Bot.) Feviyeler.

Kökçü *i.* İlâç gibi kullanılan kökleri satan aktar.

Köke *i.* Eski bir harp gemisi.

Köken *i.* Asıl, menşe.

Kök küb *i.* (Mat.) Cezri mikâp.

Kökleme *i.* Şilteyi sıkıca ve muntazam bir surette dikme. Telli sazı kurma. Saç örgülerini bir araya toplama. Köklerini çıkarma.

Köklenmek, Kökleşmek *f.* Kök tutmak, kök salmak. Yerleşmek, temelleşmek.

Kökleştirmek *f.* Köklemesini mucip olmak.

Köklü *s.* Kökü olan.

Kökmantar *i.* (Bot.) Mikoriz.

Köknar *i.* Akçam ağacı.

Köksap *i.* (Bot.) Sakı cezrî.

Köksel *s.* (Kim.) Cezrî.

Köksü *i.* (Bot.) Şibih cezrî.

Kökün *i.* Fidelik, fidanlık. *c.* Vatan.

Kölçer *i.* Buğday tanelerini bozan bir hastalık, delice.

Köle *i.* Kul, bende. Tevazu için de kullanılır: *köleniz.*

Kölelik *i.* Köle oluş.

Kölemen *i.* Vaktile kölelerden seçilen bir sınıf asker. Vaktile Mısırda saltanat süren hükümet hanedanı.

Kömeç *i.* (Bot.) Kumme.

Kömür *i.* Odundan yapılan veya madenden çıkarılan yanar madde. (Jeo.) Fahim.

Kömürcü *i.* Kömür yapıp satan adam. Vapurlarda kömürü kazanın önüne getirmeğe memur amele.

Kömürcülük *i.* Kömürcü olmak hali.

Kömürleşme *i.* (Jeo.) Tefahhum.

Kömürlük *i.* Kömür konulacak yer.

Köpek *i.* İnsana sadakatile meşhur hayvan, kelp, it. *c.* Pis, sefil, rezil, alçak.

Köpekbalığı *i.* Yırtıcı bir balık.

Köpekdişi *i.* Azı dişleriyle ön dişlerin arasındaki sivri dişler.

Köpekgiller *i.* (Zoo.) Kelbiye.

Köpeklemek *f.* Yılmış köpek gibi sinmek, kuvvetten kesilerek yılgın bir vaziyette düşünmek.

Köpeklik *i.* Alçaklık, hainlik, nâmertlik.

Köpekmemesi *i.* Koltuk altından çıkan bir çıban.

Köpoğlu *s.* Kurnaz, şeytan, işini bilir. Kahpe, hain, nâmert.

Köprü *i.* Bir suyun yahut dere veya uçurumun bir tarafından öbür tarafına geçmek için tahta, demir veya taştan yapılan yol. Kemer.

Köprücü *i.* Köprü yapan usta.

Köprücük *i.* Omuz uçlarından göğüsün yukarısına gelip kilitleren iki kemik, terkuva. Küçük köprü.

Köprücülük *i.* Köprü kurmak sanatı.

Köpük *i.* Sulu şeyleri ısıtmak veya çalkalamaktan, sabunu elde eritmekten hâsıl olan beyaz kabarcıklar.

Köpüklenmek *f.* Köpük meydana getirmek.

Köpürmek *f.* Köpük hâsıl etmek. *c.* Çok kızmak, kudurmak.

Köpürtmek *f.* Köpürmesini mucip olmak.

Kör *s.* Gözü görmez. âmâ. Keskin olmıyan, kesmez. Ziyasız, karanlık. *c.* Gafil, bihaber.

Körbarsak *i.* Kalın barsağın ucundaki ve iltihabından apandisit hastalığı hâsıl olan yumru.

Körboğaz *s.* Obur.

Kördöğüşü *i.* Karmakarışık iş, biribirinden haberi olmadan yapılan iş.

Kördüğüm *s.* Karışık, çözülmez. Müşkül.

Körebe *i.* Birinin gözü bağlanarak oynanan bir oyun.

Körelme *i.* (Bio.) Dumur. Âzadan birinin işlememek yüzünden ufalması veya bozulması.

Köreşe *i.* Karın en üstündeki erimiş ve tekrar buz tutmuş kısmı.

Körfez *i.* Karayı oyarak içine giren deniz parçası, büyük koy.

Körkandil, Körkütük *s.* Pek sarhoş, zilzurna.

Körkaya *i.* Deniz içinde görünmez taş.

Körkütük *s.* Kendini bilmez.

Körkörüne *z.* Düşünmeden, sersemcesine.

Körleme *i.* Körletme.

Körlemeden *z.* Bilmiyerek, bilmeden. Görmeksizin, tahminen.

Körlemek *f.* *Bak:* Körlet-

mek.

Körlenme *i.* Körlenmek işi.

Körlenmek *f.* Kör olmak. Keskinliği kalmamak. İtibar ve revaçtan düşmek. Unutulmak, bakımsız kalmak.

Körletmek *f.* Kör etmek, kesmez hale getirmek. Sürünün bozmak, itibarsızlık etmek.

Körlük *i.* Kör oluş. İnatcılık. Gaflet. Nispet yapma.

Köroğlu *i.* Karı, zevce.

Körpe *s.* Taze, turfanda. Pek genç.

Körpelik *i.* Körpe oluş.

Körsıçan *i.* Köstebek.

Körtun *i.* Bir nevi büyük semer.

Körük *i.* Ateşi havalandırmak için kullanılan alet. Hava ile çalınan bâzı çalgıların hava vermeğe mahsus kısmı. Bâzı araba ve otomobillerin açılıp kapanan kısmı.

Körüklemek *f.* Körükle üfleyip tutuşturmak. Kızıştırmak, alevlendirmek.

Körüklü *s.* Körüğü olan.

Körükörüne *z. Bak:* Körkörüne.

Köryol *i.* Çıkmaz veya işlemez yol.

Kös *s.* Pek ağır. Doğru. Metin.

Kös *i.* Pek büyük bir davul. Küs.

Kös *z.* Etrafına bakınmadan dalgın ve ağır ağır yürümeği tasvir için tekrarlanarak kullanılır: *Neden kös kös yürüyorsun?*

Köş *s.* Eveline geldiği kelimenin mânasını mübalâğa için kullanılır: *Köskötürüm*, büsbütün kötürüm

Kösdinlemiş *s.* Vurdumduymaz, hiçbir şeye aldırış etmiyen.

Köse *s.* Sakal ve bıyığı olmıyan veya seyrekçe olan.

Köseğen *i.* Mimoza nev'inden bir ağaç.

Kösele *i.* Ayakkabının altına konan ve bâzı eşyayı yapmağa yarıyan kalın sahtiyan. *c.* Utanmaz, kaşarlanmış. — *perdahı i.* Koseletaşı ile mermer üzerine cilâ.

Köseletaşı *i.* Bileğitaşı gibi kullanılan ve mermeri parlatmağa yarıyan kumlu bir taş.

Köselik *i.* Köse oluş.

Kösem *i.* Dövüşmeğe alıştırılmış koyun ve keçi. Sürünün yanında giden koç. *c.* Cesur, serbest.

Kösemen *i. Bak:* Kösem.

Kösnü *i.* Şehvet.

Kösnük *s.* Erkek arıyan (azgın dişi).

Kösnümek, Kösümek *f.* Dişi hayvan erkeğini aramak, azmak, kızışmak.

Köstebek *i.* Yer altında yaşıyan bitki köklerini yiyen gözleri görmez bir hayvan, körsıçan. — *illeti i.* Sıracanın bir nevi.

Köstek *i.* Saat takılan iniden kordon, zincir. Hayvanın kaçmaması için ayağına vurulan bağ. Bir gemi halatı.

Kösteklemek *f.* Hayvanı köstekle bağlamak.

Kösteklenmek *f.* (Hayvan) köstekle bağlanmak. *c.* Yere kapanmak, düşmek.

Köstekli *s.* Köstek vurulmuş.

Köşe *i.* İki satıh veya hattın birleştiği yer, bucak, zaviye. Odanın en yukarı tarafı. İnziva. Uc, kenar, ücra yer.

Köşebent *i.* Köşe kerestelerini bağlamağa mahsus demir.

Köşegen *i.* (Mat.) Kutur.

Köşek *i.* Deve yavrusu.

Köşekapmaca *i.* Bir çocuk oyunu.

Köşeklemek *f.* (Deve) yavrulamak.

Köşeleme *s.* Köşe şeklinde.

Köşelemek *f.* Köşe yapmak.

Köşeli *s.* Köşeleri olan.

Köşelik *i.* Rakkas.

Köşemüftüsü *i.* Dedikoducu.

Köşetaşı *i.* Duvarın köşesine konmağa yarar muntazam taş.

Köşk *i.* Açık yerde yazlık ev. Villâ. Binanın üstündeki kule. Geminin kıç güvertesindeki kamara.

Kötek *i.* Dayak.

Kötü *s.* İyi olmıyan, fena

Kötülemek *f.* Birinin fenalığını söylemek, itham etmek, zemmetmek.

Kötülenmek *f.* İtham olunmak. Hakkında fena söylenmek. Bozulmak.

Kötüleşmek *f.* Fenalaşmak kötü olmak.

Kötüleştirmek *f.* Fenalaştırmak. Kötü yapmak.

Kötülük *i.* Kötü oluş.

Kötümser *s.* Bedbin.

Kötürüm *s.* İhtiyarlık veya hastalık sebebile yerinden kalkmıyan, inmeli.

Kötürümlük *i.* Kötürüm oluş.

Kötüye kullanmak *f.* Suistimal etmek.

Köy *i.* Ahalisi az ve çiftçilikle uğraşan ve çarşısı bulunmıyan küçük kasaba.

Köydaş, Köydeş *s.* Aynı köy ahalisinden olan, köylü. köydaş. *c.* Kaba.

Köylü *i.* Köy ahalisi. *s.* Köy halkından

Köylülük *i.* Köylü oluş.

Kramp *i.* Sinir çekilmesi. tutulması.

Krater *i.* Volkan menfezi.

Kravat *i.* Boyunbağı.

Kredi *i.* Malî itibar. Nüfuz. itibar. — *açmak f.* Veresiye mal, ve borç para vermek.

Krem *i.* Cildi yumuşatmak veya dişleri beyazlatmak v.s. için yapılan macun, merhem.

Krema *i.* Süt ve yumurta ve şekerden yapılan bir tatlı. Pasta v.s. nin arasına konulan süt ve yumurtadan yapılmış kaymak.

Krep *i.* İpek veya yünden yapılmış bir ince kumaş. İpek tül.

Krepon *i.* Kalın krepten bir kumaş.

Kriko, Kriket *i.* Yükü kaldırmağa mahsus manivelâlı makina.

Kristal *i.* Billûr, elmastraş, pek berrak ve temiz beyaz cam. *s.* Berrak, şeffaf.

Kriz, Kiriz *i.* Buhran.

Krizalit *i.* (Bio.) Dûdu hâdis.

Krizantem *i.* Kasımpatı.

Kroki *i.* Herhangi bir eserin esas hatları, taslağı, plân, harita.

Krom *i.* Madenî bir basit cisim.

Kromatik *s.* (Bot.) Renkli, mülevven.

Kromatin *i.* (Bot.) Naytı mülevven.

Kron *i.* Danimarka parası.

Kronik *s.* Müzmin, eskimiş.

Kronometre *i.* Doğru işler ayar saati.

Kruvazör *i.* Süratî fazla bir harp gemisi.

Kubat *s.* Kaba, hantal.

Kubatlık *i.* Kabalık.

Kubbe *i.* Yarım küre şeklinde yapılmış kârgir kümbet.

Kubbealtı *i.* Eski vezirlerin ve padişahların bulunduğu meclis.

Kubbiyat *i.* Çirkin şeyler, kabahatlar.

Kubuh *i.* Çirkinlik. Çirkin iş.

Kubur *i.* İçi boş, dar ve uzun üstüvane şeklinde kap. Aptesane deliğinden aşağı inen boru ve bu deliğin kapağı. Eski zaman tabancası.

Kubûr *i.* Kabirler.

Kucak *i.* Göğüsle açık kollar arası, ağuş. Açık kollarla göğüsün arasına sığabilen miktar.

Kucakkucağa *h.* Biribirine sarılmış, göğüsgöğüse, koyunkoyuna.

Kucaklamak *f.* Kucağa almak. *c.* Çevirmek.

Kucaklaşmak *f.* Kucakkucağa sarılmak.

Kudema *i.* Eski adamlar.

Kudret *i.* Erk. Takat. Kuvvet. İktidar. Tabiat. Servet.

Kudrethamamı *i.* Kaplıca.

Kudrethelvası *i.* Bâzı sıcak mıntakalarda taşlar ve ağaçlar üzerinde hâsıl olan çiğin donmasından ibaret tatlı madde.

Kudretsizlik *i.* Takatsızlık.

Kudrettopu *i.* Gökgürlemesi.

Kudretyap *s.* Kuvvet bulan.

Kuduk *i.* Küçük sıpa.

Kudum *i.* Madenî dümbelek.

Kudum *i.* Uzak bir yerden ve uzun bir yoldan gelip yetişme.

Kudurma *i.* Kudurmak işi.

Kudurmak *f.* Kuduz olmak. *c.* Azmak.

Kudurtmak *f.* Kudurmasını mucip olmak.

Kuduz *i.* Hayvanlardan ve en ziyade köpeklerden ısırmak suretile insanlara geçen ve vaktinde aşı yapılmazsa ölümle neticelenen tehlikeli bir hastalık, daülkelp. *s.* Kudurmuş. *c.* Azgın.

Kuduzböceği *i.* Ezilmişi yakı açmıya yarıyan bir böcek.

Kufa *i.* Hurma dallarından örülmüş ırmak kayığı.

Kûfî *i.* Boynu uzun ve gagası siyah bir kaz.

Kuka *i.* İplik yumağı.

Kukla *i.* Taş, alçı, bez v.s. den yapılmış bebek. — *oyunu i.* Bebekleri perde arkasında oynatarak yapılan oyun. *c.* Birinin elinde alet olan ve oyuncak gibi kullanılan âdam.

Kuku *i.* Güvercin büyüklüğünde ve mayıs ayında öten bir kuş.

Kukulete *i.* Palto ve pelerine bitişik iğreti başlık.

Kukulya *i.* İpek kozası.

Kukulyacı *i.* Falcı çingene karısı.

Kukumav *i.* Baykuş.

Kukuvaya *i.* Palamut nev'inden bir balık.

Kul *i.* Esir. Köle. Mahlûk.

Kula *s.* Boz ve kızıl arasında bir renk.

Kulacık, Kulakçık *i.* (Bio.) Üzeyn.

Kulaç *i.* İnsan iki kolunu açtığı zaman bir ucundan öteki uca kadar olan mesafe.

Kulaçlamak *f.* Kulaçla ölçmek. Yüzmek.

Kulağakaçan *i.* Çabuk yürür ve kuyruğu çatal bir küçük böcek.

Kulağıdelik *s.* Akıllı. anlayışlı. Her şeyi bilir.

Kulak *i.* Başın iki tarafında bulunan işitme uzvu. Bir şeye ilâve olunmuş parça. Bâzı bıçak saplarının başındaki çatal çıkıntı.—*asmak,—vermek f.* Dikkatle dinlemek. — *bükmek f.* Tembih etmek. — *çekmek f.* Kulakları çekerek acıtmak. *Göz kulak olmak f.* Uyanık ve dikkatli bulunmak. — *kabartmak f.* Belli etmeden dinlemek. — *memesi i.* Kulağın aşağı sarkan yumuşak yeri. *Eli kulağında h.* Hazır. *Devede — h.* Pek az şey. *Kelle — h.* Kıllıklı.

Kulakçın *i.* Bâzı külâhların kulakları örtmeğe mahsus kısmı.

Kulaklık *i.* (Fiz.) Misma.

Kulaksız *s.* Kulağı kesik.

Kulaktozu *i.* Kulağın deliği üstüne gelen şakak

kısmı.

Kule *i.* Yüksek yer, tepe. Yüksek ve üstüvane şeklinde bina. Binaların üstündeki küçük köşk.

Kuleizemin *i.* Eski kale surlarile hendeklerinin arasası.

Kulis *i.* Tiyatroda sahnenin gerisinde bulunan kısım.

Kullandırmak *f.* Kullanmasını temin etmek.

Kullanılmak *f.* Bir işte bulundurulmak, işlenilmek. İdare olunmak, zaptolunmak. Eskitilmek. Giyilmek.

Kullanış, Kullanma *i.* Kullanmak işi.

Kullanışlı *s.* Uygun, kullanması kolay.

Kullanmak *f.* İşletmek, işte bulundurmak. İş gördürmek. Giymek, eskitmek. Bir şeyi yeyip içmeği veya almağı âdet edinmek. İdare etmek. Cinsî münasebette bulunmak.

Kulluk *i.* Kölelik. İbadet.

Kulluk *i.* Polis veya asker karakolu.

Kulukçu *i.* Eskiden kuluklarda bekleyen asker.

Kulp *i.* Kapların tutulacak yeri, halkası. *c.* Bahane, vesile.

Kulplu *s.* Kulpu olan.

Kulûb *i.* Kalbler.

Kuluçka *i.* Yumurtaya yatmak üzere kızmış tavuk.

Kulunç *i.* Omuz kemiklerinde duyulan sızı. — *kırmak* *f.* Omuz kemiklerini masaj etmek.

Kulûp *i.* Kalbler. Gönüller.

Kulûbe *i.* Küçük baraka, çardak.

Kum *i.* Sert taneler halinde ince ve pek ufak toprak. Bâzı meyvalarda dişlere dokunan sert tanecikler. Bâzı kumaşlardaki ufak benekler. Böbrek ve karaciğerde hâsıl olan tortular. — *saati* *i.* İçindeki kumu başka bir kaba tam bir saatte nakleden ve bu suretle zamanı ölçmeğe yarıyan alet.

Kumanda, Komuta *i.* Askere emretme, askeri idare etme. Emir. İdare.

Kumandan, Komutan *i.* Askere kumanda eden zabit.

Kumandanlık, Komutanlık *i.* Kumandan makam ve vazifesi.

Kumandar, Komutan *i.* Kumandan.

Kumanya *i.* Gemi zahiresi. Gemide erzak koymağa mahsus kiler. Azık, yemek.

Kumar *i.* Para mukabilinde oynanan talih oyunu.

Kumar *i.* Kerestesi makbul ve kırmızı bir ağaç. Dağgülü.

Kumarbaz, Kumarcı *s.* Kumar oynıyan.

Kumarbazlık, Kumarcılık *i.* Kumarcı hali.

Kumarhane *i.* İçinde kumar oynanılan bina.

Kumaş *i.* İpek, yün, keten, v.s. den yapılmış dokuma. Her şeyin aslı, mayası. *c.* Maya, çeşit.

Kumbara *i.* Para biriktirmeğe mahsus kapalı kutu. Dinamit, içi barutla dolu demir top.

Kumbaracı *i.* Kumbara atan asker.

Kumbarahane *i.* Kumbara yapılan yer.

Kumcul *s.* (Bio.) Kumlu yerlerde yetişen.

Kumkeleri *i.* Mısırda yaşar bir cins kertenkele.

Kumkuma *i.* Her tarafı yuvarlak testi. Mürekkep hokkası.

Kumlu *s.* Kumla yapılan. İçinde kum bulunan.

Kumluk *i.* Kumlu yer.

Kumpanya *i.* Şirket.

Kumral *s.* Açık kestane (rengi), koyu sarı.

Kumrallık *i.* Kumral oluş.

Kumru *i.* Güvercine benziyen bir kuş.

Kumrugöğsü *s.* Kurşuniye yakın (bir renk).

Kumsal, Kumsallık *i.* Kumluk yer.

Kumusyon, Komüsyon *i.* Bir para mukabilinde başkası için alışveriş veya başkasının işini takip etme ve bunun karşılığı olan para. Bir işi için toplanan meclis.

Kumusyoncu *i.* Kumusyon işi yapan kimse.

Kumusyonculuk *i.* Kumusyoncunun işi.

Kundak *i.* Sıkı bağlanmış üstüvane şeklinde bohça. Yeni doğmuş çocuğun sıkıca bağlanmasına yarıyan bez takımı. Tüfeğin gerisindeki ağaç kısmı. Ateş vermek için yağlı paçavralar v.s. den sarılıp hazırlanan bohça.

Kundakçı *s.* Tüfek kundağı yapan. Yangın çıkarmak için kundak koyan. *c.* Fesatçı. Cani.

Kundaklamak *f.* Kundağa sarmak. *c.* Fitne ve fesat çıkarmak.

Kundura *i.* Potin, iskarpin gibi ökçeli ayakkabı.

Kunduracı *s.* Kundura yapan.

Kunduracılık *i.* Kunduracı sanatı.

Kunduz *i.* Postundan kürk yapılan hayvan.

Kunt *s.* Keskin ve sivri olmıyan, kalın, ağır.

Kuntrat, Kunturat *i.* Kira şirket akti veya bir ticaret işi için alıcı ve satıcı tarafından birlikte tanzim edilip notere tasdik ettirilen ve her iki tarafı muayyen şartlarla bağlı kılan senet, mukavelename.

Kuntratlı *s.* Kuntrata bağlanmış.

Kup *s.* Önüne geldiği kelimenin mânasını mübalâğalandırır: *kupkuru*, *pek kuru*.

Kupa *i.* Bardak, kadeh. İskambil kâğıtlarının yürek

şeklinde beneklisi. Dört tekerlekli kapalı araba. Maç veya yarışta kazanan tarafa hediye olarak verilen vazo, heykel, v.s.

Kuphiyat, Kubhiyat *i.* Çirkin ve kötü hareketler.

Kupon *i.* Vadesi gelince bedeli verilerek koparılmak üzere esham ve tahvilâtın zımbalı faiz senedi. Maaş cüzdanı ve bu cüzdanın her aylık alındıkça koparılan zımbalı biletleri.

Kur *i.* Bağ. Kuşak.

Kur *i.* Âşıkça muamele.

Kura, Kur'a *i.* Talih denemek için çekilen kapalı pusla veya atılan zar. Yirmi yaşını dolduran gençlerden askere alınacakları ayırmak için çekilen kâğıt.

Kura *i.* Köyler.

Kurabiye *i.* Un, şeker, süt ve bademle yapılan bir tatlı. c. Kadın gibi erkek.

Kurabiyeci *i.* Kurabiye yapıp satan kimse.

Kurada *s.* Eskimiş, yıpranmış.

Kurak *s.* Kuru, yağmursuz.

Kuraklık *i.* Kuruluk, kurak oluş.

Kural *i.* Kaide.

Kuran *i.* Hava ve su cereyanı, akıntı.

Kuran *i.* Hazreti Muhammed'e Allahın gönderdiği kitap. Müslümanların din kitabı.

Kuranî *s.* Kurana ait.

Kurbağa *i.* En ziyade bataklıklarda ve tatlı su kenarlarında yaşıyan küçük hayvan. — *tulumba* *i.* Bir nevi kuyu tulumbası.

Kurbağacık *i.* Kurbağa yavrusu. Dil altında hâsıl olan şiş.

Kurbağagiller *i.* (Zoo.) Dafdaniye.

Kurbağazehirigiller *i.*(Zoo.) Mücehhezei maiye.

Kurban *i.* Allah rızası için kesilip eti fıkaraya verilen hayvan. Bir uğurda feda olma.

Kurbanbayramı *i.* Zilhicce ayının onuna tesadüf eden ve kurban kesilen bayram.

Kurbanlık *i.* Kurban olarak kesilmeye yarar hayvan.

Kurbiyet *i.* Yakınlık.

Kurca *i.* Kaşıma.

Kurcaçıbanı *i.* Kaşımaktan azan çıban.

Kurcalamak *f.* Kaşımak, karıştırmak.

Kurcalaştırmak *f.* Kurcalanmasını mucip olmak.

Kurdağzı *i.* Sandık ve dolapların köşelerine biribirine geçmek üzere yapılmış kertikler.

Kurdelâ *i. Bak:* Kordele.

Kurdeşen *i.* Vücutte kırmızı kabarcıklarla çıkan hastalık.

Kurdurmak *f.* Kurmasını mucip olmak.

Kurena *i.* Karinler. Mabeyinci.

Kurenalık *i.* Saray adamlığı.

Kurgan *i.* Hisar.

Kurgaz *s.* Pek zayıf ve kuru.

Kurgu *i.* Kuruntu.

Kuriye *i. Bak:* Kurye.

Kurk *i.* Gurk. Kuluçka.

Kurlağan *i.* Dolama.

Kurma *i.* Kurmak işi.

Kurmak *f.* Bir şeyin parçalarını bir araya getirip yerleştirmek. Tesis etmek. Toplamak. Makinayı işlemeğe hazır hale getirmek. Hazırlamak. Zihne komak, karar vermek.

Kurmay *i.* Erkânıharp. Erkânıharbiye.

Kurna *i.* Hamamların yıkanmak için yalaklı çeşmeleri.

Kurnaz *s.* Uyanık, açıkgöz. Hilekâr.

Kurnazlık *i.* Kurnaz oluş.

Kuron *i.* Diş üstüne geçirilen altın veya plâtin kapak.

Kurp *i.* Yakınlık, yan.

Kurra *i.* Kuran okuyan.

Kurs *i.* Koşu, yarış. Ders.

Kurs *i.* Daire şeklinde olan şey.

Kursak *i.* Kuşların birinci midesi, katı. İnce ve kurutulmuş barsak.

Kurşun *i.* Ağırlığı çok ve boz renkte bir maden. Ateşli silâhlarla atılan bu madenden yapılmış yuvarlak tane.

Kurşuncu *s.* Nazara karşı kurşun döken. Kurşun satan.

Kurşuni *s.* Kurşun renginde, açık kül rengi.

Kurşunkalem *i.* Grafitten yapılan kalem.

Kurşunlamak *f.* Kurşunla kaplamak. Kurşunla damgalamak.

Kurşunsirkesi *i.* Kimyada kullanılan bir madde.

Kurt *i.* Köpeğe benziyen yırtıcı hayvan. Yerde sürünen ve birçok çeşitleri bulunan küçük böcek. Meyva ve ağaçları kemiren küçük hayvan, sürfe, küçük böcek.

Kurtarılmak *f.* Tehlikeden veya sıkıntıdan çıkarılmak. Rehinden alınmak.

Kurtarmak *f.* Tehlikeden çıkarmak. Rehinden almak. Beraet ettirmek.

Kurtbağrı *i.* Beyaz çiçek açar bir küçük ağaç.

Kurtçuk *i.* (Bio.) Sürfe.

Kurtlandırmak *f.* Kurtlanmasını mucip olmak.

Kurtlanmak *f.* Kurt peyda etmek.

Kurtlu *s.* Kurt peyda etmiş. c. Bir yerde durmıyan.

Kurtluca *i.* Yerpalamudu denilen bir nebat. *s.* Az kurtlu.

Kurtmasalı *i.* Birini oyalamak için söylenen havaî

söz. c. Uzun süren lâkırdı.

Kurtulma *i.* Kurtuluş, selâmet. Kurtulmak işi.

Kurtulmak *f.* Tehlike veya sıkıntıdan çıkmak. Selâmete ermek. Bağlı olduğu yerden fırlayıp ayrılmak.

Kurtuluş *i.* Kurtulma.

Kurtyeniği *i.* Ağaç ve meyvada kurdun yediği delikler. c. Ayıp, noksan.

Kuru *s.* Yaş olmıyan. Susuz. Zayıf. Çıplak. Boş. Sade. Kurutulmuş.

Kurudan *i.* Hayvanların burunlarında kemik hâsıl eden bir hastalık.

Kuruekmek *i.* Katıksız yavan ekmek.

Kurukahve *i.* Kavrulmuş kahve.

Kurukuruya *h.* Boşuboşuna, nafile yere: *kurukuruya yabuç paraladım.*

Kurul *i.* Heyet, meclis.

Kurulamak *f.* Islak bir şeyi silip kuru etmek.

Kurulanmak *f.* Vücudün ıslaklığını gidermek.

Kurulma, Kuruluş *i.* Kurulmak işi.

Kurulmak *f.* Bir şeyin parçaları bir araya getirilip yerleştirilmek. Tesis olunmak. Toplanmak, içtima etmek. İşliyecek hale konulmak. Devşirilmek. Kibirlenmek, öğünmek. Akıl öğretilmek.

Kurultay *i.* Meclis.

Kuruluk *i.* Kuru oluş.

Kuruluş *i.* Bünye.

Kurum *i.* Müessese, cemiyet, kuruluş. Gurur, kibir, çalım. Ocaklarda toplanan is.

Kurumak *f.* Kuru olmak. (Nebat) susuzluktan yanmak. Zayıflamak. Vücudun bir uzva felce uğrayıp hareketten kalmak. c. Bulunmaz hale gelmek: *ortalık kuruda.*

Kurumlu *s.* Çalımlı.

Kurumsak *s.* Pezevenk.

Kuruntu *i.* Evham.

Kuruntulu *s.* Kuruntusu olan.

Kurusoğuk *i.* Kar ve yağmur yağmaksızın olan sert soğuk.

Kuruş *i.* Liranın yüzde biri, kırk para.

Kuruşluk *s.* Bir kuruş kıymetinde olan.

Kurut *i.* Durup koyulaşmış süt.

Kurutaç *i.* (Kim.) Aleti tecfif.

Kurutma *i.* Kurutmak işi.

Kurutmak *f.* Kuru haline komak. c. Bulunmaz hale komak.

Kurutulmak *f.* Kuru haline konmak.

Kurüzüm *i.* Kurutulmuş tane halinde üzüm.

Kurye, Kurriye *i.* Hükümet merkezi ile sefaretler arasında mektup ve talimat götüren memur.

Kuskuğuk *i.* Yabani güvercinin erkeği.

Kuskun *i.* Atın eyerine bağlı ve kuyruğunun altından geçirilen kayış.

Kuskunudüşük *s.* Perişan.

Kuskus *i.* Ufak ve yuvarlak taneler halinde pilâvlık hamur.

Kusma *i.* Kay, kusmak işi.

Kusmak *f.* Kayetmek, gaseyan, istifrağ etmek. Yediği şeyi ağızdan çıkarmak. Şiddetle dışarı atmak.

Kusmuk, Kusuk, Kusuntu *i.* Kusulan şey.

Kusturmak *f.* Kusmasını mucip olmak.

Kusturucu *s.* Kusturan.

Kusulmak *f.* Yenilen şey, ağızdan çıkarılmak.

Kusur *i.* Eksiklik, noksan. Ayıp, sakatlık. Suç, kabahat. Tedbirsizlik, ihmal. Artan kısım, fazla.

Kusurlama *i.* Kusur bulma. Tâlil.

Kusurlamak *f.* Kusur bulmak. Tâlil etmek.

Kusurlu *s.* Kusur ve noksanı olan.

Kusursuz *s.* Kusuru olmıyan.

Kusva *s.* En uzak. Son.

Kuş *i.* Havada uçar ve iki ayak üzerine yürür kanatlı hayvan.

Kuş *i.* İhtiyar atın sağrısındaki tüyü dökülmüş yer.

Kuşak *i.* Bele sarılan uzun ve dar kumaş veya kayış kemer. Duvarı sağlamlaştırmak için konulan kereste sırası. Kapı, v.s. nin arkasına vurulan direklerden herbiri.

Kuşam *i.* Giyim, kuşam.

Kuşane, Kuşhane *i.* Küçük tencere, sefertası.

Kuşanmak *f.* Kuşak takmak. Etrafı sarılmak. *Giyinip — f.* Hazırlanmak.

Kuşantı *i.* Kuşanacak şey. Elbise, takım.

Kuşat *i.* Burulan oğlak.

Kuşatılmak *f.* Etrafı alınmak.

Kuşatmak *f.* Etrafını almak, sarınak. Beline kuşak ve kemer bağlatmak.

Kuşbaşı *s.* Büyücek parçalar halinde (et parçası). İri (kar tanesi).

Kuşbaz *s.* Kuş yetiştiren.

Kuşbazlık *i.* Kuşbaz işi.

Kuşbeyinli *s.* Akılsız.

Kuşburnu *i.* Gaga. Kırmızı meyvasından reçel ve murabba yapılan yabani gül.

Kuşçu *i.* Vaktile sarayiarda doğan ve atmaca gibi avcı kuşlara bakan kimse.

Kuşdili *i.* Kelimenin her hecesine aynı harfi ilâve etmek suretile bir konuşma oyunu: *kufuş difilifi.*

Kuşhane, Kuşane *i.* Küçük tencere.

Kuşilleti *i.* Atlarda olan bir hastalık.

Kuşkanadı *i.* Kuşların kanatlarından yapılan süpür-

ge ve yelpaze. Bir boğaz hastalığı.

Kuşkirazı *i.* Küçük taneli bir kiraz.

Kuşkonmaz *i.* Sert kabuklu ve suyu emilen bir sebze.

Kuşku *i.* Huylanma.

Kuşkulanmak *f.* Ürkmek.

Kuşkulu *s.* Vehimli, müvesvis.

Kuşlak *i.* Kuşu çok olan avlanacak yer.

Kuşlokumu *i.* Yumurtalı tatlı bir hamur.

Kuşluk *i.* Öğle vakti. Öğle yemeği. Büyük kuş kafesi.

Kuşmar *i.* Kuş tuzağı.

Kuşpalazı *i.* Boğazın şişmesinden ibaret tehlikeli bir hastalık, difteri. Kuş yavrusu.

Kuşsütü, Kuşsüdü *i.* Bulunmaz şey.

Kuştüyü *i.* Yatak, şilte v.s. doldurulan bâzı kuşların ince tüyleri.

Kuşüzümü *i.* Küçük ve siyah bir üzüm.

Kuşyemi *i.* Kenevir tohumu.

Kut *i.* Baht, uğur.

Kut *i.* Gıda, azık.

Kutan *i.* Büyük pulluk.

Kutbi *s.* Kutup mıntakalarına ait.

Kutbiyet *i.* Pusula ibresinin kutba doğru dönmek hassası.

Kutlamak *f.* Tebrik etmek.

Kutlanmak, Kutlulanmak *f.* Uğurlu olmak.

Kutlaşmak, Kutlulaşmak *f.* Tebrikleşmek, bayramlaşmak.

Kutlu *s.* Mübarek, uğurlu.

Kutren *h.* Kutru itibariyle.

Kutsal *s.* Uğurlu, mukaddes.

Kutsallık *i.* Kutsiyet.

Kutsamak *f.* Takdis etmek.

Kutsi *s.* Mukaddes.

Kutsiyet *i.* Mukaddesata ait şeyler.

Kutsiyet *i.* Kutsî oluş.

Kutsuz *s.* Uğursuz.

Kutsuzluk *i.* Uğursuzluk.

Kutu *i.* Tahta mukavva, teneke, v.s. den mahfaza kap. Kilenin sekizde biri olan bir hububat ölçüsü.

Kutup *i.* Arzın mihverinin iki mukabil noktasından herbiri: *Güney kutbu, Kuzey kutbu.*

Kutup doğrusu *i.* (Mat.) Kutbi.

Kutupengel *i.* (Fiz.) Manyetik istiktap.

Kutupsal *s.* (Mat.) Kutbi.

Kutupyıldızı *i.* Kuzey kutbuna pek yakın bulunan sabit yıldız. Demirkazık.

Kutur *i.* Çap. Taraf. Daireyi merkezinden geçirerek ikiye ayıran hat.

Kuvva *i.* Kuvvetler.

Kuvvaniyet *i.* Dinamik. Dinamizm.

Kuvve *i.* Kuvvet. Niyet, tasavvur. His, duygu. — *den fiile çıkmak f.* Tasarlanan şey yapılmak.

Kuvvet *i.* Erk. Bir iş yapmak ve vücuda getirmek için kullanılan emek, güç, takat, kudret. Bir devletin askeri. Sağlamlık, sıhhat. Dayanıklık. Tesir, nüfuz. Hassa, şiddet. Bir adedin kendi mislile kaç defa zarbedileceğini gösteren üstündeki küçük rakam. *Beygir — i i.* Bir makinanın tahammül derecesini gösteren ölçü.

Kuvvetlendirmek *f.* Kuvvet vermek.

Kuvvetlenmek *f.* Kuvvet peyda etmek.

Kuvvetli *s.* Kuvveti yerinde olan. Tesirli.

Kuvvetölçer *i.* (Fiz.) Dinamometre, mikyası kuvvet.

Kuvvetsiz *s.* Kuvveti olmıyan. Tesirsiz.

Kuvvetsizlik *i.* Kuvvetsiz oluş.

Kuyruk *i.* Bâzı hayvanların kıçları üzerinden sarkan uzun ve tüylü uzuv. Zeyl, ilâve. Son, en gerideki kısım. Gözün kulağa doğru olan ucu. c. Birinin arkasına takılıp hiç ayrılmıyan kimse.

Kuyrukacısı *i.* Hınç doğuran sebep.

Kuyrukkapağı *i.* Bâzı hayvanların çıplak ve tüysüz kuyruk yeri.

Kuyrukluyıldız *i.* Büyük ve parlak bir yıldız arkasında bir yelpaze gibi uzanan küçük yıldızlar kümesi.

Kuyruksallıyan *i.* Peygamber kuşu denilen bir kuş.

Kuyruksokumu *i.* Kuyruk yeri, belkemiğinin nihayetindeki parça.

Kuyrukyağı *i.* Koyun kuyruğu eritilerek alınan yağ.

Kuytu *s.* İzbe, kapanık. Karanlıkça. *i.* Köşe, bucak.

Kuyu *i.* Su için kazılmış derin çukur.

Kuyucu *s.* Kuyu kazıcı.

Kuyudat *i.* Kayıtlar.

Kuyum *i.* Ziynet eşyası.

Kuyumcu *i.* Altın ve gümüşten süslü şeyler yapan kimse.

Kuyumculuk *i.* Kuyumcu sanatı.

Kuyut *i.* Kayıtlar.

Kuzahiye *i.* Gözün renkli (menevişli zar) tabakası.

Kuzay, Kuzey *i.* Dağların güneş görmiyen yüzü. Güneş karşılığı. Şimal.

Kuzgun *i.* İri kara karga.

Kuzguncuk *i.* Hapishane kapılarındaki demir parmaklıklı pencere.

Kuzguni *s.* Pek siyah.

Kuzu *i.* Koyun yavrusu. c. Halim, uysal.

Kuzudişi *i.* Çocuklarda ilk çıkan ve altı yedi yaşlarında değişen diş.

Kuzukestanesi *i.* Küçük kestane.

Kuzukulağı *i.* Ekşimtrak

tatda büyük yapraklı bir bitki.

Kuzulamak *f.* (Koyun) yavrulamak.

Kuzulaşmak *f.* Kuzu gibi olmak, yumuşamak, uysallaşmak.

Kuzulu *s.* Yanında yavrusu olan (koyun).

Kuzupalamudu *i.* Palamudun bir cinsi.

Küb *i.* (Mat.) Mikâp.

Kübik *s.* (Mat.) Mikâbî.

Kübist *i.* Küb biçimli resimler ve heykeller yapan artist.

Kübizm *i.* Küb biçiminde acayip eserler yapma işi.

Küçücük *s.* Pek küçük.

Küçük *s.* Büyük olmıyan, ufak. Ehemmiyetsiz, değersiz. Âdi, hakir. Genç. Yaşsız. *i.* Yavru çocuk.

Küçüklemek *f.* Hakir görmek.

Küçüklü *s.* İçinde küçükleri bulunan. *Büyüklü — s.* Küçük büyük karışık.

Küçüklük *i.* Küçük oluş. Çocukluk. Yakışmıyan hareket, ayıp.

Küçülmek *f.* Daha küçük olmak. Yaşını gizleyip kendini küçük göstermek. Utanılacak bir vaziyette kalmak.

Küçültmek *f.* Bir şeyi olduğundan daha küçük yapmak. Utanacak hale sokmak. Ehemmiyetini azaltmak. Yaşını küçük göstermek.

Küçümen, Küçümencik *s.* Pek küçük.

Küçümsemek *f.* Küçük görmek. İstisgar etmek.

Küçürek *s.* Küçükçe.

Küduret *i.* Keder. Tasa. Bulanıklık.

Küf *i.* Rutubetten hâsıl olan yeşilimsi ve zehirli madde.

Küfe *i.* Arkada taşınır büyük sepet.

Küfeci *i.* Küfe ile eşya taşıyan hamal.

Küfeli *s.* Arkasında küfe olan.

Küfelik *s.* Sızmış sarhoş. *i.* Bir küfenin alabileceği miktar.

Küflenmek *f.* Küf tutmak. *c.* Olduğu yerde kalıp eskimek.

Küfletmek *f.* Küf tuttumak. Eskitmek.

Küflü *s.* Küf tutmuş. *c.* Modası geçmiş. El dokunulmamış.

Küfran *i.* Nankörlük.

Küfretmek *f.* Dinini tanımamak, büyük günah işlemek. Sövmek.

Küfür *i.* Dinsizlik. Sövme.

Küfürbaz *s.* Söven.

Küfüv *i.* Akran.

Küheylân *i.* Cins at.

Küknar *i. Bak:* Köknar.

Kükre *s.* Kızgın, azgın, ağzı köpürmüş.

Kükremek *f.* Ağız köpürmek, azmak, kızmak.

Kükürt *i.* Toz ve parça halinde tıpta ve sanatlarda kullanılan sarı ve fena kokan bir maden.

Kükürtçiçeği *i.* Tasfiye edilmiş kükürt.

Kül *i.* Yanan odun ve kömürden kalan toz.

Kül *s.* Hep, bütün, cümle. *i.* Umum, umumiyet.

Külâh *i.* Vaktile kullanılan ucu sivri bir başlık. Mahrut şeklinde olan şey. — *giydirmek f.* Aldatmak.

Külâhçı *s.* Külâh yapan. *c.* Hilekâr.

Külbastı *i.* Izgarada pişmiş belkemiği ucundaki et.

Külbastılık *s.* Külbastı yapmağa yarar.

Külçe *i.* Erimiş maden parçası. Küme.

Külek *i.* Kulplu ve üstüvane şeklinde ağaç kap.

Kületmek *f.* Mahvetmek.

Külfet *i.* Zahmet, yorucu iş. Resmî ve teklifli muamele.

Külfetli *s.* Güç

Külhan *i.* Hamamda suyu ve hamamı ısıtmak için ateş yakılan yer.

Külhanbeyi *i.* Çapkın, serseri kimse.

Külhani *i.* Küçük yaramaz. Küçük çapkın.

Külleme *i.* Üzüm tanelerinin kararıp mantar peyda etmesinden ibaret bir hastalık.

Küllî *s.* Külle, bütüne ve umuma ait. Umumî.

Külliyat *i.* Bir şeyin umumu. Bir müellifin bütün eserleri, eserî.

Külliyen *h.* Büsbütün. Hiç, asla.

Külliyet *i.* Küllî oluş.

Külliyetli *s.* Çok, bol.

Küllü *s.* Kül ile karışık.

Külolmak *f.* Mahvolmak.

Külot *i.* Belden dize kadar geniş ve aşağısı dar pantalon. Etekleri dar kadın fistanı, don.

Külrengi *i.* Kurşuni renk.

Kült *i.* Mezhep, iman.

Külte *i.* Külçe. (Jeo.) Sahra.

Kültür *i.* Marifet, hars.

Kültür *i.* (Bio.) Tarım.

Külünk *i.* Ağır taşları kaldırmak için kullanılan uzun ve sivri uclu demir manivelâ.

Külüstür *s.* Eski, köhne.

Kümbet *i.* Çıkıntı.

Küme *i.* Yığın.

Kümek *i.* Küme. Umumun koşup yardım etmesi.

Kümes *i.* Tavukların barındıkları kapalı yer. Kulübe. — *hayvanları i.* Tavuk, kaz, ördek, hindi v.s.

Kümültü *i.* Bostan ve ormanda yapılan bekçi ve avcı kulübesi.

Künde *i.* Köstek. Tuzak.

Künfes *s.* Tenha, ücra.

Künfeyekûn *s.* Perişan.

Küngürlemek *f.* Uyku basmak.

Künh *i.* Dip, derinlik. Bir şeyin en yüksek noktası, uc. Nihayet. Cevher, esas. — *üne varmak f.* İyi anlamak.

Künk *i.* Su sevkine yarıyan üstüvane şeklinde kiremit boru.

Künke *i.* Yonga.

Künye *i.* Bir şahsı anlatan isim, soyadı, baba, ana, memleket adı, doğum tarihi gibi şeyler.

Küp *i.* Topraktan büyük ve ağzı dar kap, kavanoz ve testinin büyüğü. — *lere binmek f.* Çok kızmak.

Küp *i.* (Mat.) Mikâp.

Küpe *i.* Kadınların kulağa taktıkları süs. *Kulağına — olmak f.* Unutmamak: *Bu sözüm kulağına küpe olsun.*

Küpeçiçeği *i.* Küpe gibi aşağıya sarkar bir çiçek.

Küpeşte *i.* Geminin kenarlarındaki tahta siper. Parmaklığın üzerindeki kalın tahta.

Kürdan *i.* Dişleri temizlemek için ince çöp, diş karıştıracağı, hilâl.

Kürdanlık *i.* Kürdan kutusu.

Kürdî *i.* Musikide bir makam.

Küre *i.* Merkezine olan mesafeleri her noktada müsavi olan mücessem cisim, yuvarlak. *Musattah — i.* Yeryuvarlağının bütün kıt'a ve denizlerini gösteren harita. *Mücessem — i.* Dünyanın şeklini kara ve denizlerini göstermek üzere yapılan ve bir mihver etrafında dönen yuvarlak mukavvadan harita.

Küreiarz *i.* Üzerinde yaşadığımız seyyare, dünya, yeryuvarlağı.

Kürek *i.* Ucundaki demir levha ile toprak v.s. atmağa mahsus uzun saplı bir alet. Kayıkları yürütmek için kullanılan kalın ve ucu yassı alet. Fırınlarda ekmeği salmak için kullanılan uzun saplı tahta alet.

Kürek *i.* Vaktile gemilerde kürek çekmek cezası.

Kürekçi *s.* Sandalda kürek çeken. Kürek yapan ve satan.

Kürekkemiği *i.* Omuzun arka tarafındaki üç köşeli yassı kemik.

Kürekli *s.* Küreği olan.

Kürelemek *f. Bak:* Kürümek.

Küremek *f. Bak:* Kürümek.

Küremsi *s.* Küreye benzer.

Küresel *s.* (Mat.) Kürevi.

Kürevî *s.* Küre şeklinde. Küresel.

Küreyvat *i.* Kanın içinde bulunan mikroskopla görülebilir yuvarlak şeyler. Yuvar: Alyuvar, Akyuvar.

Küreyve *i.* Küçük yuvarlak şey. Yuvar.

Kürk *i.* Tüyleri yumuşak ve güzel olan bâzı hayvanların elbisenin içine veya dışına kaplanan derisi. İçi kürkle kaplanmış palto.

Kürkçü *i.* Kürk yapıp satan kimse.

Kürsü *i.* Oturulacak yüksekçe yer. Vaiz veya hatibin, muallimin oturduğu yüksek yer. Taht. Makam, vazife. Kaide, ayaklık.

Kürsülü *s.* Metin ve oturaklı.

Kürsütaşı *i.* Duvarın köşesine konulan büyükçe taş.

Kürt *i.* İran hududu tarafında oturan bir kısım ahali.

Kürtaj *i.* Çocuk düşürmek için rahimde yapılan ameliye.

Kürümek *f.* Toprak ve gübre v.s. yi kürekle sürüp temizlemek.

Küs *i. Bak:* Küsü.

Küskü *i.* Yarı yanmış odun. Taş kırmak ve duvar delmek gibi işlere yarıyan bir ucu sivri demir sopa. Ocakta odunları dayamıya mahsus kısa ayaklı demir çubuk. Sopa.

Küskün *s.* Küsmüş.

Küskünlük *i.* Gücenme. Dargınlık.

Küskütük *s.* Kaskatı.

Küsme *i.* Küsmek işi.

Küsmek *f.* Kalb kırılmak, gücenmek, darılmak, dargın olmak. Yerinden hoşlanmamak.

Küspe *i.* Yağı çıkarılmış nebatların bakıyesi.

Küstah *s.* Arsız.

Küstahlık *i.* Arsızlık.

Küstere *i.* Bileği çarkı. Yivli rende. Değirmende bir taş.

Küstürmek *f.* Gücendirmek, darıltmak.

Küsuf *i.* Güneş tutulması.

Küsur *i.* Kesirler.

Küsü *i.* Güceniklik.

Küsülü *s.* Gücenik.

Küsüşmek *f.* Karşılıklı küsmek.

Küşade *s.* Açık.

Küşadetmek *f.* Açmak.

Küşat *i.* Açma. — *etmek f.* Açmak. — *resmi i.* Yeni yapılan bir bina, mektep v.s. nin ilk defa olarak açılması merasimi.

Küşayiş *i.* Açıklık.

Küşne *i.* Kara burçak.

Küt *s.* Kötürüm. *h.* Vurup dövmeyi veya derin derin ses çıkarmağı tasvir eder ve tekrarlanarak söylenir: *Yüreğim küt küt atıyor.*

Kütikül *i.* (Bot.) Beşere.

Kütköşe *i.* Doksan dereceden büyük zaviye. münferiç zaviye.

Kütle *i.* Yığın, küme.

Kütlemek *f.* Küt küt ses çıkarmak.

Kütlevî *s.* Kütle halinde.

Kütük *i.* Ağacın kalın kısmı, gövdesi. Kalın odun. Ana defter, esas defteri. *Nüfus kütüğü i.* Nüfus sicilli.

Kütüphane *i.* Kitap evi, kitapsaray.

Kütür *h.* Sert ve gevrek sesi anlatır ve tekrarlanarak söylenir: *kütür kütür yedim.*

Kütürdemek *f.* Kütürdemesini mucip olmak.

Kütürtü *i.* Kütür kütür ses çıkarma.

Kütürtülü *s.* Kütürtüsü olan.

Kûul *i.* Alkol, ispirto.

Küulî *s.* Alkola ait.

Küvet *i.* Küçük içeğen. Fotoğraf plâklarını yıkamağa mahsus küçük kap.

Küz, Köz *i.* Sıcak kül.

L

L *i.* Türkçe alfabenin on beşinci harfidir; 'â' harfinden evvel ince, 'a' dan evvel de kalın okunur.

Lâ *h.* Kelimenin evveline gelerek nefiy mânası verir: *Lâakal,* en azdan; *lâdinî,* din ile alâkası olmıyan.

Lâ *i.* Musikide bir nota.

La, Le *e.* İle'nin kısaltılmış şekli: *kalemle,* kalem ile; *kitapla,* kitap ile.

Lâakal *h.* En az.

Lâalettayin *h.* Her ne ve her kim olursa: *lâalettayin bir yazı yaz.*

Lâbada *i.* İspanak cinsinden yenir bir ot.

Laboratuvar *i.* Tecrübe ve ameliyat salonu.

Lâbût *s.* Lâzım. *h.* Elbette, çaresiz.

Lâcivardi *s.* Lâcivert renginde.

Lâcivert *i.* Kıymetli koyu mavi renkte bir taş. *s.* Koyu mavi (renk).

Laçin *i.* Beyazlı veya kırmızı ayaklı bir cins şahin. *s.* Sarp.

Laçka, Laşka *h.* Gemicilikte: bırak! gevşet!

Lâden *i.* Bir cins çalıdan alınan ve saç ve sakal boyamak için kullanılan bir zamk.

Lâdes *i.* Tavuğun göğüs kemiğini kırarak biribirini aldatmak için bahse girişme.

Lâdinî *s.* Din işlerile münasebeti olmıyan. Lâyik.

Lâedrî *i.* Bir şiirin belli olmayan sahibi.

Lâf *i.* Lâkırdı, söz. Boş lâkırdı. Atıp tutma, öğünme. **—atmak** *f.* Harfendazlık yapmak, sarkıntılık etmek.

Lâfazan *s.* Çok söyliyen.

Lâfazanlık *i.* Gevezelik.

Lâfetmek *f.* Konuşmak.

Lâfız *i.* Ağızdan çıkan söz.

Lâfzan *h.* Mana nazarı dikkate alınmaksızın yalnız lâfız ve şekil itibarile.

Lâfzî *s.* Lâfza ait.

Lâgap *i. Bak:* Lâkap.

Lâgar *s.* Zayıf; arık.

Lâğım *i.* Yer altında üstü örtülü pislik mecrası. İçine barut doldurarak ateşlemek için kazılmış çukur.

Lâğımcı *i.* Lâğım temizleyen amele. Kuyu kazarak içine barut dolduran ve ateşliyen asker.

Lâğıv, Lâğv *i.* Kaldırma.

Lâğvetmek *f.* Kaldırmak, feshetmek, hükümsüz bırakmak.

Lâhana *i.* Büyük ve kat kat yapraklardan ibaret bir sebze.

Lâhavle *i.* Cansıkıntısını ve sabırsızlığı anlatır.

Lâhik *s.* Ulaşan, birleşen, ilâve olunan. Sabık mukabili, şimdiki.

Lâhika *i.* Ek, ilâve, katıntı.

Lâhim *i.* Et.

Lâhime *s.* Etcil. Et yiyen. *i.* (Zoo.) Etoburlar.

Lâhin *i.* Güzel ve kaideli ses, nağme, ezgi, ahenk.

Lâhit *i.* Kabir.

Lâhlahiye *i.* (Bot.) Ciğdemgiller.

Lâhuraki *i.* Hint şallarını taklit ile yapılan yünden ve ince bir kumaş.

Lâhuri *i.* Hindistanın Lâhur şehrinde yapılan şal kumaşı.

Lâhut *i.* Tanrılık.

Lâhuti *s.* Tanrılığa ait.

Lâhza, Lâhze *i.* Göz kapıyacak kadar zaman, an.

Lâin *s.* Lânetlenmiş.

Lâk *e.* İsimlerin sonuna gelerek mekân bildirir: *kışlak,* kışlanacak yer. Bâzı isimlere ve asıl faile ilâve olunarak sıfat teşkil eder: *patlak, çatlak.*

Lâkap *i.* Aile veya şahıs ismine ilâve olunan isim, sonradan takılan isim, san, lâğap. Soyadı.

Lâkayt *s.* İlgisiz.

Lâke *s.* Bir nevi vernikle boyanmış (eşya ve mobilya).

Lâkerda *i.* Palamut balığının tuzlanmışı.

Lâkırdı *i.* Lâf, söz. Konuşma. Boş söz.

Lâkırdıcı *s.* Geveze.

Lâkin *e.* Ancak, fakat, ama: *Lâkin ben bunu söylemedim.*

Lâklâk *i.* Leylek. Leyleğin gagasını biribirine vurarak çıkardığı ses. Gevezelik.

Lâklâka *i.* Gevezelik.

Lâklâkıyat *i.* Boş lâkırdılar.

Lâkonik *s.* Veciz, az sözlü.

Lâktoz *i.* Süt şekeri.

Lâl *s.* Dilsiz.

Lâl *i.* Çok kıymetli ve kırmızı renkte bir taş. Kırmızı mürekkep.

Lâla *i.* Çocuk hizmetkârı.

Lâlalık *i.* Lâla sıfatı.

Lâlanga *i.* Hamurlu, yumurtalı tatlı.

Lâle *i.* İlkbaharda açan ve çok çeşidi olan soğanlı bir çiçek.

Lâle *i.* Vaktile suçluların boynuna vurulan halka. İncir koparmak için ucu çatallı sırık.

Lâlegûn *s.* Lâle renginde, pembe.

Lâlezar *i.* Lâle bahçesi.

Lâma *i.* Uzun ve yassı maden safhası. Bir geyik.

Lâmba *i.* İçinde petrol v.s. yakılan ışık aleti.

Lâmba *i.* Doğrama işlerinde v.s. de açılan yiv.

Lâmbasa, Lambasa *s.* Bol, hantal. **Dağınık.** *i.* Uzun ve yırtmaçlı etek.

Lâme *i.* Parlak sırmalı bir kumaş.

Lâmekân *s.* Mekânsız.

Lâmis *s.* Lemseden. Dokunan.

Lâmise *i.* Dokunum, duyarga. Vücudun bir tarafına dokunulduğu zaman duyulan his.

Lândo, Lândon *i.* İki tarafında körükleri bulunan araba.

Lâne *i.* Yuva.

Lânet *i.* İlenç, beddua. Allahın merhametinden mahrumiyet. — *okumak f.* Beddua etmek.

Lânetleme *i.* Lânetlemek işi. *s.* Mel'un.

Lânetlemek *f.* Lânet okumak, beddua etmek.

Lânetli *s.* Lânet edilmiş.

Lângırlûngur *h.* Pek kaba konuşmayı ve gürültüyü anlatır: *Araba lângırlûngur gapıyor.*

Lângırtı *i.* Lângır lûngur sesi.

Langust *i.* (Zoo.) Makassız istakoz.

Lâpa *i.* Ezik ve yumuşak pilâv. Ağrı, çıban ve soğukdeğmeliğine karşı yakı yerine kullanılan merhem. *c.* Sölpük, gevşek. — *—h.* Sölpük bir halde parça parça düşmeği anlatır: *kar lâpa lâpa yağıyor.*

Lâpacı *s.* Lâpa ile beslenmiş. Lâpa yemeğini seven. Rahatı seven.

Lâpçın *i.* Konçlu fotin.

Lâpina *i.* Rengi güzel, eti tatsız bir balık.

Lâppadak *h.* Ansızın ve şiddetle.

Lar, Ler *e.* İnce, hafif hecelerden sonra *ler*, kalın hecelerden sonra da *lar* şeklinde kullanılan cemi edatı: *kitaplar, kalemler.*

Lâstik *i.* Kauçuktan yapılan ve çekildikçe uzıyan bir madde. Yağmur ve rutubetten korunmak için ayakkabı üzerine giyilen kauçuk kaloş. Kurşunkalemile yazılan yazıyı silmek için kullanılan goma.

Lâstikçi *i.* Ayakkabı lâstiklerini satan.

Lâstikli *s.* Lâstiği olan. Lâstikten yapılmış. Lâstik gibi uzayıp kısalan. Elâstiki. *c.* İstenilen tarafa çekilebilen: *çok lâstikli bir söz söyledi.*

Lâstikotin *i.* Bir nevi örme kumaş.

Lâşe, Leş *i.* Ölmüş hayvan ve insan bedeni, kadavra. *c.* İşe yaramaz. Pis kokulu.

Lâşek *h.* Şüphesiz.

Lâşka *h. Bak:* Lâçka.

Lâta *i.* Cüppe. Dar ve uzun kereste. Kısa ilmiye cüppesi.

Lâtarna, Lâterne *i.* Bir çeşit çalgı aleti.

Lâtif *s.* Yumuşak, nazik, hoş. Güzel. Cismanî olmıyan, ruhanî. İnce.

Lâtife *i.* Güldürecek güzel söz. Şaka.

Lâtifeci, Lâtifegû *s.* Şakacı.

Lâtin *i.* İtalyan, Fransız ve İspanyol milletlerinin mensup olduğu ırk. Güzel kokulu bir çiçek.

Lâtince *i.* Lâtin lisan ve yazısı. *s.* Lâtin kaymine ait.

Lâtinçiçeği *i.* Bir nebat.

Lâtinyelkeni *i.* Üç köşeli yelken.

Lâübali *s.* Teklifsiz. Saygısız. Kayıtsız.

Lâübalilik *i.* Lâübali oluş.

Lâübaliyane *h.* Lâübali bir surette.

Lâv *i.* Yanardağlardan çıkan ve soğuduğu vakit katılaşan mayi halinde ateş.

Lâvabo *i.* Yıkanma takımı.

Lâvaj *i.* Yarayı ilâçlı su ile yıkama.

Lâvantu *i.* Güzel kokulu su, esans.

Lâvantacı *i.* Lâvanta yapan veya satan kimse.

Lâvantaçiçeği *i.* Güzel kokulu bir çiçek.

Lâvha, Levha *i.* Asılı resim veya yazı. Tablo, tabelâ. Plâka.

Lâvhacı, Levhacı *i.* Lâvha yapan kimse, tabelâcı.

Lâvta *i.* Rahimden çocuk almak için kullanılan alet. Ebe doktor.

Lâvta *i.* Bir nevi telli mızrap çalgısı.

Lâvtacı *s.* Lâvta denilen çalgıyı çalan (adam).

Lâyemut *s.* Ölmez.

Lâyenkati *h.* Durup dinlenmeden.

Lâyetecezza *s.* Parçalanmaz, ayrılmaz.

Lâyetegayyer *s.* Değişmez.

Lâyezal *s.* Zevalsiz.

Lâyık *s.* Yakışan, münasip. *i.* İyi veya kötü yakışan şey. Ceza.

Lâyiha *i.* Tasarı, proje. Herhangi bir iş hakkında kaleme alınan yazı. *Kanun — sı i.* Kanunun tasdik edilmeden evvelki müsveddesi.

Lâyik *s.* Lâdini. Din ile dünya işlerini ayıran.

Lâyiklik *i.* Din ile dünya işlerinin ayrılışı.

Lâyuat *s.* Sayısız, pek çok.

Lâyuhsa *s.* Hesapsız.

Lâyuhti *s.* Hata işlemez.

Lâz *i.* Karadeniz doğu sahilindeki ahali.

Lâza *i.* Küçük tekne.

Lâzca *s.* Lâz usulünce. *i.* Lâz dili .

Lâzım *s.* Lüzumlu. — *gelmek f.* İktiza etmek.

Lâzımlı *s.* Lüzumu olan, gereken.

Lâzımlık *i.* Havruz.

Lâzime *i.* Yapılması icap eden şey, vazife, borç. (Mat.) Gerekçe.

Lebalep *s.* Ağzına kadar dolu.

Lebbelep *h.* Dudak dudağa.

Lebbeyk, Lebbey *h.* Efendim! ne emriniz var! mânasına eskiden kullanılır bir tâbir.

Lebiderya *i.* Deniz kenarı.

Leblebi *i.* Kavrulmuş nohut.

Leblebici *i.* Leblebi kavuran ve satan kimse.

Ledün *i.* Allah bigisi.

Ledünnî *s.* İçyüzel.

Ledünniyat *i.* Allah bilgisi sırları. *c.* Bir işin gizli tarafı, içyüzü.

Lef *i.* Sarma, devşirme. Bohça veya zarf içine sokma, paket yapma.

Leffen *h.* Sararak, içine yerleştirerek. Katarak.

Leffetmek *f.* İçine yerleştirmek.

Leğen *i. Bak:* Liğen.

Leğen *i.* (Bio.) Havsala.

Leh *i.* Birinin iyiliği için yapılan hareket, aleyh zıddı: *Mahkemede lehimde söyle, aleyhimde söyleme.*

Leh, Lehistan *i.* Umumi Harpten sonra Orta Avrupada teşekkül etmiş 28 milyon nüfuslu bir cumhuriyet. Polonya.

Lehçe *i.* Bir dilin ayrıldığı muhtelif kollardan herbiri, dil şubesi. Beniz. Leh lisanı.

Lehim *i.* Madenleri yapıştırmağa yarıyan kalay v.s.

Lehimlemek *f.* Lehim ile yapıştırmak.

Lehimlenmek *f.* Lehim ile yapıştırılmak.

Lehimli *s.* Lehim yapılmış.

Lehli *i., s.* Polonyalı. Lehistan ahalisinden.

Leim *s.* Alçak.

Leke *i.* Kir izi. Yüzkarası.

Lekeci *i.* Elbise lekelerini çıkarıp temizliyen kimse.

Lekedar *s.* Lekeli.

Lekelemek *f.* Lekeli yapmak. Kötülemek.

Lekelenmek *f.* Lekeli olmak, pislenmek, kötülenmek.

Lekeli *s.* Lekesi olan.

Lekelihumma *i.* Tifüs hastalığı.

Lekende *i.* Kaba dikiş.

Lem'a *i.* Parıltı.

Lemha *i.* Gizlice bir bakma. Parıldama.

Lemis *i.* El ile tutma, dokunma.

Lemsetmek *f.* Dokunmak.

Lemsî *s.* Dokunsal. Lemse ait.

Lemyezel *s.* Zail olmaz, daimî (Tanrı).

Lenduha *s.* Pek büyük.

Lenfa *i.* (Bio.) Lenf. Bedenin içinde veritlerde dolaşan berrak bir mayi.

Lenfavî *s.* Kanı az ve lenfası çok olan, zayıf (vücut).

Lenger *i.* Gemi demiri. Bakırdan yayvan ve kenarları genişçe kap.

Lengerendaz *s.* Demir atan (vapur).

Lep *i.* Dudak. Kenar.

Lepberlep *h.* Dudakdudağa.

Lepiska *s.* İpek gibi yumuşak ve kumral (saç).

Lerzan *s.* Titriyen.

Lerze, Lerziş *i.* Titreyiş.

Lerzenak *s.* Titriyen.

Lesepase *i.* Pasaport yerine kaim olan mürur tezkeresi.

Leş *i.* Ölmuş hayvan, lâşe. *s.* Fena (koku).

Leşger *i.* Asker.

Letafet *i.* Lâtif oluş.

Leva *i.* Bir frank kıymetinde bulgar parası.

Levanten *i.* Doğu memleketlerinde doğmuş Lâtin cemaati.

Levazım *i.* Yaşamak ve geçinmek için lâzım olan şeyler. Gereçler. — *dairesi i.* Askerin veya bir müessesenin erzak, cepane, v.s. eşyasını temin eden daire.

Levazımat *i. Bak:* Levazım.

Levent *i.* Gemilerde lombar kapağını kaldırmağa mahsus zincir. Vaktile Venediklilerin maaşla kullandıkları asker. *s.* Güzel endamlı, çevik.

Leventlik *i.* Levent oluş.

Levger *i.* Çizme ucunun şekli ve kalıbı.

Levha *i. Bak:* Lâvha.

Levhimahfuz *i.* Üzerinde insanların başına gelecek şeylerin yazılmış olduğuna itikat edilen levha.

Levim *i. Bak:* Levm.

Levin *i.* Renk. Çeşit.

Levis *i.* Pislik.

Levm *i.* Azarlama, kınama.

Levmetmek *f.* Kınamak. Zemmetmek. Azarlamak.

Levrek *i.* Eti lezzetli bir balık.

Levze *i.* Bademcik.

Leyâl *i.* Geceler.

Leyl *i.* Gece.

Leylâk *i.* Salkım şeklinde ve güzel kokulu çiçeği olan bir ağaç. — *rengi i.* Leylâk çiçeğinin rengi.

Leylek *i.* Kışın sıcak memleketlere göçen uzun ayaklı ve uzun boyunlu kuş.

Leylen *z.* Gece vakti.

Leylî *s.* Geceye mensup. gece vakti olan. Gece vakti içinde kalınan (mektep). Gece mektepte yatan (talebe).

Leytelealle *h.* Oyalandırma.

sürüncemede bırakma: *işimiz leyteleallede kalıyor.*

Leyyin *s.* Yumuşak, mülâyim.

Lezgi *i.* Kafkasyada oturan ve Gürcülere benziyen bir kavim.

Leziz *s.* Lezzetli.

Lezk *i.* Yakı gibi bedene yapıştırılan ilâç.

Lezukî *s.* Yapışkan.

Lezzet *i.* Zevk, tat, çeşni, ağızla duyulan his. Tatlılık, lezizlik.

Lezzetlendirmek *f.* Lezzet vermek.

Lezzetlenmek *f.* Lezzet almak.

Lığ *i.* (Jeo.) Alüvyon.

Li, Lı, Lu, Lü, Lû *e.* Ahenk kaidesine göre isimlerin sonuna gelerek sıfatlar yaparlar: *dalgalı, paralı, sütlü, İstanbullu.*

Libade *i.* Kısa ve pamuklu hırka.

Libas *i.* Elbise.

Liberal *s.* Erkinci.

Libre *i.* Yarım kilogramlık tartı.

Lider *i.* Önder, bir siyasî partide en mühim şahsiyet, reis.

Liderlik *i.* Önderlik.

Lif *i.* Bazı bitkilerin kabuğundan çıkarılan ip ve dokuma yapmakta kullanılan iplik iplik teller. Bu bitkisel ipliklerden yapılmış sabunu cabuk köpürten saçak.

Lifi *s.* Life ait. İplik iplik. Telsel.

Liğen, Leğen *i.* Yıkanmakta kullanılan büyük ve yayvan kap.

Liğnit *i.* Üzerinde ağaç izleri görülen bir nevi maden kömürü.

Lik *i.* Maç.

Lik, Lık, Luk, Lük *e.* Ahenk kaidesine göre kelimenin sonuna gelerek bu kelime isim ise sıfat yapar: *bayramlık, kostümlük;* yer bildirir: *dağlık, kumluk, bahçelik;* alet ismi olur: *gözlük, başlık.* İlâve ounduğu kelime sıfat ise isim olur: *fenalık, güzellik, oburluk.*

Lika *i.* Mürekkep hokkalarına konulan ham ipek. Boyacı ve yaldızcıların kullandığı bir zamk.

Likenler *i.* (Bio.) Şeybiyeler.

Likit *s.* Mayi, sulu.

Likorinoz *i.* Kefalın bir nev'ini iste kurutarak yaptıkları balık pastırması.

Likör *i.* Meyvadan yapılan ve içinde ispirto bulunan tatlı bir içki.

Liman *i.* Denizde gemilerin barınabileceği tabii veya sunî yer, koy. *Süt — i.* Sükûnet. *— reisi i.* Liman işlerini idare ve limana girip çıkacak gemilere nezaret eden bahriye subayı.

Limanlamak *f.* Limana girmek. (Deniz) sakinleşmek.

Limanlık *i.* Liman gibi emin ve mahfuz yer. Sükûnet. *s.* Liman yapılmağa müsait. Sakin.

Limba *i.* Bir yük kayığı.

Lime *i.* Uzun uzun parçalanmış şey. *— — h.* Parça parça.

Limit *i.* (Mat.) Gaye.

Limitet *i.* Anonim şirketler halinde olarak bilûmum şeriklerin şirkete koydukları sermayeden fazla mesul olmamaları şartile ve sermayesi eshama ayrılmaksızın teşekkül eden şirket.

Limon *i.* Portakala benzer ekşi ve beyzî şekilde sarı renkli meyva.

Limonata *i.* Limon suyu ile şeker ve sudan yapılan şerbet.

Limonayvası *i.* Bir nevi ekşi ayva.

Limoni *i.* Yeşile çalar açık sarı renk. *e.* Sebatsız, hercai.

Limonküfü *s.* Maviye çalar yeşil (renk).

Limoniuk *i.* Kışın çiçek v.s. yi soğuktan korumak için bahçelerde yapılan camlı yer.

Limontozu *i.* Limon gibi ekşi bir milh. Limon asidi.

Linç *i.* Halkın bir mücrimi tutup derhal öldürmesi.

Linçetmek *f.* Linç yaparak öldürmek.

Linotip *i.* Matbaa harflerini satır satır tertip eden ve döken tertip makinası.

Linyit *i. Bak:* Liğnit.

Lipari *i.* Uskumruya benzer karnı benekli bir balık.

Lir *i.* Bir musiki aleti. Rubap.

Lira *i.* Yüz kuruş kıymetindeki para.

Liralık *s.* Lira kıymetinde olan.

Liret *i.* Tahminen bir kuruş kıymetindeki İtalyan parası.

Lirik *s.* Aşka ve duyguya ait (edebi eser). *i.* Eskiden lir ile teganni olunan şeyler.

Lis *s.* Yalıyan: *Kâselis,* çanak yalıyan, dalkavuk.

Lisan *i.* Dil. İnsanların meramlarını ifade için kullandıkları sözler. Dil, lûgat, lehçe.

Lisanen *h.* Ağızdan, yazı ile olmıyarak, şifahen.

Lisanıhal *i.* Bir insanın veya bir şeyin tavır ve duruşundan anlaşılan mâna.

Lisanî *s.* Lisana ait.

Lisaniyat *i.* Muhtelif lisanların ayrılışından ve nasıl teşekkül ettiklerile aralarındaki benzeyiş ve istiraklardan bahseden ilim.

Lisaniyun *i.* Dil âlimleri.

Lisans *i.* Yüksek okul diploması. Mal çıkarma veya getirme müsaadesi.

Lisanşinas *s.* Kendi dilinden başka dil bilen, dilmaç.

Lise *i.* Orta okullardan sonra gelen üç senelik okul.

Liste *i.* Pusla. Fihrist. Cetvel.

Lito *i.* Bez kenarındaki zıh. Tahta pervaz, çıta. Litografya.

Litografya *i.* Hususi bir mürekkeple yazılan yazı veya resmi bir taş makinası ile basma. Taş basması.

Litoloji *i.* (Jeo.) Taşbilim.

Litosfer *i.* (Jeo.) Taşküre.

Litre *i.* Bir desimetre mikâbından ibaret mayiat ölçüsü.

Litrelik *s.* Bir litre miktarında olan.

Liva *i.* Bayrak, sancak. Evvelce vilâyete tabi olup bir mutasarrıf tarafından idare edilen kazaların hepsi, sancak, mutasarrıflık. İki alaydan mürekkep askeri kuvvet ve bu kuvvetin paşa unvanını haiz komutanı, mirliva. Tuğgeneral.

Livar *i.* Balıkları diri olarak saklamak için denizden ayrılmış havuz gibi yer veya delikli ambar ve seçet.

Liyakat *i.* Yararlık. lâyık olma, ehliyet.

Liyakatli *s.* Lâyık.

Liyakatsiz *s.* Liyakati olmıyan.

Liyuet *i.* Yumuşaklık, hafif ishal.

Lizol *i.* Antiseptik gibi kullanılan yağlı ve zehirli bir su.

Lobut *i.* Kısa ve kalın sopa.

Loca *i.* Odacık. Tiyatro bölmesi, küçük kamara. Masonların toplandıkları yer. Esnafın toplandığı yer, lonca.

Loça *i.* Geminin baş tarafında ve iki yanda demir zincirin geçmesine mahsus delikler.

Loda *i.* Üzerine toprak örtülmüş saman v.s. yığını.

Lodos *i.* Güney rüzgârı. Güney tarafı.

Lodoslamak *f.* (Hava) lodosa dönmek.

Lodosluk *i.* Lodosa nazır yer.

Lodospoyraz *i.* Sebatsızlık. Bir şekil ve kararda durmamazlık.

Logaritma, Logaritme *i.* Meçhul bir adedi bulmak için malûm olan ve esas tabir olunan bir adedin çıkarılacağı dereceleri gösteren cetvel.

Loğ *i.* Çamur sıvalı damları tesviye için üzerinde gezdirilen taş silindir.

Loğusa *i.* Yeni doğurmuş kadın.

Loğusalık *i.* Yeni doğuran kadın hali.

Loka *s.* Çapaçul.

Lokanta *i.* Büyük aşçı dükkânı.

Lokantacı *i.* Lokanta işleten kimse.

Lokantacılık *i.* Lokantacı işi.

Lokma *i.* Ağızda bir defada çiğnenebilecek kadar ekmek veya yemek. Parça, az miktar. Hamur, yağ, şeker ve yumurta ile yapılan bir tatlı. *Hazır — i.* Kolay iş. Bedava.

Lokmacı *s.* Lokma yapıp satan. *c.* Hazır lokmaya koşan.

Lokmagöz *s.* Gözleri lokma gibi iri ve dışarı fırlamış.

Lokmalamak *f.* Lokma haline koymak.

Lokman *i.* Pek eski bir tabibin ismi. Her derde deva ilâç, iksir.

Lokmanruhu *i.* Çabucak uçan bir ruh, eter.

Lokomobil *i.* Ziraat ve sanayide kullanılan mütehar rik buhar makinası.

Lokomotif *i.* Demiryol üzerinde vagonları çeken mütehar rik buhar makinası.

Lokum *i.* Yumuşak ve lüzucetli şekerleme. Bir nevi kurabiye.

Lokumcu *i.* Lokum yapan ve satan kimse.

Lombar *i.* Geminin muhtelif yerlerinde açılan dörtköşe delik.

Lombaz, Lomboz *i.* Gemi kamaralarına aydınlık ve hava vermek için yapılan yuvarlak dörtköşe pencere.

Lonca *i.* Esnaf kurumu, loca.

Lololo *i.* Kandırma söz ve hareketi: *Bana da mı lololo?*

Lop *s.* İri yuvarlak ve yumuşak. Birden yutulacak olan. — — *h.* Birden yutulmayı tasvir için tekrarlanarak kullanılır: *lop lop yuttu.*

Lop *i.* (Bio.) Fus, kabarcık.

Lopçuk *i.* (Bio.) Fuseys. küçük kabarcık.

Loppadak *h.* Birden bire.

Lopur Lopur *s.* Şişmanlığı anlatır: *lopur lopur etleri var.*

Lor, Lorpeyniri *i.* Beyaz ve yumuşak taze peynir.

Lord, Lort *i.* İngiltere'de bir asalet unvanı, *c.* Pek zengin.

Lostra *i.* Kundura cilâsı.

Lostracı *i.* Kundura boyacısı.

Lostromo *i.* Vapurlarda tayfa reisi.

Losyon *i.* Tuvalet suyu.

Loş *s.* Yarı aydınlık. Karanlıkça. Tembel, gevşek.

Loşluk *i.* Loş oluş.

Lök *s.* Battal, ağır. Maya. *h.* Ağırlıkla, kabalıkla.

Lökün *i.* Çeşme ve musluk v.s. deliklerini tıkamak için kireç ve zeytinyağından yapılan bir macun.

Lûap, Lu'ab *i.* Tükrük, salya.

Lûbiyat *i.* Oyunlar.

Lûgat *i.* Söz, kelime, bir lisanı terkip eden kelimelerin herbiri. Bir lisana ait bütün kelimeleri toplıyan ve mâna ve mukabillerini bildiren kitap, söz kitabı, kamus. Sözlük.

Lûgatçe *i.* Küçük lûgat.

Lûgavî *s.* Lûgate dair.

Lûgaz *i.* Bilmece.

Lüstrin *i.* Parlak bir kumaş. Parlak rugan.

Lûtfen *h.* Lûtfederek.

Lûtfetmek *f.* Lûtufta bulunmak

Lûtî *i.* Erkekle gayritabiî münasebette bulunan kimse.

Lutr *i.* Susamuru denilen hayvan ve bunun derisi. Bu derinin taklidi kadife kumaş.

Lûtuf *i.* İhsan, iyilik. Yumuşaklıkla muamele. Müsaade.

Lûup *i.* Oyun.

Lüb *i. Bak:* Lüp.

Lübbî *s.* Özel. İçe ait.

Lübbü sin *i.* (Bio.) Diş özü.

Lücce *i.* Dalga, engin deniz.

Lüfer *i.* Eti lezzetli bir cins balık.

Lüknet *i.* Pelteklik.

Lüks *i.* Süs, ziynet. Elbise, eşya, v.s. nin en güzel ve en kıymetlisi. *s.* Süslü, şık.

Lüle *i.* Boru, masura. Tütün piposu. — — *h.* Boru gibi kıvrılmış: *saçları lüle lüle.*

Lüleci *i.* Çamurdan lüle v.s. yapan kimse.

Lülecîçamuru *i.* Lülecilerin kullandıkları süzülmüş kızıl balçık.

Lületaşı *i.* Bir cins beyaz ve yumuşak taş.

Lüp, Lüb *i.* İç, öz. Akıl. Kap.

Lüp *i.* Bedava. — *e konmak f.* Zahmetsiz kazanmak.

Lüpçü *s.* Bedavacı.

Lüzucet *i.* Yapışkanlık.

Lüzucetli *s.* Lüzuceti olan.

Lüzum *i.* Lâzım olma. İhtiyaç.

Lüzumlu *s.* Lâzım.

Lüzumsuz *s.* İşe yaramaz. Gereksiz.

Lüzumsuzluk *i.* Lüzumsuz oluş.

M

M *i.* Türkçe alfabenin onaltıncı harfi.

Ma *i.* Su.

Maa, Maan *e.* Beraber, ile.

Maabir *i.* Geçitler.

Maabit *i.* Mabetler.

Maada *e.* Başka, gayrı.

Maadin *i.* Madenler.

Maahaza, Maamafih *e.* Bununla beraber.

Maalesef *h.* Yazık ki.

Maalhicap *h.* Utanarak.

Maali *i.* Âli, yüksek şeyler.

Maaliftihar *h.* Öğünerek.

Maalkerahe *h.* Kerahetle, istemiyerek.

Maalmemnuniye *h.* Memnuniyetle.

Maalmesar *h.* Sevinçle.

Maani *i.* Mânalar.

Maarif *i.* Tahsil ile elde edilen bilgiler. — *vekâleti i.* Maarifi tanzim ile uğraşan ve okulları idare eden vekillik. — *vekîl i.* Maarif vekâletini idare eden vekil.

Maarifçi *s.* Maarif ve mektep işlerile uğraşan.

Maaş *i.* Geçim parası, aylık.

Maaşat *i.* Maaşlar.

Maaşir *i.* Birlikte yaşıyan insan cemaatleri, cemiyetler.

Maazalik *h.* Bununla beraber.

Maazallah *n.* Allah saklasın: *maazallah öldürsem.*

Mabadüttabia *i.* Metafizik. Maddî hayatın dışında olma.

Mabadüttabiiyat *i.* Hâdiselerin maddî olmıyan ilk sebeplerini araştıran felsefe şubesi.

Mabait *i.* Sonrası, devamı.

Mâber *i.* Geçit.

Mâbet *i.* İbadet edecek yer. Tapınak.

Mabeyin *i.* Aralık, ara. Evvelce harem ile selâmlık arasındaki daire veya oda. Saray memurlarının dairesi.

Mabeyinci *i.* Eskiden padişahların mahyet memurları.

Mablak *i.* Eczacı ve macuncuların kullandığı düz kaşık.

Mabude *i.* Tapınılan kadın.

Mabut *i.* Kendisine ibadet olunan şey. Allah. İlâh. Put.

Macar *i.* Macaristanda oturan Türk ırkından bir millet.

Macarca *i.* Macarların dili. *s.* Macara ait.

Macaristan *i.* Tuna nehri sahilinde sekiz milyon nüfuslu bir devlet.

Macera *i.* Geçmiş vaka.

Maceraperest *s.* Macera peşlen perçin.

Macit *s.* Şerefli.

Macun *i.* Yapışkan ve ağdalı tatlı veya ilâç. Binalarda yarık, delik ve çatlakları kapamak ve camları çerçeveye yapıştırmak için sürülen perçin.

Macuncu *s.* Macun satan.

Macunlamak *f.* Macunla tıkamak.

Maç *i.* İki spor heyeti arasında oyun veya müsabaka.

Maçuna *i.* Ağır şeyleri kaldırmağa mahsus buharla işler makina.

Madalya *i.* Bir yararlık, muvaffakıyet v.s. mukabilinde alınan altın, gümüş veya bakırdan nişan.

Madalyon *i.* Kadınların

gerdanlarına takılan mücevher veya resim.

Madam *i.* Evli kadına verilen isim; hanım. Zevce.

Madde *i.* Göz ile görülür ve el ile tutulur ve taksim edilebilir cisim. İş, husus, hal, keyfiyet. Kanun, nizam ve talimatnamelerin bent ve fıkrası.

Maddeci *s.* Maddenin fevkinde hiçbir kuvvet görmiyen felsefî meslek mensubu.

Maddesel *s.* Maddî.

Maddeten *h.* Madde itibarile, sözle değil, filen.

Maddî *s.* Maddeye ait. Maddesel.

Maddiyat *i.* Madde halinde olan şeyler.

Maddiyun *i.* Maddeciler.

Mâdelet *i.* Adalet.

Madem, Mademki *e.* Çünkü, için, dolayı, binaen: *Mademki çalışıyorum muvaffak olacağım.*

Maden *i.* Toprağın içinden çıkarılan ve sanatlarda kullanılan altın, demir, bakır, kurşun v.s. maddeler. Bunların çıkarıldığı yer. *s.* Madenden yapılmış.

Madenden *s.* Madenî.

Madenî *s.* Madenden yapılmış. Mineral. Madensel.

Madeniyat *i.* Maden kabilinden olan şeyler. Madenlerden bahseden ilim. Mineraloji.

Madenkömürü *i.* Toprak altında kalmış eski ormanların siyah ve yağlı bir kömüre inkılâp eden şekli, taşkömürü.

Madensel *s.* (Jeo.) Madenî.

Madensi *i.* (Kim.) Şibih maden.

Madensuyu *i.* İçinde tabiî olarak münhal maden bulunan su.

Mader *i.* Ana.

Maderane *s.* Anaya yakışır surette.

Maderî *s.* Anaya ait.

Madersahi *i.* Ananın hüküm ettiği aile rejimi. *s.* Anaerkil.

Maderzat *s.* Anadan doğma. Tabiî, hilkî.

Madik *i.* Oyun, hile.

Madrabaz, Matrabaz *s.* Hilekâr.

Madrubunfih *i.* Çarpan aded.

Madrup *i.* Hesapta çarpılan aded. *s.* Dövülen, dövülmüş.

Madum *s.* Yok.

Madumiyet *i.* Yokluk.

Madun *i.* Emir altında bulunan kimse. Alt taraf.

Madut *s.* Sayılmış, sayılır. Mahdut, muayyen. Addolunan: *Bu zavallı da insandan madutur.*

Mafa *i.* Ucu halkalı civata veya çivi.

Mafat *i.* Elden çıkan, kaybedilen şey. *Telâfii — i.* Kaybedilen şey yerine başka bir şey kazanma.

Mafe, Mahfe *i.* Devenin üstüne konulan bir nevi oturulacak sepet.

Mafer *i.* Bir çıkrıkçı aleti ve bu aletle oyulmuş iğri yiv.

Mafevk *i.* Üst taraf, âmir, madunun zıddı.

Mafevkattabia *s.* Tabiiliğin üstünde, olağanüstü.

Mafiş *i.* Hamur, yumurta yağ ve şekerle yapılır ve içinde bir şey yokmuş gibi hafif bir tatlı. *n.* Yok: *Para mafiş.*

Mafizzamir *i.* Saklı düşünce.

Mafsal *i.* Kemiklerin birleştiği yer, boğmak.

Mafüv *s.* Affolunmuş.

Magnetizma *i. Bak:* Manyetizma.

Mağara *i.* Yeraltındaki oyuk, in.

Mağaza *i.* Büyük dükkân. Tüccar eşyası koymağa mahsus depo. Kiler.

Mağbut *s.* İmrenilen.

Mağdur *s.* Haksızlığa uğramış. Düşkün.

Mağduriyet *i.* Mağdur oluş.

Mağfiret *i.* Yarlıgama. Gufran, af.

Mağfur *s.* Günahı bağışlanmış.

Mağlata, Mugalata *i.* Yanılıp şaşırtmak için söylenen söz.

Mağlûbiyet *i.* Yenilme.

Mağlûp *s.* Yenilmiş.

Mağmum *s.* Gamlı. Bulutlu.

Mağmumiyet *i.* Mağmum oluş.

Mağnezya *i.* Beyaz kum gibi müshil bir madde.

Mağnezyom, Mağnezyum *i.* Havada parlak bir ziya ile yanan bir maden.

Mağribi *s.* Mağrip ahalisinden olan.

Mağrip *i.* Güneşin battığı taraf, batı, garp. Akşam.

Mağruk *s.* Boğulmuş.

Mağrur *s.* Gururlu.

Mağrurane *s.* Mağrur bir surette.

Mağruren *h.* Güvenerek.

Mağrus *s.* Dikilmiş.

Mağşuş *s.* Karışık, mahlût. hileli.

Mağz *i.* Beyin, dimağ. İç, öz.

Mah, Meh *i.* Ay.

Mahafil *i.* Mahfiller. meclisler.

Mahakim *i.* Mahkemeler.

Mahal *i.* Yer.

Mahalâkallah *h.* Büyük kalabalığı anlatır: *Vapur mahalâkallah mahşer gibi idi.*

Mahalle *i.* Bir şehrin ayrılmış olduğu parçaların herbiri. — *çocuğu i.* Sokaklarda başıboş gezen haylaz çocuk. — *karısı i.* Âdi karı.

Mahallebi *i.* Süt, şeker ve pirinç unu ile yapılan tatlı.

Mahalleli *i.* Bir mahalle ahalisinden olanlar.

Mahallî *s.* Mahalle ait. yer-

li.

Maharaca *i. Bak:* Mahraca.

Maharet *i. Bak:* Meharet.

Mahazir *i.* Mahzurlar. Engeller.

Mahbemah *s.* Aydan aya.

Mahbube *i.* Sevilen kadın.

Mahbup *s.* Sevgili.

Mahcubiyet *i.* Mahcup oluş. Utangaçlık.

Mahcup *s.* Utangaç. Utanmış. Örtülü.

Mahcur *s.* Kısıtlanmış.

Mahcuz *s.* Haczolunmuş.

Mahdum *i.* Oğul.

Mahdut *s.* Çevrilmiş, tahdit edilmiş. Az, noksan.

Mahfaza *i.* Kab. Kılıf kutu.

Mahfazalı *s.* Mahfazası olan.

Mahfe *i.* Devenin üstüne konan sepet.

Mahfi *s.* Gizli, saklı.

Mahfil *i.* Klüp. Toplanılacak yer. Meclis, cemiyet. Camilerde hususî yer.

Mahfuz *s.* Saklı. Korunulan. Muhafaza altında gönderilen. Ezber edilmiş.

Mahfuzen *h.* Muhafaza altında: *Mücrim mahfuzen gönderilmiştir.*

Mahfuziyet *i.* Saklılık, mahfuz olma.

Mahiv *i.* Ortadan kaldırma, yoketme. Harap etme. Yok olma. Harap olma.

Mahir *s.* Meharetli.

Mahirane *h.* Meharetle.

Mahiye *i.* Aylık. *h.* Ayda.

Mahiyet *i.* Asıl, esas; hakikat, künh.

Mahkeme *i.* Haksızlıkları ve kanuna uygun olmıyan hareketleri tahkik eden ve lâzım gelen hükmü veren hâkimler heyeti. Yargı yeri. *Ağır ceza — si i.* Cinayet davalarına bakan mahkeme. *Asliye — si i.* Hukuk işlerine ve küçük suçlara bakan mahkeme. *Ceza — si i.* Küçük suçlara bakan mahkeme. *Hukuk — si i.* Alacak davalarını gören mahkeme. *Temyiz —si i.* Yargıtay. Bütün mahkemelerin kararlarını tetkik ve tasdik eden en yüksek mahkeme. *Ticaret —si i.* Ticaret davalarına bakan mahkeme.

Mahkûk *s.* Hakkolunmuş, kazılmış. *i.* Kazıt.

Mahkûkat *i.* Hakkolunmuş şeyler, kazılmış resim veya yazılar. Kazıtlar.

Mahkûm *s.* Hükümlü. Mahkeme tarafından hüküm giymiş. Birinin hükmü altında bulunan, esir.

Mahkûmiyet *i.* Mahkûm oluş.

Mahlâs *i.* İsme ilâve olunan diğer isim, şan, lâğap. Asad.

Mahlûk *s.* Halkolunmuş, yaradılmış. *i.* Yaratık.

Mahlûkat *i.* Mahlûklar. Yaratıklar.

Mahlûl *i.* Vârisi olmıyan ölünün vakfa veya hazineye ait mirası. *s.* Hallolunmuş. Erimiş.

Mahlûlat *i.* Mahlûller.

Mahlûliyet *i.* Mahlûl oluş.

Mahlût *s.* Karışık. Katışık.

Mahmi *s.* Korunuk. Himaye olunan, himaye altında bulunan.

Mahmudiye *i.* Vaktile basılmış yirmi beş kuruş kıymetinde bir altın para.

Mahmul *s.* Yüklenmiş. Hamlolunmuş, isnat olunan.

Mahmum *s.* Sıtmalı.

Mahmur *s.* Uykudan veya sarhoşluktan sersem. Sarhoş gözü gibi süzerek bakan.

Mahmurluk *i.* Mahmur oluş.

Mahmuz *i.* Ökçenin arkasına takılan ve hayvanı dürtmeğe yarıyan demir. Horoz ve bazı kuşların ayakları arkasındaki parmak.

Mahmuzlamak *f.* Mahmuzla dürtmek.

Mahnuk *s.* Boğulmuş.

Mahnukan *h.* Boğularak.

Mahpes *i.* Hapishane.

Mahpus *s.* Hapsolunmuş, mevkuf, hapis.

Mahraca, Mihrace *i.* Hint hükümdarlarına verilen unvan.

Mahrama *i. Bak:* Makrama.

Mahreç *i.* Çıkılan yer. Menşe. Çıkıt, çıkak.

Mahrek *i.* (Ast.) Yörünge. Seyyarelerin güneşin etrafında devrederken kat'ettiği daire şeklindeki yol. Bir merminin hedefine varıncaya kadar resmettiği kavis.

Mahrem *s.* Harem. Kendisile evlenilmesi caiz olmıyan, yakın (akraba). Gizli, sır.

Mahremane *h.* Mahrem olarak. Gizlice.

Mahremiyet *i.* Mahrem olmak hali. Gizlilik, gizdeşlik.

Mahruk *s.* Yanmış. Yanık.

Mahrukat *i.* Yakacak. Yakıt. Yakmakta kullanılan odun ve kömür gibi şeyler.

Mahrum *s.* Yoksun. Nasipsiz. Arzu ettiği şeyi elde edemiyen. Talihsiz.

Mahrumiyet *i.* Yoksunluk. Mahrum oluş.

Mahrusa, Mahruse *i.* Büyük şehir.

Mahrut *i.* Koni. Altı daire şeklinde ve üstü sivri olan hendesî şekil.

Mahruti *s.* Konik. Mahrut şeklinde olan.

Mahsuben *h.* Mahsup edilerek. Tuta.

Mahsul *i.* Ürün. Hâsıl olan, elde edilen, yapılan iş veya eser.

Mahsulât *i.* Ürünler. Mahsuller.

Mahsuldar *s.* Verimli.

Mahsullü *s.* Çok mahsul veren, vergili, bereketli.

Mahsulsüz *s.* Mahsulü olmıyan. Verimsiz.

Mahsup *s.* Hesap olunmuş, hesaba geçirilmiş.

Mahsur *s.* Kuşatılmış. Muhasara olunmuş. Hasrolunmuş.

Mahsus *s.* Özgü. Yalnız birine ait olan, hususî. Layık, yakışır. Ayrı, müstakil. *h.* Ayrıca, bilhassa. İstiyerek. Yalandan, ciddî olmıyarak.

Mahsûs *s.* Hissolunan, duyulan.

Mahsut *s.* Kıskanılan. Haset olunan.

Mahşer *i.* Kıyamet. Pek kalabalık yer. Yığılım.

Mahud *s. Bak:* Mahut.

Mahuf *s.* Korkunç.

Mahun, Maun *i.* Koyu renkli ve iyi cilâ tutan kıymetli bir ağaç.

Mâhur *i.* Alaturka musikide bir makam.

Mahut *s.* Malûm, maruf. Bahsedileni istihfaf ve tahkir için söylenir: *mahut adam, mahut mesele.*

Mahvedilemek *f.* Harap edilmek.

Mahvetmek *f.* Yok etmek.

Mahviyet *i.* Alçak gönüllülük.

Mahvolmak *f.* Harap olmak.

Mahya *i.* Dinî günlerde minarelerin arasına gerilip üç üzerine kandil ile yazılan şekil.

Mahz *s.* Salt, sırf, hâs.

Mahzâ *z.* Ancak, yalnız: *mahzâ, bu iş için geldim.*

Mahzar *i.* Birçok imzalı dilekçe. Huzur.

Mahzen *i.* Kiler, ambar. Yeraltı bodrum.

Mahzuf *s.* Silinmiş. Kaldırılmış.

Mahzun *s.* Üzgün.

Mahzunane *h.* Mahzun olarak.

Mahzuniyet *i.* Üzgünlük. Mahzun oluş.

Mahzur *i.* Sakınacak şey. engel. Çekince.

Mahzurat *i.* Mahzurlar.

Mahzuz *s.* Haziranmış. memnun.

Mahzuziyet *i.* Mahzuz oluş.

Mai *s.* Mavi.

Mai *s.* Suya ait.

Maide *i.* Kurulmuş sofra, yemek.

Mail *s.* Eğik. Meyletmiş. Benzer, çalar, andırır, yakın. Düşkün, tutkun. Amut ve ufkî olmayıp yana yatmış (hat).

Mailiyet *i.* Eğiklik, mail oluş.

Maimukattar *i.* İmbikten geçirilmiş su. Damık su.

Main *i.* Eşkenar dörtgen. Dört kenarı eş ve iki açısı dar, diğer ikisi geniş olan şekil.

Maişet *i.* Yaşayış. Geçinme. Geçim.

Maiyet *i.* Beraberlik. Yan, ind, nezd, Süder. Birinin emri altında bulunma. Bir âmirin emri altında ve beraberinde bulunan heyet. Emir altındakiler.

Majüskül *i.* Cümle başlarının ve has isimlerin birinci harflerinin yazıldığı büyük harf.

Mak, Mek *e.* Mastar edatı: *al, almak; gel, gelmek.* Alet beyan eder: *çak, çakmak.*

Makabil *i.* Öndeki, evvelki, geçmiş, üstteki: *bu kanunun makabline şümulü yok.*

Makabir *i.* Kabirler.

Makadir *i.* Miktarlar.

Makal *i.* Söyleme, söyleyiş. Lâkırdı, söz.

Makale *i.* Herhangi bir mes'ele hakkında gazeteye yazılan uzunca yazı, bent.

Makam *i.* Yer. Rütbe, mesnet, büyük memuriyet. Türbe. Musikî tarzı, ahenk, hava.

Makamat *i.* Makamlar.

Makamlı *s.* Ahenkli.

Makamsız *s.* Ahenksiz.

Makar *i.* Durulan ve karar verilen yer, karargâh. Merkez. Başkent.

Makara *i.* Ağır yükleri kaldırmağa yarıyan tahta veya demirden yapılmış alet. Üzerine iplik v.s. sarmağa yarıyan tahta veya mukavvadan üstüvane, bobin.

Makaracı *i.* Dikiş levazımı satan kimse.

Makarna *i.* Muhtelif şekillerde kurutulmuş hamur.

Makarnacı *s.* Makarna yapıp satan.

Makas *i.* Kâğıt ve kumaş gibi ince işleri, ince demir levhaları kesmeğe mahsus alet. Bu şekilde olan şey. Çatallama demiryolu rayı. Bıçkı.

Makasçı *i.* Demiryollarında bekliyerek makas başında trenlere yol veren memur.

Makaslamak *f.* Makas vurmak. Çapraz şekilde kuşatmak.

Makastar *i.* Esvap biçen usta.

Makat *i.* Minder yüzü. Sedir. Geri. Kıç.

Makber *i.* Mezar.

Makbere *i.* Mezarlık.

Makbul *s.* Kabul olunan. Beğenilen. — *e geçmek f.* Hoşa gitmek.

Makbuz *i.* Alıt. Bir para v.s. nin alındığını bildirmek üzere verilen kâğıt, senet.

Makderet *i.* Zor, kuvvet.

Mâkes *i.* Bir sesin veya bir işin aksettiği yer.

Maket *i.* Bir heykel veya yapının ufak taslağı.

Makferlân *i.* Bir çeşit manto. Pelerin.

Makhur *s.* Kahrolmuş.

Makidonya *i.* Rumelide Yunan, Sırp ve Bulgarlar arasında taksim edilip Epirden Trakyaya kadar uzanan saha.

Makina, Makine *i.* Elektrik, buhar ve kol kuvveti ile iş-

liyen tertibatlı büyük alet. *s.* Mihanikî, fennî.

Makina *i.* Bir işi kolay ve çabuk yapmaya yarar vasıta.

Makinacı, Makinist *i.* Makinadan anlıyan ve makinayı işletmesini bilen kimse. Makine tamircisi.

Makinacılık, Makinistlik *i.* Makinist sanatı.

Makinalıtüfek *i.* Mitralyöz.

Makîs, Makiys *s.* Benzetilebilir, kıyas edilebilir. Deneş.

Makiyaj *i.* Suratı düzgün v.s. ile boyama.

Maktysünaleyh *s.* Kendisine benzetilmiş.

Maklâp, Maklûb *s.* Çevrik. Kalbedilmiş, değiştirilmiş. Altı üstüne veya içi dışına döndürülmüş.

Makrama, Mahrama *i.* Peçete, el bezi. Büyük mendil.

Makrun *s.* Ulaşmış, yakın.

Makruniyet *i.* Makrun oluş. Yakınlık.

Maksat *i.* Meram. Erek, dilek.

Maksim *s.* Böleç, maslak.

Maksimum *i.* (Mat.) Âzamî.

Maksum *s.* Ayrılmış. *i.* Bölünen aded.

Maksumunaleyh *i.* Maksumun kaça taksim olunduğunu gösteren aded. Bölen.

Maksur *s.* Mahdut, kısaltılmış.

Maksure *i.* Camilerde parmaklıkla çevrilmiş hususi yer. *Hizmeti* — *i.* İhtiyat zabit namzedi olarak askerlik müddetinin kısalması. Kısa hizmet.

Maksut *s.* Meram edilen. *i.* Maksat, niyet. Vergi.

Makta *i.* Kesit. Kesilen yer. Sözün veya şiirin durak yeri. Herhangi bir cismin ortasından kesilmiş farzedilerek alınan resmi.

Maktel *i.* Katlin yapıldığı yer. Öldürge. Ölütke

Maktu *s.* Kesilmiş, kesik. Pazarlıksız. Keskil.

Maktuan *h.* Maktu olarak.

Maktul *s.* Öldürülmüş.

Mâkul *s.* Usalır. Aklın kabul ettiği. Oldukça akıllı.

Mâkulât *i.* Mâkul şeyler.

Mâkulât *i.* Makuleler. Çeşitler.

Makule *i.* Çeşit, nevi. Türlü.

Makûs *s.* Başaşağı çevrilmiş. Ters, aksi. Akseden.

Makyavelizm *i.* İtalyan politikacısı. Makyavel'in meslegi. Politikada hile ve yalan usulü.

Mal *i.* Kıymetli ve hüzumlu eşya, var, varlık, servet. Emtia. *c.* Matah.

Mala *i.* Harç veya kireç sürmek için kullanılan yassı demirden sıvacı aleti.

Malak *i.* Manda yavrusu.

Malalamak *f.* Mala sürmek.

Malâmal *s.* Dopdolu.

Malârya *i.* Sıtma.

Malâryalı *s.* Sıtmalı.

Malâyani *i.* Manasız söz ve iş.

Maldar *s.* Zengin.

Maldarlık *i.* Zenginlik.

Malen *h.* Mal olarak.

Malıtaşı *i.* Kayıklarda lenger yerine kullanılan ipe bağlı taş.

Mali *s.* Mal ve servete ait. Finansal. Maliyeye ait.— *sene i.* Devlet bütçesine göre kabul edilen sene.

Mâli *s.* Dolu.

Malihulya *i.* Karasevda. Kuruntu.

Malik *i.* Sahip. İye.

Malikâne *i.* Yurtluk. Büyük arazi, çiftlik v.s.

Malikiyet *i.* İyelik. Malik olma.

Maliye *i.* Devlet bittçesinin idaresi. Finans. — *Vekâleti i.* Maliye işlerine bakan vekâlet. — *Vekili i.* Maliye Vekâletini idare eden vekil.

Maliyeci *i.* Mali işleri bilen mütehassıs.

Malkoç *i.* Eskiden akıncılar ocağının başı, sergerdesi.

Mallanmak *f.* Mal sahibi olmak.

Malmüdürü *i.* Bir kazanın maliye işlerine memur kimse.

Malsahibi *i.* Bir mülk veya malın sahibi, mutasarrıfı.

Malsandığı *i.* Devletin varidat sandığı, vezne.

Maltataşı *i.* Yumuşak bir cins taş.

Maltız *i.* İçi pişmiş topraklı sıvalı mangal. Bir nevi keçi. Malta adası ahalisinden olan kimse.

Mâlûl *s.* Hasta, sakat. İğcil.

Mâlûlen *h.* Mâlûl olarak.

Mâlûlin *i.* Mâlûller. İğciller.

Malûliyet *i.* Mâlûllük. Mâlûl oluş.

Mâlûllük *i.* Mâlûliyet.

Malûm *s.* Bilinen, belli. Belgin.

Malûmat *i.* Bilgi, öğrenilen şeyler. Haber.

Malûmatfüruş *s.* Bilgiç.

Malûmatlı *s.* Bilgin, malûmat sahibi.

Malûmatsız *s.* Malûmatı olmıyan, cahil.

Malzeme, Malzime *i.* Lâzım olan eşya. Gereç.

Mama *i.* Yemek.

Mamafih *e.* Bununla beraber.

Mamelek *i.* Mal, mülk. Varı yoğu.

Mamul *s.* Yapılmış. Yapık.

Mamulât *i.* İmal olunan şeyler. Yapıklar.

Mamur *s.* İmar edilmiş. Umranlı. Bayındır.

Mamure *i.* Mamur şehir. Bayındır yer.

Mamuriyet *i.* Mamur oluş.

Bayındırlık.

Mamut *i.* Cinsi munkariz olan bir nevi büyük fil.

Mâna *i.* Anlam. Bir hareket ve işaretin yahut bir kelime veya sözün ne demek olduğu. İç, bâtın. Rüya.

Mânalı, Mânidar *s.* Anlamlı. Mânası olan. Zımnen bir şeyi anlatan.

Mânasız *s.* Anlamsız. Mânası olmıyan. Sebepsiz, münasebetsiz.

Manastır *i.* Dünya işleri ile alâkasını kesen papazların yaşadıkları tenha yerlerdeki mabet.

Manav *i.* Taze yemiş satan kimse.

Mancana *i.* Gemilerde büyük su deposu, su koymağa mahsus büyük ve yassı fıçı.

Mancınık *i.* Eskiden muharebelerde düşmana taş savurmak için kullanılan alet. İpekçi çıkrığı. Su dolabı.

Manda *i.* Sığır cinsinden iri ve siyah hayvan. Camus.

Manda *i.* Vekâlet. Bir memleketin büyük devletlerden birinin himayesi altında idaresi.

Mandal *i.* Kapı ve pencere kanadını kapamağa ve çamaşır asmağa mahsus bir nevi sürgü veya kıskaç.

Mandalina *i.* Kabuğu meyvasına yapışmamış portakala benzer küçük ve güzel kokulu bir meyva.

Mandallamak *f.* Mandalla kapamak.

Mandapost *i.* Postane vasıtasile gönderilen paraya mukabil verilen kâğıt, posta havalesi.

Mandıra *i.* Koyun ağılı. Çiftliklerde peynir yapılan yer.

Mandolin, Mandoline *i.* Madeni telli küçük bir çalgı.

Manej *i.* Beygiri hazırlama ve terbiye etme.

Mânen *h.* Mânaca, mâna itibarile. Fikir ve hissiyatça, ruhan; maddeten mukabili.

Manent *i., s.* Benzer.

Mânevi *s.* Tinsel, mânaya ait. Ruhi, hissî, fikrî; maddi olmıyan. — *evlât i.* Evlât muamelesi gören yabancı çocuk.

Mâneviyat *i.* Mânevî olan şeyler. İlâhiyat ve itikada ait eyler.

Mâneviyet *i.* Mânevi oluş.

Manevra *i.* Askerî talim ve terbiye için harbi taklit ederek yapılan harekât. Tren katarının hazırlanması için vagonların gidip gelişleri, bir maksatla ileri geri yapılan hareketler. c. Hile.

Manevracı *s.* Hilekâr.

Manga *i.* Bir askerî kıt'anın ve yürüyüş halinde bulunan mektep talebesinin onbaşı kumandasındaki sekiz kişilik takımı.

Mangal *i.* Ateş kabı.

Manganez *i.* Bir çeşit sert maden.

Mangır *i.* Eski bakır para.

Mani *i.* Halk şiiri.

Mani, Manya *i.* Merak, sinir hastalığı.

Mâni *i.* Engel. *s.* Önleyici.

Mania *i.* Engel.

Manialı *s.* Engelli.

Mânidar *s.* Anlamlı, mânalı, dokunaklı.

Manifatura *i.* Tuhafiye eşyası.

Manifaturacı *i.* Manifatura eşyası satan kimse.

Manifesto *i.* Tüccara fabrikadan gönderilen eşyanın cins, miktar ve kıymetlerini gösterir beyanname.

Manika *i.* Gemilerde ambarlara, makina ve ateş yerlerine hava vermeğe mahsus bezden yapılmış baca.

Manikür *i.* Tırnakları modaya göre keserek cilâlama.

Manita *i.* Bir nevi dolandırıcılık.

Manitacı *i.* Manita yapan dolandırıcı.

Manivelâ *i.* Cisimleri kaldırmak, kımıldatmak, kesmek, yürütmek için kullanılan muhtelif vasıtalar.

Mankafa *s.* Alık, sersem. İri, büyük. Şakağıya uğramış (beygir).

Mankafalık *i.* Mankafa oluş.

Manken *i.* Üzerine reklâm veya prova için elbise giydirilen endamlı kadın veya tahta, alçı v.s. den yapılan insan şekli, bebek. Korkuluk. c. Mesleksiz adam, kukla.

Manolya *i.* Güzel kokulu beyaz bir çiçek.

Manolyagiller *i.* (Bot.) Manolyasiye.

Manometre *i.* (Fiz.) Basıölçer.

Mansıp *i.* Büyük memuriyet, makam. Irmak ağzı. Orun.

Mansup *s.* Atanmış. Nasbedilmiş, tayin olunmuş. Dikilmiş.

Mansur *s.* Yardım görmüş. Galip. Yenen.

Mansuriyet *i.* Galibiyet.

Manşon *i.* Kadınların ellerini içine soktukları yuvarlak kürk. Parıltısını ziyadeleştirmek için bir ışığın üstüne geçirilen gömlek.

Mantar *i.* Rutubetli yerlerde yetişen ve zehirsiz olanı yenilebilen bir bitki. Şişe tıpası v.s. yapmakta kullanılan bir nevi ağaç kabuğu. Tıpa. c. Yalan.

Mantarcı *s.* Yalancı.

Mantarcılık *i.* Yalancılık.

Mantardoğuran *i.* (Bot.) Tabakai müvellidei felliniye.

Mantarlaşma *i.* (Bot.) Tefellüm.

Mantarlı *s.* Mantarı olan.

Mantarmeşesi *i.* Kabuğu mantar gibi kullanılan bir meşe.

Mantı *i.* Gemilerde kulla-

nılan büyük bir makara.

Mantı *i.* Kıyma ve yufka ile yapılan bir yemek.

Mantık *i.* Doğru düşünme ve muhakemeyi öğreten ilim. Usdeyi. Doğru söz ve hareket.

Mantıkıyun *i.* Mantık âlimleri.

Mantıki *s.* Mantıklı olan.

Mantinato *i.* Gayrimeşru zevce, metres.

Mantis *i.* (Mat.) Kısmı aşari.

Manto *i.* Kadın paltosu.

Mantoluk *i.* Manto yapmaya yarar kumaş.

Mantuk *s.* Söylenmiş. *i.* Söz. Mâna, meal. Anlam, diyem.

Manya *i. Bak:* Mani.

Manyak *s.* Meraklı, manyası olan.

Manyetizma *i.* Bir adamın bâzı hareketler vasıtasile bir başkası üzerinde yaptığı kuvvetli tesir.

Manyeto *i.* Benzinle işliyen motörlerde iştiale hizmet eden makine.

Manyezi *i.* Mağnezya.

Manyeziyom *i.* Mağnezyom.

Manzar *i.* Manzara.

Manzara *i.* Görey, görünüm. Gözün görebildiği eşya, tabiat, saha, meydan. Bir yeri tasvir için yapılan tablo, resim. Hendesede muhtelif eşyanın biribirine karşı vaziyetine, yakınlık ve uzaklığına göre gösterdikleri muhtelif suretler.

Manzaralı *s.* Manzarası olan, önü açık.

Manzarasız *s.* Manzarası olmıyan, önü kapalı.

Manzum *s.* Vezinli ve kafiyeli söz.

Manzume *i.* Dizin. Vezni ve kafiyesi olan söz, şiir. Bir kül teşkil etmek üzere bir araya toplanmış şeylerin hepsi. Sıra, dizi.

Manzur *s.* Bakılan. Görülmüş.

Mar *i.* Yılan.

Maral, Meral *i.* Geyik ve sığır gibi hayvanların dişisi.

Marangoz *i.* İnce takta işi yapan dülger.

Marangozluk *i.* Marangoz sanatı.

Maraz *i.* Hastalık.

Maraza *i.* Kavga.

Marazî *i.* Tabiî olmıyan. Maraza ait.

Marda *i.* Pazarlığı kesilmiş bir mal için istenilen ikramiye. Bozuk ve aşağı mal.

Mâreke *i.* Vuruşak. Cenk yeri.

Mareşal *i.* En büyük askerlik rütbesi. Müşür.

Margarin *i.* Sadeyağı yerine kullanılan ve içyağı veya domuz v.s. hayvanların yağlarından yapılan bir yağ.

Marife *i.* Arap gramerinde tayin ve tahsis olunmuş isim.

Marifet *i.* Bilgi, ilim. Meharet. Hüner.

Marifetli *s.* Marifet gösteren.

Mariz *s.* Hasta.

Mark *i.* Alman para birimi.

Marka *i.* Alâmet, nişan.

Markalamak *f.* Marka komak.

Markalı *s.* Markası olan.

Marki *i.* Avrupada bir asalet unvanı.

Markiz *i.* Marki karı veya kızı.

Markizet *i.* Gayet ince bir kumaş.

Marmelât *i.* Reçelin daha koyusu ve meyvası ezilmişi.

Maroken *i.* Islah edilip boyanmış keçi derisi.

Marpuç *i.* Nargileye takılan telden yapılmış ve ince meşinle örtülü uzun boru.

Marpuççu *i.* Nargile marpucu yapan ve satan kimse.

Mars *i.* Tavla oyununda bir taraf çıktığı halde ötekinin hiçbir pul kaldırmaması. c. Cevap bulamıyarak kalma.

Marsama *i.* Barsama. Kuzu nanesi.

Marsık *i.* İyi yanmamış kömür.

Marsuvan, Marsıvan *i.* İri bir eşek.

Marş *i.* İleri kumandası. Musikide yürüyüş hareketlerine uyan hava.

Marş *i.* Tezgâhın ve bisikletin ayakla döndürülen yeri.

Marşandiz *i.* Yalnız eşya nakleden tren. Tüccar malı.

Mart *i.* Senenin üçüncü ayı.

Martaval *i.* Palavra. Boş lâkırdı.

Martavalcı *s.* Palavracı.

Marthavası *s.* Kararsız, mütelevvin.

Martı *i.* Güvercinden az büyük beyaz bir deniz kuşu.

Martıka *i.* Başı içeriye kıvrılmış iki direkli bir gemi.

Martin *i.* Bir cins tüfek.

Mâruf *s.* Bilinen, tanınan, malûm. Şöhretli.

Marul *i.* Çiğ yenilen ve salatası yapılan bir sebze.

Mâruz *s.* Karşısında bulunan. Arzedilmiş. Arzolunan.

Maruzat. *i.* Arzolunan şeyler.

Marüzzikir *s.* Zikri geçmiş.

Marya *i.* Dişi koyun.

Maryaağı *i.* Ufak balıkları tutmak için gözlü ağ.

Maryal, Maryol *s.* Hilekâr.

Mas *i.* Emme.

Masa *i.* Yemek yemeğe ve yazı yazmağa mahsus ayaklı ve yüksek tabla, sofra. Yazıhane. Müflis tacir malı.

Masadak *s.* Uygun.

Masaj *i.* Oğma, oğuşturma.

Masal *i.* Hikâye. Uydurma. c. Martaval.

Masarif *i.* Masraflar.

Masarika *i.* Barsakları tutan içyağı zarı.

Masat *i.* Bıçak bilemeğe mahsus çelikten alet.

Mâsebak *i.* Geçmiş şeyler.

Mâsiva *i.* Allahtan gayrı bütün mevcudat.

Maskara *i., s.* Soytarı. Tuhaflıklar yapan çocuk.

Maskaralaşmak *f.* Maskaralık yapmak.

Maskaralık *i.* Maskara oluş.

Maskatıreis *i.* Doğut. Doğulan yer, anavatan.

Maske *i.* Yüze takılan örtü.

Maskeli *s.* Maske takmış.

Maslahat *i.* İş, husus.

Maslahatgüzar, İşgüder *i.* Muvakkaten elçilik işlerini gören mümessil.

Maslahatgüzarlık, İşgüderlik *i.* Maslahatgüzarın vazife veya dairesi.

Maslahatlı *s.* Maslahatı olan.

Maslak *i.* Daima akar su borusu. Hayvanlara su vermeğe mahsus yalak.

Maslûben *h.* Asılmak suretile.

Maslup *s.* Salbedilmiş, asılmış.

Masmavi *s.* Çok mavi.

Masnu *s.* Yapık. Sanatla yapılmış. Sun'î, uydurma.

Masnuat *i.* Yapıklar. Masnu şeyler.

Mason *i.* Franmason.

Masonluk *i.* Franmasonluk.

Masraf *i.* Sarfolunan para, harc, gider.

Masraflı *s.* Pahalı.

Masrafsız *s.* Az para ile yapılan.

Masru *s.* Saralı, tutaraklı.

Masruf *s.* Sarfolunmuş.

Massaj, Masaj *i.* Ovma.

Massetmek *f.* Emmek.

Mastaba *i.* Peyke. Meyhane.

Mastar *i.* Memba. Fiillerin asılları: *almak, gelmek.*

Mastara *i.* Zaviyelerin derecesini ölçmeğe yarıyan alet.

Mastariyet *i.* Mastarın ifade ettiği mâna.

Masteki *i.* Mastika.

Mastele *i.* Üstü açık fıçı.

Mastı *i.* Küçük köpek.

Mastıbacak, Bastıbacak *s.* Kısa boylu.

Mastika *i.* Sakızlı rakı.

Mâsum *s.* Günahsız, suçsuz. Âri.

Mâsumane *h.* Mâsumlukla.

Mâsumiyet *i.* Mâsumluk.

Mâsumluk *i.* Mâsum olma. Ârilik.

Masun *s.* Korunmuş, emin. Dokunulmaz.

Masuniyet *i.* Dokunulmazlık. Masun oluş. — *i teşriiye i.* Mebusların mebusluk müddetince mahkemeye çağırılmaması.

Masura *i.* İpliği sarmak için kamış, kısa çubuk. Lülenin dörtte birinden ibaret su ölçüsü.

Maşa *i.* Ateş tutmağa mahsus kıskaç.

Maşallah *n.* Allahın istediği olur demek olup nazardan korunmak için kullanılır. *i.* Üzerine bu ibare yazılmış nazarlık, madalyon v.s.

Maşatlık *i.* Yahudi mezarlığı.

Mâşer *i.* Cemaat. Ömek.

Mâserî *s.* Cemiyete mensup. Sosyal.

Maşiyen *h.* Yürüyerek.

Maşlah *i.* Kol girecek delikleri olan geniş ve ince kumaştan manto.

Maşrapa *i.* Bardak.

Maşrık *i.* Doğu, güneşin doğduğu yer. Şark tarafı.

Maşrıkî *s.* Doğusal. Maşrıka ait.

Mâşuk *s.* Sevgili.

Mat *i.* Oyunda veya münakaşada mağlûp olma. *s.* Donuk, cilâsız.

Matah *i.* Meta. Mal.

Matâli *i.* Doğular. Matlalar. Gazel ve kasidelerin ilk beyitleri.

Matar *i.* Yağmur.

Matara *i.* Meşin veya madenî küçük su kabı.

Matbaa *i.* Gazete, kitap v.s. basmağa mahsus yer. Basımevi.

Matbaacılık *i.* Matbaacı sanatı.

Matbah *i.* Mutbak.

Matbu *s.* Basılmış. Tabedilmiş. Tabiate uygun, beğenilmiş.

Matbuat *i.* Basın. Gazeteler.

Matbuh *s.* Pişirilmiş.

Matem *i.* Bir ölü için kederlenme, yas.

Matematik *i.* Riyaziye.

Matematikçi *i.* Riyaziyeci.

Matemli *s.* Yaslı.

Matemzede *s.* Matemli.

Materyalist *i.* İlimde madde taraflısı, maddeci.

Materyalizm *i.* Maddecilik.

Matetmek *f.* Yenmek.

Matine *i.* Gündüz yapılan sinema veya tiyatro.

Matiz *s.* Sarhoş.

Matkap *i.* Ucuna burgu takılarak tahta v.s. yi delmeğe yarar yay.

Matla *i.* Doğak. Güneş ve yıldızların doğdukları yer. Kaside ve gazelin ilk beyti.

Matlap *i.* İstek. Dilek.

Matlubat *i.* Matlup olan şeyler. Alacaklar.

Matlup *s.* İstenilen. *i.* Alacak, verilmiş para.

Matma *i.* Arzu olunan şey.

Matmahı nazar *i.* Göz dikeği.

Matmazel *i.* Kızlara verilen unvan.

Matolmak *f.* Yenilmek.

Matrah *i.* Salma, vergi temeli.

Matris *i.* İstereotip kalıbı.

Matruh *s.* Çıkarılmış.

Matruş *s.* Sakalsız.

Matrut *s.* Kovulmuş.

Mâtuf *s.* İsnat edilen, ait olan. Yastanmış.

Matuh *s.* Bunak.

Matya *i.* İrinli yara.

Maun *i. Bak:* Mahun.

Mâvaka *i.* Vaki olan şey.

Mavera *i.* Öte taraf.

Maverâî *s.* Ötesel, dünyadan öteye ait.

Mavi *i.* Su ve gök rengi, mai.

Mavilik *i.* Mavi oluş.

Mavimsi, Mavimtırak *s.* Maviye çalar.

Maviş *s.* Açık mavi gözlü ve sarışın.

Mavna, Mavuna *i.* Büyük yük kayığı.

Mavnacı *i.* Mavna işleten kimse.

Maya *i.* Bir şeyi tahammür ettirmek için içine konulan madde. Asıl, esas, cevher.

Mayabozan *i.* (Kim.) Muzadıtahammür.

Mayalamak *f.* İçine maya karıştırmak.

Mayalandırmak *f.* Mayalamak.

Mayalanmak *f.* Maya ile ekşimek.

Mayalatmak *f.* Maya ile ekşitmek.

Mayalı *s.* Mayası olan.

Mayalık *s.* Mayaya mahsus olan.

Mayasal *i.* Vücutteki çıban ve yarık. Basur.

Mayasız *s.* Mayası olmıyan.

Maydanoz *i.* Yemeklere konan bir ot.

Maydanozgiller *i.* (Bot.) Savvaniye.

Mâye *i.* Maya.

Mayestro *i.* Musiki üstadı.

Mayhoş *s.* Tatlı ve ekşi arasında, ekşice.

Mayhoşluk *i.* Mayhoş oluş.

Mayın *i.* Bir cins bomba.

Mayıs *i.* Senenin beşinci ayı.

Mayıs *i.* İnek ve koyunun taze gübresi.

Mayısböceği *i.* Taze gübre içinde yaşar bir böcek.

Mayi *i.* Sıvı. Suyuk. Akan ve sulu şeyler, cıvık.

Mayıstra *i.* Kuzeybatıdan esen hafif ve serin rüzgâr.

Maymun *i.* İnsana benzer, dört ayaklı ve iki ayağını el gibi kullanıp yalnız iki ayağı üzerinde yürüyen vahşi hayvan. c. Maskara.

Maymuncuk *i.* İğri bir demirden yapılmış ve her kilidi açabilen bir anahtar.

Maymuniştahlı *s.* Sebatsız.

Maymunluk *i.* Maskaralık.

Maymunsular *i.* (Zoo.) Hayaliye.

Mayna *i.* Yelkenlerin indirilmesi. c. Paydos.

Mayo *i.* Denize girerken giyilen don ve gömlek takımı.

Mayonez *i.* Yumurta sarısı, zeytinyağı ve limonla yapılan salça.

Maytaba almak *f.* Alay etmek.

Maytap *i.* Yakıldığı zaman parlaklık veren şenlik kibrit veya fişeği. Mehtap.

Maytap *i.* Alay, istihza.

Mâyup *s.* Ayıplanan. Bir özür ve noksanı olan.

Mazanne *i.* Hakkında zan ve şüphe olunan kimse. Evliya.

Mazanneisu *i.* Kendisinden fenalık beklenen kimse. Karalı.

Mazarrat *i.* Zarar, ziyan.

Mazarratlı *s.* Zararlı.

Mazarratsız *s.* Zararsız.

Mazbata *i.* Bir meclis müzakerat veya tetkikatının neticesi hakkında hazırlanıp hazır bulunanlar tarafından imzalanan vesika.

Mazbut *s.* Zaptolunmuş, kalan. Dağınık olmıyan. Kaydolunmuş. Hatırda. Muhafazalı. Tesbit edilmiş. Derli toplu.

Mazeret *i.* Özür.

Mazgal *i.* Kale duvarlarında ve eski şatolarda iç tarafı geniş ve dışında ancak bir tüfek namlusu çıkabilecek darlıktaki delikler.

Mazhar *s.* Nail, kazanmış. Ermiş.

Mazhariyet *i.* Mazhar oluş. Ergi.

Mazı *i.* Çama benzer muntazam yapraklı küçük bir ağaç. Meşenin bir nev'inde hâsıl olan boyacılıkta kullanılır ur.

Mazi *i.* Geçmiş zaman.

Maziperest *s.* Muhafazakâr.

Mazlûm *s.* Zulüm görmüş. Sessiz, sakin.

Mazmaza *i.* Gargara.

Mazmun *i.* Anlam. Mâna, nükte.

Maznun *s.* Sanık. Zan ve şüphe altında bulunan.

Mazruf *s.* Zarf içinde bulunan.

Mazrufen *h.* Mazruf olarak.

Mazul *s.* İşten çıkarılmış. Azlolunmuş.

Mazulen *h.* Mazul olarak.

Mazuliyet *i.* Mazul oluş.

Mazur *s.* Özürlü.

Mazurka *i.* Alafranga bir musiki havası.

Mazut, Mazot *i.* Ham petrol taktir edilince kalan iştiale kabiliyetli tortu.

Meal *i.* Mâna. Anlam.

Mealen *h.* Meal olarak.

Meat *i.* Avdet edilecek yer. Avdet. Dönülecek yer.

Mebadi *i.* Mebdeler, başlangıçlar.

Mebani *i.* Yapılar.

Mebde *i.* Başlangıç.

Mebiz *i.* Dişilerin rahminde yumurtacıkların teşkil ettiği yer, oğulduruk. Bitkilerde tohumların bulunduğu yer.

Meblâğ *i.* Tutar. Para miktarı.

Mebni *s.* Bina olunmuş. Müstenit. *h.* Ötürü. Binaen, sebebile: *buna mebni söyliyemedim.*

Mebus, Meb'us *i.* Milletvekili. Saylav. Vekil. Millet meclisinde halk tarafından seçilmiş âza.

Meb'usan *i.* Milletvekilleri. Meb'uslar. — *meclisi i.* Millet meclisi.

Mebusluk, Meb'usluk *i.* Milletvekilliği. Meb'us vazifesi. Saylavlık.

Mebzul *s.* Bol.

Mebzulen *h.* Bol olarak.

Mebzuliyet *i.* Mebzul oluş.

Mecal *i.* Güç. Takat. İmkân.

Mecalsiz *s.* Mecali olmıyan.

Mecalsizlik *i.* Mecalsiz oluş.

Mecaz *i.* Hakikî mânasile kullanılmayıp ona benzer veya münasebettar başka bir mânada kullanılan söz: *gürültü çıkarmak için kaşınıyorsun.*

Mecazen *h.* Mecaz suretile.

Mecazî *s.* Mecaza ait.

Mecbul *s.* Yaradılmış. Huylu.

Mecbur *s.* Zor görmüş, naçar. Yükümlü.

Mecburen *h.* Mecbur olarak. Zorla.

Mecburî *s.* Yükümlü, isteğe tabi olmıyarak, cebrî.

Mecburiyet *i.* Yüküm. Mecbur oluş.

Meccanen *h.* Bedavaya.

Meccanî *s.* Bedava.

Mecelle *i.* Kitap. Fıkıh ilminin muamelât kısmından alınan eski müslüman kanunu medenisi.

Mecidiye *i.* Eski yirmi kuruşluk gümüş para.

Meclis *i.* Kurul. Bir işi görüşmek için toplanmış cemiyet. *Millet — i.* Kurultay. Milletvekillerinden, meb'uslardan teşekkül eden heyet, meb'usan meclisi.

Meclisara *s.* Tatlı dilli.

Meclûbiyet *i.* Meclûp olma. Tutkunluk.

Meclûp *s.* Celbolunmuş. Cezbedilmiş. Tutkun.

Mecma *i.* Toplanılan yer. Yığınak.

Mecmu *s.* Toplanmış, birikmiş. Hep, bütün. *i.* Top. Yığın, küme. Tümel. Hesapta cem'in yekûnu.

Mecmua *i.* Dergi. Toplanan şeylerin mecmuu, kül. Muayyen zamanlarda çıkan risale.

Mecnun *s.* Çılgın, deli.

Mecnunane *h.* Delice.

Mecnunluk *i.* Delilik.

Mecra *i.* Su yolu. Yatak. Akak, kanal.

Mecruh *s.* Yaralanmış. Reddolunmuş.

Mecuç *i.* Dünyanın sonunda çıkacağı mukaddes kitaplarda bildirilen kısa boylu iki kavimden biri.

Mecus *i.* Ateşe tapanların dini.

Mecusî *s.* Mecus dinine mensup.

Mecusîlik *i.* Ateşe tapma.

Meczup *s.* Cezbolunmuş. Sapık. Deli, divane.

Meç *i.* Ensiz ve düz kılıç.

Meçhul *s.* Bilinmiyen, malûm olmıyan. — *fiil i.* Edilgen fiil. Gramerde failî belli olmıyan fiil: *yazılmış* gibi.

Meçhuliyet *i.* Meçhul oluş.

Medar *i.* Dayanılacak şey, sebep, vesile. Söyke. Bir seyyarenin güneşin etrafında dönerken çizdiği daire. Döngül. İstiva hattının iki tarafında olan iki mevhum daire, dönence.

Meddah *s.* Metheden. *i.* Tuhaf hikâyeler söyleyip taklitler yapan kimse.

Meddahlık *i.* Meddah hali.

Meddetmek *f.* Uzatmak.

Meddücezir *i.* Gelgit. Denizin cazibe tesirile alçalıp yükselmesi. Yayın. Çekin.

Mededetmek *f.* Yardım etmek.

Medenî *s.* Medeniyet hayatı yaşıyan, medeniyete ait. Uygar. Sosyal. Şehirli.

Medeniyet *i.* Yaşayışta ve ilim, fen ve sanatta ilerleme. Soysallık. Uygarlık.

Medeniyetsiz *s.* Medeniyetle alâkası olmıyan, bedevî, vahşî.

Medet *i.* Yardım. *n.* Eyvah. Aman: *medet Allah.*

Medih *i.* Övgü. Birinin iyiliğini söyleme.

Medine *i.* Mamure.

Medit *s.* Uzun.

Medlûl *i.* Kavram. Delâlet olunan şey. Anlam.

Medrese *i.* Eski usul ilmiye mektebi. Fakülte.

Med'uv *s.* Davetli.

Medyum *i.* İspritizmada insanlarla ruhlar arasında vasıtalık eden kimse.

Medyun *s.* Borçlu.

Mefahir *i.* Mefharetler. Kıvançlar.

Mefer *i.* Kaçak yer. Kaçıt.

Mefhar *s.* Mefhareti mucip olan.

Mefharet *i.* Öğünme. Kıvanç.

Mefhum *s.* Anlaşılmış. *i.* Kavram. Mâna, meal. Anlam.

Mefkudiyet *i.* Mefkut oluş. Yokluk.

Mefkûre *i.* Ülkü. Tasarlanan gaye. İdeal.

Mefkûreci *s.* Ülkücü. Mefkûre sahibi. İdealist.

Mefkûrevî *s.* Ülküsel.

Mefkut, Mefkud *s.* Yok, yitik.

Meflûç *s.* Felce uğramış. İnmeli.

Mefruğ *s.* Ferağ edilmiş. Satılmış.

Mefruk *s.* Ayrılmış.

Mefruş *s.* Döşenmiş.

Mefruşat *i.* Döşeme eşyası. Mobilya.

Mefruz *s.* Ayrılmış. Farzedilmiş.

Mefsedet *i.* Fesatlık.

Mefsuh *s.* Fesholunmuş.

Meftuh *s.* Açılmış.

Meftun *s.* Vurgun, âşık.

Meftuniyet *i.* Meftun oluş. Tutkunluk.

Meftur *h.* Doğuştan.

Meftûr *s.* Usanmış, fütur getirmiş. Bezgin.

Meful *s.* Yapılmış, işlenmiş. Gramerde bir fiilin eserini kabul eden şahıs veya şey. Tümleç.

Mefulünbih *i.* İsmin sonuna icabına göre *i, yi* veya *ği* getirilerek ahenk kaidesine göre yapılan mefuller. — i hali.

Mefulünileyh *i.* İsmin sonuna icabına göre *e, a, ye, ğe* getirilerek yapılan mefuldür. — e hali.

Megametre *i.* Denizde uzunluğu ölçer alet.

Meğer, Meğerki, Meğerse *e.* Ancak. Halbuki.

Meh, Mah *i.* Ay.

Mehabet *i.* Heybet. Hürmetle karışık korku.

Mehabetli *s.* Mehabet sahibi.

Mehafil *i.* Mahfiller. Yüksek makamlar.

Mehakim *i.* Mahkemeler.

Mehalik *i.* Mehlikeler. Tehlikeli yerler.

Meham, Maham *i.* Önemli işler.

Meharet, Maharet *i.* Beceriklilik, ustalık.

Meharetli *s.* Maharet sahibi.

Meharetsiz *s.* Beceriksiz.

Mehaz *i.* Bir şeyin alındığı yer, kaynak, memba. Bir kitap yazmak için müracaat olunan kitapların herbiri.

Mehbil *i.* Rahme giden yol. Döl yolu.

Mehcur *s.* Uzakta kalmış, ayrı düşmüş.

Mehcuriyet *i.* Mehcur oluş. Ayrılık.

Mehçe *i.* Minare tepesine ve bayrak ucuna takılan küçük ay şekli.

Mehdî *i.* Kıyamete yakın çıkacağı mukaddes kitaplarda söylenilen adam. *s.* Doğru yol tutan.

Mehel, Mehil *i.* Mühlet. Önel.

Mehengir *i.* Tahtanın enini almağa mahsus doğramacı aleti.

Mehenk *i.* Altın ve gümüşün ayarını anlamıya mahsus taş. *c.* Miyar.

Mehle *i.* Omuz başından çıkan külbastılık et.

Mehlika *s.* Ay yüzlü.

Mehlike *i.* Tehlikeli yer veya iş.

Mehmaümken, Mehmaemken *h.* Mümkün olduğu kadar: *mehmaümken bu işi bitirebildim.*

Mehrace *i. Bak:* Mahraca.

Mehpare *i.* Ay parçası.

Meht, Mehd *i.* Beşik.

Mehtap *i.* Ay ışığı.

Mehter *i.* Yeniçeri mızıkası.

Mehterhane *i.* Eskiden vezir kapısında çalınan nöbet çalgısı. Umumî hapishane.

Mehuz *s.* Alınmış, ahzolunmuş.

Mehuzat *i.* Alınan paralar.

Mekân *i.* Yer, mahal.

Mekanik *i.* (Fiz.) Mihanik.

Mekanizma, Makanizma *i.* Tertip ve tanzim, usul. Makinayı tertip eden kısımlar.

Meke *i.* Bir nevi diken.

Mekik *i.* Çulhaların kullandığı atkı ipliğini taşıyan makara. — *gibi s.* Yerinde durmaz. — *dokumak f.* Bir yerde durmayıp daima gidip gelmek.

Mekin *s.* Oturan, oturaklı. Vakur.

Mekkâr *s.* Hilekâr.

Mekkâre *i.* Eşya taşıyan kira hayvanı.

Mekkâreci *i.* Mekkâre işleten kimse.

Meknun *s.* Gizli, saklı.

Meknuz *s.* Gömülü. Gizli.

Mekremet *i.* Kerem.

Mekremetli *s.* Kerem sahibi.

Mekruh *s.* İğrenç. Şeriatin haram etmeyip ancak zaruret olduğu vakit caiz kıldığı (şeyler).

Meks *i.* Durma.

Meksep *i.* Kazanç ve yaşama vasıta ve işi.

Meksetmek *f.* Dinlenmek.

Meksup *s.* Kespolunmuş, kazanılmış.

Meksur *s.* Kırılmış.

Mekşuf *s.* Keşfolunmuş. Açılmış. Açık.

Mektep *i.* Okul. İlk, orta ve yüksek tahsil derecelerinden birini edinmek için devam olunan yer. Sanat ve edebiyatta meslek.

Mektepli *s.* Okullu. Mektebe devam eden, talebe.

Mektum *s.* Ketmolunan, gizlenen.

Mektup *i.* Beti. Bir iş hakkında veya hasbıhal olarak birine yazılan kâğıt.

Mektupçu *i.* Resmî bir dairenin yazı işlerine bakan müdürü, tahrirat müdürü.

Mektupçuluk *i.* Mektupçu memuriyeti.

Mektuplaşmak *f.* Mektupla muhabere etmek.

Mekûlât *i.* Yenecek şeyler, yiyi.

Mel'abe *i.* Oyun.

Melâhat *i.* Güzellik.

Melâike *i.* Melek.

Melâl *i.* Cansıkıntısı. Bezginlik.

Melâmet *i.* Azarlama, kendini aşağı tutma.

Melâmi *i.* Vahdeti vücude inanan bir müslüman tarikati.

Melânet, Mel'anet *i.* Mel'-

unluk. Alçaklık.

Mel'anetkârane *h.* Mel'anetle. Alçakçasına.

Melânkoli *i.* Karasevda.

Melânkolik *s.* Karasevdaya tutulmuş.

Melbus *s.* Giyilmiş.

Melbusat *i.* Giyilecek şeyler.

Melce *i.* Sığınak. Sığınacak yer.

Melek *i.* Cesetle alâkası olmıyan ruhanî bir mahlûk. *c.* Pek güzel, pek sevimli. Suçsuz.

Melekât *i.* Melekler. Yordamlar.

Meleke *i.* Tecrübe ile elde edilen meharet, mümarese. Yordam. Meharet.

Melekût *i.* Hâkimiyet.

Melekûti *s.* Melekûta ait.

Meleme *i.* Melemek işi.

Melemek *f.* (Koyun, kuzu ve keçi) 'me' diye bağırmak.

Melez *s.* Ayrı iki cinsten doğmuş. Cinsi halis olmıyan. Arpa ve darı ile karışık (buğday).

Melfuf *s.* Leffedilmiş. Dürülü, ilişik.

Melfufat *i.* Melfuf şeyler. İlişikler.

Melfufen *h.* İlişik olarak. Leffedilerek.

Melhame *i.* Çok kan dökülen muharebe.

Melhem *i.* Yaralara sürülen ilâç. Merhem.

Melhuz *s.* Umulur. Muhtemel.

Melhuzat *i.* Melhuz olan şeyler. Umulurlar .

Melih *s.* Güzel, şirin.

Melik *s.* Hükümdar.

Melikâne *h.* Hükümdara yakışacak surette.

Melike *i.* Kadın hükümdar, hükümdar zevcesi.

Melisa *i.* Güzel kokulu bir bitki.

Mellâh *i.* Gemici.

Melodi *i.* Nağme.

Melon *i.* Tepesi yuvarlak sert şapka.

Meltem *i.* Yazın karadan ve muntazam bir surette esen rüzgâr.

Melûf *s.* Alışık.

Melûl *s.* Üzgün, mahzun.

Melûn, Mel'un *s.* Lânete uğramış.

Mel'unluk *i.* Melûn oluş.

Melzum *s.* Biribirinden ayrılmaması lâzımgelen.

Memalik *i.* Memleketler.

Memat *i.* Ölüm.

Memba *i.* Kaynak. Bir suyun yerden çıktığı yer, kaynak. Mehaz, menşe.

Memduh *s.* Metholunmuş.

Memdut *s.* Uzatılmış.

Meme *i.* İnsan ve hayvanlarda süt veren uzuv. Memenin tepesine benziyen alet.

Memeli *s.* Memesi olan.

Memelik *i.* Hayvanların yaralı memesini muhafaza veyahut yavrusuna emdirmemek için takılan torba.

Memeliler *i.* (Zoo.) Zatüssedaya.

Mememsi *s.* (Bio.) Huleymi.

Memer *i.* Yol. Geçit.

Memhur *s.* Mühürlenmiş.

Memleha *i.* Tuz çıkan yer, tuzla.

Memleket *i.* Bir hükümetin idaresi altında bulunan yer, ülke. Devlet. Diyar. Belde, kasaba, şehir. Bir insanın doğduğu veya temelli yerleştiği şehir.

Memleketli *i.* Ahali. *s.* Hemşeri.

Memlu *s.* Dolu.

Memlûk *i.* Köle.

Memlûkiyet *i.* Kölelik.

Memnu *s.* Menolunmuş, yasak.

Memnuat *i.* Memnu olan şeyler. Yasaklar.

Memnuiyet *i.* Memnu oluş.

Memnun *s.* Hoşnut, razı, hoşlanmış. Sevinmiş. Sevinçli.

Memnunen *h.* Memnun olarak.

Memnuniyet *i.* Memnun oluş .

Memorandum *i.* Andıç, muhtıra, takrir.

Memşa *i.* Ayakyolu.

Memul *s.* Umulan, mümkün.

Memur *s.* Bir emir alan. *i.* İşyar. Bir işe tayin olunmuş ücretli adam.

Memuren *h.* Memuriyetle.

Memuriyet *i.* İşyarlık. Emir ve havale olunan ve maaşla gördürülen iş.

Memurluk *i.* İşyarlık. Memuriyet.

Memzuç *s.* Karışık.

Men *i.* Caydırma, savma, bırakmama, yasak etme.

Menaat *i.* Sarplık.

Menabi *i.* Kaynaklar. Membalar.

Menafi *i.* Çıkarlar. Menfaatler.

Menahi *i.* Yasaklar.

Menakıp *i.* Menkıbeler, hikâyeler, destanlar, öyküler.

Menal *i.* Kazanılan, ele geçirilen şey.

Menam *i.* Uyku. Rüya.

Menasik *i.* Hac esnasında yapılan bâzı merasim.

Menazil *i.* Menziller, duraklar, konaklar.

Mendebur *s.* Hayırsız. Tembel.

Menderes *i.* Akarsu yolundaki dolambaç.

Mendil *i.* El ve burun silmeğe mahsus dört köşeli bez.

Mendirek *i.* Dalgakıranlarla meydana gelen liman.

Mendires *i.* Mecrası dolambaçlı ve iltivalı nehir.

Mendup *s.* İşlenmesi şer'an caiz olan (iş).

Menekşe *i.* Güzel kokulu ve mor renkli bir çiçek. — *rengi s.* Menekşe çiçeği renginde, mor. *Hercai — i.* Me-

nekşenin türlü renkte çiçek açar nev'i.

Menend *s.* Manent. Benzer.

Menetmek *f.* Yasak etmek.

Menevî *s.* Bel suyu ile ilgili. Meniye ait.

Meneviş *i.* Terementi ağacı tohumu. Kumaş, maden gibi şeylerin bâzılarında görülen dalga.

Menevişlenmek *f.* Dalgalanmak.

Menevişli *s.* Menevişi olan.

Menfa *i.* Nefyolunan yer. Sürülge.

Menfaat *i.* Fayda. Çıkar.

Menfaatbahş *s.* Fayda verici.

Menfaatli *s.* Faydalı.

Menfaatperest *s.* Menfaatini her şeyden üstün tutan, hodkâm.

Menfaatsiz *s.* Faydası olmıyan.

Menfez *i.* Delik. Girecek yer. Nefeslik.

Menfi *s., i.* Nefyolunmuş, sürgün. Aksi, zıt. Olumsuz. Müsbet ve matluba muvafık olmıyan.

Menfiyen *h.* Sürgün olarak.

Menfur *s.* İğrenç. Nefret olunan.

Mengeç *i.* Büyük yün mekiği.

Mengel *i.* İncik bileziği.

Mengene *i.* Baskı aleti.

Menhi *i.* Yasak.

Menhiyat *i.* Nehyolunmuş şeyler. Yasaklar.

Menhubat *i.* Yağma edilmiş şeyler.

Menhus *s.* Uğursuz.

Meni *i.* Atmık. Erkek insan ve hayvanın tohumu.

Menkıbe *i.* Büyük bir adamın meziyetinden bahseden fıkra. Kaside, hikâye. Destan, öykü. Tarihçe.

Menku *i.* Haşlanmış bitki suyu.

Menkûbiyet *i.* Menkûp oluş. Düşmüşlük.

Menkûha *s.* Nikâhlı karı. Zevce.

Menkul *s.* 1 - Taşınır, 2 - Söylenen.

Menkûp *s.* Bedbaht, düşkün, itibardan düşmüş.

Menkuş *s.* Nakşolunmuş. Bezeklenmiş.

Menolunmak *f.* Yasak edilmek.

Mensi *s.* Unutulmuş.

Mensubiyet *i.* Mensup olma. Nisbet. Soyundan gelme.

Mensucat *i.* Dokumalar.

Mensuç *s.* Dokunmuş.

Mensuh *s.* Hükümsüz bırakılmış.

Mensup *s.* Bir şeye taallûku olan. İzdeş, bağlı.

Mensur *s.* Nesir olarak yazılmış. Serpin.

Menşe *i.* Çıkağ, köken. Neşet olunan, çıkılan yer.

Menşur *i.* Vezirlik ve müşürlük fermanı. Geometride prizma, biribirine muvazi üç veya daha ziyade vecihli mücessem şekil. Biçme.

Ment *e.* İsimlerin sonuna gelerek 'li' gibi sıfat teşkil eder: *dertment*, dertli.

Menteşe *i.* Kapı ve pencere kanadı ve sandık kapağı gibi açılıp kapanır şeyleri tutmağa mahsus demir.

Menus *s.* Alışılmış. Alışık.

Menusiyet *i.* Menus oluş. Alışkanlık.

Menut *s.* Bağlı. Vücudü diğer bir şeyin vücudüne bağlı olan, mütevakkıf.

Menvi *i.* Meram.

Menzil *i.* Seyahatte inilen yer, konak, han. Konak arası yol. Top ve tüfek mermisinin katettiği mesafe. Ordunun nakliye işlerine bakan daire.

Menzilci *i.* Konakçı. Menzil beygirlerile giden postacı.

Menzile *i.* Kerte.

Menzul *s.* İnmeli.

Menzur *s.* Nezrolunmuş. Adanmış.

Mephas *i.* Bir bahse dair yazılan yazı, fasıl.

Mephut *s.* Hayran.

Mepsut *s.* Açılmış, yayılmış.

Mepsuten *z.* Doğrusuna.

Mera, Mer'a *i.* Hayvanların otladığı yer, otlak.

Merak *i.* Bir şeyi anlamak, bilmek ve öğrenmek hevesi. Arzu, heves. Bir şeyin üzerine çok düşme. Karasevda. Vesvese, endişe. Titizlik. Bir şeyin en iyisini arama.

Meraklanmak *f.* Merak etmek.

Meraklı *s.* Titiz. Çabuk müteessir olan. Vesveseli. Her şeyi bilmek ve anlamak istiyen.

Meraksız *s.* Kayıtsız. Aldırışsız.

Meraksızlık *i.* Meraksız oluş.

Meral, Maral *i.* Ahu, gazal.

Meram *i.* İstek. Maksat. Erge.

Meramet *i.* Üstünkörü tamir.

Merametçi *i.* Bozuk ve kırık şeyleri tamir eden kimse.

Merametlemek *f.* Meramet yapmak.

Meraret *i.* Acılık.

Merasim *i.* Tören. Tekellüf. Resmî muameleler. Dinî âyinler, resmî şenlikler.

Merbut *s.* Bağlı. Bitişik. Ait, mensup, tabi. Bağlantılı.

Merbutat *i.* Bağlantılar. Bağlı olan şeyler.

Merbuten *h.* Bağlı olarak.

Merbutiyet *i.* Bağlılık.

Mercan *i.* Bir deniz hayvanının süs için kullanılan kırmızı dalı. *s.* Mercandan yapılan.

Mercanada *i.* (Jeo.) Atol.

Mercanbalığı *i.* Lezzetli kırmızı bir balık.

Mercankayaları *i.* Deniz hayvanlarının enkaz ve müstehaselerinin birikmesinden teşekkül eden ada.

Mercanlar *i.* (Zoo.) Mercaniye.

Mercek *i.* (Fiz.) Adese.

Merci *i.* Müracaat olunacak yer. Bir daire veya memurun tabi olduğu resmî daire. Dönülecek yer.

Mercimek *i.* Ufak daire şeklinde hububat.

Mercu *s.* Rica olunan.

Merdane *i.* Matbaa makinalarında sahifelere mürekkep veren tutkal üstüvane. Yufka açmağa mahsus üstüvane şeklindeki tahta. Silindir.

Merdâne *h.* Erkeğe yakışır surette, mertçe.

Merdiven *i.* Çıkmaya mahsus basamaklı yer ve vasıta.

Merdut *s.* Reddolunmuş. Mel'un.

Merdüm *i.* İnsan.

Merdümek *i.* Bebek.

Merdümgiriz *s.* Adamdan kaçan, yalnızlığı seven.

Meremet *i.* Meramet.

Meret *s.* Murdar.

Merfu *s.* Kaldırılmış.

Mergup *s.* Rağbette olan.

Merhaba *n.* Hoşgeldiniz, nasılsın makamında selâm tâbiridir.

Merhabalaşmak *f.* Selâmlaşmak.

Merhale *i.* Konak, menzil.

Merhamet *i.* Acıma.

Merhameten *h.* Acıyarak.

Merhametli *s.* Merhamet sahibi.

Merhametsiz *s.* Merhameti olmıyan.

Merhem *i. Bak:* Melhem.

Merhum *s.* Rahmetli.

Merhume *s.* Rahmetli kadın.

Merhun *s.* Rehine konmuş. Tutuk.

Mer'i *s.* Makbul, muteber. Yürürlükte olan.

Meri, Mer'i *s.* Gözle görünen.

Meri *i.* Mide borusu.

Meridyen *i.* (Ast.) Nısfınnehar.

Merih *i.* Güneşin etrafında dönen gezeğenlerden biri. Sakıt, Mars.

Merinos *i.* Bir cins koyun ve bunun yapağısı.

Meriyet *i.* Makul ve muteber olma. Yürürlük.

Merkat *i.* Mezar.

Merkep *i.* Eşek. Binek.

Merkez *i.* Dairenin veya kürenin tam ortasında ve muhitine aynı mesafede bulunan nokta. Orta. Başkent. Devlet Başkanının, vali v.s. nin oturduğu yer. Birçok şubeleri bulunan bir dairenin umumî idarehanesi. İş, hal, husus: *iş şimdi bu merkezdedir.*

Merkezcil *s.* (Fiz.) İlelmerkez.

Merkezî *s.* Merkeze ait.

Merkeziyet *i.* Merkezde bulunma. Merkeze merbut olma.

Merkum *s.* Yukarda ismi geçen.

Merkûz *s.* Rekzolunmuş, dikilmiş.

Merkür *i.* (Ast.) Utarit, Arzıtilek.

Mermer *i.* Beyaz veya dalgalı ve renkli bir cins makbul düzgün taş.

Mermerşahi *i.* Tülbent ile patiska arasındaki ince bir bez.

Mermi *i.* Silâh, top v.s. ile atılan kurşun, tane, gülle.

Mersa *i.* Liman.

Mersi *i.* Teşekkür ederim yerine kullanılan bir fransızca kelime.

Mersin *i.* Güzel kokulu ve kışın yapraklarını dökmiyen bir ağaç.

Mersinbalığı *i.* Bir cins balık.

Mersingiller *i.* (Bot.) Asiye fasilesi.

Mersiye *i.* Ölmüş bir kimse hakkında yazılan şiir. Ağıt. Sağu.

Mersiyeci *s.* Mersiye yazan, sağucu.

Mersiyehan *h.* Mersiye okuyan.

Mersum *s.* Resmolunmuş. Zikri geçmiş. Âdet olmuş.

Mert *i.* Adam, erkek. *s* Yiğit, cesur. Namuslu.

Mertçe *h.* Erkekçe.

Mertebe *i.* Derece.

Mertek *i.* Dört köşeli büyük direk.

Mertlik *i.* Mert oluş.

Mervi *s.* Rivayet olunan.

Meryemiye *i.* Adaçayı.

Meryem pelesengi *i.* Hekimlikte kullanılır bir çeşit ağaç.

Merzengûş *i.* Güvey otu, bir çeşit fesleğen.

Merzuk *s.* Rızkı verilmiş.

Mes *i.* Dokunma, değme, temas. Vaki olma.

Mesa *i.* Akşam.

Mesabe *i.* Derece, mertebe.

Mesadet *i.* Kutluluk.

Mesafe *i.* İki yer veya yol arasındaki uzaklık.

Mesağ *i.* Cevaz. Müsaade.

Mesaha *i.* Ölçüm. Arazi, v.s. yi ölçme. — *zenciri i.* Araziyi ölçmekte kullanılan mikyaslı zencir.

Mesai *i.* Çalışmalar.

Mesail *i.* Meseleler.

Mesaip *i.* Musibetler.

Mesakin *i.* Evler, meskenler.

Mesakîn *i.* Miskinler.

Mesalih *i.* Maslahatlar.

Mesamat *i.* Gözenekler. Vücuttaki ufacık delikler.

Mesame *i.* Gözenek.

Mesane *i.* İçine sidik toplanan torba. Sidik kovuğu.

Mesar *i.* Meserret.

Mesavi *i.* Kötü haller.

Mesbuk *s.* Sebketmiş, geçmiş.

Mesçit *i.* Küçük cami.

Mesdut *s.* Seddolunmuş. Kapalı.

Mesel *i.* Masal. Darbımesel.

Meselâ *e.* Misal olarak, söz gelişi.

Mesele, Mes'ele *i.* Bir ilim ve fende halli istenilen kaziye. Ehemmiyetli ve halli güç iş ve keyfiyet.

Meserret *i.* Sevinç.

Meserretbahş *s.* Sevinç veren.

Mesfur *s.* Yazılmış, zikri geçmiş.

Meshetmek *f.* El sürmek, sıvamak .

Meshur *s.* Sihirlenmiş.

Mesih *i.* Sıvama, el sürme.

Mesih *i.* Hazreti İsa.

Mesire *i.* Seyir yeri.

Mesken *i.* Konut. İkametgâh, ev.

Meskenet *i.* Miskinlik.

Meskûkât *i.* Akçeler. Maden paralar.

Meskûn *s.* Islı. Ahalisi olan, içinde oturulan.

Meskût *s.* Susulmuş. *Meskût geçmek:* sus geçmek.

Meslek *i.* Ertik. Yol. Gidiş, usul. Herkesin tuttuğu iş, sanat, sınıf

Meslekî *s.* Mesleğe ait.

Mesleksiz *s.* Mesleği olmıyan. Namuskârane bir yolu olmıyan, sebatsız.

Mesleksizlik *i.* Mesleksiz oluş.

Meslektaş *s.* Aynı meslekten olan.

Mesmu *s.* İşitilmiş. Dinlenmeğe lâyık.

Mesmuat *i.* Duyulan şeyler.

Mesmum *s.* Zehirlenmiş.

Mesmumen *h.* Zehirlenerek.

Mesnet *i.* Rütbe, makam. Dayanılacak yer. Dayanak, destek.

Mesnevi *i.* Aruz veznile ve ikişer ikişer kafiyeli bir nazım tarzı.

Mesnun *s.* Âdet olmuş. Sünnet kılınmış.

Mesruk *s.* Çalınmış.

Mesrur *s.* Sevinmiş.

Mesruriyet *i.* Sevinç.

Mesrut *s.* İleri sürülmüş. Serdolunmuş.

Messetmek *f.* Vaki olmak, cereyan etmek.

Mest *s.* Sarhoş.

Mest *i.* Papuçla giyilebilen hafif ve yumuşak bir ayakkabı.

Mestane *h., s.* Sarhoşa benzer bir surette.

Mestî *i.* Sarhoşluk.

Mestur *s.* Örtülü.

Mesul, Mes'ul *s.* Sorun. Sorumlu. Yaptığı iş ve hareketlerden hesap vermeğe mecbur olan. Sorulan. İstenilen. Bir işin idaresi kendisine ait olan. Yükümlü.

Mesuliyet *i.* Mesul olma. Sorav. Sorumluluk.

Mesuliyetli *s.* Mesuliyet getiren. Soravlı. Sorumlu.

Mesut *s.* Mutlu, saadetli.

Meşagil *i.* Meşgaleler. İşler.

Meşahir *i.* Meşhur ve tanınmış adamlar. Ünlüler.

Meşak *i.* Meşakkat. Güçlükler.

Meşakkat *i.* Zahmet, güçlük.

Meşale *i.* Işınak. Aydınlık vermeğe mahsus alet, kandil, lâmba. Bir direğin ucuna konulan bir kap içinde yanan çıra veya yağlı paçavra.

Meşbu *s.* Doymuş. İşba haline gelmiş. Doygun.

Meşe *i.* Sert ve dayanıklı orman ağacı.

Meşelik *i.* Meşe ormanı.

Meşgale *i.* İş güç.

Meşgul *s.* Bir işle uğraşan. Dalgın. İşgal olunmuş, tutulmuş.

Meşguliyet *i.* Meşgul olma. Uğraş.

Meşher *i.* Sergi.

Meşhet *i.* Şehit mezarı. Bir adamın şehit olduğu yer.

Meşhun *s.* Dolu.

Meşhur *s.* Şöhretli, ünlü.

Meşhut *s.* Görülen, görülmüş.

Meşihat *i.* Şeyhlik. Şeyhislâm vazife ve dairesi.

Meşime *i.* Dölyatağı.

Meşin *i.* Âdi deri, sahtiyan.

Meşiy *i.* Yürüme.

Meşiyet *i.* Yürüyüş. Vasiyetname.

Meşk *i.* Yazı örneği. Musiki dersi.

Meşketmek *f.* Yazıyı örneğine göre yazmak. Musiki v.s. ye çalışmak.

Meşkûk *s.* Şüpheli.

Meşkûr *s.* Teşekküre lâyık. Beğenilmiş.

Meşrep *i.* Tabiat, yaradılış. Huy. Gidiş.

Meşru *s.* Yollu. Şeraite uygun. Kanuna muvafık, hallı.

Meşrubat *i.* İçkiler.

Meşruh *s.* Şerholunmuş.

Meşruhat *i.* Şerholunan şeyler. Açıklamalar.

Meşrur *i.* İçilecek şey.

Meşrut *s.* Şartlı, bir şart ile bağlı.

Meşruta *i.* Satılmamak şartiyle sahibi tarafından veresesine terkolunmuş mülk.

Meşruti *s.* Meşrutiyete ait.

Meşrutiyet *i.* Ahali tarafından seçilmiş meb'usan meclisi ve bu meclis karşısında yemin etmiş hükümdarla devlet idaresi tarzı.

Meşum, Meş'um *s.* Uğursuz.

Meşveret *i.* Danışma.

Met *i.* Uzatma. Yayma. Kabarma. Güneş ile ayın cazibesi tesiriyle denizin yükselip karaya doğru uzanması.

Meta *i.* Tüccar malı. Antika şey.

Metafizik *i.* Fizikötesi. Fel-

sefenin bir şubesi.

Metalip *i.* İstenen şeyler.

Metalografi *i.* (Kim.) Madenlerin tavsifi ilmi.

Metamorfoz *i.* İstihale.

Metanet *i.* Sağlamlık. Sebat.

Metbu *s.* Kendisine tebaiyet olunan. Uyraç.

Metbuiyet *i.* Metbu oluş.

Metelik *i.* On paralık bakır ve nikel sikke, kuruşun dörtte biri.

Meteliksiz *s.* Züğürt.

Meteor *i.*(Fiz.) Alâimi cevviye.

Meteoroloji *i.* İklim ve cevvî hadiselerin ilmi, rasıdatı havaiye.

Meteorolojik *s.* (Ast.) Ahvali cev ilmine ait.

Meteorolok *i.* Meteoroloji ilmile uğraşan kimse.

Meteortaşı *i.* (Ast.) Haceri semavi. (Jeo.) Meteorit.

Metfen *i.* Mezar.

Metfuat *i.* Verilen meblâğ.

Metfun *s.* Gömülü.

Methal *i.* Girilecek yer, kapı. Başlangıç. Karışma, alâka.

Methaldar *s.* Bir işte eli olan.

Methetmek *f.* Medihde bulunmak, iyiliğini söylemek.

Metin *i.* Kitabın muhtevi olduğu yazı.

Metin *s.* Dayanıklı, sağlam. *c.* Sözünden dönmez, sebatkâr. Doğru.

Metot *i.* Usul. Yöntem.

Metre, Metro *i.* Bütün milletlerce kabul edilen uzunluk ölçüsü.

Metres *i.* Nikâhlı olmadığı halde bir erkekle birlikte yaşıyan kadın, kapatma, mantinato.

Metris *i.* Askeri, düşman ateşinden korumak için yapılan toprak siper.

Metropolit *i.* Piskopos, despot.

Metropoliten *i.* Yeraltı yahut hava şimendiferi.

Metruk *s.* Bırakılmış, kullanılmıyan.

Metrukât *i.* Metruk şeyler, tereke. Bırakıtlar.

Metruke *i.* Boşanmış kadın. Terkolunan mülk.

Metrukiyet *i.* Bırakılma.

Mevacip *i.* Borçlar, maaş, tahsisat.

Mevait *i.* Mev'ut şeyler, adançlar.

Mevaki *i.* Mevkiler.

Mevakif *i.* Mevkifler. Duraklar.

Mevalit *i.* Doğulan ve yaradılan şeyler.

Mevani *i.* Mâniler, engeller.

Mevaşi *i.* Eti yenen ve yük taşıyan ehlî hayvanlar. Davar.

Mevat *i.* Maddeler.

Mevazi *i.* Yerler. Mevziler.

Mevc, Mevce *i.* Suya bir taşın atılmasiyle hâsıl olan dairelerin herbiri. Dalga.

Mevcudat *i.* Mevcut olan şeyler. Varlıklar.

Mevcut *s.* Var olan. Hazır olan. *i.* Miktar.

Mevç *i.* Dalga.

Mevdu *s.* Emanet olunmuş.

Meveddet *i.* Dostluk.

Mevhibe *i.* Vergi, sungu.

Mevhum *s.* Sanal. Sanaylanmış. Aslı olmıyan, evham mahsulü olan.

Mevhumat *i.* Mevhum olan şeyler.

Mevhup *s.* Hediye edilmiş.

Mev'it *i.* Bir vaa'din yerine getirildiği zaman veya yer.

Mev'iza *i.* Vaız, öğüt.

Mevki *i.* Yer. Makam.

Mevkif *i.* Durak.

Mevkip *i.* Alay.

Mevkuf *s., i.* Tutsak. Tevkif olunmuş. Alıkonmuş. Vakfolunmuş. Bağlı.

Mevkufiyet *i.* Mevkuf olma. Vakfolma. Bağlı olma. Tutsaklık.

Mevkûl *s.* Bir vekile emanet olunan (iş).

Mevkut *s.* Muayyen vakitlerde çıkan. Devrel, çağlık.

Mevlâ *i.* Sahip, efendi. Tanrı.

Mevlâna *i.* Büyük şeyhlere ve âlimlere verilen unvan.

Mevlevî *s.* Mevlâna Celâlettin Rumi'nin tarikatine mensup olan.

Mevlevilik *i.* Mevlevilerin tarikati.

Mevlid, Mevlit *i.* Doğma. Doğum yeri.

Mevlût *s.* Doğmuş. *i.* Peygamberin doğduğu gün ve bugüne ait menkıbe.

Mevrit *i.* Vardığı yer.

Mevrudat *i.* Gelmiş şeyler.

Mevrus *s.* Miras kalmış.

Mevrut *s.* Gelmiş. Vürut etmiş.

Mevsim *i.* Senenin dört kısmından herbiri. Herşeyin zamanı. Çağan, yıl, çağ.

Mevsimlik *s.* O mevsime mahsus olan.

Mevsimsiz *s.* Vakitsiz.

Mevsuf *s.* Bir sıfatı bulunan.

Mevsuk *s.* İnanılır, sağlam.

Mevsukan *h.* Sağlam olarak.

Mevsukiyet *i.* Mevsuk oluş. Doğruluk.

Mevsul *s.* Kavuşmuş.

Mevt *i.* Ölüm.

Mevta *i.* Ölü.

Mevtaî *s.* Mevtaya ait.

Mevud, Mev'ut *s.* Vadolunmuş. Adanmış.

Mevvaç *s.* Dalgalı.

Mevzi *i.* Yer.

Mevzîî *s.* Umumî olmıyan, yalnız bir yere mahsus. Yere'.

Mevzu *i.* Konu. Bir ilmin, bir kitap, hikâye v.s. nin esasını teşkil eden hâdise. *s.* Konulmuş, vazolunmuş.Ka-

rarlaştırılmış. Sahih olmıyan.

Mevzuat *i.* Konular. Mevzular. Elde bulunan kanun hükümleri.

Mevzuubahis *i.* Bahse esas olan madde. Söz konusu.

Mevzun *s.* Ölçülü, denk. Mütenasip, uygun.

Mey *i.* Şarap, içki.

Meyan, Meyankökü *i.* Tababette kullanılan bir kök.

Meyanci *i.* Araya giren kimse, vasıta.

Meyane *i.* Orta. Reçel ve helva gibi şeylerin kıvamı.

Meydan *i.* Açık ve geniş düz yer, saha, açıklık. Ortalık. Vakit, zaman, fırsat. Tekkelerde âyin salonu.

Meydancı *i.* Meydan hademesi.

Meydanlık *i.* Açık ve düz yer.

Meyelân *i.* Eğilim, meyil. İçakışı.

Meyhane *i.* İçki içilen umumi yer.

Meyhaneci *i.* Meyhane işleten kimse.

Meyil *i.* Eğilim. Bir tarafa eğilme. Taraftarlık. Muhabbet. Arzu. Tutkunluk.

Meyilli *s.* Bir tarafa meyletmiş.

Meyletmek *f.* Eğilmek. Gönül vermek, muhabbet bağlamak.

Meymenet *i.* Uğur.

Meymenetli *s.* Uğurlu.

Meymenetsiz *s.* Uğursuz.

Meymenetsizlik *i.* Uğursuzluk.

Meyus *s.* Umutsuz. Ümitsiz.

Meyusane *h.* Meyus olarak.

Meyusiyet *i.* Meyus oluş.

Meyva *i.* Ağacın hâsıl ettiği yemiş, mahsul.

Meyvacı *i.* Meyva satan kimse, manav.

Meyvadışı *i.* (Bot.) Meyvanın dış kabuğu.

Meyvahoş *i.* Kuru yemiş satılan çarşı.

Meyvaiçi *i.* (Bot.) Meyvanın iç kabuğu.

Meyvalı *s.* Meyva ile, meyvadan yapılmış.

Meyvalık *i.* Sofradan yemiş koymağa mahsus kap. Meyva bahçesi.

Meyvaortası *i.* (Bot.) Meyvanın orta kabuğu.

Meyvayaprak *i.* (Bot.) Varakai sümeyre.

Meyyal *s.* Pek istekli.

Meyyit *s.* Ölü.

Meyzin, Müezzin *i.* Namaz vaktini bildirmek için ezan okuyan adam.

Mezahim *i.* Zahmetler.

Mezahip *i.* Mezhepler.

Mezalim *i.* Zulümler.

Mezamir *i.* Mizmarlar, Kavallar, Davud'un (Zebur) kitabındaki sureler.

Mezar *i.* Ölüyü gömdükleri yer, kabir, sin. —*taşı i.* Mezar üzerinde ölünün ismi yazılı taş.

Mezarcı *i.* Mezar kazan adam.

Mezaristan *i.* Mezarlık.

Mezarlık *i.* Mezarların bulunduğu yer. Sinlik.

Mezat *i.* Bir mal veya mülkü satılığa çıkarıp en ziyade verene satma. — *malı i.* Ucuz eşya, kelepir.

Mezaya *i.* Değerler. Meziyetler.

Mezbaha *i.* Kasapların sattığı etin kesildiği yer, salhane. Kanara.

Mezbele *i.* Süprüntülük. Çöplük.

Mezbur *s.* Yukarda ismi geçmiş.

Mezcetmek *f.* Karıştırmak.

Mezç *i.* Karıştırma.

Meze *i.* İçki ile beraber yenen çerez.

Mezelenmek *f.* Eğlenmek.

Mezelik *i.* Meze yapılan şeyler.

Mezellet *i.* İtibarsızlık.

Mezhep *i.* Bir dinin, bir fikir ve itikadın ayrıldığı şubelerden herbiri, meslek.

Meziç *i. Bak:* Mezç.

Mezid, Mezit *s.* Artmış, büyümüş.

Mezit, Mezgit *i.* Eti lezzetli bir çeşit balık.

Meziyet *i.* Değim. Bir insanın ilim, sanat ve ahlâkça yüksekliği, fazilet, üstünlük. Hassa. İktidar. Fayda. Kıymet. Artam

Meziyetli *s.* Değimli. Meziyetli olan. Artamlı.

Mezkûr *s.* Adı geçen. Zikrolunmuş, zikri geçmiş.

Mezleka *i.* Batak, kayıncak.

Mezmum *s.* Kötü.

Mezraa *i.* Tarla. Ekelge.

Mezru *s.* Ekilmiş.

Mezruat *i.* Ekinler.

Mezun *s.* İzinli. Bir mektebi bitirip şahadetname almış. Yetkili.

Mezuniyet *i.* Mezun olma.

Mezura *i.* Ölçü, mikyas.

Mı *e. Bak:* Mi.

Mıh *i.* Ekser, çivi.

Mıhladız *i. Bak:* Mıknatıs.

Mıhlamak *f.* Çivilemek.

Mıhlanmak *f.* Çivilenmek. *c.* Bir yere kakılıp kalmak.

Mıhlı *s.* Mıhlanmış.

Mıknatıs *i.* Demiri cezbetmek hassasını haiz çelik.

Mıknatısî *s.* Mıknatıse ait.

Mıknatısiyet *i.* Mıknatıs kuvvet ve hassası.

Mıntaka *i.* Bölge. Cihet, mahdut yer. Yeryuvarlağının sıcaklık ve soğukluk itibarile taksim edildiği parçalar.

Mırdar *s.* Murdar, pis.

Mırdarlamak *f.* Pisletmek.

Mırdarlık *i.* Pislik.

Mırıldamak, Mırıldanmak *f.* Yavaş yavaş ve kendikendine söylenmek. Homurdanmak.

Mırıltı *i.* Mırıldamak işi.

Mısbah *i.* Yüzgeç.

Mısdak *i.* Belge. Bir şeyin doğruluğunu isbata yarayan şey. Ölçüt.

Mısır *i.* Afrikanın kuzeydoğusunda bir kırallık.

Mısır *i.* Koçana bitişik sarı renkli besleyici hububat.

Mısırlı, Mısrî *i.* Mısır ahalisinden olan kimse.

Mıskat *i.* Kuyumcuların madeni parlatmak için kullandıkları alet.

Mısra *i.* Manzume ve şiir satırlarının herbiri.

Mıstak *i. Bak:* Mısdak.

Mışıldamak *f.* Uyurken hafif nefes almak.

Mışmış *i.* Kayısı.

Mıymıntı *s.* Mızmız, uyuşuk, tembel.

Mızık *i.* Oyunbozanlık.

Mızıka *i. Bak:* Muzika.

Mızıkçı *s.* Oyunbozan.

Mızıkçılık *i.* Oyunbozanlık.

Mızıklanmak *f.* Oyunbozanlık yapmak.

Mızmız *s.* Miskin, beceriksiz.

Mızmızlık *i.* Mızmız oluş.

Mızrak *i.* Ucu sivri demirli uzun sırıktan ibaret eski bir silâh, kargı.

Mızraklı *s.* Mızrakla silâhlanmış.

Mızrap *i.* Telli çalgıları çalmağa mahsus bağa veya tüy.

Mi *i.* Musikide bir nota.

Mi *e.* Soru edatı olup kelimenin ahengine göre *mi, mı, mu, mü* olur ve daima kelimeden ayrı olarak yazılır: *geldi mi, buldu mu, aldı mı, gördü mü.*

Mia *i.* Barsak.

Miad, Miat *i.* Bir şeyin yapılması için tayin olunan zaman. Kıyamet.

Miaî *s.* Barsağa ait.

Miat *i.* (Mat.) Yüzler.

Miço *i.* Meyhaneci çırağı.

Mide *i.* Yenilen şeyi hazmedip barsaklara döken uzuv, kursak.

Midesiz *s.* Kötü şeyleri yiyen, tiksinmiyen, zevksiz.

Midevî *s.* Mide için faydalı, mideye iyi gelen. Mideye ait.

Midilli *i.* Midilli adasında yetişen küçük bir cins at.

Midye *i.* Eti lezzetli bir deniz hayvanı.

Miftah *i.* Anahtar.

Miğfer *i.* Askerlerin başa giydikleri demir serpuş. Tulga.

Mihanik *i.* Mekanik. Kuvvet ve hararetten bahseden makine ilmi.

Mihanikî *s.* Mekanik. Mihanike ait. Maddî, filî.

Mihenk *i. Bak:* Mehenk.

Mihir *i.* Nikâh kıyılırken kararlaştırılan nikâh bedeli, ağırlık.

Mihman *i.* Konuk. Misafir.

Mihmandar *i.* Konukçu. Bir misafirin maiyetine tayin edilen teşrifatçı. Misafir kabul eden kimse.

Mihmanlık *i.* Konukluk. Misafirlik.

Mihmannüvaz *s.* Konuk ağırlar. Misafirlere ikram eden.

Mihnet *i.* Çile. Zahmet. Dert. Belâ.

Mihnetkeş *s.* Çile çeken.

Mihnetzede *s.* Çileye uğramış .

Mihr *i.* Güneş.

Mihrace *i. Bak:* Mahraca.

Mihrak *i.* Odak. Ziya şualarının toplandığı yer. *c.* Merkez.

Mihrap *i.* Camilerde kıble cihetinde imamın önünde namaz kıldığı duvara açılmış oyuk.

Mihver *i.* Eksen. Dingil. Çark ve tekerlek gibi dönen şeylerin ortasından geçen ok. Yeryuvarlağının iki kutbu arasında uzanıp merkezinden geçtiği farzolunan çizgi.

Mika *i.* Ateşten müteessir olmıyan yaprak halinde parlak ve şeffaf bir taş.

Mikado *i.* Japonya imparatoru.

Mikâp *i.* Küb. Biribirine eş ve paralel altı dörtgen satıhlı mücessem şekil. İki defa kendi mislile darbedilmiş sayı.

Mikat *i.* Muayyen vakit ve yer.

Mikrofon *i.* En hafif sesleri bile zaptedip şiddetini arttıran alet.

Mikrokozm *i.* (Bio.) Kâinatı hulâsa eden küçük âlem.

Mikrometre *i.* En ufak şeyleri ölçmeğe mahsus alet.

Mikron *i.* (Mat.) Metrenin milyonda biri.

Mikrop *i.* Gözle görülemiyecek kadar küçük ve canlı mahlûk.

Mikroskop *i.* Hurdebin, gözle görülemiyen ufak cisimleri gösteren alet.

Mikta *i.* Kesecek alet.

Miktar *i.* Nicelik. Kadar, kıymet, aded, derece.

Mikyas *i.* Ölçek. Ölçü, ayar. Ölçü aleti. Harita üzerinde mesafeleri ölçmeğe yarıyan taksimat.

Mikyasımatar *i.* Yağan yağmur miktarını ölçmeğe mahsus alet.

Mikyasî *s.* Mikyasa ait.

Mil *i.* İğne, ibre. Dikilmiş sütun veya sivri taş. 1852 m. uzunluğunda uzunluk ölçüsü. Göze sürme çekmeğe mahsus alet.

Milâdî *s.* İsa peygamberin doğduğu gün mebde olarak bütün milletlerin kullandığı tarihe ait: *şimdi milâdî 1948 senesindeyiz.*

Milât *i.* Doğuş günü. İsanın doğduğu zaman.

Milel *i.* Milletler. Uluslar.

Milh *i.* Tuz. Bir hâmızda müvellidülmanın bir madenle değişmesinden hâsıl olan mürekkep cisim.

Miligram *i.* Gramın binde biri.

Milim *i.* Bindeler. Milimetre.

Milimetre *i.* Metrenin bindebiri.

Milimikron *i.* (Mat.) Mikronun binde biri.

Milis *i.* Çete.

Millet *i.* Ulus. Aynı toprak üzerinde yaşayıp dil, hars, his, mefkûre ve menfaatleri bir olan insan cemaati, kavim.

Milletvekili *i.* Mebus, saylav.

Milletvekilliği *i.* Mebusluk, saylavlık.

Milletvekilliği dokunulmazlığı *i.* Teşrîî masuniyet.

Millî *s.* Ulusal. Millete ait.

Millî Eğitim *i.* Maarif.

Millî Eğitim Bakanlığı *i.* Maarif Vekilliği.

Millî Savunma *i.* Millî müdafaa.

Millî Savunma Bakanlığı *i.* Millî Müdafaa Bakanlığı.

Milliyet *i.* Ulusallık. Dil, hars, his, mefkûre ve menfaat birliği.

Milliyetçi *s.* Ulusçu.

Milliyetçilik *i.* Ulusçuluk.

Milliyetperver *s.* Ulussever.

Milliyetperverlik *i.* Ulusseverlik.

Milyar *s.* Bin milyon.

Milyarder *i.* Serveti birkaç milyar frank veya lira olan zengin adam.

Milyon *s.* Bin kere bin.

Milyoner *i.* Serveti birkaç milyon frank veya lira olan zengin adam.

Mim *i.* Alâim, işaret. —*koymak* *f.* Tesbit etmek, nişan komak. Bellemek.

Mimar *i.* Yapı inşasile uğraşan mühendis, kalfa.

Mimarî *s.* Mimarlığa ait. *i.* Mimarlık.

Mimarlık *i.* Mimar fen ve sanatı.

Mimber *i.* Camilerde hutbe okumağa mahsus merdivenli kürsü.

Mimik *i.* Taklit, yüzdeki çizgilerle bir halin ifadesi.

Mimlemek *f.* Nişan komak. Kin tutmak.

Mimlenmek *f.* Damgalanmak, lekelenmek.

Mimli *s.* Damgalı, lekeli.

Mimoza *i.* İnce yapraklı çiçek açan bir ağaç.

Mina *i.* Cam küre. Mavi boncuk. Sema, gök. *s.* Mavi, mavimsi yeşil.

Minare *i.* Camilerde meyzinin ezan okuduğu yüksek yer.

Mincihetin *h.* Bir bakıma göre.

Minder *i.* Ot veya kaba yünle dolmuş şilte.

Mine *i.* Maden ve çinilerin üzerine vurulan cam gibi cilâ. Dişlerin üzerindeki ince ve parlak zar. Saatin rakam yazılı levhası.

Mineci *i.* Çini ve maden üzerine mine vuran sanatkâr.

Mineçiçeği *i.* Renkli ve zarif bir çiçek.

Mineçiçeğigiller *i.* (Bot.) Baristaroniye.

Minelemek *f.* Mine yaptırmak.

Mineli *s.* Mine ile işlenmiş.

Minelkadim *h.* Eskiden beri.

Mineral *s.* Madenî.

Mineralleştirmek *f.* Madenleştirmek.

Mineraloji *i.* Maden ilmi.

Minhaç *i.* Büyük ve işlek yol.

Minicik *s.* Pek küçük.

Minik *s.* Pek küçük ve sevimli.

Minimini *s.* Küçücük.

Minkale *i.* Açı ölçmek için kullanılan üstü derecelere ayrılmış yarım daire. İletki.

Minkar *i.* Gaga.

Minkarî *s.* Gagaya benzer.

Minnacık *s.* Minimini.

Minnet *i.* Lûtuf ve yapılan iyiliğin altında kalma. Şükür.

Minnettar *s.* Minnet altında kalmış.

Minnettarlık *i.* Minnettar oluş.

Minorka *i.* Bir cins tavuk.

Minşar *i.* Testere.

Mintan *i.* Fanilâ üzerine giyilen kollu yelek.

Minüskül *i.* Küçük harf.

Minval *i.* Suret, gidiş. Yol.

Minyatür *i.* Küçük ve ince eski resim.

Minyatürcü *i.* Minyatür yapan ressam.

Minyon *s.* Zarif, küçük.

Mir *i.* Bey.

Miraç *i.* Göğe çıkma. — *kandili* *i.* Peygamberin göğe çıktığı sayılı gün.

Miralay *i.* Albay.

Miralaylık *i.* Albay rütbesi.

Miras *i.* Kalıt. Ölen bir adamın bıraktığı mal ve mülk.

Mirasçı *s.* Varis, miras alan. Kalıtçı.

Mirasyedi *s.* Mirasa konan. *c.* Pek müsrif ve idaresiz.

Mirasyedilik *i.* Mirasyedi oluş.

Mirat, Mir'at *i.* Ayna.

Miri *s.* Beylik. *i.* Devlet hazinesi. Hükûmet dairesi.

Mirliva *i.* Tuğgeneral.

Mirlivalik *i.* Tuğgeneralık.

Mirsat *i.* Bakıt. Yıldızların harekâtını tetkike mahsus yer. Gözetlemeğe mahsus yer, pusu.

Mirza *i.* Bey unvanı.

Mis, Misk *i.* Bir cins ceylânın göbeğinden çıkan güzel koku. — *gibi:* Pekâlâ.

Mis *i.* İngilterede genç kızlara verilen unvan.

Misafir *i.* Konuk. Yolcu. Birinin evine gelen ziyaret-

çi.

Misafirhane *i.* Yolcuların konmasına mahsus yer, han, otel.

Misafirlik *i.* Konukluk.

Misafirperver *s.* Konuksever.

Misafirperverlik *i.* Konukseverlik.

Misak *i.* Ant, antlaşma. Sözleşme. Pakt.

Misal *i.* Örnek. Benzer.

Misil, Misl *i.* Eş, kat.

Misillemek *f.* Karşılaştırmak.

Misilli, Misillû *s.* Benzer, eş gibi. Kabilinden.

Misk *i. Bak:* Mis.

Miskal *i.* Bir sıra kamıştan yapılan düdük.

Miskal *i.* Kıymetli taşları tartmakta kullanılan bir buçuk dirhemlik ağırlık.

Miskap *i.* Burgu, delgi.

Miskeçisi *i.* Keçinin güzel kokulu cinsi.

Miskedisi *i.* Güzel kokulu bir cins kedi.

Misket *i.* Güzel kokulu meyva: *misket üzümü, misket elması v.s.* Geniş çaplı eski bir tüfek. Şarapnelin içindeki kurşun.

Miskin *s.* Mıymıntı, beceriksiz. Fakir. — *hastalığı i.* Cüzam.

Miskinane *h.* Miskince.

Miskinleşmek *f.* Miskin bir hale gelmek.

Miskinlik *i.* Miskin oluş.

Misliler *i.* (Zoo.) Miskiye.

Misma *i.* Hastaların ciğer ve kalbini dinlemeğe mahsus boru.

Mismar *i.* Ensiz çivi.

Missabunu *i.* Güzel kokulu sabun.

Mistar *i.* Satırların doğru gitmesi için kâğıdın altına konulan cetvel.

Mistara *i.* Çizgi.

Mister *i.* İngilizce efendi.

Misvak *i.* Diş temizliyecek bir lifli kök.

Misyon *i.* Bir vazife ile gönderilen heyet.

Misyoner *i.* Din propagandası yapan papaz.

Mişvar *i.* Tavir, gidiş.

Mit *i.* Masal, efsane.

Mitil *i.* İki tarafı beyaz yorgan.

Miting *i.* Herhangi bir maksatla halkın bir araya toplanıp bâzı kararlar vermesi.

Mitoloji *i.* Esatir. Efsaneler bilgisi.

Mitralyöz *i.* Pek az zamanda yüzlerce mermi atan makineli tüfek.

Miyan *i.* Vasat. Aralık. Beyin.

Miyar *i.* Ayıraç. Bir şeyin kıymet ve sâfiyetini gösterir alet.

Miyasma *i.* Zehirli ve bozuk hava.

Miyavlamak *f.* (Kedi) bağırmak.

Miyop *s.* Uzağı görmiyen. Kasirülbasar.

Miyopluk *i.* Uzağı görmeyiş. Kasırbasarlık.

Miyosen *i.* (Jeo.) Yer tarihinin dört çağından biri.

Mizaç *i.* Bünye, tabiat. Huy, doğa.

Mizaçgir *s.* Herkesin mizacına göre söz söyliyen.

Mizah *i.* Gülenek, şaka.

Mizahi *s.* Mizaha ait, eğlenceli, şakalı.

Mizan *i.* Terazi, ölçü. Tartı. Mikyas. Ayar. Hesapta bir ameliyatın doğru olup olmadığını anlamak için yapılan ikinci bir ameliye. Bâzı şeylerin kıymet ve derecesini göstermeğe yarıyan aletlerin ismi. *Mizanülharare, mizanülhava. c.* Akıl, muhakeme.

Mizmar *i.* Düdük. Hançere. Zebur surelerinin herbiri.

Mobilya *i.* Mefruşat.

Moda *i.* Zaman zaman elbise, eşya v.s. de değişen ve makbul olan tarz, biçim. Âdet.

Model *i.* Örnek, meşk. Heykeltraş ve ressamın örnek yaptığı kadın veya erkek.

Modern *s.* Asrî. Yeni, en son.

Modernist *s.* Güzel sanatlardan yepyeni yollara mensup.

Modernizm *i.* Güzel sanatlarda klasiklere aykırı bambaşka yollar.

Modistra *i.* Kadın elbisesi diken kadın terzi.

Modülâsyon *i.* Musikide makamdan makama geçme, değişiklik.

Moğol *i.* Çinin kuzeyindeki çöllerde yaşıyan bir Türk kavmi.

Moğolistan *i.* Moğolların ülkesi.

Mola *i.* Dinlenme. Gevşetme. — *vermek f.* Dinlenmek.

Molekül *i.* Herhangi bir maddenin hassalarını kaybetmemek şartile ayrılabilen en küçük cüzüfert, zerre.

Molekülsel *s.* (Kim.) Zerrevî.

Molla *i.* Medrese talebesi, softa. Âlim, hoca.

Moloz *i.* Toprak ve kireç parçaları ile karışmış taş yığını.

Moment *i.* (Fiz.) Vezniyet.

Monarşi *i.* İstibdat.

Monden *s.* Keyif ve zevk düşkünü.

Monokl *i.* Tek gözlük.

Monolog, Monolok *i.* Bir tiyatro veya müsamerede birinin söylediği gülünç parça. Hasbıhal.

Monopol *i.* İnhisar. Tekel.

Monotip *s.* Tek tipli. *i.* Tek örnek.

Monoton *s.* Tek perdeli, yeknasak.

Montaj *i.* Kurulma, makinanın takılması.

Mor *i.* Menekşe rengi.

Morarmak *f.* Mor rengine girmek. Berelenmek, zede-

lenmek. c. Ağlamaktan beniz kararmak.

Morartmak *f.* Morarmasını mucip olmak.

Moratoryum *i.* Buhranlı zamanlarda borcun ödemesini tehir veya talik hakkı.

Morfin *i.* Afyondan çıkarılan ve ağrıyı dindirmek veya dimağı uyuşturmak için cildin altına şırınga edilen çok kuvvetli bir zehir.

Morfinoman *s.* Morfin kullanmağa alışmış.

Morfoloji *i.* (Bot.) Şekiller bahsi.

Morg *i.* Şüpheli ölülerin neden öldüğünü teşhise mahsus yer.

Morina *i.* Karaciğerinden balıkyağı çıkarılan büyük bir cins balık.

Moruk *i.* Bunamış ihtiyar.

Morumsu, Morumtırak *s.* Mor rengine çalar.

Moskof *i.* Rus.

Mosmor *s.* Pek ziyade mor.

Mostra *i.* Örnek. Dükkân camekânında teşhir olunan eşya.

Mostralık *i.* Örneklik.

Motif *i.* Kadınların çamaşır v.s. ye süs olarak koydukları bir cins dantel.

Motor, Motör *i.* Elektrik, benzin, buhar v.s. ile çalışarak herhangi bir şeyi işleten makina.

Motorbot *i.* Motörle işleyen sandal.

Motosiklet *i.* Motorlu bisiklet.

Mozaik *i.* Cam, taş veya tahta parçalarından yapılan tezyinat.

Mösyö *i.* Frenk efendisi.

Mû, Mûy *i.* Tüy.

Muabbir *i.* Ruya tâbir eden kimse. Yoracı.

Muaccel *s.* Mühletsiz, peşin. Önertilmiş.

Muacciz *s.* Sırnaşık, sıkıcı.

Muaddel *i.* Tadil edilmiş. Değişkeli.

Muadele *i.* Denklem.

Muadil *s.* Eşit, denk.

Muaf *s.* Bağışık.

Muafiyet *i.* Bağışıklık.

Muahede *i.* Antlaşma.

Muaheze *i.* Kınama.

Muahhar *s.* Sonraki.

Muallâk *s.* Asılmış.

Muallim *i.* Öğretmen.

Muamele *i.* İşlem, iş. Birine karşı takınılan tavir.

Muamma *i.* Bilmece.

Muaraza *i.* Çekişme.

Muarefe *i.* Tanışma.

Muareke *i.* Tepeleşme.

Muarız *s.* Karşı gelen, muhalif. Ayrışık.

Muarra *s.* Çıplak. Boş, beri, arı.

Muarref *s.* Belli.

Muarrep *s.* Araplaşmış.

Muasır *s.* Aynı devirde yaşamış. Çağdaş.

Muaşaka *i.* Sevişme.

Muaşeret *i.* Birlikte yaşayıp hoş geçinme. Cemiyet hayatında yaşama. *Âdabı —i.* Medenî bir insan olabilmek için lâzım olan bilgiler. Görgü.

Muatep *s.* Tekdire, itaba uğrıyan.

Muattal *s.* İşlemez. Battal, işsiz, terkedilmiş, kullanılmaz.

Muattar *s.* Güzel kokulu, ıtırlı.

Muavedet *i.* Dönüş, geri gelme.

Muavenet *i.* Yardım, yardım etme.

Muavin *s.* Yardımcı. *i.* Bir memura vazifesinde yardım eden memur.

Muavinlik *i.* Muavin vazifesi.

Muavveç, Muveç *s.* İğrilmiş, çarpık. Dolambaçlı.

Muayede *i.* Bayramlaşma.

Muayene *i.* Gözden geçirme, araştırma. Bir adamın doktor tarafından hastalığı araştırılma. Bakı, yoklama.

Muayenehane *i.* Doktorların hastaya bakmasına mahsus odası.

Muayyebat *i.* Ayıplanan şeyler.

Muayyen *s.* Belli.

Muayyeniyet *i.* Bellilik.

Muazzam *s.* Büyük, ehemmiyetli.

Muazzep *s.* Eziyet çeken.

Muazzez *s.* Çok sevgili.

Muazzezen *h.* İkram edilerek.

Mubah *s.* Dince yasak olmayan.

Mubahase, Mübahase *i.* Konuşma. Atışma. Bahisleşme.

Mubalâğa, Mübalâğa *i.* Abatma. Küçük bir şeyi büyük gösterme, ifrat, izam.

Mubalâğacı, Mübalâğacı *s.* Mübalâğa yapan.

Mubalâğalı, Mübalâğalı *s.* Mübalâğa edilmiş.

Mubarek, Mübarek *s.* Bereketli. Mukaddes. Uğurlu, kutlu. Kutsal.

Mubassır *s.* Gözeten. Nezaret eden. Muit.

Mubayaa *i.* Satın alma.

Mubayaacı *i.* Borsada birinin hesabına kambiyo satın alan kimse.

Mubayaat *i.* Satın almalar.

Mucibince *h.* Gereğince. Hükmünce: *bu kanun mucibince hareket etmeliyiz.*

Mucip *s.* Gerektirici. İcap eden. *i.* Sebep, vesile.

Mucir *s.* Kiraya veren. İcar eden.

Mucit *i.* Bulman. *s.* Bulan. İcat eden.

Mucitlik *i.* Mucit oluş.

Muciz *s.* Kısa, az sözlü.

Mûciz *s.* Âciz bırakan. Şaşırtıcı.

Mucize *i.* Tansık. İnsan zekâsının anlıyamadığı harikulâde şeyler.

Mucur *i.* Madenkömürünün yandıktan sonra kalan süprüntüsü. Her şeyin işe

yaramaz kısmı.

Muçik *i.* Sabandemirini temizlemeğe yarıyan ucu keskin demirli değnek.

Muço, Miço *i.* Küçük gemici çocuk. Meyhaneci çırağı.

Mudarebe *i.* Dövüşme.

Mudhike, Muthike *i.* Komedya.

Mudil *s.* Çok önemli. Çok zor. Çapraşık.

Mudilât *i.* Güçlükler.

Mufarakat *i.* Ayrılma.

Mufarik *s.* Ayrıntılı. Uzatılı. Tafsil ve izah edilmiş.

Mufassalan *h.* Mufassal olarak. Uzun uzadıya.

Mufat *i.* Mâna, meal.

Mufla *i.* (Kim.) Mufel.

Mufrit, Müfrit *s.* Aşırı, aşgın.

Mugaddi *s.* Besleyici.

Mugalâta *i.* Yanıltmaca.

Muganni *i.* Şarkı söyliyen, hanende.

Mugayeret *i.* Aykırılık. Başkalık.

Mugayir *s.* Aykırı. Zıt, uymaz.

Mugayyebat *i.* Gizli ve görünmez şeyler.

Muğber *s.* Dargın.

Muğfil *s.* Aldatıcı.

Muğlak *s.* Anlaşılmaz, karışık.

Muğpeçe *i.* Meyhaneci çırağı.

Muh *i.* İlik.

Muhabbet *i.* Sevgi.

Muhabbetli *s.* Sevgisine sadık, fedakâr.

Muhabbetname *i.* Dostça yazılan mektup.

Muhabbetsiz *s.* Muhabbeti olmıyan.

Muhabere *i.* Mektuplaşma. Haberleşme.

Muhabir *i. s.* Mektup gönderen. Aytar.

Muhacemat *i.* Hücumlar. Saldırışlar.

Muhaceme *i.* Üşüşme, her taraftan ve birden hücum etme.

Muhaceret *i.* Göç, hicret.

Muhacir *i.* Göçmen.

Muhaddep *s.* Dışbükey, konveks, tümsekli.

Muhaddis *i.* Hadisi nakil ve rivayet eden.

Muhadenet *i.* Dostluk.

Muhafaza *i.* Koruma, saklama.

Muhafazakâr *s.* Tutucu.

Muhaffef *s.* Hafiflendirilmiş. İhtisar olunmuş.

Muhafız *s.* Sakman. Hıfzeden. *i.* Bir şehir veya mevkiin muhafazasına memur asker.

Muhafızlık *i.* Muhafız vazifesi.

Muhakeme *i.* Uşlama, usa vurma. Duruşma. Muhakemede iki tarafı dinleyip hükmetme, dâva. Düşünerek karar verme. Düşünme, anlama.

Muhakkak *s.* Tahkik olunmuş, gerçek, doğru.

Muhakkar *s.* Tahkir olunmuş. Bayık.

Muhakkik *s.* Gerçinleyici.

Muhal *s.* İmkânsız.

Muhalefet *i.* Aykırılık. Ayrışıklık. Karşı koma. Zıt gitme.

Muhaleset *i.* Dostluk.

Muhalif *i.* Aykırı. Uymaz, zıt. İtiraz eden. Ayrışık.

Muhallefat *i.* Tereke.

Muhallet *s.* Ebedî. Kalıt.

Muhallil *s.* Tahlil eden. Eriten.

Muhami *i.* Avukat.

Muhammedî *s.* Müslüman.

Muhammes *s.* Beşgen.

Muhammin *i., s.* Orancı. Tahmin eden, eşya veya emlâka fiat biçen.

Muhamminlik *i.* Muhammin vazifesi. Orancılık.

Muharebe *i.* Savaş.

Muharip *s.* Savaşan. Biribirile harpte bulunan, muhasım. Cengâver.

Muharref *s.* Bozutlanmış, tahrif olunmuş.

Muharrem *s.* Haram edilmiş. *i.* Arabî ayının birincisi.

Muharrer *s.* Yazılı.

Muharrerat *i.* Yazılı evrak.

Muharrik *s.* Tahrik eden. *c.* Teşvik eden. Elebaşı..

Muharrip *s.* Harap eden. *Torpido — i i.* Küçük kıt'ada bir harp gemisi.

Muharrir *i.* Gazeteye yazı yazan. Bir eser telif eden. Yazar.

Muharriş *s.* Tırmalayıcı, azdırıcı.

Muhasama *i.* Yağılık. Düşmanlık. Dâvalı olma.

Muhasara *i.* Bir şehir veya mevkii kuşatma, sarma.

Muhasebe *i.* Sayış. Ticarî hesapları tutma usul ve ilmi. Heşaplaşma.

Muhasebeci *i.* Hesap işlerine bakan memur, muhasip.

Muhasede *i.* Çekememezlik, kıskançlık.

Muhasım *i.* Aralarında düşmanlık veya dâva bulunan iki kişi ve tarafın herbiri.

Muhasır *s.* Muhasara eden. Kuşatan.

Muhasip *i.* Muhasebeci.

Muhasiplik *i.* Muhasip vazifesi.

Muhassala *i.* Sonuçların topu.

Muhassas *s.* Tahsis edilmiş. Bağlanmış.

Muhassasat *i.* Tahsis edilmiş şeyler. Aylık, ücret.

Muhassenat *i.* Güzel işler. İyilikler.

Muhassıl *s.* Meydana getiren. *i.* Eski bir devlet memurluğu.

Muhat *i.* Sümük ve ona benzer yapışkan su.

Muhat *s.* Kuşatılmış, çevrilmiş.

Muhatap *s.* Aytanç. Kendisine söz söylenilen.

Muhatara *i.* Tehlike.

Muhataralı *s.* Tehlikeli.

Muhatî *s.* Sümük gibi yapışkan.

Muhavere *i.* Konuşma.

Muhavvel *s.* Başka bir şekil verilmiş. Havale olunmuş.

Muhavvile *i.* Transformatör.

Muhayyel *s.* Tahayyül edilmiş. Sanaylanmış. İmgelenen.

Muhayyelât *i.* Muhayyel olan şeyler.

Muhayyer *s.* Üründülü. Beğenilmediği halde geri verilmek şartile satılan.

Muhayyile *i.* İmgelem. Eşyayı zihnen tahayyül ve tasavvur etmek hassası.

Muhbir *s., i.* Haber veren. Gazetelere havadis toplıyan. Duymaç.

Muhik *s.* Haklı. Hakkı teslim eden.

Muhil *s.* Bozan.

Muhip *s.* Seven. *i.* Dost.

Muhiş *s.* Korkunç.

Muhit *i., s.* Çevre. Cemiyet. *Bahri* — *i.* Okyanus.

Muhkem *s.* Sağlam.

Muhlis *s.* İçten. Samimî.

Muhlisane *h.* Samimî olarak.

Muhnik *s.* Boğucu.

Muhrik *s.* Yakan. *c.* Acıklı.

Muhrip *i.* Küçük harp gemisi.

Muhsin *s.* Verimli, ihsan eden.

Muhtaç *s.* İhtiyacı olan. Yoksul.

Muhtaçlık *i.* Muhtaç oluş. Yoksulluk.

Muhtar *s.* Seçilmiş. İradesine sahip, dilediği gibi hareket edebilen. Özgür. *i.* Mahalle veya cemaat işlerine bakmak için halkın aralarından seçtiği ihtiyar heyeti âzası.

Muhtariyet *i.* Özgürlük. Erkinlik. Muhtar oluş. Hususî bâzı imtiyazlarla idare olunan memleket.

Muhtarlık *i.* Köy veya mahalle muhtarı vazifesi.

Muhtas *s.* Tahsis olunmuş.

Muhtasar *s.* Kısa kesilmiş, tafsilât ve teferruatsız.

Muhtasaran *h.* Kısaca.

Muhtazır *s.* Can çekişen.

Muhtefi *s.* Gizli.

Muhtekir *i. s.* Vurguncu, kapatçı.

Muhtel *s.* Bozuk.

Muhteliç *s.* İhtilâca uğramış. Çırpınan.

Muhtelif *s.* Bir türlü olmıyan, türlü türlü, cins cins. Ayrışık.

Muhtelis *s.* Aşıran.

Muhtelit *s.* Karma. —*komisyon* *i.* Muhtelif zümre vekillerinden veya muhtelif devlet murahhaslarından mürekkep komisyon. Karma komisyon.

Muhtemel *s.* Umulan.

Muhtemelât *i.* Umulur şeyler.

Muhterem *s.* Sayın, hürmetli.

Muhteri *s.* Bulman. İhtira eden, mucit. Yalan uyduran.

Muhteriz *s.* Sakınan.

Muhteşem *s.* Görkemli. Heybetli.

Muhteva *i.* Kapsama, içindeki.

Muhtevi *s.* Kavrayan. İhtiva eden.

Muhteviyat *i.* İçindekiler.

Muhtıra *i.* Andıç. Anmalık. Bir şeyi hatırlatmak için bir daireye veya birine verilen tezkere. — *defteri* *i.* Unutulmaması lâzım gelen şeyleri içine yazmağa yarıyan defter.

Muhti *s.* Hatalı. Yanılmış.

Muhuşevki *i.* Murdarilik.

Muhyi *s.* Canlandıran.

Muhzır *i.* Mübaşir.

Muin *s.* Yardımcı.

Muit *i.* Mekteplerde talebeye nezaret eden öğretmen muavini, mubassır. Yardımcı öğretmen.

Mukaar *s.* İçbükey, konkav. Ortası çukur olan.

Mukabele *i.* Karşılık. Karşı gelme. Karşılaştırma, tatbik etme. Camilerde ezberden Kuran okuma. — *bilmisil* *i.* Birinin yaptığı muameleye ayniyle karşılık yapma.

Mukabeleci *i.* Camide mukabele okuyan kimse.

Mukabeleten *h.* Karşılık olarak.

Mukabil *s.* Karşı, karşısında bulunan. *i.* Karşılık, bedel.

Mukaddem *s.* Önde bulunan, ileride olan. Tercih edilmiş. Daha evvel.

Mukaddema *h.* Evvelce.

Mukaddemat *i.* Başlangıçlar.

Mukaddeme *i.* Bir kitabın başında ve asıl maksada girmezden evvel yazılan kısım, başlangıç. Önsöz.

Mukadder *s.* Kaza, kader, nasip. Alında yazılı.

Mukadderat *i.* Yazgı. Mukadder olan şeyler. Alın yazıları.

Mukaddes *s.* Kutsal. Takdis olunmuş, mübarek.

Mukaddesat *i.* Kutsal şeyler.

Mukaffa *s.* Uyaklı. Kafiyeli.

Mukallit *s.* Benzetçi. Taklit eden.

Mukallitlik *i.* Mukallit hali.

Mukannen *s.* Kesimli. Zaman ve miktarı muayyen.

Mukarebet *i.* Yakınlık.

Mukarenet *i.* Bitişme. Uygunluk. Cinsî münasebet.

Mukarin *s.* Bitişik. Uygun.

Mukarrer *s.* Kararlaştırılmış. Takrir olunmuş.

Mukarrip *s.* Yakın.

Mukarrir *s.* Söyleyen. Takrir eden.

Mukaseme *i.* Paylaşma.

Mukassat *s.* Taksite bağlı.

Mukassatan *h.* Taksitle. Bö-

lüt yoliyle.

Mukassi *s.* Bunaltıcı.

Mukassim *s.* Taksim eden. Pay eden.

Mukataa *i.* Kesenek. Arazinin muayyen bir kira mukabilinde temliki. Bir işi birine götürü olarak verme. Kesim.

Mukataalı *s.* Kesenekli. Kesimli.

Mukatele *i.* Biribirini öldürme. Boğazlaşma.

Mukatta *s.* Kesilmiş, kesik.

Mukattar *s.* İmbikten geçirilmiş, taktir olunmuş.

Mukavelât *i.* Sözleşmeler.

Mukavele *i.* Sözleşme, pazarlığı kararlaşma.

Mukaveleli *s.* Mukavele ile bağlı.

Mukavelename *i.* Üzerinde bir mukavele yazılı bulunan kâğıt. Kunturat.

Mukavemet *i.* Dayanma.

Mukavim *s.* Dayanıklı.

Mukavva *i.* Kutu v.s. yapmakta kullanılan kalın kâğıt ve karton.

Mukavves *s.* Yay gibi iğri, kavis teşkil etmiş.

Mukavvi *s.* Kuvvet veren.

Mukayese *i.* Kıyaslama, deneştirme. Bir şeye göre miktar ve kuvvetini takdir etme. Başkasına benzeterek bir şeye hükmetme, kıyas.

Mukayyet *s.* Bağlı. Bağınlı. Bir çok şartlarla bağlı. Deftere geçmiş. Bir işe ehemmiyetle dikkat eden.

Mukayyi *s.* Kusturucu.

Mukayyit *i.* Kayıt tutan memur.

Mukbil *s.* Gözde.

Mukdim *s.* Çalışkan.

Mukim *s.* Eğleşik. Oturan.

Mukir *s.* Yaptığını söyleyen, ikrar eden.

Mukni *s.* Kandıran.

Mukriz *s.* Borç veren.

Muktataf *s.* Devşirilmiş, toplanmış.

Muktaza, Muktazi *s.* Gerek.

Muktaziyat *i.* Gerekli şeyler.

Muktebes *s.* Başka yerden alınmış.

Mukteda *s.* Uyulan. Önde bulunan, reis.

Muktedir *s.* İktidar sahibi. Becerikli.

Muktesit *s.* Tutumlu.

Mulin *s.* İlân eden.

Mum *i.* Balmumu veya içyağı v.s. den yapılmış ve içinde bir fitil bulunan aydınlatma vasıtası.

Mumaileyh *s.* Adı geçen.

Mumbasit *s.* Açık, yayılmış. Ferah.

Mumcu *i.* Mum yapan ve satan kimse.

Mumlamak *f.* Balmumu sürmek.

Mumya *i.* İlâçlanarak çürümiyecek bir hale konan ceset.

Mumyalamak *f.* Ölüyü mumya yapmak.

Munafık *s. Bak:* Münafık.

Mundar *s. Bak:* Murdar.

Munhasır *s.* Sınırlanmış.

Munhasıran *h.* Mahsus olarak.

Munis *s.* Kanısıcak, alışık.

Munkabız *s.* Pekliği olan. Büzülmüş. Sıkılmış.

Munkalip *s. Bak:* Münkalip.

Munkatı *s.* Kesilmiş.

Munsap *s.* Dökülen, denize veya ırmağa kavuşan.

Munsif *s.* Hakçıl. İnsaflı.

Munsifane *h.* İnsafla.

Muntabı *s.* Basılmış, damgalanmış. Tabiate uygun.

Muntabık *s.* Biribiri üzerine konulduğu zaman tamamen uygun gelen.

Muntafi *s.* Sönmüş.

Muntasıf *s.* Yarılamış. Nısıf, orta.

Muntazam *s.* Nizamlı, tertipli, düzenli.

Muntazaman *h.* Düzenli olarak.

Muntazar *s.* Beklenilen, umulan.

Muntazır *s.* Bekliyen.

Munzam *s.* Ekleşik.

Murabaha *i.* Tefe, kanunî haddinden fazla ve insafsızca alınan faiz.

Murabahacı *i.* Murabaha yapan sarraf, tefeci.

Murabahacılık *i.* Tefecilik.

Murabba *i.* Dörtgen. Dört kenarı biribirine müsavi ve açıları dik olan şekil. Kendi mislile çarpılmış sayı. Uzunluğun genişlikle çarpılmasından çıkan sayı. Marmalat.

Murafaa *i.* Duruşma.

Murahhas *i.* Delege. Elçi. Bir hükümet veya heyet namına bir işi görüşüp hallet-mek üzere gönderilen vekil veya memur.

Murahhasa *i.* Ermeni piskoposu.

Murahhaslık *i.* Delegelik. Elçilik. Murahhas vazife ve makamı.

Murakabe *i.* Denetleme. Gözetme. — *ye varmak f.* Dervişin dünya gailesile alâkasını kesip ilâhi düşüncelere dalması.

Murakıp *i.* Denetçi. Gözeten, murakabe eden. Sayıştayda ve büyük şirketlerde dairelerden gelen masraf pusulalarını tetkik ve vize eden memur.

Murakıplık *i.* Murakıp ödevi. Denetçilik.

Murakkam *s.* Yazılı. Numaralı.

Murassa *s.* Kıymetli taşlarla işlenmiş. *i.* İki mısra veya kıt'anın her lâfzı biribirine vezin ve kafiyece uygun olmaktan ibaret edebî sanat.

Murat *i.* İstek.

Murdar *s.* Mırdar. Pis.

Murdarlik *i.* Belkemiğinin içindeki sinir, muhuşevkî.

Muris *s.* Sebep olan. Miras bırakan.

Murtat *s. Bak:* Mürtet.

Musabiyet *i.* Bir derde uğrayış.

Musaddak *s.* Tasdik olunmuş. Onaylı.

Musademe *i.* Çarpışma, vuruşma.

Musadere *i.* Biribirinin malını elinden alma.

Musadif *s.* Tesadüf eden.

Musaf, Mushaf *i.* Kuran.

Musafaha *i.* Elele tutuşma, toka yapma.

Musaffa *s.* Tasfiye olunmuş, sâfi. Duru.

Musahabe *i.* Söyleşme, sohbet etme.

Musahhah *s.* Düzeltilmiş.

Musahhih *s.* Düzelten, yanlışları çıkaran.

Musahip *i.* Evvelce büyük adamların maiyetinde bulunan hoş ve lâtif sözlerle onu eğlendiren kimse. Samimî arkadaş.

Musakka *i.* Kavrulmuş kıyma ile pişmiş sebze yemeği.

Musalâha *i.* Sulh, barış.

Musalla *i.* Namaz kılmağa mahsus açık yer, namazgâh. — *taşı i.* Namaz kılınmak üzere üstüne tabut konulan taş.

Musallat *s.* Rahat bırakmıyan, tâciz eden. Yeyip bitiren.

Musalli *s.* Namaz kılan.

Musammem *s.* Kurulmuş.

Musandıra *i.* İçine yatak v.s. konulan büyük dolap, yük. Sergen.

Musanna *s.* Sanatla tertip edilmiş. Uydurma.

Musannefat *i.* Kitaplar.

Musannif *i.* Müellif. Dosya mahfazası, klasör. Sıralaç.

Musap *s.* Uğramış, duçar.

Musaraa *i.* Güleşme.

Musarrah *s.* Açık, belirtili.

Musarrahan *h.* Açık olarak.

Musattah *s.* Düz yüzeyli.

Musavver *s.* Zihinde kurulmuş, düşünülmüş. Resimli.

Musavvir *s.* Resim yapan veya resim gibi anlatan.

Musevî *s., i.* Yahudi.

Musevilik *i.* Yahudilik. Musa dini.

Mushaf, Musaf *i.* Kur'an.

Musibet *i.* Yıkın. Kaygı, belâ. *s.* Menhus, pis.

Musibetli *s.* Uğursuz.

Musikâr *i.* Gagasında delikler bulunup rüzgâr estikçe türlü türlü sesler çıkaran uydurma bir kuş. Bir sıra düdüklerden ibaret çalgı.

Musiki *i.* Sesleri kulağa hoş gelecek bir tarzda tanzim etmek sanatı. Çalgı.

Musil *s.* (Bio.) Getiren.

Musip *s.* Doğru.

Musir *s.* Direnci, inatçı.

Muska, Mıska *i.* Bir hastalık veya fenalığı uzaklaştırmak için takılan tılsım.

Muslih *s.* Düzeltici. Islah eden.

Muslin *i.* Seyrek dokunmuş ipek kumaş.

Musluk *i.* Suyu istenildiği zaman kesmeğe yarıyan alet, burma.

Muson *i.* Altı ay bir yönden esen rüzgârlara verilen ad.

Mustalah *s.* Istılahlarla söylenmiş veya yazılmış.

Mustatil *i.* Dik dörtgen. İkisi dar ve ikisi uzun olarak dört kenarlı ve dik açılı şekil.

Muş *i.* Küçük vapur.

Muşabak *s.* Kafesli, kafes ve ağ şeklinde.

Muşamba *i.* Üstü balmumu veya kavuçukla kaplanarak su geçirmiyen kumaş. Çıbanların üzerine yapıştırılan ince kumaş, yakı. Döşeme üzerine yayılan mantarlı veya mantarsız kalın ve sert yaygı.

Muşikâf *s.* İnce eliyen. Kılı kırk yaran.

Muşikâfane *h.* İnceden inceye araştırarak.

Muşmula *i.* Sonbaharda yetişen çok çekirdekli bir meyva, beşbıyık, döngel. *c.* Buruşuk çehre.

Muşta *i.* Yumruk. Ayakkabıcıların deriyi inceltmek için kullandıkları maden top.

Muştu *i.* Müjde.

Mut *i.* Uğur.

Muta *s.* Sözü dinlenen. Uyulan.

Mûta *i.* Veri. Eldeki konu.

Mutaassıp *s.* Bir şeyi müdafaada aşırı gidip inat gösteren. Din mes'elelerinde müsaadeli davranmıyan. Bağnaz.

Mutabakat *i.* Uygunluk.

Mutabık *s.* Uygun.

Mutaf *s.* Etrafında dolaşılıp tavaf olunan ve tapınılan.

Mutaf *i.* Kıldan örülüp yapılmış şeyler. Bu gibi şeyleri yapan ve satan kimse.

Mutahhar *s.* Temiz. Mübarek.

Mutalebat *i.* İstenen şeyler.

Mutallâ *s.* Yaldızlı.

Mutallâka *i.* Boşanılmış kadın.

Mutantan *s.* Görkemli, şatafatlı. Tantanası olan.

Mûtarıza *i. Bak:* Muteriza.

Mutarra *s.* Zarif, kokulu.

Mutasaddi *s.* Koyulan, başlıyan, cesaret eden.

Mutasallif *s.* Kendini beğenen.

Mutasarrıf *i.* Malik, sahip, tasarrufu kendisine ait olan. Eskiden mutasarrıflığı idare eden mülkiye memuru.

Mutasarrıflık *i.* Mutasarrıf memuriyeti. Türkiyede eski idarî taksimatın ayrılmış olduğu ve kazaların bağlı bulunduğu idarî daire,

sancak, liva.

Mutasavver *s.* Tasarlanmış. Mümkün, hatıra gelebilir.

Mutasavvıf *i.* Tasavvufun esrarına vâkıf âlim, filozof.

Mûtat *s.* Alışılmış, itiyat olunmuş. *i.* Âdet.

Mutatabbip *i.* Hekim taslağı, yalancı doktor.

Mutavaat *i.* Uyma. Esleme.

Mutavassıt *s.* Aracı.

Mutavvel *s.* Uzun. Tafsilâtlı.

Mutayat *i.* Verilen şeyler, tetkik olunmak üzere verilen konular.

Mutayyep *s.* Gönlü alınmış, hoşnut.

Mutazallim *s.* Sızlanan.

Mutazammın *s.* İçine alan, havi.

Mutazarrır *s.* Zarar görmüş olan.

Mutçu *s.* Bedava geçinen.

Muteber *s.* İtibarlı. Sözü ve imzası makbul. Geçer, sayılır. Geçerli. *i.* İlerigelen.

Mutedil *s.* Orta derecede, itidalli. Yavaş, mülâyim.

Mutedilâne *h.* İtidal üzere.

Mutekadat *i.* İtikatlar.

Mutekif *s.* İtikâfa çekilen.

Mutekit *s.* İtikat eden. Dindar.

Mutel *s.* Alil.

Mutemet *s.* İnal. İtimat edilen, güvenilen. *i.* Para tahsiline salâhiyettar olan kimse.

Mutemetlik *i.* İnançlık. Mutemet vazifesi.

Mutena *s.* İtinalı. Dikkatli.

Muterif *s.* Yaptığını söyleyen.

Muteriz *s.* İtiraz eden.

Muteriza *i.* Yazıda ( ) işareti. Parantez.

Mutesif *s.* Zorba, haksızlık eden. İtisaf eden, zalim.

Mutezil *s.* Geri duran. İtirazla çekilen.

Mutezile *i.* Geri duranlar, ayrılanlar, müslümanlıkta kadere inanmıyanlar.

Mutezir *s.* Özür dileyen.

Mutfak *i.* Yemek pişirilen yer, matbah.

Muthik, Mudhik *s.* Gülünç.

Muthike, Mudhike *i.* Gülünç şey, komedi.

Muti *s.* İtaat eden.

Mûti *s.* Veren, ita eden.

Mutlak *s.* Saltık. Uluorta. Şartsız. Kayıtsız, müstakil. *h.* Elbette.

Mutlaka *z.* Her halde, ne olursa olsun.

Mutlakıyet *i.* İstibdat. Doğrudan doğruya hükümdar tarafından idare edilen memleket.

Mutlu *s.* Bahtiyar. Mesut. *Sana ne mutlu.*

Mutluluk *i.* Saadet. Ongunluk.

Mutmain *s.* Kanmış, emin.

Muttali *s.* Haberi olan.

Muttariden *h.* Muttarit, bir teviye, bir düziye olarak.

Muttarit *s.* Bir düziye olan, muntazam, sıralı.

Muttasıf *s.* Vasıflı: *O iyi huylarla muttasıf bir zattır.*

Muttasıl *s.* Bitişik, fâsılasız. Aralıksız. *h.* Aralık vermeden, biteviye: *Muttasıl söyler.*

Muvacehe *i.* Yüzleşme, karşı, mukabil.

Muvaceheten *h.* Yüzleştirme suretile.

Muvafakat *i.* Uyggunluk. Razı olma. Onama.

Muvaffak *s.* Başarmış.

Muvaffakıyet *i.* Başarı.

Muvafık *s.* Uygun.

Muvahhat *s.* Birleştirilmiş.

Muvahhiş *s.* Korkunç.

Muvahhit *s.* Tanrının birliğine inanan.

Muvakkar *s.* Saygıya değer.

Muvakkat *s.* Bir zamanlık, geçici.

Muvakkaten *h.* Süreksiz, geçici. Bir zamanlık olarak.

Muvakkit *i.* Vakitleri ve bilhassa zaman vakitlerini tayin eden kimse.

Muvaneset *i.* Ünsiyet, alışkanlık.

Muvaredat *i.* Bir memleketten gelen eşya.

Muvarede *i.* Gidip gelme.

Muvasala *i.* Ulaşma, bitişme.

Muvasalat *i.* Vâsıl olma, varma, yetişme.

Muvaşşah *s.* Süslü.

Muvazaa *i.* Danışık. Bir maksat altında kendini borçlu gösterme. İki kişi aralarında birleşerek yalandan bir muamelede bulunmaları.

Muvazaalı *s.* Danışıklı.

Muvazaaten *h.* Danışıklı olarak.

Muvazat *i.* Paralellik.

Muvazebet *i.* Bir işe sebat ve devamla çalışma.

Muvazene, Muvazenet *i.* Denklik. İki şeyin ağırlıkça müsavi olması. Denk gelme. Varidat ve masarifin bir olması. Uygunluk. Biribirini ifna eden kuvvetlerin tesiri altında bir cismin sükûnet hali. *c.* Tedbir, düşünce.

Muvazeneli *s.* Denk. Muvazenesi yerinde. Düşünceli, tedbirli.

Muvazenesiz *s.* Muvazenesi olmıyan, çılgın, kaçık.

Muvazi *s.* Paralel. İki hat veya sathın uzatılınca hiç birleşmiyecek surette aralarındaki aralık hep aynı olması.

Muvazzaf *s.* Ödevli. Bir vazife ve hizmeti olan. — *hizmet i.* İlk askeri hizmet.

Muvazzah *s.* İzah olunmuş, açık.

Muvazzahan *h.* Açıkça.

Muveşşah, Muvaşşah *s.* Süslenmiş.

Mûy, Mû *i.* Tüy, kıl.

Muylu *i.* Topu iki tarafa çevirmeğe yarıyan kundak üzerindeki iki kulpu.

Muz *i.* Sıcak memleketler-

de yetişen uzunca ve güzel kokulu yumuşak bir meyva, bananes.

Muzaaf *s.* İki kat. Katmerli.

Muzadıteaffün *s.* Mikrop karşıtı. Mikrop öldürücü, antiseptik.

Muzaf *s.* İzafe olunmuş, mülhak. Belirtilen. Diğer bir ismin tamamlayıcısı olan: *Kitabın kabı* gibi *kap* muzaf, *kitap* muzafünileyh.

Muzaffer *s.* Galip. Yener.

Muzafferen *h.* Muzaffer olarak.

Muzafünileyh *i.* İzafetle kendine bir isim izafe olunan isim. *s.* Belirten.

Muzahame *i.* Kalabalık.

Muzaheret *i.* Yardım.

Muzahir *s.* Yardımcı.

Muzari *i.* Hal ve istikbal sıygası: *alırım, gelirim.*

Muzat *s.* Zıt, karşıt.

Muzayaka *i.* Sıkıntı.

Muzgiller *i.* (Bio.) Muziye fasilesi.

Mızıka, Mızıka *i.* Nefesle çalınır çalgı aletlerile davul, trampet v.s. den mürekkep çalgı takımı, mızıka, fanfar, bando.

Muzır *s.* Zararlı, zarara sokan.

Muzi *s.* Işık veren.

Muzip *s.* Takılgan. Alaycı.

Muzlim *s.* Karanlık. Şüpheli, meçhul.

Muzmahil *s.* Mahvolan.

Muzmer *s.* Gizli.

Muztar *s.* Sıkışık, çaresiz kalmış.

Muztarip *s.* Ağrı veya acı çeken. Hasta. Meyus.

Mübadele *i.* Değiştirme. Trampa.

Mübadil *s.* Değiştirilen.

Mübahase *i. Bak:* Mubahase.

Mübahi *s.* Öğünen.

Mübalâğa *i. Bak:* Mubalâğa.

Mübalâğacı *s. Bak:* Mubalâğacı.

Mübalâğalı *s. Bak:* Mubalağalı.

Mübalât *i.* Dikkat, saygı.

Mübarek *s. Bak:* Mubarek.

Mübareze *i.* Döğüşme, düello.

Mübariz *s.* Döğüşen.

Mübaşeret *i.* Başlama.

Mübaşir *i.* Mahkeme ve resmî bir dairenin emrini bildiren memur.

Mübayenet *i.* Uygunsuzluk.

Mübayin *s.* Uygun olmıyan, zıt.

Mübadi *s.* Yaratan. Türüten.

Mübeccel *s.* Ulu. Yüce.

Müberra *s.* Müstesna, beri.

Müberrit *s.* Soğutan, serin tutan. *i.* Soğutkan. Karlık.

Mübeşşer *s.* Kutlulanmış. Tebşir olunmuş. Müştulanmış.

Mübeşşir *s.* Müştucu, müjdeci.

Mübeyyin *s.* Beyan eden, bildiren.

Mübeyyiz *i.* Yazıyı müsveddeden beyaza çeken kâtip.

Mübin *s.* Açık, aşikâr.

Mübrem *s.* Zarurî olan, elzem, sağlam.

Mübrez *s.* Gösterilen.

Mübriz *s.* Gösteren.

Mücadele *i.* Kavga, çekişme. Savaş.

Mücahede *i.* Uğraşma.

Mücahit *s.* Cihat eden. Mücahede eden.

Mücamaa *i.* Kadınla erkeğin birleşmesi. Cinsi münasebette bulunma.

Mücanebet *i.* Sakınma.

Mücaraha *i.* Biribirini yaralama.

Mücaveret *i.* Mücavir oluş. Komşuluk.

Mücavir *s., i.* Komşu. Bir türbe veya mabet yanında itikâfa çekilen.

Mücazat *i.* Ceza.

Mücbir *s.* Zorlıyan.

Müceddeden *h.* Yeniden.

Müceddet *s.* Yeni.

Müceddit *s.* Yenileştiren.

Mücef *s.* Oyuk. Boş.

Mücehhez *s.* Donanmış, cihazlanmış.

Mücehhiz *i.* Donatan.

Mücellâ *s.* Cilâlı.

Mücellet *s.* Ciltlenmiş.

Mücellit *i.* Kitapları dikip cilt yapan kimse.

Mücellitlik *i.* Mücellit sanatı.

Mücerrebat *i.* Denenmiş şeyler.

Mücerredat *i.* Mücerret şeyler. Soyutlar.

Mücerrep *s.* Tecrübe olunmuş, denenmiş.

Mücerret *s.* Soyut. Yalnız, tek. Çıplak, sâf, halis. Evlenmemiş, bekâr. İtibarî, manevî. *h.* Yalnız, sırf, ancak.

Mücessem *s.* Som. Uzunluğu, genişliği ve derinliği olan. Vücutlü, gövdeli. *c.* Tecessüm etmiş, ayan: *Namusu mücessem.*

Mücevher *i.* Kıymetli taşlarla süslenmiş ziynet eşyası.

Mücevherat *i.* Mücevherler.

Mücmel *s.* İcmal edilmiş, kısa.

Mücmelen *h.* Kısaca, hulâsaten.

Mücrim *s.* Suçlu, cürmü olan.

Mücrimin *i.* Suçlular.

Mücrimiyet *i.* Mahkemede sabit olan suç.

Müçtehit *i.* Ayet ve hadislerden hükümler çıkaran bilgin. İçtihat sahibi. Ayman.

Müçtemi *s.* Toplu.

Müçtemian *h.* Toplu olarak.

Müçtenip *s.* Çekinen. Kaçıngan.

Müdafaa *i.* Koruma, karşı

durma.

Müdafi *s.* Karşı duran.

Müdahale *i.* Sokulma, araya girme.

Müdahane, Müdana *i.* Dalkavukluk. Yaltaklanma.

Müdahin *s.* Dalkavuk, yaltak.

Müdara *i.* Yüze gülme.

Müdavat *i.* Sağıtım. Hastaya bakıp ilâç verme.

Müdavele *i.* Alıp verme.

Müdavemet *i.* Devamlılık.

Müdavi *s.* Tedavi eden. Sağıtan.

Müdavim *s.* Devam eden.

Müddea *i.* İddia olunan şey. Sav. Tez.

Müddeaaleyh *i.* Mahkemede kendine dâva açılan, dâva edilen kimse.

Müddeayat *i.* Dâva olunan şeyler.

Müddei *i., s.* Dâvacı. Savlayıcı.

Müddeiumumi *i.* Savcı. Mahkemede halkın hukukunu korumakla mükellef adliye memuru.

Müddet *i.* Süre. Bir şeyin uzanıp sürdüğü zaman. Muayyen zaman, vade.

Müdebbir *s.* Tedbirli.

Müdebbirane *h.* Tedbir ile.

Müdebdep *s.* Debdebeli. Görkemli.

Müdekkik *s.* İnceden inceye araştıran.

Müdekkikane *h.* İnceliyerek.

Müdellel *s.* Kanıtlı. Delilli, tutamaklı.

Müderris *i.* (Eski) Profesör. Eskiden ulemanın bir payesi.

Müderrislik *i.* Profesörlük.

Müdevven *s.* Dergin. Bir yere getirilip nizam ve tertibe konmuş, derilmiş.

Müdevvenat *i.* Müdevven şeyler, kitaplar.

Müdevver *s.* Yuvarlak, daire ve halka şeklinde.

Müdir, Müdür *i., s.* Yönetmen. İdare eden. *i.* Bir resmî daire veya müessesede işlere bakıp çeviren memur.

Müdiriyet *i.* Yönetmenlik. Müdürlük. Bir müdürün idaresi altında bulunan daire veya müessese.

Müdrik *s.* İdrak eden, anlıyan. Eren, yetişen.

Müdrike *i.* (Ps.) Anlık.

Müdrir *s.* Sidik getiren.

Müdür *i. Bak:* Müdir.

Müdürlük *i.* Yönetmenlik.

Müebbeden *h.* Her zamanlık. Müebbet surette.

Müebbet *s.* Sonsuz, sonrasız, ebedî, daimî. Ömrün sonuna kadar süren.

Müeccel *s.* Sonratılmış. Mühletli, peşin olmıyan, muaccel karşılığı.

Müedda *i.* Mâna, anlam.

Müeddep *s.* Uslu, edepli.

Müeddi *s.* Gerektiren. Sebep olan.

Müekkel *s.* Vekil edilmiş.

Müekket *s.* Sağlamlaştırılmış, tekit edilmiş.

Müekkil *s.* Vekil eden.

Müellef *s.* Telif olunmuş.

Müellefat *i.* Yazı eserleri.

Müellif *i., s.* Telif eden, kitap yazan.

Müellim *s.* Elem veren. Acıklı.

Müemmen *s.* Sağlanmış. Emniyet altında bulunan.

Müennes *s.* Dişil, müzekker (eril) karşılığı.

Müesses *s.* Kurulmuş.

Müessesat *i.* Müessese'ler. Kurumlar.

Müessese *i.* Kurum. Tesis olunmuş bina, daire. Herhangi bir maksatla çalışan daire, şirket, cemiyet, v.s. Ticarethane. Cemiyette yerleşip kök salan esas ve telâkkiler, ahlâk v.s.

Müessif *s.* Acındıran.

Müessir *s.* Tesirli. Hüzün veren. Âmil, işliyen. Dokunaklı.

Müessis *s.* Kuran. Tesis eden.

Müevvel *s.* Yorulmuş, çevrilmiş. Tevil olunmuş.

Müevvil *s.* Tevil eden. Bir sözü başka mânaya yorup çeviren.

Müeyyet *s.* Pekitilmiş. Teyit edilmiş.

Müeyyit *s.* Pekiten. Teyit eden.

Müezzin *i. Bak:* Meyzin.

Müfahham *s.* Hürmete lâyık, muazzam.

Müfekkir *s.* Düşünen. Düşündüren.

Müfekkire *i.* İnsanın düşünme kuvvet ve hassası.

Müferrih *s.* Ferahlık veren. *i.* Sıkıntıyı giderip ferahlık veren ilâç v.s.

Müfessir *s.* Tefsir eden. Bir söz veya kitabın mânasını yorup açan.

Müfettiş *s.* Teftiş eden. *i.* Bir daire veya müessesede işlerin yolunda gidip gitmediğini teftiş eden memur. İspekter, bakman.

Müfettişlik *i.* Müfettiş vazife ve makamı.

Müfit *s.* Faydalı. Meramı iyice anlatan, mânalı.

Müflis, Müflüs *i.* Batkın. Ticarette ziyan edip borçlarını ödiyemiyen ve malları hükümet tarafından alacaklılara taksim olunan kimse. *s.* Topatmış. İflâs etmiş. Parasız, züğürt.

Müfredat *i.* Tekçeler. Bir mecmuun ayrı ayrı tafsilâtı.

Müfret *i., s.* Tek, yalnız. Yalnız bir insana veya bir şeye delâlet eden. Tekil.

Müfrez *s.* Bölünmüş.

Müfreze *i.* Askerî kıt'a.

Müfrit *s.* İfrata varan. İleriye ve aykırı giden.

Müfsit *s.* Bozutçu. Fesat katan.

Müftehir *s.* Öğünen.

Müftekir, Müftakir *s.* Muh-

taç.

Müfteri *i.* İftira eden, suç atan kimse.

Müfteris *s.* Yırtıcı.

Müfteriyat *i.* İftira olunan şeyler.

Müftü *i.* Şeriata ait işlere bakıp fetva veren hoca.

Müftülük *i.* Müftü sıfat ve makamı.

Mühendis *i.* Köprü, yol, bina v.s. plânlarını yapıp inşasına nezaret eden veya elektrik, makina, maden, su ve ziraat işlerini iyi bilen adam.

Mühendishane *i.* Mühendis mektebine eskiden verilen isim.

Mühendislik *i.* Mühendis meslekî.

Müheykel *s.* İri yarı, heykel gibi.

Müheyya *s.* Hazır.

Müheyyiç *s.* Heyecan veren. Coşturan.

Mühim *s.* Önemli. Ehemmiyetli. Büyük. Lâzım.

Mühimmat *i.* Harp için lâzım olan şeyler, cepane. Yaral. Savaş gereçleri.

Mühimme *i.* Önemli iş. Ehemmiyetli ve ağır iş.

Mühip *s.* Mehip. Heybetli.

Mühlet *i.* Bir işi muayyen bir vakte kadar bırakma, vakit verme.

Mühlik *s.* Tehlikeli. Öldürücü.

Mühmel *s.* İhmal olunmuş. Savuk, yüzüstü.

Mühmil *s.* İhmalci. Savukçu.

Mühre *i.* Yuvarlak şey. Camdan boncuk. Kâğıt ve deriye cilâ vermeğe mahsus billûr yuvarlak. Göl avlarında çığırtkanlık eden ördekler.

Mührelemek *f.* Mühre ile cilâ vermek.

Mühtedi *s.* Dönme. İhtida etmiş, islâm dinini kabul etmiş.

Mühtez *s.* Titrek.

Mühür *i.* Bir adamın veya bir daire ve müessesenin ismi veya firması kazılmış bulunan taş, lâstik veya maden damga.

Mühürdar *i.* Eskiden sadrazamların veya nazırların hususî kâtibi.

Mühürlemek *f.* Mühür basmak.

Mühürlenmek *f.* Mühür basılmak.

Mühürletmek *f.* Mühür bastırmak.

Mühürlü *s.* Mühür basılmış.

Mühürmumu *i.* Mektup zarfı v.s. üzerinde eritilip üstüne mühür basmağa mahsus kırmızı v.s. renklerde bir madde.

Müjde *i.* İyi haber. İyi haber getirene verilen bahşiş. Muştu.

Müjdeci *s.* Muştucu.

Mükâfat *i.* Öden. Bir hizmet veya iyilik karşılığı verilen şey veya yapılan iyilik. İkramiye. Mekteplerde çalışkan talebeye verilen hediye, takdirname.

Mükâfi *s.* Müsavi. *Kat'ı* — *i.* Geometride parabol.

Mükâleme *i.* Konuşma.

Mükâtebe *i.* Mektuplaşma. Yazışma.

Mükedder *s.* Kederli.

Mükellef *s.* Külfetli, çok emek ve külfetle hazırlanmış, mükemmel. Bir vazife görmeğe veya vergi vermeğe mecbur olan.

Mükemmel *s.* Kusursuz, tam. Tükel.

Mükemmelen *h.* Tam ve eksiksiz olarak.

Mükerrem *s.* Saygıya değer. Çok muhterem.

Mükerremen *h.* Saygı ile.

Mükerrer *s.* Tekrar olunmuş.

Mükerreren *h.* Tekrarlanarak.

Mükessif *s.* Toplıyan. Teksif eden.

Mükessife *i.* Kondansatör. Buhar ve elektrik v.s. toplıyan alet.

Mükevven *s.* Yaratılmış.

Mükevvenat *i.* Kâinat. Yaratıklar.

Mükeyyifat *i.* Keyif veren şeyler, içkiler veya münebbih şeyler.

Mükrim *s.* İkram eden.

Müktesebat *i.* Kazanılmış olan şeyler. Edinçler.

Müktesep *s.* İktisap edilmiş. Edinilmiş.

Müktesip *s.* Kazanan. Edinen.

Mülâbese *i.* Münasebet.

Mülâbesesile *h.* Sebebile.

Mülâhaza *i.* İyice ve her şeyi düşünme.

Mülâhazat *i.* Mülâhazalar. Cetvel ve listelerde izahat için ayrılan hane.

Mülâhham *s.* Etli. Şişman.

Mülâkat *i.* Buluşma, görüşme. Gazete muharrirlerinin büyük ve tanınmış zevattan beyanat alması.

Mülâki *s.* Kavuşmuş. Buluşan, rasgelen.

Mülâkkap *s.* Lâkaplı.

Mülâsık *s.* Bitişik.

Mülâtafa *i.* Şakalaşma.

Mülâyemet *i.* Uygunluk. Yumuşaklık.

Mülâyim *s.* Uygun, yumuşak, yavaş.

Mülâzemet *i.* Bir yere, bir işe sık sık gitme, devam etme. Bir memuriyete veya bir daireye maaşsız olarak staj için devam etme.

Mülâzim *i.* Bir vazife veya işe girmek için iptida o vazifeye parasız olarak devam eden. Eskiden orduda subaylığın küçük rütbesi, teğmen.

Mülâzimi evvel *i.* Üstteğmen.

Mülâzimi sâni *i.* Teğmen.

Mülemma *s.* Bulaşık.

Mülevven *s.* Renkli. Boyalı.

Mülevves *s.* Kirli, pis.

Mülevvin *s.* Boyıyan.

Müleyyin *s.* Yumuşatıcı.

Mülga *s.* Kaldırılmış. İlga edilmiş.

Mülhak *s.* Katılan, bağlı, eklenik.

Mülhakat *i.* Ulantılar. Bir merkeze tabi olan yerler. Katılmış şeyler.

Mülhem *s.* İlham olunmuş. Esinmiş.

Mülhit *s.* Tanrıya inanmıyan. Tanrısız.

Mülhitlik *i.* Dinsizlik.

Mülhim *s.* Esin veren.

Mülim *s.* Elem veren, acıklı.

Mülk *i.* Birinin tasarrufu altında bulunan bina veya toprak. Özelge.

Mülk edinme *i.* Temellük.

Mülkî *s.* Memleket idaresi usulüne ait. Asker olmıyan.

Mülkiye *i.* Siyasal Bilgiler Okulu. Memleketin idare işlerile uğraşan memurin sınıfı ve bu memurları yetiştiren mektep.

Mülkiyet *i.* Mülk olarak tasarruf. Özelgelik.

Mülteca *i.* Sığınacak yer.

Mülteci *i., s.* Sığınan.

Mültefit *s.* İltifat eden, hoş davranan.

Mültehip *s.* Yangılanmış.

Mülteka *i.* İki suyun veya iki yolun birleşip kavuştuğu yer, kavuşak.

Mültemes *s.* İltimas olunmuş. Arkalı.

Mültemis *s.* İltimas eden. Arkalayan.

Mültezem *s.* Terviç ve iltizam edilen. Tutulan.

Mültezim *s.* Tutan, yandayan. İltizam eden, taraftarlık gösteren. Kesenekçi. *i.* Vaktile bir yerin aşar, v.s. tahsilini kendi üzerine alan müteahhit.

Mülûkâne *h.* Hakanca. Şahane.

Mülzem *s.* Mübahasede mat olan. Susturulmuş.

Mülzim *s.* Susturan, bahiste baskın çıkan.

Mümanaat *i.* Engel olma.

Mümarese *i.* Alışıklık, meleke. Ekzenme.

Mümas *s.* Teğet. Temas eden, dokunan. *i.* Bir daire veya küreye dokunup geçen ve onu kat'etmiyen hat veya satıh.

Mümaselet *i.* Benzeyiş.

Mümasil *s.* Benzer.

Mümaşat *i.* Birlikte gitme. Uyma. Suyunca gitme.

Mümbais *s.* İlerigelen.

Mümbit *s.* Verimli. Mahsuldar ve bereketli.

Mümessil *i.* Oruntak. Temsil eden, benzeten kimse, aktör. Bir şahıs veya devlete vekâlet eden, murahhas.

Mümessillik *i.* Oruntaklık.

Mümeyyiz *s.* Ayırdedici. İyiyi kötüden ve doğruyu iğriden ayırıp farkeden. *i.* Ayırtman. Kalemde kâtiplerin yazılarını düzelten memur. Büro şefi. İmtihanlarda bulunarak talebeye sual soran başka hoca.

Mümeyyize *i.* Us, zekâ, iyiyi, kötüyü ayırma melekesi.

Mümin *s.* İnanan.

Mümkün *s.* Kabil, olabilir.

Mümkün mertebe *h.* Olabildiği kadar.

Mümsik *s.* Hasis, cimri.

Mümtaz *s.* Seçkin. Diğerlerinden ayrılmış, imtiyazlı. Hususî bir muamele veya idareye tabi.

Mümtaziyet *i.* Seçkinlik, özgünlük.

Mümteni *s.* Olamaz, imkânsız.

Mümtet *s.* Uzıyan, sürekli.

Mümteziç *s.* Uyuşkan, imtizaç eden. Uygun.

Mümza *s.* İmzalanmış.

Mümzi *s.* İmza eden.

Münacat *i.* Yakarış. Allaha yalvarma. Allaha dua ve niyaz tarzındaki şiir ve ilâhi.

Münadi *i.* Ündeci. Tellâl.

Münaferet *i.* Sevişmezlik. Biribirinden nefret etme.

Münafese *i.* Çekemezlik. Biribirini kıskanma.

Münafık *s.* Arabozan, ikiyüzlülük eden.

Münafıklık *i.* Arabozanlık.

Münafi *s.* Uymaz, karşıt.

Münakalât *i.* Ulaştırma.

Münakale *i.* Ulaşım. Aktarış.

Münakasa *i.* Eksiltme. Alınacak veya yapılacak bir şeyi en az para ile vermeği veya yapmağı taahhüt edene ihale eyleme, indirme.

Münakaşa *i.* Tartışma. Aytışma, iddialaşma.

Münakeha *i.* Nikâh kıyma.

Münakis *s.* Yansıt. Tersine dönmüş, çevrilmiş. Bir yere çarpıp geri dönen, akseden.

Münakit *s.* Bağıtlı. Aktedilmiş.

Münakkah *s.* Azığ. Açık ve düzgün (yazı ve ibare).

Münakkaş *s.* Nakışlı.

Münasafa *i.* Yarıya bölme.

Münasafeten *h.* Yarıyarıya.

Münasebat *i.* Münasebetler.

Münasebet *i.* Uyarlık, ilgi, sıra, yer.

Münasebetli *s.* Uygun, sıralı.

Münasebetsiz *s.* Uygunsuz, densiz.

Münasip *s.* Uygun.

Mün'atıf *s.* Bir tarafa doğru dönen, iğilen.

Münavebe *i.* Sıralaşma.

Münavebeten *h.* Nöbetle. Sırayla.

Münazaa *i.* Çekişme.

Münazara *i.* Münakaşa. Aytışma.

Münazaunfih *s.* Hakkında

ihtilâf mevcut olan, dâvalı. Kavgalı.

Mün'azil *s.* Azlolunmuş, işinden çıkarılmış.

Münbais *s.* İleri gelen.

Münbasıt *s.* Keyifli.

Münceli *s.* Görünen, parlıyan.

Müncemit *s.* Donmuş, incimat etmiş.

Müncer *s.* Bir tarafa çekilip sürüklenen. Varma.

Müncezip *s.* Kapılmış.

Münci *s.* Kurtaran.

Mündefi *s.* Geçmiş, savulmuş.

Mündemiç *s.* İçine konmuş.

Münderecat *i.* Muhteviyat. İçindekiler.

Münderiç *s.* Dercolunmuş, konmuş.

Münderis *s.* Batmış, çökmüş.

Münebbih *s.* Uyandırıcı. Uykuyu kaçırıp sinirleri tahrik eden.

Müneccim *i.* Yıldıza bakan. Yıldızların ahval ve harekâtı ile uğraşan adam. Yıldızların ahval ve harekâtından gûya ahkâm çıkaran falcı.

Münevver *s.* Aydın. Tenvir olunmuş. *c.* Terbiye ve tahsil görmüş, malûmatlı.

Münevvim *s.* Uyutucu.

Münezzeh *s.* Uzaklaştırılmış. Arı.

Münfail *s.* Küsmüş.

Münfek *s.* Sökülmüş, ayrılmış.

Münferiç *s.* Arası açık. Geniş. — *zaviye i.* Doksan dereceden ziyade olan zaviye.

Münferiden *h.* Tek başına.

Münferit *s.* Yalnız, tek, ayrı.

Münfesih *s.* Fesholunmuş, mefsuh. Bozulmuş.

Münhal *s.* Açık. Memuru bulunmıyan. Eriyebilen.

Mühani *s.* İğri, kamburlu, kemerli, mukavves. *i.* (Mat.) Eğri.

Münharif *s.* Sapan, inhiraf eden, sapa. Sıhhati bozulmuş.

Münhasif *s.* Sönük. Arzın gölgesine girerek güneşin ziyasından kâmilen veya kısmen mahrum kalan (kamer).

Münhat *s.* Çökmüş, çukur. Basık.

Münhedim *s.* Yıkılmış.

Münhemik *s.* Düşkün, müptelâ.

Münhezim *s.* Bozguna uğramış.

Münif *s.* Büyük, yüksek.

Mün'im *s.* İkram eden.

Münir *s.* Işık veren.

Münkalip *s.* Kalbolunmuş, başka bir hale konulmuş.

Münkariz *s.* Batmış.

Münkasim *s.* Bölünmüş.

Münkat *s.* Bağınan. Muti, tabi.

Münkazi *s.* Bitmiş, tükenmiş.

Münker *s.* Yadısanmış, inkâr edilen. Şeriatin kabul etmediği.

Münkesif *s.* Küsufa uğramış, tutulmuş.

Münkesir *s.* Kırılmış. Kırgın, gücenik, mahrum.

Münkeşif *s.* Meydana çıkmış, açık, aşikâr. Keşfolunmuş.

Münkir *s.* Yadısayan.

Münselip *s.* Kaldırılmış, Selbolunmuş.

Münşeat *i.* Kaleme alınmış yazılar. İnşa kitabı.

Münşerih *s.* Açık, ferahlı.

Münşi *s.* Güzel yazan (edip).

Müntahabat *i.* Seçilmiş yazılar.

Müntahap *s.* Seçkin.

Müntahil, Müntehil *s.* İntihal eden. Eser çalan.

Müntahip *s.* Seçen. *i.* Seçmen.

Müntahir, Müntehir *s.* İntihar eden. Kendine kıyan.

Müntakil *s.* Kalan, geçen.

Müntakim *s.* Öc alan.

Müntakit *s.* Tenkit eden.

Müntefi *s.* Fayda gören.

Münteha *i.* Son, uc, nihayet.

Müntehi *s.* Nihayet bulan.

Müntesip *s.* İntisap etmiş. Çatkın.

Münteşir *s.* Yayılmış, dağılmış. (Kitap, gazete v.s.) neşredilmiş.

Müntiç *s.* Son veren. Sebep olan.

Münzevi *s.* İnzivaya çekilen. Köşeye çekilen.

Müphem *s.* Belirsiz.

Müphemiyet *i.* Belirsizlik.

Müpteda *i.* Başlangıç. Özne.

Müptedi *s.* Acemi.

Müptelâ *s.* Düşkün, duçar, tutulmuş. Âşık.

Müpteni *s.* Kurulmuş, müstenit.

Müptezel *s.* İtibarsız, âdi. Pek bol ve ucuz.

Müracaat *i.* Baş vurma, danışma.

Müracaatgâh *i.* Baş vurulacak yer.

Müradif, Müteradif *s.* Çemdeş, başka bir kelime ile aynı mânada olan.

Mürahik *s.* Erişik, henüz ergin olmıyan (çocuk).

Mürai *s.* Riyakâr. İkiyüzlü.

Mürailik *i.* Riya.

Müraiyane *h.* Yüze güleрek.

Mürasele *i.* Mektuplaşma. Muhabere. Gönderişme.

Mürdesenk *i.* Kurşundan çıkan bir madde.

Mürdüm, Mürdümeriği *i.* Küçük ve siyah taneli bir cins erik.

Mürebbi *i., s.* Eğitmen. Terbiye eden, çocuğun talim ve terbiyesine bakan kadın veya erkek.

Mürebbiye *i.* Eğitmen ka-

dın.

Müreccah *s.* Tercih olunan. Üstün. Yeğ.

Müreffeh *s.* Bolluk içinde yaşıyan. Genli.

Müreffehen *h.* Müreffeh surette. Genli olarak.

Mürekkebat *i.* Katışıklar. Mürekkep maddeler.

Mürekkep *s.* Katınç, katışık, iki veya daha ziyade şeyin karışmasından hâsıl olmuş. Bileşik.

Mürekkep *i.* Yazı yazmağa mahsus muhtelif renklerde boya.

Mürekkepbalığı *i.* İstediği vakit siyah bir su salıvererek etrafındaki suları karartan ve eti yenen naime sınıfından bir deniz hayvanı.

Mürekkepçi *i.* Mürekkep yapıp satan adam.

Mürekkeplenmek *f.* Mürekkep sürmek.

Mürekkepli *s.* Mürekkep sürülmüş. — *kalem i.* İçinde mürekkep koymağa mahsus yeri olan kalem, dolmakalem.

Mürekkeplik *i.* Hokka.

Müressem *s.* Resmedilmiş. Resimli.

Mürettebat *i.* Bir yer için ayrılmış asker, v.s. Bir geminin subay ve eratı, tayfası. Tahsisat.

Mürettep *s.* Dizili, danışıklı.

Mürettip *s.* Dizmen. Tertip eden. *i.* Matbaa harflerini yanyana koyup sütun tertip eden işçi.

Mürettiplik *i.* Dizmenlik. Mürettip sanatı.

Mürevviç *s.* Güden, güder. Terviç eden. Önertici.

Müridane *h.* Müride yakışır hal ve surette.

Mürit *i.* Tilmiz. Tarikatte şeyhin veya mürşidin şakirdi.

Mürsel *s.* Gönderilmiş.

Mürselünileyh *s.* Kendisine gönderilen.

Mürsil *s.* Gönderen.

Mürşit *s.* Yönder. Doğru yol gösteren, irşat eden, kılavuz.

Mürt *s.* Ölmüş (hayvan).

Mürtebit *s.* Bağlantılı.

Mürteci *s.* Kaytak. İrtica eden. Terakkiye karşı koyarak maziye merbut kalmak istiyen.

Mürtefi *s.* Yüksek.

Mürtekip *s.* Alımsak, rüşvet alan, irtikâp eden.

Mürtesem *s.* İrtisam etmiş, resmi çıkmış. *i.* (Mat.) İzdüşüm.

Mürteşi *s.* Rüşvet kabul eden. Alımsak.

Mürtet *s.* İslâm dinini terkeden. Murtat.

Mürur *i.* Geçme. — *tezkeresi i.* Bir yolcunun serbest seyahat etmesi için resmen verilen tezkere.

Müruriye *i.* Geçmelik. Bir yerden geçmek veya eşya geçirmek için verilen para.

Müruruzaman *i.* Zaman aşımı. Bir dâvanın düşmesine sebep olan kanunî müddet.

Mürüvvet *i.* Kişilik. Oğul veya kız yüzünden sevinç.

Mürüvvetli, Mürüvvetment *s.* İnsaniyetli. Kişilikli.

Mürüvvetsiz *s.* Mürüvveti olmıyan. Soysuz.

Mürver *i.* Çiçekleri kurutulup haşlanarak nezle için içilen bir cins ağaç çiçeği.

Müsaade *i.* İzin.

Müsabaka *i.* Yarış. Biribirini geçip yenmek için çalışma, İmtihan.

Müsabakat *i. Bak:* Müsabaka.

Müsademe *i.* Çarpışma.

Müsadere *i.* Zoralım.

Müsadif *s.* Raslıyan.

Müsaferet *i.* Misafirlik.

Müsait *s.* Elverişli.

Müsahele *i.* Kolaylık.

Müsakkafat *i.* Dam ile örtülü olan mülk.

Müsalâha *i.* Barış.

Müsalemet *i.* Barışlık.

Müsamaha *s.* Göz yumma. İhmal. Aldırmama, görmemezliğe gelme.

Müsamahacı, Müsamahakâr *s.* Müsamaha yapan. Göz yuman.

Müsamahakârane *h.* Müsamaha ederek. Göz yumarak.

Müsamere *i.* Konser. Eğlenti. Gece konseri.

Müsaraat *i.* Atılma.

Müsattah *s.* Düz. Yalnız satıhtan ibaret olan.

Müsavat *i.* Eşitlik. Müsavi oluş, beraberlik.

Müsavi *s.* Eşit. Beraber, farksız, aynı hal ve derecede. *i.* İki miktarın aynı kıymete delâlet eden (=) işareti.

Müsebba *s.* Yedigen. Yedili.

Müsebbip *s.* Sebep olan.

Müsecca *s.* Cümlelerin muayyen yerleri veya sonu ayaklı (kafiyeli) [nesir].

Müseccel *s.* Kütüğe yazılı. Sicile geçirilmiş.

Müseddes *s.* Altıgen. Altılık.

Müsekkin *s.* Yatıştıran. Teskin eden, ağrı, v.s. yi durduran, uyuşturan.

Müsellâh *s.* Silâhlı.

Müsellâhan *h.* Silâhlı olarak.

Müsellem *s.* Herkes tarafından kabul ve tasdik olunan. Söz götürmez.

Müselles *s.* Üçgen. *i.* Üç defa kaynatılarak koyulaşmış şurup.

Müsellesat *i.* Trigonometri.

Müselsel *s.* Zincirleme. Biribirine bağlı olan.

Müsemma *s.* Adı verilmiş. Tesmiye olunan.

Müsevvit *i.* Resmî yazıların müsveddesini yapan memur.

Müseyyep *s.* İhmalcı.

Müshil *i.* Sürgüt. Amel ettiren ilâç, liynet yeren.

Müsin *s.* Yaşlı.

Müskir *s.* Sarhoşluk veren.

Müskirat *i.* İçkiler. Sarhoşluk veren şeyler.

Müskit *s.* Susturan.

Müslim *s.* Müslüman.

Müslüman *s.* Müslim, islâm dininde olan. *c.* Doğru. Dindar.

Müslümanca *h.* İslâm tarz ve usulünde. Namuskârane.

Müsmir *s.* Yemişli, verimli.

Müsnedünileyh *i.* Bir işi yapan. Özne.

Müsnet *s.* Bir şeyin üstüne dayanmış. *i.* Yüklem.

Müspet *s.* Delil gösterilmiş, ispat edilmiş. Tanıtlanmış. Doğru, kavi. Menfi olmıyan.

Müsrif *s.* Savurgan. İsraf eden.

Müsrifane *h.* İsrafla.

Müstacel *s.* İvedili. Evgin, acele.

Müstacelen *h.* İvedilikle.

Müstaceliyet *i.* İvedilik. Evginlik.

Müstafi *s.* İstifa eden.

Müstağallât *i.* Verimli vakıf binalar.

Müstağfir *s.* Tövbe ve istiğfar eyliyen.

Müstağni *s.* Doyuk. İhtiyacı olmıyan.

Müstağrak *s.* Batık. Dalmış.

Müstahak *s.* Haketmiş.

Müstahber *s.* Haber alınmış. Duyulmuş.

Müstahdem *s.* Hizmette bulunan, bir işte çalıştırılan. *i.* Hademe.

Müstahfız *i.* Kırk yaşını geçmiş olan vatandaşlardan teşkil olunan bir sınıf asker.

Müstahfızlık *i.* Müstahfız oluş.

Müstahik *s.* Lâyık olan.

Müstahil *s.* Mümkün ve kabil olmıyan, hayal kabiliden olan.

Müstahkar *s.* Hakir.

Müstahkem *s.* Berkem. Muhkem, kavi. Düşmana karşı müdafaa tertibatını haiz olan, istihkâmlı.

Müstahreç *s.* Bir şeyden çıkarılmış, alınmış.

Müstahsen *s.* Herkesin beğendiği, makbul.

Müstahsil *s.* İstihsal eden. Üretmen.

Müstahzar *s.* Celbedilmiş. Hazırlanmış.

Müstahzarat *i.* İcabında kullanılmak üzere evvelden yapılıp kapalı kutu veya şişeler içinde satılan ilâç.

Müstahzır *s.* Hazırlıyan.

Müstait *s.* Anık, yetenekli. İstidadı olan.

Müstakar *i.* Karar kılınan yer. *s.* İstikrar bulmuş.

Müstakbel *s., i.* Gelecek, ilerdeki. Fiilin geleceğe ait sıygası.

Müstakil *s.* Bağımsız, ergin. İstiklâl sahibi, bir yere tabi olmıyan. Kendi başına. *e.* Ancak, sırf, mücerret.

Müstakillen *h.* Müstakil olarak.

Müstakim *s.* Doğru.

Müstakir *s.* Karar bulmuş.

Müstakriz *s.* Borç alan.

Müstamel *s.* Kullanılan. Kullanılmış.

Müstamer *s.* Muhacir yerleştirilerek imar edilmiş.

Müstamerat *i.* Müstamereler. Sömürgeler.

Müstamere *i.* Sömürge. Muhacir ve ahali yerleştirilerek mamur edilmiş memleket, koloni, müstemleke.

Müstamir *s.* Sömürgeci. Mamur eden.

Müstantık, Müstantik *i.* Sorgu yargıcı.

Müstantiklik *i.* Sorgu yargıçlığı.

Müstashiben *h.* Birlikte alarak.

Müstaship *s.* Beraber götüren.

Müstear *s.* Takma. İğreti. — *isim i.* Asıl isminden başka kullanılan iğreti isim.

Müsteban *s.* Belli. Şüphe bırakmıyacak surette anlaşılan.

Müstebat *s.* İhtimal verilemiyen. Uzak.

Müstebidane *h.* Müstebitçe.

Müstebit *s.* Kendi keyfine göre hareket eden.

Müstebitlik *i.* Müstebit oluş.

Müstecap *s.* Dileği kabul olunmuş.

Müstecip *s.* Çeken. Celbeden.

Müstecir *s., i.* Bir şeyi veya bir yeri kira ile tutan, kiracı.

Müsteciren *h.* Kira ile.

Müsted'a *s.* Dilekçelenen.

Müstedam *s.* Devamlı.

Müsted'ayat *i.* Dilekçe ile istenen şeyler.

Müstedi *s.* Dilekçe veren.

Müstefat *s.* Anlaşılmış. Kazanılmış.

Müstefit *s.* Faydalanmış.

Müstefiz *s.* Feyizlenen.

Müstehap *s.* Sevilen. *i.* Farz, sünnet ve vacipten gayrı sevaplı iş.

Müstehase *i.* Fosil. Toprak altında kalıp tahaccür etmiş hayvan veya bitki.

Müstehcen *s.* Edep dışı. Çirkin, ayıplı.

Müstehlik *s.* İstihlâk eden. Yoğaltıcı.

Müstehzi *s.* Alaycı.

Müstehziyane *h.* Alaycılıkla.

Müstekim *s.* Doğru, düz. *c.* Namuslu, afif.

Müstekreh *s.* İğrenç.

Müstelzim *s.* İcap ettiren.

Müstemir *s.* Sürekli, muhkem.

Müstemirren *h.* Sürekli olarak.

Müstemlekât *i.* Sömürgeler. Müstemlekeler.

Müstemleke *i.* Sömürge. Müstâmere.

Müstenbat *s.* Çıkarılan. İstinbat olunan.

Müsteniden *h.* Dayanarak. İstinat ederek.

Müstenit *s.* Bir şeyin üzerine kurulmuş.

Müstenkif *s.* Çekinen. Çekinser.

Müstensih *s.* Kopye eden. İstinsah eden. *i.* Hususî bir mürekkeple yazılmış bir şeyin mütaaddit nüshalarını çıkarmağa yarıyan bir alet.

Müsterham *s.* Yalvarılan. İstirham olunan.

Müsterih *s.* Rahat.

Müstesna *s.* Ayrıklı. Ayral. Diğerlerinden farklı, kaideden ayrı.

Müsteşar *s.* Yönetker. Danışılan, kendisile istişare olunan. *i.* Vekâlet veya sefaretlerde vekil ve sefirden sonra gelen zat.

Müsteşarlık *i.* Yönetkerlik. Müsteşar vazife ve makamı.

Müsteşrik *i.* Şark milletlerinin tarih, edebiyat, lisan, ahlâk ve âdetlerini tetkik ile uğraşan âlim.

Müstetir *s.* Saklı, gizli.

Müstevcip *s.* Lâyık.

Müstevdi *s.* Veren. Tevdi eden.

Müstevfa *s.* Kâfi. Tam.

Müstevi *s.* Düz, her tarafı bir. Yüzey. Düzlem.

Müstevli *s.* İstilâ eden, zapteden. Salgıncı.

Müstezat *s.* Artmış. *i.* Nazımda bir şekil.

Müsvedde *i.* Taslak, karalama.

Müşaraa *i.* İki şairin birbirine şiir söylemesi.

Müşabehet *i.* Benzeyiş.

Müşabih *s.* Benzer.

Müşacere *i.* Çekişme.

Müşahede *i.* Gözle görme. Görüm.

Müşahhas *s.* Tecessüt ve temessül etmiş. Teşhis olunmuş. Somut.

Müşahit *s.* Gözlemci.

Müşareket *i.* Ortaklık.

Müşarileyh, Müşarünileyh *s.* Kendisine işaret olunmuş. Adı geçen. (Büyük rütbeli ve mevki sahibi kimseler için kullanılır: *müşarileyhle görüştüm).*

Müşaşa *s.* Parlıyan. Debdebeli.

Müşateme *i.* Atışma.

Müşavere *i.* Danışma.

Müşavir *i.* Danışman. Kendisine danışılan kimse.

Müşavirlik *i.* Müşavir oluş.

Müşebbeh *s.* Benzetilen, teşbih olunan.

Müşebbehünbih *s.* Kendisine benzetilen.

Müşeddet *s.* Kuvvetli. Şiddeti artmış.

Müşeddit *s.* Keskinleştiren, şiddetlendiren.

Müşekkel *s.* Şekil ve kıyafeti yerinde. Gösterişli.

Müşerref *s.* Şereflenmiş.

Müşerrih *s.* Teşrih eden.

Müşevveş *s.* Karmakarışık.

Müşevvik *s.* Teşvik eden. Önayak olan.

Müşfik *s.* Şefkatli. Sevecen.

Müşfikane *h.* Müşfik surette.

Müşir *i. Bak:* Müşür.

Müş'ir *s.* Bildiren.

Müşiriyet *i.* Müşürlük. Mareşallık.

Müşker *i.* Yanardağ ağzı.

Müşkül, Müşkil *s.* Güç, zor. *i.* Engel.

Müşkülât, Müşkilât *i.* Güçlükler.

Müşkülpesent *s.* Her şeye bir bahane bulan.

Müşrik *s.* Allaha şerik koşan, kâfir.

Müştagil *s.* İştigal eden.

Müştail *s.* Yanan, alevlenen.

Müştak *s.* Başka bir kelimeden çıkmış.

Müştâk *s.* Arzu ve iştiyak gösteren.

Müştakkat *i.* Çıkmış, iştikak etmiş şeyler.

Müştehir *s.* Meşhur.

Müşteki *s.* Şikâyet eden. Sızlanan.

Müştemil *s.* İçine alan.

Müştemilât *i.* Eklentiler. Bağlanıklar.

Müşterek *s.* Ortak, iştirakî bulunan.

Müştereken *h.* Ortaklaşa.

Müşteri *i.* Alıcı. Güneşin etrafında dönen seyyarelerin beşincisi.

Müşür *i.* Mareşal. Orduda en büyük askerlik rütbesi.

Müşürlük *i.* Müşür rütbesi. Mareşallık.

Müt'a *i.* İğreti nikâh.

Mütaaccip *s.* Taaccüp eden. Şaşan.

Mütaaddi *s.* Sataşan. Tecavüz eden. Geçişli.

Mütaaddit *s.* Birden ziyade olan.

Mütaaffin *s.* Kokan, çürüyüp bozulan.

Mütaahhir *s.* Sonraya kalan.

Mütaahhirin *i.* Sonrakiler.

Mütaahhit *s.* Üstenci. Bir işi üzerine alan.

Mütaakıp *s.* Biribirini takip eden.

Mütaallik *s.* İlişkin.

Mütaammiden *h.* Tasarlıyarak.

Mütaammit *s.* Bir işi evvelce niyet ederek ve istiyerek yapan.

Mütaarrız *s.* Taarruz eden. Saldıran.

Mütaassir *s.* Zahmetli, çetin.

Mütaayyin *s.* Tayin olunmuş. Belli.

Mütaazzım *s.* Büyüklük satan, kibirli.

Mütaazzi *s.* Özgün. Teazzi etmiş.

Mütabaat *i.* Uyma.

Mütalea, Mütalâa *i.* Bir

işi iyice düşünme. Fikir, rey, mülâhaza. Okuma, tetebbü.

Mütareke *i.* Bırakışma. Muharebenin iki tarafın muvafakatile tatili.

Müteazzi *s. Bak:* Mütaazzi.

Mütebadil *s.* Nöbetle birbirinin yerine geçen. Karşılıklı.

Mütebahhir *s.* İlmi geniş ve derin. Bilge.

Mütebait *s.* Iraksak.

Mütebaki *s.* Artan.

Mütebariz *s.* Beliren.

Mütebasbıs *s.* Yaltak, yaltaklanan.

Mütebayin *s.* Uyuşmaz.

Mütebeddil *s.* Değişmiş, değişen.

Mütebellir *s.* Belirmiş.

Mütebessim *s.* Gülümser, güleç.

Mütebeyyin *s.* Meydana çıkmış.

Mütecahil *s.* Bilmezlenen.

Mütecanis *s.* Bir cinsten olan.

Mütecasir *s.* Yeltenen. Cür'et eden.

Mütecavir *s.* Civarda bulunan.

Mütecaviz *s.* Geçen, aşan. Tecavüzde bulunan. Saldırgan.

Müteceddit *s.* Yenilenen.

Mütecehhiz *s.* Donanmış.

Mütecemmi *s.* Toplanmış.

Mütecessim *s.* Tecessüm etmiş.

Mütecessis *s.* Gizli şeyleri merak edip anlamağa çalışan (adam).

Mütecezzi *s.* Cüzülere ayrılan.

Mütedahil *s.* Geri kalan, girişik.

Mütedair *s.* İlişik.

Mütedavil *s.* Geçen, tedavül eden.

Mütedenni *s.* Gerileyen.

Mütedeyyin *s.* Dinli.

Müteehhil *s.* Evli.

Müteellim *s.* Elemli.

Müteemmil *s.* Düşünen.

Müteenni *s.* Düşünerek hareket eden.

Müteessif *s.* Esef eden.

Müteessir *s.* Mahzun.

Müteezzi *s.* Eziyet çeken.

Mütefavit *s.* Aralarında fark bulunan.

Mütefekkir *s.* Düşünür. Derin düşünen. Fikirce yüksek olan. İdemen.

Mütefennin *s.* Âlim.

Müteferri *s.* Bir asıldan.

Müteferrik *s.* Türlü. Biribirinden ayrılan, dağılan.

Müteferrika *i.* Evvelden tayin edilmiyen ve ufak tefek masrafa karşılık olan para. Muhtelif ufak işlere bakan polis şubesi.

Müteferrit *s.* Tek olan.

Mütefessih *s.* Tefessüh eden. Kokan.

Mütefevvik *s.* Üstgelen.

Mütegallibane *h.* Zorbalıkla.

Mütegallibe *i.* Zorbalar. Haksız olarak, kuvvetle sözlerini geçirenler.

Mütegallip *s.* Zorba.

Mütegayyir *s.* Bir halden bir hale geçen, değişen.

Mütehaccir *s.* Taş kesilen.

Mütehaddis *s.* Meydana gelen.

Mütehakkim *s.* Hâkim ve âmir kesilen. Zorba.

Mütehalif *s.* Değişik. Biribirine uymıyan.

Mütehalik *s.* Atılgan, hevesli.

Mütehalli *s.* Süslenmiş.

Mütehallik *s.* Tabiatlenmiş, huy edinmiş.

Mütehammil *s.* Tahammül eden. Dayanıklı.

Müteharrik *s.* Hareketli.

Mütehassıl *s.* Hâsıl olan.

Mütehassıs *s.* Uzman. Bir fen veya sanat veyahut ilmin yalnız bir şubesile meşgul olan, ihtisas sahibi.

Mütehassir *s.* Hasret çeken.

Mütehassis *s.* Pek duygulu olan, hassas.

Mütehaşi *s.* Sakıngan, ürkek.

Mütehaşşit *s.* Birikmiş, yığılmış.

Mütehavvil *s.* Değişmiş.

Mütehayyil *s.* Hayalâtla uğraşan.

Mütehayyir *s.* Hayrette kalmış.

Mütehayyiz *s.* Hususî bir mevkii olan, ehemmiyetli, muteber.

Mütehevvir *s.* Öfkeli.

Müteheyyi *s.* Hazırlanmış.

Müteheyyiç *s.* Heyecana gelmiş.

Mütekabil *s.* Karşılıklı.

Mütekaddim *s.* Önde bulunan, baştaki. Geçmiş.

Mütekaddimin *i.* Eski adamlar.

Mütekait *s.* Emekli. Tekaüt olmuş.

Mütekallis *s.* Büzüşen, çekilip toplanan.

Mütekâmil *s.* Evrinmiş. Tekâmül eden.

Mütekarip *s.* Biribirine yakın.

Mütekarrip *s.* Yaklaşan.

Mütekarrir *s.* Kararlaşan.

Mütekâsif *s.* Sıklaşmış.

Mütekatı *s.* Biribirini kesen.

Mütekebbir *s.* Kibirli.

Mütekeffil *s.* Kefil olan.

Mütekellim *s.* Söyliyen.

Mütelâki *s.* Buluşmuş.

Mütelâşi *s.* Telâş eden.

Mütelâtım *s.* Biribirine çarpan, dalgalı.

Mütelehhif *s.* Esefli.

Mütelevvin *s.* Renkli. Birkaç renkli. *c.* Dönek, pek çabuk fikir değiştiren.

Mütelezziz *s.* Lezzet alan. Tatmış.

Mütelif *s.* Anlaşık. Muvafık, uygun. İtilâf etmiş.

Mütemadi *s.* Sürekli.

Mütemadiyen *h.* Biteviye. Daima.

Mütemarız *s.* Sayrımsak,

hastalaşan.

Mütemayil *s.* İstekli gibi. Taraflı gibi.

Mütemeddin *s.* Soysallaşan, medenileşmiş.

Mütemekkin *s.* Yerleşik. Sakin, mukim.

Mütemenna *s.* Temenni olunan. İstenilen.

Mütemerkiz *s.* Derişik.

Mütemerrit *s.* İnatçı.

Mütemevviç *s.* Dalgalı.

Mütemmim *s.* Tamamlıyan. İkmal eden, bitiren.

Mütenahi *s.* Sonlu, nihayete eren.

Mütenakıs *s.* Azalan.

Mütenakız *s.* Biribirini nakzeden, çürüten. Tutmaz.

Mütenasip *s.* Uygun ve muvafık olan. Aralarında muntazam bir nisbet bulunan.

Mütenavip *s.* Nöbetle tekrarlanarak devam eden.

Mütenazır *s.* Karşılıklı. Bakışık. Biribirinin karşısında bulunan. Uykaz.

Mütenebbih *s.* Bir şeyden ders alıp aklını başına toplıyan. Uslanmış.

Müteneffir *s.* İğrenen. Nefret eden.

Müteneffiz *s.* Sözü geçer. Nüfuz sahibi.

Mütenekkir *s.* Kıyafetini değiştiren, tanınmıyacak derecede değişen.

Mütenevvi *s.* Türlü türlü, çeşitli.

Mütenezzil *s.* Tenezzül eden. Alçalan.

Müteradif *s.* Anlamdaş, eşanlam.

Müterafık *s.* Birlikte bulunan.

Müterakim *s.* Birikmiş.

Müterakki *s.* İleri. Terakki etmiş.

Müterakkip *s.* Kollayan.

Müterassıt *s.* Gözliyen.

Mütercem *s.* Tercüme edilmiş. Çevrilmiş.

Mütercim *s., i.* Tercüme eden. Başka dilden çeviren. Çevirmen.

Müteredddi *s.* Soysuzlaşmış. Gerilemiş, ahlâkça bozulmuş, tereddi etmiş. Yoz.

Müteredddit *s.* Duruksun. Kararsız, tereddüt eden.

Müterekkip *s.* Terekküp etmiş. Toplanan.

Müteressip *s.* Teressüp etmiş. Tortulanmış.

Mütereşşih *s.* Sızan. Tereşşuh eden.

Müterettip *s.* Düşen. Gereken.

Mütesadif *s.* Raslayan. Tesadüf eden.

Mütesanit *s.* Dayanışık.

Mütesavi *s.* Eşit.

Müteselli *s.* Teselli bulan. Avunan.

Mütesellim *i.* Eskiden vilâyetlerde vergiyi toplıyan memur.

Müteselsil *s.* Zincirleme. Biribirini takip eden.

Müteselsilen *h.* Zincirleme olarak. Biribirini takip ederek.

Müteşabih *s.* Biribirine benziyen.

Müteşair *s.* Şair taslağı. Ozansak.

Müteşebbis *s.* Girgin, girişken. Teşebbüs sahibi.

Müteşekki *s.* Şikâyet eden.

Müteşekkil *s.* Şekillenmiş.

Müteşekkir *s.* Teşekkür eden.

Müteşerri *s.* Şeriata muvafık harekette bulunan.

Mütetabbip *i.* Hekim taslağı.

Mütetebbi *s.* Araştırıcı. Tetebbüde bulunan.

Mütevafık *s.* Biribirine uygun ve muvafık olan.

Mütevahhiş *s.* Ürkmüş.

Mütevakkıf *s.* Bağlı.

Mütevali *s.* Arasız.

Mütevaris *s.* Miras alan.

Mütevassıt *s.* Aracı. Orta halde olan.

Mütevatir *s.* Ağızdan ağıza yayılan.

Mütevattın *s.* Yurt tutmuş, yurtlanmış.

Mütevazı *s.* Alçakgönüllü.

Mütevazi *s.* Arasıl, paralel.

Mütevazin *s.* Denk.

Müteveccih *s.* Çevrilmiş, yönelmiş.

Müteveffa *s.* Göçmüş, ölmüş.

Mütevehhim *s.* Kuruntulu. Evhamlı.

Mütevekkil *s.* Allaha tevekkül eden. Bel bağlıyan.

Mütevelli *i.* Bir vakfın idaresi kendisine verilmiş olan kimse.

Mütevelllit *s.* Doğan, ilerigelen.

Müteverrim *s.* Veremli.

Müteyakkız *s.* Uyanık. Tetikte.

Müteyemmen *s.* Uğurlu. Kutlu.

Mütezat *s.* Biribirine zıt ve muhalif olan. Karşıt, uyuşmaz.

Mütezayit *s.* Artan.

Mütezebzip *s.* Karışık.

Mütezellil *s.* Aşağılığa katlanan.

Mütezelzil *s.* Sarsılan, oynıyan, sallanan.

Mütezevviç *s.* Evlenmiş, çiftleşmiş.

Müthiş *s.* Korkunç. Dehşetli. Aşırı.

Müttaki *s.* Haramdan sakınan, sofu, zâhit.

Müttefik *s.* Bağlaşık.

Müttefikan *h.* Bağlaşıklıkla.

Müttehaz *s.* Kabul edilmiş, alınmış.

Müttehem, Müttehim *s.* Suçlanmış.

Müttehiden *h.* Birlikle.

Müttehit *s.* Birleşmiş, birleşik. — *Devletler i.* Amerika birleşik hükümetleri.

Müttekâ *i.* Dayangaç, dayanılacak yer.

Müvekkil *s.* Birini vekil eden.

Müvelledat *i.* Doğumlar.

Müvellet *s.* Doğmuş.

Müvellidülhumuza *i.* Oksijen. Havanın beşte birini işgal eden kokusuz, yakıcı bir gaz.

Müvellidülma *i.* İdrojen. Müvellidülhumuza ile birleşerek su yapan, havadan on dört defa daha hafif bir gaz.

Müvellit *s.* Doğurtan, hâsıl eden, tevlit eden. *Tabibi — i.* Ebe doktor.

Müverrah *s.* Tarihli.

Müverrih *s.* Tarihçi. Tarihe ait kitap yazan.

Müvesvis *s.* Kuşkulu.

Müvezzi *s.* Dağıtmaç. Tevzi eden, dağıtan. *i.* Mektup ve telgraf dağıtan, posta memuru. Sokaklarda gazete satan adam.

Müyesser *s.* Başa çıkarılmış, muvaffak olmuş.

Müzaheret *i.* Yardım etme.

Müzahir *s.* Yardımcı.

Müzahref *i.* Çöp, süprüntü.

Müzahrefat *i.* Süprüntü.

Müzakerat *i.* Müzakereler. Görüşmeler.

Müzakere *i.* Görüşme, bir iş hakkında karşılıklı olarak fikir beyan etme.

Müzakereci *i.* Okulda talebenin ders müzakeresine yardım eden kimse, muit.

Müzayaka *i.* Sıkıntı.

Müzayede *i.* Artırma. Bir şeyi en fazla fiat verene satmak üzere satılığa çıkarma, mezat, artırma.

Müzdahim *s.* Pek sık, yığılmış, kalabalık.

Müzdat *s.* Artmış.

Müze *i.* İlmî, tarihî, sanata ait eserlerin teşhir edildiği yer.

Müzebzep *s.* Karmakarışık.

Müzehhep *s.* Yaldızlanmış, tezhip olunmuş.

Müzehhip *i.* Kitapları altın yaldız ile yaldızlıyan sanatkâr.

Müzehhiplik *i.* Kitapları yaldızlamak sanatı.

Müzekker *s., i.* Eril. Müennes (dişil) karşılığı.

Müzekkere *i.* Bir iş hakkında bir yere takdim olunan kâğıt, küçük takrir, tezkere. Asbetik.

Müzekki *s.* Temize çıkaran, tezkiye eden.

Müzevvir *s.* Ara bozucu.

Müzevvirane *h.* Ara bozucukla.

Müzevvirlik *i.* Ara bozuculuk. Yalan, dolanla iş görme.

Müzeyyel *s.* Eklenmiş.

Müzeyyelen *h.* Ekli olarak.

Müzeyyen *s.* Süslü. Bezenmiş.

Müziç *s.* Bunaltıcı.

Müzik *i.* Musiki.

Müzmin *s.* Süreğen. Eskimiş.

Müzminleşmek *f.* Süreğenleşmek.

N

N *i.* Türkçe alfabenin on yedinci harfi.

N (Kim.) Azot cisminin simgesi.

Na (Kim.) Sodyum cisminin simgesi.

Na *e.* Farsça kelimelerde olumsuzluk (menfilik) edatı olup başına geldiği kelimenin mânasını olumsuz (menfi) bir şekle kor: *tamam, natamam.*

Na, Nah *h.* Al. İşte: *na bir tane daha.*

Nâbeca *s.* Yerinde olmıyan, münasebetsiz: *bu söz nâbecadır.*

Nâbedit *s.* Gözükmez olan, kaybolan.

Nâbekâr *s.* İşe yaramaz. Haylaz.

Nabız *i.* Tıp tıp hareket eden damar, bilek damarı. Huy. *Nabzına bakmak f.* Hastanın nabız damarının dakikadaki daraban adedini sayarak muayene etmek. *Nabzını yoklamak f.* Fikrini anlamak.

Nâbit *s.* Biten, yeşerip yerden çıkan.

Nâbut *s.* Yok.

Nacak *i.* Arkası tokmaklı büyük balta.

Nacar *i.* Dülger.

Nâçar *s.* Çaresiz.

Naçiz *s.* Değersiz.

Naçizane *s.* Değersizce.

Nâdan *s.* Cahil.

Nâdanlık *i.* Nâdan oluş.

Nadas *i.* Tarlayı sürüp otlarından ayırarak ekine hazırlama.

Nâdide *s.* Görülmemiş.

Nâdim *s.* Pişman.

Nadir, Nadire *s.* Az bulunur.

Nadiren *z.* Seyrek, pek az olarak.

Nâehil *s.* Beceriksiz.

Nafaka *i.* Sırf yemek için lâzım olan para veya erzak. Bir yetime veya muhtaca geçinmek için servet sahibi olan akrabası tarafından hâkimin emrile tahsis olunan yiyecek parası.

Nafıa *i.* Bayındırlık. Yollara, köprülere v.s. umumî menfaat işlerine bakan resmî daire, yollar idaresi. *—Vekâleti i.* Bayındırlık işlerini gören bakanlık.

Nafi *s.* Faydalı.

Nafile *s.* Faydasız. *h.* Boşuna, beyhude yere: *nafile yorulma. — namazı i.* Sevap kazanmak için kılınan fazla namaz.

Nafiz *s.* Delip geçen. Tesir eden. İşleyen, etker.

Naftalin *i.* Maden kömü-

ründen çıkan beyaz bir madde.

Nagâh *s.* Vakitsiz, ansızın. *Gâh — h.* Vakitli vakitsiz.

Nagehan, Nagehani *s.* Ansızın, birdenbire.

Nağme *i.* Ahenk. Ezgi.

Nâhak *s.* Haksız yere.

Nahif *s.* Zayıf. Cılız.

Nahiflik *i.* Zayıflık.

Nahil *i.* Hurma ağacı, gelin odasının ağaç biçiminde süsü.

Nahit *i.* Oyma, yontma.

Nahiv *i.* Gramerin kelimelerin biribirine raptile cümle teşkilinden bahseden kısmı. Sözdizimi.

Nahiye *i.* Kamun. Yan, taraf. Civar, havali. Birkaç köyün tabi olduğu müdür idaresindeki büyük köy.

Nahoş *s.* Çirkin.

Nâhuda *i.* Kaptan.

Nahvet *i.* Kibir.

Nahvî *s.* Nahiv ilmine ait.

Naış *i. Bak:* Nâş.

Nail *s.* Ermiş.

Nailiyet *i.* Ergi.

Nâim *s.* Uyuyan.

Naîm *s.* Nimet görmüş.

Naime *i.* Yumuşak, kemiksiz hayvanlar fasilesi.

Naip *i.* Vekil. Kaymakam. Hâkim.

Nâk *e.* Li, lû mânasına sıfat teşkil eden kelimeye bitişik edat: *elemnâk, 'elemli.*

Nâkabil *s.* Kabil olmıyan.

Nakarat *i.* Şarkı bentlerinin sonundaki beyit veya mısra, kavuştak. Her şeyde tekrar edilen söz veya hareket.

Nakden *h.* Akça olarak.

Nakdî *s.* Akça ile.

Nâkıliyet *i.* İletkenlik.

Nakır *i.* Kabartma. Oyma, hâk.

Nakıs *i.* Eksik, kusur. Aritmetikte çıkartma ameliyesinde kullanılan (—) işareti.

Nâkıs *s.* (Mat.) Eksi. Eksik.

Nakış *i.* Resim. Duvar ve tavana yağlı veya sulu boya ile yapılan resimler ve çiçekler. Kumaş v.s. üzerinde işleme. Musikide bir şekil.

Nakız *i.* Bozma.

Nâkız *s.* Bozan.

Nakibüleşraf *i.* Eskiden bir ilmiye makam ve rütbesi.

Nakil *i.* Taşıma. Anlatma.

Nâkil *s.* İletken. Taşıyan. Anlatan. *i.* Hararet ve elektrik kuvvetlerinin geçmesine müsait olan herhangi bir cisim.

Nâkiliyet *i.* İletkenlik.

Nakîsa *i.* Noksanlık.

Nakit *i.* Para. Peşin para.

Nakiz *s.* Karşıt .

Nakiza *i.* Zıt iş.

Nakkare *i.* Dümbelek.

Nakkarhane, Nakkarehane *i.* Mehterhane.

Nakkaş *s.* Nakış yapan (sanatkâr).

Nakkaşlık *i.* Nakkaş sanatı.

Naklen *h.* Naklederek. Ağızdan ağıza geçerek, işiterek.

Nakletmek *f.* Bir yerden bir yere götürmek, taşımak. Yer değiştirmek, taşınmak. Suretini çıkarmak. Hikâye etmek, anlatmak. Tercüme etmek.

Naklî *s.* Taşımaya ait. Nakil ve rivayete dayanan.

Nakliyat *i.* Taşıma ve göç işleri. Nakil ve rivayetle bilinen şeyler.

Nakliye *i.* Nakil ve taşıma işi. Nakil ve taşıma masrafı. *— vasıtaları i.* Nakil ve taşımaya mahsus vasıtalar, vapur, şimendifer, v.s.

Nakşibendî *i.* Nakşibent ismindeki şeyhin tarikati mensubu.

Nakten, Nakden *h.* Nakit olarak.

Naktî *s.* Nakdî. Nakte ait.

Nakus *i.* Kilise çanı.

Nakzen *h.* Bozularak.

Nakzedilmek *f.* Hükümsüz kalmak.

Nakzetmek *f.* Çözmek. Hükümsüz bırakmak.

Nakzolmak, Nakzolunmak *f.* Hükümsüz kalmak.

Nal *i.* Binek ve yük hayvanlarının ayağına mıhlanan demir takav.

Nâlâyık *s.* Yakışmaz.

Nalbant *i.* Hayvanların ayaklarına nal mıhlıyan, takavcı.

Nalbantlık *i.* Nalbant sanâtı.

Nalça *i.* Ayakkabı altına fazla dayanmak için çakılan demir.

Nale *i.* İnleme.

Nalın *i.* Meşin tasmalı ve tahtadan iki yüksek ayaklı ayakkabı, takunya.

Nalıncı *s.* Nalın yapan.— *keseri s.* Menfaatperest.

Nâliş *i.* İnilti.

Nallamak *f.* Hayvanın ayağına nal vurmak.

Nallanmak *f.* Nal mıhlanmak.

Nallatmak *f.* Nal taktırmak.

Nam *i.* Ad, isim. Şan, şöhret, vekâlet, yerine. *Kumandan namına yüzbaşı imzaladı.*

Nâmadut *s.* Sayısız.

Nâmahdut *s.* Sınırsız.

Nâmahrem *s.* Mahrem olmıyan, yabancı. Evlenmeğe mâni akrabalığı olmıyan (kadın veya erkek).

Nâmahremlik *i.* Nâmahrem oluş.

Nâmalûm *s.* Bilinmez.

Namaz *i.* Vücudün muayyen hareketlerile yapılan islâm ibadeti, salât. *— kılmak f.* Namaz ibadetini yapmak.

Namazgâh *i.* Açıkta namaz kılmağa mahsus yer.

Namdar *s.* Meşhur. Ünlü.

Name *i.* Mektup.

Nâmer'i *s.* Görünmez.

Nâmert *s.* Alçak

Nâmertlik *i.* Nâmert oluş.

Nâmi *s.* Yerden biten.

Nâmiye *i.* Nâmi olmak hassası.

Nâmizaç *s.* Hasta, keyifsiz.

Nâmizaçlık *i.* Nâmizaç oluş.

Namkör *s. Bak:* Nankör.

Namkörlük *i. Bak:* Nankörlük.

Namlı *s.* Namdar.

Namlu *i.* Tüfek, kılıç v.s. demiri.

Namus *s.* Doğruluk, ırz, iffet.

Namuskâr *s.* Namus sahibi.

Namuslu *s. Bak:* Namuskâr.

Namussuz *s.* Namusu olmıyan, alçak, iffetsiz.

Namütenahi *s.* Sonsuz.

Namzet *i.* Aday. Bir mükâfat veya ceza, memuriyet veya vazife için hazırlanan. Evlenmek üzere olan, nişanlı.

Namzetlik *i.* Adaylık. Namzet oluş.

Nane *i.* Yemekte kullanılır güzel kokulu bir ot. — *molla s.* Beceriksiz.

Nankör *s.* İyilik bilmez.

Nankörlük *i.* Nankör oluş.

Nanpare *i.* Ekmek parçası.

Nar *i.* Sert kabuklu ve sulu küçük kırmızı taneli meyva. Ateş. Dert.

Nâr *i.* Ateş.

Nara *i.* Bağırma, haykırma. — *atmak f.* Bağırmak, haykırmak.

Narcıl *i.* Hindistan cevizi.

Nardenk *i.* Ekşi pekmez.

Nargile *i.* Tömbeki içmek için hususî bir şişe ile marpuçtan ibaret takım.

Nargiller *i.* (Bot.) Rummaniye fasilesi.

Narh, Nark *i.* Zarurî ihtiyaç olan şeylere hükümet tarafından konulan azamî ve resmî fiyat.

Nârıbeyza *i.* (Kim.) Akkor.

Narin *s.* İnce, zarif.

Narinlik *i.* Narin oluş.

Narkotik *s.* Uyuşturucu.

Narkoz *i.* İlâçla sağlanan bayılma hali.

Nas *i.* Mânası sarih olan Kuran ayeti ve bu derece kat'î olan delil. İnak.

Nâs *i.* Halk, insan.

Nasbetmek *f.* Dikmek, koymak, tayin etmek.

Nasbolunmak *f.* Dikilmek, konulmak, tayin olunmak.

Nâseza *s.* Lâyık olmıyan.

Nâsıh *s.* Öğüt veren.

Nasıl *h.* Nice, ne gibi, ne türlü, ne yolda mânalarına delâlet eder: *Nasıl gördün?*

Nasır *i.* Elde ve ayakta çok işlemekten veya dar ayakkabı giymekten hâsıl olan sertleşmiş deri.

Nâsır *s.* Yardımcı.

Nasırlanmak, Nasırlaşmak *f.* Nasır peyda etmek. *c.* Kaşarlanmak.

Nasırlı *s.* Nasırı olan.

Nasıye *i.* Alın. Suret.

Nâsih *s.* Bozan, değiştiren.

Nasihat *i.* Öğüt.

Nasip *i.* Düşürge, pay. Kısmet.

Nâsir *i.* Nesir yazan.

Nasp *i.* Dikme, saplama. Tayin. Bir memurluğa koyma.

Nasranî *s.* Hıristiyan.

Nâş *i.* Ölü cesedi.

Naşi *s.* Neşet eden, ileri gelen. Dolayı, sebebile.

Naşir *s.* Yayman, neşreden.

Nat, Na't *i.* Peygamber hakkında yazılan methiye.

Nâtamam *s.* Tamamlanmamış.

Natık *s.* Söyliyen. Zekâ ve muhakeme sahibi. Bir ifadeyi havi olan.

Natıka *i.* Söylem. Düşünüp söylemek hassası. Kolayca ve selis söylemek kuvveti, lisan talâkati.

Natıkalı *s.* İyi konuşan.

Natır *i.* Bağ ve bahçe bekçisi. Hamam hademesi.

Natron *i.* Güherçile.

Natuk *s.* Sözmen.

Natura *i.* Tabiat, bünye, yaradılış.

Naturalist *s.* Sanatta ve ilimde tabiat taraftarı.

Naturalizm *i.* İlimde ve sanatta tabiata uyan çığır.

Natürel *s.* Tabiî.

Nâtüvan *s.* Halsiz.

Nâümit *s.* Ümitsiz.

Navlun *i.* Eşya ve yolcu nakliye ücreti.

Nay *i. Bak:* Ney.

Nayzen *i. Bak:* Neyzen.

Naz *i.* Kendini beğendirmek için yapılan hareket, şive işve, cilve. Sureta istemez görünen.

Nazar *i.* Bakım, bakma. İltifat. Gözdeğme, iyi ve güzel bir hal veya şey, hasetten bozulma veya kaybolma: *Allah nazardan esirgesin.* Yanında, nezdinde: *benim nazarımda on para etmez.* — *değme i.* Göze gelip bozulma, fena olma, v.s. —*dan düşmek f.* İtibarı kalmamak.

Nazaran *h.* Göre, bakılırsa, nisbeten: *ona nazaran bu daha iyidir.*

Nazarî *s.* Teorik. Bakışa ait. Amelî olmayıp ilmî nazariyat ve kaidelerden ibaret olan.

Nazariyat *i.* Nazariyeler.

Nazariye *i.* İlmî kaide, tarif ve düstur. Teori.

Nazenin *s.* Baylan.

Nazetmek *f.* Nazlanmak.

Nazım *i.* Sıra, tertip. Koşuk, vezinli ve kafiyeli söz.

Nâzım *s.* Tertip eden. Nizama sokan, nazmeden.

Nazır *s.* Bakan. Nezaret eden, idare eyliyen. Vekil.

Nazırlık *i.* Bakanlık, nazır iş ve makamı.

Nazik *s.* İnce. Kibar, zarif.

Nazikâne *z.* Nazik bir surette.

Naziklik *i.* Nazik oluş.

Nazil *s.* İnen.

Nazir, Nazire *i.* Bir şeye benzetmek üzere yapılan şey, örnek.

Nazlanmak *f.* Naz yapmak.

Nazlı *s.* Naz yapan. Şımarık.

Nazmen *h.* Nazım ile, manzum olarak.

Nazmetmek *f.* Nazım yapmak.

Ne *e.* Soru edatıdır. *Sen nesin? o nedir?* Şaşkınlık ve çokluk bildirir: *ne güzel! ne soğuk!* Şart edatı gibi kullanılır: *ne buldu ise aldı.* İzafi zamirlere girer ve hangi şey mânasını anlatır: *nemiz eksik?* İki şeyden birini inkâr eder: *ne ben, ne o.*

Nebat *i.* Bitki. Ot, ağaç, çiçek v.s. gibi yerden biten fakat yerini değiştirmiyen canlılar.

Nebati *s.* Bitkisel.

Nebean *i.* Kaynama, çıkma.

Nebevi *s.* Peygamberle ilgili.

Nebi *i.* Peygamber.

Nebülöz *i.* Bulutsu. Biribirinden seçilmesi kabil olmıyan ve semada parlak bir bulut manzarası veren yıldız yığını.

Nebze *i.* Biraz, bir parça: *bir nebze duralım.*

Necabet *i.* Aksoyluk, asîllik.

Necabetli, lû *s.* Soylu.

Necaset *i.* Pislik. İnsan ve hayvan tersi.

Necaşi *i.* Habeş hükümdarlarına verilen unvan.

Necat *i.* Kurtulma.

Nece *z.* Bir şeyin hangi dilden olduğunu sormak için kullanılır.

Necef *i.* Kûfe civarında çıkan bir kıymetli billûr.

Neci *s.* Bir kimsenin ne işte olduğunu sormak için kullanılır.

Necim *i.* Yıldız.

Necip *s.* Aksoy, asîl.

Necis *s.* Pis.

Nedamet *i.* Pişmanlık.

Nedbe *i.* Yara yeri.

Neden *z.* Bir olayı doğuran başka olayı sormak için kullanılır.

Nedim *i.* Daima beraber bulunan arkadaş. Nükteli ve güzel söz bulup söyliyen. Muhasip

Nedimlik *i.* Nedim hal ve sıfatı. Dostluk.

Nedret *i.* Nadir oluş. Kıtlık.

Nefais *i.* Nefis şeyler.

Nefaset *i.* Nefis oluş. Oflazlık.

Nefer *i.* Bir tek adam. Şahıs, fert. Asker. Er.

Nefes *i.* Ciğere alınıp verilen hava, soluk. An, lâhza. — *aldırmak f.* İstirahat ettirmek. Vakit bırakmak. — *almak f.* Solumak, soluk almak.

Nefeslik *i.* Hava deliği, küçük pencere.

Nefh *i.* Üfleme, şişirme. Esme. Koku verme.

Nefha *i.* Üfürme, şişme, şişkinlik.

Nefhetmek *f.* Üflemek, şişirmek, üfleyip çalmak.

Nefi *i.* Fayda.

Nefih, Nefh *i.* Üfürme.

Nefir *i.* Boru.

Nefiriam *i.* İstisnasız bütün halktan toplanan asker.

Nefis *i.* Ruh, can. İnsanın kendisi.

Nefis *s.* Çok güzel ve kıymetli. Oflaz.

Nefiy *i.* Sürme. Başka bir yerde oturmağa mecbur etme.

Nefret *i.* Çiğrinme. Tiksinme.

Nefrin *i.* Lânet.

Nefrit *i.* Böbrek yangısı.

Nefsani *s.* İnsanın hayvanî meyil ve arzularına ait, nefsaniyete ait.

Nefsaniyet *i.* Kin. Öcük.

Nefsi *s.* Özel. Nefse ait.

Neft *i.* Aydınlatmada, ısıtmakta ve boyacılıkta kullanılan bir mayi maden.

Neftî *s.* Koyu yeşil ile kahve rengi arasında bir renk.

Nefyetmek *f.* Sürmek. İnkâr etmek.

Negatif *s.* (Mat.) Menfi, pozitif karşılığı.

Nehar *i.* Gündüz.

Neharen *h.* Gündüzün.

Neharî *s.* Gündüzlük.

Nehir *i.* Irmak.

Nehiy *i.* Yasak etme. Bir işi yapmamağı emretme.

Nejat, Nijat *i.* Soy.

Nekadar *h.* Miktar ve kıymeti sorar: *nekadar istiyorsun?* Çok, ne çok: *nekadar yoruldum.*

Nekahet *i.* İyiselik. Hastalıktan yeni kalkanların zayıflık hali.

Nekais *i.* Kusurlar. Nakisalar.

Nekes *s.* Hasis, cimri.

Nekeslik *i.* Nekes oluş.

Nekre *i.* Tamamiyle belli olmıyan kelime.

Nekre, Nekregû *s.* Garip ve tuhaf fıkralar söyliyen, nüktedan.

Nelik *i.* Mahiyet.

Nem *i.* Islaklık, rutubet.

Nema *i.* Gelişme, üreme. Paranın faizi.

Nemçe, Nemse *i.* Avusturya.

Nemf, Nemfa *i.* (Bio.) Şüfeyre.

Nemlenmek *f.* Nemli olmak.

Nemletmek *f.* Nemli yapmak.

Nemli *s.* Nemi olan.

Nemrut *i.* Eski zamanın zalim hükümdarlarından biri. *c.* Yüzü gülmez, katı yürekli. İnatçı.

Nemrutluk *i.* Nemrut oluş.

Nenni, Ninni *i.* Çocukları

uyutmak için söylenen ezgi.

Neogen *s.* (Jeo.) Yeni asıllı.

Neozoik *i.* (Jeo.) Yeni hayvanlar zamanı.

Neptün *i.* (Ast.) Bir gezegen.

Nerde, Nerede *z.* Hangi yerde.

Nerden, Nereden *z.* Hangi yerden.

Nere *z., i.* Mahal ve mekân sualinde kullanılır: *nerenin malıdır?*

Nergis *i.* Sarı renkte papatyaya benzer bir çiçek.

Nergisgiller *i.* (Bot.) Nergisiye.

Nerh *i. Bak:* Narh.

Nerm *s.* Yumuşak, lâtif.

Nesak *i.* Tarz, tertip, gidiş.

Nescetmek *f.* Örmek, dokumak.

Nesci *s.* Örgüsel.

Neseben *h.* Soyca.

Nesebî *s.* Nesil ve nesebe ait. Soyal.

Nesep *i.* Soy. Nesil, soysop.

Neshetmek *f.* Hükümsüz bırakmak.

Nesiç *i.* Doku, dokuyuş. Bedendeki et, zar ve deri gibi şeyleri terkip eden liflerin dokuma tarzı.

Nesih *i.* Arap yazısının bir çeşidi.

Nesil *i.* Üren, döl. Soysop, sülâle, nesep.

Nesim *i.* Esin. Hafif ve lâtif esen rüzgâr.

Nesimî *s.* Esinel. Hafif ve lâtif esen rüzgâra ait. *Havayı — i.* Teneffüs edilebilir hava tabakası.

Nesir *i.* Manzum olmıyan söz. Koşuk olmıyan yazı.

Nesnas *i.* Büyük bir cins maymun.

Nesne *i.* Şey. Bir şey, hiçbir şey.

Nesnel *s.* Nesne ile ilgili. (Fel.) Şey'i.

Nesren *h.* Nesir olarak.

Nesrin *i.* Yabani gül.

Nesturî *i.* Eski hıristiyan mezheplerinden biri.

Neşat *i.* Sevinç.

Neşe *i.* Keyif, sevinç. Hafif sarhoşluk.

Neşelendirmek *f.* Neşe vermek.

Neşelenmek *f.* Neşeli olmak.

Neşeli *s.* Şen, keyifli. Hafif sarhoş.

Neş'et *i.* Çıkma, ileri gelme: *Bu mesele neden neş'et etti biliyor musunuz?*

Neşide *i.* Ahenkli manzume ve şiir.

Neşir *i.* Yayma. Herkese duyurma. Tabettirme. Umumileştirme.

Neşretmek *f.* Yaymak. Herkese duyurmak, işaa etmek. Tabettirmek. Tamim etmek, umuma yetiştirmek.

Neşriyat *i.* Yayın.

Neşter *i.* Kan almağa, yara yarmağa mahsus cerrah bıçağı.

Neşvünema *i.* Hayvan ve nebatın büyümesi, serpilme, boy alma.

Netameli *s.* Tekin olmıyan.

Netekim *e.* Nasılki.

Netice *i.* Sonuç. Son. Bitim.

Neticelendirmek *f.* Bitirmek, sona erdirmek.

Neticelenmek *f.* Sona ve maksada varmak.

Neuzübillah *h.* Allaha sığınırım.

Neva *i.* Avaz, makam, ahenk, ses. Musikide bir perde ve makam. Nasip, behre.

Nevale *i.* Azık. Yiyecek ve içecek şeyler.

Nevaleçin *s.* İhsan ve niymete kavuşmuş.

Nev'ama *h.* Bir türlü: *Nev'ama bir oyun yaptı.*

Nev'an *h.* Nevi bakımından.

Nevazil *i.* Nezle. İngin.

Nevaziş *i.* Okşayış.

Nevbet *i. Bak:* Nöbet.

Nevha *i.* Ölüye sesle ağlama, sağu. Ağıt.

Nevhager *s.* Ölüye sesle ağlayan, sağucu.

Nevheves *s.* Heveskâr, yeni hevesli. Sebatsız.

Nevheveslik *i.* Nevheves oluş.

Nevi *i.* Tür, çeşit. Cinsin ayrıldığı takımın herbiri.

Nev'i *s.* Nev'e mahsus. Özgül.

Nevim *i.* Uyku. Rüya.

Nevmî *s.* Uykuya ait.

Nevmidane *s.* Ümitsizce.

Nevmidi *i.* Ümitsizlik.

Nevmit *s.* Ümitsiz, meyus.

Nevralji *i.* Şiddetli sinir ağrısı.

Nevrasteni *i.* Sinir zafiyeti.

Nevrastenik *i.* Sinir hastası.

Nevropat *i.* Sinir ve akıl hastası.

Nevruz *i.* Bahar mevsiminin ilk günü olan martın 22 inci günü.

Nevruziye *i.* Bahar bayramı hediyesi.

Ney *i.* Bir nevi kamış çalgı. Nay.

Neye *z. Bak:* Niye.

Neyzen *s.* Ney çalan.

Nezafet *i.* Temizlik.

Nezahet *i.* Huy temizliği.

Nezaket *i.* Naziklik.

Nezaketli *s.* Nazik.

Nezaret *i.* Bakma, bakış, gözetme, yoklama. İdare. Vekâlet. Bakanlık. Göru, manzara.

Nezaretli *s.* Görülü.

Nezd *i.* Yan, kat. Göre, nazarında, fikrince: *Nezdimde pek değerlidir.*

Nezetmek *f.* Çekip koparmak, kaldırmak.

Nezf veya **Nezif** *i.* Kanama.

Nezfi *s.* Kanamağa ve kan gitmesine mahsus.

Nezi *i.* Çekip koparma, kaldırma. *Haleti — i.* Can-

çekişme, ihtizar.

Nezif *i.* Kan gitme, kanama, kan alma.

Nezih *s.* Temiz.

Nezir *i.* Adama. Adak.

Nezle *i.* İngin, duma.

Nezretmek *f.* Adamak.

Nısap *i.* Asıl, esas. Yeteri. Yeter sayı. Kıvam, matlup derece.

Nısfet, Nasafet *i.* İnsaf, adalet, ekit.

Nısfılleyl *i.* Geceyarısı.

Nısfınnehar *i.* Günün yarısı, öğle vakti. Meridyen.

Nısfiye *i.* Küçük ney.

Nısfiyet *i.* Yarımlık, yarıyarıya bölme.

Nısıf *s.* Yarım, yarı.

Nışadır *i. Bak:* Nişadır.

Nice *h.* Nekadar, ne çok. Nasıl, ne türlü.

Nicel *s.* Kemmî, kemmiyete ait.

Nicelik *i.* Kemiyet.

Niçin *h.* Sebebiyet bildirir: neden, ne sebepten. *Niçin geldin?*

Nida *i.* Çağırma, seslenme, ses verme. — *işareti i.* Gramerde (!) işareti.

Nifak *i.* Ayırga. Münafıklık, gamsızlık. Bozuşukluk.

Nifas *i.* Loğusalık veya yeni doğurmuş kadının hali.

Nigâh *i.* Bakış.

Nigâr *i.* Resim, güzel kadın.

Nihavent *i.* Musikide bir makam.

Nihayet *i.* Son, bitim, uc, encam. Son derece. *z.* Sonunda.

Nihayetsiz *s.* Sonsuz.

Nihilist *i.* Nihilizm taraftarı.

Nihilizm *i.* Dinî ve içtimaî müesseselerin yıkılmasını istiyen bir rus siyasî fırkası.

Nikâh *i.* Evlenmenin resmî muamelesi.

Nikap *i.* Yüz örtüsü.

Nikbet, Nekbet *i.* Talihsizlik, düşkünlük.

Nikbin *s.* Hoş gören, iyimser.

Nikel *i.* Gümüş gibi beyaz ve parlak, fakat çok olduğu cihetle ucuz bir maden.

Nikotin *i.* Tütünden çıkarılan ve tababette kullanılan pek kuvvetli bir zehir.

Nilüfer *i.* Beyaz, sarı veya mavi çiçek açar bir cins su otu, çadırçiçeği.

Nilüfergiller *i.* (Bot.) Nilüferiye.

Nim *s.* Yarım, yarı.

Nimet *i.* İyilik. Servet, varlık. Yiyecek ve içecek şeyler.

Nine *i.* Büyük anne. Ana ve baba annesi.

Ninni *i. Bak:* Nenni.

Nirengi, Nirenk *i.* Gözboyacılık, büyü.

Nirengi *s.* Arazi taksim ve mesaha usulüne ait. — *noktası i.* Bir yerin en yüksek noktası.

Nisa *i.* Kadınlar.

Nisab, Nisap *i. Bak:* Nısap.

Nisan *i.* Senenin dördüncü ayı. — *balığı i.* Nisanın ilk günü uydurulan ve hoşgörülen yalan.

Nisbet, Nispet *i.* İki şeyin biribirine göre olan hal ve münasebeti, kıyas. Oran. Birine karşı inadına yapılan iş ve gösterilen muamele.

Nisbetçi, Nispetçi *s.* Birini kızdırmak suretile nisbet yapan.

Nisbeten *h.* Nisbetle, kıyas ve mukayese olunarak, yekdiğerine bakarak. Rağmen. Kızdırmak ve zarar vermek kastile.

Nisbî, Nispi *s.* Göreli, izafi. Nisbetle olan, kıyas ve mukayese ile olan. Nisbete ait.

Nisvan *i.* Kadınlar.

Nisyan *i.* Unutma.

Nişadır *i.* Amonyak tuzu denilen tuzlu ve yakıcı beyaz madde.

Nişadırî *s.* Amonyağa mütaallik.

Nişan *i.* Belli olmak için konulan işaret, damga, alâmet, eser. Yara yeri. Kurşun ile vurulması matlup olan nokta, hedef. Bir kızla evlenecek erkeğin buna alâmet olarak verdiği yüzük v.s. Bir hizmete mukabil hükümet tarafından verilen ve göğüse asılan alâmet, madalye. — *almak, atmak f.* Hedefi vurmak üzere göz kararile silâhı ayarlamak.

Nişancı *i., s.* İyi nişan atan.

Nişane *i.* Eser, emare.

Nişanlı *s.* Nişanı olan. *i.* Evlenmeleri kararlaşan genç kız ve erkek namzet, yavuklu.

Nişasta *i.* Buğday v.s. hububat suda çürütüldükten sonra ezilmesile elde edilen beyaz suyun kurutulmasından ibaret un.

Nite *h.* Nasıl.

Nitekim, Netekim *e.* Nasıl ki, çünkü: *nitekim geldim.*

Nitel *s.* Keyfî, keyfiyete ait.

Nitelik *i.* Vasıf. Keyfiyet.

Niyabet *i.* Naip oluş.

Niyaz *i.* Yalvarma, yakarı. Dua.

Niyazkâr *s.* Yakaran.

Niye *e.* Ne diye.

Niyet *i.* Kurma, güdü. Meram, maksat. İbadete başlamadan evvel yapacağı ibadeti zihnen tasarlama veya ağızla söyleme.

Niyetli *s.* Niyet eden. Oruçlu.

Niza *i.* Çekişme, kavga.

Nizacı *s.* Kavgacı.

Nizalı *s.* Hakkında niza edilen ve ihtilâf bulunan.

Nizam *i.* Usul, tertip, düzen. Kanun.

Nizamat *i.* Nizamlar.

Nizamen *h.* Nizama göre.

Nizamî *s.* Nizama, tertibe ait. Nizamında olan, tertipli, muntazam. Kanun ve nizama mütaallik.

Nizamiye *s. Bak:* Nizamî. *i.* Muntazam asker.

Nizamlı *s.* Tertipli. Nizama muvafık.

Nizamname *i.* Tüzük. Bir şey hakkında tanzim olunup herkesin riayete mecbur olduğu talimatname.

Nizamsız *s.* Tertipsiz. Nizama mugayir.

Nizamsızlık *i.* Nizamsız oluş.

Nobran *s.* Kaba, hoyrat.

Nobranlık *i.* Nobran oluş.

Nogay *i.* Moğol Türkü.

Nohut *i.* Besleyici hububattan biri.

Nohutlu *s.* Nohut ile pişmiş (et yemeği).

Noksan *i.* Eksilme, azalma. Eksiklik, azlık. Yokluk. *s.* Eksik, kusurlu.

Noksanlık *i.* Noksan oluş.

Nokta *i.* İki çizginin birbirini kestikleri yer. Benek. Bâzı harflerin sadasını tebdil için üstüne konulan küçük benek. Sözün bittiğine alâmet durak işareti (.). Mevki, mahal. Nöbetçi. Nöbetçi kulübesi.

Noktai nazar *i.* Görüş. Bakım.

Noktalamak *f.* Nokta komak.

Nom *i.* Yasa.

Nomal *s.* Normal, tabiî.

Normal *s.* Tabiî, nomal.

Not *i.* Hatırda kalması için bir kenara kaydedilen yazı. Mülâhaza. Numara. — *defteri i.* Muhtıra defteri.

Nota *i.* Musiki yazısı. Hesap pusulası. Resmî ve siyasî mektup, muhtıra. Not.

Noter *i.* Kontrato, vekâletname, senet v.s. vesikalara resmî bir şekil vererek tanzim ve tasdik eden adliye mümessili, kâtibiadil.

Nöbet *i.* Sıra. Kere, defa, sefer. Sıra ile görülen işten herkesin hissesine isabet eden kısım. Askerin karakol ve nokta hizmeti. Resmî dairelerde muayyen vakitlerde çalınan muzıka. Hastalığın muayyen vakitlerde nüksetmesi.

Nöbetçi *i., s.* Nöbet bekliyen.

Nöbetçilik *i.* Nöbetçi hizmeti.

Nöron *i.* (Bio.) Sinir hücresi.

Nötür *s.* (Kim.) Tepki göstermiyen.

Nötürlemek *f.* (Kim.) Tadil etmek. Tepkisizleştirmek.

Nuhbe *i.* Herşeyin seçilmiş ve iyisi.

Nuhuset *i.* Uğursuzluk.

Nuhusetli *s.* Uğursuz.

Nutuk *i.* Nakitler, paralar.

Numara, Nümero *i.* Adedler derecesini ve mahiyetini belli etmek veya bir şeyi, bir şahsı diğerlerinden tefrik için konulan rakam.

Numune *i. Bak:* Nümune.

Nur *i.* Aydınlık, ışık, ziya. Parlaklık.

Nurani *s.* Nurlu, parlak. Mübarek.

Nusayri *i., s.* Bâtıl itikatlara tapan bir müslüman cemaati.

Nuska *i. Bak:* Muska. Mıska.

Nusrat *i.* Yardım. Zafer.

Nutfe *i.* Meni.

Nutuk *i.* Söylev. Söz, lâkırdı. Söyleyiş.

Nüans *i.* Ayırtı.

Nübüvvet *i.* Peygamberlik. Yalvaçlık.

Nücum *i.* Yıldızlar.

Nüdbe *i.* Nevha, sağu.

Nüfus *i.* Nefisler. Ahali. — *cüzdanı, — tezkeresi i.* Hükümet tarafından tebaasına verilen ve nüfus sicillinde kayıtlı olduğunu bildiren vesika. — *sicilli i.* Tebaanın kaydolunduğu defter, kütük.

Nüfuz *i.* İçe geçme, sızma, işleme. Bir adamın sözü dinlenme. — *sahibi s.* Sözü geçer, itibarlı adam.

Nüfuzlu *s.* Sözü geçer, hatırı sayılır.

Nüha *i.* Muh. Ak ilik.

Nühaişevkî *i.* Murdarilik.

Nühas *i.* Bakır.

Nühasî *s.* Bakıra ait.

Nüks *i.* Hastalığın geri dönmesi, üstelemesi. Tepreşme.

Nüksetmek *f.* Hastalık geri dönmek, üstelemek.

Nükte *i.* İnce ve gizli mâna, iyi düşünülmüş ince mânalı zarif söz, mazmun.

Nüktedan *s.* Nükteli söz söyliyen.

Nukûl *i.* Vazgeçme.

Nüküs *i. Bak:* Nüks.

Nümayiş *i.* Gösteriş, protesto veya göz korkutmak için kuvvet ve varlığını gösterme.

Nümayişkâr *s.* Gösterişli.

Nümayişkârane *h.* Gösteriş için yapılan.

Nümero *i. Bak:* Numara.

Nümerotaj *i.* Nümero koyma, numaralama.

Nümune *i.* Örnek, misal.

Nümunelik *i.* Örneklik.

Nüsg *i.* Özsu.

Nüsha *i.* Yazılı bir şeyden çıkarılan suret. Sayı.

Nüsuk *i. Bak:* Nüsg.

Nüvaziş, Nevaziş *i.* Okşama.

Nüvazişkâr *s.* Okşıyan.

Nüvazişkârane *s., h.* Okşıyarak.

Nüve *i.* Özek. Asıl, memba, merkez, orta, kalb. Çekirdek.

Nüzul *i.* İnme, iniş. Yukardan aşağıya düşme, yolculuk esnasında bir yere konma. Vücudün bir tarafının tutulmasını ve bazan derhal ölümünü mucip olan bir hastalık, inme, damla, felç.

O

O *i.* Türkçe alfabenin on sekizinci ve sesli harflerin beşincisi.

O *zm.* Tekil üçüncü şahsı gösterir: *ben, sen, o.*

O, Ol *i.* Uzağa işarete mahsustur: *bu, şu, o.*

O! *n.* Sabırsızlıkla karışık kızmayı bildirir: *O! böyle mi olacaktı ya?*

O (Kim.) Oksijen cisminin simgesi.

Oba *i.* Birkaç bölüğe ayrılmış büyük ve uzun göçebe çadırı. Göçebe ailesi.

Obartmak *f.* Mübalâğa etmek.

Obelisk *i.* Altı geniş, üstü gittikçe darlaşan dört yüzlü taş, dikili taş.

Obje *i.* (Fiz.) Nesne, şey.

Objektif *i.* Dürbün ve fotoğraf adesesi.

Obligasyon *i.* Tahvilât.

Obruk, Obruklu *s.* Çukurlu, iniş ve çıkışlı (yer).

Obrulamak *f.* Çukurlanmak, oyulmak.

Obrumak *f.* (Kuyu) çökmek.

Observatuvar, Opservatuvar *i.* (Ast.) Gözlemevi, rasathane.

Obur *s.* Pisboğaz, çok yiyen.

Oburluk *i.* Obur oluş.

Obüs *i.* Küçük kumbara, gülle .

Ocak *i.* Ateş yanan yer. Taş ve maden çıkarmak için açılan çukur ve kuyu. Bir cins sebze ekmek için bahçenin ayrılan parçalarından beheri. *c.* Asîl ve büyük aile. Yurt, ev. Teşkilât. *Türk Ocağı i.* Millî harsi tamim için vücuda gelen teşkilât.

Ocak ayı *i.* Yılın birinci ayı (31 gün). Sonkânun.

Ocakçı *s.* Ocakları, bacaları süpürüp temizleyen. *i.* Türk Ocağı mensubu.

Ocaklı *s.* Türk ocağına mensup bulunan.

Ocaklık *i.* Mutfağın ateş yanan yeri. Duman çıkmak için çatıdan yukarı yükselen büyük baca. İri kereste.

Od *i.* Ateş.

Oda *i.* Bir evin bölmelerinden herbiri. Kalem, yazıhane, resmî daire. Han ve otellerin bölme ve daireleri. Köylerde misafir kabul etmeğe mahsus yer.

Odabaşı *i.* Hanın odalarını kiraya veren.

Odacı *s.* Odaların temizliğine bakan (hademe).

Odak *i.* (Mat.) Mihrak.

Odalık *i.* Cariye. Metres.

Odaşık *s.* Başkasile beraber bir odada oturan.

Odun *i.* Yakılmak için kesilen ağaç. Direk, dayak, destek. Dövme, dayak. *c.* Kalın kafalı, kaba.

Oduncu *s.* Odun kesen veya satan.

Odunluk *i.* Odun konulan yer. *s.* Oduna yarıyan ağaç.

Odyometre *i.* (Kim.) Havanın saflığını ölçer alet.

Of! *n.* Kederi, cansıkıntısını, acıyı ifade eder: *Of, dişim ağrıyor.*

Oflamak *f.* Of diye acı veya kederi bildirmek.

Oflaz *s.* Güzel, nefis.

Oftalmi *i.* Göz iltihabı, remed.

Oğalamak *f.* El ile oğup ufalamak. El gezdirip basarak sıkmak.

Oğan *i.* Allah.

Oğdurmak *f.* El gezdirip sıkıştırmak.

Oğlak *i.* Keçi yavrusu. (Ast.) Medarı cedi. Burç.

Oğlan *i.* Erkek çocuk. Delikanlı.

Oğlancı *s.* Genç çocuklarla gayritabiî münasebette bulunan.

Oğma *i.* Oğmak işi.

Oğmaç *i.* Taze tarhana.

Oğmak *i. Bak:* Oğmaç.

Oğmak, Ovmak, Uvmak *f.* Elini üstünde gezdirip avuçla sıkmak. Avuç arasında sıkarak ufalamak.

Oğru *i.* Hırsız.

Oğul *i.* Erkek evlât.

Oğul *i.* Yeni yetişen arı.

Oğulbalı *i.* Oğul arının yaptığı beyaz bal.

Oğulcuk *i.* (Bio.) Rüşeym.

Oğulduruk *i.* Döl yatağı.

Oğulluk *i.* Oğul oluş. Evlâtlık. Üvey oğul.

Oğulmak *f.* Sıkı sıkı el gezdirip basılmak ve sıkılmak.

Oğunmak *f.* Bayılmak Sıkılıp iç ezilmek.

Oğuşturmak *f.* Biribirine sürerek oğmak.

Oğuşturulmak *f.* Biribirine sürerek oğulmak.

Oğuz *i.* Tosun. *s.* Safderun.

Oh *n.* Sevince veya bir sıkıntıdan kurtulmağa delâlet eder: *Oh, manzara ne güzel.*

Ok *i.* Eski zamanda kullanılan ucu sivri demirden ve arkası tüy şeklinde, yayla atılır bir silâh. İstikamet gösteren (→) işareti. Arabanın beygirlerin koşulduğu uzun ağacı.

Okadar *z.* O derece çok.

Okan *i.* Okyanus, bahrimuhit.

Okçu *i.* Ok yapan ve satan kimse. Ok atan asker.

Okka *i.* Dört yüz dirhemden ibaret tartı.

Okkalı *s.* Ağır. Büyük, ehemmiyetli. Vakarlı.

Okkalık *s.* Bir okka ağırlığında olan.

Oklamak *f.* Ok atmak. Ok

gibi fırlamak.

Oklava *i.* Hamuru açıp yufka haline getirmeğe mahsus yuvarlak çubuk, merdane.

Oklu *s.* Oku olan.

Okluk *i.* İçine ok koydukları meşin kap.

Oksijen *i.* Müvellidülhumuza.

Oksit *i.* (Kim.) Humuz.

Oksitlemek *f.* (Kim.) Tahmiz etmek.

Oksitlenir *s.* (Kim.) Kabili tahmiz.

Oksitlenme *i.* (Kim.) Tahammuz.

Oksitlenmek *f.* (Kim.) Tahammuz etmek.

Oksitliyen *s.* (Kim.) Muhammız.

Okşama *i.* Okşamak işi.

Okşamak *f.* Sevmek, taltif ve nüvaziş etmek. Bir şeye biraz benzemek.

Okşanmak *f.* Sevilmek, taltif ve nüvaziş olunmak.

Okşatmak *f.* Okşamayı mucip olmak.

Okşayış *i.* Okşama.

Oktant *i.* Dairenin sekizde biri.

Oktav *i.* Musikide ses derecesi.

Oktruva *i.* Şehre giren bâzı eşyadan alınan resim, duhuliye vergisi.

Okul *i.* Mektep.

Okuldaş *i.* Mektep arkadaşı.

Okuma *i.* Okumak işi.

Okumak *f.* Yazılmış harfleri biribirine bağlayıp ne demek olduğunu anlamak. Öğrenmek. Şarkı ve türkü söylemek. Davet etmek, çağırmak. İçten ve ezbere dua söylemek, üfürükçülük etmek. *Meydan* — *f.* Müsabakaya davet etmek.

Okumuş *s.* İlim öğrenmiş, âlim.

Okunaklı *s.* Okunması kolay (yazı).

Okunmak *f.* Harflere sesleri verilerek ne demek istendiği anlaşılmak. Kendini bir üfürükçüye okutmak.

Okur *s.* Okuma bilir. Okuyan, okuyucu. *i.* Kari.

Okuryazar *s.* Okumak ve yazmak bilir.

Okutmak *f.* Okumasını mucip olmak. Ders vermek, öğretmek. Okula koyup okumasını temin etmek. Kendini bir üfürükçüye göstermek. *c.* Hile öğretmek. Sarfetmek.

Okuyucu *s.* Usul ve kaide ile okuyan, tilâvet eden. Şarkı ve türkü söyliyen. *i.* Hanende. Davetçi, okur.

Oküler *i.* (Fiz.) Dürbün camı.

Okyanus *i.* Okan. Beş büyük deniz, bahrimuhit.

Okyanusya *i.* Yeryuvarlağının beş kıt'asından beşincisi. Avustralya.

Ol *s. Bak:* O.

Olacak *s.* Mümkün, kabil. Olması mukadder.

Olağan *s.* Olan, olabilen.

Olağanüstü *s.* Fevkalâde. Müstesna.

Olam *i.* (Fel.) Olay.

Olamak *f.* Bağ filizlerinin piçlerini kırmak.

Olan *s.* Vâkı, mevcut.

Olay *i.* Hâdise.

Olaycılık *i.* (Fel.) Olaylardan başka gerçek kabul etmiyen öğreti. Fenomenizm.

Olcay *i.* İkbal.

Oldukça *h.* Hayli, epey: *bu gün oldukça iyiyim.*

Oldurmak *f.* Olmasını mucip olmak.

Olgu *i.* Vaka, vakıa.

Olgun *s.* Olmuş, yetişmiş.

Olgunlaşmak *f.* Olgun olmak.

Olgunluk *i.* Olgun oluş.

Oligarşi *i.* Bütün kuvvet ve nüfuzun küçük ve fakat kuvvetli bir zümrenin elinde bulunduğu hükümet şekli.

Olimpiyat *i.* Spor şenliği.

Olmadık *s.* Olmamış, vukubulmamış, emsalsiz. *Olmadık hal başıma geldi.*

Olmak *f.* Bir halden bir hale geçmek, yeni bir hal peyda etmek. Var ve mevcut haline gelmek, vücut bulmak. Vukubulmak. Yakışmak, elvermek. Yapılmak. Yetişmek.

Olmamış *s.* Ham.

Olmaz *s.* İmkânsız. Yetişmez.

Olmuş *s.* Yapılmış. Yakışmış. Olgun.

Olta *i.* Balık tutmak için at kuyruğu kılından yapılan ve ucuna çengelli iğne takılan ip.

Oluk *i.* Üstü açık boru. Yiv, bir şeyin üstünde oyulmuş yol.

Oluklu *s.* Yivli.

Olumluk *i.* Hal tercümesi. Tercümeihal. *Olumluk kâğıdı:* Tercümeihal varakası.

Olunmak *f.* Yeni bir hal alınmak. Vücuda gelinmek. Yapılmak. Yetişilmek.

Olur *s.* Olabilir, olmak ihtimali olan. Mümkün. — *una bağlamak f.* Uzlaşmak.

Oluş, Oluşum *i.* (Jeo.) Teşekkül.

Oluşmak *f.* Teşekkül, tekevvün etmek.

Oluşturmak *f.* Teşkil etmek.

Oluşuk *i.* (Jeo.) Teşekkül.

Olut *i.* Emrivaki

Om *i.* Kemik v.s. nin yuvarlak başı.

Omaca *i.* Kesilen ağacın yerde kalan kütük dibi.

Omaç *i. Bak:* Oğmaç.

Omlet *i.* Bir nevi yumurta yemeği.

Omnibüs *i.* Otobüs.

Omur *i.* (Bio.) Fikra.

Omural *s.* (Bio.) Fikarî.

Omurga *i.* Belkemiği.

Omurgalılar *i.* (Zoo.) Fıkariye.

Omurilik *i.* (Bio.) Nuhai şevkî.

Omuz *i.* Kolların üstünü teşkil eden yumru yer, çekin.

Omuzdaş *i.* Arkadaş.

Omuzlamak *f.* Omuzda taşımak, omuza almak. Omuz verip dayanmak.

Omuzluk *i.* Omuz çaprazı, apolet.

On *i.* Dokuzdan bir ziyade olan sayı.

Onalmak *f.* Hastalığı geçirmek, iadei afiyet etmek.

Onam *i.* Tasvip.

Onamak *f.* Tasdik etmek, Tasvip etmek. Tensip etmek.

Onanmış *s.* Musaddak.

Onar *s.* Herbirine veya her defasında on.

Onarım *i.* Tamir.

Onarmak *f.* Tamir etmek.

Onarsa *i.* Tarziye.

Onarsamak *f.* Tarziye vermek.

Onaşma *i.* Karşılıklı razı oluş. Rızayı tarafeyn.

Onaylamak *f.* Tasdik etmek.

Onaylı *s.* Tasdik edilmiş, musaddak.

Onbaşı *i.* On nefere kumanda eden asker.

Ondalık *i.* Ücret, yevmiye. Öşür. *s.* (Mat.) Âşarî.

Ondalıkçı *i.* Ücretle çalışan amele.

Ondurmak *f.* Terfih etmek. *Ne öldürür, ne ondurur.*

Ondüle *s.* Maşa ile yapılmış dalgalı ve kıvırcık saç.

Ongun *s.* (Bot.) Müstahzar. Bereketli.

Onlu *s.* On adet ve miktarında olan.

Onluk *s.* On kısımdan mürekkep. On miktarında olan. *i.* On paralık sikke, metelik.

Onluklar *i.* (Mat.) Aşarat.

Onmak *f.* İflâh olmak, berhudar olmak, refah bulmak.

Onulmak *f.* Şifa bulmak.

Onulmaz *s.* Şifası yok.

Onum *i.* Felâh.

Onuncu *s.* On derece ve mertebesinde bulunan.

Onur *i.* Şeref, izzetinefis.

Opera *i.* Manzum ve bestelenmiş piyes ve tiyatro.

Operatör *i.* Ameliyat yapan doktor, cerrah.

Operet *i.* Küçük opera.

Or *i.* Hendek, önü hendekli toprak tabya.

Ora *i.* O yer, o mahal, o cihet.

Orak *i.* Tırpanın küçüğü; ekin biçtikleri keskin demir. Hasat.

Orakböceği *i.* Geceleri fosfor neşreden bir böcek.

Orakçı *i.* Ekin biçen kimse.

Oraklamak *f.* Orakla ekin biçmek.

Oralı *s.* O yerden.

Oramak *f.* Or yapmak. Ölçüp biçmek. Orakla biçmek.

Oran *i.* Nisbet. Biçme, biçim. Ölçü. Endam, yakışık. Tahmin, keşif.

Orangutan *i.* İnsana en ziyade benziyen bir cins büyük maymun.

Oranlamak *f.* Ölçmek, keşif ve tahmin etmek, paha biçmek. Tasarlamak.

Oranlı *s.* Mütenasip.

Oransız *s.* Oranı olmıyan. Nisbetsiz.

Orantı *i.* (Mat.) Tenasüp.

Orantılı *s.* (Mat.) Tenasüplü.

Oratmak *f.* Tekmil silip süpürmek, yeyip bitirmek, orakla biçilmiş gibi temizleyip eser bırakmamak.

Ordinaryüs *i.* Üniversite yüksek profesörü.

Ordino *i.* Bir hamule konişmentosunun kumpanya tarafından değiştirildikten sonra eşyayı gümrükten çıkarmak için verilen havale.

Ordövr *i.* Çerez. Yemekten önce yenilen şeyler.

Ordu *i.* Devletin askerî kuvveti. Kara askerinin büyük kısımlarından her biri. Hintlilerin konuştuğu farisî ile karışık bir lisan.

Ordugâh *i.* Ordu yeri. Ordunun kurulduğu yer.

Org *i.* Erganun denilen çalgı.

Organ *i.* (Bio.) Uzuv.

Organik *s.* (Bio.) Uzvî.

Organizma *i.* (Bio.) Uzviyet.

Organlaşma *i.* (Bio.) Taazzuv.

Organlaşmış *s.* (Bio.) Mütaazziv.

Orijinal *s.* Başka türlü, nev'i kendine mahsus.

Orkestra *i.* Mızıka takımı.

Orkinos *i.* İstavrit azmanı denilen bir cins büyük balık.

Orman *i.* Ağaçları çok yer, büyük koru.

Ormancı *i.* Orman memuru, orman mühendisi.

Ormanlık *i.* Ormanı çok yer.

Ornatma *i.* (Kim.) İkame.

Orojeni *i.* (Jeo.) Dağoluş.

Orojenik *s.* (Jeo.) Dağoluşsal.

Orospu *i.* Namussuz kadın, fahişe.

Orsa *i.* Geminin sol tarafı, iskele.

Orsalamak *f.* (Gemi) sol tarafa, iskeleye dönmek.

Orta *i.* İki uctan müsavi mesafede olan yer veya zaman, vasat. Merkez. Yarı, nısıf. Meydan, ara. Açık deniz, engin. *s.* Arada, vasatî. Mutavassıt. — *elçi i.* İkinci sınıf sefir. — *halli s.* Ne zengin ne fakir, mutavassıt (tabaka).

Ortaç *s.* Mutavassıt. *i.* Sıfat-fiil.

Ortadamar *i.* (Bot.) Asabı vusta.

Ortaderi *i.* (Bio.) Ortadaki

deri.

Ortaelçi *i.* Maslahatgüzar.

Ortahalli *s.* Ne zengin, ne fakir olan.

Ortak *i.* Şerik, müşterek hissedar. Bir kocanın iki veya daha ziyade karılarından herbiri, kuma.

Ortaklaşa *h.* Ortak olarak, müştereken.

Ortaklaşmak *f.* Ortak olmak.

Ortaklık *i.* Ortak oluş.

Ortakulak *i.* (Bio.) Sandukai tabil.

Ortakyaşama *i.* (Bot.) Hayatı müştereke.

Ortakyaşar *s.* (Bio.) Müştereküllhayat.

Ortalama *s.* (Mat.) Vasati.

Ortalamak *f.* Ortaya komak. Bir şeyin ortasına varmak, yarısını bulmak. Yarıyarıya bölmek.

Ortalanmak *f.* Ortasına varılmak. Ortasından kesilmek.

Ortalar *i.* (Mat.) Vasateyn.

Ortalık *i.* Yeryüzünün görünen kısmı. Halk, âlem, ahali.

Ortamektep *i.* Ortaokul. İlk okuldan sonra gelen üç sınıflı okul, lisenin ilk devresi.

Ortanca *s.* Ortada bulunan, üç şeyden birinci ve üçüncü arasındaki ikincisi. *i.* Bir cins çiçek.

Ortaoyunu *i.* Meydanda oynanan bir nevi alaturka tiyatro.

Ortodoks *i.* Rumların ve Islav milletlerinin tabi olduğu bir hıristiyan mezhebi.

Ortoklâz *i.* (Jeo.) Vahidülfiraş. Ortoz. Bir çeşit feldispat.

Ortopedi *i.* Küçük çocukların âzasını doğrultmak sanatı.

Oruç *i.* Gündüzün yiyip içmekten nefsi menetmekten ibaret ibadet, siyam. — *bozmak f.* Oruç iken yemeğe başlamak. — *tutmak f.* Oruçlu durmak.

Oruçlu *s.* Oruç tutan.

Orun *i.* Makam, mevki.

Osmanlı *s.* Eski Osmanlı imparatorluğu tebaasından olan.

Osmanlılık *i.* Eski Osmanlı devleti.

Osurmak *f.* Yellenmek

Osuruk *i.* Yellenme.

Oş, Oşt *n.* Köpeği kovmak ve azarlamak için kullanılır.

Ot *i.* Odunu olmıyan ve yazın bitip kışın kuruyan küçük nebat. Hayvan yemi.

Ot *i.* Ateş. Kılları düşürmek için kullanılan zırnık ve kireç karışık yakıcı ilâç.

Ot *i.* Karasığır hayvanı.

Otağ, Otak *i.* Büyük ve süslü çadır.

Otakçı *i.* Otağa memur. Çadırcı.

Otarmak *f.* Otlatmak.

Otçul *s.* (Bio.) Ot yiyen. Akilül haşayiş.

Otel *i.* Yolcuların indikleri döşeli ve yataklı han, misafirhane.

Otlak *i.* Otu bol yer, çayır, mera.

Otlakiye *i.* Otlak resmi veya ücreti.

Otlamak *f.* Hayvan gezip yerden ot koparmak.

Otlamak *f.* Ateşlemek, yakmak.

Otlanmak *f.* (Ot) yenmek.

Otlanmak *f.* Ateşe verilmek, yakılmak.

Otlatmak *f.* Hayvanları gezdirip ot yedirmek.

Otlattırmak *f.* Otlamağı temin etmek.

Otluk *i.* Otla örtülü, otu çok yer. Çayır, mera. Ot yığını, kuru otların saklandığı yer.

Otluk *i.* Ağızotu.

Oto *i.* Otomobil.

Otobüs *i.* Fazla yolcu taşıyan büyük otomobil.

Otokar *i.* Seyahat otobüsü.

Otoklâv *i.* Bir nevi etüv.

Otokrasi *i.* Mutlakıyetle idare edilen hükümet şekli.

Otokrat *i.* Mutlak âmir ve hükümdar.

Otolit *i.* (Bio.) İşitme taşı.

Otomat *i.* Kendi kendine hareket eden makine.

Otomatik *s.* Kendi kendine hareketli.

Otomobil *i.* Benzinle işliyen araba, oto.

Otosist *i.* (Bio.) İşitme kesesi.

Otoskop *i.* İşitme ölçen âlet.

Otsu *s.* (Bot.) Haşişî.

Oturak *i.* Oturma. Oturulacak yer. Bir şeyin yere değecek tarafı, kaide. Lâzımlık, havruz. *s.* İşten kesilmiş, amelimanda.

Oturaklı *s.* Alt tarafı geniş olmakla yerinde sağlam duran. *c.* Vakur.

Oturma *i.* Oturmak işi. Altın üzerine kakılmış büyük elmas veya diğer kıymetli taş.

Oturmak *f.* Ayakları toplayıp kıçı yere veya bir şey üzerine yerleştirmek. Kalmak, eğlenmek. Sakin olmak, işsiz vakit geçirmek, aşağı inmek. Geminin dibi sığda toprağa dokunmak. Dibe çökmek.

Oturtma *i.* Oturtmak işi. Sebze ile kıymadan yapılan bir yemek. *s.* Oturtulmuş.

Oturtmak, Oturtulmak *f.* Oturmasını mucip olmak.

Oturulmak *f.* Yere yerleşmek. İkamet etme. Durulmak.

Oturum *i.* Celse. Bir kurulun bir gün içindeki aralıksız toplantısı.

Oturuş *i.* Oturmak işi.

Oturuşmak *f.* Yatışmak, sükûnet bulmak.

Otuz *s.* Yirmi dokuzdan bir

fazla.

Otuzar *s.* Herbirine veya her defasında otuz.

Otuzlamak *f.* Otuza erişmek.

Otuzluk *s.* Otuz kısımdan mürekkep. Otuz aded ve miktarında, otuz yaşında.

Otuzuncu *s.* Otuz derecesinde.

Ova *i.* Düz ve geniş yer, sahra.

Oval *s.* (Mat.) Beyzî.

Ovalamak *f.* *Bak:* Oğalamak.

Ovalık *i.* Ovası çok yer.

Ovdurmak *f.* *Bak:* Oğdurmak.

Ovalamak *f.* Fırlamak.

Ovma *i.* *Bak:* Oğma.

Ovmak *f.* *Bak:* Oğmak.

Ovogon *i.* (Bot.) Yumurtalık.

Ovuşturmak *f.* *Bak:* Oğuşturmak.

Oy *i.* Rey, mütalaa.

Oya *i.* Kadın çamaşırı ve baş örtüleri kenarına mekik ve iğne ile yapılan veya hazır alınıp dikilen oymalı süs, tentene.

Oyacı *i.* Oya yapan kimse.

Oyalamak *f.* Oya ile süslemek. Meşgul edip bir şeyi unutturmak. Aldatıp vakit geçirtmek.

Oyalandırmak *f.* Yalan vaitlerle aldatıp vakit geçirmek.

Oyalanmak *f.* İğfal olunmak, aldanmak. Boş şeylerle uğraşıp vaktini kaybetmek.

Oyalı *s.* Oya ile süslü.

Oyan *i.* Atın başına takılan süsler.

Oyanlamak *f.* Ata gem, dizgin, başlık v.s. takmak.

Oydam *i.* Telkin.

Oydamak *f.* Telkin etmek.

Oydaş *s.* Müttefik, mutabık, hemrey.

Oydurmak *f.* Oymasını mucip olmak.

Oygalamak *i.* *Bak:* Oyulgalamak.

Oylama *i.* Reye müracaat.

Oylamak *f.* Reye müracaat etmek.

Oylum *i.* Hacım, cisim. Demet.

Oyma *i.* Oymak işi. Tahta taş, kumaş, kâğıt v.s. üzerine kazmakla yapılan süs.

Oymacı *s.* Oyma yapan.

Oymak *f.* Kazmak. Çukurlatmak, kazıp delmek. Kazımak, hakketmek. Bir şeyin ortasını çukurlamasına kesereK parça çıkarmak.

Oymak *i.* Bir ulusun ayrıldığı kısımların beheri, kabile, aşiret. İzci bölüğü. — *beyi* *i.* İzci bölük komutanı.

Oynak *s.* Oynar, müteharrik. Sabırsız. Metanetsiz. Kokot, cilveli.

Oynaklık *i.* Oynak oluş.

Oynama *i.* Oynamak işi.

Oynamak *f.* Kımıldanmak, hareket etmek. Sıçramak, hoplamak. Bükülmek, kırılmak. Bir oyunla meşgul olmak. Boş ve faidesiz şeylerle uğraşıp vakit geçirmek. Helecana uğramak. Sarsılıp yerini biraz değiştirmek. Tiyatroda rol almak. *Akıl*— *f.* Deli olmak.

Oynanılmak *f.* Oyun yapılmak.

Oynanmak *f.* *Bak:* Oynanılmak.

Oynaş *i.* Sevgili, maşuk.

Oynaşmak *f.* Birlikte oynamak. Birine takılarak şakalaşmak, kokotluk yapmak.

Oynatılış *i.* Oynatılmak işi.

Oynatılma *i.* *Bak:* Oynatılış.

Oynatılmak *f.* Yeri değiştirilmek, hareket ettirilmek. Sıçratılmak, hoplatılmak. Tiyatroda temsil yapılmak. Oyalandırılmak.

Oynatma *i.* Oynatmak işi. Aklını kaçırma.

Oynatmak *f.* Oynamasına sebep olmak. Aklını kaçırmak.

Oynayış *i.* Sıçrayıp oynamak işi.

Oyuk *s.* İçi oyulmuş, kof. *i.* Oyulmuş yer, in, mağara.

Oyuklanmak *f.* Oyuk olmak.

Oyuklatmak *f.* Oyuk yapmak.

Oyulga *i.* Teyel.

Oyulgalamak, Oyulgamak *f.* Teyellemek.

Oyum *i.* Oyuluş.

Oyumlamak *f.* Ağaç yerleşmek, kök salmak.

Oyun *i.* Eğlenmek ve vakit geçirmek için arkadaş arasında yapılan eğlence veya hareketler. Kumar. Rakıs, dans. Hokkabaz ve cambaz gibi adamların gösterdiği hüner. Hile. Tiyatro, temsil.

Oyunbaz *s.* Hile yapan, düzenbaz.

Oyunbazlık *i.* Oyunbaz oluş.

Oyunbozan *s.* Verilen karardan dönen, olup bitmiş bir işi yeniden müşkülâta uğratan, verilen sözden cayan.

Oyunbozanlık *i.* Oyunbozan oluş.

Oyuncak *i.* Çocukların oynayıp eğlenmesi için yapılmış taklit şekiller. Ehemmiyetsiz, lüzumsuz şey. Pek kolay iş. Herkesin eğlendiği adam, gülünç.

Oyuncakçı *i.* Oyuncak yapan ve satan kimse.

Oyuncu *i., s.* Oyun oynıyan. Kumarbaz. Tiyatro aktör ve aktrisi. Cambaz, rakkas, hokkabaz v.s. gibi halkı eğlendirmeğe mahsus oyunlar yapan. Hilekâr.

Ozan *i.* Şair, koşukçu.

Ozansak *i.* Şair taslağı, müteşair.

Ozon *i.* Yoğunlaşmış oksijenden ibaret ağır kokulu bir gaz.

Ö

Ö *i.* Türk alfabesinin on dokuzuncu ve sesli harflerin altıncısı.

Ö *n.* Tiksinme veya bıkma anlatır.

Öbek *i.* Yığın, bölük, takım.

Öbür *s.* Başka, öteki: *Öbür taraftaki ev.*

Öc *i.* İntikam. Bahis, öndül, lâdes. — *almak f.* İntikamını yerine getirmek.

Öceşmek *f.* Bahse tutuşmak.

Öcürmek *f.* Bahsetmek. Bahse girmek.

Öcüşmek *f.* Bahisleşmek.

Öd *i.* Safra kesesi.

Ödağacı *i.* Hindistanda yetişir ve yanarken güzel kokar bir ağaç.

Ödek *i.* Bir ziyanın bedelini ödeme, tazmin.

Ödel *i.* Vade, mühlet.

Ödeme *i.* Verme, tediye. Tazmin.

Ödemek *f.* Vermek, tediye etmek. Bedelini vermek, tazmin etmek.

Ödemeler *i.* Tediyat.

Öden *i.* İkramiye, mükâfat.

Ödenek *i.* Tahsisat, muhassasat.

Ödeniş *i.* Ödemek işi.

Ödenme *i.* Ödenmek işi.

Ödenmek *f.* Verilmek, tediye olunmak. Bedeli verilmek, tazmin edilmek.

Ödeşmek *f.* Biribirine borcunu vermekle alacak verecek kalmamak, hesaplaşmak.

Ödetmek *f.* Ödemeğe mecbur etmek.

Ödev *i.* Vazife (Devoir). (Mat.) Vazife.

Ödevlemek, Ödevlenmek *f.* Vazifelendirmek. Mükellef kılmak.

Ödevli *s.* Mükellef, vazifeli.

Ödeyiş *i.* Ödeme.

Ödlek *s.* Korkak.

Ödünç *i.* Aynı veya misli iade olunmak üzere verilen veya alınan para v.s. ariyet, borç, karz.

Öf *n.* Nefret ve ikrah ifade eder: *öf, bıktım!*

Öfke *i.* Hiddet.

Öfkeci *s.* Hiddetli.

Öfkelendirmek *f.* Hiddetlendirmek.

Öfkelenmek *f.* Hiddetlenmek.

Öfkeli *s.* Hiddetli.

Öge *s. Bak:* Öke.

Ögelik *i. Bak:* Ökelik.

Öget *s.* Methetmiş, memduh.

Öğle, Öğlen *i.* Günün ortası, zeval.

Öğleyin *z.* Öğle vakti.

Öğme *i.* Öğmek işi.

Öğmek *f.* İyiliğini söylemek, methetmek.

Öğrence *i.* Talim.

Öğrenci *i.* Talebe.

Öğreni *i.* Ittılâ.

Öğrenilmek *f.* Ders alarak tahsil olunmak, bellenilmek.

Öğrenim *i.* Tahsil.

Öğrenme *i.* Öğrenmek işi.

Öğrenmek *f.* Anlamak, haber almak. Bellemek, ders alarak tahsil etmek. İstifade etmek. Malûmat ve tecrübesini artırmak. Okumak, tahsil etmek. Sorup anlamak. Anlaşılmak.

Öğrenmen *i.* Talebe.

Öğreti *i.* Doktrin, meslek.

Öğretici *s., i.* Öğreten.

Öğretilmek *f.* Bildirilmek, okutulmak, ders verilmek, belletilmek.

Öğretim *i.* Talim, tedrisat.

Öğretmek *f.* Öğrenmesini temin etmek.

Öğretmen *i.* Muallim.

Öğü *s.* İyi, temiz.

Öğü *i.* Su almak için buza açılan delik.

Öğü *i.* Puhukuşunun büyük nev'i.

Öğü *i.* İnat, inatçılık.

Öğüldemek *f.* (Hayvan) huylanmak.

Öğün *i.* Oturanın önüne konulan yemek payı. Hisse. Defa, kere. Kısım.

Öğünmek *f.* Kendi kendini methetmek. Tefahur etmek. Kendine güvenmek.

Öğür *s.* Öğrenmiş, alışmış (hayvan).

Öğür *i. Bak:* Öğürtü.

Öğürdemek *f.* Göğüsten ses çıkararak ağlamak, hüngürdemek.

Öğürdüşmek *f.* (Koşum hayvanı) yarışmak. Alışmak.

Öğürlük *i.* Dostluk.

Öğürme *i.* Öğürmek işi.

Öğürmek *f.* Kusarken göğsünden 'ö' diye ses çıkarmak, böğürmek.

Öğürtlemek *f.* Seçmek.

Öğürtmek *f.* Hayvanı alıştırmak.

Öğürtü *i.* Kusarken göğüsten çıkan ses. Böğürtü.

Öğüş *i.* Öğmek işi.

Öğüt *i.* Nasihat.

Öğütlemek *f.* Nasihat vermek. Fitlemek.

Öğütmek *f.* Hububatı değirmende ezip un yapmak. İnce toz haline getirmek. *c.* Çok yemek.

Öhö *n.* Öksürük sesini taklit eder.

Ökçe *i.* Topuğun arkası, kunduranın topuğunun altına gelen yer.

Öke *s.* Dâhi, çok zeki.

Ökelik *i.* Deha.

Ökem *i.* Muhakeme, hikmet.

Ökemek *f.* Muhakeme etmek.

Öklem *i.* Mefhum.

Ökse *i.* Kuşların ayakları yapışıp tutulmak için değ-

neklere sürülen bir nevi macun.

Öksemek, Öksümek *f.* Gönül arzu etmek. Tasalanmak. Garipsemek.

Ökseotugiller *i.* (Bot.) Dıpkıye.

Öksü, Eksi *i.* Yarı yanmış odun. Ölçer.

Öksülemek *f.* Öksü ile ateşi tutuşturmak. *c.* Kızıştırmak.

Öksürmek *f.* Öksürük olmak. Öksürük taklidi yapmak.

Öksürtmek *f.* Öksürük vermek.

Öksürük *i.* Soğuk alma veya gıcık yüzünden nefes alırken istemiyerek öhö diye çıkan ses.

Öksüz *s.* Ana ve babası olmıyan. Kimsesiz.

Öksüzlük *i.* Öksüz oluş.

Ökünç *i.* Pişmanlık.

Ökünmek *f.* Teessüf etmek. Hayıflanmak.

Öküz *i.* Çift sürmek ve araba çekmekte kullanılan enenmiş erkek karasığır. *c.* Safderun, akılsız.

Öküzgözü *i.* Arnika denilen bir nebat. Aynülbakar.

Öküzlük *i.* Aptallık.

Öl *i.* Islak yer, çamur, bataklık.

Ölçek *i.* Hususat ölçmeğe mahsus ölçü. (Mat.) Mikyas.

Ölçer *i.* Ateşi karıştırmak için kullanılan demir kol, gelberi.

Ölçme *i.* Ölçmek işi.

Ölçmek *f.* Bir şeyin boy, en ve yüksekliğini, miktarını tayin etmek. *c.* İyice düşünmek, takdir, mukayese etmek, tasarlamak.

Ölçtürmek, Ölçürmek *f.* Ölçmesini temin etmek.

Ölçü *i.* Ölçme. Arşın, metre, şerit, kile gibi ölçecek alet.

Ölçülmek *f.* Ölçüden geçirilmek. *c.* İyi düşünülmek, tasarlanmak.

Ölçüm *i.* Ölçme. Düşünme, tahmin, takdir. Tavır, eda, yürüyüş.

Ölçümlemek *f.* Takdir ve tahmin etmek.

Ölçüsüz *s.* Ölçülmemiş, götürü. İtidalsiz. Hesapsız.

Ölçüşmek *f.* İki kişi birbirinin dereçesini anlamak için meydan okumak. *Boy— f.* Ölçüşmek.

Ölçüt *i.* Kıstas. Kriteryom.

Öldüren *s.* Kaatil, ölütçü.

Öldürme *i.* Katil.

Öldürmek *f.* Ölümünü mucip olmak, katletmek, hayatına nihayet vermek. İdam etmek. *c.* Sertlik ve katılığını giderip yumuşatmak, kırmak. Çok eziyet etmek. Çok cansıkmak.

Öldürücü *s.* Öldüren, kaatil. Mühlik.

Ölek, Ölet *i.* Salgın hastalık.

Öleş *i.* Lâşe, cife.

Ölez *i.* Daha yavru iken gebe kalan oğlak. *s.* Fâni.

Ölger *i.* Vecize.

Ölgün *s.* Solmuş, pörsümüş.

Ölker *i.* Hav, kadife ve şeftali gibi şeylerin ince tüyü.

Öllük *i.* Çocukların altına çiş bezi yerine konan kuru toprak.

Ölme, Ölüş *i.* Ölmek işi ve tarzı.

Ölmek *f.* Yaşamaz olmak, can vermek, fevtolmak. Solmak, yumuşamak. Pek sıkılmak, çok korku veya ıstırap çekmek. Hükmü kalmamak.

Ölmez *s.* Ebedî. *c.* Dayanıklı.

Ölmezoğlu *s.* Çok sağlam.

Ölmüş *s.* Müteveffa.

Ölü *s.* Ölmüş, yaşamaz olmuş. Cansız, kuvvetsiz, pek zayıf. Ruhsuz, gevşek, tembel. Sölpük, soluk, pörsük. *i.* Ölmuş adam, cenaze, nâş.

Ölük *i.* Cenaze.

Ölüm *i.* Vefat, hayatın solması.

Ölümlü *s.* Fâni, ölez.

Ölümsü *s.* Öldürücü.

Ölünç *i.* İntihar, kendini öldürme.

Ölünmek *f.* İntihar etmek.

Ölütke *i.* Maktel, adam öldürülen yer.

Ömür *i.* Yaşama, yaşayış, hayat, yaşanılan müddet. İyi bir hayat geçirme. Yaş. *c.* Hoşa giden şey.

Ön *i.* Yüze gelen cihet, ileri, gelecek zaman. Cephe nasiye, alın. İleri taraf. (Bio.) Kuddamî. Huzur, nezd. *s.* Yüz tarafına gelen, ilerde bulunan. — *e düşmek, — e geçmek f.* Kılavuzluk yapmak. — *ünü almak f.* Mâni olmak. — *ünü kesmek f.* Devamına ve ilerlemesine mâni olmak.

Ön *i.* Göğüs.

Önayak *i.* Müşevvik. Teşvik eden kimse.

Önce *h.* Evvelce, evvelden, peşin.

Öncel *i.* Selef. *s.* Sabık.

Öncelemek *f.* Öne geçirmek. Takdim etmek.

Öncelikle *h.* Öncelemek suretile. Takdimen.

Öncü *i.* Pişdar.

Öncülük *i.* Pişdarlık.

Önder *i.* Şef, pişva, lider.

Öndüç *i.* Haber götürmek için önden giden müjdeci, savcı.

Öndül *i.* Rehin. Yarış mükâfatı. Bahse konulan şey. İkramiye.

Önel *i.* Mühlet

Önellemek *f.* Mühlet vermek, imhal etmek.

Öneltmek *f.* Takdim etmek, önceye almak.

Önem *i.* Ehemmiyet.

Önemek *f.* Ehemmiyet vermek.

Önemli *s.* Mühim.

Önerge *i.* Teklif. Teklif takriri.

Önergemek *f.* Teklif etmek.

Öngören *s.* Basiretli.

Öngörü *i.* Basiret.

Öngü *i.* İnat.

Öngül *s.* İnatçı.

Öngüllük *i.* İnatçılık.

Öngümek *f.* İnada binmek.

Önlem *i.* Tedbir.

Önlemek *f.* Tedbir almak. Menetmek.

Önlemli *s.* Tedbirli.

Önlemsiz *s.* Tedbirsiz.

Önoda *i.* (Bio.) Beyti mukaddem.

Önoluş *i.* (Bio.) Teşekkülü kablî.

Önsezi *i.* Hissi kablelvuku.

Önsöz *i.* Mukaddime.

Öntasar *i.* Avanproje.

Önüç *s.* Önde bulunan, sabık.

Önümek *f.* Takaddüm etmek.

Önürdeş *s.* Rakîp.

Önürdeşmek *f.* Rekabet etmek.

Öpme, Öpüş *i.* Öpmek işi, buse.

Öpmek *f.* Dudakları muhabbet veya hürmet için bir şeyin üzerine dokundurarak birdenbire açmak, buse almak. *El —* *f.* Hürmet için başkasının elini dudaklarına götürmek.

Öptürmek *f.* Öpmesini mucip olmak.

Öpücük *i.* Öpme, öpüş.

Öpülmek *f.* Buse ve öpücük alınmak.

Öpüş *i.* Öpücük.

Öpüşmek *f.* Biribirini öpmek.

Öpüştürmek *f.* Öpüşmelerini mucip olmak.

Ör *i.* Yapma set, havale, perde.

Örcin *i.* İp merdiven.

Ördek *i.* Suda yüzen beyaz veya alacalı ehlî bir kuş. Hastaların yataktan kalkmaksızın işemelerine mahsus kap. *Yaban ördeği* *i.* Ördeğin yabani cinsi.

Ördürmek *f.* Örmeği mucip olmak.

Örek *i.* Yapı, bina mimarlığına ait iş ve süs.

Öreke *i.* Büküp iplik yapılan yün, pamuk v.s. nin takıldığı tepesi çatal değnek.

Ören *i.* Eski duvar. Harabe, virane. Hisar.

Örencik *i.* Eski harabe.

Örf *i.* Töre, âdet. Beldenin âdeti ve halin icap ve iktizasına göre hareket ve muamele. Harp v.s. fevkalâde ahvalde idarenin muvakkaten askerî kuvvet eline geçmesi. c. Zulüm, eza, cefa.

Örfen *h.* Âdet, hal ve vaktin icabına göre.

Örfî *s.* Örfe göre (muamele). Töresel.

Örfî idare *i.* Sıkıyönetim.

Örgü *i.* Örülmüş şey.

Örgüç, Hörgüç *i.* Devenin arkasındaki kambur, tümsek. Tepe, çıkıntı.

Örgüçlenmek *f.* Örgüç gibi tümsek peyda etmek, kamburlaşmak.

Örgüçlü *s.* Örgücü olan.

Örgüçlük *i.* Devenin örgücü üzerine konulan küçük semer.

Örgülemek *f.* Örgü yapmak, örmek.

Örgüt *i.* Teşkilât, taazzi.

Örme *i.* Örüş, örme işi. Bir nevi nakış. *s.* Harç ile inşa edilmiş.

Örmek *f.* Elde tığ ve iğne ile dokumak. İp, iplik, saç gibi şeyleri örgü yapmak. Bir kumaşın yırtığını yamasız olarak dokuyarak tamir etmek. Taş veya tuğla ile duvar yapmak.

Örnek *i.* Nümune, model, meşk, misal, benzer. Cins, nevi, çeşit.

Örneklik *s.* Örnek olmağa elverişli. Mosturalık.

Örs *i.* Üzerine demir v.s. madenleri dövdükleri yere kakılı bir tarafı sivri kalın demir tokmak.

Örselemek *f.* Eskitmek, bozmak. Hırpalamak.

Örselenmek *f.* Eskimek, bozulmak. Hırpalanmak.

Örtbas *i.* Bir kabahatı saklayıp gizleme.

Örtenek *i.* (Bio.) Manto.

Örtmek *f.* Üstüne bir şey çekip görünmez etmek. Saklamak, gizlemek, kapamak.

Örttürmek *f.* Örtmesini mucip olmak.

Örtü *i.* Örtmeğe yarıyan her şey. Binanın üstünü örten çatı, çardak. Yorgan, battaniye. *Baş —sü* *i.* Başa örtülen tülbent örtü. *Masa —sü* *i.* Masa üzerine konan örtü.

Örtücü *s.* Örten.

Örtülmek *f.* Üstüne bir şey serilip kapatılmak. Gizlenmek, meydana çıkarılmamak.

Örtülü *s.* Örtülmüş. Gizli. Kapalı.

Örtünç *s.* Belirsiz. Müphem.

Örtünçlük *i.* Müphemlik. İpham.

Örtünmek *f.* Üstüne bir şey çekip görünmez olmak. Kapanmak. Yüzüne peçe ve yaşmak tutunmak. Örtbas edilmek, gizlenmek.

Örtüsüz *s.* Üstü açık, çıplak.

Örü *i.* Yapı, bina. Örme, örgü. Duvar, set, bölme. Etrafı herhangi bir şeyle çevrili yer. *s.* Dik. Kaim.

Örücü *s.* Dokuma ve kumaş yırtıklarını örerek tamir eden.

Örülme, Örülüş *i.* Örülmek işi.

Örülmek *f.* Örgü yapılmak.

Örülü *s.* Örülmüş, örgü edilmiş.

Örümcek *i.* Kendine salyası

ile ağ yapan uzun ayaklı böcek, ankebut.

Örümceklenmek *f.* Örümcek ağlarile toz toprakla dolmak.

Örümceksi *s.* (Bio.) Örümcek gibi, ankebutî.

Örüş *i.* Örme.

Öskire *i.* Uzun kavata.

Öt, Öd *i.* Safra. Karaciğerin yanında bulunan ve mideye dökülen safranın mahfazası. *c.* Cesaret, yiğitlik. — *ü kopmak f.* Çok korkmak.

Öte *e.* Uzakta, uzakça. Bir şeyin arkasında bulunan, mavera. Eski ve uzak zaman, beri, mukabil. *s.* Diğer. Öbür taraftaki.

Öteberi *i.* Muhtelif şeylere delâlet eder: *Çarşıdan öteberi aldım.*

Ötedeberide *h.* Muhtelif yerlerde: *Ötedeberide dolaşmayınız.*

Öteki *s.* Uzakça bulunan. Diğer, başka, öbür: *Öteki tarafa bak.*

Ötelemek *f.* (Fiz.) İntikal etmek.

Ötelenme *i.* (Fiz.) İntikal.

Ötkünç *i.* Hikâye.

Ötleğen *i.* Sığırcık nevinden çok öter bir siyah küçük kuş.

Ötleği *i.* Havada çok döner bir nevi akbaba, uşakkapan.

Ötlek, Ödlek *s.* Korkak.

Ötme, Ötüş *i.* Ötmek işi.

Ötmek *f.* Lâkırdısız, yalnız elhanla ağızdan ses çıkarmak, cıvıldamak, şakımak. Nefes ve hava ile çalınan çalgı ses çıkarmak. Çınlamak. *c.* Mânasız söz söylemek.

Ötre *i.* Türkçede o, ö, u, ü sadalı harflerin çıkardığı seslerdir.

Öttürmek *f.* Ötmesini mucip olmak.

Ötülmek *f.* Terannüm olunmak. Çalgı çalınmak.

Ötün *i.* Af, bağışlama.

Ötürü *h.* Dolayı, binaenaleyh.

Ötüş *i.* Ötme, nağme.

Ötüşmek *f.* Hep birden biribirine karşı ötmek, cıvıldamak.

Övgü *i.* Medih, sena.

Övmek *f. Bak:* Öğmek.

Övücü *s. Bak:* Öğücü.

Övün *i. Bak:* Öğün.

Övünç, Öğünç *i.* Tefahür, öğünme.

Övünmek *f. Bak:* Öğünmek.

Övür *s. Bak:* Öğür.

Övüş *i. Bak:* Öğüş.

Övütmek *f. Bak:* Öğütmek.

Övüttürmek *f. Bak:* Öğüttürmek.

Öygen *i.* Akciğer, rie.

Öyle *h.* O yolda, o suretle, onun gibi: *öyle yapma.*

Öylece *h. Bak:* Öyle.

Öylelik *h.* O tarz, o suret, o yol: *Öylelikle aldattım.*

Öyük *i.* Bostan korkuluğu. Yapma tepe, tümsek.

Öz *i.* İç. Kalb, nefis, derun. Bir şeyin halisi, cevher. Bir şeyin en yağlı ve lüzucetli kısmı, hulâsa. Çıbanın en derininde bulunan katı cerahat. Kendi, nefsi, zat. (Bot.) Muh. Nebatın usaresi.

Özbek *i.* Maveraünnehir Türkleri.

Özbekçe *i.* Özbek lisan ve âdeti.

Özcül *s.* Öze ait.

Özdek *i.* Ağaç kütüğü gövdesi. Ekin sapı. Madde, cisim.

Özdeklemek *f.* Tarlada dökülmüş kalmış başakları toplamak. *c.* Tereddütle davranmak.

Özden *i.* Küpe, tane, askı.

Özdeş *s.* Mahrem. (Mat.) Aynı, mutabık.

Özdeşlemek *f.* (Mat.) Mutabakat ettirmek.

Özdeşlik *i.* (Mat.) Mutabakat.

Özdirenç *i.* (Fiz.) Mukavemeti mahsusa.

Özek *i.* Çekirdek, göbek. Çıbanın özü. Nüve.

Özekdoku *i.* (Bot.) Parankima.

Özel *s.* Zatî, hususî. Mahsus.

Özelge *i.* Zate mahsus olan mülk, rakabe.

Özelgelemek *f.* Temlik etmek.

Özelgelik *i.* Mülkiyet.

Özelik *i.* (Kim.) Hassa.

Özellik *i.* Zatiyet, hususiyet.

Özen *i.* Dikkat, ihtimam.

Özengiç *s.* Dikkatli, ihtimam eden.

Özenli *s.* Dikkatli, ihtimamlı.

Özenmek *f.* Dikkat ve ihtimamla çalışmak, külfet ihtiyar etmek. Çabalamak, uğraşmak.

Özensiz *s.* Dikkatsiz, ihtimamsız.

Özenti *i.* Heves.

Özet *i.* Hulâsa, zübde.

Özetlemek *f.* Hulâsa etmek.

Özge *s.* Başka, gayri, diğer. Bambaşka, diğer türlü, yabancı.

Özgeci *s.* Başkalarını düşünüp seven, digerkâm.

Özgen *s.* Hür.

Özgenlik *i.* Hürriyet.

Özgü *s.* Mahsus, has.

Özgülemek *f.* Tahsis etmek.

Özgün *s.* Aslî, mümtaz.

Özgür *s.* Azade, muhtar.

Özlem *i.* Hasret, tahassür.

Özleme *i.* Görmek arzusu, iştiyak.

Özlemek *f.* Arzu etmek, göreceği gelmek.

Özlenmek, Özleşmek *f.* Öz peyda etmek. Çıban katı cerahat hâsıl etmek. Ağdalanmak.

Özlü *s.* Özü olan.

Özlük *i.* Benlik, enaniyet, haysiyet, gurur. Mahiyet. Cevher, madde, özlü olma.

Özlük işler *i.* Şahsi işler. Hususatı zatiye.

Özlükle *h.* Haysiyetle. Alelhusus.

Özsu *i.* (Bot.) Usare.

Özümleme *i.* (Bio.) Temsil.

Özümlemek *f.* (Bio.) Temsil etmek.

Özümlenme *i.* (Bio.) Temessül.

Özümlenmiş *s.* (Bio.) Temsil edilmiş.

Özür *i.* Bir kusurun affı için gösterilen sebep, bahane. Mâni, engel. Kusur, ayıp, sakatlık.

Özürlü *s.* Kusurlu. Mazur. Özrü olan.

P

P *i.* Türkçe alfabenin yirminci harfi. Kimyada fosfor cisminin simgesi.

Pâ, Pây *i.* Ayak.

Pabuç *i.* Ayakkabı. Terlik gibi sarı meşinden ayakkabı.

Pabuççu *i.* Pabuç yapan ve satan kimse. Umumi yerlerde ayakkaplara bakan hademe.

Paça *i.* Bacağın dizden aşağısı. Don ve pantolonun alt kısmı. Koyun, keçi ve sığırın ayaklarından yapılan yemek. — *günü i.* Düğünde gerdeğin ertesi günü.

Paçacı *s.* Hayvan paçalarını temizleyip satan.

Paçalı *s.* Paçası olan. Ayaklarının etrafında tüy olan (tavuk v.s.).

Paçalık *i.* Düğünün ertesi gelinin giydiği elbise.

Paçarız *s.* *Bak*: Çaparız ve Çapraz.

Paçavra *i.* Eski bez parçası. *c.* Eski, kirli ve buruşuk esvap v.s. Kıymetsiz ve itibarsız şey.

Paçavracı *i.* Paçavra ticaretile meşgul tüccar.

Paçuz *i.* Kefal çeşidinden bir balık.

Padavra *i.* İnce tahta. Pedavra.

Padişah *i.* Hükümdar.

Pafta *i.* Süs için meşin veya kumaş üzerine dikilen veya mıhlanan maden pullar veya başlı çiviler, kabara. Zemin renginden başka bir renkte büyük benek. Harita veya plânın eklenmiş parçaları. Demircilerin vida yivlerini açmak için kullandıkları bir hadde.

Pagoda *i.* Hind ve Çin mabedi, puthanesi.

Pağurya, Pavurya *i.* Yengeç nev'inden bir çağanoz.

Paha, Beha *i.* Değer, ücret.

Pahacı *s.* Yüksek fiyatla satan.

Pahalanmak *f.* Fiyatı yükselmek.

Pahalı *s.* Gâli, fiyatı fazla.

Pahalılık *i.* Galâ, fiyat fazlalığı.

Pak *s.* Temiz. Lekesiz, ayıp ve noksansız. Mübarek.

Paket *i.* Bağlanmış veya kâğıda sarılmış eşya demeti, deste

Paklamak *f.* Temizlemek. Pak yapmak. Becermek. İdam etmek.

Paklanmak *f.* Temizlenmek.

Paklatmak *f.* Paklamasını mucip olmak.

Paklık *i.* Pak oluş.

Pakt *i.* Anlaşma.

Pal *i.* Bir cins güvercin.

Pala *i.* Demiri enli kılıç. Kayık küreğinin yassı yeri. Kılıçlama konulan yassı kereste.

Palabıyık *s.* Uzun ve kaba bıyıklı.

Palalık *i.* Yassılığına ve kılıçlama vaziyet.

Palamar *i.* Gemileri karaya bağlamakta kullanılan kalın halat. — *gözü i.* Geminin palamar geçmeğe mahsus demir bilezikli delikleri.

Palamut *i.* Bir cins meşe ağacının tabaklıkta kullanılan meyvası.

Palamut *i.* Bir cins balık.

Palamutlular *i.* (Bot.) Bülûtiye.

Palan *i.* Binek hayvanlarına vurulan enli ve yumuşak eyer.

Palandız *i.* Çeşmenin musluk taşı.

Palanga *i.* Halat ve makaralardan teşkil olunan ve ağır yükleri kaldırmağa yarayan makara tertibatı.

Palanka *i.* Ağaç ve toprakla yapılmış ve hendek çevrilmiş küçük hisar, bir nevi tabya. Böyle bir hisarla çevrilmiş kenar mahalle, varoş.

Palanko *i.* Palanganın başka bir tertibi.

Palas *i.* Aba ve çul gibi eski eşya.

Palaska *i.* Kasatura ve fişeklerin bulunduğu kayıştan asker kemeri, fişeklik.

Palaspandıras *h.* Sürat ve acele ile, derlenip toplanamıyarak, ani olarak.

Palaspare *i.* Çul parçası.

Palasturpa *i.* Top namlısının içini silmeğe mahsus ucu fırçalı uzun sırık.

Palavra *i.* Gemilerde güvertenin altındaki ikinci kat. *c.* Uydurma şeyler, martaval.

Palavracı *s.* Yalancı. Taffâracı.

Palaz *i.* Kaz, ördek gibi su kuşlarının pilici. *s.* Semiz, yağlı.

Palazlamak *f.* Kuş yavrusu semirmek, yağlanmak.

Paldım *i.* Atın kuyruğu altından geçip eyeri arkadan tutan kayış, eyer kuskunu.

Paldırküldür *h.* Patırdı ve gürültü yaparak, önünü ve ardını düşünmiyerek.

Paleontoloji *i.* (Jeo.) Eskivarlıkbilim. Müstehasat.

Paleozoik *i. s.* (Jeo.) Hayatın eski zamanları, tufandan önce.

Palet *i.* Ressamların üzerinde boya ezdikleri levha.

Palikarya *i.* Kabadayılık taslıyan Rum delikanlısı.

Palto *i.* Üstten giyilen uzun ve kalın kışlık elbise.

Palûze *i.* Nişasta ve şekerle yapılarak soğuk yenen pelte.

Palyaço *i.* Maskaralıklar ve gülünç oyunlar yapan oyuncu. *c.* Maskara.

Palyaçoluk *i.* Maskaralık.

Palyoş *i.* Kısa ve iki ağızlı kılıç, kasatura.

Pamuk *i.* Yumuşak bir tüy hâsıl eden meyvasından iplik ve kumaş yapılan, şilte, yastık gibi şeyler doldurulan nebat.

Pamuklu *s.* Pamuktan yapılmış. *i.* Yüzü ile astarı arasına pamuk konulmuş hırka.

Pamuktaş *i.* (Jeo.) Traverten.

Panama *i.* Amerikanın Panama kıt'asında yetişen bir nebatın liflerinden yapılan yazlık yumuşak şapka.

Panayır *i.* Muayyem zamanlarda kurulan büyük pazar veya eğlenceli toplanma.

Pancar *i.* Suyundan şeker ve kendisinden turşu yapılan yuvarlak kırmızı bir kök.

Pancur *i.* Açılır kapanır ince tahta çıtalardan yapılmış pencere kafesi.

Pandantif *i.* Bir zincir ile gerdana asılan madalyon v.s. kıymetli taş ve maden.

Pandispanya *i.* Şeker, un ve yumurta ile yapılan yumuşak pasta.

Pandomima *i.* Lâkırdısız, yalnız işaretle oynanılan tiyatro oyunu.

Panik *i.* Âni ve sebepsiz umumî korku. Hezimet, telâş, kargaşalık, bozgun.

Pankreas *i.* Barsağa yapışkan bir su döken bez, özden.

Panorama *i.* Umumî manzara.

Pansıman *i.* Yarayı temizleyip sargı koma.

Pansiyon *i.* Yemek, içmek ve oturmak ücretile tutulan mobilyalı ev odası. Yatı mektebi.

Pansiyoner *s.* Pansiyonda oturan. Leylî mektepli.

Panteist *i.* Varlıkta birlik taraflısı.

Panteizm *i.* Varlıkta birliğe inanma. Vahdeti vücut.

Pantolon *i.* Belden aşağıya giyilen erkek libası. Don, şalvar.

Pantufla *i.* Oda ve ev içinde giyilen hafif ayakkabı, terlik.

Panya *i.* Kayık bağlıyacak kıç ipi.

Panzehir *i.* Zehire karşı içilen ilâç.

Papa *i.* Katoliklerin en büyük ruhanî reisi.

Papağan *i.* Lâkırdı söylemeğe alışır ve çok yaşar bir kuş. *c.* Anlamadan ezberliyen.

Papalık *i.* Papa vazife ve makamı.

Papara *i.* Sade su ile haşlanmış peynirli tirit.

Papatya, Papatye *i.* Ortası sarı ve kenarlarındaki ufacık yaprakları beyaz bir çiçek, koyungözü.

Papaz *i.* Hıristiyan rahibi, keşiş.

Papazi *i.* Bir nevi gömleklik bez.

Papazlık *i.* Papaz sıfat ve vazifesi.

Papazyahnisi *i.* Bir yemek ismi.

Papel *i.* Avam arasında bir liralık kâğıt paraya verilen isim.

Papelci *s.* Sokakta iskambil kâğıtlarıyla oyunlar yapıp halkı dolandıran.

Papirüs *i.* Eski Mısırlılar tarafından icat edilen kâğıt yerine kullanılan enli yapraklı bir nebat.

Papirüsgiller *i.* (Bot.) Sadiye.

Papiyebüvar *i.* Yazıyı kurutmak için kullanılan sünger kâğıdı.

Papiyekuşe *i.* Resim basmak için kullanılan parlak beyaz kâğıt.

Papiyon *i.* Kanatları açık bir kelebek gibi bağlanan boyunbağı ve fiyonga.

Papura *i.* İki çift öküzle çekilen ağır saban.

Para *i.* Bir kuruşun kırkta biri. Akça, nakit. Parça. *Ufak — i.* Kıymetleri küçük paralar.

Parabol *i.* (Mat.) Kat'ı mükâfi.

Parabolik *s.* (Mat.) Kat'ı mükâfevî .

Paraboloit *i.* (Mat.) Mücessem kat'ı mükâfi.

Paraçol *i.* Dingilsiz asma araba.

Paradi *i.* Tiyatroda en yüksekteki ve en ucuz yer.

Paradoks *i.* Olmayacak ve garip dâva ve lâkırdı.

Paraf *i.* İmza, imza işareti.

Parafazi *i.* (Ps.) Kelime karışıklığı.

Parafe *i.* İmzalama, işaretleme.

Parafin *i.* İspermeçet mumu yapılmakta kullanılan beyaz, katı, balmumuna ben-

zer bir madde.

Paragraf *i.* Fıkra, bent. Bent başına konulan (§) işareti.

Parakete *i.* Yürümekte olan geminin sür'at derecesini tayine mahsus alet.

Paralâks *i.* (Ast.) İhtilâfı manzar.

Paralamak *f.* Parçalamak. Yırtmak.

Paralanmak *f.* Parçalanmak. Yırtılmak. Servet kazanmak. *c.* Çok çalışıp çabalamak.

Paralatmak *f.* Parçalatmak.

Paralel *s.* (Mat.) Muvazi. *i.* (Ast.) Arz dairesi.

Paralelkenar *i.* (Mat.) Mütevaziyülâdlâ.

Paraleller *i.* (Mat.) Muvazi hatlar.

Paralelyüz *i.* (Mat.) Satıhları muvazi olan menşur.

Paralı *s.* Parası olan, zengin. Para ile olan.

Parametre *i.* (Mat.) Muaddil.

Paramparça *s.* Parça parça olmuş.

Parantez *i.* Yazıda ( ) işareti.

Parasız *s.* Meccanî.

Parasızlık *i.* Züğürtlük, parasız oluş.

Paraşüt *i.* Uçaktan düşen bir adamın hızını azaltıp tehlikeyi bertaraf etmek için kullandığı şemsiye gibi alet, siperisukut.

Paraşütçü *i.* Havacılıkta paraşüt uzmanı.

Paratoner *i.* Yıldırıma karşı yüksek binaların üzerine dikilen mıknatısî demir çubuklar, siperisaika.

Paravana *i.* Oda kapısının içine veya dışına konulan açılır kapanır tahtaperde.

Parazit *i.* Başkasının sırtında yaşar mahlûk, tufeylî. Radyoda gürültü.

Parça *i.* Büyük bir şeyin koparılmış küçük bir kısmı. *c.* Ehemmiyetsiz ve âdi kimse. — —*h.* Kısım kısım, parçalanmış halde.

Parçacı *s.* Parça kumaş satan.

Parçak purçak *s.* Parça parça.

Parçalamak *f.* Parçalara ayırmak.

Parçalanmak *f.* Kırılıp ve kesilip parçalara ayrılmak. *c.* Çok çalışıp uğraşmak.

Parçalatmak *f.* Parçalanmasını mucip olmak.

Pardesü, Pardösü *i.* Yazlık ince palto.

Pardon *h.* Affedersiniz!

Pâre *i.* Parça.

Parıl *h.* Çok parlamağı anlatır ve tekrarlanarak kullanılır: *parıl parıl yanıyor.*

Parıldama, Parıldayış *i.* Parıldamak işi.

Parıldamak *f.* Nöbet nöbet parlamak, yalabımak.

Parıltı *i.* Parıldama.

Park *i.* Umumî bahçe.

Parke *i.* Sokakları döşemek için mikâp şeklinde yontma taş ve bu taşla döşeli cadde ve sokak. Ufak tahta parçalarından oda döşemesi.

Parlak *s.* Parlıyan, cilâlı, yalabık. Işıklı, aydınlık. Berrak, sâf. Şaşaalı. Nüfuzlu, muteber

Parlaklık *i.* Parlak oluş.

Parlama, Parlayış *i.* Parlamak işi.

Parlamak *f.* Cilâlı olup ziyayı çok aksettirmek. Işık vermek, ışıldamak. Tutuşmak, yanmak. Nüfuz ve itibar kazanmak. Birdenbire öfkelenmek.

Parlâmento *i.* Millet meclisi.

Parlatmak *f.* Parlamasını temin etmek.

Parmak *i.* İnsanda ve hayvanlarda el ve ayakların ucundaki ayrı ayrı ve uclarında tırnak bulunan küçük uzuvlar. Bir tekerleğin merkezinden çemberine kadar uzanan çubuklar. Parmaklık ve tırabzanın uzunlamasına dikilmiş ince çubukları. Ölçüde bir kademin 12 de ve arşının 24 te bir kısmı. *c.* Müdahale, tesir. *Baş — i.* El ve ayağın iç tarafındaki kısa ve kalın parmak. *Şahadet parmağı i.* Baş parmaktan sonra gelen ikinci parmak. *Orta — i.* Ortadaki en uzun parmak. *Serçe parmağı i.* El ve ayağın dış tarafında bulunan ince ve küçük parmak. — *sokmak f.* Karışmak.

Parmaklamak *f.* Parmak dokundurmak. Dürtmek. Kışkırtmak.

Parmaklık *i.* Tahta veya demir çubuklar sıra ile kakılarak yapılan bölme, tırabzan.

Parola *i.* Gizli ve şifreli söz ve işaret.

Parpa *i.* Kalkan balığının yavrusu.

Parpul *i.* Kuduz hayvan.

Parpullamak *f.* Okunmuş su ile kuduza afsun yapmak.

Pars *i.* Kaplan nev'inden yırtıcı bir hayvan.

Parsa *i.* Umumî yerlerde toplanan bahşış.

Parşömen *i.* Üzerine yazı yazmak için hazırlanmış deri. Bunu takliden yapılan kâğıt.

Partal *s.* Çok eski, yırtık.

Parti *i.* Parça, kısım. Siyasî fırka.

Partili *s.* Fırka mensubu.

Partizan *i.* Taraftar, taraftgir. Bir parti mensubu.

Partizanlık *i.* Tarafgirlik, partizan oluş.

Parula, Parola *i.* Danışıklıklı söz, yasa.

Pas *i.* Kumarda konulan para. Vazgeçme, el çekme.

Pas *i.* Madenlerin rutubetten tuttukları kir, pislik.

Pasaj *i.* Bir taraftan diğer tarafa geçilen, üstü örtülü çarşı.

Pasak *i.* Kir, pislik.

Pasaklı *s.* Kirli, pis.

Pasaport *i.* Ecnebi memleketlere gidenlere verilen yol tezkeresi.

Pasavan *i.* Yol emri, gümrük tezkeresi.

Pasban, Pazvant *i.* Bekçi.

Paskal *s.* Soytarı, komik.

Paskalya *i.* Hıristiyanların bir yortusu.

Paslanmak *f.* Maden pas tutmak.

Paslı *s.* Üzerinde pası olan.

Pasmantarigiller *i.* (Bot.) Futuru harakiye.

Paso *i.* Ücretten istisna edildiğine dair verilen kâğıt.

Paspas *i.* Ayakları silmek için kapı önüne konulan tüylü örgü.

Pasta *i.* Un, şeker ve yumurta ile yapılan türlü türlü şekilde tatlı. Çerkes darısı irmiği ve bundan yapılan yemek.

Pastacı *s.* Pasta yapan ve satan.

Pastahane *i.* Pasta yapılıp satılan yer.

Pastal *i.* Kurumuş tütün yaprağı.

Pastalcı *i.* Tütünleri pastal yapan amele.

Pastav *i.* Ucu yaldızlı çuha topu.

Pastel *i.* Renkli kurşunkalemi.

Pastırma *i.* Tuz ve çemenle bastırılıp iste veya güneşte kurutulmuş et. — *yazı i.* Kasımdan sonra birkaç gün devam eden güneşli ve ılık havalar.

Pastörize *s.* Isıtılmak suretile mikropları öldürülmüş olan.

Paşa *i.* Eskiden generallere verilen unvan.

Paşalık *i.* Paşa unvanı.

Paşmak *i.* Ayakkabı.

Pat *i.* Yaprakları salkım ağacının yaprağına benzer ve sarı çiçek açar bir ağaç. Kasımpatı.

Pat *s.* Yassı, basık.

Pat *h.* Yassı bir şeyle vurulunca çıkan sesi taklit eder: *pat pat vurdu.* Birdenbire, ansızın: *pat geliverdi.*

Pata *i.* Oyunda müsavi gelme.

Patak *i.* Dayak.

Patakiamak *f.* Dayak atmak. Acele ile ve üstünden süpürmek.

Patates *i.* Yerelması nevinden besleyici bir yumru kök.

Patavatsız *s.* Düşüncesiz, tedbirsiz.

Paten *i.* Ayak kızağı.

Patenta *i.* Esnaf tezkeresi. Tabiiyet tezkeresi. Vapurlara hareket ettikleri yerin sıhhî hali hakkında verilen tezkere. İmtiyaz beratı.

Patır *h.* Gürültülü sesi taklit eder ve tekrarlanarak kullanılır: *elmalar patır patır döküldü.*

Patırdamak *f.* Patırdı etmek.

Patırdatmak *f.* Patırdıyı mucip olmak.

Patırdı *i.* Şamata, gürültü, ayak sesi.

Patırdılı *s.* Gürültülü.

Patırkütür *h.* Patır patır.

Patik *i.* Çocuk ayakkabısı.

Patika *i.* Dar keçiyolu.

Patinaj *i.* Düz bir yerde kaymadan ibaret bir spor.

Patis, Patiska *i.* Beyaz keten veya pamuk bez, hasa.

Patküt *i.* Vurma sesini anlatır.

Patlak *s.* Patlamış, çatlamış, çatlak, yarık. Dışarı çıkmış, fırlamış. — *vermek f.* Gizli bir şey meydana çıkmak.

Patlama, Patlayış *i.* Patlamak işi.

Patlamak *f.* Sesle çatlamak. Ateş alıp ses çıkarmak. Yarılmak. Çıkmak, fırlamak, dışarı uğramak. Çok sıkılmak. Çok yiyip içmek.

Patlangaç, Patlangıç *i.* Kamıştan veya bükülmüş kâğıttan tüfek gibi patlar çocuk oyuncağı.

Patlatmak *f.* Patlamasını mucip olmak.

Patlıcan *i.* Mor renkli uzun bir yaz sebzesi.

Patlıcangiller *i.* (Bot.) Badincaniye.

Patoloji *i.* (Hk.) Hastalıklar bilimi.

Patrik *i.* Rum ve Ermeni kiliselerinin en büyük ruhanî reisi.

Patrikhane, Patrikane *i.* Patriğin resmî makamı.

Patriklik *i.* Patrik sıfatı.

Patron *i.* Bir müessesenin sahibi.

Patrona *i.* Vaktile bahriyede ikinci âmire verilen isim.

Paviyon, Pavyon *i.* Dört tarafı boş küçük ev.

Pavurya, Pağurya *i.* Yengeç çeşidinden bir çağanoz.

Pay *i.* Hisse. Kısım, bölük. *c.* Tekdir.

Pâyan *i.* Son. Uc.

Payanda *i.* Destek.

Pâyansız *s.* Sonsuz. Ucsuz.

Paybend, Payvant *i.* Ayak bağı, köstek.

Payda *i.* (Mat.) Mahreç.

Paydaş *s.* Hissedar.

Paydos *i.* Tatil, istirahat için çalışmayı bırakma.

Pâye *i.* Rütbe.

Payetmek *f.* Taksim etmek.

Payıtaht *i.* Başkent. Bir hükümdarın oturduğu şehir, hükümet merkezi.

Payidar *s.* Süreğen. İyice yerleşmiş, sürekli, devamlı.

Payimal *i.* Altına alma, çiğneme. *c.* Hor, zelil.

Paylamak *f.* Pay ve hisse vermek. Azarlamak.

Paylaşmak *f.* Aralarında taksim etmek.

Paylaştırmak *f.* Paylaşmasını temin etmek.

Paylatmak *f.* Paylaşmasını mucip olmak.

Paytak *s.* Iğri bacaklı.

Payton, Paytun *i.* Açık binek arabası.

Payvant *i.* Köstek.

Pazar *i.* Haftanın bir günü. Alışveriş, aksata. — *yeri i.* Alışverişe mahsus üstü açık yer. Umumi alışveriş için tahsis edilen gün.

Pazarcı *i.* Pazar yerlerinde sergi kuran seyyar esnaf.

Pazarlaşmak *f.* Fiat kesmek.

Pazarlık *i.* Alışverişte fiat kesmek için çekişme.

Pazartesi *i.* Haftanın ikinci günü.

Pazı *i.* Kolun omuz ile dirsek arasındaki yukarı kısmı, bazu.

Pazı *i.* Yabani pancar.

Pazıbent, Bazubent *i.* Pazıya takılan bez veya madenî bilezik.

Pazval *i.* Dikicilerin dize gerdikleri kayış.

Pazvant *i.* Pasban. Gece bekçisi.

Pb (Kim.) Kurşun maddesinin simgesi.

Pd (Kim.) Palladyum maddesinin simgesi.

Peçe *i.* Kadınların yüzlerine örttükleri ince örtü.

Peçeta *i.* İspanya frankı.

Peçete *i.* Keten ve dört köşe yemek havlusu.

Pedagoji *i.* Çocuk terbiyesi fenni.

Pedagok *i.* Çocuk terbiyesi âlimi.

Pedal *i.* Ayakta işler makina ve bu makinalarda ve bisiklette ayağın konulduğu basamak.

Pedavra, Padavra *i.* İnce çatı örtü tahtası.

Peder *i.* Baba.

Pederşahi *i.* Ailede babanın hâkim oluşu. *s.* Ataerkil.

Pedikür *i.* Ayak tırnaklarını temizleyip cilâlama.

Pehlevi *i.* Eski İran lisanı.

Pehlivan *i.* Güreşçi, yiğit.

Pehlivanlık *i.* Pehlivan oluş.

Pehpeh *i.* Takdir. Dalkavukluk. *n.* Beğenme anlatır.

Pehpehlemek *f.* Takdir etmek. Dalkavukluk yapmak.

Pehriz, Perhiz *i.* Hastalık zamanında dokunacak şeyleri veya hıristiyanlar bâzı yortu zamanlarında menedilen yemekleri yememek.

Pehrizkâr *s.* Pehriz yapan.

Pejmürde *s.* Buruşmuş. Solmuş. Eski püskü.

Pek *s.* Sert, katı. Kavi, sağlam. Merhametsiz. Dönmez, inatçı. *h.* Çok, ziyade, gayet. Süratle. Hızla. Yüksek sesle, bağırarak. Şiddetle.

Pekçe *s., h.* Çokça, ziyadece. Hızlıca, sıkıca.

Pekdoku *i.* (Bot.) Nesçi kavi.

Pekent *i.* (Jeo.) Set.

Peki *e.* Çok iyi. Olur. Evet: *Peki kabul ediyorum.*

Pekin *s.* Metin. Muhakkak.

Pekinlik *i.* Metinlik. Mevsukiyet.

Pekişmek *f.* Sertleşmek. Sıkışmak.

Pekiştirmek *f.* Sertleştirmek.

Pekit *i.* Tekit, katmerleme.

Pekitmek *f.* Sertletmek. Tekidetmek. Tevkif etmek.

Peklik *i.* Sertlik. Sağlamlık. İnkıbaz, kabızlık. Hasislik, cimrilik.

Pekmez *i.* Şırayı kaynatıp koyulaştırarak yapılan şurup.

Peksimet *i.* Katı ve çok pişirilmiş ekmek, galeta.

Pelenk *i.* Kaplan.

Pelerin *i.* Kolsuz manto, harmani.

Pelesenk *i.* Yağı ve kerestesi kullanılan sıcak memleketlerde yetişir büyük bir siyah ağaç.

Pelikül *i.* Fotoğrafçılıkta kullanılan saydam (şeffaf) bir maden, mika. Pek ince deri.

Pelin *i.* Suyu kuvvet verici olan acı ve güzel kokulu bir nebat.

Pelit *i.* Meşe ağaç ve meyvası, palamut.

Pelte *i.* Nişasta, su ve şekerle yapılan dondurulmuş ve jelâtin kıvamında tatlı, jelâtin. *c.* Gevşek ve dermansız tavır.

Peltek *s.* Bâzı harfleri telâffuz edemiyen.

Pelteklemek, Pelteklenmek *f.* Peltek söylemek.

Peltekleşmek *f.* Peltek lik peyda etmek.

Peltelenmek, Pelteleşmek *f.* Pelte kıvamını almak. Vücut dermansızlanmak.

Pembe *s.* Gülrengi, açık al.

Pembelik *i.* Pembe oluş.

Pembemsi *s.* Az pembe.

Penah *i.* Sığınak.

Penaltı *i.* Futbol oyununda favullere verilen cezalardan biri.

Pencere *i.* Binalarda ziya ve hava almak için duvarda ve bazan tavanda açılan mustatil şeklinde büyük delik.

Pençe *i.* El ayasile beş parmağın umumu. Yırtıcı hayvanların ön ayaklarındaki parmak ve tırnaklar. Kuvvet. —— *ye gelmek f.* Pençeleşmek.

Pençelemek *f.* Yakalamak.

Pençeleşmek *f.* Pençelerle tutuşarak kavga etmek.

Pençeli *s.* Kuvvetli.

Pençgâh *i.* Şark musikisinde bir makam adı.

Peni, Pens *i.* Bir şilinin on ikide biri.

Pepe, Pepeme *s.* Dili tutuk. Kekeme.

Pepelemek *f.* Pepe söylemek.

Pepelik, Pepemelik *i.* Pepe oluş.

Pepeme *s.* Kekeme, pepe.

Pepemelik *i.* Kekemelik, pepelik.

Pepsin *i.* Mide usaresinde bulunan ve hazmı kolaylaştıran madde.

Perakende *s.* Toplu olmıyan, dağınık.

Perakendeci *i.* Perakende satış yapan tüccar.

Perçem *i.* Alnın üstünde ve iki tarafta sarkan saçlar. Hayvan yelesi.

Perçin *i.* Çivi ve vidayı sökülmiyecek tarzda yerleştirme. Sağlamlaştırma, perkitme.

Perçinlemek *f.* Perçin yapmak. Sağlamlaştırmak.

Perçinlenmek *f.* Perçin olmak, sağlamlaşmak.

Perçinli *s.* Perçin olmuş, sağlam.

Perdah *i.* Cilâ, parlaklık. Tıraştan sonra ustura tersine sürülerek yapılan ikinci tıraş.

Perdahçı *i.* Perdah yapan kimse. *c.* Zevzek.

Perdahlamak *f.* Perdah etmek.

Perdahlı *s.* Parlak.

Perdahsız *s.* Cilâsız.

Perde *i.* Kapı ve pencereye asılan örtü. Bir yeri ayırmak ve görünmesine mâni olmak için asılan örtü. Bölme. (Bot.) Haciz. Makam, ahenk, musiki sesinin derecesi. (Hk.) Aksu. *c.* Irz, namus. *Tahta — i.* Tahtadan yapılan duvar.

Perdeci, Perdedar *i.* Kapıcı.

Perdelemek *f.* Perde ile kapamak.

Perdeli *s.* Perdesi olan.

Perdesiz *s.* Perdesi olmıyan. *c.* Namussuz, utanmaz.

Perende *i.* Çark gibi dönerek atılan takla.

Perendebaz *i.* Perende atan oyuncu.

Perese *i.* Hiza ipi, ufkî ölçü ve tesviye aleti. *c.* Hal, derece, sıra, kerte. Tahmin.

Perestiş *i.* Tapınma. Aşk.

Perestişkâr *s.* Tapan. Âşık.

Pergel *i.* Ölçmeğe ve daire çizmeğe mahsus bir ucunda kalem ve diğer ucunda sivri bir iğne bulunan iki bacaktan ibaret alet.

Pergellemek *f.* Pergelle ölçmek. Tasarlamak.

Perhiz *i. Bak:* Pehriz.

Peri *i.* Güzellikleri hikâye edilen cin taifesi. *c.* Güzel kadın.

Peribacası *i.* (Jeo.) Peri ocağı.

Pericik *i.* Kilit dili. Bir nevi sar'a.

Perido *i.* (Jeo.) Zebercet. Zümrüde benzer yeşil bir taş.

Perimasası *i.* (Jeo.) Bir çeşit taş.

Peripiramidi *i.* (Jeo.) Peri ehramı.

Periskop *i.* Tahtelbahirlerde denizin altında iken dışarısını göstermeğe mahsus dürbün.

Perişan *s.* Dağınık, dağılmış, toplu olmıyan. Muntazam olmıyan.

Perişanlık *i.* Perişan oluş.

Perki *i.* Yırtıcı bir göl balığı.

Perkitmek *f.* Katılaştırmak, perçinlemek.

Permanganat *i.* Manganez hâmızından çıkarılan zehirli ve mikropları öldüren bir toz.

Permeçe *i.* İnce halat.

Permi *i.* İzin kâğıdı, ruhsat tezkeresi.

Peron *i.* Binek taşı. Bina dışında sahanlık.

Persenk *i.* Dile dolaşan söz, tekrarlanan lâkırdı.

Perspektiv *i.* Menazır, uzaktan görünüş.

Perşembe *i.* Cumadan evvel gelen haftanın beşinci günü.

Pertav *i.* Atılma, sıçrama.

Pertavsız *i.* Güneşe tutulunca şuaları bir noktaya toplıyan ve altındaki şeyi yakan, yazı vesaireyi büyük gösteren adese. Büyüteç.

Pertev *i.* Işık, nur.

Peruka *i.* Takke şeklinde yapılmış iğreti saç.

Perukâr *i.* Berber.

Perva *i.* Korku. Çekinme.

Pervane *i.* Işığın etrafında dönen gece kelebeği. Çark.

Pervasız *s.* Kimseden korkmıyan.

Pervasızlık *i.* Pervasız oluş.

Pervaz *i.* Bir şeyin etrafına mıhlanan oymalı tahta, korniş. Esvap, örtü v.s. nın kenarlarına başka bir kumaştan çekilen yol ve süs.

Pervazlık *i.* Pervaz yapmağa elverişli şey.

Perverde *i.* Terleme, yetiştirme.

Pes, Pest *s.* Alçak. Yavaş.

Pesek *i.* Diş kiri.

Pesimist *s.* Kötümser, loşgören.

Pesimizm *i.* Kötümserlik, loşgörenlik.

Pespaye *s.* Bayağı.

Pest *s.* Alçak, aşağı. Yavaş.

Pestenkerani *s.* Bayağı, âdi.

Pestil *i.* Yemiş ezmesi.

Pestil *i.* Yemiş ezmesinin yufka halinde kurutulmuşu.

Pesüs *i.* Toprak kandil.

Peş *i.* Arka, art. Bâzı elbiselerin yanlarına konulan parça.

Peşekâr *i.* Sahnede palyaço ile muhavere eden oyuncu. Orta oyunu oyuncularından biri.

Peşiman, Pişman *s.* Nadim olmuş, yaptığı bir hareket için: 'keşki yapmıyaydım' diye esef eden.

Peşimanlık, Pişmanlık *i.* Peşiman oluş.

Peşin *s.* Önceden ve veresiye olmıyarak verilen (para).

Peşinci *s.* Peşin para ile alış veriş eden.

Peşkeş *i.* Hediye.

Peşkir *i.* Yemek havlusu.

Peşref, Peşrev *i.* Çalgıda şarkıdan evvel çalınan eser. Pehlivanların tutuşmadan evvel ellerini dizlerine vurarak yaptıkları nümayiş. Şarapnel.

Peştahta *i.* Rahle. Sarrafların üzerinde para saydıkları tahta.

Peştamal *i.* Hamamda veya bir iş görürken bele bağlanan futa.

Peştamallık *i.* İtibarlı bir dükkânın müşterilerine mukabil bir kiracının diğerinden aldığı ikramiye, hava parası.

Petek *i.* Kovanda arıların içine bal doldurdukları göz göz balmumu tekerleği.

Petekgöz *i.* (Bio.) Aynimürekkep.

Petkir *i.* Kıldan elek.

Petrografi *i.* (Jeo.) Taşların tavsifi ilmi.

Petrol *i.* Tenvirat ve mahrukat olarak kullanılan yanıcı ve sulu bir madde, gaz yağı.

Pey *i.* Alanın satıcıya rehin makamında peşin verdiği para. Art, iz, arka. —*sürmek, — vurmak* *f.* Müzayede artırmak.

Peyam *i.* Haber.

Peyapey *h.* Biribiri ardınca, tedricen.

Peyda *s.* Meydanda olan, zahirî, aşikâr. — *olmak* *f.* Meydana çıkmak.

Peydahlamak *f.* Hâsıl etmek, meydana çıkarmak.

Peyderpey *h.* Biribiri ardından, azar azar, tedricen.

Peygamber *i.* Yalvaç, Allahın emirlerini bildiren din müessisi, nebi, resul.

Peyk *i.* Ardaç. Haber ve mektup götürüp getiren. Bir seyyarenin etrafında dönen seyyare. *c.* Yardakçı.

Peyke *i.* Kerevet, tahta kanape.

Peyker *i.* Yüz, çehre.

Peylemek *f.* Bir şeyi pazarlık edip pey vermek.

Peylenmek *f.* Pazarlığı kesilip peyi verilmek.

Peyleşmek *f.* Pazarlıkta uyuşulup alan ve satan arasında pey verilip alınmak.

Peynir *i.* Maya ile ekşitilerek katılaştırılmış sütten bir gıda.

Peynirci *i.* Peynir yapan ve satan kimse.

Peynircilik *i.* Peynir yapmak ve satmak işi.

Peyrev *s.* Birinin arkası sıra giden, tabi.

Peyzaj *i.* Manzara.

Pıhtı *i.* Koyulaşmış mayi.

Pıhtılanmak, Pıhtılaşmak *f.* Koyulaşmak, pıhtı haline geçmek.

Pıhtılaştırmak, Pıhtılatmak *f.* Pıhtılaşmasını mucip olmak.

Pılâçka *i. Bak:* Plâçka.

Pılâk *i. Bak:* Plâk.

Pılıpırtı *i.* Eskipüskü eşya.

Pınar *i.* Yerden kaynıyarak çıkan su, kaynak, çeşme.

Pırasa *i.* Taze soğanın irisine benzeyen malûm kış sebzesi.

Pırıldamak *f.* Parıldamak.

Pırıltı *i.* Parıltı.

Pırlak *i.* Yırtıcı kuşları celbedip tutmak için kafese konulan kuş.

Pırlamak *f.* (Küçük kuş) uçmak.

Pırlangıç *i.* Kamçılanınca öterek dönen fırıldak.

Pırlanmak *f.* (Yavru kuş) uçmağa çabalamak.

Pırlanta *i.* İyi bir elmas.

Pırnal *i.* Meşe ağacı çalısı.

Pırnallık *i.* Çalı ormanı.

Pırpı *i.* Yılan sokmasına ilâç zannolunan bir cins maden kömürü, yılantaşı.

Pırpırı *s.* Sanat sahibi. *c.* Âdi ve kaba adam.

Pırpıt *s.* Eski püskü.

Pırtı, Pırtık *i.* Pılıpırtı.

Pısırık *s.* Tutuk, miskin.

Pısırıklık *i.* Pısırık oluş.

Pıtır *i.* Hafif ve süratli hareketi taklit için tekrarlanarak kullanılır.

Pıtırdamak *f.* Pıtırdı etmek.

Pıtırdatmak *f.* Pıtırdamasını mucip olmak.

Pıtırdı *i.* Hafif gürültü.

Pıtrak *i.* Birçok kozalakları olan bir cins çalı. Dikenli kozalak.

Piç *i.* Meşru olmıyan evlât. Her şeyin ufağı, ve aslına benzemiyeni. Ağacın kökünden biten sürgün. Tırnağın dibinden süren sert deri parçaları.

Pide *i.* Bir nevi yassı ekmek.

Pideci *s.* Pide yapan ve satan.

Pijama *i.* Hafif kumaştan yapılan pantolon ve ceketten ibaret gecelik.

Pike *i.* Benekli ve kalın bir pamuk kumaş.

Pike *i.* Uçağın yüksekten dik olarak saldırması.

Pil *i.* Kimyevî bir muamele ile elde edilen kudreti elektrik cereyanına tahvil eden alet.

Pilâki *i.* Zeytinyağı ve soğanla yapılan bâzı yemekler.

Pilâv *i.* Pirinç, bulgur,

kuskus v.s. nin yağla pişmiş taneli yemeği.

Pili *i.* Kadın fistanlarında yapılan kıvrımlar.

Piliç *i.* Tavuk, v.s. kuşların yavrusu.

Pilot *i.* Bir geminin rehberi ve tayyareyi idare eden kimse.

Pineklemek *f.* Uyuklamak.

Pines *i.* Midye nev'inden büyük deniz böceği.

Pinti *s.* Çok hasis.

Pintilemek *f.* Hasislikten üstü başı perişan olmak.

Pintilenmek, Pintileşmek *f.* Pinti haline gelmek.

Pintilik *i.* Pinti oluş.

Pipet *i.* (Kim.) Mayileri kabtan kaba geçirmeye yarar boru.

Pipo *i.* Tütün çubuğu.

Pir *s.* Koca, yaşlı, ihtiyar. *i.* Bir tarikat veya meslekin müessisi.

Pira *s.* Donatıcı.

Pirahen *i.* Gömlek.

Piramidal *s.* (Mat.) Ehramî.

Piramit *i.* (Mat.) Ehram.

Pirane *s.* Pire yakışır tarzda.

Piraste *s.* Donatılmış.

Piraye *i.* Donatma.

Pire *i.* Sıçrıyarak yürüyen tufeylî haşarattan siyah bir böcek.

Pirelenmek *f.* Üstü pire dolmak. Pirelerini ayıklamak. *c.* Vesveseye düşmek, huylanmak.

Pireli *s.* Piresi olan. *c.* Vesveseli, titiz.

Pirina *i.* Yağı alındıktan sonra zeytinin kalan posası.

Pirincunu *i.* Pirinçten yapılan un.

Pirinç *i.* Pilâv, çorba, dolma v.s. yapılan sulak yerlerde yetişir beyaz tane. Bakır ve kalaydan mürekkep sarı maden, tunç.

Piriz *i.* Elektrik akımı almak için fişin sokulduğu yuva.

Pirohu, Piruhi *i.* İçine azıcık peynir konmuş haşlama hamur yemeği.

Pirtinmek *f.* Berelenmek, burkulmak.

Pirtmek, Bertmek *f.* Berelemek, incitmek.

Piryol *i.* Altı geniş ve üstü dar fıçı. Eski bir saat.

Pirzola *i.* Külbastı.

Pis *s.* Kirli, temiz olmıyan.

Pisboğaz *s.* Obur.

Pisboğazlık *i.* Oburluk.

Pisi *i.* Kedi. — *balığı i.* Eti beyaz ve makbul bir balık. —— *h.* Kediyi çağırmak için kullanılır — —— *ne h.* Beyhude yere.

Pisikanaliz *i.* Ruh çözümlemesi.

Piskopos *i.* Metropolit, başpapaz.

Piskoposluk *i.* Piskopos vazifesi, piskoposun ruhanî mıntakası.

Pislemek, Pisletmek *f.* Pis yapmak.

Pislenmek, Pisleşmek *f.* Pis olmak.

Pislik *i.* Pis oluş.

Pist *i.* Koşu, yarış ve oyun yeri.

Pist *h.* Kediyi kovmak için kullanılır.

Piston *i.* Üstüvane içine sürünerek girip çıkan ve makinayı işleten demir kol.

Pişdar *i.* Öncü. Önayak olan.

Pişek *s.* Kolay pişen.

Pişekâr *i. Bak:* Peşekâr.

Pişik *i.* Ter ve hararetten bedenin kasık ve koltuk gibi bâzı yerlerinde hâsıl olan yara ve kızarıklık.

Pişim *i.* Pişmek işi. Pişirim.

Pişirim *i.* Bir kerede pişecek miktar.

Pişirme, Pişiş *i.* Pişirmek işi.

Pişirmek *f.* Ateşte veya kaynıyan suda tutup yenilecek kıvama getirmek. Pişmesini temin etmek. Yakmak, yara etmek, kızartmak. *c.* Kararlaştırmak, becermek.

Pişirtmek *f.* Başkası vasıtasile pişirmek.

Pişkin *s.* Eyi pişmiş. Olmuş, kemale ermiş. *s.* Tecrübe görmüş.

Pişkinlik *i.* Pişkin oluş.

Pişman *s. Bak:* Peşiman.

Pişmaniye *i.* Soğuk havalarda yapılan bir nevi keten helvası.

Pişmanlık *i. Bak:* Peşimanlık.

Pişmek *f.* Ateşte veya kaynar suda tutulup yenecek hale gelmek. Olmak, kemale ermek, hamlığı gitmek. Hararetten veya terden kızarmak. Yara olmak. *c.* Tecrübe görmek. Müzakere olunup kararlaşmak.

Pişti *i.* Bir top oyunu.

Piştov *i.* Tabanca.

Pişüva *i.* Önayak, rehber.

Piyade *s.* Yayan yürüyen, yaya. *i.* Yaya asker. Hafif bir çifte kayık.

Piyale *i.* Şarap bardağı.

Piyango *i.* Kura çekip isabet eden numaraya para ve eşya çıkan muamele.

Piyanist *i.* Piyano çalmakta usta olan kimse.

Piyano *i.* Tuşlarına vurularak çalınan büyük bir musiki aleti.

Piyasa *i.* Meydan, açıklık, gezilecek yer. Gezme, gezinme, dolaşma. Çarşıda geçen fiat. Meskûkât ve eşya fiatı. — *etmek f.* Gezinmek.

Piyata *i.* Yemek tabağı.

Piyaz *i.* Soğanlı, zeytinyağlı ve sirkeli fasulya haşlaması. *c.* Pehpeh.

Piyes *i.* Tiyatro kitabı, temsilî eser.

Plâçka *i.* Çapul.

Plâçkacı *s.* Çapulcu.

Plâj *i.* Denizin kumluk olan ve yazın banyo yapılan sahili. Kumsal.

Plâk, Plâka *i.* Safha, lev-

ha. Ufak tabelâ. Fotoğraf camı. Nağmelerin çizilmiş olduğu gramofon levhası.

Plan, Plân *i.* Yapılacak bir binanın veya şeyin, işin kâğıt üzerindeki resmi, şeması. Taslak. Tedbir. — *kurmak f.* Tasarlamak.

Plânya *i.* Yassı uzun marangoz rendesi.

Plasman *i.* Para yatırma.

Plâstik *i.* Resim, heykel gibi şekil sanatları.

Plâstron *i.* Göğüslük.

Plâtin *i.* Beyaz altın denilen kıymetli bir maden.

Plâtonik *s.* Eflâtunî. Masum.

Plâzma *i.* (Bio.) Maddei musavvire.

Podösüet *i.* Eldiven v.s. yapılan yumuşak ve havlı deri.

Podra *i. Bak:* Pudra.

Pof *i.* Düşen yumuşak bir şeyin çıkardığı sesi taklit eder.

Poğaça *i.* Bir çeşit börek.

Pohpoh *i.* Pehpeh.

Pohpohlamak *f.* Pehpehlemek.

Poker *i.* Bir kâğıt oyunu.

Polargı *i.* (Fiz.) Müstaktip.

Polarılmış *s.* (Fiz.) Müstaktap.

Polarma *i.* (Fiz.) İstıktap.

Polarölçer *i.* (Fiz.) Polarimetre.

Poliçe, Poliça *i.* Çek, havalename.

Poligon *i.* Ateşli silâhların tecrübe mahâlli.

Polip *i.* Genizde hâsıl olan şiş, ahtapot.

Polipler *i.* (Zoo.) Polipiye.

Polis *i.* Zabıta memuru.

Politika *i.* Siyasî işler, siyaset. Müdara, yüze gülme, yaltaklanma.

Politikacı *s.* Siyasiyat ile uğraşan. Yaltaklanmayı ve yüze gülmeyi iyi bilen.

Polka *i.* Bir dans.

Polonez *i.* Lehli.

Polonya *i.* Lehistan.

Pomak *i.* Müslüman oldukları halde Bulgarca konuşan bir cemaat.

Pomata *i.* Yaralara, saçlara sürülen yağlı merhem, krem.

Pompa *i.* Otomobil ve bisiklet lâstiklerini şişirmeğe mahsus küçük el tulumbası.

Ponje *i.* Astar veya gömlek yapmakta kullanılan ince patiska.

Ponza *i.* Mermer oymağa, demir ve tahta temizlemeğe mahsus sünger taşı.

Porselen *i.* Çini.

Porsiyon *i.* Yemek sofrasında herkese verilen yemek miktarı.

Porsuk *i.* Tilki büyüklüğünde vahşi bir hayvan. *s.* Buruşuk, gevşek, sölpük.

Porsukgiller *i.* (Bot.) Kadimiye.

Porsumak *f.* Gevşeyip buruşmak ve sarkmak.

Porsutmak *f.* Porsumasını mucip olmak.

Portakal *i.* Kalın kırmızı kabuklu sıcak memleketlerde yetişir sulu bir meyva.

Portatif *s.* Bir yerden bir yere götürülebilir.

Portekiz *i.* Güney Avrupada ve Atlas Okyanusu kenarında bir memleket.

Portekizli *s.* Portekiz ahalisinden.

Portföy *i.* Cep cüzdanı.

Portmanto *i.* Elbise v.s. asmak için duvara mıhlanmış veya dayalı çengelli mobilya, vestiyer.

Portmone *i.* Para koymağa mahsus ufak çanta.

Portre *i.* Resim, adam resmi.

Posa *i.* Suyu veya yağı alınan şeylerin kalan işe yaramaz kısmı, küspe. Tortu.

Posalanmak *f.* Tortu hâsıl etmek.

Posbıyık *i.* Kalın ve büyük bıyık.

Post *i.* Deri. Üstüne oturulmak için tüyü ile beraber kurutulmuş deri. Âdi kürk. Makam, mesnet.

Posta *i.* Mektup ve eşyayı her tarafa nakleden daire. Bu suretle naklolunan mektup ve eşya. Emirber asker. — *etmek f.* Tevkif etmek.

Postacı *i.* Posta memuru. postayı nakleden. Posta müvezzii.

Postahane, Postane *i.* Mektup kabul edilen ve dağıtılan yer.

Postal *i.* Kaba ayakkabı. *c.* Sürtük karı.

Postane *i. Bak:* Postahane.

Posteki, Pösteki *i.* Tüylü kurutulmuş deri, post. — *saydırmak f.* Beyhude yere uğraştırmak.

Pot *i.* Kırma, buruşuk. Dikişte bir taraf ziyade gerilip öteki taraf gevşek kalmakla hâsıl olan kabarıklık. *c.* Gaf, hata. — *kırmak f.* Gaf yapmak.

Pota *i.* Maden eritmek için topraktan kab.

Potansiyel *s.* (Fiz.) Gizil. *i.* Gizilgüç.

Potlanmak *f.* Pot olmak, buruşmak.

Potlu *s.* Pot olmuş.

Potuk *s.* Potlu. *i.* Deve yavrusu.

Potuklanmak *f. Bak:* Potlanmak.

Potur *s.* Potuk. *i.* Bacakları sıkı ve yukarısı kırmalı bir şalvar.

Poturlu *s.* Potur giyen. *c.* Köylü.

Poyra *i.* Tekerleğin ortasında parmakların sokulduğu etrafı delikli ağırşak.

Poyraz *i.* Kuzey rüzgârı.

Poyrazlamak *f.* Rüzgâr poyraza dönmek.

Poz *i.* Duruş. Süre.

Pozitif *s.* (Mat.) Müsbet.

Pozitivist *i.* İlim ve fel-

sefede isbatiyeci.

Pozitivizm *i.* İlim ve felsefede isbatiye mesleği. Olguculuk.

Pöf *n.* Ünlem. Sıkıntı anlatır: 'Pöf, ne fena kokuyor!'

Pörsük *s. Bak:* Porsuk.

Pörsümek *f. Bak:* Porsumak.

Pörsütmek *f. Bak:* Porsutmak.

Pösteki *i.* Posteki.

Pragmatizm *i.* Felsefede olaylara dayanan yol.

Pranga *i.* Mücrimlerin ayaklarına takılan zincirli halka.

Prasa, Pırasa *i.* Uzun yapraklı bir kış sebzesi.

Pratik *i.* Tecrübe. Tecrübe sahibi. Kılgı.

Pratika *i.* Vapurlara karantinadan kara ile ihtilât edebilmesi için verilen tezkere.

Prazvana *i.* Kılıç, bıçak vesairenin kabza içine giren kısmı.

Prens *i.* Hükümdar hanedanına verilen unvan, şehzade.

Prenses *i.* Prensin kadın olanı.

Prensip *i.* İlke. Fikir, görüş tarzı. Kaide. — *sahibi s.* Ciddî.

Prenslik *i.* Prens unvanı. Bir prensin idaresi altında bulunan memleket.

Pres, Pires *i.* Baskı.

Presbit, Piresbit *s.* Medidül basar, yakın görmeyen.

Presbitlik *i.* Meddibasar. Yakını görmezlik.

Prim *i.* Sigorta ücreti. Teşvik için verilen mükâfat. Esham ve tahvilâtın asıl fiati ile piyasa fiati arasındaki fazlalık.

Primadonna *i.* Operanın baş muganniyesi.

Primatlar *i.* (Zoo.) Kırde.

Priz, Piriz *i.* Elektrik algaçı.

Prizma *i.* (Mat.) Biçme, menşur.

Prizmatik *s.* (Mat.) Biçmesel, menşurî.

Problem *i.* (Mat.) Mesele.

Profesör *i.* Üniversite öğretmeni. Müderris.

Program *i.* Yapılacak şeylerin evvelden yapılan plân ve cetveli. Bir işin taslağı. Proje.

Proje *i.* Tasarı. Tasavvur, niyet. Plân, lâyiha, program.

Projeksiyon *i.* Arkasına konulan bir ziya vasıtasile bir resmin perde üzerine aksettirilmesi, hayal feneri.

Projektör *i.* Ziyayı ileri doğru aksettiren ayna.

Propaganda *i.* Bir fikri yaymak ve taraftar toplamak için yapılan hareket ve telkinat.

Propagandacı *i.* Propaganda yapan kimse.

Protestan *s.* Papayı tanımayıp ruhaniyeti kabul etmiyen, hıristiyan mezhebine salik olan.

Protestanlık *i.* Protestan mezhebi.

Protesto *i.* Kabul etmeme, red ve itiraz etme. Mukavele ahkâmına riayet etmeye resmen ihtarda bulunma.

Protokol *i.* Siyasî müzakerat zabıtnamesi. Muahedeye merbut mukaveleler. Teşrifat.

Protoplâzma *i.* Hayvan ve nebat nesçinin maddei asliyesi.

Prova, Pruva *i.* Deneme, tecrübe. Matbaalarda tashih edilmek üzere sahifelerin iğreti basılması. Kostümün vücut üzerinde düzeltilmesi.

Prusya *i.* Almanyanın kuzeydoğu kısmında bir memleket.

Pruva *i.* Geminin ön tarafı.

Psikolog, Pisikolog *i.* Ruhiyat âlimi.

Psikoloji *i.* Ruhiyat ilmi. Ruhî haller. Ruhbilim.

Psikoz, Pisikoz *i.* Akıl hastalığı.

Pudinga *i.* Bulamaç nev'inden bir yemek.

Pudra *i.* Yüze sürülen ince toz.

Pudralık *i.* Pudra kutusu.

Puduk *i.* Yeni doğmuş deve yavrusu.

Puf *h.* Birden esen rüzgârı veya nefesi taklit eder. *s.* İçi boş olan.

Pufböreği *i.* Kabarık ve içerisi kıymalı ve peynirli börek.

Pufla *s.* Kabarık, yumuşak ve kaba.

Puflamak *f.* Rüzgâr birden esmek. Üflemek. Yumuşatmak, kabartmak.

Puhu, Puhukuşu *i.* Baykuşun büyüğü.

Pul *i.* Sırma ve telle karışık işlemelerde kullanılan ufak ve ortası delik madenî bir parlak değirmi levha. Eski bir sikke. Vida ve cıvata sıkıştıracak somun. Tavlanın yuvarlak taşı. Bâzı balıkların arkalarını örten sert levhacıklar. Devletçe alınan posta parası, damga resmi v.s. gibi herhangi bir resme mukabil yapıştırılan basma küçük kâğıt parçası. Yuvarlak benek, leke. (Bio.) Sadefe.

Pulat *i.* Çelik

Pulcu *s.* Pul satan. Pul biriktiren.

Pullu *s.* Pulla işlenmiş. Pul yapıştırılmış. Benekli.

Pulluk *i.* Birkaç çift hayvan veya buhar makinası ile veya motörle çekilir ağır saban.

Punar *i. Bak:* Pınar.

Punç *i.* Rom veya konyak ile sıcak su ve limondan ibaret içki.

Punt *i.* İngiliz lirası.

Punt *i.* Bir şeyin tam za-

manı: *Puntuna getirmek.*

Punto *i.* Matbaa harflerinin hacım mikyası. Nokta.

Pupa *i.* Geminin arkası, kıçı. Arkadan gelen muvafık rüzgâr. — *yelken h.* Geminin muvafık rüzgârla yürüyüşü.

Pupe *i.* Bebek, kukla.

Pus *i.* Havada, yere yakın hâsıl olan duman, sisin hafifi. Meyvaların üstünde, içinde soğuk su bulunan bardağın dışında hâsıl olan ter. Ağaçlarda hâsıl olan yosun. Memenin başındaki kabuk.

Pus *i.* Bir kademin 12 de birinden ibaret İngiliz mikyası.

Pusarık *i.* Serap, ılgımsalgım. *s.* Puslu.

Pusat *i.* Silâh ve silâha ait eşya ve aletler.

Pusatçı *i.* Oyunda maskaralık eden soytarı.

Pusatlanmak *f.* Silâhlanmak.

Pusatlı *s.* Silâhlı, zırhlı.

Puse *i.* Buse, öpüş, öpme. — *almak f.* Öpmek. — *vermek f.* Öptürmek.

Pusla, Pusula *i.* Küçük mektup. Para ve alışveriş hesabını havi kâğıt. Semt bildiren alet.

Puslanmak *f.* Pus tutmak.

Pusmak *f.* Pus çökmek.

Pusu *i.* Düşman üzerine ansızın hücum etmek için gizlenen yer.

Pusula, Pusla *i.* Gemilerde cihetleri tayine, yol göstermeğe mahsus alet.

Puşide *s.* Örtülü.

Put *i.* Müşriklerin taptıkları resim, heykel, sanem.

Put *i.* Üç dört tel ipekten bükülmüş iplik.

Putlamak *f.* (Deve) yavrulamak.

Putperest *s.* Puta tapan. Allahı tanımıyan, dinsiz.

Putperestlik *i.* Putperest oluş. Putperest dini.

Putrel *i.* İnşaatta kullanılan demir direk.

Püf *h.* Puf.

Püfkürmek *f.* Püflemek.

Püflemek *f.* Üfliyerek söndürmek. Puflamak.

Pülverizatör *i.* Püsküren alet.

Pünez *i.* Kâğıdı hafifçe tahtaya rapteden başlı ufak çivi.

Pürçek *i.* Kıvrılmış, kıvırcık saç, lüle.

Pürçeklenmek *f.* Kıvrılmak. (Saç) lüle lüle olmak.

Pürçekli *s.* Kıvırcık.

Püre *i.* Hububat ezmesinden yapılan yemek.

Pürgatif *i.* Müshil.

Pürtük *s.* İğri büğrü, girintili çıkıntılı. *i.* Kabarcık.

Pürüz *i.* Bozukluk, kusur. Leke. *c.* Engel, müşkülât.

Pürüzlenmek *f.* Pürüz peyda etmek.

Pürüzlü *s.* Pürüzü olan.

Pürüzsüz *s.* Pürüzü olmıyan.

Püskü *s.* Eski püskü.

Püskül *i.* İpek, sırma veya telden, yukarısı toparlak ve aşağısı dağınık askı. *c.* Müşkülât.

Püsküllendirmek *f.* Püskül takmak.

Püsküllü *s.* Püskülü olan. — *belâ i.* Mânileri ve müşkülâtı çok olan hal.

Püskürgeç *i.* Püsküren alet.

Püskürme *i.* Püskürmek işi. *s.* Su kabarcıkları gibi dağınık.

Püskürmek *f.* Ağızla veya bir aletle üfliyerek bir şeyin üzerine su serpmek. Şiddetle havaya sıçratıp dağıtmak. Geri dönüp dağılarak kaçmak. Şiddetle gülmek. Su fışkırmak.

Püskürtmek *f.* Püskürmesini mucip olamak.

Püskürtü *i.* Yanardağın ağzından çıkan maddeler.

Püskürük *s.* (Jeo.) İndifaî.

Püsür *h.* Pis şey.

R

R *i.* Türk alfabesinin yirmibirinci harfi.

Rab *i.* Tanrı.

Rabbanî *s.* İlâhî.

Rabıta *i.* Bağ. İki şeyi biribirine bağlıyan. Münasebet, alâka. Nizam, tertip, usul, ibaredeki cümleleri biribirine bağlıyan edat.

Rabıtalı *s.* Tertipli, muntazam, yolunda. Münasebetli.

Rabıtasız *s.* Münasebetsiz.

Rabıtasızlık *i.* Düzensizlik.

Râbi *s.* Dördüncü.

Râbian *h.* Dördüncü olarak.

Raca *i.* Hint prensi.

Raci *s.* İlişik. Dokunan, taallûk eden, ait.

Raci *s.* Yalvarıcı. Rica eden.

Racil *s.* Yaya, piyade.

Racilen *h.* Yaya olarak.

Radar *i.* Uçak, gemi, denizaltı gibi şeyleri pek uzakta iken haber vermeğe yarayan alet.

Radde *i.* Kerte. Derece, mertebe. Takribî miktar veya zaman: *saat beş raddelerinde.*

Radikalizm *i.* Köksel, cezrî ve esaslı ıslahat taraftarı siyasî meslek.

Radyatör *i.* Binaları ısıtmak ve motörleri soğutmak için kullanılan alet.

Radyo *i.* Telsiz telefon ve telsiz telgraf cihazı.

Radyoetkinliği *i.* (Kim.) Radyoaktivite.

Radyum *i.* Dünyada miktarı gayet az bulunur çok kıymetli ve ışıklı bir maden.

Raf *i.* Üstüne öteberi koymak için duvara mıhlanmış tahta. Dolabın katlarından

herbiri. Etajer.

Rafadan *i.* Kaynar suda az haşlama yumurta.

Rafızi *i.* Şii mezhebinin bir fırkası.

Râfi *s.* Kaldıran, refeden.

Rağbet *i.* İstek, beğeniş. Kabul, itibar.

Rağbetli *s.* Rağbet kazanan.

Rağbetsiz *s.* Rağbeti olmıyan.

Rağm *i.* Zıddına ve inadına hareket, nispet.

Rağmen *h.* Aldırmıyarak. İnadına, zıddına.

Rah *i.* Yol.

Rahat *i.* Dinlenme. Asayiş, sükûnet. *s.* Sakin. Uygun, kullanışlı.

Rahatiye *i.* Yatak şeklinde arkalıksız ve yalnız bir ucu yastık şeklinde kıvrık uzun kanape.

Rahatlanmak *f.* Rahat etmek. Dinlenmek. Sükûnet bulmak.

Rahatlık *i.* Rahat oluş.

Rahatsız *s.* Rahatı olmıyan. Kullanılmıyan, uygunsuz. Hasta.

Rahatsızlık *i.* Rahatsız oluş.

Rahım, Rahm *i.* Acıma.

Râhibe *i.* Manastırda oturan hıristiyan kızı.

Rahim *i.* Dölyatağı, karında çocuğun büyüdüğü yer. Akrabalık.

Rahim *s.* Acıyan. Merhametli.

Rahimane *h.* Rahîm olarak.

Rahip *i.* Manastırda oturan keşiş.

Rahle *i.* Üzerinde okumak veya yazı yazmak için öne alınan dar ve alçak masa.

Rahman *i.* Tanrı.

Rahmanî *s.* İlâhî.

Rahmet *i.* Yarlıgama. Acıma, merhamet. Allahın günahları affetmesi. Faydalı yağmur.

Rahmetli, Rahmetlik *s.* Merhum, rahmete müstahak, ölü.

Rahmetmek *f.* Merhamet etmek, acımak.

Rahmî *s.* Rahme ait.

Rahne *i.* Gedik, yıkık ve bozuk yer. *c.* Ziyan.

Rahnedar *s.* Rahnesi olan. Zarara uğrıyan.

Rahşan *s.* Parlak.

Raht *i.* At takımı. Döşeme takımları. Menteşe takımı.

Rahtlamak *f.* Ata takım vurmak.

Rahvan *i.* Biniciyi sarsmaksızın hayvanın süratli yürüyüşü. Böyle yürüyen hayvan.

Rahiyye *i.* Râya.

Rakam *i.* Yazma, yazı, yazı ile kayıt ve işaret. Sayıları gösteren işaretlerin herbiri, aded.

Raket *i.* Tenis oyununda topu vurmağa mahsus örme kepçe.

Rakı *i.* Meyvaları ekşiterek taktir ile yapılan kuvvetli bir içki.

Rakıcı *s.* Rakı yapan ve satan. Rakı tiryakisi.

Rakım *s.* Yazan. *i.* Bir yerin deniz seviyesinden olan yüksekliği.

Rakıs, Raks *i.* Oyun, dans.

Râkiben *h.* Râkip olarak.

Rakik *s.* Çok ince ve yumşak. İnce hisli. Yumuşak kalpli.

Rakîp *i., s.* Önürdeş. Aynı şeye göz diken kimselerin, bir kıza gönül veren âşıkların biribirine karşı vaziyeti.

Râkip *s.* Binen, binici.

Rakipsiz *s.* Rakibi olmıyan.

Rakit *s.* Durgun, sakin.

Rakkas *s.* Salıngaç, rakseden, oyuncu. Köçek. *i.* Duvar saatinin makina hareketini tadil için kepçe şeklinde ve iki tarafa sallanır madenî alet. Sarkaç.

Rakkase *i.* Kadın oyuncu, dansoz, çengi.

Raks, Rakıs *i.* Oyun, dans.

Raksan *s.* Rakseden.

Raksetmek *f.* Oynamak, sıçramak, dansetmek, iki tarafa sallanmak.

Râm *s.* Bağınan, muti, tabi.

Ramak *i.* Ancak nefes alacak derecede hayat. *c.* Pek az miktar. — *kalmak f.* Az bir fark kalmak.

Ramazan *i.* Arabî ayların oruç tutulan dokuzuncusu.

Râmetmek *f.* Itaat ettirmek, baş eğdirmek.

Rami *i.* (Bot.) Halfa.

Rampa *i.* İki geminin biribirine veya geminin iskeleye yanaşması. İstasyonlarda vagonlara eşya yüklemek için ambarın önündeki yüksek set.

Râna *s.* Güzel, alâ.

Randevu *i.* Buluşmak üzere sözleşilen yer, mevidi mülâkat. — *almak f.* Görüşmek üzere söz almak. — *vermek f.* Görüşmek üzere söz vermek.

Randevucu *s.* Buluşturucu, vasıta.

Randıman *i.* Gelir, kâr, verim.

Rap *i.* Tanrı. Rab.

Rap *i.* Muntazam yürüyüşlerde adımların çıkardığı sesi anlatır ve tekrarlanarak kullanılır.

Rapor *i.* Tahkik ve muayene olunan bir şey hakkında elde edilen malûmatı havi yazılan kâğıt. Mazbata.

Raportör *s.* Rapor hazırlayan. *i.* Rapor sözcüsü, mazbata muharriri.

Rapt *i.* Bağlama. *Zaptu — i.* İntizam, tertip.

Raptetmek *f.* Bağlamak, iliştirmek.

Raptiye *i.* Bağlaç. İki kâğıdı biribirine iliştirmek için küçük kısaç.

Rasadat *i.* Görümler. Ra-

satlar. — *ı havâiye i.* Meteoroloji.

Rasat *i.* Görüm, gözetleme. Ecramın vaziyetini veya havanın halini ve vaziyetini tetkik etme.

Rasathane, Rasatane *i.* Gözlemevi, observatuvar. Astronomi veya meteoroloji aletleriyle göke veya havaya ait incelemelerin yapıldığı yer.

Rasgele *h.* Tesadüfen.

Rasgelmek *f.* Tesadüf etmek, karşılaşmak.

Rasgetirmek *f.* Tesadüf ettirmek. Muvaffak etmek.

Rasgitmek *f.* Uymak.

Râsıt *i.* Gözlemen. *s.* Rasat eden, gözcü.

Râsime *i.* Tören. Âdet gereği.

Rasîn *s.* Sağlam.

Raslamak *f. Bak:* Rasgelmek.

Raslantı *i.* Tesadüf.

Raspa *i.* Demir ve tahtayı kazımak için üç köşeli ve saplı bir çelik alet.

Raspataşı *i.* Gemi güvertelerini temizledikleri yumuşak sünger taşı.

Rast *s.* Doğru, müstakim. *i.* Sağ taraf. Hak. Doğruluk. Tesadüf, isabet, muvaffakıyet. Musikide bir makam.

Rastık *i.* Kaşa sürdükleri madeni veya nebati kara boya.

Rastıktaşı *i.* Antimon denilen maden.

Rasyonalist *i.* Akla dayanan felsefe taraflısı.

Rasyonalizm *i.* Her şeyi akılla halle uğraşan felsefe sistemi.

Râşe *i.* Titreme.

Raşedar *s.* Titriyen, ürken.

Râşi *s.* Rüşvet veren.

Râşit *s.* Doğru yola giden, erginlik sahibi.

Raşitik *s.* Kemik hastası.

Râtıp *s.* Rutubetli. Yaş.

Ratip *s.* Terüp eden.

Râvent *i.* Koku tapabette kullanılır bir ot.

Ravi *s.* Rivayet eden.

Ravnt *i.* Boksta devre.

Ravza *i.* Bahçe.

Ray *i.* Şimendifer ve tramvayların üstünden yürüdükleri demir çubuklar.

Ray *i.* Otlama, yayılma.

Raya, Reaya *i.* Müslüman olmıyan tebaa.

Rayegân *s.* Bedelsiz, bedava. *c.* Mebzul.

Rayet *i.* Sancak.

Rayetmek *f.* Otlatmak, yaymak.

Rayiç *s.* Revacı olan, gezen, sürümlü. Halk arasında kullanılan, tedavül eden, geçer. *i.* Geçen fiat, itibar.

Rayiha *i.* Koku. İyi koku.

Rayihalı *s.* İyi kokulu.

Razakı *i.* Bir cins üzüm.

Razı *s.* Rıza veren, hoşnut.

Re *i.* Musikide sol anahtarına göre dördüncü çizgideki nota.

Realist *i.* İlimde ve felsefede gerçeklik taraftarı.

Realite *i.* Gerçeklik.

Realizme *i.* İlimde ve sanatta gerçeklik mesleği.

Reaya *i. Bak:* Râya.

Rebap *i.* Bir nevi saz.

Rebi *i.* İlkbahar.

Rebiî *s.* İlkbahara ait.

Rebiyülâhir *i.* Arapça ayların dördüncüsü.

Rebiyülevvel *i.* Arapça ayların üçüncüsü.

Recep *i.* Arapça ayların yedincisi.

Recez *i.* Aruzda bir vezin.

Recfe *i.* Sarsıntı.

Recim *i.* Taşlama, taşla vurma. Mücrimi yarı beline kadar toprağa gömüp taşla öldürme cezası.

Recmetmek *f.* Taşlamak. Yere gömüp taşla vurarak öldürmek.

Recul *i.* Erkek. *c.* Ehil, muktedir. — *ü devlet i.* Devlet adamı.

Reculiyet *i.* Erkeklik.

Reçel *i.* Şekerle pişirilmiş meyva tatlısı.

Reçete *i.* İlâcın tertibatını gösterir pusula.

Reçina, Reçine *i.* Çam gibi yağlı ağaçlardan çıkarılan sakız.

Redaet *i.* Kötülük.

Reddetmek *f.* Retlemek. Geri çevirmek, itip öteye atmak, defetmek. Kabul etmemek. Tanımamak, inkâr etmek. Çürütmek, cerhetmek.

Redi *s.* Kötü.

Redif *s.* Sonradan veya arkadan gelen. *i.* Eskiden intiyat asker sınıfı. Kafiyeden sonra her beytin sonunda tekrar olunan kelime.

Redingot *i.* Resmi günlerde giyilir ceketten uzun ve arkası yırtmaçlı üst elbisesi.

Refah *i.* Yaşayışta bolluk ve kolaylık.

Refakat *i.* Arkadaşlık.

Referandum *i.* Şahadet, tanıklık. Reyiâm.

Ref'etmek *f.* Kaldırmak, yukarı çıkmak. Lâğvetmek.

Refi *i.* Kaldırma, yükseltme. Lâğvetme.

Refî *s.* Yüksek, yüce.

Refik *i.* Arkadaş.

Refika *i.* Karı, zevce.

Refleks *i.* (Bio.) Yansı.

Reform *i.* Islahat.

Reftar *i.* Yürüyüş.

Refte *h.* Gitgide, tedrîcen mânasına tekrarlanarak kullanılır.

Reftiye *i.* Çıkan maldan alınan gümrük resmi.

Regaip *i.* Rağbet olunacak şeyler. — *gecesi i.* Peygamberin ana rahmine girdiği kandil gecesi.

Reh *i. Bak:* Rah.

Reha *i.* Kurtuluş.

Rehavet *i.* Gevşeklik. Tembellik.

Rehavi *i.* Musikide bir makam.

Rehayap *s.* Kurtulan.

Rehber *s.* Yol gösteren. *i.* Kılavuz.

Rehberlik *i.* Kılavuzluk.

Rehgüzar *i.* Yol uğrağı.

Rehin *i.* Bir malın bir hak mukabilinde zaptedilmesi, tutu, öndül.

Rehin *s.* Rehin bırakılmış. Yakın.

Rehine *i.* Teminat olmak üzere bırakılan şey.

Rehnüma *s. Bak:* Rehber.

Reis *i.* Baş, âmir. Bir heyet ve meclis âzasının başı. Başkan. Kaptan.

Reisicümhur *i.* Cümhur başkanı.

Reislik *i.* Reis oluş. Başkanlık. Riyaset.

Reji *i.* İnhisar idaresi.

Rejim *i.* Yol, usul.

Rejisör *i.* Tiyatrolarda sahneye nezaret eden kimse.

Rekabet *i.* Rakip oluş.

Rekâket *i.* Söyleyişte tutkunluk. Kekelik.

Rekât *i.* Namazda kıyam, rükû ve secdeden ibaret hareket.

Reklâm *i.* Bir şeyi herkese tanıtmak için yapılan ilân.

Rekolta *i.* Mahsul.

Rekor *i.* Galebe, üstünlük. — *u kırmak f.* Üstün gelmek.

Rektör *i.* Üniversite veya yüksek okulun müdür veya emini.

Rekz *i.* Dikme.

Rekzetmek *f.* Dikmek.

Remat *i.* Kül.

Remel *i.* Aruzda bir vezin.

Remet *i.* Göz hastalığı.

Remide *s.* Üremiş.

Remil *i.* Kum, noktalar ve şekillerle yapılan fal.

Remiy *i.* Atma.

Remiz *i. Bak:* Remz.

Remmal *s.* Remil atarak fal bakan.

Remyetmek *f.* Atmak.

Remz *i.* İşaret, işaretle meram anlatma. Bir maksadı anlatan işaret.

Remzetmek *f.* İşaretle meram anlatmak.

Rencide *s.* İncinmiş. Gücenmiş.

Renç *i.* Zahmet.

Rençper *i.* Çiftçi, ırgat.

Rençperlik *i.* Rençper hali.

Rende *i.* Tahtaları yontup düzeltmeğe mahsus marangoz aleti. Peynir, soğan, turp gibi şeyleri doğramağa mahsus dişli teneke alet.

Rendelemek *f.* Rende ile düzeltmek veya doğramak.

Rengârenk *s.* Birkaç renkte olan.

Rengin *s.* Rengi olan, parlak renkli. *c.* Güzel, süslü.

Rengölçer *i.* (Kim.) Kolorimetre, mikyasüllevn.

Rengölçüm *i.* (Kim.) Kolorimetri.

Renk *i.* Cisimlerden akseden ziyanın gözlerde bıraktığı tesir, levin. — *atmak f.* Rengi solmak. — *vermek f.* Belli etmek.

Renkgideren *i.* (Kim.) Müzeyilüllevn.

Renkküre *i.* (Ast.) Kürei levniye.

Renkli *s.* Bir rengi olan, beyaz olmıyan.

Renksemez *s.* (Fiz.) Akromatik.

Renkser *s.* (Fiz.) Kromatik.

Renksiz *s.* Rengi olmıyan, solmuş. *c.* Hali anlaşılmıyan.

Renkteşlik *i.* (Bio.) Renk birliği.

Rennan *s.* Çok ses çıkaran. Çınlıyan.

Re's *i.* Baş, kafa. Tepe. Birinci. Denize giren kara parçası, burun. Başlangıç. Hayvan sayısı. En yukarı makam.

Resanet *i.* Sağlamlık.

Resas *i.* Kurşun.

Re'sen *h.* Kendi başına, kendiliğinden. Kimseye bağlı olmaksızın.

Resen *i.* Bağ, ip.

Reseptör *i.* Alıcı makine.

Re'sikâr *i.* Yüksek makam, işin başı.

Resim *i.* Yazma, çizme. Eser, nişan, şekil. Tertip, plân. Kâğıt, muşamba, v.s. üzerine el ile yapılan tasvir. Fotoğraf. Tarz, usul. Âdet, tavır. Alay, âyin. Vergi.

Resimci *i.* Ressam, fotoğrafçı.

Resimli *s.* İçinde resimler ve şekiller olan.

Resimsiz *s.* İçinde resim ve şekil olmıyan.

Resmen *h.* Resmî olarak, ulusalca.

Resmî *s.* Devlet tarafından veya devlet namına olan, ulusal. Törenle yapılan.

Resmiyet *i.* Reşmî oluş.

Ressam *i.* Resim yapan kimse.

Ressamlık *i.* Resim yapmak sanatı.

Resul *i.* Elçi. Peygamber. Yalvaç.

Resülmal *i.* Sermaye, ödünç verilmiş ve alınmış paranın kendisi.

Reşadet *i.* Reşitlik.

Reşadetli, lû *s.* Eskiden şeyhlere verilen unvan.

Reşha *i.* Sızıntı.

Reşit *s.* Doğru yoldan giden. Âkıl ve baliğ olan (genç).

Ret *i.* Geri çevirme, itip öteye atma, defi. Kabul etmeme. Tanımama. İnkâr etme. Çürütme, cerhetme.

Retar *i.* Gecikme.

Retlemek *f.* Reddetmek.

Retuş *i.* Bir resmin veya herhangi bir işin kusurlarını sormadan düzeltme.

Reva *s.* Lâyık.

Revabıt *i.* Rabıtalar.

Revaç *i.* Sürüm.

Revaçlandırmak *f.* Revacını artırmak.

Revaçlı *s.* Sürümlü.

Revaçsız *s.* Sürümsüz.

Revak *i.* Üstü örtülü ve önü açık yer. Kemeraltı, sundurma.

Revan *s.* Giden, yürüyen, akan. *i.* Can.

Revani *i.* İrmik ve yağ ile tepside pişirilen bir tatlı.

Revendük *i.* Gömlek yaka ve kollarının içine konulur kalın pamuk bez.

Reverans *i.* İğilerek selâmlama.

Revir *i.* Askerî karargâhlarda ve kamplarda küçük hastane.

Reviş *i.* Gidiş, yürüyüş. Tarz. Hareket.

Reviyet *i.* Doğru görüş ve anlayış.

Revnak *i.* Parlaklık, güzellik.

Revnaklı *s.* Parlak.

Revü *i.* Geçit, gözden geçirme.

Rey *i.* Oy. Bir iş hakkında fikir beyan etme.

Reybi *s.* Her şeyden şüphe eden. *i. Bak:* Reybiye.

Reybiye *i.* Her meselede şüphe eden felsefî meslek.

Reybiyun *i.* Reybiye felsefesi taraftarları.

Reyp *i.* Şüphe.

Reyyan *s.* Suya kanmış.

Rezalet *i.* Alçaklık. Ayıp. Yüzsüzlük.

Rezanet *i.* Metanet.

Reze *i.* Kapıyı kapalı tutan içerden kullanılır zemberek.

Rezelemek *f.* Kapıyı reze ile kapamak.

Rezene *i.* Dereotu nevinden bir ot.

Rezil *s.* Alçak. Maskara.

Rezonans *i.* (Fiz.) Seselim.

Rezzak *s.* Rızık veren. *i.* Allah.

Rıfk *i.* Yalvarış, tatlılık.

Rıh *i.* Kum, kurutmak için yazının üstüne atılan toz.

Rıhdan *i.* Yazı kurutmak için kum konulan delikli hokka.

Rıhtım *i.* Deniz kenarlarında gemilerin yanaşmasına müsait surette yapılan taş set.

Rıtıl *i.* Takriben bir okkanın üçte birine muadil eski mayiat ölçüsü.

Rıza *i.* Hoşnutluk. Muvafakat, kabul. İstek. Tevekkül.

Rızk *i.* Azık, nafaka.

Riayet *i.* Gözetme. Saygı, itibar. Hürmet.

Riayeten *h.* Riayet ederek. Sayarak.

Riayetkâr *s.* Saygılı.

Riayetkârane *h.* Saygılı olarak.

Rica *i.* Yalvarma.

Ricacı *s.* Rica eden.

Rical *i.* Büyükler, iş erleri .

Ricat *i.* Gerileme. Çekilme.

Rida *i.* Örtü. Bürgü.

Rie *i.* Akciğer.

Rievî *s.* Akciğere ait.

Rif'at *i.* Yükseklik. Yücelik.

Rifatlû *s.* Eskiden binbaşılara verilen rütbe unvanı.

Rihlet *i.* Sefer. Ölüm.

Rika *i.* Arap harflerinde en çok kullanılan elyazısı.

Rikâp *i.* Üzengi. *c.* Hükümdar huzuru.

Rikkat *i.* İncelik, yufkalık, teessür, tâhassüs.

Rindane *s.* Rint bir surette, lâübaliyane.

Ringa *i.* Kurusu daha ziyade yenilen yassı bir cins balık.

Rint *s.* Lâübali adam, harabatî.

Rintlik *i.* Rint oluş.

Risale *i.* Herhangi bir hususa dair yazılmış küçük kitap. Mecmua. Cönk, dergi.

Risalet *i.* Elçilik. Peygamberlik. Yalvaçlık.

Riş *i.* Yara. Sakal. Kuş tüyü.

Rişe *i.* Saçak, püskül.

Rişte *i.* İpek. *c.* Bağ.

Rivayet *i.* Bir vakayı anlatma. Söylenti. Halk arasında dile düşen söz. Öykü.

Riya *i.* İkiyüzlülük. Yalandan gösteriş.

Riyakâr *s.* İkiyüzlü.

Riyakârane *s., h.* Riyakârlıkla.

Riyakârlık *i.* Riyakâr oluş.

Riyal *i.* İspanya ve Avusturyanın yirmi beş gümüş kuruş değerinde bir parası.

Riyaset *i.* Başkanlık. Reislik.

Riyaseticümhur *i.* Cümhur reisliği makamı.

Riyazet *i.* Dünya lezzetlerinden kendini çekip kanaatkârane yaşayış. Perhiz. — *hapsi i.* Yalnız kuru ekmek vermek suretile hapis cezası.

Riyazî *s.* Matematiksel. Hesap, hendese ve astronomi gibi ilimlere mütaallik. Bu ilimlerde mütehassıs olan.

Riyaziyat *i.* Matematik. Riyazî ilimler.

Riyaziyun *i.* Matematikçiler. Riyazî ilimlerle uğraşan âlimler.

Roka *i.* Uzun kıvırcık yapraklı bir salata.

Rokoko *i.* Bir işleme.

Rol *i.* Bir temsilde aktörün yaptığı vazife. İş, tavır, hareket.

Rom *i.* Çavdardan, şekerkamışı, v.s. den yapılan sert bir içki.

Roman *i.* Hayalî veya hakikî büyük hikâye.

Romancı *i.* Roman yazan muharrir.

Romanesk *s.* Hayalî, mübalâğalı.

Romans *i.* Hikâyeli şarkı.

Romantik *i.* Romantizm çığırından olan yazar. *s.* Şairane, hayalî.

Romantizm *i.* Edebiyatta bir çığır.

Romanya *i.* Balkan yarımadasının ve Tuna'nın ku-

zeyinde bir memleket.

Romanyalı *s.* Romanya ahalisinden.

Romatizma *i.* Vücudün oynak yerlerinde, adalelere ârız olan sızı.

Rota *i.* Geminin gittiği veya gideceği yol.

Rotatif *i.* Dönerek işleyip çok süratli basan tabı makinası.

Roza *i.* Bir nevi elmas taşı.

Rozet *i.* Yaka iliğine takılan nişan. Kokart.

Rozet *i.* Gülcük.

Römork *i.* Bir araba veya bir gemi tarafından çekilen diğer araba veya gemi.

Römorkör *i.* Araba, vagon, gemi, mavna v.s. çeken vapur, lokomotif, araba v.s. Taka, deniz motörü.

Ru, Ruy *i.* Çehre.

Ruba *i.* Elbise.

Rubalık *s.* Elbiselik.

Ruberu *h.* Yüzyüze.

Rubu *s.* Dörtte bir.

Rugan, Rugani *i.* Parlak deri, lûstrin.

Ruh *i.* Yanak.

Ruh *i.* Can. Herhangi bir şeyden çıkarılan hulâsa, esans.

Ruhanî *s.* Ruha ait, cismî ve maddî olmıyan, manevî. Ahrete ve dine ait. *i.* Yalnız din ve maneviyatla meşgul ruhban sınıfı.

Ruhaniyet *i.* Ruhanî oluş.

Ruhban *i.* Rahipler.

Ruhbaniyet *i.* Rahiplik.

Ruhbilim *i.* Ruhiyat.

Ruhî *s.* Ruha ait.

Ruhiyat *i.* Ruhbilim. Ruhî hâdiselere ait ilimler. Ruha ait şeyler. Psikoloji.

Ruhiyet *i.* Ruh olmak hali. Tabiat.

Ruhlandırmak *f.* Canlandırmak.

Ruhlu *s.* Canlı.

Ruhsar *i.* Yüz.

Ruhsat *i.* İzin. — ***tezkeresi*** *i.* Ruhsatname.

Ruhsatlı *s.* İzinli.

Ruhsatname *i.* Resmî ruhsatı havi vesika, izinname, ruhsat tezkeresi.

Ruhsatsız *s.* İzinsiz.

Ruhsuz *s.* Cansız.

Ruhsuzluk *i.* Cansızlık.

Ruhulkudüs *i.* Hıristiyanların inançlarına göre baba, oğul ve aziz ruh olmak üzere üç şahsiyetten ibaret olan Tanrının üçüncü şahsiyeti. Cebrail.

Rulet *i.* Bir kumar oyunu.

Rulo *i.* Tomar halinde sarılmış kâğıt v.s. yuvarlağı.

Rum *i.* Ortodoks kilisesine tabi ve yunanca konuşan hıristiyan cemaati.

Rumca *i.* Rum lisanı, yunanca.

Rumi *s.* Ruma mensup.

Rumlaşmak *f.* Rum olmak.

Rumlaştırmak *f.* Rum yapmak.

Rumluk *i.* Ahalisi Rum olan yer. Rum cinsiyeti.

Rumuz *i.* İmgeler, remizler. İşaret.

Rupye *i.* Hindistan'da bir şilin kıymetinde gümüş para.

Rus *i.* İslâv ırkından büyük bir millet.

Rusca *i.* Rus dili.

Ruslaşmak *f.* Rus olmak.

Ruslaştırmak *f.* Rus etmek.

Rusta *i.* Köy.

Rustayî *s.* Köylü.

Rusya *i.* Avrupa'nın kuzey doğusunda Asya'nın kuzeyinde Ruslarla meskûn geniş bir memleket.

Rusyalı *s.* Rusya ahalisinden bulunan.

Ruşen *s.* Aydın. Ayna. âşikâr.

Rutubet *i.* Havada su buharının fazla bulunması. Yaşlık, nemlik, ıslaklık.

Rutubetli *s.* Rutubeti olan. Nemli.

Rutubetsiz *s.* Kuru, rutubeti olmıyan.

Ruy *i. Bak:* Ru.

Rüya, Rüya *i.* Uykuda görülen hayalet, düş.

Ruyunigâr *i.* Pembe üzüm. *s.* Zambak.

Ruz *i.* Gün, gündüz.

Ruze *i.* Oruç.

Ruzmerre *s.* Her günkü.

Ruznamçe, Ruzname *i.* Bir meclis veya heyetin müzakere edeceği meselelerin programı. Not defteri.

Ruznamçeci, Ruznameci *i.* Dairelerde yevmiye defterini tutan muhasebe kâtibi.

Ruzname *i.* Gündem.

Rübai *i.* Dörtlük.

Rübubiyet *i.* Raplık, Tanrılık, idillik.

Rücu *i.* Geri dönme, avdet, ricat. Cayma, sözünden dönme.

Rüçhan *i.* Üstün olma.

Rüesa *i.* Reisler. Başkanlar.

Rüfeka *i.* Arkadaşlar.

Rükû *i.* Eğilme.

Rükûdet *i.* Durgunluk.

Rükûp *i.* Binme.

Rükût *i.* Durulma.

Rükün *i.* Temel, esas. Köşe. İstinatgâh. Sütun. *c.* Bir heyetin en ehemmiyetlisi.

Rüsub *i.* Tortu.

Rüsubî *s.* Tortulu, tortuya ait.

Rüsuh *i.* Sağlamlık. İyice anlayış.

Rüsum *i.* Baçlar. Resimler, vergiler.

Rüsumat *i.* Vergiler. Gümrük idaresi.

Rüsup, Rüsub *i.* Tortu.

Rüsvay *s.* Rezil.

Rüşeym *i.* Oğulcuk.

Rüşt *i.* Erginlik. Doğru yolda gitme. Doğru düşünme. Baliğ olma.

Rüştiye *i.* Vaktile ilk ile orta arasında bir okul.

Rüşvet *i.* Yiyicilik. Alımsa. Haklı veya haksız bir iş gördürmek için bir memura ve-

rilen para ve hediye.

Rüşvetçi *s.* Alımsak. Rüşvet alan. Yiyici.

Rütbe *i.* Erece. Derece. Devlet memurlarına verilen şeref ve itibar derecesi, paye.

Rütbetlû *s.* Ruhanî reislere verilen unvan.

Rütbeti *s.* Rütbe ve dereceye ait.

Rütep *i.* Rütbeler.

Rüus *i.* Eskiden sarıklılara verilen ilim rütbesi.

Rüya *i. Bak:* Ruya.

Rüyet *i.* Görme.

Rüzgâr *i.* Yel, esin.

Rüzgârlı *s.* Yel esen.

S

S *i.* Türk alfabesinin yirmi ikinci harfi.

Sa, Se *e.* İse edatının muhaffefi olup kelime sonuna ilâve olunur: *gelmezse, olmazsa.*

Saadet *i.* Mutluluk.

Saat *i.* Gündüz ve gecenin yirmi dört cüzünden beheri. Vakit, zaman. Vakti gösteren, muhtelif şekillerde alet.

Saatçi *s.* Saat yapan, satan veya tamir eden.

Saatçilik *i.* Saatçi sanatı.

Saatlik *s.* Muayyen saat devam eden: *dört saatlik yol.*

Saba *i.* Tan yeli.

Sabah *i.* Gündüzün başlangıcı, güneş doğumundan öğle vaktine kadar olan zaman.

Sabahat *i.* Güzellik.

Sabahçı *i.* Sabaha kadar açık dükkân. *s.* Erken kalkan.

Sabahçılık *i.* Erkencilik.

Sabahki *s.* Sabahleyn olan.

Sabahlamak *f.* Geceyi uyanık geçirip sabahı bulmak.

Sabahları *h.* Her sabah.

Sabahlatmak *f.* Sabahlamasını mucip olmak.

Sabahleyin *z.* Sabah vakti, sabah erkenden.

Sabahlı *h.* Her sabah olan. — *akşamlı h.* Sabah ve akşam olan.

Sabahlık *i.* Sabahları giyilen elbise.

Saban *i.* Çift sürmeğe mahsus hayvanla veya buhar, benzin makinelerile çekilir alet. — *demiri i.* Sabanda toprağı yaran ucu sivri ve yanları keskin yassı demir.

Sabankıran *i.* Pek sert bir cins kök.

Sabatayist *s.* Sabatay Sevi'nin mezhebinden olan, dönme.

Sabavet *i.* Çocukluk.

Sabık *s.* Öncel. Geçen, geçmiş. Evvelki. Eski.

Sabıka *i.* Geçmiş vak'a. İşlenmiş suç.

Sabıkalı *s.* Sabıkası olan. Eskiden suçlu.

Sabıkan *h.* Bundan evvel.

Sabır *i.* Dayanma, tahammül. Sonunu bekleme. Çıdam.

Sabırlı *s.* Sabreden.

Sabırsız *s.* Sabretmiyen, aceleci. Çıdamsız.

Sabırsızlanmak *f.* Sabırsızlık göstermek.

Sabırsızlık *i.* Sabretmeyiş.

Sabi *i.* Erkek çocuk.

Sâbi *s.* Yedinci.

Sâbian *h.* Yedinci olarak.

Sabih *s.* Güzel. Gökçen.

Sâbih *s.* Yüzen.

Sabil *s.* Yıldızlara tapan.

Sabilik *i.* Yıldızlara tapma mezhebi.

Sâbir *s.* Sabırlı, çıdamlı.

Sabit *s.* Yerinde duran.

Sabite *i.* Yerinde duran yıldız.

Sabotaj *i.* Fırıldak ve dolap çevirme. Baltalama.

Sabuk *s.* Sapmış, delişmen. *Abuk — h.* Saçmasapan.

Sabun *i.* Su ile köpürerek kir çıkaran şahmî ve kalevî cisimlerden mürekkep bir mahlût.

Sabuncu *s.* Sabun yapan ve satan.

Sabunhane *i.* Sabun yapılan yer.

Sabunlamak *f.* Sabunla yıkamak.

Sabunlanmak *f.* Sabunla yıkanmak.

Sabunlatmak *f.* Sabunla yıkatmak.

Sabunlu *s.* Sabun karışmış, sabunlanmış.

Sabur *s.* Sabırlı, çıdamlı.

Sabura *i.* Gemi safrası.

Sac *i.* İnce ve geniş demir levha ve bu levhadan yapılan her nevi eşya ve alet.

Sacayağı *i.* Ateşe konulan yemek kabının üzerine oturtulduğu demirden üç ayak.

Sacayak *i.* Sacayağı.

Saç *i.* İnsan başının kılları.

Saç *i.* Hindistanda yetişen pek sert ve makbul bir ağaç.

Saçak *i.* Süs için bir şeyin kenarına ilâve olunan püsküller. Çatının pervazlı kenarı. *s.* Dağınık, perişan.

Saçaklanmak *f.* Saçaklı olmak.

Saçaklı *s.* Saçağı olan.

Saçı *i.* Geline verilen hediye.

Saçık *s.* Dağılmış, serpilmiş, dağınık.

Saçılmak *f.* Dağılmak, yayılmak.

Saçıntı *i.* Saçılmış şeyler, döküntü.

Saçıştırmak *f.* Azar azar serpip her tarafa dağıtmak.

Saçıt *i.* İsraf.

Saçkıran *i.* Kılları düşüren bir hastalık.

Saçlı *s.* Saçı olan.— *sakallı s.* Yaşını başını almış.

Saçma *i.* Saçılır şey. Av için yapılmış küçük kurşun.

taneleri. Bir nevi balık ağı. Saçma sapan. Saçmak işi.

Saçmak *f.* Dağıtmak, serpmek.

Saçmalamak *f.* Saçma sapan söylemek.

Saçma sapan *s.* Boş ve mânasız (lâkırdı).

Saçula *i.* Ağaçtan dökmeci kalıbı.

Sada, Seda *i.* Ses, avaz. Aksiseda, yankı.

Sadaka *i.* Allah rızası için fakirlere verilen para, giyecek v.s.

Sadakat *i.* Sadık olma. İçten bağlılık.

Sadakatli *s.* Sadık, içten bağlı.

Sadalı *s.* Sesi olan. — *harf i.* a, e, ı, i, o, ö, u, ü gibi ses vermeği temin eden harfler.

Sadaret *i.* İmparatorluk zamanında başbakanlık. Sadrazamlık.

Sadasız *s.* Sessiz. — *harf i.* Sadalı harflerin gayri harfler.

Sadberk *s.* Katmerli, yüz yapraklı.

Sade *s.* Bir şeyle karışık olmıyan, basit, düz. Sâf, temiz yürekli. Çok derin düşünmez, bön, safderun. Tek, yalnız. *e.* Yalnız, ancak: *Sade ben okudum. — kahve i.* Şekersiz kahve. — *yağ i.* Sütten yapılan karışıksız tereyağı.

Sadedil *s.* Yüreği temiz. Safderun.

Sadedilâne *h.* Sadedil bir halde.

Sadedillik *i.* Sadedil oluş.

Sadef *i.* Midye ve istiridye gibi kabuklu hayvanlar. İçinden inci çıkan deniz böceği ve bu böceğin kabuğu. Bu kabuktan yapılan düğme, kakma v.s.

Sadefçe *i.* Sadef böceğinin küçüğü.

Sadefe *i.* Bir tek inci sadefi. Kulağın deliği dışındaki oyuğu.

Sadefotu *i.* Bir nevi nebat.

Sadegi *i.* Sadelik.

Sadelik *i.* Sade oluş.

Sademe *i.* Çarpma.

Sadet *i.* Konu, lâkırdı sırası. Kasıt, niyet, söz ve bahsin esası.

Sadık *s.* Bayrı. İçten bağlı. Doğru, sahi, yalan ve sahte olmıyan. Vefadar, samimî, muhabbetli, iyilik ve hukuku unutmıyan.

Sadıkane *s.* İçten bağlılıkla.

Sadır *i.* Göğüs. Herşeyin önü, başı, ilerisi. En yüksek makamda bulunan.

Sâdır *s.* Çıkan.

Sâdis *s.* Altıncı.

Sâdisen *h.* Altıncı olarak.

Sadme *i.* Çarpma, vurma. Ansızın başa gelen âfet. Patlama, iştial.

Sadrazam *i.* Eskiden başvekil, başbakan.

Sadrî *s.* Göğse ait.

Saf *i.* Sıra, dizi. Bir sıraya dizilmiş asker.

Sâf *s.* Temiz, halis, karışık olmıyan. Sadedil.

Safa *i.* Rahat. Zevk.

Safahat *i.* Safhalar. Bölgüler, yüzler.

Safderun *s.* Temiz yürekli.

Safderunluk *i.* Safderun oluş.

Safdil *s.* Sadedil.

Safdilâne *s.* Sadedilâne.

Safdillik *i.* Sadedillik.

Safer *i.* Arabî ayların ikincisi.

Saffet *i.* Sâf ve temiz oluş.

Safha *i.* Evre. Yüz, satıh. İnce ve geniş cisim, levha.

Sâfi *s.* Halis, temiz. Sade. Masrafı indirildikten sonra kâr kalan.

Safir *i.* Gökyakut denilen kıymetli taş. Islık gibi ses.

Safilik *i.* Sâf oluş.

Safra *i.* Öd,öddeki yeşilimtrak sarı su. Midede hâsıl olan usare.

Safra *i.* Gemi ve balonların muvazeneti için konulan ağırlık.

Safralı *s.* Safrası olan.

Safran *i.* Zerde yapmak ve sarıya boyamak için kullanılan bir ot.

Safravî *s.* Safraya ait. Safra suyu çok, safrası galip.

Safsata *i.* Saçma. Hakikat süsü verilmiş yalan. Bilgiçlik.

Safsatacı *s.* Safsata yapan. Ağzı kalabalık.

Safsatalamak *f.* Safsata söylemek.

Sağ *s.* Diri, canlı. Sağlam. Sâfi, halis, karışık olmıyan.

Sağ *s.* İnsan ve hayvanın kalblerinin bulunduğu cihetin aksi tarafı ve bu tarafta bulunanlar: *Sağ el, sağ kol, sağ ayak, v.s.*

Sağalmak *f.* Hastalıktan kurtulmak.

Sağanak *i.* Birden çok yağıp geçen yağmur.

Sağbilge *i.* Hekim, otacı. Atasağun

Sağdıç *i.* Düğünde güveye kılavuzluk eden kimse. Yenge. Hıristiyanlarda vaftiz olan çocuğu tutan ve adını koyan kimse. Sünnette çocuğu tutan kimse.

Sağdıçlık *i.* Sağdıç oluş.

Sağdırmak *f.* Sağmasını temin etmek.

Sağduyu *i.* Aklı selim, hissi selim.

Sağı *i.* Kuş gübresi

Sağılmak *f.* Memeleri sıkılarak sütü alınmak. c. Aldatılarak soyulmak.

Sağım *i.* Sağma.

Sağımlı *s.* Sağılır.

Sağır *s.* Kulağı işitmez veya az işitir. İçi dolu olduğundan vurulunca ses çıkarmaz olan. İçi görünmez, kapalı. Az veya boğuk ses çıkaran.

Sağırlık *i.* Sağır oluş.

Sağlam *s.* Hastalığı ve sa-

katlığı olmıyan, salim, sıhhati yerinde. Her tarafı doğru ve kusursuz, kırık ve bozuk olmıyan. Doğru, gerçek. Güvenilebilir, emin. Dayanıklı. Sıhhate yarar, dokunmaz.

Sağlama *i.* (Mat.) Mizan.

Sağlamak *f.* Sağlam yapmak. Temin etmek. (Mat.) İsbat etmek.

Sağlamlamak *f. Bak:* Sağlamak.

Sağlamlanmak, Sağlamlaşmak *f. Bak:* Sağlanmak.

Sağlamlaştırmak *f.* Sağlamlaşmasını mucip olmak.

Sağlamlık *i.* Sağlam oluş.

Sağlanmak *f.* Sağlam olmak.

Sağlı *s.* Sağ tarafı olan.

Sağlıcak *i.* Sağ oluş. Hayat, yaşayış.

Sağlık *i.* Sağ oluş, sıhhat.

Sağma *i.* Sağmak işi.

Sağmak *f.* Memeyi parmakla sıkıp sütünü almak. *c.* Aldatmak, soymak. Arı kovanından balı almak.

Sağmal *s.* Sağılır. Sütlü.

Sağnak *i. Bak:* Sağanak.

Sağrı *i.* Hayvanın belile kuyruğu arasındaki dolgun ve yuvarlakça tarafı.

Sağu *i.* Ölünün iyi huylarını sayarak ağlama, mersiye, ağıt.

Sağucu *s.* Yaslarda ücretli sağu söyliyen, ağıtçı.

Sah *i.* Doğru ve yanlışsız mânasına olmak üzere resmî evrakın altına çekilen işaret. —*çekmek f.* Bir yazının metnini tasdik etmek.

Saha *i.* Alan. Açık yer, meydan. Ortalık.

Sahabe *i.* Peygamberin zamanında bulunup peygamberin yüzünü görenler.

Sahabet *i.* Sahip çıkma, kayırma.

Sahaf *i.* Eski kitap alıp satan kitapçı.

Sahan *i.* Bakır yemek tabağı.

Sahanlık *i.* Merdiven ayağı, merdiven dönemeci.

Sahare *i.* Meşin kaplı sandık.

Sahavet *i.* Cömertlik.

Sahavetli *s.* Cömert.

Sahi, Sahih *s.* Gerçek, doğru, yalan olmıyan, esaslı. Tam, sağlam.

Sahi *s.* Cömert.

Sahiden, Sahihen *h.* Filhakika, doğru.

Sahif *s.* Gevşek, zayıf.

Sahife *i.* Kitap, defter v.s. yazılmış bir kâğıdın bir yüzü.

Sahih, Sahi *s.* Doğru.

Sahihan *h.* Doğru olarak.

Sahil *i.* Irmak ve deniz kenarı, kıyı, yalı.

Sahileşmek *f.* Gerçek çıkmak.

Sahileştirmek *f.* Sahi yapmak.

Sahilhane *i.* Yalı.

Sahilsaray *i.* Büyük yalı.

Sahip *s.* Mal, mülk, v.s. ye malik olan, mutasarrıf olan, bir eser meydana getiren. Himaye eden. *i.* İye.

Sahiplik *i.* Sahip çıkma, himaye.

Sahipsiz *s.* Kimsenin malı olmıyan, ıssız. Himaye edeni bulunmıyan.

Sahne *i.* Tiyatroda oyun oynanan yer, şano.

Sahra *i.* Kır, şehir hariçi, ova. Susuz ve otsuz geniş ova, çöl. — *topu i.* Ağır arabalarla çekilen top.

Sahrai *s.* Sahraya ait. Sahra ve çöl ahalisi.

Sahre *i.* Kaya, büyük taş. Madenlerin tabiî hali. Külte.

Sahte *s.* Yapma, düzme, uydurulmuş.

Sahteci *s.* Sahtekâr.

Sahtekâr *s.* Sahteci. Bir şeyin taklidini yapan, yalancı ve düzme şeyler meydana çıkaran.

Sahtekârlık *i.* Sahtecilik.

Sahtelik *i.* Sahte oluş.

Sahtevakar *s.* Boş çalımlı.

Sahtiyan *i.* İşlenmiş cilâlı deri.

Sahur *i.* Ramazanda gece sonunda yenen yemek.

Sai *s.* Çalışan, sâyeden. *i.* Haber götüren ulak.

Said *s.* Yükselen.

Sâid *i.* Kol.

Saik *i.* Sebep. (Fel.) Güdü.

Saika *i.* Yıldırım.

Saika *i.* Hal, sebep, mucip. *s.* Sevkeden.

Sail *s.* Soran, sual eden. *i.* Dilenci.

Sail *i.* Akan.

Sailiyet *i.* Akıcı oluş.

Saillik *i.* Dilencilik.

Saip *s.* İsabet eden.

Sair *s.* Diğer, başka. Yürüyen, müteharrik. Geçen, intişar eden.

Sairfilmenam *s.* Gece uykuda iken farkında olmaksızın kalkıp yürüyen ve iş gören.

Sait *s.* Kutlu. Mübarek.

Sâit *i.* Sesli harf. *s.* Ses veren. Yükselen.

Sak *i.* Mahkeme ilâm ve muharreratının tahrir usulü.

Sâk *i.* Diz ile topuk arasındaki kısım, baldır, incik. Nebatın yerden dalların başladıkları mahalle kadar olan yeri, sap.

Saka *i.* Su taşıyan kimse.

Sakağı *i.* Beygirlerde olan öksürük.

Sakakuşu *i.* Güzel öter bir cins küçük kuş.

Sakal *i.* Erkeklerde yüzün etrafında ve çenede biten kıllar, lihye.

Sakallanmak *f.* Sakalı çıkmak.

Sakallı *s.* Sakalı olan.

Sakalsız *s.* Sakalı olmıyan.

Sakamet *i.* Bozukluk.

Sakar *i.* Atın alnındaki

beyaz leke.

Sakar *s.* Uğursuz.

Sakarin *i.* Taşkömürü katranından çıkarılan bir nevi şeker.

Sakat *s.* Âzasından biri noksan ve maîûl. Nâkıs ve alil (uzuv). Hatalı, yanlış. *i.* Bir şeyin düşük ve işe yaramaz kısmı.

Sakatat *i.* Sakat şeyler. Kesilen koyun v.s. nin ciğer, işkembe gibi şeyleri.

Sakatlamak *f.* Sakat yapmak.

Sakatlanmak *f.* Sakat olmak.

Sakatlık *i.* Sakat oluş.

Sakıf *i.* Çatı.

Sakın *h.* Dikkati ihtar eder: *sakın gideyim deme!*

Sakınca *i.* 1 - Kaydı ihtiyati. 2 - Mahzur.

Sakıngan *s.* Çok sakınan, çekinen.

Sakınış, Sakınma *i.* Sakınmak işi.

Sakınmak *f.* Çekinmek. Kendini gözetmek. Himaye etmek, dikkatle muhafaza etmek.

Sakırdamak *f.* Korkudan veya soğuktan titremek.

Sakırdı *i.* Korku veya soğuktan şiddetle titreme.

Sakırga *i.* Koyun ve köpek gibi hayvanlara yapışıp kanlarını emen böcek, gene, kene.

Sakıt *i.* Merih gezeğeni.

Sâkıt *s.* Düşen, düşmüş. Hüküm ve itibardan düşen, mülga. Vakitsiz doğan.

Sakız *i.* Bâzı ağaçlardan sızan veya bâzı nebat köklerinden hâsıl olan ağızda çiğnenir beyaz bir zamk. — *ağacı i.* Sakız çıkarılan bir ağaç. — *leblebisi i.* Kavrulmuş nohut.

Sâki *i.* İşret meclisinde kadeh sunan, su dağıtan kimse.

Sakil *s.* Ağır, sıkıntılı. Çirkin.

Sakillik *i.* Çirkinlik.

Sakim *s.* Hasta, alil. Yanlış, hatalı.

Sakin *s.* Durgun, sessiz. Oturan, eğleşen. Kendi halinde, uslu.

Sâkiname *i.* Eski şairlerin sâkiye hitaben söyledikleri manzume.

Sakinane *h.* Sessizce.

Sâkit *s.* Susan, sükût eden. Sakin halde.

Sâkitane *h.* Sâkit bir halde.

Sakiye *i.* Sakilik eden kız. Bahçe ve bostan sulamağa mahsus dolap veya su yolu. Gemilere su veren dubalar.

Saklak *i.* Mahfaza.

Saklama *i.* Saklamak işi.

Saklamak *f.* Gizlemek. Gözetmek, korumak. Kaldırıp gelecek günler için bulundurmak.

Saklambaç *i.* Biri saklanıp diğerleri tarafından aranmak suretile oynanan bir çocuk oyunu.

Saklanılmak *f.* Gizlenilmek. Gözetilmek. İlerisi için bulundurulmak.

Saklanmak *f.* Gizlenmek. Gözlenmek. İlerisi için alıkonulmak.

Saklantı *i.* Saklanacak yer, görünmez köşe. Sığınacak yer.

Saklatmak *f.* Saklamasını temin etmek.

Saklayış *i.* Saklama.

Saklı *s.* Gizlenmiş, gizli. Alenî olmıyan. Başka biri veya başka bir vakit için ayrılmış.

Sakman *i.* Muhafız.

Saksağan *i.* Alacakargaya benzer siyahlı beyazlı bir kuş.

Saksı *i.* İçine toprak doldurulup çiçek konan kap.

Saksılık *i.* Saksı koymağa mahsus raf veya camlı oda.

Saksunya *i.* Makbul porselen kab.

Sal *i.* Yanyana bağlanıp su üzerinde yüzdürülen keresteden ibaret düz kayık. Tabut, teskere.

Sâl *i.* Sene.

Salâ *i.* Cuma namazına ve bâzı yerlerde cenazeye davet için minarede okunan dua.

Salâbet *i.* Katılık, peklik. Metanet. Sebat.

Salâbetli *s.* Salâbeti olan.

Salacak *i.* Üzerinde ölü yıkadıkları kerevet, teneşir.

Salâh *i.* İyilik. Asayiş.

Salâhiyet *i.* Yetki. Bir işe karışmağa ve bir şeyi yapmağa haklı ve izinli olma.

Salak *i.* Ucu toplu ve zincirli bir eski cenk tokmağı. *s.* Aptal görünen.

Salam *i.* Sığır veya domuz v.s. etlerden yapılan bir sucuk.

Salamandra *i.* Semender. Bir nevi büyük soba.

Salamura *i.* Peynir, balık gibi şeylerin bozulmamak için yatırıldıkları tuzlu su.

Salâr *i.* Reis, baş.

Salaş *i.* Barakadan dükkân veya kahve. Kırkahvesi.

Salaşpur *i.* Astarlık seyrek dokumalı ince bez.

Salât *i.* Namaz. Peygambere dua.

Salata *i.* Yemek arasında yenilen ekşili ve tuzlu çerez. Marula benzer fakat ondan ufak bir nevi yeşillik.

Salatalık *s.* Salata yapmağa yarıyan. *i.* Hıyar.

Salâvat *i.* Müslümanlıkta bir dua.

Salben *h.* Asılmak suretile.

Salbetmek *f.* Asmak, asarak idam etmek.

Salça *i.* Yemeğe çeşni vermek için koyulaştırılmış domates suyu.

Saldırgan *s.* Mütecaviz.

Saldırganlık *i.* Tecavüz.

Saldırım *i.* Taarruz, taaddi.

Saldırış *i.* Hücum.

Saldırma *i.* Saldırmak işi. Bir büyük bıçak.

Saldırmak *f.* Hücum ettirmek. Atılmak, hücum etmek.

Salep *i.* Bir otun kökünden çıkan beyaz bir un, bunun şeker ve sütle pişirilmişi.

Salepçi *s.* Salep pişirip satan.

Salepgiller *i.* (Bot.) Tekçenekli bir familya.

Salgı *i.* (Bio.) İfraz.

Salgın *s.* Salar, hücum eder. Herkese geçen, sari.

Salhane *i.* Mezbaha.

Salhurde *i.* Yaşlı.

Salı *i.* Haftanın üçüncü günü.

Salık *i.* Haber. Ucu zincirli topuz.

Salıncak *i.* Eğlence veya cimnastik için bir ağaca asılan ucunda tahta bağlı ip. Asılı yatak. Hamak.

Salınış *i.* Salınma.

Salınma *i.* Salınmak işi.

Salınmak *f.* Yürürken bir sağa bir sola meyletmek.

Salıntı *i.* Oynama, kıpırdama. Dalgalanma.

Salıntılı *s.* Dalgalı, oynak. Oturaklı olmıyan.

Salıverilmek *f.* Kapatılmış bir yerden bırakılmak, sarkıtılmak.

Salıverme *i.* Salıvermek işi.

Salıvermek *f.* Tutulmuş veya bir yere kapatılmış olanı koyvermek, bırakmak. Serbest bırakılmak. Terketmek, mâni olmamak. Sarkıtmak, indirmek, uzatmak.

Salif *s.* Geçen, geçici, *salifülbeyan*, yukarda beyan edilen, *salifüzzikir*, yukarda zikredilen.

Salih *s.* İyi, işe yarar. Salâhiyetli ve hakkı olan. Dindar.

Sâlik *s.* Bir yola sülûk eden. Tarikat mensubu.

Salim *s.* Sağ, sağlam. Ayıbı, kusuru olmıyan. Selâmette olan.

Salimen *s.* Salim olarak.

Salip *i.* Haç, çarmık.

Salis *s.* Üçüncü.

Salisen *h.* Üçüncü olarak.

Salkı *s.* Yağmurlu. *i.* Haber.

Salkım *i.* Üzüm ve hurma gibi birçoğu bir sapta bulunan meyva ve bu meyvaları tutan çöp.

Salkım *i.* Salkım şeklinde büyük çiçekler açar ve asma gibi çardağa sarılır nebat.

Salkımak *f.* Gevşeyip sarkmak.

Salkımsaçak *s.* Birkaçı birlikte asılan (saçak). Parçalanıp parçaları sarkan (yırtık şey).

Salkımsı *s.* (Bio.) Unkudi.

Salkımsöğüt *i.* Dalları aşağıya sarkan söğüt ağaçları.

Sallabaş *s.* Başı sallanan (adam).

Sallama *i.* Sallamak işi.

Sallamak *f.* Muntazam bir surette ve daima bir yolda oynatmak, kıpırdatmak. *c.* Bir işi tehir etmek.

Sallandırmak *f.* Sallamak. Salbetmek.

Sallanmak *f.* Muntazam surette iki tarafa veya ileri geri gidip gelerek oynamak. *c.* Düşmek üzere bulunmak.

Sallapatı *s.* Düşünmeden ve saygısızca her işe dalan, patavatsız.

Sallasırt *i.* Sırta alma.

Salma *i.* Salmak işi. Başıboş gezen hayvan. Musluksuz, serbest akan su. Horhor. Pirinç ile pişmiş zeytinyağlı yemek.

Salmak *f.* Yaymak, sermek. Uzatmak. Komak, bırakmak, atmak. İleri sürmek. Göndermek. Sarkmak. Tehir etmek. Üstüne atmak, hücum ettirmek. Akın etmek. (Vergi hakkında) Tarhetmek.

Salmastra *i.* Halat tellerinden saç gibi örülü ve muhtelif işlerde kullanılır kordon.

Sâlname *i.* Yıllık. Bir senelik vak'aları bildiren büyük takvim.

Salon *i.* Evin misafir kabul etmeğe mahsus büyük ve süslü odası, divan. Sergi yeri.

Sâlp *i.* Asma, asarak idam etme.

Salpa *s.* Gevşek, sölpük.

Salt *s.* Yalnız, sade. Sırf. *h.* Ancak. Mutlak.

Salta *i.* Köpek ve kedi gibi hayvanların art ayakları üzre durmaları.

Salta *i.* Bir nevi kısa çepken.

Salta *i.* Gergin halatın biraz gevşetilmesi.

Saltanat *i.* Hükümdarlık. Devlet, hükümet. *c.* İhtişam.

Saltanatlı *s.* İhtişamlı.

Saltçokluk *i.* Mutlak ekseriyet.

Saltık *s.* Mutlak, absölü.

Salvo *i.* Top selâmı. Bölük ateşi. Yaylım.

Salya *i.* Ağızdan akan su, tükrük.

Salyangoz *i.* Kabuklu sümüklü böcek, helezon.

Sam *i.* Çölden esen gayet sıcak ve kuru zehirli rüzgâr. — *vuruğu i.* Sam rüzgârının yaktığı meyva ve nebat.

Samak, Semek *f.* Bâzı kelimelere ilâve olunarak benzerlik bildirir: *Alınsamak*, alınır gibi olmak. *Gülümsemek*, güler gibi olmak.

Saman *i.* Tahılların hayvanlara yedirmeğe mahsus doğranmış sapları.

Sâman *i.* Servet.

Samani *s.* Saman renginde.

Samankâğıdı *i.* Cigara kâ-

ğıdı gibi ince kâğıt.

Samankapan *i.* Kehlibar.

Samanlık *i.* Saman koymağa mahsus yer.

Samansuyu *i.* Parlak olmayıp sarımtırak boyaya benzer yaldız.

Samanuğrusu, Samanyolu *i.* Kehkeşan.

Samedani *s.* İlâhî, Tanrıya mahsus.

Samedaniyet *i.* Ülûhiyet.

Samedî *s.* **İlâhî.**

Sami *s.* İşiden, dinliyen.

Sâmi *i.* Nuh peygamberin evlâdından Sam'ın sülâlesinden olan Araplar, İbraniler v.s. gibi kavimler.

Sâmi *s.* Yüksek, yüce.

Samia *i.* İşitme duygusu.

Samiin *i.* Samiler. Bir konferans ve nutku dinliyenler.

Samim *i.* Herşeyin içi, merkezi, aslı.

Samimî *s.* İçten, yürekten gelen, kalbî, riyasız.

Samin *s.* Sekizinci.

Samit *s.* Susan. Sessiz.

Samsa *i.* Baklava biçiminde yufkaya sarılan ve tavada kızartılan bir hamur tatlısı. Main şeklinde baklava.

Samsun *i.* Vaktile düşmana saldırmak üzere kavgada kullanılan iri köpek ve bu köpekleri idare eden kimse.

Samur *i.* Sansar cinsinden Kuzey Asyada yaşar, kürkü pek makbul bir hayvan.

San *e.* Benzer.

San *i.* Hesap, sayma. Parça. Yoklama. İtibar, şan, şöhret.

San *i.* Şan. Lâkap. Aile ismi.

San *i.* Ekinlere ârız olup sararan bir hastalık.

Sana *zm.* Sen zamirinin — e hali.

Sana *i.* Zihin.

Sanacı *s.* Düşünen, zanda bulunan.

Sanal *s.* (Mat.) Mevhum.

Sanamak *f.* Saymak, saygı etmek. Hürmet yollu alay etmek. Paralamak, doğramak. Düşünmek, zanda bulunmak. Vehmetmek.

Sanat, San'at *i.* İnsanın ihtiyaçlarından herhangi birinin elde edilen malûmatın yardımiyle vücuda getirilmesi. Zanaat. Makine ve el ile yapılan işler, iptidaî ve madeni mevattan insanlar için faydalı şeyler vücuda getirme. Meslek. Ustalık, hüner. *Edebî* — *i.* Yazıda cinas ve istiareye ehemmiyet verme. *Nefîs* —*ler i.* Resim, şiir, musiki, heykeltraşi gibi bedii duygu uyandıran san'atlar.

Sanatkâr *s.* Bir san'atla uğraşan. Üstat. Usta, mahir, hazık.

Sanatkârlık *i.* Sanatkâr oluş.

Sanatlı *s.* Sanatla yapılmış.

Sanatoryum *i.* Havadar yerlerde yapılan ve hastaların hava ve güneş ile tedavilerini temin eden kır hastanesi.

Sanavber *i.* Çamfıstığı.

Sanavberiye *i.* (Bot.) Kozalaklılar.

Sanayi *i.* Sanatlar. Endüstri. — *i nefise i.* Güzel sanatlar.

Sancak *i.* Sırığının ucu sivri demirden olup yere saplanan büyük bayrak, rayet, liva. Mutasarrıflık. Geminin bulunduğu baş tarafa nazaran sağ tarafı.

Sancaktar *i.* Sancağı taşıyan kimse.

Sancı *i.* Bedenin içinde bir şey saplanıp sokuyor gibi keskin ağrı.

Sancılanmak *f.* Sancıya uğramak.

Sancılı *s.* Sancısı olan.

Sancılmak *f.* Saplanmak. Yere dikilmek.

Sancımak *f.* Keskin bir ağrı ile ağrımak.

Sançmak *f.* Saplamak, sokmak, batırmak. Yere dikmek.

Sançtırmak *f.* Sançmasını mucip olmak.

Sandal *i.* Hindistanda yetişen güzel kokulu ve sert ağaç.

Sandal *i.* Boyu kısa ve genişçe kayık, filika.

Sandal *i.* Üzeri delikli bir cins hafif ayakkabı.

Sandalcı *i.* Kayıkçı.

Sandalye, Sandaliye *i.* Arkadan dayanacak yeri olup yanları açık iskemle.

Sandalyeci, Sandaliyeci *i.* Sandalye yapan kimse.

Sandık *i.* Eşya koymak için tahta veya demir büyük mahfaza. Vezne, hazne. Su altında temel atmak için içinde taş ve harç bulunan tahtadan büyük kutu.

Sandıkçı *s.* Sandık yapan ve satan.

Sandıkkâr *i.* Veznedar.

Sandıklı *i.* Kaplama için kullanılır bir nevi ince tahta. Eski ziynet altınlarının bir nev'i.

Sandviç *i.* Arasında bir dilim jambon bulunan yağlı ekmek.

Sanem *i.* Put.

Sangı *s.* Vurgun gibi sersem, şaşkın.

Sangılamak *f.* Sersemleşmek.

Sangılık *i.* Sersemlik.

Sanı *i.* Hayal, vehim. Zan.

Sanıcı *s.* *Bak:* Sanacı.

Sanık *s.* Maznun.

Sanıklamak *f.* Birini suçlu sanmak, zan altına almak. İtham etmek.

Sani *s.* Yapan, işliyen, yaratan.

Sânî *s.* **İkinci.**

Sania *i.* Uydurma, icat, iftira.

Saniha *i.* Doğaç. Zihne gelen fikir ve mütalaa.

Saniye *i.* Bir dakikanın altmışta biri.

Saniyen *h.* İkinci olarak.

Sank *i.* Kuş tersi.

Sanki *h.* Farzet ki, faraza. Gûya. Meselâ: *Sanki okudum.*

Sanlı *s.* Şöhretli.

Sanmak *f.* Zannetmek.

Sansar *i.* Postundan kürk yapılan ve tavuklara, sair ehlî kuşlara musallat olan kediden büyük bir hayvan.

Sanskrit *i.* Hindu lisanı.

Sansüalist *i.* 1 - Yalnız hislere değer verip fikirlere önem vermiyen felsefe taraftarı. 2 - Zevklerine düşkün adam.

Sansüalizm *i.* 1 - His felsefesi. 2 - Zevk ve şehvete düşkünlük.

Santiar *i.* (Mat.) Bir metre karelik arazi ölçüsü.

Santigram *i.* (Mat.) Bir gramın yüzde biri.

Santilitre *i.* Bir litrenin yüzde biri.

Santim *i.* Yüzde bir. Bir frangın yüzde biri. Bir kuruşun yüzde biri.

Santimetre *i.* Bir metrenin yüzde biri.

Santur *i.* Kanuna benzer telli çalgı.

Santurlu *s.* Şaşaalı, muhteşem.

Sap *i.* İp. Tel. Otların yerden başak veya yapraklarının başladığı yere kadar olan düz ve dik yeri. Meyva, çiçek v. s. yi daha asılı ve bağlı tutan ince çöp. Aletlerin elle tutulacak yeri. Kabza.

Sapa *s.* Doğru yolun üzerinde olmıyan, ancak sapılmakla gidilebilen. Yolu kestirme olmayıp dolaşık olan, semtsiz.

Sapan *i.* Taş atmağa mahsus ip alet. Bir ağır yükü tartmak veya yukarı çekmek üzere takılan kısa ve kalın ip.

Sapanbalığı *i.* Köpekbalığının testere burunlu büyük cinsi.

Saparna *i.* Hekimlikte kullanılan zambakgillerden bir otun kökü.

Saparta *i.* Bir batarya topun birden ateş etmesi, alabanda ateşi. *c.* Şiddetli tekdir, tazir.

Sapçık *i.* (Bot.) Küçük sap. Süveyk.

Sapık *s.* Delişmen, yoldan çıkmış.

Sapılmak *f.* Dönülmek, yol değiştirilmek.

Sapınç *i.* Dalâlet, doğru yoldan ayrılış.

Sapır *h.* Yere dökülen şeylerin gürültüsünü taklit eder ve tekrarlanarak kullanılır: *ağaçtan sapır sapır elma döküldü.*

Sapıtmak *f.* Doğru yoldan çıkmak, şaşırmak. Azmak, haktan ayrılmak. İfsat etmek. Sözü şaşırmak. Aklını oynatmak.

Sapkın *s.* Doğru yoldan sapmış, baştan çıkmış. Zıpkın.

Saplamak *f.* Sapına kadar sokmak, batırmak.

Saplanmak *f.* Sapına kadar girmek. Sokulmak, bastırmak, girmek. *c.* Bir fikirde ısrar edip durmak.

Saplatmak *f.* Batırtmak.

Saplı *s.* Sapı olan.

Sapma *i.* (Fiz.) İnhiraf.

Sapmak *f.* Yol değiştirmek, giderken sağa veya sola dönmek, başka yol tutmak. Doğru yoldan çıkmak. Yanlış bir fikir ve kanaate düşmek, yanılmak, itikadını bozmak.

Sapsarı *s.* Çok sarı.

Sapsız *s.* Sapı olmıyan.

Saptamak *f.* Tespit etmek.

Saptırmak *f.* Sapmak işini yaptırmak.

Sara *i.* İnsanın kendini kaybederek düşmesini ve çırpınmasını mucip olan sinir hastalığı, tutar, tutarak.

Saraç *i.* At takımı v.s. meşin eşya yapan ve satan kimse.

Saraçlık *i.* Saraç sanatı.

Sarahat *i.* Sarih oluş.

Sarahaten *h.* Açıktan açığa.

Sarak *i.* İstihza.

Saraka *i. Bak:* Sarak.

Saralı *s.* Sarası olan.

Sararmak *f.* Sarı olmak. Benzi solmak.

Sarartmak *f.* Sararmasını mucip olmak.

Sarasker *i.* Başkumandan.

Saray *i.* Hükümdarların meskeni ve dairesi. Büyük konak. Büyük hükümet dairesi.

Saraylı *s.* Sarayda büyümüş. *i.* Evvelce saraylarda cariyelikte v.s. hizmetlerde bulunmuş olanlar.

Saraylokması *i.* Sulu hamur ve yumurta ile yapılıp şekere atılan bir nevi lokma.

Sardalya, Sardalye *i.* Fıçı veya kutu içinde tuzla istif edilerek hıfzolunmuş küçük balıklar.

Sardoğan *i.* Bir cins yırtıcı kuş.

Sardun *i.* Balıkçıların kullandığı ıhlamur kabuğu lifinden yapılmış halat.

Sardunya *i.* Soğuktan korunursa senelerce dayanır bir çiçek.

Sardunyagiller *i.* (Bot.) İberiye.

Sarf *i.* Harcama. Sarfetmek işi. Bir lisanı terkip eden kelimelerin tebeddülâtından ve bir asıldan çıkmalarından bahseden ilim, gramer, dilbilgisi.

Sarfetmek *f.* Harcamak, masraf etmek. Parayı alışverişte kullanmak, çevirmek, döndürmek. *c.* Birisini öldürmek.

Sarfınazar *i.* Vazgeçme.

Sarfî *s.* Sarf ilmine ait.

Sarfiyat *s.* Harcamalar. Masraflar.

Sargı *i.* Kuşak. Yara, çıkık ve kırık bağlamağa mahsus uzun kesilmiş bez. Çocuk kundağını saran bez.

Sarhoş *s.* İçkilerden birini fazlaca içip muvazenesini kaybeden. İşrete düşkün.

Sarhoşluk *i.* Sarhoş oluş.

Sarı *s.* Altın ve kükürt renginde olan. Sarışın. Benzi atık, soluk.

Sarıca *s.* Az sarı. *i.* Vaktile bir sınıf başıbozuk askeri.

Sarık *i.* Hoca ve imamların başlarına sardıkları beyaz veya yeşil tülbent.

Sarıklı *s.* Başına sarık sarmış. *i.* İlmiye sınıfı.

Sarılgan sap *i.* (Bot.) Başka bitkiye sarılıp yükselen sap. Sapı mütehalif.

Sarılı *s.* Renkleri arasında sarısı olan. Sarılmış, dolanmış.

Sarılık *i.* Sarı renkte oluş. Benzin sararıp solmasını mucip bir hastalık. Ekinlere ârız olan sam hastalığı.

Sarılmak *f.* Bir şeyin etrafına dolanmak. Kendi etrafına bir şey dolayıp içinde kalmak, bürünmek. Birinin boynuna kollarını dolıyarak kucaklamak. Öpmek. Koşup yakalamak, kavramak, davranmak.

Sarım *s.* Keskin.

Sarım *i.* Sargı. (Fiz.) Halka.

Sarımeşe *i.* Bir cins meşe ağacı.

Sarımsı, Sarımtırak *s.* Sarıya çalar.

Sarınmak *f.* *Bak:* Sarılmak. Bürünmek.

Sarıot *i.* Bir cins tahta.

Sarısabır *i.* Sabır denilen acı bir ot.

Sarısalkım *i.* Salkım ağacının bir cinsi.

Sarışın *s.* Sarı saçlı, elâ gözlü ve beyaz benizli olan.

Sari *s.* Bulaşan, bulaşma. Salgın.

Sarih *s.* Açık, vazıh.

Sarik *i.* Hırsız.

Sarkaç *i.* (Fiz.) Rakkas.

Sarkan *i.* Bakıye. *s.* Sarkık.

Sarkık *s.* Aşağıya doğru asılan. Gevşek, sölpük.

Sarkıl *s.* (Fiz.) Rakkasî.

Sarkılmak *f.* Sarkmak.

Sarkınmak *f.* Sarkmak. Sataşmak.

Sarkıntı *i.* Haksız ve sebepsiz birine karşı yürüme, taarruz, tecavüz. Rahat bırakmama, sataşma.

Sarkıntılık *i.* Sarkıntı yapma.

Sarkıt *i.* (Jeo.) İstalâktit.

Sarkıtmak *f.* Yukardan aşağıya indirmek, uzatmak. Koyuvermek. Asmak. Asılı tutmak.

Sarkmak *f.* Yukardan aşağıya doğru uzanmak. Asılı durmak. Artmak. Bir yere inivermek.

Sarma *i.* İhata. Sarmak işi. Sarılmış şey. Yaprak dolması. Örülmüş kuzu barsaklarından veya içyağı zarından yapılan yemek. Muhasara.

Sarmak *f.* Etrafını çevirip dolamak. Bir şeyin içine dolayıp bağlamak. Kucaklamak, kolları içine almak. Etrafını kuşatmak. Bağ ve sargı ile bağlamak. Sarık, kuşak bağlamak. İpliği v.s. yi devşirip yumak yapmak. Almak. Tırmanmak. Yetişmek, uygun gelmek, hoşa gitmek. Lâkırdı ile birine sataşmak.

Sarmal *s.* (Fiz.) Helis şeklinde olan. Helezonî.

Sarman *s.* Azman, iri.

Sarmaş *i.* Kucaklaşma, muanaka.

Sarmaşan *i.* (Bot.) Nebatatı müteşebbise.

Sarmaşdolaş *i.* Sarılma, kucaklaşma.

Sarmaşık *i.* Rasgeldiği şeye sarılan ince ve uzun nebatlar.

Sarmaşıkgiller *i.* (Bot.) Balsamiye.

Sarmaşmak *f.* Kucaklaşmak.

Sarmısak *i.* Ağır kokulu ve kökü diş diş sebze.

Sarmısaklı *s.* Sarmısakla yapılmış.

Sarnıç *i.* Yazın kullanılmak için yağmur sularının birikmesine mahsus yeraltı su haznesi.

Sarp *s.* Zor, güç, müşkül, sert. Yanaşılması veya anlaşılması zor.

Sarpa *i.* Karagöz balığının ufak nev'i. —*sarmak* *f.* Sarplaşmak.

Sarplaşmak *f.* Sarp ve zor olmak.

Sarpon *i.* Zahire komak için kazılıp üstüne toprak çekilen çukur. Oyuklu hamur teknesi.

Sarraf *i.* Para bozmak veya tebdil etmek işlerile uğraşan, muameleci, banker. Murabahacı.

Sarrafiye *i.* Para bozmak veya değiştirmek için edilen kâr.

Sarraflık *i.* Sarraf muamelesi ve mesleki. Sarrafiye.

Sarsak *s.* Dermansızlıktan titriyen. Aptal.

Sarsaklık *i.* Sarsak oluş.

Sarsar *i.* Pek şiddetli ve soğuk rüzgâr.

Sarsık *s.* Yürürken titriyen.

Sarsıklık *i.* Sarsık oluş.

Sarsılış, Sarsılma *i.* Sarsılmak işi.

Sarsılmak *f.* Oynatılmak, tahrik olunmak, titretilmek. Bozulmak, tabiî halinden çıkmak. Zarar görmek. Muvazeneyi kaybetmek.

Sarsım *i.* (Ast.) İsticaf.

Sarsıntı *i.* Sallanma. Musibet, felâket. Zarar.

Sarsma *i.* Sarsmak işi.

Sarsmak *f.* Oynatmak, tahrik etmek, sallamak. Bozmak, tabiî halini değiştirmek. Muvazeneyi kaybetmek. Zarara uğratmak.

Sart *i.* Hasır sazından yapılmış halat.

Sası *i.* Küf ve çürük kokusu. *s.* Mütefessih.

Sataşılmak *f.* Sarkıntılığa uğramak. Taarruz vaki olmak.

Sataşkan *s.* Mütecaviz.

Sataşmak *f.* Tesadüf etmek. Karışmak. Kavgaya vesile aramak. Sarkıntılık etmek.

Saten *i.* Yumuşak ve parlak ince ipekli kumaş, atlas veya taklidi.

Sathan *h.* Satıh itibarile.

Sathi *s.* Pek üstten, üstünkörü. Satha ait.

Satı *i.* Satış.

Sâtı *s.* Yüksek ve meydanda olan.

Satıcı *s.* Satan. *i.* Sokaklarda gezdirdiği malı bağırarak satan kimse. *Ayak — sı i.* Sokaklarda gezerek gezdirdiği malı satan kimse.

Satıcılık *i.* Satıcı işi.

Satıh *i.* Yüzey. Bir şeyin üstten ve dışardan görünen cihet, derinliği olmıyan yüzü.

Satılık *s.* Satılmağa çıkarılmış.

Satılma *i.* Satılmak işi.

Satılmak *f.* Mal bedeli mukabilinde verilmek. Müşteri bulunmak, sürülmek.

Satım *i.* Satma.

Satın *i.* Para verip bir mal ve mülk alma, mubayaa. — *almak f.* Parasını verip almak, mubayaa etmek.

Satır *i.* Kâğıdın bir yanından öteki yanına kadar uzanan yazı sırası. Et v.s. kıymağa mahsus enli ve ağır bıçak. Vaktile cellâtların kullandıkları kısa, enli ve ağır bıçak. — *başı i.* Satırın başından başlaması icap eden cümle başı.

Satış *i.* Satma. Câlî hareket, gösteriş.

Satma *i.* Satmak işi.

Satmak *f.* Bir mal ve mülkü para mukabilinde vermek. Olmıyan bir şeyi var göstererek öğünmek.

Satranç *i.* Dört köşeli altmış dört haneye ayrılmış bir tahta üzerinde oynanan oyun. Dört köşelere ayrılmış şekil.

Satrançlı *s.* Satranç şeklinde çizilmiş ve boyanmış.

Sattırmak *f.* Satmasını mucip olmak.

Satürn *i.* (Ast.) Sekendiz, Zühal.

Satvet *i.* Kuvvet, şiddet. Haşmet.

Sav *i.* Söz. Haber. Dâva. Müddea.

Sava *i.* Müjde. Haber.

Savacı *s.* Müjdeci.

Savak *i.* Suyun taksim olunduğu yerdeki kapalı havuz, su mahzeni. Suyu boşa akıtmak için değirmen arkının yanında yapılan yukardan aşağı sürmeli kapak. Böleç, maksim.

Savaman *i.* Müddei. Müddeiumumî.

Savan *s.* Geçen, geçici, devamsız. Değersiz.

Savap *i.* Doğruluk. Doğru düşünce ve mütalaa. Hayırlı ve Allah indinde makbul iş ve hareket.

Savaş *i.* Kavga etme, mücadele. Uğraşma.

Savaşmak *f.* Mücadele, muharebe etmek.

Savat *i.* Gümüş üstüne yapılan karakalem nakışlar. Çayda hayvanlara su içirilen yer.

Savatlamak *f.* Savat yaparak süslemek.

Savatlı *s.* Savatla süslü.

Savcı *i.* Müddeiumumi.

Savcılık *i.* Müddeiumumilik.

Savga *i.* Müdafaa.

Savgal *s.* Tedafüî.

Savgamak *f.* Müdafaa etmek.

Savlecan *i.* Cirit oyununda at üstünden yerdeki topu almağa mahsus ucu iğri değnek. Şiddetli hücum.

Savlet *i.* Saldırma.

Savma *s.* Savulan. *i.* Savmak işi.

Savmak *f.* Kovmak, tardetmek. Atlatmak, geçirmek. Geçmek, iyileşmek.

Savruk *s.* Düşüncesiz, patavatsız.

Savrulmak *f.* Karıştırılmak, altüst edilmek. Samanla karışık hububat havaya atılıp ayrılmak. Uçurulmak. Dağılıp yok olmak.

Savsa *h.* Yavaş, ağır.

Savsaklamak *f.* Avutmak, tehir etmek, savmak.

Savsalamak *f. Bak:* Savsaklamak.

Savsamak *f.* İhmal etmek.

Savt *i.* Ses.

Savtî *s.* Sese ait.

Savul *h.* Çekil, destur, varda.

Savulmak *f.* Sakınıp bir tarafa çekilmek.

Savundurmak *f.* Müdafaa ettirmek.

Savunma *i.* Müdafaa.

Savunmak *f.* Müdafaa etmek.

Savurmak *f.* Karıştırmak, altüst etmek. Saman ile karışık hububatı havaya atıp ayırmak. Suyu veya sulu şeyleri bir kaptan diğerine boşaltmak, havalandırmak. Havaya kaldırmak, uçurmak.

Savuşturmak *f.* Savuşmasını mucip olmak.

Sây *i.* Çalışma, çabalama, emek. İş işleme, koşma.

Saya *i.* Ağnam memuru.

Sayaç *i.* Muaddit.

Saydam *s.* Şeffaf.

Saydamsız *s.* Gayri şeffaf.

Saydelanî *s.* Eczacılık fen-

nine ait.

Saydele *i.* Eczacılık fenni.

Saye *i.* Gölge. Himaye.

Sayedar *s.* Gölgeli. *c.* Hami.

Sâyetmek *f.* Çalışmak, iş işlemek. Koşmak.

Sayf *i.* Yaz mevsimi.

Sayfa *i. Bak:* Sahife.

Sayfiye *i.* Yazlık. Yazı geçirmek için şehir harici köşk. Şehir civarı köyler.

Saygı *i.* Sayı, hesap. İtiyat, mülâhaza. Hürmet, itibar. Hatır. Terbiye.

Saygıdeğer *s.* Sayın.

Saygılı *s.* Saygısı olan.

Saygısız *s.* Saygısı olmıyan, kaba.

Saygısızlık *i.* Saygısız oluş.

Sayha *i.* Bağırma.

Sayı *i.* Aded, rakam. Sayma. Hesap.

Sayıcı *i.* Koyun ve keçileri sayan memur.

Sayıklama *i.* Sayıklamak işi.

Sayıklamak *f.* Uykuda veya hastalık dalgınlığında abuk sabuk söylenmek, hezeyan etmek. Bir şeyi çok arzu edip daima onu düşünmek, onu hatırdan çıkarmamak.

Sayılama *i.* İstatistik.

Sayılı *s.* Sayılmış. Muayyen. Mahdut.

Sayılır *s.* Maruf, meşhur, adı sanı belli. Madut.

Sayılmak *f.* Miktarı anlaşılmak. Hesap edilmek, mahsup olunmak. İtibar olunmak. Muteber olmak.

Sayım *i.* Sayma. Ağnam vergisi.

Sayın *s.* Seçme. Muhterem.

Sayınmak *f.* İhtiyatlı davranmak, mülâhaza ile hareket etmek.

Sayısal *s.* (Mat.) Adedî.

Sayısalca *h.* (Mat.) Adedî olarak.

Sayısız *s.* Sayılmamış, sayısı malûm olmıyan, hesapsız, pek çok.

Sayışmak *f.* Hesaplaşmak.

Sayıştay *i.* Divanı muhasebat. Hesap divanı.

Saylav *i.* Milletvekili. Mebus.

Saymaca *s.* İtibarî.

Saymak *f.* Miktarı anlamak.Tadat etmek. Hesaba geçirmek. İtibar etmek, nazarile bakmak. Makbul ve muteber tutmak. Hürmet ve riayet etmek. Ehemmiyet vermek, mühimsemek. İhtiyat etmek. *Sövüp — f.* Küfretmek.

Saymamazlık *i.* Riayetsizlik, hürmetsizlik.

Sayman *i.* Muhasip, muhasebeci.

Saymanlık *i.* Muhasebe. Hesap dairesi, muhasebecilik.

Sayrı *s.* Hasta, keyifsiz.

Sayrılık *i.* Hastalık.

Sayrımsak *s.* Mütemarız, yalancı hasta.

Sayrımsamak *f.* Temaruz etmek.

Sayvan *i.* Sayeban, gölgelik. Etek gibi şeylerin etrafına konulan kırmalı süs.

Saz *i.* Hasır, sepet v.s. yaptıkları ince kamış.

Saz *i.* Her nevi çalgı. *İnce — i.* Alaturka çalgı takımı.

Saz *s.* Kelimenin sonuna gelerek yapan, uyduran mânasına gelir: *çaresaz*, çare bulan.

Sazan *i.* Ekseriya sazlı ve kamışlı durgun sularda yaşıyan bir balık.

Sazcı *s.* Saz çalan.

Sazende *i.* Çalgıcı.

Sazlık *i.* Saz ve kamış biten yer.

Sebat *i.* Dura. Yerinde durma, oynamama. Caymama.

Sebatkâr *s.* Sebatlı.

Sebatlı *s.* Duran. Sebat sahibi.

Sebatsız *s.* Sebat etmiyen.

Sebbetmek *f.* Sövmek.

Sebebile, Sebeple *h.* Bir sebep dolayısile.

Sebebiyet *i.* Sebep olma, icap ettirme, bir şeyin vuku ve husulünü icap edecek hal.

Sebel *i.* Göze ârız olup dumanlı görmeği mucip hafif bir perde.

Sebep *i.* Bir şeyin husul ve vukuunu icap eden şey. Vesile, bahane. Vasıta, alet.

Sebeplenmek *f.* Geçinmek.

Sebepli *s.* Bir sebebi olan.

Sebepsiz *s.* Sebebi olmıyan, bir hak ve bahaneye müstenit bulunmıyan.

Sebike *i.* Maden külçesi.

Sebil *i.* Yol. Sebilhane. Sokaklarda parasız ve hayır için dağıtılan içilecek su. *c.* Bol, ucuz.

Sebilci *s.* Hayrat olarak su dağıtan.

Sebilhane, Sebilane *i.* Yol üzerinde gelip geçenlerin parasız olarak içmeleri için su bulundurulan etrafı pencereli bina, sebil.

Sebk *i.* Geçme, ileride bulunma, evvelce geçmiş.

Sebketmek *f.* Geçmek, takaddüm etmek, ileride bulunmak, evvelce geçmiş olmak.

Sebu *i.* Testi.

Sebükbar *s.* Yükü hafif, yanında çok eşya bulunmıyan.

Sebükmağz *s.* Akılsız.

Sebze, Sebzevat *i.* Pişirilerek ve çiğ olarak yenilen nebat, meyva, yaprak veya kökleri.

Secaya *i.* Seciyeler.

Seccade *i. Bak:* Seççade.

Secde *i.* İğilip yüzünü yere sürme .

Secdegâh *i.* Secde edilecek yer.

Seci *i.* Nesir olarak yazılan şeyin kafiyeli olması.

Seciye *i.* Ira. İyi ahlâk. Cibilliyet, karakter.

Seciyeli *s.* Seciye sahibi.

Seciyesiz *s.* Seciyesi olmıyan, ahlâksız.

Seççade, Seccade *i.* Küçük halı, kaliçe, keçe, kumaş v.s. den yapılmış namaz sergisi.

Seççadeci *i.* Namaz seççadesini devşirip kaldıran hizmetçi.

Seçici *s.* Seçen, intihap eden.

Seçilmek *f.* İntihap olunmak, bir şeyin iyileri ayıklanmak.

Seçim *i.* Seçme. İntihap.

Seçim dönemi *i.* İntihap devresi.

Seçim tutanağı *i.* İntihap mazbatası.

Seçiş *i.* Seçme.

Seçkin *s.* Seçilmiş. Güzide, mümtaz.

Seçkinlik *i.* Güzidelik, mümtaziyet.

Seçme *i.* Seçmek işi. *s.* Güzide.

Seçmece *s.* Seçmekle alınma.

Seçmek *f.* Bir şeyin en iyisini bulup ayırmak, intihap etmek, örendelemek, öğürtlemek. İyi görüp farkedebilmek.

Seçtirmek *f.* Seçmesini mucip olmak.

Sed *i.* Kapama.

Seda *i. Bak:* Sada.

Sedaya *i.* Memeli hayvan sınıfı.

Seddade *i.* Supap.

Seddetmek *f.* Kapamak. Menetmek. Tatil etmek.

Sedef *i. Bak:* Sadef.

Sedefotugiller *i.* (Bot.) Sezabiye.

Sedi *i.* Meme.

Sedir *i.* Üstü minderli kerevet.

Sedye *i.* Hastaya ve yaralıların nakline mahsus iki kişi tarafından götürülür teskere.

Sedyî *s.* Memeye ait. Meme şeklinde.

Sefa *i. Bak:* Safa.

Sefahat *i.* Sonunu düşünmiyerek lüzumsuz yere malını israf etme. Zevk ve eğlenceye düşkünlük.

Sefain *i.* Gemiler, sefineler.

Sefalet *i.* Alçaklık, aşağılık, hakirlik. Zaruret ve ihtiyaçtan çekilen sıkıntı.

Sefaret *i.* Elçilik, sefirlik.

Sefarethane *i.* Sefir ve maiyeti heyetinin resmî dairesi ,elçilik.

Sefer *i.* Yolculuk, seyahat. Harbe gidiş. Bir devletin diğer bir devletle harp halinde bulunması. Askerin harpte veya harbe hazır bir halde bulunması. Defa, kere, nöbet.

Seferber *s.* Sefere hazır. Harbe sevkolunmuş veya olunmak üzere hazırlanmış (asker). Başka bir devletle muharebe etmekte veya muharebeye hazırlanmış olan (devlet).

Seferberlik *i.* Sefere hazırlık.

Seferî *s.* Sefere ait.

Seferlemek *f.* Sefer etmek.

Seferli *s.* Harbe giden.

Seferlik *s.* Seyahate, yolculuğa mahsus. Harbe ait. Defalık, kerelik: *Bu seferlik affettim.* *i.* Harp vakti.

Sefertası *i.* Yolculukta yemek taşınan ve sahan yerine kullanılan biribiri üzerine girmiş kab takımı.

Sefih *s.* Sefahat yapan, yiyinci.

Sefik, Sefkidima *i.* Kan dökme.

Sefil *s.* Sefalet çeken. Âdi, alçak.

Sefine *i.* Gemi.

Sefir *i.* Elçi.

Sefirlik *i.* Elçilik.

Segâh *i.* Bir musiki perdesi ve makamı.

Seğirdim *i.* Yaya koşusu. Topun atıldığı zaman kundağın geri tepmesi.

Seğirdişmek *f.* Koşuşmak.

Seğirme *i.* Seğirmek işi.

Seğirmek *f.* Az oynamak, kımıldamak, titremek. Damar ihtiyarsız olarak titremek.

Seğirtmek *f.* Koşmak.

Seğmen *i.* Vaktile yeniçeri ocağına mülhak bir sınıf asker.

Seğrek, Seyrek *s.* Sık olmıyan, aralıklı.

Seğrekleşmek, Seyrekleşmek *f.* Seğrek olmak.

Seğrekleştirmek, Seyrekleştirmek *f.* Seğrek yapmak.

Seğreklik, Seyreklik *i.* Seğrek oluş.

Seha, Sehavet *i.* Cömertlik.

Sehap *i.* Bulut.

Seher *i.* Tan. Sabah açılmağa başladığı zaman, şafak ile gün doğuşu arası. Uykusuzluk.

Seherî *s.* Sehere ait.

Sehhar *s.* Cazibeli. *i.* Sihirbaz.

Sehim *i.* Pay, hisse. Devlet hazinesine ödünç verilen paraya karşı verilen faizli resmî senet, tahvilât.

Sehiv *i.* Yanlışlık.

Sehpa *i.* Ayak satıcılarının üzerine tabla, ressamların tablo ve çalgıcıların nota koydukları, yüksek bir yere yetişmek için ayak altına konulan üç ayaklı iskemle, fotoğraf makinesi ayağı. Darağacı.

Sehven *z.* Yanlışlıkla.

Sehvetmek *f.* Yanlış yapmak.

Sekant *i.* (Mat.) Kesen.

Sekban *i. Bak:* Seğmen.

Sekenat *i.* Durma, kımıldanmama.

Sekendiz *i.* (Ast.) Zühal, Satürn.

Sekene *i.* Sakinler.

Sekerat *i.* Sarhoşluk, dalgınlık. İnsanın ölmek üzere bulunduğu zamandaki dal-

Selâbet

gınlık, ihtizar.

Seki *i.* Direk ayaklığı, kürsütaşı. Oturulacak taş. Kerevet. Atın ayağındaki beyaz.

Sekir *i.* Sarhoşluk.

Sekiz *i.* Yediden bir fazla olan aded.

Sekizer *s.* Herbirine veya her defasında sekiz.

Sekizgen *i.* (Mat.) Müsemmen.

Sekizli *s.* Sekiz adedinde olan.

Sekizlik *i.* Sekizli oluş.

Sekizyüzlü *i.* (Mat.) Zusemaniyetülvücuh.

Sekme *i.* Sekmek işi.

Sekmek *f.* Bir ayak üzere sıçrayıp atılmak. Sıçrıya sıçrıya koşmak.

Sekreter *i.* Kâtip.

Seksek *i.* Bir nevi doğan. Tek ayakla oynanan bir oyun.

Seksen *s.* Sekiz defa on.

Seksener *s.* Herbirine veya her defasında seksen.

Sekseninci *s.* Seksen derecesinde olan.

Seksenlik *s.* Seksen aded ve kıymetinde olan.

Sekstant *i.* Ufkî ve amudî zaviyeleri ölçmeğe mahsus alet.

Sekte *i.* Durma, kesilme, inkıta. Halel, rahne, zarar. Kanın birdenbire durması veya dönmesi gibi ârıza, damla.

Sektedar *s.* Sekteye uğramış.

Sektelemek *f.* Kesilmek, duraklamak.

Sekter *s.* Ayrı inanışı olan. Müsamahası bulunmayan.

Sektirmek *f.* Sekmesini mucip olmak.

Sel *i.* Yağmurdan birikip derelerde ve oyuk yerlerde şiddetle akan su. Küçük seylâp.

Sel *i.* Çekme. Sıyırma.

Selâm *i.* Sulh, asayiş, salim olma, sonu iyi ve hayırlı olma. Aşinalık, dostluk ve hürmete delâlet eden söz ve hareket. — *almak f.* Verilen bir selâmı elle veya sözle iade etmek. — *a durmak f.* Hürmet için dik ve muntazam durmak. — *etmek, — söylemek f.* Selâmet temenni etmek, selâmlamak. — *göndermek f.* Başkası vasıtasile selâmlamak. — *vermek f.* Elle veya iğilerek selâmlamak. — *resmi i.* Top atarak, silâhla veya elle selâmet temennisini anlatmak.

Selâmet *i.* Sağlık, esenlik. Kusur ve ayıptan veya hastalıktan salim ve beri olma, emniyet, iyi ve hayırlı netice.

Selâmetlemek *f.* Yola koymak. Teşyi etmek. Esenlik dilemek.

Selâmlamak *f.* Selâm vermek, silâhla veya top atarak askerce selâm resmini yapmak.

Selâmlaşmak *f.* Selâm alıp vermek.

Selâmlık *i.* Büyük daire ve konakların erkeklere mahsus kısımları. Hükümdarın merasim ile bir yere gitmesi.

Selâmünaleyküm *h.* Müslümanlar arasında arapça iyilik dileğini bildiren selâm ibaresi ki cevabı (Aleykümselâm) dır.

Selâset *i.* İfadede açıklık. Sözde akkınlık.

Selâtin *i.* Sultanlar.

Selbetmek *f.* Çelmek. İnkâr etmek, kaldırmak.

Selbi *s.* Selbe ait. Menfi.

Selçuki *i.* Vaktile İran ve Anadoluda hükümet süren Türkler.

Sele *i.* Geniş çamaşır sepeti.

Selef *i.* Öncel. Bir hal ve mevkide diğerinden evvel bulunmuş olan kimse, halef mukabili. Geçmiş, eski. Cet.

Selika *i.* Güzel söyleme ve yazmadaki anıklık.

Selim *s.* Ayıp ve kusuru olmıyan, sağlam, doğru, dürüst.

Selinti *i.* Yağmur sularının dere halini aldığı küçük sel.

Selis *s.* Akıcı. Selâseti olan.

Selp *i.* Kapma, zorla alma. Kaldırma. Nefiy, inkâr.

Selüloit *i.* Pamuk barutu ile kâfuriden yapılan sert ve şeffaf maden.

Selvi, Servi *i.* Yaprakları ince ve tırtıllı, koyu yeşil renkli ve kışın da yaprakları kurumıyan ağaç.

Selvilik *i.* Selvi ormanı.

Sem *i.* Zehir, ağı.

Sema *i.* Gök.

Semâ *i.* İşitme.

Semaan *h.* İşiderek.

Semahane *i. Bak:* Simahane.

Semahat *i.* Cömertlik.

Semahatli *s.* Cömert.

Semai *s.* İşitmek esasına göre. Bir kıyas ve kaideye tabi olmayıp işidildiği suretle vaki olan.

Semavat *i.* Semalar.

Semavi *s.* Semaya ait, gökten düşmüş.

Sembol *i.* Simge. Rumuz, imge. Alâmet, nişan.

Sembolik *s.* Temsilî. Rumuzlu, imgeli.

Semdar *s.* Zehirli.

Semek *i.* Balık.

Semelcemek *f.* Yıpramak.

Semen *i.* Yasemin.

Semen *i.* Semizlik. Paha, kıymet.

Semer *i.* Yük hayvanlarının arkalarına konulan bir nevi palan. Hamal arkalığı.

Semerci *s.* Semer yapan.

Semercilik *i.* Semerci sanatı.

Semere *i.* Ürün, verim, yemiş, meyva. Fayda, kâr. Ne-

tice, hâsıl.

Semereli *s.* Ürünlü, verimli.

Semerli *s.* Semeri olan

Semi *i.* İşitme, işidiş. Dinleme, kulak asma. Kulak.

Sem'î *s.* İşitme hassasına ait.

Semih *s.* Cömert.

Semirgin *s.* Semizlikten ağırlaşıp uyuklıyan tembel.

Semirginlik *i.* Semirgin oluş.

Semirmek *f.* Semiz olmak.

Semirtmek *f.* Semirmesini mucip olmak.

Semiz *s.* Yağlı, besli.

Semizlik *i.* Semiz oluş.

Semizotu *i.* Yaprağı kalınca bir şebze.

Semizotugiller *i.* (Bot.) Ferkahiye.

Semmî *s.* Zehirli.

Sempati *i.* İnsanlar arasında biribirlerine karşı hissolunan meyil, cazibe, alım. (Ps.) Duygudaşlık.

Sempatik *s.* Sevimli.

Semt *i.* Cihet, taraf.

Semtikadem *i.* Semada şemtürres mukabili nokta. Ayakucu.

Semtürres *i.* Ayakta duran bir adamın başının üzerinde göğe kadar bir hat uzatıldığı farzolunursa bunun semada nihayetleneceği nokta. Başucu.

Semum *i.* Samyeli. Isıyel.

Sen *zm.* Şahsî zamirin muhatabı: *Sen gel, sen al.*

Sena *i.* Medih. Övgü.

Senakâr *s.* Sena eden. Öven.

Senato *i.* Parlâmento.

Senaver *s. Bak:* Senakâr.

Senaverane *h.* Senaver olarak. Öğerek.

Sendelemek *f.* Ayakta duramayıp sarsılmak.

Sendika *i.* Rekabete meydan vermemek ve yekdiğerinin menfaatini korumak için teşekkül eden esnaf şirketi.

Sene *i.* Yeryuvarlağının güneş etrafında bir devrî hareketinden ibaret on iki aylık müddet, yıl.

Senet *i.* Belgit. Bir hakkı, bir malın tasarrufunu, ödünç parayı tasdik eden vesika. İki veya daha ziyade adamlar arasında bir akdi ispat için yapılan ve yazılan mukavelename. *Tapu — i i.* Emlâk ve arazinin tasarrufunu mübeyyin olarak hükümet tarafından verilen resmî varaka. Delil.

Senetleşmek *f.* Senet alıp vermek.

Senetli *s.* Senetle tasdik olunmuş.

Senevî *s.* Seneye ait. Bir yılda vaki olan, yıllık.

Senfoni *i.* Bir orkestrada çalınmak için bestelenmiş musiki parçası.

Senin *zm.* Sen zamirinin tamlıyan hali.

Senk *i.* Taş.

Sentez *i.* (Kim.) Terkip.

Sep *i.* Sövme.

Sepek *i.* Değirmen taşının dili.

Sepet *i.* Kamıştan, ince söğüt dalından, ince tahtadan veya saman, saz v.s. den yapılan örme kab.

Sepetçi *s.* Sepet ören.

Sepetçilik *i.* Sepetçi sanatı, örmek sanatı.

Sepet kulpu *i.* (Yapılarda) Yayvan kemer.

Sepetlemek *f.* Defetmek, atlatmak.

Sepi *i.* Tabaklık, ham deriyi işleme.

Sepici *s.* Tabak, ham deriyi işliyen.

Sepilemek *f.* Ham deriyi işlemek.

Sepili *s.* Tabaklanmış.

Sepk *i.* Bir madeni eritip kalıp dökme. Bir ibarenin tertip ve tanzimi sureti.

Sepken *i.* Serpilen şey. *Sulu— i.* İnce yağmur veya kar.

Sepketmek *f.* Bir madeni eritip kalıp dökmek.

Sepmek *f.* Yalayıp almak, nefesle çekerek içmek, sömürmek.

Septik *s.* Müştereddit. Reybî.

Ser *i.* Baş.

Serair *i.* Gizli şeyler, sırlar.

Seramedan *i.* İlerigelenler.

Serap *i.* Yalgın. Ziyanın in'ikâsı dolayısile çölde uzaktan su gibi görünen manzara, pusarık, ılgımsalgım.

Serapa *h.* Baştanayağa.

Serasker *i.* Eskiden Harbiye nazırı.

Seraskerlik *i.* Eskiden millî müdafaa hizmetini gören makam, daire.

Serbaz *s.* Korkusuz, pervasız.

Serbes, Serbest *s.* Hür, muhtar, bir şeyle bağlı olmıyan, iradesi elinde. Mahcup olmıyan.

Serbestçe *s.* Serbest olarak.

Serbeste *s.* Başı bağlı, örtülü, gizli.

Serbestî *i.* Serbestlik.

Serbestlik *i.* Serbest oluş.

Serçe *i.* Boz renkli eti yenir küçük bir kuş.

Serçegiller *i.* (Zoo.) Asafiye.

Serçin *i.* Mekik dili. *s.* Seçme.

Serd *i.* Rabıtalı ve düzgün söyleme, beyan, ifade, izah.

Serdap *i.* Suyu soğuk tutmağa mahsus yeraltı.

Serdar *i.* Başbuğ, başkomutan.

Serdarlık *i.* Başbuğluk.

Serdetmek *f.* Rabıtalı ve düzgün söz söylemek. Beyan, ifade ve izah etmek.

Serdirmek *f.* Sermesini mucip olmak.

Sere *i.* Açık duran başpar-

mağın ucundan gösterme parmağının ucuna kadar olan uzaklık ve ölçü.

Serefraz *s.* Başını yükselten. Seçkin.

Seren *i.* Uzun, yuvarlak ve kalın çam kerestesi. — *direği* *i.* Yelken açmak için gemi direğine ufki veya meyilli bir surette bağlı ağaçlar.

Serenat *i.* Geceleyin açık havada yapılan konser.

Serencam *i.* Macera. Encam.

Sere serpe *s.* Serbest. Açıksaçık, serbestçe.

Seretan *i.* Yengeç. On iki burçtan biri.

Serfüru *i.* Başeğme.

Sergen *i.* Raf.

Sergerdan *s.* Başı dönen, sersem.

Sergerde *i.* Elebaşı. Eşkıya başı.

Sergi *i.* Serilen ve yayılan şey. Satılmak üzere yere serilmiş eşya. Kıymetli mahsulât ve mamulâtın seyredilmek ve satılmak üzere teşhir olundukları yer, meşher. Devlet hazinesinden verilecek para için tanzim olunmuş senet.

Sergin *s.* Serilmiş, yayılmış hasta.

Sergüzeşt *i.* Serüven. Baştan geçen. Bir adamın başından gelip geçen olaylar, macera.

Serhat *i.* Hudut başı. Uc, sınır.

Seri *s.* Çabuk, tez.

Seri *i.* Sıra, dizi, külliyat.

Serian *h.* Tezelden, çarçabuk.

Serikâr *i.* İş başı, iktidar mevkii.

Serilmek *f.* Yayılmak, döşenmek, hastalanıp düşmek. Düşmek.

Serin *s.* Az soğuk, sıcak olmıyan.

Serinlemek *f.* Serin olmak.

Serinlenmek, Serinleşmek *f. Bak:* Serinlemek.

Serinletmek *f.* Serinlemesini mucip olmak.

Serinlik *i.* Serin oluş.

Serir *i.* Otağ. Tahta karyola.

Serire *i.* Gizli şey, sır.

Seriri *s.* Tıbbın tecrübe ve ameliyat kısmına ait.

Seririyat *i.* Tıp talebesinin, muallimlerinin nezareti altında ameliyat görmelerine mahsus hastane.

Seriüzzeval *i.* Çabuk sönüp kaybolma.

Serkeş *s.* Dikbaş.

Serkeşane *h.* Dikbaşlıkla.

Serkeşlik *i.* Dikbaşlılık.

Serlevha *i.* Başlık. Makale, bahis v.s. yazıların başlarına konulan ve yazının neye ait olduğunu bildiren unvan.

Sermaye *i.* Anamal, başmal, ana para. *c.* Kazanılmış ilim. Orospu.

Sermayedar *i.* Sermaye sahibi. Anamalcı.

Serme *i.* Sermek işi.

Sermedî *s.* Sonsuz. Ebedî, daimî.

Sermek *f.* Yaymak, açmak. Döşemek. Yatırmak. Düşürmek, yere vurmak.

Sermest *s.* Sarhoş, baygın.

Sermestî *i.* Sarhoşluk.

Sermet *i.* Sonsuzluk.

Sermuharrir *i.* Başyazar.

Sermürettip *i.* Baş dizmen.

Sername *i.* Başlık, serlevha.

Sernigûn *s.* Devrilmiş. Muzmahil.

Serom, Serum *i.* Sütte ve kanda bulunup pıhtılaştıktan sonra ayrılan mayi. Bir hastalığa aşılanan hayvanın kanından alınıp o hastalığa karşı muaf kalmak için vücude şırınga edilen madde.

Serp *i.* Barsakları ihata eden içyağı.

Serpantin *i.* Eğlencelerde serpilen ince ve uzun renkli kâğıtlar.

Serpenk *i.* Miğfer.

Serpilmek *f.* Azar azar saçılmak, öteye beriye dağılmak. İsraf olunmak. Yorgun adam kendini atıp yayılmak. Çocuk boy atıp büyümek.

Serpinti *i.* Azar azar serperek yağan yağmur. Dökülen bir sudan sıçrıyan damlalar. Kalan kısım.

Serpiştirmek *f.* Azar azar dağıtmak. Biraz su saçmak.

Serpme *i.* Serpmek işi. Dağınık benek ve çiçek. Bir nevi balık ağı.

Serpmek *f.* Azar azar saçmak. Su atmak.

Serptirmek *f.* Serpmesini mucip olmak.

Serpuş *i.* Başlık.

Serrişte *i.* İpucu. Bahane. Tutamak.

Sersem *s.* Başı ve beyni dönüp aklını toplıyamıyan. Budala, alık. Unutkan.

Sersemlemek *f.* Sersem olmak.

Sersemlik *i.* Sersem oluş.

Serseri *s.* Boş gezen, işsiz, haylaz.

Serserilik *i.* Serseri oluş.

Sert *s.* Yumuşak olmıyan. Kesin, çetin. Dürüst. Hırçın, haşin. Şiddetli.

Sertdoku *i.* (Bot.) Bitkilerde diken, kabuk gibi odunlaşmış doku.

Sertlendirmek *f. Bak:* Sertleştirmek.

Sertlenmek, Sertleşmek *f.* Sert olmak.

Sertleştirmek *f.* Sertleşmesini mucip olmak.

Sertlik *i.* Sert oluş.

Serum *i. Bak:* Serom.

Serüven *i.* Macera.

Servet *i.* Zenginlik. Mal, mülk, arazi v.s. ye sahip oluş.

Servetli *s.* Zengin.

Servi *i. Bak:* Selvi.

Servis *i.* Vazife. Nöbet.

Seryom, Seryum *i.* Bir nevi basit maden.

Serzede *s.* Başvurmuş, başgöstermiş.

Serzeniş *i.* Başa kakma, çıkışma. Sitem. Güceniklik.

Ses *i.* Cisimlerin vuruşmasından, insan ve hayvanların hançeresinde hâsıl olan ve hava vasıtasile kulağımıza çarpan ihtizaz, seda, savt. — *çıkarmak f.* Ses hâsıl etmek, susmak. — *çıkmak f.* İşidilmek, ses hâsıl etmek. Gürültü, patırdı yapmak.

Seselim *i.* (Fiz.) Rezonans.

Seslemek *f.* Dinlemek, kulak vermek. Çağırmak.

Seslenmek *f.* Çağırmak.

Sesli *s.* Sesi olan, ses veren.

Seslitaş *i.* (Jeo.) Fonolit.

Sessiz *s.* Sesi olmıyan, ses çıkarmıyan. Sakin, sâkit.

Sessizlik *i.* Sükût.

Set, Sed *i.* Kapama, tıkama. Menetme. Bir yol ve mecrayı kapayıp ihtilâtı kesen hail. Umumî seviyeden yüksek olan satıh. Duvar. Yağmur sularını toplamak için iki dağ arasına yapılan surlar, bent. Liman ve rıhtım duvarı. c. Hail, mâni, engel.

Setir *i.* Örtme, gizleme.

Setre *i.* Düz yakalı ve önü ilikli caket.

Setretmek *f.* Örtmek, gizlemek.

Sevabetmek *f.* Dince hayırlı iş yapmak.

Sevabık *i.* Geçmiş işler. Sabıkalar.

Sevahil *i.* Kıyılar. Sahiller.

Sevap *i.* Bir hayırlı işe karşı Allahın mükâfatı. Hayırlı iş. Doğru, doğru yol.

Sevda *i.* Cinsel sevgi. Aşk. Karasevda. Arzu. Heves.

Sevdalı *s.* Âşık. Düşkün.

Sevdavi *s.* Sevdaya ait.

Sevdazede *s.* Vurgun, aşk kurbanı.

Sevdirmek *f.* Sevmesini mucip olmak.

Sevecen *s.* Şefkatli.

Sevecenlik *i.* Şefkat.

Sevgi *i.* Kalben duyulan alâka, muhabbet, aşk, şefkat.

Sevgili *s.* Sevilen, dost.

Sevici *s.* Seven. Âşık. Sevicilik yapan (kadın), zurafa.

Sevicilik *i.* Bâzı kadınların hemcinsini karıkoca tarzında gayritabiî sevmek meyli, zurafalık.

Sevilmek *f.* Sevgi celbetmek.

Sevim *i.* Sevme.

Sevimli *s.* Kendini sevdiren, cazibeli.

Sevimsiz *s.* Çirkin, kanı soğuk, antipatik.

Sevinç *i.* Sevinme, sevmekle hâsıl olan his.

Sevinçli *s.* Sevinç duyan. Sevinç duyduran.

Sevindirmek *f.* Sevinmeyi mucip olmak.

Seviniş, Sevinme *i.* Sevinmek işi.

Sevinmek *f.* Sevinç duymak.

Sevir *i.* On iki burçtan biri. Öküz.

Seviş *i.* Sevme.

Sevişmek *f.* Biribirini sevmek.

Seviye *i.* Düzey. Beraberlik, aynı vaziyet ve derecede bulunma.

Sevk *i.* Öne katıp sürme, yollama. İleri götürme. Sebep olma. Gönderme. Gitme.

Sevketmek *f.* Öne katıp sürmek, ileri götürmek. Sebep olup bir neticeye götürmek. Göndermek. Gitmek.

Sevkıtabiî *i.* Dürtü, içgüdü. İnsiyak, gırize, muhakeme mahsulü olmıyan hareketler.

Sevkıyat *i.* Yollama. Sevkolunan şeyler.

Sevkulceyş *i.* Askerin sevk ve tahriki usulünden bahseden fen.

Sevme *i.* Sevmek işi.

Sevmek *f.* Kalben sevgi duymak, dostluk göstermek. Âşık olmak. Beğenmek, arzu göstermek. Okşamak. Hoşlanmak.

Seyahat *i.* Gezim. Uzak yerlere gitme, sefer.

Seyahatname *i.* Bir seyyahin gezdiği yerlerin ahvaline dair yazdığı kitap.

Seyelân *i.* Akma. Akıntı.

Seyif *i.* Kılıç.

Seyir *i.* Yürüme, yürüyüş, gitme. Yolculuk, sefer. Gezme, gezinme. Eğlenmek için bakma, temaşa. Uzaktan bakıp karışmama. Görülecek ve gezilecek yer, görülmeğe değer alay veya eğlence.

Seyirci *i., s.* Seyreden.

Seyirfilmenam *i.* Uyurgezenlik, somnambüllük.

Seyis *i.* Ata bakıp timar eden hizmetçi.

Seyit, Seyyid *i.* Efendi. İleri gelen, baş, reis. Şerif.

Seyitlik *i.* Efendilik, şeriflik.

Seylâni *i.* Hindistan'ın Seylân adasında çıkan bir nevi kıymetli taş.

Seylântaşı *i.* (Jeo.) Almandin.

Seylâp *i.* Sel suyu, sel halinde akan su.

Seyran *i.* Gezinme. Bakıp seyretme, temaşa.

Seyrangâh *i.* Seyir yeri.

Seyrek *s. Bak:* Seğrek.

Seyrekleşmek *f. Bak:* Seğrekleşmek.

Seyretmek *f.* Yürümek, gitmek, gezmek. Bakmak, temaşa etmek.

Seyrettirmek *f.* Seyretmesini mucip olmak.

Seyrisefain *i.* Vapur işlemeleri. Deniz nakliyatı.

Seyrüsefer *i.* Vapur işlemeleri. Gidiş geliş.

Seyyah *i.* Gezmen. Seyahat eden.

Seyyal *s.* Akan. Akışkan.

Seyyale *i.* Akız. Akan şey, mayi.

Seyyaliyet *i.* Akışkanlık.

Seyyan *s.* Eşit.

Seyyanen *h.* Eşit olarak. Müsavaten.

Seyyar *s.* Gezgin, dolaşan, seyahat eden, bir yerde mukim ve sabit olmıyan. Yerli olmayıp istenilen tarafa taşınan, müteharrik, portatif.

Seyyarat *i.* Gezeğenler.

Seyyare *i.* Gezeğen. Her gün yerini değiştiren ve güneşin etrafında dönen yıldızlar.

Seyyibe *s.* Dul (kadın).

Seyyie *i.* Kötü iş, kötülük. Suç, kabahat, günah. Ceza.

Seyyip *i.* Dul erkek.

Seza, Sezaver *s.* Yaraşık, münasip.

Sezavarî *i.* Yaraşıklık. Liyakat.

Sezdirmek *f.* Sezmesine sebep olmak.

Sezgi *i.* Sezme. Bir şeyi doğrudan doğruya biliverme.

Sezi *i.* Buluş. Hads. Entüvisyon.

Sezilmek *f.* Dolayısile anlaşılmak, hissolunmak.

Sezinlemek *f.* Sezer gibi olmak, biraz hissetmek.

Sezinmek *f.* Anlayıp ses çıkarmamak.

Seziş *i.* Sezme.

Sezme *i.* Sezmek işi.

Sezmek *f.* Dolayısile anlamak, biraz hissetmek.

Sezon *i.* Mevsim, çağ, çağan.

Sıbyan *i.* Küçük çocuklar. Sabiler. — *mektebi i.* Eski yolda ilk okul.

Sıcacık *s.* Sevimli sıcak.

Sıcak *s.* Yakmıyacak derecede kızgın, ısınmış, sıhhet derecesi fazla. *i.* Sıcaklık, hararet. İçinde sıcak su ile yıkanılan yer, hamam.

Sıcakkanlı *s.* Sevimli, herkesle çabuk dost olur, ünsiyetli, cazip, sempatik.

Sıcaklık *i.* Hararet, sıcak oluş.

Sıcakölçer *i.* (Fiz.) Termometre, mizanüssühune.

Sıçan *i.* Fare.

Sıçandişi *i.* Çamaşır etrafına yapılır ince sivri oya.

Sıçankırı *i.* Sıçan tüyüne benzer at rengi.

Sıçanotu *i.* Arsenik denilen zehirli madde.

Sıçanyolu *i.* Yeraltı oyulmuş mecra.

Sıçmak *f.* Barsaklarda toplanan pisliği kıçtan çıkarmak. Berbat etmek.

Sıçramak *f.* Yukarıya kalkıp öteye fırlamak, zıplamak, yukarı doğru atlamak. Fışkırmak.

Sıçratmak *f.* Sıçramasını mucip olmak.

Sıdık *i.* Doğruluk, gerçeklik. Hulûs.

Sıfat *i.* Bir şahıs veya şeyin ârızî olan hali. İnsanın bir iş ve harekette bulunmak salâhiyeti. Surat, çehre, beniz. Dıştan görünüş. Bir şahıs veya şeye ârız olan hali gösteren kelime.

Sıfât *i.* Sıfatlar.

Sıfır *i.* Yalnız olduğu zaman bir kıymeti olmadığı halde sağ tarafına yazıldığı rakamın mertebesini artıran '0' işareti. *s.* Boş, kıymeti olmıyan.

Sıframak *f.* (Mat.) Sıfıra müsavi kılmak.

Sığ *i.* Çok derin olmıyan (deniz veya nehir kenarı).

Sığa *i.* (Fiz.) Sıa, genişlik. Bir kondansatörün elektrik yığma yeteneği.

Sığamak *f. Bak:* Sıvamak.

Sığanmak *f. Bak:* Sıvanmak.

Sığar *i.* Sagirler, küçükler.

Sığdırmak *f.* Sığmasını temin etmek.

Sığın *i.* Geyiğin iri ve benekli bir cinsi.

Sığınak *i.* Sığınacak yer, melce.

Sığınık *i.* Sığınmış kimse. Mülteci.

Sığınmak *f.* Dayanmak, iltica etmek.

Sığıntı *i.* Çağırılmamış misafir, tufeyli.

Sığır *i.* Çift sürmede, araba çekmede kullanılan, eti ve sütünden istifade edilen öküz ve manda gibi ehli hayvan, karasığır.

Sığırcık *i.* Çekirgelerle mücadele eden serçeden büyük siyah kuş.

Sığırgözü *i.* Papatyanın iri ve sarı nev'i.

Sığırlık *i.* Ahmaklık.

Sığırtmaç *i.* Sığır çobanı.

Sığışmak *f.* Sıkılarak bir yere girmek, zorla sokuşmak.

Sığıştırmak *f.* Sığışmasını mucip olmak.

Sığlık *i.* Suyu sığ olup geçit veren kumluk.

Sığmak *f.* Bir kabın içine girmek, alınmak, istiap olunmak.

Sıhhat *i.* Gerçeklik, doğruluk. Sağlamlık, dürüstlük, sakat ve noksan olmama, sağlık. Yanlış olmama.

Sıhhi *s.* Sıhhate ait.

Sıhhiye *i.* Sıhhat işlerine bakan daire.

Sıhrî *s.* Dünürlüğe, sıhriyete ait.

Sıhriyet *i.* Dünürlük. Evlenme ile hâsıl olan akrabalık.

Sık *s.* Biribirine yakın ve bitişik. Dar. Nadir olmıyan, çok vaki olan. — —*h.* Biribirine yakın olarak. Biribirini mütaakıp: *Sık sık görüşelim.*

Sıkboğaz *i.* Birini şaşırtıp zorla kendisinden bir şey alma.

Sıkı *s.* Dar, geniş olmıyan. Pek, katı, sert. Acele, süratli. Şiddetli. Mümsik.

Sıkı *i.* Darlık, sıkıntı, ıstırap. Şiddet. Ağızdan dolan ateşli silâhta barut ve kurşunun üstünden namlıya sokulan bez, kâğıt, v.s.

Sıkı fıkı *s.* Pek bitişik, pek devamlı.

Sıkılamak *f.* Israrla sual etmek, tazyik etmek.

Sıkılgan *s.* Mahcup.

Sıkılma *i.* Sıkılmak işi.

Sıkılmak *f.* Daralmak, darlaşmak, tazyik olunmak. Muztarip olmak, sıkıntı çekmek. Utanmak. Mahcup olmak. Sıkıntıda olmak.

Sıkıntı *i.* Darlık, zaruret, ihtiyaç. Kasavet, keder. Istırap. Sıklet, ağırlık. Sıkılmış meyva posa ve cibresi.

Sıkışmak *f.* Biribirini sıkacak surette yığılmak, kalabalık olmak. Darlaşmak. Mecbur kalmak.

Sıkıştırmak *f.* Sıkışmasını mucip olmak.

Sıkıt *i.* Düşük. (Kim.) Komprime.

Sıkıyönetim *i.* İdarei örfiye.

Sıklam *s. Bak:* Sırsıklam.

Sıklamak *f.* Sıkılarak zorla ağlamak. Islık çalmak.

Sıklanmak *f. Bak:* Sıklaşmak.

Sıklaşmak *f.* Biribirine yakın gelmek, araları azalmak. Biribiri arkasında ve aralıksız vukubulmak .

Sıklaştırmak *f.* Sıklaşmasını mucip olmak.

Sıklatmak *f.* Sık yapmak. Sık sık vukubuldurmak. Aralıklarını azaltmak.

Siklet *i.* Ağırlık. Sıkıntı.

Sıklık *i.* Islık, dudak arasından düdük gibi çıkarılan ses.

Sıklık *i.* Sık oluş.

Sıkma *i.* Sıkmak işi.

Sıkmak *f.* Darlatmak, tazyik etmek. El ile sıkıştırıp suyunu almak. Kuvvet vermek, pekleştirmek. El içine alıp sıkıştırmak. Zorlamak. Sıkıntı vermek, silâhı ateş edip boşaltmak.

Sıla *i.* Ulaşma, kavuşma. Vatan ve ailesine ulaşma, ziyaret etme. Vatan, memleket. *Daüs — i.* Vatan hasreti çekerek hâsıl olan ruhî bir hastalık.

Sımah *i.* Kulakdeliği.

Sımak *f.* Bozmak, kırmak, kesmek, koparmak.

Sımızdı *i.* Ahit ve vaa'di bozma, vefasızlık.

Sımızmak *f.* Ahit ve vaa'di bozmak, tutmamak.

Sımsıkı *s.* Pek dar, pek ziyade sıkışmış.

Sınaat *i.* Endüstri. Sanatkârlık. Ustalık, meharet.

Sınaî *s.* Uransal. Endüstriye, sanata ait. Yaradılıştan olmıyan, yapma.

Sınamak *f.* İmtihan etmek. Tanımak için yoklamak. Denemek, tecrübe etmek.

Sınangılı *s.* Denenmiş.

Sınanmak *f.* Denenmek.

Sınar *s.* Bildik, bir soydan olan.

Sınav *i.* İmtihan.

Sıncan, Zıncan *i.* Dikenli ve sakızlı bir çalı.

Sındı *i.* Büyük makas.

Sındık, Sındırgı *i.* Bir mağlûbiyetin vukubulduğu yer.

Sındırık *i.* Sındırma.

Sındırma *i.* Sındırmak işi.

Sındırmak *f.* Bozmak, mağlûp etmek, batırmak.

Sıngın, Sınık *s.* Kırık, dökük, perişan, perakende, dağınık. Bozgun, mağlûp.

Sınıf *i.* Tabaka, derece, takım, bölük, zümre.

Sınıflama *i.* (Zoo.) Tasnif.

Sınıflamak *f.* Tasnif etmek.

Sınır, Sınur *i.* İki memleket ve devlet veya iki mülk arasını tefrik eden hat, hudut.

Sınırdaş *s.* Ortak sınırlı, hemhudut.

Sınırlamak *f.* Tahdit etmek.

Sınırlı *s.* Mahdut.

Sınırsız *s.* Hudutsuz.

Sınmak *f.* Kırılmak, bozulmak. Dağılmak, perişan olmak. Mağlûp olmak.

Sıpa *i. Bak:* Sehpa.

Sıpa *i.* Eşek yavrusu.

Sır *e.* Bâzı sıfatların başına gelip mübalâğa anlatır: *sırsıklam.*

Sır *i.* Çanak ve çömleğe sürülen parlak boya, vernik. Aynanın arkasına sürülen camın ayna olmasını temin eden parlak madde. Gizli şey. Gizem. Muamma. Mahrem şey. — *açmak f.* Mahrem bir şeyi söylemek. — *kâtibi i.* Mahrem muamelâta bakan şifre kâtibi. — *tutmak f.* Mahrem bir şeyi söylemek.

Sıra *i.* Dizi, saf. Tertip, nizam. Sınıf, mertebe, rütbe. Yazı satırı. Tahta kanape. Nöbet, muayyen vakit ve derece. Fırsat. Seçmiyerek rasgele alma. Saf olarak uzanma. *Arkası — h.* Arkadan, arkada. *Önü — h.* Önden, önde. *Yanı — h.* Beraber.

Sıraca *i.* Boğazda urlar çıkmasını ve bedenin bâzı yerlerinde yaralar açılmasını mucip hastalık.

Sıracalı *s.* Sıraca hastalığı olan.

Sıradağ *i.* (Jeo.) Silsile.

Sıralamak *f.* Sıraya komak, dizmek. Biribiri arkasından ve arkasını kesmeksizin söylemek. Çocuk yastık ve duvarlara tutunarak yürümeğe başlamak.

Sıralanmak *f.* Sıraya kon-

mak, dizilmek, bir dizi teşkil edecek surette tertip olunmak.

Sıralatmak *f.* Sıralamasını mucip olmak.

Sıralı *s.* Dizilmiş, sıraya konmuş. Mürettep, muntazam. Münasip, yolunda.

Sıralıoluş *i.* (Bio.) Epijenez.

Sırasız *s.* Karmakarışık. Münasebetsiz. Vakitli vakitsiz.

Sırat *i.* Yol. — *köprüsü i.* Mukaddes kitaplara göre cennetin yolunda ve cehennemin üstünde kurulmuş pek dar, geçilmesi pek güç köprü.

Sıravari *h.* Sıra halinde.

Sırbistan, Sırbiye *i.* Sırpların sakin oldukları bir Balkan devleti. Yugoslavya.

Sırça *i.* Âdi cam, şişe. Süs için kullanılan renkli camdan boncuk ve bilezik. Sahte elmas. Nakışlı billûr.

Sırdaş *i.* Sır ortağı.

Sırdaşlık *i.* Sır ortaklığı.

Sırf *s.* Salt. Halis. Sâfi, sade. Münhasıran. Büsbütün, kâmilen. Ancak, mücerret, yalnız: *Bu işi sırf ben yaptım.*

Sırık *i.* Kabuğu soyulmuş ince uzun ağaç.

Sırım *i.* Deriden yapılan kaytan.

Sırıtkan *s.* Daima dişlerini gösterip sessiz ve çirkin gülen.

Sırıtkanlık *i.* Yersiz ve çirkin gülüş.

Sırıtma *i.* Sırıtmak işi.

Sırıtmak *f.* Dudakları ayırıp dişleri göstererek soğuk soğuk gülmek. Ölmek veya soğuktan donmak. Bir kumaşa uymaz renkte iplikle dikilen dikiş çirkin görülmek. Ayıp ve kusuru görünmek.

Sırma *i.* İnce gümüş tel ve bunun altın yaldızlısı.

Sırmakeş *i.* Sırma işliyen kimse.

Sırmalı *s.* Sırma ile işlenmiş.

Sırnaşık *s.* Taciz ve rahatsız eden, sıvışık.

Sırnaşmak *f.* Taciz etmek, rahatsız etmek.

Sırp *i.* Adriyatik sahilinden Tunanın ötesine kadar yayılan İslâv cinsinden bir kavim.

Sırplı *i., s.* Sırp.

Sırren *h.* Gizlice.

Sırrolmak *f.* Ortadan kaybolmak. Gizlenmek.

Sırsalamak *f.* Sallamak.

Sırsıklam *s.* Pek ıslak.

Sırt *i.* Arkanın belden yukarı kısmı, eğin. Dağın tepesinden eteğine kadar olan mail sathı, yamaç üstü. — *üstü h.* Arkası yere değerek.

Sırtar *i.* Omuzları kalın derili bir keler.

Sırtarmak *f.* Sırtını dayamakla kuvvetine güvenmek, cesaret göstermek. Kabarmak. Sırıtmak.

Sırtlamak *f.* Arkasına almak, sırtına yüklenmek. Sırtını dayamak. Arka vermek, dayanmak.

Sırtlan *i.* Mezarlardan ölüleri çıkarıp yiyen yırtıcı hayvan.

Sıska *s.* Karnına su dolmuş, istiska illetine tutulmuş. Kemik hastalığına duçar olup zayıf ve kuru kalan (çocuk). *c.* Pek zayıf.

Sıskalık *i.* Sıska oluş.

Sıtma *i.* Önce üşümek ve titremekle başlıyarak sonra sıcaklık getiren hastalık, humma, malarya. Ateş nöbeti.

Sıtmalanmak *f.* Vücutca sıcaklık duymak, sıtmaya uğramak.

Sıtmalı *s.* Sıtmaya tutulmuş. Sıtması olan yer.

Sıva *i.* Duvara sürülüp taşların veya bağdadinin üstünü düzliyen harç.

Sıvacı *i.* Binalara sıva süren işçi.

Sıvacılık *i.* Sıvacı sanatı.

Sıvalanmak *f.* Sıva sürülmek.

Sıvalı *s.* Sıva sürülmüş.

Sıvama *i.* Sıvamak işi.

Sıvamak *f.* Sıva sürmek, sıva ile kaplamak. Bulaştırmak. Her tarafını kaplamak. Sıvazlamak, okşamak. Toplayıp katlamak. *Paçaları — f.* Gayrete gelmek.

Sıvanmak *f.* Sıva sürünmek, sıva ile kaplanmak.

Sıvaşmak *f.* Bulaşmak, sıva gibi üstüne sürülmek.

Sıvaştırmak *f.* Sıvanmasını mucip olmak.

Sıvazlamak *f.* El ile sürmek. Okşamak.

Sıvı *i.* (Bio. Kim. Fiz.) Mayi.

Sıvık, Sıvış *s.* Cıvık, sulu ca, bulaşan.

Sıvılanmak *f.* (Kim.) Mayilenmek.

Sıvılandırmak *f.* (Kim.) Mayileştirmek.

Sıvınma *i.* (Kim.) Temeyyu.

Sıvınmak *f.* (Kim.) Temeyyu etmek.

Sıvırya *h.* Mütemadiyen, biribiri ardından.

Sıvışık *s.* Yapışkan. *c.* Daima taciz ve rahatsız eden.

Sıvışıklık *i.* Sıvışık oluş.

Sıvışkan *s.* Bulaşık.

Sıvışmak *f.* *Bak:* Sıvaşmak.

Sıvıyağ *i.* (Kim.) Zeyt.

Sıyanet *i.* Koruma.

Sıyanetkâr *s.* Koruyan.

Sıyga *i.* Kip.

Sıyırmak *f.* Şiddetle dokunup sürtünerek bir şeyin yüzünü soymak, alıp götürmek. Üstünden iyice silerek almak. Çekerek çıkarmak.

Sıyırtmak *f.* Sıyırmasını mucip olmak.

Sıyrık *s.* Deri veya kabu-

ğu sıyrılmış. *c.* Arsız.

Sıyrılmak *f.* Şiddetle sürtülerek soyulmak, derisi, kabuğu, boyası v.s. si ayrılıp çıkmak. İyice silinerek alınmak. *c.* Usulle ve sürülür gibi çekilip savuşmak, işin içinden çekilmek.

Sıyrıntı *i.* Parmakla sıyrılmış veya sıyrılabilir kab bulaşığı.

Sızdırmak *f.* Sızmasını sağlamak. *c.* Para çekmek.

Sızı *i.* İnce işliyen ağrı, sinir ağrısı. Istırap.

Sızılı *s.* Sızısı olan.

Sızıltı *i.* Ağlama, şikâyet, tazallüm, tezekki. Hoşnutsuzluk. Şekva.

Sızıntı *i.* Bir kabdan veya taşlar arasında damla damla sızıp akan su veya sulu şey.

Sızırmak *f.* Süzmek.

Sızlamak *f.* İnce ince ağrımak, sancımak.

Sızlanmak *f.* Ağlaşmak, teşekki, tazallüm etmek.

Sızlatmak *f.* Ağrıtmak, acıtmak.

Sızmak *f.* Ter gibi damla damla çıkmak, tereşşüh etmek. Sarhoş uyuyup yığılarak kalmak.

Si *s.* Bâzı isimlere ilâve olunarak benzerlik bildirir. *Erkeksi*, erkeğe benzer.

Si *i.* Musikide bir nota.

Sia *i.* Genişlik, bolluk. Refah.

Sibak *i.* Geçmiş, üst taraf. *Siyak ve sibak:* Bir şeyin kendinden öncekine ve sonrakine uygunluğu.

Sicil *i.* Kayıt. Vesikaların, karar ve ilânların resmen kaydedilmesi. Memurun resmen tesbit edilen tercümeihali.

Sicilli *s.* Tescil edilmiş. *c.* Sabıkalı.

Sicim *i.* Kenevirden kaytan kalınlığında ip.

Sidik *i.* Mesaneden dökülen pis su, çiş, idrar, bevil.

Sidikkavuğu *i.* Mesane, idrarın dışarı çıkmazdan evvel toplandığı yer.

Sidikli *s.* Çişli, üstüne çiş yapan, pis. sidik bulaşmış.

Sidikşekeri *i.* Şeker illeti.

Sidikyolu *i.* Erkek ve kadın tenasül aletinde idrarın dışarı çıktığı yol. Bevil mecrası.

Sidikzoru *i.* İdrarın tutulması illeti.

Sidre *i.* Arabistan kirazı.

Sidre *i.* Yedinci kat sema.

Sif *i.* Herbir masrafı dahil olduğu halde malın gideceği limanda teslim olunması.

Sifad *i.* Hayvan çiftleşmesi.

Sifilis *i.* Frengi hastalığı.

Sifon *i.* Bir kabı çevirmeksizin içindeki mayii diğer bir kaba nakil için kullanılan bir ucu ötekinden uzun mukavves boru.

Sifonlular *i.* (Zoo.) Zülmimas.

Siftah *i.* İlk alışveriş, aksataya başlayış. İlk defa.

Siftahlamak *f.* Siftah yapmak.

Siftinmek *f.* Miskin miskin kaşınmak.

Siga *i.* Fiilin tasrifinden hâsıl olan mazi, muzari, istikbal v.s. gibi muhtelif şekillerin herbiri.

Siga *i.* Şiillerce muteber olan muvakkat nikâh.

Sigar *i.* Yaprak cigarası.

Sigara *i.* Cigara.

Sigaralık *i.* Ağızlık.

Sigorta *i.* Mal, mülk ve eşyanın bir kazaya ve ziyana uğraması karşılığında tazmin etmek ve bir adamın ölümünde muayyen olan parayı vârislerine ödemek üzere bu işle uğraşan müesseselerin muayyen ve mukassatan bir ücret mukabilinde yaptıkları iş.

Sigortacı *s.* Sigorta muamelesi yapan.

Sigortalı *s.* Sigorta edilmiş.

Sığıl *i.* Kurbağa v.s. nin pisliğinden suyun üzerinde hâsıl olan yeşil kabarcıklar. Elde, ayakta, memede çıkan ufak kabarcıklar.

Sihan *i.* Kalınlık.

Sihir *i.* Büyü. Cazibe.

Sihirbaz *s.* Büyücü.

Sihirbazlık *i.* Büyücülük.

Sihirlemek *f.* Büyülemek.

Sihirlenmek *f.* Büyülenmek.

Sihirletmek *f.* Büyületmek.

Sihirli *s.* Büyülü.

Sihrî *s.* Sihre ait.

Sikke *i.* Meskûkâta ve dirhemlere vurulan damga. Darbolunmuş madenî para. Düz yol ve sokak.

Sikke *i.* Vaktile Mevlevî dervişlerin giydikleri uzun külâh.

Sikkezen *i.* Sikke vuran kimse.

Siklon *i.* Şiddetli ve büyük kasırga.

Sil *i.* Verem.

Silâh *i.* Ateşli veya kesici, öldürücü alet. *c.* Delil, müdafaa vasıtası. — *atmak f.* Dolu silâhı patlatmak, ateşlemek.

Silâhendaz *i.* Tüfek atan asker. Silâhlı deniz eri.

Silâhhane *i.* Asker silâhları deposu.

Silâhlandırmak *f.* Silâh vermek, teslih etmek.

Silâhlanmak *f.* Silâh edinmek, silâha sarılmak.

Silâhlı *s.* Silâh taşıyan, müsellâh. *i.* Silâh kullanan asker.

Silâhlık *i.* Silâh koymağa mahsus meşin kemer.

Silâhsız *s.* Silâhı olmıyan. *i.* Vücudü silâh kullanmıya müsait olmayıp hafif hizmetlerde kullanılan asker.

Silâhsızlanma *i.* Devletlerin silâhlanmaktan vazgeçmeleri, terki teslihat.

Silâhşor *i.* Silâh taşıyan adam. Silâh kullanmada mahir kimse. Cengâver ve harp adamı.

Silâhşorluk *i.* Silâhşor oluş.

Silâhtar *i.* Eskiden silâhları muhafaza eden memur.

Sildirmek *f.* Silmesini mucip olmak.

Silecek *i.* Büyük hamam havlusu.

Silgi *i.* Silecek şey. Yazı tahtasından yazıları silmek için kullanılan çuha veya sünger.

Sili *s.* Nezih, afif.

Silici *i.* Tahta v.s. yi silen hizmetçi.

Silik *s.* Silinmiş (yazı ve nakışlar), bozulmuş. *c.* Kendini göstermemiş, tanınmamış.

Silindir *i.* Merdane, üstüvane. Yuvak.

Silindiraj *i.* Bir şeyin üstünden silindir geçirme.

Silinmek *f.* Bir şeyin suyu el veya bez ile alınıp kurulanmak veya temizlenmek. Kazınmak, aşınmak.

Silinti *i.* Silme ve kazıma eseri.

Silisyom, Silisyum *i.* Basit cisimlerden bir maden.

Silk *i.* İnci ve tespih gibi tanelerin geçirildiği iplik v.s. Dizi, sıra. *c.* Sıra, tertip, takım.

Silkelemek *f.* Bir şeyi üstüste silkmek.

Silki *i.* Uykuda sıçrama, râşe ile uyanma. *s.* Titrek.

Silkinmek *f.* Şiddetle sarsılmak. Üstünden atmak.

Silkinti *f.* Ürkme. Sarsılma.

Silkişmek *f.* Kendi üstündeki toz ve toprağı düşürmek için vücudunu şiddetle sallamak.

Silkme *i.* Silkmek işi. Ufak doğranmış patlıcan veya kabak ile yapılmış et yemeği.

Silkmek *f.* Sallıyarak üstündeki toprağı düşürmek, sallıyarak veya vurarak temizlemek.

Silktirmek *f.* Silkmesini mucip olmak.

Sille *i.* Açık el ile vurulan tokat, şamar.

Silli *s.* Verem hastalığına dair.

Sillik *i.* Nezahet.

Sillürie *i.* Akciğer veremi hastalığı.

Silme *i.* Silmek işi. *s.* Rendelenmiş, tıraş edilmiş. Üstündeki fazlası alınmış. — *tahtası i.* Ölçek doruklamasını almak için kullanılan tahta.

Silmek *f.* Yaş bir şeyi el veya bezle kurutmak veya temizlemek. Rendelemek, pürüzünü alıp temizlemek. Ölçek üstünün doruklamasını alıp düz yapmak. Kaldırmak, bozmak. Aşındırmak.

Silo *i.* Sarpın. Tahıl anbarı.

Silsile *i.* Zincir. Biribirine bitişik dizi ve sıra. Pederlerden evlâda sıra ile gelen nesep.

Silsilename *i.* En büyük cedde kadar bütün aile isimlerini havi cetvel, şecere.

Sim *i.* Gümüş. Gümüş taklidi sırma veya maden.

Sim *i.* İşaret.

Sim *e.* Bâzı sıfatların başına gelip mübalâğa bildirir: *Simsiyah*, çok siyah.

Sima *i.* Yüz, çehre, beniz.

Simâ *i.* Musiki dinleme. Mevlevî âyini.

Simab *i.* Cıva.

Simahane *i.* Mevlevîlerin (Simâ) âyinine mahsus divanhaneleri.

Simetri *i.* (Mat.) Bakışım, tenazur.

Simetrili *s.* (Mat.) Bakışık, mütenazır.

Simetrisiz *s.* (Mat.) Bakışımsız, gayri mütenazır.

Simetrisizlik *i.* (Mat.) Bakışımsızlık, ademi tenazur.

Simge *i.* Remiz.

Simhak *i.* Kemikleri örten ince deri, zar.

Simit *i.* Halka şeklinde haşekmek. Denize düşenin kurtulmak için sarıldığı mantar yuvarlak, cankurtaran.

Simitçi *s.* Simit yapan ve satan.

Simsar *i.* Alışverişte alan ile satan arasında vasıtalık eden, tellâl, komisyoncu.

Simsariye *i.* Simsar ücreti, tellâllık.

Simsarlık *i.* Simsar işi. Simsariye.

Simya *i.* Olmıyan bir şeye vücut vermeye çalışan bâtıl ve mevhum ilim.

Sin *i.* Çukur, mezar.

Sin *i.* Diş. Yaş.

Sinagog *i.* Havra.

Sinameki *i.* Yaprakları ilâç olarak kullanılan bir ot.

Sinan *i.* Mızrak ve süngü demiri ve keskin sivri ucu.

Sincabî *s.* Sincap renginde koyu kurşunî.

Sincap *i.* Ağaçlarda yaşıyan tavşana benzer kemirici bir hayvan.

Since *z.* Gizlice.

Sindik *i.* İflâs işlerinin tesviyesi için ticaret mahkemesi tarafından tayin olunan vekiller.

Sindirel *s.* (Bio.) Hazmî.

Sindirilmek *f.* (Bio.) Hazmedilmek.

Sindirim *i.* (Bio.) Hazım.

Sindirmek *f.* Hazmetmek.

Sine *i.* Göğüs.

Sinek *i.* Birçok nevileri bulunan kanatlı ve siyah pis bir böcek.

Sineklik *i.* Sinekleri kovmağa mahsus yelpaze veya kâğıt saçak.

Sinekür *i.* İşi az, maaşı çok vazife.

Sinema, Sinematograf *i.* Hususî bir fotoğraf makina-

sile bütün hareket ve vaziyetlerin çok seri bir surette fotoğraflarını kurdelâ üzerine alıp bu fotoğrafları perdede aksettirerek hareketleri aynen gösteren makina. *Sesli* — *i.* Perdede hareketleri canlandırmakla beraber sesi de hususî bir cihaz vasıtasile temin eden sinema makinesi.

Singin *s.* Hazmı kolay.

Sini *i.* Üzerinde yemek yenilen dairevî büyük tepsi.

Sinik *s.* Sinmiş.

Sinin *i.* Seneler.

Sinir *i.* İnsan ve hayvanların his ve hareketlerini nakle hizmet eden sert ve kavice iplik gibi yollar, asap.

Sinirdoku *i.* (Bio.) Nesci asabi.

Sinirkanadlılar *i.* (Zoo.) Asabiyülcenah.

Sinirlemek *f.* Etin sinirlerini çıkarıp temizlemek. Ağır yaralı olup kurtarılması kabil olmıyan veya herhangi bir maksatla öldürülmesi icap eden at, katır, merkep ve devenin bacağının sinirlerini kesip öldürmek.

Sinirlenmek *f.* Sinirleri harekete gelmek, asabileşmek, canı sıkılmak, kızmak. Hayvanın sinirleri kesilerek öldürülmek.

Sinirli *s.* Asabî.

Sinirmek *f. Bak:* Sindirmek.

Sinirsel *s.* (Bio.) Asabî.

Sinlemek *f.* Vahşi hayvan derinden inlemek.

Sinme *i.* Sinmek işi.

Sinmek *f.* Çukura, deliğe sokulmak, batmak, gizlenmek. Hazmolunmak. Geçmek, nüfuz etmek. Toprağın içine girmek, cezbolunmak. Korkup büzülmek. Şiş inmek, dağılmak.

Sinnen *h.* Yaşça.

Sinrimek *f.* Silkinmek.

Sinsi *s.* Gizli, saklı, yılan gibi gizliden sokan ve münafıklıkla zarar veren.

Sinsilik *i.* Sinsi oluş.

Sintine *i.* Geminin içinde en aşağı kısım, ambarın altı.

Sinüs *i.* (Mat.) Ceyp.

Sipah *i.* Asker.

Sipahi *i.* Yeniçerilik zamanında bir sınıf atlı asker.

Sipariş *i.* Ismarlama, bir şeyin gönderilmesi için emir verme. Bir maaş sahibinin maaşından bir kısmını diğer bir yerdeki akrabasına havale vermesi.

Sipehdar *i.* Serasker.

Sipehsalar *i.* Serasker.

Siper *i.* Kalkan. Arkasına saklanacak şey. Yağmur, rüzgâr ve güneşe mâni olacak saçak, perde v.s. Güneşin ziyasından gözleri muhafaza eden şapka kenarı. İstihkâmdaki askeri, düşmanın mermilerinden koruyan set, harpte askerin kazıp içine girdiği çukur, hendek. — *almak* *f.* Siper arkasına çekilip kendini muhafaza etmek.

Siperisaika *i.* Paratoner. Yıldırımsavar.

Sipihr *i.* Gök, sema. c. Talih.

Sir *i.* İngilizlerde bir asalet unvanı.

Sirayet *i.* Geçme, bulaşma, yayılma.

Siret *i.* Ahlâk, tabiat.

Sirk *i.* Cambazhane.

Sirkat *i.* Hırsızlık.

Sirke *i.* Yemeğe, salataya konulan ekşimiş üzüm suyu. Bit gibi böceklerin yumurtası.

Sirkengebin, Sirkencebin *i.* Bal ve sirke şerbeti.

Sirkinmek *f.* Uykudan helecanla uyanmak.

Sirkmek *f. Bak:* Silkmek.

Sirküler *i.* Aynı işe dair birçok adamlara gönderilen basma umumî mektup, tamim.

Sirto *i.* Bir çeşit rakıs. Oyun havası.

Sis *i.* Yere inmiş buluttan ibaret rutubetli duman, pus.

Sislenmek *f.* Sis hâsil olmak. Buğulanmak.

Sisli *f.* Sisi olan.

Sismograf *i.* Zelzelenin cihet, müddet ve süratini bildiren alet.

Sistem *i.* Dizge. Usul, tertip. (Kim.) Cümle. Mezhep, meslek, kaide.

Sistematik *s.* Dizgeli. Usul dairesinde. Sistemli.

Sitadyum *i. Bak:* Stadyom.

Sitajiyer *i. Bak:* Stajyer.

Sitayiş *i.* Övme, medih.

Sitayişkâr *s.* Sitayişte bulunan.

Sitem *i.* Çıkışma, tazir. Serzeniş. Güceniklik.

Sitemdide *s.* Siteme uğramış.

Sitemkâr *s.* Sitem eden.

Sitil *i.* Su taşımağa ve hayvanlara su vermeğe mahsus büyük bakraç. Gümüşten zincir ile asılır buhur ve kahve mangalı. Eski tarz berberlerin müşterilerin başını yıkadıkları musluklu ve asılı bakır kap. Kalafatçıların zift kaynattıkları kulplu kazan.

Sitte *i.* Altı.

Sitteisevir *i.* Arzın Nisanda Sevir yani öküz burcunda bulunduğu altı günlük fırtına.

Sittin *i.* Altmış. — *sene* *h.* Altmış sene demek olup çok zamanı anlatır.

Sivase *i.* Ağzı enli bir testere.

Sivil *s.* Resmî üniformalı olmıyan, başıbozuk kıyafetli. — *polis* *i.* Başıbozuk elbisesi giyen polis taharri memuru.

Sivilce *i.* Ufak çıban.

Sivirmek *f.* Sivri ve keskin olmak. Boy atmak. Uzamak.

Sivirtmek *f.* Sivri etmek.

Siviş, Sıvış *i.* Silme, bozma, kaldırma. Kaybolma. Fesih.

Sivişik, Sıvışık *s.* Kayar, lüzucetli, yapışkan.

Sivişme *i.* Sıvışmak işi.

Sivişmek *f.* Kaymak, kaçmak. Sıvışmak.

Sivişyılı *i.* Bir kamerî devrin son senesi, otuz üç sene ve dört aydan ibaret devri kameride şemsî ile kamerî arasında kaybolan bir sene.

Sivri *s.* Ucu ince ve keskin. Boy atmış, boylu.

Sivriakıllı *s.* Hoppa.

Sivriboylu *s.* Boyu uzun.

Sivriköşe *i.* Hâd zaviye.

Sivrilce *i. Bak:* Sivilce.

Sivrileşmek *f.* Ucu ince ve keskin olmak. Boy atmak.

Sivrilik *i.* Sivri oluş.

Sivrilmek *f. Bak:* Sivrileşmek. c. Meydana çıkmak, terakki etmek. Şöhret kazanmak.

Sivriltmek *f.* Sivrilmesini mucip olmak.

Sivrisinek *i.* Malarya ve sıtma hastalıklarını aşılıyan bataklık yerlerde yaşar küçük ve sokucu sinek.

Sivritmek *f. Bak:* Sivriltmek.

Siya *i., h.* Küreği tersine kullanarak kayığı geriye doğru yürütme.

Siyah *s.* Kara renk.

Siyahbaht *i.* Fena talih.

Siyahi *s.* Zenci.

Siyahlanmak *f.* Kararmak.

Siyahlatmak *f.* Karartmak.

Siyahlı *s.* Karalı. Yaslı.

Siyahlık *i.* Karalık. Karaltı.

Siyak *i.* Sözün gelişi. İfade tarzı.

Siyasa *i.* Siyaset.

Siyasal *s.* Siyasî.

Siyaset *i.* Siyasa. Hükümet, memleket idaresi. Cezaya müstahak olanların cezalarını vermede şiddet. İdam cezası. Devletler arasındaki münasebat ilmi, diplomatlık, politika. — *yeri i.* İdam cezası infaz olunan yer.

Siyaseten *h.* Siyasaca. Siyaset icabınca.

Siyasetgâh *i.* Ölüm cezasının yerine getirildiği yer.

Siyasî *s.* Siyasal. Siyasete ait. Siyaset işlerine vâkıf, diplomat.

Siyasiyat *i.* Siyasî işler.

Siyasiyun *i.* Siyasiler.

Siymek *f.* Duvara işemek. Azmak.

Siyonist *i.* Yahudilerin bir devlet kurmaları taraflısı.

Siyonizm *i.* Yahudi devleti kurmak mesleği.

Siyret *i. Bak:* Siret.

Siz, Sız *e.* Yokluk bildirir ve ilâve olunduğu isimle beraber bir sıfat teşkil eder: *elsiz, tatsız.*

Siz *zm.* 'Sen' zamirinin cem'idir: *Siz verdiniz.*

Skandal *i.* Rezalet.

Smokin, İsmokin *i.* Resmî ziyaretlerde giyilen önü açık siyah elbise.

Snop, Sınop *s.* Yapma tavırlı, züppe.

Snopluk *i.* Sahtelik. Züppelik.

Soba *i.* İçinde odun, maden kömürü yakılarak odaları ısıtan ve boruları vasıtasile dumanı dışarı salverilen saç, dökme demir veya çiniden kurulu ocak. Limonluk.

Sobacı *i.* Soba yapan ve tamir eden kimse, soba tüccarı.

Soda *i.* Çamaşırda, sabun yapmakta v.s. de kullanılan kimyevî madde.

Sodyom, Sodyum *i.* Sodanın esası olan basit cisim.

Sof *i.* Yün, yapağı. Yünden yapılan dokuma. Parlak ve ince yün kumaş, alpaka.

Sofa *i.* Odaların ortasındaki müşterek divanhane, koridor, salon. Kapı, çeşme v.s. yanında oturmağa mahsus taştan set. Bir nevi kanape.

Sofi *i.* Tasavvuf ilmile meşgul âlim. Derviş.

Sofra *i.* Üzerinde yemek yenen masa. Üstüne ekmek ve yemek konup etrafına oturularak yemek yenilen yer.

Sofra *i.* Kıç.

Sofracı *i.* Sofra hizmeti gören hizmetkâr.

Softa *i.* Molla. Eskiden medrese öğrencisi.

Softalık *i.* Softa oluş.

Sofu *s.* Dindar, müttaki.

Sofuluk *i.* Dindarlık.

Soğan *i.* Uzun yaprağı ve kat kat zarlardan ibaret kökü yemeğe çeşni veren acı bir sebze. (Bot.) Basaliye. Lâle ve sümbül gibi çiçeklerin kökü. *Arpacık — ı i.* Ufak taneli soğan.

Soğancık *i.* Arpacık soğanı.

Soğuk *s.* Sıcak olmıyan, harareti az, üşüten. Sevimsiz. *i.* Soğukluk. — *algınlığı i.* Nezle, üşümeden hâsıl olan hastalık. — *almak f.* Üşüyüp hasta olmak.

Soğukça *s.* Az soğuk.

Soğukkanlı *s.* Sevimsiz, cazibesiz. Telâşsız, müteenni, düşünerek hareket eden.

Soğukkanlılık *i.* Soğukkanlı oluş.

Soğuklama *i.* Üşütme.

Soğuklamak *f.* Üşütmek.

Soğukluk *i.* Soğuk oluş. Soğuk muamele. Yemeğin sonunda yenen yaş yemiş ve çerez. Hamamın pek sıcak olmıyan aralık yeri.

Soğum *i.* Soyma, göz tokluğu.

Soğumak *f.* Soğuk olmak, sıcaklığı gitmek. Muhabbete halel gelmek. Zaman bırakmakla unutmak. Gönülden çıkarmak.

Soğumsama *i.* (Kim.) Absorpsiyon.

Soğumsuz *s.* Doymaz, aç-

gözlü.

Soğumsuzluk *i.* Açgözlülük.

Soğurma *i.* Mas. (Kim.) İmtisas.

Soğurmak *f.* (Kim. Fiz. Bio.) Massetmek.

Soğuşmak *f.* Su yere nüfuz edip tavlanmak.

Soğutkan *i.* (Kim.) Müberrit.

Soğutmaç *i.* Firijider.

Soğutmak *f.* Soğumasını mucip olmak.

Soğutulmak *f.* Soğuk edilmek. Muhabbet ve münasebete halel getirilmek.

Sohbet *i.* Arkadaşlık. Konuşma. Muhabbet.

Sokak *i.* Evler arasındaki yol. Ufak cadde.

Sokma *i.* Sokmak işi.

Sokmak *f.* Girdirmek, içeriye komak, tıkmak. Batırmak. Saplamak. Sançmak. *e.* Zarar vermek, aldatmak. İncitmek. *Burun —, parmak — f.* Karışmak.

Sokman *i.* Bir çeşit uzun konçlu Türkmen çizmesi.

Sokra *i.* İki tahta veya direğin birleşmesinden meydana gelen ek yeri.

Sokturmak *f.* Sokmasını mucip olmak.

Sokulgan *s.* Her yere sokulur, herkesle çabuk dost veya ahbap olur, munis.

Sokulmak *f.* Araya girmek, tıkılmak.

Sokum *i.* Kuyruksokumu, kıçkemiği. Sokma.

Sokur *i.* Körsıçan. *s.* Kör, tek göz.

Sokuş *i. Bak:* Sokma.

Sokuşmak *f.* Sokulmak.

Sokuşturmak *f.* Sokuşmasını mucip olmak. Gizlice vermek.

Sol *i.* İnsan ve hayvanda kalbin bulunduğu taraf ve bu tarafta olanlar, sağ mukabili. Musikide beşinci nota.

Solak *s.* Sol elini kullanan.

Soldurmak *f.* Solmasını mucip olmak.

Solma *i.* Solmak işi.

Solmak *f.* Rengini ve parlaklığını kaybetmek, renk atmak, sölpümek.

Solo *i.* Musikide tek alet çalma, tiyatroda yalnız başına rol yapma.

Solucan *i.* Toprağın içine sokulan ayaksız kurt. Barsakların içinde yaşıyan uzun kurt.

Solucanlar *i.* (Zoo.) Didan.

Soluğan *s.* Sık sık nefesi darlaşan. *i.* Nefes darlığı illeti.

Soluk *s.* Solmuş.

Soluk *i.* Nefes. An, lâhze.

Solukalma *i.* (Bio.) Şehik.

Soluklanmak *f.* Geniş ve rahat nefes almak, rahatlanmak.

Solukverme *i.* (Bio.) Zefir.

Solumak *f.* Dar dar ve sıkıntı ile nefes almak.

Solungaç *i.* (Bio.) Balıklarda soluma organı. Galsama.

Solunmak *f.* (Bio.) Teneffüs etmek.

Solutmak *f.* Solumasını mucip olmak.

Som *s.* 1. Mücessem, tam. 2. Yekûn. 3. Mahz, salt.

Som *i.* Bıçak v.s. sapı yapılan balık dişi. *s.* Yekpare, bütün ve içi dolu.

Soma *i.* (Bio.) Vücut hücreleri. Yekûn, mecmu. Hamule. Rakı yapılan madde. *s.* Boş, beyhude.

Somak *i.* Yaprağı boyacılıkta ve tabaklıkta kullanılır, ekşi olan meyvası yemeklere konulur küçük bir ağaç.

Somaki *i.* Renkli mermer.

Somat *i.* Sıra ile konmuş yemek sofrası. Ziyafet.

Somnambül *s.* Uyurgezer, sairfilmenam.

Somun *i.* Yuvarlak ve kabarık ekmek. Yumru şey, deve ayağı gibi şiş ve yumuşak şey. Ucu vidalı çivinin ucuna geçirilmeğe mahsus köşeli demir pul.

Somurdanmak *f.* Homurdanmak, söylenmek.

Somurmak, Somurtmak *f.* Yüzünü buruşturup dargın durmak, surat asmak.

Somurtkan *s.* Somurtmuş.

Somut *s.* Müşahhas.

Somye *i.* Minder yerine konulan demir telden yaylı yatak altı.

Son *i.* En gerideki, uc,nihayet, encam, âkıbet. Döl eşi, meşime. *s.* Arkadan gelen. Ondan ötesi olmıyan. — *nefes i.* Ölmek üzere oluş, ihtizar.

Sonalmak *f.* Nihayete gelmek, münkazi olmak.

Sonat *i.* Musiki faslı.

Sonbahar *i.* Güz. Kış ile yaz arasındaki senenin üçüncü mevsimi.

Sonda *i.* Bir şeyin içine sokmak ve daldırmak ile muayeneye mahsus alet.

Sondaj *i.* Suyun derinliğini ölçme, sondalama. İskandil.

Sondalamak *f.* Daldırarak muayene etmek.

Sondurmak *f.* İleri sürmek, uzatmak.

Sonkânun *i.* Yılın birinci ayı. Kânunusâni. Aralık.

Sonmak *f.* Parlaklığı, cilâsı kaybolmak.

Sonra *z.* Sonunda, nihayette. Muahhar.

Sonradan *z.* Ahiren, bilâhara.

Sonrasız *s.* Ebedî.

Sonrasızlık *i.* Ebedilik.

Sonratmak *f.* Tecil etmek.

Sonsuz *s.* Nihayeti olmıyan, bitmez, tükenmez. Nefessiz. (Mat.) Namütenahi.

Sonsuzluk *i.* (Mat.) Namütenahilik.

Sonteşrin *i.* Kasım ayı.

Sontraş *i.* Hayvanların tırnaklarını kesmeğe mahsus nalbant aleti.

Sonuç *i.* Netice.

Sonuçlamak *f.* Neticelemek.

Sonuk *s.* Solmuş. Fersiz, donuk.

Sopa *i.* Kalın değnek. Dayak, kötek.

Sorak *i.* Sormakla öğrenilen şey, haber.

Sorav *i.* Mesuliyet.

Soravlı *s.* Mesuliyetli.

Sordurmak *f.* Sormasını mucip olmak.

Sorgu, Soruk *i.* Sual. İsticvap. — *ya çekmek f.* İstintak etmek.

Sorguç *i.* Başa takılan tuğ, çelenk. Bâzı kuşların başındaki tüyden tepelik.

Sorguçlu *s.* Sorgucu olan.

Sorgulamak *f.* İsticvap, istintak etmek.

Sorgun *i.* Söğüt ağacının bir nev'i.

Sorgu yargıcı *i.* Müstantik. Sorgu hâkimi.

Sorma *i.* Sormak işi.

Sormak *f.* Sual etmek. Tahkik etmek. Bâzı sözlerle söyletmek.

Sorti *i.* Ucuna lâmba takılmak için ayrılan elektrik çıkması.

Soru *i.* Sual.

Sorulmak *f.* Sual olunmak. Mesul tutulmak.

Sorum *i.* Mesuliyet.

Sorumak *f.* Dudaklarını uzatıp kuvvetle çekerek emmek.

Sorumlu *s.* Mesul. Bir işte hesap vermekle ödevli.

Soruş *i.* Sorma.

Soruşmak *f.* Biribirine sormak.

Soruşturma *i.* Tahkikat.

Soruşturmak *f.* Her tarafa sual edip teftiş ve tahkik etmek.

Sorutkan *s.* Somurtkan.

Sorutmak *f.* Somurtmak.

Sosyal *s.* İçtimai.

Sosyalist *s.* Servette müsavat ve iştirak taraftarı.

Sosyalistlik *i.* Sosyalist mesleki.

Sosyal yardım *i.* İçtimai muavenet.

Sosyolog *i.* Sosyoloji bilgini.

Sosyoloji *i.* Cemiyetler bilgisi. İçtimaiyat ilmi. Toplumbilim.

Sovuk *i. Bak:* Soğuk.

Sovyet *i.* Rusyada amele, köylü ve asker murahhaslarından mürekkep meclis ve bu meclis tarafından idare edilen Rus cumhuriyeti.

Soy *i.* Irk, nesep. Ecdat, sülâle. Zürriyet, evlât ve ahfat. Cins, nevi, türlü. Hısım, akraba. *s.* Asil, necip.

Soyadı *i.* Aile adı. Künye.

Soydurmak *f.* Soymasını mucip olmak.

Soyga *i.* Bir nevi alakarga.

Soygun *i.* Soyma, soyulma. *s.* Soyunmuş, çıplak.

Soyguncu *i.* Hırsız, çapulcu.

Soylu *s.* İyi soydan, asîl.

Soyluluk *i.* Asalet.

Soyma *i.* Soymak işi.

Soymak *f.* Esvabını çıkarmak, çıplak etmek, kabuğunun zarını çıkarmak. Derisini çıkarmak, yüzmek. Elbise ve eşyasını çalmak, zorla almak.

Soymantı *i.* Hıyar gibi kabuğu soyulup yenen şeyler ve bunların kabukları.

Soymuk *i.* Çam ağacının yenen iç kabuğu.

Soyoluş *i.* (Bio.) Türlerin meydana çıkışı. Tekevvünü nev'î.

Soysal *s.* Medenî.

Soysallaşma *i.* Temeddün.

Soysallık *i.* Medeniyet.

Soysop *i.* Nesep.

Soysuz *s.* Nesil ve nesebi bozuk olan, kötü soydan bulunan, cibilliyetsiz.

Soysuzlaşma *i.* Tereddi.

Soysuzluk *i.* Soysuz oluş.

Soytarı *i.* Halkı eğlendirmek için türlü kıyafetlere giren maskara.

Soytarılık *i.* Maskaralık.

Soyucu *i.* Yolcuların üzerinde bulduğunu soyan, hırsız, yolkesen.

Soyulmak *f.* Soyguna uğramak ve eşyası çalınmak.

Soyunmak *f.* Kendi esvabını çıkarmak. Çamaşır değiştirmek.

Soyuntu *i.* Soyulup atılan şey, kabuk.

Soyut *s.* Mücerret.

Soyutlamak *f.* Tecrit etmek.

Söbü *s.* Boru şeklinde uzunca ve üstüvanî (şekil), konik.

Söğüş *i.* Sade suda pişmiş et. — *yumurta i.* Hazırlop yumurta.

Söğüt *i.* Sulak yerlerde yetişen uzun yapraklı ağaç.

Söğütgiller *i.* (Bio.) Söğüt ağacı fasilesi.

Sökmek *f.* Bir şeyi kökünden veya sokulmuş olduğu yerden çekip çıkarmak. Dikilmiş veya mıhlanmış yahut yapışmış bir şeyi ayırmak. Ham toprağı işlemek, açmak. Zor bir ibareyi okuyabilmek. İnkıbazı defedip amel ettirmek. Bir hayli zaman bekledikten sonra zuhur edivermek. Çok gelmek, konuşmak. Tan yeri ağarmak.

Söktürmek *f.* Sökmeye sebep olmak.

Sökük *s.* Dikişi sökülmüş.

Sökülmek *f.* Kökünden veya saklanmış olduğu yerden çıkarılmak. Dikiş veya yapışık şey ayrılmak. Yarılmak. İçinden geçilmek. Ham toprak işlenmek. Okunmak, hallolunmak.

Sökün *i.* Birdenbire zuhur,

çıkıverme.

Sökümtü *i.* Sökülmüş, dikişi sökülmüş şey.

Sölgü *s.* Perişan.

Sölpük *s.* Gevşek, sarkık.

Sölpümek *f.* Gevşemek, sarkmak.

Sömürge *i.* Müstemleke.

Sömürmek *f.* Soluğu ile çekip içmek.

Söndürmek *f.* Sönmesini mucip olmak.

Sönme *i.* Sönmek işi.

Sönmek *f.* Yanmakta olan şey artık yanmamak, itfa olunmak. *c.* Durmak, kesilmek.

Sönük *s.* Sönmüş. Parlak olmıyan, parlamıyan veya az parlıyan. Şöhreti kaybolmuş.

Sönüklük *i.* Sönük oluş.

Sönüm *i.* (Fiz.) İtfa.

Sönümlemek *f.* (Fiz.) İtfa etmek.

Sönümlü *s.* (Fiz.) Muntafi.

Sönümsüz *s.* (Fiz.) Devamlı.

Sövdürmek *f.* Sövmesini mucip olmak.

Sövme *i.* Sövmek işi.

Sövmek *f.* Fena söz söylemek, küfretmek.

Sövülmek *f.* Fena söz söylenmek, küfrolunmak.

Sövüş *i.* Sövme.

Sövüşmek *f.* Biribirine küfretmek, fena söz söylemek.

Söyleme *i.* Söylemek işi.

Söylemek *f.* Lâkırdı etmek. Demek, anlatmak, haber vermek, ifade ve beyan etmek.

Söylenilmek *f.* Lâkırdı edilmek, denilmek.

Söyleniş *i.* İfade, mırıldanma, hasbıhal.

Söylenmek *f.* Kendi kendine söylemek. Mırıldanmak. Denilmek, ifade ve beyan olunmak.

Söylenti *i.* Rivayet.

Söyleşmek *f.* Müzakere etmek. Bir iş hakkında konuşmak.

Söyletmek *f.* Söylemeye mecbur veya müsaade etmek.

Söylev *i.* Nutuk.

Söyleyiş *i.* Söyleme, ifade.

Söz *i.* Ağızdan çıkan mânalı ses, lâfız, kelime, lâkırdı. Haber, havadis, şayia. Vait, taahhüt. Uyuşma, mukavele. Bahis. Hüküm, nüfuz. — *almak f.* Vait almak. — *açılmak f.* Bahsi geçmek. — *aniamak f.* İtaat etmek. — *anlatmak f.* İtaat ettirmek. —*başı i.* Bahis veya anlatışın başlangıcı. — *birliği i.* İttifak, itilâf, anlaşma. — *dinlemek f.* Söylenen bir söz ve tembihi tutmak. — *düşmek f.* Lâf arasında bahsi geçmek. — *ebesi s.* Lâkırdı uydurmağa muktedir (adam). — *ehli s.* Güzel söz söylemeğe muktedir. — *eri s.* Söz sahibi, baş, reis. —*etmek f.* Anlaşmak. — *ü geçmek f.* Sözünü dinletmek, nüfuz sahibi olmak. — *götürmek f.* Itiraz edilebilir halde olmak. — *götürmez s.* Buna diyecek yok, itiraz kabul etmez. — *kaldırmak f.* İtiraza, serzenişe, lâtifeye tahammül edip kızmamak. — *kaldırmaz s.* Söze tahammül etmez. — *kesimi i.* İzdivaç kararı verilme, nişanlanma. — *kesmek f.* Karar vermek, sözleşmek. Müzakere edip karar vermek, ahitleşmek. İzdivaç için karar vermek. — *üm ona h.* Fena ve âdi bir kimseden bahsedildiği vakit nezaketen ilâve olunur: *sözüm ona hayvanın biridir.* — *tutmak f.* İtaat etmek. Vaʼdinde durmak. — *vermek f.* Vadetmek. — *üm yabana h.* Fena ve ayıp bir söz sarfedildiği zaman ilâve olunur: *sözüm yabana üstüne işemiş.*

Sözcü *s.* Bir meselede cevap vermeği üzerine alan. Komisyon raporlarını müdafaa eden. *i.* Mazbata muharriri.

Sözde *h.* Sanki, gûya.

Sözdizimi *i.* Nahiv.

Sözgelişi *h.* Meselâ, faraza.

Sözleşme *i.* Mukavele.

Sözleşmek *f.* Mukavele etmek.

Sözlü *s.* Söz etmiş, evvelden anlatmış. Şifahî, namzet.

Sözlük *i.* Lûgat.

Sözlü sınav *i.* Şifahî imtihan.

Spekülâsyon *i.* Muamelecilik, ihtikâr.

Spekülâtör *i.* Muameleci. Muhtekir.

Sperma *i.* Atmık, meni.

Spor *i.* Beden terbiyesi, futbol, meç talimi, yüzmek kürek çekmek gibi bedeni kuvvetlendiren hareketler, cimnastik, idman.

Sporcu *i.* Spor yapan kimse.

Sporkesesi *i.* (Bot.) Mahfazai büzür.

Sportmen *i.* Sporcu.

Stadya *i.* Ölçü aleti.

Stadyom, Stadyum *i.* Spor alanı.

Staj *i.* Bir işe yeni başlıyanlarla namzetlerin geçirmeğe mecbur oldukları tecrübe devri.

Stajyer *i.* Stajını yapmakta olan kimse.

Statik *i.* (Fiz.) İstatik. Tevazüniyet.

Step *i.* Bozkır.

Striknin *i.* Çok şiddetli bir zehir.

Su *i.* İnsan ve hayvanların içtikleri ve bitkilerin emdikleri renksiz akıcı cisim, mayi. Çay, ırmak, dere, deniz, göl. Meyva ve sairenin sıkılmasından çıkan mayi, usare. Bâzı nebatlardan imbikte çekilerek çıkarılan kokulu mayi. Yemeğin mayi kısmı. Demirden aletlere ateşte kızdırılıp suya sokularak verilen tav. Parlaklık, cevher,

fer. Çağ, vakit. Tabiat: *suyuna göre git.*

Sû *i.* Kötülük, fenalık, mazarrat mânalarına olup kelimenin başına geldiği zaman o kelimeye fenalık ve kötülük mânaları verir: *sûifikir, sûihareket.*

Sual *i.* Soru, sorulan şey. Dilenme.

Sualtı *i.* Denizaltı. Tahtelbahir.

Suaskıları *i.* (Bot.) Su avizeleri.

Suaygırı *i.* Hipopotam denilen ve suda yaşıyan vahşi hayvan .

Subaşı *i.* Suyun çıktığı yer, memba. Herhangi bir suyun civarı. Suyun taksimine nezaret eden kimse.. Çiftlik kâhyası. Şahna.

Subay *i.* Zabit, askerde baş.

Suböreği *i.* Suda haşlanmış yufka ile yapılan lezzetli börek.

Subra *i.* Terin elbiseyi lekelememesi için koltuk altına dikilen ince lâstik.

Subye *i.* Pantolon paçalarını düzgün tutmak için ucları paçanın iki tarafına bağlanıp ayağın altından geçirilen meşin veya kumaş şerit.

Sucu *i.* Su satan.

Sucuk *i.* Kuru barsak içine doldurulup kurutulan et kıyması. Ceviz, bademiçi gibi şeyleri bir ipliğe dizdikten sonra nişasta ile koyulaşmış üzüm şırasına veya şekere batırılarak yapılan tatlı.

Sucul *i.* (Zoo.) Hidrofil sineği.

Suç *i.* Fena hareket, kabahat, hata. Cürüm, cinayet, cünha.

Suçlamak *f.* İtham etmek.

Suçlandırmak *f.* Tecrim etmek, mücrimlik kararı vermek.

Suçlu *s.* Suçu olan. Mücrim.

Suçsuz *s.* Suçu olmıyan.

Suçsuzluk *i.* Suçsuz oluş.

Suçüstü *i.* Yapılırken ele geçen suç. Cürmü meşhut.

Sudan *s.* Ehemmiyetsiz, boş.

Sudan *i.* Mısır ile Habeşistan arasında geniş bir memleket.

Sudolabı *i.* Bostan kuyusundan su çıkaran dolap.

Sudur *i.* Zuhur, hudus, hâsıl olma, çıkma.

Sudur *i.* Sadırlar. Kazaskerler, sadrazamlar.

Suflör *i.* Tiyatro sahnesinde oyunculara rollerini yavaş sesle söyliyen kimse.

Sugeçirmez *s.* (Jeo.) Su geçirmiyen.

Suhan *i.* Söz.

Suiahlâk *i.* Kötü huy.

Suibriğigiller *i.* (Bot.) Benkiye.

Suihareket *i.* Fena hareket.

Suiistimal *i.* Kötüye kullanma. Vazifesini fenalığa sarfetme, yolsuz kullanma.

Suikast *i.* Yağınç. Fena kasıt. Öldürmeğe kastetme, öldürme.

Suimuamele *i.* Fena muamele.

Suiniyet *i.* Niyet kötülüğü.

Suizan *i.* Kötü sanı. Zan kötülüğü, herkese fena zanda bulunma.

Sukabağı *i.* İçi boş olup su kabı gibi kullanılan kabak cinsi.

Sukamışıgiller *i.* (Bot.) Esediye.

Sukbe *i.* Delik.

Sukesimi *i.* Geminin tam yük aldığı zaman suya batan alt kısmı ve bunun hizası.

Sukuşu *i.* Kaz, ördek gibi suda yaşar kuşlar.

Sukut *i.* Düşme, aşağı inme, nüzul. Sarkma. Dökülme.

Sukûre *i.* (Jeo.) Kürei mayia, hidrosfer.

Sulak *s.* Suyu çok, batak. *i.* Kuşlar için su konulan küçük kap.

Sulama *i.* Sulamak işi.

Sulamak *f.* Su vermek, iska ve irva etmek. Nakten ve peşin vermek. Sulandırmak.

Sulandırmak *f. Bak:* Sulatmak.

Sulanmak *f.* Su peyda etmek, çok sulu veya yaş ve nemli olmak. *c.* İmrenmek. Taaşşuk etmek.

Sularında *h.* Esnasında, raddesinde: *Saat beş sularında.*

Sulatmak *f.* Sulamasını mucip olmak.

Sulb *i., s. Bak:* Sulp.

Sulbiyet *i.* Katılık, sulp oluş. Hissizlik.

Sulfato *i.* Kinin.

Sulh *i.* Barış, barışık, barışma. Rahatlık, asayiş. Uyuşma.

Sulhen *h.* Barış yolile.

Sulhetmek *f.* Barışmak.

Sulhî *s.* Sulha ait.

Sulhname *i.* İki taraf arasında kararlaştırılan sulhun şartlarını havi vesika, ahitname.

Sulholmak *f.* Barışmak.

Sulp, Sulb *i.* Belkemiği, eğin. Zürriyet, sülâle.

Sulp, Sulb *s.* Katı, sert. Gaz ve mayi halinde olmıyan. *c.* Hissiz.

Sulta *i.* Yetke. Tahakküm, kahır.

Sultan *i.* Hükümdar. Prenses.

Sultanî *s.* Sultana ait. *i.* Eskiden liselere verilen isim.

Sultanlık *i.* Hükümdarlık.

Sulu *s.* Suyu olan, içinde su bulunan, suyu lüzumundan çok olan, mayi. Su ile yapılmış. *c.* Yap şkan, sırnaşık.

Suluca *s.* Az sulu.

Suluk *i.* Küçük çocukların başında çıkan bir cins çı-

ban. Kuş tepeliği.

Suma *i. Bak:* Soma.

Sumak *i. Bak:* Somak.

Sumen *i.* Üzerinde yazı yazmağa mahsus mukavva.

Sumercimeğigiller *i.* (Bot.) Gardiriye.

Sundurma *i.* Önü açık çatıaltı.

Sundurmak *f. Bak:* Sondurmak.

Sungu *i.* İhsan. Mevhibe, vergi, hediye. Tanrı vergisi.

Sungur *i.* Doğanın küçüğü.

Suni, Sun'î *s.* Yapma, uydurma, sahte, tabiî olmıyan.

Sunmak *f.* Vermek, uzatmak, takdim etmek, arzetmek.

Suntur *i.* Kiriş yerine tel ile çalınır kanun. *c.* Gürültü, patırdı.

Sunturlu *s.* Gürültülü, patırdılı.

Sunû *i.* Yapış, iş.

Sunuk *i.* Arîza, takdime.

Sunum *i.* Arz. *Sunum ve istem:* arz ve talep.

Sunuş *i.* Maruzat.

Suokugiller *i.* (Bot.) Riclül vezziye.

Supap *i.* Tulumba gibi bir aletin içine giren su veya buharı tekrar dışarı kaçırmağa mahsus içeriye doğru açılır kapak, seddade.

Supara *i.* Eskiden alfabe gibi küçük okul kitaplarına verilen ad.

Sur *i.* Talih, ikbal.

Sur *i.* Şehir ve kasabaların etrafındaki kale duvarı.

Sûr *i.* Büyük boynuzdan boru. Düğün.

Surat *i.* Yüz, çehre. Abusluk. — *asmak,* — *etmek f.* Somurtmak, yüz ekşitmek.

Suratsız *s.* Çehresiz, çirkin.

Sure *i.* Kuranın yüz on dört faslından her biri.

Suret *i.* Dışardan görünüş, şekil, kılık. Tarz, üslûp, tavır, gidiş, takdir, hal. Resim, tasvir.

Sureta *z.* Zahirde, görünüşte.

Surî *s.* Gerçek ve gönülden olmayıp yalnız dışarıdan olan, görünüşte.

Suriye *i.* Akdeniz, Filistin, Hicaz, İrak ve Türkiye arasındaki kıt'a.

Sus *i.* Meyankökü.

Susak *s.* Susamış. *c.* Aptal, alık. Su kabağından maşrapa.

Susallar *i.* (Zoo.) Maiye.

Susam *i.* Ezilerek tahın yapılan ve yağı çıkarılan tane.

Susamak *f.* Su içeceği gelmek. *c.* Çok arzu duymak.

Susamgiller *i.* (Bot.) Susam fasilesi.

Susamuru *i.* Samurun bir cinsi.

Susamurugiller *i.* (Zoo.) Samuriye.

Susatmak *f.* Susamasını mucip olmak.

Susığırı *i.* Manda.

Susmak *f.* Lâkırdı söylememek, sükût etmek.

Susmalık *i.* Hakkı sükût.

Suspus *s.* Sessiz.

Susta *i.* Emniyet yayı.

Susturmak *f.* Susmasını mucip olmak.

Susuz *s.* Suyu olmıyan, kuru. İçecek su bulamıyan, susıyan.

Susuzluk *i.* Susuz oluş.

Sutaşı *i.* Esvap ve çamaşır kenarlarına dikilen üstü işlemeli ince şerit.

Suterazisi *i.* Su borularının tazyikten patlamaması için yolun bâzı yerlerinde yapılan kuleler.

Suteresi *i.* Salata yapılarak yenilen ve su kenarlarında yetişen baharlı nebat, roka.

Suubet *i.* Güçlük.

Suudetmek *f.* Çıkmak.

Suut *i.* Yukarı çıkma, yükselme.

Suvare *i.* Akşamları yapılan müsamere.

Suvarım *i.* Sulamak usulü.

Suvarmak *f.* Tarlaya su koyvermek. Demiri kızdırıp sertleştirmek için suya daldırmak. Hayvanlara su içirmek.

Suvat *i.* Hayvan suvaracak yer.

Suyolcu *s.* Suyollarına bakan ve bu yolları tamir eden .

Suyolu *i.* Suyun bir yerden diğer yere akıtılması için yerin altından veya üstünden açılan mecra. İdrar mecrası.

Suzan *s.* Yakıcı.

Suziş *i.* Yanma, yakma. Yürek yanması, büyük teessür.

Suzişli *s.* Ateşli. Tesirli.

Sübek *i.* Çocuğun idrarı yatağı pisletmemek için bir ucu çocuğun tenasül aletine ve öteki ucu yatak altındaki lâzımlığa takılı bir boru.

Sübjektif *s.* Kişisel. Şahsî.

Süblime *i.* Cıvadan çıkarılan kuvvetli zehir.

Sübut *i.* Gerçekleşme. Tanıkla meydana çıkma.

Sübyan, Sıbyan *i.* Çocuklar.

Sübye *i.* Mürekkep balığı.

Sübye *i.* Bademiçi, kavun çekirdeği gibi şeylerden yapılan süte benzer beyaz şerbet.

Sücut *i.* Secde etme.

Südde *i.* Kapı eşiği, asitan. Bedenin âza ve mafsallarına ârız olan tutukluk.

Südremek *f.* Sarhoş olmak.

Südüs *i.* Altıda bir.

Süel *s.* Askerî.

Süfera *i.* Elçiler.

Süfli, Süflü *s.* Aşağıda bulunan, aşağıki. Alçak, bayağı, kıymetsiz, itibarsız. *i.* Kıyafetsizlik.

Süflîlik, Süflülük *i.* Süflü oluş.

Süfrajet *i.* Avrupada siyasî hayata girmek için uğraşan kadın.

Süha *i.* Semanın Kuzey tarafında küçük ve parlak bir yıldız.

Süheyl *i.* Göğün güney cihetinde parlak ve sabit bir yıldız.

Sühulet *i.* Kolaylık.

Sühuletli *s.* Kolay kullanılır.

Sühunet *i.* Sıcaklık.

Süje *i.* Konu. Bir yazının mevzuu.

Sükkân *i.* Oturanlar. Sakinler.

Süklüm püklüm *h.* Pek ziyade sıkılarak, ezilip büzülerek: *neden böyle süklüm püklüm duruyorsun.*

Sükna *i.* Konut. Oturulan yer, mesken, ev, ikametgâh.

Sükûn *i.* Durma, hareket etmeme, kımıldamama. Dinlenme, asayiş. Istırapsızlık. Durgunluk. Dinme, durma, azalma.

Sükûnet *i.* Sakinlik, dinginlik.

Sükût *i.* Susma, sessizlik.

Sükûtî *s.* Susmağı sever, çok lâkırdı söylememek âdetinde olan.

Sülâle *i.* Soy, zürriyet, evlât ve ahfat.

Süline *i.* Eti yenir kabuklu bir deniz böceği.

Sülûk *i.* Bir yola girme, bir yol tutma.

Sülüğen *i.* Kırmızı boya ve boya astarı gibi kullanılan maden.

Sülük *i.* Lüzumunda kanı emmek için bedenin bir tarafına yapıştırılan tatlısuda yaşar siyah bir solucan.

Sülükgiller *i.* (Zoo.) Alâkiye .

Sülümen *i.* Süblime.

Sülün *i.* Yaban horozu denilen güzel bir av kuşu.

Sülüs *i.* Üçte bir. Arap yazısının bir şekli.

Sülüsan *i.* İki sülüs, üçte iki.

Sümbül *i.* İlkbaharda açar güzel kokulu bir çiçek.

Sümbüle *i.* Başak. On iki burçtan biri.

Sümbülî *s.* Hafif bulutlu, güneşsiz (hava).

Sümkürmek *f.* Burunda biriken sümüğü şiddetli bir nefesle çıkarmak.

Sümmek *f.* Yavru anasının memesini başı ile kakarak emmek. Dürtüp kakmak.

Sümsük *s.* Miskin.

Sümter *i.* Bir nevi hafif buğday.

Sümük *i.* İnsanda ve bâzı hayvanlarda burundan akan pislik. (Bio.) Muhat.

Sümüklü *s.* Sümüğü akan. *c.* Aptal, pis.

Sümüklüböcek *i.* Salyangoz.

Sümüksel *s.* (Bio.) Muhatî.

Sümün *i.* Sekizde bir.

Sümürmek *f.* Öküz gibi burun ile iterek toplayıp yemek. *c.* Tekmil silip süpürerek yemek veya içmek.

Süne *i.* Erkek ördek. Yabanördeği.

Sünepe *s.* Miskin.

Sünger *i.* Yumuşak, hafif ve mesametının çokluğu dolayısile suyu içip silgi gibi kullanılan bir deniz hayvanı.

Süngerler *i.* (Zoo.) İsfenciye.

Süngertaşı *i.* Süngere benzer hafif bir taş.

Süngü *i.* Dürtüp delecek sivri demir silâhı, kasatura. — *sü ağır s.* Kemikleri kalın ve kolay hareket edemez. — *sü düşük s.* İtibardan düşmüş.

Süngülemek *f.* Süngü ile yaralamak.

Sünmek *f.* Gevşemek. Pörsümek: *Bu kumaş sündü.*

Sünnet *i.* Peygamberin sözleri ve yaptığı şeyler. Erkek kamışının ucundaki fazla deriyi kesme işi, hitan. *Ehli —i.* Dört büyük imamın mezheplerinden birine tabi müslüman cemaati, sünnî.

Sünnetçi *i.* Çocukları sünnet eden cerrah.

Sünnetlemek *f.* Bitirmek, silip süpürerek yemek.

Sünnetli *s.* Sünnet olmuş.

Sünnetsiz *s.* Sünnet edilmemiş.

Sünnî *s.* Ehli sünnet mezhebine tabi.

Sünuh *i.* Doğma. Akla gelme. Sanih olma.

Sünuhat *i.* Doğaçlar.

Süphan *i.* Tanrı, tesbih olunan ma'but.

Süphanallah *h.* Tanrıyı anarım demektir ki kızgınlık zamanında fena bir şey yapmamak dileğile söylenir.

Süprülmek *f.* Süpürge ile tozu alınıp temizlenmek. Kovulmak.

Süprüntü *i.* Süpürmekten çıkan çörçöp.

Süprüntücü *i.* Çöpçü.

Süprüntülük *i.* Süprüntünün atıldığı yer, çöplük.

Süpürge *i.* Uzun telli bir ottan ve çalıdan yapılan süpürecek alet. — *otu i.* Tellerinden süpürge yapılan ot. — *tohumu i.* Süpürge otundan çıkan ve sanatlarda kullanılan tohum. *Sokak — si c.* Sürtük.

Süpürgeci *i.* Süpürge yapan ve satan adam. Süprüntücü.

Süpürmek *f.* Süpürge ile tozu alıp temizlemek. Fırça ile silkip tozu gidermek. *c.* Yalayıp, yutup bir şey bırakmamak.

Süpürtmek *f.* Süpürmesini mucip olmak.

Süpürülmek *f. Bak:* Süprülmek.

Sürahi *i.* Uzun boyunlu ve dibi geniş su ve şarap şişe-

si.

Sürat *i.* Çabukluk.

Sürati intikal *i.* Söylenen sözü çabuk anlama.

Süratli *s.* Çabuk.

Sürcülisan *i.* Yanlışlıkla başka bir kelime sarfetme.

Sürç *i.* Tökezleme. *c.* Yanılma, hata.

Sürçmek *f.* Ayak bir şeye çarparak yüzüstü tökezlemek. *c.* Yanılmak, hata etmek.

Sürçtürmek *f.* Sürçmesini mucip olmak.

Sürdürmek *f.* Sürmesini mucip olmak.

Süre *i.* Müddet, devam. Bir nevi kumaş.

Süreç *i.* (Fiz.) Halden hale geçerek ortaya çıkan şey, vetire.

Süredurum *i.* (Fiz.) Atalet.

Süreğen *s.* Müzmin, payidar.

Sürek *i.* Devam, beka. Hayvan sürüsü, celep malı. *s.* Çok süren, süratli giden. — *avı i.* Toplu bir halde ava çıkma.

Sürekli *s.* Çok sürer, devamlı.

Süreklilik *i.* Devamlı oluş. (Mat.) Namütenahiyet.

Süreksiz *s.* Çok sürmez, devamsız. (Mat.) Kesikli.

Süreksizlik *i.* Devamlı olmayış.

Sürel *s.* Daimî.

Süreyya *i.* Bir yıldız kümesi. Ülker, pervin.

Sürfe *i.* Ağaç kurdu, tırtıl. Yumurtadan henüz çıkmış haşarat.

Sürgendoku *i.* (Bio.) Ensicei müşekkile.

Sürgü *i.* Tarla sürüldükten sonra toprağı düzlemek ve kerpiçleri kırmak için kullanılan taş veya demir üstüvane veya birçok dişli tarak. Kapıyı içeriden kapamak için arkasına sürülen demir veya ağaç. Sıvayı bastırıp düzeltmeğe mahsus büyük mala. Şose v.s. yi bastırmak için kullanılan demirden ağır silindir. Yazıhane ve dolap gözleri, sürme.

Sürgülemek *f.* Kapının arkasına sürgü sürmek. Tarlayı sürgü ile düzeltmek. Şose v.s. üzerinden silindir geçirmek. Sıvayı büyük mala ile bastırıp düzeltmek.

Sürgün *i.* Bir bitkinin üzerinde yeni süren filiz. Ceza olarak memleketinden başka yere gönderilen kimse, menfi ve sürgün yeri, menfa. İçi sürmek hali, ishal. Kovalama: *Sürgün avı.*

Sürgünlük *i.* Sürgün olanın hali, nefiy. Amel, ishal. Amel ilâcı, müshil.

Sürgüt *i.* Müshil.

Sürme *i.* Sürmek işi. Sürgü.

Sürme *i.* Sürülecek şey. Göz kenarlarına ve kirpiklere sürülen siyah boya.

Sürme *i.* Buğdaylarda hâsıl olan bir hastalık, küllleme.

Sürmedan *i.* Sürme kabı.

Sürmek *f.* Dokundurmak. Üstünde gezdirmek, Komak, üzerine yapıştırmak. Sokmak. Önüne katıp götürmek, sevketmek. Kovalamak. Kovmak, tardetmek, nefyetmek. Yürütmek, ileri götürmek, kullanmak. Geçirmek .Revaç kazandırıp satmak, sarfetmek. İtmek, yuvarlamak, öteye götürmek. Devam etmek, uzanmak. Vakit geçmek. İshale duçar olmak. Bitmek, topraktan çıkmak, dalbudak salmak. *El — f.* Bir işe karışmak. *Hüküm — f.* Hâkim olmak, sözü geçmek. *Ömür— f.* Yaşamak. *Pey — f.* Müzayede ve müsabakaya girmek. *Çift — f.* Toprağı saban ile işlemek, çift kullanmak.

Sürmelemek *f.* Gözlerine sürme sürmek. Kapının sürmesini koymak.

Sürmeli *s.* Sürme sürülmüş (göz). Sürgüsü sürülmüş (kapı). Sürgülü bir aleti, bir yeri olan.

Sürmemantargiller *i.* (Bot.) Futuru bahriye.

Sürmetaşı *i.* Antimon.

Sürpriz *i.* Hatırda olmıyan, şaşırtan şey. Hayret. Beklenmiyen sevinç.

Sürre *i.* Para kesesi. — *alayı i.* Eskiden Evkaf hazinesinden Hicaz'a gönderilen para ve hediyelerin İstanbuldan hareketi münasebetile yapılan alay.

Sürtmek *f.* İki şeyi veya eli biribirine sürmek. Sert bir şeyi sıkı sıkı vurarak aşındırmak. Boş gezmek.

Sürtük *s.* Bütün gün taban sürten serseri ve namussuz (karı).

Sürtüklük *i.* Serserilik.

Sürtülmek, Sürtünmek *f.* Dokunarak sürülmek. Sataşıp kavga aramak.

Sürtünmek *f.* Dokunmak, değmek, sebep olmak.

Sürtüştürmek *f.* Karşılıklı sürtmek.

Sürur *i.* Sevinç.

Sürü *i.* Birlikte gezip otlıyan hayvanlar. Çok kalabalık. *Bir — h.* Birçok, hayli, nice.

Sürücü *i.* Yük hayvanlarını süren adam, bu hayvanların kiracısı. *s.* At ve öküz arabasını idare eden. *Posta — sü i.* Beygir ve araba ile naklolunan postanın mütaahhidi, posta tatarı.

Sürüklemek *f.* Kaldırmaksızın yerde çekip götürmek.

Sürüklenmek *f.* Kaldırmaksızın yere sürünerek yürümek.

Sürükletmek *f.* Sürüklemesini mucip olmak.

Sürülge *i.* Sürülme yeri, menfa.

Sürülmek *f.* Sürgün edilmek, nefyedilmek. Revaç

bulmak. İleri itilmek.

Sürüm *i.* Bir malın sürülmesi, revaç.

Sürüm *h.* Sürünmek fiilinden evvel tekit için mükerrer olarak kullanılır: *sürüm sürüm sürünüyor.*

Sürümek *f.* Kaldırmaksızın yerde çekerek götürmek. Süreklemek. Beraber götürmek, taşımak.

Sürümlü *s.* Sürümü olan.

Sürümsüz *s.* Sürümü olmıyan.

Sürünceme *i.* Çok sürüp uzatma, tehir.

Süründürmek *f.* Sürünmesini mucip olmak.

Sürüngenler *i.* (Zoo.) Zevahif.

Sürünmek *f.* Kalkmaksızın yerde çabalıyarak yürümek, sürüklenmek, emeklemek. Sefalet çekmek.

Sürür *i.* Cıva mürekkebatından kızıl zırnık.

Sürüsepet *h.* Hep birden, kalabalık.

Sürüştürmek *f.* İki şeyi biribirine sürmek. Yavaş yavaş oymak.

Sürütme *i.* Sürütmek işi. Demirden bir çerçeveye geçirilmiş ve denizin dibinde sürünerek balık ve istiridye tutulmağa ve düşmüş eşyayı çıkarmağa mahsus bir nevi ağ.

Sürütmek *f.* Sürükletmek.

Süryanî *i.* Eski Suriye ahalisinden bir hıristiyan cemaati.

Süs *i.* Üstünü başını dikkatle düzeltme, çekidüzen, ziynet.

Süsen *i.* Susam denen nebat.

Süsengiller *i.* (Bot.) Sevseniye.

Süslemek *f.* Süs vermek. Tezyin etmek.

Süslendirmek *f.* Süs vermek, bezemek.

Süslenmek *f.* Kendine süs vermek, bezenmek.

Süslü *s.* Bezenmiş, kendine süs vermiş.

Süsmek *f.* Tos vurmak, başile itmek.

Süspansuvar *i.* Herhangi bir organı altından tutup sarkmasına mâni olan bağ, kasık bağı.

Süt *i.* Çocuğu beslemek için insan, yavruyu doyurmak için hayvan dişisinin memesinden gelen beyaz ve besleyici mayi. Bâzı ağaç ve ottan akan beyaz usare. — *liman s.* Pek sakin ve sakit.

Sütana *i.* Bir çocuğu ücretle emziren kadın.

Sütanne *i.* Bir çocuğa parasız meme emziren kadın.

Sütbaba *i.* Çocuğa valdesinden başka süt emziren kadının kocası.

Sütbeyaz *s.* Son derece beyaz.

Sütçü *s.* Süt satan.

Sütdişi *i.* Çocuklarda ilk çıkan ve yedi yaşında değişen diş.

Süthane *i.* Sütün yoğurt, peynir, tereyağı, kaymak yapıldığı yer, mandıra.

Sütkardeş *i.* Sütannenin oğlu ve kızı.

Sütkesimi *i.* Çocuğu sütten kesme zamanı.

Sütkırı *i.* Süt gibi beyaz at.

Sütkuzusu *i.* Süt emen, sütten kesilmemiş kuzu. *c.* Pek genç.

Sütlâç *i.* Şeker ve pirinç ile pişmiş sütlü tatlı.

Sütleğen *i.* İçinde süt gibi beyaz su olan nebatlar. Kuzuların dahili ahşasına bitişik beyaz ukteler.

Sütleğengiller *i.* (Bot.) İkiçeneklilerden bir bitki familyası. Ferbiyoniye.

Sütlü *s.* Sütle yapılmış, sütle karışık. Memesinde süt bulunan, emzikli sağmal.

Sütlüce *i.* Bir cins sütleğen.

Sütlük *i. Bak:* Süthane.

Sütnine *i. Bak:* Sütana.

Sütoğul *i.* Bir kadından süt emmiş başka anadan doğan çocuk.

Sütsüz *s.* Sütü olmıyan. *c.* Soysuz, sütü bozuk.

Sütun *i.* Yekpare taştan veya harçla yapılmış kârgir direk. Gazete, kitap v.s. sahifesinin yukardan aşağıya ayrılmış kısımları, kolon.

Sütübozuk *s.* Soysuz, cibilliyetsiz, haram süt emmiş.

Sütvurgunu *s.* Sütten bozulmuş, süt dokunmuş (çocuk).

Süvari *i.* Atlı, ata binen. Gemi kaptanı.

Süvarilik *i.* Süvari oluş.

Süve *i.* Kapı ve pencerenin kanadını tutmak üzere duvara mıhlanan çerçevenin dört tarafından herbiri.

Süvetaşi *i.* Süve çerçevesinin üst tarafını tutmak için boyuna konulan uzun taş.

Süveter *i.* Baştan geçme çocuk fanilâsı.

Süzdürmek *f.* Bir mayii süzgeçten geçirip temizlemek.

Süzgeç *i.* Sulu şeyleri süzüp tasfiye etmeğe mahsus kab veya alet.

Süzgü *i.* İnce delikli süzgeç.

Süzgün *s.* Baygın, yarı kapalı bakan (göz).

Süzme *i.* Süzmek işi. Tasfiye. *s.* Süzülmüş, süzgeçten geçirilmiş .

Süzmek *f.* Bir mayii süzgeçten veya ince bir bezden geçirerek temizlemek. Yarı kapalı gözlerle bakmak. Tasfiye etmek.

Süzülmek *f.* Süzgeçten geçirilmek. Hafifçe ve gizli surette kayarak gitmek veya uçmak. Çok zayıflamak. Gözler baygın ve mahmur olmak ve uykudan yarı kapanmak.

Süzün *s.* Katıksız, hâlis.

Süzüntü *i.* (Kim.) Rüsup.

Ş

Ş *i.* Türk alfabesinin yirmi üçüncü harfi.

Şa *m.* Sporcular arasında alkış için kullanılır bir tâbir olup 'yaşa', 'yaşasın' mânalarını anlatır.

Şab *s.* Genç.

Şaban *i.* Arabî ayların sekizincisidir.

Şabıemret *i.* Tüysüz ve yakışıklı delikanlı.

Şad *s.* Sevinçli.

Şadan *s.* Sevinçli.

Şadırdamak *f.* Fışkırıp çağlamak.

Şadırdı *i.* Suyun fışkırıp çağlaması.

Şadırvan *i.* Ortası fıskiyeli, yerden yüksek ve etrafı musluklu havuz.

Şadi *i.* Sevinç.

Şaduman *s.* Sevinçli.

Şadumanî *i.* Sevinç.

Şafak *i.* Güneş doğmazdan evvelki alaca karanlık. — *atmak, — sökmek f.* Sabahleyin ortalık ağarmak. *c.* Aklı başına gelmek.

Şâfi *s.* Sağıtan. Şifa veren. *c.* Kanaat veren. Kâfi.

Şâfiî *i.* İslâm dininde bir mezhep ve mensubu.

Şafiiköpeği *s.* Pis.

Şaft *i.* Makinada pervaneyi çeviren demir mil.

Şaful *i.* Bal teknesi.

Şah *i.* Hükümdar. Dal, budak. *s.* Dallı budaklı. — *a kalkmak f.* At iki art ayağı üzerine kalkmak.

Şahadet *i. Bak:* Şehadet.

Şahadetname *i. Bak:* Şehadetname.

Şahana *i.* Subaşı.

Şahane *s.* Şaha, hükümdara ait. *c.* Mükemmel, muhteşem.

Şahap *i.* Alev, şule, ateş parçası. Akanyıldız.

Şahbaz *i.* İri bir beyaz doğan. *c.* Kahraman.

Şahdamarı *i.* Kanı veren büyük damar.

Şahım *i.* Yağ.

Şahıs *i.* İnsanın cismanî heyeti, görünen şekil ve sureti. Nefis, zat. Kimse, fert, kişi.

Şâhıs *i.* Mesaha için kullanılan ve yukarı kısmında çaprazlama kırmızı ve beyaz renkte dört murabbaa ayrılmış bir plâkı olan sopa.

Şahî *i.* Şahlık, hükümdarlık. Nişasta ve yumurta ile yapılan bir nevi helva. İranın kuruş makamındaki parası. Eski ağızdan dolma topların bir nev'i. *s.* Şah ve hükümdara ait.

Şâhika *i.* Dağ tepesi. Dikmen.

Şahin *i.* Doğandan daha küçük ve daha çevik ve kuvvetli avcı bir kuş.

Şahit *i.* Tanık. Görme, müşahede. Makbul ve muteber bir eserden getirilen misal, delil.

Şahitlik *i.* Şahit oluş. Tanıklık.

Şahlandırmak *f.* Şahlanmayı mucip olmak.

Şahlanmak *f.* Şaha kalkmak. *c.* Birdenbire hiddet edip meydana atılmak.

Şahmerdan *i.* Çok büyük ve ağır çekiç, tokmak.

Şahmî *s.* Yağlı.

Şahname *i.* Hükümdarların tercümei hallerini havi manzum kitap.

Şahniş, Şahnişin *i.* Cumba.

Şahrah *i.* Büyük cadde. *c.* Doğru yol, selâmet yolu.

Şahsan *h.* Şahsı, görünüşü itibarile. İsmini ve ahvalini nazarı itibara almıyarak. Bizzat, binefsihî.

Şahsî *s.* Kişisel. Özel. Şahıs ve zate ait. Nefsine ait bulunan, hususî.

Şahsiyat *i.* Şahıs ve zate ait sözler ve işler. Bir adamın hususî ahvaline müteallik fena sözler, dedikodu.

Şahsiyet *i.* Kişi özlüğü. Bir adamın şahıs itibarile mevcudiyeti, kim olduğu hususu. Öz kişi. Şuurlu benlik. Büyük ve mühim adam. Varlık. — *i hükmiye i.* Bir cemiyet ve müessesenin kanunî varlığı.

Şahsüvar *i.* Usta binici.

Şahtane *i.* İri inci tanesi.

Şahtere *i.* Bir nevi tıbbî nebat.

Şahteregiller *i.* (Bot.) Şahtericiye.

Şahtur *i.* Büyük nehirlerde bir kenardan diğer kenarına yolcu, araba, hayvan ve eşya taşıyan kayık, sal.

Şaibe *i.* Leke, noksan, kusur. Bulaşık.

Şair *i.* Şiir söyliyen ve yazan. Ozan, koşukçu.

Şairane *s., h.* Şaire yakışır surette. Şiirle tasvire değer.

Şairlik *i.* Şairin sanatı.

Şak *h.* İki sert şeyin biribirine vurulmasından çıkan sesi anlatır.

Şak *s.* Zahmetli, meşakkatlı.

Şak *i.* Yarma, çatlama, yırtma. Kırma, yarık, yarma, çatlak.

Şaka *i.* Gülünecek tuhaf söz ve hareket, lâtife.

Şakacı *s.* Şaka yapan, şaka söyliyen.

Şakacıktan *h.* Şaka olarak.

Şakak *i.* Göz ile kulak arası. — *kemiği i.* Şakakta bulunan kemik.

Şakalaşmak *f.* Biribirile şaka etmek.

Şakayık *i.* Büyük ve parlak bir çiçek.

Şakımak *f.* Bülbül, kanarya gibi kuşlar ötmek. *c.* Güzel sesle şarkı söylemek.

Şakır *h.* Yağmurun, bülbül gibi bir kuşun, yıkanan bir şeyin sesini taklit eder ve tekrarlanarak kullanılır: *şakır şakır yağmur yağıyor.*

Şakırdamak *f.* Şakır şakır ses çıkarmak .

Şakırdatmak *f.* Şakırdamayı mucip olmak.

Şakırdı, Şakırtı *i.* Şakır şakır ses çıkarma.

Şaki *i.* Haydut, yolkesen. *s.* Bahtsız.

Şâki *s.* Şikâyet eden.

Şâkir *s.* Şükreden.

Şakirt *i.* Öğrenci. Talebe. Çırak, yamak.

Şakirtlik *i.* Şakirt oluş. Çırak hakkı ve ücreti.

Şakketmek *f.* Yarmak, ayırmak.

Şakkışefe *i.* Dudak açma, söz söyleme.

Şaklaban *s., i.* Soytarı, maskara. Hoppa. Sözünde durmaz.

Şaklabanlık *i.* Şaklaban oluş.

Şaklamak *f.* Şak diye ses çıkarmak, şakırdamak.

Şaklatmak *f.* Şaklamasını mucip olmak.

Şakrak *s.* Keyif ve neşe ile söyliyen .

Şakşak *i.* Hokkabazın arkasına vurduğu çatlak tahta parçası.

Şakşakçı *s.* Hokkabaz. Dalkavuk.

Şakul *i.* Çekül. Diki. Amut vaziyetini muayeneye mahsus ucuna ağır bir maden parçası bağlı ip alet.

Şakuli *s.* Düşey. Şakul gibi yukardan aşağıya inen, amudî.

Şakullemek *f.* Çekülle doğruluğu muayene etmek. Tasarlamak, ölçmek. Şavullamak.

Şal *i.* Omuza atılmağa, veya boyuna veya bele sarılmağa mahsus yün örgü.

Şalgam *i.* Bir kış sebzesi.

Şali *i.* Tiftikten yapılan ince ve parlak kumaş, alpaka, sof.

Şallak *s.* Çıplak.

Şallakmallak *s.* Çırçıplak.

Şaltak *s.* Kavgacı.

Şalupa *i.* İki direkli küçük ve hafif gemi.

Şalvar *i.* Geniş üst donu, tuman, potur.

Şalvarlı *s.* Şalvar giyen.

Şam *i.* Akşam. Mum.

Şama *i.* Mumlu fitil.

Şamama *i.* Yenmez, lâkin güzel kokulu kavun cinsinden bir meyva. *c.* Cılız.

Şamandıra *i.* Üstündeki halkaya gemi bağlanmak üzere limanda demirli içi boş ve her tarafı kapalı demir fıçı. Duba. Gece kandilinde fitili tutmak üzere yağla yüzen telli mantar. Petrol lâmbasının fitilin takılı olduğu ve camı tutan tepeliği.

Şamar *i.* Tokat, sille.

Şamata *i.* Gürültü.

Şamatacı *s.* Gürültücü.

Şamatalı *s.* Gürültülü.

Şambabası *i.* Baba tatlısı.

Şambrnuvar *i.* Fotoğraf camı değiştirmek ve yıkamak için her tarafı ziya girmiyecek surette kapalı karanlık oda.

Şamdan *i.* Mumluk, ışıklık.

Şamdancı *i.* Şamdan yapan ve satan kimse.

Şamfıstığı *i.* Bir nevi fıstık.

Şâmil *s.* İçine alan, kaplıyan.

Şamkayısı *i.* Kayısının güzel kokulu cinsi.

Şamme *i.* Koklam. Koku alma duygusu.

Şampanya *i.* Makbul ve kıymetli bir cins şarap.

Şampanze *i.* Bir cins maymun.

Şampiyon *i.* Pehlivan, bir müsabakada birinci olan.

Şamşekeri *i.* Uzunca kamış parçası gibi, içi delik, renkli şeker.

Şan *i.* Hal, suret. Hak, vazife. Şöhret, iyi nam, itibar. Gösteriş, çalım.

Şangır *h. Bak:* Şıngır.

Şangırdamak *f.* Şıngırdamak.

Şangırtı *i. Bak:* Şıngırtı.

Şankr *i.* Frengi yarası.

Şanlı *s.* Şöhretli. Gösterişli.

Şano *i.* Sahne.

Şans *i.* Baht, talih.

Şansız *s.* Gösterişsiz. Ünsüz.

Şanslı *s.* Talihli.

Şanssız *s.* Talihsiz.

Şantaj *i.* Çıkar sağlamak için korkutma.

Şantiye *i.* Yapılarda iş yeri. Gemi tezgâhı.

Şantöz *i.* Şarkıcı kadın. Muganniye.

Şap *s.* Genç, delikanlı.

Şap *h.* Öperken dudakların çıkardığı sesi taklit eder: *şap diye öptü.*

Şap *i.* Nışadır ve sodaya benzer buruşturucu madde. — *illeti i.* Sığırın tırnağını düşüren bir hastalık.

Şapan *s.* Şaşmış, hayran.

Şapır *h.* Öperken veya yerken çıkan sesi andırır ve tekrarlanarak söylenir.

Şapırdamak *f.* Öperken veya yerken dudaklar ses çıkarmak.

Şapırdatmak *f.* Şapırdamasını mucip olmak.

Şapırtı *i* Acele ile yerken veya hırsla öperken dudaklardan çıkan ses.

Şapka *i.* Başa giyilen kenarlıklı veya şemsiperli başlık. Gemi direğinin tepesindeki tekerlek. Soba borusunun tepesindeki döner fırıldak.

Şapkacı *s.* Şapka yapan ve

satan.

Şapkalı *s.* Şapka giyen.

Şaplak *i.* Sille, tokat.

Şaplamak *f.* Öperken dudak ve sille vururken avuç ses çıkarmak.

Şaplatmak *f.* Şaplamasını mucip olmak.

Şapşal *s.* Döküksaçık, tembel.

Şar *h.* Su veya sulu şeylerin bol bol ve sesle akmasını anlatır ve tekrarlanarak kullanılır.

Şar *i.* Şehir.

Şarampol *i.* Kazıklar kakılarak yapılan bölme veya set.

Şarap *i.* Üzümden yapılan içki.

Şarapçı *s.* Şarap yapan.

Şarapçılık *i.* Şarap yapmak sanatı.

Şaraphane *i.* Üzümü sıkıp şarap yapmağa mahsus yer. Şarap mahzeni. Büyük şarap fıçısı.

Şarapnel *i.* Havada patlar ve parçaları ile birçok tahribat yapar top mermisi.

Şarbay *i.* Şehremini. Belediye reisi. Uray başkanı.

Şarbon *i.* Kömür. Hayvanlardan insanlara da geçen tehlikeli bir hastalık, karakabarcık. Hububata ârız olan bir hastalık.

Şarıldamak *f.* Sesle bol bol akmak.

Şarıltı *i.* Suyun bol bol ve gürültü ile akması.

Şa'ri *i.* Kıl gibi ince damarlar.

Şâri *i.* Kanun ve nizam vazeden, vazii kanun. Şeriat sahibi.

Şarih *s.* Şerheden, açan, belirten.

Şariyet *i.* İnce boruların içlerindeki mayilerin mayiat kaidelerine muhalif olarak yükselip alçalması.

Şariyot *i.* Bir makinenin bir taraftan diğer tarafa gidip gelme hareketi yapan müteharrik aksamı.

Şarjör *i.* İçine fişek konulan kutu.

Şark *i.* Doğu. Güneşin doğduğu yön. Maşrık, gündoğuşu.

Şarkada *i., s.* Avanak, savruk.

Şarkan *h.* Şark tarafından.

Şarkı *i.* Bestelenmiş şiir, türkü.

Şarkıcı *s.* Şarkı söyliyen.

Şarki *s.* Doğusal. Şark tarafına ait.

Şarlamak *f. Bak:* Şarıldamak.

Şarlatan *s.* Meziyet ve kıymet sahibi olmadığı halde gösteriş ve satış yapan. *i.* Yalancı doktor.

Şarlatanlık *i.* Şarlatan oluş.

Şarmöz *i.* Bir nevi ipekli kumaş.

Şarpa *i.* Baş örtüsü. Uzun boyunbağı.

Şart *i.* Örük, baylay. Diğer bir şeyin vücudu onun vücuduna bağlı olan şey. Bir mukaveleyi terkip eden bent ve fıkraların beheri, kayıt.

Şartetmek *f.* Talâkla yemin etmek.

Şarti *s.* Şarta ait, şart kabilinden.

Şartlamak *f.* Temiz olmıyan bir kabı üç kere yıkamak.

Şartlaşmak *f.* İki taraftan şartlar dermeyan ederek mukavele etmek.

Şartlı *s.* Şartı olan, bir şarta bağlı. Talâkla yemin etmiş.

Şartname *i.* Şartbeti, örükbeti. Şartları havi kasa ve müzayede kalmesi.

Şasi *i.* Fotoğraf camından kâğıda resmi nakil için kullanılan çerçeve.

Şaşaa *i.* Parlaklık.

Şaşaalandırmak *f.* Parıldatmak. Şaşaa vermek.

Şaşaalanmak *f.* Parıldanmak.

Şaşaalı *s.* Parıltılı. Şaşaası olan.

Şaşalamak *f.* Şaşırmak, hayrette kalıp ne yapacağını kestirmemek.

Şaşı *s.* Bir veya iki gözü iğri bakan.

Şaşılamak *f.* Şaşı bakmak.

Şaşılık *i.* Şaşı oluş.

Şaşırma *i.* Şaşırmak işi.

Şaşırmak *f.* Düşünmenin sırasını kaybedip yanılmak, ne yapacağını bilememek. Hayrette kalmak.

Şaşırtma *i.* Şaşırtmak işi. Yanıltıcı söz, yazı ve hareket.

Şaşırtmak *f.* Şaşırmasını mucip olmak.

Şaşkın *s.* Şaşırmış. Sersem, alık. Ağır hasta.

Şaşkınlaşmak *f.* Şaşkın olmak.

Şaşkınlık *i.* Şaşkın oluş.

Şaşmak *f.* Yoldan çıkmak. Yanılmak, hata etmek. Hayrette kalmak.

Şât, Şâd *s.* Sevinçli.

Şataf, Şatafat *i.* Süs. Gösteriş. Yüze gülme, dalkavukluk, koltuk verme.

Şatafatlı *s.* Süslü, gösterişli.

Şathiyat *i.* Güldürücü ve mizahî şeyler.

Şâtır *s.* Şen, şetaretli. Çevik, işgüzar.

Şato *i.* Kale, hisar. Büyük bahçeli konak.

Şatraban *i.* Musikide bir fasıl.

Şatranç *i. Bak:* Satranç.

Şatu *i.* Düz dam, taraça.

Şavk *i.* Işık, ziya.

Şavul *i. Bak:* Şakul.

Şavullamak *f. Bak:* Şakullemek.

Şayak *i.* Dokuması ince yün kumaş.

Şayan *s.* Yaraşık. Münasip, lâyık, yakışır, müstahak.

Şayegân *s.* Lâyık. Bol.

Şayeste *s.* Şayan. Yaraşır.

Şayi *s.* Yayılmış. Şüyu bulmuş. Birkaç hissedar arasında müşterek, taksim olunmamış (mülk).

Şayia *i.* Yayıntı. Şüyu bulmuş haber, dedikodu.

Şayiat *i.* Şayialar. Yayıntılar.

Şayka *i.* Bir çeşit kazak kayığı.

Şaz *s.* Umumî kaideye uymıyan, müstesna. Ayrıl.

Şeamet *i.* Uğursuzluk.

Şeametli *s.* Uğursuz.

Şebboy *i.* Türlü türlü renkleri olan güzel kokulu çiçek.

Şebek *i.* Kıçı kırmızı, tüysüz küçük bir maymun.

Şebeke *i.* Ağ, balık ağı. Kafes. Parmaklık. Bir memleketteki demiryollarının ve müesseselerin heyeti mecmuası. Iskara. Ağ ve kafes şeklinde zar, damar ve sinir.

Şebeki *s.* Ağsal, eğemsal. Şebeke şeklinde olan.

Şebih *s.* Benzer.

Şebnem *i.* Çiy, jale.

Şecaat *i.* Yiğitlik. Yürekli-lik.

Şecaatli *s.* Yürekli, yiğit.

Şecer *i.* Ağaç.

Şecere *i.* Silsilename. Soybeti.

Şecereli *s.* Şeceresi malûm. *c.* Sicilli.

Şeci *s.* Yürekli. Yiğit.

Şedde *i.* Arap harflerinde bir harfi iki defa okutan işaret.

Şeddeli *s.* Şedde işareti olan. *c.* Koyu, halis.

Şedit *s.* Şiddetli, sert.

Şef *i.* Baş, reis.

Şefaat *i.* Ötün. Başkası lehine af ve merhamet için araya girme.

Şefaatçi *s.* Şefaat eden.

Şefdötren *i.* Yolda bulunan bir trenin baş memuru.

Şeffaf *s.* Saydam. Aydınlığın geçmesine ve görülmeğe mâni olmıyan cisim. *Nim* — *s.* Kâğıt ve buzlu cam gibi ziyayı kısmen nakleden (cisim).

Şeffaflık *i.* Saydamlık. Şeffaf oluş.

Şefi *s.* Şefaatçi, ötüncü.

Şefik *s.* Sevecen.

Şefkat *i.* Sevecenlik. Esirgiyerek ve candan sevme.

Şefkatli *s.* Sevecen. Şefkati olan.

Şefkatsiz *s.* Şefkati olmıyan.

Şeftali *i.* Kabuğu üzerinde ince havı bulunan lezzetli ve güzel kokulu meyva. *c.* Buse, öpüş.

Şehadet, Şahadet *i.* Tanıklık. İnsanın gördüğü ve bildiği şeyi bildirmesi, şahitlik. Vatan uğrunda çarpışırken ölmek. *c.* İkrar, itiraf. Delâlet, alâmet. İslâmın ilk şartı olan Allahın birliğini ve peygamberin hakkolduğunu ikrar. — *parmağı i.* Elde başparmaktan sonra gelen parmak, işaret parmağı.

Şehadetname, Şahadetname *i.* Mektebi ikmal eden talebeye verilen resmî vesika, diploma. Bir fen ve sanatı yapmağa iktidarı olduğuna dair verilen resmî ruhsatname. İlmühaber.

Şehamet *i.* Yiğitlik. Zekâ ile beraber yüreklilik.

Şehametli *s.* Yiğit. Şehamet sahibi.

Şehbender *i.* Konsolos. *Baş* — *i.* Birinci sınıf konsolos.

Şehbenderhane *i.* Konsoloshane.

Şehbenderlik *i.* Konsolosluk.

Şehik *i.* Soluk alma. Nefesi içeriye alırken seslenme, hıçkırık. Nefes alma.

Şehir *i.* Ay, senenin on iki kısmından herbiri. Büyük kasaba, belde, memleket. Kent.

Şehîr *s.* Ünlü. Şöhret kazanmış.

Şehirli *s.* Şehir ahalisinden olan.

Şehislâm *i. Bak:* Şeyhülislâm.

Şehit *s.* Muharebede vurulup ölen.

Şehitlik *i.* Şehit oluş. Şehitler mezarlığı.

Şehka *i.* Hıçkırık.

Şehlâ *s.* Koyu mavi, elâ. Hafif şaşı bakan.

Şehrah *i.* Şahrah. Ana yol.

Şehrayin *i.* Gece eğlencesi, donanma.

Şehremaneti *i.* Büyük şehirlerdeki belediye merkezi. Şarbaylık .

Şehremini *i.* Şehremanetini idare eden kimse. Şarbay.

Şehrî *s.* Şehirli. Aya ait, aylık, ayda bir.

Şehriye *s. Bak:* Şehrî. *i.* Çorbalık ince veya ufak taneli makarna.

Şehtane *i.* Kenevir tohumu. *Bak:* Şahtane.

Şehvanî *s.* Kösnülü. Şehvete ait, behmî.

Şehvaniyet *i.* Kösnülük. Şehvet düşkünlüğü.

Şehvet *i.* Kösnü. Dişi ve erkeğin biribirile cinsi münasebet istekleri. Nefis, hayvanî duygu.

Şehvetli *s.* Şehveti çok. Kösnülü.

Şehvetperest *s.* Şehvetine düşkün.

Şehvetsiz *s.* Şehveti olmıyan veya şehvetine düşkün olmıyan.

Şehzade *i.* Hükümdarzade, prens.

Şein *i.* Olan şey, olay. Gerçek şey.

Şek *i.* Şüphe.

Şekavet *i.* Haydutluk, eşkıyalık.

Şeker *i.* Şekerkamışı, pancar v.s. den çıkarılan tatlı ve beyaz madde ve bu mad-

deden yapılan türlü türlü tatlı yiyecekler. Hububat, sebze ve meyvaların tatlı maddesi. — *illeti i.* İdrarın tatlı gelmesini mucip bir hastalık.

Şekerci *i.* Şekerli yemişler yapan ve satan kimse. Şeker taciri.

Şekercilik *i.* Şekerci sanatı.

Şekerkamışı *i.* Usaresi tatlı olup şeker yapılan uzun bir kamış.

Şekerleme *i.* Şekerlemek işi. Şeker içinde terbiye olunmuş meyva. *c.* Otururken hafif uyuklama.

Şekerlemek *f.* Şeker komak.

Şekerlenmek *f.* Şeker içinde terbiye olunmak. Şurup ve reçellerde şeker tebellür etmek.

Şekerli *s.* İçinde şekeri olan.

Şekerrenk *s.* Sarıya çalar beyaz. *c.* Pek yolunda olmıyan (ahbaplık münasebeti).

Şekil *i.* Suret, biçim, heyet. Benzer. Taslak, resim, plân. Beniz, çehre. Türlü, cins, çeşit. Dıştan görünüşü.

Şekildeşlik *i.* (Bio.) Şekil birliği.

Şekilsiz *s.* (Kim.) Bişekil.

Şekketmek *f.* İşkillenmek.

Şeklen *z.* Şekil itibarile. Dıştan görünüşe göre.

Şekli *s.* Şekle ait, zâhire göre.

Şekva *i.* Şikâyet.

Şelâle *i.* Bir nehrin yüksekten düşmesile hâsıl olan büyük çağlıyan, çavlan.

Şem *i.* Koklama.

Şema *i.* Eşyanın vaziyetini ve etraf ile münasebetini gösteren basit şekil. Kroki, taslak, levha v.s.

Şem'a *i.* Mumlu fitil.

Şemis *i.* Gün, güneş.

Şemme *i.* Çok az miktar. Bir kere koklama.

Şemmî *s.* Koklama duygusuna ait.

Şempanze *i. Bak:* Şampanze.

Şemse *i.* İşlemeli veya oymalı güneş resminde pafta. Yazma kitapların başına nakşolunan tezyinat.

Şemsî *s.* Güneşe ait.

Şemsiper *i.* Yüzü güneşten muhafaza için bezden yapılan bir başlık. Kasket siperi.

Şemsiye *i.* Güneşten ve yağmurdan korunmak için elde taşınan çadır şeklinde açılır kapanır siperlik. (Bot.) Şemsiye biçiminde olan çiçek durumu.

Şemsiyeci *i.* Şemsiye yapan ve satan kimse.

Şen *s.* Sevinçli, güleryüzlü. Bayındır, mamur, işlenmiş. Ferah, feraklık veren.

Şenaat *i.* Kötülük, fenalık, ayıplık, rezalet.

Şenayi *i.* Şenialar.

Şendere *i.* Fıçı kaburgası. Tekir nev'inden büyücek balık. Kaplamalık ince tahta.

Şenetmek *f.* Şenletmek.

Şeni *s.* Kötü, ahlâksız.

Şe'nî *s.* Gerçek, gerçel, reel.

Şenia *i.* Kötü ve ayıp iş, çirkin hareket.

Şe'niyet *i.* Gerçeklik, realite.

Şenlendirmek *f.* Şenlenmesini mucip olmak.

Şenlenmek *f.* Sevinmek. Mamur olmak.

Şenletmek *f.* Şenlendirmek.

Şenlik *i.* Şen oluş. Umran. Donanma, şehrayin.

Şenlikli *s.* Alaylı, neşeli.

Şenliksiz *s.* Şenliği olmıyan.

Şenolmak *f.* Şenlenmek.

Şep *i.* Gece.

Şepnem, Şebnem *i.* Çiy, jale.

Şepper, Şeppere *i.* Gecekusu, yarasa.

Şeprenk *s.* Gece renginde, siyah.

Şer, Şar *e.* Sesli harfle nihayetlenen adedlere ilâve olunarak dağıtmayı anlatır: *ikişer, altışar, yedişer.*

Şer *i.* Kötülük, kötü iş. Kavga. Kötü adam. Daha fena. *Ehven — i.* Fenalıkların ve kötü işlerin en ehveni.

Şerafet *i.* Şeref sahibi olma, itibar, haysiyet. Soy, asalet.

Şerait *i.* Şartlar.

Şer'an *h.* Şeriate göre.

Şerare, Şirare *i.* Kıvılcım.

Şerbet *i.* Meyva usaresi ile şeker ve sudan yapılan tatlı su. *c.* Afsun.

Şerbetçi *s.* Şerbet yaparak satan.

Şerbetçiotu *i.* Bira yapılan ot.

Şerbetli *s.* Şerbeti olan. *c.* Afsunlu.

Şeref *i.* Onur, ululuk, yüksek mertebe. İtibar, öğünme. Bir şeyin emsalinden üstün olması.

Şerefbahş, Şerefbahşa *s.* Şeref veren.

Şerefe *i.* Minarenin ezan okunan yeri.

Şerefefza *s.* Şerefi artıran .

Şerefiye *i.* Bir yerin imarından dolayı bir mülke kazandırılan şerefe mukabil sahibinden alınan para.

Şereflendirmek *f.* Şeref kazandırmak.

Şereflenmek *f.* Şeref ve itibar kazanmak, kıymet artmak.

Şerefresan *s.* Şeref yetiştiren.

Şerefyap *s.* Şeref kazanan. — *olmak f.* Tanışmış olmaktan dolayı memnun olmak: *şerafyap oldum.*

Şeremet *s.* Edepsizlikte cerbezeli.

Şergil *s.* Yaramaz, şerir.

Şerh *i.* Açma, yarma. Bir kitabın ibaresini izah ile açık açık anlatma. Bir kitabın mânasını izah yolunda yazılan kitap.

Şerha *i.* Kesme ve yarma eseri. Parça, dilim.

Şerhetmek *f.* İzah etmek, anlatmak, tafsil etmek.

Şeri *i.* Şeriat.

Şer'î *s.* Şeriata ait.

Şeriat *i.* Doğru yol. Allahın emir ve nehyine müstenit kanun. İslâm dini.

Şeriatçı *s.* Her meselede dini ve şeriatı ileri süren.

Şerif *s.* Şeref sahibi, mübarek. Asîl, necip. Eskiden Mekke emirlerine verilen unvan.

Şerik *i.* Ortak. Arkadaş.

Şeriklik *i.* Ortaklık, arkadaşlık.

Şerir *s.* Şer işliyen, hayırsız, kötü (adam), müfsit, yaramaz.

Şerit, Şirit *i.* Yün, pamuk ve ipekten ince kurdelâ, kaytan. Vücutte hâsıl olan çok uzun bir solucan.

Şeritgiller *i.* (Zoo.) Tenyadeler.

Şermisar *s.* Utanan.

Şetaret *i.* Sevinç. Şatır oluş.

Şetaretlendirmek *f.* Şenlendirmek.

Şetaretli *s.* Şen, şatır.

Şetim *i.* Sövme.

Şetmetmek *f.* Sövmek.

Şetta *s.* Değişik, çeşitli.

Şev *i.* İniş, inişli yer, bayır. İstihkâmın iç ve dış taraflarındaki mail satıhlar.

Şevk *i.* Şiddetli arzu ve heves, istek. Neşe.

Şevk *i.* Diken.

Şevket *i.* Erk, ululuk. Azamet, haşmet, heybet.

Şevketli, lû *s.* Erkli, ulu. Azamet, heybet sahibi. [Hükümdarlara mahsus unvandır].

Şevkî *s.* Diken gibi olan. Belkemiğine ait. Şevke ait. *Nuhai — i.* Murdarilik.

Şevkli *s.* Şevki olan.

Şevksiz *s.* Şevki olmıyan, neşesiz.

Şevlenmek *f.* Şev peyda etmek.

Şevval *i.* Arabî ayların onuncusu.

Şevyot *i.* Bir cins yumuşak yün kumaş.

Şey *i.* Nesne, her var olan veya varlığı tasavvur olunan bir madde, bir iş, bir hâdise, bir hareket, bir fiil v.s. Eşyanın herbiri. *Çok — h.* Hayreti bildirir: *çok şey bu nasıl iş. Her — i.* Umumu anlatır: *her şeye karışma.*

Şeyb *i.* İhtiyarlık, sakal ağarması.

Şeyda *s.* Âşık, divane.

Şeyh *i.* Yaşlı ihtiyar. Bir tekkedeki dervişlerin mürşidi olan başı. Hadis ilminde üstat. Aşiret reisi.

Şeyhuhat *i.* İhtiyarlık. Kocama.

Şeyhülislâm *i.* Vaktile şeriat işlerine ve medreselere bakan devletin heyeti vükelâsına dahil zat.

Şeyn *i.* Ayıp, leke.

Şeytan *i.* Meleklerden iken Âdeme secde etmediği için lânetle kovulduğu mukaddes kitaplarda nakledilen manevî şahıs, iblis. *c.* Pek zeki ve kurnaz.

Şeytanarabası *i.* Bâzı otların havada uçuşan pek ince tüylü tohum kozalağı. Demiryol rayları üzerinde el ile yürütülen amele arabası, drezin. Bisiklet.

Şeytanbezi *i.* Bir nevi renkli bez.

Şeytanet *i.* Şeytanlık.

Şeytanetkâr *s.* Müfsit.

Şeytanetkârane *h.* Şeytanlıkla.

Şeytani *s.* Şeytana ait. Şeytanlıkla vaki olan.

Şeytanlık *i.* Hile.

Şeytantırnağı *i.* Parmaklarda ve tırnağın yanında çıkan sürgün, piç.

Şezlong *i.* Uzun sandalya.

Şık *s.* Güzel. Zarif, modaya muvafık, süslü.

Şık *i.* Bir külün ayrılmış olduğu iki kısımdan herbiri. Düşünülen iki ihtimalin beheri.

Şıkır *m. Bak:* Şakır.

Şıkırdamak *f.* Şakırdamak. Şıkır şıkır ses vermek.

Şıklık *i.* Şık oluş.

Şıllık *i.* Sürtük karı.

Şımarık *s.* Şımarmış.

Şımarmak *f.* Yüz bulup azmak, haddi tecavüz etmek.

Şımartılmak *f.* Yüz verip şımarmasına sebep olmak, azdırılmak.

Şımartmak *f.* Yüz verip azdırmak. Terbiyesiz etmek.

Şıngır *h.* Yüksek bir yerden düşüp kırılan cam gibi şeylerin çıkardığı sesi taklit eder.

Şıngırdamak *f.* Şıngır şıngır etmek.

Şıngırtı *i.* Düşüp kırılan cam, şişe v.s. nin çıkardığı ses.

Şıp *h.* Suyun damlamasını taklit eder. Serî ve âni bir hareketi ifade eder: *şıp diye geldi.*

Şıpıdık, Şıpşıp *i.* Ökçesiz ve kenarsız terlik, mercan terliği.

Şıpınişi *h.* Hemen, derhal.

Şıppadak *h.* Hemen.

Şırak *h.* Birdenbire duyulan sert bir sesi taklit eder: *şırak kapı açıldı.*

Şırfıntı *s.* Âdi, bayağı.

Şırıl *h.* Su ve sulu şeylerin az ve ince sesle akmasını taklit eder ve çok defa tekrarlanarak kullanılır.

Şırıldamak, Şırlamak *f.* Su ince sesle ve azar azar akmak.

Şırıltı *i.* Suyun ince sesle ve az az akması.

Şırınga *i.* Bir deliğe su ve âlâç fışkırtmak için küçük tulumba veya bir kaba merbut lâstik boru.

Şırlağan *i.* Akma, akıntı. — *yağı i.* Susamyağı.

Şırlop *i.* Yoğurtlu yumurta.

Şırp, Şırpadak *h.* Bir şeyin süratle kesilişini taklit eder.

Şıvgın *i.* Ağaçlardaki sürgünlerin büyüğü. Direk ve gemi sereni yapmağa yarıyan bir nevi çam ağacı.

Şia *i.* Şiilik. Hazreti Ali ve evlâdına taraftarlık eden Müslüman mezhebi, alevilik.

Şiar *i.* Belgi. Alâmet, nişan. Haiz, muttasıf.

Şibih *s.* Benzer. *i.* Benzeme. Benziyen şey, misil, manent.

Şiddet *i.* Yeğinlik, ziyadelik, mübalâğa. Sertlik, sert muamele.

Şiddetlendirmek *f.* Şiddetini arttırmak.

Şiddetlenmek *f.* Şiddetli olmak.

Şiddetli *s.* Yeğin, sert, pek ziyade. Sıkı.

Şif *i.* Pamuk kozası.

Şifa *i.* Onalma. Hastalıktan kurtulma, iyi olma.

Şifahane *i.* Hastahane. Tımarhane.

Şifahen *h.* Ağızdan söylemekle. Sözle.

Şifahî *s.* Sözlü. Ağızdan söylenerek.

Şiflemek *f.* Pamuğu kozasından ayırmak.

Şifre *i.* Mahrem telgraflarda kullanılan rakamdan ibaret gizli yazı.

Şifreli *s.* Şifre ile yazılmış.

Şigil *i.* Taşsız halka, taşsız yüzük. At bukağısı.

Şigir *i. Bak:* Şigil.

Şiî *s.* Şia mezhebine mensup.

Şiilik *i.* Şia mezhebi.

Şiir *i.* His ve heyecan mahsulü sanatkârane yazı. Vezin ve kafiyeli yazı, nazım, manzume. Koşuk.

Şikak *i.* Ara bozgunluğu. İhtilâf, nifak.

Şikâr *i.* Av. Ganimet.

Şikâyet *i.* Sızıntı, yanıkma. Kendi halinden veya başına gelen bir dert ve acıdan esef etme, dert yanma. Birinden hoşnutsuzluk gösterip aleyhinde söyleme. Birinin hakkında dava etme, şekva, iştikâ.

Şikâyetçi *s.* Yanıkçı. Birinden şikâyet eden, müşteki.

Şikâyetname *s.* Şikâyeti havi yazı.

Şikemperver *s.* Obur.

Şil *s.* Kanlı ve hastalıklı (göz).

Şilep *i.* Yük vapuru.

Şilik *i.* Şapka hamuru.

Şilin *i.* Bir İngiliz lirasının yirmide biri.

Şilte *i.* Pamukla doldurulmuş hafif ve yumuşak döşek, minder.

Şimal *i.* Kuzey. Sol taraf. Yüzünü güneşin doğduğu tarafa çeviren adamın solunda kalan cihet, poyraz tarafı. — *yıldızı i.* Kuzey kutbunun hizasında bulunup cihet tayinine yarıyan bir yıldız.

Şimalen *h.* Kuzeyce .Şimal cihetinden.

Şimali *s.* Kuzeysel. Şimal cihetine ait.

Şimden, Şimdiden *z.* Bu andan, içinde bulunduğumuz zamandan.

Şimdengeri *z.* Bu dakikadan sonra, bu andan itibaren.

Şimdi *z.* İçinde bulunduğumuz zaman, bu an, bu dakika, el'an.

Şimdicik, Şimdik *z.* Tam bu zamanda, hiç vakit geçmeden .

Şimdiki *s.* Bu zamandaki.

Şimdilik *z.* Şimdiki zaman için.

Şime *i.* Tabiat, huy.

Şimendifer *i.* Buharla yürüyen lokomotifin çektiği ve demiryolu üzerinde yürüyen vagonlardan mürekkep katar, demiryolu, tren.

Şimiotaksi *i.* (Bot.) Kimyagöçümü.

Şimiotropizm *i.* (Bot.) Kimyadoğrulumu.

Şimşek *i.* Bulutlardaki menfi ve müspet elektrikin ihtilâtından hâsıl olan âni ve göz kamaştırıcı parlama, yıldırım ziyası.

Şimşir *i.* Kılıç. Tarak yapılan sert bir ağaç.

Şimşirgiller *i.* (Bot.) Şimşir ağacı fasilesi.

Şin *i.* Leke, ayıp.

Şinel *i.* Kolsuz ve yakası kürklü alafranga pelerin.

Şinik *i.* Tahıl (hububat) ölçmeğe mahsus on litrelik ölçek.

Şinşile *i.* Gümüşi renkli ve kıvırcık tüylü bir Amerikan tavşanı.

Şip *i.* Telli bir nevi bürümcük.

Şir *i.* Süt. Aslan.

Şira *i.* Üzümün sıkılmış suyu. Meyva usaresi.

Şiraze *i.* Şark usulünde ciltlenen kitapların yapraklarının cilde raptolundukları mahallin iki ucunda örülen ince şerit. *c.* Nizam, intizam, rabıta.

Şirden *i.* Gevişgetiren hayvanların ikinci midesi.

Şirin *s.* Tatlı. Pek güzel olmadığı halde sevimli olan.

Şirince *s.* Oldukça şirin.

Şiringa *i. Bak:* Şırınga.

Şirinlik *i.* Tatlılık.

Şirk *i.* İki veya birkaç Allah olduğuna inanma, müşriklik, kâfirlik.

Şirket *i.* Ortaklık. Birçok

adamların bir büyük ticaret için birleşerek meydana getirdikleri kurul. Kumpanya.

Şirpençe *i.* Çok defa insanın arkasında ve ense kökünde çıkan tehlikeli bir çıban.

Şirret *s.* Azılı, cadaloz. Şerir, hırçın.

Şirretlik *i.* Azılılık.

Şiryan *i.* Atardamar. Kırmızı kan damarı, büyük damar.

Şiryanî *s.* Şiryana ait.

Şiş *i.* Döner bir şeyin merkezinden geçip iki ucundan çıkan kazık mihver. İterek delmeğe mahsus ucu sivri silâh, meç. Çorap, tentene v.s. örmeğe mahsus bir ucu sivri ve kertikli büyük iğne.

Şiş *i.* Bedenin bir tarafında hâsıl olan kabarma, kabarık. Ur. *s.* Kabarmış, şişmiş.

Şişane, Şişaneli *i.* Namlısının içi yivli ve altı köşeli tüfek ve top.

Şişe *i.* Âdi camdan dar boğazlı sulu şeyler koymağa yarar kab. Lâmba camı. Hasır kenarlarına mıhlanan v.s. şeylerde kullanılan ince çıta.

Şişeci *s.* Şişe yapan ve satan.

Şişehane *i.* Şişe fabrikası.

Şişek *i.* İki yaşında kuzu.

Şişirilmek *f.* Kabartılmak, şişkin yapılmak.

Şişirmek, Şişirtmek *f.* Şişmesini mucip olmak.

Şişkin *s.* Şişmiş.

Şişkinlik *i.* Şişkin oluş.

Şişko *s.* Şişman.

Şişlemek *f.* Şişle delinmek. Şişe geçirilmek.

Şişman *s.* Eti ve yağı çok, karnı şiş ve âzası kalın, mülâhham, şişko.

Şişmanlık *i.* Şişman oluş.

Şişmek *f.* Kabarmak, üfürülmek. Ufunet peyda etmek. Şişman olmak. Sulu şeyler kabarıp taşmak.

Şita *i.* Kış.

Şitaban *s.* Koşup atılan.

Şitabetmek *f.* Koşmak. Atılmak.

Şitap *i.* Acele, çabukluk.

Şive *i.* Ağız. Tarz, tavır, üslûp. Naz, işve, eda, bayla. Lehçe, telâffuz.

Şivekâr *s.* Baylan. Nazlı.

Şivesiz *s.* Şivesi olmıyan.

Şivgar *i.* Top arabası okunun önündeki ağaç.

Şoför *i.* Makine ateşçisi. Otomobil idare eden kimse.

Şol *s. Bak:* Şu.

Şom *s. Bak:* Şum.

Şorolop *h.* Birdenbire ve hırsla yutmağı anlatır.

Şose *i.* Şehir dışı cadde, geniş yol. Balâst ve kum üzerine silindir geçirilerek yapılan yol.

Şoven *s.* Mutaassıp, müsamahasız.

Şovenlik *i.* Yurt ve milletini sevmekte taassup, müsamahasızlık.

Şöhret *i.* Tanıma, ad, san, ün, lâğap.

Şöhretgir *s.* Şöhret kazanan. Ünlü.

Şöhretli *s.* Şöhreti olan.

Şöhretşiar *s.* Şöhretli.

Şölen *i.* Ziyafet.

Şömine *i.* Oda duvarı içine yapılmış ocak.

Şövale *i.* İki kulplu sepet, küfe. Ressam sehpası.

Şövalye *i.* Vaktile Avrupada derebeyi zabitlerine verilen isim.

Şöyle *h.* Bu yolda, şu tarzda, şu veçhile.

Şöyleböyle *h.* İkisi ortası, ne pek iyi ne pek fena.

Şöylece *h.* Bu veçhile, usulle.

Şöyleki *h.* Söyleneceği, bildirileceği veya yapılacağı gibi.

Şöylelik *i.* Bu tarz. Bu usul, bu vecih.

Şu *s.* Yakına işaret eden *bu* ile uzağı işaret eden *o* arasında uzaklığı işaret eder: *şu hal, şu şey, şu ev.*

Şua *i.* Işın. Işıkçizgi. Güneşten veya başka bir ziya membaından gelen ziya huzmelerinin herbiri. Hat, çizgi.

Şubat *i.* Senenin ikinci ve kısa ayı.

Şube *i.* Kol, dal, budak. Bölük, takım, kısım. Bir dairenin ayrılmış olduğu bölüklerin herbiri.

Şuh *s.* Oynak. Şen, serbest tavırlı. Nazlı.

Şuhluk *i.* Oynaklık. Şuh oluş.

Şule *i.* Alev .

Şuledar *s.* Alevli.

Şulegir *s.* Alevlenen, tutuşan. Etrafını aydınlatan.

Şulelendirmek *f.* Şulelenmesini mucip olmak.

Şulelenmek *f.* Alevlenmek, tutuşmak, patlamak.

Şum *s.* Şom, uğursuz.

Şura *i.* Şu yer. Burası veya şurası.

Şûra *i.* Meclis. Danıştay.

Şuracık *i.* Yakınca, pek yakın yer.

Şuralı *s.* Şu yerden olan.

Şûre *i.* Çorak toprak.

Şûrezar *i.* Çoraklık.

Şuriş *i.* Karışıklık, kargaşalık.

Şurup *i.* Meyva v.s. usaresile şekerden yapılmış koyu şerbet. Tatlı bir un ile karışık ilâç.

Şûun, Şüun *i.* Olaylar. İşler, vukuat, havadis. Ahval.

Şuur *i.* Akıl, us. (Ps.) Bilinç.

Şuurî *s.* Şuura ait. Bilinçsel.

Şuurlu *s.* Bilinçli. Anlayışlı, şuur sahibi.

Şüf'a *i.* Bir mal ve mülkün hissedar ve komşusunun onu satın almaktaki rüçhan hakkı.

Şühut *i.* Tanıklar. Şahitler.

Şükran *i.* İyilik bilme,

minnettarlık, bir nimete karşı teşekkür.

Şükretmek *f.* Görülen iyiliğe karşı memnuniyet göstermek.

Şükür *i.* Görülen iyiliğe karşı hoşnutluk ve minnettarlık gösterme.

Şümul *i.* Kaplama, içine alma.

Şümullendirmek *f.* Şümullü olacak hale getirmek.

Şümullü *s.* İçine alan.

Şüphe *i.* İşkil. İki veya ziyade şey arasında hangisi olduğunu kestirememe, şek, tereddüt.

Şüphelendirmek *f.* Şüphelenmesini mucip olmak.

Şüphelenmek *f.* Şüphe etmek.

Şüpheli *s.* Şüphe altında bulunan, sağlam olmıyan, meşkûk. Hali emniyet vermiyen.

Şüphesiz *s.* Hakkında şüphe olunmıyan, şüphe götürmez, sağlam.

Şürekâ *i.* Ortaklar. Şerikler.

Şürp *i.* İçme.

Şüru *i.* Başlama.

Şüt *i.* Ayak topu oyununda topa sıkıca vuruş: *Şüt çekmek.*

Şütum *i.* Sövmeler, küfürler. Şetimler.

Şüun *i.* Olaylar.

Şüyu *i.* Yayılma. Duyulma, herkesin malûmu olma, yazılma, dağılma. — *bulmak f.* Şayi olmak.

T

T *i.* Türkçe alfabenin yirmi dördüncü harfi.

Ta *h.* Nihayet ve sonu anlatır. Dek, değin. Kadar: *Ta oraya kadar gittim.*

Ta (Kim.) Tantal cisminin simgesi.

Taab, Taap *i.* Yorgunluk.

Taabbüt *i.* Kulluk etme, tapınma.

Taaccüp *i.* Şaşma.

Taaddi *i.* Saldırım. Zulüm.

Taaddüt *i.* Çoğalma. Birkaç olma, birden ziyade olma.

Taaffün *i.* Kokuşma. Çürüyüp kokma.

Taahhüt *i.* Boynalma. Üzerine alma, yapılmasına söz verme. Postaya iki kat ücret vererek mektup veya paketi emniyet altına alma. — *senedi i.* Taahhütname.

Taahhütlü *s.* Bağıtlı. Taahhüt edilen. Postaya fazla ücret vererek taahhüt suretile gönderilen (mektup v.s.).

Taahhütname *i.* Yapılan taahhüdü yazı ile tesbit eden eser, taahhüt senedi.

Taakkul *i.* Akıl etme.

Taallûk *i.* İlişik, ilgi, münasebet.

Taallûkat *i.* Akraba.

Taallül *i.* Kaçınsama. Vesile arama, yalandan bahaneler uydurup bir işten kaçınma.

Taallüm *i.* Öğrenme.

Taam *i.* Yemek.

Taamiye *i.* Eskiden tekkelerde fukara ve dervişlere yemek çıkarmak için ayrılan gelir.

Taammüden *h.* Tasarlıyarak. Kasten, bilerek, istiyerek. Evvelden düşünüp hazırlıyarak.

Taammüm *i.* Genelleşme, yayılma.

Taammüt *i.* Suçta bilgi ve istek. Tasarlama. Kast ve niyet etme. Bilerek ve istiyerek yapma.

Taannüt *i.* İnat etme.

Taap, Taab *i.* Yorgunluk. Zahmet.

Taarruz *i.* Sataşma, tecavüz. Düşman üzerine yürüme.

Taarruzî *s.* Taarruza ait. Sürsalık.

Taassup *i.* Bağnazlık. İnat ve ısrarla doğru ve yanlış fikir ve kanaate saplanma.

Taassupkâr *s.* Bağnaz. Mutaassıp.

Taassupkârane *h.* Taassupla. Bağnazlıkla.

Taaşşuk *i.* Âşık olma.

Taat *i.* Tapınç. İbadet. İtaat.

Taayyün *i.* Belli olma. Belirme.

Taayyüş *i.* Geçinme, yaşama.

Taazzi, Taazzuv *i.* Organlaşma, örgenleşme.

Taazzum *i.* Uluksanma. Azamet, büyüklük satma.

Tabaat, Tibaat *i.* Basım. Matbaacılık.

Tababet *i.* Hekimlik.

Tabahat *i.* Ahçılık.

Tabak *i.* Yemek v.s. komağa mahsus az yayvan kab. Tabak. Sepici. Deri terbiye eden sanatkâr, debbağ.

Tabaka *i.* Sıra, biribiri üzerine konmuş sıraların herbiri, kat. Sınıf, derece, zümre. Bir yapraktan ibaret kâğıt. Tütün veya sigara kutusu. (Jeo.) Katman.

Tabakat *i.* Tabakalar. — *ilmi i.* Jeoloji, arziyat.

Tabakhane *i.* Sepi yeri. Derinin terbiye edilip meşin v. s. yapıldığı yer.

Tabaklık *i.* Sepicilik. Deriyi terbiye etmek sanatı, debağat. Tabak koymaya yarıyan raf.

Taban *i.* Ayağın altı. Kunduranın altını teşkil eden kösele. c. Dayanma, sebat. İyi cins silâh demiri. Duvar v.s. altına ufkî vaziyette konulan kereste. Tarlanın toprağını bastırmak için yuvar-

lanan üstüvane. Bir nehrin derin olan orta yeri. — *tepmek f.* Çok gezip yürümek.

Tab'an *h.* Tabiatile, tabiî olarak.

Tâban *s.* Parlak, nurlu.

Tabanca *i.* Revolver, küçük cep tüfeği.

Tabaninciri *i.* Yassı kuru incir.

Tabanlı *s.* Cesur, metanetli.

Tabansız *s.* Korkak, sebatsız.

Tabansızlık *i.* Korkaklık.

Tabasbus *i.* Yaltaklık.

Tabayi *i.* Huylar. Tabiatler.

Tabelâ *i.* Günlük masraf listesi. Mağaza v.s. yerlerde kapı üzerine konan levha. Hastanelerde hastanın başı ucuna asılan hastalığı ve tedavi tarzını gösterir levha.

Tab'etmek *f.* Basmak, hurufatla tabı makinasında kitap, gazete v.s. basmak.

Tabı *i.* Yaradılış, tabiat. Bası, baskı. Hurufat, klişe v.s. ile yazı ve resim basma.

Tabıh *i.* Pişirme.

Tabıl *i.* Davul. Kulakta sesi aksettiren zar.

Tabi *s.* Bağlı. İtaat eden. Uyruk. Tebaiyet eden. Arkasından giden.

Tâbi *s.* Basan. Kitabı tabı ve neşreden, naşir. Basıcı.

Tabiat *i.* Doğa. Yaradılış, huy, cibilliyet, âdet, natura. Kâinatın nizam ve tertibi. *Hüsnü* — *i.* Bedii zevk. Herşeyin iyisini seçme ve yapma.

Tabiatlı *s.* Zevkli, zevk sahibi.

Tabiatsız *s.* Güzeli çirkinden ayıramıyan, zevksiz.

Tabii *s.* Doğal. Tabiate ait. Sun'i ve yapma olmıyan, sade, sâf. *h.* Şüphesiz, muhakkak. Normal.

Tabiilik *i.* Tabiî oluş, normal oluş.

Tabiiyat *i.* Tabiî hadiseler ilmi. Biyoloji.

Tâbiiyet *i.* Uyrukluk. Tabi oluş. Bir devletin tebaasından olmaklık. Bağınç.

Tabiiyun *i.* Tabiat âlimleri.

Tabip *i.* Tıp âlimi, doktor, hekim.

Tâbir *i.* Deyim. Söz. Cümle, fıkra. Istılah. İfade. Rüyayı yorma.

Tâbirname *i.* Rüya tâbirine ait kitap. Yorma kitabı.

Tâbiye *i.* Çalam. Askerî kuvvetleri tanzim ve ihzar etme.

Tabla *i.* Satıcıların üzerine satılacak şeylerini koydukları tahta değirmi tepsi. Cıgara külünü silkmeğe mahsus ufak tabak. Mangal ve sobaların altına konulan maden kaplı tahta. Terazi kefesi. Düz yer, safha.

Tablakâr *i.* Tablasını gezdirerek üzerindeki eşyayı satan adam. Tabla ile yemek götürüp getiren hizmetçi.

Tabldot *i.* Yazılı fiatla lokantalarda öğle ve akşamları verilen yemek. Bâzı müesseselerin bu suretle yemek veren lokantası.

Tablet *i.* Yutulacak yassı ve müdevver hap.

Tablo *i.* Tiyatroda herhangi bir anda ve sahnede gösterilen mevki ve eşhasın hepsi. Karakalem, yağlı boya v.s. ile bez, tahta, muşamba v.s. üzerine yapılan resim. *c.* Manzara.

Tabulga *i.* Kökü tıpta kullanılan kırmızı özlü sert bir ağaç.

Tabur *i.* Bir alayın üçte biri miktarındaki kuvvet. Birbiri ardına dörder kişilik yürüyüş safı.

Taburcu *s.* Hastaneden çıkan.

Tabure *i.* Arkasız ve kolsuz iskemle.

Tabut *i.* İçinde ölü nakledilen sandık, sal.

Tabutluk *i.* Tabutların konulduğu yer.

Tabya *i.* Başlıbaşına istihkâm, metris, top yeri.

Tacanmak, Taçlanmak *f.* Taç giymek.

Tacdar *i.* Taç giyen hükümdar.

Tacik *i.* Türk memleketlerinde yaşıyan İranilere eskiden verilen isim.

Tâcil *i.* İvdirme, aceleleştirme.

Tacin *i.* Yoğurma, hamur, macun haline getirme.

Tacir *i.* Ticaret yapan. Tecimen.

Tâciz *i.* Rahatsız etme.

Taç *i.* Hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli başlık, iklil. Bâzı kuşların sorgucu. (Ast.) İklil. (Bot.) Tüveyç.

Tadat *i.* Sayma, sayım.

Tadıcı *i.* Çeşni alan kimse.

Tadım *i.* (Bio.) Zaika, tatma kabiliyeti.

Tadımlık *i.* Çeşni.

Tadil *i.* Değiştirme. Az tebdil etme, doğrultma, itidal kazandırma.

Tadilât *i.* Değiştirmeler, tadiller.

Tadilen *h.* Değiştirilerek.

Tadilname *i.* Değiştirge.

Tafahhus *i.* Etrafile araştırılıp tahkik etme.

Tafdil *i.* Tercih. Büyültme, fazlalaştırma.

Taflan *i.* Bahçelerde yetiştirilen yeşil yapraklı küçük bir ağaç. — *suyu i.* Taflandan alınan ve eczacılıkta kullanılan bir su.

Tafra *i.* Atıp tutma. Sıçrama, atlama.

Tafracı, Tafrafüruş *s.* Atıp tutan, yüksekten atan. Bolavurt.

Tafsil *i.* İzah, etraflıca anlatma. Uzatma.

Tafsilât *i.* Tafsil edilen şeyler, izahat.

Tafsilen *h.* Tafsil edilerek. Uzatılarak.

Tafta *i.* İpek ve iki tarafı da parlak bir kumaş, canfes.

Tagaddi *i.* Beslenme, gıdalanma.

Tagallüp *i.* Zorbalık, tahakküm etme.

Taganni *i.* Şarkı söyleme.

Tagayyür *i.* Değişme. Bozulma.

Tağdiye *i.* Besleme, gıdalama.

Tağlit *i.* Karıştırma. Galat hale getirme.

Tağyir *i.* Başkalama, değiştirme. Bozma.

Tağyir etmek *f.* Başkalamak.

Tahaccür *i.* Taş gibi katılaşma.

Tahaddüs *i.* Hâdis olma, vaki olma.

Tahaffuz *i.* Korunma.

Tahaffuzhane *i.* Karantinahane.

Tahaffüf *i.* Hafiflenme.

Tahakkuk *i.* Gerçekleşme. Sahi ve hakiki olduğu anlaşılma, kat'ileşme, takarrür.

Tahakküm *i.* Hâkim kesilme. Hüküm sürme. Zorbalık etme.

Tahallül *i.* Ayrışma. Eczası ayrılma, hallolma. Erime.

Tahallüs *i.* Kurtulma, halâs olma. Bir mahlâs kullanma. Azatlanma.

Tahammuz *i.* Oksitlenme. Ekşilenme.

Tahammül *i.* Yüklenme, dayanık. Ağır şeye katlanma.

Tahammülfersa *s.* Dayanılamaz.

Tahammür *i.* Hamurlanma, mayalanma.

Tahan *i. Bak:* Tahin.

Taharet *i.* Temizlik.

Taharri *i.* Araştırma, tetkik etme. — *memuru i.* Sivil polis.

Taharriyat *i.* Araştırmalar.

Taharrük *i.* Kımıldanma.

Tahassul *i.* Hâsıl olma.

Tahassun *i.* Barılanma. İstihkâm içine çekilme, gizlenme.

Tahassür *i.* Özlem. Pıhtılaşma.

Tahassüs *i.* Duygulanma.

Tahaşşüt *i.* Toplanma, yığılma.

Tahattur *i.* Hatırlama.

Tahavvül *i.* Değişme, bir halden bir hale geçme.

Tahayyül *i.* İmgeleme. Hayal etme. Tasavvur etme. Kılıklama.

Tahayyür *i.* Hayret etme. Şaşma.

Tahayyüz *i.* Yer tutma, hususî bir yeri olma. İtibar kazanma.

Tahdidat *i.* Kısıntı, sınırlama.

Tahdis *i.* Hikâye etme. Minnetini anlatma.

Tahdiş *i.* Tırnakla incitme. c. Tahrik, tehyiç.

Tahdit *i.* Hudut koyma.

Tahfif *i.* Hafifletme. Kolaylaştırma.

Tahıl *i.* Hububat.

Tahin *i.* Öğüdülmüş hububat. Susam yağının posası. — *helvası i.* Tahin ve şekerle yapılan tatlı.

Tahkik *i.* Soruşturma. Gerçekleme.

Tahkikat *i.* Hakikati aramak için sorup araştırma. Gerçinler.

Tahkim *i.* Berkitme. Sağlamlatma, metin ve muhkem kılma. Hakem tayin etme.

Tahkimat *i.* Berkitmeler. Tahkim edilen istihkâm v.s.

Tahkir *i.* Alçaklama. Hakaret etme.

Tahkirâmiz *s.* Hakaretle karışık.

Tahlif *i.* Ant içirme. Yemin ettirme.

Tahlil *i.* Çözümleme.

Tahlilât *i.* Tahliller.

Tahlis *i.* Kurtarma.

Tahlisiye *i.* Cankurtaran. Denizde kaza geçirenleri kurtarmağa mahsus teşkilât.

Tahlit *i.* Katıştırma. Bir şeyin halisliğini bozacak surette içine başka şeyler karıştırma. Bozma.

Tahliye *i.* Boşaltma. Serbest bırakma.

Tahmil *i.* Yükletme.

Tahmin *i.* Tasın. Ölçüm. Zannetme. Kıyas etme, kararlama.

Tahminen *h.* Tahmin suretile, takriben.

Tahminî *s.* Tahmin ile olan, tahmine ait.

Tahmis *i.* Bir şeyi beş kat veya beş köşeli etme. Bir şairin gazelini alıp her beytine daha üç mısra ilâve ederek beş mısralı yapma. Kahve kavurma. Kahve satılan çarşı.

Tahnit *i.* Cesedi ilâçla kurutma, mumyalama.

Tahra *i.* Dişli ve iğri budama bıçağı.

Tahribat *i.* Tahrip hareketleri.

Tahribetmek *f.* Haraplamak.

Tahrif *i.* Bozutlama. Bir yazı veya sözü değiştirip bozma.

Tahrifat *i.* Tahrif edilen şeyler.

Tahrik *i.* Harekete getirme, kımıldatma. Kışkırtma, teşvik etme.

Tahrikâmiz *s.* Kışkırtıcı.

Tahrikât *i.* Kışkırtmalar.

Tahrilli *s.* Çekme ve mukavves (kaş).

Tahrim *i.* Haram etme.

Tahrip *i.* Harap etme. Yıkım.

Tahripkâr *s.* Harap edici.

Tahrir *i.* Yazma. Telif etme, kaleme alma. Kaydetme. İnşa ve kitabet.

Tahrirat *i.* Betik. Resmî

evrak.

Tahriren *h.* Yazı ile.

Tahrirî *s.* Yazılı.

Tahriş *i.* Azdırma, tırmalama.

Tahsil *i.* (Para) Alma, toplama. (Bilgi) Öğrenim. Öğretim.

Tahsilât *i.* Alınç. Tahsil olunan para.

Tahsildar *i.* Alımcı. Devletin vergisini veya bir müessese yahut kimsenin alacaklarını toplıyan memur.

Tahsin *i.* Alkışlama, beğenme. Mükâfat.

Tahsis *i.* Özgüleme. Bir şeyi biri için ayırma, mahsus kılma.

Tahsisat *i.* Ödenek. Bir kimseye veya bir işe tahsis olunan maaş, para.

Tahşidat *i.* Asker yığma. Tahşit muamelesi.

Tahşidetmek *f.* Yığmak.

Tahşit *i.* Toplama, biriktirme, yığma.

Tahşiye *i.* Çıkmalama. Haşiye yazma. Zeyl. Hamiş, ilâve.

Taht *i.* Alt, aşağı, fevk mukabili. Hükümdar makamı. Hükümdarlık.

Tahta *i.* Döşeme, kaplama v.s. yapmak için büyük ve kalın ağaçlardan biçilen ince ağaç levhası.

Tahtabiti, Tahtakurusu *i.* Kırmızı renkte yazın çıkan ve insan kanile geçinen pis kokulu bir böcek.

Tahtaboş *i.* Taraça.

Tahtanî *s.* Aşağıda bulunan. Alt katta olan.

Tahtapabuç *i.* Terlik.

Tahtarevalli *i.* Ortasından bir yere dayanan ve iki uçuna iki çocuk oturarak kaldırıp indirmek suretile oynanan oyun.

Tahtelârz *i.* Yeraltı.

Tahtelbahir *i.* Denizaltı. Denizin altından giden gemi.

Tahtelhıfız *h.* Muhafaza altında, mahfuzen.

Tahterevalli *i. Bak:* Tahtarevalli.

Tahteşşuur *i.* Şuuraltı.

Tahtıravan *i.* Hastaları ve eskiden gelinleri nakle mahsus iki adam tarafından götürülen üstü kapalı sedye.

Tahtie *i.* Kusurlama, bir hata ile itham etme.

Tahtim *i.* Mühürleme.

Tahtit, Tahdit *i.* Çizme. Sınır çekme.

Tahvif *i.* Korkutma.

Tahvil *i.* Çevirme, banka hissesi. Şirket hissesi, esham.

Tahvilât *i.* Anonim şirketlerin çıkardığı bir nevi senet, esham.

Tahzir *i.* Sakındırma.

Taın *i.* Sövme.

Taife *i.* Bölük, cemaat, kabile, tayfa.

Tâir *s.* Uçan.

Tak *i.* Tahtaya vurulduğu zaman çıkan sesi taklit için kullanılır.

Tak *i.* Kemer. Kubbe.

Taka *i.* Bir nevi kumaş topu. Lâz kayığı.

Takabbuz *i.* Büzülme, inkıbaz.

Takaddüm *i.* Öngelme. Zaman veya rütbece ileride bulunma, ileri geçme.

Takallûs *i.* Çekilip toplanma. Kasılma.

Takallüp *i.* Dönme, altüst olma. Değişme. Başka kalıba girme.

Takamaka *i.* Amerika zamgı.

Takarrüp *i.* Yaklaşma.

Takarrür *i.* Kararlaşma. Bir yerde yerleşme.

Takas *i.* Sayışma, ödeniş.

Takastukas *i.* Ödeşme.

Takat *i.* Güç, kuvvet, iktidar.

Takatsiz *s.* Zayıf, kuvveti olmıyan.

Takatsizlik *i.* Takatsiz oluş.

Takattur *i.* Damlama.

Takatuka *i.* Eskiden çubuk küllüğü. Gürültü, velvele. Takoz, tokmak.

Takav *i.* At nalı.

Takavcı *i.* Nalbant.

Takayyüdat *i. Bak:* Takayyüt. Kayıtlanmalar.

Takayyüdetmek *f.* Kayıtlanmak, bağlanmak.

Takayyüh *i.* İrinlenme.

Takayyüt *i.* Özen. Uğraşma. Bağlanma, ihtişam.

Takaza *i.* Başa kakma.

Takbih *i.* Kınama. Çirkin görme. Ayıplama.

Takdim *i.* Sunma. İleriye sürme, bir şeyi diğerinden evvel bulundurma. Kendinden büyüğüne verme. Tanıştırma, prezante etme.

Takdime *i.* Sungu. Takdim edilen hediye v.s.

Takdir *i.* Kader. Değerleme. Ölçüm, ölçümleme. Kıymet biçme. Anlama, beğenme. İhtimal.

Takdis *i.* Kutsama. Mübarek tutma, kutsiyet verme.

Takeometre *i.* Bir yerin topoğrafyasını almak için kullanılan alet.

Takıldak *i.* Değirmen taşına taneleri veren tahtadan alet.

Takılış, Takılma *i.* Takılmak işi.

Takılmak *f.* Asılmak. Komulmak, geçirilmek. İlişip kalmak, gecikmek. Arkası sıra gitmek. Tâciz etmek.

Takım *i.* Bir arada kullanılan şeyler. Birkaç kişilik heyet. Bir askerî bölüğün ayrıldığı kısımlardan herbiri. Zümre, sınıf. Miktar, kısım. Cigaralık. *Bir — h.* Bâzı.

Takımadalar *i.* (Coğ.) Birbirine yakın birkaç adanın topu. Cezairimüçtemia.

Takımyıldız *i.* (Ast.) Cümlei kevkebiye.

Takınmak *f.* Kendi üstüne takmak, kuşanmak. Kendine yakıştırmak, kullanmak.

Bir ad ve lâğap kullanmak.

Takırdamak *f.* Takırdı etmek.

Takırdatmak *f.* Takırdamasını mucip olmak.

Takırdı *i.* Takırdama sesi.

Takır takır *h.* Sertlik ve boşluk anlatır.

Takırtı *i.* Kuru ve sert ses.

Takırtukur *h.* Gürültüyü taklit eder.

Takıştırmak *f.* Takıp yakıştırmak. Biribirine çattırmak.

Takızafer *i.* Muzaffer bir asker veya büyük bir adamın altından geçmesi için yapılan büyük tak.

Takibat *i.* Takip muamelesi. İzleme. Gütmeler.

Takibetmek *f.* Ardından gitmek. Gütmek.

Takım *i.* Kısırlaştırma. Mikropsuzlama.

Takıp *i.* Gütme. Ardından gitme. Kovalama. Arkasını bırakmıyarak devam etme.

Takit *i.* Düğümleme. Bir ibareyi muğlak ve karışık yapma.

Takke *i.* Geceleri yatarken giyilen serpuş.

Takla, Taklak *i.* Başı yere koyarak vücudunu bir taraftan diğer tarafa atma.

Taklacı, Taklakçı *s.* Taklak atan.

Taklibetmek *f.* Değiştirmek.

Taklidetmek *f.* Benzetmek.

Taklidî *s.* Taklitle yapılan.

Taklil *i.* Azaltma.

Taklip *i.* Devirme. Bir şeyin şekil ve kalıbını değiştirme. Döndürme, çevirme.

Taklit *i.* Asma. Kuşatma. Birinin yaptığı şeylerin aynını yapma. Öykünme. Bir şeyin sahte ve değersizini yapma.

Taklitçi *s.* Mukallit.

Takma *i.* Takmak işi. *s.* Sonradan konmuş.

Takmak *f.* Asmak, iliştirmek. Giyinmek, kuşanmak. Geçirmek, yapıştırmak. Komak, tayin etmek.

Takoz *i.* Doğramayı sıkıştırmak veya ağır bir şeyin altına konmak için kullanılan tahtadan kama.

Takriben *h.* Aşağı yukarı. Tahminen, aşağı yuğarı.

Takribetmek *f.* Yaklaştırmak.

Takrip *i.* Yaklaştırma, yanaştırma. Bir şeyi kat'i olarak söylemeyip tahmin etme. Vesile, bahane.

Takrir *i.* Sağlamlatma, sabit ve muhkem kılma. Yerleştirme. Anlatma, ders verme. Ders. Dilerge. Bir işi resmen ve tahriren beyan etme. Rapor. Önerge. Siyasî nota. Ferağ muamelesinde mal sahibinin resmî memur huzurundaki ifadesi.

Takriz *i.* Beğence. Bir eseri medih için yazılan makale.

Taksa *i.* Narh. Vergi. — *pulu* *i.* Pulu yapıştırılmadan postaya verilen mektuplara bedeli mektubu alan adamdan alınarak yapıştırılan iki kat pul.

Taksi *i.* Taksimetre.

Taksim *i.* Ayırma, bölme. Akar suyun masuralara ayrıldığı yer. Hesapta bir miktarı müsavi kısımlara ayırma.

Taksimat *i.* Bölmeler. Taksimler. Bir binanın bölmeleri.

Taksimetre *i.* Otomobilin gittiği yol, ve ücretini gösteren alet.

Taksir *i.* Kusur etme. Kısaltma.

Taksirat *i.* Suç, kaba hareket. Taksirler.

Taksit *i.* Bölü. Kısım kısım ve muayyen zamanlarda verilecek borcun herbir kısmı.

Takt *i.* Dirayet, denlilik.

Taktak *i.* Çamaşır dövmeğe mahsus tokmak.

Taktırmak *f.* Takmasını mucip olmak.

Takti *i.* Kesme, parçalara ayırma. Şiiri vezne göre kesik kesik okuma.

Taktir *i.* İmbikten geçirme. Damıtma.

Taktuk *i.* Hamaylı kılıfı. *h.* Tokmak sesini taklit eder.

Takva *i.* Günahtan sakınma. Kuvvetlenme.

Takvim *i.* Doğrultma. Yevmî vukuatı, zamanı bildirir defter veya duvara asılı kâğıt.

Takviye *i.* Kuvvetlendirme, kuvvet verme.

Takyidetmek *f.* Kayıtlamak.

Takyit *i.* Şart koma. Bağlama. Kısıntı.

Talabık *i.* Teprenme.

Talabımak *f.* İstemek, arzu etmek. Teprenmek.

Talâk *i.* Boşanma, bırakma, nikâhın feshi.

Talâkat *i.* Uzdillik. Serbest söyleyiş.

Talâkatli *s.* Uzdilli.

Talamak *f.* Yağma etmek.

Talan *i.* Yağma, çapul.

Talân *i.* Kudret. İstidat

Talapsımak *f.* Dişi hayvan küskünmek, kızmak.

Talaş *i.* Tahta veya madenlerin rendelenmesinden veya testere ile kesilmesinden hâsıl olan kırıntı.

Talaşman *s.* Kavgacı.

Talaz *i.* İpek gibi beyaz ve yumuşak şeylerin kırışıp kabarması, dalga. Fırtına.

Talazlanmak *f.* Dalgalanmak. Kabarmak. Ürpermek.

Talebe *i.* Mektebe devam eden, mektepli, şakirt.

Talebetmek *f.* İstemek.

Talep *i.* İstem. İsteme, arzu.

Talepkâr *s.* İstemli. İstekli.

Tali *i.* Çiçeklerin zürriyet mayası olan sarı toz.

Tâli *s.* Sonradan gelen, arkadan. Orta.

Talih *i.* Kısmet, kader, baht, şans.

Talihli *s.* Bahtlı.

Talihsiz *s.* Bahtsız.

Talihsizlik *i.* Bahtsızlık.

Talik *i.* Asma. Bir işin olmasını başka bir işe bağlı gösterme. Arap yazısının bir şekli.

Talika *i.* Dört tekerlekli kısa yük arabası.

Talil *i.* Illet, kusur bulma. Kusurlama.

Talili, Talihli *s.* Talihi olan, şanslı.

Talim *i.* Öğretim, belletme. Alıştırma.

Talimat *i.* Şifahî veya tahrirî verilen emir. Astüzük, yönerge.

Talimatname *i.* Astüzük, yönetmelik. Resmî dairede veya müessesede işlerin iyi yapılması için kabul edilen esasları havi emirname. Kanun mahiyetinde olmıyan fakat yapılması lâzım olan şeyler.

Talimhane *i.* Askerin talim yaptığı yer.

Talimi *s.* Talime ait.

Talimli *s.* Talim görmüş. Talimat almış.

Tâlip *s.* Talep ve arzu eden, istiyen. *i.* Müşteri. Talebe, şakirt. Öğrenci.

Talk *i.* Tozu eczacılıkta ve sanayide kullanılan yumuşak bir madde.

Talkım *i.* (Bot.) Bitki sapının tepesinde bir çiçekle sona ermesi şeklindeki çiçeklenme. Mevciyei unkudiye.

Taltif *i.* Lûtuf ve ihsan etme. İyilik etme.

Talvek *i.* Derenin içinde suların çizdiği hat. Bir nehrin iki sahili ortasından geçtiği farzolunan hat.

Talyon *i.* Hatmi çiçeği.

Talyum *i.* Beyaz bir maden.

Tam *i.* Bakır cilâsı.

Tam *s.* Eksiksiz, kusursuz, mükemmel, tamam. e. 'T' ile başlıyan bâzı sıfatların başına geçip mübalâğa anlatır: *tamtakır.*

Tamaan *h.* Tamah ederek.

Tamah *i.* Doymazlık, açgözlülük, hırs.

Tamahkâr *s.* Tamah eden, açgözlü, hasis.

Tamahkârlık *i.* Açgözlülük.

Tamam *i.* Bitirme. Kemale erme. Tekemmül. *s.* Bitmiş. Noksansız, tam, bütün. Hazır.

Tamamen *h.* Tam olarak. Bütün bütün, külliyen.

Tamamî *s.* Noksan ikmaline ait.

Tamamiyet *i.* Tamlık, bütünlük.

Tamamlama *i.* Tamamlamak işi.

Tamamlamak *f.* Tamam etmek. Bitirmek.

Tamamlanmak *f.* Tam olmak. Bitirilmek.

Tamamlatmak *f.* Tamamlamasını mucip olmak.

Tambur *i.* Uzun kollu telli alaturka bir saz.

Tambura *i.* Tambur denilen çalgının daha az telli ve perdelisi.

Tamburacı *s.* Tambura yapan ve çalan.

Tamburî *s.* İyi tambur çalan, tambur üstadı.

Tamçarkı *i.* Bakır cilâsına mahsus çark.

Tâmik *i.* Derinleştirme. Derinden araştırıp tahkik etme.

Tamim *i.* Genelge. Umumîleştirme, şümulleştirme. Bir şeyi alâkadarlara bildirmek için neşrolunan tebliğ, emir.

Tamir *i.* Onarım. Bozuk bir şeyi düzeltme, ıslah etme.

Tamirat *i.* Onarım. Onarmalar.

Tampon *i.* Tıpa, tıkaç. Yaylı maden yastık.

Tamsayı *i.* Bir tümü meydana getiren tekler için kararlaşmış bulunan sayı.

Tamtakır *s.* Bomboş.

Tamu *i.* Cehennem.

Tan *i.* Sabah, fecir, şafak. Hayret, şaşma.

Tân, Ta'n *i.* Kınama.

Tanassur *i.* Hıristiyan dinini kabul etme.

Tandır *i.* Yere çukur kazılarak yapılan bir nevi fırın. — *ekmeği i.* Tandırda pişen ekmek. — *kebabı i.* Tandırda pişen kebap.

Tane *i.* Habbe. Eskiden tohum. Kurşun, mermi, güle v.s. Aded, miktar. — — *h.* Tane halinde, birer birer.

Tanecik *i.* (Jeo.) Hubeybe.

Tanecikli *s.* (Jeo.) Habbevî.

Tanecil *s.* (Bio.) Hububat yiyen (hayvan). Âkilulhububat.

Tanelemek *f.* Tane tane etmek.

Tanelendirmek, Taneletmek *f.* Tane tane ettirmek.

Taneli *s.* Taneleri olan. Taneleri biribirinden ayrı ve dağınık olan.

Tanetmek *f.* Sövmek.

Tanen *i.* Başlıca meşe ağacının kabuğunda bulunup tabakçılıkta kullanılan bir madde.

Tangent *s.* (Mat.) Teğet, mümas.

Tangır *h.* Gürültü ile yuvarlanmayı anlatır.

Tango *i.* Bir nevi alafranga dans.

Tanıdık *i.* Tanılan insan, ahbap.

Tanık *i., s.* Şahit.

Tanıklık *i.* Şahitlik. Nişan, alâmet.

Tanıksama *i.* Tanır gibi

olma.

Tanılmak *f.* Bilinmek, kendisile muarefeli bulunmak.

Tanımak *f.* Birile muarefesi olmak, bilmek. Kim olduğunu seçmek, farketmek. Teşhis etmek. İnanmak, kabul ve tasdik etmek. İtaat etmek. İtiraf etmek.

Tanımamak *f.* Bilmemek. Ehemmiyet vermemek.

Tanınmak *f.* Bilinmek, anlaşılmak.

Tanınmış *s.* Maruf.

Tanış *i.* Bilinen, tanıdık. Aşina.

Tanışık *i.* Biribirini tanıyanlardan her biri, muarefesi olan kimse.

Tanışıklık *i.* Tanışık oluş.

Tanışmak *f.* Biribirini tanımak, muarefe peyda etmek.

Tanıt *i.* Delil, beyyine.

Tanıtılmak *f.* Bildirilmek.

Tanıtlamak *f.* Delil getirmek.

Tanin *i.* Ses çınlama.

Taninendaz *s.* Çınlıyan.

Tank *i.* Sulu şeyler için büyük kab. İçinde top ve mitralyözleri bulunan zırhlı otomobil.

Tanlamak, Tanmak *f.* Şaşakalmak, hayrete düşmek.

Tannan *s.* Çınlıyan.

Tanrı *i.* Allah. Çalap.

Tanrıkut *i.* Semavî kudret.

Tanrılık *i.* Tanrının hal ve sıfatı.

Tanrısal *s.* İlâhi.

Tanrısız *s.* Mülhit.

Tanrısızlık *i.* İlhat.

Tansı *i.* Mucize.

Tansık *i.* Harika. Tansuk.

Tansif *i.* İki müsavi kısma ayırma.

Tansuk *i.* Harika, acayip. Tansık.

Tantana *i.* Debdebe, haşmet.

Tantanalı *s.* Tantanası olan.

Tanyeri *i.* Güneşin doğduğu taraf, ufuk.

Tanzif *i.* Temizleme.

Tanzifat *i.* Temizlik işleri. Şehrin sokaklarını temiz tutmak vazifesi.

Tanzim *i.* Sıralama, dizme. Nizamına koma.

Tanzimat *i.* 1839 da yapılan ıslahat.

Tanzimatçı *i.* Tanzimat fermanını çıkaranlar.

Tanzir *i.* Benzetme. Nazire yapma.

Tâp *i.* Kuvvet, takat. Parlaklık.

Tapa *i. Bak:* Tıpa.

Tapıcı *s.* Âbit.

Tapınak *i.* Mâbet.

Tapınç *i.* İbadet.

Tapındırmak *f. Bak:* Taptırmak.

Tapınış, Tapınma *i.* Tapınmak, tapmak işi.

Tapınmak *f. Bak:* Tapmak.

Tapıştırmak *f.* Arattırmak. Sipariş etmek.

Tapmak *f.* Tapınmak, ibadet etmek. Çok sevmek, perestiş etmek.

Tapon *s.* Âdi, bayağı.

Tapsın *i.* El çırpma, alkışlama.

Tapşırmak *f.* Ulaştırmak.

Taptaze *s.* Pek taze.

Taptırmak *f.* Tapmasına sebep olmak.

Tapu *i.* Bir mülkün kimin olduğunu gösteren belgit.

Tapyoka *i.* Manyok denilen bir kökten çıkarılan bir nevi nişasta.

Tar *i.* Tel ,iplik. *s.* Karanlık.

Taracetmek *f.* Çapul etmek.

Taraç *i.* Yağma. Çapul.

Taraça *i.* Bir evin çatısındaki açık ve düz yer, tahtaboş.

Taraf *i.* Yan, cihet. Yer, memleket, kıta. İnd, nezd. Uc, nokta, nihayet, kıyı. Fırka, parti.

Tarafeyn *i.* İki taraf.

Tarafgir *i.* Yanat. Taraftar.

Tarafgirlik *i.* Taraftarlık. Yanatlık.

Taraflı *s.* Yan ve tarafı olan. Tarafları çok.

Taraftar *s.* Birinin fikir ve hareketine uyup tarafını tutan.

Taraftarlık *i.* Taraftar oluş. Yanatlık.

Tarak *i.* Saç ve sakalı taramağa yarıyan ince uzun dişli kemik veya madenî alet. Arş ipliklerinin geçirilmesine mahsus ince uzun dişli çulhacı aleti. Yün ve keten açıp ayıklamağa mahsus telli ve yassı alet. Taşçıların taşı düzeltmek için kullandığı ufak dişli çelik kalem. Çapa şeklinde bahçıvan aleti, gelberi, tırmık. Suyun dibindeki şeyleri ayıklamağa mahsus alet. Bâzı kuşların başındaki yelpaze şeklindeki tüy, tepelik. Balıkların su alıp verdiği delikleri kapıyan kanatlar.

Tarakçı *i.* Saç tarağı yapan ve satan adam.

Taraklama *i.* Taraklamak işi. Tarak tarak gölge yaparak boyama.

Taraklamak *f.* Bahçe topraklarını tarakla düzeltmek. Suyun altını tarakla temizlemek.

Taraklanmak *f.* Tarakla temizlenmek.

Taraklatmak *f.* Taraklamasını mucip olmak.

Taraklı *s.* Diş diş nakışlı. Başında yelpaze gibi tüyleri olan (kuş). Yayvan (ayak).

Tarakotugiller *i.* (Bot.) Müştiye.

Tarama *i.* Taramak işi. Topoğrafyada sahil ve dağları gölgeli bir şekilde resmetme.

Taramak *f.* Tarakla temizleyip düzeltmek, açmak. Her

tarafını açıp bakmak, araştırmak. Silip süpürmek. Denizin dibini temizlemek.

Taranık *s.* Taranmış.

Taranmak *f.* Kendikendini taramak. Aranmak, araştırılmak.

Tarantı *i.* Taramaktan çıkan süprüntü.

Tarap *i.* Sevinç, şenlik.

Tarassudat *i.* Gözleyişler, kollayışlar. Tarassutlar. Rasat ameliyeleri.

Tarassut *i.* Gözetme, dikkatle bakma, bakıp araştırma. Rasat yapma.

Taratmak *f.* Taramasını mucip olmak.

Tarator *i.* Sirke, ekmek ve cevizle yapılan bir salça.

Taravet *i.* Tazelik.

Taravetli *s.* Taze.

Taraz *i.* Taramaktan hâsıl olan pürüz.

Tarazlanmak *f.* İpeğin tel tel pürüzleri çıkmak.

Tarbuş *i.* Takke.

Tarçın *i.* Baharattan kokulu bir kabuk.

Tard *i.* Kovma.

Tardetmek *f.* Sürmek, kovmak.

Tarh *i.* Çıkarma. Atma, koma, bırakma, taksim. Tayin. Hesapta bir adetten diğerini çıkarmaktan ibaret ameliye, tenzil. (Vergi) koyma.

Tarhana *i.* Un ve yoğurt ile yapılıp kurutulan çorbalık tanecikler.

Tarhetmek *f.* Çıkarmak. Tarh ameliyesi yapmak, tenzil etmek. Kısımlara ayırmak. (Vergi hakkında) salmak.

Tarhun *i.* Güzel kokulu bir nebat.

Tarım *i.* Ziraat.

Tarımsal *s.* Ziraî.

Tarif *i.* Tarım. Etrafile anlatma.

Tarife *i.* Fiat, zaman v.s. yi gösterir cetvel.

Tarifetmek *f.* Tanımlamak.

Tarih *i.* Geçmiş hâdise ve vak'aların hikâyesi. Bu hâdisâtı kaydeden kitap. Bir şeyin vukubulduğu, cereyan ettiği zaman.

Tarihçe *i.* Küçük tarihî yazı.

Tarihî *s.* Tarihsel.

Tarihli *s.* Üstünde yazıldığı veya vaki olduğu zaman yazılı.

Tarihsel *s.* Tarihle ilgili.

Tarihsiz *s.* Yazıldığı veya vaki olduğu zaman yazılmamış.

Tarik *i.* Yol, meslek.

Tarik *s.* Karanlık.

Târik *s.* Terkeden, bırakan.

Tarikat *i.* Tarik. Dinî mezhep.

Târikidünya *s.* Dünya alâkalarından uzaklaşıp inzivaya çekilmiş. *i.* Manastır papazı.

Târiz *i.* Dokundurma. Kinaye ve imada bulunma, dokunacak söz söyleme.

Tarla *i.* İşlenmiş ve ekilmiş arazi. Saha.

Tarlakoz *i.* İki çifte balıkçı kayığı.

Tarsi *i.* Mücevherle süsleme. Kelimeleri vezin ve kafiyece biribirine uydurmaktan ibaret edebî san'at.

Tarsin *i.* Sağlamlaştırma.

Tart *i.* Sürme, kovma.

Tartaklamak *f.* Didiklemek, tutup çekerek hırpalamak. Bir şeyi ağırlığını tahmin için kaldırmak.

Tartı *i.* Tartmak işi. Ağırlığı anlama, vezin. Tahmin. Karar. Endaze. Muvazene.

Tartılı *s.* Tartılmış. Muvazeneli. İyi düşünülmüş.

Tartılmak *f.* Ağırlığını anlamak için teraziye çekilmek. Sendelemek. Sataşmak. Kesik kesik ve tereddütle söylenmek. Mümanaat edip gitmek, istememek.

Tartısız *s.* Tartılmamış. Muvazenesiz, düşüncesiz.

Tartışma *i.* Münakaşa.

Tartışmak *f.* Çekişmek. Bir şeyi bir iddia üzerine birlikte tartmak.

Tartkı *i.* Derece derece ve tarta tarta gem çekme.

Tartma, Tartış *i.* Tartmak işi.

Tartmak *f.* Ağırlığını anlamak için teraziye çekmek. Elde sallayıp ağırlığını tahmin etmek. Sallamak. Bir kimseyi tecrübe etmek. İyice düşünmek.

Tarttırmak *f.* Tartmasını mucip olmak.

Tartura *i.* Çıkrıkçı çarhı.

Tarumar *s.* Dağınık, karmakarışık, perişan.

Tarz *i.* Biçim, suret, kılık. Üslûp, tertip. Nevi, düzü.

Tarziye *i.* Onarsa. Yapılan bir hareket veya tecavüzden dolayı özür dileme. Razı etme.

Tarziye vermek *f.* Onarsamak.

Tas *i.* Altı yuvarlak ve çukur yemek kabı, kâse. Su içmeğe mahsus kab, maşrapa. Çekmece v.s. ye süs için konulan yarım küre şeklinde maden. *c.* Çıplak, kılsız, cavlak.

Tas *s.* Ta ile başlıyan bâzı kelimelerin başına gelip mânayı kuvvetlendirir: *tastamam.*

Tasa *i.* Düşünce, keder.

Tasaddi *i.* Teşebbüs, kalkışma.

Tasadduk *i.* Sadaka verme.

Tasallût *i.* Sarkıntılık.

Tasallübetmek *f.* Katılaşmak.

Tasallüf *i.* Öğünme.

Tasallüp *i.* Katılaşma, sulp haline geçme.

Tasannu *i.* Çekidüzen, sun'î güzellik verme.

Tasarı *i.* Proje, lâyiha.

Tasarlamak *f.* Kurmak,

zihinde hazırlamak, tasavvur edilmek.

Tasarlanmak *f.* Kurulmak, tasavvur edilmek.

Tasarruf *i.* Malik ve sahip olma. İdare etme, idare ile kullanma, biriktirme, iktisat.

Tasavvuf *i.* Hilkatin sırrını vecit ve istiğrakta arıyan islâmî bir felsefe.

Tasavvufî *s.* Tasavvufa ait.

Tasavvur *i.* Niyet, meram. Hatıra getirme, tasar.

Tasavvurî *s.* Tasavvura ait.

Tasdî *i.* Baş ağrıtma.

Tasdik *i.* Onama. Onaylama. Birinin sözünün veya bir yazının doğru olduğunu bildirme, gerçeklendirme. Muvafık bulma, kabul etme.

Tasfiye *i.* Arılama. Temizleme, sâf ve halis etme. Hesabı kapatma.

Tasgir *i.* Küçültme.

Tashih *i.* Düzeltme, yanlışını doğrultma.

Tashihat *i.* Tashihler.

Tasın *i.* Tahmin.

Tasınlamak *f.* Tahmin etmek.

Tas'ip *i.* Güçleştirme, müşkülât gösterme.

Tâsir *i.* Meyvayı sıkıp suyunu alma.

Tas'it *i.* Buhar haline geçirme. Suut ettirme.

Taskebabı *i.* Ufak kesilmiş etteñ yapılan bir kebap.

Taslak *s.* Çıplak, kılsız, cavlak. *i.* İlk plân, bir eserin ilk şekli, şema.

Taslakçı *i.* Krokici. Müsevvit.

Taslamak *f.* Kendisinde olmıyan bir şeyi var gibi göstermek.

Taslit *i.* Başa sarma, musallat etme.

Tasma *i.* Köpeklerin boynuna takılan kayış veya zencir. Nalınların üzerindeki kayış.

Tasmim *i.* Karar verme.

Tasni *i.* Uydurma, yakıştırma, sahte olarak yapma.

Tasnif *i.* Sıralama, sınıf sınıf ayırma. Kitap tertip etme, telif.

Tasrif *i.* Kelimelerin şekilden şekle girmesi.

Tasrih *i.* Sarahat verme.

Tastamam *s.* Tam uygun.

Tastir *i.* Satıra koyma, yazma.

Tasvibetmek *f.* Onamak.

Tasvip *i.* Onama. Beğenme. Doğru bulma.

Tasvir *i.* Bir şeyin suretini çıkarma, resim, suret. *c.* Çok güzel, şirin.

Taş *i.* Yeryuvarlağındaki karaların mühim bir kısmını teşkil eden ve inşaata yarıyan sert cisim, kaya. Yüzük, küpe gibi tezyinattaki kıymetli maden. Dama v.s. gibi oyunlarda oynatılan pul. Mesane ve böbreklerde hâsıl olan sert madde.

Taşak *i.* Erkeklerde yumurta, husye.

Taşbademi *i.* Kabuğu sert badem.

Taşbasması *i.* Taşta basılmış, litoğraf.

Taşbilim *i.* (Jeo.) Mebasi ahcar, litoloji.

Taşçı *i.* Taşları yontup muhtelif şeyler yapan kimse. Taş çıkarıp satan kimse.

Taşım *i.* Kaynarken bir kere taşma.

Taşımak *f.* Bir yerden bir yere götürmek, nakletmek. Hâmil olmak, üstünde bulundurmak.

Taşınmak *f.* Göçetmek, eşyasını kaldırıp başka yere nakletmek. Bir yere çok gitmek. Üstünde bulundurulmak.

Taşırmak *f.* Taşmasını mucip olmak.

Taşıt *i.* Taşıma aracı.

Taşıtmak *f.* Taşımasını mucip olmak.

Taşkın *s.* Taşan, taşmış. Coşmuş, azgın. Müfrit.

Taşkınlık *i.* Taşkın oluş. Münasebetsizlik. İfrat.

Taşküre *i.* (Jeo.) Kürei hacerî.

Taşlamak *f.* Taşa tutmak, taşla vurmak.

Taşlatmak *f.* Taşlamasını mucip olmak.

Taşlık *i.* Taşı çok yer. Taş döşenmiş avlu. Sokak kapısının içi. Kuşların yemi hazmettikleri kursağı, katı.

Taşmak *f.* Uzayıp artmak, fazla gelmek. Etrafa yayılmak. Kaynamak, coşmak.

Taşocağı *i.* Taş çıkarılan yer.

Taşra *i.* Bir şeyin dış tarafı. Merkeze tabi mülhakat, dışarı.

Taşralı *s.* Mülhakat halkından olan, dışarlıklı.

Taşralık *i.* Taşra olan yerler.

Taşyürekli *s.* Merhametsiz, katı yürekli.

Tat *i.* Ağızda alınan duygu, lezzet. Tatlılık.

Tat *i.* Eski Türklerin idareleri altındaki yerlerde İranî ve Kürtlere verdikleri isim.

Tatar *i.* Çağatay ve Bulgar Türklerinin ismi. Posta nakleden, postacı.

Tatarböreği *i.* Kıymalı ve yoğurtlu haşlama bir hamur yemeği.

Tatarcık *i.* Sivrisinekten küçük ve sessiz bir nevi sinek. — *humması i.* Tehlikeli ve bulaşık bir sıtma.

Tatarsı *s.* Tatara benzer. İyi pişmemiş.

Tatbik *i.* Uygulama, mutabık etme. Benzetme. Karşılaştırma, bir kanun ve emri yerine getirme.

Tatbikan *h.* Tatbik ederek.

Tatbikat *i.* Uygulamalar.

İcraat, ameliyat, mümarese.

Tatbikî *s.* Uygulamaya, tatbika ait.

Tathir *i.* Temizleme.

Tathirat *i.* Tathir işleri.

Tatık *i. Bak:* Tatım.

Tatım *i. Bak:* Tadım.

Tatil *i.* Araverme. İşsiz bırakma, işlemez bir hale koma. Muvakkaten işi bırakma, paydos.

Tâtir *i.* Güzel koku ile kokutma.

Tatlamak *f.* Tat komak.

Tatlanmak *f.* Tadı olmak.

Tatlı *s.* Acının zıddı. Tadı hoş. Sevimli. Lezzetli. *i.* Şekerli ve tadı iyi yemek.

Tatlıca *s.* Az tatlı.

Tatlıcı *i.* Tatlı yemekler yapıp satan kimse. *s.* Çok tatlı seven .

Tatlılandırmak, Tatlılaştırmak *f.* Tatlılanmasını mucip olmak.

Tatlılanmak, Tatlılaşmak *f.* Tatlı olmak.

Tatlılı *s.* Tatlısı olan.

Tatlılık *i.* Tatlı oluş. İyilik. Yavaşlık.

Tatlımsı *s.* Tatlıca, tatlıya benzer, lezzetli.

Tatlık *i.* Boşanma.

Tatmak *f.* Bir şeyin lezzetini almak. Tecrübe etmek, denemek. Çekmek, giriftar olmak.

Tatmin *i.* Kanıktırma. Temin etme, emniyet verme.

Tatsal *s.* Tadımla ilgisi olan. Zaikavî.

Tatsız *s.* Lezzetsiz. Hoşa gitmiyen.

Tatsızlanmak *f.* Tatsızlık etmek, münasebetsizlik yapmak.

Tatsızlık *i.* Tatsız oluş.

Tattırmak *f.* Tatmasına sebep olmak.

Tatula *i.* Tütün gibi içilen ve çiçeği göğüsü yumuşatan bir nebat.

Tatvil *i.* Uzatma.

Taun *i.* Veba.

Taunî *s.* Vebaya ait.

Tav *i.* İşlenecek bir şeye verilen sıcaklık, rutubet ve salâbet derecesi, kıvam, çağ. Basılacak kâğıt, tütün v.s. ye su serpip yumuşatma. *c.* Semizlik, dolgunluk.

Tava *i.* Uzun saplı yayvan kab. İçinde kireç söndürdükleri tekne. Tavada pişen yemek.

Tavaf *i.* Çevrinme. Etrafını dolaşma.

Tavan *i.* Bir odanın üst sathı.

Tav'an *h.* İstiyerek, kendi rızasile. Gönülden.

Tavassut *i.* Aracılık. Vasıta olma.

Tavattun *i.* Yerleşme, bir yeri yurt edinme.

Tavazzuh *i.* Açılma, belirme.

Tavcı *s.* Sahtekârlıkla ve değersiz bir şeyi kıymetli göstererek para dolandıran.

Tavcılık *i.* Tavcı hali.

Tavhane *i.* Fakirlerin sığınacak yeri. Limanlık. Tav verilen yer.

Tavır *i.* Eda, hal, tarz, vaziyet. Gösteriş.

Tavik *i.* Geciktirme. Geri bırakma. Asıntıya bırakma.

Tavil *s.* Uzun.

Taviz *i.* Ödün, ödünleme. Zararını ödeme, bir şeye bedel olarak verme. Yerine komak üzere ödünç para alma.

Tavizat *i.* Ödün. Tavizen yapılan işler.

Tavizen *h.* Ödün olarak.

Tavk *i.* Boyunduruk.

Tavla *i.* İki taraflı tahta kutu üzerinde pul ve zarlarla oynanan bir oyun. At ahırı. — *uşağı i.* At ahırında hizmet eden seyis.

Tavlacı *s.* İyi tavla oynıyan.

Tavlamak *f.* Tav vermek. Tavcılık yapmak suretile dolandırmak.

Tavlanmak *f.* Tav verilmek. Semirmek. Tavcılıkla dolandırılmak.

Tavlı *s.* Tavlanmış, tavını bulmuş. *c.* Semiz, dolgun.

Tavsamak *f.* Tavı geçmek, rağbeti kaybetmek, vakti geçmek.

Tavsatmak *f.* Tavsamasını mucip olmak.

Tavsız *s.* Tavı olmıyan.

Tavsif *i.* Tarif, vasıflarını sayma. Tanım. Nitelendirme.

Tavsit *i.* Vasıta yapma.

Tavsiye *i.* Birini bir şey yapmağa teşvik etme. Biri hakkında iltimas.

Tavsiyeli *s.* Tavsiyesi olan.

Tavsiyename *i.* Birini takdim ve iltimas için yazılan mektup.

Tavşan *i.* Eti yenen küçük bir av hayvanı. Ağaç üzerine ince oymalar işliyen marangoz.

Tavşanboku *s.* Kimseye iyiliği veya fenalığı dokunmıyan.

Tavşancıl *i.* Tavşanları kaldırıp avlıyan bir kuş.

Tavşandudağı *i.* Doğarken yırtık bulunan çocuk dudağı.

Tavşankanı *i.* Parlak güvez rengi.

Tavşankulağı *i.* (Bot.) Buhurumeryem.

Tavşanlamak *f.* Zayıflayıp kuru ve yağsız kalmak.

Tavşanlık *i.* İnce marangozluk.

Tavşanuykusu *i.* Gözlerin yarısı açık olarak uyunan uyku.

Tavşanyürekli *s.* Pek korkak.

Tavuk *i.* Yumurtası mugaddi ve erkeğine horoz denilen kümes hayvanı. — *göğsü i.* Tavuğun göğüs etleriyle yapılan bir tatlı. — *götü i.* Elde ve ayakta çıkan küçük bir nasır. — *kanadı i.* A-

teşi yellemeğe mahsus bir nevi yelpaze. — *karası* i. Geceleri görmemekten ibaret bir göz hastalığı.

Tavukgiller i. (Zoo.) Düccaciye.

Tavulga i. Kökü tıpta kullanılan kırmızı özlü sert bir ağaç.

Tavus i. Güzel tüylü bir kuş. — *kuyruğu* i. Şiddetli kay, sarhoş kusmuğu.

Tavuş i. Ayak sesi, tıpış.

Tavuşmak f. Tıpış tıpış yürümek.

Tavzif i. Ödevlendirme. Birine bir vazife verme.

Tavzih i. Açıklama. İzah etme.

Tay i. At yavrusu. Çıkrıkları sıkıştıran ayak.

Tay s. Denk, eşit.

Taya i. Dadı. Daye.

Tayaran i. Uçma.

Tayf i. Rüyada görünen hayal. — *ı şemsi* i. Ziyanın inkisar ederek yedi renge ayrılması.

Tayfa i. Taife. Gemici.

Tayfi s. Tayfe ait.

Tayfun i. Büyük denizlerde vukua gelen şiddetli kasırga.

Tayın i. Askere ve bâzı memurlara maaştan başka yiyeceğe dair verilen para ve erzak. — *ekmeği* i. Askere verilen küçük ekmek.

Tayıncı s. Tayın satan.

Tâyibetmek f. Ayıplamak.

Tâyin i. Ayırma, tahsis etme. Tertip etme. Bir vazife veya memuriyete yerleştirme.

Tâyinat i. Tayinler. Tayınlar.

Tâyip i. Ayıplama.

Tayla i. Boybos, yalübal.

Taylak i. Deve yavrusu.

Taylan s. Boyu güzel.

Tayyar s. Uçan, uçucu.

Tayyare i. Uçak. Makina kuvvetile havada uçan nakil vasıtası.

Tayyareci i. Uçakçı, uçman. Tayyareyi idare eden, pilot.

Tayyetmek f. Katetmek. Çıkarmak, kaldırmak, hazfetmek.

Tayyip s. İyi.

Tazallüm i. Sızlanma. Zulüm ve haksızlıktan şikâyet.

Tazallümühal i. Halinden şikâyet etme. Sızlanış.

Tazammun i. Kapsama. İçine alma.

Tazarru i. Yakarış. Alçak gönül ile yalvarma. Dua etme.

Taze s. Bayat olmıyan. Taravetli. Kuru olmıyan, yeşil. Yeni. Genç.

Tazelemek f. Tazelik vermek. Yenilemek.

Tazelenmek, Tazeleşmek f. Taze olmak.

Tazeleşmek f. Tazelenmek.

Tazelik i. Taze oluş.

Tazı i. Bir cins çevik vücutlu av köpeği.

Tazılamak f. Tazı gibi kuru ve zayıf olmak.

Tazibetmek f. Üzmek.

Taz'if i. İki kat etme.

Tâzim i. Hürmet etme. Ağırlama.

Tâzimat i. Tâzimler. Ağırlamalar.

Tâzimen h. Tâzim ile.

Tazip i. Eziyet etme.

Tazir i. Tekdir etme.

Taziyane i. Kırbaç, kamçı. Mızrap. c. Vasıta, sebep.

Taziye i. Başsağlama. Teselli etme.

Taziyename i. Başsağı için yazılan mektup.

Tazmin i. Ödeme. Sebebiyet verdiği zararı ödeme. Başkasının söz veya beytini kendi şiirine dercetme.

Tazminat i. Zarar karşılığı verilen para. Ödenek.

Tazyik i. Sıkıştırma, darlaştırma. İcbar etme. Sıkıntı verme.

Teadül i. Denk gelme.

Teahhur i. Sona kalma, gecikme.

Teakubetmek f. Birbiri arkasından gelmek.

Teakup i. Biribirini takip etme.

Teali i. Yükselme.

Teamül i. İnsanlar arasında ötedenberi cereyan eden muamele ve münasebet. Yapılageliş.

Tearuz i. Biribirine zıt gelme. Çatışma.

Tearüf i. Tanışma, tanınma.

Teati i. Biribirine verme, mübadele.

Teavün i. Yardımlaşma.

Tebaa i. Uyruk. Bir devlete tabi olan ahali.

Tebaat h. Uyarak. Tabi olarak.

Tebadül i. Değişiş.

Tebadür i. Birden hatıra gelme.

Tebah s. Mahvolan. i. Mahıv, izmihlâl.

Tebahhur i. Buharlaşma. Buhar haline gelme, buğulanma. Bir şeyin içine dalma, künhüne varma.

Tebaiyet i. Tabi olma.

Tebarüz i. Belirgi.

Tebaudetmek f. Uzaklaşmak.

Tebaut i. Uzaklaşma.

Tebayün i. Mübayenet, tezat.

Tebcil i. Yüceltme, ululama.

Tebdil i. Değiştirme. Başka bir şekil ve surete koyma. s. Kıyafetini değiştirerek ve kim olduğunu belli etmiyerek gezen.

Tebdilen h. Değiştirerek.

Tebeddül i. Değişme. Başka şekil ve surete girme.

Tebeddülât i. Değişiklikler.

Tebel i. Kıvrım, kat, buruşuk.

Tebelleş s. Karmakarışık, biribirine geçmiş. — *olmak* f. Musallat olup rahatsız et-

mek.

Tebellür *i.* Belirme. Bilûrlaşma. Anlaşılma, aşikâr olma.

Teber *i.* Balta. Bâzı dervişlerin taşıdıkları hilâl şeklindeki balta.

Teberri *i.* Aklanma. Uzak durma, çekilme, alâkası olmama.

Teberru *i.* Veri, Hediye, iane.

Teberruan *h.* Teberru suretile.

Teberruat *i.* Teberrular.

Teberrüdetmek *f.* Soğumak.

Teberrük *i.* Uğur ve bereket sayma.

Teberrüken *h.* Uğur sayarak.

Teberrüt *i.* Soğuma.

Tebessüm *i.* Gülümseme.

Tebeşir *i.* Kara tahtaya yazı yazmak için kullanılan beyaz madde.

Tebevvül *i.* İşeme.

Tebeyyün *i.* Meydana çıkma, görülüp anlaşılma. Belirme.

Teb'id *i.* Uzaklaştırma.

Teb'iden *h.* Uzaklaştırarak.

Tebidetmek *f.* Uzaklaştırmak.

Teb'it *i.* Kovma, uzaklaştırma.

Tebligat *i.* Tebliğler. Bildirikler.

Tebliğ *i.* Götürme, getirme, ulaştırma, bildirme.

Tebridetmek *f.* Soğutmak.

Tebrik *i.* Kutlama. Bir muvaffakıyet, iyi bir iş veya iyi günler dolayısile birine memnuniyetini bildirme, kutlulama.

Tebrit *i.* Soğutma.

Tebriye *i.* Beraet ettirme.

Tebşir, Tepşir *i.* Müjdeleme.

Tebyiz *i.* Beyazlatma. Beyaza çekme, müsveddeden temize alma.

Tecahül *i.* Bilmez gibi görünme.

Tecanüs *i.* Birörneklik. Bir cinsten olma.

Tecasür *i.* Cesaretlenme.

Tecavüz *i.* Aşma, atlama, geçme. Başkasının hakkına saldırma, taarruz. Harbe sebebiyet verme, hücum etme.

Tecavüzî *s.* Tecavüze ait.

Tecavüzkârane *h.* Saldırma yolile.

Teccal *i.* Kıyamet günü çıkacağı mukaddes kitaplarda bildirilen yalancı ve mızraklı şahıs.

Tecdidetmek *f.* Yenilemek.

Tecdit *i.* Yeniletme.

Tecebbür *i.* Kibirlenme.

Teceddüt *i.* Yenileşme. Yenilik.

Tecehhüz *i.* Donanım. Hazırlanma, malzemeyi tedarik.

Tecelli *i.* Belirme. Görünme, ayan olma. Mazhariyet, talih, kader, baht.

Tecellisiz *s.* Bahtsız.

Tecelliyat *i.* Tecelliler.

Tecelliüt *i.* İnat etme. Yalandan cesaret gösterme.

Tecemmu *i.* Toplanma.

Tecemmül *i.* Süs, ziynet, revnak.

Tecen *i.* Dağ keçisi.

Tecennün *i.* Cinnet getirme, delirme.

Tecerrüdetmek *f.* Ayrılmak. Elçekmek.

Tecerrüt *i.* Soyunma, çıplak olma. Evli olmama. Bir şeyle alâkadar olmama.

Tecessüdetmek *f.* Cesetlenmek.

Tecessüm *i.* Cisim peyda etme. Göz önüne gelme, görünme.

Tecessüs *i.* Gözetleme. Bir şeyin iç yüzünü araştırıp sırlarını anlama. Araştırma, yoklama.

Tecessüt *i.* Ceset peyda etme, vücut bulma.

Tecezzi *i.* Parçalara, eczalara ayrılma.

Tecil *i.* Erteleme. Sonratma. Mühlet verme, tehir.

Tecim *i.* Büyük ölçüde alış veriş.

Tecimel *s.* Ticarî.

Tecimer *i.* Tacir, tüccar.

Tecimge *i.* Tecim yeri. Ticarethane.

Teclit *i.* Cilt yapma.

Tecnis *i.* Cinas yapma.

Tecridetmek *f.* Ayırmak, yalnız bırakmak.

Tecrim *i.* Suçlandırma.

Tecrit *i.* Tekitme, ayırma, soyutlama.

Tecrübe *i.* Deneme. Görgü.

Tecrübeli *s.* Tecrübe sahibi.

Tecrübesiz *s.* Tecrübesi olmıyan.

Tecrübî *s.* Tecrübeye ait.

Tecvit *i.* Kuranı kıraat kavaidine riayetle okuma.

Tecviz *i.* Caiz görme.

Tecziye *i.* Kısımlara ayırma. Cezalandırma.

Teçhil *i.* Bilmezleme. Cehaletine hükmetme, cehaletini yüzüne vurma.

Teçhiz *i.* Hazırlama, levazımı tedarik etme. Donatma.

Teçhizat *i.* Teçhiz edilen şeyler. Askerin erzak, mühimmat v.s. levazımı.

Teçsim *i.* Mücessem gösterme.

Tedabir *i.* Önlem. Tedbirler.

Tedafüî *s.* Savunmalık. Müdafaaya ait, müdafaa vaziyetinde olan.

Tedahül *i.* Girişme. Biribiri içine girme. Bir borç, maaş veya bir taksitin verilmeden diğerinin işlemesi. Geri kalma.

Tedai *i.* Biribirini çağırma. Bir fikrin diğerini hatırlatmadan ibaret zihni hadise. Çağrışım.

Tedarik *i.* Hazırlama.

Tedarikât *i.* Tedarik olunan şeyler. Hazırlık.

Tedarikli *s.* Hazırlıklı.

Tedavi *i.* Sağıtma. Hastalığı gidermeğe çalışma.

Tedavül *i.* Dolaşma, kullanılma. Dönme. Sürüm, geçerlik.

Tedbir *i.* Bir işte muvaffak olmak için kurulan düzen. Önlem. Ölçem.

Tedbirli *s.* Tedbir sahibi.

Tedbirsiz *s.* Tedbir almıyan, ihtiyatsız.

Tedehhüş *i.* Dehşetlenme, çok korkma.

Tedenni *i.* Aşağılama, gerileme.

Tederrüs *i.* Öğrenme, ders alma.

Tedeyyün *i.* Borçlanma.

Tedfin *i.* Gömme.

Tedhiş *i.* Korkutma.

Tedibetmek *f.* Uslandırmak.

Tedibî *s.* Tedibe ait.

Tedip *i.* Terbiye verme, uslandırma. Kanuna karşı koyanları cezalandırıp yola getirme.

Tedirgin, Dedirgin *s.* Rahatsız.

Tediyat *i.* Ödemeler.

Tediye *i.* Ödeme.

Tedmir *i.* Mahvetme.

Tedricen, Tedricî *h.* Tedriç suretile.

Tedricî *s.* Derecel.

Tedriç *i.* Azar azar ilerletme, yavaş yavaş olma.

Tedris *i.* Öğretme, ders verme. Öğretim.

Tedrisat *i.* Öğretimler. Tedris edilen şeyler.

Tedrisî *s.* Öğretime ait. Tedrise ait.

Tedvin *i.* Muntazam büyük kitaplar tertip ve telif etme.

Tedvir *i.* Döndürme, çevirme. Yuvarlak yapma.

Teeddüben *h.* Utanarak.

Teeddübetmek *f.* Utanmak, edeplenmek.

Teeddüp *i.* Utanma.

Teehhül *i.* Evlenme.

Teehhür *i.* Gecikme.

Teellüm *i.* Acınma. Elem duyma.

Teemmül *i.* İyice düşünme, mülâhaza.

Teemmüllü *s.* Düşünceli.

Teemmülsüz *s.* Teemmülü olmıyan.

Teenni *i.* Ağır davranma. Yavaş gitme, temkin ile hareket.

Teessüf *i.* Esef etme. Yerinme.

Teessür *i.* Bir şeyin tesirini duyma, keder. Üzülme.

Teessüs *i.* Yerleşme, temelleşme, kurulma.

Teeyyüdetmek *f.* Gerçekleşmek.

Teeyyüt *i.* Sağlamlaşma, kuvvetleşme.

Tef, Def *i.* Zilli bir çembere geçirilmiş deriden ibaret çalgı. — *e koymak f.* Âleme ilân etmek.

Tefahhum *i.* Kömürleşme, fahım halini alma.

Tefahhus *i.* Derinden inceleme.

Tefahür *i.* Öğünme.

Tefavüt *i.* Ayrım. İki şey arasındaki fark, tehalüf.

Tefazul *i.* Fark, miktar fazlası.

Tefazulî *s.* Tefazula ait. *Tamamî* — *i.* Hesapta bir bahis.

Tefe *i.* Eyerin iki tarafının yuvarlak eteği. Çulha tezgâhının tarağın kurulduğu yayı. İpekçi dolabı. Çarka sarılmış büyük ipek turası. Altın, bakır, v.s. yaprakları destesi.

Tefeci *s.* Yüksek faizle para veren, murabahacı.

Tefecik *s. Bak:* Tefek.

Tefehhüm *i.* Azar azar anlama, fethetme.

Tefek *s.* Ufak sıfatile birlikte ve mânasını kuvvetlendirmek için kullanılır: *ufak-tefek.*

Tefekkür *i.* Düşünme.

Tefekkürat *i.* Tefekkürler, düşünceler.

Tefeli *s.* Sık dokunmuş (bez).

Tefennün *i.* Bir fende malûmat ve ihtısas sahibi olma.

Teferru *i.* Dallanma, birçok şubelere ve kısımlara ayrılma. Bir asıldan çıkma.

Teferruat *i.* Ayrıntılar. Dalbudak. Bir asıldan ayrılan ve ikinci derecede önemi olan şeyler. Tafsilât.

Teferruğ *i.* Bir işi bitirip kurtulma. Ferağ yaptırma.

Teferrücetmek *f.* Gezinmek.

Teferrüç *i.* Eğlenmek maksadile gezinme, seyir. Ferahlanma.

Teferrüçgâh *i.* Gezinti ve seyir yeri.

Teferrüdetmek *f.* Tekleşmek, birinci olmak.

Teferrüs *i.* Sezinleme. Ferasetle anlama.

Teferrüt *i.* Herkesten ayrılıp yalnız ve tek kalma. Emsalsiz ve müstesna olma.

Tefessüh *i.* Çürüyüp ayrılma, dağılma. Fena kokma.

Tefeül *i.* Fal açma. Uğur sayma. Uğursama.

Tefevvuk *i.* Üstünlük.

Tefevvüh *i.* Dil uzatma.

Tefevvühat *i.* Sövüp saymalar.

Tefeyyüz *i.* Feyiz bulma. İlerleme.

Teffiz *i.* İhale etme, uhdesine verme.

Tefhim *i.* Anlama.

Tefne *i. Bak:* Defne.

Tefrih *i.* Ferahlandırma.

Tefrik *i.* Ayırma.

Tefrika *i.* Ayrılık, birliksizlik. Gazete ve mecmualarda devamlı olarak neşrolunan yazı.

Tefriş *i.* Döşetme, yayma.

Tefrişat *i.* Tefriş olunan şeyler.

Tefrit *i.* Aşırılık. İfratın zıddı, itidalin aşağısında

bulunma, ihmal. İsraf.

Tefsir *i.* Yorma, şerhetme, izah ve tafsil etme. Kuranı izah eden kitap.

Tefter *i. Bak:* Defter.

Teftih *i.* Açma. Mideyi açan geğirtme.

Teftiş *i.* Bakı. Bir işi veya bir kimsenin hareketini tetkik etme, gözden geçirme.

Teftişat *i.* Teftişler.

Tegafül *i.* Bilmemezliğe gelme. Anlamaz görünme.

Teğelti *i.* Eyerin altına örülen keçe.

Teğet *i.* (Mat.) Bir eğrinin yanından geçen ve ona ancak bir noktada değen doğru. Mümas.

Teğmen *i.* Subaylık rütbelerinden asteğmen ile üsteğmen arasındaki rütbe. Mülâzim.

Tehacüm *i.* Üşüşme.

Tehalüf *i.* Uymazlık.

Tehalük *i.* Can atma.

Tehaşi *i.* Sakınma.

Tehcir *i.* Göçtürme, göç ettirme.

Tehdidetmek *f.* Korkutmak.

Tehdit *i.* Korkutma.

Tehekküm *i.* Alay etme.

Tehevvür *i.* Birdenbire hiddetlenme.

Teheyyüç *i.* Heyecana gelme.

Tehi *s.* Boş.

Tehir *i.* Geciktirme.

Tehlike *i.* Helâki ve kazayı mucip hal.

Tehlikeli *s.* Tehlikesi olan.

Tehlil *i.* Allahın birliğini zikretme.

Tehniyet *i.* Kutlama, tebrik.

Tehvin *i.* Kolaylatma. Ehvenletme.

Tehyicetmek *f.* Heyecanlandırmak.

Tehyiç *i.* Heyecanlandırma.

Tehzib *i.* Düzen, terbiye.

Tehzibetmek *f.* Düzeltmek.

Tehzip *i.* Yontma, düzeltme. Terbiye etme.

Tehziz *i.* Titretme.

Tek *s.* Çift mukabili, iki ile kabili taksim olmıyan (aded). Bir. Yalnız, teaha. Biricik, yekta. Rahat, uslu. *h.* Sırf, mahzâ, ta ki: *tek senin gönlün olsun.*

Tekabül *i.* Karşılaştırma, karşılık yerini tutma. Rastgelme.

Tekâlif *i.* Teklifler. Vergiler.

Tekâmül *i.* Evrim. Kemale erme, tekemmül etme.

Tekâpu *i.* Yaltaklık etme, etek öpme.

Tekâsüf *i.* Yoğuşma. Koyulaşma, kesafet peyda etme.

Tekâsül *i.* Üşenme, tembellik etme.

Tekâsür *i.* Çoğalma.

Tekatu *i.* Çapraşma.

Tekaüdiyet *i.* Emeklilik hakkı. Tekaüt maaşı.

Tekaüt *i.* Emekli, emeklilik. İhtiyarlık ve başka bir sebeple vazifesini bırakarak aylığının bir kısmile istirahate çekilme.

Tekbir *i.* Tanrının büyüklüğünü anma.

Tekbirhan *s.* Tekbir okuyan.

Tekdelikliler *i.* (Zoo.) Vahidüssukbe.

Tekdir *i.* Azarlama.

Teke *i.* Keçinin erkeği. İstakoz cinsinden bir deniz hayvanı, karides.

Tekebbür *i.* Kibirlenme.

Tekeffül *i.* Kefil olma. Üstüne alma.

Tekel *i.* İnhisar. Bir elden idare olunma.

Tekelemek, Tekelenmek *f.* Keçi azmak.

Tekeller *i.* İnhisarlar.

Tekellüf *i.* Külfete katlanma. Özenme. Gösteriş, sahte tavır ve hareket. Resmiyet, lâübali olmayış.

Tekellüm *i.* Söyleme.

Tekellüs *i.* Kireç haline geçme.

Tekemmül *i.* Mükemmel olma.

Teker *h.* Çift olmıyarak, birer birer. *i.* Tekerlek.

Tekerlek *s.* Daire şeklinde olan. *i.* Merkez bir eksen çevresinde dönebilir çember çerçeve.

Tekerleme *i.* Tekerlemek işi. Saçmasapan söz.

Tekerlemek *f.* Yuvarlamak. *c.* Dikkatsizlikle yalan kaçırmak.

Tekerlenmek *f.* Yuvarlanmak. Ayağı kaymak, düşmek. *c.* Ölmek.

Teker meker *h.* Düşüp yuvarlanmayı tasvir için kullanılır.

Tekerrür *i.* Tekrarlanma, tekrar vaki olma.

Tekessür *i.* Çoğalma.

Tekevvün *i.* Olma, oluşma. Vücut bulma. Meydana gelme.

Tekfin *i.* Kefenleme.

Tekfir *i.* Kâfirliğine hükmetme.

Tekfur *i.* Hâkim, âmir.

Tekgöz, Tekgözlü *s.* Bir gözü kör, yekçeşim.

Tekgözlük *i.* Yalnız bir göze mahsus gözlük, monokl.

Tekid *i. Bak:* Tekit.

Tekiden *h.* Tekit ederek.

Tekin *s.* Boş, cinlerden hali. Biricik. — *değil s.* Cin ve hayalât bulunan, perili.

Tekinsiz *s.* Tekin olmıyan, perili.

Tekir *s.* Siyah benek yahut çizgilerle karışık koyu renk.

Tekirbalığı *i.* Barbunyanın küçüğü.

Tekirördeği *i.* Bir cins ördek.

Tekit *i.* Sağlamlaştırma, teyit. Tekrar yazma, tekrar etme. Tekel.

Tekitlemek *f.* Tekel haline koymak. İnhisara almak.

Tekitmek *f.* Bir sınır içine alıp ayırmak, tecridet-

mek.

Tekke *i.* Vaktile dervişlere mahsus mesken ve âyin yeri, zaviye, dergâh.

Teklif *i.* İçli dışlı olmayıp biribirinden çekinme hali. Zor ve zahmetli bir şeyi birine yükletmeğe kalkma. Bir şeyi kabul ettirmek için ileri sürme. Önerge. Fiat verme. Tekellüflü muamele. Vergi.

Teklifli *s.* İçli dışlı olmıyan.

Teklifsiz *s.* Aralarında resmilik olmıyan, yakın, samimî, lâübali.

Teklifsizlik *i.* Yakınlık, lâübalilik.

Tekme *i.* Hayvan veya insanın ayakla vurması, çifte.

Tekmelemek *f.* Tekme ile vurmak.

Tekmil *i.* Bitirme, ikmal etme. *s.* Hep, bütün.

Tekmillemek *f.* İkmal etmek, bitirmek.

Tekne *i.* Ağaç veya tahtadan içi oyuk kab. Sefine.

Teknetaşı *i.* Tekne gibi içi oyuk taş.

Teknik *s.* Fennî. *i.* Yöntem.

Teknisiyen *i.* Teknik işleri bilen ve yapan kimse.

Tekparmaklılar *i.* (Zoo.) Ferdiyül esabi.

Tekrar *i.* Bir işi bir daha yapma, bir daha söyleme. *h.* Bir defa daha.

Tekrarlamak *f.* Tekrar etmek.

Tekrarlanmak *f.* Tekrar edilmek.

Tekrarlatmak *f.* Tekrar ettirmek.

Tekrenkli *s.* (Fiz.) Vahidülleyn.

Tekrim *i.* Hürmet ve tâzim etme, ululama.

Tekrir *i.* Tekrar etme.

Teksif *i.* Koyulaştırma, kesafet verme, sıklaştırma. Şeffaflığını giderme.

Teksir *i.* Çoğaltma.

Tektük *h.* Arasıra, nadir olarak.

Tekvin *i.* Vücut verme. Hilkat, yaratma.

Tekzibetmek *f.* Yalanlamak.

Tekzip *i.* Yalana çıkarma.

Tel *i.* Uzun ve ince madenî bağ. Sap, kıl, iplik gibi ince şey. Süs için kullanılan altın, gümüş veya taklitlerinden ince ve yassı kordon. — — *h.* İplik gibi ince ince.

Tel *i.* Telgraf.

Telâ *i.* Elbisenin göğüs ve yakalarına konan kıllı sert kumaş.

Telâffuz *i.* Söyleyiş, ağzama. Sadaları ağız vasıtasile söz şekline getirme.

Telâfi *i.* Kaybolan bir şeyin yerine getirilmesi. Yetincemek.

Telâfiimafat *i.* Kaybı ödeme. Vaki olan bir ziyana karşı biraz istifade.

Telâhuk *i.* Katılma.

Telâki *i.* Buluşma.

Telâkki *i.* Anlayış. Bir suretle kabul etme veya bir nazarla bakma.

Telâsuk *i.* Yapışma.

Telâş *i.* Gürültü. Acele.

Telâşlanmak *f.* Aceleye düşmek.

Telâşlı *s.* Telâş eden.

Telâtin *i.* Bir nevi yumuşak ve sağlam sahtiyan.

Telâtum *i.* Çalkantı.

Telebbüs *i.* Giyinme.

Telef *i.* Yok etme. Öldürme. Bozma.

Telefat *i.* Telef olanlar.

Telefon *i.* Uzaktan konuşmağa mahsus alet.

Telefonlamak *f.* Telefonla söylemek.

Telefotograf *i.* Uzaktan çekilen resim.

Telehhüf *i.* Yazıklanma.

Telek *i.* (Bio.) Riş.

Teleke *i.* (Bio.) Kibarı rişat.

Telemepeyniri *i.* Taze tuzsuz peynir.

Telemetre *i.* Uzaktan ölçer.

Telepati *i.* Manyetize ederek hissiyatı bir diğerine nakletme. Telkin yapma. Uzaduyum.

Teles *s.* Eskiyip telleri meydana çıkmış (kumaş v.s.).

Telesimek *f.* Teles olmak.

Teleskop *i.* Yıldızları tetkika yarıyan rasat dürbünü.

Televizyon *i.* (Fiz.) Uzaktan görme.

Televvün *i.* Renk değiştirme. Alacalık. Kararsızlık, renksizlik, sebatsızlık.

Telezzüz *i.* Lezzet duyma. Hoşa gitme.

Telgraf *i.* Uzak mesafelerde elektrik vasıtasile muhabereyi temin eden alet. Bu vasıta ile alınan haber, tel, telgrafname. —*çekmek* *f.* Telgrafla haber göndermek.

Telgrafçı *i.* Telgraf aletinde çalışan memur.

Telgrafhane *i.* Telgraf dairesi.

Telgrafî, Telgrafiye *s.* Telgrafa ait.

Telgrafiyen *h.* Telgrafla.

Telgrafname *i.* Telgraf makinası ile alınan haberin yazıldığı kâğıt.

Telh *s.* Acı.

Telhis *i.* Özet, kısaltma. Hulâsa etme.

Telhisçi *s.* Eskiden (Babıâli) de padişaha sunulacak şeylerin özetini çıkarmıya memur.

Telif *i.* Uzlaştırma, barıştırma. Eser yazma, cemi ve tertip etme. — *i beyn* *i.* Aralarını bulma.

Telifkerde *s.* Telif olunmuş, müellef.

Telih *i.* Tanrılaştırma.

Tel'in *i.* Lânet etme. İleme.

Telkadayıf *i.* Hamurdan yapılan tel gibi ince ve uzun kadayıf.

Telkibetmek *f.* Lâkap vermek, sanlamak.

Telkih *i.* Aşılama.

Telkin *i.* Birine söyleyip anlatma, fikrini kabul ettirme, öğretme. Ölüyü mezara gömerken yapılan son dinî tören.

Telkip *i.* Lâkaplama. Ad takma.

Tellâk *i.* Hamamda müşterileri yıkayıp kese süren hizmetçi.

Tellal *i.* Bir şeyin satılacağını veya bir ilân ve haberi sokaklarda yüksek sesle söyleyip herkese duyuran kimse, münadi. Emlâk v.s. alış verişindeki iki taraf arasında vasıta olan kimse, kumusyoncu.

Tellâliye *i.* Tellâla hizmetine karşı verilen kumüsyon.

Tellallık *i.* Tellâl işi. Tellâliye.

Tellemek *f.* Tel ile süslemek. *c.* Bir vak'ayı veya bir sözü mübalâğalandırmak, izam etmek.

Tellendirmek *f.* Tel ile süslemek. Yakıp tüttürerek içmek.

Tellenmek *f.* Tel ile süslenmek.

Telli *s.* Tel ile süslenmiş. — *pullu s.* Süslü. — *bebek s.* Hoppa.

Telmih *i.* Tasrih etmiyerek ima ve kinaye tarikile söyleme.

Telsel *s.* (Bio. Jeo.) Lifi.

Telsiz *i.* Telsiz telefon. Telsiz telgraf. — *telefon i.* Sedayı tele hacet kalmaksızın hava mevceleri vasıtasile naklettiren alet, radyo. — *telgraf i.* Telgraf makinası işaretlerini tele hacet kalmaksızın hava mevceleri vasıtasile naklettiren alet. *s.* Teli olmıyan.

Teltik *i.* Eksik, noksan. Peltek konuşma.

Teltikli *s.* Eksik olan, kusurlu. Peltek.

Teltiksiz *s.* Eksiksiz.

Telve *i.* Kahve tortusu.

Telvin *i.* Boyama.

Telvis *i.* Kirletme. Berbat etme.

Telyin *i.* Yumuşatma. Liynet verme.

Temadi *i.* Uzama, sürme, devam etme.

Temaruz *i.* Sayrımsama. Yalandan hasta olma.

Temas *i.* Dokunma, değme.

Temasül *i.* Benzeme.

Temaşa *i.* Seyretme. Tiyatro, temsil, piyes.

Temaşager *s.* Seyirci.

Temayül *i.* Yönseme. Eğilim. Meyletme. Tarafgirlik etme.

Temayüz *i.* Seçkinlenme.

Tembel *s.* Üşengen, üşenen, çalışmaz. İşte ağır davranan.

Tembelhane *i.* Tembellerin toplandığı yer.

Tembelleşmek *f.* Tembel olmak.

Tembellik *i.* Tembel oluş.

Tembih *i. Bak:* Tenbih.

Temcit *i.* Ululama, tâzim etme. Sabaha karşı minarelerde okunan dua. Sahur. — *pilâvı c.* Her vakit tekrar edile edile bıkkınlık veren şey.

Temdidetmek *f.* Uzatmak.

Temdin *i.* Soysallaştırma. Medenî bir hale koyma.

Temdit *i.* Sürdürme.

Temeddüh *i.* Övünme.

Temeddün *i.* Soysallaşma. Medenî olma, medeniyette ilerleme.

Temekkün *i.* Yerleşme.

Temel *i.* Bina veya duvarın toprağın içine konulan kısmı ve bunun için yerde kazılan çukur. *c.* Asıl, esas. — *atmak f.* Temelini yapmak. — *tutmak f.* Yerleşmek. — *taşı i.* Temele konulan büyük taş.

Temellendirmek, Temelleştirmek *f.* Temelleşmesini mucip olmak.

Temellenmek, Temelleşmek *f.* Yerleşmek, temel tutmak.

Temellenmek *f.* Temel tutmak, esaslaşmak.

Temelli *s.* Temeli olan, esaslı. Devamlı, sabit, sürekli. Eski. Daimî.

Temellük *i.* Yaltaklanma, dalkavukluk.

Temellük *i.* Edinme, maletme.

Temelsiz *s.* Temeli olmıyan, çürük. Asılsız, esassız, uydurma. Devamsız, sebatsız.

Temenna, Temennah *i.* Elini alna götürmekten ibaret selâma. — *çakmak f.* El ile selâm vermek.

Temenni *i.* Arzu, istek. İstenen şey. Dua.

Temerrüdetmek *f.* Direnmek.

Temerrüt *i.* İnat, serkeşlik, karşı durma. Direnç.

Temeshür *i.* Maskaraya alma. Birini maskaraya çevirip eğlenme.

Temessük *i.* Tutunma, yapışma. Borçlunun alacaklıya verdiği senet. Eskiden tapu senedi mukabilinde verilen resmî kâğıt, hüccet.

Temessül *i.* Benzeşme. Bir şekil ve surete girme. Başka bir medeniyeti kabul ve bu medeniyetin tesiri altında kalma.

Temeşşük *i.* Meşkedinme, örnek yapma.

Temettü *i.* Kâr, kazanç.

Temevvücetmek *f.* Dalgalanmak.

Temevvüç *i.* Dalgalanma.

Temevvül *i.* Mal edinme.

Temeyyü *i.* Mayi haline geçme. Sulanma.

Temeyyüz *i.* Seçkilenme, kendini gösterme .

Temhidetmek *f.* İleri sürmek.

Temhil *i.* Mühlet verme.

Temhir *i.* Mühürleme.

Temhit *i.* Serme, ileri sürme.

Temin *i.* İnanca. Emniyet verme, emin kılma.

Teminat *i.* İnanca. Emniyeti mucip olmak üzere gösterilen kerîl, para v.s. Karşılık, depozito.

Temiz *s.* Yıkanmış, pâk, kirli olmıyan.

Temizkan *i.* (Bio.) Demişiryanî.

Temizlemek *f.* Pislik ve kirini çıkarmak, temiz bir hale koymak. Bitirmek. *c.* Öldürmek.

Temizlenmek *f.* Yıkanmak, temiz olmak. Bitirilmek. *c.* Ölmek.

Temizletmek *f.* Temizlemesini mucip olmak.

Temizlik *i.* Temiz oluş, temiz yapma.

Temkin *i.* Ağırbaşlılık.

Temkinli *s.* Temkin sahibi. Ağırbaşlı.

Temlik *i.* Özelgeleme. Malsahibi yapma.

Temmuz *i.* Senenin yedinci ayı.

Tempo *i.* Musikinin muhtelif nağmeleri arasındaki fark.

Temrin *i.* Bacanma. Yumuş. Mümarese, tekrar ede ede alıştırma.

Temsil *i.* Benzetme. Bir şeyin suretini yapma, aynını çıkarma. Tiyatro oynama. *Söz — i i.* Darbı mesel.

Temsilci *s.* Mümessil.

Temsilî *s.* Temaşa ve temsile ait.

Temşiyet *i.* Yürütme, ileri götürme.

Temyiz *i.* Ayırma, tefrik. *— mahkemesi i.* Yargıtay. Mahkemelerin kararlarını tetkik edip kat'î bir şekil veren en yüksek mahkeme.

Temyizen *h.* Temyiz ederek.

Ten *i.* Vücut, beden. İnsan vücudunun dış kısmı, et, deri.

Tenafür *i.* Biribirinden nefret etme. Bir ibaredeki kelime veya hecelerin telâffuza uygunsuz düşmeleri.

Tenah *i.* Nihayet bulma, sona erme.

Tenakus *i.* Azalma, eksilme.

Tenakuz *i.* Tutmazlık. Bir söz ve hareketi diğerine uymama.

Tenasübî *s.* Uygusal. Orantılı.

Tenasüh *i.* Tendeğişme. Ruhun bir cisimden diğerine, insandan hayvana ve hayvandan insana geçmesi. Bâzı hayvanların kurttan kelebek haline geçmek gibi şekillerini değiştirmeleri.

Tenasül *i.* Dölerme. Nesil yetiştirme. — *aleti i.* Erkek ve dişinin cinsî münasebette bulunan uzuvları.

Tenasülî *s.* Tenasüle ait.

Tenasüp *i.* Uygu. Orantı. Nispet, uygunluk, tevafuk, biribirini tutma, yakışma. Hesapta adedler arasındaki nispet.

Tenavül *i.* Yeme veya içme.

Tenavüp *i.* Nöbetle yapma, nöbetleşme.

Tenazur *i.* Bakışım. Biribirine karşı bulunma.

Tenbih *i.* Uyandırma. Aklını başına getirme. İhtar ve emretme. Sinirleri tahrik etme.

Tencere *i.* Ateşte yemek pişirmege mahsus büyük kab.

Tender *i.* Lokomotifin arkasında olup içinde su ve kömür bulunan vagon.

Tendürüst *s.* Vücudü sağlam.

Tendürüstlük *i.* Sağlamlık.

Tenebbüh *i.* Uyanma. Gafletten kurtulma.

Tenebbüt *i.* Yerden çıkma, bitme.

Tenef *i.* Çadır eteklerini kazıklara bağlıyan ip.

Teneffür *i.* İğrenme, tiksinme. Nefret etme.

Teneffüs *i.* Soluma. Nefes alma. Dinlenme.

Teneffüsane, Teneffüshane *i.* Dinlenme yeri. Teneffüs ve istirahat salonu.

Teneke *i.* Üstü kalaylı ince demir levha. Bir gaz tenekesinin istiap ettiği miktar. *s.* Tenekeden yapılmış.

Tenekeci *s.* Tenekeden kab yapan ve satan.

Teneşir *i.* Ölüyü yıkadıkları tahta sıra.

Teneşirlik *i.* Teneşir saklanan yer.

Tenevvü *i.* Çeşit çeşit ve nevi nevi olma.

Tenevvür *i.* Nurlanma. Anlaşılma, açılma.

Tenezzüh *i.* Gezinti. Gezi.

Tenezzül *i.* İnme, düşme, aşağılama. Kibirsizlik, gönül alçaklığı.

Tenezzülen *h.* Alçak gönüllülükle.

Tenfir *i.* İğrendirme.

Tenha *s.* Issız. Boş, kimsesiz, kalabalık olmıyan.

Tenhalanmak *f.* Issızlanmak.

Tenhalık *i.* Issızlık.

Tenis *i.* Küçük ve lâstik toplar ve raketle oynanan bir oyun.

Te'nis *i.* Dişilendirme. *c.* Alıştırma.

Tenkâr *i.* Kuyumcuların lehim olarak kullandıkları bir madde. Boraks.

Tenkıye *i.* Şırınga ile mide ve barsakları temizleme, ihtikan.

Tenkid *i.* Eleştirme. Bir eser veya bir iş hakkında

mütalâa ve fikir söyleme. *Tenkidetmek f.* Eleştirmek, intikadetmek.

Tenkih *i.* Nikâhlama.

Tenkih *i.* Ayıklama. Memur ve hademenin miktar ve maaşları azaltarak tasarruf etme.

Tenkihat *i.* Ayıklamalar.

Tenkil *i.* Tepeleme. Başkalarına ibret olacak ceza verme. Uzaklaştırma, kovma. Yakalama.

Tenkis *i.* Azaltma.

Tenkit *i.* Noktalama. Yazının lâzım gelen yerlerine nokta, virgül v.s. işaretleri koma.

Tennure *i.* Mevlevîlerin geniş etekli âyin kaftanı.

Tenor *i.* Erkek sesinin en tizi. Böyle sesli opera sanatkârı.

Tenperver *s.* Rahatına düşkün.

Tenperverlik *i.* Tembellik.

Tenrengi *s.* Gayet açık pembe.

Tensibetmek *f.* Onamak.

Tensik *i.* Düzeltme, ıslah etme.

Tensikat *i.* Düzenleme. Bir dairede memurlar arasında ehliyetsiz ve işe yaramaz olanları çıkarma.

Tensip *i.* Onama, beğenme. Münasip görme, muvafakat.

Tensit *i.* Gönül açma. Neşe verme.

Tente *i.* Çadır, perde. Güneş ve yağmurdan korunmak için kalın bezden yapılan örtü.

Tentene *i.* Dantel. Dantelâ.

Tentürdiyot *i.* İspirto ve iyottan mürekkep bir ilâç.

Tenvim *i.* Uyutma.

Tenvin *i.* Arap harflerinde çifte hareke.

Tenvir *i.* Aydınlandırma. Açma, izah etme.

Tenvirat *i.* Aydınlatan, ışık veren şeyler.

Tenya *i.* Karın solucanı, şerit.

Tenzih *i.* Berileme. Kusur ve kabahatten tebriye etme.

Tenzil *i.* İndirme, düşürme. Tarh, eksilme.

Tenzilât *i.* Bir malın fiyatını indirmek suretile satışa çıkarma. İskonto.

Tenzilâtlı *s.* İskontolu.

Tenzilen *h.* Ucuzlatarak.

Teokrasi *i.* Hükümdarın Allah tarafından gönderildiğine ve mukaddes olduğuna inanma.

Teoloji *i.* İlâhiyat.

Teorem *i.* (Mat.) Dâva.

Teori *i.* (Mat.) Nazariye.

Tepe *i.* Küçük dağ, tümsek. Bir şeyin en yukarısı, zirve. Başın üst kısmı. Kuşlarda hotoz.

Tepecamı *i.* Tavan veya kubbeden aydınlık veren pencere.

Tepecik *i.* Küçük tepe.

Tepegöz *s.* Gözleri yukarıya doğru bakan.

Tepeleme *i.* Tepelemek işi. Tümsek, öbek, yığın. *s.* Tepe teşkil edecek surette doldurulmuş.

Tepelemek *f.* Öldürmek. İyice dövmek.

Tepelenmek *f.* Öldürülmek. Dövülmek.

Tepeli *s.* Başında hotoz, sorguç gibi süsü bulunan (kuş).

Tepelik *i.* Tepeye takılan süs.

Tepengi *i.* Enli eyer kolanı.

Tepeüstü *i.* Altı üstüne geliş.

Tephir *i.* Buharlaştırma.

Tephirhane *i.* Buğuevi. Eşyayı tütsüliyerek mikrop ve haşereleri öldüren etüv makinelerinin bulunduğu bina.

Tepindirmek *f.* Tepinmesini mucip olmak.

Tepinmek *f.* El ve ayaklarını vurarak veya yerde yuvarlanarak çırpınmak.

Tepir *i.* Kıl elek.

Tepirlemek *f.* İnce elemek.

Tepişmek *f.* Hırlamak, çekişmek, kavga etmek.

Tepiştirmek *f.* Tepişmesini mucip olmak.

Tepki *i.* Aksülâmel.

Tepkime *i.* (Kim.) Teamül.

Tepkimek *f.* (Kim.) Aksülâmel yapmak.

Tepkin *s.* (Kim.) Aksülâmel yapan.

Tepme *i.* Tekme.

Tepmek *f.* Çifte atmak. (Hayvan) art ayağile vurmak. Kıymet ve kadrini bilmemek. Reddetmek. Nüksetmek.

Tepremek, Teprenmek, Tepreşmek *f.* Çabalamak, kımıldanmak, harekete gelmek.

Tepreştirmek, Tepretmek *f.* Tepremesini mucip olmak.

Tepse *i.* Defi, teskin.

Tepsetmek *f.* Defetmek, teskin etmek.

Tepsi *i.* Üzerine fincan, kadeh v.s. konulan düz ve yassı maden veya tahta küçük sini.

Tepsimek *f.* Tepsetmek.

Tepsinmek *f.* Defi ve teskin olunmak.

Tepsirmek *f.* Sıcak ve sıtmadan dudakları kabarmak. Uçuklamak.

Tepşir *i.* Müjdeleme.

Teptirmek *f.* Tepmesini mucip olmak.

Ter *i.* Hararetten vücutteki mesamattan çıkan tuzlu su.

Ter *s.* Yeni terlemiş, yeni çıkmış. Islak, yaş, rutubetli. Yeni, taze.

Ter e. T ile başlıyan sıfatların başına gelip mübalâğa anlatır: *tertemiz.*

Teradüf *i.* Çemdeşlik. Müradif olma.

Terahhum *i.* Acıma.

Terahi *i.* Gevşeme, ihtimal.

Terakki *i.* İlerleme.

Terakkiperver *s.* İlerleme

taraftarı.

Terakkiyat *i.* İlerileyişler.

Terakkubetmek *f.* Beklemek.

Terakkup *i.* Bekleyiş, özleyiş.

Teraküm *i.* Birikme.

Terane *i.* Nağme. Ezgi.

Teravi *i.* Ramazan gecelerine mahsus kılınan yirmi rek'âtlık uzun namaz.

Terazi *i.* Tartı aleti. *c.* Muvazene.

Terbıyık *i.* Henüz çıkmış bıyık.

Terbi *i.* Dörde bölme veya katlama. Bir mısra veya beytin üç veya iki mısra ilâvesile dörde çıkarılması. (Mat.) Karesini alma. (Ast.) Dördün.

Terbian *h.* Dörtliyerek.

Terbiye *i.* Kabiliyetlerini inkişaf ettirme. Yetiştirme, büyüme. Nezaret. Güzel ahlâk. Alıştırma. Hafif cezaya çarptırma. Bâzı yemeklere komak üzere yumurta, limon, v.s. den yapılan salça. — *ilmi* *i.* Pedagoji.

Terbiyeci *i.* Eğitmen, pedagog. *s.* Terbiye ilmi ile uğraşan.

Terbiyeli *s.* Terbiye edilmiş, ahlâkı güzel. Terbiyesi olan (yemek).

Terbiyesiz *s.* Terbiyesi olmıyan, ahlâksız.

Tercih *i.* Yeğleme. Üstün tutma.

Tercihan *h.* Yeğlikle. Üstün tutarak.

Tercibent *i.* Divan şiirinde birçok parçalı nazım şekli ki her parçanın sonunda aynı beyit tekrarlanır.

Tercüman *i.* Birinin maksadını anlatmıya veya bir şeyi tarif ve ifadeye vasıta olan kimse. Başka bir lisandan aynen nakleden kimse, dilmaç.

Tercümanlık *i.* Tercüman işi.

Tercüme *i.* Bir lisandan başka bir lisana çevirme, nakil. Başka bir lisandan naklolunmuş eser, mütercem.

Tercümeihal *i.* Hal tercümesi. Bir kimsenin hususî hayatının veya vazife ve memuriyetlerinin tarihçesi. Olumluk.

Terdidetmek *f.* Duraksatmak.

Terdif *i.* Ardısıra yürütme, takip.

Terdifen *h.* Katılarak.

Terdöşeği *i.* Loğusanın yatırıldığı döşek.

Tere *i.* Az yakıcı ve yenir bir yaprak .

Tereddi *i.* Yozlaşma.

Tereddüdetmek *f.* Duraksamak.

Tereddüt *i.* Kararsızlık, şüphe. Duraksama.

Tereffü *i.* Yükselme.

Tereke *i.* Bırakıt. Ölen adamın bıraktığı şeyler, metrukât.

Terekkübetmek *f.* Katımlanmak.

Terekküp *i.* Mürekkep olma, birleşme.

Terelelli *s.* Delişmen.

Terementi *i.* Yabani fıstık ağacı. Bununla sakız ağacından çıkan bir nevi yağ.

Terennüm *i.* Güzel ve hoş sesle ötme, teganni.

Tereotu, Dereotu *i.* Yemeklerde kullanılır kokulu ot.

Teres *i.* Pezevenk.

Teressübetmek *f.* Tortulanmak, dibe çökmek.

Teressüp *i.* Tortulanma, çöküntü. Çökelme.

Tereşşüh *i.* Sızma, terleme, mesamattan ufak damlalar çıkma. Haber şayi olma: *tereşşüh eden malûmata nazaran.*

Tereşşühat *i.* Tereşşüh eden şeyler. Bir membadan sızan haberler.

Terettübetmek *f.* Düşmek, icap etmek.

Terettüp *i.* Düşme. İcap ve iktiza etme, ait olma.

Tereyağı *i.* Ekmeğe sürülüp yenen ve yemeklere konan sadeyağ.

Terfi *i.* Yükseltme. Vazife ve memuriyetini büyütme.

Terfian *h.* Yukarılayarak.

Terfih *i.* Ondurma.

Terfik *i.* Yanına katma.

Terfikan *h.* Yanına katarak.

Tergibetmek *f.* İsteklendirmek.

Tergip *i.* İsteklendirme.

Terhibetmek *f.* Korkutmak.

Terhibî *s.* Korkutan.

Terhin *i.* Rehin bırakma. Tutulama.

Terhip *i.* Korkutma.

Terhis *i.* İzin verme. Askerliğini bitiren kimseyi serbest bırakma.

Terim *i.* Istılah, tâbir.

Terk *i.* Bırakma. Vazgeçme. İhmal etme.

Terketmek *f.* Sâlıvermek. Vazgeçmek. İhmal etmek, bırakmak. Boşamak.

Terki *i.* Eyerin arkası. — *ye almak* *f.* Eyer arkasına bindirmek.

Terkibetmek *f.* Katımlamak.

Terkibî *s.* Terkibe ait.

Terkim *i.* Rakam atma. Yazma.

Terkimek, Terkişmek *f.* Biribirinin ardından gelmek.

Terkin *i.* (Kaydı) Silme, çizme.

Terkip *i.* Katım, birkaç şeyi birleştirme, mürekkep yapma. Bileştirme. Tahlil mukabili.

Terkişmek *f.* Arka arkaya gelmek, teakup etmek.

Terkolunmak *f.* Bırakılmak. İhmal olunmak. Boşanılmak.

Terkuva *i.* Köprücükkemiği.

Terleme *i.* Terlemek işi.

Terlemek *f.* Ter dökmek. Nemlenmek. *c.* Çok yorulmak. Utanmak. *Bıyık — f.* Bıyık yeni çıkmak.

Terletmek *f.* Terlemesini mucip olmak.

Terli *s.* Terlemiş, üstünde ter bulunan.

Terlik *i.* Evde giyilmek üzere yapılan hafif ayakkabı, pantufla.

Terlikçi *i.* Terlik yapan ve satan kimse.

Terme *i.* Bir cins yaban turpu.

Termim *i.* Onarma. Tamir etme.

Terminüs *i.* Demir yolunun son noktası.

Termit *i.* Sıcak memleketlerde cemaat hayatı yaşıyan beyaz karınca.

Termodinamik *i.* (Fiz.) Isıl enerji ile mekanik enerji olaylarını inceliyen fizik kolu. Harurî dinamik.

Termoelektrik *i.* (Fiz.) Isıl enerji ile elektrik enerjisi olaylarını inceliyen fizik kolu. Harurî elektrik.

Termograf *i.* Havanın hararet değişikliklerini kaydeden alet.

Termokimya *i.* (Kim.) Kimyayı harurî.

Termometre *i.* Havanın, suyun ve vücudun sıcaklığını tayine mahsus alet. Sıcaköl-çer.

Termos *i.* Muhtevi olduğu sıcak mayilerin sıcaklığını ve soğuk suyun serinliğini uzun bir müddet muhafaza eden bir nevi matara.

Ters *i.* Yüzün zıddı, arka taraf. *s.* Alt üst. Doğru alınmıyan, doğru gitmiyen. Zıt, muhalif. Aksi, meş'um. Huysuz, kimseye uymaz. Sert. *h.* Aksine. Aşağıdan yukarı, makûsen. Sertlikle. *i.* İnsan veya hayvan pisliği.

Tersaçı *i.* (Mat.) Re'sen mukabil zaviye.

Tersane *i.* Gemilerin yapıldığı yer.

Tersaneli *s.* Bahriyeli.

Tersi *i.* Lüfer boyunda bir balık.

Tersim *i.* Resmini yapma, çizme.

Tersimat *i.* Tersim işleri.

Tersimi *s.* Tersime ait.

Tersinir *s.* (Fiz.) Kabili aks.

Tersinirlik *i.* (Fiz.) Kabiliyeti akisiye.

Terslemek *f.* Sert cevap vermek, azarlamak. Pislemek.

Terslenmek *f.* Huysuzluk, aksilik etmek. Azarlanmak.

Terslik *i.* Ters oluş.

Terspers, Terspürs *s.* Çok ters.

Terşih *i.* Sızma.

Tertemiz *s.* Pek temiz.

Tertibat *i.* Düzen.

Tertibetmek *f.* Sıralamak.

Tertibiye *i.* Mürettip ücreti.

Tertil *i.* Kuranı usul ve kaidesine riayet ederek okuma.

Tertip *i.* Sıralama, sırasına koyma. Dizme. Hazırlama. Usul, nizam, biçim, tarz. Niyet, kuruntu. Takım, sınıf. Doktorun hastaya verdiği ilâç ve tedavi usulü. Matbaa harflerini bir araya koyup dizme.

Tertipli *s.* Düzenli. Evvelden kurulmuş.

Tertipsiz *s.* İntizamsız, usulsüz. Darmadağın.

Terütaze *s.* Çok taze.

Terviç *i.* Destekleme. Önürtme. Revaç verme, kıymet ve itibarını artırma. Kabul etme.

Terzi *i.* Elbise diken kimse.

Terzihane *i.* Elbise dikilen yer.

Terzil *i.* Kepaze etme, rezil etme.

Terzilik *i.* Terzi sanatı.

Tesadüf *i.* Rasgelme. Raslantı.

Tesadüfen *h.* Rasgele.

Tesadüfî *s.* Rasgele olan, tesadüf kabilinden.

Tesadüm *i.* Çarpışma.

Tesahubetmek *f.* Kayırmak.

Tesahup *i.* Sahip çıkma. Kayırma.

Tesamüh *i.* Hoş görme, göz yumma.

Tesanüt *i.* Dayanışma.

Tesavi *i.* Müsavi olma.

Tesbih *i. Bak:* Tespih.

Tesbihağacıgiller *i.* (Bot.) Tesbihiye.

Tesbit *i.* Saptama. Sabit kılma.

Tescil *i.* Kütüğe geçirme, deftere kaydetme.

Tesdis *i.* Altılama.

Teselli *i.* Avunç. Bir acıyı unutturabilmek için oyalama. Mutmain olma, ümit ile gamını defetme.

Tesellibahş *s.* Teselli veren. Avutan.

Teselliyap *s.* Avunan.

Tesellüm *i.* Teslim alma.

Teselsül *i.* Zincirleme, dizilenme.

Tesemmüm *i.* Ağılanma, zehirlenme.

Tesettür *i.* Örtünme, gizlenme, saklanma. Kadınların, erkeklerden saklanmak için çarşafa bürünmeleri.

Teseül *i.* Dilenme.

Teseyyübetmek *f.* Üşenmek. Savsalanmak.

Teseyyüp *i.* Savsa, üşenme. Özensizlik.

Teshil *i.* Kolaylaştırma.

Teshilât *i.* Kolaylık.

Teshin *i.* Isıtma.

Teshinat *i.* Isıtan aletler ve vesait.

Teship *i. Bak:* Tezhip.

Teshipçi *i. Bak:* Tezhipçi.

Teshir *i.* Büyüleme, ele geçirme.

Tesidetmek *f.* Bayramak.

Kutlamak.

Tesir *i.* Etki. Etkime. İçine işleme, eser ve nişan bırakma. Yüreğe işleme, keder verme.

Tesirli *s.* Tesir eden. Dokunaklı. Etkili.

Tesis *i.* Yapma, kurma, açma, temel atma.

Tesisat *i.* Kurumlar. Döşem.

Tesit *i.* Kutlama.

Teskere *i.* Sedye. El arabası.

Teskin *i.* Yatıştırma, durdurma.

Teskiye *i.* *Bak:* Tezkiye.

Teslih *i.* Silâhlandırma.

Teslihat *i.* Silâhlandırma işleri.

Teslim *i.* Verme. Emanet etme. Kabul ve tasdik etme. İnkıyat, boyun eğme.

Teslimat *i.* Teslim olunan şeyler.

Teslimiyet *i.* Verinme. Razı olma, tevekkül.

Teslimtaşı *i.* Bektaşilerin taşıdıkları taş.

Teslis *i.* Üçleme. Üç Tanrı olduğuna inanış.

Tesliye *i.* Avutma.

Tesmim *i.* Ağılama. Zehirleme.

Tesmiye *i.* Ad koma.

Tesniye *i.* Arapçada müfret ile cemi arasında iki şahsa veya iki şeye delâlet eden siga.

Tespih *i.* Namazdan sonra duaları saymak veya eğlenmek için parmaklar arasında kaydırılan bir ipliğe geçirilmiş ufak taneler.

Tespihağacıgiller *i.* *Bak:* Tesbihağacıgiller.

Tespihböceği *i.* Tespih tanesine benzer bir böcek.

Tespihçi *i.* Tespih yapan ve satan kimse.

Tesri *i.* Hızlandırma.

Tesrir *i.* Sevindirme.

Testere *i.* Dişli büyük et bıçkısı.

Testerebalığı *i.* Uzun burunlu bir cins balık.

Testi *i.* Toprak su kabı.

Tesvidetmek *f.* Karalamak, taslak yapmak.

Tesvil *i.* Aldatma.

Tesvilât *i.* Yalan, dolan.

Tesvit *i.* Karalama. Taslak yapma. Müsvedde yazma.

Tesviye *i.* Düzleme. Birçok şeyleri müsavi kılma. Halletme, bitirme, becerme. Düzeltme, düz yapma. Verme, ödeme. *Sureti— i.* Bir meselenin halli için uzlaşma. *— aleti i.* Ufki satıhların düzlüğünü, duvar ve direklerin şakulî oluşunu muayene aleti. *— ruhu i.* Düzeygiç. Ufkî satıhların düzlüğünü ölçmeğe mahsus alet.

Tesviyeci *i.* Demiri rendeleyip düzelten demirci ustası.

Teşahhus *i.* Tecessüm. Belli olma.

Teşaup *i.* Dallanma. Şubelere ayrılma.

Teşaur *i.* Şairlik taslama.

Teşbih *i.* Benzetiş.

Teşci *i.* Cesaret verme.

Teşdidetmek *f.* Artırmak.

Teşdit *i.* Şiddetlendirme. Arap yazısında şedde.

Teşebbüs *i.* Bir işe girişme. Kalkışma.

Teşebbüsat *i.* Teşebbüsler.

Teşeddüt *i.* Şiddetlenme.

Teşeffi *i.* Rahatlanma. Hıncını alma.

Teşehhüt *i.* Namazda şehadet getirme. *— miktarı h.* Az bir zaman zarfında.

Teşekki *i.* Şikâyet etme.

Teşekkül *i.* Şekillenme.

Teşekkür *i.* Şükretme. *— etmek f.* Yapılan iyilikten dolayı memnuniyetini bildirmek.

Teşemmüs *i.* Güneş çarpma.

Teşennüç *i.* Buruşma. Sinirlerin çekilip büzülmesi.

Teşerrüf *i.* Şereflenme, bir şerefe nail olma. Tanışma, muarefe.

Teşettüt *i.* Ayrılma, dağılma, çatallaşma.

Teşeüm *i.* Kötüye yorma. Meş'um ve uğursuz sayma.

Teşevvüş *i.* Karışıklık.

Teşfiye *i.* Şifa verme.

Teşhir *i.* Gösterme, sergileme. Herkesin gözü önüne koma.

Teşhis *i.* Tanıma, seçme. *— ilmi i.* Hastalığın ne olduğunu anlamak ilmi.

Teşkil *i.* Şekilleme, meydana getirme.

Teşkilat *i.* Örgüt.

Teşkilâtçı *s.* Teşkilât yapabilen.

Teşkilâtı Esasiye Kanunu *i.* Anayasa.

Teşkilâtlamak *f.* Örgütlemek.

Teşkilâtlandırmak *f.* Örgütlendirmek.

Teşmil *i.* Genişletme, şümullendirme.

Teşne *s.* Susamış. İstekli.

Teşni *i.* Kötüleme. Birinin şeref ve haysiyetini ihlâl etme. Ayıplama.

Teşpih, Teşbih *i.* Benzetme.

Teşri *i.* Yasama. Şeriate istinat etme. Kanun vaz'etme.

Teşrif *i.* Şeref verme, şereflendirme. Gitme, gelme (hürmet tabiri).

Teşrifat *i.* Tören. Protokol. Merasim. Merasimde memurinin mevkilerine göre önde veya geride bulunması.

Teşrifatçı *i.* Törenlerde teşrifata nezaret eden kimse. Protokol müdürü.

Teşrih *i.* Hayvanın dahili âzasının ve nebatın muhtelif aksamının faaliyet ve vazifelerini tetkik eden ilim. Ganit. Dilgem. Anatomi.

Teşrihhane *i.* Ceset üzerinde teşrih yapmağa mahsus lâboratuvar, morg.

Teşrii *s.* Yasamalı. Kanun koymağa ait. Kanun vaz'e-

den (kuvvet). — *masuniyet:* Milletvekilliği dokunulmazlığı.

Teşrik *i.* Ortak etme.

Teşrinievvel *i.* Ekim ayı. İlkteşrin. Birinciteşrin. Senenin onuncu ayı.

Teşrinisani *i.* Kasım ayı. Son teşrin. Senenin on birinci ayı, ikinci teşrin.

Teşt *i.* Çamaşır leğeni.

Teştit *i.* Şubelere ayırma, dağıtma.

Teşvik *i.* Kışkırtma. Gayrete getirme, istek verme.

Teşviş *i.* Karıştırma.

Teşyi *i.* Uğurlama, geçirme.

Tetabu *i.* Birbiri ardından gelme.

Tetabuk *i.* Biribirine uygun gelme.

Tetanos *i.* Mikrobu vasıtasile sirayet eden çok tehlikeli bir hastalık. Kazıklı humma.

Tetebbu *i.* Tetkik ve tahkik etme. Mütalaa. İrdeleme.

Tetebbuat *i.* Tetebbuler. İrdelemeler.

Tetevvücetmek *f.* Taç giymek.

Tetevvüç *i.* Taç giyme.

Tetik *s.* Tezcanlı. Hazır. *i.* Tüfekteki merminin barutuna ateş aldıran küçük meme.

Tetiklik *i.* Tetik oluş.

Tetkik *i.* İnceleme. Dikkatle araştırıp tahkik etme.

Tetkikat *i.* İncelemeler.

Tetvicetmek *f.* Taç giydirmek.

Tetviç *i.* Taç giydirme.

Tevabi *i.* Tabiler, avene. Mülhakat. Süder. Maiyet.

Tevafuk *i.* Muvafık olma, uygun gelme.

Tevaggul *i.* Uğraşma.

Tevahhuş *i.* Ürkme.

Tevakki *i.* Sakınma.

Tevakkuf *i.* Durma, eğlenme. Taallûk etme.

Tevali *i.* Arka arkaya gelme. Takip etme.

Tevarüdetmek *f.* Hatıra gelmek. Biribiri arkasından gelmek.

Tevarüs *i.* Mirasa konma. Miras kalma. Kalıtlanma.

Tevarüt *i.* Biribiri arkasından gelme. Hatıra gelme.

Tevatür *i.* Yaygaz. Bir haberin ağızdan ağıza yayılıp şuyu bulması.

Tevatüren *h.* Yaygazlıkla. Tevatür suretile.

Tevazu *i.* Alçak gönüllülük. Kibirsizlik.

Tevazukârane *h.* Alçak gönüllülükle.

Tevazün *i.* Denk gelme.

Tevazzu *i.* Konma.

Tevbih *i.* Azarlama.

Tevcih *i.* Yöneltme. Yüzü bir cihete çevirme. Rütbe veya memuriyet verme.

Tevdi *i.* Bırakma, emanet etme. Çekinme.

Tevdiat *i.* Yatırı, konum.

Teveccüh *i.* Yüzünü bir cihete çevirme. Meyil, muhabbet. Yanaşma.

Tevehhüm *i.* Kuruntuya düşme.

Tevekkeli *h.* Boş yere, maksatsız.

Tevekkül *i.* Kadere razı olma. Bel bağlama.

Tevellüdetmek *f.* Doğmak.

Tevellüt *i.* Doğma, doğum. Neşet etme.

Tevellütlü *s.* Doğumlu.

Tevem *s.* İkiz. *c.* Benzer, eş.

Teverrüm *i.* Verem olma.

Tevessü *i.* Genişleme.

Tevessül *i.* Baş vurma. Girişme.

Tevettür *i.* Gerilme.

Tevezzü *i.* Dağılma.

Tevfik *i.* Uydurma, muvafık düşürme.

Tevfikan *h.* Göre, nazaran: *kanuna tevfikan hareket ediniz.*

Tevhidetmek *f.* Birleştirmek.

Tevhit *i.* Birleştirme. Bir nazarile bakmak. Bir Allaha inanma.

Tevil *i.* Çevrileme, çevri. Başka bir mânaya çekme.

Tevki *i.* Eskiden ferman ve beratlarda padişahın nişanı.

Tevkici *i.* Eskiden tevki denen fermanı yazan memur.

Tevkif *i.* Durdurma. Alıkoma. Yakalama, tutma, hapsetme.

Tevkifane, Tevkifhane *i.* Tevkif olunanların kapatıldığı bina, hapishane.

Tevkil *i.* Vekil etme.

Tevkir *i.* İzaz ve ikram etme. Ululama.

Tevlidetmek *f.* Doğurmak.

Tevlit *i.* Doğurma. Doğurtma. *c.* Vücuda getirme, sebep olma.

Tevliyet *i.* Mütevellilik.

Tevrat *i.* Musa peygambere nazil olan mukaddes kitap.

Tevris *i.* Vâris yapma.

Tevriye *i.* Gizleme, meramını gizleme. Bir kelimeyi hakikî mânasından uzak ve karışık bir mânada kullanma.

Tevsi *i.* Genişletme.

Tevsik *i.* Sağlamlaştırma, vesikalara istinat ettirme.

Tevsim *i.* Ad koyma.

Tevzi *i.* Dağıtma.

Tevzin *i.* Denkleştirme.

Teyakkun *i.* Sağbili, iyi anlayış.

Teyakkuz *i.* Uyanma, uyanık bulunma.

Teybis *i.* Kurutma.

Teyel *i.* Elbise dikilirken iğreti vurulan seyrek ve kaba dikiş.

Teyellemek *f.* Teyelle iliştirmek.

Teyelletmek *f.* Teyelle iliştirtmek.

Teyemmüm *i.* Su bulunmadığı veya su kullanma tehlikeli olduğu zamanlarda el-

leri toprağa veya eşyaya sürerek aptes alma ve gusletme. c. Güzel bir şeye bakıp imrenme.

Teyemmün *i.* Uğursama. Yümün ve saadet sayma.

Teyemmünen *h.* Mutlu olsun diye.

Teyiden *h.* Sağlamlamak için.

Teyidetmek *f.* Berkitmek.

Teyit *i.* Destekleme. Sağlamlaştırma. Berkitme.

Teyze *i.* Ananın kız kardeşi.

Teyzezade *i.* Teyzenin çocuğu.

Tez *i.* Üniversiteden şahadetname almak için yazılan eser. Noktai nazar, müddea.

Tez *s., h.* Çabuk, acele.

Tezahür *i.* Görünme.

Tezahürat *i.* Gösteriş. Tezahür eden şeyler. Bir işin leh veya aleyhinde halk tarafından yapılan nümayiş, miting.

Tezat *i.* Karşıtlık. Biribirine zıt gelme. İhtilâf.

Tezauf *i.* İki kat olma.

Tezayüdetmek *f.* Çoğalmak.

Tezayüt *i.* Çoğalma.

Tezcanlı *s.* Sabırsız, aceleci, atik.

Tezebzüp *i.* Kararsızlık, karışıklık.

Tezehhür *i.* Çiçeklenme. Kabarcıklar çıkma.

Tezek *i.* Kuru sığır tersi.

Tezekkür *i.* Hatırlama. Bir işi müzakere etme.

Tezellül *i.* Alçalma. Zillete katlanma.

Tezelzül *i.* Sarsılma.

Tezene *i.* Mızrap.

Tezevvücetmek *f.* Evlenmek.

Tezevvüç *i.* Evlenme.

Tezeyyün *i.* Süslenme.

Tezgâh *i.* Çulhaların kumaş v.s. dokudukları alet. Mağazalarda müşterinin önünde alışveriş ettikleri masa. Karada inşa olunan gemilerin oturtulmasına mahsus kereste tertibat. Marangoz v.s. nin kullandıkları büyük alet takımı.

Tezgâhtar *i.* Mağaza veya kahvelerde tezgâh önünde çalışan kimse, satıcı.

Tezhibetmek *f.* Yaldızlamak, kitabı nakışlamak.

Tezhip *i.* Kitap nakşı. Yaldızlama.

Tezhipçi *i.* Kitaplara ve levhalara yaldızla süs yapan sanatkâr, müzehhip.

Tezkâr *i.* Anma.

Tezkere *i.* Küçük pusula, varaka. Resmî evrak. Şairlerin tercümeihalinden bahseden kitap. *Nüfus — si i.* Tebaaya nüfus sicilline kaydedildiğine dair verilen vesika. *Terhis — si i.* Askerî hizmetini bitirene verilen vesika. *Yol — i i.* Seyahat vesikası.

Tezkereci, Tezkireci *i.* Şairlerin hal tercümelerini yazan tarihçi. Terhis edilen erat.

Tezkerelik *i.* Tezkere yazılacak kâğıt. Terhis zamanı gelen erler.

Tezkir *i.* Hatıra getirme, zikretme. — *uzvu i.* Nebatlarda müzekker uzuv.

Tezkiye *i.* Arıtlama. *Tezkiyesi bozuk:* Doğruluğuna güvenilmez.

Tezleşmek *f.* Hızlaşmak.

Tezleştirmek *f.* Hızlandırmak.

Tezlik *i.* Çabukluk.

Tezlil *i.* Tahkir etme.

Tezvicetmek *f.* Evlendirmek.

Tezviç *i.* Evlendirme.

Tezvir *i.* Müzevirleme.

Tezvirat *i.* Tezvirler.

Tezyidetmek *f.* Çoğaltmak.

Tezyif *i.* Eğlenme.

Tezyil *i.* Zeyl, ilâve etme.

Tezyin *i.* Bezeme. Süsleme.

Tezyinat *i.* Bezek. Süsler.

Tezyit *i.* Ziyadeleştirme.

Tıbben *h.* Hekimlik bakımından.

Tıbbî *s.* Hekimliğe ait.

Tıbbiye *i.* Üniversite tıp fakültesi.

Tıbbiyeli *i.* Tıp fakültesi talebesi.

Tıfl *i.* Çocuk.

Tığ *i.* Dikici iğnesi. Dantel iğnesi.

Tıhal *i.* Dalak.

Tık *h.* Saatin vuruşunu ve bu gibi hafif sesleri anlatır ve tekrarlanır.

Tıka basa *h.* Pek sıkıştırarak.

Tıkaç *i.* Bezden veya ağaçtan tıpa.

Tıkalı *s.* Kapanmış.

Tıkamak *f.* Bir şeyin ağzını tıpa ile kapamak. İştahı kesmek.

Tıkanık *s.* Tıkalı.

Tıkanmak *f.* Tıka ile kapanmak. Göğüs darlaşıp nefes almaz olmak. İştahı kapanmak.

Tıkatmak *f.* Tıkamak.

Tıkılmak, Tıkışmak *f.* Kalabalık veya dar bir yere sokulmak.

Tıkınmak *f.* Acele acele yemek.

Tıkır *i.* Kuru ve ince sesleri veya fokur fokur kaynamağı anlatır ve tekrarlanır.

Tıkırdamak *f.* Tıkırdı yapmak.

Tıkırdatmak *f.* Tıkırdamasına sebep olmak.

Tıkırdı *i.* Kuru ve hafif sesle olan gürültü.

Tıkışmak *f.* Sıkışmak.

Tıkıştırmak *f.* Basarak sokmak. Sokuşturmak. Acele ile yemek.

Tıkız *s.* Çok tıknaz. Pek kalın, pek sıkı ve katı doldurulmuş.

Tıkmak *f.* Zorla ve iterek sokmak.

Tıknaz *s.* Toplu ve şişmanca, semiz.

Tıknazlık *i.* Tıknaz oluş.

Tıksırık *i.* Tıksırmak işi.

Tıksırmak *f.* Kapalı ağızla hafif aksırmak.

Tılâ *i.* Sürülecek şey. Gümüşten yapılmış şeyleri yaldızlamağa mahsus altın suyu.

Tılsım *i.* Afsun, sihir.

Tılsımlı *s.* Tılsımı olan.

Tımar *i.* Bir hastaya veya hayvana bakma. Temizleme. Vaktile sipahilere verilen arazi.

Tımarcı *s.* Kendisine verilen araziden öşür alan. *i.* Cerrah yamağı.

Tımarhane *i.* Delilerin tedavi edildiği hastane.

Tımarlamak *f.* Tımar etmek. Temizlemek.

Tın *i.* Madeni şeylerin çıkardığı keskin sesi taklit için kullanılır ve tekrarlanır.

Tınaz *i.* Ot ve sap yığını.

Tıngadak *h.* Düşmeği taklit ve tasvir eder.

Tıngıldamak *f.* Tıngırtı yapmak.

Tıngıltı, Tıngırtı *i.* Madeni ve bilhassa para sesini taklit eder ve tekrarlanır.

Tıngırdamak *f.* Tıngır diye ses çıkarmak.

Tıngırdatmak *f.* Tıngırdamasını mucip olmak.

Tıngır mıngır *h.* Tıngırtıyı anlatır.

Tıngırtı *i.* Bakır eşyanın çarpışmasından meydana gelen ses. *c.* Fuhuş.

Tını *i.* (Fiz.) Tınnet.

Tınlamak *f.* Çıkan ses devam etmek, taninendaz olmak.

Tınmak *f.* Ses çıkarmak. Bir şey söylemek.

Tınmaz *s.* Görmemezliğe ve işitmemezliğe gelen, ses çıkarmaz.

Tınnet *i.* Tınlama sesi. (Fiz.) Tını.

Tıp *i.* Hastaları iyi etmek ilim ve sanatı, hekimlik, doktorluk.

Tıp, Tıpır *h.* Damlamayı veya hafif surette yürümeyi taklit eder ve tekrarlanır.

Tıpa *i.* Şişe kapağı. Tapa.

Tıpatıp *s.* Tastamam.

Tıpırdamak *f.* Tıpırtı yapmak.

Tıpırdı *i.* Hafif surette yürüme, oynama veya vurma, halecan.

Tıpış *i.* Hafif ve sessiz yürümeği tasvir eder ve tekrarlanır.

Tıpkı *s.* Aynı, tamamile benzer. *h.* Aynile, tamamile.

Tırabzan *i.* Kısa ve kalın parmaklık.

Tırahom *i.* *Bak:* Trahom.

Tırak *s.* *Yeşilimtırak* gibi sıfatlara eklenir.

Tıraş *i.* Ustura ile kılları kazıma. Yontma. *c.* Ehemmiyetsiz lâflarla cansıkma.

Tıraşçı *s.* Geveze.

Tıraşide *s.* Yontulmuş.

Tıraşlı *s.* Tıraş olmuş.

Tırhandil *i.* Kürek ve yelkenle işliyen bir küçük gemi.

Tırıktırak *h.* Saat sesini taklit eder.

Tırıl *s.* Çıplak ve zayıf. *c.* Parasız, züğürt.

Tırıl *h.* *Bak:* Tiril.

Tırıldamak *f.* Zayıf ve çıplak olup titremek. Parasız kalmak.

Tırıllamak *f.* Züğürtlenmek.

Tırkaz *i.* Kapının arkasına sürülen sürgü.

Tırkazlamak *f.* Sürmelemek.

Tırmak *i.* *Bak:* Tırmık.

Tırmalamak *f.* Tırnakla kazımak, çizmek. *c.* Rahatsız etmek.

Tırmananlar *i.* (Zoo.) Papağan gibi tırmanan kuşlar takımı. Mütesellika.

Tırmanmak, Tırmaşmak *f.* Yüksek bir yere tutuna tutuna çıkmak.

Tırmık *i.* Çengel şeklinde ilişecek alet. Tarlada toprağı ufaltmağa yarıyan ziraat aleti. Tırnak yarası.

Tırmıklamak *f.* Tırmalamak.

Tırnak *i.* İnsan ve hayvanların el ve ayak parmakları ucundaki küçük kemikleri.

Tırnaklamak *f.* Tırnak vurmak, ele geçirmek.

Tırnaklı *s.* Tırnağı olan. *c.* İş becerir.

Tırnamak *f.* Çengel takıp çekmek.

Tırnık *i.* Tırnak yarası, tırmık.

Tırpan *i.* Ekin biçmeğe mahsus bıçak, büyük orak. Cerrah burgusu. — *atmak* *f.* Tırpanla biçmek. *c.* Mahvetmek.

Tırpana *i.* Kuyruğu tırpan gibi iğri tehlikeli bir balık.

Tırpanlamak *f.* Tırpanla biçmek.

Tırtıl *i.* Ağaç dallarına ve yapraklarına yapışan uzunca ve kısa ayaklı kurt, sürfe. Bu kurt şeklinde veya kenarı diş diş nakış.

Tırtıllı *s.* Tırtılı olan. Kenarı diş diş.

Tırtılsı *i.* (Bot.) Bâzı bitkilerin tırtılı andıran çiçekleri. Sünbülü müzekker.

Tırtır *i.* Küf.

Tıs *i.* Sessizlik. *h.* Sus.

Tıslamak *f.* Kaz ve ördek tıs diye seslenmek.

Tıyn *i.* Balçık, çamur.

Tıynet *i.* Yaradılış, huy.

Ticaret *i.* Tecim. Alıp satma. Kazanç temin etme. — *evi* *i.* Ticarethane.

Ticaretgâh *i.* Tecimevi, ticaret yapmağa elverişli yer, ticareti çok olan yer.

Ticarethane *i.* Tecimevi.

Ticaretli *s.* Kârlı.

Ticarî *s.* Tecimel. Ticarete ait.

Tifo *i.* Hazım borusuna giren bir basil vasıtasile yaka-

lanan bulaşıcı bir hastalık, humma.

Tiftik *i.* İnce veya yumuşak keçi kılı. Koyunun baharda kırpılan ince yumuşak yünü. İplik iplik yapılan temizleme bezi. — *keçisi i.* Tiftik kılları veren keçi.

Tiftiklenmek *f.* İplik iplik olmak, ayrılmak.

Tifüs *i.* Bit ile geçen bulaşıcı hastalık, lekeli humma.

Tig *i.* Kılıç.

Tike *i.* Parça, yama.

Tikel *s.* Cüz'î.

Tikelenmek *f.* Parçalarını ayırmak.

Tiksince *i.* Kötülük, zemime.

Tiksinç *s.* Menfur.

Tiksindirmek *f.* Nefret ettirmek, iğrendirmek.

Tiksinmek *f.* Iğrenmek.

Tiksinti *i.* İğrenme.

Tilâvet *i.* Saygıyla okuma. Kuran okuma.

Tilki *i.* Hilekârlığı ile meşhur ve postundan kürk yapılan yırtıcı hayvan. *c.* Kurnaz, hilekâr.

Tilkileşmek *f.* Hayvanlar tırmalaşıp boğuşmak. *c.* Kurnazlaşmak.

Tilkilik *i.* Tilkilerin çok bulunduğu çalılık v.s. Kurnazlık, hilekârlık.

Tilmiz *i.* Şakirt. Çırak. İzdemen.

Tim *i.* Bir oyunda aynı tarafı teşkil eden ve birlikte oynıyan oyuncular.

Timsah *i.* Sıcak memleketlerde su kenarlarında yaşıyan kertenkele cinsinden iri ve yırtıcı hayvan.

Timsal *i.* Suret, resim. Simge.

Tin *i.* Ruh.

Tin *h.* Kısa adımlarla ve seğirterek yürümeği anlatır ve tekrarlanır: *tin tin yürüyor.*

Tinel *s.* Ruhî, manevî.

Tinka *i.* Turna büyüklüğünde lezzetli balık.

Tinsel *s.* Ruhanî.

Tip *i.* Örnek, model. Bir insan veya kavmi diğerinden ayıran evsaf.

Tipi *i.* Kar fırtınası.

Tipilemek *f.* Hava tipiye çevirmek.

Tir *i.* Ok. — —*h.* Titremeği anlatır.

Tirak, Tiryak *i.* Afsunlu bir panzehir.

Tiraki, Tiryaki *s.* Münebbih şeyler kullanmağa düşkün. *c.* Huysuz, titiz.

Tirbuşon *i.* Şişelerin mantarlarını çıkarmağa mahsus burgu.

Tirbuton *i.* Potinleri kopçalamağa mahsus çengel.

Tire *i.* Pamuk ipliği.

Tire *i.* Satır arasında ve satır başında kullanılan (—) işareti.

Tirendaz *i.* Okçu. *s.* Becerikli.

Tirfillenmek *f.* Havı dökülmek.

Tiribün *i.* Açık seyir yerlerinde seyirciler için yapılmış amfiteatr biçiminde oturacak yer, kürsü.

Tirigonometri *i.* Üçgenleri hesaplıyan matematik kolu. Müsellesat.

Tiriko *i.* Örülerek yapılan bir cins yün kumaş.

Tirikosefal *i.* Barsaklarda asalak halinde yaşıyan bir kurt.

Tiril *h.* Titremeği tasvir eder ve tekrarlanır.

Tirildemek *f.* Titremek.

Tirit *i.* Et suyu. Et suyu içinde pişmiş ekmek. *c.* Pek zayıf ihtiyar.

Tiritleşmek *f.* Çok yaşlanmak. Bitkin olmak.

Tiriz *i.* İnce ve ensiz parça.

Tirpidin, Tirpit *i.* Küçük bahçıvan kazması.

Tirşe *s.* Açık yeşil renginde. *i.* Açık yeşil renk.

Tiryak *i. Bak:* Tirak.

Tiryaki *s. Bak:* Tiraki.

Titiz *s.* Huysuz.

Titizlenmek *f.* Huysuzlanmak, bir şeyi beğenmez olmak.

Titizlik *i.* Titiz oluş.

Titrek *s.* Eli veya âzası titriyen, sarsak.

Titremek *f.* Soğuk veya sıtmanın tesirile vücut sık sık oynamak. Çok üşümek. Çok korkmak.

Titreşmek *f.* Korkudan birlikte titremek.

Titretmek *f.* Titremesine sebep olmak. Korku salmak.

Tiyatro *i.* Tarihî bir vak'ayı ve edebî bir piyesi aynen sahnede temsil etmek sanatı, temaşa. Bu temsilin yapıldığı bina.

Tiyatrocu *s.* Tiyatro oynıyan.

Tiz *s.* Keskin, keskin ve ince (ses ve perde).

Tizreftar *s.* Tizgiden.

Toğdarı, Toydarı *i.* Toy denilen kuşun büyüğü.

Toğrul *i.* Akdoğan.

Tohaf, Tuhaf *s.* Garip, görülmemiş. Gülünç.

Tohafiye, Tuhafiye *i.* Çorap, mendil gibi tüccar eşyası.

Tohafiyeci, Tuhafiyeci *i.* Tohafiye tüccarı.

Tohaflık, Tuhaflık *i.* Tohaf oluş.

Tohum *i.* Bitkinin çiçekten sonra verdiği ve toprağa gömülünce kendi cinsinden bitkinin bitmesine sebep olan tane. İnsan ve hayvan nesillerini veren meni veya bâzı böceklerin tohum şeklindeki yumurtası.

Tohumluk *s.* Tohum olarak ayrılmış. Damızlık.

Tok *s.* Doymuş. Dolgun. — *sözlü s.* Söyliyeceği sözü sakınmıyan.

Tok *i.* Bâzı kuzu ve keçilerin gerdanından sarkan

küpe gibi iki tane, sık.

Toka *i.* Bağ ve kemeri bağlamak için kemik veya demir kopça. Kavuşturma. — *etmek f.* İçki kadehlerini tokuşturmak.

Tokaç *i.* Çamaşır tokmağı.

Tokalaşmak *f.* El sıkarak selâmlaşmak.

Tokalı *s.* Tokası olan. Toka ile bağlı.

Tokat *i.* El içi ile vurulan sille, şamar.

Tokatlamak *f.* Tokat vurmak, şamarlamak.

Tokaz *s. Bak:* Tokuz.

Tokgözlü *s.* Aza kanaat eden, kanaatkâr.

Toklu *i.* Bir yaşına girmiş koyun.

Tokluk *i.* Tok oluş.

Tokmak *i.* Ağaç çekiç. Kapının çalmak veya tutmak için topuzu. Tokaç. Alçak sandalya. Et kütüğü.

Toksin *i.* (Bio.) Zehir, ağı.

Tokurcun *i.* Buğday demetleri yığını. Gelin çeyizi, kafesi. Boncukla oynanır bir oyun.

Tokuş *i.* Değiş kelimesile birlikte kullanılır: *değiş tokuş:* Mübadele.

Tokuşmak *f.* Biribirine dokunmak, çarpışmak.

Tokuşturmak *f.* Tokuşmasını mucip olmak.

Tokuz, Tokaz *s.* Tok, sık.

Tolga, Tulga *i.* Eski savaşçıların başlarına giydikleri demir başlık. Miğfer.

Tomağa *i.* Doğanın ayağına vurdukları toplu köstek.

Tomak *i.* Ağaçtan top. Bir nevi kalın ve ağır çizme.

Tomar *i.* Üstüvane şeklinde bükülmüş deri, kâğıt, v.s. Rulo.

Tombak *i.* Altınla karışık veya altın kaplamalı bakır yahut tunç.

Tombala *i.* Birden yüze kadar numaralanmış kâğıtlarla oynanan bir oyun.

Tombalak, Tombalacık *s.* Yuvarlak, tombul.

Tombaz *i.* Altı düz ırmak kayığı.

Tomruk *i.* Büyümüş tomurcuk. Kütük, kalın odun. Vaktile mücrimlerin ayağına geçirilen kütükten ibaret işkence aleti. Hapishane.

Tomruklanmak *f.* (Ağaç) Tomruk peyda etmek.

Tomşuk *i.* Papağan gibi kuşların kemerli ve yumru gagası.

Tomşurmak *f.* Kuş ağzına yem vermek.

Tomurcuk *i.* Ağaçların kışın peyda ettikleri ve baharda filiz veren düğmecikler.

Tomurcuklanmak *f.* Tomurcuk peyda etmek.

Tomuşmak *f.* (Kuşlar) Gagalarile tüylerini temizlemek.

Ton *i.* Tonilâto. Bir kiloluk ağırlık. Herhangi bir aletten çıkan sadanın alçalıp yükselmesi. Tavır, eda. — *balığı i.* Bir cins balık.

Tonaj *i.* Geminin alabileceği yük derecesi.

Tonilâto *i.* Bin kilogramdan ibaret mayiat, zahire, gemi hamulesi vahidi kıyasisi, ton.

Tonoz *i.* İki muvazi duvar üstündeki kemer.

Top *i.* Toplanıp yuvarlak olmuş şey, küre. Çocukların oyun oynadıkları lâstik, bez veya meşin yuvarlak. Katlanıp demet haline konmuş kumaş v.s. Şarapnel veya gülle atan büyük silâh. *s.* Yuvarlak şeklinde. Bütün, hep. — *atmak f.* Topa ateş verip patlatmak. Oyun topunu fırlatmak. *c.* İflâs etmek. — *arabası i.* Topu taşıyan iki tekerlekli alçak araba.

Topaç *i.* Çocukların ipe sararak veya kırbaçla döndürdükleri mahrut şeklinde ve ucunda sivri bir çivi bulunan ağaç oyuncak. Kayık küreğinin kalın ve toparlak yeri.

Topak *i.* Yuvarlak şey, top. Hayvan ayağının topuğu.

Topal *i.* Bir ayağı sakat, aksak.

Topalak, Topalacık *s.* Yuvarlak, gülle şeklinde.

Topallamak *f.* Aksamak, topal yürümek.

Topallanmak, Topallaşmak *f.* Topal olmak.

Topallık *i.* Topal oluş.

Topaltı *i.* Top menzilinde bulunan yer.

Toparlak *s.* Yuvarlak, gülle şeklinde.

Toparlamak *f.* Bir yere toplamak. Toplayıp götürmek.

Toparlanmak *f.* Kendini toplamak, çabuk hazırlanmak.

Topatan *i.* Kavun çeşidi.

Topaz *i.* Bir nevi sarı yakut, zebercet.

Topçeker *i.* Ağır topu bulunan gambottan daha kuvvetli ve büyük gemi.

Topçu *i.* Topu kullanan asker.

Topçuluk *i.* Topçu sanatı.

Tophane *i.* Top fabrikası.

Topla *i.* Üç parmaklı harman çapası.

Toplaç *i.* (Fiz.) Camia.

Toplam *i.* (Mat.) Yekûn.

Toplama *i.* (Mat.) Cem.

Toplamak *f.* Bir araya getirmek, devşirmek. Çekmek, kaldırmak, sarmak. Biriktirmek. Katlamak.

Toplanmak *f.* Bir yere gelmek. Birikmek, çoğalmak. Çekilip darlaşmak. İşlerini derlemek, yoluna komak. Semirmek. Devşirilmek.

Toplanık *s.* Müçtemi. Toplanmış.

Toplantı *i.* Bir meclisin bir yıl içindeki birleşmeleri. İçtima.

Toplardamar *i.* (Bio.) Ve-

rit.

Toplaşmak *f.* Toplanmak.

Toplatmak *f.* Toplamasını mucip olmak.

Toplu *s.* Bir ucunda topu olan. Toplanmış, muntazam. Semiz.

Topluiğne *i.* Bir şeyi iliştirmeğe mahsus ucunda küçük bir topuzu bulunan iğne.

Topluk *i.* Birçok şeylerin toptan hali. Heyeti mecmua.

Topluluk *i.* Bir arada bulunan şeylerin topu. Cemiyet, toplum.

Toplum *i.* Topluluk. Cemiyet.

Toplumbilim *i.* Sosyoloji.

Toplumculuk *i.* Sosyalizm.

Toplumdaş *i.* Aynı topluluğa bağlı olanlardan her biri.

Toplumlaştırmak *f.* Topluluğa mal etmek.

Toplumsal *s.* Toplulukla ilgili, içtimai.

Topoğrafya *i.* Araziyi ârızalarile beraber kâğıdın üstünde çizgilerle göstermek fenni.

Toprak *i.* Arzın dörtte üçünü kaplıyan ve nebatların bitip yetişmesine yarıyan madde. Yer, arz, kara.

Toprakaltı *i.* (Jeo.) Tahtezzemin.

Toprakbastı *i.* Bir şehre giren eşya ve adamdan alınan duhuliye resmi.

Topraklamak *f.* Toprakla örtmek.

Toptan *h.* Birden, birlikte. *s.* Perakende olmıyan.

Toptancı *i.* Bir malı perakende olmayıp toptan satan tüccar.

Toptancılık *i.* Toptancı ticareti.

Topuk *i.* Ayağın baldıra bağlandığı yerdeki yumru. Çay ağzının önündeki kum birikintisi. Direk ve serenlerin en aşağısı.

Toput *i.* (Kim.) Rüsup.

Toputopu *h.* Hepsi.

Topuz *i.* Ucu tokmaklı demir veya ağaç, baston. Kapı ve pencerenin tutulacak toparlak demiri.

Topuzlu *s.* Ucunda topuzu bulunan.

Tor *i.* Ağ, örgü.

Torağ *i.* Ufak gözlü balık ağı.

Torak *i.* Kömür yaktıkları toprak kümbet.

Toraman *s.* Kaba ve terbiyesiz.

Torba *i.* Bezden yapılmış küçük çuval.

Torbalanmak *f.* Torba gibi gevşeyip sarkmak.

Torik *i.* Palamut balığının büyüğü.

Torina *i.* Orkinoz denilen balık.

Torluk *i.* Toprak kulübe. Kömür yaktıkları çukur. Toyluk.

Torna *i.* Yuvarlak şeyleri yontup işlemeğe mahsus alet. Bakırcı ve dökmeci çarkı. Çıkrıkçılık.

Tornacı *i.* Torna tezgâhında çalışan işçi.

Tornavida, Tornavide *i.* Burgulu çivileri çevirip sıkıştırmağa mahsus alet.

Torpido *i. Bak*: Torpito.

Torpidobot *i.* Torpil atmaya yarar harp gemisi.

Torpil *i.* Deniz içinde patlıyarak düşman gemilerini batırmak için kullanılan lâğım.

Torpillemek *f.* Torpille bir gemiyi batırmak.

Torpito *i.* Torpil. Gayet seri ve içinde düşman gemilerini batırmak için torpil bulunan hafif harp gemisi.

Torpiyör *i.* Torpil dökmege, koymağa ve atmağa mahsus süratli ve hafif harp gemisi.

Tortop *s.* Yuvarlak ve top olmuş.

Tortu *i.* Sulu şeylerin dibine çöken sulp maddeler, posa, çöküntü, rüsup.

Tortulu *s.* Tortusu olan.

Torun *i.* Evlât evlâdı, hafit.

Tos *i.* Koç gibi baş, alın veya boynuzla vurma. *s.* 'To' ile başlıyan bâzı sıfatların evvelinde gelip mübalâğalandırır: *tostoparlak.* — *vurmak* *f.* Başa kakmak.

Tosbağa *i.* Kaplumbağa.

Toslamak *f.* Tos vurmak.

Tostoparlak *s.* Yusyuvarlak.

Tosun *i.* Genç boğa. *c.* Gürbüz ve delikanlı.

Toşarmak *f.* Göğüs gergin olmak.

Totem *i.* En eski iptidaî ailelerin taptıkları nebat, hayvan v.s.

Toy *i.* Kazdan büyük yabani bir kuş. *c.* Akılsız, acemi, ham.

Toydan *i.* Toy kuşunun büyüğü.

Toygan *i.* Doğan.

Toygar *i.* Tarlakuşunun bir nevi, çayır kuşu.

Toyluk *i.* Acemilik.

Toynak *i.* At, eşek gibi tek tırnaklı hayvanların tırnağı.

Toynaklılar *i.* (Zoo.) Parmakları toynak şeklinde olan hayvan bölümü. Muzallefe.

Toz *i.* Rüzgârla havaya karışan ince un halinde toprak. gubar. Herşeyin incesi. *s.* Un halinde bulunan. *Kulak — u i.* Şakak tarafından kulağa birleşik yer.

Tozamak, Tozanmak *f.* Toz kaldırmak.

Tozan *i.* Tozlu yer. Zerre.

Tozarmak *f.* Toz haline girmek.

Tozatmak *f.* Toz çıkarmak. tozlu olmak.

Tozkoparan *i.* Çok rüzgârlı yer.

Tozlanmak *f.* Toz konmak.

Tozlaşır *s.* (Kim.) Toz halini alan.

Tozlaşma *i.* (Bot.) İstiğbar.

Tozlaşmak *f.* Toz gibi yağmak.

Tozlu *s.* Toza bulaşmış, tozu olan.

Tozluk *i.* Baldırı tozdan korumak için giyilen kumaş veya deri, dolak, getr.

Tozmak *f.* Gezmekle birlikte kullanılır: *Gezip tozmak.*

Tozuntu *i.* Toz gibi ince şey. İnce yağmur.

Tozutmak *f.* *Bak:* Tozamak.

Töhmet *i.* Suç. Henüz tebeyyün etmemiş kabahat.

Töhmetli *s.* Suçlu.

Töhmetsiz *s.* Suçsuz.

Tökesimek *f.* Bir şeye çarpıp sürçmek, kayıp aksamak.

Tömbeki *i.* Nargile ile içilen tütün cinsinden bir bitki.

Töre *i.* Âdet, ahlâk.

Törebilim *i.* Ahlâk ilmi.

Töredışı *s.* Ahlâka aykırılığı veya uygunluğu düşünülmiyen (işler).

Törel *s.* Ahlâkî.

Törellik *i.* Bir şeyin ahlâk bakımından değeri.

Tören *i.* Merasim, ihtifal. Âyin.

Törpü *i.* Madenleri rendelemeğe yarıyan alet.

Törpülemek *f.* Törpü ile düzeltmek.

Törpülü *s.* Törpü ile rendelenmiş.

Törpüsüz *s.* Kaba, yontulmamış.

Töskürmek *f.* Atı geri bastırmak.

Töskürtmek *f.* Geri püskürtmek.

Tövbe *i.* Günah ve kabahatinden geri dönerek bir daha işlememeğe yemin ve niyet.

Tövbekâr *s.* Tövbe etmiş, tövbeli.

Tövbeli *s.* Tövbekâr.

Tözü *i.* Âdet.

Tözümlü *s.* Meşru. Âdete uygun.

Tözüsel *s.* Örfî.

Tözütüm *i.* Teşrî.

Trahom *i.* Gözlere ârız olan tehlikeli ve bulaşıcı bir hastalık.

Trak, Trank *h.* Madenî şeylerin çıkardığı sesi taklit ve tasvir eder.

Traktör *i.* Çift süren benzin veya gazle işliyen makina.

Trampa *i.* Bir şeyi verip yerine başka bir şey alma, mübadele.

Tampacı *s.* Trampa eden.

Trampete *i.* Davulun küçüğü.

Tramvay *i.* Rayları üzerinde yürüyen ve elektrik veya beygirle işler büyük yolcu arabası.

Transatlantik *i.* Büyük denizlerde işliyen büyük vapur.

Transformatör *i.* (Fiz). Muhavvile.

Transit *i.* Gümrük resmi vermeksizin eşyayı bir memleketten geçirme.

Transport *i.* Litografyada yazının kâğıttan taşa nakli.

Trapez, Tırapez *i.* (Mat.) Yumuk, şibih münharif. Jimnastikte kurulmuş ağaç.

Travers *i.* Demir yollarında rayların altında genişliğine konan demir veya ağaç taban.

Tren *i.* Bir lokomotif tarafından çekilen demiryolu arabaları, şimendifer, katar.

Tribün *i.* *Bak:* Tiribün.

Trigonometri *i.* (Mat.) *Bak:* Tirigonometri.

Trigonometrik *s.* (Mat.) Müsellesata ait.

Triko *i.* *Bak:* Tiriko. Örgülü ve çubuklu bir çuha.

Trikotaj *i.* Örücülük, örme işi.

Trişin *i.* Domuzun adalelerinde bulunan ve insanlara geçerek üreyen tehlikeli bir kurt, şerit, kırkarşın.

Triyo, Tiriyo *i.* Üç sesli musiki parçası.

Tropika *i.* (Coğ.) Medar.

Tropikal *s.* Tropikaya ait.

Tröst *i.* Birkaç tüccarın bâzı ticarî eşyayı depo edip piyasada fiatlarını yükseltmek için sindika yapmaları.

Trup *i.* Tiyatro kumpanyası.

Tu *h.* Tükürmekten kinaye olup tahkir ve terzil makamında kullanılır: *tu utanmaz!*

Tuba *i.* Mukaddes kitaplarda bahsi geçen cennette bir ağaç. Kutluluk.

Tufan *i.* Şiddetli yağmur. Suların dünyanın her tarafına taşması. Pek eski zaman.

Tufeyli *i.* Sığıntı, asalak. İnsan kanile beslenen haşarat. Dalkavuk.

Tufuliyet *i.* Çocukluk.

Tuğ *i.* At kuyruğu kılından sorguç.

Tuğay *i.* Liva.

Tuğbay *i.* Liva kumandanı. Albay.

Tuğgeneral *i.* Mirliva. Tuğay komutanı.

Tuğla *i.* İnşaatta kullanılan fırında pişmiş kerpiç. — *kırmızısı* *i.* Koyu kırmızı renk.

Tuğlacı *s.* Tuğla yapan veya satan.

Tuğlu *s.* Başında tuğu veya sorgucu olan.

Tuğra, Tura *i.* *Bak:* Tura.

Tuğrakeş *i.* Tuğra çizen kimse.

Tuğyan *i.* Taşma, taşkınlık. Azgınlık.

Tuhaf *s.* *Bak:* Tohaf.

Tuhafçı *i.* Tuhafiyeci.

Tuhafiye *i.* *Bak:* Tohafiye.

Tuhafiyeci *i.* *Bak:* Tohafiyeci.

Tuhaflık *i.* *Bak:* Tohaflık.

Tul *i.* Uzunluk. boy. — *dairesi* *i.* Yeryuvarlağının doğudan batıya doğru mefruz taksimatını gösterir daireler.

Tulânî *s.* Uzunluğuna, boyu eninden ziyade. *h.* Boyca, boyunca, tulen.

Tulen *h.* Boyca.

Tulga *i. Bak:* Tolga.

Tulî *s.* Tule ait.

Tulû *i.* Güneş görünme, doğma. c. İlham.

Tulûat *i.* Doğan şeyler, ilham olunan şeyler. Âdi ve kaba temsiller veren tiyatro kumpanyası ve bu nevi temsiller.

Tuluatçı *i.* Tulûat nev'inden temsiller veren tiyatrocu.

Tuluk *i. Bak:* Tulum.

Tulum *i.* İçi boşaltılmış hayvan postu. Gayda. — *peyniri i.* Tulum içinde yapılan peynir.

Tulumba *i.* Suyu bir taraftan alıp diğer taraftan vermeğe veya kuyudan çıkarmağa mahsus makina. Deniz suyunu kabartan kasırga, hortum. Sırınga. — *tatlısı i.* Tulumbaya benzer bir aletle sıkılarak dökülen bir hamur tatlısı.

Tulumbacı *i.* Tulumba kullanan veya yapan kimse. Tulumba ile yangın söndürmeğe giden bir taife. c. Edepsiz, terbiyesiz.

Tulumcuk *i.* (Bio.) Kureybe.

Tulumlular *i.* (Zoo.) Sabite.

Tulumsular *i.* (Zoo.) Kibaviyyüş şekil.

Tulun *i.* Şakağın kulak tozuna doğru olan tarafı. *s.* Bedir.

Tumağı *i.* Nezle.

Tuman *i.* İçdonu, don.

Tumba *i.* Çocuğun karnı, midesi, toprak tümseği.

Tumbadız *s.* Tıknaz.

Tumturak *i.* Parlaklık. Şaşaa.

Tumturaklı *s.* Parlak. Şaşaalı.

Tunç *i.* Bakırla kalay mahlûlü, pirinç.

Tunusgediği *i.* Kelepir şey. Parası için izdivaç olunan kadın.

Tur *s.* Toy, acemi. *i.* Gezinti, dolaşma.

Tura, Tuğra *i.* Padişahların isimleri yazılı bir marka şekli. Halat gibi örülmüş ip, çile. Mendili halat gibi örme ve böyle örülmüş mendille oynanan bir oyun.

Turaç *i.* Bir cins sülün.

Turalamak *f.* Tura yapmak.

Turan *i.* Orta Asyada Türklerin menşei olan kıt'a, Türkistan.

Turani *s.* Turana ait. Turanlı.

Turba *i.* (Kim.) Turp.

Turbalık *i.* (Bot.) Turpluk.

Turfa *s.* Musevilerin yenmesine dince müsaade olunmıyan (yemek). Pis, mekruh.

Turfalamak *f.* Turfa etmek. Telvis etmek.

Turfanda *s.* Mevsiminden evvel yetiştirilen (nadide meyva ve sebze).

Turfandacı *s.* Turfanda yetiştiren ve satan.

Turfandalık *i.* Turfanda yetiştirmek için ekilen sebze ve meyva tarlası.

Turgor *i.* (Bot.) İnfitah.

Turhan *i.* Asil adam.

Turina *i. Bak:* Torina.

Turist *i.* Seyyah.

Turlak *s.* Genç ve becerıksiz, toy. Huvarda.

Turlamak *f.* Katlamak.

Turna *i.* Balıkçıl ve leylek nev'inden bir kuş. — *balığı i.* Deniz ve gölde olur bir cins balık. — *gözü i.* Berrak sarı renk. — *katarı i.* Buz üzerinde dört beş kızağın arka arkaya konup kayılması. Kalabalık gelenler. — *kırı i.* Kül rengine çalar renk. —*yı gözünden vurmak f.* Kelepir yakalamak. Rasgetirmek.

Turnacı *i.* Bir sınıf yeniçeri askeri.

Turnagagası *i.* (Bot.) Bir çeşit çiçek.

Turne *i.* Muhtelif memleketleri dolaşma.

Turnike *i.* Birer birer geçebilmek üzere kapı veya bir yere konulan ve her adam geçtikçe amudî mihveri etrafında dönen demir dolap.

Turnsol veya **Turnusol** *i.* Boyayıcı bir maden. — *kâğıdı i.* Bâzı cisimlerin rengini tebdil edip etmemesine nazaran kimyevî hassalarını tayine yarıyan bir kâğıt.

Turnuva *i.* Mağlûp olanın sahadan çekilmesi suretile yapılan müsabakalar.

Turp *i.* İştah açmak için yemek arasında yenen ve salatası yapılan yakıcı bir kök. Bir madenkömürü.

Turpgiller *i.* (Bot.) Salibiye.

Turşu *i.* Tuzlu ve sirkeli su içine konmuş sebze veya meyva.

Turşucu *s.* Turşu yapıp satan.

Turşuluk *s.* Turşu yapmağa elverişli.

Turuncu *s.* Turunç ve portakal renginde.

Turunç *i.* Reçeli ve şurubu yapılan acı bir portakal nev'i.

Turunçgiller *i.* Turunç, portakal, limon ve benzerlerini içine alan bir bitki oymağı. Narenciye.

Tuş *i.* Piyano, yazı makinası gibi aletlerde parmakların dokunduğu düğmeler.

Tuta *h.* Mahsuben.

Tutaç *i.* (Kim.) Pens.

Tutak *i.* Kâbza. Rehine.

Tutam *i.* Hal, tavır. Tutamak. Bir avuç dolusu.

Tutamak *i.* Tutulan yol, usul, meslek. Sebat. Tutulacak yer, sap, kulp.

Tutamaklı *s.* Devamlı.

Tutamaksız *s.* Sebatsız.

Tutamlamak *f.* Avuçla tu-

tarak kaç tutam olduğunu ölçmek.

Tutanak *i.* Zabıt, mazbata, zabıt varakası.

Tutanak Dergisi *i.* Zabıt ceridesi.

Tutanak Özeti *i.* Zabıt hulâsası.

Tutar *i.* Meblâğ, miktarı baliğ.

Tutar *i.* Vakitli vakitsiz tutan hastalık, sara. c. Huysuzluk.

Tutarak *i.* Ateş tutuşturmağa mahsus çıra, kav, kibrit v.s. Tutar.

Tutaraklı *s.* Tutarağı, tutarı olan.

Tutarık *i. Bak:* Tutar.

Tutaş *s.* Yakın, birleşik. Sık, tok.

Tutkal *i.* Uzvî bâzı maddelerden çıkarılan yapışkan zamk.

Tutkallamak *f.* Tutkalla yapıştırmak.

Tutkallı *s.* Tutkalla yapıştırılmış.

Tutkun *s.* Düşkün, müptelâ. Âşık olmuş. Serbest olmıyan, serbest söz söyliyemiyen. İnmeli. Durgun. Tıkanmış. Küsuf ve husufa uğramış.

Tutkunluk *i.* Düşkünlük.

Tutmak *f.* Ele almak, elde bulundurmak. Yakalamak, ele geçirmek. El dokunmak. Tasarrufu altında bulundurmak, sahip olmak. Nikâhı altında bulundurmak. Riayet etmek. Sersem veya sarhoş etmek. Yer kaplamak. Kira ile almak. Kapamak. Saymak. İtibar etmek. Saklamak. Kullanmak. Kaplamak. Hesap etmek. Bir iş veya bir sanata girmek. Hedef ittihaz etmek, vurmak. Meşgul etmek. Hastalık musallat olmak. Kurmak, düşünmek. Bahse girişmek. Açmak, kullanmak. Hazırlamak, yetiştirmek, toprağa kök salmak. Borsada fiyatını muhafaza etmek. Ağrımağa başlamak. Yerleşmek, temelleşmek. İşlemek, geçmek, tesir etmek. Uymak. *Ağız — f.* Susmak. *Göz — f.* Kestirmek, muvafık ve uygun bulmak. *Kafa — f.* Karşı komak. *Söz — f.* Verdiği sözde sebat etmek. *Taşa — f.* Taş atmak. *Topa — f.* Top atmak. *Oruç — f.* Oruçlu olup yiyip içmemek. *Uzun — f.* İşi uzatmak. *Yerini — f.* Yerine geçmek. *Zihinde — f.* Unutmamak.

Tutsak *i.* Esir. Mevkuf.

Tutsaklık *i.* Esirlik.

Tutturmak *f.* Tutmasını mucip olmak.

Tutu *i.* Bahse konan şey. Rehin.

Tutuk *s.* Harekâtı serbest olmıyan, ağır. İnmeli. Mahcup, utangaç. Tutulmuş, kısık. Kapanmış. *i.* Yaşmak.

Tutukluk *i.* Tutuk oluş.

Tutulga *i.* Tutanak. Zabıtname.

Tutulmak *f.* Ele alınmak. Yakalanmak yetiştirilmek. El dokunulmak. Tevkif olunmak. Alıkonmak. Kiralanmak. Hizmete girmek. Tıkanmak. Kapanmak. Felç veya acıdan işlemez hale gelmek. Kısılmak. Ses çıkmamak. Görünmez olmak. Gücenmek, alınmak, kızmak. Sayılmak, muteber olmak. Âşık ve müptelâ olmak. Dâva ve münakaşada mağlûp olmak.

Tutum *i.* 1- Tasarruf. 2- Hattı hareket, meslek.

Tutumlu *s.* Muktesit, idareli.

Tutunmak *f.* Örtünmek, sarınmak, bağlanmak. Kullanmak. Kendi üstüne tutmak. Sarılmak.

Tuturgu *i.* Bir topluluğun kanun ve tüzüklere bağlı olarak tutulması. Zapturapt.

Tuturuk *i.* Ateş tutuşturacak çalı çırpı.

Tutuşmak *f.* Biribirini tutmak, temas etmek, biribirine ilişip dokunmak. Kavga etmek. Alevlenmek, parlamak. Bağlamak, girişmek. Başlamak.

Tutuşturmak *f.* Tutuşmasına sebep olmak.

Tutya *i.* Çinko madeni.

Tuvalet *i.* Temizlik. El ve yüz yıkayıp saçları tarama. Podra, krem, lâvanta sürünme.

Tuyur *i.* Kuşlar.

Tuz *i.* Yemeklere lezzet vermek üzere kullanılan suda erir kekremsi ve beyazımtırak sert madde.

Tuzak *i.* Bâzı hayvanları yakalamak için kullanılan alet. Pusu, hile.

Tuzcu *s.* Tuz satan.

Tuzla, Tuzlak *i.* Tuz çıkarılan yer, memleha.

Tuzlama *i.* Tuzlamak işi. Pişmiş işkembe kesesinin parça halinde kesilmesi.

Tuzlamak *f.* Tuza batırmak, veya tuza vurmak.

Tuzlanmak *f.* Tuza konulmak.

Tuzlatmak *f.* Tuzlamasını mucip olmak.

Tuzlu *s.* İçine tuz konulmuş. Tuzu çok. *s.* Pahalı.

Tuzlubalgam *i.* Bir cilt hastalığı.

Tuzluk *i.* Tuz koymağa mahsus küçük kab.

Tuzruhu *i.* Madenleri temizleyip parlatmakta kullanılan kimyevî bir madde.

Tuzsuz *s.* Tuzu olmıyan veya eksik olan. c. Tatsız, lezzetsiz.

Tü *n. Bak:* Tüh.

Tüberküloz *i.* Verem.

Tüccar *i.* Ticaret yapan kimse, tacir.

Tüfek *i.* Kurşun atan ateşli silâh.

Tüfekâne *i.* Tüfek deposu.

Tüfekçi *s.* Tüfek yapan ve

tamir eden. *i.* Orduda silâh tamir eden veya askerî fabrikalarda çalışan asker ve zâbit. Eskiden sarayda muhafızlık eden bir sınıf asker.

Tüfekli *s.* Tüfek taşıyan.

Tüh *n.* Ünlem. Eseflenme anlatır: *Tüh! fırsatı kaçırdım.*

Tükel *s.* Tamam, mükemmel.

Tükenmek *f.* Bitmek, kalmamak, tamamile sarfolunmak.

Tükenmez *i.* Meyva suyundan yapılan ve su katılarak devamlı kullanılan bir çeşit şıra.

Tüketmek *f.* Tükenmesini mucip olmak.

Tükrük *i.* *Bak:* Tükürük.

Tükürmek *f.* Ağızdan tükürüğü atmak.

Tükürük *i.* Ağızda hâsıl olan ve yemekleri hazma yarıyan su. — *bezi i.* Tükürük hâsıl eden ağızdaki bezler.

Tül *i.* Pek ince pamuk veya ipek bez, tülbent.

Tülbent *i.* İnce bez, tül.

Tülemek *f.* Kuş baharda tüy dökmek.

Tüm *i.* Yumru, top.

Tüm *i.* Bütün, hep. Heyeti umumiye. Heyeti mecmua.

Tümbek *i.* Ufak yumru. Dümbelek.

Tümbültü *i.* Yük yığını.

Tümel *i.* Mecmu. *s.* Külli.

Tümelmek *f.* Cemolunmak. Şişmek.

Tümen *i.* Büyük küme. Fırka. İranın elli kuruşluk altın parası. — — *h.* Pek çok.

Tümgeneral *i.* Fırka komutanı.

Tümlemek *f.* İtmam etmek.

Tümler *s.* (Mat.) Temamî.

Tümlük *i.* Temamiyet.

Tümmek *f.* Şişmek, tümsekleşmek.

Tümsek *i.* Yumru şey. Ufak küme.

Tümselmek *f.* Kamburlaşmak, yamrıyumru olmak.

Tümür *i.* (Bio.) Zugabe.

Tün *i.* Gece. — *aydın n.* Akşamlar veya geceniz hayrolsun

Tünek *i.* Kuşların ve kümes hayvanlarının çıkıp tünekledikleri sırık.

Tüneklemek, Tünemek *f.* Kuş ve kümes hayvanları tünek üstünde durmak.

Tünel *i.* Yerin altında oyularak açılan yol.

Tünemek *f.* Tavuk ve benzerleri için tünekte uyuklamak.

Tünmek *f.* Gece olmak, ortalık kararmak.

Tüp *i.* İnce ve bir tarafı kapalı cam boru.

Tüplük *i.* (Kim.) Hamili embube.

Tür *i.* (Bio. Bot. Kim.) Nevi.

Türap *i.* Toprak.

Türbe *i.* Kabrin üzerine yapılan bina.

Türbedar *i.* Türbeyi bekliyen ve hizmetini gören hizmetçi.

Türbin *i.* Su ve havayı tazyik ile makinayı harekete getiren su çarkı veya motör.

Türe *i.* Hukuk.

Türeç *i.* Bid'at. Âdet olmıyan şey.

Türedi *s.* Âsi. Dermeçatma. Soysuz.

Türel *s.* Hukukî, âdete uygun.

Türetmek *f.* Tekvin etmek. (Mat.) İştikak ettirmek.

Türev *i.* (Mat.) Başka bir şeyden çıkmış olan şey. Müştak.

Türk *i.* Asyada ve Doğu Avrupada yaşıyan ve birçok kısımlara ayrılan büyük millet. Türkiye Cumhuriyeti yurtdaşı.

Türkçe *i.* Türk dili. *s.* Türk milletine ait. Türk tarz ve usulüne uygun.

Türkçü *s.* Türk dil ve kültürünün işlenip yayılması taraflısı.

Türkçülük *i.* Türk milliyetçiliği.

Türkistan *i.* Ortaasyada Türklerle meskûn geniş bir kıt'a.

Türkiyat *i.* Türk tarih ve harsine ait ilimler.

Türkiye *i.* Bütün Anadolu ile Doğu Trakyayı ihtiva eden 762.736 km2. büyüklüğünde 19 milyon nüfuslu ve cumhuriyetle idare olunur devlet.

Türkiyeli *s.* Türkiye cumhuriyeti halkından

Türkleşmek *f.* Irk cihetile Türk olmayıp kültür ve ülkü bakımından Türklük camiasına girmek.

Türkleştirmek *f.* Türkleşmesini temin etmek.

Türklük *i.* Türk milleti ve ırkı.

Türkmen *i.* Türk kavmine mensup bir şube.

Türkü *i.* Hece veznile yazılmış şarkı.

Türlü *i.* Nevi, cins, çeşit. Tarz, suret, biçim. Et ile birçok sebzeleri bir arada pişirerek yapılan yemek. *s.* Çeşit çeşit.

Türrühat *i.* Hezeyan.

Türümsüz *s.* Meşru olmıyan.

Tüs *i.* İnce tüy.

Tüspür *i.* Renk.

Tütmek *f.* Duman çıkarmak. *Gözde — f.* Çok arzu etmek.

Tütsü *i.* Afsun yapmak yahut iyi bir koku yaymak için yakılan şey. Eşyayı buharla temizleyip öldürme ve bunun için kullanılan alet, etüv.

Tütsülemek *f.* Tütsüye vermek. Dumana boğmak. Tütsü aletile temizlemek.

Tütsülenmek *f.* Kendisini tütsülemek.

Tüttürmek *f.* Tütmesini

mucip olmak.

Tütün *i.* Duman, gaz. Yaprağı kıyılıp kurutulduktan sonra kâğıda sarılarak veya lüle, pipo, v.s. ye konularak yakılıp ağızdan dumanı çekilen nebat. — *balığı i.* Dumanda kurutulmuş balık.

Tütüncü *s.* Tütün satan. Tütün eken.

Tütüncülük *i.* Tütün yetiştiriciliği.

Tüvan *i.* Güç, kuvvet.

Tüvana *s.* Dinç.

Tüveyç *i.* Çiçeğin yeşil kısmından maada etrafındaki renkli yapraklar.

Tüy *i.* Deri üstünde biten ince kıl, saç. Kuşların ve birçok hayvanların bedenlerini örten ve üşümelerine mâni olan ince ve yumuşak kıllar. Hav. — *tüs i.* İnce ve yumuşak tüy.

Tüylenmek *f.* Tüyü çıkmak. Bıyık ve sakalı gelmek.

Tüylü *s.* Tüyü olan.

Tüymek *f.* Sıvışmak.

Tüysüz *s.* Tüyü olmıyan, kılsız. *c.* Genç, körpe.

Tüze *i.* Adalet.

Tüzel *s.* Adlî.

Tüzel kişilik *i.* Hükmî şahsiyet, şahsiyeti hükmiye.

Tüzemen *s.* Âdil.

Tüzük *i.* Nizamname.

U

U *i.* Türk alfabesinin yirmi beşinci harfi ve seslilerin yedincisi.

Ubudiyet *i.* Kulluk. Kölelik. Mensubiyet.

Ubur *i.* Geçme, atlama.

Uc *i.* Bir şeyin sivri tepesi. Kenar taraf, yan. Son. Köşe. Burun. Baş, tepe. Sebep. (Mat.) Münteha.

Uca *i.* Kuyruksokumu.

Uca *s.* Yüce.

Ucalmak *f.* Nihayet bulmak.

Ucar *i.* Haber.

Ucel *i.* Sınır boyu, serhad.

Ucra *s.* Pek ucda, kenarda.

Ucube *i.* Pek acayip şey.

Ucuz *s.* Bedel ve kıymeti az olan, evham.

Ucuzcu *s.* Ucuz mal satan.

Ucuzlamak *f.* Ucuz olmak.

Ucuzlatmak *f.* Fiyatını indirmek.

Ucuzluk *i.* Ucuz oluş.

Uçak *i.* Tayyare ve tayyare meydanı.

Uçar *s.* Uçan, gaz halini alıp havaya karışan.

Uçarı *s.* Pek haşarı, çapkın.

Uçku *i.* Tayyare.

Uçkun *i.* Kıvılcım. *s.* Uçan.

Uçkunmak *f.* Ürkmek.

Uçkur *i.* Şalvar ve içdonuna geçirilip belden bağlanan ince kuşak.

Uçmak *f.* Havaya kalkıp gitmek, tayaran etmek. Gaz veya buhar haline geçip havaya kalkmak, tebahhur etmek. Zail olmak. Çalınmak. Yüksek bir yerden düşmek. Ziyade koşmak. Yıkılmak, devrilmek.

Uçmak *i.* Cennet.

Uçman *i.* Tayyareci.

Uçucu *s.* Uçan.

Uçuk *i.* Çok sıcaklıktan dudakların kabarması. *s.* Uçmuş, soluk: *Rengi uçuk.*

Uçuklamak *f.* Uçuk peyda olmak.

Uçunmak *f.* Ürkmek.

Uçurmak *f.* Uçmasını mucip olmak. Çok methetmek. Çabuk yetiştirmek. Çalmak.

Uçurtma *i.* Uzun ip bağlıyarak havaya uçurulan kâğıt oyuncak. Uçurtmak işi.

Uçurtmak *f.* Uçurmak. Tebahhur ettirmek. Kılıç v.s. ile vurarak bir şeyin tepesini kesmek. Yıkıp tahrip etmek.

Uçurum *i.* Pek sarp ve dik yer, yar.

Uçuşmak *f.* Birlikte uçmak.

Ud *i.* Çalgı. *Bak:* Ut.

Udade *i.* Mastara, irtifa gönyesi.

Udî *s.* Ut çalmada usta.

Udul *i.* Sapma, yoldan çıkma. Geri dönme.

Udul *i.* Âdiller. — *heyeti i.* Cinayetlerde cürmün mevcut olup olmadığına ve hafifleten sebepler bulunup bulunmadığına vicdanen karar veren ve intihapla mahkemeye alınan hakem heyeti.

Uf! *n.* Bıkkınlığı ve usanmayı anlatır: *uf! yeter artık.*

Ufacık *s.* Pek ufak.

Ufak *s.* Küçük, ince. — *para i.* Küçük kıymette para.

Ufaklık *i.* Ufak para.

Ufaktefek *i.* Ufak ve değersiz şeyler.

Ufalamak, Ufanmak *f.* Ufak ufak doğramak.

Ufalanmak *f.* Ufak ufak olmak.

Ufalatmak *f.* Ufalanmasını mucip olmak.

Ufaltmak, Ufatmak *f.* Ufalmasını mucip olmak.

Ufarak *s.* Ufacık.

Ufkan *h.* Ufkî olarak.

Ufkî *s.* Yatay. Ufka ait. Su sathına muvazi ve şakule amut, düz.

Uflamak *f.* Uf demek.

Ufuk *i.* Göğün yer ile birleşmiş gibi görünen yeri. Çevren.

Ufunet *i.* Pis koku. Yara ve çıban fena kokma. Yangı (iltihap). Ağırlık.

Ufunetlendirmek *f.* Ufunetlenmesini mucip olmak.

Ufunetlenmek *f.* Kokşamak, kokuşmak. Ufunet peyda etmek.

Ufunetli *s.* Kokmuş, kok-

şalı. Ufunet yapan.

Uğlamak *f.* Uğultu etmek.

Uğrak *i.* Uğranacak yer, güzergâh.

Uğramak *f.* Geçerken bir yere ilişmek, muvakkaten durmak. Duçar olmak, tutulmak. Geçmek. Fırlamak.

Uğraş *i.* Kavga, savaş.

Uğraşmak *f.* Meşgul olmak, iş işlemek. Kavga etmek.

Uğraştırmak *f.* Uğraşmasını mucip olmak.

Uğru *i.* Uğranılan yer, yol. Çizgi, hat, eser. İstikamet. Hırsız.

Uğrulamak *f.* Çalmak.

Uğrulanmak *f.* Çalınmak.

Uğrulatmak *f.* Çaldırmak.

Uğrulayın *h.* Hırsızcasına, kimse görmeden.

Uğruluk *i.* Hırsızlık.

Uğuldamak *f.* Uğultu yapmak.

Uğultu *i.* Kulağa gelen gürültülü ve boğuk ses.

Uğur *i.* Hayır, bereket, saadet. Yol.

Uğurlamak *f.* Selâmetlemek, teşyi etmek.

Uğurlanmak *f.* Selâmetlenmek, teşyi olunmak.

Uğurlu *s.* Uğuru olan.

Uğursamak *f.* Tefe'ül etmek.

Uğursuz *s.* Uğuru olmıyan, meş'um.

Uğursuzluk *i.* Uğursuz oluş.

Uğuz *i. Bak:* Oğuz.

Uhde *i.* Söz verme, bir işi üstüne alma. Taahhüt. Vazife. — *sine almak f.* Taahhüt etmek. — *sinden gelmek f.* Becermek.

Uhrevî *s.* Ahrete ait.

Uhut *i.* Ahitler.

Uhuvvet *i.* Kardeşlik.

Ukalâ *i.* Âkiller. *s.* Akıllılık taslıyan. — *dümbeleği s.* Akıllılık taslıyan.

Ukalâlık *i.* Ukalâ oluş.

Ukap *i.* Karakuş. Bir yıldız. Burç.

Ukde *i. Bak:* Ukte.

Uknum *i.* Asıl, unsur.

Ukte *i.* Düğüm. İlinti. *c.* Halli müşkül iş, zor mes'ele.

Ukubet *i.* Mücazat, eziyet, azap, işkence.

Ulâ *s.* İlk, birinci.

Ulaç *i.* Bağ — fiil.

Ulah *i.* Rumen ahalisi.

Ulak *s.* Yakın, bitişik. *i.* Sal, tatar, posta.

Ulam *i.* Takım, bölük.

Ulama *s.* Biribirine bağlı, zencirleme. *i.* Ulamak işi.

Ulamak *f.* Bitiştirmek, kavuşturmak, eklemek.

Ulan *n.* Oğlan. Teklifsizce seslenmeyi anlatır: *ulan, bana bak!.*

Ulanmak *f.* Bitişmek. Zincirlenmek, uzanmak.

Ulaş *i.* Bitişme, bitişiklik.

Ulaşık *s.* Bitişik. Yetişmiş.

Ulaşım *i.* Münakale. Temas.

Ulaşmak *f.* Bitişmek. Yetişmek. Görüşmek.

Ulaştırı *h.* Bitişik olarak.

Ulaştırma *i.* Münakale, muvasala.

Ulaştırma Bakanı *i.* Münakalât Vekili.

Ulaştırmak *f.* Ulaşmasını mucip olmak.

Ulatmak, Ululatmak *f.* Büyütmek, tâzim etmek. Ağırlamak.

Ulatmak *f.* Bezi çözüp tarağa geçirmek.

Ulema *i.* Âlimler.

Ultimaton *i. Bak:* Ültimatom.

Ulu *s.* Büyük, iri.

Ulûfe *i.* Eski zamanlarda askere verilen maaş.

Ulûfeci *i.* Eski bir sınıf süvari askeri.

Ulûfeli *s.* Maaşlı.

Ululamak *f.* Tâzim etmek.

Ululanmak *f.* Büyüklük satmak, kibirlenmek.

Ululuk *i.* Ulu oluş.

Ulûm *i.* İlimler.

Ulumak *f.* Uzun ve acı bir sesle bağırmak. Köpek, çakal gibi hayvanlar ürümek.

Uluorta *h.* Açıktan açığa, düşünmeden: *uluorta söyleme.*

Ulus *i.* Kavim, millet.

Ulusal *s.* Millî.

Ulusallık *i.* Milliyet.

Ulusçu *s.* Milliyetperver.

Ulusçuluk *i.* Milliyetperverlik.

Uluşmak *f.* Birlikte ulumak.

Ulvan *i.* (Unvandan) Övünme.

Ulvî *s.* Âli, yüksek. Maneviyata ait. Yüce.

Ulviyat *i.* Ulvî şeyler.

Ulviyet *i.* Ulvî oluş.

Umacı *i.* Korkunç bir mevhum şahıs, cadı.

Umde *i.* İlke, prensip.

Umk *i.* Derinlik.

Umkan *h.* Derinlik itibarile.

Umma *i.* Umut, ümit.

Ummadık *s.* Ümit edilmiyen.

Ummak *f.* Ümit etmek Beklemek, inanmak.

Umman *i.* Büyük deniz. Okyanus.

Umran *i.* Bayındırlık.

Umranî *s.* Bayındırlığa, umrana ait.

Umsanmak *f.* Umuda düşmek.

Umsıramak *f.* Umduğunu bulamamak. Hayal sukutuna uğramak.

Umulmak *f.* Ümit olunmak.

Umum *i.* Kamu. Herkes. Hep.

Umumen *h.* Umumiyetle.

Umumî *s.* Umuma ait. Genel.

Umumiyet *i.* Genellik.

Umunmak *f.* Ümide düşmek.

Umur *i.* Emirler. Ehemmiyet verilen iş.

Umursamak *f.* Ödevlemek, vazife saydırmak.

Umursanmak *f.* Vazife edinmek.

Umut *i.* Ümit, emel.

Un *i.* Öğütülmüş, toz haline getirilmiş hububat v.s. *c.* Pek ince.

Unalmak *f.* İyi olmak, şifa bulmak.

Unalmaz *s.* İyi olmaz.

Unaltmak *f.* Unalmasını mucip olmak.

Unarmak *f.* İyiye dönmek, düzeltmek.

Unf *i.* Şiddet, kabalık.

Unfuvan *i.* Gençlik ve güzelliğin iptidası.

Unmadık *s.* İyi olmaz. Hayırsız.

Unmak *f.* İyi olmak, geçmek, şifa bulmak. İslah olunmak.

Unmaz *s.* İyi olmaz, kabul etmez. Islah olunmaz, hayırsız.

Unsur *i.* Öğe, eleman. Mürekkep cisimleri terkip eden basit cisimlerin herbiri, esas, asıl.

Unsurî *s.* Unsura ait.

Unulmak *f. Bak:* Unalmak.

Unulmaz *s. Bak:* Unalmaz.

Unurmak *f. Bak:* Unarmak.

Unutkan *s.* Çok unutan.

Unutmabeni *i.* Bir çeşit çiçek.

Unutmak *f.* Hatırdan çıkarmak, hatırdan çıkmak. Anmamak. İhmal etmek.

Unutturmak *f.* Unutmasına sebep olmak.

Unutulmak *f.* Hatırdan çıkarılmak.

Unvan *i.* Bir eserin, bir ticarethanenin ismi. Firma. Serlevha. Elkap. Rütbe. *c.* Övünme.

Unvanlı *s.* Bir unvanı olan. Adlı, sanlı. *c.* Ululuk taslıyan.

Ur *i.* Vücutte hâsıl olan şiş, tümsek. Bâzı ağaçlarda hâsıl olan tümsek.

Ura *h.* Vuracak gibi hazır olma.

Ura *i.* Hudut, nişan.

Uranus *i.* (Ast.) Büyük gezeğenlerin yedincisi.

Urasa *i.* Hurafe, mit.

Uray *i.* Belediye.

Urba *i.* Ruba.

Urban *i.* Arap bedeviler.

Urefa *i.* Arifler.

Urgan *i.* Kalın ip.

Urucetmek *f.* Yükselmek, çıkmak.

Uruç *i.* Göğe çıkma, yükselme.

Uruk *i.* Irklar. Nesil. Kabile.

Us *i.* Akıl, zekâ. Edep.

Usan *i.* Bıkıntı, bezginlik.

Usanç *s.* Bıkan, bezgin. Usan veren, bıktıran.

Usandırmak *f.* Usanmasını mucip olmak.

Usanılmak *f.* Usanç gelmek, bıkılmak.

Usanmak *f.* Bıkmak, bezmek, usanç getirmek.

Usare *i.* Sıkılan meyva v.s. nin suyu.

Uskumru *i.* Kurusundan çiroz yapılan bir balık.

Uskur *i.* Vapurların kıçlarında bulunan ve dalgalara çarparak vapurun yürümesini temin eden helezonî kanatlı pervane.

Uslandırmak *f.* Uslanmasını mucip olmak.

Uslanmak *f.* Akıllanmak. Terbiye öğrenmek. Yumuşamak.

Uslatmak *f.* Uslandırmak.

Uslu *s.* Akıllı, zeki. Terbiyeli. Yavaş, mülâyim.

Usluca *s.* Oldukça uslu.

Usluluk *i.* Uslu oluş.

Usta *s.* Bir sanatta mahir, sanatının ehli. Çok bilir, maharet ve tecrübesi ziyade, aldanmaz. Becerikli, kurnaz. *i.* Hizmetçi kadınların başı. Kadın tellâk.

Ustalık *i.* Usta oluş. Kurnazlık.

Ustalıklı *s.* Usta, marifetli. Ustalık bilen. Kurnazca düşünülmüş.

Ustunç *i.* Bir mahfaza içinde cepte taşınan cerrah aletleri takımı.

Ustura *i.* Tıraş için kullanılan keskin bıçak.

Usturlap *i.* Yıldızların irtifaını almakta kullanılan bir rasat aleti.

Usturpa *i.* Bozuk halat parçası.

Usul *i.* Yöntem. Tertip, nizam, kaide. Üslûp, tarz, yol.

Usul, Usulacık *h.* Yavaşça.

Usulcacık, Usullacık *z.* Yavaşça, belli etmeden.

Usulsüz *s.* Usul ve nizama uygun olmıyan.

Uşak *i.* Çocuk. Delikanlı. Erkek hizmetçi.

Uşakkapan *i.* Bir cins iri akbaba.

Uşaklık *i.* Uşak oluş.

Uşkun *i.* Karabuğdaygillerden bir tür.

Uşşak *i.* Âşıklar. Musikide bir makam.

Ut *i.* Geniş karınlı, kiriş telli bir çalgı.

Ut *i.* Ar, hayâ.

Utan *i.* Fena bir hareketten dolayı müteessir olma, hayâ.

Utanacak *s.* Utanmağı mucip. Kendisinden utanılır, teklifli.

Utanç *i.* Hicap, utanma.

Utandırmak *f.* Utanmasını mucip olmak.

Utangaç, Utanık *s.* Çok utanan, sıkılan, mahcup tabiatli.

Utangaçlık, Utanıklık *i.* Utangaç oluş.

Utangan *s.* Utangaç.

Utanganlık *i.* Utangaçlık.

Utanış, Utanma *i.* Utanmak işi.

Utanmak *f.* Bir kötü iş veya sözden kızarmak, mahcup olmak. Sıkılıp şaşırmak.

Utanmaz *s.* Utanması olmıyan.

Utarit *i.* Güneşe en yakın olan seyyare. Arzıtlek.

Utçu *s.* Ut yapan ve satan.

Ut çalan.

Utkan *s.* Utku elde eden, muzaffer.

Utku *i.* Zafer.

Utopya *i.* Gerçeklenmesi mümkün olmıyan tasarı, ütopi.

Utufet *f.* Şefkat.

Utufetli, Utufetlû *s.* Utufet sahibi. Vaktile ümeraya verilen unvan.

Uvalamak *f. Bak:* Oğalamak.

Uverttir *i.* İlk çalınan musiki parçası.

Uvmak *f. Bak:* Oğmak.

Uvuşturmak *f. Bak:* Oğuşturmak.

Uyak *i.* Kafiye.

Uyandırılmak *f.* Uykudan kaldırılmak.

Uyandırmak *f.* Uyanmasını mucip olmak.

Uyanık *s.* Uyumıyan, müteyakkız. Gözü açık. Zeki, müstait.

Uyanıklık *i.* Uyanık oluş.

Uyanış, Uyanma *i.* Uyanmak işi.

Uyanmak *f.* Uykudan kalkmak, uyku kaçmak. Gafletten kurtulmak. Göz açmak. Nebat canlanıp sürmeğe başlamak. Meydana çıkmak. Mamur olmak.

Uyar *s.* Uyması veya uydurulması mümkün. Benzer, müşabih.

Uyaran *i.* (Bio.) Tembih.

Uyarılır *s.* (Bio.) Kabili tembih.

Uyarılmak *f.* (Bio.) Tembih edilmek.

Uyarma *i.* İhtar. (Bio.) Tembih.

Uyarmak *f.* (Bio.) Tembih etmek.

Uyartı *i.* İhtar.

Uyası *i.* Örnek, nümunei imtisal.

Uydu *i.* (Ast.) Peyk.

Uydurma *i.* Uydurmak işi. *s.* Uydurulmuş, yalan.

Uydurmak *f.* Uygun getirmek. Düzeltmek, yoluna komak. İcat etmek.

Uydurulmak *f.* Uygun getirilmek. Tesviye edilmek. Icat edilmek.

Uygu *i.* Tekabül.

Uygulama *i.* Tatbik, tatbikat.

Uygulamak *f.* (Mat. Fiz.) Tatbik etmek.

Uygulanış *i.* Tatbik sureti.

Uygun *s.* Uyar, muvafık. Münasip, lâyık. Ucuz.

Uygunluk *i.* Uygun oluş. Mutabakat.

Uygunsuz *s.* Uymaz, muvafık olmıyan. Münasebetsiz, lâyık olmıyan. Fena. Terbiyesiz.

Uygunsuzluk *i.* Uygunsuz oluş.

Uygur *i.* Türklerin bir şubesi.

Uyku *i.* İnsan ve ekseri hayvanlara her gün ve hususiie geceleri ârız olan uyuşukluk, gözleri kapayıp kendinden geçme, nevm. c. Gaflet. Cehalet, duygusuzluk.

Uykucu *s.* Uykuyu çok seven, çok uyuyan .

Uykuluk *i.* Kundaktaki çocuğun avucunda biriken kir ve başında hâsıl olan ufak kabuklar. Kuzunun gırtlağında bulunan irice bezler.

Uykusuz *s.* Uyumıyan, uyumamış, uykusu kaçmış. Atik.

Uykusuzluk *i.* Uykusuz oluş.

Uyluk *i.* Bacağın kalçadan dize kadar olan yukarı kısmı.

Uymak *f.* Arkasından gitmek, tabi olmak. Muvafakat etmek. Muvafık gelmek. Uygun olmak. Yakışmak. Kararlaşmak. Tam gelmek. Benzemek.

Uymaz *s.* Mugayir, münafi.

Uymazlık *i.* Mugayeret, ihtilâf.

Uyru *i.* Tabi, tebaa.

Uyruk *i.* Tebaa, bir devlete bağlı halk.

Uyrukluk *i.* Tebaalık. Tabiiyet.

Uyrukmak *f.* Tabiiyetine almak.

Uysal *s.* Herkese uyan, herkesin fikir ve reyine tabi olan, kimseye muhalefet etmiyen.

Uyukiamak *f.* Imızganmak, pineklemek. Uyumak.

Uyum *i.* Ahenk. (Fiz.) Tetabuk.

Uyuma *i.* Uyumak işi.

Uyumak *f.* Uykuya varmak, uykuda olmak. c. Gaflette bulunmak.

Uyun *i.* Gözler.

Uyunmak *f.* Uykuya varılmak.

Uyuntu *s.* Uyar gibi duran. Miskin, tembel.

Uyur *s.* Uyuyan. Sakin.

Uyurgezen *s.* (Bio.) Sairfilmenam.

Uyuşma *i.* Uyuşmak işi.

Uyuşmak *f.* His iptal olunmak, duymaz olmak, karıncalanmak. Mutabık kalmak. c. Tembellik etmek. Anlaşmak.

Uyuşmazlık *i.* İhtilâf.

Uyuşturmak *f.* Uyuşmasını mucip olmak.

Uyuşturucu *s.* Hissi iptal ederek duymaz bir hale getiren.

Uyuşturulmak *f.* Hissi iptal edilerek duymaz bir hale getirilmek.

Uyuşuk *s.* Hissi iptal edilmekle duymaz bir hale gelmiş. c. Tembel.

Uyuşukluk *i.* Uyuşuk oluş.

Uyutma *i.* Uyutmak işi.

Uyutmak *f.* Uyumasını veya uyuşmasını mucip olmak.

Uyutucu *s.* Uyku getiren.

Uyuz *i.* İnsana ve hayvana ârız olan sarı cilt hastalığı, gıcık.

Uz *s.* İyi, yarar. Mahir. Uy-

gun, muvafık. Uslu. *i.* İyilik. Uygunluk. Maharet, sanat.

Uzak *s.* Zaman veya mekânca yakın olmıyan, ırak. Memul ve muhtemel olmıyan. Muhalif, mübayin, uymaz.

Uzakça *s.* Biraz uzak.

Uzaklaşma *i.* Uzaklaşmak işi.

Uzaklaşmak *f.* Biribirinden ayrı düşmek. Uzağa gitmek.

Uzaklaştırmak *f.* Uzaklaşmasını mucip olmak.

Uzaklık *i.* Uzak oluş.

Uzam *i.* (Mat.) İmtidat, vüs'at. Hayyiz.

Uzama *i.* Uzamak işi.

Uzamak *f.* Uzun olmak. Çok sürüncemede kalmak. Uzağa gitmek.

Uzan *s.* Lâfazan.

Uzanmak *f.* Uzun sürmek, boyuna gitmek. Yatıp bedenin âzasını uzatmak. El uzatmak.

Uzanım *i.* (Fiz.) Tetavül.

Uzantı *i.* (Bio.) İstitale.

Uzatılmak *f.* Uzun sürdürülmek.

Uzatmak *f.* Uzamasını mucip olmak. Çok söylemek. Müşkülât çıkarmak. İstemekte fazla ileri gitmek.

Uzattırmak *f.* Uzatmasını mucip olmak.

Uzay *i.* (Mat.) Feza.

Uzayış *i.* Uzama.

Uzel *s.* Mahir, hazık.

Uzgidim *i.* Hüsnühal.

Uzgören *s.* Dûrendiş. İhtiyatlı.

Uzgörenlik *i.* Dûrendişlik.

Uzgüdü *i.* Hüsnüniyet.

Uzlaşılmak *f.* Anlaşılmak, uyuşulmak.

Uzlaşmak *f.* Uyuşmak, anlaşmak.

Uzlaştırmak *f.* Uzlaşmasını mucip olmak.

Uzlet *i.* Yalnızlık.

Uzman *i.* Mütehassıs.

Uzmanlık *i.* İhtısas.

Uzun *s.* Boyu çok olan, kısa olmıyan. Çok süren, çok devam eden. Çabuk bitmez, tafsilâtlı. *h.* Çok, çok vakit.

Uzunbacaklılar *i.* (Zoo.) Şatiiye. Leylek ve benzerleri gibi.

Uzunca *s.* Biraz uzun.

Uzunkafalı *s.* (Bio.) Dolikosefal, mustatilür re's.

Uzunluk *i.* Uzun oluş.

Uzuv *i.* Beden âza ve aletlerinin herbiri. Nebatların dalları. Örgen.

Uzvî *s.* Bedene ve uzva ait, âzası olan. Hayat sahibi, hayvanî veya nebatî olan.

Uzviyet *i.* Uzvî oluş.

Uyzazı *i.* Hüsnühat. İyi el yazısı.

Ü

Ü *i.* Türk alfabesinin yirmi altıncı ve seslilerin sekizinci harfi.

Übüvvet *i.* Babalık.

Ücra *s. Bak:* Ucra.

Ücret *i.* Emek ve hak mukabili verilen para.

Ücretli *s.* Ücreti olan. Ücret karşılığı.

Ücretsiz *s.* Ücreti olmıyan, bedava.

Ücurat *i.* Ücretler.

Üç *i.* İkiden sonra olan sayı. — *aylar i.* İslâmlarca mübarek olan recep, şaban, ramazan ayları. — *köşe i.* Üç köşesi olan şekil veya cisim, müselles.

Üçdüzlemli açı *i.* (Mat.) Üç vecihli zaviye.

Üçer *s.* Herbirine veya her defasında üç.

Üçfazlı *s.* (Fiz.) Üç safhalı.

Üçgen *i.* (Mat.) Uc uca konmuş üç doğru parçasından meydana gelmiş kapalı şekil. Müselles.

Üçleme *s.* Üçe bölünmüş, üçlü. *i.* Teslis. Bir ufak yonca. Dokuzar taşla oynanan bir oyun.

Üçlemek *f.* Üç yapmak. Üçe bölmek.

Üçleşmek *f.* Üç adedine baliğ olmak.

Üçleştirmek, Üçletmek *f.* Üçleşmesini mucip olmak.

Üçlü *s.* Üç aded ve miktarında olan. Üçe bölünmüş. *i.* İskambil kâğıtlarının üç beneklisi.

Üçlük *s.* Üç miktar, aded veya kıymetinde olan.

Üçlü Kaidesi *i.* (Mat.) Basit selâse kaidesi.

Üçtebir *i.* Üç kısımda bir, sülüs.

Üçüncü *s.* Üç derecede bulunan.

Üçüncül alkol *i.* (Kim.) Sülâsi küul.

Üçüncülük *i.* Üçüncü oluş.

Üçüz *s.* Üçlü. Üçü bir arada.

Üçüzlü *s.* Üç taneli.

Üdeba *i.* Edipler.

Üfleç *i.* (Kim.) Hamlaç.

Üflemek *f.* Ağızla nefes vermek, üfürmek. Nefesle söndürmek. Nefesle şişirmek. Nefesle çalgı çalmak. Nefes etmek, okuyup üfürmek.

Üflenmek *f.* Ağızla nefes verilmek. Nefesle söndürülmek. Nefesle şişirilmek. Nefesle çalınmak. Nefes edilmek.

Üfletmek *f.* Üflenmesini mucip olmak.

Üftade *s.* Düşmüş, düşkün. Âşık, meftun.

Üful *i.* Batma. Gurup.

Üfürmek *f.* Esmek. Üflemek, hastaya okuyup üflemek.

Üfürtmek *f.* Üfürmesini mucip olmak.

Üfürük *i.* Okuyucuların okuduktan sonra hastanın üzerine üfledikleri nefes.

Üfürükçü *s.* Okuyucu, hastalara okuyup üfliyen, afsuncu.

Üfürükçülük *i.* Üfürükçü işi.

Üfürülmek *f.* Hava ve nefesle kabarmak. İltihaplanmak.

Üfürüm *i.* Bir defada üfürülen nefes ve hava.

Üğendire, Üvendire *i.* Çift ve araba sürerken öküzleri dürtmek için kullanılan uzun ve ucu iğneli değnek.

Üğendirek *i.* Üğendire.

Üğrüm *i.* (Ast.) Yerin ekvator şişkinliği üzerine ay kütlesinin yaptığı çekme etkisiyle yer ekseninin 18 2/3 yılda bir elipsel koni çizmek üzere doğrultusunu sürekli surette değiştirmesi olayı.

Üğü *i.* Puhukuşunun kedi başlı büyük nev'i.

Üleş *i.* Bölme, pay.

Üleşçi *s.* Kassam, payeden.

Üleşli *s.* Hisseli.

Üleşmek *f.* Bölüşmek.

Üleştiri *h.* Yer yer, şurada burada, serpinti.

Üleştirmek *f.* Bölüştürmek. Tevzi etmek.

Ülfet *i.* Alışma, ünsiyet. Görüşme. Dostluk. İtiyat.

Ülke *i.* Memleket, diyar. Bir devletin hükmü altında bulunan yer.

Ülker *i.* Yedi yıldızdan ibaret küme, Süreyya. Perviz.

Ülkü *i.* İdeal, mefkûre, gayei hayal.

Ülküç *i.* Ustura.

Ülküsel *s.* Mefkûrevî, ideale ait.

Ültimatom *i.* Devletler arasında son teklif ve ihtar.

Ültraviyole *i.* (Fiz.) Maverayı benefşevî.

Ülûhiyet *i.* Tanrılık.

Ülüfer *i. Bak:* Nilüfer.

Ümera *i.* Âmirler.

Ümidetmek *f.* Ummak.

Ümit *i.* Umu, umut. *Ümide düşmek f.* Ummak.

Ümitbahş *s.* Ümit veren.

Ümitlendirmek *f.* Ümitlenmesini mucip olmak.

Ümitlenmek *f.* Ummak, ümide düşmek.

Ümitli *s.* Ümidi bulunan.

Ümitsiz *s.* Ümidini kesmiş, nevmit. Umulmıyan, ümit edilmiyen.

Ümitsizlik *i.* Ümitsiz oluş.

Ümitvar *s.* Umsunan. Ümidi olan.

Ümmet *i.* Bir peygamberin dine davete memur olduğu cemaat, aynı dine salik olanlar.

Ümmî *s.* Okusuz. Okuyup yazma bilmiyen, cahil.

Ümniye *i.* Umu, ümit. Arzu, istek. Maksat.

Ün *i.* İnsan ve hayvan sesi, avaz, sayha. Yüksek sesle şarkı söyleme. Şöhret, nam, şan.

Ünde *i.* Nida, ünlem.

Öndeci *s.* Münadi.

Öndemek *f.* Nida etmek.

Öndücü *s. Bak:* Öndeci.

Üniforma *i.* Resmî elbise.

Üniversite *i.* Darülfünun. Fakülteler birliği.

Ünlem *i.* Nida, ünde.

Ünlemek *f.* Bağırmak, çağırmak, ses çıkarmak. Şarkı söylemek. Ötmek.

Ünlenmek *f.* Seslenmek. Çınlamak. Nam ve şöhreti yayılmak.

Ünletmek *f.* Ünlemesini mucip olmak.

Ünlü *s.* Muhterem, şanlı, şerefli.

Ünnemek *f.* Seslenmek.

Ünsiyet *i.* Ülfet.

Üranüs *i.* Güneş etrafındaki seyyarelerin yedincisi.

Üranyum *i.* Basit maddenlerden biri.

Üre *i.* Sidikte mevcut bir zehir. Bevle.

Üregen *s.* Feyizli, çok ürer.

Ürem *i.* Faiz, nema.

Üreme *i.* Tenasül, iştirak.

Üremek *f.* Çabuk yetişip yayılmak, türemek.

Üreme organları *i.* (Bio.) Tenasül uzuvları.

Üremi *i.* Ürenin kanı zehirlemesinden ibaret hastalık.

Üren *i.* Nesil, zürriyet.

Üreşme *i.* Tenasül.

Üreteç *i.* (Fiz.) Müvellit.

Üretim *i.* İstihsal.

Üretme *i.* İstihsal etme.

Üretmek *f.* Yetiştirmek, istihsal etmek.

Üretmen *i.* Müstahsil.

Ürgün *i.* Sel sularının çekilmesi üzerine çukur yerlerde birikip kalan küçük göl.

Ürkek *s.* Çabuk ve herşeyden korkup birdenbire sıçrayan. Korkak.

Ürkeklik *i.* Ürkek oluş.

Ürkmek *f.* Ansızın birşeyden korkup birdenbire sıçramak. Korkmak. Çekinmek.

Ürkün *i.* Panik. Yaygın korku.

Ürkünç *s.* Müthiş. Çok korkunç.

Ürküntü *i.* Korku.

Ürkütmek *f.* Ürkmesini mucip olmak.

Ürperme *i.* Ürpermek işi.

Ürpermek *f.* Ürkerek tüyler kalkıp dikilmek ve deri iğne iğne kabarmak.

Ürpertmek *f.* Ürpermesini mucip olmak.

Ürüme *i.* Havlama.

Ürümek *f.* Köpek durduğu yerde bağırmak, ulumak, havlamak.

Ürün *i.* Mahsul, semere.

Ürüt *i.* Hasılat.

Üryan, Uryan *s.* Soyunmuş, çıplak.

Üryani *i.* İnce kabuklu-

makbul bir erik.

Üs *i.* Esas, temel. Bir rakamın kaçıncı defa kendi misline zarbolunduğunu gösteren rakam.

Üsbitken *s.* (Bot.) Epifit.

Üsera *i.* Esirler.

Üsküf *i.* Yarısı arkaya sarkan bir çeşit sarık.

Üslûp *i.* Tarz, usul. İfade tarzı.

Üsmut *i.* (Fel.) Nitelik ve nicelik bakımlarından hiç değişmeden sürüp giden mutluluk.

Üssubay *i.* Binbaşı, yarbay ve albay aşamasında bulunan subay.

Üst *i.* Yukarı. Bir şeyin yukarı kısmı, fevk, bâlâ. Bir şeyin dışı, harici, sathı. Mafevk. — *baş i.* Esvap, kıyafet.

Üstat *i.* Öğretici, muallim, mürebbi. Usta.

Üstderi *i.* (Bio.) Beşere.

Üstderialtı *i.* (Bot.) Tahtıedimmei dahiliye.

Üste *h.* Fazladan, ilâveten. Yukarda, üstünde. Faik, galip, üstün.

Üsteğmen *i.* Askerlikte teğmenden sonra gelen subay derecesi, eski birinci mülâzim.

Üstel *s.* (Mat.) Üssî.

Üstelemek *f.* Bir şeyin üzerine zam ve ilâve olunmak, artmak. Bastırmak, üst çıkmak. Tekrar dönmek, nükseylemek.

Üstelik *h.* İlâveten.

Üstenci *i.* Mütaahhit.

Üstenmek *f.* İltizam, taahhüt etmek.

Üstermek *f.* İhale etmek.

Üstinsan *i.* Öteki insanlardan yüksek olan insan, sürhümen.

Üstlük *i.* Ceketin üzerine giyilen uzunca giysi, pardesü.

Üstsubay *i.* Üssubay.

Üstübeç *i.* Boyacılıkta kullanılır beyaz bir madde.

Üstün *s.* Üst gelen, mafevk. Galebe çalan. Eski. *i.* Arap harflerinde *e* harfinin sesini veren işaret, fetha. — *gelmek f.* Tefevvuk etmek.

Üstünkörü *s.* Sathî. Dikkat ve ehemmiyet vermiyerek.

Üstünlemek *f.* Tercih etmek.

Üstünlük *i.* Üstün oluş.

Üstüpü *i.* Gemilerde silip süpürmekte kullanılan kenevir parçası.

Üstüste *h.* Biribiri üstüne. Mütaakiben.

Üstüvane *i.* Yuvak. Zıvana, silindir.

Üstüvanî *s.* Yuvak biçiminde olan.

Üşek *i.* Küçük vaşak.

Üşen *i.* Üşenme.

Üşenç *s.* Üşenen, tembel.

Üşendirmek *f.* Üşenmesini mucip olmak.

Üşengeç *s.* Âtıl, tembel.

Üşengen, Üşenik *s. Bak:* Üşenç.

Üşeniklik *i.* Üşenik oluş.

Üşenmek *f.* Kendinde bir gevşeklik duyarak bir işi yapmağa isteği olmamak.

Üşmek *f.* Yığılmak, toplanmak, birikmek.

Üşne *i.* Yosun.

Üşniye *s.* Yosuna ait. *i.* Suyosunları.

Üşümek *f.* Soğuk hissetmek.

Üşüntü *i.* Koşuntu, tehacüm. Kalabalık.

Üşürmek *f.* Yığmak, toplamak, biriktirmek. Saldırmak.

Üşüşmek *f.* Her taraftan hücum edip yığılmak. Toplaşmak.

Üşütmek *f.* Üşümesini mucip olmak.

Ütü *i.* Kızdırıp kumaşları düzeltmeğe ve tüyleri yakmağa mahsus demir alet ve bu aletle elbiseyi temizleme veya tüyleri yakma.

Ütücü *i.* Ütü yapan kimse.

Ütülemek *f.* Elbise üstüne ütü sürmek. Kızgın demirle tüyleri yakıp temizlemek. Ateşte alazlamak.

Ütülenmek *f.* Ütüden geçirilmek. Kızgın demirle tüyleri yakılıp temizlenmek. Ateşte alazlanmak.

Ütületmek *f.* Ütülemesini mucip olmak.

Ütülü *s.* Ütülenmiş.

Ütüme *i.* Ateş alevinde alazlanmış taze buğday.

Ütüv *i.* (Kim.) Etüv.

Üvendire *i. Bak:* Üğendire.

Üvey *s.* Öz olmıyan. — *ana i.* Öz valide olmıyan baba zevcesi. — *baba i.* Öz baba olmıyan valide kocası. — *kardeş i.* Üvey baba veya üvey ana evlâdı.

Üveyk, Üveyik *i.* Güvercine benzer fakat daha büyükçe bir av kuşu.

Üvez *i.* Muşmulaya benzer bir meyva.

Üye *i.* Âza.

Üzek *i.* Öküz arabasının oku.

Üzen *i.* İhtimam, dikkat.

Üzenbezen, Üzen *i.* Üzenerek yapılan süs.

Üzendirmek, Üzendirmek *f.* Üzenmesini mucip olmak.

Üzengi *i.* Hayvana binildiği zaman ayakları koymağa mahsus demir basamaklar.

Üzengilemek *f.* Ata üzengi ile vurup sürmek.

Üzeniş, Üzenme *i.* Üzenmek işi.

Üzenmek *f.* İtina ile çalışmak. Çabalamak, uğraşmak. Heveslenmek.

Üzer *i.* Üst, yukarı. Arka, sırt. Dış taraf, yüz. Üstbaş, kıyafet.

Üzere *h. Bak:* Üzre.

Üzeri *h.* Üstü, yukarısı. *i.* Dış tarafı. Kıyafet.

Üzerinde *h.* Yanında, üstünde, Uhdesinde. Dışında,

yüzünde. Hakkında, dair.

Üzerine *h.* Üstüne, yüzüne. Karşı, aleyhinde. Dair, ait. Göre.

Üzerlik *i.* Evlerde ekseriya üstü için kullanılan bir tohum.

Üzgeç *i.* Çekilip alınır ip merdiven.

Üzgü *i.* Eziyet, cefa.

Üzgün *s.* Üzülmüş.

Üzgünlük *i.* Üzülmüş olma, zebunluk, Eziyet.

Üzlet, Üzlet *i.* Bir tarafa çekilip kendikendine yalnız kalma, inziva.

Üzletgâh, Uzletgâh *i.* Üzlet yeri.

Uzletnişin, Uzletnişin *s.* Üzlete çekilen.

Üzük *i.* Tütsü, günlük.

Üzme *i.* Üzmek işi.

Üzmek *f.* Gerip gevşetmek, sülpük etmek. Yorup sıkmak, ıstırap vermek.

Üzre *h.* Şartile. İçin, niyetile, maksadile. Misilli, gibi, o suretle. Olması yakın olan şeyi bildirir: *gelmek üzre.*

Üzülmek *f.* Eskiyip bozulmak. Hasta ve bitap düşüp zayıflamak, bir şeyi arzu edip ve muvaffak olamamaktan müteessir olmak.

Üzüm *i.* Salkım etrafında toplanan ufak tanelerden ibaret ve şırasından pekmez ve şarap yapılan besleyici ve lezzetli bir meyva. *Kuru — i.* Üzümün kurutulmuşu.

Üzün *i.* Hüzün.

Üzünlü *s.* Mahzun.

Üzüntü *i.* Üzülme, canısıkılma, yorulma, ıstırap, merak. Eziyet.

Üzüntülü *s.* Üzüntüsü olan.

Üzüntüsüz *s.* Üzüntüsü olmıyan, rahat.

V

V *i.* Türk alfabesinin yirmi yedinci harfi.

Vabeste *s.* Bağıntılı. Bir şeye bağlı olan. Mütevakkıf.

Vacibe *i. Bak:* Vecibe.

Vacip *s.* Gerekli. Terki caiz veya mümkün olmıyan, lâzım, zarurî.

Vade *i.* Odel, gün. Bir iş için önden tayin olunan müddet, muayyen vakit. Mühlet. Ecel.

Vadeli *s.* Ödelli. Vadesi olan.

Vadetmek *f.* Adamak. Söz vermek. Bir şeyi vermeği, bir işi yapmağı taahhüt etmek.

Vadi *i.* İki dağ arası, dere. Bir nehrin aktığı yer, yatak, mecrâ. *e.* Tarz, minval, tertip. (Jeo.) Derey.

Vadolunmak *f.* Söz verilmek.

Vafi *s.* Yeter. Kifayet eden. Sözünde duran, vefakâr.

Vafir *s.* Çok.

Vaftiz *i.* Hıristiyanlarca çocuğun ve hıristiyanlığa yeni girenin dine girme şartı addolunan suya sokma merasimi.

Vagon *i.* Demiryolu arabası. On ton miktarında hamule.

Vagonet *i.* Küçük vagon.

Vagonli *i.* Yataklı vagon.

Vah *s.* Teessüf bildirir: vay! yazık: *vah yavrum.*

Vaha *i.* Çöl ortasında sulak ve ağaçlık yer.

Vahamet *i.* Hazım güçlüğü. Ağırlık, tehlike.

Vahametli *s.* Vahameti olan, vahîm.

Vahdaniyet *i.* Birlik. Allahın birliği ve varlığı.

Vahdet *i.* Birlik, bir ve tek olma. Yalnızlık.

Vâhi *s.* Boş, faydasız.

Vahidiyya *i.* Ölçü ve sayıda esas mikyas. Uzunlukta metre, ağırlıkta kilo v.s.

Vahim *s.* Ağır, korkulu. Neticesi tehlikeli, vahametli.

Vâhime *i.* Kuruntu kurma, vehme kapılma.

Vâhip *s.* Hediye eden. Hibe eden.

Vâhit *s.* Bir, tek.

Vahit *s.* Tek, Eşsiz.

Vahiy *i.* Bir fikir veya bir emrin bir peygambere Allah tarafından ilham olunması. Esin.

Vahşet *i.* Yabanilik. Medeniyet hayatından uzak ve iptidaî yaşayış, vahşi oluş. İnsanlarla ünsiyet etmeyiş. Issızlık, tenhalık, yalnızlık. Tenha yerlerde duyulan korku. Ürüme.

Vahşi *s.* Yaban, yabani. Vahşet hayatı yaşıyan (insan ve hayvan). İnsanlardan kaçar.

Vahşice *h.* Yabanice.

Vahşileşmek, Vahşileşmek *f.* Yabani olmak.

Vahşilik *i.* Yabanilik.

Vahşiyane *h.* Yabanice.

Vahyetmek *f.* İlham etmek, kalbine doğdurmak. Esinmek.

Vahyolunmak *f.* İlham olunmak. Esinlenmek.

Vaiz *i.* Öğüt. İyiliğe sevketme.

Vait *i.* Söz verme, üzerine alma, ahit, taahhüt.

Vaiz *s.* Öğüt veren.

Vaizlik *i.* Öğütçülük.

Vak'a, Vaka *i.* Olay, olgu. Vukubulan hal, hâdise. Harp. Mesele.

Vakaa *h. Bak:* Vakıâ.

Vakar *i. Bak:* Vekar.

Vakarlı *s. Bak:* Vekarlı.

Vakarsız *s. Bak:* Vekarsız.

Vakarsızlık *i. Bak:* Vekarsızlık.

Vakayi *i.* Olaylar. Vak'alar.

Vaketa *i.* Bir nevi sahti-

yan.

Vakfe *i.* Durgu, durak.

Vakfetmek *f.* Bekitlemek. Bir mal, mülk veya parayı hayır işlerine ayırmak. Hasretmek, tahsis etmek, maletmek.

Vakfiye *i.* Vâkıfın vakıf şartlarını bildiren şartnamesi, vakıfname.

Vâkı *s.* Olan. Vukubulan, düşen, tesadüf eden. Olağan, mevcut. Geçen, cereyan eden. *i.* Vukubulan hal, vakıa.

Vakıa *i.* Olmuş bir iş. *Bak:* Vak'a.

Vakıâ *h.* Doğrusu, gerçi. Hakikaten, filvaki: *vakıâ ben söyledim.*

Vakıf *i.* Bekit. Resmen bir hayır işe ayrılmış mal, mülk v.s.

Vâkıf *s.* Bilen. Ayakta duran. Bir işe vukuf ve malûmatı olan, agâh, haberdar. Gözü açık, uyanık. Bir mal ve mülkü vakfeden.

Vâkıfane *h.* Bilerek, anlıyarak.

Vakıfname *i. Bak:* Vakfiye.

Vaki *s.* Saklıyan, koruyan. Bir hastalığa yakalanmamak için alınan (ilâç ve tedbir).

Vakit *i.* Zaman, saat. Çağ. Münasip zaman. Boş ve uygun zaman. Maişet genişliği. Fırsat, mühlet. Devir, asır. Şimdiki zaman. Vade. — — *h.* Kâh kâh, nöbet nöbet. *Bir — h.* Geçmiş bir zamanda. *Her — h.* Daima. *Ne — h.* Hangi zaman. *O — h.* O halde.

Vakitli *s.* Uygun vakitte olan. — *vakitsiz h.* Hiç vakit ve zamanı nazarı itibara almadan.

Vakitsiz *s.* Uygun vakitte olmıyan. Mevsimsiz. *z.* Geç, geç vakitte.

Vaktaki *z.* O vakit ki, ne zaman ki.

Vaktihal *i.* Refah, geniş geçinme.

Vaktile *h.* Zamanında, mevsimsiz. Eski zamanda, geçmiş zamanda.

Vakum *i.* Havası alınmış yer veya kab, halâ.

Vakur *s.* Ağır, ağırbaşlı, vekarlı.

Vakurane *h.* Ağırlık ve temkinle.

Vâlâ *s.* Yüksek, yüce.

Valâşan *s.* Şanı yüksek.

Vale *i.* Oyun kâğıdında oğlan.

Valf *i.* Gaz, islim ve su gibi şeylerin geçmesine mahsus kapaklı delik.

Vali *i.* İlbay. Vilâyeti idare eden memur.

Valide *i.* Ana, anne.

Valideyn *i.* Ana ve baba.

Valilik *i.* İl. Vilâyet, vali makam ve vazifesi.

Valit *i.* Baba, ata.

Valiz *i.* Küçük el bavulu.

Vallah, Vallahi *n.* Allah için. Allah hakkı için mânasında yemin.

Vals *i.* Salon danslarından biri ve onun havası.

Valsör *s.* Vals oynayan.

Vampir *i.* Cadı, hortlak.

Vandalizm *i.* İlimlere ve güzel sanatlara düşmanlık.

Vanilya *i.* Salepgillerden çiçekleri beyaz ve kokulu olan bir bitki ve bunun bâzı tatlılara koku vermek için kullanılan yemişi.

Vantilâtör *i.* Havayı dalgalandırarak rüzgâr sağlamağa mahsus elektrikle döner yelpaze.

Vantrilok *i.* Karnından söylüyormuş gibi ses çıkarmak marifetini yapan kimse.

Vantuz *i.* Hacamat şişesi. Hava deliği. Çekmen.

Vapur *i.* Makinaları islim ile işliyen gemi.

Var *s.* Mevcut, hazır bulunan, yok mukabili. *i.* Mevcut olan şey, mal, servet. Olma, bulunma.

Varagele *i.* Kayıkların tutunarak gidip gelmesi için ırmak üzerine gerilen tel. Maden, kereste v.s. nakli için iki dağ arasındaki havaî hat. Maden ve su kuyularında biri iner ve diğeri çıkar iki kovadan ibaret tertibat.

Varak *i.* Yaprak. Kitap, v.s. yaprağı. Kâğıt. Yaldız veya süs için gayet ince dövülmüş altın, gümüş, bakır yaprağı.

Varaka *i.* Bir tek yaprak. Kâğıt, mektup. Beti.

Varakçı *i.* Yaldız yapraklarını yapan kimse.

Varaki *s.* Yaprağa benzer, yaprağa ait.

Varaklamak *f.* Üstüne yaldız varaka yapıştırmak.

Varaklı *s.* Varakla süslenmiş, yaldızlanmış.

Varakpare *i.* Kâğıt parçası. Pusula. Yaprakcık.

Varda *n.* Bak! dikkat et! savul! destur, nöbet.

Vardacı *i.* Varda bağıran uşak.

Vardakosta *i.* Sahil muhafaza gemisi. *s.* Vücutlü, iri yapılı.

Vardırmak *f.* Varmasını mucip olmak.

Vardiya *i.* Gemilerde nöbet yeri.

Varek *i.* Mürekkep yapılan deniz yosunu.

Vâreste *s.* Kurtulmuş, azade.

Varetmek *f.* Vücuda getirmek, yaratmak.

Varılmak *f.* Gidilmek, ulaşılmak.

Varış *i.* Varma. Zekâ. — *gidiş i.* Gidip gelme. Ülfet.

Varışlı *s.* Zeki, çabuk anlar. Kiyasetli.

Varışmak *f.* Gidip gelmek, ülfet etmek.

Vari *s.* Kelimenin sonuna gelerek benzerlik bildirir: *haçvari*, haç gibi, *askervari*,

asker gibi.

Varidat *i.* Gelir. Bir adam veya ailenin geliri, iradı. Devletin vergi v.s. den geliri olan para. Hatıra gelen şeyler.

Varide *i.* Gelmiş, varit olmuş evrak.

Varil *i.* Küçük ve mustatil şeklinde fıçı.

Varilci *i.* Varil yapan.

Varis *i.* Toplardamar genişlemesi hastalığı.

Vâris *s.* Mirasçı. Miras yiyen. Kalıtçı.

Vârit *s.* Gelen. Tatbik olunan. Hatıra gelen.

Variyet *i.* Varlık.

Variyete *i.* Birkaç türlü oyun oynıyan tiyatro.

Variyetli *s.* Zengin.

Varlık *i.* Varolma. Zenginlik.

Varma *i.* Varmak işi. Varılan yer.

Varmak *f.* Gitmek, yetişmek. Bağlı olmak. Neticelenmek. Yanaşmak, yaklaşmak. Müracaat eylemek. İntikal etmek, anlamak. Dalmak, kendini vermek. Kızmak. Çekinmek. *Çoğa — f.* Haddi geçmek. *El — f.* Muktedir olmak. *Farkına — f.* Anlamak, duymak. *Fenaya — f.* Sonu fena olmak. *Kocaya — f.* Evlenmek.

Varolmak *f.* Mevcut olmak.

Varoş *i.* Bir şehir ve kasabanın kenar mahalleleri.

Varsağı *i.* Varsak denilen Türklere mahsus bir cins enli yatağan. Gene onlara mahsus kayabaşı havası.

Varsayma *i.* (Mat.) Faraziye.

Varsaymak *f.* (Mat.) Farzetmek.

Varsın *h.* Bırak, ehemmiyeti yok: *varsın gitsin.*

Varta *i.* Uçurum. Tehlike.

Varyemez *s.* Cimri, hasis.

Varyos *i.* Ağır taşçı tokmağı.

Vasat *s.* Orta, iki tarafına eşit uzaklıkta olan. *i.* Ara. Merkez, içgöbek. İkisi ortası olan şey, ortalama.

Vasatî *s.* Ortalama, arada olan, iç. İkisi ortası olan şey, orta halde.

Vasfetmek *f.* Tarif etmek, anlatmak.

Vasfî *s.* Vasfa ait.

Vasıf *i.* Sıfat, nitelik.

Vâsıf *s.* Sıfatlayan.

Vasıflandırmak *f.* Sıfatlandırmak.

Vasıflanmak *f.* Sıfatlanmak.

Vasıl *i.* Ulaşma, birleşme, bitişme. Vuslat.

Vâsıl *s.* Yetişen, vusul bulan. Kavuşan.

Vasıta *i.* Araç. İki şey arasında irtibatı temin eden. Araya giren, meyaneci. Karışma. El. Alet. *Bilâ — s.* Vasıtasız, doğrudan doğruya.

Vasıtasız *s.* Vasıtası olmaksızın, bilâvasıta.

Vasi *i.* Atağ. Vasiyeti yerine getiren kimse. Yetimlerin ve erişkin olmıyanların mallarını idare etmek üzere tayin olunan kanunî vekil.

Vâsi *s.* Geniş, enli, bol. Büyük.

Vasilik *i.* Vasi oluş. Atağlık.

Vasiyet *i.* Tutsu. Bir adamın öldükten sonra yapılmasını arzu ettiği şeyler hakkında hayatta iken verdiği emir.

Vasiyetname *i.* Vasiyetin yazılı olduğu kâğıt.

Vasletmek *f.* Ulaştırmak, bitiştirmek.

Vassal *i.* Bir büyük devlete tabi küçük hükümet. Derebeyi tâbii.

Vaşak *i.* Kedi cinsinden postu kürk yapılır bir hayvan.

Vat *i.* Elektrik gücünün birimi.

Vatan *i.* Yurt. Bir adamın doğup büyüdüğü yer, memleket. Bir devletin sınırları içinde ve hükmü altında bulunan toprak parçası.

Vatandaş *s., i.* Yurttaş. Bir memleket ahalisinden olan, hemşeri, memleketli. Aynı devletin tebaasından olanlar.

Vatandaşlık *i.* Yurttaşlık.

Vatanî *s.* Yurtsal.

Vatanperver *s.* Yurtsever. Vatana hizmet eden.

Vatanperverlik *i.* Yurtseverlik.

Vatansever *s.* Yurtsever.

Vatanseverlik *i.* Yurtseverlik.

Vatman *i.* Tramvayı idare eden makinist.

Vaveylâ *i.* Çığlık, yaygara, feryat.

Vay *n.* Teessüf ve ıstırap beyan eder: *vay başım.* Taaccüp beyan eder: *vay! öyle mi?*

Vaye *i.* Nasip, pay.

Vayedar *s.* Paylı. Nasibi olan.

Vazaif *i.* Görevler. Ödevler. Vazifeler.

Vaz'an *h.* Durumu dolayısile. Vaziyeti itibarile. Vazolunduğuna göre.

Vazelin *i.* Ham petrolden çıkarılan yumuşatıcı bir yağ.

Vazetmek *f.* Komak, yerleştirmek, bırakmak. Tesis etmek.

Va'zetmek *f.* Dinsel öğüt vermek.

Vazgeçme *i.* Vazgeçmek işi.

Vazgeçmek *f.* Caymak, terketmek.

Vazgeçti *i.* Geçmiş darginlik.

Vazı *i.* Koma, bırakma, atma. Tayin etme. İcat ve tesis etme. Duruş, tarz, biçim, hareket. *— esas i.* Temel atma, temel koyma. *— hamil i.* Çocuk doğurma.

Vâzı *s.* Kuran. Koyan, vazeden. Tesis eden. *— i ka-*

nun *i.* Kanunları vazeden. Yasaman.

Vazıh *s.* Açık, meydanda.

Vazıhamil *i.* Doğurma.

Vazıulimza *i.* İmza koyan.

Vazıyed *i.* El koma, sahip çıkma, tasarruf etme. Hükümet tarafından müdahale edilme.

Vaz'î *s.* Konmuş, tabii olmayıp sonradan konma.

Vazife *i.* Görev (Fonction). **Ödev** (Devoir). Bir adamın yapmasına mecbur olduğu veya bir adamın uhdesine verilen iş.

Vazifedar *s.* Görevli. Ödevli. Vazifeli.

Vazifeli *s.* Vazifesi olan, vazifedar. Görevli. Ödevli.

Vazifesiz *s.* Bir şeyi vazife etmiyen, düşüncesiz. Umursamaz. Görevi olmıyan.

Vazifeşinas *s.* Ödevsever. Vazifesini tanır ve vazifesinde kusur etmez.

Vaziyet *i.* Durum, tavır.

Vazo *i.* Sanatkârane işlenmiş kıymetli madenden saksı biçiminde kab.

Vazolunmak *f.* Konulmak, yerleştirilmek.

Ve *h., e.* De, dahi, hem.

Veba *i.* Tehlikeli ve bulaşıcı bir hastalık, yumurcak, taun.

Vebaî *s.* Vebaya ait.

Vebal *i.* Günah, ahretçe mes'uliyet.

Vebalı *s.* Vebaya tutulmuş.

Veballi *s.* Vebal altında kalan, günahkâr.

Veca *i.* Ağrı, sızı.

Vecahet *i.* Güzellik. İtibar.

Vecaip *i.* Borçlar. Vecibeler.

Vecalı *s.* Ağrılı.

Vecibe *i.* Borç. Ödev. Elzem ve vacip olan şey, borç hükmünde olan vazife, yapılması mecburî iş.

Vecih *i.* Yüz, çehre, surat. Üst, satıh. Ön, alın, cephe. Üslûp, tarz, suret. Sebep, vesile, cihet, münasebet. Vasıta.

Vecih *s.* Güzel, münasip.

Vecit *i. Bak:* Vecd.

Veciz *s.* Kısa ve anlatıcı.

Vecize *i.* Özsöz, özlü söz.

Vecd *i.* Kendini kaybedecek derecede ilâhî aşka dalma, istiğrak. Esirme.

Veçhe *i.* Yön. Yüz. Cihet.

Veçhen *h.* Bir veçhile, bir suretle, bir cihetten.

Veçhî *s.* Yüze ait.

Veçhile *h.* Yüzle.

Veda *i.* Ayrılma, ayrılırken esenleşme, Allaha emanet etme.

Vedalaşmak *f.* Uğurlaşmak.

Vedaname *i.* Veda mektubu.

Vedat *i.* Sevme, sevgi.

Vedia *i.* Emanet bırakılan şey, emanet. İnam.

Vefa *i.* Sözde durma, taahhüdü ve borcu eda etme. Muhabbette sadakat. Yetişme, kâfi olma.

Vefadar *s.* Vefalı.

Vefakâr *s.* Vefalı.

Vefalı *s.* Vefası olan.

Vefasız *s.* Dostlukta, vait ve taahhüdünde durmıyan.

Vefasızlık *i.* Vefasız oluş.

Vefaşıar *s.* Vefa huylu..

Vefat *i.* Ölüm, ölme.

Vefik *s.* Uygun.

Vefk *i.* Uyma, uygun gelme. Dua yazılı ufak muska.

Vefret *i.* Bolluk, çokluk.

Vega *i.* Gürültü, kavga.

Vehabi *i.* Hususî bir İslâm mezhebine salik bir Arap cemaati.

Vehbî *s.* Allah vergisi. Fıtrî.

Vehham *s.* Vehimli, kuşkulu.

Vehhamlık *i.* Kuşkulu olma.

Vehim *i.* Kuşku. Esassız ve bâtıl fikir, yanlış zan. Şüphe, kuruntu.

Vehimnak *s.* Kuruntulu, mütevehhim, korkak.

Vehle *i.* Dakika, an, lâhza.

Vehleten *h.* Birdenbire.

Vehmetmek *f.* Kuşkulanmak.

Vehmi *s.* Mevhum.

Vehmiyet *i.* Mevhum şeyler. Kuşkular.

Vejetalin *i.* Bâzı bitkilerden çıkarılan ve sadeyağ yerine kullanılan katı yağ.

Vekâlet *i.* Devlet idarî teşkilâtının merbut olduğu esaslı dairelerden her biri. Bakanlık. Vükelâlık, nazırlık. Başkasının işini görmeğe izinli olma, vekillik. Birinin vazifesini muvakkaten görme ve onun namına hareket etme.

Vekâleten *h.* Vekâlet suretile.

Vekâletname *i.* Vekillik belgesi.

Vekâletpenah *i.* Eskiden kabineye dahil vekillere yazılan ihtiramlı lâkap.

Vekar, Vakar *i.* Ağırbaşlılık, haysiyeti muhafaza, temkin.

Vekarlı *s.* Vekar sahibi, vakur.

Vekarsız *s.* Vekarı olmıyan.

Vekarsızlık *i.* Vekarsız oluş.

Vekil *i.* Devletin vekiller heyetinden olan ve vekâleti idare eden, nazır. Bakan. *s.* Başkasının işini görmeğe memur olan. Birinin namına söz söyliyen ve hareket eden. Bir vazifeyi muvakkaten idare eden. Yeke.

Vekilharç *i.* Bir konak veya müessesede masraf gören kimse.

Vekillik *i.* Vekil oluş, vekâlet.

Vektör *i.* (Mat. Fiz.) Şua.

Vektörel *s.* (Fiz.) Şuaî.

Velâdet *i.* Doğma, doğuş.

Velâdetname *i.* Doğum kâğıdı.

Velâyet *i.* Veli oluş.

Veledizina *i.* Piç.

Veleh *i.* Şaşkınlık, hayret.

Velense *i.* Yaygı olarak kullanılan veya beygirin üzerine örtülen kalın battaniye.

Velet *i.* Oğul. Piç.

Velev *h.* Olsa da, hattâ, bile: *velev okumasam.*

Velhasıl *e.* Hâsılı, neticede, hulâsaten. Sözün kısası.

Veli *i.* 1 - Ege. Sahip. Bir çocuğun veya âkıl ve reşit olmıyanın işlerini gören ve hallerinden mes'ul olan kimse, v.s. 2 - Eren, yatır.

Veliaht *i.* Hükümdarın yerine geçecek prens.

Velilik *i.* 1- Erenlik. 2- Egelik.

Velime *i.* Düğün.

Velinimet *i.* İyilik yapan ve bir lûtufta bulunan kimse.

Veliye *i.* Ece.

Velodrom *i.* Velosipet koşu yeri.

Velosipet *i.* Bisiklet.

Velur *i.* Kadife.

Velût *s.* Doğurgan.

Velvele *i.* Şamata, gürültü.

Velveleli *s.* Şamatalı.

Velvelesiz *s.* Şamatasız.

Velyetmek *f.* Biribiri arkasından gelmek.

Venüs *i.* (Ast.) Çulpan. Zühre yıldızı. Esatirde güzellik ilâhesi.

Venüsçarığı *i.* (Bot.) Bir çeşit çiçek.

Veraset *i.* Bir adamın vefatında malına sahip olma, mirasçılık.

Verdi *i.* (Fiz.) Bir borudan bir saniyede geçen suyun ve bir iletken telden bir saniyede geçen elektriğin miktarı. Sarfiyat.

Verdî *s.* Güle ait, gül rengi.

Verdirmek *f.* Vermesini mucip olmak.

Vere *i.* Teslim. *h.* Arası kesilmeksizin, bir düziye, fasılasız. — *bayrağı i.* Teslim bayrağı.

Vereceк *i.* Borç.

Verem *i.* Akciğerde sâir âzâda hâsıl olan mikropla geçer tehlikeli hastalık: barsak veremi, kemik veremi v.s. Şiş, şişme. *s.* Veremli.

Veremli *s.* Veremi olan.

Verese *i.* Mirasçılar. Vârisler.

Veresi, Veresiye *h.* Bedeli sonra verilmek üzere (satma veya alma).

Veretmek *f.* Bir düziye devam etmek.

Verev *s.* Bir köşeden bir köşeye, kutran.

Vergi *i.* Ahalinin hükümete vermekle mükellef olduğu para, resim. Varis, ihsan.

Vergili *s.* Vergisi olan. Cömert. Meyvalı.

Vergisiz *s.* Vergisi olmıyan. Cimri. Meyvasız.

Verid, Verit *i.* Karadamar. Toplardamar.

Veridî *s.* Damara ait.

Verilmek *f.* Başkasına terkedilmek, bırakılmak. Teslim olunmak. Satılmak. İsnat olunmak. Tensip edilmek.

Verim *i.* Mahsul.

Verimce *i.* 1- Caize. 2- Aidat.

Verimli *s.* Mahsuldar.

Verimsemek *f.* Teslimiyet göstermek.

Verimne *i.* Fedakârlık.

Verinmek *f.* Fedakârlık etmek. Teslim olmak.

Veriş *i.* Verme. Paylama.

Veriştirmek *f.* Çıkışmak, sövüp saymak.

Verit *i.* Teberru.

Verit, Verid *i.* Karadamar.

Vermek *f.* Başkasına bırakmak. Bağışlamak. Ödemek. Teslim etmek. Çıkarmak. Meydana getirmek. İradı olmak. *Aman — f.* Affetmek. *Ara — f.* Aralık bırakmak. *Arka — f.* Yardım etmek. *Ad — f.* İsim komak. *Ateş — f.* Yakmak. *Başbaşa — f.* Beraber çalışmak. *Boy — f.* Uzamak. *Can — f.* Ölmek. *Canını—f.* Feda etmek. *Ele — f.* Teslim etmek. *Hak — f.* Hakkını teslim etmek. *Kulak — f.* Dinlemek. *Mâna — f.* Tefsir etmek. *Selâm — f.* Selâmlamak. *Ses — f.* Seslenmek. *Söz — f.* Vait ve taahhüt etmek. *Şan — f.* Şan ve ün kazanmak. *Teminat — f.* Temin etmek. *Yüz — f.* Şımartmak.

Vermut *i.* İçine pelin v.s. karıştırılmış kokulu ve beyaz şarap.

Verni *i.* Vernik.

Vernik *i.* Parlak cilâ boyası.

Verniye *i.* Gayet doğru ölçmeğe mahsus bir hendese aleti.

Verst *i.* Rus kilometresi, 1067 metrelik ölçü.

Vesaik *i.* Belgeler. Vesikalar.

Vesail *i.* Bahaneler.

Vesait *i.* Araçlar. Vasıtalar.

Vesatet *i.* Aracılık. Vasıta olma.

Vesayet *i.* Vasilik. Emir, tembih, tavsiye.

Vesi *s.* Geniş.

Vesika *i.* Belge. İtimat olunacak şey, sağlam delil, senet, hüccet. Hüviyeti ispat eden varaka.

Vesile *i.* Bahane. Vasıta, yol. Sebep. Fırsat.

Vesileci *s.* Bahane arayan.

Vesselâm *h.* Artık bitti, işte bu kadar, sözün kısası: *sözümü diniliyeceksin vesselâm.*

Vestiyer *i.* Şapka, palto, v.s. asacak yer.

Vesvese *i.* Kuşku. Şüphe, kuruntu.

Vesveseli *s.* Kuşkulu. Müvesvis.

Veşim *i.* Dövme, iğne ile beden üzerine yapılan işaret.

Veter *i.* Yay kirişi. Saz kirişi. Kavsin iki ucunu rapteden müstakim hat. Adalelerdeki kalın sinir.

Vetet, Veted *i.* Kazık. Ense kemiği. Bir ucu zaviye teşkil eden yarım daire. Mesaha için bâzı noktalara dikilen renkli bayrak gönderi.

Vetire *i.* Süreç. Dar yol, üslûp. Burnun iki deliğini ayıran zar.

Veto *i.* 'Karşı gelirim' demek olup siyasî dilde parlâmento kararına karşı devlet reisinin veya bir heyet kararına karşı başka bir heyetin reddetmek hakkı için kullanılır.

Veya *e.* İki şey arasında kararsızlık bildirir, veyahut: *sen gel veya o gelsin.*

Veyahut *h. Bak:* Veya.

Veyl *n.* Yazık: *vazifemizi hakkile yapmazsak veyl bizlere.*

Vezan *s.* Esen.

Vezaret *i.* Vezir vazife ve makamı.

Vezin *i.* Tartı, tartma. Ağırlık, sıklet. Şiirin intizam ve ahengi.

Vezir *i.* Vezaret rütbesinde olan kimse. Eskiden nazırlık vazifesini görenlere verilen unvan. Veziriâzam.

Vezirane *s.* Vezire yakışır surette.

Veziriâzam *i.* Sadrazam.

Vezirlik *i.* Vezaret.

Vezne *i.* Tartı aleti, terazi. Hükümet dairelerinde ve müesseselerde para alınıp verilen yer. Kasa, sandık. Ateşli silâhların barut ve fişek konulan yeri.

Vezneci *s.* Tartı aletleri yapan ve satan.

Veznedar *i.* Vezne memuru, sandıkemini.

Veznedarlık *i.* Veznedar vazifesi.

Veznetmek *f.* Tartmak.

Vıcık *s.* Sulanarak kıvamı gevşemiş.

Vıcıklamak *f.* Vıcık hale koymak.

Vık *h.* Boğulan adam veya hayvanın çıkardığı sesi taklit eder.

Vıklamak *f.* Bir büyük zorluk altında ezilmek.

Vınlamak *f.* Tannan ve sert bir ses çıkarmak.

Vır *i.* Başağrısı verecek surette söylemeyi anlatır ve tekrarlanır: *vır vır etme.*

Vırıldamak *f.* Vırlamasını mucip olmak.

Vırıltı *i.* Başağrısı verecek surette söyleme.

Vırlamak *f.* Vır vır söylenip durmak.

Vız *h.* Uçan haşaratın çıkardıkları sesi taklit eder. — *gelmek f.* Alâkadar etmemek.

Vızıldamak, Vızıldanmak, Vızlamak *f.* Arı, sinek gibi haşarat ses çıkarmak. İnce sesle gürültü etmek. *c.* Sızlanmak.

Vızıltı *i.* Uçan haşaratın çıkardığı ince ses.

Vızır *h.* Bir işin çabuk ve kolaylıkla olmasını taklit eder ve tekrarlanır: *vızır vızır yaparım.*

Vibriyon *i.* (Bio.) Mikroskopla görülebilen hayvancık.

Vicah *i.* Yüzyüze gelme, yüzleşme.

Vicahen *h.* Yüzyüze.

Vicahî *s.* Yüzyüze olan.

Vicdan *i.* Anlayış, duygu, idrak, şuur. Bulma, bir halde görme. Kalble hissetme. İstiğrak. İyilik etmekten lezzet ve kötülük etmekten azap duyma. İyiyi kötüden ayıran derunî duygu.

Vicdanen *h.* Vicdana göre.

Vicdanî *s.* Vicdana ait, şurî.

Vicdanlı *s.* Vicdan sahibi. İnsaflı.

Vicdansız *s.* Vicdanı olmıyan. Duygusuz. İnsafsız.

Vicdansızlık *i.* Vicdansız oluş.

Vida *i.* Burgulu çivi.

Vidala *i.* Dana derisinden yapılan sahtiyan.

Vidalamak *f.* Vida ile tutturmak.

Vidalatmak *f.* Vida ile tutturmak.

Vidalı *s.* Vida ile iliştirilmiş.

Videle *i. Bak:* Vidala.

Vigle, Vigla *i.* Dalyanlarda dikilen direğin başındaki gözleme direği, çanaklık.

Vikaye *i.* Kayırma. Himaye. Hastalığın önünü alma, koruma.

Vikont *i.* Kontun altında bir asalet unvanı.

Vikontes *i.* Vikontun karısı.

Vilâyet *i.* İl, ilbaylık. Valilik, idarî taksimatın en büyüğü ve valinin idaresi altındaki memleket, eyalet.

Villâ *i.* Yazlık köşk.

Vinç *i.* Ağır yükleri kaldırıp indirmek için islim ile işler makina.

Vira *h. Bak:* Vere.

Viran *s.* Yıkık, harap. *c.* Mahzun.

Virane *i.* Ören. Yıkılmış bina arsası, harabe. Harap ve metruk yer.

Viranelik *i.* Viranesi çok yer.

Viranlık *i.* Viran oluş.

Virdetmek *f.* Dile dolamak.

Virdizeban *i.* Daima tekrar olunan şey.

Virt, Vird *i.* Muayyen zamanlarda okunması itiyat olunan bâzı dualar. Daima tekrarlanan söz.

Virtüoz *i.* Musikide hüneri olan kimse, güzel sanatlardan birinde seçkinliği bulunan kimse.

Visal *i.* Sevdiğine kavuşma, vuslat.

Viski *i.* Bir nevi sert içki.

Vişne *i.* Reçel ve şurubu yapılan bir nevi mayhoş ve koyu renkli kiraz.

Vişneçürüğü *i.* Mavi ile kırmızı arası renk.

Vitamin *i.* Yiyeceklerde bulunan kuvvetli madde.

Vitellüs *i.* (Bio.) Yumurtanın canlı ve besleyici kısmı.

Vitir *i.* Tek ve münferit olan şey, çift olmıyan şey.

Vitrin *i.* Mağaza ve dükkânların önündeki camekân, mostra.

Viyaklamak *f.* (Yeni doğan çocuklar) bağırmak.

Viyola *i.* Büyük keman.

Viyolon *i.* Keman.

Viyolonist *i.* Keman çalan kimse.

Viyolonsel *i.* Orkestralarda çalınan büyük keman

Viza, Vize *i.* Pasaportların konsoloslar tarafından ve ödeme kâğıtlarının Sayıştayca incelenip imzalanması.

Vizalı, Vizeli *s.* Vize edilmiş.

Vizita, Vizite *i.* Ziyaret. Doktorun bir hastayı ziyaret ve muayenesi. Muayene ücreti.

Vodvil *i.* Eğlenceli tiyatro oyunu.

Volan *i.* Fistan üzerine dikilen dantel v.s. süs. Makinanın hareketini tanzim eden çark.

Voleybol *i.* Bir çeşit el topu oyunu.

Voli *i.* Balıkçı kayıklarının ağ dolamaları. c. Büyük kazanç, vurgun.

Volkan *i.* Yanardağ.

Volkanik *s.* Volkana ait, bürkânî. Volkansal.

Volkansal *s.* Volkanik.

Volt *i.* Elektrik kuvveti vahidikıyasisi.

Volta *i.* Olta. Bir nevi elektrik pili. Geminin rüzgâra karşı gidebilmek için sağa, sola zikzak yapması.

Voltaj *i.* Volta pili vasıtasile istihsal olunan elektrik.

Voltametre *i.* Elektrik akımını ölçmeğe, suyu tahlile mahsus alet.

Voltölçer *i.* (Kim.) Voltmetre.

Votka *i.* Çavdar rakısı.

Voyvo *n.* Alay ederek satışmak için söylenir.

Voyvoda *i.* Eskiden mümtaz eyaletleri idare eden hıristiyan valilere verilen isim.

Voyvodalık *i.* Voyvoda görevi. Voyvodanın idaresi altındaki memleket.

Vuku *i.* Olma. Düşme, sukut. Tesadüf etme, isabet eyleme, gelip çatma. Geçme. Hâdis olma, zuhur etme. — *bulmak*, — *a gelmek* *f.* Hâsıl olmak.

Vukuat *i.* Olaylar. Hâdiseler. Vakıalar, vak'alar.

Vukuf *i.* Bilgi. Durma, duruş. Bir halde bulunma. Vâkıf olma, anlama.

Vukuflu *s.* Bilgili. Malûmatlı.

Vukufsuzluk *i.* Bilgisizlik.

Vurgu *i.* Vurma, darbe.

Vurgun *s.* Âşık. *i.* Yolsuz kazanç, ihtikâr.

Vurguncu *s.* Muhtekir.

Vurmak *f.* Döğmek, öldürmek. İsabet etmek, aldatmak.

Vuru *i.* (Bio.) Daraban.

Vurulmak *f.* Âşık olmak. Yaralanmak.

Vuruş *i.* Darbe.

Vuruşmak *f.* Mübareze etmek.

Vuslat *i.* Kavuşma, visal.

Vustâ *s.* Orta, ortadaki.

Vustaî *s.* Ortasal, orta çağa ait.

Vusul *i.* Varma, erişme.

Vuzuh *i.* Açık ve anlayışlı olma hali.

Vücuh *i.* Vecihler, ileri gelenler.

Vücup *i.* Vacip olma.

Vücut *i.* Bulunma, varolma, varlık. Cisim, beden, ceset. — *bulmak* *f.* Vukua gelmek.

Vücutlu *s.* Cüsseli, iri yapılı. Vücudu olan.

Vücutsuz *s.* Vücudu olmıyan. Cılız.

Vükelâ *i.* Vekiller, bakanlar.

Vüreyka *i.* Küçük yaprak.

Vüreykat *i.* Vüreykler, yaprakcıklar.

Vüreyt *i.* Küçük damar, ince damar.

Vürudetmek *f.* Gelmek, varmak.

Vürut *i.* Var olma, gelme, vusul, yetişme.

Vüsat, Vüs'at *i.* Genişlik, bolluk. Malî kudret. Fırsat.

Vüsatlı, Vüs'atlı *s.* Vüsatı olan.

Vüsu *i.* Güc. Kudret, bir işi yapabilmek yetkisi.

Vüsuk *i.* Gerçeklik. Güvenme.

Vüzera *i.* Vezirler. *Kubbe — si* *i.* Eskiden Bakanlar Kurulunun işini gören vezirler.

Y

Y *i.* Türk alfabesinin yirmi sekizinci ve sessizlerin on dokuzuncu harfidir.

Y (Kim.) İtriyum cisminin simgesi.

Yâ *n.* Ey, hey, bana bak.

Ya *e.* Şüphe bildirir, veyahut: *ya gelir ya gelmez.* Şaşma anlatır: *ya öyle mi?* Tasdik bildirir: *gider ya.* Fakat mânasına kullanılır: *ya ben ne yapayım.* Şart sıygasından sonra acele ifade eder: *gelse ya, yazsa ya.* Şayet, eğer yerine kullanılır: *ya gel-*

mezse.

Yaba *i.* Saman toplayıp atmakta ve harman savurmakta kullanılan üç parmaklı çatal tahta kürek.

Yabalamak *f.* Yaba ile kaldırmak veya savurmak.

Yaban *i.* Vahşi, ıssız ve mamur olmıyan yer, kır.

Yabanarısı *i.* İğnesiz ve bal yapmaz arı.

Yabancı *s.* Ecnebi. Yerli olmıyan, vukufu olmıyan. (Jeo.) Alokton.

Yabancılık *i.* Yabancı oluş. Ecnebilik.

Yabandomuzu *i.* Vahşi domuz.

Yabaneşeği *i.* Vahşi eşek.

Yabanıl *s.* Yabani.

Yabani *s., i.* Yabana, ıssız yerlere mahsus. Vahşi, terbiye olmamış. Dağlarda biten meyva ağacı. Kaba.

Yabanilik *i.* Yabani oluş.

Yabankeçisi *i.* Vahşi bir cins keçi.

Yabankedisi *i.* Vahşi kedi.

Yabanlık *s.* Yaban yere ait. Misafirliğe mahsus, misafirlikte giyilen. *i.* Yaban olmak hali.

Yabantırak *s.* Nim vahşi. *i.* Bir cins dereotu.

Yabanturpu *i.* Yabani bir nevi turp.

Yâbis *s.* Kuru; nem, yaş yahut taze olmıyan, rutubetsiz, yavan.

Yad *i.* Yabancılık. *s.* Başka. Muhalif.

Yâd *i.* Hatıra.

Yadetmek *f.* Hatırlamak.

Yadımlama *i.* (Bio.) Muzadı temsil. Örgenlik.

Yadınkurun *s.* (Fiz.) Başlama ve bitme anları başka başka olan (olaylar). Asenkron.

Yadırgamak *f.* Yabancı nazarile bakmak. Çocuk tanımadığı adamdan korkup ağlamak.

Yadigâr *i.* Andaç. Hatırlatmağa vesile olan hediye. *c.* Edepsiz adam, mahut.

Yadmerkezlik *i.* Ademi merkeziyet.

Yadrasyonel *s.* (Mat.) Bayağı bir kesirle gösterilmiyen (sayı). Gayrı muntak.

Yafta *i.* Kutu ve şişe üzerine yapıştırılan yazılı kâğıt, etiket. Duvara asılı ilân, beyanname.

Yağ *i.* Bâzı meyva ve tanelerden çıkarılan yapışkan ve yanar madde. Sütün yayıkta çalkalamak suretile çıkarılan yumuşak mugaddi maddesi. Etin içinde ve üstünde bulunan beyaz ve ateşte erir madde. Bâzı çiçeklerden ve baharlardan çıkarılan bir kokulu ve lüzucetli su. Yerden çıkan yanıcı su. Kir. Pislik.

Yağbal *s.* Âlâ, matluba muvafık.

Yağcı *s.* Yağ yapan ve satan.

Yağdırmak *f.* Yağmasını mucip olmak.

Yağdoku *i.* Nesci şahmî.

Yağhane *i.* Yağ yapılan ve satılan yer.

Yağı *i.* Düşman.

Yağımcur *i.* Ekmek, yağ ve pekmez ile yapılan bir yemek.

Yağımsı *s.* Yağ gibi.

Yağır *i.* Atın omuzları arasındaki yağlı yeri. Eyerin vurmasından hayvanın omuzunda açılan yara.

Yağış *i.* Yağmur yağması.

Yağışlı *s.* Yağmurlu.

Yağız *s.* Tüyü parlak siyah (at). *c.* Koyu esmer adam.

Yağlamak *f.* Yağ sürmek. Yağ komak. *c.* Bahşiş, rüşvet vermek.

Yağlanmak *f.* Yağ sürünmek. Vücudu yağ bağlamak. Kirlenmek. *c.* Faydalanmak.

Yağlatmak *f.* Yağlamasını mucip olmak.

Yağlı *s.* Yağ ile yapılmış. Yağı çok. Yağ sürülmüş. Semiz. Kârlı. *c.* Zengin. Çok para verir.

Yağlık *i.* Sofra havlusu, peçete. Mendil.

Yağma *i.* Zorla mal kapma, çapul. Yağmak işi.

Yağmacı *i., s.* Yağma eden, çapulcu.

Yağmacılık *i.* Yağmacı hali.

Yağmak *f.* Yağmur ve kar gibi şeyler gökten yere düşmek. *c.* Çok gelmek.

Yağmur *i.* Gökten yere düşen su, rahmet.

Yağmurça *i.* Bir nevi küçük geyik.

Yağmurlamak *f.* (Hava) yağmurlu olmak.

Yağmurlu *s.* Yağmuru olan (hava).

Yağmurluk *i.* Yağmurlu havada üste giyilen su geçmez palto, muşamba.

Yahey *n.* Ey! hey! beyhey.

Yahni *i.* Soğan v.s. ile pişmiş et yemeği.

Yahşi *s.* Yakışık olan, güzel.

Yahşilik *i.* Güzellik.

Yahu *n.* Ey Allahım! Ey sen, baksana! bana bak. Acanım! be adamlar: *yahu beni dinle.*

Yahudi *i.* Musa peygamberin dinine tabi kimse. İbrani cemaat, israilî, musevî, çifit.

Yahudice *i.* Yahudi âdet ve lisanı.

Yahudilik *i.* Yahudi oluş.

Yahut *h.* Terdit anlatır: *ya ben yahut o.*

Yaka *i.* Elbisenin boyuna geçen yeri, ve bunun etrafındaki dik veya devrik parça. Kenar, sahil, taraf. — *sı açılmadık i.* Çok fena söz, küfür. — *yı ele vermek f.* Yakalanmak. — *yı kurtarmak f.* Kaçmak.

Yakacık *i.* Yakılan herhangi bir madde.

Yakalamak *f.* Yakasından tutmak, tevkif etmek, ele geçirmek. Bulmak. Rastgelmek. Mes'ul tutmak.

Yakalanmak *f.* Tutulmak, ele geçirilmek.

Yakalatmak *f.* Yakalamasını mucip olmak.

Yakalık *s.* Yakaya mahsus, yakaya gelir. *i.* Kolalı ve kolasız gömleğin iğreti yakası.

Yakamoz *i.* Deniz suyunda mahlûl fosforun karanlıkta parlaması.

Yakapaça *h.* Yaka ve paçasından tutup sürükliyerek, apartopar.

Yakarı *i.* Niyaz.

Yakarış *i.* Dua, tazarru.

Yakarma *i.* Yalvarma, istirham.

Yakarmak *f.* Yalvarmak.

Yakaza *i.* Uyanıklık.

Yakı *i.* Soğuk algınlığına ve çıbana konulan yakıcı bez veya muşamba.

Yakıcı *s.* Hâr, muhrik.

Yakılmak *f.* Tutuşturulmak. *Yanıp —* *f.* Dert yanmak.

Yakın *s.* Uzak olmıyan, karip, aradaki mesafe az olan. Akraba. Çok benziyen, yaklaşan.

Yakında *h.* Yakın yerde. Az vakit sonra.

Yakınlarda *h.* Yakın yerlerde, civarda. Bugünlerde, geçmiş veya gelecek yakın zamanlarda.

Yakınlaşmak *f.* Yaklaşmak. Yakın olmak.

Yakınlaştırmak *f. Bak:* Yaklaştırmak.

Yakınlık *i.* Yakın oluş.

Yakınsak *s.* (Mat.) Mütekarip.

Yakınsama *i.* Mütekarip oluş.

Yakınsamak *f.* Yakınlaşır gibi olmak.

Yakıotu *i.* Konulduğu yeri yakı gibi şişiren ve yara eden bir ot.

Yakışık *i.* Yaraşma, uygunluk, iyi gitme. Münasebet. Güzellik. — *almak* *f.* Uymak.

Yakışıklı *s.* Yakışığı olan. Güzel.

Yakışıksız *s.* Yakışığı olmıyan. Çirkin.

Yakışmak *f.* İyi gitmek, yaraşmak, güzel gelmek, uygun gelmek.

Yakıştırmak *f.* Yakışmasını mucip olmak.

Yakıt *i.* Yakılan şey, mahrukat. *Akar yakıt:* Mayii mahruk.

Yakîn *i.* Şüphesiz, tereddütsüz, tam kanaat.

Yakînen *h.* Yakîn olarak, tam kanaatle.

Yakînî *s.* Yakîne ait.

Yakîniyat *i.* Yakîn şeyler.

Yaklaşık *s.* Aşağı yukarı. Takribî.

Yaklaşmak *f.* Yakın gelmek, yanaşmak. Benzemek.

Yaklaştırmak *f.* Yaklaşmasını mucip olmak.

Yakmak *f.* Ateşe vermek, tutuşturmak, alevlendirmek. Çok ısıtmak, çok sıcak olmak. Acıtmak, biber gibi keskin bir acı ile müteessir etmek. Zarara sokmak.

Yakşi *s. Bak:* Yahşi.

Yaktırmak *f.* Yakmasını mucip olmak.

Yakubî *i.* Bir hıristiyan mezhebi ve o mezhebin mensupları.

Yakut *i.* Kırmızıya çalar sarı renkte kıymetli bir taş.

Yal *s.* Düz, müstevi. Parlak. Çıplak, açık. *i.* Boyun ve gerdanın kalın tarafı. *c.* Kuvvet, zor.

Yal *i.* Hayvanlara verilen yem.

Yalabık *i.* Alevin oynayıp parlaması. Parlama, parıltı. *s.* Parlıyan, parıldıyan, güzel, parlak.

Yalabımak *f.* Parlamak, parıldamak.

Yalak *i.* Hayvanların su içtikleri kab, tekne. Çeşmenin ufak havuzu.

Yalama *i.* Yalamak işi. Yüzde çıkan bir çıban.

Yalamak *f.* Düzler gibi sürtmek. Dil ile silmek. Temas ederek geçmek. Silip süpürmek.

Yalan *i.* Gerçeğe aykırı olup aldatmak için söylenen şey.

Yalancı *s.* Yalan söyliyen. Sahte, taklit.

Yalancılık *i.* Yalancı oluş.

Yalandan *h.* Yalan olarak. Faraza.

Yalanlamak *f.* Yalan olduğunu söylemek. Tekzip etmek.

Yalanlatmak *f.* Tekzip ettirmek.

Yalanmak *f.* Dil ile kendi ağzını ve dudaklarını yalamak. Bir parça istifade etmek.

Yalap *h.* Parlamağı anlatır ve ekseriya mükerrer kullanılır.

Yalatmak *f.* Yalamasını mucip olmak.

Yalavaç *i.* Elçi, savacı. Peygamber.

Yalayıcı *s.* Yalıyan. *Çanak — s.* Dalkavuk.

Yalaza *i.* Alev.

Yalçın *s.* Düz, kaypak. Pek dik.

Yaldırak *s.* Parlak, parıldıyan.

Yaldız *i.* Muhtelif şeyler üzerine yapıştırılan altın ve gümüş varak, sürülen altın ve gümüş suyu veya bunların taklidi, tılâ. *c.* Yalandan iş, göz boyama, kalaylama. — *altını* *i.* Yaldız imaline yarıyan halis altın.

Yaldızcı *s.* Yaldız süren. *c.* Üstünkörü iş yapan.

Yaldızcılık *i.* Yaldızcı sanatı.

Yaldızlamak *f.* Yaldız sürmek, yaldız kaplamak. *c.* Yalandan süslemek, göz boyamak.

Yaldızlanmak *f.* Yaldız sürülmek, yaldızla kaplanmak. *c.* Yalandan süslenmek.

Yaldızlatmak *f.* Yaldızlamasını mucip olmak.

Yaldızlı *s.* Üzerine yaldız sürülmüş. *c.* Yalandan süslü.

Yalelli *i.* Arap türküsü.

Yalgın *i.* Serap.

Yalı *i.* Deniz veya ırmak kenarı, kıyı. Su kenarındaki ev, sahilhane.

Yalım *i.* Kesici aletlerin keskin tarafı. *c.* Soy, cins, cevher, maya.

Yalım *i.* Oynıyan alev. Parlaklık. Şimşek.

Yalımlı *s.* Hatırlı, vakur.

Yalın *s.* Tek, sade. Çıplak, açık.

Yalın *i.* Alèv.

Yalınayak *s.* Ayağı çıplak.

Yalınca, Yalıncak *s.* Büsbütün tek ve tenha. Büsbütün çıplak.

Yalıncak *s. Bak:* Yalınca.

Yalınç *s.* Basit.

Yalıngaç *s.* Kavak gibi kabuğu soyulur (ağaç).

Yalınız *s. Bak:* Yalnız.

Yalınkat *s.* Bir kat.

Yalınlamak *f.* Parlamak.

Yalıtkan *s.* (Fiz.) Mücerrit.

Yalıtmak *f.* (Fiz.) Tecrit etmek.

Yalıyar *i.* (Jeo.) Falez.

Yalız *s.* (Bio.) Emleş, melsa.

Yalkı *i.* Kağnı tekerleği.

Yalkın *i.* Revnak, parlaklık.

Yallah *n.* Haydi: yallah davran! Bir şeye başlarken kullanılır: (Ya Allahdan bozma).

Yalman *i.* Sarp ve sivri yer. Kesici silâhların sivri ucu.

Yalmarmak *f.* Yalayıp sömürmek.

Yalnız *s.* Kimsesiz, tek, tenha. *h.* Arkadaşsız, kendi başına. Sade. *e.* Ancak, fakat.

Yalnızca *s.,h.* Yalnız olarak.

Yalnızlık *i.* Yalnız oluş.

Yalpa *i.* Geminin iki yana sallanması.

Yalpık *s.* Yayvan.

Yaltak *s.* Riyakâr. Dalkavuk.

Yaltaklanmak *f.* Dalkavukluk etmek.

Yaltaklık *i.* Riya.

Yalvaç *i. Bak:* Yalavaç.

Yalvarış, Yalvarma *i.* Yalvarmak işi.

Yalvarmak *f.* Rica ve niyaz etmek. Yaltaklanmak. İstemek.

Yam *e.* Ya ile başlıyan bâzı sıfatların başına gelerek tekit beyan eder: *yamyassı.*

Yama *i.* Bir deliği veya yırtık bir yeri kapayıp tamir etmeğe mahsus parça. Bâzı adamların yüzünde olan leke.

Yamacı *s.* Yama yapan.

Yamaç *i.* Dağın eteğinden tepesine doğru olan bayır, sathımail.

Yamak *i.* Muavin, yardımcı, kalfa, yardak.

Yamalak *s.* Yamalı, yama vurulmuş, ekli. *Yarım — s.* Üstünkörü.

Yamalamak *f.* Yama vurmak.

Yamalanmak *f.* Yama vurulmak.

Yamalı *s.* Yaması olan.

Yamamak *f.* Yama vurmak. Yapıştırmak. İsnat etmek. Yanaştırmak.

Yaman *s.* Kötü, fena. Şedit, yavuz. İyi olmıyan, iyi değil.

Yamandırmak *f.* Yapıştırmak.

Yamanmak *f.* Yama konmak. Yanaşmak, intisap etmek.

Yamatmak *f.* Yamamasını mucip olmak.

Yamcı *i.* Sürücü, menzilci.

Yamçı *i.* Uzun tüylü keçeden kolsuz yağmurluk.

Yampırı, Yampiri *s.* Çarpık.

Yamrıyumru *s.* Düz olmıyan, tümsek ve çukurları olan, iğribüğrü.

Yamuk *i.* (Mat.) Şibih münharif.

Yamyam *i.* İnsan yiyen vahşi.

Yamyamlık *i.* Yamyam oluş.

Yamyassı *s.* Çok yassı.

Yan *i.* Kenar, kenar yüz. Taraf, cihet. Civar, yakınlık. İnd, nezd. Bedenin bir tarafı. *s.* Yandan, doğrudan doğruya olmıyan. *h.* Bir tarafta, bir yana, iğri. — — *h.* Yan tarafa iğilerek. — *ı başında h.* Pek yakınında.

Yana *e.* Tarafa, cihete, semte. Lehte, lehine, lehinde. Cihetçe, dair, gelince: *yiyecekten yana.* — — *h.* Yürek acısile, yanıp yakılarak.

Yanak *i.* Yüzün iki tarafından beheri.

Yanal *s.* (Mat. Jeo.) Canibi.

Yanardağ *i.* Volkan.

Yanaşık *s.* Yaklaşmış, bitişik.

Yanaşılmak *f.* Yanına varılmak, yaklaşılmak.

Yanaşılmaz *s.* Yanına varılmaz, sarp, çetin. Çok sert ve huysuz.

Yanaşma *i.* Yanaşmak işi. Gündelikçi, yamak.

Yanaşmak *f.* Yakın gelmek, yaklaşmak. Muvafakat eder gibi olmak. Gemi iskeleye rampa etmek, uğramak.

Yanaştırmak *f.* Yanaşmasını mucip olmak.

Yanat *i.* Bir tarafı tutan kimse. Taraftar, lehdar.

Yanay *i.* (Mat. Jeo.) Profil.

Yanaz *s.* Titiz, yaramaz, huysuz. Muhalif.

Yanazlanmak *f.* Bir şey beğenmeyip şikâyet etmek, titizlik etmek.

Yanazlık *i.* Yanaz oluş. Muhalefet.

Yanbakmak *f.* Düşmanlık gözile bakmak.

Yancık *i.* At zırhı. Cep, cüzdan.

Yançizmek *f.* Aldırış etmemek, ehemmiyet vermemek.

Yandırmak *f.* Yanmasını mucip olmak.

Yangabuç *s.* Pek iğribüğrü.

Yangelmek *f.* Rahat etmek, keyfine bakmak.

Yangı *i.* İltihap.

Yangılanmak *f.* İltihaplanmak.

Yangın *i.* Büyük ateş. Ev, orman v.s. yanma. *s.* Yanmış, yanık. Zarara uğramış.

Yanı *i.* Şikâyet. Beddua.

Yanıbaşında *h.* Çok yanında.

Yanıç *s.* Gayrı tabiî.

Yanıçmak *f.* Tabiiliğe aykırı olmak.

Yanık *i.* Yanmış şey. Yanmış şeyin bıraktığı yer. *s.* Yanmış. Vurgun. Cılız, sıska.

Yanıkara *i.* Veba çıbanı.

Yanılmak *f.* Bilmiyerek bir yanlışlık veya kabahat yapmak.

Yanılmaz *s.* Yanlış yapmaz, hata etmez.

Yanıltmaç *i.* Süratle söylenirken yanılmamak müşkül olan cümle veya kelime oyunu.

Yanıltmak *f.* Yanılmasını mucip olmak.

Yani *e.* Bundan maksat; demek isteniliyor ki: *vatanım, yani doğduğum yer.*

Yankesici *i.* Cepten para çantası, saat gibi şeyleri çalan hırsız.

Yankesicilik *i.* Yankesici işi.

Yankı *i.* Sesin bir yere çarpıp geri dönmesi, aksisada.

Yankılamak *f.* Sesi geri çevirip aksettirmek.

Yanlış *s.* Doğru olmıyan. *i.* Hata.

Yanlışlık *i.* Yanlış oluş.

Yanmak *f.* Tutuşmak, parlamak, alevlenmek. Ateşte lüzumundan fazla kalıp kavrulmak. *c.* Çok keder duymak. Aşk çekmek. Zarar ve ziyan görmek. Azımak. *Dert — f.* Derdini anlatmak.

Yanpiri *s.* Çarpık, iğri büğrü.

Yansı *i.* Tepke, fiilimünakis.

Yansıca *i.* (Ps.) Yapılan hareketlerin, elde olmıyarak tekrarlanmasından ibaret bir akıl hastalığı belirtisi, ekopraksi.

Yansılamak, Yansımak *f.* Yan yürümek. Mukallitlik yapmak.

Yansıma *i.* (Fiz.) İnikâs.

Yansımak *f.* (Fiz.) Aksetmek, inikâs etmek.

Yansız *s.* Tarafsız, bitaraf.

Yanşak *s.* Tatsız geveze, ağzı yayvan.

Yanşaklık *i.* Yanşak oluş.

Yanşalamak, Yanşamak *f.* Yanşaklık yapmak.

Yanu *i.* Lânet, inkisar, ilenç.

Yanyana *s.* Bitişik.

Yapağı, Yapak *i.* Koyunun kırkımdan hâsıl olan yünü, kaba yumuşak yün.

Yapakçı *i.* Yapağı satan kimse.

Yapaklı *s.* Yapağısı olan.

Yapalak *i.* Yuvarlakça büyük bir nevi puhukuşu.

Yapayalnız, Yapyalnız *s.* Büsbütün yalnız.

Yapı *i.* Bina. İnşaat. Yapılmakta olan bina. Bünye.

Yapıcı *s.* Bina yapan. *i.* Mimar, kalfa.

Yapık *i.* Atı yağmurdan muhafaza için örttükleri büyücek belleme.

Yapılı *s.* Bir türlü bünyesi olan.

Yapılış, Yapılma *i.* Yapılmak işi.

Yapılmak *f.* İşlenmek. Vücuda getirilmek. Bina tesis ve inşa edilmek. Mamur ve zengin olmak.

Yapım *i.* İmal.

Yapıncak *i.* Bir çeşit üzüm. Yapık.

Yapınış *i. Bak:* Yapış.

Yapırgan *i.* Çiçek yaprağı, tüveyç.

Yapış *i.* Sahte tavır. Yapma.

Yapışık *s.* Yapışmış, bitişik. Dokunan.

Yapışıkçeneliler *i.* (Zoo.) Mütelâsıkül fekkeyn.

Yapışkan *s.* Dokunduğu şeye yapışan, lüzucetli. Muacciz. — *otu i.* Yaprakları süründüğü şeye yapışır bir ot.

Yapışkanlık *i.* Yapışkan oluş.

Yapışma *i.* (Bio.) İltisak.

Yapışmak *f.* Dokunduğu yere ilişip ayrılmamak. Dokunmak. Girişmek, başlamak. Tâciz etmek. Çok oturmak. Sımsıkı tutmak.

Yapıştırılmak *f.* Yapışmasını mucip olmak.

Yapıştırma *i.* Yapıştırılan şey. Yapıştırmak işi. Islatılıp yapıştırınca altına resim çıkarılan kâğıt. Gelinin yüzüne yapıştırdıkları elmas v.s.

Yapıştırmak *f.* Yapışmasına sebep olmak.

Yapkın *s.* Zengin, hali vakti yerinde. Sarhoş.

Yapma *i.* Yapmak işi. *s.* Düzme, sahte. Sun'î.

Yapmacık *s.* Yalandan. Düzme, uydurma.

Yapmak *f.* Kılmak, işlemek. Vücuda getirmek, icat etmek. Bina inşa etmek. Etmek, eylemek. Bir işle meşgul olmak. Bir harekette bulunmak. Düzeltmek, tamir etmek. Hazırlamak. Ticarette biriktirmek. Becermek. Zarara sokmak.

Yaprak *i.* Ağaç ve bitkilerin dallarında biten yeşil kısım, varak. Kitap, mektup gibi şeylerin iki sahife teşkil eden bir katı. Kat kat olan herhangi bir şeyin bir katı. — *aşısı i.* İyi cins bir ağacın

köklü bir yaprağını âdi cinsten bir ağacın kabuğunun arasına sokup bağlamaktan ibaret aşı. — *dökümü* i. Yaprakların döküldüğü zaman, sonbahar. — *dolması* i. Asma yaprağına pirinç, kıyma v.s. doldurup sararak yapılan yemek.

Yapraklanmak f. Yaprak peyda etmek.

Yapraklı s. Yaprağı olan. Kat kat tabakalı.

Yapraksız s. Yaprağı olmıyan.

Yapraktaş i. (Jeo.) Çok kolay yapraklanır killi şist. Fillât.

Yaptırmak f. Yapmasını mucip olmak.

Yapuk i. Vaktile gelinin yüzüne yapıştırdıkları elmaslı ve pullu süs.

Yar i. Yarılmış yer, uçurum. Tehlike.

Yar i. Tellâl bağırtma.

Yar i. Ağız suyu, tükürük.

Yâr s. Dost. Sevgili. Bildik. Yardımcı.

Yara i. Vücutte açılmış yarık, ceriha. Kesik yer. c. Acı, keder.

Yarabbi n. Ey Tanrım!

Yaradan, Yaratan s. Yoktan vareden, halik. i. Tanrı.

Yaradılış, Yaratılış i. Yaratmak işi, hilkat. Tabiat, fıtrat. Bünye, mizaç.

Yarağ i. Silâh.

Yaralamak f. Yara açmak. Kalbini kırmak.

Yaralanmak f. Yara açılmak. Kalbi kırılmak.

Yaralı s. Yaralanmış, mecruh. c. Mahzun.

Yaramak f. İş görebilmek, kullanılabilmek. Faydalı olmak. Uygun olmak.

Yaramaz s. İşe gelmez, hayırsız. Kötü. Haylaz.

Yaramazlık i. Yaramaz oluş. Haylazlık.

Yaran i. Şikâf.

Yâran i. Dostlar.

Yaranmak f. Birinin hoşuna gidecek bir iş yapmak.

Yarap n. *Bak:* Yarabbi.

Yarar s. İşe gelir, faydalı. Cesur, yiğit. i. Menfaat.

Yararlık i. İşe yarama. Cesaret, yiğitlik. Ehliyet.

Yarasa i. Kanatları, elleri ve ayakları arasında gerilmiş bir deriden ibaret olan geceleri uçar bir hayvan, gecekuşu, şeppere.

Yarasalar i. (Zoo.) Huffaşiye.

Yaraşık i. Yakışık.

Yaraşıklık i. Mütenasip, mevzun oluş.

Yaraşmak f. Yakışmak, uymak, iyi gelmek.

Yaraştırmak f. Yaraşmasını mucip olmak.

Yaratan s. Hallâk, mübdi.

Yaratı i. İbda.

Yaratıcı s. Halk edici. i. Tanrı.

Yaratık i. Mahlûk.

Yaratılış, Yaradılış i. Hilkat.

Yaratılmak f. Yoktan varedilmek.

Yaratım i. Hilkat, yaratma işi.

Yaratmak f. Halketmek.

Yarbay i. Kaymakam.

Yarda i. 91 santimetre uzunluğunda ölçü.

Yardak, Yardakçı i. Yamak. Kötülük arkadaşı.

Yardakçılık, Yardaklık i. Yardakçı oluş.

Yardım i. Başkasile beraber çalışma, muavenet.

Yardımcı s. Yardım eden, muavin. İmdat eden.

Yardımcı üye i. Muavin âza.

Yardırmak f. Yarmasını mucip olmak.

Yarenlik i. Ahbaplık.

Yarga i. Büyük piliç.

Yargı i. Hüküm. Kaza. *Yargı hakkı:* Hakkı kaza. *Yargı erki:* Kuvvei kazaiye.

Yargıcı i. Dâvayı halleden hâkim.

Yargıç i. Hâkim.

Yargılama i. Muhakeme.

Yargılamak f. Dâvayı halletmek. Muhakeme etmek.

Yargıtay i. Temyiz mahkemesi.

Yarguçak i. El değirmeni.

Yarı i. Bir şeyin iki müsavi kısımdan biri, nısıf.

Yarıbuçuk s. Az bir şey, eksik veya noksan.

Yarıcı s. Yaran, kesip parçalıyan. Mahsülün yarısı karşılığı işte ortak olan, ortakçı.

Yarıçap i. (Mat.) Nısıf kutur.

Yarıgece i. Gecenin yarısı, nısfülleyl.

Yarık i. Yarılıp açılmış yer, çatlak, fürçe, rahne. s. Yarılmış.

Yarılamak f. Yarısına varmak. İkiye bölmek.

Yarım s. Birinin yarısı, nısıf. c. Eksik.

Yarımada i. (Coğ.) Bir tarafından kıtaya bağlı, öbür tarafları denizle çevrilmiş kara parçası.

Yarımca i. Başın yarısının ağrıması.

Yarımkanadlılar i. (Zoo.) Nısfiyül cenah.

Yarımküre i. (Ast.) Nısıf küre.

Yarımlamak f. Yarılamak. Kolaylamak.

Yarımpabuç s. Sürtük.

Yarımyamalak h. Acele ile, eksik olarak.

Yarın i. Bugünden sonra ilk gelecek gün. Gelecek zaman.

Yarında, Yarındası i. Erte, ferda.

Yarınki s. Yarın olacak, yarına mahsus.

Yarısaydam s. (Fiz.) Nim şeffaf.

Yarış i. Yarmak işi, yarma. Müsabaka. Öndeki kazanmak üzere bir işte biribirini geçmeğe çalışma. Koşu.

Yarışmak f. Yarış etmek.

Biribirini geçmeğe çalışmak.

Yarıyarıya *h.* Herbirine yarısı olarak.

Yarî *i.* Dostluk. Yardım.

Yarlıgamak *f.* Affetmek.

Yarlığ *i.* Ferman.

Yarlık *i.* Dostluk. Âşıklık.

Yarma *i.* Parçalanmış buğday, v.s. Yarmak işi. *s.* Yarılmış yahut yarılabilir. — *şeftali i.* Çekirdeği kolay çıkan şeftali.

Yarmak *f.* Ortadan kesmek, bölmek. Paralamak. Kesip açmak. Derin yara açmak.

Yarmalamak *f.* Boyuna kesmek, biçmek.

Yarpuz *i.* Baharlı bir ot.

Yas *i.* Matem, bir ölü için kara giyme ve eğlenmekten çekinme. — *tutmak f.* Yas yapmak, mateme girmek.

Yasa *i.* Nizam, töre. (Bio.) Kanun.

Yasak *i.* Yasa. Memnuiyet. *s.* Memnu.

Yasakçı *i.* Vardacı. Kavaş.

Yasak eylem *i.* Memnu fiil.

Yasaklanmak *f.* Menedilmek.

Yasaklı *s.* Memnu, ıskat edilmiş.

Yasaksavan *i.* Muvakkat şey.

Yasalı *s.* Kanunlu, nizamlı. Meşru.

Yasama *i.* Teşri. *Yasama erki:* Hakkı teşri.

Yasamak *f.* Yasa yapmak, teşride bulunmak.

Yasaman *i.* Yasa koyan kimse, vazıkanun.

Yasan *i.* (Fel.) Niyet.

Yasanal *s.* (Fel.) Kasdî.

Yasanlı *s.* Tasmim edilmiş.

Yasavul *i.* Vaktile yol muhafazasına memur alay çavuşu. Polis.

Yasemin *i.* Güzel kokulu, beyaz ve küçük çiçekler açan sarmaşık kabilinden bir ağaç.

Yaslamak, Yastamak *f.* Dayamak.

Yaslanmak, Yastanmak *f.* Dayanmak.

Yaslı *s.* Matemli, bir ölü için yas tutan.

Yasmak *f.* Düzeltmek, düz yapmak. Gergin şeyi gevşetmek.

Yasmık *i.* Mercimek.

Yassı *s.* Açık ve basık, basılıp ezilmiş gibi düz, kalınlığı olmayıp yayvan olan. — *kadayıf i.* Bir nevi kadayıf.

Yassı *i. Bak:* Yatsı.

Yassılamak, Yassılaşmak *f.* Yassı olmak.

Yassılatmak *f.* Yassı yapmak.

Yassılık *i.* Yassı oluş.

Yassılmak *f.* Yassılanmak.

Yassıltmak *f.* Yassılatmak.

Yastangaç *i.* Dayanacak şey, yastık.

Yastanık *s.* Dayanmış.

Yastığaç *i.* Üzerinde yufka açılan hamur tahtası.

Yastık *i.* İçi ot, yün veya pamuk dolu yaslanacak ufak ve uzun minder. Yatan adamın başını üstüne koyduğu içi pamuk dolu ufak minder. Fidan ve fide yetiştirmek üzere ince toprakla gübreden hazırlanmış yüksek yer.

Yastım *s.* Yassı burunlu.

Yaş *s.* Islak, nemli, suyu kurumamış. Taze, yeşil, körpe. *i.* Islaklık, nem. Gözden akan su.

Yaş *i.* Ömrün miktar ve derecesi, sin.— *ını almak f.* İhtiyarlamak.

Yaşa *n.* Yaşasın, ömrü çok olsun mânasını anlatır dua.

Yaşalabetim *i.* (Bio.) Biyojeografi.

Yaşama *i.* Yaşamak işi.

Yaşamaca *z.* Kaydıhayatla.

Yaşamak *f.* Sağ olmak, ömür sürmek. Bir türlü ömür sürmek. Gezinmek. Zevk sürmek.

Yaşanılmak, Yaşanmak *f.* Sağ bulunmak, yaşamak. Geçinmek.

Yaşarmak *f.* Islanmak, nem peyda etmek. Tazelenmek. Gözyaşları dökmek.

Yaşatmak *f.* Yaşamasını mucip olmak.

Yaşayış *i.* Yaşamak tarzı.

Yaşdaş *s.* Bir yaşta olan.

Yaşıt *s.* Yaşdaş, hemsin.

Yaşlı *s.* Yaşını almış, ihtiyar.

Yaşlıbaşlı *s.* Yaşını başını almış, ihtiyarlamış.

Yaşlık *i.* Islaklık, nem. Yağmurlu hava.

Yaşlılık *i.* Yaşlı oluş, ihtiyarlık.

Yaşmak *i.* Ferace kullanılan devirde kadınların başlarına bağladıkları ince tülbent. Örtü, perde.

Yaşmaklamak *f.* Yaşmakla yüzünü örtmek.

Yaşmaklanmak *f.* Yaşmakla kendi yüzünü örtmek.

Yaşmaklı *s.* Yaşmağa bürünmüş.

Yat *i.* Küçük tenezzüh vapuru.

Yat *s.* Yabancı. Düşman.

Yat *i.* Kalkan ve zırh gibi koruma silâhı.

Yât, Yâd *i.* Anma, hatıra getirme, lâkırdısını etme.

Yatağan *i.* Uzun bıçak.

Yatak *i.* Uyumak için yere yapılan şilte, yorgan veya battaniye ve yastıktan ibaret döşek. Üzerine döşek yapılan kerevet, karyola, deri. Mekân, yatılan yer. Hırsızları gizlice kabul edip çaldıkları eşyayı saklıyan kimse. Bir nehrin aktığı yer, mecra. — *odası i.* Yatılan oda.

Yataklı *s.* İçinde yatak olan, yatağı bulunan. Yatağı derin olan (nehir.) — *vagon i.* İçinde yatmak için karyola bulunan kompartıman, vagonli.

Yataklık *i.* Yatak kereveti, karyola, sedir. Odanın yatak için ayrılmış kısmı. Çalınmış

eşyayı saklamaklık.

Yatalak *s.* İnmeli.

Yatay *s.* (Ast.) Ufkî.

Yatı *i.* Yatma, yatağa girme. Geceyi geçirme. — *mektebi i.* Leyli mektep.

Yatık *s.* Yatırılmış, iğrilmiş. Devrik.

Yatılı *s.* Geceleri de barındıran veya gece barınan: *Yatılı okul, yatılı öğrenci.*

Yatım *i.* Yatmış ve eğilmiş şeyin hali.

Yatımlı *s.* Yatmış, yere serilmiş, basılmış.

Yatır *i.* Eren, veli, evliya.

Yatırmak *f.* Yatırmasını mucip olmak. Parayı işletmek veya emanet olarak teslim etmek.

Yatışmak *f.* Sükûnet bulmak, şiddeti geçmek. Rahatlanmak.

Yatıştırmak *f.* Yatışmasını mucip olmak.

Yatkı *i.* Yatıp basılmaktan peyda olan kıvrım.

Yatkın *s.* Bir yana iğri. Çok yatmış. Çürük. Alışkın.

Yatkınlık *i.* Yatkın olma hali. Alışkanlık. Meleke.

Yatmak *f.* Yere uzanmak. Uykuya varmak, uyumak, yatağa girmek. Ezilmek, serilmek, düzlenmek, basılmak. İtaat etmek. Razı olmak. Geceyi geçirmek. Hasta olmak. Gemi demir atmak. Hapse girmek. *Zihin — f.* Akıl ermek.

Yatsı *i.* Yatma vakti. Güneş battıktan iki saat sonra kılınan namaz, yassı.

Yatuğan, Yatuk *i.* Kanun gibi kucağa yatırılarak çalınan saz.

Yav, Yava *s.* Kayıp, zayi. Meçhul. Yabancı. Düşman, âsi. *i.* Yokluk.

Yavan *s.* Yağsız, yağı pek az, lezzetsiz. Mânasız.

Yavanlık *i.* Yavan oluş.

Yavaş *s.* Ağır, süratli olmıyan. Sessiz, az sesli. Yumuşak, mülâyim, sert olmıyan. Nazlı. — — *h.* Ağır ağır.

Yavaşa *i.* Serkeş atları zaptetmek için dudaklarına taktıkları kısaç.

Yavaşça, Yavaşçacık *h.* Usulla, itina ile, bir yere dokunmaksızın.

Yavaşlamak *f.* Yavaş yürümeğe başlamak.

Yavaşlık *i.* Yavaş oluş. Hilmiyet.

Yavaştırmak *f.* Alıştırmak, yumuşatmak.

Yave *i.* Boş lâkırdı, saçmasapan, hezeyan.

Yavegû *s.* Saçmasapan söyliyen.

Yaver *i.* Yardımcı. Bir kumandanın veya bir büyük memurun emirlerini tebliğ etmek vazifesile mükellef zâbit. Emir subayı.

Yaverlik *i.* Yaver vazifesi.

Yavru *i.* Canlı mahlûkların küçüğü.

Yavrucuk *i.* Küçük yavru.

Yavrulamak *f.* (Hayvan) doğurmak.

Yavsı *i.* Bir cins iğneli çekirge.

Yavşak *i.* Yeni sirkeden çıkmış bit, bit yavrusu.

Yavşan *s.* Dikenli.

Yavuk *i.* Nişan, nişanlanma.

Yavuklamak *f.* Nişanlamak.

Yavuklanmak *f.* Nişanlanmak.

Yavuklu *s.* Evlenmek üzere nişanlanmış, nişanlı.

Yavuz *s.* Şiddetli, pek sert. Âlâ, fevkalâde.

Yavuzluk *i.* Yavuz oluş.

Yay *i.* Ok atmağa mahsus eğri alet, kavis, keman. Elâstikî alet, zemberek. Araba, vagon, v.s. de dingillerin tekerleklere yakın uclarına konulan çelikten eğri ve elâstikî alet.

Yaya *i.,s.* Ayakla yürüyen, bir şeye binmiyen, piyade. *h.* Yürüyerek. — *kalmak f.* Mahrum olmak.

Yayalık, Yayanlık *i.* Yaya oluş.

Yayan *h., s. Bak:* Yaya.

Yaydırmak *f.* Yaymasını mucip olmak.

Yaygara *i.* Yüksek sesle bağırma, gürültü.

Yaygaracı *s.* Yaygara yapan, patırdıcı.

Yaygı *i.* Yere yayılan kilim v.s.

Yaygın *s.* Duyulmuş, kullanılmış.

Yayık *s.* Açık, yayvan, seçilmiş, döşenmiş. *i.* Sütten yağ çıkarmak için kullanılan tulum veya fıçı, yağ makinası.

Yayılmak *f.* Açılmak, genişlemek. Dağılmak, saçılmak. Soyunup uzanmak. Sirayet etmek. Serilmek, döşenmek. Yorulup veya bayılıp yere düşmek.

Yayım *i.* Neşir, neşriyat.

Yayın *i.* Matbuat.

Yayın, Yayınbalığı *i.* Bir cins tatlısu balığı.

Yayındırmak *f.* İntişar ettirmek.

Yayınık *s.* Münteşir.

Yayınlık *s.* Neşre ait.

Yayınma *i.* (Kim.) İntişar.

Yayıntı *i.* Şayia.

Yayla *i.* Deniz sathından yüksek düz saha. Yazlık mera.

Yaylâ *i.* Çocuk salıncağı, hamak.

Yaylak *i. Bak:* Yayla.

Yaylakıye *i.* Yazlık mera kirası veya vergisi.

Yaylamak *f.* Yazı yaylada geçirmek.

Yaylanmak *f.* Gerilmek.

Yaylı *s.* Elâstikî veya açılır kapanır bir aleti olan, zemberekli. *i.* Tekerlekleri arasında yayı bulunan uzun yolcu arabası.

Yaylım *i.* Bir sıra asker veya birkaç batarya tarafından birden edilen ateş.

Yayma *i.* İşaa. Yaymak işi. Satılık ufak tefek şeylerden

yapılan sergi.

Yaymacı *s.* Açık yerlerde ufak tefek şeyleri serip satan, pazarcı.

Yaymak *f.* Açmak, uzatmak, sermek. Dağıtmak, saçmak. Serpmek. Neşretmek, herkese duyurmak. Sürüyü yaylada dağıtıp otlatmak. Baygın veya hasta düşürmek.

Yayvan *s.* Açık, geniş, bol, yayılmış, toplu olmıyan, dağınık. *i.* Gevşeklik. Dağınıklık.

Yayvanlık *i.* Gevşeklik, geniş biçim.

Yaz *i.* Haziran, temmuz ve ağustos aylarından ibaret senenin sıcak mevsimi, sayf.

Yazak *i.* Yazıhane.

Yazar *i.* Muharrir.

Yazdırmak *f.* Yazmasını mucip olmak.

Yazı *i.* Yazılan şey, hat. Yazmak işi, yazma. Makale, müsvedde. *Alın — sı i.* Talih, kader.

Yazı *i.* Ova, düz yer.

Yazıbilim *i.* Grafoloji.

Yazıcı *i.* Kâtip.

Yazıcılık *i.* Kâtiplik.

Yazıhane *i.* Yazak. Yazı odası. Bir tüccarın çalıştığı daire, büro. Üzerinde yazı yazılan masa.

Yazık *s.* Boşuna sarfolunan, itlâf ve israf olunan. *i.* Heder. Zarar ziyan, gadir. Acınacak veya ayıplanacak şey, yakışmıyacak hal. *c.* Eyvah! hayf.

Yazılı *s.* Yazılmış, yazısı olan. Deftere geçirilmiş, kaydolunmuş. Mukadder.

Yazılış, Yazılma *i.* Yazılmak tarzı ve işi.

Yazılmak *f.* Kalem v.s. ile kâğıt v.s. üzerine okunacak bir şey çizmek. Tahrir olunmak, kaydolunmak.

Yazın *z.* Yaz mevsiminde.

Yazış *i.* Yazmak işi.

Yazışmak *f.* Biribirine yazmak, mektuplaşmak.

Yazıt *i.* Kitabe.

Yazlamak *f.* Yaz mevsimini geçirmek, yazın bir yerde oturmak.

Yazlatmak *f.* Yazlamasını mucip olmak.

Yazlı *h.* Yazın, yaz mevsiminde. — *kışlı h.* Hem yaz, hem kış için.

Yazlık *s.* Yazın oturulacak (yer). Yazın giyilen (hafif ince elbise).

Yazma *i.* Yazmak işi. Bir nevi yüz şişmesi. Üzerine boyalı resimler basılan tülbentten baş yemenisi ve yorgan yüzü. *s.* Yazılmış, yazılı. El ile yazılmış. Resim.

Yazmacı *i.* Yemeni ve yorgan yüzü gibi şeyler yapan kimse.

Yazmacılık *i.* Yazmacı sanatı.

Yazmak *f.* Kalem ve mürekkeple kâğıt ve diğer bir şey üzerine okunacak bir şey çizmek, tahrir etmek. Yazı meşketmek. Deftere kaydetmek. Mektupla bildirmek. Bir kitap ve makale yazmak.

Yazman *i.* Kâtip.

Ye *e. Bak:* Ya.

Yecuç *i.* Dünyanın sonunda Mecuçla beraber çıkacağı mukaddes kitaplarda bildirilen kısa boylu bir kavim.

Yecuçmecuç *i. Bak:* Mecuç, Yecuç.

Yed *i.* El.

Yedbeyed *h.* Doğrudan doğruya eline.

Yede *i.* Yeşim denilen taş.

Yedek *i.* Hayvanı çekecek ip, yular sapı. Akıntıya karşı sahilden gemi ve kayığı çekmeğe mahsus ip. Yularından çekilip götürülen boş binek hayvanı. Lüzumunda kullanılmak için bir şeyin fazla bulundurulan eşi. *s.* İhtiyat.

Yedekçi *i.* Yedek bir at götüren seyis. Akıntıya karşı iple kayık çeken kimse.

Yedekli *s.* İhtiyaç olduğu zaman yerini tutacak bir yedeği olan.

Yedekli *s.* Lüzumu halinde kullanılmak üzere yedek bulundurulan.

Yedek Subay *i.* İhtiyat zabiti.

Yedek üye *i.* İhtiyat âza.

Yedemek *f.* İrşadetmek, yol göstermek.

Yedi *s.* Altıdan bir fazla sayı.

Yediemin *i.* Güvenilen el. Emniyetli yer.

Yedigen *i.* (Mat.) Müsebba.

Yedigir *i.* Dübbüekber denilen yedi yıldız.

Yedili *s.* Yedi sayılı.

Yedilik *s.* Yedi sayı ve kıymetinde olan. *i.* Düğünün yedinci günü giyilen ağır esvap.

Yedinci *s.* Yedi derecesinde olan.

Yedirme *i.* Yedirmek işi. Kireç, beziryağı ve kıtıktan yapılan ve su borularını sarmakta kullanılan bir macun.

Yedirmek *f.* Yemesini mucip olmak. Muhtaçlara yemek vermek. Yutturmak, sindirmek. Para vermek. Hazım ve tahammül etmek, sindirmek.

Yedişer *s.* Herbirine veya her defasında yedi.

Yeditasarruf *i.* Bir mal ve mülkün tasarrufunu elinde bulundurma.

Yeditulâ *i.* İktidar, çok bilgi.

Yediveren *i.* Senede birkaç defa meyva veya çiçek açan nebat.

Yedmek *f. Bak:* Yedemek.

Yegân *s.* Birer. *Yegân yegân:* birer birer.

Yegâne *s.* Tek, yalnız.

Yeğ, Yey *s.* Evlâ, mürecah.

Yeğen *i.* Kardeş evlâdı, biraderzade, hemşirezade.

Yeğlemek *f.* Tercih etmek. Yeğ, üstün tutmak.

Yeğlik *i.* Tercih.

Yeğlikle *h.* Tercihan.

Yeğni *s.* Hafif, ağırlığı az.
Yeğnik *s.* Hoppa. Hafif meşrep.
Yeğnilik *i.* Yeğni oluş.
Yeğrek, Yeyrek *s.* Düzelmiş, salâh bulmuş. Müreccah.
Yeis *i.* Ümitsizlik. Teessür. — *getirmek f.* Meyus olmak.
Yek *i.* Bir, tek.
Yekçeşim *s.* Tekgözlü.
Yekdest *i.* Elbirliği.
Yekdiğeri *i.* Biribirine, biribirini.
Yekdil *s.* Kalbleri bir.
Yeke *i.* Dümeni hareket ettirmek için ucuna takılan kol. Vekil.
Yekemel *s.* Bir dilekli. Aynı emeli besliyenler.
Yekinmek *f.* Kuvvet sarfetmek, ıkınmak, sıkınmak.
Yekpare *s.* Bir parçadan ibaret, bütün, parçasız.
Yekrek *s.* Daha iyi, daha muvafık.
Yekrenk *s.* Bir renk.
Yeksan *s.* Eşit, beraber. Bir, müsavi.
Yekser *s.* Baştan başa, hep, bütün. Birlikte.
Yekta *s.* Benzersiz. Tek, yalnız.
Yekten *h.* Birden, birdenbire, defaten.
Yekûn *i.* Son, tutar. Biribiri altına yazılan rakamların toptan tutarı.
Yekzeban *s.* Ağzı bir. Bir dille konuşan. Sözleri bir, müttefik.
Yel *i.* Harekette bulunan hava, rüzgâr. Bedende dolaşan ağrı, sızı. Karında hâsıl olan gaz, osuruk.
Yelda *s.* Uzun ve karanlık. *Şebi* — *i.* Senenin en uzun gecesi, birinci kânunun yirmi üçüncü gecesi.
Yeldeğirmeni *i.* Bir büyük fırıldağı dolduran yel kuvvetile işliyen değirmen.
Yeldirme *i.* Eskiden kadınların kırlarda giydikleri üstlük ince manto, maşlah, ferace.
Yele *i.* Hayvanın ensesindeki sert kıllar.
Yelek *i.* Kuş kanadının büyük tüyü.
Yelek *i.* Caket altına giyilen kolsuz mintan. Bir yaşında deve yavrusu. Kadınların bir nevi iççamaşırı.
Yeleklemek *f.* Okun kuyruğuna tüy takmak.
Yeleli *s.* Yelesi olan.
Yelengeç *i.* Kavak gibi kabuğu çatlayıp soyulan ağaç.
Yelim *i.* Koşma, koşuş.
Yelimyeperek, Yelyeperek *h.* Acele ile koşarak.
Yelken *i.* Rüzgâr olarak gemiyi yürüten bezler.
Yelkenbezi *i.* Yelken yapılan kalın ve sık bez.
Yelkenci *i.* Yelken yapan ve satan kimse. Gemide yelken işlerinde kullanılan tayfa.
Yelkengemisi *i.* Rüzgâr ve yelken ile hareket eden gemi.
Yelkenlemek *f.* Yelken açarak gitmek.
Yelkenli *s.* Yelkenle kullanılan. *i.* Yelken gemisi.
Yelkenliler *i.* (Zoo.) Uçucular.
Yelkovan *i.* Saatin dakikaları gösteren büyük ibresi. Rüzgârın içeri girmesine engel olmakla beraber içerinin bozuk havasını ve dumanı dışarı salıveren soba ve ocak borularının ucundaki fırıldak. Saçak kenarının pervazı. Uçurtma.
Yellemek *f.* Üflemek, körüklemek, yelpazelemek.
Yellenmek *f.* Osurmak.
Yelli *s.* Yeli olan.
Yelloz *i.* Sürtük.
Yelme *i.* Yırtmaçlı zırh. Yelmek işi.
Yelmek *f.* Koşmak, telâş ve acele ile yürümek.
Yelpaze *i.* Sıcak havada sallıyarak etrafındaki havayı tahrik ile serinlik hâsıl etmek için kullanılan alet.
Yelpazelemek *f.* Yelpaze ile hava vermek.
Yelpazelenmek *f.* Yelpaze kullanmak.
Yelpik *i.* Soluğan illetinin pek şiddetlisi. Astma.
Yelsel *s.* (Coğ.) Rüzgârın tesirile olan.
Yeltek *s.* Havaya tabi, rüzgârın geldiği tarafa dönen.
Yeltenmek *f.* Yapamıyacağı bir işe girişmek. Bir şeye üzenmek, taklide çalışmak.
Yeltüfeği *i.* Hava tazyikile boşanıp mermi alan tüfek.
Yelve *i.* Bıldırcına benziyen bir kuş.
Yem *i.* Yiyecek şey, bir defada yenen miktar. Hayvana verilen yiyecek, yemleme.
Yeme *i.* Tenavül. Yemek işi. Tat.
Yemek *f.* Gıda için bir şey ağıza alıp çiğniyerek yutmak, tenavül ve taam etmek. Kemirmek, aşındırmak, oymak. Alıp götürmek, yıkamak, eksiltmek. Sarfetmek, bozmak, israf eylemek. Tecavüze, takdire veya cezaya uğramak. Tutulmak, duçar olmak. Kullanmak. Isırmak. *Başını* — *f.* Ölümüne sebep olmak. *Gam* — *f.* Kederlenmek. *Miras* — *f.* Miras kalmak. *Rüşvet* — *f.* Rüşvet olarak verilen şeyleri almak. *Tokat*— *f.* Tokatlanmak. *Yağmur* — *f.* Yağmur altında ıslanmak. — — *f.* Hazırlanan yemeği yemek.
Yemek *i.* İnsanın muayyen vakitlerde aldığı gıda, taam, yiyinti.
Yemekborusu *i.* (Bio.) Meri.
Yemekhane *i.* Umumî yerlerde yemek salonu.
Yemeklemek *f.* Yemek vermek, yedirmek, ziyafet çekmek.
Yemekli *s.* Yemek dahil olarak.
Yemeklik *s.* Yemek yap-

mak için ayrılan. *i.* Yemek için verilen para.

Yemeksiz *s.* Bir şeyi yememiş olan, aç. Yemek verilmeksizin.

Yemeksizin *h.* Bir şey yemeden.

Yemeni *i.* Yorgan yüzü, baş örtüsü, bohça v.s. yapılan nakışlı ve boyalı tülbent. Kısa kenarlı sivri burunlu ve ökçesiz kaba ayakkabı.

Yemenici *i.* Yemeni yapan ve satan kimse.

Yemenili *s.* Başında yemeni olan. Ayağına yemeni giyen.

Yemin *i.* Sağ el, sağ taraf, sağ. Ant. Bir işi yapacağına veya doğruyu söylediğine dair Allahı şahit gösterme veya şeref ve namusu ile temin etme, kasem. — *bozmak f.* Yeminden nükûl etmek. — *etmek, — vermek f.* Yemin ile temin etmek.

Yeminli *s.* Antlı.

Yemiş *i.* Taze ve kuru meyva.

Yemişçi *i.* Yemiş satan kimse, manav.

Yemişli *s.* Müsmir. Yemişi olan.

Yemişlik *i.* Yemiş ağaçları bulunan bahçe. Meyva konulan yer. Meyva kabı.

Yemleme *i.* Av hayvanlarını celp için tuzağa dökülen veya oltaya takılan yem. Ağızotu. *c.* Birini aldatıp dolandırmak için gösterilen sahte menfaat.

Yemlemek *f.* Tuzağa veya oltaya yem takmak. Ağızotu komak. *c.* İğfal için sahte menfaat göstermek.

Yemlik *s.* Hayvanlara yem olmağa yarar. *i.* Hayvanlara içinde yem verilen tekne. *c.* Rüşvet.

Yemyeşil *s.* Çok yeşil.

Yen *i.* Esvap kolunun bilek tarafındaki ucu. (Bot.) Spat.

Yencilmek *f.* Ezilmek, basılmak.

Yençmek *f.* Ezmek, basmak. *c.* Gadretmek.

Yenge *i.* Geline rehberlik eden kadın. Kardeş ve amca ve dayı karısı.

Yengeç *i.* Yan yan yürür altı ayaklı ve başının iki tarafında iki kıskacı olan küçük bir deniz hayvanı. Durgun sularda ve rutubetli yerlerde yaşar ve yan yan yürür bir böcek. (Ast.) Seretan burcu.

Yengeç Dönencesi *i.* (Ast.) Medarı Seretan.

Yengi *i.* Yenmek işi, galebe.

Yeni *s.* Kullanılmamış, cedit, müceddet. Zuhur ve hususlünden beri çok vakit geçmemiş. Taze. Acemi. *h.* Az evvel, ahiren.

Yenibaştan *h.* Tekrardan, yeni başlıyarak.

Yenice *s.* Oldukça yeni.

Yeniçeri *i.* Eskiden Osmanlı ordusunu teşkil eden ve askerliği kendilerine meslek edinen bir sınıf asker. *c.* Zorba. — *ağası i.* Yeniçerilerin başkumandanı.

Yeniçerilik *i.* Yeniçeri askerliği.

Yeniden *h.* Tekrar, baştan başlıyarak.

Yenik *i.* Bir hayvan veya böceğin yemesi veya ısırmasının eseri. *s.* Aşınmış.

Yenilemek *f.* Yeni haline komak. Tazelemek.

Yenilenmek *f.* Yeni haline konmak. Tekrar edilmek, tazelenmek .

Yeniletmek *f.* Yenilemesini mucip olmak.

Yenilgi *i.* Yenilme hali. Mağlûbiyet.

Yenilik *i.* Yeni oluş.

Yenilmek *f.* Mağlûp olmak, bozulmak. Oyunda kaybetmek.

Yenilmek, Yenmek *f.* Ağızda çiğnenip yutulmak. Sarfolunmak. Ceza çekmek. Kullanılmak.

Yenir *s.* Yenilebilir, yemeğe yarar. *i.* Frengi.

Yenirce *i.* Ağacın evvelâ bir parçasını çürütüp nihayet büsbütün kurutan bir ağaç hastalığı.

Yenirilleti *i.* Kangren, yiyici çıban.

Yenlenç *s.* Zayıf, kuvvetsiz, miskin.

Yenli *s.* Kollu.

Yenmek *f.* Galip gelmek, üstün gelmek. Oyunda kazanmak. Yenilmek.

Yepermek *f.* Koşmak, sür'at ve telâşla gitmek.

Yepyeni *s.* Büsbütün yeni.

Yer *i.* Üzerinde yaşadığımız seyyare, arz. Zemin. Arzda toprak kısmının yüzü, toprak. Arazi, arsa. Herhangi bir şeyin bulunduğu mevki, mahal, mekân. Memleket, doğum mahalli. Mansıp, mesnet, memuriyet. Oturulacak veya ücretle tutulan mahal. Eser, nişan, geçmiş bir şeyin kalan alâmeti. Genişlik.

Yeraltı *i.* Toprağın içinde üstü örtülü yer. Tahtelârz. Bodrum.

Yerbarsağı *i.* Yerin altında yetişen ve barsak gibi uzanan bir ot.

Yerberi *i.* (Ast.) Haziz.

Yerbilim *i.* Jeoloji, arziyat.

Yerçekimi *i.* (Fiz.) Cazibei arz.

Yerdeğiştirme *i.* (Mat.) Tebdili mevzi.

Yerebakar *s.* Sinsi.

Yeredoğrulum *i.* (Bot.) Takarrüp ilel arz.

Yerel *s.* (Coğ. Jeo.) Mevzii, mahalli.

Yerelması *i.* Şeklen patatese benzer ve yemek yapılır bir kök.

Yereşeği *i.* Ağaç köklerine, mezruata zarar veren bir böcek.

Yeretmek *f.* Eser ve alâmet bırakmak.

Yerey *i.* (Jeo.) Yeryüzün-

den bir parça. Arazi.

Yerfıstığı *i.* Bir nebatın köklerinde hâsıl olan fıstık. Amerikan fıstığı.

Yergi *i.* Hiciv, zem.

Yergin *s.* Çirkin, mezmum.

Yerinde *h.* Münasip, uygun, lâyık.

Yerinmek *f.* Teessüf etmek. Pişman olmak. Sövmek.

Yerkabuğu *i.* (Coğ. - Ast.) Kışrı arz.

Yerkatı *i.* Zemin kat.

Yerleşik *s.* Mütemekkin.

Yerleşmek *f.* Yer tutmak, yer bulup oturmak. Yerinde sabit olmak, yerinden oynamamak. Daimî surette bir yerde oturmak, tavattun etmek. Eşyasını yerli yerine koymak.

Yerleştirilmek *f.* Yerine konulmak. Yerli yerine konmak, tertip ve tanzim olunmak. Memuriyet veya hizmete konulmak. İskân olunmak.

Yerleştirmek *f.* Yerleşmesini mucip olmak.

Yerli *s.* Bir yerin ahalisinden olan. Sabit.

Yerlig *i. Bak:* Yarlığ.

Yermek *f.* Beğenmemek, hoşlanmamak, tiksinmek. Zemmetmek.

Yermerkezli *s.* (Ast.) Jeosantrik.

Yermumu *i.* (Jeo.) Ozokerit.

Yeroynaması *i.* Zelzele.

Yersarmaşığı *i.* Yere sürünerek büyüyen bir cins sarmaşık.

Yersel *s.* (Ast. Coğ.) Arzî.

Yersıçanı *i.* Köstebek.

Yersizme *i.* (Jeo.) Dislokasyon.

Yeryuvarlağı *i.* Arz.

Yeryüzü *i.* Yeryuvarlağı, arz, arzın yüzü.

Yestehlemek *f.* Pislemek, sıçmak.

Yeşermek *f.* Yeşil olmak. Yeşil renk peyda etmek, otlar sürmek. Yapraklanmak.

Yeşertmek *f.* Yeşermesini mucip olmak.

Yeşil *i.* Ekseri otların ve yaprakların rengi, sarı ile maviden hâsıl olan renk. Taze tütün yaprağı. *s.* Taze, ham.

Yeşilbaş *i.* Başı yeşil bir cins erkek ördek.

Yeşillendirmek *f.* Yeşillenmesini mucip olmak.

Yeşillenmek *f.* Yeşil olmak, yeşermek. Tazelenmek. Bir güzele bakmakla ferahlanmak.

Yeşilli *s.* Yeşil renginde veya çiçekleri, benekleri yeşil olan.

Yeşillik *i.* Yeşil renk. Taze otlar ve çayırlarla örtülü yer, çayırlık. Sebze, zerzevat.

Yeşim *i.* Yeşil renkte sert ve kıymetli taş.

Yet *i. Bak:* Yed.

Yetbeyed *h. Bak:* Yedbeyed.

Yeter *s.* Yetişen, kâfi. *h.* Elverir.

Yeterge *i.* Kifayet, haddi kifaye.

Yeterli *s.* Kâfi. Ehliyetli.

Yeterlik *i.* Ehliyet. Kifayet.

Yeter sayı *i.* Nisap.

Yetik *i.* Vakitsiz doğan çocuk.

Yetim *i.* Babası veya baba ve anası ölmüş çocuk, öksüz. *s.* Nadir.

Yetime *i.* Az ve nadir bulunur inci.

Yetimhane *i.* Yetimlerin bakıldığı müessese, darülitam.

Yetimlik *i.* Yetim oluş.

Yetinmek *f.* İktifa etmek.

Yetişken, Yetişmiş *s.* Olgun, kemale varmış.

Yetişme *i.* Yetişmek işi.

Yetişmek *f.* Ulaşmak, erişmek, vâsıl olmak. Varmak. Vaktinde bulunmak. Yapabilmek. Olgunlaşmak. Terbiye olmak. Kifayet etmek. Büyümek. Bir zamanda yaşamış olmak.

Yetişmiş *s.* Olmuş, büyümüş, genç.

Yetiştirmek *f.* Yetişmesini mucip olmak.

Yetki *i.* Salâhiyet.

Yetki genişliği *i.* Tevsii mezuniyet.

Yetkilemek *f.* Salâhiyet vermek.

Yetkili *s.* Salâhiyetli.

Yetkin *s.* Kâmil.

Yetkinleşmek *f.* Tekemmül etmek.

Yetkinlik *i.* Kemal.

Yetmek *f.* Kâfi olmak, elvermek. Ermek, yetişmek. Bulmak, değmek. Hayvanı yularından tutup götürmek. Kayık veya gemiyi kenardan iple çekmek.

Yetmiş *s.* Yedi kere on.

Yetmişer *s.* Herbirine veya her defasında yetmiş.

Yetmişinci *s.* Yetmiş derecesinde olan.

Yetmişlik *s.* Yetmiş sayı ve kıymetinde. Yetmiş yaşında.

Yetsiz *s.* Âciz.

Yettirmek *f.* Yetmesini mucip olmak.

Yevm *i.* Gün.

Yevm *i.* Uğur.

Yevmi *s.* Güne veya bir güne mahsus olan, gündelik. Her günlük.

Yevmiye *i.* Gündelik. Her günün hesabını yazmıya mahsus defter.

Yevmli *s.* Uğurlu.

Yevmsiz *s.* Uğursuz.

Yey, Yeyrek, Yeğ *s.* Daha iyi, müreccah.

Yeyni *s. Bak:* Yeğni.

Yezdan *i.* Allah. Tanrı.

Yezdanî *s.* İlâhî.

Yezidî *s.* Bâtıl birtakım itikatları ve gizli âyinleri olan bir islâm mezhebi ve bu mezhep mensupları.

Yezit *s.* İnsafsız, vicdansız. Yezidî.

Yığdırmak *f.* Yığmasını mucip olmak.

Yığılı *s.* Toplanmış, birikmiş, yığılmış.

Yığılışma *i.* İzdiham.

Yığılmak *f.* Toplanmak, bi-

rılkmek. Bayılıp yere düşmek.

Yığın *i.* Top, küme, birikmiş şeylerin teşkil ettiği mecmu. Kalabalık.

Yığınak *i.* Mecma. Tecemmü.

Yığınlık *i.* Yığın oluş.

Yığınmak *f.* Toplanmak.

Yığıntı *i.* Toplanmış şeylerin kümesi.

Yığışım *i.* (Jeo.) Konglomerat.

Yığışmak *f.* Bir yere gelip toplanmak.

Yığıştırmak *f.* Yığışmasını mucip olmak.

Yığmak *f.* Toplayıp küme etmek, biriktirmek.

Yıkamak *f.* Yumak, su ile temizlemek.

Yıkanış, Yıkanma *i.* Yıkanmak işi, banyo.

Yıkanmak *f.* Su ile vücudunu temizlemek, yunmak. Kendikendini yıkamak.

Yıkıcı *s.* Eski binaları yıkmakla geçinen. *c.* Bozguncu.

Yıkık *s.* Yıkılmış, harap.

Yıkılmak *f.* Düşmek, devrilmek. Harap olmak, bozulmak. İhtiyarlıktan veya sefaletten çökmek. Defolup gitmek.

Yıkım *i.* Bozulma, düşme, viranlık. Perişanlık. Büyük zarar.

Yıkıntı *i.* Yıkılmış bir şeyin enkazı, harabe.

Yıkkın *s.* Düşmüş, yıkılmış. Yıkılmak üzere olan.

Yıkma *i.* Yıkmak işi, hedim.

Yıkmak *f.* Düşürmek, yere vurmak, aşağıya almak. Bozmak. Batırmak, mahvetmek.

Yıktırılmak *f.* Düşürülmek, yere vurulmak, aşağıya aldırılmak. Bozdurulmak.

Yıktırmak *f.* Yıkmasını mucip olmak.

Yıl *i.* Yeryuvarlağının güneş etrafını bir kere dolaşması, müddeti on iki aylık zaman, sene.

Yılan *i.* Yerde sürünerek yürüyen uzun, soğuk ve zehirli hayvan.

Yılanbalığı *i.* Uzun ve yılana benzer bir balık.

Yılancı *s.* Yılanları tutup oynatan, şerbetli.

Yılancık *i.* Tehlikeli bir cilt hastalığı.

Yılancıl *i.* Yılan tutup yemekle yaşıyan bir kuş.

Yılangömleği *i.* Yılanın baharda değişip sıyrılan derisi. Buna benzer seyrek tülbent.

Yılankavi *s.* Yılan gibi dönerek ve kıvrılarak uzanan, helezonî.

Yılantaşı *i.* (Jeo.) Serpantin.

Yılanyastığı *i.* (Bot.) Bir çeşit bitki.

Yılanyastığıgiller *i.* (Bot.) Kulkasiye.

Yılbaşı *i.* Sene başı, senenin ilk günü. İkincikânunun birinci günü.

Yıldırak *s.* Ara sıra parlıyan. *i.* Şimşek. Bir kıymetli taş.

Yıldıramak *f.* Aralık aralık parlamak. Şimşek çakmak.

Yıldıran *s.* Ürküten, gözünü korkutan.

Yıldırgan *s. Bak:* Yıldırak.

Yıldırım *i.* İki bulut arasında veya bir bulut ile arz arasında hâsıl olan şerare, saika.

Yıldırımsavar *i.* Siperi saika.

Yıldırmak *f.* Ürkütmek, gözünü korkutmak.

Yıldız *i.* Uzak olmaları dolayısile geceleri bize bir şule halinde görünen cirimler, âlemler, necim, kevkep. Beş, altı v.s. kertik ve köşeli şekil.

Yıldızçiçeği *i.* Yıldız şeklinde sarı bir çiçek.

Yılgın *s.* Yılmış, gözü korkmuş, ürkmüş.

Yılık *s.* Sırıtıp ağzı bir tarafa kaymış, çarpık.

Yılın *i.* Dehşet, hevil.

Yılışık *s.* Yapışkan, bulaşan. Sırnaşık.

Yılışıklık *i.* Yılışık oluş.

Yılışmak *f.* Gevşiyerek sırıtmak, yüz bulup gülmek.

Yıllamak *f.* Üstünden yıl geçirmek, eskitmek.

Yıllanmak *f.* Yaşına girmek, bir yaşında olmak. Çok gecikmek. Eskimek.

Yıllatmak *f.* Yıllamasını mucip olmak.

Yıllık *s.* Bir senelik, bir yaşında. Şu kadar senelik. *i.* Senelik, senede bir verilen ücret.

Yıllıkçı *i.* Senelik ücretle çalışan kimse.

Yıllıklı *i.,s.* Senelik ücreti olan.

Yılmak *f.* Ürkmek, gözü korkmak.

Yılmaz *s.* Ürkmez, korkmaz. Drednot.

Yıpramak, Yıpranmak *f.* Aşınıp eskimek. *c.* Kuvvetten düşmek.

Yıpratmak *f.* Yıpranmış hale sokmak.

Yır *i.* Türkü, şarkı. Taganni.

Yırak *s.* Uzak, ırak. Arık (at).

Yıramak *f.* Uzaklaşmak, ıraklaşmak. At arıklamak.

Yırandırmak *f.* Atı koşu için arıklatmak.

Yıranmak *f.* Az yarılmak, çatlamak. İdmanlı olmak.

Yırlamak *f.* Cırlamak, türkü söylemek.

Yırtıcı *s.* Etlerini yemek için başka hayvanları diş ve tırnaklarile yırtan, vahşi, müfteris.

Yırtıcılar *i.* (Zoo.) Cariha.

Yırtıcılık *i.* İftiras.

Yırtık *s.* Yırtılmış, yarılmış. Eskiyip paralanmış. Alıştırılmış (at). Arsız. *c.* Alûfte.

Yırtılmak *f.* Yarılıp paralanmak. Eskiyip paralanmak. At mahmuzdan korkarak yürümeye alışmak. Utanmaz olmak.

Yırtınmak *f.* Boğazını yırtarcasına bağırmak. Üstünü parçalarcasına telâş etmek, tepinmek.

Yırtışmak *f.* Biribirinin üst ve başını yırtmak.

Yırtlak *s.* Yırtılmış ve yarık gibi açık.

Yırtlaz *s.* Arsız, küstah, edepsiz, pervasız.

Yırtma *i.* Yırtmak işi. *s.* Yırtmakla yapılmış.

Yırtmaç *i.* Esvap ve çamaşırın yırtık gibi açık yeri.

Yırtmak *f.* Çekip paralamak, yarmak. Hendek yapmak. Tırmalayıp yara etmek. Atı mahmuzla yaralayıp yürümeğe alıştırmak. Terbiyesiz yapmak.

Yırttırmak *f.* Yırtmasını mucip olmak.

Yısa *n. Bak:* Yisa.

Yigirmi, Yirmi *s.* İki kere on.

Yiğit *i.* Yetişmiş genç, delikanlı. *s.* Mert. Yürekli, cesur, kahraman.

Yiğitbaşı *i.* Esnaf loncalarında icra memuru.

Yiğitlik *i.* Yiğit oluş.

Yilbik *i.* Sara, tutarak.

Yilim *i.* Yapışkanlık.

Yilmek, Yilişmek *f.* Soğuk ve sahte bir tavırla sırıtıp yüze gülmek.

Yindek *h.* Daima.

Yine, Gene *e.* Keza.

Yirmi *s.* İki defa on sayı.

Yirmilik *i.* Yirmi sayı ve kıymetinde. *s.* Yirmi paralık. Yirmi kuruş kıymetinde.

Yirminci *s.* Yirmi derecesinde olan.

Yirmişer *s.* Herbirine veya her defasında yirmi.

Yisa, Yısa *n.* Kaldırın, çekin, haydin kumandası.

Yitik *s.* Kayıp, kaybedilen (şey).

Yitirmek *f.* Yitmesini mucip olmak.

Yitmek *f.* Kaybolmak. Fevtolmak, telef ve yazık olmak.

Yiv *i.* Bir şeyin girip yerleşmesine mahsus yılankavi oyuk.

Yivli *s.* Yivi olan.

Yiyecek *s.* Yenir, yenmeğe salih. *i.* Yem, yemek. Mekûlât.

Yiyici *s.* Çok yer. Yiyen. Gittikçe etrafa yayılıp etleri çürüten (yara).

Yiyicilik *i.* İrtikâp.

Yiyinti *i.* Yenecek şeyler, kut, rızık, azık.

Yo *n.* Olmaz, hayır yerinde kullanılır. *Yo, böyle şey istemem.*

Yobaz *s.* İri ve kaba, kuvvetli, zıpır. Karacahil, ham sofu, softa.

Yobazlık *i.* Yobaz oluş.

Yoğ *s.* Koyu, kalın. *i.* Yas.

Yoğalmak *f.* Helâk olmak.

Yoğaltım *i.* İstihlâk.

Yoğmak *f.* Koyulaşmak, katılaşmak, donmak.

Yoğrulmak *f.* Koyulaştırılmak, un ile karıştırılıp hamur haline konulmak.

Yoğun *s.* Koyu, kalın. Yontulmamış, ham, terbiyesiz. İri. (Fiz.) Kesif.

Yoğunluk *i.* Yoğun oluş. (Fiz.) Kesafet.

Yoğurmak, Yuğurmak *f.* Koyulaştırmak, hamur yapmak.

Yoğurt *i.* Eski bir maya karıştırılarak koyulaştırılmış süt.

Yoğurtçu *s.* Yoğurt yapıp satan.

Yoğurtlu *s.* Yoğurtla yapılmış.

Yoğurtmak *f.* Yoğurmasını mucip olmak.

Yoğuşma *i.* (Kim.) Tekâsüf.

Yoğuşmak *f.* (Kim.) Tekâsüf etmek.

Yok *s.* Olmıyan. *i.* Olmayış, hiç. *h.* Değil.

Yoketmek *f.* Mahvetmek, varlığını gidermek.

Yoklam *i.* Muayene.

Yoklama *i.* Yoklamak işi. Defterde yazılı olanların mevcut olup olmadıklarını araştırma.

Yoklamacı *i.* Yoklama yapan kimse.

Yoklamak *f.* Var mı yok mu? diye aramak. Teftiş ve tahkik etmek, denemek. Sormak.

Yoklanmak *f.* Araştırılmak, muayene ve teftiş edilmek.

Yoklatmak *f.* Yoklamasını sağlamak.

Yoklayış *i.* Yoklama.

Yokluk *i.* Bulunmama, noksan. İhtiyaç.

Yoksa *e.* Olmadığı halde, böyle olmasaydı: *Yoksa ben giderdim.*

Yoksul, Yoksuz *s.* Yokluk çeken, fakir. Züğürt.

Yoksulluk, Yoksuzluk *i.* Yoksul oluş.

Yoksun *s.* Mahrum.

Yoksundurmak *f.* Mahrum etmek.

Yoksunluk *i.* Mahrumiyet.

Yoksunmak *f.* Mahrum olmak.

Yoksuz *s. Bak:* Yoksul.

Yoksuzluk *i. Bak:* Yoksulluk.

Yokuş *i.* Yukarıya çıkan yol, bayır, iniş mukabili.

Yokuşlu *s.* Yokuşu olan.

Yokyere *h.* Nafile, beyhude. Sebepsiz.

Yol *i.* Geçecek yer, tarik, cadde, şose, sokak. Akacak yer, kanal, cetvel. Çizgi, hat. c. Gidiş, seyahat, yolculuk. Yürüyüş. Sür'at. Usul, üslûp, tarz. Resim, âdet, âyin. Meslek. Gidiş, tavır, çığır, hal. Uğur. Vasıta, vesile. — *almak f.* İlerlemek. — *bilir s.* Âdap ve erkâna vâkıf, terbiyeli. — *düşmek f.* Tesadüf etmek. — *görünmek f.* Yola çıkmak mecburiyetinde kal-

mak. — *tezkeresi i.* Serbest seyahat etmek için hükûmet tarafından verilen resmî kâğıt, dahilî pasaport. — *tutmak f.* Bir yola, bir usul ve mesleğe girişmek.

Yolbilir *s.* Âdap ve erkâna vâkıf.

Yolcu *i.* Yola çıkıp giden kimse, seyyah. Bir nakil vasıtasında bulunanlar. *c.* Ümitsiz hasta.

Yolculuk *i.* Yolcu oluş.

Yoldaş *i.* Yol ve seyahat arkadaşı. Arkadaş, hemfikir.

Yoldaşlık *i.* Yoldaş oluş.

Yoldurmak *f.* Yolmasını mucip olmak.

Yolgösteren *i.* Delil, rehber, kılavuz.

Yolkesici, Yolkesen *i.* Haydut, uğru.

Yollama *i.* Yollamak işi. Döşemelik uzun meşe ağacı. Sevkıyat.

Yollamak *f.* Yola çıkarmak, göndermek.

Yollanmak *f.* Yol almak, ilerlemek. Gönderilmek.

Yollu *s.* Tarz ve üslûbunda olan, usulünde, nizamında olan. *i.* Çizgili kumaş v.s.

Yolluk *i.* Yolculuk masrafı. Harcırah.

Yolmak *f.* Çekip koparmak, kökünden sökmek. Soymak.

Yolsuz *s.* Yolunda olmıyan, münasip ve lâyık olmıyan. Nizam ve usule mugayir. Yolu olmıyan.

Yolsuzluk *i.* Yolsuz oluş.

Yoltası *i.* Sefertası.

Yoluğrağı *i.* Yolun uğradığı yer, yolüstü, güzergâh.

Yoluk *s.* Tüyleri yolunmuş, tüysüz.

Yolunda *h.* Münasip, lâyık.

Yolundurmak *f.* Kederlendirmek, ağlatmak.

Yolunmak *f.* Tüyü alınmak. *c.* Kederden saçını yolmak, kumarda parası alınmak.

Yolüstü *i.* Yoluğrağı.

Yom *i.* Uğur.

Yome *i.* Üç kollu halat, palamar.

Yonca *i.* Yeşil iken hayvanlara yedirilen bir ot.

Yonda *i.* Kuşun tüyleri altındaki ince kıllar.

Yonga *i.* Kesilen odun ve keresteden çıkan ufak parçalar, talaş irisi.

Yongar *i.* Üç telli bağ.

Yonma *i.* Yonmak işi. *s.* Yonulmuş, işlenmiş.

Yonmak, Yontmak *f.* Keser, rende veya kalemle tahta veya taşı kesip düzeltmek, işlemek, oymak, silmek.

Yont *i.* Hergele ile gezen kısrak.

Yontmak *f.* Kabuğunu kesmek. İnceltmek.

Yontulmak, Yonulmak *f.* Keser ve rende ile veya kalemle kesilip veya kazılıp düzeltilmek, işlenmek.

Yontulmamış *s.* İşlenmemiş. Terbiye olunmamış, ham. Yobaz.

Yonulmak *f.* Yolunmak, yontulmak.

Yonulmamış *s.* Yontulmamış, yolunmamış.

Yoramak, Yormak *f.* Tâbir, tefsir etmek.

Yordam *i.* Çabukluk. Usul, kaide, biçim. *El — ı i.* Görmeden el ile arayıp anlama.

Yordamlı *s.* Yordam sahibi.

Yorga *i.* Atın bir nevi yürüyüşü. *s.* Bir türlü yürüyen (at).

Yorgalamak *f.* Yorga yürümek.

Yorgan *i.* Yatakta örtünmeğe mahsus içi pamuklu örtü. — *iğnesi i.* Yorgan ve bu gibi kalın şeyleri dikmeğe mahsus kalın iğne. — *yüzü i.* Yorganın dış tarafına geçirilen yüz.

Yorgancı *i.* Yorgan yapan ve satan kimse. Döşemeci.

Yorganlamak *f.* Yorganla örtmek.

Yorganlık *i.* Yorgan yapılacak kumaş.

Yorgun *s.* Yorulmuş.

Yorgunluk *i.* Yorgun oluş.

Yorma *i.* Yormak işi.

Yormak *f.* Yorgunluk vermek, çok çalıştırıp bitap bırakmak. Atıf ve hamletmek. Tefeül etmek. Yermek, saymak.

Yortu *i.* Hıristiyanlarca bayram günü.

Yoru, Yora *i.* Tefsir, tâbir.

Yorulmak *f.* Yorgun olmak, çok çalışıp bitap kalmak.

Yorum *i.* Hayır addetme, yorma, tefeül. Tefsir.

Yorumlamak *f.* Tefsir etmek.

Yosma *s.* Zarif kıyafetli, edalı, işveli.

Yosmalık *i.* Yosma oluş.

Yosun *i.* Taşların ve ağaç kabuklarının ve durgun suların üzerinde hâsıl olan çim. Denizden çıkan otlar.

Yosunlanmak *f.* Yosun bağlamak.

Yosunlu *s.* Yosunla örtülü.

Yoz *i.* Sade, yalınkat, katmer olmıyan. Kaba, âdi, bayağı. Acemi, terbiye olmamış, salma.

Yön *i.* 1- Cihet, taraf. 2- Husus. 3- Vecih.

Yöndeş *s.* Yekcihet. (Mat.) Karşılıklı, mütekabil.

Yönelme *i.* Teveccüh etme.

Yönelmek *f.* Teveccüh etmek.

Yöneltik *s.* (Mat.) Cihetlenmiş.

Yöneltmek *f.* (Mat.) Cihetlemek.

Yönerge *i.* Talimat, direktif.

Yönetim *i.* İdare etme.

Yönetke *i.* İdare yeri.

Yönetker *i.* Müsteşar.

Yönetmek *f.* Sevk ve idare etmek.

Yönetmelik *i.* Talimatname.

Yönetmen *i.* Müdür, zimamdar.

Yönetsel *s.* Yönetimle ilgili. İdarî.

Yönlü *s.* Cihetli, taraflı.

Yöntem *i.* Metod, usul

Yöre *i.* Dolay, çevre, muhit.

Yörük *i.* Anadoluda hayvancılıkla geçinen göçebe Türkmen.

Yörünce *i.* Mahrek.

Yudum *i.* Bir defada yutulan sulu şey, az miktar, içim, cür'a.

Yuf *n.* Boş, nafile. Bedava, caba. *i.* Mahiv, heba. — *olsun! h.* Yazıklar olsun.

Yufka *s.* İnce, hafif. Ardı yok. *i.* İnce açılmış hamur yaprağı. — *böreği i.* Yufkadan yapılan börek. — *kebabı i.* Yufkaya sarılıp pişirilen kebap.

Yugoslavya *i.* Sırbistan. Sırpların memleketi.

Yuha *n.* Bir adamı rezil etmek ve ayıplamak için kullanılır tâbir.

Yukaç *i.* (Jeo.) Antiklinal.

Yukarda *z.* Yukarıda.

Yukarı *s.* Yüksek, yüksekte bulunan, üstündeki. İlerlemiş. Pahalı. *i.* Yüksek taraf. Baş taraf.

Yulaf *i.* Hayvan yemi olarak kullanılan uzun ve hafif tane.

Yular *i.* Hayvanı çekmek ve bağlamak için ipten başlık.

Yum *i. Bak:* Yom.

Yumak *f.* Yıkamak.

Yumak *i.* Bezden yapılmış top. Bir şey üzerine sarılarak top haline getirilmiş iplik, sicim v.s.

Yumaklamak *f.* Yumak yapmak.

Yumaklanmak *f.* Yumak olmak.

Yummak *f.* Kapamak.

Yumru *i.* Yuvarlak şey, küme, tümsek, top, ur.

Yumrucak *i.* Veba hastalığından koltuk altında veya kasıkta çıkan ur. Taun. *c.* Yaramaz ve arsız çocuk.

Yumruk *i.* Elin yumulmuşu, muşta.

Yumruklamak *f.* Yumruk vurmak, yumrukla yoğurmak.

Yumrulamak *f.* Yumru yapmak.

Yumrulanmak *f.* Yumru olmak.

Yumrulmak *f.* Yumru haline getirmek.

Yumruluk *i.* Yumru oluş.

Yumşacık, Yumuşacık *s.* Pek yumuşak, mülâyim.

Yumşak, Yumuşak *s.* Katı ve sert olmıyan, dokunulduğu zaman mukavemet etmiyen, leyyin. Yavaş, halim. Kolay işlenir, sert olmıyan.

Yumşaklık, Yumuşaklık *i.* Yumşak oluş.

Yumşamak, Yumuşamak *f.* Yumşak olmak. Hiddeti geçmek.

Yumşatmak, Yumuşatmak *f.* Yumşamasını mucip olmak.

Yumuk *s.* Kapalı, şişip kapanmış. Yumuşak, tombul.

Yumulmak *f.* Kendikendine kapanmak.

Yumurcak *i. Bak:* Yumrucak.

Yumurmak *f.* Toplanıp yumru olmak.

Yumurta *i.* Kuşların ve bâzı böcek v.s. nin, bilâhare içinden piliç ve yavru çıkmak üzere doğurdukları ince kabuklu ve içindeki sulu ve ortası sarı maddesi, kümes hayvanlarınkinde yenir tane. — *akı i.* Yumurtanın sarısının etrafındaki yapışkan madde. — *patlıcanı i.* Yumurta gibi beyaz ve bahçelerde süs için yetiştirilen bir nevi patlıcan. — *sarısı i.* Yumurtanın merkezini teşkil eden sarı besleyici madde.

Yumurtacık *i.* (Bio.) Büveyze.

Yumurtalık *i.* (Bio.) Dişi üreme hücrelerini veren örgen. Mebiz. Rafadan yumurtayı oturtmaya yarıyan fincanımsı kab.

Yumurtlamak *f.* Yumurta doğurmak. *c.* Uydurmak, asılsız şeyler söylemek.

Yumurtlatmak *f.* Yumurtlamasını mucip olmak.

Yumuşak *s. Bak:* Yumşak.

Yumuşaklık *i. Bak:* Yumşaklık.

Yumuşamak *f. Bak:* Yumşamak.

Yumuşatmak *f. Bak:* Yumşatmak.

Yuna *i.* Küçük keçe belleme.

Yunaklık *i.* Çamaşırhane, dere kenarında yıkama yeri.

Yunan *i.* Avrupanın güney doğusunda bir memleket. Yunanistan.

Yunani *s.* Yunan memleketine mensup ve bu memleket ahalisinden olan, Yunanlı.

Yunanistan *i. Bak:* Yunan.

Yunanlı *s.* Yunani.

Yunmak *f.* Yıkanmak.

Yunusbalığı *i.* Eti yenmez büyük bir balık.

Yura *i.* Dik bayır.

Yurak *i.* Tekerlek parmağı.

Yurdu *i.* İğne deliği.

Yurt *i.* Her memleket, vatan. Mesken, ikametgâh, ev. Emlâk, arazi.

Yurtlandırmak *f.* Yurtlanmasını mucip olmak.

Yurtlanmak *f.* Yerleşmek, göçebelikten kurtulup bir yerde sakin olmak. Arazi ve emlâk sahibi olmak.

Yurtlaşmak *f.* Yurt haline gelmek.

Yurtlaştırmak *f.* Yurt haline getirmek.

Yurtluk *i.* Malikâne, arazi.

Yurtmak *f.* Sürtüklükte gezmek, haylazlık etmek (Hayvan) kaba eşkin yürümek.

Yurtsal *s.* Yurda ait: *Yurtsal ödevler.*

Yurtsama *i.* Daüssıla. Yurdu göreceği gelme.

Yurtsever *s.* Vatanperver.

Yurtseverlik *i.* Vatanperverlik

Yurttaş *i.* Vatandaş.

Yusufçuk *i.* Kumrunun küçük bir nev'i. Su üzerinde uçan bir cins güzel kelebek. Mandalina.

Yusufî *i.* Eskiden bâzı büyük devlet adamlarının giydikleri kırmızı tepeli destar, sarık.

Yusyumru *s.* Büsbütün yumru.

Yusyuvarlak *s.* Büsbütün yuvarlak.

Yutarhücre *i.* (Bio.) Hücrei âkile, fagosit.

Yutkunmak *f.* Tükrüğünü yutmak. *c.* Bir şeye imrenip ağzı sulanmak.

Yutma *i.* İltikam.

Yutmak *f.* Boğazdan aşağı indirmek, bel'etmek. Zaptetmek. Tahammül edip sükût etmek. Kabul etmek, inanmak. Yenmek, oyunda kazanmak.

Yuttırmak *f.* Yutmasını mucip olmak.

Yutulmak *f.* Boğazdan aşağı indirilmek. Kabul edilmek. İnanılmak. Oyunda yenilmek, kaybetmek.

Yutum *i. Bak:* Yudum.

Yuva *i.* Kuşların ve bâzı hayvanların kendilerine yaptıkları mekân, yer, lâne, aşiyan. *c.* Mesken, ev, yurt. Makina ve kapı, pencere ve kilit gibi şeylerin içerisine girip işlemesine, yerleşmesine mahsus delik ve çukur.

Yuvak *i.* Silindir.

Yuvalamak *f.* Yuva yapmak.

Yuvar *i.* (Bio.) Küreyve.

Yuvarlak *s.* Top şeklinde, müdevver, kürevî. Tekerlek şeklinde, dairevî. *i.* Top, küre.

Yuvarlaklık *i.* Yuvarlak oluş.

Yuvarlamak *f.* Döndürerek yürütmek, tekerlemek, tomar yapmak. *c.* Hırsla yutmak. Esassız bir şey söylemek.

Yuvarlanmak *f.* Dönerek gitmek, tekerlenmek. Dönüp dolaşmak, tepinmek.

Yuvarlatmak *f.* Yuvarlamasını mucip olmak.

Yübuset *i.* Kuraklık, kuruluk.

Yüce *s.* Yüksek, âli.

Yüce Divan *i.* Divanı Âli.

Yücel *s.* Âli.

Yücelenmek, Yücelmek *f.* Yükselmek.

Yüceletmek, Yüceltmek *f.* Yüce yapmak.

Yücelik *i.* Yüce oluş.

Yücelim *i.* (Ast.) Mururulya.

Yücelmek *f.* Tereffü, tealî etmek.

Yücelti *i.* İrtifa.

Yüceltim *i.* Yükseltme.

Yüceltmek *f.* Yükseltmek.

Yüce Varlık *i.* Şahsiyeti maneviye (B.M. Meclisi hakkında).

Yük *i.* Hayvanın veya hamalın sırtına, gemi, araba, v.s. ye konulan ağır şey, ağırlık. Gebelik. Hamule. Beş yüz bin kuruş. *c.* Ağır vazife, mes'uliyet. Yüklük.— *arabası i.* Eşya nakline mahsus araba. — *hayvanı i.* Yük taşıyan hayvan.

Yüklemek *f.* Yük komak. Tahmil etmek. *c.* Birine ağır bir iş havale etmek. İsnat etmek.

Yüklemeler *i.* Tekâlif, vergiler, borçlar.

Yüklenme *i.* Taahhüt.

Yüklenmek *f.* Yük konulmak. İsnat olunmak. Ağır ve mes'uliyetli bir iş vermek. Birine zahmet vermek.

Yükletmek *f.* Yüklemesini mucip olmak.

Yüklü *s.* Yükü olan. Gebe. Yemişli, meyvalı. *c.* Ağır sarhoş. Borçlu.

Yüklük *i.* Yatak ve sandık konulan büyük dolap.

Yüksek *s.* Yüce, yukarda, yerden irtifaı fazla. Uzaktan işidilen (ses). Pahalı. *i.* Yüce yer.

Yükseklik *i.* Yüksek oluş.

Yükselim *i.* (Ast.) Metalli müstakime.

Yükselme *i.* Terfi. (Jeo.) Suut.

Yükselmek *f.* Daha yüksek olmak. Yukarı kalkmak, yukarılara çıkmak. Ses ziyadeleşmek. Pahalılaşmak. Terfi etmek.

Yükselteç *i.* (Fiz.) Müseddide.

Yükselti *i.* (Mat.) İrtifa (denizden).

Yükseltilmek *f.* Yükseltmek işi kendine yapılmak.

Yükseltmek *f.* Yükselmesini mucip olmak. İlâ etmek.

Yüksük *i.* Dikiş dikerken iğneyi itmek için parmağın ucuna takılan madenî kılıf. (Bot.) Kalensüve. — *kadar s.* Çok az. Çok zayıf.

Yüksümek, Yüksünmek *f.* Ağır saymak, istiskal etmek.

Yüksünmek *f.* İncinmek, gücenmek.

Yüküm *i.* Mecburiyet, mükellefiyet.

Yükümel *s.* Mecburî.

Yükümlü *s.* Mükellef, mes'ul.

Yülgü *i.* Ustura.

Yülgücü *i.* Berber.

Yülügen *i. Bak:* Yülgü.

Yülük *s. Bak:* Yoluk.

Yülümek *f.* Çekip koparmak, yolmak. Tıraş etmek.

Yümün *i.* Uğur.

Yün *i.* Koyun tüyü, yapağı. Sof.

Yün *i.* Taraf, cihet. Yüz.

Yünelmek *f. Bak:* Yönelmek.

Yünlenmek *f.* Yünü uzamak.

Yünlü *s.* Yünden dokunmuş. Yünle dolmuş. Yün ve yapağı veren.

Yünül *s.* Yeğni.

Yünülletmek *f.* Hafif nazarile bakmak, istihfaf etmek.

Yüpürmek *f.* Telâşla öteye beriye koşmak.

Yüreğiyufka *s.* İçli, çabuk müteessir olur.

Yürek *i.* İnsan ve hayvanın göğsünde olup her nefeste kanı celp ve bedene dağıtan mühim uzuv, kalb. İnsanda hissiyatın merkezi, gönül. Karın, iç, bağır. *c.* Cesaret. Acımak hissi, merhamet. — *çarpıntısı i.* Kalb çarpıntısı, helecan. — *karası i.* Günah, ayıp. — *dayanmak f.* Tahammül etmek. — *ler acısı s.* Pek acınacak hal. — *tüketmek f.* Boş yere üzülmek.

Yürekli *s.* Cesur.

Yüreksiz *s.* Korkak, ötlek. *h.* Zoraki.

Yüreksizlik *i.* Korkaklık.

Yürük *s.* Çabuk ve iyi yürüyen, çok yol alan. *i.* Bir yerde durmayıp yürüyen halk, göçebe.

Yürüme *i.* Yürüyüş.

Yürümek *f.* Ayakları kullanarak ileri doğru hareket etmek, meşiy. Yayan gitmek. Yol almak. Hareket etmek. İşlemek, ilerlemek, ileri gitmek. Akın etmek. Çıkışmak. Ölmek.

Yürürlük *i.* Meriyet: *Bu kanun yürürlükten çıktı.*

Yürütme *i.* Yapma, icra. *Yürütme erki:* Kuvvei icraiyye.

Yürütmek *f.* Yürümesini mucip olmak.

Yürütülmek *f. Bak:* Yürümek.

Yürütüm *i.* İcra.

Yürüyüş *i.* Yürümek işi.

Yüz *i.* İnsan ve hayvan suratı, çehre, vecih. Satıh, bir şeyin haricî görünüşü. (Mat.) Vecih. Bir kumaş v.s. nin doğru tarafı. Esvabın dış tarafı. Cihet, sebep. *c.* Cüret. — *akı i.* Namus. — *bulmak f.* İyi muameleden cüret alarak ileri varmak. — *çevirmek f.* Terketmek. — *karası i.* Namussuzluk. — *ü pek s.* Arsız, utanmaz. — *ü yok s.* Geçmiş bir iş ve hareketinden dolayı mahcup, utanır. — *yastığı i.* Yumuşak yatak yastığı. *c.* Çok samimi dost. — *yazısı i.* Köylerde gelinin yüzüne yapıştırdıkları tel ve pul.

Yüz *s.* Doksan dokuzdan bir fazla.

Yüzakı *i.* Namus.

Yüzbaşı *i.* Askerde bölüğün en büyük âmiri, birinci mülâzim ile binbaşı arasında bir rütbe.

Yüzbaşılık *i.* Yüzbaşı rütbe ve vazifesi.

Yüzde *i.,h.* Yüz sayıda muayyen bir miktar, faiz, kâr, v.s.: *yüzde on fazlasile sattım.* — *işareti i.* %.

Yüzdelik *i.* Yüzde hesabı. Kumusyon.

Yüzdürmek *f.* Yüzmesini mucip olmak.

Yüzdürülmek *f.* Suyun üzerinde durdurulmak veya gezdirilmek. Derisi soydurulmak.

Yüzer *s.* Herbirine veya her defasında yüz.

Yüzerlik *i. Bak:* Üzerlik.

Yüzetmek *f.* Eklenecek iki ağacı tesviye edip biribirine uydurmak.

Yüzey *i.* (Mat.) Satıh.

Yüzgeç *s.* Yüzen, yüzme bilir. *i.* (Bio.) Misbah.

Yüzgeçayaklılar *i.* (Zoo.) Misbahiyürrecil.

Yüzgörümü, Yüzgörümlüğü *i.* Güveyin gelini ilk gördüğü vakit verilen hediye.

Yüzgöz *s.* Teklifsiz. Utanmayı ortadan kaldıran.

Yüzlemek *f.* Kabahatini söylemek, karşıkarşıya getirmek.

Yüzlerce *s.* Pek çok.

Yüzleşmek *f.* Yüzyüze gelmek.

Yüzleştirmek *f.* Yüzleşmesini mucip olmak.

Yüzlü *s.* Yüz kısımdan mürekkep veya yüz sayı ve kıymetinde olan. Yüzü olan.

Yüzlük *s.* Yüz sayı ve kıymetinde olan. *i.* Yüz para kıymetinde sikke. Peçe. Maske.

Yüzlükler *i.* (Mat.) Miat.

Yüzlülük *i.* Yüzü oluş.

Yüzme *i.* Yüzmek işi. Sebih.

Yüzmek *f.* Suyun üzerinde durup batmamak, suyun üzerinde hareket etmek. Derisini çıkarmak. *c.* İçinde yüzer gibi bol bol kullanmak.

Yüzölçümü *i.* (Mat.) Mesahai sathiye. Alan.

Yüzsuyu *i.* Namus, şeref.

Yüzsüz *s.* Arsız.

Yüzsüzlük *i.* Yüzsüz oluş.

Yüzük *i.* Parmağa takılan halka.

Yüzükara *s.* Namussuz.

Yüzükoyun *h.* Yüz yere gelecek surette yatarak.

Yüzülmek *f.* Suyun üzerinde durulmak veya hareket olunmak. Derisi çıkarılmak.

Yüzüncü *s.* Yüz derecesinde olan.

Yüzüstü *i.* Noksan bırakma, ikmal etmeme, ihmal etme.

Yüzyıl *i.* Asır.

Yüzyüze *h.* Karşıkarşıya.

Z

Z *i.* Türkçe alfabenin yirmi dokuzuncu harfi.

Zabıt *i.* Tutma. Tutanak. Sıkı tutma, iyi tutma. İdaresi altına alma, sahip olma. Zorla alma. Cebren tutma, gasp. Anlama, zihne aldırma. Kaydetme. Dayanak. Müsadere etme. Zabıtname. — *kâtibi i.* Bir meclis müzakeratını kaydeden kâtip.

Zabıta *i.* Polis, yasavul. Bir

şehir veya mevkiin zapturapt ve asayişine ve temizlik işlerine bakma, polis ve jandarma teşkilâtı. Kolluk.

Zabıtname *i.* Tutanak. Bir meclis veya mahkemenin müzakere ve kararlarını havi tanzim olunan resmî varaka, zabıt.

Zâbit *s.* Zapturapt sahibi, idareye muktedir. *i.* Subay. Mülâzımdan binbaşıya kadar askerî rütbe sahibi olanlar.

Zâbitlik *i.* Subaylık. Zâbit oluş.

Zaç *i.* Demir ve kükürt mahlûtu madde.

Zaçyağı *i.* Kezzap denilen kimyevî madde.

Zade *s.* Oğul, gil.

Zadegân *i.* Zadeler. Sınıf farkı güden memleketlerde soylular takımı.

Zadegânlık *i.* Kişilik, aksoyluk.

Zadelik *i.* Aksoyluk.

Zâf, Zafiyet *i.* Zayıflık.

Zafer *i.* Kazanma, yenme, utku.

Zağ *i.* Karga. Kılıç ve bıçağa verilen cilâ, kılâğı.

Zağar *i.* Av köpeği.

Zağara *i.* Dıştan kaplı yaka kürkü.

Zağarcı *i.* Zağarlara bakıp terbiye eden kimse.

Zağlamak *f.* Kılıç ve bıçağı cilâlamak, kılâğılamak.

Zağlanmak *f.* Kılıç ve bıçak bilenmek, kılağılanmak.

Zağlatmak *f.* Zağlamasını mucip olmak.

Zahair *i.* Yeysiler, tahıllar. Zahireler.

Zahır *i.* Arka, sırt. Arka taraf.

Zâhif *s.* Sürüngen. Karnı üstünde sürünerek yürüyen.

Zâhife *i.* Sürüngen, yılan, kertenkele v.s.

Zâhip *s.* Giden. Bir fikir ve zanna uyan.

Zâhir *s.* Meydanda olan, açık, aşikâr.

Zâhir *s.* Görünen.

Zahir *s.* Yardımcı. İstinatgâh.

Zahire *i.* Tahıl, yeysi, erzak.

Zâhiren *h.* Görünüşte.

Zâhirî *s.* Dıştan, görünüşe göre.

Zâhit *s.* Sofu. Müttaki.

Zâhitlik *i.* Sofuluk.

Zahmet *i.* Sıkıntı, emek. Zorluk. — *çekmek* *f.* Eziyet duymak.

Zahmetli *s.* Zor, güç.

Zahmetsiz *s.* Kolay.

Zahmetsizce *h.* Emeksizce.

Zahrî *s.* Arkaya ait. İmdada mütaallik.

Zahriyet *i.* Bir arzuhal, mektup v.s. nin arkasına yazılan yazı, şerh.

Zaıf *i.* Zayıflık, düşkünlük.

Zaika *i.* Beş duygudan lezzet alma hassası, tatma duygusu.

Zâil *i.* Savulma, ortadan kalkma. *s.* Savulan, ortadan kalkan.

Zaîm *i.* Büyük tımar ve malikâne sahibi, tımarcı.

Zair *s.* Ziyaret eden.

Zait *s.* Artan, arttırılan. Fazla. Hesapta (+) toplama işareti.

Zakkum *i.* Meyvası acı bir cins ağaç, ağu ağacı. *c.* Pek acı.

Zakkumgiller *i.* (Bot.) Neferrulkelbiye.

Zalâm *i.* Karanlık. Haksizlik, zulüm.

Zalim *s.* Kıyan. Haksızlık eden, zulmeden.

Zalimane *h.* Kıyarcasına. Zalime yakışır surette.

Zalimlik *i.* Zalim oluş.

Zam *i.* Katma, artırma.

Zamaim *i.* Artırmalar, katmalar.

Zaman *i.* Vakit, çağ. Devir. Mühlet, mevsim.

Zamân *i.* Kefil olma, kefalet. Bir şeyin mislini veya kıymetini vererek ödeme.

Zamanaşımı *i.* Müruru zaman. Bir dâvanın düşmesine sebep olan kanun süresi.

Zamane *i.* Devran. Şimdiki zaman. Baht, talih.

Zamanen *h.* Zaman bakımından.

Zambak *i.* Uzun saplı ve kökü soğan gibi bir çiçek.

Zambakgiller *i.* (Bot.) Zambakiye.

Zamime *i.* Üstelik. Katma.

Zamin *s.* Ödeyici.

Zamir *i.* İç. Gönül. Yürek, vicdan. Gramerde 'ben, sen, o' gibi ismin yerine geçen kelimeler.

Zamk *i.* Bâzı ağaçların yarıklarından akan yapışkan, sarımtırak madde.

Zamklamak *f.* Zamk ile yapıştırmak.

Zamklanmak *f.* Zamk ile yapıştırılmak.

Zamklatmak *f.* Zamk sürdürmek.

Zamklı *s.* Zamklanmış.

Zamme *i.* Ötre.

Zammetmek *f.* Katmak, ilâve etmek, artırmak.

Zampara *i.* Kadın peşinde koşan kimse, çapkın erkek.

Zamparalık *i.* Zampara oluş.

Zan *i.* Sanma, ihtimale göre hükmetme. Şüphe.

Zanaat *i. Bak:* Sanat.

Zanetmek, Zannetmek *f.* Sanmak.

Zangır *m.* Şiddetle titreyip ses çıkarmağı taklit eder ve tekrarlanarak söylenir.

Zangırdamak *f.* Şiddetlice ve sesle titreyip oynamak.

Zangırdatmak *f.* Zangırdamasını mucip olmak.

Zangırtı *i.* Zangır zangır ses verme.

Zangoç *i.* Kilise hizmetçisi.

Zâni *i.* Zina eden erkek veya kadın.

Zannî *s.* Sanısal.

Zanolunmak, Zannolunmak *f.* Sanılmak, şüphe edilmek.

Zaparta, Saparta *i.* Paylama, azarlama,

Zaptetmek *f.* Ele geçirmek. Sıkı tutmak. İdaresine almak. Silâhla almak, fethetmek. Zorla almak, gasbetmek, işgal etmek. Anlamak. Kaydetmek, hulâsasını yazmak. Müsadere etmek.

Zaptiye *i.* Eskiden, zabıta, polis, jandarma gibi memleketin zapturaptına bakan memurlar.

Zapturapt *i.* Tuturgu, durtut. Emniyet, disiplin. Asayiş, intizam.

Zar *i.* İnce perde veya örtü. İnce kabuk.

Zar *i.* Tavla v.s. oyunlarda kullanılan mikâp şeklinde kemik v.s. den küçük şekil.

Zar *s.* Sesle ağlıyan, inliyen. Zayıf, dermansız. *i.* Sesle ağlama, inleme, figan.

Zar *e.* Bâzı isimlere ilâve olunarak mekân beyan eder: *gülzar, lâlezar.*

Zarafet *i.* Zariflik. İncelik.

Zarar *i.* Yazık, ziyan.

Zararlı *s.* Zararı dokunan, muzır. Zarar eden.

Zararsız *s.* Zararı dokunmıyan. Oldukça iyi.

Zarbetmek *f.* Vurmak, çarpmak.

Zarf *i.* Kab, kılıf, mahfaza. Eli yakmamak için fincanın içine konulduğu kab. Mektubun içine konulduğu zamklı kâğıt mahfaza. Gramerde zaman ve mekân beyan eden kelime.

Zarfında *z.* İçinde. Esnasında.

Zarfiyet *i.* Bir kelimenin zarf teşkil etmesi.

Zargana *i.* Uzun burunlu ve mavi kemikli yılanbalığına benzer bir balık.

Zarı zarı *h.* Sesli ağlama.

Zarif *s.* Nazik, lâtif. Şık.

Zariflik *i.* İncelik.

Zarkanadlılar *i.* (Zoo.) Gışaiül cenah.

Zarp *i. Bak:* Darp.

Zarta *i.* Yellenme.

Zaruret *i.* Naçarlık, bir işe behemehal mecbur olma. İhtiyaç. Fıkaralık.

Zarurî *s.* Mecburî, naçar, elzem.

Zarzor *h.* İster istemez.

Zat *i.* Kişi, öz. Kendi, nefis. Asıl, cevher. Muteber ve muhterem şahıs. *s.* Sahip, mutasarrıf.

Zaten *h.* Kendiliğinden. Esasen.

Zati *h.* Zaten.

Zatî *s.* Kendinelik. Özel.

Zatiyat *i.* Özlükler.

Zatülcenp *i.* Soğukalgınlığı neticesi ciğerlerde su toplanarak meydana gelen hastalık. Satılcan.

Zatülkebet *i.* Karaciğer yangısı.

Zatülkilye *i.* Böbrek iltihabı, yangısı.

Zatülmesane *i.* Mesane iltihabı.

Zatürree *i.* Akciğer yangısı.

Zatüssedaya *i.* Memeli hayvan.

Zavahir *i.* Görünüşler.

Zavallı *s.* Biçare, âciz.

Zaviye *i.* Açı. Köşe. Küçük tekke, bir tariki dünyanın çekildiği tenha ev.

Zayetmek *f.* Kaybetmek.

Zayıf *s.* Kuvvetsiz. İtibarsız. Gevşek. Arık, etsiz. *i.* Hasta.

Zayıflamak *f.* Zayıf olmak.

Zayıflatmak *f.* Zayıflamasını mucip olmak.

Zayıflık *i.* Zayıf oluş.

Zayi *s.* Elden çıkmış, telef, kayıp.

Zayiat *i.* Zayi olan şeyler.

Zayiçe *i.* Yıldızların muayyen bir vakitte mevki ve heyetini gösterir cetvel. Müneccimlerin bir kimsenin talihine dair yıldızların vaziyetinden çıkardıkları ahkâm.

Zayiolmak *f.* Kaybolmak.

Zeamet *i.* Büyük timar, vaktile bâzı kimselere hükümet tarafından tahsis olunan varidat.

Zeban *i.* Dil, lisan. Lûgat, lehçe.

Zebandıraz *s.* Lâf atan. Uzun dilli.

Zebandırazlık *i.* Dil uzatma, lâf atma, sövme.

Zebani *i.* Cehennem melekleri. *s.* Zalim.

Zebanzet *s.* Lâkırdı arasında kullanılan, dilin alıştığı (söz).

Zebellâ, Zebellâyi *s.* Pek iri ve korkunç, izbandut.

Zebercet *i.* Perido, zümrüte benzer yeşil bir taş.

Zebih *i.* Boğazlama.

Zebil *i. Bak:* Sebil.

Zebilci *i. Bak:* Sebilci.

Zebilhane *i. Bak:* Sebilhane.

Zebun *s.* Zayıf. Düşkün.

Zebunküş *s.* Düşkünezen.

Zebunküşlük *i.* Düşkünezenlik. Namertlik.

Zebunlamak *f.* Zayıflamak.

Zebunluk *i.* Düşkünlük.

Zebur *i.* Dört semavî kitaptan Davut peygamberin kitabı.

Zecir *i.* Zorlama, yasaklama. Zor bir işte kullanma. Eziyet.

Zecren *h.* Zorlayarak.

Zecri *s.* Zorla. Zorlayıcı.

Zedelemek *f.* Vurmak, berelemek, çürütmek. Zarara uğratmak.

Zedelenmek *f.* Vurulmak, berelenmek, çürümek. Zarar görmek.

Zefir *i.* Soluk verme. Nefes verme, nefesi ağızdan çıkarma. İnce bir pamuk kumaş.

Zehap *i.* Sanı. Bir fikir ve zanda bulunma.

Zehebî *s.* Altına ait.

Zehep *i.* Altın.

Zehir *i.* Ağı. c. Pek acı.

Zekâ *i.* Zihin keskinliği.

Zekât *i.* Malın her sene kırkta birini fıkaraya verme.

Zekâvet *i. Bak:* Zekâ.

Zeker *i.* Erkek. Erkek tenasül aleti.

Zeki *s.* Zihni keskin, zekâsı olan.

Zeklenmek *f.* Zevklenmek. Eğlenmek.

Zelil *s.* Alçak, deni, hor.

Zelzele *i.* Deprem.

Zem *i.* Yerme.

Zemaim *i.* Çirkinlikler, iğrenceler, kusurlar.

Zemberek *i.* Bir makinayı, bir çarkı hareket ettirmeğe yarıyan çelik yay.

Zembil *i.* Hasır gibi kaba sazdan örülmüş torba.

Zembilci *s.* Zembil yapan ve satan.

Zemheri *i.* Kışın en şiddetli vakti.

Zemime *i.* İğrence, çirkinlik, kusur. Yerginlik.

Zemin *i.* Yer, arz. Bir kumaş v.s. nin üzerindeki çiçek ve süslerden gayrı bütün rengi. Tarz, eda. Meal, mefhum. — *katı i.* Binanın yer katı.

Zeminlik *i.* Yeraltında yapılmış oda, bodrum.

Zemlik *i. Bak:* Zeminlik. Sığınak.

Zemmam *s.* Çok zemmeden, çekiştirici.

Zemmetmek *f.* Çekiştirmek. Yermek, fasletmek, birinin kötülüğünü söylemek, ayıplamak.

Zemzem *i.* Mekkede Kâbe civarında mübarek sayılan bir kuyunun suyu. *c.* Lezzetli su.

Zemzeme *i.* Ezgi. Tagannı, terennüm.

Zen *i.* Kadın.

Zencefil *i.* Hindistanda yetişen kızdırıcı ve midevî bir bahar.

Zencefilgiller *i.* (Bot.) Zencefiliye.

Zenci *i.* Derisi siyah olan insan, siyahî.

Zencir, Zincir *i.* Biribirine geçmiş halkalardan müteşekkil demir ip, silsile, kordon. Sıra.

Zencirlemek, Zincirlemek *f.* Zincir vurmak, zincirle bağlamak. Zincir gibi yukardan aşağı sıralamak.

Zencirlenmek, Zincirlenmek *f.* Zincir vurulmak. Zincir gibi yukardan aşağı sıralanmak.

Zencirletmek, Zincirletmek *f.* Zincirlemesini mucip olmak.

Zencirli, Zincirli *s.* Zinciri olan. Zincire bağlı. Yukardan aşağı sıralanmış. *c.* Deli.

Zengin *s.* Parası ve malı çok.

Zengince *s.* Az veya oldukça zengin.

Zenginerki *i.* Kudretin (erkin) zenginlerde toplanmış olduğu hükümet şekli.

Zenginlemek, Zenginleşmek *f.* Zengin olmak.

Zenginlik *i.* Zengin oluş.

Zenne *i.* Kadın, kadın kıyafetinde erkek.

Zenneci *i.* Kadın eşyası satan kimse.

Zennelik *i.* Kadınlık. Kadın kıyafetlilik.

Zent *i.* Bilek, bilek kemiği.

Zephetmek *f.* Boğazlamak.

Zephiye *i.* Kesilen hayvandan belediyelerin aldığı resim. Kesme hakkı.

Zeplin, Zeppelin *i.* Büyük madenî kabilisevk balon.

Zer *i.* Altın.

Zerdali *i.* Kayısıya benzer fakat daha küçük taneli ve acı çekirdekli meyva.

Zerdava, Zerdeva *i.* Derisinden kürk yapılır bir küçük hayvan.

Zerde *i.* Düğünlerde safran, pirinç ve şekerle pişirilen tatlı.

Zerdeçal *i.* Sarı boya kökü denilen bir bahar.

Zerdüşti *s.* Zerdüşt dininden olan.

Zer'etmek *f.* Tohum saçmak, ekmek.

Zeri *i.* Ekme, ekin.

Zerî *s.* Ekine dair.

Zeriyat *i.* Ekinler.

Zerre *i.* Tozan. Küçük parça. Cisimlerin bünyesini teşkil eden parçaların cüzleri, cüzüfert.

Zerrin *s.* Altından yapılmış. Altın gibi, altın renginde. *i.* Güzel kokulu bir sarı çiçek.

Zert *s.* Sarı, sarı renk.

Zerzevat *i.* Pişirilip yenilen nebatlar, sebze, sebzevat. Yeşillik.

Zerzevatçı *s.* Zerzevat satan, sebzeci.

Zevabıt *i.* Zabıtlar. Dayanaklar.

Zevahif *i.* (Zoo.) Sürüngenler.

Zevait *i.* Fazla, lüzumsuz şeyler.

Zeval *i.* Tüken. Zâil olma, fena bulma. Aşağılama, tenezzül. Öğle vakti.

Zevali *s.* Güneşin tam zevalde bulunduğu zaman başlangıç olarak tertip edilen (saat), alafranga (saat).

Zevalsiz *s.* Sonsuz, dayanıklı.

Zevat *i.* Zatlar, kişiler.

Zevc, Zevç *i.* Cilt, eş. Bir çiftin her teki. Koca.

Zevce *i.* Karı, kocanın karısı.

Zevceyn *i.* Karı ve koca.

Zevcî *s.* Kocaya ait.

Zevciyet *i.* Kocalık, karılık, karı kocalık.

Zevç *i. Bak:* Zevc.

Zeveban *i.* Erime.

Zevk *i.* Tatma, tat, lezzet. Zaika. Haz, hoşlanma. İyiyi kötüden ayırma hassası. Eğlence. Eğlenme, istihza. — *i*

bedii *i.* Güzel sanatlar karşısında duyulan his ve heyecan.

Zevkıyap *s.* Zevk duyan.

Zevklendirmek *f.* Eğlendirmek.

Zevklenmek *f.* Eğlenmek. Alay etmek.

Zevzek *s.* Temkinsiz, hoppa. Geveze.

Zevzeklenmek *f.* Zevzeklik etmek.

Zevzeklik *i.* Zevzek oluş.

Zeybak *i.* Civa.

Zeybakî *s.* Civaya ait.

Zeybek *i.* Anadolunun batı taraflarında efe denilen dağlı ahali.

Zeyç *i.* *Bak:* Zayiçe.

Zeyil, Zeyl *i.* Etek. Ek. Bir kitabı tamamlamak üzere sonradan yazılan ek. Kanun, tahrirat ve mektup gibi şeylerin altına ilâve olunan kısım, hamiş, ilâve, ek.

Zeylen *h.* Eklenerek. Ek olarak.

Zeyrek *s.* Zeki, uyanık.

Zeyreklik *i.* Zeki oluş.

Zeytin *i.* Yağı çıkarılan ve yenen bir meyva.

Zeytinci *i.* Zeytin yetiştiren ve satan kimse.

Zeytingiller *i.* (Bio.) Zeytuniye.

Zeytinlik *i.* Zeytin ağaçları ve ormanı.

Zeytinyağı *i.* Zeytinden alınan ve yemeklerde kullanılan yağ.

Zeytunî *s.* Zeytin renginde, koyu yeşil renk.

Zıbarmak *f.* Fena halde sızmak, yatmak, gebermek, uyumak.

Zıbın *i.* Kısa pamuklu mintan.

Zıddıyet *i.* Karşıtlık. Zıt oluş.

Zıh *i.* Esvap v.s. kenarına dikilen şerit, kaytan v.s. Marangoz işlerinde tabla v.s. kenarına yapıştırılan ince pervaz. Kitap sahifesi etrafına çevrilen çizgi.

Zıhlamak *f.* Zıh yapmak, zıh geçirmek.

Zııf *i.* İki kat.

Zıkkım *i.* *Bak:* Zakkum.

Zıkkımlanmak *f.* Hakkı olmıyan şeyi yemek, tıkınmak, ziftlenmek.

Zıl *i.* Gölge. c. Himaye.

Zılgıt *i.* Korkutma, azar. Anadolunun bâzı taraflarında kadınların 'li li li' diye bağırmak suretile yaptıkları alkış.

Zılıf *i.* Sığır ve koyun gibi hayvanların çatal tırnağı.

Zımba *i.* Herhangi bir şeyi delmeğe mahsus alet.

Zımbacı *s.* Zımba vuran, zımba ile delen.

Zımbalamak *f.* Zımba ile delmek.

Zımbalatmak *f.* Zımbalamasını mucip olmak.

Zımbırdatmak *f.* Gerilmiş bir tel üzerine hafifçe vurarak ses çıkarmak.

Zımbırtı *i.* Gerilmiş telin üzerine vurularak çıkan ses.

Zımnen *h.* Kapalıca. Açıktan olmıyarak, dolayısile.

Zımnında *h.* Altında, içinde. Sebebiyle.

Zımnî *s.* Altık. Açıktan olmıyarak, dolayısile anlatılan.

Zımpara *i.* İnce ve sert kumlu taş madeni. — *kâğıdı* *i.* Demir, tahta v.s. yi düzeltmek, cilâlamak için kullanılan üstü kumlu kâğıt.

Zındık *s.* Allaha ve ahrete inanmıyan, dinsiz.

Zıngıldamak *f.* Sallanmak.

Zıngır *h.* Şiddetle titreyip ses çıkarmağı taklit eder ve tekrarlanır.

Zıngırdamak, Zıngıldamak *f.* Şiddet ve sesle titreyip oynamak.

Zıngırdatmak, Zıngıldatmak *f.* Zıngırdamasını mucip olmak.

Zıngırtı, Zıngıltı *i.* Şiddet ve sesle titreyip oynama.

Zınk *h.* Çabuk giden bir şeyin ve işliyen makinanın birdenbire durmasında çıkardığı sesi taklit eder. — — *h.* Hoplayıp zıplamağı taklit eder ve tekrarlanır.

Zıp *h.* Ansızın ve beklenmeden bir taraftan çıkıvermeyi anlatır.

Zıpçıktı *s.* Türedi, serseri.

Zıpır *s.* Zıplıyarak çılgınca hareket eden, patavatsız. İriyarı.

Zıpka *i.* Karadeniz kıyıları halkının giydikleri paçaları dar bir çeşit potur.

Zıpkın *i.* Bâzı büyük balıkları vurmağa mahsus ucu sivri ve çengelli bir nevi harbe.

Zıplamak *f.* Sıçramak, hoplamak.

Zıplatmak *f.* Sıçratmak.

Zıppadak *h.* Birdenbire, ansızın.

Zıpzıp *i.* Çocukların oynadıkları küçük yuvarlak taş, bilye.

Zır *h.* Sürekli ve usandırıcı çirkin bir sesi taklit eder ve tekrarlanır.

Zırdeli *s.* Büsbütün deli.

Zırh *i.* Kılıç, bıçak gibi silâhlardan korunmak için vaktile giydikleri telden ve demirden esvap. Gülle tesir etmemek için harp gemilerine, bâzı istihkâm v.s. ye kaplanan çelik levha.

Zırhlamak *f.* Zırh giydirmek, zırh geçirmek.

Zırhlanmak *f.* Zırh giyinmek, zırh geçirilmek.

Zırhlatmak *f.* Zırh giydirtmek, zırh geçirtmek.

Zırhlı *s.* Zırh giyen. *i.* Üzerine çelik levha kaplanmış büyük harp gemisi, dretnot.

Zırıl *h.* Bol bol akmağı, çok sızmağı tasvir eder ve tekrarlanır.

Zırıldamak *f.* Zırıltı, gürültü yapmak.

Zırıltı *i.* Yüksek sesle yapılan vızıltı, dırıltı, gürültü. Kavga, niza.

Zırlak *s.* Nafile yere zırıltı eden. *i.* Çok öten bir cins kuş, cırlak.

Zırlamak *f. Bak:* Zırıldamak.

Zırnık *i.* Sıçanotu ile kükürtten mürekkep ve kıl düşüren bir ilâç.

Zırtapoz *s.* Delice iş gören, akılsız, zırzop.

Zırtpırt, Zırt zırt *h.* Sık sık.

Zırva *i.* Sarımsaklı paça. *c.* Saçmasapan söz.

Zırvalamak *f.* Saçmalamak.

Zırzop *s.* Zırtapoz.

Zırzopluk *i.* Hafiflik, zevzeklik.

Zıt *i.* Bir şeyin aksi ve muhalifi olan şey. Ters, aksi iş. *s.* Muhalif. Karşıt.

Zıvana *i.* İki parçayı birbirine bağlıyan içi boş mil, biribiri içine geçen iki şeye açılan oyuk. Değirmen taşının ortasındaki kazık. Cigaranın ucundaki küçük kâğıt boru. *c.* Düzen, tertip.

Zıvanalı *s.* Zıvanası olan: *zıvanalı cigara.*

Zıvanasız *s.* Çılgın, zırzop, aklı kıt. Zıvanası olmıyan.

Zıya *i.* Kaybolma, yitme. Ölüm, vefat.

Zıyk *i.* Darlık, sıkıntı.

Zıykısadır *i.* Göğüs tutukluğu.

Zibidi *s.* Yırtıkpırtık kıyafetli. Miskin.

Zifaf *i.* Gerdek. Gelin ve güveyin gerdeğe girmesi, ilk gece birleşmesi.

Zifir *i.* Sigara ağızlığı ve tütün çubuğu içinde biriken tütünün siyah ve yakıcı usaresi. *c.* Koyu karanlık. Çok acı.

Zifirî *s.* Pek siyah veya karanlık.

Zifos *i.* Yerden sıçrıyan çamur parçası. *s.* Boş, nafile.

Zift *i.* Çam ağacı veya maden kömürü katranından çıkan siyah, katı ve ateşte erir madde. *c.* Koyu karanlık ve siyah. Çok acı. Zıkkım.

Ziftlemek *f.* Zift sürmek.

Ziftlenmek *f.* Zift sürülmek, ziftle kaplanmak. *c.* Haram ve hakkı olmıyan şeyi yemek. Zıkkımlanmak.

Ziftletmek *f.* Ziftlenmesini mucip olmak.

Ziftli *s.* Zift sürülmüş.

Zigot *i.* (Bot.) İki gametin birleşmesiyle meydana gelen hücre. Aşılı büzurat.

Zihaf *i.* (Bot.) Aruzda bir harfi hazfederek veznin değişip bozulması.

Zihayat *s.* Dirimli.

Zihin *i.* Düşünme ve anlama kuvveti, hâfıza kuvveti.

Zihnen *h.* Zihin ile, ağız ve kalemle olmıyarak.

Zihnî *s.* Zihne ait, zihince.

Zikir *i.* Anma, yâd, hatıra getirme. İfade. Allahın bâzı isimlerini biribiri ardından sayarak yapılan ibadet.

Zikzak *i., s.* Dolambaç, helezon. Bir yandan bir yana uğrıyan.

Zikzaklı *s.* Dolambaçlı.

Zikzakvari *s.* Helezonî.

Zil *i.* Parmağa veya tefin çemberine takılan çifte pullar. Sallanarak çalınan küçük çan. Elektrik kuvvetile ses çıkaran çıngırak. Mızıka takımlarında çalınan sahan gibi çift madenî levha.

Zilhicce *i.* Arabî ayların on ikincisi.

Zilkade *i.* Arabî ayların on birincisi.

Zillet *i.* Alçalma.

Zilli *s.* Zili olan. Edepsiz.

Zilyed *i.* Bir mala el koymuş olan kimse.

Zilzurna *h.* Pek sarhoş.

Zimamdar *i.* Yuları elinde tutan kimse. Hükümette başta bulunan kimse. Başman.

Zimmet *i.* Açık, verecek.

Zimmi *s.* Hıristiyan tebaa.

Zina *i.* Kanun dışı çiftleşme. *Veledi — i.* Piç.

Zinakâr *s.* Zina işliyen.

Zincir *i. Bak:* Zencir.

Zincirlemek *f. Bak:* Zencirlemek.

Zincirlenmek *f. Bak:* Zencirlenmek.

Zinçirli *s. Bak:* Zencirli.

Zindan *i.* Eski zamanların karanlık mahpesi. *c.* Pek karanlık yer.

Zindancı *i.* Zindan bekçisi.

Zinde *s.* Diri, canlı. Ruhlu, çevik. Dinç.

Zinhar *n.* Sakın! aman!

Zir *i.* Alt. Altta, altında. Aşağıki. Sazın ince teli.

Zira *e.* Çünkü.

Zîrâ *i.* Orta parmağın ucundan dirseğe kadar olan uzunluk. Arşın.

Ziraat *i.* Tarım. Çiftçilik, mahsul yetiştirmek için toprağın işlenmesi.

Zirâî *s.* Tarımsal. Ziraate ait.

Zirve *i.* Dağ tepesi. Doruk.

Zivle *i.* Öküz boyunduruğunun iki tarafına sokulan değnek.

Ziya *i.* Aydınlık, ışık.

Ziyadar *s.* Aydınlık veren, ziyası olan.

Ziyade *i.* Artık, fazla. Baki, kusur. *s.* Çok, fazla miktarda olan. Lüzumsuz.

Ziyadece *s., h.* Az ziyade.

Ziyadeleşmek *f.* Artmak, çoğalmak.

Ziyadeleştirmek *f.* Artırmak.

Ziyadesiyle *h.* Fazlasiyle.

Ziyafet *i.* Şölen, doy, ikram için verilen mükellef yemek.

Ziyan *i.* Zarar, hasar.

Ziyankâr *s.* Zarar veren, muzır. Ziyancı.

Ziyankârlık *i.* Ziyankâr oluş. Ziyancılık.

Ziyansız *s.* Zarar ve ziyanı olmıyan. Zararsız, oldukça iyi.

Ziyaret *i.* Göret. Birini görmeğe, birile görüşmeğe gitme. Teberrük ve dua maksadile mübarek bir yere gitme. Ziyaretgâh.

Ziyaretçi *s.* Göretçi.

Ziyaretgâh *i.* Kutsal göret yeri. Ziyaret yeri, teberrük için gidilen mâbet, türbe v.s.

Ziynet *i.* Bezek, süs.

Ziynetlemek *f.* Süslemek.

Ziynetlenmek *f.* Süslenmek.

Ziynetli *s.* Süslü.

Zoka *i.* Palamut gibi büyücek balıkları tutmak için oltaya takılan küçük balık şeklinde ucu iğneli kurşun.

Zonklamak *f.* Şiddetli başağrısı dolayısile başın içi çekiçle vuruluyor gibi ağrımak. Her hangi bir yara v.s. içinden bir şeyle vuruluyor gibi ağrımak.

Zooloji *i.* Hayvanlar bilgisi, ilmi hayvanat.

Zoospor *i.* (Bot.) Büruratı müteharrike.

Zor *i.* Güçlük, müşkülât, rahatsızlık. Mecburiyet. Kudret. Kuvvet. Güc. Yalan, asılsız sahte iş. *s.* Ancak, darıdarına, güç halle.

Zoraki *z.* İstemiyerek, zorla, cebren.

Zoralım *i.* Müsadere, kanun yoluyla bir malı zaptetme.

Zorba *s.* Zorla muamele eden, gasıp, cebbar.

Zorbalık *i.* Zorba oluş.

Zor kullanma *i.* Cebri muamele.

Zorlamak *f.* Zorla işletmek. Kuvvet vermek.

Zorlu *s.* Güclü, kuvvetli.

Zorluk *i.* Zor olma.

Zorzoruna *h.* Ancak, güç halle.

Zuafa *i.* Düşkünler, zayıflar.

Zuhaf *i.* Fransızların Cezayirde yerlilerden meydana getirdikleri bir sınıf asker.

Zuhur *i.* Meydana çıkma, görünme. Başgösterme.

Zuhurat *i.* Umulmadan meydana gelen olaylar.

Zuhuri *i.* Orta oyununda palyaçoluk rolünü yapan oyuncu. — *kolu i.* Ortaoyunu takımı. Maskara.

Zulmanî *s.* Karanlığa ait.

Zulmen *h.* Zulüm ile, haksız olarak.

Zulmet *i.* Karanlık.

Zulmetmek *f.* Kıymak, haksızlık etmek.

Zulüm *i.* Kıyınç. Haksızlık, gadir.

Zulümkâr *s.* Kıyınç yapan. Zulmeden.

Zulümkârlık *i.* Kıyınçlık.

Zu'metmek *f.* Yanlış sanmak.

Zurafa, Zürafa *i.* Zarif ve kibarlar. *s.* Nekre, hazırcevap. *c.* Sevici kadın.

Zurafalık, Zürafalık *i.* Hazırcevaplık. *c.* Sevicilik.

Zurna *i.* Keskin ve çatlak bir ses çıkaran ve davul ile beraber çalınan boru.

Zurnacı, Zurnazen *i.* Zurna çalan kimse.

Zuum *i.* Sanma. Kuruntu. Yanlış zan.

Zübde *i.* Özet, hulâsa.

Zücaci *s.* Sırçalı.

Zücaciye *i.* Cam ve sırça kabilinden eşya.

Zücaç *i.* Sırça, cam, şişe.

Züğürt *s.* Parasız, yoksul.

Züğürtlemek *f.* Züğürt olmak.

Züğürtlük *i.* Züğürt oluş.

Zühal *i.* Güneş çevresinde dönen gezeğenlerden altıncısı. Satürn, Sekendiz.

Zühre *i.* Güneş çevresinde dönen gezeğenlerden ikincisi. Venüs. Çulpan.

Zührevî *s.* Firengi ve belsoğukluğu gibi (hastalıklar).

Zühul *i.* Yanılma. Unutma.

Zühulen *h.* Yanılarak.

Zükâm *i.* İngin. Nezle hastalığı.

Zükâmlı *s.* Nezleli.

Zükûr *i.* Erkekler.

Zül *i.* Alçalma, düşkünlük.

Zülâl *s.* Sâf, halis. *i.* Yumurta akı kıvamında olan bir kimyevî madde, albümin.

Zülâlî *s.* Yumurta akı kıvamında olan, albümine ait.

Zülfaris, Zülfaruz *i.* (Bot.) Baklagillerden bir süs bitkisi ve çiçeği.

Zülmaaşeyn *s.* (Bio.) İki yaşayışlı.

Zülüf *i.* Yüzün iki tarafından sarkan saçlar.

Zülüflü *s.* Zülfü olan.

Zümre *i.* Bölük, takım, ulam. Cemaat. Sınıf. Cins, nevi. (Zoo.) Alttakımı.

Zümrevî *s.* Zümreye ait.

Zümrüdî, Zümrüdin *s.* Zümrüt renginde, zümrüt gibi yemyeşil.

Zümrüt *i.* Yeşil renkli kıymetli taş. *s.* Pek yeşil.

Zümrütanka *i.* Pek büyük olduğu söylenen bir masal kuşu.

Zünnar *i.* Kuşak, kemer. Vaktile hıristiyan rahiplerinin riyazet maksadile çıplak tenin üzerine kuşandıkları kaba ve sert kuşak.

Züppe *i.* Kılıkta ve her şeyde benzetme ve yapma olmasından dolayı gülünç görülen kimse.

Zûpte, Zübde *i.* Öz. Hulâsa. Sonuç.

Zürafa *i.* Afrikada yaşıyan boyu ve boynu pek uzun, gevişgetirenlerden bir büyük hayvan.

Zürra *i.* Çiftçiler. Ekinciler.

Zürriyet *i.* Döl, soy.

Züyuf *i.* Kalp ve silik, ayarı bozuk akçe.

450 Kuruştur.